

အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နိဿယ

ဓာတုပစ္စည်း

ပဉ္စကနိပါတ်

ပဌမပစ္စာသကာ

၁-သေဗေလဝင်

၁-သံခိတ္တသုတ်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

၁။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ သုတ္တံ=ဤသံခိတ္တသုတ်ကို) ဝေ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤ ယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ= (မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ (ကထံ=အဘယ် သို့၊ သုတံ=နာယူမှတ်သားထားအပ်သနည်းဟူမူ) [ကျန်သောအနက်ပေးနည်း များကို ဧကကနိပါတ်ပဌမသုတ်၌ ကြည့်ပါ။]

ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာဝတ္ထိယံ=သာဝတ္ထိမြို့တော်အနီး၌၊ ဇေတဝနေ=ဇေတဝန်မည်သော၊ ဝါ=ဇေတ မင်းသား၏ ဥယျာဉ်တောဖြစ်သော၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ=အနာထပိဏ္ဍိကသူဌေး၏၊ (ခိုကိုးရာမဲ့သူ လူဆင်းရဲတို့အား ထမင်းရိက္ခာပေးတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် အနာ ထပိဏ္ဍိဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော သုဒတ္တမည်သော သူဌေး၏) အာရာမေ= ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။

တတြ=ထိုအခါ၌၊ (ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်း သုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) ဝါ=မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုဇေတဝန် ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝါ=ထိုတရားဟောခြင်းငှာ ရဟန်းတို့ကို မိန့်ခေါ် သင့်ရာ အရပ်ဒေသ အချိန်ကာလ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ ဘိက္ခုဝေါ=ရဟန်းတို့၊ ဣတိ= ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ ဘဒန္တေ= အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တေ ဘိက္ခု=(စုဝေးနေသော) ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (အာမန္တနံ=မိန့်ခေါ်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=အမိန့်

စကားတော်ကို)ပစ္စသောသု=ရှေ့ရှု နာယုကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံ
ကြကုန်ပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော် ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်
မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေခဗလာနိ=သေခဗိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=သေက္ခ
ပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ဦးတို့၏ မလှုပ်မယိုင် မြဲခိုင်သောစွမ်းအားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=
ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊
သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(အဿဒ္ဓိယ အကုသိုလ်ကြောင့်)
မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော သဒ္ဓါဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း၊ ဟိရီဗလံ=
ဟိရီဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(အဟိရိက အကုသိုလ်ကြောင့်)မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲ
သော ဟိရီဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း၊ ဩတ္တပ္ပဗလံ=ဩတ္တပ္ပဗိုလ်
လည်းကောင်း၊ ဝါ=(အနောတ္တပ္ပ အကုသိုလ်ကြောင့်) မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော
ဩတ္တပ္ပဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း၊ ဝီရိယဗလံ= ဝီရိယဗိုလ်လည်းကောင်း၊
ဝါ=(ကောသဇ္ဇ အကုသိုလ်ကြောင့်) မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော ဝီရိယစွမ်းအား
လည်းကောင်း၊ ပညာဗလံ=ပညာဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(အဝိဇ္ဇာကြောင့်)
မလှုပ်မယိုင်ခိုင်မြဲသော ပညာစွမ်းအားလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသည်တို့တည်း)
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေခဗလာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း။

(တသ္မာတိဟ=တသ္မာ+ဣဟ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊
(ထိုသို့ သဒ္ဓါစသော တရားငါးပါးတို့သည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စွမ်းအား
ဗလဖြစ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ (ဝေါ=သင်
တို့သည်) ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊
(ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ၊
မယံ=ငါတို့သည်) သဒ္ဓါဗလေန=သဒ္ဓါမည်သော စွမ်းအားဗလတည်းဟူသော၊
သေခဗလေန=သေခဗိုလ်တို့၏ စွမ်းအားဗလနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံသူ
တို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=ဖြစ်ကြကုန်အံ့၊ ဟိရီဗလေန=ဟိရီမည်သော စွမ်းအားဗလ
တည်းဟူသော၊ သေခဗလေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=တို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=
ကုန်အံ့။ပ။ ပညာဗလေန=ပညာစွမ်းအားတည်း ဟူသော၊ သေခ ဗလေန=နှင့်၊
သမန္နာဂတာ=တို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ
=ရမည်) [ပြန်စပ်သည်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဟိ= ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊
ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=
ပြီ၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုတရားနာရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တမနာ=နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်
သော စိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ပီတိသောမနဿတို့သည် ယူအပ်သောစိတ်
ရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ပြည့်စုံသောစိတ်အကြံရှိကြကုန်လျက်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ

ဘုရား၏၊ ဝါ=သည်၊ ဘာသိတံ=ဟောတော်မူအပ်သော တရားစကားတော်ကို၊ အဘိနန္ဒု=ဝမ်းမြောက်စွာ လက်ခံနာယုကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတံ=နာယု မှတ်သားထားအပ်ပါပြီ) ပဌမံ=ပဌမသုတ်တည်း။

၂-ဝိတ္ထတသုတ်

၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါဗိုလ်ဟူသည်၊ ဝါ=သဒ္ဓါစွမ်းအားဟူသည်၊ ကတမဉ္ဇ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဝေ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယ သာဝကော=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဝါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ ဟောတိ =ဖြစ်၏၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဗောဓိ=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊ [ဤပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၃)ပဓာနိယဂံသုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ပုံနှိပ်သော ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၂၃ လည်းကြည့်] သဒ္ဓဟတိ=ယုံကြည်၏၊ ဝါ= ကြည်ညို၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သဒ္ဓဟတိ=ယုံကြည် ကြည်ညိုသနည်း ဟူမူ)။

သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ တော်မူသည် အဖြစ်တည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အရဟံ=အရဟံ မည်တော်မူ၏၊ [ထို့နောက် “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ”ဟူသောပုဒ်တို့ကို ဂုဏ် တော် ပုဒ်တိုင်းသို့လိုက်၍ အနက်ပေးရမည်] သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ= အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စေထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ= သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာ ရှစ်ပါး၊ စရဏ(၁၅)ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်း ကြောင့်လည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော=ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န မည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ကောင်းမြတ်ဖြောင့်တန်း နိဗ္ဗာန်နန်းသို့ ကြွမြန်းတော် မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝါ=အကျိုးရှိ ဟုတ်မှန်၊ ကြားနာခံခက်၊ မခံခက်ဟု၊ နှစ်ချက်ပေါင်းစပ်၊ ကောင်းမြတ်သော စကားကိုသာ ဆိုသင့်ရာအခါ၌ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သုဂတော=သုဂတ မည်တော်မူ၏။

သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=(သတ္တလောက၊ သင်္ခါရလောက၊ ဩကာသ လောကတည်းဟူသော) လောကသုံးပါးကို သိတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ လောကဝိဒူ=လောကဝိဒူမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ= သည်၊ ဣတိပိ=သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာစသော ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက် သာလွန်ထူးကဲတော်မူခြင်းတည်း ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော=အနုတ္တရမည်တော်မူ၏၊ သော ဘဂဝါ=

သည်။ ဣတိပိ=ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူခြင်း တည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ပုရိသဒမ္မသာရထိ=ပုရိသဒမ္မသာရထိ မည်တော်မူ၏။ [ဇာနည်း--သော ဘဂဝါ=သည်။ ဣတိပိ=ဆုံးမသင့် ဆုံးမထိုက် သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူရာ၌ တန်းတူရည်တူ မှီသူ ကင်းအောင် စွမ်းဆောင်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ=အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိမည်တော်မူ၏။]

သော ဘဂဝါ=သည်။ ဣတိပိ=နတ်လူတို့၏ ဆရာဖြစ်တော်မူခြင်းတည်း ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ=သတ္တာ ဒေဝမနု- သာနံ မည်တော်မူ၏။ သော ဘဂဝါ=သည်။ ဣတိပိ=သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို ကိုယ်တော်တိုင်သိ၍ ဝေနေယျ သတ္တဝါတို့ကိုလည်း တဆင့်သိအောင် ဟော ကြားတော်မူခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ=ဗုဒ္ဓ မည် တော်မူ၏။ သော ဘဂဝါ=သည်။ ဣတိပိ=(ဣဿရိယ၊ ဓမ္မ၊ ယသ၊ သိရီ၊ ကာမ၊ ပယုတ္တဟူသော) ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်းတည်း ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ=ဘဂဝါမည်တော်မူ၏။ (ဘဂဝန္တု မည်တော်မူ၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (သဒ္ဓဟတိ=ယုံကြည် ကြည်ညို၏) ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣဒံ=ဤ တထာဂတဗောဓိကို ကြည်ညိုမှု သဒ္ဓါတရားကို၊ သဒ္ဓါဗလံ= သဒ္ဓါစွမ်းအားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိရိဗလံ=ဟိရိဗိုလ်ဟူသည်။ ဝါ=ဟိရိစွမ်းအားဟူသည်။ ကတမဉ္စ=ဟူမူ။ ပ။ ဟိရိမာ=ရှက်ခြင်းသဘောရှိသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ကာယ ဒုစ္စရိတေန=ကာယဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် ကာယကံသုံးပါးကိုလည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိတေန=ဝစီဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ဝစီကံလေးပါးကိုလည်းကောင်း၊ မနောဒုစ္စရိတေန=မနောဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်မနောကံသုံးပါးကိုလည်းကောင်း၊ ဟိရိယတိ=ရှက်တတ်၏။ ဝါ=စက်ဆုပ်ရွံရှာတတ်၏။ ပါပကာနံ=ယုတ်မာကုန် သော၊ အကုသလာနံ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့သို့၊ သမာပတ္တိ ယာ=ရောက်ခြင်းကို၊ ဟိရိယတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ် ကို ရှက်ခြင်း စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းသဘောကို၊ ဟိရိဗလံ=ဟိရိဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝါ=ဟိရိ စွမ်းအားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

။ပ။ ဩတ္တပ္ပိ=ကြောက်လန့်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ကာယဒုစ္စရိတေန =ကာယဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစ္စရိ တေန=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မနောဒုစ္စရိတေန=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဩတ္တပ္ပတိ

=ကြောက်လန့်တတ်၏။ ပါပကာနံ=ကုန်သော။ ပသမာပတ္တိယာ=ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဩတ္တပ္ပတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤ ကာယဒုစွရိတ်စသော အကုသိုလ်တို့ကြောင့် ကြောက်လန့်ခြင်းသဘောကို။ ပ။ အရိယသာဝကော=သည်၊ အကုသလာနံ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဥပသမ္ပဒါယ=ပြီးစီးပြည့်စုံစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရရှိခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော=မတွန့်မဆုတ် အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ ထာမဝါ=ဝီရိယစွမ်းအားရှိသည်၊ ဒဗ္ဗပရက္ကမော=မြဲမြံသောလုံ့လရှိသည်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု = တရားတို့ကြောင့်၊ ဝါ=တရားတို့ကို ရဖို့ အကြောင်းကြောင့်၊ အနိက္ခိတ္တဓုရော=(အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ် မရသေးသမျှ) မလျှော့ချအပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဝီရိယကို၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို ရရှိခြင်းငှာ မတွန့်မဆုတ် အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယကို)။ ပ။

အရိယသာဝကော=သည်၊ ပညာဝါ=ပညာရှိသည်၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ထိုးထွင်းသိနိုင်သော၊ [ဥဒယ=ဖြစ်ခြင်း+အတ္တ=ပျက်ခြင်း+ဂါမိနိ=ထိုးထွင်းသိနိုင်သော] အရိယာယ=(ဝိက္ခမ္ဘန၊ သမုစ္ဆေဒ၊ အားဖြင့်)ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကာယ=(လောဘအတုံးအခဲ စသည်ကို) ဖြိုခွဲနိုင်သော၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန်၊ နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ=ဝဋ်ဒုက္ခ ကိလေသဒုက္ခကို ကုန်ခန်းစေလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ [ဤပုဒ်နှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှအားလုံးကို ပဉ္စမတွဲ နိဿယစာအုပ်၊ စာမျက်နှာ(၁၀)နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁) သမ္မောဓိသုတ်၌ အဖွင့်သာဓက စုံလင်အောင်ပြုလျက် ရေးသားထားပါသည်]၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဝိပဿနာပညာ၊ -မဂ်ပညာကို၊ (ဥဒယတ္ထဂါမိနိစသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ဤဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာကို)။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဟိ=လျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၃-ဒုက္ခသုတ်

၃။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုတွေ့ကြုံနေရသော မျက်မှောက်အတ္တဘော၌ပင်လျှင်၊ ဝါ=ယခုဘဝ၌ပင်လျှင်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲစွာ၊ သဝိဃာတံ=ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ဘေးရန်နှင့်တကွ၊

သဉ္စပါယာသံ=ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းခြင်းနှင့်တကွ၊ သပရိဋ္ဌာဟံ=ကိုယ်စိတ်
 ပူလောင်ခြင်းနှင့်တကွ၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရ၏၊ (တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း
 သည်၊ ဝါ=ထိုရဟန်းမှာ) ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘောဒါ=ပျက်စီးခြင်း
 ဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံစ=နောက်၌လည်း၊ ဝါ=
 နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌လည်း၊ ဒုဂ္ဂတိ=ဒုက္ခ၏ဖြစ်ရာ ငရဲ
 စသော ဘဝကို၊ ပါဠိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်၏၊ ဝါ=ဧကန်မှချသွားရောက်ရ၏။

ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=
 တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ=လျှင်။ပ။
 သပရိဋ္ဌာဟံ=တကွ၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရသနည်း၊ တဿ ဘိက္ခုနော=သည်၊
 ဝါ=မှာ၊ ကာယဿ=၏။ပ။ ပါဠိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်သနည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဣဓ=ဤသံသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဿဒ္ဓေါ=
 ရတနာသုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါမရှိသည်၊ ဝါ=ရတနာသုံးပါးတို့ကို
 မယုံကြည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဟိရိကော=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မစက်ဆုပ်
 သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အနောတ္တပ္ပိ=အကုသိုလ် ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်
 လန့်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကုသိတော=ပျင်းရိသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုပ္ပညော=
 ပညာမရှိသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ
 ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ ပါဠိကင်္ခါ=၏။

။ပ။ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=လျှင်၊ သုခံ=ချမ်းသာစွာ၊ အဝိဃာတံ=ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်
 တတ်သော ဘေးရန်မရှိဘဲ၊ အနုပါယာသံ=ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းခြင်း မရှိဘဲ၊
 အပရိဋ္ဌာဟံ=ကိုယ်စိတ်ပူလောင်ခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝိဟရတိ=၏၊ (တဿ ဘိက္ခုနော=
 သည်၊ ဝါ=မှာ) ကာယဿ=၏။ပ။ သုဂတိ=သုခ၏ဖြစ်ရာ လူနတ်ဘဝကို၊
 ပါဠိကင်္ခါ=၏။ပ။ သဒ္ဓေါ=ရတနာသုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသောသဒ္ဓါရှိသည်၊
 ဟောတိ=၏၊ ဟိရိမာ=အကုသိုလ် ဒုစွရိတ်ကို ရှက်ခြင်း စက်ဆုပ်ခြင်းရှိသည်။ပ။
 ဩတ္တပ္ပိ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် ကြောက်လန့်တတ်သည်။ပ။အာရဒ္ဓဝီရိယော=
 အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်။ပ။ ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ဣတိ
 (အဝေါစ) တတိယံ=သုံးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၄-ယထောဘတသုတ်

၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=
 သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ အာဘတံ=တနေရာရာသို့ ဆောင်ယူ၍၊ နိက္ခိတ္တော
 ယထာ=ချထားအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ (အတ္တနော=မိမိ၏၊ ကမ္မုနာ=
 အကုသိုလ်ကံသည်) နိရယေ=ငရဲ၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သည်သာ၊ ဝါ=ချထား
 ခံရတော့သည်သာ၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော

(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ အာဘတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တော-
ယထာ=ကဲ့သို့၊ ဧဝံ=တူ၊ အတ္တနော=၏၊ ကမ္မုနာ=သည်၊ နိရယေ=၌၊ နိက္ခိတ္တော
=ချထားအပ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=
သည်။ပ။ နိရယေ=၌၊ နိက္ခိတ္တော=သည်သာ။ပ။ဧဝံ=တူ (အတ္တနော=မိမိ၏၊
ကမ္မုနာ=ကုသိုလ်ကံသည်) သဂ္ဂေ=နတ်ပြည်၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သည်သာ
။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ) စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၅-သိက္ခာသုတ်

၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော ကောစိ=အမှတ်မထား တပါးပါးသော၊ ဘိက္ခု
ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ (ယာ ကာစိ=အမှတ်မထား တပါးပါးသော)
ဘိက္ခုနီ ဝါ=ရဟန်းမသည်လည်းကောင်း၊ [ဟိကား အနက်မရ နိပါတ်မျှသာ]
သိက္ခံ=အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟိနာယ=ယုတ်နိမ့်သော
လူ့ဘဝအကျိုးငှာ၊ အာဝတ္တတိ=ပြန်လည်သွားအံ့၊ [ဟိနာယာဝတ္တိတွာတိ ဟိနဿ
ဂိဟိဘာဝဿ အတ္တာယ အာဝတ္တိတွာ၊ ဂိဟိ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု
ဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၊ ၄၉၃။] တဿ=ထိုရဟန်း ရဟန်းမမှာ၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=လျှင်၊
ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ သဟဓမ္မိကာ=အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊
ဝါဒါနုပါတာ=သူတပါးပြောစရာစကား၏ နောင်အခါ၌ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟု
ကုန်သော၊ [သဟ ဓမ္မေန ကာရဏေန ယော ဝတ္တတိတိ သဟဓမ္မော၊ သောဧဝ
သဟဓမ္မိကော၊ အနုပစ္စာ ပတနံ ပဝတ္တိ အနုပါတော၊ ဝါဒဿ ဝစနဿ
အနုပါတော ဝါဒါနုပါတော] ဂါရယှာ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဌာနာ=
အကြောင်းတို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တိ=ဆိုက်ရောက်လာကုန်၏။

ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (သဟဓမ္မိကာ=
ကုန်သော၊ ဝါဒါနုပါတာ=ကုန်သော၊ ဂါရယှာ=ကုန်သော၊ ဌာနာ=တို့သည်၊
အာဂစ္ဆန္တိ=ဆိုက်ရောက်လာကုန်သနည်းဟူမူ) တေ=သင့်မှာ၊ ကုသလေသု=
ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဝါ=တရားတို့တွင်၊ (ကုသိုလ်တရား
တွေထဲက)သဒ္ဓါပိ=ရတနာသုံးပါး ကိုးစားယုံကြည်မှု ကုသိုလ်မျှသော်မှလည်း၊
န အဟောသိ နာမ=ခရီးပါလေတကား၊ တေ=သင့်မှာ၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊
ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်၊ ဟိရိပိ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ရှက်မှု ကုသိုလ်မျှသော်
မှလည်း၊ န အဟောသိနာမ=တကား။ပ။ဩတ္တပ္ပမ္ပိ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ် ကြောက်
လန့်မှု ကုသိုလ်မျှသော်မှလည်း။ပ။ ဝီရိယမ္ပိ=လုံ့လဝီရိယမျှသော်မှလည်း။ပ။
ပညာပိ=ညာဏ်ပညာမျှသော်မှလည်း၊ န အဟောသိ နာမ=တကား။ပ။ ဒိဋ္ဌေဝ
ဓမ္မေ=လျှင်၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ သဟဓမ္မိကာ=ကုန်သော၊ ဝါဒါနုပါတာ=ကုန်သော၊
ဂါရယှာ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဌာနာ=ဤအကြောင်းတို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၏။

။ပ။ဘိက္ခုနီ ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခေန=ကိုယ်ဆင်းရဲနှင့် (ကိလေ
သာ ထကြွမှုကြောင့် ဖြစ်သော ကိုယ်ဆင်းရဲနှင့်) သဟာပိ=အတူတကွလည်း

ကောင်း၊ ဒေါမနဿေန=စိတ်ဆင်းရဲနှင့်၊ (ကိလေသာထကြွမှုကြောင့်ဖြစ်သော စိတ်ဆင်းရဲနှင့်) သဟာပိ=လည်းကောင်း၊ အသုမုခေါ=မျက်ရည်ဖြင့် စိစွတ်သော မျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ရဒမာနော=ငိုကြွေးလျက်၊ (ကိလေသာဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော ငိုကြွေးခြင်းဖြင့် ငိုကြွေးလျက်) ဗြဟ္မစရိယံ=သိက္ခာသုံးပါးတည်းဟူသော မြတ်သောအကျင့်ကို၊ ပရိပုဏ္ဏံ=ပြည့်စုံစွာ၊ ပရိသုဒ္ဓံ=ညစ်ကြေးမတင် ဖြူစင်စွာ၊ စရတိ=ကျင့်အံ့၊ တဿ=ထိုရဟန်း၊ ရဟန်းမမှာ။ပ။ ပါသံသာ=ချီးမွမ်းထိုက်ကုန်သော၊ ဌာနာ=အကြောင်းဂုဏ်အင်တို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တိ=၏။ပ။ တေ=သင့်မှာ၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်၊ သဒ္ဓါပိ=ရတနာသုံးပါး ကိုးစားယုံကြည်မှု ကုသိုလ်သည်လည်း၊ အဟောသိနာမ=ဖြစ်ပါပေ၏၊ ဝါ=ရှိပါပေ၏။ပ။ အာဂစ္ဆန္တိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဉ္စမံ=ငါးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၆-သမာပတ္တိသုတ်

၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ သဒ္ဓါ=ရတနာသုံးပါး ကိုးစားယုံကြည်မှုကုသိုလ်သည်၊ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ=ရှေ့ရှုစွဲကပ်တည်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တာဝ=ထိုမျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ အကုသလဿ=အကုသိုလ်၏၊ သမာပတ္တိ=လာရောက်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်နိုင်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ သဒ္ဓါ=သည်၊ အန္တရဟိတာ=ကွယ်ပျောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အဿဒ္ဓိယံ=ရတနာသုံးပါး ကိုးစားယုံကြည်မှု မရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်၊ ပရိယုဋ္ဌာယ=ပတ်ဝန်းကျင်မှ လွှမ်းမီရစ်ပတ်၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်၏၊ အထ=ထိုအခါ၌၊ အကုသလဿ=၏၊ သမာပတ္တိ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဟိရီ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ် ရှက်မှုကုသိုလ်သည်။ပ။ အဟိရိကံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မရှက်တတ်သောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မရှက် မစက်ဆုပ်ခြင်းသဘောသည်။ပ။ ဩတ္တပုံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် ကြောက်လန့်မှု ကုသိုလ်သည်။ပ။ အနောတ္တပုံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်ခြင်းသဘောသည်။ပ။ ဝီရိယံ=လုံ့လဝီရိယသည်။ပ။ ကောသဇ္ဇံ=ပျင်းရိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်သည်။ပ။ ပညာ=ပညာသည်။ပ။ ဒုပ္ပညံ=ပညာမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း မော်ဟသည်၊ [နတ္ထိ ပညာ ယံသာတိ ဒုပ္ပညော၊ ဒုပ္ပညဿ ဘာဝေါ ဒုပ္ပညံ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဆင့်၍ နပုလ္လိင်ဖြင့် ရှိသင့်၏]။ပ။ ဆဋ္ဌံ=၆-ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၇-ကာမသုတ်

၇။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယေဘုယျေန=များသောအားဖြင့်၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ကာမေသု=ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသောကာမတို့၌၊ လဋ္ဌိတာ=ပျော်မြူးနေကြကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကုလပုတ္တော=(အကျင့်သိလရှိသော) အမျိုးကောင်းသားသည်၊ အသိတဗျာဘဂီ=မြက်ရိတ်တံစဉ်နှင့် မြက်ထမ်း ထမ်းပိုးကို၊ သြဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွာ၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်း အဖြစ်သို့၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်းမြင့်မား ကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့)၊ [ဒုတိယ အကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ စာမျက်နှာ ၁၂၄၊ ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် ၂-သုတ်၌လည်းကြည့်] ပဗ္ဗဇိတော=ဝင်ရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်အံ့၊ (တဿ=ထိုအမျိုးကောင်းသားအား)သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော=သဒ္ဓါတရားဖြင့် ရဟန်းပြုသော၊ ကုလပုတ္တောတိ=အမျိုးကောင်းသားဟူ၍၊ ဝစနာယ=ဆိုခြင်းငှာ၊ အလံ=သင့်လျော်၏။ [တနည်း-သဒ္ဓါ(သဒ္ဓါယ)=သဒ္ဓါတရားဖြင့် (ရတနာသုံးတန် ကံနှင့် ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားဖြင့်)ဝါ=ရတနာသုံးတန် ကံနှင့် ထံအကျိုးကို ယုံကြည်၍၊ ဝါ=ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းပြုသော။ ဤသို့လည်း ဝါကျပြုလုပ်၍ အနက်ဆိုနိုင်၏။ ပဉ္စမတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ ၂၄ လည်းကြည့်]။

တံ=ထိုသို့ သင့်လျော်ခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယောဗ္ဗနေန=ပျိုမျစ်နုနယ် ငယ်ရွယ်သည်၏ အဖြစ်ရှိသောသူသည်၊ ဝါ=ပျိုမျစ်နုနယ် အရွယ်ကောင်းသောသူသည်၊ [ယုဝဿ ဘာဝေါ ယောဗ္ဗနံ၊ ယောဗ္ဗနံ အဿ အတ္ထိတိ ယောဗ္ဗနော] ကာမာ=ကာမဂုဏ်

၁။ ကာမနဝသေနဟူသော အဖွင့်ပါဠိစဉ်းစားဖွယ်။ ။ “လဗ္ဘာ ဘိက္ခဝေ ယောဗ္ဗနေန ကာမာ။ ပ။ ဟိနာ ကာမာ” စသော ပါဠိတော်စာသွားအတိုင်းဆိုလျှင် ဝတ္ထု ကာမဟု ဆိုအပ်သော ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ။ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူသော ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့သာ ဤသုတ်မှ “ကာမ” ပုဒ်နှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟု ယူဆ၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌မူ “ကာမာတွေဝ သံခံ ဂစ္ဆန္တိတိ ကာမနဝသေန ကာမေတဗ္ဗဝသေန စ ကာမာဏှစေဝ သံခံ ဂစ္ဆန္တိ”ဟု ဖွင့်၏။

ထိုအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် “ကာမာတွေဝ=လိုလားနှစ်သက်တတ်သော ကိလေသ ကာမ၊ လိုလားနှစ်သက်ဖွယ်ရာ ဝတ္ထုကာမတို့ဟူ၍သာလျှင်၊ သံခံ=သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏”ဟု အနက်ဆိုရာ၏။ လဗ္ဘာ ဘိက္ခဝေ စသော ဝါကျတို့မှ ကာမာပုဒ်တို့ကို အနက်ပြန်ဆိုရာ၌လည်း ကာမဂုဏ်ဟူသော စကားမှ “ဂုဏ်”ဟူသော စကားလုံးကို ဖြုတ်ထားခဲ့ရတော့မည် ဖြစ်၏။ သို့သော် လဗ္ဘာ ဘိက္ခဝေ စသော ပါဠိတော်၌

တို့ကို၊ လတ္တာ=လွယ်ကူစွာရအပ် (ရနိုင်)ကုန်၏၊ (ဟူတိ=ထို့ကြောင့်ပေတည်း) တေစ=ထိုကာမဂုဏ်တို့သည်လည်း၊ ယာဒိသာ ဝါ=အကြင်သို့သဘောရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ တာဒိသာ ဝါ=ထိုသို့သဘော ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) [တနည်း-ယာဒိသာ ဝါ တာဒိသာ ဝါ=အညံ့အကောင်း သောင်းပြောင်းထွေပြား အစားစားတို့သည်၊ ဟောန္တိ=၏။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိနာ=ယုတ်နိမ့်အောက်ကျကုန်သော၊ ဝါ=ယုတ်နိမ့်အောက်ကျသော ဒွန်းစဏ္ဍားစသော အမျိုးငါးဦးတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ [အမျိုးငါးဦးကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၃) အာသံသယုတ်ကြည့်] ယေ စ ကာမာ=အကြင်ကာမဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမာ=အလတ်တန်းစား ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အလတ်တန်းစား သတ္တဝါတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ စ ကာမာ=အကြင် ကာမဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဏီတာ=မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သော မင်းနှင့် မင်း၏အမတ်ကြီးဟူသော အထက်တန်းစားတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ စ ကာမာ=လည်းကောင်း၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ ကာမာ=ထိုကာမဂုဏ်တို့သည်၊ (ထိုအယုတ်၊ အလတ်အမြတ်ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်တို့သည်) ကာမာတွေဝ=လိုလားနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံကာမဂုဏ်တို့ဟူ၍သာလျှင်၊ သံခံ=ထည့်သွင်းရေတွက်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဒဟရော=နုနယ်သော၊ ဓန္ဒော=အသိဉာဏ်လေး၍ နဲ့နေးသော၊ ဥတ္တာနသေယျကော=ပက်လက်အိပ်နေတတ်သေးသည်သာ ဖြစ်သော၊ ကုမာရော=ကလေးသူငယ်သည်၊ ဓာတိယာ=အထိန်း၏၊ ပမာဒံ=မေ့လျော့မှုကို၊ အနွာယ=အစွဲပြု၍၊ ကဋ္ဌဝါ=သစ်သားအစအနကိုသော် လည်းကောင်း၊ ကဋ္ဌလံ ဝါ=အိုးခြမ်းကွဲကိုသော် လည်းကောင်း၊ မုခေ=ခံတွင်း၌၊ အာဟရေယျ=ထည့်သွင်းမျှီချရာ၏၊ တမေနံ

ပျိုမျစ်နုနယ် အရွယ်ကောင်းသူ အတွက် ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့ကိုသာ ရလွယ်သည်ဟု အထူးဆိုဖွယ်လို ပါ၏၊ ကိလေသာကာမတို့ကိုကား ရလွယ်သည်ဟု အထူးဆိုဖွယ်မလိုပါ၊ ထို့ကြောင့် လတ္တာ ဘိက္ခဝေ စသောစကားတို့သည် ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကိုသာ ရည်ရွယ်သောစကား ဖြစ်သင့်ပါ၏။

ထို့အပြင် ထိုကာမဂုဏ်တို့ကိုသာ ဟိန မဇ္ဈိမ ပဏီတာ (အယုတ် အလတ် အမြတ်) ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်ဟုလည်းကောင်း၊ ဟိနာနံ ဧတေ ဟိနာ၊ မဇ္ဈိမာနံ ဧတေ မဇ္ဈိမာ စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြု၍ ယုတ်နိမ့်သူ အောက်တန်းစားသတ္တဝါတို့၏ ကာမဂုဏ်၊ အလတ်တန်းစားသတ္တဝါတို့၏ ကာမဂုဏ်စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲခြားဖို့ လိုပါ၏၊ ကိလေသာကာမကိုကား ထိုကဲ့သို့ ခွဲခြားနေဖွယ် မလိုဟု ယူဆ၏၊ ထို့ကြောင့် "ကာမနဝသေန"ဟူသောပါဠိ ရှိသင့် မရှိသင့် နှိုင်းချင့်စဉ်းစားကြပါကုန်။

=ထိုသစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲ ထည့်သွင်းမျိုချနေသောကလေးကို၊ ဓာတိ=အထိန်းသည်။ သီဃံ သီဃံ=လျင်မြန်စွာ လျင်မြန်စွာ၊ မနသိ ကရေယျ=နှလုံးသွင်းသိမြင်လိုက်ရာ၏။ သီဃံ သီဃံ=စွာ၊ မနသိကတွာ=နှလုံးသွင်းသိမြင်ပြီး၍၊ (တံ=ထိုသစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကို) သီဃံ သီဃံ=စွာ၊ အာဟရေယျ=ထုတ်ယူရာ၏။ သီဃံ သီဃံ=စွာ၊ အာဟရိတုံ=ထုတ်ယူခြင်းငှာ၊ နော စေ သက္ကုဏေယျ=အကယ်၍ မတတ်နိုင်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မတတ်နိုင်သည်ဖြစ်လသော်) ဝါဓေန=လက်ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန=လက်ဖြင့်၊ သီသံ=ဦးခေါင်းကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ=မြဲမြံစွာ ဆွဲကိုင်ပွေ့ပိုက်၍၊ ဒက္ခိဏေန=လက်ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန=လက်ဖြင့်၊ ဝင်္ဂီလိ=ကောက်ကွေးသောလက်ချောင်းကို၊ ကရိတွာ=ပြု၍၊ (တံ=ထိုသစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကို) သလောဟိတမ္ပိ=သွေးနှင့်တကွဖြစ်လျက်သော်လည်း၊ အာဟရေယျ=ထုတ်ယူရာ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ သွေးနှင့်တကွ ထုတ်ယူရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧသာ=ဤသွေးနှင့်တကွ သစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကိုထုတ်ယူခြင်းသည်၊ ကုမာရဿ=သူငယ်ကို၊ ဝိဟေသာ=ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ဖြစ်နေပေ၏၊ ဧသာ=ဤသွေးနှင့်တကွ သစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကို ထုတ်ယူခြင်းသည်၊ (ကုမာရဿ=ကို၊ ဝိဟေသာ=သည်) နတ္ထိ=မဖြစ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဟံ=ငါသည်) န ဝဒါမိ=မဆို၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=သို့သော်လည်း၊ (သူငယ်ကို ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း ဖြစ်ပါသော်လည်း) အတ္ထကာမာယ=အကျိုးကိုလိုလားသော၊ ဟိတေ သိနိယာ=စီးပွားကို ရှာမှီးတတ်သော၊ အနုကမ္ပိကာယ=ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားတတ်သော၊ ဓာတိယာ=အထိန်းသည်၊ အနုကမ္ပံ=ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ=စွဲကပ်ယူငင်၍၊ ဧတံ=ဤသွေးနှင့်တကွ သစ်သားစ အိုးခြမ်းကွဲကို ထုတ်ယူခြင်းကို၊ ကရဏီယံ=ကောက်မုချ ပြုသင့်၏၊ (ဣတိ=ထိုသို့ ကောက်မုချ ပြုသင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ သွေးနှင့်တကွ ထုတ်ယူရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) (တံ ကိဿ ဟေတုသို့ ပြန်အုပ်ရသည်)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=အထိန်း၏ ကြောင့်ကြစိုက်ဖွယ် မလိုသောအချိန် အခါကား၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ သော ကုမာရော=ထိုသူငယ်သည်၊ ဝုဒ္ဓေါ=ကြီးပြင်းသည်၊ အလံပညော=သင့်လျော်သောဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တတော=ထိုအခါ၌) “ဒါနိ=ယခု၊ ကုမာရော=သူငယ်သည်၊ အတ္တဝုတ္တော=မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည်၊ ဝါ=မိမိ ကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်သည်၊ (ဟောတိ=၏) ပမာဒါယ=မေ့လျော့ခြင်းငှာ၊ န အလံ=မသင့်လျော်၊” ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစား၍၊ ဓာတိ=အထိန်းသည်၊ ဒါနိ=ယခု၊ တသ္မိ ကုမာရော=ထိုသူငယ်၌၊ အနုပေက္ခာ=ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိတော့သည်၊ ဟောတိ=

၏။ [အနပေက္ခာ ဒါနိဋ္ဌိ ဒါနိကို အနက်မရှိ နိပါတ်သော်လည်း ကြိရာ၏။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယာဝကီဝဉ္စ=အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ (ကာတဗ္ဗံ=ပြုသင့်သောကိစ္စကို) အကတံ=မပြုအပ်သေးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဟိရိယာ=ဟိရိဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ (ကာတဗ္ဗံ=ကို) အကတံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ဩတ္တပ္ပေန=ဩတ္တပ္ပဖြင့်။ ပ။ ဝီရိယေန=ဝီရိယဖြင့်။ ပ။ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ (ကာတဗ္ဗံ=ကို) အကတံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တာဝ=ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ မေ=ငါသည်၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို၊ [အနုရက္ခိတဗ္ဗောဋ္ဌိစပ်] ဝါ=ထိုရဟန်းသည်၊ [ဟောတိ=ဋ္ဌိစပ်] အနုရက္ခိတဗ္ဗော=အစဉ်မပြတ် စောင့်ရှောက်သင့်သည်၊ ဝါ=အစဉ်မပြတ် စောင့်ရှောက်ဖွယ်လိုသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စခေါ=စောင့်ရှောက်ဖွယ်မလိုသော အချိန်အခါကား၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခုနော=သည်၊ သဒ္ဓါယ=ဖြင့်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ (ကာတဗ္ဗံ=ကို) ကတံ=ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=ပြုအပ်ပြီး၍ သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တတော=ထိုအခါ၌) ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တဂုတ္တော=မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၏၊ ဝါ=မိမိကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်၏၊ ပမာဒါယ=ငှာ၊ နာလံ=မသင့်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ စဉ်းစား၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ တသ္မိံ ဘိက္ခုသ္မိံ=ထိုရဟန်း၌၊ အနပေက္ခော=ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ=ကြောင့် ကြမစိုက်တော့သည်၊ ဟောမိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ=ခုနစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၈-စနေသုတ်

၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓမ္မေ=သုတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော သာသနာတော်၌၊ စဝတိ=(သီလစသောဂုဏ်မှ)လျောကျ၏၊ နပ္ပတိဋ္ဌာတိ=(သီလစသောဂုဏ်၌) မတည်မြဲ၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ= ကုန်သော (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓမ္မေ=၌၊ စဝတိ=သီလစသောဂုဏ်မှ လျောကျသနည်း၊ နပ္ပတိဋ္ဌာတိ=သီလစသော ဂုဏ်၌ မတည်မြဲသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသော၊ (ဩ ကပ္ပနသဒ္ဓါ ပက္ခန္ဓနသဒ္ဓါတရား နှစ်ပါးမရှိသော) ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓမ္မေ=၌၊

၁။ ပက္ခန္ဓနသဒ္ဓါ(ပစ္စက္ခသဒ္ဓါ)ဟူသော အသုံးအနှုန်း။ ။ အဿဒ္ဓေါတိ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါယ စ ပက္ခန္ဓနသဒ္ဓါယ ဇာတိ ဒွံဟိပိ သဒ္ဓါဟိ ဝိရဟိတော-ဟု

စဝတိ=၏၊ နပုတိဋ္ဌာတိ=(သီလစသော ဂုဏ်၌) မတည်မြဲ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟိရိကော=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မစက်ဆုပ်သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓမ္မေ=၌၊ စဝတိ=၏။ ပ။ အနောတ္တပ္ပိ=အကုသိုလ် ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သော။ ပ။ [စာပိုဒ်-၃ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၆) ကြည့်] သဒ္ဓမ္မေ=၌၊ န စဝတိ= (သီလစသော ဂုဏ်မှ)မလျော့ကျ၊ ပတိဋ္ဌာတိ=(သီလစသောဂုဏ်၌)တည်မြဲ၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ဘိက္ခု=သည်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိရိမာ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို ရှက်ခြင်း စက်ဆုပ်ခြင်းရှိသော။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ ပ။ အဋ္ဌမံ=ရှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၉-ပဌမ အဂါရဝသုတ်

၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အဂါရဝေါ=လေးစားထိုက်သူ တို့၌ ရိုသေလေးစားခြင်းမရှိသည်၊ (အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့၌ အလေးဂရုပြုသော သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရိုသေလေးစားခြင်းအမှုအရာ မရှိသည်)အပုတိဿော^၁ = (အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့၏) အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်း

အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ သီသျှာမူတို့၌ ပက္ခန္ဓနသဒ္ဓါယ၏ နေရာ၌ ပစ္စက္ခသဒ္ဓါယ-ဟု ပါ၌ရှိ၏၊ သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၇)နဂရောပမသုတ် အဋ္ဌကထာ(နှာ-၁၃၈)၌လည်း “သဒ္ဓေါတိ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါယ စေဝ ပစ္စက္ခသဒ္ဓါယစ သမန္နာဂတော”ဟု တွေ့ရ၏၊ သို့သော် စာပိုဒ် ၅၃-သုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂဋ္ဌ၊ ၁၁၉။ ပါထိကဝဂ္ဂဋ္ဌ၊ ၂၁၂။ မဇ္ဈိမပထ်၊ ၄၄၊ ၂၂၅-တို့၌လည်းကောင်း သဒ္ဓါလေးမျိုးကို ထုတ်ပြ ရာ၌ ပက္ခန္ဓနသဒ္ဓါ (ပစ္စက္ခသဒ္ဓါ)ဟု သုံးနှုန်းထားသည်ကို မတွေ့ရ၊ ဩကပ္ပန သဒ္ဓါနှင့် ပသာဒသဒ္ဓါနှစ်ပါးကို အဓိပ္ပေတတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြထားသော မဟာဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာနှင့် လည်း နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရာ၏၊ ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိရိဋ္ဌိကာ၌မူ “သဒ္ဓါယာတိ ဣမိနာ အဓိဂမသဒ္ဓါ ဒဿိတာ”ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌ “သဒ္ဓါယ”ဟု သီးသန့်ပါ၌ မတွေ့ရ၊ ထို့ကြောင့် စာကျစာပျက် ဖြစ်နေဟန်ရှိသည်။

၂။ အဂါရဝေါ အပုတိဿော။ ။အဂါရဝေါ၏ ဝိဂြိုဟ်ကို စတုတ္ထနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၁) ပဌမ ဥရဝေလသုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ-၅၁)ကြည့်။ ပတိဿဝနံ ပတိဿော=(အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့၏) အဆုံးအမ အမိန့်စကားကို လေးစားစွာ နာယူခြင်း၊ ထိုနာယူခြင်းနှင့် သဘောတူသော အကြီးအကဲပုဂ္ဂိုလ်တင်မြောက်ခြင်း၊ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ရိုသေတုတ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်း၊ နတ္ထိ စေတသ္မိ ပတိဿောတိ အပုတိဿော=အဆုံးအမ အမိန့်စကားကို လေးစားနာယူ ခြင်း မရှိသူ၊ သဟ ပတိဿေန ယော ဝတ္တတိတိ သပုတိဿော=အဆုံးအမ အမိန့်စကားကို လေးစားနာယူခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သူ (နာယူခြင်းရှိသူ)။

မရှိသည်။ ဝါ=(အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့ကို)အမှီအခို အကြီးအကဲအရာ၌ထားခြင်း ရိုသေတုတ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းမရှိသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သဒ္ဓမ္မေ=၌၊ စဝတိ=၏။
 နပွတိဋ္ဌာတိ=မြို့။ပ။သဂါရဝေါ=လေးစားထိုက်သူတို့၌ ရိုသေလေးစားခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သည်။ ဝါ=ရိုသေလေးစားခြင်းရှိသည်။ သပွတိဿော=(အလေးဂရုပြု ထိုက်သူတို့၏) အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်။ ဝါ=(အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့ကို) အမှီအခို အကြီးအကဲအရာ၌ထားခြင်း ရိုသေ တုတ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းရှိသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)။ပ။နဝမံ=ကိုးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၁၀-ခုတိယ အဂါရဝသုတ်

၁၀: ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ပ။ အပွတိဿော=သည်။ (ဟုတွာ=၍) ဣမသ္မိ မ္မေဝိနယေ=(တုတ်စားမပါ) တရားဖြင့်ဆုံးမရာ ဤမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော် ၌၊ ဝုဒ္ဓိ=(သီလအားဖြင့်) ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဋ္ဌိ=(အရိယမဂ်တည်းဟူသော အမြစ်သက်ဆင်း) စွဲမြဲစည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=(ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်း ခြင်းအားဖြင့်) ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိတံ=ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော= မထိုက်၊ ဝါ=ဖြစ်ရာ တည်ရာမဟုတ်၊ [တနည်း-ဝုဒ္ဓိ =သီလသမာဓိတို့ဖြင့် ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဋ္ဌိ=ဝိပဿနာနှင့် အရိယမဂ်တည်းဟူသော အမြစ်သက်ဆင်း စွဲမြဲစည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=ပိုလ်နိဗ္ဗာန်တို့ဖြင့် ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိတံ =ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ဝါ=မဟုတ်။]

ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (မေဟိ =တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဂါရဝေါ=သည် ။ပ။ အာပဇ္ဇိတံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ၊ ဝါ=ဖြစ်ရာ တည်ရာ မဟုတ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿဒ္ဓေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။
 အာပဇ္ဇိတံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ဝါ=ဟုတ်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန် သော၊ ဣမေဟိ မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ပ။ အဘဗ္ဗော= မထိုက်၊ ဝါ=ဟုတ်။ပ။အာပဇ္ဇိတံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ ဝါ=ဖြစ်ရာ တည်ရာ ဖြစ်၏။ပ။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ် တည်း၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ သေခဗလဝဂ္ဂေါ=သေခဗလဝဂ်တည်း။

ဋီကာ၌ကား အပွတိဿယ-ဟု ပါ၌ရှိ၍ “ပတိ+သု+အ”ဖြင့် ပတိဿဝ-ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဝကို ယပြုဟု ရုပ်စီရင်သည်။ ဝိမတိဋီကာ၊ ဒ(၁၀၂)၌ “ပတိ+သိ+အ” ဖြင့် ပတိဿယနံ ပတိဿောဟု ဝစနတ္ထပြု၏။ ထိုဝိမတိဋီကာအလို “အပွတိဿော= အလေးဂရုပြုထိုက်သူကို မှီခိုခြင်းမရှိသည်။ ဝါ=အမှီအခို အကြီးအကဲ တင်မြောက်၍ အဆုံးအမစကားကို လေးစားနာယူခြင်းမရှိသည်”ဟု အနက်ဆိုပါ။ စတုတ္ထနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၁)သုတ်၌ ဤပုဒ်၏ ဋီကာဖွင့် အနက်တမျိုး ရေးခဲ့သေး၏။

တဿ=ထိုသေခဗလဝဂ်၏။ ဥဒ္ဓါနံ=ဥဒ္ဓါန်းကား၊ ဝါ=ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သုတ်တို့ကို နောက်ကာလ၌ မမေ့မပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်သော ခေါင်းစဉ်ကား၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် ၁၀-သုတ်အဆုံး၌ကြည့်] သံခိတ္တံ=သံခိတ္တ သုတ်လည်းကောင်း၊ ဝိတ္တတံ=ဝိတ္တတသုတ်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခာ=ဒုက္ခသုတ် လည်းကောင်း၊ ဘတံ=ယထာဘတသုတ်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စမံ(ပဉ္စမာယ)=ငါးခု မြောက်သော၊ သိက္ခာယ=သိက္ခာသုတ်နှင့်တကွ၊ သမာပတ္တိ စ=သမာပတ္တိသုတ် လည်းကောင်း၊ ကာမေသု=ကာမသုတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမေသုသဒ္ဓါဖြင့် မှတ်သားထားအပ်သော ကာမသုတ်လည်းကောင်း၊ စဝနာ=စဝနသုတ်လည်း ကောင်း၊ ဒွေ=နှစ်ပါးကုန်သော၊ အဂါရဝါ=အဂါရဝသုတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသည်ပင်တည်း၊ [သုတ်နာမည်ပေါ်အောင် သင့်သလို အနက်ပေးရသည်၊ အကျိုးမများလှသောကြောင့် နောက်၌ ဥဒ္ဓါန်းဂါထာများကို အနက်ပေးပြတော့ မည်မဟုတ်]

၂-ဗလဝဂ်၊ ၁-အနနုဿုတသုတ်

၁၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပုဗ္ဗေ=(ဘုရားမဖြစ်မီ) ရှေး၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ အနနုဿုတေသု=မကြားအပ်ဖူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=သံစွာလေးပါး တရားတို့၌၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)°=ထူးသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်သိ၍၊ ဝေါသာနပါရ မိပ္ပတ္တော=(မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် ပြုသင့်သော) ၁၆-ပါးသော မဂ်ကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးခြင်းဟူသော အထွတ်အထိပ်အဆင့်သို့ ရောက်ပြီဟူ၍၊ ပဋိဇာနာမိ=ဝန်ခံ တော်မူ၏၊ [ဝေါသာန=ပြီးဆုံးခြင်းဟူသော+ပါရမီ(မတ္တက)=အထွတ်အထိပ် အဆင့်သို့+ပတ္တံ=ရောက်ပြီဟူ၍၊ ပဋိဇာနာမိ=ဝန်ခံတော်မူ၏။] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝိပဿီစသား ရှေးဘုရားတို့နှင့် မခြားတမူ အလားတူ ကြွလာတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏) တထာဂတဗလာနိ°=မြတ်စွာ

၁။ အဘိညာ ဝေါသာနပါရမိပ္ပတ္တော ပဋိဇာနာမိ။ ။အဘိညာပုဒ်ကို ပဋိဇာနာမိ၌စပ်၊ ထူးခြားသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ကာသိ၍ ဝန်ခံတော် မူ၏။ အဘယ်သို့ဝန်ခံတော်မူသနည်း။ ဝေါသာနပါရမိပ္ပတ္တော ပဋိဇာနာမိ=သံစွာလေးပါး တို့၌ မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် ပြုသင့်သော (၁၆)ပါးသော မဂ်ကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးပေါက် မြောက် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ပြီဟု ဝန်ခံတော်မူ၏ဟူလို။

၂။ တထာဂတဗလာနိ။ ။တထာဂတဗလာနိကို အနက်နှစ်မျိုး ပေးရာ၌ ဒုတိယအနက်သာ အဋ္ဌကထာဖွင့် အနက်ဖြစ်၏။ ပဌမအနက်မှာ မှတ်လွယ်အောင် သာမန်ရိုးရိုး ပေးထားသော အနက်ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဂတာနိ ပဝတ္တာနိ”ဟု ပါဠိရှိ၏။ တေဟိ ဂန္တဗ္ဗံ-ဟူသော ကံဟောဝါကျနှင့် ကိုက်ညီအောင် “ဂတာနိ ပဝတ္တာနိ”ဟု ရှိသင့်၏။ တထာ=ထိုရှေးဘုရင်တို့ ရောက်အပ် ရအပ်သည်နည်းဘု

ဘုရား စွမ်းအားတို့သည်၊ ဝါ= ထိုရှေးဘုရားတို့ ရောက်အပ်သည့် နည်းတူပင် ရောက်အပ် ရအပ်သော စွမ်းအားတော်တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့ ပေတည်း။

ယေဟိ ဗလေဟိ=ယင်းစွမ်းအား ငါးပါးတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံ သော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာသဘံ=မြင့်မြတ်သောသူ၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဌာနံ=သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ဟူသောနေရာဌာနသို့၊ ဝါ=ဌာနကို၊ ပဋိဇာနာတိ=ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏၊ ဝါ= ကိုယ်တော်၏ထံ လက်ခံထားရှိတော်မူ၏၊ ဝါ=ဝန်ခံတော်မူ၏၊ [စတုတ္ထနိပါတ် စာပိုဒ် ၈-သုတ်၌ ကြည့်ပါ] ပရိသာသု=ရှစ်ပါးသော ပရိသတ်တို့၌၊ သီဟနာဒံ= မြတ်သော မိန့်မြွက်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့စွာ မိန့်မြွက်အပ်သော စကားတော်ကို၊ ဝါ=မရွံ့မကြောက် ခြင်္သေ့ဟောက်သို့ ရဲရဲတောက်ကြိုးဝါး မြွက်ဆိုအပ်သော စကားတော်ကို၊ နဒတိ=မိန့်မြွက်တော်မူ၏၊ ဗြဟ္မစက္ကံ= မြတ်သောတရားစက်ဘီးကို၊ (မြင့်မြတ်သန့်ရှင်းသော ပဋိဝေဉာဏ် ဒေသနာ ဉာဏ်ဟူသော တရားစက်ဘီးကို) ပဝတ္တေတိ=အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေတော်မူ၏၊ ဝါ=ဟောကြားတော်မူ၏၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်း ဟူမူ၊ [စာပိုဒ် ၁ သုတ်ကြည့်တော့]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတဿ=၏၊ တထာဂတဗလာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း၊ ယေဟိ ဗလေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ပဝတ္တေတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) ပဌမံ=တည်း။

၂-တူဇုသုတ်

၁၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ သေခဗလာနံ=ဤ သေခဗိုလ်တို့တွင်၊ ဝါ=ဤသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ဦးတို့၏ မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော စွမ်းအားတို့တွင်၊ ယဒိဒံ ပညာဗလံ=အကြင်ပညာဗိုလ်သည်၊ ဝါ=အကြင်ပညာ ဟူသော စွမ်းအားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ=ဤပညာဗိုလ်သည်၊ ဝါ=ဤပညာ စွမ်းအားသည်၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံးတည်း၊ ဧတံ=သည်၊ သင်္ဂါဟိကံ=ကြွင်းကျန်သော ဗိုလ်လေးပါးတို့ကို သိမ်းယူတတ်၏၊ ဧတံ=သည်၊ သင်္ဘာတနိယံ=ကြွင်းကျန်

သာလျှင်၊ ဂတ=ရောက်အပ် ရအပ်သော၊ ဗလ=စွမ်းအား၊ တထေဝ ဂတာနိ ပတ္တာနိ တထာဂတာနိ၊ တထာဂတာနိစ တာနိ ဗလာနိ စာတိ တထာဂတဗလာနိ။

၁။ သင်္ဘာတနိယံ။ ။ဤပုဒ်၏ ပဌမအနက်မှာ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း တိုက်ရိုက်ပြန်ဆိုထားအပ်သော အနက်ဖြစ်သည်။ “သံ+ဟန+ယု”ဖြင့် သင်္ဘာတနဟု ဖြစ်ပြီးနောက် တဒ္ဓိတ်ဣယပစ္စည်းသက်၍ သင်္ဘာတနဟု ရုပ်ပြီး၏။ သေသဗလာနိ သင်္ဘာတနာနိ သံဟတာနိ ကရောတိတိ သင်္ဘာတနိယံ(ပညာဗလံ)=ကြွင်းကျန်သော ဗိုလ်လေးပါးတို့ကို ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို ပြုတတ်သော ပညာဗိုလ်။

သော ဗိုလ်လေးပါးတို့ကို ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို ပြုတတ်၏။ ဝါ=ကြွင်းကျန်
သော ဗိုလ်လေးပါးတို့ကို ပေါင်းစုတတ်၏။

☸ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ကုဇ္ဈာဂါရဿ=
အထွတ်တပ်ဆင်ထားအပ်သော အိမ်ကျောင်းတွင်၊ [ဧတံ အဂ္ဂံ စသည်၌စပ်]
ယဒိဒံ ကုဋံ=အကြင်အထွတ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ=ဤအထွတ်သည်၊
အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံးတည်း၊ ဧတံ=ဤအထွတ်သည်၊ သင်္ဂါဟိကံ=အခြင်ရနယ်တို့ကို
သိမ်းယူတတ်၏၊ ဧတံ=သည်၊ သင်္ဘာတနိယံ=အခြင်ရနယ်တို့ကို ပေါင်းစုအပ်
သည်တို့ကို ပြုတတ်၏။ ဝါ=အခြင်ရနယ်တို့ကို ပေါင်းစုတတ်၏။ ဘိက္ခဝေ=
တို့၊ ဧဝမေဝံ ခေါ=ဤအတူပင်။ပ။ [တသ္မာတိဟ-စသည်ကို စာပိုဒ်(၁)သုတ်
အတိုင်း အနက်ဆိုပါ] ဣတိ(အဝေါစ)ဒုတိယံ။

၃-သံခိတ္တနှင့် ဝိတ္ထတသုတ်

၁၃။ သံခိတ္တသုတ်။ ။စာပိုဒ်(၂)သုတ်လည်းကြည့်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗလာနိ=
ဗိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=(ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကြောင့်)မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော
စွမ်းအားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း။ပ။သတိဗလံ=သတိဗိုလ်လည်းကောင်း၊
ဝါ=(မုဋ္ဌဿစွ အကုသိုလ်ကြောင့်) မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော သတိဟူသော
စွမ်းအားလည်းကောင်း၊ သမာဓိဗလံ=သမာဓိဗိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=(ဥဒ္ဒစ္စ
ကြောင့်) မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော သမာဓိဟူသော စွမ်းအားလည်းကောင်း။ပ။
ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ)တတိယံ။

၁၄။ ဝိတ္ထတသုတ်။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတိဗလံ=သတိဗိုလ်ဟူသည်၊ ဝါ=
သတိစွမ်းအားဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=မူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊ အရိယသာဝကော
=သည်၊ သတိမာ=သတိရှိသည်၊ ပရမေန=မြတ်သော၊ သတိနေပက္ကေနံ =သတိ၊

ဂေါပါနသိယော သင်္ဘာတနာယော ကရောတိတိ သင်္ဘာတနိယံ(ကုဋံ)=အခြင်
ရနယ်တို့ကို ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို ပြုတတ်သောအထွတ်။ “ပေါင်းစုအပ်သည်တို့ကို
ပြုတတ်”ဟူသော စကားသည် “ပေါင်းစုတတ်”ဟူသောစကားနှင့် အဓိပ္ပာယ်အတူ
တူပင် ဖြစ်သောကြောင့် တိုတိုကျဉ်းကျဉ်း ဒုတိယအနက်ကိုလည်း ရေးသားထား
သည်။

၁။ အဋ္ဌကထာအလို သတိနေပက္က။ ။အဋ္ဌကထာ၌ နေပက္ကပုဒ်၏အရ
ပညာကိုယူ၏။ ပဋိပက္ခံ နိပယတိ ဝိသောသေတိတိ နိပကော=ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာ
အပေါင်းကို ခြောက်သွေ့စေတတ်သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်။ နိ+ပေ+အ=နိပယ၊ ယကိုကပြု၊
ထို့နောက် တဒ္ဓိတ်ကျပစ္စည်းဖြင့် နေပက္ကဟုဖြစ်၏။ နိပကဿ ဘာဝေါ နေပက္ကံ=
ထိုပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပညာ။ သတိ စ နေပက္ကဉ္စ သတိနေပက္ကံ
(သတိနှင့်ပညာ)။

ပညာနှင့် ဝါသတိ၏ ထက်မြက်သန့်ရှင်း ရဲရင့်သည်အဖြစ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော= ပြည့်စုံသည်၊ စိရုကတမ္ပိ=(မိမိနှင့် သူတပါးတို့) ကြာမြင့်စွာ ကာလတုန်းက ကိုယ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ဖူးသော ကျင့်ဝတ် ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါသမိမိနှင့် သူတပါးတို့ ကြာမြင့်စွာကာလတုန်းက ကိုယ်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်ဖူးသော ကျင့်ဝတ်ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အဖြစ် အပျက်ကိုလည်းကောင်း၊ စိရဘာသိတမ္ပိ=(မိမိနှင့် သူတပါးတို့) ကြာမြင့်စွာ ကာလတုန်းက နှုတ်ဖြင့်မြွက်ဆို အပ်ဖူးသော ပါဠိသင်ယူပို့ချ ဟောပြောခဲ့ခြင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါသမိမိနှင့် သူတပါးတို့ ကြာမြင့်စွာကာလတုန်းက နှုတ်ဖြင့် မြွက်ဆိုအပ်ဖူးသော ပါဠိ သင်ယူပို့ချ ဟောပြောခဲ့ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကိုလည်းကောင်း၊ သရိတာ=(တကြိမ်တခါ) အောက်မေ့အမှတ်ရနေသည်၊ ဝါသတကြိမ်တခါ အောက်မေ့အမှတ်ရမှု သတိ သမ္မောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေသည်၊ အနုဿရိတာ=အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရနေ သည်၊ ဝါသအထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရမှု သတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤစိရကတ စိရဘာသိတတို့ကို အောက်မေ့ အမှတ်ရမှု သတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ သတိဗလံ=သတိဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝါသတိစွမ်းအားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ= ခေါ်ဆိုအပ်၏။

သတိကို အကျယ်ဝေဖန်ပြရာ အခန်း၌ ပညာ(နေပက္က)ကို ယူထားခြင်းဖြစ်၏။ ယင်းသို့ယူထားခြင်းအကြောင်းကို သာ(ပညာ)သတိယာ ဥပကာရကဘာဝေန ဂဟိတာ (ထိုပညာသည် သတိအား ကျေးဇူးပြုတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပညာကို ယူထားသည်)ဟူ၍ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထို့အပြင် ဉာဏဝိပုယုတ် သတိဖြစ်၍ အားကောင်းသော သတိဖြစ်ကြောင်း (အားနည်းသော ဉာဏဝိပုယုတ်သတိ မဟုတ်ကြောင်း)ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာ ပညာကို ယူထားခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း မဇ္ဈိမပဏ္ဍိ (၂၁)၌ မိန့်ဆို၏။

ဋီကာအလို သတိနေပက္က။ ။မဇ္ဈိမပဏ္ဍိဋီကာ (၁၅)၌ကား နေပက္ကအရ ပညာကိုယူသည်ကို မနှစ်သက်ပေ၊ ထို့ကြောင့် “သတိနေပက္ကနာတိ သတိယာ နေပက္ကန၊ တိက္ခ ဝိသဒသုရဘာဝေန” စသည်ဖြင့် ဖွင့်၏။ နိပကဿ ဘာဝေါ နေပက္ကံ=ထက်မြက်သန့်ရှင်း ရဲရင့်သောသတိ၏အဖြစ်၊ သတိယာ နေပက္ကံ သတိ နေပက္ကံ=သတိ၏ ထက်မြက်သန့်ရှင်း ရဲရင့်သည်၏အဖြစ်၊ ဝါသတိ၏ ထက်မြက် သန့်ရှင်း ရဲရင့်ခြင်းသဘော။ တရားကိုယ်မှာ သတိပင်ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ဤဋီကာအလို နေပက္ကအရ ပညာကိုမယူရ၊ သတိကိုသာယူရ၏။ ထိုသတိသည် ပညာပါမှသာ အားကောင်းသည်မဟုတ်၊ သူ့ချည်းသက်သက်လည်း အားကောင်းပါ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ကျမ်းဂန်ကို ရွတ်အံခြင်း၊ အနိစ္စတာ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းကိစ္စတို့ကို ပြုလုပ်ရာအခါ၌ အလေ့အလာများသောအခါ ပညာ မပါသော(ဉာဏဝိပုယုတ်)သတိဖြင့်လည်း ရွတ်အံမှု ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုတို့ကို ပြုလုပ် နိုင်ပါ၏ဟု ဖွင့်ဆိုသည်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမာဓိဗလံ=သမာဓိဗိုလ်ဟူသည်။ ဝါ=သမာဓိစွမ်းအား
 ဟူသည်။ ကတမဇ္ဇ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=ဤ၊ အရိယသာဝကော
 =သည်။ ကာမေဟိ=ဝတ္ထု ကိလေသာနှစ်ဖြာသော ကာမတို့မူ၊ ဝိဝိစ္ဆေဝ=ကင်း
 ဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ=နိဝရဏ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=
 တရားတို့မူ၊ ဝိဝိစ္ဆေဝ=ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ=ဝိတက်နှင့်လည်း တက္က
 ဖြစ်သော၊ သဝိစာရံ=ဝိစာရနှင့်လည်းတက္ကဖြစ်သော၊ ဝိဝေကဇံ=နိဝရဏတို့မှ
 ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ=ပီတိသုခရှိသော၊ ပဌမံ=ဂဏန်းစဉ်
 အားဖြင့် ပဌမဖြစ်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဝါ=ဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပန္န=ရောက်၍၊
 ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ [ကျန်သော အနက်အမျိုးမျိုးကို ဒုတိယ
 အကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နှာ-၁၃၅၊ ၁၃၆။ ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်
 (၁၃)သုတ်ကြည့်]

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ=ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို၊ ဝူပသမာ=ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်း
 ကြောင့်၊ ဝါ=ပယ်ခွာလွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ဖြစ်သော၊
 သမ္ပသာဒနံ=ကောင်းစွာ ကြည်လင်စေတတ်သော၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ဧကောဒိ
 ဘာဝံ=မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သော၊
 အဝိတက္ကံ=ဝိတက်လည်း မရှိသော၊ အဝိစာရံ=ဝိစာရလည်း မရှိသော၊ သမာဓိဇံ=
 ပဌမဈာန်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ယှဉ်ဘက် ဒုတိယဈာန် သမာဓိကြောင့်
 ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ=ပီတိသုခရှိသော၊ ဒုတိယံ=ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် နှစ်ခုမြောက်
 ဖြစ်သော၊ ဈာနံ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပန္န=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

ပီတိယာ=ပီတိကို၊ ဝိရာဂါစ=စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
 (ဝူပသမာ စ=ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊) ဥပေက္ခကော=(သုခ
 ဒုက္ခ၊ ဘက်မကျအောင်) သင့်လျော်ညီမျှစွာ ရှုတတ်သော တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ
 ရှိသည်၊ ဝါ=လျစ်လျူရှုတတ်သော တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာရှိသည်၊ (ဟုတွာစ=
 ဖြစ်၍လည်း)ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သတော=ဈာန်၏အာရုံကို အောက်မေ့အမှတ်ရ
 သည်၊ ဝါ=သတိရှိသည်၊ သမ္ပဇာနော=(ဈာန်၏အာရုံကို) ကောင်းစွာခွဲခြား
 သိသည်၊ ဝါ=သမ္ပဇာဉ် ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတွာ စ=လည်း၊ ဝိဟရတိ=၏)
 သုခဇ္ဇ=စေတသိကသုခ ကာယိကသုခကိုလည်း၊ ကာယေန= နာမကာယဖြင့်၊
 (တတိယဈာန်စိတ္တပွား ကာယဝိညာဏ်စိတ္တပွားဟူသော နာမကာယဖြင့်)
 ပဋိသံဝေဒေတိ=ခံစား၏။

ယံ=အကြင် တတိယဈာန်ကြောင့်၊ တံ=ထို တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံ
 သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယာ=ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်၊
 အာစိက္ခန္တိ=ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
 အာစိက္ခန္တိ=ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်သနည်းဟူမူ) (အယံ=ဤ

တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဥပေက္ခာကော=လျစ်လျူရှုတတ်သော တတြမစ္ဆတ္တုပေက္ခာရှိပါပေစွာ၊ (ချမ်းမြေ့ဂုဏ်အင် စုံလင်ကဲမောက် ထိပ်ဆုံးရောက် ရှိ တတိယဈာန် သုခ၌ပင် ခင်မင်မပြု လျစ်လျူရှုနိုင်ပါပေစွာ) သတိမာ=သတိ ရှိပါပေစွာ၊ (ပီတိထပ်ကာ မဖြစ်လာအောင် သေချာမြဲကြပ် စွဲကပ်သော သတိ ရှိပါပေစွာ) သုခဝိဟာရီ=ချမ်းသာစွာနေလေ့ရှိပါပေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာစိက္ခန္တိ =ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏) တတိယံ=ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် သုံးခု မြောက်သော၊ တံ ဈာန်=ထိုဈာန်သို့၊ ဝါ=ထိုဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏။

ပုဗ္ဗေဝ=(ဈာန်လေးပါးတို့၏) ရှေးဦးမဆွ ဥပစာရခဏ၌သာလျှင်၊ သုခဿ=ကာယိကသုခကို၊ ပဟာနာ စ=ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဿ= ကာယိကဒုက္ခကို၊ ပဟာနာ စ=လည်းကောင်း၊ သောမနဿ ဒေါမနဿာနံ= သောမနဿဝေဒနာနှင့် ဒေါမနဿဝေဒနာတို့၏၊ အတ္ထင်္ဂမာစ=ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဒုက္ခမသုခံ=ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော၊ ဝါ=ဒုက္ခလည်းမရှိ သုခလည်းမရှိသော၊ ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ= ဥပေက္ခာသည် ဖြစ်စေအပ်သော သတိ၏ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော၊ စတုတ္ထံ=ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့် လေးခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဈာန်=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပ- သမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝါ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဈာန်လေးပါးဟူ သော သမာဓိစွမ်းအားကို၊ သမာဓိဗလံ=သမာဓိဗိုလ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ဒဋ္ဌဗ္ဗသုတ်

၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတ္ထံ=အဘယ်တရားတို့၌၊ သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါဗိုလ်ကို၊ ဝါ=သဒ္ဓါစွမ်းအားကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=(အကြီးအကဲဟူ၍) မှတ်ရမည်နည်းဟူမူ၊ စတုသု= လေးပါးကုန်သော၊ (သပ္ပုရိသသံသေဝ၊ သဒ္ဓမ္မဿဝန၊ ယောနိသော မနသိကာရ၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိအားဖြင့် လေးပါးကုန်သော) သောတာပတ္တိယင်္ဂေသု=သောတာ ပတ္တိမဂ်ရခြင်း၏ အကြောင်းတရားတို့၌၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=အကြီးအကဲဟု မှတ်ရမည်) ဧတ္ထံ=ဤသောတာပတ္တိမဂ်ရခြင်း၏ အကြောင်းတရား လေးပါးတို့၌၊ သဒ္ဓါဗလံ= ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=အကြီးအကဲဟု မှတ်ရမည်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတ္ထံ=အဘယ်တရားတို့၌၊ ဝီရိယဗလံ=ဝီရိယဗိုလ်ကို၊ ဝါ=ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=နည်းဟူမူ၊ စတုသု=လေးပါးကုန်သော၊ သမ္ပပ္ပဓာနေသု=သမ္ပပ္ပဓာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=သမ္ပပ္ပဓာန်တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ တို့၌၊ ဝါ=သမ္ပပ္ပဓာန်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော တရားတို့၌၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မည်) ဧတ္ထံ=ဤသမ္ပပ္ပဓာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=ဤသမ္ပပ္ပဓာန်တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ တို့၌၊ ဝါ=တို့၌၊ ဝီရိယဗလံ=ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မည်။ ပ။

စတုသု=ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေသု=သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=သတိ ပဋ္ဌာန်တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=သတိပဋ္ဌာန်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော

တရားတို့၌၊ (ဒဋ္ဌဗွံ=မည်) ဧတ္ထ=ဤသတိပဋ္ဌာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=ဤသတိပဋ္ဌာန်
 တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=တို့၌။ပ။ စတုသု=ကုန်သော၊ ဈာနေသု=
 ဈာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=ဈာန်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=ဈာန်တို့ကို
 ဖြစ်ပွားစေတတ်သော တရားတို့၌၊ (ဒဋ္ဌဗွံ=မည်) ဧတ္ထ=ဤဈာန်တရားတို့၌၊
 ဝါ=ဤဈာန်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဝါ=တို့၌။ပ။ အရိယ
 သစ္စေသု=အရိယသစ္စာတို့၌၊ ဝါ=အရိယသစ္စာဉာဏ်ကို ဖြစ်ပွား စေခြင်း ကိစ္စတို့၌၊
 ဝါ=အရိယသစ္စာဉာဏ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော တရားတို့၌၊ (ဒဋ္ဌဗွံ=မည်)ဧတ္ထ=
 ဤအရိယသစ္စာတို့၌၊ ဝါ=တို့၌။ပ။ ပဉ္စမံ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-ပဋ္ဌမဟိတ စသောသုတ်များ

၁၇(စာပိုဒ်)။ ၇-ပဋ္ဌမဟိတသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါး
 ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း
 သည်၊ အတ္တဟိတာယ=မိမိ၏စီးပွားအကျိုးငှာ၊ ပဋိပန္နော=ကျင့်၍၊ ဝါ=ကျင့်
 လျက်၊ ပရဟိတာယ=သူတပါး၏ စီးပွားအကျိုးငှာ၊ နော ပဋိပန္နော=မကျင့်သည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မ
 ဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အတ္တဟိတာယ=ငှာ၊ ပဋိပန္နော
 =၍၊ ပရဟိတာယ=ငှာ၊ နော ပဋိပန္နော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊
 ဘိက္ခု=သည်၊ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သီလသမ္ပန္နော(လောကီလောကုတ္တရာဖြစ်
 သော) သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ သီလသမ္ပဒါယ=
 (လောကီ လောကုတ္တရာဖြစ်သော) သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌၊ နော သမာဒပေတိ=
 ကောင်းစွာ မနာယူ မကျင့်သုံးစေ၊ ဝါ=မဟောပြော မတိုက်တွန်း။

အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သမာဓိသမ္ပန္နော=(လောကီလောကုတ္တရာဖြစ်သော)
 သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရံ=ကို၊ သမာဓိသမ္ပဒါယ=(လောကီ
 လောကုတ္တရာဖြစ်သော) သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌၊ နော သမာဒပေတိ=စေ၊
 ဝါ=တွန်း။ပ။ ပညာသမ္ပန္နော=(လောကီ လောကုတ္တရာ) ပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်
 ။ပ။ ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော=အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသည်။ပ။ဝိမုတ္တိ သမ္ပဒါယ
 =အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌။ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နော=
 အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိ၌ သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ
 သည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊
 [ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ=ဤအကြောင်းတရားတို့နှင့် ဟု လက်ရှိစာမူအရ အနက်
 ဆိုရာ၏၊ ရှေ့နောက်မညီတော့ပေ] သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု။ပ။သတ္တမံ။

၁၈(စာပိုဒ်)။ ၈-ဒုတိယဟိတသုတ်။ ။အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သီလ
 သမ္ပန္နော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ပရံ=ကို၊ သီလသမ္ပဒါယ=ခြင်း၌၊ သမာ

ဒပေတိ=ကောင်းစွာနာယူကျင့်သုံးစေ၏။ ဝါ=ဟောပြောတိုက်တွန်း၏။ ပ။ အဋ္ဌမံ။

၁၉(ဇာပိုဒ်)။ ၉-တတိယဟိတသုတ်။ ။ဘိက္ခု=သည်။ အတ္တဟိတာယ=
၉-၁။ နေဝပဋိပန္နော=မကျင့်သည်။ ပရဟိတာယ=၄။ နော ပဋိပန္နော=မကျင့်သည်။
ဟောတိ=၏။ ပ။ နဝမံ။

၂၀(ဇာပိုဒ်)။ ၁၀-စတုတ္ထဟိတသုတ်။ ။အတ္တဟိတာယ စ=မိမိစီးပွား
အကျိုးငှာလည်း၊ ပဋိပန္နော=ကျင့်သည်။ ပရဟိတာယ စ=ငှာလည်း၊ ပဋိပန္နော=
သည်။ ဟောတိ=၏။ ပ။ အတ္တနာ စ=ကိုယ်တိုင်လည်း။ ပ။ ပရဗ္ဗ=သူတပါးကို
လည်း။ ပ။ ဒသမံ။ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဗလဝဂ္ဂေါ=ဗလဝဂ်တည်း။

၃-ပဋ္ဌဂီတဝဂ်

၁-ပဋ္ဌမအဂါရဝသုတ်

၂၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ [ပရိပူရေဿတိ၊ နဝိဇ္ဇတိ
တို့၌စပ်] သဗြဟ္မစာရီသု=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့၌၊ ဝါ=(ဧကကမ္မ၊
ဧကုဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခတာဟူသော) တူညီသောအကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သောရဟန်း
တို့၌၊ အဂါရဝေါ=ရိုသေလေးစားခြင်းမရှိသော၊ (အလေးဂုရုပြုသောသူ၏ ဖြစ်
ကြောင်းဖြစ်ရာ ရိုသေလေးစားခြင်း အမူအရာမရှိသော) အပွတိဿော=အဆုံးအမ
ကေား လေးစားနာယူခြင်း မရှိသော၊ ဝါ=အမှီအခို အကြီးအကဲအရာ၌ ထားခြင်း၊
ရိုသေတုတ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းမရှိသော၊ အသဘာဂဝုတ္တိကော=သဘော မတူသော
အသက်မွေးမှုရှိသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အာဘိသမာစာရိကံ=
မြတ်သောအကျင့်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြတ်သောအကျင့်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=

၁။ အာဘိသမာစာရိကံ။ ။အဘိဝိသိဋ္ဌော ဥတ္တမော သမာစာရော အဘိသမာ
စာရော=ထူးမြတ်သောအကျင့်၊ အဘိသမာစာရေ ဘဝေါ အာဘိသမာစာရိကော။ ဋီကာ
အဖွင့်အတိုင်း ဝစနတ္ထပြုသည်။ အဘိသမာစာရောဧဝ အာဘိသမာစာရိကောဟူ၍လည်း
ဏိကပစ္စည်း သွတ္တကြံနိုင်သည်ပင်။ ဤနေရာ၌ အထူးဆိုဖွယ် ရှိသေးသည်ကား-

အဘယ်ကို အာဘိသမာစာရိကံ ခေါ်သည်ကို စတုတ္ထနိပါတ်ဇာပိုဒ်(၂၄၅)
သိက္ခာနိသံသသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ။ သို့သော် ထိုသုတ်၌ အာဘိသမာစာရိကံ၊ အာဒိဗြဟ္မ
စရိယကဟု ဟောတော်မူ၍ ဤ ပဋ္ဌမအဂါရဝသုတ်၌မူ (၁)အာဘိသမာစာရိကဓမ္မ
(၂) သေဓမ္မ (၃) သီလ-ဟု ဟောတော်မူ၏။

ထို့ကြောင့် ဤအဂါရဝသုတ်၌ (၁)အာဘိသမာစာရိကဓမ္မအရ ယခင်သိက္ခာ
နိသံသသုတ်အတိုင်းပင် ခန္ဓကကျင့်ဝတ်များကို ယူပြီးလျှင် ဖော်ပြလတ္တံ့သော ဝိနည်း
အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ ဖွင့်ဆိုထားသော (အာဒိဗြဟ္မစရိယကဟု ခေါ်သော) ဥဘတော
ဝိဘင်္ဂပရိယာပနုသိက္ခာပုဒ် သီလများအနက် ပါရာဇိကလေးပါးမှတစ်ပါး ကျန်သော

ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်အနေအားဖြင့် ပညတ်အပ်သော သီလတရားကို၊ ပရိပူရေဿတိ
=ပြည့်စုံစေနိုင်လတ္တံ့၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ ဌာနံ= ဤသို့
ပြည့်စုံစေနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကြောင်းကို၊ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိနိုင်၊
ဝါ=မရအပ် မရနိုင်။

အာဘိသမာစာရိကံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ အပရိပူရေတွာ=မပြည့်စုံစေနိုင်မူ၍၊
ဝါ=မပြည့်စုံစေနိုင်လသော်၊ ဝါ=မဖြည့်ကျင့်နိုင်လသော်၊ သေခံ=ဖြည့်ကျင့်သင့်
ဖြည့်ကျင့်ထိုက်သော၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်သင့်သော သိက္ခာပုဒ်အနေအားဖြင့် ပညတ်
အပ်သော၊ ဓမ္မံ=သီလတရားကို။ပ။ သီလာနီ=(ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်လေးပါးတည်း
ဟူသော) မဟာသီလတို့ကို၊ ဤနေရာ၌ အာဒိဗြဟ္မစရိယကမည်သော ပါရာဇိက
လေးပါးကို ရည်ရွယ်၍ "သီလာနီတိ စတ္တာရိ မဟာသီလာနီ" ဟု အဋ္ဌကထာ
မိန့်သည်ဟု ယူဆ၏။ တိကနိပါတ်ဋီကာ၊ ၁၈၆နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=
မှန်ကန်သောဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်ကို။ပ။ သမ္မာသမာဓိ=မှန်ကန်သော မဂ်သမာဓိ
ဖိုလ်သမာဓိကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=ပင်၊ သဗြဟ္မစာရီသု=တို့၌၊ သဂါရဝေါ=ရိုသေ
လေးစားခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=ရိုသေလေးစားခြင်းရှိသော၊ သပ္ပတိဿော=
အဆုံးအမစကား လေးစားနာယူခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=အမှီအခို အကြီးအကဲ
အရာ၌ထားခြင်း ရိုသေတုတ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းရှိသော၊ သဘာဂဝုတ္တိကော=သဘော
တူသော အသက်မွေးမှုရှိသော၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊ အာဘိသမာစာရိကံ=သော၊
ဓမ္မံ=ကို၊ ပရိပူရေဿတိ=တ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ ဌာနံ=သည်၊ ဝါ=ကို၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိနိုင်၏။

ဥဘတောဝိဘင်္ဂံသိက္ခာပုဒ် သီလများကို (၂)သေခပဏ္ဏာအရယူ၍ (၃)သီလအရကိုမူ
မဟာသီလဟု ခေါ်သော ထိုပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ် သီလလေးပါးကို ယူသင့်၏။

သေခံ ဓမ္မန္တိ သေခပဏ္ဏတ္တိသီလံ၊ သီလာနီတိ စတ္တာရိ မဟာသီလာနီ။ ဤ
သုတ်အဋ္ဌကထာ။ ၆။ သေခပဏ္ဏတ္တိသီလန္တိ သေခိယဝသေန ပညတ္တသီလံ။ ဆက္ကနိပါတ်
စာပိုဒ်(၆၇)မိတ္တသုတ်ဋီကာ၊ နှာ-၁၄၂။ စတ္တာရိ မဟာသီလသိက္ခာပဒါနီတိ စတ္တာရိ
ပါရာဇိကာနိ သန္တာယ ဝဒတိ။ တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၈၇)သုတ် ဋီကာ၊ နှာ-၁၈၆။

အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာယာတိ သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယံ ဝိနေတုံ န ပဋိဗလောတိ
အတ္ထော။ ဝိနည်း မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၊ ၂၇၁။ သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယန္တိ ဧတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗတော
သမ္မာပိ ဥဘတောဝိဘင်္ဂံပရိယာပန္နာ ပဏ္ဏတ္တိတိ ဂဟေတဗ္ဗာ၊ တေနေဝ ဂဏ္ဍိပဒေပိ
ဝုတ္တံ "သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယန္တိ ပါရာဇိကမာဒိကတွာ သိက္ခိတဗ္ဗသိက္ခာပဒပညတ္တိယ"န္တိ။
၎င်းသာရတ္ထဋီကာ၊ ၂၄၁။

သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယန္တိဧတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗတော သေက္ခာ၊ တဂဝတာ ပညတ္တတ္တာ
ပဏ္ဏတ္တိ၊ သမ္မာပိ ဥဘတောဝိဘင်္ဂံပရိယာပန္နာ သိက္ခာပဒပဏ္ဏတ္တိ "သေက္ခပဏ္ဏတ္တိ"တိ
ဝုတ္တာတိ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ၎င်းဝိမတိဋီကာ၊ ၁၀၈။

ဝါ=ရအပ် ရနိုင်၏။ပ။ ပရိပူရေတွာ=ပြည့်စုံစေနိုင်၍၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်၍၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်လသော်။ပ။ပဌမ။

၂၂(စာပိုဒ်)။ ၂-ဒုတိယအဂါရဝသုတ်။ သီလက္ခန္ဓာ=သီလအစုကို။ပ။ သမာဓိက္ခန္ဓာ=သမာဓိအစုကို။ပ။ ပညာက္ခန္ဓာ=ပညာအစုကို။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ဥပက္ကိလေသသုတ်

၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဇာတရူပဿ=ရွှေ၏၊ ဥပက္ကိလေသာ=(ညစ်နွမ်းကြောင်း ဖြစ်သော) အညစ်အကြေးတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ယေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ=ယင်းအညစ်အကြေးတို့ဖြင့်၊ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ=ညစ်နွမ်းနေသော၊ ဇာတရူပံ=ရွှေသည်၊ န စေဝ မုဒု=မနုဿိန္ဒြ မပျော့ပျောင်းသည်လည်းကောင်း၊ န စ ကမ္မနိယံ=ထုနက်ခြင်းအမှု၌ မသင့်လျော် မခိုင်ခံ့သည်လည်းကောင်း၊ န စ ပဘဿရံ=တလက်လက်ထွက်သော အရောင်မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပဘဂံ စ=ကျိပုပျက်စီးတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကမ္မာယ= အဆင်တန်ဆာ ပြုလုပ်ခြင်းအမှုသို့လည်း၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ န ဥပေတိ= မရောက်။

(တနည်း)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ=အကြင်အညစ် အကြေးတို့ဖြင့်၊ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ=ညစ်နွမ်းနေသော၊ ဇာတရူပံ=ရွှေသည်၊ န စေဝ မုဒု=လည်းကောင်း။ပ။န ဥပေတိ=မရောက်၊ ဇာတရူပဿ=ရွှေ၏၊ တေ ဥပက္ကိလေသာ=ထိုအညစ်အကြေးတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း။ ဤသို့လည်း အနက်ဆိုလိုက ဆိုပါ။

ပဉ္စ=ငါးမျိုးသော အညစ်အကြေးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်း ဟူမူ၊ အယော=သံလည်းကောင်း၊ ဝါ=မည်းနက်သော သတ္တုလည်းကောင်း၊ လောဟံ=ကြေးလည်းကောင်း၊ ဝါ=အယ၊ တိပု၊ သီသ၊ သဇ္ဈတို့မှ ကြွင်းသော သတ္တုမျိုးလည်းကောင်း၊ တိပု=သလွဲဖြူလည်းကောင်း၊ ဝါ=ခဲဖြူလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဗင်လည်းကောင်း၊ သီသံ=သလွဲမည်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=ခဲလည်းကောင်း၊ သဇ္ဈံ=ငွေလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဇာတရူပဿ=၏၊ ဥပက္ကိလေသာ= တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စခေါ=ထိုသို့ မဟုတ်မူ၍၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဇာတရူပံ=ရွှေသည်၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ=ဤအညစ်အကြေးတို့မှ၊ ဝိမုတ္တံ=ကင်းလွတ်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ (တတော=ထိုအခါ၌)တံ ဇာတရူပံ=ထိုရွှေသည်၊ မုဒုစ=နုည့်သည်လည်း ကောင်း၊ ကမ္မနိယဉ္စ=ထုနက်ခြင်းအမှုလုပ်ငန်း၌ သင့်လျော်ခိုင်ခံ့သည်လည်း ကောင်း၊ ပဘဿရဉ္စ=တလက်လက်ထွက်သော အရောင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ န စ ပဘဂံ=မကျိပုပျက် စီးသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ကမ္မာယ= အဆင်တန်ဆာပြုလုပ်ခြင်းအမှုသို့၊ ဥပေတိ=ရောက်၏။

စ=ထို့အပြင်၊ ယဿာ ယဿာ ပိဠန္တနဝိကတိယာ=အကြင်အကြင် တန်ဆာ အထူးအကျိုးငှာ၊ အာကခံတိ=အလိုရှိအံ့၊ ယဒိ မုဒ္ဒိကာယ=လက်စွပ် အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယဒိ ကုတ္တလာယ=နားတောင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယဒိ ဂီဝေယျကာယ=လည်ဆွဲတန်ဆာအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယဒိ သုဝဏ္ဏ ဗာလာယ=ရွှေပန်းကုံးအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အာကခံတိ=အံ့၊ တဿ=ထိုရွှေ၏၊ တဉ္စအတ္တံ=ထိုတန်ဆာအထူးဟူသော အကျိုးသို့လည်း၊ (သုဝဏ္ဏကာရော=ရွှေ ပန်းတိမ်ဆရာသည်) အနုဘောတိ=ဆိုက်ရောက်၏၊ [ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ် သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ-၅၅၀။ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၀၂) ပံသုဓောဝက သုတ်လည်းကြည့်]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ စိတ္တဿ=စိတ်၏၊ (ဓာတုဘူမက ကုသိုလ်စိတ်၏၊ ဝါ=ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ၊ လောကုတ္တရာဟူသော ဘုံအဆင့် လေးမျိုး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်၏) ဥပတ္တိလေသာ=(ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော) အညစ်အကြေးတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ပ။ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ န စေဝ မုဒု=သည်လည်းကောင်း၊ န စ ကမ္မနိယံ=(ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ဟူသော) ကောင်းသောအမှုလုပ်ငန်း၌ မသင့်လျော် မခိုင်ခံ့သည်လည်းကောင်း၊ န စ ပဘဿရံ=သည်လည်းကောင်း၊ ပဘဝံစ=အာရုံ၌ ပျံ့နှံ့လွင့်ပါး ပျက်ပြား တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (စိတ္တံ=စိတ်သည်) အာသဝါနံ= အာသဝတရားတို့၏၊ ဓယာယ=ကုန်ကြောင်းကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ န စ သမာဓိယတိ=အာရုံ၌လည်း ကောင်းစွာ မတည်တံ့။ပ။

ကာမစ္ဆန္ဓော=ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ လိုချင်တတ်သော တဏှာရာဂလည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒေါ=ဗျာပါဒနိဝရဏလည်း ကောင်း၊ ဝါ=စိတ်၏ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဒေါသလည်းကောင်း၊ ထိနမိဒ္ဓံ=ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်နာမကျန်း မရွှင်လန်းဘဲ ပျင်းရိ လေးတွဲခြင်းသဘောနှင့် စေတသိက် နာမကျန်း မရွှင်လန်းခြင်း အိပ်ငိုက်စေခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ= စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောနှင့် နောင်တ တဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာ=ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့၌ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းသဘောလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စိတ္တဿ=၏၊ ဥပတ္တိလေသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်။ပ။ ဝိမုတ္တံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (တတော=ထိုအခါ၌) တံ စိတ္တံ=ထိုစိတ်သည်၊ မုဒု စ=နှူးညံ့သည်လည်းကောင်း၊ ကမ္မနိယဉ္စ=(ဒါနသီလ

ဘာဝနာဟူသော) ကောင်းသောအမှုကိုစွန့် သင့်လျော်ခိုင်ခံ့သည်လည်းကောင်း၊ ပာသယရဉ္စ=လည်းကောင်း၊ န စ ပာဝံ=အာရုံ၌ ပျံလွင့်မသွား မပျက်ပြား တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ (တံစိတ္တံ=သည်)အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယာယ=ငှာ၊ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းမှန်အားဖြင့်၊ သမာဓိယတိ=အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်တံ့၏။

စ=ထိုမှတပါး၊ [“ယဿ ယဿ စ”၌ စသဒ္ဒါကို အနက်ပေးသည်၊ ထို့နောက် “အဘိညာသစ္စိကိရိယာယ”ဟူသော တဒတ္ထသမ္ပဒါနိပုဒ်ကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးမည်] အဘိညာ(အဘိညာယ)=ထူးကဲစွာသိ၍၊ ဝါ=ဣဒ္ဓိဝိစ အစရှိသော ထူးကဲသောညာဏ်ဖြင့်၊ သစ္စိကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘိညာ(အဘိညာယ) = ထူးကဲစွာသိ၍၊ ဝါ=ဣဒ္ဓိဝိစ စသော ထူးကဲသော ညာဏ်ဖြင့် သစ္စိကရဏီယဿ=မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော၊ ယဿ ယဿ ဓမ္မဿ= အကြင်အကြင်တရားသို့၊ (အကြင် အကြင်တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်း အစ ရှိသော တရားသဘောသို့) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ အဘိနိန္ဒာမေတိ=ရှေ့ရှုညွတ်စေ၏၊ အာယတနေ=အကြောင်းတရားသည်၊ (ရှေးဘဝက အဘိညာဉ်ရခြင်းငှာ အလွန် အကဲ အားထုတ်ခဲ့ဖူးခြင်းဟူသောအကြောင်းနှင့် ယခုဘဝ၌ ရရှိသင့်သော အဘိညာဉ်နှင့် အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ ပါဒကဗျာန် အစရှိသောအကြောင်းတရား သည်) သတိ သတိ=ရှိလသော် ရှိလသော်၊ ဝါ=ရှိတိုင်းရှိတိုင်း၊ တတြ တတြ ဧဝ=ထိုထို မျက်မှောက် ပြုထိုက်သော သဘောတရား၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက်သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်းစသော သဘောတရား၌ပင်) သက္ခိ ဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်း စသည်သို့၊ ပါပဏာတိ=ရောက်၏၊ [ဤနေရာ၌ ရေးသင့်သမျှအားလုံးကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၀၂) ပံသုဓောဝကသုတ် (ဒုတိယ အကြိမ် ရိုက်နှိပ်သောပထမတွဲ နိဿယစာမျက်နှာ-၅၅၃၊ ၅၅၄)၌ ရေးခဲ့ပြီ]

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ= အကယ်၍ အလိုရှိအံ့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာကင်္ခတိ=အလိုရှိသနည်းဟူမူ အဟံ=ငါသည်) အနေကဝိဟိတံ=များသောအပြားရှိသော၊ ဣဒ္ဓိဝိစံ=တန်ခိုးအဖို့ ကို၊ ဝါ=တန်ခိုးအမျိုးအစားကို၊ ပစ္စနုဘဝေယျံ=ခံစားသုံးစွဲလို၏၊ ဝါ=ကိုယ်တွေ့ ထိရောက် မျက်မှောက်ပြုလို၏၊ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တည်းသည်၊ ဟုတွာပိ=ဖြစ်၍လည်း၊ ဝါ=ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ဗဟုဓာ=ရာထောင်စသား ပုဂ္ဂိုလ် များပြားလာသည်၊ အဿံ=ဖြစ်လို၏၊ ဗဟုဓာ=သည်၊ ဟုတွာပိ=ဖြစ်ပြီး၍လည်း၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီးမှလည်း၊ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တည်းသည်၊ အဿံ=ဖြစ်လို၏၊ အာဝိဘာဝံ=အထင်အရှားမြင်သာသည် အဖြစ်ကို၊ (ကရေယျံ=ပြုလို၏) တိရောဘာဝံ=ကွယ်ပျောက်သည် အဖြစ်ကို၊ (ကရေယျံ=ပြုလို၏)

တိရောကုဋ္ဌံ=နံရံ၏ တဖက်သို့လည်းကောင်း၊ တိရောပါကာရံ=တံတိုင်း၏ တဖက်သို့လည်းကောင်း၊ တိရောပဗ္ဗတံ=တောင်၏ တဖက်သို့ လည်းကောင်း၊ သေယျထာပိ အာကာသေ=ကောင်းကင်၌ကဲ့သို့၊ အသဇ္ဇမာနော=ငြိတွယ်မနေဘဲ၊ ဂစ္ဆေယျံ=သွားလို၏၊ ပထဝိယာပိ=မြေ၌လည်း၊ သေယျထာပိ ဥဒကေ=ရေ၌ကဲ့သို့၊ ဥမ္မုဇ္ဇ+နိမုဇ္ဇံ=ပေါခြင်း+ငုတ်ခြင်းကို၊ ကရေယျံ=ပြုလို၏၊ သေယျထာပိ ပထဝိယံ=မြေပြင်၌ကဲ့သို့၊ ဥဒကေပိ=ရေပြင်၌လည်း၊ အဘိဇ္ဇမာနေ' = မကွဲမပျက်အောင်၊ ဂစ္ဆေယျံ=သွားလို၏၊ [ကျွန်ုပ်တို့ဝင်သွားခြင်းမရှိသဖြင့် မကွဲမပျက်အောင် သွားနိုင်၏ဟုလို] အာကာသေပိ=ကောင်းကင်၌လည်း၊ ပလ္လကေန=တင်ပျဉ်ဖွဲ့ ခွေထိုင်နေခြင်းဖြင့်၊ ပက္ခိ=အတောင်ရှိသော၊ သကုဏော သေယျထာပိ=ငှက်ကဲ့သို့၊ ကမေယျံ=သွားလို၏၊ ဧဝံမဟိဒ္ဓိကေ=ဤသို့ ကြီးသောတန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဧဝံ မဟာနဘာဝေ=ဤသို့ ကြီးသောအစွမ်း အာနုဘော်ရှိကုန်သော၊ ဣမေပိ စန္ဒိမ သူရိယေ=ဤလနေတို့ကိုပင်လည်း၊ ပါဏိနာ=လက်ဖြင့်၊ ပရာမသေယျံ=သုံးသပ်လို၏၊ ပရိမဇ္ဇေယျံ=ပွတ်တိုက်လို၏။

ယာဝ ဗြဟ္မလောကာပိ=ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်လည်း၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝသံ=မိမိအလိုသို့၊ ဝတ္တေယျံ=လိုက်စေလို၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေအာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=ဤသို့ အလိုရှိသည်ဖြစ်လသော်) အာယတနေ=အကြောင်းတရားသည်၊ (ရှေးဘဝ..... ပါဒကဗျာန်ဟူသော အကြောင်းတရားသည်)သတိ သတိ=ရှိလသော် ရှိလသော်၊ ဝါ=ရှိတိုင်း ရှိတိုင်း၊ တတြ တတြ ဧဝံ=ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရား၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်းသဘောတရား၌ပင်လျှင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တိုင်

၁။ အဘိဇ္ဇမာနော-ဟူသော ပဌမာဝိဘတုန္တုပါဌ်စိစစ်ချက်။ ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ “အဘိဇ္ဇမာနော”ဟု ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ပါဌ်ရှိ၏။ သို့သော် “ယထာမနုဿာ ပကတိယာ အနိဒ္ဓိမန္တော အဘိဇ္ဇမာနာယ ပထဝိယာ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဧဝမေဝံ သောဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပုတ္တော အဘိဇ္ဇမာနေ ဥဒကေ ဂစ္ဆတိ၊ သေယျထာပိ ပထဝိယံ” ဟူသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်(၃၈၆)၌ ကဲ့သို့ ဥဒကေနှင့် အနက်ခြပ်တူ ဝိဘက်တူ တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် “အဘိဇ္ဇမာနေ”ဟု သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်သာ ရှိသင့်၏။

အကယ်၍ အဟံ(သောဘိက္ခု) စသော ပဌမာ ကတ္တာနှင့် အနက်ခြပ်တူပြု၍ ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ထားလျှင်လည်း “အဘိဇ္ဇမာနော”ဟု အကမ္မကဒါဝါဒီရုပ်ဖြင့် မထားနိုင်ရကား “အဘိဇ္ဇမာနော”ဟု သကမ္မကရုဓာဒိရုပ် ပြောင်းလဲ၍ထားရတော့မည်ဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့လည်း ပြောင်းလဲနေဖွယ် မလိုသောကြောင့် ရှိရင်းဝါကျ၌ အဘိဇ္ဇမာနောဟု ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ပါဌ်ပျက်နေခြင်းသာ ဖြစ်၏။

ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်းသို့၊ ဤနေရာ၌ကား “ဖန်ဆင်းခြင်း စသည်သို့” ဟု (စသည်) မထည့်ရ] ပါပုဏာတိ=ရောက်၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=ဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်)၊ ဒိဗ္ဗာယ=နတ်၌ဖြစ်သော ပသာဒသောတနှင့်တူသော၊ ဝိသုဒ္ဓါယ =နိဝရဏစသော အညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနုသိကာယ =လူတို့ဥစ္စာဖြစ်သော မံသသောတကို ကျော်လွန်သော၊ ဝါ=ရိုးရိုးလူတို့ နားထက် သာလွန်၍ နတ်တို့အသံနှင့် ဝေးကွာလှစွာ သိမ်မွေ့စွာသော အသံကိုကြားစွမ်း နိုင်သော၊ သောတဓာတုယာ=အဘိညာဉ် နားဓာတ်သဘောဖြင့်၊ (အသံကိုလည်း ကြားနိုင်၍ သတ္တဝီဝလည်း မဟုတ်သော ဓာတ်သဘောဖြစ်သော အဘိညာဉ်ဖြင့်) ဒိဗ္ဗစ=နတ်တို့အသံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓာနုသေ စ=လူတို့အသံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ သဒ္ဓေ=အသံတို့ကို၊ သုဏေယျ= ကြားလို၏။

ဒူရေ=အဝေး၌၊ (အခြားစကြဝဠာအထိ ဝေးလှစွာသောအရပ်က) ယေ သဒ္ဓါ စ=အကြင်အသံတို့သည်လည်းကောင်း၊ သန္တိကေ=အနီး၌၊ (မိမိခန္ဓာကိုယ် အထိ နီးနီးကပ်ကပ်အရပ်က)ယေ သဒ္ဓါ စ=အကြင်(ပိုးကောင်ငယ် စသည်တို့၏ သေးငယ် သိမ်မွေ့လှသော)အသံတို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ=ရှိ ကုန်၏၊ ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေ သဒ္ဓေ=ထိုအသံတို့ကို၊ သုဏေယျ=ကြားလို၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်) အာယတနေ= အကြောင်းတရားသည်၊ (ရှေးဘဝ...ပါဒကဗျာန်ဟူသော အကြောင်းတရားသည်) သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ တတြေ= ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက် သော တရား၌ပင်လျှင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော နတ်တို့အသံနှင့် ဝေးနီး အသံ အမျိုးမျိုး ကြားရခြင်း သဘောတရား၌ပင်လျှင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ= ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဒိဗ္ဗသဒ္ဓစသော အသံအမျိုးမျိုး ကြားရခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ=၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=မူ၊ အဟံ=သည်) ပရသတ္တာနံ=ငါမှတပါး တခြားသော သတ္တဝါတို့၏၊ ပရပုဂ္ဂလာနံ =ငါမှတပါး တခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ စေတော=စိတ်ကို၊ စေတသာ=ငါ၏ စိတ်ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆ=ခွဲခြား၍၊ ပဇာနေယျ=(သရာဂစသည်ဖြင့်) အမျိုးမျိုး အစားစား သိလို၏၊ သရာဂံ=ရာဂနှင့် အတူတကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ [တရားကိုယ်ဖော်၍ ရေးထားသော အနက်ကိုကား ယခင်တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၀၂)ပံသုခောဝကသုတ်(ဒု-အကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲ နိဿယ၊ နှာ-၅၅၆)ကြည့်] သရာဂံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနေယျ=ခွဲခြားသိလို၏၊ ဝိတရာဂံ

=ကင်းသော ရာဂရှိသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ ဝီတရာဂံ=သော၊ စိတ္တန္တိ= စိတ်ဟူ၍၊ ပဇာနေယျံ=ခွဲခြားသိလို၏၊ သဒေါသံ=ဒေါသနှင့်အတူတကွ ဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ သဒေါသံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=၍၊ ပဇာနေယျံ=၏၊ ဝီတ- ဒေါသံ=သော၊ စိတ္တံ ဝါ=ကိုလည်း။ပ။

သမောဟံ=မောဟနှင့်သာ အတူတကွဖြစ်သော၊ ဝါ=မောဟနှင့် အတူ တကွသာ ဖြစ်သော၊ စိတ္တံ ဝါ။ပ။ ဝီတမောဟံ=ကင်းသောမောဟရှိသော။ပ။ သံစိတ္တံ=အာရုံ၌ တွန့်ဆုတ်ကျွံဝင်သော၊ ဝါ=တွန့်ဆုတ်ပျင်းရိသော။ပ။ ဝိက္ခိတ္တံ= ပျံလွင့်ပြေးသွားသော၊ ဝါ=အထူးထူးသောအာရုံ၌ ပစ်လွှင့်အပ်သော။ပ။ မဟဂ္ဂတံ =မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=ကြီးမြတ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ် ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ ကျင့်ကြံ သွားရောက်အပ်သော။ပ။ အမဟဂ္ဂတံ=မဟဂ္ဂုတ်မဟုတ်သော။ပ။ သဥတ္တရံ=မိမိထက် သာလွန်သော စိတ်နှင့် တကွဖြစ်သော။ပ။ အနတ္တရံ=မိမိထက် သာလွန်သောစိတ် မရှိသော။ပ။

သမာဟိတံ=ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသောသမာဓိတို့သည် ကောင်းစွာ အာရုံ၌ထားအပ်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်သော။ပ။ အသမာဟိတံ=ဥပစာရအပ္ပနာ နှစ်ဖြာသောသမာဓိတို့သည် ကောင်းစွာအာရုံ၌ မထားအပ်သော၊ ဝါ=မတည် ကြည်သော။ပ။ ဝိမုတ္တံ=လွတ်မြောက်သော။ပ။ အဝိမုတ္တံ=မလွတ်မြောက်သော၊ စိတ္တံ ဝါ=လည်း၊ အဝိမုတ္တံ=သော၊ စိတ္တန္တိ=ဟူ၍၊ ပဇာနေယျံ=ခွဲခြားသိလို၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံသတိ=သော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ တတြေဝ=ထိုထို မျက်မှောက်ပြုထိုက် သော တရား၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက်သော သူတပါးစိတ်ကို ခွဲခြား သိခြင်း သဘောတရား၌ပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ သူတပါးစိတ်ကို သိရခြင်းသို့၊ ပါပဏာတိ= ရောက်၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=မူ၊ အဟံ=သည်) အနေကဝိဟိတံ=များသောအပြားရှိသော၊ (ဘဝ ယောနိ ဂတိ စသည်ဖြင့် များသောအမျိုးအစား အကွဲအပြားရှိသော)ဝါ=အမည် အနွယ်စသော များသောအမျိုးအစား အကွဲအပြားတို့နှင့်တကွ ချဲ့ထွင်အပ်သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ= ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ဝါ=ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသောခန္ဓာ အစဉ်နှင့်တကွ ထိုခန္ဓာအစဉ်နှင့် ဆက်စပ်သော အမည်အနွယ်စသည်ကို၊ အနုဿ ရေယျံ=(ဘဝခန္ဓာအစဉ်အတိုင်း) ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက် မေ့လို၏၊ ဝါ=(စုတိပဋိသန္ဓေအားဖြင့်) ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လို၏။

သေယျထိဒံ=အဘယ်သို့သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို၊ (အနုဿရေယျံ=၍ အောက်မေ့လိုသနည်းဟူမူ) ဇကမ္ပိ ဇာတိံ=တခုသောဘဝကိုလည်းကောင်း၊

ဝါ=ပဋိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံးရှိသော တရုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သောခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒွေပိ ဇာတိယော=နှစ်ခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံးရှိသော နှစ်ခုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာအစဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိသောပိ ဇာတိယော=သုံးခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ စတသောပိ ဇာတိယော=လေးခုကုန်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စပိ ဇာတိယော=ငါးခုကုန်သော ဘဝတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဒသပိ ဇာတိယော=ဆယ်ခုကုန်သောဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိသမ္ဘိ ဇာတိယော=နှစ်ဆယ်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိသမ္ဘိ ဇာတိယော=သုံးဆယ်သောဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရိသမ္ဘိ ဇာတိယော=လေးဆယ်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာသမ္ဘိ ဇာတိယော=ငါးဆယ်သော ဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း။

ဇာတိသတမ္ဘိ=ဘဝအရာကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတိသဟဿမ္ဘိ=ဘဝအထောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတိသတသဟဿမ္ဘိ=ဘဝအသိန်းကိုလည်းကောင်း၊ အနေကေပိ သံဝဇ္ဇကပ္ပေ=များစွာကုန်သော သံဝဇ္ဇကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=များစွာကုန်သော ပျက်စီးဆဲ အသင်္ချေယျကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနေကေပိ ဝိဝဇ္ဇကပ္ပေ=များစွာကုန်သော ဝိဝဇ္ဇကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=များစွာကုန်သော ဖြစ်ပွားဆဲအသင်္ချေယျကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနေကေပိ သံဝဇ္ဇဝိဝဇ္ဇကပ္ပေ များစွာကုန်သော သံဝဇ္ဇကပ် ဝိဝဇ္ဇကပ်တို့ကိုလည်းကောင်း (အနုဿရေယျ=အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လို၏၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အနုဿရေယျ=ဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်)အမုတြ=ထိုမည်သောသံဝဇ္ဇကပ် ဘဝ,ယောနိ, ဂတိ၌, [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၉-သုတ်လည်းကြည့်] ဧဝံနာမော=ဤသို့သော နာမည်ရှိသူသည်၊ ဧဝံဂေါတ္ထော=ဤသို့သောအနွယ်ရှိသူသည်၊ ဧဝံဝဇ္ဇော=ဤသို့သောအဆင်းရှိသူသည်၊ ဧဝံမာဟာရော=ဤသို့သောအစာအာဟာရရှိသူသည်၊ ဧဝံသုခဒုက္ခပုဋိသံဝေဒီ=ဤသို့သော သုခဒုက္ခတို့ကို ခံစားသူသည်၊ ဧဝံမာယုပရိယန္တော=ဤသို့သော အသက်အပိုင်းအခြားရှိသူသည်၊ အာသိ=ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။

သော(အဟံ)=ထိုငါသည်၊ တတော=ထိုဘဝ ယောနိ ဂတိမှ၊ (ထိုဘဝယောနိ ဂတိ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ သတ္တာဝါသ သတ္တနိကာယမှ) စုတော=ရွေ့လျော့စုတေ သေလွန်ခဲ့သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)အမုတြ=ထိုမည်သော ဘဝ ယောနိ ဂတိ၌၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ တတြာပိ=ထိုဘဝ ယောနိ ဂတိ၌လည်း၊ (အဟံ=ငါသည်) ဧဝံနာမော=သည်။ပ။ဧဝံမာယုပရိယန္တော=သည်၊ အာသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ သော(အဟံ)=သည်၊ တတော=ထိုဘဝ ယောနိ ဂတိမှ၊ စုတော=သည်၊ (ဟုတွာ)ဣဓ=ဤယခုဘဝ ဤမည်သောအမျိုးအနွယ်၌၊ ဥပပန္နော=ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿရေယျ=အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့လို၏)။

ဣတိ=ဤသို့၊ သာကာရံ=(ဝဏ္ဏ အာဟာရ စသော) အခြင်းအရာတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=မြင်ရုံမျှဖြင့် မည်သူမည်ဝါဟု သိနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော ဝဏ္ဏအာဟာရ စသည်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သဥဒ္ဒေသံ=ညွှန်ပြပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သော နှာမဂေါတ္တနှင့်တကွဖြစ်သော၊ [ဝစနတ္ထကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၉- သုတ်ကြည့်] အနေကဝိဟိတံ=သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရေယျံ=လို့၏၊ ဣတိ=သို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တကြ တကြေဝ=ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရား၌ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်းသဘောတရား၌ပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ဖြစ်သို့၊ ဝါ= ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်းသို့၊ ပါပဏာတိ=၏။

☸ သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=ဟူမူ၊ အဟံ=သည်) ဒိဗ္ဗေန=နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော ပသာဒစက္ခုနှင့်တူသော၊ ဝိသုဒ္ဓေန= အယူစင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ (စုတိ ပဋိသန္ဓေနှစ်မျိုးလုံးကို မြင်ခြင်းကြောင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ နဝသတ္တပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိဟူသော အယူမှားတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ် ကြောင်းဖြစ်သော) ဝါ=ဝိစိကိစ္ဆာအစရှိသော တဆယ့်တပါးသောအညစ်အကြေး တို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနသကေန=လူတို့မြင်နိုင်သော ရူပါရုံ ကို ကျော်လွန်၍ မြင်နိုင်သော၊ (ရိုးရိုးလူတို့ မြင်နိုင်သော အဆင်းရူပါရုံကို ကျော်လွန်၍ နတ်တို့ရူပါရုံနှင့် တောင်နံရံ ခြားကွယ်သော ရူပါရုံ ဝေးကွာလှစွာ သေးငယ်စွာသော ရူပါရုံကို မြင်နိုင်သော) စက္ခုနာ=အဘိညာဉ် မျက်စိဖြင့်၊ စဝမာနေ=စုတေခါနီးကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပ- ပဇ္ဇမာနေ=ပဋိသန္ဓေနေပြီးခါစ ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ဟိနေ=ယုတ်နိမ့်အောက်ကျကုန်သော၊ သတ္တေ=တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဏီတေ=မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ သတ္တေ=လည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏေ=ကောင်းသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဆင်းလှကုန်သော၊ သတ္တေ=လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ= မကောင်းသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဆင်းမလှကုန်သော၊ သတ္တေ= လည်းကောင်း၊ သုဂတေ=ကောင်းသောဘဝသို့ လားရောက်နေကြကုန်သော၊ ဝါ=ဥစ္စာကြွယ်ဝ သုခသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ သတ္တေ=လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတေ=ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောဘဝသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ ဝါ=ဥစ္စာမဲ့မဲ့ ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်နေကြကုန်သော၊ သတ္တေ= လည်းကောင်း၊ ပဿေယျံ= မြင်လို့၏။

ယထာကမ္မူပဂံ=မိမိတို့ ဆည်းပူးအားထုတ်အပ်ခဲ့သမျှသော ကံအသီး အသီးကြောင့် ထိုထိုဘုံဘဝသို့ လားရောက်ကြကုန်သော၊ [ယထာကမ္မူ=မိမိတို့

ဆည်းပူး အားထုတ်အပ်ခဲ့သမျှသော ကံအသီးသီးကြောင့် + ဥပဂ = လားရောက်
 နေကြသော] သတ္တေ = သတ္တဝါတို့ကိုလည်း၊ ပဇာနေယျံ = သိလို၏၊ (ကိန္တိ = သို့၊
 ပဇာနေယျံ = ဟူမူ) ဘောဇ္ဇော = အိုအချင်းတို့၊ ဝတ = ဖြစ်မှဖြစ်ရလေခြင်း၊ ဣမေ
 သတ္တာ = ဤသတ္တဝါတို့သည်၊ ကာယဒုစ္စရိတေန = ကာယဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်နှင့်၊
 [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ(၄)လည်းကြည့်] သမန္နာဂတာ = ကုန်၏၊ ဝစီဒုစ္စရိတေန =
 ဝစီဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ = ကုန်၏၊ မနောဒုစ္စရိတေန = နှင့်၊ သမန္နာ
 ဂတာ = ကုန်၏၊ အရိယာနံ = ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကို၊
 ဥပဝါဒကာ = ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲ ဆဲရေးကြကုန်၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ = လွဲမှားဖောက်ပြန်သော
 အယူရှိကြကုန်၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ = မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းဖြင့် ကောင်းစွာခံယူ
 ကျင့်သုံးအပ်သော ကံအမျိုးမျိုးရှိကြကုန်၏၊ ဝါ = မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏အစွမ်းဖြင့် ကာယကံ
 စသည်တို့၌ သူတပါးတို့ကို လက်ခံကျင့်သုံးစေကြကုန်၏။

တေ = ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ကာယသ = ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ =
 ပျက်စီးခြင်းဟူသော၊ မရဏာ = သေခြင်းမှ၊ ဝါ = သေသည်မှ၊ ပရံ = နောက်၌၊
 ဝါ = နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌၊ ဝါ = နောက်ထပ်ယူအပ်သော
 ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ [နောက်အနက်ဖွင့်တမျိုးကို ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော
 ပထမတွဲ နိဿယ၊ နှာ-၃၂၊ ၃၆၇ ကြည့်] အပါယံ = သုခ၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ
 ကုသိုလ်မှကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိ = ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်သော၊ ဝိနိပါတံ =
 မကောင်းမှုပြုသူတို့ မိမိအလိုဆန္ဒမပါဘဲ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ နိရယံ = သာယာ
 ဖွယ် သုခ အနည်းငယ်မျှ မရှိရာငရဲသို့၊ ဥပပန္နာ = လားရောက်ကြရကုန်ပြီ။

ဘောဇ္ဇော = အိုအချင်းတို့၊ ဣမေ ဝါ ပန သတ္တာ = ဤသတ္တဝါတို့သည်
 ကား၊ ကာယသုစရိတေန = ကာယသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ ဝါ = ကာယဒွါရဖြင့်
 ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတာ = ပြည့်စုံ
 ကုန်၏၊ ဝစီသုစရိတေန = ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ ဝါ = ဝစီဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာ
 ပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ဝစီကံလေးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတာ = ကုန်၏၊ မနောသုစရိ
 တေန = မနောသုစရိတ်ကုသိုလ်နှင့်၊ ဝါ = မနောဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်
 အပ်သော ကုသိုလ်မနောကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတာ = ကုန်၏၊ အရိယာနံ = တို့ကို၊
 အနုပဝါဒကာ = မကဲ့ရဲ့မစွပ်စွဲ မဆဲရေးကြကုန်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ = မှန်ကန်သော
 အယူ ရှိကြကုန်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ = သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းအားဖြင့်
 ကောင်းစွာ ခံယူကျင့်သုံးအပ်သော ကံအမျိုးမျိုး ရှိကြကုန်၏၊ ဝါ = သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏
 အစွမ်းဖြင့် ကာယကံ စသည်တို့၌ သူတပါးတို့ကို ကောင်းစွာ ခံယူကျင့်သုံးစေ
 ကြကုန်၏။

တေ = ထိုသတ္တဝါတို့သည်။ ပ။ သုဂတိ = ကောင်းသော လားရောက်ရာဖြစ်
 သော၊ လောကံ = လူ့ဘဝသို့လည်းကောင်း၊ သုဂတိ = ကောင်းသောလားရောက်ရာ

ဖြစ်သော၊ [လိုက်ခဲ့] သဂ္ဂံ=ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော၊
 လောကံ=နတ်ဘဝသို့လည်းကောင်း၊ ဥပပန္နာ=လားရောက်ကြရကုန်ပြီ၊ ဣတိ=
 ဤသို့၊ (ပဇာနေယျံ=သီလိ၏) [ယထာကမ္မူပဂေ သတ္တေ ပဇာနေယျံသို့ ပြန်စပ်
 သည်] ဣတိ=သို့၊ ဒိဗ္ဗေန=သော။ပ။သတ္တေ=တို့ကို၊ ပဇာနေယျံ=၏၊ ဣတိ=
 သို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ၊ ဧဝံ သတိ=သော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ
 သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ တတြေဝ=ဌ်ပင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သော
 စဝမာန ဥပပဇ္ဇမာန ဟိန ပဏိတ စသောသတ္တဝါတို့ကို မြင်ခြင်းသဘောတရား
 ဌ်ပင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တွေ့ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဖြင့်
 မြင်ရခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ=၏။

သော=သည်၊ သစေ အာကင်္ခတိ=အံ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကင်္ခတိ=မူ၊
 အဟံ=သည်)အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယာ=ကုန်ခြင်းကြောင့်၊
 အာနာသဝံ=အာသဝမရှိသော၊ စေတောဝိမုတ္တိံ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်
 သော အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိစိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သို့လည်းကောင်း၊ ပညာ
 ဝိမုတ္တိံ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာကိုလည်းကောင်း၊
 ဝါ=သို့လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေဝ ဓမ္မေ=ယခုတွေ့ကြုံနေရသော အတ္တဘောဌ်ပင်လျှင်၊
 ဝါ=ယခုဘဝဌ်ပင်လျှင်၊ သယံ=ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)=
 သိ၍၊ သန္တိကတွာ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ [တနည်း-အဘိညာ(အဘိညာယ)=ထူးသော
 ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်၊ သန္တိကတွာ=၍] ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊
 ဝိဟရေယျံ=နေလို၏၊ ဣတိ=သို့၊ (သစေ အာကင်္ခတိ=အံ၊ ဧဝံသတိ=သော်)
 အာယတနေ=အကြောင်းတရားသည်၊ (ရှေးရှေးအရဟတ္တဖိုလ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်
 ၏ ဝိပဿနာဟူသောအကြောင်းသည်)သတိသတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း၊ တတြ
 တတြေဝ=ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်သောတရားဌ်ပင် (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက်
 သော စေတောဝိမုတ္တိံ ပညာဝိမုတ္တိံသို့ ရောက်၍နေခြင်း သဘောတရားဌ်ပင်)
 သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်အရဟတ္တဖလသမာပတ် ဝင်စားနိုင်ခြင်းသို့၊
 ပါပုဏာတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) တတိယံ။

၄-ဒုဿီလသုတ်

၂၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသော၊ သီလဝိပန္နဿ=ပျက်စီးသော
 သီလရှိသော၊ (ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်မှာ) သမ္မာသမာဓိ=သမ္မာသမာဓိ
 သည်၊ ဝါ=မှန်ကန်စွာ အာရုံ၌ စိတ်ကို တည်တံ့စွာထားကြောင်း သဘောတရား
 သည်၊ ဟတူပနိသော = (ထိုဒုဿီလကိုယ်တိုင်ပင်) ဖျက်ဆီးအပ်သော မှီရာ
 အကြောင်း ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သမ္မာသမာဓိမှီ=သမ္မာသမာဓိသည်၊
 အသတိ=မရှိ လသော်၊ သမာသမာဓိဝိပန္နဿ=ပျက်စီးသောသမ္မာသမာဓိရှိသော

ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ=မှာ၊ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ=ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်သည်။ ဝါ=အဖြစ်မှန် သဘောအတိုင်း သိတတ် မြင်တတ်သော (နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ ဉာဏ် အစရှိသော ဉာဏ်လေးပါးတည်းဟူသော) တရုဏဝိပဿနာသည်။ ဟတူပနိသံ=ဖျက်ဆီးအပ်သော မှီရာအကြောင်းရှိသည်။ ဟောတိ=၏။

ယထာဘူတဉာဏဒဿနေ=ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်သည်။ ဝါ=သည်။ အသတိ=သော်၊ ယထာဘူတဉာဏဒဿနဝိပနန္ဓဿ=ပျက်စီးသောယထာဘူတ ဉာဏ်အမြင်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ=မှာ၊ နိဗ္ဗိဒါ+ဝိရာဂေါ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ၌ ငြီးငွေ့ကြောင်း ဗလဝိပဿနာနှင့် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရမှ ကင်းကွာကြောင်း အရိယမဂ် သည်။ [ဆက္ကနိပါတ်ဋီကာ၊ နာ-၁၁၆၊ စာပိုဒ် (၅၀) တ္ထန္တိယသံဝရသုတ်လည်း ☞ကြည့်] ဟတူပနိသော=ဖျက်ဆီးအပ်သော မှီရာအကြောင်းရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ နိဗ္ဗိဒါ ဝိရာဂေ=သည်။ အသတိ=သော်၊ နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂဝိပနန္ဓဿ=ပျက်စီးသော နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂ ရှိသောသူ၏။ ဝါ=သူမှာ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ= ဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိနှင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အမြင်သည်။ ဟတူပနိသံ=သည်။ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ရုက္ခော=သစ်ပင်သည်။ သာခါပလာသဝိပန္နော=ပျက်စီးသောအကိုင်းအခက် အရွက်ရှိသည်။ (အဿ=ဖြစ် ငြားအံ့) တဿ=ထိုသစ်ပင်၏။ (ထိုပျက်စီးသောအကိုင်းအခက် အရွက်ရှိသော သစ်ပင်၏) ပပဋိကာပိ=အပွေးသည်လည်း၊ ပါရိပူရိ=ပြည့်စုံခြင်းသို့၊ န ဂစ္ဆတိ= မရောက်၊ တစောပိ=အခွံအခေါက်သည်လည်း။ ပ။ ဖေဂ္ဂပိ=အကာသည်လည်း။ ပ။ သာရောပိ=အနှစ်သည်လည်း၊ ပါရိပူရိ=သို့၊ နဂစ္ဆတိ=မရောက်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေမေဝံ=ဤအတူပင်။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီလဝတော=သီလရှိသော၊ သီလသမ္ပန္နဿ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ (ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ) သမ္မာသမာဓိ=သည်။ ဥပနိသ သမ္ပန္နော=မှီရာအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ=၏။ သမ္မာသမာဓိမှီ=သည်။

၁။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနပုဒ် အနက်ထူးခြားချက်။ ။ “ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနန္တိ ဗလဝိမုတ္တိ န ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏန္တိ” ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိမုတ္တိ စ ဉာဏဒဿနန္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ” ဟု ဒွန်သမာသံ တွဲပြီးလျှင် ဝိမုတ္တိပုဒ်အရ ဖိုလ်ကိုယူ၍ ဉာဏဒဿနပုဒ်အရ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို ယူရ၏။ သို့သော် အခြား နေရာများ၌ကား ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန-ဟူ၍ ဝိမုတ္တိပုဒ် နှစ်ပုဒ်ပါရှိရှိသည့်အတွက် ရှေးဦးအစ ဝိမုတ္တိပုဒ်ဖြင့် ဖိုလ်ကိုယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနပုဒ်ကို “ဝိမုတ္တိယာ ဉာဏဒဿနံ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ” ဟု တပျူရိသံသမာသံတွဲ၍ “ဖိုလ် ဝိမုတ္တိ၌ သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်” ဟု အနက်ပြန်ဆိုကာ ထိုဝိမုတ္တိ ဉာဏဒဿနဟူသော တပုဒ်လုံးအရ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကိုသာ ယူရသည်။

သတိ=ရှိလသော်၊ ဝါ=ဖြစ်လသော်၊ သမ္မာသမာဓိသမ္ပန္နဿ=သမ္မာသမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ=သည်၊ ဥပနိသ သမ္ပန္နံ=မှီရာအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ယထာဘူတဉာဏ ဒဿနသမ္ပန္နဿ=ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ။ပ။ ရုက္ခော=သည်၊ သာခါပလာသသမ္ပန္နော=အကိုင်းအခက် အရွက်နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ (အဿ=အံ့) တဿ=ထိုသစ်ပင်၏၊ (ထိုအကိုင်းအခက်အရွက်နှင့် ပြည့်စုံသော သစ်ပင်၏) ပပဋိကာပိ=လည်း၊ ပါရိပူရိ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏။ပ။စတုတ္ထံ။

၅-အနုဂ္ဂဟိတသုတ်

၂၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းတရား တို့သည်၊ အနုဂ္ဂဟိတာ=ချီးမြှောက်စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ ဝါ=မှန်ကန်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်အမြင်သည်၊ စေတောဝိမုတ္တိ ဖလာ စ = ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်သမာဓိစိတ်ဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ် သမာဓိစိတ်ဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်လည်းကောင်း၊ စေတော ဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်သမာဓိစိတ် ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကျိုးအာနိသင်ကို ဖြစ်ပေါ် လာစေသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော ဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကျိုး ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာစ=ကိလေသာ တို့မှ လွတ်မြောက်သော ဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိသည် လည်း ကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းတရားတို့သည်၊ အနုဂ္ဂဟိတာ= သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=သည်၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာ စ=လည်းကောင်း၊ စေတော ဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာ စ=လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ= ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤအဆုံးအမ တရား တော်၌၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ သီလာနုဂ္ဂဟိတာ စ=သီလသည် ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သုတာနုဂ္ဂဟိတာ စ= များစွာသော ပရိယတ်တရား ကြားနာမှတ်သားမှုသည် ချီးမြှောက်စောင့်ရှောက် အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သာကဏ္ဍနုဂ္ဂဟိတာ စ=အတူတကွ တရားစကား ပြောကြား ဆွေးနွေးမှုသည် ချီးမြှောက်စောင့်ရှောက်အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊

သမထာ နုဂ္ဂဟိတာ စ=စိတ်တည်ငြိမ်မှု သမာဓိသည် ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက် အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိပဿနာနုဂ္ဂဟိတာ စ=ဝိပဿနာသည် ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်အပ်သည်လည်း၊ ဝါ=ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စတာ အစရှိသော အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်းသဘောသည် ချီးမြှောက်စောင့် ရှောက်အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ= ကုန်သော၊ ဣမေဟိအင်္ဂေဟိ=ဤအကြောင်းတရားတို့သည်၊ အနုဂ္ဂဟိတာ =သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=သည်။ပ။ ပညာ ဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ယခုပြန်ဆိုထားအပ်သော အနက်သည် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့် အတိုင်း ပြန်ဆိုထားအပ်သောအနက် ဖြစ်၏။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ထုတ်ပြထားအပ် သော မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ(၂၆၄)အဖွင့်အတိုင်း ပြန်ဆိုလျှင်ကား-

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းတရားတို့သည်၊ အနုဂ္ဂဟိတာ=(ထိုက်သည်အားလျော်စွာ နိဿယပစ္စည်း စသည်အစွမ်းဖြင့်) ချီးမြှောက်ထောက်ကူအပ်သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ ဝါ= မှန်ကန်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အမြင်သည်၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာ စ= (အရဟတ္တဖိုလ်ပညာမှ ကြွင်းသော ဖိုလ်တရားဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိအကျိုး ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဖန်ငြိမ်းစေခြင်းဖြင့် ကိလေသာအားလုံးမှ စိတ်၏ လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော(အရဟတ္တဖိုလ်ပညာမှ ကြွင်းသော) ဖိုလ်တရား ဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာစ= (အရဟတ္တဖိုလ် ပညာမှကြွင်းသော ဖိုလ်တရားဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိ အကျိုး အာနိသင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဖန်ငြိမ်းစေခြင်းဖြင့် ကိလေသာအားလုံး တို့မှ စိတ်၏ လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော (အရဟတ္တဖိုလ်ပညာမှ ကြွင်းသော) ဖိုလ်တရားဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ပညာ ဝိမုတ္တိဖလာ စ=ပညာဝိမုတ္တိအကျိုး ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဖန် ငြိမ်းစေ ခြင်းဖြင့် ကိလေသာအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ပညာ ဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာစ=ပညာ ဝိမုတ္တိ ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တဖန် ငြိမ်းစေခြင်းအားဖြင့် ကိလေသာအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=ဤ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ သီလာ- နုဂ္ဂဟိတာ စ=စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် ချီးမြှောက် ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သုတာနုဂ္ဂဟိတာ စ=မိမိနှင့် သင့်လျော်သောတရားကို ကြားနာမှု သည် ချီးမြှောက်ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သာကဏ္ဍာနုဂ္ဂဟိတာ

စ=ကမ္မဋ္ဌာန်၌ မလွဲမချော်အောင် အတူတကွ ဆွေးနွေးမှုသည် ချီးမြှောက် ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သမထာနုဂ္ဂဟိတာ စ=ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော သမာပတ်ရှစ်ပါးသည် ချီးမြှောက်ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိပဿနာနုဂ္ဂဟိတာစ=အနုပဿနာ ခုနစ်ပါးသည် ချီးမြှောက် ထောက်ကူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-ဝိမုတ္တာယတနသုတ်

၂၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိမုတ္တာယတနာနိ=(ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ) လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားတို့သည်၊ [ဝိမုတ္တိ=လွတ်မြောက်ခြင်း၏ + အာယတန= အကြောင်း] ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ယတ္ထ=ယင်း ဝိမုတ္တာယတန တရားတို့၌၊ ဝါ=တို့ကြောင့်၊ အပ္ပမတ္တဿ=မမေ့မလျော့ဘဲ၊ အာတာပိနော= ပြင်းထန်သောလုံ့လ ဝီရိယရှိလျက်၊ (ကိလေသာတို့ကို ပူပန် ခြောက်ခန်းစေ တတ်သော ပြင်းထန်သောလုံ့လဝီရိယရှိလျက်) ပဟိတတ္တဿ=(ကိုယ်နှင့် အသက် မငဲ့ကွက်ပဲ ရဲဝံ့စွန့်စား နိဗ္ဗာန်သို့) စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိလျက်၊ [ပဟိတ=စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော+အတ္တ=စိတ် (ရှိသူ)] ဝိဟရတော=နေသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ဝါ=ရဟန်းမှာ၊ အဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက် သေးသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်သည်လည်း၊ ဝိမုစ္စတိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက် ၏၊ အပရိက္ခိဏာ=မကုန်ခန်းကုန်သေးသော၊ အာသဝါ ဝါ=အာသဝတရားတို့ သည်လည်း၊ ပရိက္ခယံ=ကုန်ခန်းခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏၊ အနနုပ္ပတ္တံ= မရောက်အပ်သေးသော၊ အနတ္တရံ=မိမိထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သောတရား မရှိသော၊ ဝါ=သာလွန်မြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ယောဂက္ခေမံ ဝါ=ယောဂ လေးဖြာ သားကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့လည်း၊ အနုပါပုဏ္ဏာတိ=ရောက်၏။

ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော ဝိမုတ္တာယတနတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ= အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဇ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုနော= ရဟန်းအား၊ သတ္တာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မံ=သစ္စာလေးပါး တရားဒေသနာကို၊ ဒေသေတိ=ဟောတော်မူ၏၊ အညတရော=တပါးပါးသော၊ ဂရုဋ္ဌာနိယော= အလေးဂရုပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အရာ၌တည်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ ဝါ=သီတင်း သုံးဖော် ရဟန်းသည်သော်လည်း၊(ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေတိ=၏)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ=အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်းအား ။ပ။ တထာ တထာ=ထိုထို ဟောကြားတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော= ထိုရဟန်းသည်၊ တသ္မိံ ဓမ္မေ=ထိုသစ္စာလေးပါးတရား၌၊ အတ္ထပဋိသံဝေဒီ စ= ပါဠိ၏ အနက်သဘောကို သိသည်လည်းကောင်း၊ (ပါဠိ၏ သီလ သမာဓိ ပညာ စသော အနက်သဘောကို ဟုတ်မှန်စွာ သိသည်လည်းကောင်း) ဓမ္မပဋိ သံဝေဒီ စ=ပါဠိကို သိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။

အတ္ထပဋိသံဝေဒိနော=ပါဠိ၏ အနက်သဘောကို သိသော၊ ဓမ္မပဋိသံ-
 ဝေဒိနော=ပါဠိကိုသိသော၊ တဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ပါမောဇ္ဇံ=နုနယ်သိမ်မွေ့စွာ
 ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်ခြင်းသဘောသည်၊ ဝါ=နုသောပီတိသည်၊ ဇာယတိ=ဖြစ်၏၊
 ပမုဒိတဿ=နုနယ်သိမ်မွေ့စွာ ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်သော၊ (တဿ=ထိုရဟန်းမှာ)
 ပီတိ=အားကောင်းသော နှစ်သက်မှုသည်၊ ဇာယတိ=၏၊ ပီတိမနဿ=ပီတိဖြင့်
 နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသော၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) ကာယော=နာမကာယ
 ရူပကာယသည်၊ ပဿန္တတိ=ငြိမ်းအေး၏၊ ပဿဒ္ဓကာယော=ငြိမ်းအေးသော နာမ
 ကာယ ရူပကာယရှိသော၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) သုခံ=ကာယိက စေတသိက
 သုခကို၊ ဝေဒေတိ=ခံစား၏၊ ဝါ=ရရှိ၏၊ သုခိနော=သုခရှိသော၊ (တဿ=ထို
 ရဟန်း၏) စိတ္တံ=သည်၊ သမာဓိယတိ=(အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိဖြင့်) ကောင်းစွာ
 တည်ကြည်၏၊ [တနည်း-သုခိနော=သော၊ တဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ စိတ္တံ=မိမိ
 စိတ်ကို၊ သမာဓိယတိ=အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိဖြင့် နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌ ကောင်းမွန်
 တည်တံ့စွာ ထားအပ် ထားနိုင်၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤသစ္စာလေးပါး
 တရားတော်ကို ဟောကြားခြင်းသည်၊ ပဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ=
 ဝိမုတ္တာယတန မည်၏၊ ဝါ=ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းမည်၏၊
 ယတ္ထ=ယင်းဝိမုတ္တာယတန၌၊ ဝါ=ယင်းဝိမုတ္တာယတနကြောင့်။ပ။ အနုပါပု-
 ထာတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောဝိမုတ္တာ
 ယတနကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန=နောက်ထပ်၊ အပရံ စ=အခြားသော
 ဝိမုတ္တာယတနကိုလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] ဘိက္ခုနော=ရဟန်းအား၊ သတ္တာ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်သော်လည်းကောင်း၊
 အညတရော=သော၊ ဂရုဋ္ဌာနိယော=သော၊ သဗြဟ္မစာရီ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော်
 ရဟန်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ=ကို၊ န ဟေဝ ဒေသေတိ=ဟောကြား
 တော်မူသည်မဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=အဟုတ်သော်ကား၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်)
 ယထာသုတံ=မိမိကြားနာကြားနာအပ်ပြီးသမျှသော၊ ယထာပရိယတ္တံ=မိမိ သင်ယူ
 သင်ယူအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ=သစ္စာလေးပါး တရားဒေသနာကို၊ ဝိတ္တာရေန=
 အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ပရေသံ=အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဒေသေတိ=ဟော
 ကြား၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ပ။ဒေသေတိ
 =၏၊ တထာ တထာ=ထိုထို ဟောကြားတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ပ။
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤသူတပါးတို့အား မိမိကိုယ်တိုင် တရားဟောခြင်းသည်၊
 ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ=မည်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောဝိမုတ္တာ
 ယတနကား၊ ဘိက္ခုနော=အား၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။သဗြဟ္မစာရီဝါ=

လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ=ကို၊ နဟောဝ ဒေသေတိ=မဟုတ်၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=သော။ပ။ပရေသံ=တို့အား၊ နာပိဒေသေတိ=ဟောကြားသည်လည်း မဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=ကား၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=သော။ပ။ သဇ္ဈာယံ=ရွတ်အံသရဇ္ဈာယံခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယထာသုတံ=သော။ပ။ တထာ တထာ=ထိုထို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယံခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတရားတော်ကို အကျယ်တဝင့် ရွတ်အံခြင်းသည်၊ တတိယံ=သုံးခုမြောက်သော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ=မည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းတတိယ ဝိမုတ္တာယတနံ၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။

ပရေသံ=တို့အား၊ နာပိ ဒေသေတိ=မဟုတ်၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=သော။ပ။နာပိ ကရောတိ=ပြုသည်လည်းမဟုတ်၊ အပိစခေါ=ကား၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်)။ပ။ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကေတိ= အထပ်ထပ်ကြံစည်၏၊ အနုဝိစာရေတိ=ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ်၏၊ မနသာ=စိတ် ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=ထပ်တလဲလဲ ရှုဆင်ခြင်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ= ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ တထာ တထာ=ထိုထို အထပ်ထပ် ကြံစည်သုံးသပ် ရှုဆင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဣဒံ=ဤတရားတော်ကို အထပ်ထပ်ကြံစည်သုံးသပ် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ=၏။ပ။

(သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=သော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ နာပိ အနုဝိတက္ကေတိ=ထပ်တလဲလဲ ကြံစည်သည် လည်းမဟုတ်၊ နာပိ အနုဝိစာရေတိ=ထပ်တလဲလဲ သုံးသပ်သည်လည်းမဟုတ်၊ မနသာ=ဖြင့်၊ နာပိ အနုပေက္ခတိ=ထပ်တလဲလဲ ရှုဆင်ခြင်သည်လည်းမဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=ကား၊ အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ အညတရံ=(၃၈-ပါးသော အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်) တမျိုးမျိုး၌ဖြစ်သော၊ သမာဓိ နိမိတ္တံ = သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို၊ ဝါ=(နောင်အခါ ဖြစ်လတ္တံ့သော ဘာဝနာသမာဓိ၏) အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းပါဠိ၌ တက်ရောက်တည်ကြည်သော သမာဓိ ကို၊ ဝါ=သည်၊ သုဂ္ဂဟိတံ=ကောင်းစွာသင်ယူအပ်သည်၊ (စေရာအထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း သင်ယူသောအားဖြင့် ကောင်းစွာသင်ယူအပ်သည်) သုမနသိကတံ=ကောင်းစွာ စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားအပ်သည်၊ သူပမာရိတံ=ကောင်းစွာဆောင်ကပ် မှတ်သားထားအပ်သည်၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ=(မျက်ဝါး ထင်ထင်) ကောင်းစွာ ထိုးထွင်းသိမြင်အပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်။ပ။ တထာ တထာ=ထိုထို ကောင်းစွာသင်ယူ နှလုံးသွင်း သိမြင်ခြင်းဟူသော

အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တသ္မိံ ဓမ္မေ=ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းပါဠိ တရား၌၊ အတ္တပဋိသံဝေဒိ စ=ပါဠိ၏အနက်သဘောကို သိသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပဋိသံဝေဒိ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤ သမာဓိနိမိတ်ကို သင်ယူနှလုံးသွင်း သိမြင်ခြင်းသည်၊ ပဉ္စမံ=ငါးခုမြောက်သော၊ ဝိမုတ္တာယတနံ=မည်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းပဉ္စမဝိမုတ္တာယတန၌၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိမုတ္တာယတနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိပဉ္စ=တို့တည်း၊ ယတ္ထ=ယင်း ဝိမုတ္တာယတန ငါးပါးတို့၌၊ ဝါ=ထို့ကြောင့်။ပ။ဆဋ္ဌ။

၇-သမာဓိသုတ်

၂၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်)နိပကာ=ပညာရှိသူ ဖြစ်ကုန်လျက်၊ (ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကို ခြောက်ခန်းစေတတ်သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ် ကြကုန်လျက်) ပတိဿတာ=သတိစွဲကပ် အထပ်ထပ် အမှတ်ရကြကုန်လျက်၊ ဝါ=သတိရှိကြကုန်လျက်၊ အပ္ပမာဏံ=အပ္ပမာဏမည်သော လောကုတ္တရာတရား ဖြစ်သော၊ ဝါ=(မိမိ၏ တည်နေရာသတ္တဝါတို့၏ အကျင့်ဂုဏ်အတိုင်းအတာ) ပမာဏကို ဖော်ပြပြုလုပ်တတ်သော ကိလေသာမရှိသော လောကုတ္တရာတရား ဖြစ်သော၊ သမာဓိ=အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိကို၊ ဘာဝေထ=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်လော၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိပကာနံ=ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ပတိဿတာနံ=သတိစွဲကပ် အထပ်ထပ် အမှတ်ရကြကုန်လျက်၊ ဝါ=သတိရှိကြကုန်လျက်၊ အပ္ပမာဏံ=သော၊ သမာဓိ=ကို၊ ဘာဝယတံ (ဘာဝယန္တာနံ)=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်သော၊ (တုမှာကံ= သင်တို့မှာ) ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဉာဏာနိ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တို့သည်၊ ပစ္စတ္တ ညေဝ=မိမိသန္တာန်၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။

ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဉာဏာနိ= တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သနည်းဟူမူ) အယံ သမာဓိ=ဤအရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိသည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နသုခေါစေဝ=ဖြစ်ဆဲ ၊ဝင်စားဆဲခဏတိုင်း၌ ချမ်းသာသုခ ရှိသည်လည်းကောင်း၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ သုခဝိပါကော စ=သုခဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သုခ အကျိုးတရား၏ အကြောင်းသည်လည်း ကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ပစ္စတ္တညေဝ=လျှင်၊ ဉာဏံ=ပစ္စဝေ က္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊ အယံ သမာဓိ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ သည်၊ အရိယော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ၏၊ နိရာမိသော=အာမိသမရှိ၊ (ကာမာမိသ ပဇ္ဇာမိသ လောကာမိသဟူသော အာမိသမရှိ) ဣတိ=ဤသို့၊

၁။ ကာမာမိသစသည်။ ။တဏှာနှင့် ထိုတဏှာ၏ အာရုံဖြစ်သော လောကီ ခန္ဓာငါးပါးကို ကာမာမိသ လောကာမိသ ဝဇ္ဇာမိသခေါ်သည်ဟု မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊ တစ်ခုစီ ခွဲခြားပြရသော်-

ပစ္စတ္တညောင်လျှင်၊ ဉာဏံ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏံသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=၏။

အယံသမာဓိ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိကို၊ အကာပုရိသသေဝိတော= (ဘုရားအစရှိသော) မြင့်မြတ်သော ယောကျ်ားတို့သည် မှီဝဲအပ်၏၊ ဣတိ=သို့။ ။ပ။အယံ သမာဓိ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိသည်၊ သန္တော=အင်္ဂါအားဖြင့် ငြိမ်သက်၏၊ ဝါ=နိဗ္ဗာန်အာရုံအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်း၏၊ ဝါ=ကိလေသာအပူဝေး၍ ငြိမ်းအေး၏၊ ပဏီတော=မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သော တရားပေတည်း၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ=ကိလေသာ အပူငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သောတရားပေတည်း။

(၁) ဝတ္ထုကာမဟုခေါ်သော ရူပါရုံအစရှိသော ကာမဂုဏ် ငါးပါးကို အာရုံပြုသော တဏှာရာဂ (သို့မဟုတ် ကိလေသာကာမ)ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုတဏှာရာဂ (ကိလေသာကာမ)၏ အာရုံဖြစ်သော ရူပါရုံ အစရှိသော ကာမဂုဏ်ငါးပါး(သို့မဟုတ် ဝတ္ထုကာမ)ကိုလည်းကောင်း ကာမာဓိသဟု ခေါ်၏။

(၂) သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် တက္ခဖြစ်သော ရာဂကိုလည်းကောင်း၊ ထိုရာဂ၏ အာရုံဖြစ်သော အတ္တလောကဟု သမုတ်အပ်သော ခန္ဓာငါးပါးကိုလည်းကောင်း လောကာဓိသဟု ခေါ်၏၊ (တနည်း) လာဘ အလာဘ အစရှိသော လောကဓံတရားတို့ကို လောကာဓိသဟု ခေါ်၏။

(၃) ဝဋ်ဒုက္ခ၌ တွယ်တာသာယာသည့် အနေအားဖြင့်ဖြစ်၍ သံသရာဝဋ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော ရာဂကိုလည်းကောင်း၊ ထိုရာဂ၏ အာရုံဖြစ်သော ဝဋ်ဒုက္ခကိုလည်းကောင်း ဝဋ္ဌာဓိသဟု ခေါ်၏။

ကာမလောကဝဋ္ဌာဓိသာတိ တဏှာ တဒါရမ္မဏာ ခန္ဓာတိ ဝဒန္တိ၊ ပဉ္စကာမဂုဏိကော စ ရာဂေါ တဒါရမ္မဏဉ္စ ကာမာဓိသံ။ပ။ဝဋ္ဌာဓိသံ။ ဝိဘင်းမူလဒ္ဓိကား ၁၇၂။ နောက်တနည်းကို ဝိဘင်းအနုဋီကာ (၁၇၈)၌ကြည့်။

၁။ အကာပုရိသသေဝိတော။ ။ကုစ္ဆိတော ပုရိသော ကာပုရိသော=စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော (ဝါ=ယုတ်ညံ့သော) ယောကျ်ား၊ န ကာပုရိသော အကာပုရိသော=စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သော (ဝါ=မြင့်မြတ်သော)ယောကျ်ား၊ အကာပုရိသေဟိ သေဝိတော အကာပုရိသသေဝိတော။

၂။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ။ ။ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓံ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေန လဒ္ဓေါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။ (တနည်း) ပဋိပ္ပဿဒ္ဓံ လဒ္ဓေါ ပတ္တော ဥပဂတောတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ=ကိလေသာ အပူငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။

(တနည်း) ပဋိပ္ပဿမ္ဘိတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ ယဿ အတ္တိတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊ (သို့မဟုတ်) ပဋိပ္ပဿမ္ဘယိတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေါ=ကိလေသာအပူတို့ကို

ဝါ=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းသို့ရောက်သော တရားပေတည်း။ ဝါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရအပ်သော တရားပေတည်း။ ဧကောဒိ ဘာဝါဓိဂတော = မွန်မြတ်လျက် မြင့်တက်လာသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာဖြင့် ရောက်အပ်သော တရားပေတည်း။ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာဖြင့် ရောက်အပ်သော တရားပေတည်း။ ဝါ=မွန်မြတ်လျက် မြင့်တက်လာသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာ အဆင့်အတန်းသို့ရောက်သော တရားပေတည်း။ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာ အဆင့် အတန်းသို့ ရောက်သော တရားပေတည်း။

နသသင်္ခါရနိဂ္ဂယုဝါရိတဂတော = (ကြေညက်စွာ မလေ့လာရသေးသော သာသဝလောကီသမာဓိကဲ့သို့) လုံ့လစိုက်ထုတ်ခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့်

ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေန လဒ္ဓေါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ = ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော (ဝါ=ကိလေသာအပူတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။

၁။ ဧကောဒိဘာဝါဓိဂတော။ ။ ဧကံ သေဋ္ဌံ ဟုတွာ ဥဒေတီတိ ဧကောဒိ = မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသောစိတ်၊ (ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ မလွှမ်းမီ မနှိပ်စက်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် မွန်မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသောစိတ်) ဝါ = တည်ကြည်သောစိတ်၊ ဧကောဒိဿ ဘာဝေါ ဧကောဒိဘာဝေါ = မွန်မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက်လာသောစိတ်၏ (ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်၏) ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာတရား၊ ဧကောဒိဘာဝေန ဧကောဒိဘာဝံ ဝါ အဓိဂတော ဧကောဒိဘာဝါဓိဂတော = ယင်း ဧကဂ္ဂတာဖြင့် ရောက်အပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ၊ ဝါ = ယင်းဧကဂ္ဂတာ အဆင့် အတန်းသို့ ရောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။

၂။ နသသင်္ခါရနိဂ္ဂယုဝါရိတဂတော။ ။ သဟ သင်္ခါရေန ပယောဂေန ယံ ဝတ္တတီတိ သသင်္ခါရံ = လုံ့လပယောဂစိုက်ထုတ်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်၊ ဝါ ရေ- တီတိ ဝါရိတော = ကိလေသာတို့ကို တားဆီးရသော သာသဝသမာဓိ (လောကီသမာဓိ)၊ ဝါရိတော ဂတော ဝါရိတဂတော = ကိလေသာတို့ကို တားဆီး၍ဖြစ်ပေါ်လာရသော သာသဝသမာဓိ၊ နိဂ္ဂယု နိဂ္ဂဟေတွာ (နှိပ်ကွပ်၍) ဝါရိတဂတော နိဂ္ဂယုဝါရိတဂတော = ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏ ကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်တားဆီး၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော သာသဝသမာဓိ။

သသင်္ခါရေန (သပ္ပယောဂေန) = လုံ့လစိုက်ထုတ်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ် ဖြင့်၊ နိဂ္ဂယုဝါရိတဂတော = နိဝရဏကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်တားဆီးလျက် ဖြစ်ပေါ် လာရသော သာသဝလောကီသမာဓိမျိုးသည်၊ န = မဟုတ်။ ဆိုလိုရင်းကား -

အဝါးဝစွာ ကြေညက်စွာ မလေ့လာရသေးသော သာသဝလောကီသမာဓိသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော နိဝရဏ ကိလေသာတို့ကို လုံ့လစိုက်ထုတ်၍ နှိပ်ကွပ်တားဆီးမှု

နိဝရဏ ကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်တားဆီး၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်မဟုတ်။ ဝါ= (ကြေညက်စွာမလေ့လာရသေးသော သာသဝလောကီ သမာဓိကဲ့သို့) နိဝရဏ ကိလေသာတို့ကို လုံ့လစိုက်ထုတ် နှိပ်ကွပ်တားဆီးမှု မပြုရဘဲ အရဟတ္တမဂ်၏ အဆုံးနှင့် ဖလသမာပတ် ဝင်စားရာခဏ၌ လွယ်ကူစွာဖြစ်ပေါ်လာရသော တရားပေတည်း။ ဣတိ=သို့။ ပ။ ဥပုဇ္ဇတိ=၏။ အဟံ=ငါသည်။ သတော ခေါ်=သတိ စွဲကပ် အမှတ်ရလျက်သာလျှင်။ ဝါ=သတိရှိလျက်သာလျှင်။ ဣမံ=ဤ အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိကို၊ သမာပဇ္ဇာမိ=ဝင်စား၏။ သတောခေါ်=လျှင် (ဣတော=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိမှ) ဝုဋ္ဌဟာမိ=ထ၏။ ဣတိ=သို့။ ပ။ ဥပုဇ္ဇတိ=၏။ ပ။ ဥပုဇ္ဇန္တိ=ကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)သတ္တမံ။

၈-ပဉ္စဂီတသုတ်

၂၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယဿ၊ (ပယ်အပ်ပြီးသော) ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော၊ ပဉ္စဂီတဿ=ငါးပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ သမ္မာသမာဓိဿ=သမ္မာသမာဓိကို၊ ဝါ=အာရုံ၌ စိတ်ကိုမှန်ကန်တည်တံ့စွာ ထားကြောင်း သဘောတရားကို၊ ဘာဝနံ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းသဘောကို၊ (အဟံ=ငါသည်) ဒေသေဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ တံ=ထိုသမ္မာသမာဓိ ဘာဝနာတရားကို၊ သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ [သုန္ဒရအနက်တည်း] ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲ (မှတ်မှတ်သားသား) [ဒဋ္ဌိကမ္မအနက်တည်း] ဝါ=ငါ၏ စေခိုင်းတိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ [အာဏတ္တိ အနက်တည်း] (တုမှေ=သင်တို့သည်) သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုတရားနာရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စသောသု=ကုန်ပြီ။ [ဇာပိဒ်-၁၊ သံခိတ္တသုတ်ကြည့်]။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရိယဿ=သော၊ ပဉ္စဂီတဿ=သော၊ သမ္မာသမာဓိဿ=ကို၊ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းသဘောဟူသည်။ ကတမာ စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [ထို့နောက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၉ ကြည့်]။ ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ဤကရဏကာယကိုပင်၊ ဝါ=ဤခန္ဓာကိုယ်ရူပကာယကိုပင်၊ ပီဝေကဇေန=နိဝရဏကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခေန=ပီတိသုခဖြင့်၊ အဘိသန္ဓေတိ=

ပြုနေရ၏။ ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိသည်ကား ထိုသာသဝလောကီသမာဓိကဲ့သို့ လုံ့လစိုက်ထုတ်၍ နှိပ်ကွပ်တားဆီးမှု မပြုရတော့ဘဲ အရဟတ္တမဂ်၏ အဆုံး၌လည်းကောင်း ဖလသမာပတ် ဝင်စားရာခဏ၌ လည်းကောင်း သက်သာလွယ်ကူစွာ ဖြစ်ပေါ်လာရသော သမာဓိဖြစ်သည်ဟူလို။

စိုစွတ်စေ၏၊ ပရိသန္ဓေတိ=ထက်ဝန်းကျင်၌ စိုစွတ်စေ၏၊ ပရိပူရေတိ=ထက်ဝန်းကျင်၌ ပြည့်စေ၏၊ (သားရေအိတ်ကို လေဖြင့်ပြည့်စေသကဲ့သို့ ဝန်းကျင်၌သို့ အားလုံးစုံ ပြည့်စေ၏) ပရိပူရတိ=ထက်ဝန်းကျင်ဖြန့်၏၊ ဝါ=ထက်ဝန်းကျင်၌ ပျံ့နှံ့ထိရောက်၏၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ [ကာယဿ-၌စပ်] ဝါ=ထိုရဟန်းသည်၊ [အပ္ပုဋ္ဌ-၌စပ်] သဗ္ဗာဝတော=အားလုံးစုံသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ ကာယဿ=ကရကောယ၏၊ ဝါ=ခန္ဓာကိုယ် ရူပကာယ၏၊ ကိဉ္စိ=နေရာဌာန စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ (အရေအသား အသွေးရှိသော နေရာဌာန တခုတလေမျှ) ဝိဝေကဇေန=သော၊ ဝိတိသုခေန=ဝိတိသုခသည်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အပ္ပုဋ္ဌ=မဖြန့်အပ်သည်မည်သည်၊ န ဟောတိ=မရှိတော့။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဒက္ခော=ကျွမ်းကျင်သော၊ (ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်း ရောစပ်ခြင်း အလုံးအခဲပြုလုပ်ခြင်း ဟု ကျွမ်းကျင်သော) နှာပကော ဝါ=ရေချိုးပေးတတ်သော သူသည်လည်းကောင်း၊ [အဖိုးအခယူ၍ ရေချိုးပေးသောသူတည်း] ဝါ=ဆတ္တာသည်သည်လည်းကောင်း၊ နှာပကန္တေဝါသီ ဝါ=ရေချိုးပေးတတ်သောသူ(ဆတ္တာသည်)၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း၊ ကံသထာလေ=ကြေးခွက်၌၊ နှာနိယစုဏ္ဏာနိ =ရေချိုးကသယ်မှုန့်တို့ကို၊ ဝါ=ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်တို့ကို၊ အာကိရိတွာ=လောင်းထည့်၍၊ ဥဒကေန=ရေဖြင့်၊ ပရိပွေဝါသကံ ပရိပွေဝါသကံ=ဆွတ်ဖျန်း၍ ဆွတ်ဖျန်း၍၊ သန္ဓေယျံ = အလုံးအခဲ ပြုလုပ်ရာ၏။

သာယံ နှာနိယပိဏ္ဍိ=ထိုရေချိုးကသယ်ခဲသည်၊ ဝါ=ရေချိုးဆပ်ပြာခဲသည်၊ သေဟာနဂတာ=ရေအစိုအစေးဓာတ်သည် စိမ့်ဝင်ကပ်ရောက်အပ်သည်၊ သေဟပရေတာ=ရေအစိုအစေးဓာတ်သည် ထက်ဝန်းကျင်၌ ပျံ့နှံ့သက်ရောက်အပ်သည်၊ သေဟေန=ရေအစို အစေးဓာတ်သည်၊ သန္တရဗာဟိရာ=အတွင်းအပြင်အရပ်နှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ ဝါ=တွင်းပြင်အရပ် နှံ့စပ်အောင် [အန္တရော စ ဗာဟိရာ စ အန္တရဗာဟိရာ၊ သဟ အန္တရဗာဟိရေဟိ ယာ နှာနိယပိဏ္ဍိ ဝတ္တတိတိ သန္တရဗာဟိရာ] ဖုဋ္ဌာ=ဖြန့်အပ်သည်၊ စ=သို့သော်လည်း၊ (ထိုသို့ပင် အတွင်းအပြင်နှစ်ရပ် ရေအစိုဓာတ် ဖြန့်အပ်ပါသော်လည်း) န ပပ္ပရိဏီ=ရေတစက်စက် ယိုထွက်မကျသည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤ

၁။ သန္ဓေယျ သန္ဓေယျ။ ။သန္ဓေယျ သန္ဓေယျဟူသော ပါဠိနှစ်မျိုးတို့တွင် သီလက္ခန်ဘာသာဋီကာ၊ တ-၁၆၆ ၌ “သန္ဓေယျ”ဟူသော ပါဠိကို အတည်ပြုပြီးလျှင် “သံ(သမ္ပိဏ္ဍေတွာ)=ပေါင်း၍+နေယျ=ဆောင်ရာ၏”ဟု သဒ္ဒတ္ထကြံပြီးလျှင် “ပေါင်း၍ ဆောင်ခြင်းဟူသည် အလုံးအခဲပြုခြင်းပင်တည်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ကြံတော်မူ၏။ သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၊ ဒု-၁၃၇ ၌မူ ဝိဏ္ဏကရုဏာအနက်ဟော သန္တဓာတ်ဟုဆို၍ သန္ဓေယျ ပါဠိကို အတည်ပြုဖွင့်တော်မူ၏။

အတူပင်၊ ဘိက္ခုရဟန်းသည်။ပ။ဘိက္ခဝေတို့၊ အယံ=ဤပဌမဈာန်ကို ဖြစ်ပွား
စေခြင်းသည်၊ အရိယဿ=သော၊ ပဉ္စကိကဿ=သော၊ သမ္မာသမာဓိဿ=ကို၊
ပဌမာ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းသဘောပေတည်း။

ဘိက္ခဝေတို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော သမ္မာ
သမာဓိဘာဝနာ တမျိုးကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေတို့၊ ပုန=နောက်ထပ်၊ အပရံစ
=အခြားသော သမ္မာသမာဓိ ဘာဝနာတမျိုးကိုလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊
ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့]။ပ။သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=
ဤကရုဏာယကိုပင်၊ ဝါ=ပင်၊ သမာဓိဇနေ=ပဌမဈာန်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော၊
ဝါ=ယှဉ်ဘက် ဒုတိယဈာန်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော။ပ။

ဘိက္ခဝေတို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဂမ္ဘီရော=နက်သော၊ ဥဒ္ဓိဒေါဒကော=
(ထိုထိုရေကြောတို့မှ) ပေါက်ထွက် စိမ့်ဆင်းသောရေရှိသော၊ ဥဒကရဟဒေါ=
ရေအိုင်သည်၊ (အဿ=ရိရာ၏) တဿ=ထိုရေအိုင်၏၊ ပုရတ္ထိမာယ=အရှေ့ဘက်
ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=အရပ်မျက်နှာ၌၊ ဥဒကဿ=ရေ၏၊ အာယမုခံ=ဝင်လာရာ
လမ်းပေါက်သည်၊ နေဝ အဿ=မရိရာ၊ ပစ္စိမာယ=အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊
ဒိသာယ=၌၊ ဥဒကဿ=၏၊ အာယမုခံ=သည်၊ န အဿ=မရိရာ၊ ဥတ္တရာယ=
မြောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=၌၊ ဥဒကဿ=၏၊ အာယမုခံ=သည်၊ န
အဿ=မရိရာ၊ ဒက္ခိကာယ=တောင်ဘက်ဖြစ်သော။ပ။န အဿ=ရာ၊ ဒေဝေါ
စ=မိုးသည်လည်း၊ ကာလေန ကာလံ=ရွာသင့်ရာ အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊
ဝါ=(၁၀)ရက် (၁၅)ရက် ကာလတိုင်း ကာလတိုင်း၌၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊
ဓာရံ=မိုးရေအယဉ်ကို၊ န အနုပ္ပဝေစ္ဆေယျ=မသွင်းရာ၊ ဝါ=မရွာသွန်းရာ။

အထ ခေါ=အမှန်စင်စစ်ကား၊ တမ္ဘာဝ ဥဒကရဟဒေါ=ထိုရေအိုင်မှပင်၊
သီတာ=အေးမြသော၊ ဝါရိဓာရာ=ရေအယဉ်သည်၊ ဥဒ္ဓိဒိတ္တာ=(ထိုထိုရေကြော
တို့မှ)ပေါက်ထွက် စိမ့်ဆင်း၍၊ တမေဝ ဥဒကရဟဒံ=ထိုရေအိုင်ကိုပင်၊ သီတေန=
အေးမြသော၊ ဝါရိနာ=ရေဖြင့်၊ အဘိသန္ဓေယျ=စိုစွတ်စေရာ၏၊ ပရိသန္ဓေယျ=
ထက်ဝန်းကျင်၌ စိုစွတ်စေရာ၏၊ ပရိပူရေယျ=ထက်ဝန်းကျင်၌ ပြည့်စေရာ၏၊
ပရိပူရေယျ=ထက်ဝန်းကျင်ဖြန့်ရာ၏၊ သမ္ဘာဝတော=အားလုံးစုံသော အစိတ်
အပိုင်းရှိသော၊ အဿ ဥဒကရဟဒဿ=ထိုရေအိုင်၏၊ ကိဉ္စိ=နေရာဌာန စိုးစဉ်း
အနည်းငယ်မျှ၊ သီတေန=သော၊ ဝါရိနာ=ရေသည်၊ အဖုဋံ=မဖြန့်အပ်သည်
မည်သည်၊ န အဿ=မရိရာ။ပ။ ဘိက္ခဝေတို့၊ အယံ=ဤဒုတိယဈာန်ကို
ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ အရိယဿ=သော၊ ပဉ္စကိကဿ=သော၊ သမ္မာသမာဓိဿ=
ကို၊ ဒုတိယာ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းပေတည်း။

ဘိက္ခဝေတို့၊ ပုနစ=လည်း၊ အပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ နိပ္ပိတံ
ကေန=ပီတိမရှိသော၊ သုခေန=တတိယဈာန်သုခဖြင့်။ပ။ဥပ္ပလိနိယံ ဝါ=ကြာဖြူ
ကြာနီ ကြာညိုရုံရှိရာ ရေကန်၌လည်းကောင်း၊ ပဒုမိနိယံ ဝါ=ပဒုမာကြာရုံရှိရာ

ရေကန်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရာပေါင်းများစွာ အထပ်အလွှာရှိသော ကြာရေကန်
 ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာဖြူရေကန်၌လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရီကိနိယံ ဝါ=ပုဏ္ဏရီကန်
 ကြာရုံ ရှိရာရေကန်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အထပ်တရာမပြည့်သော ကြာရေကန်၌
 လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာနီရေကန်၌လည်းကောင်း၊ အပွေကစွာနီ=အချို့ကုန်သော၊
 ဥပ္ပလာနီ ဝါ=ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဒုမာနီ ဝါ=
 ပဒုမာကြာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရာပေါင်းများစွာ အထပ်အလွှာရှိသော
 ကြာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာဖြူရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရီကာနီ
 ဝါ=ပုဏ္ဏရီကန်ကြာရုံတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=အထပ်တရာ မပြည့်သော
 ကြာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြာနီရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥဒကေ=
 ရေ၌၊ ဇာတာနီ=ပေါက်ကုန်သည်၊ ဥဒကေ=ရေ၌၊ သံဝဇာနီ=ကြီးထွား ပွားများ
 နေကုန်သည်၊ ဥဒကာနဂ္ဂတာနီ=ရေပြင်မှမပေါ်တက်ကုန်သေးဘဲ၊ အန္တောနီမုဂ္ဂပေါ
 သီနီ=ရေပြင်၏ အတွင်း၌ နစ်မြုပ်ကုန်လျက်သာ ကြီးပွားနေကုန်သည်၊ (အဿု=
 ဖြစ်ကုန်ရာ၏)

တာနီ ဝါ=ထိုကြာရုံတို့သည်၊ ဝါ=ထိုကြာရုံတို့ကို၊ ယာဝ စ အဂ္ဂါ=
 အဖျားတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ ယာဝ စ မူလာ=အရင်းတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊
 သီတေန=အေးမြသော၊ ဝါရိနာ=ရေဖြင့်၊ ဝါ=ရေသည်၊ အဘိသန္ဓာနီ=စိုစွတ်
 ကုန်သည်၊ ပရိသန္ဓာနီ=ထက်ဝန်းကျင်၌ စိုစွတ်ကုန်သည်၊ ပရိပူရာနီ=ထက်ဝန်း
 ကျင်၌ ပြည့်ကုန်သည်၊ ပရိပူဇာနီ=ထက်ဝန်းကျင်၌ ဖြန့်အပ်ကုန်သည်၊ (အဿု=

၁။ တာနီ သီတေန ဝါရိနာ အဘိသန္ဓာနီ။ ပ။ ပရိပူဇာနီ။ ။ “တာနီ=ထို
 ကြာရုံတို့သည်” ဟု ကတ္တားအနက်ပြန်ဆိုခိုက်၌ တာနီပုဒ်ကို အဘိသန္ဓာနီ ပရိသန္ဓာနီ
 ပရိပူရာနီ(အဿု)တို့၌စပ်၊ “တာနီ=ထိုကြာရုံတို့ကို” ဟု ကံအနက်ပြန်ဆိုခိုက်၌
 ပရိပူဇာနီ၌စပ်၊ “သီတေန=အေးမြသော၊ ဝါရိနာ=ရေဖြင့်” ဟု ကရိုဏ်းအနက်ပြန်ဆို
 ခိုက်၌ ဝါရိနာပုဒ်ကို အဘိသန္ဓာနီ ပရိသန္ဓာနီ ပရိပူရာနီ(အဿု)တို့၌စပ်၊ “ဝါရိနာ=
 ရေသည်” ဟု ကတ္တားအနက်ပြန်ဆိုလျှင် ပရိပူဇာနီ ၌စပ်၊

“နာဿ ကိဉ္စိ သဗ္ဗာဝတော ကာယဿ” စသော ဥပမေယျဝါကျ၌ကား
 အဿပုဒ်သည် (သော ဣမမေဝ ကာယံဟူသောဝါကျမှ) သော ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏
 ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဿ=ထိုရဟန်းသည်” ဟု ဆဋ္ဌိကတ္တားပြန်ဆိုလျှင်
 “ဝိဝေကဇေန ပိတိသုခေန နိပ္ပိတိကေန သုခေန” ပုဒ်တို့သည် ကရိုဏ်းပုဒ်များသာ
 ဖြစ်နိုင်၏၊ ကတ္တားပုဒ် မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ “အဿ=ထိုရဟန်း၏” ဟု သာမိအနက်ပြန်ဆို
 လျှင်ကား ကတ္တားပုဒ်သာ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏၊ ကရိုဏ်းပုဒ်မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ သဗ္ဗာဝတော=
 သော၊ ကာယဿ=၏၊ ဝိဝေကဇေန=သော၊ ပိတိသုခေန=ပိတိသုခဖြင့်၊ (ပိတိသုခသည်)
 အပ္ပုဋ်=မဖြန့်အပ်သော အရပ်မည်သည်၊ ကိဉ္စိ=စိုးစဉ်း အနည်းငယ်မျှ၊ နဟောတိ=
 မရှိ။ ဤသို့လည်း အနက်ဆိုလိုက ဆိုပါ။

ဖြစ်ကုန်ရာ၏) အဿ=ထိုကြာရေကန်၏၊ သဗ္ဗာဝတံ=အားလုံးစုံသော အစိတ်
 အပိုင်းရှိကုန်သော၊ ဥပ္ပလာနံ ဝါ=ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုရုံတို့၏လည်းကောင်း၊
 ပဒုမာနံ ဝါ=ပဒုမာကြာရုံတို့၏လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရီကာနံ ဝါ=ပုဏ္ဏရီကံကြာရုံ
 တို့၏လည်းကောင်း၊ ကိဉ္ဇိ=နေရာဌာန စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ သီတေန=သော၊
 ဝါရိနာ=ရေသည်၊ အပ္ပုဋ္ဌံ=မဖြန့်အပ်သည် မည်သည်၊ န အဿ=မရှိရာ။ပ။
 အပ္ပုဋ္ဌံ=သည်၊ န ဟောတိ=မရှိတော့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤတတိယဈာန်ကို
 ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ အရိယဿ=သော၊ ပဉ္စဂီကဿ=သော၊ သမ္မာသမာဓိဿ=
 ကို၊ တတိယာ=သုံးခုမြောက်သော၊ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေခြင်းတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=ကား။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊
 ဣမမေဝ ကာယံ=ပင်၊ ပရိသုဒ္ဓေန=ထက်ဝန်းကျင်၌ စင်ကြယ်သော၊ (ရာဂ
 စသော အညစ်အကြေးမတင် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော) ပရိယောဒါတေန=
 ထက်ဝန်းကျင်၌ ဖြူစင်သော၊ စေတသာ=စတုတ္ထဈာန်စိတ်ဖြင့်၊ ဖရိတွာ=ဖြန့်၍၊
 နိသိန္နော=ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=သည်၊
 သဗ္ဗာဝတော=သော၊ ကာယဿ=ကရကောယ၏၊ ဝါ=၏၊ ကိဉ္ဇိ=မျှ၊ ပံရိသုဒ္ဓေန
 =သော၊ ပရိယောဒါတေန=သော၊ စေတသာ=စိတ်သည်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အပ္ပုဋ္ဌံ=
 မည်သည်၊ နဟောတိ=မရှိတော့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော
 =ယောကျ်ားသည်၊ ဩဒါတေန=ဖြူစင်သော၊ ဝတ္ထေန=အဝတ်ဖြင့်၊ သသီသံ=
 ဦးခေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော တကိုယ်လုံးကို၊ ပါရုပိတွာ=ခြုံရုံ၍၊ နိသိန္နော=
 ထိုင်နေသည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ အဿ=ထိုယောကျ်ား၏၊ ဝါ=သည်၊
 သဗ္ဗာဝတော=သော၊ ကာယဿ=၏၊ ကိဉ္ဇိ=မျှ၊ ဩဒါတေန=သော၊ ဝတ္ထေန=
 အဝတ်သည်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အပ္ပုဋ္ဌံ=မဖြန့်အပ်သည် မည်သည်၊ န အဿ=မရှိရာ။ပ။
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤစတုတ္ထဈာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ အရိယဿ=
 သော၊ ပဉ္စဂီကဿ=သော၊ သမ္မာသမာဓိဿ=ကို၊ စတုတ္တာ=လေးခုမြောက်သော၊
 ဘာဝနာ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=ကား၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊
 ပစ္စဝေက္ခဏာနိမိတ္တံ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းကို၊ [သုဂ္ဂဟိတံ
 သုမနသိကတံ စသည်၌စပ်] ဝါ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းသည်၊
 [ဟောတိ၌စပ်] ဝါ=(ထိုထို သမာဓိ၏ သရုပ်သဘောကို ဖော်ပြရခြင်း၏)
 အကြောင်းဖြစ်သော ဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်ကို၊ ဝါ=သည်၊ သုဂ္ဂဟိတံ=
 ကောင်းစွာသင်ယူအပ်သည်၊ သုမနသိကတံ=ကောင်းစွာ စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်
 ထားအပ်သည်၊ သူပဓာရိတံ=ကောင်းစွာ ဆောင်ကပ်မှတ်သားထားအပ်သည်၊
 ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ=ကောင်းစွာထိုးထွင်းသိအပ်သည်၊ ဟောတိ=
 ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အညောဝ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တယောက်သည်သာလျှင်၊

အညံ=အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တယောက်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခေယျ သေယျထာပိ=ဆင်ခြင်ရာသကဲ့သို့၊ ဌိတော ဝါ=ရပ်နေသောသူသည်မူလည်း၊ နိသိန္နံ=အိပ်နေသောသူကို၊ ပစ္စဝေက္ခေယျ သေယျထာပိ=ဆင်ခြင်ရာသကဲ့သို့၊ နိသိန္နော ဝါ=ထိုင်နေသောသူသည်မူလည်း၊ နိပန္နံ=အိပ်နေသောသူကို၊ ပစ္စဝေက္ခေယျ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို ကောင်းစွာသင်ယူမှတ်သားသိမြင်ခြင်းသည်၊ အရိယဿ=သော၊ ပဉ္စဂီကဿ=သော၊ သမ္မာသမာဓိဿ=ကို၊ ပဉ္စမာ=ငါးခုမြောက်သော၊ ဘာဝနာ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [အဘိနိန္နာဇေတိ ပါပုဏာတိတို့၌စပ်] အရိယေ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော၊ ပဉ္စဂီကေ=ငါးပါးသောအင်္ဂါရှိသော၊ သမ္မာသမာဓိဓိ=သမ္မာသမာဓိကို၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ “ဣစ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီးခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဘာဝိတေ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးလသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဗဟုလိကတေ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ပြီးလသော်၊ အဘိညာ (အဘိညာယ)=ထူးကဲစွာသိ၍၊ ဝါ=ဣဒ္ဓိဝိစေသော ထူးကဲသောဉာဏ်ဖြင့်၊ သစ္စိကရဏိယဿ=သော၊ ယဿ ယဿ ဓမ္မဿ=သို့။ပ။ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၆ ကြည့်]

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဥဒကဿ=ရေဖြင့်၊ ပူရော=ပြည့်သော၊ သမတိတ္ထိကော=အနားရေးနှင့် အညီအမျှပြည့်သော၊ ကာကပေယျော=ကျိုးသောက်နိုင်သော၊ (ကျိုးသည် အိုးနှုတ်ခမ်း၌နား၍ လည်ပင်းကို အောက်သို့ မစိုက်မညွတ်ဘဲပင် သောက်နိုင်သော) ဥဒကမဏိကော=ရေလှောင် အိုးစရည်းကြီးသည်၊ အာမာရေ=အောက်ခံကရွတ်၌၊ ဌပိတော=ထားအပ်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) တမေနံ=ထိုအိုးစရည်းကြီးကို၊ ဗလဝါ=အားကောင်းသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ ယတော ယတော=အကြင်အကြင် အရပ်ဘက်၌၊ ဝါ=သို့၊ အာဝဇ္ဇေယျ=စောင်းငဲ့ငြားအံ့၊ [အာ+ဝိ+အဓိ (အဉ္ဇ)ဓာတ်ဖြင့် အာဝိဉ္ဇေယျ-ဟု ပါဠိရှိသင့်၏၊ သို့မဟုတ်(သျှာ၊ ကံ)မူအတိုင်း အာဝဇ္ဇေယျ (ဆွဲလှည့်ငြားအံ့)ဟုသော်လည်း ရှိသင့်၏] တတော တတော=ထိုထိုအရပ်ဘက်၌၊

၁။ သမတိတ္ထိကော။ ။သမ=အညီအမျှ+တိတ္ထိ=ပြည့်ခြင်း။ သမတိတ္ထိကာတိ တိရသမံ ဥဒကဿ တိတ္တာ ဘရိတာ၊ သာရတ္ထဋီကာ (တ၊၃၁၉)ကို ထောက်၍ တိတ္ထိ၌ တိသဓာတ် (သို့မဟုတ် တိပဓာတ်)တိပစ္စည်းကြံ၍ သမံ တိတ္ထိ ယဿ ဥဒကမဏိကဿာတိ သမတိတ္ထိကော (အိုးနှုတ်ခမ်းအနားရေးနှင့် အညီအမျှ ရေဖြင့် ပြည့်ခြင်းရှိသော အိုးစရည်း)ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသင့်၏၊ ပါစိတျာဒိယောနော (မဟာဝါ ဥပေါသထက္ခန္ဓက၊ ၂၉၉)၌ ဒန္တပေဌမ ဒုတိယက္ခရာ ဆင့်ထားသော တိတ္ထပုဒ်ဖြင့် “တိတ္ထေန သမံ ပရိပူရတိတိ သမတိတ္ထိကာ”ဟု ကြံတော်မူ၏။

ဝါ=သို့၊ ဥဒကံ=ရေသည်၊ အာဂစ္ဆေယျ=ထွက်လာနိုင်ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ထွက်လာနိုင်ပါသည်ဘုရား၊ [တနည်း-ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=ထွက်လာနိုင်သည် မှန်ပါ၏ဘုရား] (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အရိယေ=သော၊ ပဋ္ဌဂီကေ=သော၊ သမ္မာသမာဓိမှီ=ကို၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဘာဝိတေ=သော်၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဗဟုလီကတေ=သော်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ သမေ=ညီညာသော၊ ဘူမိဘာဂေ=မြေအဖို့၌၊ စတုရံသာ=လေးထောင့်ရှိသော၊ အာလိဗဒ္ဓါ=ဖွဲ့ထားအပ်သော ကန်ပေါင်ရိုးရှိသော၊ ပေါက္ခရုဏီ=ရေကန်သည်၊ ဥဒကဿ=ရေဖြင့်၊ ပူရာ=ပြည့်နေသည်၊ သမတိတ္တိကာ=ကမ်းနှင့်အညီအမျှ ရေပြည့်နေသည်၊ ကာကပေယျာ=(ကမ်း၌နား၍) ကျီးသောက်နိုင်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) တမေနံ=ထိုရေကန်ကို၊ ဗလဝါ=သော၊ ပုရိသော=သည်၊ ယတော ယတော=အကြင်အကြင်အရပ်၌၊ အာလိ=ကန်သင်းကို၊ ဝါ=ကန်ပေါင်ရိုးကို၊ မုဇ္ဈေယျ=ဖောက်ဖျက်လွှတ်ထုတ်ငြားအံ့၊ (တတော တတော=ထိုထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့) ဥဒကံ=ရေသည်၊ အာဂစ္ဆေယျ=လာနိုင်ရာပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံဘန္တေ=လာနိုင်ရာပါ၏ဘုရား၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစုံ=ဖြေကြားလျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ သုဘူမိယံ=ညီညာသောမြေပြင်၌၊ စတုမဟာပထေ=လေးခုသော လမ်းမအဆုံ၌၊ ဩဓတ္ထပတောဒေါ=(ယူဖို့ရာ လွယ်ကူအောင် အဆင်သင့်) ထားအပ်သော နှင်တံရှိသော၊ [ဩဓတ္ထ=အဝ+ခံသု+တ] အာဇညရထော=အာဇာနည်မြင်းရထားသည်၊ ယုက္ခော=(အာဇာနည်မြင်းဖြင့်) ယှဉ်တပ်ကထားလျက်၊ ဒွိတော=တည်ရှိသည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ တံ ဇနံ=ထိုအာဇာနည်မြင်းရထားကို၊ ဒက္ခော=ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော၊ ယောဂ္ဂါစရိယော=မြင်းယာဉ်ဆရာဖြစ်သော၊ [ဆင်မြင်းစသည်ကို ယောဂ္ဂ(ယာဉ်)ဟုခေါ်၏၊ ယောဂ္ဂါနံ အာစရိယော ယောဂ္ဂါစရိယော] အဿဒမ္မသာရထိ=မြင်းရိုင်းသင်ဆရာသည်၊ ဝါ=မြင်းမောင်းသမားသည်၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် ၁၀၁-သုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၂၄၁) ကြည့်] အဘိရဟိတွာ=တက်စီး၍၊ ဝါမေန=ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန=လက်ဖြင့်၊ ရသ္မိယော=ကြိုးတို့ကို၊ ဂဟေတွာ=ဆွဲကိုင်၍၊ ဒက္ခိဏေန=ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန=လက်ဖြင့်၊ ပတောဒံ= နှင်တံကို၊ ဂဟေတွာ=ကိုင်၍၊ ယေနိစ္ဆကံ=လိုရာလိုရာလမ်းဖြင့်၊ ယဒိစ္ဆကံ=မြန်မြန် မှန်မှန် လိုရာလိုရာ အရှိန်အဟုန် အသွားမျိုးကို၊ ဝါ=မျိုးဖြင့်၊ သာရေယျပိ =ရှေ့တည့်တည့်သို့လည်း သွားစေရာ၏၊ ဝါ=ရှေ့တည့်တည့်သို့လည်း မောင်းနှင်ရာ၏၊ ပစ္စာသာရေယျပိ=နောက်သို့လည်း ပြန်လှည့်လာစေရာ၏။

[တနည်း-ပတောဒံ=ကို၊ ဂဟေတွာ=၍၊ ယေန=အကြင်အကြင်လမ်းခရီး
 ဖြင့်၊ ဣစ္ဆကံ=(သွားခြင်းပြန်လာခြင်းငှာ) အလိုရှိ၏၊ (တေန=ထိုထို လိုရာလမ်း
 ခရီးဖြင့်) ယံ=အကြင်အကြင် မြန်မြန် မှန်မှန် အရှိန်အဟုန်သွားခြင်းမျိုးကို၊
 ဣစ္ဆကံ=အလိုရှိ၏၊ (တံ=ထိုထို အရှိန်အဟုန် သွားခြင်းမျိုးကို၊ ဝါ=ထိုထို
 အရှိန်အဟုန်သွားခြင်းမျိုးဖြင့်) သာရေယျပိ=ရာ၏၊ ပစ္စာသာရေယျပိ=၏။ ၂။ ပ။
 သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သစေ အာကခံတံ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကခံတံ=ဟူမူ)
 ၂။ ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-စကံမသုတ်

၂၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ စကံမေ=စကြိုသွားခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုး
 အာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊
 ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အဒ္ဓါနက္ခမော=အဝန်ရှည်လျား ခရီးသွားလသော်
 ခံနိုင်ရည်ရှိသည်၊ [ခမ=ခံသည်၊ ခံနိုင်ရည်ရှိသည်] ဝါ=အဝန်ရှည်လျား ခရီး
 သွားစွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပဓာနက္ခမော=လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်
 လသော် ခံနိုင်ရည်ရှိသည်၊ ဝါ=လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်နိုင်စွမ်း ရှိသည်၊
 ဟောတိ=၏၊ အပ္ပာဗာဓော=နည်းသော အနာရောဂါရှိသည်၊ ဝါ=အနာရောဂါ
 မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသိတံ=စားအပ်ပြီးသော အစာသည်လည်းကောင်း၊
 ပီတံ=သောက်အပ်ပြီးသော အစာသည်လည်းကောင်း။

ခါယိတံ=ခဲအပ်ပြီးသော အစာသည်လည်းကောင်း၊ သာယိထံ=လျက်အပ်
 ပြီးသော အစာသည်လည်းကောင်း၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ပရိဏာမံ=ကျေကျက်
 ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ စကံမာဓိဂတော=စကြိုသွားခြင်းကြောင့် ရအပ်သော၊
 ဝါ=စကြိုလျှောက်၍ စွဲမြဲစွာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော၊ သမာဓိ
 =သမာဓိသည်၊ (သမာပတ်ရစ်ပါးတို့တွင် တပါးပါးသော သမာဓိသည်)
 စိရဋ္ဌိတိကော=ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 စကံမေ=၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) နဝမံ။

၁၀-နာဂိဗာသုတ်

၃၀။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ သုတ္တံ=ဤနာဂိဗာသုတ်ကို) ဧဝံ=သို့၊ မေ=
 တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=(မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယုမှတ်သားထား
 အပ်ပါပြီ၊ (ကထံ=သို့၊ သုတံ=ဟူမူ) ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊
 ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဟတာ=အရေအတွက်အားဖြင့် များစွာသော၊
 ဝါ=(အပို့စွတာ=အစရှိသော) ဝုဏ်အားဖြင့် မြင့်မြတ်သော၊ ဘိက္ခုသံဃေန=
 ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ကောသလေသု=ကောသလမည်သော
 ဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=ကောသလတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ စာရိကံ=ခရီးရှည်လျား ကြွသွားတော်မူ

ခြင်းကို၊ ဝါ=ခရီးရှည်လျား ကြွသွားတော်မူခြင်းဖြင့်၊ စရမာနော=(ဖြည်းဖြည်း သက်သာ) ကြွသွားတော်မူလသော်၊ [ဋ္ဌ ဋီတို့ဖြင့်သည့်အတိုင်း "စရမာနော=တနေ့ တယူနော၊ ယူနောဝက်ထား ရပ်ကာနား၍ ကြွသွားတော်မူလသော်၊ ဝါ=တနေ့ တယူနော၊ နှစ်ယူနောနှုန်းထား ရပ်ကာနား၍ ကြွသွားတော်မူလသော်" ဟုလည်း အနက်ဆိုနိုင်၏။ [အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၆) ယသသုတ်လည်းကြည့်]

ယေန(ပဒေသေန)=အကြင်အရပ်၌၊ ဣစ္ဆာနဂ်လံ နာမ=ဣစ္ဆာနဂ်လံ မည်သော၊ ကောသလာနံ=ကောသလမင်းသားတို့၏၊ ဝါ=ကောသလတိုင်းနယ် ပယ်၏၊ ဗြာဟ္မဏဂါမော=ပုဏ္ဏားရွာသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တံ (ပဒေသံ)=ထိုအရပ် သို့၊ (ထိုဣစ္ဆာနဂ်လံပုဏ္ဏားရွာ ရှိရာအရပ်သို့) အဝသရိ=ရောက်တော်မူပြီ၊ [တနည်း-ယေန (ဒိသာဘာဂေန)=အကြင်အရပ် မျက်နှာဘက်ဖြင့်၊ ဣစ္ဆာနဂ်လံ နာမ=သော၊ ကောသလာနံ=တို့၏၊ ဝါ=၏၊ ဗြာဟ္မဏဂါမော=သို့၊ အဝသရိ- တဗ္ဗော=ရောက်အပ်ရောက်နိုင်၏၊ တံ(တေန ဒိသာဘာဂေန)=ထိုအရပ်မျက်နှာ ဘက်ဖြင့်၊ ဣစ္ဆာနဂ်လံ နာမ=သော၊ ကောသလာနံ=တို့၏၊ ဝါ=၏၊ ဗြာဟ္မဏ ဂါမံ=သို့၊ အဝသရိ=ရောက်တော်မူပြီ] ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တတြ ဣစ္ဆာနဂ်လေ=ထိုဣစ္ဆာနဂ်လံရွာ၏အနီး၌၊ [သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ-၌ကဲ့သို့ သတ္တမိဝိဘက်ကို သမိပအနက်ဟောကြံသည်] ဣစ္ဆာနဂ်လဝနသဏ္ဍေ=ဣစ္ဆာ- နဂ်လံမည်သော တောအုပ်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံး နေတော်မူ၏။

ဣစ္ဆာနဂ်လကာ=ဣစ္ဆာနဂ်လံရွာသားဖြစ်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟ ပတိကာ=ပုဏ္ဏား သူကြွယ်တို့သည်၊ အသောသံခေါ=ကြားသိကြကုန်ပြီးသည် သာ၊ [ခေါသဒ္ဓါ အဝဓာရဏအနက်ဟောတည်း။ တနည်း-အသောသံ=ကြား သိကြကုန်ပြီ၊ ခေါသဒ္ဓါ အနက်မရှိ၊] (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အသောသံ=ကြားသိ ကုန်ပြီးသနည်းဟူမူ)ဘော=အိုအမောင်တို့၊ သကျပုတ္တော=သင်္ကတင် သုဒ္ဓေါဒန မင်း၏ သားတော်ဖြစ်သော၊ သကျကုလာ=သင်္ကတင်မင်းမျိုးမှ၊ (နိက္ခမိတွာ= ထွက်ခွာ၍) ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းအဖြစ်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=ရဟန်းပြုသော၊ ဂေါတမော=ဂေါတမအနွယ်ဖွားဖြစ်တော်မူသော၊ သမဏော=ရဟန်းတော်မြတ် သည်၊ ဣစ္ဆာနဂ်လံ=ဣစ္ဆာနဂ်လံရွာသို့၊ အနုပ္ပတ္တော=ကြွရောက်တော်မူလာသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဣစ္ဆာနဂ်လေ=ဣစ္ဆာနဂ်လံရွာ၏ အနီး၌၊ ဝါ=ဣစ္ဆာနဂ်လံရွာ၏ အနီးကံ၊ ဣစ္ဆာနဂ်လဝနသဏ္ဍေ=ဣစ္ဆာနဂ်လံတောအုပ်၌၊ ဝိဟရတိ ခလု= နေတော်မူသတံး။

တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ=ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ယခုပြောပြမည့်အတိုင်း၊ ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=ချီးကျူး အံ့ဩ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ ဝါ=ချီးကျူးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ် သော ကျော်စောသံသည်၊ အဗျဂ္ဂတော=နတ်နှင့်တကွ လောကအားလုံး လွှမ်းခြုံ ဖုံးလျက် ပျံ့နှံ့တက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဗျဂ္ဂတော=ဟူမူ)သော ဘဂဝါ=

ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ=ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ=မူ၏၊ [စာပိုဒ်(၂)သုတ်ကြည့်]။ ပ။ သောဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=လည်း၊ ဘဂဝါ=မူ၏၊ [ဘဂဝါတိ-ဟု ဣတိသဒ္ဓါ မလိုသေးဟု ယူဆ၏။]

သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒ္ဓေဝကံ=အောက်ကာမာဝစရ နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ [ကျန်အနက်ပေးနည်းများကို ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နှာ-၄၀၉၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်၌ကြည့်] သမာရကံ=မာရ်မင်းအမှူးထား ဝသဝတ္တိဘုံသား နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကံ=နှစ်ဆယ်သော ဗြဟ္မာအပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ=ဤဩကာသလောကကို လည်းကောင်း၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏိ=သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်များ မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသောရဟန္တာ၊ မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားမျောသွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဒ္ဓေဝမနုဿံ=သမ္မတိနတ်တည်းဟူသော လူမင်းထိုလူမင်းနှင့် သမဏဗြာဟ္မဏတို့မှ ကြွင်းကျန်သောလူတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ပဇံ=သတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ သယံ=ကိုယ်တော်တိုင်၊ အဘိညာ (အဘိညာယ)=ထူးချွန်လွန်ကဲသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် သိမြင်၍၊ သစ္စိကတွာ=မျက်မှောက်ပြု၍၊ ပဝေဒေတိ=ဟောကြားသိစေတော်မူ၏။

သော(ဘဂဝါ)=သည်၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ အာဒိကလျာဏံ=အစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (လေးပါဒရှိသော ဂါထာ၌ ဝဋ္ဋမပါဒဟူသော အစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ=အလယ်ပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (ဒုတိယ တတိယပါဒဟူသော အလယ်ပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) ပရိယောသာနကလျာဏံ=အဆုံးပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (စတုတ္ထပါဒဟူသော အဆုံးပိုင်း၌ ကောင်းအောင် လည်းကောင်း) သာတ္ထံ=(သတိပဋ္ဌာန် သမ္မပ္ပဓာန် စသော) အနက်သဘောနှင့် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ သဗျူဓံ=(သိထိလ ဓနိတစသော) အကွရာနှင့် ပြည့်စုံပီသအောင် လည်းကောင်း၊ ဂေဝလပရိပုဏ္ဏံ=အားလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓံ=ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင် လည်းကောင်း၊ (ပစ္စည်းလားဘိဓါး မမျှော်ကိုးပဲ အကျိုးလိုလား မေတ္တာပွားယှဉ် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင်လည်းကောင်း) ဒေသေတိ=ဟောတော်မူ၏၊ (ဧဝံ=ဤသို့ အာဒိကလျာဏံ စသည်ဖြစ်အောင်၊ ဒေသေန္တော စ=ဟောကြားတော်မူလျှင်လည်း) ဗြဟ္မစရိယံ=(သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သွင်းယူအပ်သော) မြတ်သော အကျင့်ဖြစ်သော သာသနာတော်ကို၊ ဝါ=မြတ်သော ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့၏ သိက္ခာသုံးရပ် သွင်းယူအပ်သော အကျင့်ဖြစ်သော သာသနာတော်ကို၊ ပကာ-

သေတိ=ထင်ရှားပြတော်မူ၏။ (ဣတိ=သို့၊ ကိတ္တိ သဒ္ဓေါ=သည်၊ အဗ္ဗဂ္ဂတော=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ အသောသံ ခေါ=ကြားသိကြ ရကုန်ပြီးသည်သာ)

တထာရူပါနံ=ထိုအရှင်ဂေါတမကဲ့သို့ သဘောရှိကုန်သော၊ အရဟတံ= ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဒဿနံ=ပူးမြင်ရခြင်းမျှသည်လည်း၊ ဝါ=ပူးမြင်ရရုံကလေးမျှ သော်မှလည်း၊ သာဓု ခေါ ပန=ကောင်းလှပေသည်သာ၊ (မျက်မှောက် တမလွန် တဖန်ပရမတ် နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ဟု သုံးရပ်စီးပွား ချမ်းသာများအောင် ဆောင်နိုင်ပေ တတ် ကောင်းမြတ်လှပေသည်သာ) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဇ္ဈာသယံ=အလိုဆန္ဒကို၊ ကတွာ=ပြု၍) [အဇ္ဈာသယံ ကတွာကို ဥပသင်္ကမိသု-ဋ္ဌိစပ်၊ ဤနေရာ၌ ရေးသင့် သမျှကို ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ-၄၀၇ ကြည့်။]

အထ ခေါ=ကြားသိကြပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဣစ္ဆာနဂံလကာ=ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ=တို့သည်၊ တဿ ရတ္တိယာ=ထိုည၌၏၊ အစ္စယေန= ကျော်လွန်ရာအခါ၌၊ ပဟူတံ=များစွာသော၊ ခါဒနိယံ=ခဲဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇနိယံ=စားဖွယ်ဘောဇနကိုလည်းကောင်း၊ အာဒါယ=ယူခဲ့ကြကုန်၍၊ ယေန =အကြင်အရပ်၌၊ ဣစ္ဆာနဂံလဝနသဇ္ဈော=ဣစ္ဆာနဂံလတောအုပ်သည်၊ (အတ္ထိ= ရှိ၏) တေန=ထိုဣစ္ဆာနဂံလတောအုပ်ရှိရာ အရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိသု= သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားကြပြီး၍၊ ဗဟိဒ္ဓါရကောဋ္ဌကေ=တံခါးမုခ်မှ အပြင်အပ၌၊ [ဗဟိဒ္ဓါရကောဋ္ဌကေတိ ဒွါရကောဋ္ဌကတော ဗဟိ။ အဋ္ဌကနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၂၃၆] ဥစ္စာသဒ္ဓ မဟာသဒ္ဓါ=မြင့်တက်သောအသံ၊ များပြားကျယ် လောင်သော အသံရှိကုန်လျက်၊ အဋ္ဌသု=ရပ်တည်နေကြကုန်ပြီ။

တေနခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့ ဣစ္ဆာနဂံလ တောအုပ်သို့ သွားရောက်၍ တံခါးမုခ်အပြင်အပ၌ ရပ်တည်နေကြရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ နာဂိတော=အရှင်နာဂိတသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဥပဋ္ဌာကော=လုပ်ကျွေးပြုစုသူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မန္တံ နာဂိတံ=အရှင်နာဂိတကို၊ အာမန္တေသိ= မေးမြန်းတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူသနည်းဟူမူ) နာဂိတ=နာဂိတ၊ မစ္ဆဝိလောပေ=ငါးတို့ကို လုယက်သကဲ့သို့ ဝယ်ယူခြင်းကိစ္စ၌၊ ဝါ=ငါးတို့ကို လုယက်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ဝါ=ငါးလုရာအရပ်၌၊ ကေဝဇ္ဇာ မညေ=တံငါ သည်တို့ကဲ့သို့၊ ဝါ=တံငါသည်တို့နှင့်တကွ များစွာသော လူတို့ကဲ့သို့၊ ဥစ္စာ-

၁။ ကေဝဇ္ဇာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေ။ ။တံငါသည်တို့ ငါးဈေးတောင်းချ၍ ငါးရောင်းသည့်နေရာ၌ လူအများ ဝိုင်းအုံလာကြပြီးလျှင် “ငါ့ကို ဒီငါးပေးပါ၊ ဟိုငါး ပေးပါ၊ သူ့ကိုတော့ အကောင်ကြီးပေးပြီး ငါ့ကိုတော့ အကောင်သေးသေးလေး ပေးတယ်” စသည်ဖြင့် ဆူညံဆူညံ အသံဗလံများဖြင့် အလှအယက် ငါးဝယ်နေကြ

သဒ္ဓမဟာသဒ္ဓါ=မြင့်တက်သောအသံ များပြားကျယ်လောင်သောအသံ ရှိသူတို့သည်၊ ဂေပန=အဘယ်သူတို့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူပြီ)

(တနည်း) နာဂိတ=နာဂိတ၊ မစ္ဆဝိလောပေ=၌၊ ဂေဝဇ္ဇာ=တံငါသည်တို့သည်၊ ဝါ=တံငါသည်တို့နှင့်တကွ များစွာသောလူတို့သည်၊ ဥစ္စာသဒ္ဓမဟာသဒ္ဓါမညေ=မြင့်တက်သောအသံ များပြားကျယ်လောင်သောအသံ ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ) ဥစ္စာသဒ္ဓမဟာသဒ္ဓါ=မြင့်တက်သောအသံ၊ များပြားကျယ်လောင်သောအသံ ရှိသူတို့သည်၊ ဂေ ပန=အဘယ်သူတို့ပါနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ပြီ။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧတေ=ထိုသူတို့သည်၊ (ထိုမြင့်တက်သော အသံ များပြား ကျယ်လောင်သောအသံ ရှိသူတို့သည်) ဣစ္ဆာနင်္ဂလကာ=ဣစ္ဆာနင်္ဂလရွာသား ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ=ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့ပါတည်း၊ ဘဂဝန္တညေဝ=မြတ်စွာဘုရားကိုပင်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ=ရဟန်းအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓိဿ=ရည်မှန်းကြကုန်၍၊ ပဟူတံ=သော၊ ဒါဒနိယံ = ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇနိယံ=လည်းကောင်း၊ အာဒါယ=ယူခဲ့ကြ ကုန်၍၊ ဗဟိဒ္ဓါရ ကောဋ္ဌကေ=၌၊ ဌိတာ=ရပ်တည်နေကြပါကုန်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်)

နာဂိတ=နာဂိတ၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယသေန=အခြံအရံအကျော်အစောနှင့်၊ (သဒ္ဓိ=အတူတကွ) သမာဂမံ =ပေါင်းဆုံခြင်းကို၊ မာ ပတ္တေမိ=မတောင့်တပါ။

သည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဂေဝဇ္ဇာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေ” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ မစ္ဆာနဝိလောပေါ ဝိလုမ္ပိတွာ ဝိယ ဂဟထံ မစ္ဆဝိလောပေါ=ငါးတို့ကို လုယက်၍ယူသကဲ့သို့ ဝယ်ယူခြင်း (အလုအယက်ဝယ်ယူခြင်း) ဝါ=အလုအယက် ဝယ်ယူရာဌာန။

ထို့အပြင် မြူးထောင်၍လည်းကောင်း ကွန်ပစ်၍လည်းကောင်း တံငါသည်တို့ ငါးဖမ်းသောအခါ၌ “ငါးဝင်တယ်ကွာ၊ မဝင်ဘူးကွာ၊ မိပြီကွာ၊ မမိဘူးကွာ” စသည်ဖြင့် ငြင်းကြ ခုံကြ ဆူညံနေကြသည်ကို ရည်ရွယ်၍လည်း “ဂေဝဇ္ဇာ မညေ မစ္ဆဝိလောပေ” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ မစ္ဆာန ဝိလောပေါ ဝိလုမ္ပိနံ မစ္ဆဝိလောပေါ=ငါးတို့ကို လုယက်ခြင်း၊ ဝါ=လုယက်ရာအရပ်။

ဤဒုတိယနည်း၌ ငါးတို့ကို လုယက်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း အမှန်တကယ် ငါးတွေကို လုယက်သည်ဟု မဆိုလို၊ “ငါးတွေဝင်ပြီ၊ မဝင်ဘူး” စသည်ဖြင့် ငါးနှင့် ပတ်သက်၍ စကားအနိုင်လု ငြင်းခုံပြောဆိုနေကြသည်ကိုပင် မစ္ဆဝိလောပ (ငါးတို့ကို လုယက်ခြင်း)ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

မစ္ဆဝိလောပေတိ မစ္ဆာနံ (မစ္ဆေ) ဝိလုမ္ပိတွာ ဝိယ ဂဟဏေ(နယနေ)၊ မစ္ဆာနံ ဝါ ဝိလုမ္ပနေ။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် မဇ္ဈိမပဏ်ဋီကာ၊ ၇၉။

ယသော စ=အခြံအရံ အကျော်အစောသည်လည်း၊ မယာ=ငါနှင့်၊ (သဒ္ဓိ=ကွ) မာ သမာဂစ္ဆတု=မပေါင်းဆုံစေသတည်း၊ နာဂိတ=နာဂိတ၊ [ယဿာယံ-စသည် သို့ သွားအံ့]အဟံ=ငါသည်၊ ယဿ နေက္ခမ္မသုခဿ=အကြင်နေက္ခမ္မ ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင်ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ယဿ ပဝိဝေကသုခဿ=အကြင်ပဝိဝေက ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= အကြင် အပေါင်းအဖော် ကိလေသာတို့နှင့် ပေါင်းဆုံခြင်းမှ ကင်းရှင်းသော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ယဿ ဥပသမသုခဿ=အကြင် ဥပသမချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင် ရာဂစသည်တို့ ကင်းငြိမ်းကြောင်း ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ယဿ သမ္မောဓသုခဿ=အကြင် သမ္မောဓချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင် အရိယမဂ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ [သမ္မောဓသုခန္တိ မဂ္ဂသင်္ခါတဿ သမ္မောဓဿ(သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်သော တရားကို) နိဗ္ဗတ္တနုတ္တယ သုခံ။ မဇ္ဈိမပဏ် ဌ၊ ၁၁၉။ “နိဗ္ဗတ္တနုတ္တယ”၏ နေရာ၌ “နိဗ္ဗတ္တနုတ္တယ”ဟု ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာပါဠိရှိ၏] နိကာမလာဘီ =အလိုရှိတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=အခက်အခဲမရှိ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကသိရလာဘီ=မနည်းမရှား ဈားပြားစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟောမိ=ဖြစ်၏။)

☸

[ထို့နောက် “ယော ခေါ နယိမဿ” စသည်ကို အနက်ပေးအံ့) ယော= အကြင်သူသည်၊ ဣမဿ=ဤသို့သော၊ ဝါ=ဤသို့ ငါ့အတွက်အလိုရှိတိုင်း ရနိုင် အခက်အခဲမရှိရနိုင် ဈားပြားစွာရနိုင်သော၊ နေက္ခမ္မသုခဿ=နေက္ခမ္မ ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ချမ်းသာကို လည်းကောင်း၊ ပဝိဝေကသုခဿ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပသမသုခဿ=လည်းကောင်း၊ သမ္မောဓသုခဿ=လည်းကောင်း၊ နိကာမလာဘီ=သည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=သည်၊ အကသိရလာဘီ=သည်၊ န အဿ=မဖြစ်ရာ၊ သော=ထိုသူသည်သာ၊ (ငါ့အတွက် အလိုရှိတိုင်း အခက်အခဲမရှိ ဈားပြားစွာရနိုင်သော နေက္ခမ္မသုခ စသည်ကို မရသော ထိုသူသည်သာ) တံ မိဋ္ဌသုခံ=ထိုမစင်ပမာ ရွံဖွယ်ရာ ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မစင်ပမာ ရွံဖွယ်ရာ ကာယကံနှင့် ကိလေသာကို

၁။ သမာဂမံပုဒ်၏ အနက်နှစ်မျိုး။ ။ “မာဟံ နာဂိတ ယသေန သမာဂမန္တိ မာ အဟံ ယသေန သမာဂမနံ ပစ္ဆေမိ။ မာ စ မယာ ယသောတိ ယသော စ မယာ မာ သမာဂစ္ဆတုတိ အတ္ထော”ဟူ၍ ဆက္ကနိပါတ်ဋီကာ(၁၀၈)ဖြင့်သောကြောင့် သမာဂမပုဒ်ကို “သမာဂမနံ သမာဂမော”ဟု ဘောဟော ကိတ်ပုဒ်ကြံ၍လည်းကောင်း ပစ္ဆေမိ-ဟု ပါဠိသေသထည့်စွက်၍လည်းကောင်း အနက်ပေးခဲ့သည်။

သို့သော် “ဗုဒ္ဓံ သရဏ မာဂမံ”ဟူသော မဇ္ဈိမပစ္စာသပါဠိ (၃၀၈)စသည်မှ အာဂမံ ဟူသော ပါဠိကဲ့သို့ သမာဂမံဟုလည်း အာချာတ်ပုဒ် ဖြစ်နိုင်၏။ “ယသေန= နှင့် (သဒ္ဓိ=ကွ) မာ သမာဂမံ=မပေါင်းဆုံလိုပါ”ဟု အနက်ဆိုပါ။

မှီ၍ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ တံ မိဒ္ဓသုခံ=ထိုအိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ တံ လာဘာ+သက္ကာရ+သိလောက+သုခံ=ထိုပစ္စည်း လာဘ်+ရိသေသမှု ကောင်းစွာပြုစုခံရခြင်း+ချီးမွမ်းခံရခြင်းကို+ မှီ၍ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ [ဖြတ်ထားသည်ကိုကြည့်၍ သူ့ပုဒ်နှင့် သူ့အနက် တွဲဖက်ပါလေ] သာဒိယေယျ=သာယာရာ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဓိဝါသေတု=သည်းခံတော်မူပါ၊ သုဂတော=ကောင်းသော စကားကို မိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဓိဝါသေတု=ပါ၊ ဘန္တေ= ရား၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ဝါ=ယခုအခါသည်၊ ဘဂဝတော=ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဓိဝါသနကာလော=သည်းခံတော်မူရာ အခါပါတည်း၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ယေန ယေနော=အကြင် အကြင်အရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂမိဿတိ=ကြွသွားတော်မူလတ္တံ့၊ နေဂမာ စေဝ=နိဂုံး နေသူ လူလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဇာနပဒါစ=နယ်ပယ်နေပုဒ်နေသူ လူလည်းဖြစ် ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ=ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့သည်၊ ဝါ=ပုဏ္ဏားနှင့် အိမ်ရှင်ကုန်သည် လယ်သမား လူလတ်တန်းစားတို့သည်၊ တန္နိန္ဒာဝ=ထိုမြတ်စွာ ဘုရား ကြွသွားတော်မူရာအရပ်သို့ ညွတ်ကိုင်းကုန်လျက်သာလျှင်၊ ဝါ=ထို မြတ်စွာဘုရား ကြွသွားတော်မူရာအရပ်သို့ ရှေ့ရှဦးတည်ကုန်လျက်သာလျှင်၊ ဂမိဿန္တိ=အစဉ်တစိုက် လိုက်သွားကြကုန်လတ္တံ့။

ဘန္တေ=ရား၊ ထုလ္လုဖသိတကေ=ကြီးသောမိုးရေပေါက်ရှိသော၊ ဒေဝေ= မိုးသည်၊ ဝဿန္တေ=ရွာသွန်းလသော်၊ ယထာနိန္ဒံ=နိမ့်ရာ နိမ့်ရာအရပ်တိုင်းသို့၊ ဥဒကာနိ=ရေတို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ သေယျထာပိ=စီးဆင်းကုန်သကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ ပ။ တန္နိန္ဒာဝ=သာလျှင်၊ ဂမိဿန္တိ=တ္တံ့၊ တံ=ထိုသို့ အစဉ် တစိုက် လိုက်သွားကြခြင်းသည်၊ ဂိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း ဟူမူ၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဟိ(ယသွာ)=အကြံကြောင့်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ သီလပညာဏံ=သီလနှင့် ဉာဏ်တော်သည်၊ တထာ=ထိုသို့ အစဉ် တစိုက် လိုက်သွားကြရလောက်အောင် မြင့်မြတ်လှပါ၏၊ ဣတိ=ထို့ကြောင့် ပါတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

။ပ။ တံ လာဘာသက္ကာရသိလောကသုခံ=လည်းကောင်း၊ သာဒိယေယျ= သာယာရာ၏၊ နာဂိတ=နာဂိတ၊ အသိတ+ပိတ+ခါယိတ+သာယိတဿ= စားအပ်သောအစာ+သောက်အပ်သောအစာ+ခဲအပ်သောအစာ+လျက်အပ်သောအစာ ၏၊ ယော ဥစ္စာရပဿာဝေါ=အကြင် ကျင်ကြီးကျင်ငယ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဒေသော (ဥစ္စာရပဿာဝေါ)=ထိုကျင်ကြီးကျင်ငယ်သည်၊ တဿ=ထိုစားအပ် သောက်အပ် ခဲအပ် လျက်အပ်သောအစာ၏၊ နိဿန္တော=အကျိုးဆက်တည်း။

နာဂိတ=နာဂိတ၊ ပိယာနံ=ချစ်ခင်နေသူတို့၏၊ ဝိပရိဏာမညထာဘာဝါ^၁=သေဆုံးခြင်း၊ တရပ်တကျေးသို့ ထွက်ပြေးခြင်းကြောင့်၊ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနသုပါယာသာ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ ပြင်းထန်စွာပင်ပန်းခြင်းတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဒေသာ=ထိုပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်း ငိုကြွေးခြင်း ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ပြင်းထန်စွာပင်ပန်းခြင်းသည်၊ တဿ=ထိုချစ်ခင်ခြင်း၏၊ နိဿန္နော=အကျိုးတည်း။

နာဂိတ=တ၊ အသုဘနိမိတ္တာနုယောဂံ=အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ထပ်တလဲလဲ အားထုတ်မှု ဝီရိယကို၊ အနုယုတ္တဿ=ထပ်တလဲလဲ အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သုဘနိမိတ္တေ=သုဘနိမိတ်၌၊ ဝါ=ရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်သော တင့်တယ်သော ဣန္ဒာရုံ၌၊ [အသုဘနိမိတ္တပုဒ်နှင့် သုဘနိမိတ္တပုဒ်တို့၏ အသေးစိတ် ရှင်းလင်းချက်ကို ကေကနိပါတ် စာပိုဒ်-၁၁၊ ၁၆၊ ၁၇-တို့၌ကြည့်] ပါဠိကုလျတာ=စက်ဆုပ်ဖွယ်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ=စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောသည်၊ သဏ္ဍာတိ=ကောင်းစွာတည်၏၊ ဒေသာ=ထို စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်၏ ကောင်းစွာတည်ခြင်းသည်၊ တဿ=ထိုအသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို အထပ်ထပ်အားထုတ်မှု ဝီရိယ၏၊ နိဿန္နော=တည်း။ နာဂိတ=တ၊ ဆသု=၆-ပါးကုန်သော၊ ဖဿာယတနေသု=စက္ခုသမ္ပဿစသည်တို့၏အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုစသော အာယတနတို့၌၊ [အာယတန=အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုစသည်] အနိစ္စာနုပဿိနော=မမြဲဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဖဿေ=(စက္ခုသမ္ပဿစသော) ဖဿ၌၊ ပါဠိကုလျတာ=သည်၊ သဏ္ဍာတိ=၏၊ ဒေသာ=ဤစက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်၏ ကောင်းစွာတည်ခြင်းသည်၊ တဿ=ထိုအနိစ္စဟု အဖန်ဖန်ရှုခြင်း၏၊ နိဿန္နော = တည်း။ နာဂိတ = တ၊ ပဉ္စသု = ငါးပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓသု=ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၌၊ ဥဒယဗ္ဗယာ-နုပဿိနော=အဖြစ်အပျက်ကို အဖန်ဖန် ရှုလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဥပါဒါနေ=ဥပါဒါန်တရား၌။ပ။ ဒေသာ=ထိုဥပါဒါန်တရား၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်၏ ကောင်းစွာတည်ခြင်းသည်၊ တဿ=ထိုဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၌ အဖြစ်အပျက်ကို အဖန်ဖန်ရှုခြင်း၏၊ နိဿန္နော=တည်း။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ပဉ္စမိကဝဂ္ဂေါ=ပဉ္စမိကဝဂ်တည်း။

၁။ ဝိပရိဏာမညထာဘာဝ။ ။ဝိပရိဏာမ=ဟောက်ပြန်ပျက်ယွင်း သေဆုံးခြင်း၊ အညထာဘာဝ=(မိမိရပ်ရွာ၌ နေထိုင်ခြင်းမှ)တပါးသော မနေထိုင်ခြင်း (အခြား တဦးတယောက်နှင့် ထွက်ပြေးခြင်း)ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ ဝိပရိဏာမညထာဘာဝေါတိ ဧတ္ထ မရဏဝသေန ဝိပရိဏာမော ကေနစိ သဒ္ဓိံ ပလာယိတွာ ဂမနဝသေန အညထာဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ၂၃၈။

၇-သုမနုဇဏိ

၁ သုမနုဇဏိ

၃၁။ [ဧကံ သမယံ။ပ။ အာရာမေ-တိုင်အောင် စာပိုဒ်(၁)သုတ်အတိုင်း အနက်ဆိုပါ] အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ သုမနာ=သုမနာမည်သော၊ ရာဇကုမာရီ=မင်းသမီးသည်၊ ပဉ္စဟိ ရထသတေဟိ=ရထားငါးရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဟိ ရာဇကုမာရီသတေဟိ=မင်းသမီးငါးရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ [တနည်း-ပဉ္စဟိ=ငါးလီကုန်သော၊ ရထသတေဟိ=ရထားအရာတို့သည် လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဟိ=ငါးလီကုန်သော၊ ရာဇကုမာရီသတေဟိ=မင်းသမီးအရာတို့သည် လည်းကောင်း] ပရိဝုတာ=ခြံရံအပ်လျက်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုမြတ်စွာဘုရားရှိတော်မူရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ဂမိ=သွား၏၊ ဝါ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ဂမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာပြီး၍၊ [တနည်း-ဥပသင်္ဂမိ=သွားပြီ၊ ဝါ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ဂမိတွာ=နဂိုမူလ သွားအပ်ပြီးသော အရပ်ထက် နီးနီးကပ်ကပ်သွားပြီး၍၊ ဝါ=နဂိုမူလ ရောက်အပ်ပြီးသောအရပ်ထက် နီးနီးကပ်ကပ် ရောက်လာပြီး၍။ ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆)လည်းကြည့်။]

ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ (ဝေ နီး ရှေ့ နောက် မြင့်မောက်လေညာ၊ ခြောက်ဖြာထိုင်ခြင်း အပြစ်ကင်းလတ်၊ တခုသောနေရာအရပ်၌) ဝါ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌ ထိုင်ရာရောက်အောင်၊ ဝါ=သင့်လျော်လျောက်ပတ်စွာ၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဝါ=အောင်၊ ဝါ=စွာ၊ နိသိန္နာ=ထိုင်နေပြီးသော၊ သုမနာ=သုမနာမည်သော၊ ရာဇကုမာရီ=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဓေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒွေ=နှစ်ဦးကုန်သော၊ သာဝကာ=တပည့်တို့သည်၊ သမသဒ္ဓါ=တူမျှသော သဒ္ဓါတရားရှိကုန်သည်၊ သမသီလာ=တူမျှသောသီလ ရှိကုန်သည်၊ သမပညာ=တူမျှသော ပညာရှိကုန်သည်၊ အသု=ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ (တေသု=ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့တွင်) ဧကော=တဦးသောတပည့်သည်၊ ဒါယကော=ပေးလှူတတ်၏၊ ဧကော=တဦးသောတပည့်သည်၊ အဒါယကော=မပေးလှူတတ်၊ တေ=ထိုနှစ်ဦးသောတပည့်တို့သည်၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ် ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ သုဂတိံ=သုခ၏ဖြစ်ရာ ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကောင်းသော

လားရောက်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=ဒုက္ခမပါ သုခသို့သာ ရောက်ကြရာ ဖြစ်သော၊ သဂ္ဂံ=ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော၊ လောကံ=နတ်ပြည် သို့၊ ဥပပဇ္ဇေယံ=လားရောက်ကြကုန်ရာ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ပန=ထိုတပည့်နှစ်ဦးစလုံးပင် နတ်ပြည်သို့ချည်းရောက် ကြကုန်လသော်၊ ဒေဝဘူတာနံ=နတ်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ နေသံ=ထိုတပည့်နှစ်ဦး တို့၏၊ ဝိသေသော=ထူးခြားချက်သည်၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါသလော၊ နာနာကရဏံ=ကွဲပြားခြားနားချက်သည်၊ (တသီးတခြားစီဖြစ်အောင် ပြုကြောင်း ဖြစ်သော ကွဲပြားခြားနားချက်သည်) သိယာ=ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါသလော၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

သုမနေ=သုမနာ၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ [တနည်းအားဖြင့် လိုက်သင့်ရာပုဒ် တို့ကို လိုက်၍ အနက်ပေးလိုလျှင်- "သုမနေ=သုမနာ၊ ဒေဝဘူတာနံ=ကုန်သော၊ နေသံ=တို့၏၊ ဝိသေသော=သည်၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင် ရှိနိုင်ပါ၏၊ နာနာကရဏံ= သည်၊ သိယာ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အဝေါစ=ပြီ" ဟု အနက်ဆိုပါ]

သုမနေ=သုမနာ၊ ယော သော=အကြင်တပည့်သည်၊ ဒါယကော= ပေးလှူတတ်၏၊ သော=ထိုပေးလှူတတ်သောတပည့်သည်၊ ဒေဝဘူတော=နတ် အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ ဝါ=နတ်ဖြစ်သည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ အဒါယကံ= မပေးလှူတတ်သော၊ ဝါ=ပေးလှူလေ့မရှိသော၊ အမံ=ထိုတပည့်ကို၊ ဒိဗ္ဗေန= နတ်၌ဖြစ်သော၊ အာယုနာ=အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=နတ်၌ဖြစ်သော၊ ဝဏ္ဏေန=အဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=သော၊ သုခေန=ချမ်းသာဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=သော၊ ယသေန=အခြံအရံ အကျော်အစောဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန=သော၊ အာဓိပတေယျေန=အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=စိုးမိုးအုပ်ချုပ် အကြီးအကဲပြုလုပ်ရခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဓိဂ ဏှာတိ=သာလွန်လွှမ်းမိုး၍ယူ၏၊ သုမနေ=သုမနာ၊ ယော သော=အကြင်တပည့် သည်။ပ။ အမံ=ထိုတပည့်ကို၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဌာနေဟိ=ဤ အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဓိဂဏှာတိ=၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ပန=နောက်ထပ် လျှောက်ထား မေးမြန်းဖွယ်ကား၊ တေ= ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့သည်၊ တတော=ထိုနတ်ဘဝမှ၊ စုတာ=ရွေ့လျောစုတေ သေလွန်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) ဣတ္ထတ္တံ=ဤလူ့ဘဝသို့၊ သစေ အာဂစ္ဆန္တိ =အကယ်၌ ရောက်လာကြကုန်အံ့၊ ပန=ထိုသို့ရောက်လာကြကုန်လသော်၊ မနုဿဘူတာနံ=လူဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=လူအဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ နေသံ= ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့၏၊ ဝိသေသော=သည်၊ သိယာ=သလော၊ နာနာကရဏံ=သည်၊

သိယာ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)။ပ။မာနသကေန=လူ၌ ဖြစ်သော၊ ဝါ=လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ အာယုနာ=အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ပန=နောက်ထပ် လျှောက်ထားမေးမြန်းဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဥဘော=နှစ်ဦးကုန်သော၊ တေ=ထိုတပည့်တို့သည်၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊(နိက္ခမိတွာ =ထွက်ခွာကြကုန်၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကို၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကို) သစေ ပဗ္ဗန္တေ=အကယ်၍ ကပ်ရောက်ကြကုန်အံ့၊ ဝါ=အကယ်၍ ကျင့်ကြကုန်အံ့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ပန=ထိုသို့ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်လသော်၊ ဝါ=ထိုသို့ရဟန်းအဖြစ်ကို ကျင့်ကြ ကုန်လသော်=ပဗ္ဗဇိတာနံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ=ရဟန်း အဖြစ်ကို ကျင့်ကြကုန်သော၊ နေသံ=ထိုတပည့်နှစ်ဦးတို့၏၊ ဝိသေသော=သည်၊ သိယာ=လော၊ နာနာကရဏံ=သည်၊ သိယာ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မေးလျှောက်ပြီ)။ပ။

သုမနေ=သုမနာ၊ ယော သော=အကြင်တပည့်သည်၊ဒါယကော=ပေးလှူ တတ်၏၊ သော=ထိုပေးလှူတတ်သော တပည့်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းအဖြစ် သို့ ရောက်သည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ အဒါယကံ=မပေးလှူတတ်သော၊ ဝါ=သော၊ အမံ=ထိုတပည့်ကို၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ အဓိ- ဂဏှာတိ=၏၊ [ပဉ္စဌာနကို ပြလို၍ "ယာစိတောဝ" စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏] ယာစိတောဝ=တိုက်တွန်းတောင်းပန်အပ်၍သာလျှင်၊ ဗဟုလံ=အကြိမ်များစွာ၊ စီဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲရ၏၊ အပ္ပံ=အကြိမ်အနည်းငယ်မျှသာ၊ အယာစိတော=မတိုက်တွန်း မတောင်းပန်အပ်ဘဲ၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=၏၊ [ဤသင်္ကန်း ကို ဝတ်ရုံသုံးစွဲတော်မူပါဟု သင်္ကန်းဒါယကာတို့က အထူးတောင်းပန် လျှောက် ထား၍ ဝတ်ရုံ သုံးစွဲရသည်ကသာ များ၏၊ ထိုကဲ့သို့ အထူးမတောင်းပန်ဘဲ ဝတ်ရုံ သုံးစွဲရသည်မှာ နဲနဲပါးပါးသာ ရှိသည်ဟူလို]

ယာစိတောဝ=အပ်၍သာလျှင်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ ပိဏ္ဏပါတံ=ဆွမ်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေးရ၏၊ အပ္ပံ=သာ၊ အယာစိတော=ဘဲ၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ=၏။ပ။ သေနာသနံ=အိပ်ရာ နေရာ ကျောင်းကို။ပ။ ဂိလာနပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရံ= ဂိလာန၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးကို၊ [ဂိလာန=လူမမာ၏ရောဂါ၏ + ပစ္စယ=ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော + ပရိက္ခာရ=အသက်၏ အကာအကွယ် နှင့် အသက်ရှည်ခြင်း၏အကြောင်း အဆောက်အဦပစ္စည်းဖြစ်သော + ဘောသဇ္ဇ= ဆေး။ ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂)သုတ်လည်းကြည့်]။ပ။

ပန=ထိုမှတပါး၊ ယေဟိ သဗြဟ္မစာရိဟိ=အကြင် သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ တေ (သဗြဟ္မစာရိနော)=

ထိုသီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့သည်၊ (ကျသ=တေ+အသ) အသ=ထိုရဟန်း
 အတွက်၊ မနာပေနေဝ=စိတ်နှလုံးသို့ ထိစပ်ငြိကပ်သည်သာဖြစ်သော၊ ဝါ=နှလုံး
 ခွေ၍ ချမ်းမြေ့ဖွယ်သာ ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မေန=ကာယကံဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်
 အမူအရာဖြင့်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ သမုဒါစရန္တိ=ပြုဖွယ်ကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြကုန်၏၊
 [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ၊ စာမျက်နှာ-၂၀၄ လည်း
 ကြည့်] အပွံ=သာ၊ အမနာပေနေဝ=စိတ်နှလုံးသို့ ထိစပ်ငြိကပ်သည်မဟုတ်သော၊
 ဝါ=နှလုံးခွေ၍ ချမ်းမြေ့ဖွယ် မဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မေန=ဖြင့်၊ (သမုဒါစရန္တိ=
 ၏)။ပ။ ဝစီကမ္မေန=ဝစီကံဖြင့်။ပ။ မနောကမ္မေန=မနောကံဖြင့်။ပ။ မနာပံယေဝ=
 သော၊ ဥပဟာရံ=ကိုယ်စိတ်တို့ ဖြင့် ချဉ်းကပ်ကျင့်ဆောင်ခြင်းကို၊ ဗဟုလံ=စွာ၊
 ဥပဟာရန္တိ=ချဉ်းကပ်ကျင့်ဆောင်ကြကုန်၏၊ အမနာပံ=သော၊ (ဥပဟာရံ=ကို)
 အပွံ=သာ၊ (ဥပဟာရန္တိ=၏)။ပ။ အဓိဂဏှာတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=
 မိန့်တော်မူပြီ)။

ဘန္တေ=ရား၊ ပန=နောက်ထပ်မေးမြန်းဖွယ် ရှိသေးသည်ကား၊ ဥဘော=
 ကုန်သော၊ တေ=ထိုတပည့်တို့သည်၊ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ သစေ
 ပါပုဏန္တိ=အကယ်၍ ရောက်ကြကုန်ငြားအံ့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ပန=ထိုသို့၊
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ကြကုန်လသော်၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တာနံ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့
 ရောက်ကြကုန်သော၊ နေသံ=ထိုတပည့်တို့၏။ပ။ သုမနေ=သုမနာ၊ ဧတ္ထ=ဤ
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်မှုပြဿနာ၌၊ [န ဝဒါမိ၌ စပ်] ဝိမုတ္တိယာ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦး၏
 အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့်၊ (သဒ္ဓိံ=တကွ) ဝိမုတ္တိံ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တဦး၏ အရဟတ္တဖိုလ်
 ဝိမုတ္တိကို၊ (အာရဗ္ဗ=အကြောင်းပြု၍) ယဒိဒံ(နာနာကရဏံ)=အကြင် ထူးခြားချက်
 ကို၊ ဝါ=အကြင်ထူးခြားချက်သည်၊ (ဝတ္တဗ္ဗံ=မိန့်ဆိုသင့် မိန့်ဆိုထိုက်သည်၊ ဘဝေယျ
 =ဖြစ်လေရာ၏) ကိဉ္စိ=စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှသော၊ တံ နာနာကရဏံ=ထိုထူးခြား
 ချက်ကို၊ ဒောဟံ (ဒေသာ အဟံ)=ထိုငါသည်၊ န ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မမူ၊
 [ပုဂ္ဂိုလ်တဦး၏ ဝိမုတ္တိနှင့် အခြားတဦး၏ ဝိမုတ္တိသည် ဘာမျှထူးခြားမှုမရှိ၊
 ထို့ကြောင့် ထူးခြားမှု တစုံတရာကို ငါမိန့်ဆိုတော်မမူဟူလို] ဣတိ=ဤသို့၊
 (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အစ္စရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချိုးထိုက်ပါပေစွ၊
 ဘန္တေ=ရား၊ အဗ္ဗုတံ=မဖြစ်စေပူ အသစ်အထူးဖြစ်ပါပေစွ၊ ဘန္တေ=ရား၊ [ယာဝဉ္စိဒံ
 =ယာဝစ+ဣဒံ။ ဣဒံအနက်မရှိ] ယာဝ စ=အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဒါနာနိ=
 အလှူဒါနတို့ကို၊ ဒါတုံ=ပေးလှူခြင်းငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်လှပေသည်သာ၊
 ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကာတုံ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အလံ ဧဝ=သင့်လျော်
 လှပေသည်သာ၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမှု)ဟိ(ယသ္မာ)=အကြင့်ကြောင့်၊
 ယတြ (ယာနိ) ပုညာနိ=ယင်းကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည်၊ ဒေဝဘူတသပိ=

နတ်ဖြစ်သောသူအားလည်း၊ ဥပကာရာနိ နာမ=ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရား
မည်ကုန်၏။ ယတြ (ယာနိ) ပုညာနိ=ယင်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည်။ မနုဿ
ဘူတဿာပိ=လူဖြစ်သောသူအားလည်း၊ ဥပကာရာနိ နာမ=ကုန်၏။ ယတြ
(ယာနိ) ပုညာနိ=တို့သည်။ ပဗ္ဗဇိတဿာပိ=ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သောသူ
အားလည်း၊ ဥပကာရာနိ နာမ=ကုန်၏။ ဣတိ(တသ္မာ)=ထို့ကြောင့်ပါတည်း။
(ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။

သုမနေ=သုမနာ၊ ဧတံ=ဤသင်လျှောက်ထားအပ်သော စကားသည်။
ဧဝံ=လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း မှန်လှပေ၏။ သုမနေ=သုမနာ၊ ဒါနာနိ=တို့ကို၊
ဒါတံ=ငှာ၊ အလံ ဟိ=သင့်လျော်လှပေသည်သာ၊ ပုညာနိ=တို့ကို၊ ကာတံ=ငှာ၊
အလံ ဟိ=သာ၊ ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည်။ ဒေဝဘူတဿာပိ=အား
လည်း၊ ဥပကာရာနိ=ကျေးဇူးပြုတတ်ပေကုန်၏။ ပုညာနိ=တို့သည်။ မနုဿ-
ဘူတဿာပိ=လည်း၊ ဥပကာရာနိ=၏။ ပုညာနိ=တို့သည်။ ပဗ္ဗဇိတဿာပိ=လည်း၊
ဥပကာရာနိ=၏။ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣဒံ=ဤစုဏ္ဍိယစကားပြေ တရားဒေသနာ
တော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။ သုဂတော=ကောင်းသောစကားကို မိန့်ဆို
တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဣဒံ=ဤစုဏ္ဍိယစကားပြေ တရားဒေသနာ
တော်ကို၊ ဝတ္တာန=မိန့်တော်မူပြီး၍၊ အထ=မိန့်တော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ သတ္တာ=
နတ်လူတို့၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အပရံ=အခြားတမျိုးသော၊ ဧတံ=
ဤသီကုံးဖွဲ့စပ် ဂါထာမြတ်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြန်ပြီ။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

အာကာသဓာတုယာ=ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်၊ [အာကာသ=တို့ထိကိုင်တွယ်
၍ မရကောင်းသော ဟင်းလင်းပြင်ကောင်းကင်ဟူသော+ဓာတု=ဓာတ်သဘော]
ဂစ္ဆံ (ဂစ္ဆန္တော)=သွားသော၊ ဝိမလော=ကင်းရှင်းသောအညစ်အကြေးရှိသော၊
(ဆီးနှင်း မြူ တိမ် သူရိန် အခိုး၊ ညစ်မျိုးငါးဝ ကင်းစင်ပသော)စန္ဒော=လသည်၊
လောကေ=လောက၌၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ တာရာဂဏေ=ကြယ်တာရာ
အပေါင်းတို့ကို၊ အာဘာယ=အရောင်အလင်းဖြင့်၊ အတိရောစတိ ယထာ=သာလွန်
၍ တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ=ထို့အတူပင်၊ သီလသမ္ပန္နော=သီလနှင့်ပြည့်စုံ
သော၊ သဒ္ဓေါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးဂုဏ်တော်တို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရား
ရှိသော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလော=ယောက်ျားမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ လောကေ=လောက၌၊
သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ မစ္ဆရိနော=မပေးရက်လို သဝန်တိုသောသဘောရှိသော
သူတို့ကို၊ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်းဖြင့်၊ အတိရောစတိ=သာလွန်၍
တင့်တယ်၏။

ဝိဇ္ဇမာလီ=လျှပ်စစ်ပန်းနွယ်ရှိသော၊ သတက္ကကု=ရာပေါင်းများစွာသော
တိမ်တောင် တိမ်ထွတ်ရှိသော၊ [ကကုသဒ္ဓါသည် အချွန်အတက်အထွတ်ဟူသော

အနက်ကိုဟော၏] ထနယံ (ထနယန္တော)=ထစ်ချုန်းလျက်၊ အဘိဝသံ(အဘိဝသန္တော)=ရွာသွန်းသော၊ မေဃော=မိုးသည်၊ ထလံစ=ကြည်းကုန်းအရပ်လည်းဖြစ်သော၊ နိန္ဒု=ချိုင့်ဝှမ်းရာအရပ်လည်းဖြစ်သော၊ ဝသုန္ဒရံ=မြေအပြင်ကို၊ ပူရေတိယထာပိ=ပြည့်စေသကဲ့သို့ပင်၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ ဒဿနသမ္ပန္နော=သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော=မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်ဖြစ်သော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ပစ္စဋ္ဌာနေဟိ=ငါးမျိုးသော အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ မစ္ဆရိ=မပေးရက်လို သဝန်တိုသောသဘောရှိသော သူကို၊ အဓိဂဏှာတိ=သာလွန်လွှမ်းမိုး၍ ယူ၏။

အာယုနာ စ=အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယသသာ စေဝ=အခြံအရံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏေန စ=ကိုယ်အဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုခေန စ=ချမ်းသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ (အာဓိပတေယျေန စ=အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဓိဂဏှာတိ=သာလွန်လွှမ်းမိုး၍ ယူ၏)သ(သော)=ထိုပညာရှိသည်၊ ဝေ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဘောဂပရိဗျူဇ္ဇော=(လှူဒါန်းပေးကမ်းအပ်သော)စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကနတ်ပြည်သို့ ပို့ဆောင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပေစု=တမလွန်ဘဝ၌၊ သဂ္ဂေ=မိမိဖြစ်ရာ နတ်ပြည်၌၊ ပမောဒတိ=ဝမ်းမြောက်ရ၏၊ ဝါ=ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းချမ်းသာစွာနေထိုင်ရ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [ပရိဗျူဇ္ဇော၌ “ပရိ+ဝိ+ဝဟ+တ”ဟု ခွဲ၊ တပစ္စည်းကို ဟပျ၊ ဓာတွန်ဟကို ဋပျ၊ ဋကို ဟသို့ကပ် (ဋ)။ ဝဟဓာတ်မှ ဝကို ဥပျ၊ ၎င်းကို ဥဒိယပျ၊ ဝိမှ ဣကို ယပျ၊ ဝကို ဗပျ၍ ပြီးစေ။ ဘောဂေဟိ ပရိဗျူဇ္ဇော ဒေဝလောကံ နိတောသမ္မာပိတောတိ ဘောဂပရိဗျူဇ္ဇော) ပဌမံ။

၂-စုန္ဒီသုတ်

၃၂။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌၊ ကလန္တကနိဝါပေ=ရှဉ့်တို့အား အစာပေးရာဖြစ်သော၊ ဝေဠုဝနေ=ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝါ=ဝါးတို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော ဥယျာဉ်ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ်=ဆိုအခါ၌၊ စုန္ဒီ=စုန္ဒီမည်သော၊ ရာဇကုမာရီ=မင်းသမီးသည်။ ပါဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အမှောက်=တပည့်တော်တို့၏၊ ဘာတာ=မောင်တော်ဖြစ်သော၊ စုန္ဒော နာမ=စုန္ဒမည်သော၊ ရာဇကုမာရော=မင်းသားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိပါ၏)သော=ထို စုန္ဒမည်သော မင်းသားသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟ=ပြောဆိုပါ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာဟ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ) [ယဒေဝ=ယဒါ ဧဝ] ယဒါ ဧဝ=အကြင်အခါ၌ပင်လျှင်၊ ဣတ္ထိ ဝါ=မိန်းမလည်းဖြစ်သော၊ ပုရိသော ဝါ=ယောက်ျားလည်း ဖြစ်သော၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [တနည်း- “ယဒေဝ=ယော ဧဝ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍=ဣတ္ထိ

ဝါ=မိန်းမလည်းဖြစ်သော၊ ပုရိသော ဝါ=သော၊ ယော ဧဝ သော=အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်] ဗုဒ္ဓံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ=ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍၊ ဂတော =ဆည်းကပ်သည်၊ ဝါ=သဘောပေါက် သိမြင်သည်၊ ဓမ္မံ=တရားတော်ကို၊ သရဏံ=၍၊ ဂတော=သည်၊ ဝါ=သည်၊ သံဃီ=အရိယာသံဃာတော်ကို၊ သရဏံ=၍၊ ဂတော=သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ပါဏာတိပါတာ=သတ္တဝါ အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ၊ [အခြားအနက် ပေးနည်းများကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁)၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော အင်္ဂုတ္တိုရ် နိဿယ ပထမအုပ် စာမျက်နှာ-၄၇၄ ကြည့်] ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ အဒိန္နာဒါနာ=ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူ လုယက် ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ=မေထုန်ကာမအကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာ ကျင့်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ မုသာဝါဒါ=မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ= မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော မူးယစ်စေတတ်သော သေရည် အရက်ကို သောက်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (တဒါ=ထိုအခါ၌) သော=ထိုမိန်းမယောက်ျားသည်၊ ကာယဿ=၏၊ ဘေဒါ=သော၊ မရဏာ=မှ၊ ပရံ=၌၊ သုဂတိယေဝ=သုခ၏ဖြစ်ရာ ကောင်းသောဘဝသို့သာလျှင်၊ ဥပပဇ္ဇတိ= လားရောက်၏၊ ဒုဂ္ဂတိ=ဒုက္ခ၏ဖြစ်ရာ မကောင်းသောဘဝသို့၊ နော ဥပပဇ္ဇတိ= မလားရောက်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟာ=ပြောဆိုပါ၏)

ဘန္တေ=ရား၊ သာ အဟံ=ထိုတပည့်တော်မသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရား ကို၊ ပုစ္ဆာမိ=မေးလျှောက်ပါ၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ကထံရူပေ=အဘယ်သို့သဘောရှိ သော၊ ဝါ=အဘယ်ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သတ္တရိ=ဆရာသခင် မြတ်စွာ ဘုရားရှင်၌၊ ပသန္နော=ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာယဿ=၏။ပ။သုဂတိ ယေဝ=သာလျှင်၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်ပါသနည်း၊ ဒုဂ္ဂတိ=သို့၊နော ဥပပဇ္ဇတိ= မလားရောက်ပါသနည်း၊ ကထံရူပေ=သော၊ ဓမ္မေ=၌၊ ပသန္နော=သည်။ပ။နော ဥပပဇ္ဇတိ=သနည်း၊ ကထံရူပေ=သော၊ သံဃေ=သံဃာတော်၌။ပ။ဒုဂ္ဂတိ=သို့၊ နော ဥပပဇ္ဇတိ=သနည်း၊ ကထံရူပေသု=အဘယ်သို့သဘောရှိ ကုန်သော၊ သီလေသု=သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရီ=ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသောသူသည်။ပ။ နော ဥပပဇ္ဇတိ=သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)

စုန္တိ=စုန္တိ၊ အပဒါ=ခြေမရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း၊ [အကျယ်ဖွင့် အနက်ကို ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော အင်္ဂုတ္တိုရ် နိဿယ ဒုတိယအုပ်စာမျက်နှာ-၉၆ ကြည့်] ဒွိပဒါ=ခြေနှစ်ချောင်းရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ စတုပ္ပဒါ=ခြေလေးချောင်းရှိကုန် သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဗဟုပ္ပဒါ=များသောခြေရှိကုန်သော၊ သတ္တာ

ဝါ=လည်းကောင်း၊ ရူပိနော=ရုပ်ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အရူပိနော=ရုပ်မရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ သညိနော=သညာရှိကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အသညိနော=သညာမရှိကုန်သော၊ သတ္တာဝါ=လည်းကောင်း၊ နေဝသညိနာသညိနော=ရန်ရင်းပေါ်လွင်သော သညာရှိသည်လည်းမဟုတ်၍ သိမ်မွေ့သော သညာမရှိသည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော၊ သတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက်ရှိကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်သော သတ္တဝါတို့တွင်၊ အရဟံ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ မှန်စွာပိုင်နိုင် ကိုယ်တိုင်စေထွင်ကုန်စင်ခပင်း ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=ဂုဏ်အားဖြင့် အမြင့်မြတ်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=ဆိုအပ်၏။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ=(ဘုရား၌ ကြည်ညိုသော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုသည် မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သောဘုရားရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ=ကြည်ညိုသောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ၊ အဂ္ဂေါ=မြင့်မြတ်သော၊ ဝိပါကော=အကျိုးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ သင်္ခတာ=အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းဆုံဆိုက်ရောက်၍ စီမံပြုလုပ်အပ်ကုန်သော၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၇)လည်းကြည့်] ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက်ရှိကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်ရှိသော သင်္ခတတရားတို့တွင်၊ အရိယော=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းသော၊ အဋ္ဌဂီကော=ရှစ်ပါးသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ မဂ္ဂေါ=မဂ်တရားကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=အမြင့်မြတ်ဆုံးတရားဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=၏၊ စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အရိယေ=သော၊ အဋ္ဌဂီကေ=သော၊ မဂ္ဂေ=မဂ်တရား၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ=(အရိယမဂ်တရား၌ ကြည်ညိုသော)ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုသည်မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ=မြင့်မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ။ပ။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ သင်္ခတာ=အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းဆုံဆိုက်ရောက်၍ စီမံပြုလုပ်အပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ ဝါ=တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ အသင်္ခတာ=အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းဆုံဆိုက်ရောက်၍ စီမံပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=ကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်ရှိသော သင်္ခတ အသင်္ခတတရားတို့တွင်၊ ဝိရာဂေါ=ကိလေသာအားလုံးတို့ ပျက်စီးရာ နိဗ္ဗာန်တရားကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=အမြတ်ဆုံးတရားဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=၏၊ ယဒိဒံ(ယော အယံ) ဝိရာဂေါ=ယင်း ဝိရာဂတရားသည်၊ မဒနိဗ္ဗဒနော=ရာဂ

စသော အမူးအရူးတရားတို့၏ အမူးပျက်သုန်း ကုန်ဆုံးရာလည်းဖြစ်၏။ ဝါ=ရာဂ စသော မူးယစ်စေတတ်သောတရားတို့ကို ချေမှုန်းပျက်ဆီးအပ်ရာလည်း ဖြစ်၏။ [စတုတ္ထနိပါတ် စာပိုဒ် (၃၄)သုတ် (ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ-၉၇)ကြည့်] ဝိပါသဝိနယော=ဝိပါသတရားအားလုံး တို့ကို ပယ်ရှားအပ်ရာလည်း ဖြစ်၏။ ဝါ=ကာမဂုဏ် အာရုံတို့ကို သောက်သုံးလိုသော တဏှာအငတ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားအပ်ရာလည်း ဖြစ်၏။

အာလယသမုက္ခာတော=ငြိတွယ်ပျော်ပါး မှီဝဲခံစားအပ်သော ကာမဂုဏ် ငါးပါးတို့ကို ပယ်နုတ်အပ်ရာလည်း ဖြစ်၏။ ဝဇ္ဇုပစ္ဆေဒေါ=ဝဋ်တို့၏ ပြတ်စဲရာ လည်း ဖြစ်၏။ (ကမ္မဝဋ် ကိလေသဝဋ် ဝိပါကဝဋ်တို့၏ ပြတ်စဲရာလည်းဖြစ်၏) တဏှာက္ခယော=တဏှာကုန်ခန်းရာလည်းဖြစ်၏။ ဝိရာဂေါ=ကိလေသာအားလုံး တို့ ပျက်စီးရာလည်းဖြစ်၏။ နိရောဓော=ဝဋ်ဒုက္ခတို့ ချုပ်ရာလည်းဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာနံ= အပူခပ်သိမ်း အေးငြိမ်းရာလည်း ဖြစ်၏။ စုန္တိ=စုန္တိ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝိရာဂေ=ကိလေသာအားလုံးတို့ ပျက်စီးရာဖြစ်သော၊ ဓမ္မေ=နိဗ္ဗာန်တရား၌၊ ပသန္တာ=ကုန်၏။ တေ=ထိုဝိရာဂတရား၌ ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ= မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္တာ=မည်ကုန်၏။ အဂ္ဂေ=မြတ်သောရတနာ၌။ပ။

စုန္တိ=စုန္တိ၊ သံဃာ ဝါ=သံဃာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အပေါင်းအစုတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဂဏာ ဝါ=ဂိုဏ်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အသင်းအဖွဲ့တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=ကုန်၏။ တေသံ=ထိုမျှလောက်ရှိသော သံဃာဂိုဏ်းတို့တွင်၊ တထာဂတသာဝက သံဃော= မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်အရိယာသံဃာတော်ကို၊ အဝံ့(အဂ္ဂေါ)=အမြတ်ဆုံးသံဃာ တော်ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=၏။ ယဒိဒံ=ယင်းသို့သော အရိယာသံဃာတော်ဟူသည်၊ စတ္တာရိ=(သုဗ္ဗိလ် သုမဂ် တွဲဖက်ထားတုန်) လေးပါးကုန်သော၊ ပုရိသယုဂါနိ= ယောကျ်ားမြတ်အစုံတို့ပေတည်း၊ အဋ္ဌ=(တွဲဖက်မထား တသီးတခြားစီအားဖြင့်) ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလာ=ယောကျ်ားမြတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပေတည်း။

ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏။ ဒေသ (ဒေသော) သာဝကသံဃော= (တွဲလျက်လေးပါး ခွဲထားရှစ်ဖော်) ဤ တပည့်အရိယာသံဃာတော်သည်၊ အာဟုနေယျော=လေးစားကြည်ဖြူ အဝေးမှပင် ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်၏။ [တိကစာပိုဒ် (၇၁)၌လည်းကြည့်] ပါဟုနေယျော=ဝေးနယ်ရပ်ခြား ဧည့်သည်များဖို့ သီးခြားစီမံထားအပ်သော ပစ္စည်း ဝတ္ထုကိုပင် ပေးလှူခြင်း၊ အလှူခံခြင်းငှာ ထိုက်တော်မူ၏။ ဒက္ခိဏေယျော= တမလွန်ဘဝအကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်၏။ အဗ္ဗလိကရဏီယော=လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးသမူပြုထိုက်၏။ လောကဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏။ အနုတ္တရံ=မိမိထက် ထူးချွန်လွန်မြတ်သောသူ

မရှိသော၊ ဝါ=အမြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုမျိုးစေ့စု၏ ကြီးထုမြင့်စား ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းအတူ ဖြစ်တော်မူ၏၊ စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သံဃေ=အရိယာသံဃာတော်၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ=(အရိယာသံဃာ၌ ကြည်ညိုကြသော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ=မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာ=ကြည်ညိုသည်မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ=မြတ်သောရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ=ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ။ပ။

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ သီလာနိ=သီလတို့သည်၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက် ရှိကုန်၏၊ တေသံ=ထိုမျှလောက်ရှိသော သီလတို့တွင်၊ အရိယကန္တာနိ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ သီလာနိ=မဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်တွဲသော သီလတို့ကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂါနိ)=အမြတ်ဆုံးသီလတို့ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ(အက္ခာယန္တိ)=ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ယဒိဒံ(ယာနိ ဣမာနိ သီလာနိ)=ယင်းသို့သော အရိယကန္တာသီလတို့ဟူသည်၊ အခဏ္ဍာနိ=အကျိုးအပြတ် မရှိကုန်သော၊ အစ္ဆိဒ္ဒါနိ=အပေါက်မရှိကုန်သော၊ အသဗလာနိ = အကွက်အကျား မရှိကုန်သော၊ အကမ္မာသာနိ=အပြောက်အစက် မရှိကုန်သော၊ [၎င်းပုဒ်တို့၏အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁) ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ နှာ-၄၇၁ ကြည့်] ဘုဒိဿာနိ=တဏှာ၏ကျွန် တာဝန်မစပ် လွတ်လပ်သူ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဝိညုပ္ပသတ္တာနိ=ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော၊ အပရာမဋ္ဌာနိ=တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်မဆွဲကိုင်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သီလဝိပတ္တိအပြစ်ဖြင့် မည်သူကမျှ မစွပ်စွဲ မသုံးသပ်အပ်ကုန်သော၊ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ=မဂ်ဖိုလ် သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ (သီလာနိ=သီလတို့ပေတည်း။)

စုန္ဒီ=စုန္ဒီ၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အရိယကန္တေသု=အရိယာတို့သည် နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်ကုန်သော၊ သီလေသု=မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်တွဲသော သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရိနော=ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိကုန်၏၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ=မြတ်သောအကျင့်တရား၌၊ ပရိပူရကာရိနော=ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသူတို့ မည်ကုန်၏၊ အဂ္ဂေ=မြတ်သောအကျင့်တရား၌၊ ပရိပူရကာရိနံ=ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ၊ အဂ္ဂေါ=မြင့်မြတ်သော၊ ဝိပါကော=အကျိုးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

အဂ္ဂံ=မြတ်သော၊ ဓမ္မံ=ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်တော်သဘောကို၊ ဝိဇာနတံ=သိကြကုန်၍၊ အဂ္ဂတော=မြတ်သော ရတနာသုံးပါး၌၊ [တနည်း-အဂ္ဂတော=မြတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်] ဝေ=အမှန်စင်စစ်၊ ပသန္နာနံ=ကြည်ညိုကြသော သူတို့မှာလည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏေဇျေ=မြတ်သောအလှူကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ အနုတ္တရေ=မိမိထက်ထူးချွန် လွန်မြတ်သောသူ မရှိသော၊ အဂ္ဂေ=

မြတ်သော၊ ဗုဒ္ဓေ=ဘုရားရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ=မှာလည်းကောင်း၊ ဝိရာဂပသမေ= ကိလေသာအားလုံးတို့၏ ပျက်စီးကြောင်းကင်းငြိမ်းကြောင်း ဖြစ်သော၊ [ဝိရာဂ= ပျက်စီးကြောင်း + ဥပသမ = ကင်းငြိမ်းကြောင်း] သုခေ=ချမ်းသာ အစစ်အမှန် ဖြစ်သော၊ (ဝဋ်ဒုက္ခကုန်ရာ သင်္ခါရကင်းငြိမ်းရာ ချမ်းသာ အစစ်အမှန်ဖြစ်သော) အဂ္ဂေ=မြတ်သော၊ ဓမ္မေ=နိဗ္ဗာန်တရားတော်၌၊ ပသန္နာနံ=မှာလည်းကောင်း။

အနုတ္တရေ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တေ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု မျိုးစေ့စု၏ ကြီးထူ မြင့်မား ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းအတူ ဖြစ်တော်မူသော၊ အဂ္ဂေ=သော၊ သံဃော=အရိယာသံဃာရတနာ၌၊ ပသန္နာနံ=တို့မှာလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂသ္မိံ=မြတ်သောရတနာသုံးပါး၌၊ ဒါနံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဒေတံ=ပေးလှူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂံ=မြတ်သော၊ ပုညံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုသည်၊ ပဝမုတိံ=တိုးပွား၏၊ အဂ္ဂံ=သော၊ အာယု စ=လူနတ်အသက်သည်လည်းကောင်း၊ (အဂ္ဂေါ=မြတ်သော) ဝဇ္ဇော စ=အဆင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယသော စ=အခြံ အရံ ပရိသတ်သည်လည်းကောင်း၊ (အဂ္ဂေါ=မြတ်သော) ကိတ္တိံ စ=ကျော်စောခြင်း သည်လည်းကောင်း၊ (အဂ္ဂံ=သော) သုခံ စ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာသည် လည်းကောင်း၊ ဗလံ စ=ကိုယ်အား ဉာဏ်အား စွမ်းပကားသည်လည်းကောင်း၊ (ပဝမုတိံ=၏)။

အဂ္ဂဿ=မြတ်သောရတနာသုံးပါးအား၊ (ဒါနံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို) ဒါတာ =ပေးလှူသော၊ [တနည်း-အဂ္ဂဿ=မြတ်သောလှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဒါတာ=ပေးလှူ သော] အဂ္ဂဓမ္မသမာဟိတော=မြတ်သောကြည်ညိုခြင်း၊ လှူဒါန်းခြင်းစသော ကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ [အဂ္ဂံ=မြတ်သော+ဓမ္မ=ကုသိုလ်တရား၌ + သမာဟိတ=မိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာထားသော] ဝါ=မြတ်သော ကြည်ညိုလှူဒါန်း ခြင်း စသောကုသိုလ်၏ အကျိုးဖြစ်သော (လူအပေါင်း၏) ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း စသော တရားတို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော၊ [အဂ္ဂံ=မြတ်သောကုသိုလ်၏ +ဓမ္မ=အကျိုး တရားတို့နှင့် +သမာဟိတ=ယှဉ်တွဲနေသော] မေဓာဝီ=ပညာရှိသော၊ ဒေဝဘူတော ဝါ=နတ်ဖြစ်သောသူသည်လည်းကောင်း၊ မနုဿော ဝါ=လူသည်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂပ္ပတ္တော=ဖြစ်လေရာဘဝ၌ မြတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဝါ=မြတ်သော သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း မဂ်ဖိုလ်တရားသို့ ရောက်လျက်၊ ပမောဒတိ=ရှင်လန်းဝမ်း မြောက်ရ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ။

၃-ဥဂ္ဂဗာသုတ်

၃၃။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘဒ္ဒိယေ=ဘဒ္ဒိယမြို့၌၊ ဇာတိယာဝနေ=အလိုအလျောက် ပေါက်သော တော၌၊ ဝါ=မြတ်လေးတော၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊

ဥဂ္ဂဟော=ဥဂ္ဂဟမည်သော၊ မေဏ္ဍကနတ္တာ=မေဏ္ဍကသူဌေး၏ မြေးသည်။ ပ။
 ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သွာတနာယ=နက်ဖြန်၌
 ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းငှာ၊ အတ္တစတုတ္ထော=ဘုရားကိုယ်တော်မြတ်ဟူသော လေးပါး
 မြောက် ရှိသည်၊ ဝါ=ဘုရားကိုယ်တော်မြတ်နှင့်တကွ လေးပါးသည်၊ (ဟုတွာ=
 ဖြစ်၍) မေ=တပည့်တော်၏၊ ဘတ္တံ=ဆွမ်းကို၊ အဓိဝါသေတု=လက်ခံတော်မူပါ၊
 ဣတံ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘဂဝါ=သည်၊ တုဏှိဘာဝေန=ဆိတ်ဆိတ်
 နေတော်မူသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ အဓိဝါသေသိ=လက်ခံတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=ထို
 အခါ၌၊ ဥဂ္ဂဟော=သော၊ မေဏ္ဍကနတ္တာ=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊
 အဓိဝါသနံ=လက်ခံတော်မူခြင်းကို၊ ဝိဒိတွာ=သိပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊
 ဥဂ္ဂာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊
 ကတွာ=ပြုပြီး၍၊ ပက္ကာမိ=ဖဲသွားပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တဿာ ရတ္တိယာ=ထိုည၌၏၊ အစ္စယေန=
 ကုန်လွန်ရာအခါ၌၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို
 ပြင်ဆင်ကာဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်
 ဆောင်ခြံရံ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဥဂ္ဂဟဿ=ဥဂ္ဂဟမည်သော၊ မေဏ္ဍကနတ္တု
 နော=မေဏ္ဍကသူဌေး၏မြေး၏၊ နိဝေသနံ=အိမ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရုံ၏) တေန=
 ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွား
 ပြီး၍၊ ပညတ္တော=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်
 မူပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဥဂ္ဂဟော=သော၊ မေဏ္ဍကနတ္တာ=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာ
 ဘုရားကို၊ ပဏီတေန=မွန်မြတ်သော၊ ခါဒနီယေန=ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ဘောဇနီယေန=ဘောဇဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟတ္တာ=မိမိလက်ဖြင့်၊ ဝါ=
 ကိုယ်တိုင်၊ သန္တပေသိ=ကောင်းစွာရောင့်ရဲ နှစ်သက်စေပြီ၊ ဝါ=ပြည့်စုံလုံလောက်
 စေပြီ၊ သမ္ပဝါရေသိ=(တော်ပြီဟု) ကောင်းစွာငြင်းပယ်စေပြီ။ ပ။

ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဘုတ္တာဝိ=ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးတော်မူသည်ကို၊ ဩနိတ-

၁။ “ဇာတိယာဝနံ နာမ ဇာတိဝုပ္ပုရဗ္ဗာနံ ဥဿန္တတာယ ဧဝံ လဒ္ဒနာမိ” ဟူသော
 ပါရာမီကဏ်အဋ္ဌကထာ (ပ-၂၄၂)အတိုင်း “မြတ်လေးတော” ဟုလည်း အနက်
 ပြန်ဆိုသည်။ ဇာတိယာ ဥပလက္ခိတံ ဝနံ ဇာတိယာဝနံ(မြတ်လေးပန်းရုံဖြင့် မှတ်သား
 အပ်သောတော)ဟု အလုတ္တတပျူရိသ်သမာသ်တွဲ(ဝိမတိဋီကာ၊ ပ-၁၆၀)

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဇာတိယာဝနေတိ သယံဇာတေ အရောပိတေ။ ပ။
 ဝနသဏ္ဍေ” ဟု ဖွင့်၏။ ဇာတိယာ(သယံဇာတဿ)ဝနံ ဇာတိယာဝနံ-ဟု
 အလုတ္တတပျူရိသ်ပင် တွဲရာ၏။ ဇာတိယာ=အလိုအလျောက်ပေါက်သော သစ်ပင်
 အပေါင်း၏၊ ဝနံ=တော။ သီလာပုတ္တကဿ သရိရံကဲ့သို့ ဇာတိယာနှင့် ဝနကို
 အနက်ခြပ်မကွဲပြားဘဲ ကွဲပြားသကဲ့သို့ဆိုသော အဘောဒဘောဒုပစာရဟု ကြံရာ၏။

ပတ္တပါဏိ=သပိတ်တော်မှ ဖယ်ထားအပ်ပြီးသော လက်ရှိတော်မူသည်ကို၊ (ဥတ္တာ=သိ၍) ဧကမန္တ=သင့်တော်သောနေရာတစ်ခု၊ နိသိဒ္ဓိ=ထိုင်နေပြီ။ပ။ ဧတံ=

ဩဇာပတ္တပါဏိ။ ။ဤစာအုပ် ပထမအကြိမ် ရိုက်တုန်းက ဤပုဒ်နှင့်စပ်၍ ဘာမျှ မရေးသားခဲ့မိပေ။ ဤပုဒ်မှာ မူကွဲပါ၍အမျိုးမျိုး ရှိသလောက် ဆုံးဖြတ်ချက် လည်း အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ထို့အပြင် ဤပုဒ်၏ ယခုလက်ရှိ အဖွင့်ဝါကျစာမူ၌ ဝိဘတ်လွဲမှား နေသည်ကို ညွှန်ပြ၍ ပြင်ဆင်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသေး၏။ ဤနေရာ၌ ကျမ်း ပေါင်းစုံမှ အဖွင့်ဝါကျများနှင့် ဆရာအမျိုးမျိုးတို့၏ ထိုဆုံးဖြတ်ချက် အမျိုးမျိုးကို ရရှိသမျှ စုဆောင်း၍ ထုတ်ပြပါမည်။

(၁) ဩဇာပတ္တပါဏိန္တိ ပတ္တတော ဩဇာပါဏိ၊ အပနိတဟတ္တန္တိ ဝုတ္တိ ဟောတိ။ (၂) ဩဇာပတ္တပါဏိန္တိပိ (ဩဇာပတ္တပါဏိန္တိပိ) ပါဠော။ တဿတ္ထော၊ ဩဇာပတ္တိ နာနာဘူတံ ဝိနာဘူတံ ပတ္တိ ပါဏိတော အဿာတိ ဩဇာပတ္တပါဏိ၊ တံ ဩဇာပတ္တပါဏိ၊ ဟတ္ထေစ ပတ္တု ဓောဝိတွာ ဧကမန္တေ ပတ္တိ နိက္ခိပိတွာ နိသိန္တိ အတ္ထော။ အမ္မဋ္ဌသုတ်အဖွင့် သီလကွန်အဋ္ဌကထာ(၂၄၈)၊ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ဒု(၁၈၄)စသည်။

(၃) ဩဇာပတ္တပါဏိနောတိ ပါဏိတော အပနိတပတ္တာ၊ ဓောဝိတွာ ထဝိကာယ ဩဿာပေတွာ အံသေ လဂ္ဂိတပတ္တာတိ အတ္ထော။ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ တ၊ နာ-၁၃၀ (သဋ္ဌာယတနဝဂ်၊ ဣသိဒတ္တသုတ်အဖွင့်)။ (၄) ဓောတပတ္တပါဏိန္တိပိ ပါဠော။ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ၊ ၂၂၀ (ဂေါပါလသုတ်)။ ထိုအဖွင့်ဝါကျ (၄)မျိုးတို့တွင်-

(၁)အဖွင့်ဝါကျ၌ ဩဇာပုဒ်ကို အပနိတဟူသော သံဝဏ္ဏနာနှင့် ထပ်တူ ဓာတ်တမျိုးတည်းထားကာ အစပုဗ္ဗ နိဓာတ် ကြိတော်မူကြ၏။ ထို့အပြင် “ပ, ပရိနှင့် နိ, ဥ, ဩနောက် နုငယ်ရောက် မဖောက်တကြီး ပြန်လေပါ”ဟူသော ဘုရားကြီး နိယံကို သာဓကပြု၍ ယင်းနိယံ၏ အဖြေကျမ်းနှင့် ပါရာဇိကထံ ဂဏ္ဍိသစ်၊ ဒု၊ နာ-၃၉၈ တို့၌ နုငယ်ကို ကြီးပြန်ကာ “ဩဇာတ”ဟု ပါ၍ရှိစေတော်မူကြ၏။ လယ်တီဆရာတော်ကြီး၏ နိရုတ္တိဒီပနီ ကိတကဏ္ဍ(၅၁၂)၌လည်း “ဩဇာတော ပဏိတော နဿ ကတ္တံ”ဟု မိန့်ဆို၏။ ဝိသုဒ္ဓါရုံစည်ရှင် အဘိဓာန်၌မူ ဩနောက်မှ နုငယ်ကို ကြီးပြန်ရိုး ၎င်းစံမရှိဟု မိန့်ဆိုကာ နုငယ်ဖြင့် ပါ၍ရှိစေ၏။ သို့သော် ထိုစည်ရှင် ဆရာတော်၏ ရူပသိဒ္ဓိနိဿယ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ခန်း၊ (နာ-၃၃၂)၌ကား ဩဇာဓာတ်, အပသာရဏ (ဖယ်ရှားခြင်း)အနက်ဟော၊ ဣအာဂုံ တပစ္စည်းဖြင့် “ဩဇာတ”ဟု ရှိစေတော်မူပြန်၏။ အပနိတဟတ္တံ-ဟူသော သံဝဏ္ဏနာသည် ဩဇာ ဓာတ်၏ အပသာရဏ(အပနယန) အနက်ကို ပြသည်ဟု ဆိုလို၏။ ယခုဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ မူအားလုံး၌ ဩဇာဟု နုငယ်(ဤဒီယ)ဖြင့်သာ တညီတညွတ်တည်းရှိစေတော်မူကြ၏။

ထို(၁)အဖွင့်ဝါကျအလို “ဩဇာတော အပနိတော ပတ္တတော ပါဏိ ယဿာတိ ဩဇာပတ္တပါဏိ=သပိတ်တော်မှ ဖယ်ထားအပ်ပြီးသော လက်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာ

ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်
ဘုရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ဣမာ ကုမာရိယော=ဤသတို့သမီးတို့သည်။

ဘုရား”ဟူ၍ ဘိန္နာဓိကရဏတံပဒဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံဝစနတ္ထ ပြုတော်မူကြ၏။
(ဝေရဏ္ဍကဏ္ဍသာရတ္ထဋီကာ၊ ပ-၄၅၈-စသည်)။ သို့သော် ရူပသိဒ္ဓိ၊ သဒ္ဓနိတိ ဗဟုဗ္ဗိဟိ
သမာသံခန်း၌မူ “ဩဏိတော ပတ္တတော ပါဏိ ယေန သောယံ ဩဏိတပတ္တပါဏိ”
ဟူ၍ တတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံဝစနတ္ထပြုတော်မူကြ၏။

(၂)အဖွင့်ဝါကျ ယခုစာမူ၌ “ဩနိတ္တံ နာနာဘူတံ ဝိနာဘူတံ ပတ္တံ ပါဏိတော
အဿာတိ ဩနိတ္တပတ္တပါဏိ=လက်တော်မှ တသီးတခြားဖြစ်သော သပိတ် ရှိတော်မူ
သော မြတ်စွာဘုရား”ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျရှိနေ၏။ သို့သော် ထို(၂)အဖွင့်ဝါကျ၌ “ဟတ္ထေစ
ပတ္တဉ္စ”ဟူ၍ လက်တော်နှင့် သပိတ်ကို ဒွန်ဝါကျပြုလုပ်ထားသည်ကို ထောက်လျှင်
“ပါဏိတော”ဟူသော အပါဒါန်ပဉ္စမုန္တပါဌ်သည် မှန်ကန်သည်ဟု မဆိုနိုင်။ ဟတ္ထေ
ကဲ့သို့ ဒုတိယာယောဝိဘတ်ဖြင့် “ပါဏယော”ဟု ရှိမှသာ မှန်ကန်သည်ဟု ဆိုနိုင်၏။
ထို့ကြောင့် “ဩနိတ္တံ နာနာဘူတံ ဝိနာဘူတံ ပတ္တံ ပါဏယော အဿာတိ ဩနိတ္တပတ္တ-
ပါဏိ=တသီးတခြားစီဖြစ်သော သပိတ်နှင့် လက်တော်များ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာ
ဘုရား”ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ရှိသင့်၏။ ထိုဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌ ပတ္တံကို၎င်း၍ ဩနိတ္တံ စသည်ဖြင့်
ကေဝုစထားခြင်း ဖြစ်၏။ ပါဏယောကို ၎င်းလျှင်ကား ဩနိတ္တာစသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ
ထားရပေလိမ့်မည်။ ထို့အပြင် ဟတ္ထေနှင့် အလားတူ ပါဏယောဟု ဗဟုဝုစ ထားလိုက်
သော်လည်း သီလက္ခန္ဓိကာသစ်၊ ဒု(အဗ္ဗဒ္ဓသုတ်အဖွင့်၊ ၂၇၉)အတိုင်း “ပတ္တံ ပါဏိစ
အဿာတိ”ဟု ထားလျှင်လည်း ကောင်းသည်ပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် “ဘာနေအနက်ဟော
ပတ္တသဒ္ဓါသည် ပုလ္လိင်”ဟု ပြဆိုထားသော အဘိဓာနပုဒ်ပိကာ ဂါထာ(၉၃၇)နှင့်
မည်သောကြောင့် လိင်္ဂဝိပလ္လာသဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် စည်ရှင်ဆရာတော်
သည် “ပတ္တောစ ပါဏိစ ပတ္တပါဏယော”ဟု ဒွန်တွဲပြီး “ဩနိတ္တာ နာနာဘူတာ
ဝိနာဘူတာ ပတ္တပါဏယော ယဿာတိ ဩနိတ္တပတ္တပါဏိ”ဟူ၍ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျကို
ပဌမာ ဗဟုဝုစနန္တပါဌ်ချည်း ပြင်ဆင်တော်မူ၏။

ဤ(၂)အဖွင့်ဝါကျ၌ အဝပုဗ္ဗ၊ သောဓနအနက်ဟော နိဇ(နိဇိ)ဓာတ်၊
တပစ္စည်းကြိကာ နငယ်၊ တဒ္ဓေဓာတ်ဖြင့် ရုပ်ပြီးသော “ဩနိတ္တ”သာ ပါဌ်မှန်ဟု
စည်ရှင်ဆရာတော် ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ ယခု ဆဋ္ဌသံဂါယနာမူများ၌လည်း ထိုအတိုင်း
ပင် တညီတညွတ်တည်းရှိ၏။ သီလက္ခန္ဓိကာသစ်၌မူ မုဒ္ဓဇကကြီး၊ တသံယုတ်ဖြင့်
ဝိနာဘူတအနက်ဟော “ဩဏိတ္တ”ကို ပါဌ်မှန်ယူထားပြန်၏။ တဖန် သီလက္ခန္ဓိ ဘာသာ
ဋီကာ၌ကား ဤ(၂)အဖွင့်ဝါကျရောက်မှ အပသာရဏအနက်ဟော ဩဏဓာတ်
ဣအာဂုံ တပစ္စည်း(ဏကြီးနှင့် ဝိသညာဂ ဖြစ်သော တဖြင့်) “ဩဏိတ” ပါဌ်မှန်ဟု
ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။

ပတိကုလာနိ=လင်၏အိမ်တို့သို့၊ ဝါ=လင်၏အမျိုးတို့သို့၊ ဂမိဿန္တိ=လိုက်သွားကြရပါကုန်မည်၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တာသံ=ထို သတို့သမီးတို့ကို၊ သြဝဒတု=ဆုံးမတော်မူပါ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တာသံ=တို့ကို၊ အနုသာသတု=သွန်သင်တော်မူပါ၊ ယံ=ယင်းသို့ ဆုံးမသွန်သင်ခြင်းသည်၊ တာသံ=ထိုသတို့သမီးတို့၏၊ ဒိဃာရတ္တံ=ရှည်မြင့်စွာသော ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလို့ငှာလည်းကောင်း၊ သုခါယ=ချမ်းသာခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အဿ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။

အထ ခေါ=(လျှောက်ထားရာ)ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တာကုမာရိယော=ထိုသတို့သမီးတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မူ) ကုမာရိယော=သတို့သမီးတို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သင်တို့၏ဖခင်က ဆုံးမသွန်သင်ရန် လျှောက်ထားသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်) ဧဝံ=ဤသို့၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တိ=သို့၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ) ဝေါ=သင်တို့၏၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့သည်၊ အတ္ထကာမာ=အကျိုးကို လိုလားကုန်သည်၊ ဟိတေသိနော=

ဤတိုင်အောင် ပြခဲ့ပြီးသော (၁) (၂) အဖွင့်ဝါကျနှစ်မျိုးဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျနှစ်မျိုးကိုသာ အဋ္ဌကထာဆရာ ဖော်ပြထားသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် သီလက္ခန္ဓီကာဟောင်း (၃၁၀)၌ “ဩဏိတ္တန္တိ အာမိသာပနယနေန သုစိကတံ၊ တေနာဟ ဟတ္ထေစ ပတ္တဉ္စ ဓောဝိတာ” ဟူသော အဖွင့်နှင့် သာရတ္ထဒီကာ၌ “အာမိသာပနယနေန သုစိကတံ” ဟူသော အဖွင့်တို့သည် ဩနိတ္တသဒ္ဒါ၏ သုစိကရဏအနက်ကို ဖော်ပြသည်ဟုသာ ဆိုနိုင်၍ ဩနိတ္တပတ္တပါဏိပုဒ်၏ နောက်ထပ်(တတိယ) ဝိဂြိုဟ်ကို ဖော်ပြသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ ထိုသုစိကရဏအနက်ဟော ဩနိတ္တသဒ္ဒါဖြင့် အနက်ပြန်ဆိုလျှင် “ဩနိတ္တပတ္တပါဏိ=အာမိသကို ပယ်ရှားခြင်းအားဖြင့် စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြောအပ်ပြီးသော သပိတ်နှင့်လက်တော်များ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား” ဟု ဝိဂြိုဟ်နက်ဆိုပါ။

(၃)အဖွင့်ဝါကျအလို “ဩနိတော အပနိတော ပုတ္တော ပါဏိတော ယေသံ (ယေဟိ ဝါ)တိ ဩနိတပတ္တပါဏိနော=လက်မှ ဖယ်ထားအပ်ပြီးသော သပိတ်ရှိသော ရဟန်းတော်များ (သပိတ်ကို ဆေးကြောပြီး အိပ်ထဲထည့်၍ ပခုံး၌ လွယ်ထားပြီးသော ရဟန်းတော်များ)။ ယခင်(၁)ဝါကျ၌ “ပတ္တတော” ဟု သပိတ်ကို အပါဒါန်ခံ၍ ဤ (၃)အဖွင့်ဝါကျ၌မူ “ပါဏိတော” ဟု လက်တော်ကို အပါဒါန်ခံထားခြင်းသာ ထူး၏။ ဩနိတပုဒ်၏ အနက်မှာကား ထို(၁) (၃) နှစ်ဝါကျလုံး၌ အပနယနအနက်ချည်းသာ တည်း။ (၂)အဖွင့်ဝါကျ ယခုလက်ရှိ စာမူအလိုအားဖြင့်လည်း “ပါဏိတော” ဟု လက်ကို အပါဒါန် ခံထားပါ၏။ (၄)အဖွင့်ဝါကျ၌ ဓောတသဒ္ဒါ၏ အနက်သည် ယခင် သုစိကရဏအနက်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

စီးပွားကို ရှာမှီးလေ့ရှိကုန်သည်၊ အနုကမ္မကာ=ဥညာထောက်ထား သနားကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) အနုကမ္မံ=ဥညာထောက်ထားသနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ= အကြောင်းပြု၍၊ ယဿ ဘတ္တုနော=အကြင်လင်ယောက်ျားအား၊ ဝေါ=သင်တို့ကို၊ ဒဿန္တိ=ပေးကုန်လတ္တံ့၊ ဝါ=ထိမ်းမြားကြကုန်လတ္တံ့၊ (မယံ=ငါတို့သည်) တဿ(ဘတ္တုနော)=ထိုလင်ယောက်ျား၏၊ ပုဗ္ဗဋ္ဌာယိနိယော=(အိမ်နေသူလူအားလုံးတို့၏) ရှေးဦးစွာ အိပ်ရာမှထလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ=(လင်ယောက်ျားကို မြင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် မီးခဲကိုနင်းမိသည့်ပမာ ကပျာကယာ) ထိုင်နေရာမှ ရှေးဦးစွာ ထပေးတတ်သူတို့သည်။

ပစ္စာနိပါတိနိယော=(အိမ်နေသူလူအားလုံးတို့ အိပ်ပြီးသည့်)နောက်မှသာ အိပ်လေ့ရှိသူတို့သည်၊ ကိကာရပဋိဿာဝိနိယော=ဘယ်ဟာ ဘယ်ဟာကို ပြုရမည်နည်းဟု မေးမြန်း၍ပြုရမည့်ကိစ္စကို နာခံနေသူတို့သည်၊ မနာပစာရိနိယော=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် အပြုအမူကိုသာ ပြုကျင့်လေ့ရှိသူတို့သည်၊ ပိယဝါဒိနိယော=ချစ်ဖွယ်စကားကိုသာ ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သိက္ခိတမ္ပံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်) ကုမာရိယော=သတို့သမီးတို့၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတမ္ပံ=ရမည်။ [ထို့နောက် တသ္မာ တိဟ စသည်ကို ယခင်ကအတိုင်း အနက်ဆို]။ပ။

ဘတ္တု=လင်ယောက်ျား၏၊ မာတာတိ ဝါ=မိခင်ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဖြစ်သော၊ ပိတာတိ ဝါ=ဖခင်ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းဖြစ်သော၊ သမဏ ဗြာဟ္မဏာတိ ဝါ=ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဂရုနော=အကြင် အလေးဂရုပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဝါ=ရှိကုန်လတ္တံ့၊ (မယံ=ငါတို့သည်) တေ ဂရုနော=ထိုအလေးဂရုပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ သက္ကရိဿာမ=ရှိသေသမှု ကောင်းစွာပြုစုကြကုန်အံ့၊ ဂရုံကရိဿာမ=အလေးဂရုပြုကြကုန်အံ့၊ မာနေဿာမ=ရှိသေမြတ်နိုးကြကုန်အံ့၊ ပူဇေဿာမ=ပူဇော်ကြကုန်အံ့၊ စ=ထို့အပြင်၊ ဝါ=ပြီးတော့၊ အဗ္ဘာဂတေ=မိမိထံမှောက်သို့ ရောက်လာကြကုန်သော၊ (တေ ဂရုနော=ထိုအလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့ကို) အာသနောဒကေန=နေရာ၊ ခြေဆေးရေဖြင့်၊ ပဋိပူဇေဿာမ=ပူဇော်ကြကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (သိက္ခိတမ္ပံ=ရမည်) ကုမာရိယော=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=လျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတမ္ပံ=မည်။ပ။

ဘတ္တု=၏၊ ဥဏ္ဍာတိ ဝါ=သိုးမွေးလုပ်ငန်းဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကပ္ပါသာတိ ဝါ=ဝါချည်လုပ်ငန်းဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အဗ္ဘန္တရာ=အိမ်တွင်းရေးရာဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ကမ္မန္တာ=အကြင်လုပ်ငန်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိတတ်ကုန်၏) (မယံ=ငါတို့သည်) တတ္ထ=(သိုးမွေးဝါချည်ဆိုင်ရာ) ထိုအိမ်တွင်းလုပ်ငန်းတို့၌၊ ဒက္ခာ=ကျွမ်းကျင်သူတို့သည်၊ အနုလသာ=မပျင်းရိသူတို့သည်။

တတြုပါယာယ=(သိုးမွေးဝါချည်ဆိုင်ရာ) ထိုအိမ်မှလုပ်ငန်း၌ ပြီးစီးစေနိုင်သော အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော၊ ဝိမံသာယ=(ဤအချိန်၌ ဤလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်သင့်၏ဟု) စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကုန်သည်၊ ကာတံ=ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်ကုန်သည်၊ သံဝိဇာတံ=စီမံခန့်ခွဲခြင်းငှာ၊ ဝါ=သူတပါးတို့ကို စေခိုင်းခြင်းငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿာမ=ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်)။ပ။

ဘတ္တု=လင်ယောက်ျား၏၊ အဗ္ဘန္တရော=အိမ်တွင်းနေသူဖြစ်သော၊ ဒါသာတိ ဝါ=ကျွန်များဟုဆိုအပ်သူ လူအပေါင်းလည်းဖြစ်သော၊ ပေဿာတိ ဝါ=အစေခံများဟု ဆိုအပ်သူ လူအပေါင်းလည်းဖြစ်သော၊ ကမ္မကရာတိ ဝါ=အလုပ်သမားများဟု ဆိုအပ်သူ လူအပေါင်းလည်းဖြစ်သော၊ ယော သော အန္တောဇနော=အကြင် အတွင်းသူ အတွင်းသား လူအများသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေသံ=ထိုအတွင်းသူ အတွင်းသားတို့၏၊ ကတဉ္စ=ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော လုပ်ငန်းကိုလည်း၊ ကတတော=ပြုအပ်ပြီးသော လုပ်ငန်းအဖြစ်အားဖြင့်၊ ဇာနိဿာမ=သိကုန်အံ့၊ ဝါ=သိအောင် ဂရုစိုက်ကုန်အံ့၊ အကတဉ္စ=မပြုအပ်သေးသော လုပ်ငန်းကိုလည်း၊ အကတတော=မပြုအပ်သေးသော လုပ်ငန်း၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဇာနိဿာမ=အံ့၊ ဂိလာနကာနဉ္စ=မကျန်းမာသော ထိုလူတို့၏လည်း၊ ဗလာဗလံ=အားရှိသည် အားမရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို၊ ဇာနိဿာမ=အံ့၊ စ=ထို့အပြင်၊ အဿ=ထိုအတွင်းသူ အတွင်းသား လူအများအား၊ ခါဒနီယံ=ခဲဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ=ဘောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စံသေန(ပတိအံသေန) =မိမိ မိမိတို့ ကိုယ်စီကိုယ်စီ ရထိုက်သော ဝေစုဖြင့်၊ သံဝိဘဇိဿာမ=ခွဲခြမ်းဝေဖန်ပေးကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်)။ပ။

ဘတ္တာ=လင်သည်၊ ယံ ခနံ ဝါ=အကြင် ဥစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ယံ ခညံ ဝါ=အကြင် စပါးကိုလည်းကောင်း၊ ယံ ရဇေတံ ဝါ=အကြင်ငွေကို လည်းကောင်း၊ ယံ ဇာတရူပံ ဝါ=အကြင် ရွှေကိုလည်းကောင်း၊ အာဟာရိဿတိ=ဆောင်ယူခဲ့ငြားအံ့၊ တံ=ထိုဥစ္စာ စပါးရွှေငွေကို၊ အာရက္ခေန=စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့်၊ ဂုတ္တိယာ=လုံခြုံအောင် ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့်၊ သမ္မာဒေဿာမ=ပြည့်စုံစေကုန်အံ့၊ စ=ထို့အပြင်၊ တတ္ထ=ထိုဥစ္စာစပါး ရွှေငွေ၌၊ အဓုတ္တိ=သေရည်သောက်စားယောက်ျားနှင့်ပျော် အပျက်အချော်မိန်းမ မဟုတ်ကုန်သည်၊ အထေနိ=မခိုးမဝှက်သော မိန်းမတို့သည်၊ အသောဏ္ဍိ=သေသောက်ကြူးမစသည် မဟုတ်ကုန်သည်၊ အဝိနာသိကာယော=မဖျက်ဆီးသော မိန်းမတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ) ကုမာရိယော=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=လျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်။

ကုမာရိယော=သတို့သမီးတို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ မာတုဂါမော=မိန်းမ

သည်။ပ။ မနာပကာယိကာနံ=မနာပကာယိကာ မည်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်ကြိုက် ရုပ်သွင်ကို ဖန်ဆင်း၍ ပျော်မွေ့သော နတ်အပေါင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ= (နိမ္မာနရတီ) နတ်တို့၏၊ သဟဗျတံ=အတူတကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲ၏ အဖြစ် သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) [မနာပေ ရူပေ အဘိရမန္တိတိ မနာပါ=စိတ်ကြိုက် ရုပ်သွင်သဏ္ဍာန်၌ (စိတ်ကြိုက် ရုပ်သွင်ဖန်ဆင်း၍) ပျော်မွေ့ သော နတ်များ၊ မနာပါနံ ကာယော သမူဟောတိ မနာပကာယော၊ တသ္မိ ဇာတာ မနာပကာယိကာ]

ယော (ဘတ္တာ)=အကြင်လင်သည်၊ အာတာပီ=လွန်စွာကြိုးစား အား ထုတ်လျက်၊ ဥဿုကော=ကြောင့်ကြစိုက်လျက်၊ နံ=ထို မိမိမယားကို၊ သဗ္ဗဒါ= အခါခပ်သိမ်း၊ နိစ္စံ=အမြဲ၊ ဘရတိ=မွေးမြူ၏၊ ဝါ=ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်၏၊ သောတ္တိ (သုတ္တုတ္တိ)=ကောင်းသောမိန်းမသည်၊ သဗ္ဗကာမဟရံ=လိုချင်ရာအားလုံး ကို ဆောင်ယူပေးကမ်းလျက်၊ ပေါသံ=မွေးမြူသော၊ တံ ဘတ္တာရံ=ထိုလင်ကို၊ န အတိမညတိ=ကျော်လွန်၍ မမှတ်ထင်၊ ဝါ=မလေးမစားမပြု၊ တံ ဘတ္တာရံ= ထိုလင်ကို၊ ဣဿာစာရေန=ငြူစူခြင်းဟူသော အကျင့်ဆိုးဖြင့်၊ န စာပိ ရောသယေ=မချွတ်ခြယ်လည်း မချွတ်ခြယ်၊ စ=ထို့အပြင်၊ ပဏ္ဍိတာ=ပညာ ရှိသော မိန်းမသည်၊ ဘတ္တု=လင်၏၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ ဂရုနော=အလေး ဂရုပြုထိုက်သော မိဘစသည်တို့ကို၊ ပဋိပူဇေတိ=ပူဇော်၏။

(ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိမိန်းမသည်) ဥဋ္ဌာဟိကာ=ထထကြွကြွ အားထုတ်ပြု လုပ်၏၊ အနုလသာ=မပျင်းရိ၊ သင်္ဂဟိတပရိစ္ဆနာ=ချီးမြှောက်အပ်သော အခြွေ အရံ ပရိသတ်ရှိ၏၊ ဝါ=အခြွေအရံ ပရိသတ်ကို ချီးမြှောက်၏၊ ဘတ္တု=လင်၏၊ မနာပံ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော အပြုအမူကို၊ စရတိ=ပြုကျင့်၏၊ သမ္ဘတံ=စုဆောင်းထားအပ်ပြီးသော ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ အနုရက္ခတိ=အစဉ်မပြတ် စောင့်ရှောက်၏၊ ယာ နာရီ=အကြင်မိန်းမသည်၊ ဘတ္တု=လင်၏၊ ဆန္ဒဝသာနုဂါ= ဆန္ဒအလိုအကြိုက်သို့ အစဉ်လိုက်လျက်၊ ဧဝံ=ဤဟောပြုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဝတ္တတိ=လိုက်နာပြုကျင့်၏၊ သာ(နာရီ)=ထိုမိန်းမသည်၊ [ဥပပဇ္ဇတိ-၌စပ်] ယတ္ထ=အကြင်နတ်ပြည်၌၊ မနာပါ နာမ=မနာပမည်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်ကြိုက် ဖန်ဆင်းအပ်သော ရုပ်သွင်၌ ပျော်မွေ့တတ်ကုန်သော၊ တေ ဒေဝါ=ထိုနိမ္မာနရတီ နတ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တတ္ထ=ထိုနတ်ပြည်၌) ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်ရ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်) တတိယံ။

၄-သီဟသေနာပတိသုတ်

၃၄။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဝေသာလီယံ=ဝေသာလီမြို့၏ အနီး၌၊ မဟာဝနေ=မဟာဝန်တော၌၊ ဝါ=ကြီးစွာသောတော၌၊ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာယံ =အထွတ်တပ်ဆင်ထားအပ်သော ပြာသာဒ်ကျောင်းတော်၌၊ ဝါ=ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ

ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊
 (ဝေသာလီမြို့အနီးရှိ မဟာဝုန်တော ကုဋ္ဌာဂါရသာလာကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာ
 ဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) သီဟော=သီဟမည်သော၊ သေနာ
 ပတိ=စစ်သူကြီးသည်။ ပ။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သန္နိဋ္ဌိကံ=(ယခု
 ဘဝ၌ပင်) ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင် ခံစားနိုင်သော၊ ဒါနဖလံ=အလှူဒါန၏ အကျိုးကို၊
 ပညာပေတံ=ဟောကြားသိစေခြင်းငှာ၊ သက္ကာ နုခေါ=တတ်နိုင်ပါသလော၊ ဣတိ
 =သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သီဟ=သီဟ၊ (သန္နိဋ္ဌိကံ=သော၊ ဒါနဖလံ=ကို၊
 ပညာပေတံ=ငှာ) သက္ကာ=တတ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အဝေါစ
 =မိန့်တော်မူပြီ။

သီဟ=သီဟ၊ ဒါယကော=(နောက်သို့မတွန့် ရဲဝံ့စွာ) ပေးလှူတတ်သော၊
 ဒါနပတိ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထု၏ အရှင်သခင်သည်၊ ဝါ=အလှူရှင်သည်၊
 ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနဿ=လူအပေါင်း၏၊ ဝါ=လူအပေါင်းသည်၊ ပိယော=
 ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်၊ ဝါ=
 မြတ်နိုးအပ်သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီဟ=သီဟ၊ ဒါယကော=သော၊
 ဒါနပတိ=သည်၊ ဗဟုနော=သော၊ ဇနဿ=၏၊ ဝါ=သည်၊ ပိယော=သည်၊
 မနာပေါ=သည်၊ ယမ္မိ ဟောတိ=အကြင်ဖြစ်၏၊ ဣဒမ္မိ=ဤသို့ များစွာသော
 လူအပေါင်း၏ ပိယမနာပဖြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ သန္နိဋ္ဌိကံ=သော၊ ဒါနဖလံ=
 အလှူဒါန၏ အကျိုးပေတည်း။

သီဟ=သီဟ၊ ပုန စ=နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော
 သန္နိဋ္ဌိကဒါနဖလကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့) ဒါယကံ
 =(ရဲဝံ့စွာ)ပေးလှူတတ်သော၊ ဒါနပတိ=အလှူရှင်ကို၊ သန္တော=ကိလေသာတို့ကို
 ငြိမ်းစေတော်မူကြကုန်သော၊ ဝါ=ဣန္ဒြေအားဖြင့် ငြိမ်သက်တော်မူကြကုန်သော၊
 သပ္ပရိသာ=(ဘုရားအစရှိသော)သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ဘန္တေ=ချဉ်းကပ်တော်
 မူကြကုန်၏၊ သီဟ=သီဟ၊ ဒါယကံ=သော၊ ဒါနပတိ=ကို၊ သန္တော=ကုန်သော၊
 သပ္ပရိသာ=တို့သည်၊ ယမ္မိ ဘန္တေ=အကြင် ချဉ်းကပ်တော်မူကြကုန်၏၊ ဣဒမ္မိ=
 ဤသို့ သူတော်ကောင်းတို့ ချဉ်းကပ်တော်မူကြခြင်းသည်လည်း၊ သန္နိဋ္ဌိကံ=
 သော၊ ဒါနဖလံ=ပေတည်း၊ သီဟ=သီဟ၊ ပုနစ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော
 သန္နိဋ္ဌိကဒါနဖလကို၊ (အဟံ=သည်၊ ဘာသိဿာမိ=အံ့) ဒါယကဿ=သော၊
 ဒါနပတိနော=အလှူရှင်၏၊ ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=ချီးမွမ်း
 အံ့ဩ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့ဩ ကျော်စောသံသည်၊
 အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိ=ကျော်လွှမ်းပျံ့နှံ့၍ တက်သွား၏၊ သီဟ=သီဟ။ ပ။ ယမ္မိ အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိ=
 အကြင် ကျော်လွှမ်းပျံ့နှံ့တက်သွား၏၊ ဣဒမ္မိ=ဤသို့ ချီးမွမ်း ဂုဏ်သတင်း
 ပျံ့နှံ့ခြင်းသည်လည်း၊ သန္နိဋ္ဌိကံ=သော၊ ဒါနဖလံ=တည်း။

ပဒါနပတိ=သည်၊ ယံ ယံ ဧဝ ပရိသံ=အကြင်အကြင် ပရိသတ်သို့၊ ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်အံ့၊ ယဒိ ခတ္တိယပရိသံ=မင်းပရိသတ်သို့ သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဗြာဟ္မဏပရိသံ=ပုဏ္ဏား ပရိသတ်သို့ သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဂဟပတိပရိသံ=အိမ်ရှင်လူတန်းစား ပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ သမဏပရိသံ=ရဟန်းပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ (ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်အံ့၊ တံတံပရိသံ=ထိုထိုပရိသတ်သို့) ဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်း ရှိလျက်၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ကြည်လင် ဉာဏ်ဖြင့်ရှင်ပျ သောမနဿရှိလျက်၊ ပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇) သောဘနသုတ်ကြည့်၊ အမက္ခဘူတော=အရှိန်အဝါမရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သူမဟုတ်ဘဲ၊ ဝါ=အရှိန်အဝါ ရှိသူအဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဝါ=မျက်နှာကြည်သာ ရှင်ပျသူအဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်နိုင်၏၊ သီဟ=သီဟ၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ ယံ ယံ ဧဝ ပရိသံ=သို့၊ ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်အံ့၊ ယဒိ ခတ္တိယပရိသံ=လည်းကောင်း။ပ။ ယဒိ သမဏပရိသံ=လည်းကောင်း၊ (ဥပသင်္ကမတိ=အံ့၊ တံ တံ ပရိသံ=သို့) ဝိသာရဒေါ=လျက်၊ အမက္ခဘူတော=ဘဲ၊ ဝါ=လျက်၊ ယမ္မိ ဥပသင်္ကမတိ=အကြင် ဝင်ရောက်နိုင်၏၊ ဣဒမ္မိ=ဤသို့ ပရိသတ်လေးပါးအတွင်းသို့ ရဲဝံ့စွာ အရှိန်အဝါဖြင့် ဝင်ရောက်နိုင်ခြင်းသည်လည်း။ပ။ယမ္မိ ဥပပဇ္ဇတိ=အကြင်လားရောက်၏၊ ဣဒံ=ဤသို့ နတ်ပြည်လားရောက်ခြင်းသည်၊ သမ္ပရာယိကံ=တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ဒါနဖလံ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ သီဟော=သော၊ သေနာပတိ=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တော=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စတ္တာရိ=လေးမျိုးကုန်သော၊ သန္နိဋ္ဌိကာနိ= (ယခုဘဝ၌ပင်)ကိုယ်တိုင် တွေ့မြင်ခံစားနိုင်ကုန်သော၊ ယာနိ ဣမာနိ ဒါနဖလာနိ =အကြင် အလှူဒါန၏ အကျိုးတို့ကို၊ အက္ခာတာနိ=ဟောကြားတော်မူအပ်ပါကုန်ပြီ၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဧတ္ထ=ဤသန္နိဋ္ဌိကဒါနဖလလေးမျိုးတို့၌၊ (ဂစ္ဆာမိ-၌စပ်) ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၌၊ သဒ္ဓါယ=ယုံကြည်စိတ်ချမှုဖြင့်သာ၊ န ဂစ္ဆာမိ=လိုက်ပါသည် လာရောက်သည် မဟုတ်ပါ၊ ဝါ=သိနားလည်ရသည် မဟုတ်ပါ၊ [တနည်း-ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို)

၁။ နာဟံ ဧတ္ထ ဘဂဝတော သဒ္ဓါယ ဂစ္ဆာမိ=တပည့်တော်သည် မိမိပင်ကို ဉာဏ်မပါဘဲ မြတ်စွာဘုရားအပေါ်၌ ယုံကြည်စိတ်ချမှု(သဒ္ဓါတရား)သက်သက်ဖြင့်သာ ဒါနဖလလေးမျိုးတို့၌ လိုက်ပါသည် လာရောက်သည် မဟုတ်ပါ၊ မြတ်စွာဘုရား စကားတော်ကို ယုံကြည်မှုသက်သက်ဖြင့်သာ ထိုဒါနဖလလေးမျိုးတို့ကို သိနားလည်

သဒ္ဓါယ=သာ၊ န ဂစ္ဆာမိ=ပါ] အဟမ္ပိ=တပည့်တော်သည်လည်း၊ ဧတာနိ=ဤ သန္တိဋ္ဌိကဒါနဖလတို့ကို၊ ဇာနာမိ=သိပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ (အမိ= ဖြစ်ပါ၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ အဟံ=သည်) ဗဟုနော=သော၊ ဇနဿ=၏၊ ဝိယော=သည်၊ မနာပေါ=သံသည်၊ (အမိ=ဖြစ်ပါ၏) ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ (အမိ=၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) မံ=တပည့် တော်ကို၊ သန္တော=ကုန်သော၊ သပ္ပရိသာ=တို့သည်၊ ဘန္တေ=ရည်းကပ်တော်မူ ကြပါကုန်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ (အမိ=၏၊ တသ္မာ=ကြောင့်) မယံ=တပည့်တော်၏၊ ကလျာဏော=သော၊ ကိတ္တိ သဒ္ဓေါ=သည်၊ အဗ္ဗုဂ္ဂတော=ကျော်လွမ်းပျံ့နှံ့၍ တက်သွားပါပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဗ္ဗုဂ္ဂတော=ဟူမူ) သီဟော=သော၊ သေနာပတိ=သည်၊ ဒါယကော=ပေးလှူ တတ်သူပေတည်း၊ ကာရကော=ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုတတ်သူပေတည်း။ သံဃုပဋ္ဌာကော=သံဃာတော်၏ အလုပ်အကျွေးပေတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဗ္ဗုဂ္ဂတော=ပါပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ အဟံ=သည်၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ= သည်၊ (အမိ=၏၊ တသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်) ယံ ယံ ဧဝ ပရိသံ=သို့၊ ဥပသင်္ကမာမိ = ဝင်ရောက်အံ့။ပ။ ယဒိ သမဏပရိသံ = လည်းကောင်း၊ (ဥပသင်္ကမာမိ=အံ့)။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ စ=တပည့်တော် မသိသောအကျိုးတရားကား၊ ဘဂဝါ= သည်၊ ယံ=အကြင် အကျိုးတရားကို၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟာ= မိန့်တော်မူ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာဟာ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ) သီဟာ=သီဟာ၊ ဒါယကော=သော၊ ဒါနပတိ=သည်၊ ကာယဿ=၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက် ရ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟာ=မိန့်တော်မူ၏) ဧတံ=ဤအကျိုးတရားကို၊ (သေပြီး နောက်၌ နတ်ပြည်သို့ လားရောက်ခြင်းဟူသော ဤအကျိုးတရားကို) အဟံ= သည်၊ နုဇာနာမိ=မသိပါ၊ ဧတ္ထ စ ပန=ဤအကျိုးတရား၌ကား၊ အဟံ=သည်၊ ရသည် မဟုတ်ပါ၊ အဟံပေတာနိ ဇာနာမိ=တပည့်တော်ကိုယ်တိုင်ကလည်း ထိုဒါန ဖလလေးမျိုးတို့ကို မိမိပင်ကိုဉာဏ်ဖြင့် သိပါ၏။

ယဿ ဉာဏေန အသစ္စိကတံ ဟောတိ၊ သော “ဧဝံ ကိရေတ”န္တိ အညဿ သဒ္ဓါယ ဂစ္ဆေယျ၊ မယာ ပန ဉာဏေနတံ သစ္စိကတံ၊ တသ္မာ နာဟံ ဧတ္ထ ဘဂဝတော သဒ္ဓါယ ဂန္ဓာမိတိ ဒီပေန္တော ဧဝမာဟ။ သံယုတ် အဋ္ဌကထာ၊ တ၊ ၁၃၈ (သဋ္ဌာယတနဝဂ် ဇာဝိဒ်-၃၅၀)

ဘဂဝတော သဒ္ဓါယာတိ ဘဂဝတိ သဒ္ဓါယ၊ တသ္မိံ သဒ္ဓဟနာ ဩကပ္ပနာ တဿ သဒ္ဓါတိပိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတိ၊ ဂစ္ဆာမိတိ အာဂစ္ဆာမိ၊ ဗုဒ္ဓာမိတိ အတ္ထော။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒ၊ ၃၇၇။

ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၌၊ သဒ္ဓါယ=ဖြင့်သာ၊ ဂစ္ဆာမိ=လိုက်ပါရ လာရောက်
 ရပါ၏။ ဝါ=သိနားလည်ရပါ၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သိဟ=
 သိဟ၊ ဧတံ=(သေပြီးနောက် နတ်ပြည်လားရောက်ရခြင်းဟူသော) ဤတမလွန်
 အကျိုးတရားသည်၊ ဧဝံ=ဤငါမိန့်ဆိုသည့်အတိုင်း အမှန်ပင်တည်း၊ သိဟ=
 သိဟ၊ ဧတံ=ဤတမလွန်အကျိုးတရားသည်၊ ဧဝံ=ပင်တည်း။ ၁။ ၂။ ၃။ ပဇ္ဇတိ=၏။
 ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ဒဒံ(ဒဒန္တာ)=ပေးလှူသောသူသည်၊ ဝိယော=(လူအများ၏) ချစ်ခင်အပ်
 သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဗဟူ=များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ နံ=ထိုပေးလှူ
 သောသူကို၊ ဘဇန္တိ=ချဉ်းကပ်ကြကုန်၏။ (သော=ထိုပေးလှူသောသူသည်) ကိတ္တိ
 စ=ကျော်စောခြင်းသို့လည်း၊ ပပေါတိ=ရောက်၏။ (တဿ=ထိုပေးလှူသောသူမှာ)
 ယသော စ=အခြံအရံပရိသတ်သည်လည်း၊ ဝဗုတိ=တိုးပွား၏။ အမတ္တရီ=နှမြော
 တွန့်တိုမှု မရှိသော၊ နရော=ပေးလှူသောသူသည်၊ အမကံတူတော=ဘဲ၊ ဝါ=
 လျက်၊ ပရိသံ=ပရိသတ်လေးပါးသို့၊ ဝိဂါဟတိ=ဝင်ရောက်နိုင်၏။ ဝိသာရဒေါ=
 ကင်းသော ကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ကြည်လင် ဉာဏ်ဖြင့်
 ရွှင်ပျ သောမနဿရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

တသ္မာ ဟိ=ထို့ကြောင့်ပင်၊ သုဓေသိနော=ချမ်းသာကိုရှာမှီးကြကုန်သော၊
 ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိတို့သည်၊ မတ္တေရမလံ=နှမြော တွန့်တိုခြင်းဟူသော အညစ်
 အကြေးကို၊ ဝိနေယျ=ပယ်ဖျောက်ကြကုန်၍၊ ဒါနာနိ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို၊
 ဒဒန္တိ=ပေးလှူကြကုန်၏။ တေ=ထိုပေးလှူသော ပညာရှိတို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ=
 ရှည်မြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ တိဒီဝေ=နတ်ပြည်၌၊ ပတိဋ္ဌိတာ=တည်နေ
 ကြရကုန်၏။ တေ=ထိုပေးလှူသော ပညာရှိတို့သည်၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏။
 သဟဗျဂတာ=အတူတကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်လျက်၊
 ရမန္တိ=ပျော်မွေ့ကြကုန်၏။

ကတာဝကာသာ=ပြုအပ်ပြီးသော နတ်ပြည်ဖြစ်ခွင့်ရကြောင်း ကောင်းမှု
 ကံရှိကြကုန်သော၊ ဝါ=နတ်ပြည်ဖြစ်ခွင့်ရကြောင်း ကောင်းမှုကံကို ပြုကြပြီး
 ကုန်သော၊ [အဝကာသ=အခွင့် (နတ်ပြည်၌ဖြစ်ခွင့်)၊ ဤနေရာ၌ကား အဝကာသ
 သဒ္ဓါဖြင့် ထိုနတ်ပြည်၌ ဖြစ်ခွင့်ရကြောင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံတိုင်အောင်
 ဖလူပစာရအားဖြင့် ယူရ၏။ ကတော အဝကာသော ယေဟီတိ ကတာဝကာသာ]
 ကတကုသလာ=ပြုအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်ရှိကြကုန်သော၊ (တေ=ထိုဒါနရှင်ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့သည်) ဣတော=ဤလူ့ဘဝမှ၊ စုတာ=ရွေ့လျော့စုတေ သေလွန်ကြကုန်သည်၊
 (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) သယံပဘာ=မိမိကိုယ်ပိုင် အရောင်အဝါရှိကြကုန်
 လျက်၊ [တနည်း-သယံပဘာ (သယံပဘာယ)=မိမိကိုယ်ပိုင် အရောင်အဝါဖြင့်]
 နန္ဒနံ=နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်ကို၊ အနုဝိစရန္တိ=လှည့်လည်သွားလာကြရကုန်၏။ တေ=

ထိုဒါနရှင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမဂုဏေဟိ=ကာမဂုဏ်တို့သည်၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ အနှောင်အဖွဲ့တို့သည်၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ အစုအဝေးတို့သည်၊ သမပ္ပိတာ=ကောင်းစွာ ဆိုက်ရောက်အပ်ကုန်လျက်၊ တတ္ထ=ထိုနတ်ပြည်၌၊ နန္ဒန္တိ=နှစ်သက်ကြည်နူးနေကြရကုန်၏၊ ရမန္တိ=ပျော်မွေ့နေကြရကုန်၏၊ မောဒရေ (မောဒန္တိ)=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်နေကြရကုန်၏။

သုဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကာ=တပည့်သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အသိတဿ=(မည်သည့်ရုပ်နာမ်တရား၌မျှ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်) မှီတွယ်တော်မမူသော၊ ဝါ=တဏှာအနှောင်အဖွဲ့ ရှိတော်မမူသော၊ တာဒိနော=ကောင်းဆိုးအာရုံ တွေ့ကြုံနှစ်ရပ် တထပ်တည်းပြု တန်းတူတော်မူသော၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ခု တန်းတူတော်မူသော)ဝါ=လာဘာလာဘာ အဦး စသည့် တွေ့ရရှိစိတ်န် လောကဓံကြောင့် ဖောက်ပြန်မရှိ တာဒိမြတ်ဂုဏ် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ (ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏) ဝါကျံ=အမိန့်စကား တရားဒေသနာတော်ကို၊ ကတွာန=လိုက်နာကျင့်သုံးကြကုန်ပြီး၍၊ ဝါ=လိုက်နာကျင့်သုံးကြခြင်းကြောင့်၊ သဂ္ဂေ=နတ်ပြည်၌၊ ရမန္တိ=ပျော်မွေ့ကြရကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်)စတုတ္ထံ။

၅-ဒါနာနိသံသသုတ်

၃၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒါနေ=ပေးလှူခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုးအာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ (ဒါယကော=ပေးလှူသောသူသည်၊ ဝါ=အလှူဒါယကာသည်) ဗဟုနော=သော၊ နေဿ=၏၊ ဝါ=သည်၊ ပိယော=ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ မနာပေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ဒါယကံ=ပေးလှူသောသူကို)သန္ဓော=ကုန်သော၊ သပ္ပုရိသာ=တို့သည်၊ ဘန္တိ=ကုန်၏၊ (ဒါယကဿ=၏) ကလျာဏော=သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=သည်၊ အဗျဂ္ဂစ္ဆတိ=ကျော်လွှမ်းပျံ့နှံ့၍ တက်သွား၏၊ (ဒါယကော=သည်) ဂိဟိဓမ္မာ=လူတို့၏ ငါးပါးသီလတရားမှ၊ အနပဂတော=မကင်းကွာသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ဒါယကော=သည်) ကာယဿ=၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒါနေ=၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ)

သတံ=သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဓမ္မံ=အဆုံးအမတရားကို၊ အနုက္ကမံ=(အနုက္ကမန္တော)=အစဉ်မပြတ် လိုက်သွားလျက်၊ ဒဒမာနော=အလှူပေးသောသူသည်၊ ပိယော=လူအများ၏ ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သညတာ=ကိုယ်နှုတ်နှလုံး စောင့်သုံးထိန်းသိမ်းတော်မူကြကုန်သော၊ ဗြဟ္မစာရယော=မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်တော်မူကြကုန်သော၊ သန္ဓော=(ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် ဘုရားတပည့်ဟူသော) သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ နံ=ထိုပေးလှူသော ဒါယကာကို၊ သဒါ=အခါခပ်သိမ်း၊ ဘန္တိ=ချဉ်းကပ်တော်မူကြကုန်၏။

တေ=ထိုသူတော်ကောင်းတို့သည်။ တဿ=ထိုအလှူဒါယကာအား။ သဗ္ဗဒုက္ခာပနုဒနံ=အားလုံးစုံသောဝဋ်ဒုက္ခကို ပယ်နုတ်တတ်သော။ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တိ=ဟောကြားတော်မူကြကုန်၏။ ဣဓ=ဤလောက၌။ ယံ ဓမ္မံ=ယင်းသို့ ဟောကြားအပ်သောတရားကို၊ သော=ထိုအလှူဒါယကာသည်။ အညာယ=သိ၍၊ အနာသဝေါ=အာသဝကင်းကွာ ရဟန္တာသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပရိနိဗ္ဗာတိ=ဒုက္ခဇာတ်သိမ်း အေးငြိမ်းရ၏။ ဝါ=ပရိနိဗ္ဗာန်စံရ၏။ ဣတိ(အဝေါစ) ပဉ္စမံ။

၆-ကာလဒါနသုတ်

၃၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာလဒါနာနိ=ပေးလှူသင့်သော အချိန်အခါ၌ ပေးလှူခြင်းတို့သည်။ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်။ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာဂန္တုကဿ=ဧည့်သည်အား၊ ဒါနံ=အလှူကို၊ (လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို) ဒေတိ=ပေးလှူ၏။ ဂမိကဿ=ခရီးသွားပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒေတိ=၏။ ဂိလာနဿ=မကျန်းမာသောပုဂ္ဂိုလ်အား။ ၂။ ဒုဗ္ဗိက္ခေ=ရခဲသောထမင်း ရှိရာအခါ၌၊ ဝါ=ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာ ရှားရာအခါ၌။ ၂။ ယာနိ တာနိ နဝသဿာနိ=အကြင် ဦးဦးဖျားဖျား ဖြစ်ပေါ်လာသော ကောက်စပါးတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင်ကောက်ဦး ကောက်သစ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယာနိ တာနိ နဝဖလာနိ=အကြင် သစ်သီးခြုံမှ ဦးဦးဖျားဖျား ဖြစ်ပေါ်လာသော သစ်သီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကြင်သစ်သီးဦးတို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တာနိ=ထိုကောက်ဦး သစ်သီးဦးတို့ကို၊ ပဌမံ=(မိမိမစားမီ) ရှေးဦးစွာ သီလဝန္တေသု=သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ=တည်စေ၏။ ဝါ=လှူဒါန်း၏။ ၂။

ဝဒညျ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စကားကို သိနားလည်ကုန်သော၊ ဝိတ-မစ္ဆရာ=ကင်းသောဝန်တို့မှ ရှိကုန်သော၊ သပ္ပညာ=ပညာနှင့်တကွဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝါ=ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ကာလေ=ပေးလှူခြင်းငှာ သင့်လျော်သော အခါ၌၊ ဒေန္တိ=ပေးလှူကြကုန်၏။ (ယေန=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အရိယေသု=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူကြကုန်သော၊ ဥဇ္ဇဘူတေသု=(စိတ်ဓာတ်သန့်ရှင်း) ဖြောင့်စင်းစွာ ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ တာဒိသု=ကောင်းဆိုးနှစ်ခု တန်းတူ ရှုတော်မူကြသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ=လာဘာလာဘ အဦးစသည် တွေ့ရရှစ်တန် လောကဓံကြောင့် ဖောက်ပြန်မရှိ တာဒိမြတ်ဂုဏ် ပြည့်စုံတော်မူ ကြသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ=တို့အား၊ ဝိပ္ပသန္နမနာ (ဝိပ္ပသန္နမနေန)=အထူး ကြည်လင်သော စိတ်ဖြင့်၊ ကာလေန=ပေးလှူခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ၌၊ (ဒါနံ=အလှူကို) ဒိန္နံ=ပေးလှူအပ်ပြီ၊ တဿ=ထိုပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဒက္ခိဏာ=ဒါနကုသိုလ် စေတနာသည်။ ဝိပုလာ=(အကျိုးတရားအားဖြင့်) စည်ပင်ပြန့်ပွား များပြားသည်။ ဟောတိ=၏။

ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တတ္ထ=ထိုအလှူဒါနကိစ္စ၌၊ အနုမောဒန္တိ
 ဝါ=ဝမ်းမြောက်မှုလည်း၊ ဝမ်းမြောက်ကြကုန်၏။ ဝေယျာဝစ္စ=ကိုယ်ကာယဖြင့်
 ကုညီဆောင်ရွက်ခြင်းကို၊ ကရောန္တိ ဝါ=ပြုလုပ်မှုလည်း၊ ပြုလုပ်ကုန်၏။ တေန=
 ထိုသို့၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ဝေယျာဝစ္စပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒက္ခိဏာ=ဒါနကုသိုလ်
 သည်၊ ဦနာ=ယုတ်လျော့သွားသည်၊ န=မဟုတ်၊ တေပိ=ထိုဝမ်းမြောက်သူ၊
 ဝေယျာဝစ္စပြုသူတို့သည်လည်း၊ ပုညဿ=ကောင်းမှု ကုသိုလ်၏၊ ဘာဂိနော=
 အဖို့ဝေစု ရရှိသူတို့ပေတည်း၊ တသ္မာ=ထိုကြောင့် (ထိုသို့ ဒါနကုသိုလ်၏
 ဝိပုလဖြစ်ခြင်း အဖို့ဝေစုရရှိခြင်းကြောင့်) ယတ္ထ=အကြင်အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်၌၊
 ဝါ=အကြင်အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ [အဋ္ဌကထာ၌ “ယသ္မိံ ဌာနေ” ဟူသော အဖွင့်မှ
 “ဌာန” ဟူသည် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ပင်တည်း၊] ဒိန္နံ=ပေးလှူကြောင်း၊ စေတနာသည်၊
 မဟပွလံ=များသောအကျိုးရှိ၏၊ (တတ္ထ=ထိုအလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဝါ=အား)
 အပ္ပဋ္ဌိဝါနစိတ္တော=တွန့်ဆုတ်သောစိတ်မရှိဘဲ၊ ဒေဓေ=ပေးလှူရာ၏၊ ဝါ=ပေးလှူ
 သင့်၏၊ ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည်၊ ပရလောကသ္မိံ=တမလွန်ဘဝ၌၊
 ပါဏိနံ=သတ္တဝါ တို့၏၊ ပတိဋ္ဌာ=ထောက်တည်မှီခိုရာတို့သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်
 ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)ဆဋ္ဌံ။

၇-ဘောဇနသုတ်

၃၇။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဘောဇနံ=စားဖွယ်ဘောဇနကို၊ ဒဒမာနော=ပေးလှူ
 သော၊ ဒါယကော=အလှူဒါယကာသည်၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊
 ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတရားတို့ကို၊ ဒေတိံ=ပေးလှူသည်
 မည်၏၊ ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (ဌာနာနိ=
 တို့ကို၊ ဒေတိံ=ပေးလှူသည်မည်သနည်းဟူမှ) အာယံ=အသက်အလှူကို၊ ဒေတိံ=
 ပေးလှူသည်မည်၏၊ ဝါ=ပေးလှူရာရောက်၏၊ ဝဏ္ဏံ=ကိုယ်အဆင်းကို၊ ဒေတိံ=
 ၏၊ ဝါ=၏၊ သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကို၊ ဒေတိံ=၏၊ ဗလံ=ခန္ဓာကိုယ်
 ခွန်အားကို၊ ဒေတိံ=၏၊ ပဋိဘာနံ=ပဋိဘာန်ဉာဏ်ကို၊ ဝါ=(မှန်ကန်သင့်မြတ်
 ဖျက်လတ်လျင်မြန် ဤနှစ်တန်ဟု) ရှေ့ထင်ပေါ်လာသောဉာဏ်ကို၊ ဒေတိံ=၏၊
 [ယုတ္တပဋိဘာန မုတ္တပဋိဘာနဟု ပဋိဘာန်ဉာဏ်နှစ်မျိုးကို ဆိုလို၏၊ ဒုတိယ
 အကြိမ်ရိုက်၊ ဒု-တွဲ နိဿယ နှာ-၂၉၂၊ စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၂)ကြည့်]

ပန=ထိုဘောဇနဒါန၏ အကျိုးကား (သော=ထိုဘောဇနကို လှူသော
 ဒါယကာသည်) အာယံ=အသက်အလှူကို၊ ဒတွာ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား)ပေးလှူ
 ပြီး၍၊ ဝါ=ပေးလှူရာရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗဿ ဝါ=နတ်၌လည်းဖြစ်သော၊
 မာနုသဿ ဝါ=လူ၌လည်းဖြစ်သော၊ အာယုဿ=အသက်၏၊ ဝါ=အသက်ရှည်
 ခြင်း၏၊ ဘာဂိ=အဖို့ဝေစုရရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဒုတိယအနက်ပေးနည်းကို

ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်၊ ဒု-တွဲ နိဿယ နှာ-၁၅၈၊ စတုက္ကဏာပိုဒ် ၅၇-ကြည့်၊
 ဝတ္ထု=အဆင်းအလှူကို၊ ဒတွာ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗဿ ဝါ=သော၊ ဓာနသဿ
 ဝါ=သော၊ ဝတ္ထုဿ=အဆင်း၏၊ ဘာဂီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ
 =တို့အား၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ= တို့ကို၊ ဒေတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)
 ယော ဝီရော=အကြင်ပညာရှိသည်၊ အယုဒေါ=အသက်ကို ပေးလှူသည်
 လည်းကောင်း၊ ဗလဒေါ=ကိုယ်ခွန်အားကို ပေးလှူသည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုဒေါ
 =ကိုယ်အဆင်းကို ပေးလှူသည်လည်းကောင်း၊ ပဋိဘာနဒေါ=ပဋိဘာန်ညာဏ်ကို
 ပေးလှူသည်လည်းကောင်း(ဟောတိ=ဖြစ်၏)ယောမေဓာဝီ=အကြင်ပညာရှိသည်၊
 သုခဿ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကို၊ ဒါတာ=ပေးလှူသည်၊ (ဟောတိ=၏)
 သော=ထိုအသက်အလှူစသော ငါးမျိုးကို ပေးလှူသောပညာရှိသည်၊ သုခံ=
 ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏၊ (သော=ထိုပညာရှိသည်)အာယံစ
 =အသက်အလှူကိုလည်းကောင်း၊ ဗလံ စ=ခွန်အားအလှူကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထု
 စ=ကိုယ်အဆင်းအလှူကိုလည်းကောင်း၊ သုခံ စ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာ
 အလှူကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိဘာနကံ စ=ပဋိဘာန်ညာဏ်အလှူကိုလည်းကောင်း၊
 ဒတွာ=ပေးလှူပြီး၍၊ ယတ္ထ ယတ္ထ=အကြင်အကြင်ဘဝ၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊
 (တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုဖြစ်လေရာရာ ဘဝတိုင်း၌) ဒိဃာယု=ရှည်သောအသက်
 ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယသဝါ=များသောအခြံအရံရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ
 =၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) သတ္တမံ။

၈-သဒ္ဒသုတ်

၃၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓေ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ကုလပုတ္တေ=အမျိုးကောင်း
 သား၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုးအာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း။ပ။
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကေ=သတ္တလောက၌၊ သန္တော=ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေ
 တော်မူကြကုန်သော၊ ယေ တေ သပ္ပရိသာ=အကြင်သူတော်ကောင်းတို့သည်၊
 (သန္တိ=ရှိကြကုန်၏) တေ=ထိုသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ အနုကမ္မန္တံ=(မေတ္တာ
 ဖြင့်) ချီးမြှောက်တော်မူကြကုန်လသော်၊ သဒ္ဓညေဝ (သဒ္ဓံစေ)=သဒ္ဓါတရား
 ရှိသောသူကိုသာလျှင်၊ ပဌမံ=ရှေးဦးစွာ၊ အနုကမ္မန္တံ=ချီးမြှောက်တော်မူကြကုန်၏၊
 (သောရန်ကင်းကွာ ကျန်းမာချမ်းသာစေရန် မေတ္တာဖြန့်သောအားဖြင့် ချီးမြှောက်
 တော်မူကြကုန်၏၊ ဝါ=အခြားသော သီလရှိသောသီတင်းသုံးဖော် သူတော်ကောင်း
 တို့ကို နေအိမ်သို့ ပင့်ခေါ်၍ ကြွလာခြင်းဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူကြကုန်၏)
 တထာ=ထိုသဒ္ဓါတရားရှိသောသူနှင့် ထူးမခြားနား အလားတူပင်၊ အဿဒ္ဓံ=
 သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူကို၊ နော အနုကမ္မန္တံ=ချီးမြှောက်တော်မူကြကုန်။
 ဥပသင်္ဂမန္တာ=ကြွရောက်လာတော်မူကြကုန်လသော်၊ သဒ္ဓညေဝ=သဒ္ဓါ
 တရားရှိသော သူ့အထံသို့သာလျှင်၊ ပဌမံ=စွာ၊ ဥပသင်္ဂမန္တာ=ကြွရောက်လာတော်

မူကြကုန်၏။ တထာ=ပင်၊ အဿဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူ အထံသို့၊ နော
 ဥပသင်္ကမန္တိ=ကြွရောက်လာတော်မမူကြကုန်၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တော=အလှူခံတော်မူကြကုန်
 လသော်၊ သဒ္ဓညေဝ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူကိုသာလျှင်၊ ဝါ=သဒ္ဓါတရားရှိသော
 သူ၏ ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုသာလျှင်၊ ပဌမံ=စွာ၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တိ=အလှူခံတော်မူကြကုန်၏။
 တထာ=ပင်၊ အဿဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူကို၊ ဝါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူ၏
 ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ နော ပဋိဂ္ဂဏန္တိ=အလှူခံတော်မမူကြကုန်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊
 ဒေသေန္တာ=ဟောတော်မူကုန်လသော်၊ သဒ္ဓညေဝ=သဒ္ဓါတရား ရှိသောသူကို
 သာလျှင်၊ ပဌမံ=စွာ၊ ဒေသေန္တိ=ဟောတော်မူကြကုန်၏။ တထာ=ပင်၊ အဿဒ္ဓံ
 =သူကို၊ နောဒေသေန္တိ=ဟောတော်မမူကြကုန်၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရား ရှိသော
 သူသည်၊ ကာယဿ=၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓေ=သော၊
 ကုလပုတ္တော=၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ သုဘူမိယံ=
 ညီညာသောမြေအပြင်၌၊ စတုမဟာပထေ=လေးခုသော လမ်းမအဆုံ၌၊ မဟာ
 နိဂြောဓော=ကြီးစွာသော ပညောင်ပင်သည်၊ သမန္တာ=ထက်ဝန်းကျင် ပတ်ပတ်
 လည်မှ၊ ပက္ခိနံ=ငှက်တို့၏၊ ပဋိသရဏံ=ခိုကိုးရာသည်၊ ဟောတိသေယျထာပိ=
 ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေမေဝံ=ဤအတူပင်၊ သဒ္ဓေါ=သော၊ ကုလပုတ္တော=
 သည်၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနဿ=ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၏၊ ပဋိသရဏံ=အားကိုး
 အားထားရာသည်၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနိနံ=ရဟန်းမ
 တို့၏လည်းကောင်း၊ ဥပါသကာနံ=(ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ်တတ်သော)
 သီတင်းသည် ဒါယကာတို့၏လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာနံ=(ရတနာသုံးပါးကို
 ဆည်းကပ်တတ်သော) သီတင်းသည် ဒါယိကာမတို့၏လည်းကောင်း၊ ပဋိသရဏံ
 =အားကိုးအားထားရာသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်
 မူပြီ)။

သာခါပတ္တဖလူပေတော=အကိုင်းအခက် အရွက် အသီးတို့နှင့် ပြည့်စုံ
 သော၊ [သာခါ=အကိုင်းအခက်+ပတ္တ=အရွက်+ဖလ=အသီးတို့သည်+ဥပေတော
 =ကပ်ရောက်အပ်သော] ခန္ဓိမာ=ကြီးစွာသော ပင်စည်ပင်လုံးရှိသော၊ မူလဝါ=
 ခိုင်မြဲသောအမြစ်ရှိသော၊ ဖလသမ္ပန္နော=အသီးနှင့်ပြည့်စုံသော၊ မဟာဒုမော=
 ကြီးစွာသော သစ်ပင်သည်၊ ပက္ခိနံ=ငှက်တို့၏၊ ပတိဋ္ဌာ=မှီခိုအားထားရာသည်၊
 ဟောတိ ဣဝံ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ [ခန္ဓိမာဝံ=ခန္ဓိမာ+ဣဝံ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ဣဝံကို
 ဤနေရာ၌ အနက်ပေးသည်] မနောရမေ=စိတ်ပျော်မွေ့ရာဖြစ်သော၊ အာယတနေ
 =ငှက်အပေါင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံစုဝေးရာဌာန၌၊ ဝိဟင်္ဂမာ=ငှက်တို့သည်၊ နံ=
 ထိုသစ်ပင်ကြီးကို၊ သေဝန္တိဣဝံ=မှီခိုနေကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဆာယတ္ထိကာ=အရိပ်
 ဖြင့် အလိုရှိသောငှက်တို့သည်၊ ဆာယံ=အရိပ်သို့၊ ယန္တိ ဣဝံ=သွားရောက်ခိုကပ်

ကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဖလတ္ထာ=အသီးဖြင့် အလိုရှိသောငှက်တို့သည်၊ ဖလဘောဓိနော
ဣဝ=အသီးကို စားကြကုန်သကဲ့သို့။

တထေဝ=ထို အတူပင်၊ သီလသမ္ပန္နံ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သဒ္ဓံ=
သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ နိဝါတပုတ္တိ=နှိမ်ချသော အကျင့်ဝါသနာရှိသော၊ အတ္တဒ္ဓံ=
ဒေါသမာနတို့ဖြင့် မကြမ်းတမ်း မခက်ထန်သော၊ သောရတံ=တင့်တယ်သန်ရှင်း
သော သုစရိတ်သီလ၌ မွေ့လျော်သော၊ [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၂)သုတ်၊ ဤစာအုပ်
စာမျက်နှာ(၅၄၇-၈)ကြည့်] သခိလံ=စကားအားဖြင့် သိမ်မွေ့သော၊ မုဒံ=နူးညံ့
သော၊ ပုရိသပုဂ္ဂလံ= ယောက်ျားမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တာဒိသံ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊
နရံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ လောကသ္မိံ=လောက၌၊ ဝီတရာဂါ=ကင်းသောရာဂရှိကုန်သော၊
ဝီတဒေါသာ=ကင်းသောဒေါသရှိကုန်သော၊ ဝီတမောဟာ=ကင်းသောမောဟ
ရှိကုန်သော၊ အနာသဝါ=အာသဝမရှိကုန်သော၊ ပုညက္ခေတ္တာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု
မျိုးစေ့စု၏ ကြီးထူမြင့်မား ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းပမာ
ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သေဝန္တိ=မှီခိုတော်မူကြကုန်၏။

တေ=ထိုအာသဝကင်းကွာ ရဟန္တာတို့သည်၊ တဿ=ထိုသဒ္ဓါတရားရှိ
သော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ သဗ္ဗဒုက္ခာပနုဒနံ=အားလုံးသော ဝဋ်ဒုက္ခကို ပယ်နုတ်တတ်
သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တိ=ဟောတော်မူကြကုန်၏၊ ဣဝ=ဤလောက၌၊
သော=ထိုသဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယံ ဓမ္မံ=ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဟောကြား
အပ်သော တရားကို၊ အညာယ=သိ၍၊ အနာသဝေါ=အာသဝကင်းကွာ ရဟန္တာ
သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပရိနိဗ္ဗာတိ=ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်း၏၊ ဝါ=ပရိနိဗ္ဗာန်
ဝင်စံရ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) အဋ္ဌမံ။

၉-ပုတ္တသုတ်

၃၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ=ဤအကြောင်း
တို့ကို၊ သမ္ပဿန္တာ=ကောင်းစွာမြော်မြင်ကြကုန်သော၊ ဝါ=ကောင်းစွာမြော်မြင်
ကြကုန်သည် အပြစ်ကြောင့်၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့သည်၊ ပုတ္တံ=သားကို၊
ကုလေ=အမျိုး၌၊ ဇာယမာနံ=ဖြစ်ထွန်းလာသည်ကို၊ ဣစ္ဆန္တိ=အလိုရှိကြကုန်၏၊
ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ (ဌာနာနိ=တို့ကို၊ သမ္ပဿန္တာ
=ကုန်သော၊ ဝါ=ကြောင့်၊ မာတာပိတရော=တို့သည်၊ ပုတ္တံ=ကို၊ ကုလေ=၌၊
ဇာယမာနံ=ကို၊ ဣစ္ဆန္တိ=အလိုရှိကြကုန်သနည်းဟူမူ) နော=ငါတို့သည်၊ ဝါ=ငါတို့
က၊ ဘတော ဝါ=(နို့ချိုတိုက်ကျွေးခြင်း၊ ခြေလက်ကြီးထွားစေခြင်း စသည်ဖြင့်)
မွေးမြူထားအပ်သော သားသည်မူလည်း၊ နော=ငါတို့ကို၊ [နောကို နှစ်ကြိမ်
အနက်ဆိုသည်] (မဟာလ္လကကာလေ=အိုမင်းမစွမ်းရာအခါ၌) ဘရိဿတိ=အတုံ့
တဖန်ပြန်၍ လုပ်ကျွေးမွေးမြူလတ္တံ့၊ (ပုတ္တော=သားသည်) နော=ငါတို့၏၊
ကိစ္စံ ဝါ=ကိစ္စအမှုအခင်းကိုလည်း၊ (မင်းစိုးရာစာနှင့်စပ်၍ ဖြစ်လာသောကိစ္စ
အမှုအခင်းကိုလည်း) ကရိဿတိ=ပြုလတ္တံ့။

ကုလဝံသော=အမျိုးအနွယ်သည်။ စိရံ=ကြာမြင့်စွာ၊ ဌဿတိ=တည်
 လတ္တံ၊ (ပုတ္တော=သားသည်) ဒါယန္တံ=ငါတို့အမွေဥစ္စာကို၊ ပဋိပဋိဿတိ=ဆက်ခံ
 ထိန်းသိမ်းလတ္တံ၊ အထ ဝါ ပန=အခြားအကြောင်းတမျိုးကား၊ ပေတာနံ=
 ဘဝတပါး ပြောင်းသွားကြကုန်သော၊ ကာလင်္ဂတာနံ=ကွယ်လွန်သွားကြကုန်
 သော၊ (အမှာကံ=မိဘဖြစ်သော ငါတို့အား၊ ပုတ္တော=သားသည်) ဒက္ခိဏံ=
 အလှူဒါနကုသိုလ်ကို၊ အနုပ္ပဒဿတိ=ပေးလတ္တံ၊ ဣတိ=ဤအကြောင်းငါးမျိုး
 တို့ပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ=တို့ကို။ပ။
 ဣစ္ဆန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိသော မိဘတို့သည်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=
 အကြောင်းတို့ကို၊ သမ္ပဿံ (သမ္ပဿန္တော)=ကောင်းစွာမြော်မြင်ကြကုန်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဝစနဝိပလ္လာသကြံ] ပုတ္တံ=သားကို၊ ဣစ္ဆန္တိ=အလိုရှိကြကုန်၏၊
 ဘတောဝါ=ငါတို့ နိဗ္ဗိတိုက်ကျွေး မွေးမြူထားအပ်သော သားသည်မူလည်း၊
 နော=ငါတို့ကို၊ ဘရိဿတိ=အတုံ့တဖန် လုပ်ကျွေးမွေးမြူလတ္တံ၊ (ပုတ္တော=
 သည်) နော=ငါတို့၏၊ ကိစ္ဆံ ဝါ=မင်းမူရေးရာ ဖြစ်ပေါ်လာသောကိစ္စကိုလည်း၊
 ကရိဿတိ=ပြုလတ္တံ။

(ပုတ္တော=သားသည်၊ ရက္ခန္တေ=ငါတို့လယ်ယာရွှေငွေ စသည်ကို စောင့်
 ရှောက်ထိန်းသိမ်းလသော်) ကုလဝံသော=ငါတို့အမျိုးအနွယ်သည်၊ စိရံ=ကြာ
 မြင့်စွာ၊ တိဋ္ဌေ=တည်မြဲလတ္တံ၊ [တိဋ္ဌေကား အနာဂတ်မှ ပစ္စုပ္ပန်သို့ ပြောင်းသော
 ကာလဗျတ္တယဟု လည်းကောင်း၊ ဝတ္တမာန်တိဗိဘက်ကို အနာဂတ်ကာလ၌

၁။ ကုလဝံသော စိရံ ဌဿတိ။ ။ဤပါကျ၌ အမျိုးအနွယ်ကြာမြင့်စွာ
 တည်တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းပြစကားကို ထည့်စွက်၍ အဋ္ဌကထာဖွင့်ထားသည့်အတိုင်း
 အနက် ဆိုလိုလျှင်-

(အမှာကံ=ငါတို့၏၊ သန္တကံ=လယ်ယာရွှေငွေ စသော ဥစ္စာကို၊ အဝိနာသေတွာ
 =မပျက်စီးစေမူ၍၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ရက္ခန္တေ=စောင့်ရှောက်လသော်) ကုလဝံသော=
 ငါတို့ အမျိုးအနွယ်သည်၊ စိရံ=ကြာမြင့်စွာ၊ ဌဿတိ=တည်မြဲလတ္တံ။ (တနည်း)
 (အမှေဟိ=ငါတို့သည်၊ပဝတ္တိတာနိ=ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော၊ သလာကဘတ္တာဒီနိ=စာရေးတံ
 ဆွမ်း စသည်တို့ကို၊ အနုပစ္ဆိန္နိတွာ=အဆက်မဖြတ်မူ၍၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ပဝတ္တေန္တေ
 =ဖြစ်စေလသော်) ကုလဝံသော=သည်၊ စိရံ=စွာ၊ ဌဿတိ=တ္တံ။ ဤသို့ ပါဌသေသနှင့်
 တကွ အနက်ဆိုပါ။ အဓိပ္ပာယ်ဆိုလိုသည်မှာ-

လယ်ယာရွှေငွေ စသော ပစ္စည်းဥစ္စာကို မပျက်စီးစေပဲ သားဖြစ်သူက
 ဆက်လက် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သွားလျှင် အမျိုးအနွယ် ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့သည်၊
 (သို့မဟုတ်) မိဘတို့က ဝတ်တည်(လှူဒါန်း)ထားသော စာရေးတံဆွမ်း စသည်ကို
 အဆက်မဖြတ်ဘဲ သားဖြစ်သူက ဆက်လက်ဝတ်တည်လျှင်လည်း အမျိုးအနွယ်ကြာမြင့်
 စွာ တည်တံ့သည်ဟု ဆိုလို၏။

သက်ဟုလည်းကောင်း၊ ဆိုနိုင်၏] (ပုတ္တော=သားသည်) ဒါယဇံ=ငါတို့အမွေဥစ္စာကို၊ ပဋိပဇ္ဇတိ=ဆက်ခံထိန်းသိမ်းလတ္တံ့၊ အထဝါ ပန=အခြားအကြောင်းတမျိုးကား၊ ပေတာနံ= တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းသွားသော ငါတို့အား၊ ဒက္ခိဏံ=အလှူဒါနကုသိုလ်ကို၊ အနုပ္ပဒဿတိ=ပေးဝေလတ္တံ့၊ ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိသော မိဘတို့သည်၊ ဇတာနိ ဌာနာနိ=ဤအကြောင်းငါးမျိုးတို့ကို၊ သမ္ပဿံ(သမ္ပဿန္တော)= ကောင်းစွာတွေ့မြင်ကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုတ္တံ=ကို၊ ဣစ္ဆန္တိ=ကုန်၏။

တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့မိဘတို့သည် အကြောင်းငါးမျိုးတို့ကို ကောင်းစွာ တွေ့မြင်ကြ၍ သားကို အလိုရှိကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ကတညျာ= သူတပါး ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးကို သိတတ်ကုန်သော၊ ကတဝေဒိနော= သူတပါး ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးကို ထင်ရှားဖော်ပြ ပေးဆပ်တတ်ကုန်သော၊ သပ္ပုရိသာ=တင့်တယ်သော ယောက်ျားမြတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ [သောဘနာ ပုရိသာ သပ္ပုရိသာ] သန္တော=သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ ကံတံ=မိဘတို့က ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးကို၊ အနုဿရံ (အနုဿရန္တော)=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရနေကြကုန်လျက်၊ [သန္တော သပ္ပုရိသာနှင့်အလားတူ ဗဟုဝစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသင့်လျက် အနုဿရံ (အနုဿရန္တော)ဟု ကေဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် ဝစနဝိပလ္လာသတည်း] မာတာပိတရော=မိဘတို့ကို၊ ဘရန္တိ=ပြုစုလုပ်ကျွေး မွေးမြူကြကုန်၏၊ ပုဗ္ဗကာရိနံ=ရှေးဦးစွာ ကျေးဇူးပြုသူတို့၏၊ (ကိစ္စာနိ=လုပ်ငန်းကိစ္စတို့ကို၊ ကရောန္တိ ယထာ=ပြုလုပ်ပေးကြကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထိုအတူ) နေသံ=ထိုမိဘတို့၏၊ ကိစ္စာနိ=လုပ်ငန်းကိစ္စတို့ကို၊ ကရောန္တိ=ပြုလုပ်ပေးကြကုန်၏။

ဩဝါဒကာရီ=မိဘတို့၏ အဆုံးအမကို လိုက်နာပြုကျင့်လေ့ရှိသော၊ သဟပေါသီ=မိမိကို မွေးမြူခဲ့သော မိဘတို့ကို အတုံ့ပြန်၍ ပြုစုလုပ်ကျွေး မွေးမြူလေ့ရှိသော၊ ကုလဝံသံ=အမျိုးအနွယ်ကို၊ အဟာပယံ (အဟာပယန္တော)= မဆုတ်ယုတ်စေသော၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ သမ္ပန္နော=ပြည့်စုံသော၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ပသံသိယော=(ယခုဘဝ၌ပင် လူအများ) ချီးမွမ်းထိုက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) နဝမံ။

၁၀-မဟာသာလပုတ္တသုတ်

၄၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိမဝန္တံ=ဟိမဝန္တာမည်သော၊ ပဗ္ဗတရာဇံ=တောင်ဘုရင်မင်းကို၊ နိဿာယ=မိ၍၊ မဟာသာလာ=ကြီးစွာသော သစ်ပင်တို့သည်၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဝနီဟိ=ကြီးပွားခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝမ္ဘန္တိ=ကြီးပွားကုန်၏၊ ကတမာဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဝနီဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဝမ္ဘန္တိ=ကြီးပွားကြကုန်သနည်းဟူမူ) သာခါပတ္တပလာသေန=သစ်ကိုင်းငယ် သစ်ရွက်ဟူသော ရွက်ချပ်ဖြင့်၊ [ပတ္တနှင့် ပလာသနှစ်ပုဒ်လုံးပင် သစ်ရွက်ဟူသော အနက်ကိုချည်း

ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ပတ္တသင်္ခါတေန=သစ်ရွက်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ပလာသေန
 =ရွက်ချပ်ဖြင့်လည်းကောင်း” ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။ ဝမ္ဘန္တိ=ကြီးပွားကြကုန်၏။
 တစေန=အခွံဖြင့်၊ ဝမ္ဘန္တိ=၏။ ပပဋိကာယ=အပွေးဖြင့် ။ပ။ ဖေဂ္ဂနာ=အကာ
 ဖြင့်။ပ။ သာရေန=အနှစ်ဖြင့်၊ ဝမ္ဘန္တိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိမဝန္တိ။ပ။ ပဉ္စဟိ=
 ကုန်သော၊ ဣမာဟိ ဝမိဟိ=ဤကြီးပွားခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝမ္ဘန္တိ=ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ သဒ္ဓံ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊
 ကုလပုတ္တံ=အမျိုးကောင်းသားကို၊ နိဿယ=မှီ၍၊ အန္တောဇနော=(သားမယား
 စသော) အိမ်တွင်းနေ လူအပေါင်းသည်၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဝမိဟိ=တို့ဖြင့်၊
 ဝမုတိ=ကြီးပွား၏ ။ပ။ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ဝမုတိ=၏။ သီလေန=သီလ
 ဖြင့်။ပ။ သုတေန=ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတဖြင့်၊ ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်
 သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားဖြင့်။ပ။ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူ
 ဒါန်းမှုကုသိုလ်ဖြင့်။ပ။ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ ဝမုတိ=ကြီးပွား၏ ။ပ။

[ဂါထာ] ဟိ=ဥပမာပြု၍ ဟောတော်မူအံ့၊ အရညသ္မိံ=တောအရပ်ဖြစ်
 သော၊ ဗြဟ္မာဝနေ=ကြီးစွာသောတောအုပ်၌၊ [အဝိတ္တိရုံ၌၊ ဒု-၁၃၈ (တိကစာပိုဒ်-
 ၄၉ သုတ်)၌ကား “ဗြဟ္မာတိ မဟန္တော” ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းသုတ်
 တုန်းက ဗြဟ္မာကို ပဗ္ဗတော၏ ဝိသေသနပြုလုပ်၍ အနက်ပေးခဲ့သည်။ သေလော
 =ကျောက်ဖြင့်ပြီးသော၊ ပဗ္ဗတော=တောင်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တံ=ထိုကျောက်
 တောင်ကြီးကို၊ ဥပနိဿယ=မှီ၍၊ ဝနပ္ပတိ=တော၌ အရှင်သခင် အကြီးအကဲ
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=တောစိုးသစ်ပင် ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ရုက္ခာ=ထိုသစ်ပင်
 ကြီးတို့သည်၊ ဝမုန္တေ ယထာ=ကြီးပွားကြကုန်သကဲ့သို့။

တထေဝ=ထိုအတူပင်၊ သီလသမ္ပန္နံ=သီလနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သဒ္ဓံ=သဒ္ဓါ
 တရားရှိသော၊ ဣမံ ကုလပုတ္တံ=ဤအမျိုးကောင်းသားကို၊ ဥပနိဿယ=မှီ၍
 ကြကုန်၍၊ ပုတ္တဒါရာစ=သားမယားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓဝါစ=သားချင်း
 တော်စပ်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ အမစ္စာ စ=အပေါင်းအသင်း သူငယ်ချင်းတို့
 သည် လည်းကောင်း၊ [အမာ သဟ ဘဝန္တိတံ အမစ္စာ=အတူတကွဖြစ်ဖက်
 သူငယ်ချင်းများ] ဉာတိ သံဃာ စ=ဆွေမျိုးအပေါင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊
 ယေ=အကြင်သူတို့သည်၊ အဿ=ထိုအမျိုးကောင်းသား၏၊ အနဇီဝိနော=မှီခို၍
 အသက်မွေးသူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ စ=ထိုမှီခို၍ အသက်မွေးသူ
 တို့သည်လည်းကောင်း) ဝမ္ဘန္တိ=(သဒ္ဓါသီလ စသည်တို့ဖြင့်) ကြီးပွားကြကုန်၏။

[တျဿ=တေ+အဿ] တေ=ထို သားမယား စသည်တို့သည်၊ သီလ-
 ဝတော=သီလရှိသော၊ အဿ=ထိုအမျိုးကောင်းသား၏၊ သီလံ=သီလကို လည်း
 ကောင်း၊ စာဂံ=စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှုကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သုစရိတာနိ
 စ=ကောင်းသောအကျင့်စရိုက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဿမာနာ=တွေ့မြင်ကြရ

ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုကုဗ္ဗန္တိ=အတုလိုက်၍ ပြုကျင့်ကြကုန်၏။ ယေ= အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝိစက္ခဏာ=စဉ်းစားမြော်မြင် ပညာရှင်တို့သည်၊ ဘဝန္တိ= ဖြစ်ကုန်၏။ (တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဣဓ=ဤလူ့ဘဝ၌၊ သုဂတိဂါမိနံ= ကောင်းသောဘဝသို့ လားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂံ=လမ်းခရီးမှန်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=အကျင့်တရားကို၊ စရိတွာန=ကျင့်ကြပြီး၍၊ ဒေဝလောကသို့=နတ်ပြည်၌၊ နန္ဒိနော=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ကြကုန်လျက်၊ ကာမကာမိနော=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့ကို လိုတိုင်းရကြကုန်လျက်၊ မောဒန္တိ=ဝမ်းမြောက်ကြကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဒသမံ။

စတုဏ္ဏော=လေးခုမြောက်သော၊ သုမနဝဂ္ဂေါ=ဝင်တည်း။

 ၅-မုဏ္ဏရာဇဝင်
 ၁-အာဒိယသုတ်

၄၁။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ဧတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အနာထပိဏ္ဍိကော=အနာထပိဏ်မည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌။ပ။ ဧကမန္တံ=ဌ၊ ဝါ= အောင်၊ ဝါ=စွာ၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေပြီးသော၊ အနာထပိဏ္ဍိကံ=အနာထပိဏ်မည် သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကို၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧတံ=ဤ တရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ဘောဂါနံ=စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏၊ အာဒိယာ= ယူငင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင် သူကြွယ်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသုတော် ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ ဝါ=အရိယာသုတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဥဋ္ဌာနဝီရိယာဓိဂတေဟိ =ထကြွလုံ့လ ဝီရိယကြောင့် ရအပ်ကုန်သော၊ ဝါ= တက်တက်ကြွကြွအားထုတ်မှု ကာယိကဝီရိယနှင့် စေတသိကဝီရိယတို့ကြောင့်

၁။ ဥဋ္ဌာနနှင့် ဝီရိယပုဒ်တို့ အနက်တူမတူ အဖွင့်နှစ်နည်း။ ။ဥဋ္ဌာန= တက်တက်ကြွကြွ အားထုတ်တတ်သော (အားထုတ်ခြင်းဟူသော)+ဝီရိယ=လုံ့လဝီရိယ။ ဥဋ္ဌာနဉ္စ တံ ဝီရိယဉ္စာတိ ဥဋ္ဌာနဝီရိယံ။ ဤသို့ အနက်အရတူပြု၍ ကမ္မဓာရယသမာသ် တွဲရာ၏။

(တနည်း) ဥဋ္ဌာနပုဒ်အရ ကာယိကဝီရိယကို ယူ၍ ဝီရိယပုဒ်အရ စေတသိက ဝီရိယကိုယူ၍လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဥဋ္ဌာနပုဒ်အရ စီးပွားဥစ္စာ ရရှိအောင် တက်တက်ကြွကြွ အားထုတ်တတ်သော လုံ့လဥဋ္ဌာဟကိုယူ၍ ဝီရိယပုဒ်အရ ထိုလုံ့လ

ရအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=စီးပွားဥစ္စာ ရရှိအောင် တက်တက်ကြွကြွ အားထုတ်မှု လုံ့လနှင့် ထိုလုံ့လအားလျော်သော လုံ့လဥဿာဟာ ဝီရိယတို့ကြောင့် ရအပ်ကုန် သော၊ ဗာဟာဗလပရိစိတေဟိ=လက်ရုံးခွန်အားဖြင့် ဆည်းပူး စုဆောင်းထားအပ် ကုန်သော၊ သေဒါဝက္ခိတ္တေဟိ=ထွက်ကျယိုစီးစေအပ်သော ချွေးပေါက်ရှိကုန်သော၊ ဝါ=ချွေးတဒီးဒီးယိုစီးအောင် ကြိုးစားသဖြင့်ရရှိထားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မိကေဟိ= တရားနှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ (ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးနှင့်ယှဉ်ကုန်သော)။

ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=(ကုသိုလ်ကမ္မပထ)တရားဖြင့် ရအပ်ကုန်သော၊ ဝါ= ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား မပျက်ပြားစေဘဲ ရအပ်ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=စီးပွား ဥစ္စာတို့ဖြင့်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ သုခေတိ=ချမ်းသာစေ၏၊ ပီဏေတိ=နှစ်သက် ပြည့်ဖြိုး အင်အားတိုးစေ၏၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ သုခံ=ချမ်းသာကို၊ ပရိဟရတိ= ဆောင်ထား၏၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့ကို။ပ။ ပုတ္တဒါရ+ဒါသ+ကမ္မကရ+ ပေါရိသေ=သားမယား+ကျွန်+အခကြေးစား အလုပ်သမား+မှီခိုအသက်မွေးသူ လူတို့ကို။ပ။ သုခံ=ကို၊ ပရိဟရတိ=၏၊ အယံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤမိမိနှင့် မိဘစသော အိမ်သူအိမ်သားတို့ကို ချမ်းသာစေခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ဘောဂါနံ=စီးပွားတို့၏၊ အာဒိယော=ယူငင်ပြုလုပ်သင့် သော အကြောင်းပေတည်း။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကား၊ [တနည်း-ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အကြောင်းတမျိုးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] အရိယ သာဝကော=သည်၊ ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ မိတ္တ+အမစ္စေ =မိတ်ဆွေ+သူငယ်ချင်းတို့ကို၊ သုခေတိ=၏။ပ။ ပရိဟရတိ=၏၊ အယံ=ဤ အကြောင်းသည်၊ (ဤမိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်းတို့ကို ချမ်းသာစေခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ အာဒိယော= ယူငင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းပေတည်း။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အကြောင်းတမျိုး ကား၊ အရိယသာဝကော=သည်။ပ။ ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ [ပရိယောဓာယ ဝတ္တတိဋ္ဌစပ်] အဂ္ဂိတော ဝါ=မီးကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဥဒကတော ဝါ=ရေကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ရာတော ဝါ=မင်းကြောင့်သော် လည်းကောင်း၊ စောရတောဝါ=သူခိုးကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အပ္ပိယတော= မချစ်အပ်သော၊ ဒါယာဒတော ဝါ=အမွေခံ သားသမီးဆိုးကြောင့်သော်လည်း

အားလျော်သော လုံ့လဥဿာဟာဝီရိယကို ယူ၍လည်းကောင်း ဤသို့အားဖြင့် ဥဋ္ဌာနပုဒ် နှင့် ဝီရိယပုဒ်တို့၏ အနက်အရကောက် ကွဲပြားထူးခြားအောင် ကောက်ယူ၍ "ဥဋ္ဌာနဉ္စ ဝီရိယဉ္စ ဥဋ္ဌာနဝီရိယာနိ" ဟူ၍ ခွန်သမာသ်နည်းကိုလည်း ဋီကာဖွင့်၏။

ကောင်း၊ ယာ တာ အာပဒါ=အကြင်ဘေးရန်တို့သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်လာတတ်ကုန်၏၊ တထာရူပါသု=ထိုသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ အာပဒါသု=ဘေးရန်တို့၌၊ [တနည်း-အာပဒါသု=ဘေးရန်တို့သည်၊ ဥပ္ပန္နာသု=ဖြစ်လာကုန်လသော်] ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ [စတုက္ကဏ္ဍပိုဒ် (၆၀) ပတ္တကမ္မသုတ်၌ ဤဒုတိယ "ဘောဂေဟိ" ပုဒ်မပါ၊ ပါဠိဖွယ်မလိုဟု ယူဆ၏] ပရိယောဓာယ=ပိတ်ပင်တားဆီး၍၊ ဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ သောတ္တိ=ဘေးရန်ကင်းကွာ ချမ်းသာအောင်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ကရောတိ=ပြု၏၊ အယံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤ စီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့် ရန်သူမျိုးငါးပါးတို့ကို တားဆီး၍ မိမိကိုယ်ကို ဘေးရန်ကင်းကွာ ချမ်းသာအောင် ပြခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ အာဒိယော=ပေတည်း။

။ပ။ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ပဉ္စဗလိ=ငါးမျိုးသော ပေးကမ်းဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကို၊ ကတ္တာ=စီမံပြုလုပ်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဉာတိဗလိ=ဆွေမျိုးတို့အား ပေးကမ်းဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ အတိယံဗလိ=ဧည့်သည်တို့အား ပေးကမ်းဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗပေတဗလိ=ရှေးကသေလွန်ပြီးသော ဆွေမျိုးတို့အား ပေးကမ်းဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ ရာဇဗလိ=မင်းအား ဆက်သဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ ဒေဝတာဗလိ=နတ်တို့အား ပူဇော်ပသဖွယ် ဒါနဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ (ကတ္တာ=သည်၊ ဟောတိ=၏) အယံ=ဤအကြောင်းသည် (ဤစီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့် ဗလိ ငါးမျိုးကို စီမံပြုလုပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ အာဒိယော=တည်း။ပ။

ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ [ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပေတိ-၌ စပ်] ယေ တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ=အကြင်ရဟန်း သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ မဒပ္ပမာဒါ=မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်း မေ့လျော့ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတာ=ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏၊ ခန္တိသောရဇ္ဇေ=သည်းခံခြင်း တင့်တယ်သော ကာယကံ ဝစီကံတို့၌ ဓမ္မလျော်သူ၏အဖြစ်၌၊ [ဆတ္တဇာပိုဒ် (၅၂) သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၅၄၇-၈) လည်းကြည့်] နိဝိဋ္ဌာ=သက်ဝင် တည်နေကုန်၏၊ ဧတံ=အဖော်မမှီး တယောက်တည်းသော၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဒမေန္တိ=ဣန္ဒြေတို့ကို ဆုံးမခြင်းဖြင့် ဆုံးမကုန်၏၊ ဧကံ=တခုသော၊ အတ္တာနံ=မိမိစိတ်ကို၊ သမေန္တိ=ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းဖြင့် ငြိမ်းအေးစေကုန်၏၊ ဧကံ=တခုသော၊ အတ္တာနံ=မိမိစိတ်ကို၊ ပရိနိဗ္ဗာပေန္တိ=ကိလေသာတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းစေကုန်၏၊ တထာရူပေသု=ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏေသု = ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့၌၊ ဥဒ္ဓဂ္ဂိကံ=အထက်အထက် နတ်ခြောက်ဘုံတို့၌ ကံအကျိုးရှိသော၊ ဝါ=အထက်အထက် နတ်ခြောက်ဘုံတို့၌ ကံအကျိုးကိုပေးသော၊

သောဝဂ္ဂိကံ=နတ်ပြည်၏ စီးပွားဖြစ်သော၊ သုခဝိပါကံ= (ဖြစ်လေရာရာဌာန၌) သုခသက်သက်ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါကံရှိသော၊ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကံ=လွန်စွာ မြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံ စသောအကျိုးထူးဆယ်ပါးတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ဒက္ခိဏံ=ကြီးပွားတိုးတက်ကြောင်း ဒါနကုသိုလ်ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ=တည်စေ၏၊ အယံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့၌ ဒါနကုသိုလ်ကို တည်စေခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ အာဒိယော=တည်း။ပ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ ဣမေ ပဉ္စ အာဒိယေ=ဤ ယူငင် ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းငါးမျိုးတို့ကို၊ အာဒိယတော(အာဒိယန္တဿ)=ယူသော၊ ဝါ = ပြုလုပ်သော၊ မိမိနှင့် မိဘ စသည်တို့ကို ချမ်းချမ်းသာသာ ရှိအောင် ပြုလုပ်ခြင်း၊ ရန်သူမျိုးငါးပါးတို့ကို တားဆီး၍ မိမိကိုယ်ကို ဘေးရန်ကင်းအောင် ပြုလုပ်ခြင်း၊ ဗလိငါးမျိုးတို့ကို စီမံပြုလုပ်ခြင်း၊ သမဏဗြာဟ္မဏတို့၌ ဒါနကုသိုလ်ကို တည်မြဲစေခြင်းဟူသော အကြောင်း (လုပ်ငန်းကိစ္စ) ငါးမျိုးတို့ကို ပြုလုပ်သောဟု ဆိုလိုသည်။ တဿ အရိယသာဝကဿ=ထိုအရိယာတပည့်၏၊ ဘောဂါ=စီးပွားဥစ္စာတို့သည်၊ ပရိက္ခယံ=ကုန်ခန်းခြင်းသို့၊ စေ ဂစ္ဆန္တိ=အကယ်၍ ရောက်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသု=ဤသို့ရောက်ကုန်သည် ဖြစ်ကုန်လသော်) တဿ=ထို အရိယသာဝကမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဘောဂါနံ=စီးပွားဥစ္စာတို့၏၊ ယေ အာဒိယာ=အကြင် ယူငင် ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းကိစ္စ ငါးမျိုးတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တေ စ=ထိုယူငင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်းကိစ္စ ငါးမျိုးတို့ကိုလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ အာဒိယာမိ=ယူ၏၊ ဝါ=ပြုလုပ်၏၊ [စီးပွားဥစ္စာတို့ကို ယူငင်ပြုလုပ်သင့်သော အကြောင်း(လုပ်ငန်းကိစ္စ)ငါးမျိုးတို့ကို ပြုလုပ်၏ ဟုလို] မေ=ငါ၏၊ ဘောဂါ စ=စီးပွားဥစ္စာတို့သည်လည်း၊ ပရိက္ခယံ=ကုန်ခန်းခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစား၍၊ အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ အဝိပ္ပဋိသာရော=စိတ်နှလုံး ကြည်လင်ရွှင်လန်းခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ဘောဂါနံ=တို့၏၊ ဣမေ ပဉ္စ အာဒိယေ=တို့ကို၊ အာဒိယတော (အာဒိယန္တဿ)=သော၊ တဿ အရိယသာဝကဿ=၏၊ ဘောဂါ=တို့သည်၊ စေ အဘိဝမ္ပန္တိ=အကယ်၍ တိုးပွားလာကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသု=ဤသို့ တိုးပွားလာကုန်သည် ဖြစ်ကုန်လသော်) တဿ=ထိုအရိယ သာဝကမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့စဉ်းစားခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ) ဝတ=ပင်။ပ။ အဘိဝမ္ပန္တိ=တိုးပွားလာကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားသည်။

(ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစား၍၊ အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ဥဘယေနေဝ=(စီးပွားဥစ္စာ ကုန်ခန်းခြင်းနှင့် တိုးပွားခြင်းဟူသော) နှစ်မျိုးအား ဖြင့်ပင်လျှင်၊ အဝိပုဋ်သာရော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ)။

မေ=ငါသည်၊ ဘောဂါ=စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ ဘုတ္တာ=သုံးဆောင်အပ်ကုန် ပြီ၊ (ဘောဂေဟိ=စီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့်) ဘဗ္ဗာ=ကျွေးမွေးထိုက်သော မိဘသားမယား စသည်တို့ကို၊ ဘတာ=ကျွေးမွေးအပ်ကုန်ပြီ၊ အာပဒါသု=ဘေးရန်တို့ကို၊ ဝိတိဏ္ဏာ =ကူးဝပ်လွန်မြောက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဥဒ္ဒဂ္ဂါ=အထက် အထက် နတ်ခြောက်ဘုံတို့၌ ကံအကျိုးရှိသော၊ ဝါ=အထက်အထက် နတ်ခြောက်ဘုံတို့၌ အကျိုးပေးသော၊ ဒက္ခိဏာ=အလှူဒါနကို၊ ဒိန္နာ=ပေးလှူအပ်ပေပြီ၊ အထော=ထိုမှတပါး၊ ပဉ္စဗလီ =ငါးမျိုးသော ပေးလှူဖြယ်တို့ကို၊ ကတာ=ပြုလုပ်အပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ သီလဝန္တော= သီလရှိကုန်သော၊ သညတာ=ကိုယ်နှုတ်တို့မှ မကောင်းမှုကို တားဆီးစောင့်ရှောက် ကုန်သော၊ ဗြဟ္မစာရယော=မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သော သူတော်ကောင်းတို့ ကို၊ ဥပဋ္ဌိတာ=ပြုစုလုပ်ကျွေးအပ်ကုန်ပြီ။

ဃရံ=အိမ်၌၊ အာဝသံ(အာဝသန္တော)=နေသော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ယဒတ္ထံ=အကြင်အကျိုးငှာ၊ (မိဘ သားမယားစသည်တို့ကို ကျွေးမွေးခြင်းစသော အကြင်အကျိုးငှာ) ဘောဂံ=စီးပွားဥစ္စာကို၊ ဣစ္ဆေယျ=အလိုရှိရာ၏၊ မေ=ငါသည်၊ သော အတ္ထော=ထိုအကျိုးကို၊ (မိဘ သားမယား စသည်တို့ကို ကျွေးမွေးခြင်း စသော ထိုအကျိုးကို) အနုပ္ပတ္တော=ရောက်အပ် ရအပ်ပြီ၊ အနနုတာပိယံ= နောင်တတဖန် မပူပန်စေနိုင်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ကတံ=ပြုအပ်ပြီးပြီ။

မစ္စော=သတ္တဝါဟူသော၊ နရော=လူသည်၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ (မိဘ သားမယား စသည်တို့ကို ကျွေးမွေးခြင်း၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုပြီးခြင်း ဟူသော ဤအကြောင်းကို) အနုဿရံ (အနုဿရန္တော) = ထပ်တလဲလဲ အမှတ်ရနေလျက်၊ အရိယဓမ္မေ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ငါးပါးသီလတရား၌၊ ဌိတော=ရပ်တည်၏၊ နံ (နရံ)=ထိုလူကို၊ ဣဓေ=ဤ ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ပင်၊ (ပဏ္ဍိတာ=ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည်) ပသံသန္တံ=ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ (သော နရော=အရိယဓမ္မ၌ ရပ်တည်သောထိုလူသည်) ပေစ္စ=တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းရွှေ့ သွား၍၊ ဝါ=တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားလသော်၊ သဂ္ဂေ = နတ်ပြည်၌၊ ပမောဒတိ=ဝမ်းမြောက်ရ၏၊ ဝါ=ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်း ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) ပဌမံ။

၂-သပ္ပရိသသုတ်

၄၂။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သပ္ပရိသော=သူတော်ကောင်းသည်၊ ကုလေ=အမျိုး ၌၊ ဇာယမာနော=ဖြစ်ထွန်းလာလသော်၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနဿ=သတ္တဝါ

အပေါင်း၏။ အတ္ထာယ=အကျိုးငှာ၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလို့ငှာ၊ သုခါယ=ကိုယ်စိတ် နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ မာတာပိတုနံ=မိဘတို့၏။ အတ္ထာယ=ငှာ။ပ။ ပုတ္တဒါရဿ=သားမယား၏။ပ။ ဒါသ ကမ္မကရ ပေါရိသဿ=ကျွန်၊ အခကြေးစားအလုပ်သမား၊ မှီခိုအသက်မွေးသူ လူအပေါင်း၏။ပ။မိတ္တာ မစ္စာနံ=မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းတို့၏။ပ။ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ=ရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ=ရဟန်း သူတော်ကောင်းတို့၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မဟာမေဃော=သည်းထန်စွာရွာသွန်းသော မိုးကြီးသည်။ သဗ္ဗသဿာနိ=အားလုံးသော ကောက်ပင်တို့ကို၊ သမ္မာဒေန္တော=ပြည့်စုံစေလသော်၊ ဗဟုနော=သော။ပ။ ဟောတိ သေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ သပ္ပရိသော=သည်။ပ။

(ယော=အကြင်သူတော်ကောင်းသည်) ဘောဂေ=စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ ပဋိပဇ္ဇ(ပဋိပဇ္ဇိက္ခာ)=ရှာဖွေသမှုပြုလုပ်၍၊ [တနည်း- “ပဋိပဇ္ဇ(ပဋိပဇ္ဇိက္ခော)=ရှာဖွေသမှု ပြုလုပ်လျက်” ဟုသော်လည်း အနက်ဆို၊ ဥပေန္တဝဇီရာ ဂါထာပါဒဖြစ်၍ ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုးငှာ “ပဋိပဇ္ဇ” ဟု နိဂ္ဂဟိတ်ချေထားသည်ဟု ကြံပါ] ဗဟုနံ=များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဟိတော=စီးပွားကို ပြုကျင့်သူသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဓမ္မဂုတ္တံ=တရားကို စောင့်ရှောက်သော၊ တံ=ထိုသူတော်ကောင်းကို၊ ဒေဝတာ=နတ်သည်၊ ရက္ခတိ=စောင့်ရှောက်၏။ ဗဟုသုတံ=များသောအကြားအမြင်ရှိသော၊ ဝါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ရှိသော၊ သီလဝတူပပန္နံ=သီလအကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဓမ္မေ=သူတော်ကောင်းတရား၌၊ ဌိတံ=တည်သော၊ (တံ=ထိုသူတော်ကောင်းကို) ကိတ္တိ=ကျော်ဇောမှုဂုဏ်သတင်းသည်၊ န ဝိဟောတိ=မစွန့်။

☞ ဓမ္မဋ္ဌံ=(ကုသိုလ်ကမ္မပထ) တရား၌တည်သော၊ သီလသမ္ပန္နံ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သစ္စဝါဒိ=မှန်ကန်သောစကားကို ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ ဟိရိမနံ=မကောင်းမှုဒုစွရိတ် ရှက်သောသဘောနှင့် ယှဉ်တွဲသောစိတ်ရှိသော၊ တံ=ထိုသူတော်ကောင်းကို၊ ဇမ္ဗောနဒဿ=ဇမ္ဗူရစ်ရွှေစင်စစ်၏၊ [တိကစာပိုဒ်(၆၄)လည်း ကြည့်] နေကံ့ ဣဝံ=တနိက္ခအလေးချိန်ရှိသော ရွှေတုံးရွှေခဲလေးကဲ့သို့၊ ကော=အဘယ်သူသည်၊ နိန္ဒိတံ=ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှာ၊ အရဟတိ=ထိုက်အံ့နည်း၊ နံ=ထိုသူတော်ကောင်းကို၊ ဒေဝါပိ=နတ်တို့သည်လည်း၊ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ (သော=ထိုသူတော်ကောင်းကို) ဗြဟ္မနာပိ=မဟာဗြဟ္မာသည်လည်း၊ ပသံသိတော=ချီးကျူးအပ်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) ဒုတိယံ။

၃-ဣဋ္ဌသုတ်

၄၃။ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုး ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့ကို၊ ဣဋ္ဌာ=အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်ကုန်၏၊ မနာပါ=မြတ်နိုးအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=စိတ်နှလုံးသည် သက်

ရောက်အပ်ကုန်၏။ ဒုလ္လဘာ=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်ကုန်၏။ ဝါ=ရနိုင်ခဲကုန်၏။ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ လောကသ္မိ=၌၊ ဣဋ္ဌာ=အလိုရှိအပ်ကုန်သနည်း၊ ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သနည်း၊ မနာပါ=မြတ်နိုးအပ်ကုန်သနည်း၊ ဒုလ္လဘာ=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ) ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ လောကသ္မိ=၌၊ အာယု=အသက်ကို၊ ဝါ=အသက်ရှည်ခြင်းကို၊ ဣဋ္ဌော=အလိုရှိအပ်၏။ ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်၏။ မနာပေါ=မြတ်နိုးအပ်၏။ ဒုလ္လဘော=၏။ လောကသ္မိ=၌၊ ဝဇ္ဇော=ကိုယ်အဆင်းကို၊ ဣဋ္ဌော=၏။ ပ။ လောကသ္မိ=၌၊ သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာ ကို၊ ဣဋ္ဌံ=အလိုရှိအပ်၏။ ပ။ ယသော=အခြံအရံကို။ ပ။ လောကသ္မိ=၌၊ သဂ္ဂါ=နတ်ပြည်တို့ကို၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံ စသော အကျိုးထူးတရားတို့ကို၊ ဣဋ္ဌာ=အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ ပ။ ဒုလ္လဘာ=ကုန်၏။ ဂဟပတိ=ကာ၊ လောကသ္မိ=၌၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့ကို။ ပ။ ဒုလ္လဘာ=ကုန်၏။

ဂဟပတိ=ကာ၊ လောကသ္မိ=၌၊ ဣဋ္ဌာနံ=အလိုရှိအပ်ကုန်သော၊ ကန္တာနံ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ မနာပါနံ=မြတ်နိုးအပ်ကုန်သော၊ ဒုလ္လဘာနံ=ရနိုင်ခဲကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ=ဤတရားတို့ကို၊ အာယာစနဟေတု ဝါ=(ပေးပါ ကမ်းပါဟု) တောင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပတ္တနာဟေတု ဝါ=တောင့်တခြင်း ဆုတောင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိလာဘံ=ရခြင်းကို၊ (အဟံ=ငါသည်) နဝဒါမိ=မမိန့်ဆို၊ ဂဟပတိ=ကာ။ ပ။ ပတ္တနာဟေတု ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိလာဘော=ရခြင်းသည်၊ အဘဝိဿ=ဖြစ်ငြားအံ့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ကော=အဘယ်သူသည်၊ ကေန=အဘယ်တရားမှ၊ ဟာယေထ=ယုတ်လျော့ရာတော့အံ့နည်း။

ဂဟပတိ=ကာ၊ အာယုကာမော=အသက်ကို အလိုရှိသော၊ ဝါ=အသက်ရှည်ခြင်းကို အလိုရှိသော၊ အရိယသာဝကော=အရိယာဖြစ်သောတပည့်သည်၊ ဝါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအရိယာ၏ တပည့်သည်၊ အာယု=အသက်ကို၊ ဝါ=အသက်ရှည်ခြင်းကို၊ အာယာစိတံ ဝါ=တောင်းခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ=တောင့်တခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အဘိနန္ဒိတံ ဝါ=နှစ်သက်နေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ န ခေါ အရဟတိ=မထိုက်သည်သာ၊ ဂဟပတိ=ကာ၊ အပိ=စင်စစ်ဧကန် အမှန်အားဖြင့် ကား၊ အာယုကာမေန=သော၊ အရိယသာဝကေန=သည်၊ အာယုဿ=အသက်ရှည်ခြင်းဟူသော၊ ဟေတု=အကြောင်းကြောင့်၊ အာယုသံဝတ္တနိကာ=အသက်ရှည်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒါ=(ဒါန သီလ စသော) ကုသိုလ်အကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ=ကျင့်သင့်ကျင့်ထိုက်၏၊ ဝါ=ကျင့်ရမည်၊ အဿ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဝါ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ အာယုသံဝတ္တနိကာ=သော၊ ပဋိပဒါ=ဒါန

သီလစသော ကုသိုလ်အကျင့်ကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဋိပန္နာ=ကျင့်အပ်သည်၊ (သမာနာ= ဖြစ်လသော်) ဟိ=အမှန်တကယ် ပင်၊ အာယုပဋိလာဘာယ=အသက်ကိုရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဒိဗ္ဗဿ ဝါ=နတ်ပြည်၌လည်း ဖြစ်သော၊ ဓာနုသဿ ဝါ=လူ၌လည်းဖြစ်သော၊ အာယုဿ=အသက်ကို၊ လာဘီ= ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဂဟပတိ=ကာ၊ ဝဏ္ဏကာမော=ကိုယ်အဆင်းကို အလိုရှိသော၊ အရိယ သာဝကော=သည်၊ ဝဏ္ဏံ=ကိုယ်အဆင်းကို။ပ။ ဂဟပတိ=ကာ၊ အပိ=စင်စစ် ကေန အမှန်အားဖြင့်ကား၊ ဝဏ္ဏကာမေန=ကိုယ်အဆင်းကို အလိုရှိသော၊ အရိယ သာဝကေန=သည်၊ ဝဏ္ဏဿ=ကိုယ်အဆင်းဟူသော၊ ဟေတု=အကြောင်းကြောင့်၊ ဝဏ္ဏသံဝတ္တနိကာ=ကိုယ်အဆင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ပ။ ဝဏ္ဏပဋိလာဘာယ= ကိုယ်အဆင်းကို ရခြင်းငှာ။ပ။ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဒိဗ္ဗဿ ဝါ=သော၊ ဓာနုသဿဝါ=သော၊ ဝဏ္ဏဿ=ကိုယ်အဆင်းကို၊ လာဘီ=သည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ သုခကာမော=ချမ်းသာကို အလိုရှိသော။ပ။ သုခံ=ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာကို။ပ။ ယသကာမော=အခြံအရံကို အလိုရှိသော။ပ။ ယသံ=အခြံအရံကို။ပ။ ယသဿ= အခြံအရံဟူသော၊ ဟေတု=အကြောင်းကြောင့်။ပ။

သဂ္ဂကာမော=နတ်ပြည်ကို အလိုရှိသော။ပ။ သဂ္ဂံ=နတ်ပြည်ကို။ပ။ သဂ္ဂါနံ=နတ်ပြည်တို့ဟူသော၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံ စသော အကျိုးထူးတရားတို့ဟူသော၊ ဟေတု=အကြောင်းကြောင့်၊ သဂ္ဂသံဝတ္တ- နိကာ=နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒါ=ဒါန သီလ စသော ကုသိုလ်အကျင့်ကို။ပ။ သဂ္ဂပဋိလာဘာယ=နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုး ကို ရခြင်းငှာ၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံစသော အကျိုးထူး တရားတို့ကို ရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ သဂ္ဂါနံ=နတ်ပြည်တို့ကို၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံ စသော အကျိုးထူးတရားတို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

အာယံ=အသက်ရှည်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏံ=ရုပ်အဆင်းလှခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ယသံ=အခြံအရံ ပရိသတ် ပေါများခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကိတ္တိ

၁။ “အာယံ ဝဏ္ဏံ။ပ။ သမ္မရာယိကော” တိုင်အောင် ဂါထာတို့ကို လွယ်တူ အောင် ဂါထာအစဉ်အတိုင်းပင် နိဿယခန်း၌ အနက်ပြန်ဆိုထားပါသည်။ “အာယံ ဝဏ္ဏံ။ပ။ အပရာပရာ” ဟူသော ပဌမဂါထာကို အကျိုးဝါကျပြုလုပ်၍ နောက်ဆုံး၌ ထားကာ (အဋ္ဌကထာဋီကာအဖွင့်အတိုင်း) ထိုသုံးဂါထာကို အနက်ပြန်ဆိုလိုလျှင်- (ယသ္မာ=အကြံကြောင့်) ပဏ္ဍိတာ=(ဘုရားအစရှိသော) ပညာရှိတို့သည်၊ အပ္ပမာဒံ=မမေ့မလျော့ခြင်းကို၊ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်၏၊ (တသ္မာ စ=ထိုသို့

=ကျော်စောခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သဂုံ=နတ်ပြည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=နတ်ပြည်၌ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လွန်စွာမြင့်မြတ်သော နတ်အဆင်းအာရုံစသော အကျိုးထူးတရားကိုလည်းကောင်း၊ ဥစ္စာကုလီနတံ=မြင့်မြတ်သော အမျိုးရှိသည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဠာရာ=မြတ်ကုန်သော၊ အပရာပရာ=အမျိုးမျိုးချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်) ပုညကိရိယာသု=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌၊ အပ္ပမတ္တော=မမေ့လျော့သော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌၊ ယော အတ္တော စ=အကြင် အကျိုးစီးပွားသည်လည်းကောင်း၊ သမ္မရာယိကော=တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ယော အတ္တော စ=သည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ=ထိုအကျိုးစီးပွားတို့ကို၊ အဓိဂဏှာတိ=ရယူ၏၊ (တသ္မာ စ=ထိုသို့ မျက်မှောက်တမလွန်နှစ်တန်သော အကျိုးစီးပွားတို့ကို ရယူသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း) အာယံ=အသက်ရှည်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏံ=အဆင်းလှခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ယသံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ အပရာပရာ=ကုန်သော၊ ရတိယော=တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပတ္တယာနေန=တောင့်တသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အပ္ပမာဒေါဝ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့လျော့မှု သတိတရားကိုသာလျှင်၊ ကာတဗ္ဗော=ပြုသင့် ဖြစ်စေသင့်၏၊ ဝါ=ပြုရ ဖြစ်စေရမည်)။

ပုရိမသ္မိ အတ္ထဝိကပ္ပေ “ပုညကိရိယာသု”တိ ပဒသယ “အပ္ပမတ္တော”တိ ဣမိနာ သမ္ပန္နော။ ယသ္မာ ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ၊ ယသ္မာ စ ပုညကိရိယာသု အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ အဓိဂတော ဟောတိ၊ တသ္မာ အာယုအာဒိနိ ပတ္တယန္နေန အပ္ပမာဒေါဝ ကာတဗ္ဗော။ သံယုတ်ဋီကာ(ပ-၁၈၇)နှင့် ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ၂၀။

(တနည်း)ပဏ္ဍိတာ=(ဘုရားအစရှိသော) ပညာရှိတို့သည်၊ ပုညကိရိယာသု=တို့၌၊ အပ္ပမာဒံ=ကို၊ ပသံသန္တိ=၏၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ပသံသန္တိ=နည်းဟူမူ၊ ယသ္မာ=ကြောင့်) အပ္ပမတ္တော=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့လျော့သော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ=၌၊ ယော အတ္တော စ=လည်းကောင်း၊ သမ္မရာယိကော=သော၊ ယော အတ္တော စ=လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ) ဥဘော=ကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ=တို့ကို၊ အဓိဂဏှာတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထိုသို့ မျက်မှောက် တမလွန် နှစ်တန်သော အကျိုးစီးပွားကို ရယူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပမာဒံ=ကို၊ ပသံသန္တိ=ကုန်၏၊ တသ္မာ=ထိုသို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့လျော့ခြင်းကို ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အာယံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏံ=လည်းကောင်း။ပ။ ပတ္တယာနေန=သည်၊ (အပ္ပမာဒေါဝ=လျှင်၊ ကာတဗ္ဗော=၏) [နိဿယခန်း၌ ဤနောက်နည်းကို ရေးထားသည်]။

ယသ္မာ ဝါ ပုညကိရိယာသု ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ၊ တသ္မာ အာယုအာဒိနိ ပတ္တယန္နေန အပ္ပမာဒေါဝ ကာတဗ္ဗော။ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ပ-၁၄၃။

ကုန်သော၊ ရတိယော=ပျော်ရွှင်မှုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပျော်ရွှင်ဖွယ်အာရုံ
တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပတ္တယာနေန=တောင့်တသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အပ္ပမာဒေါ=
ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့မလျော့မှု သတိတရားကို၊ ကာတဗ္ဗော=ပြုသင့်
ဖြစ်စေသင့်၏)။

ပဏ္ဍိတာ=(ဘုရားအစရှိသော) ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ပုည-
ကိရိယာသု=(ဒါန သီလ စသော) ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌၊ အပ္ပမာဒံ=မမေ့မလျော့
ခြင်းကို၊ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်၏၊ (ကသ္မာ=အဘယ့်ကြောင့်၊ ပသံသန္တိ
=ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်သနည်းဟူမူ၊ ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်) အပ္ပမတ္တော=
ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့မလျော့သော၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ [အဓိဂဏှာတိ
၌စပ်] ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌၊ ယော အတ္တော စ=အကြင် အကျိုး
စီးပွားသည်လည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကော=တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော၊ ယော
အတ္တောစ=အကြင် အကျိုးစီးပွားသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဥဘော=
နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ=ထိုအကျိုးစီးပွားတို့ကို၊ အဓိဂဏှာတိ=ရယူ၏၊
(တသ္မာ=ထိုသို့ အကျိုးစီးပွား နှစ်ပါးတို့ကို ရသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပသံသန္တိ=
ချီးမွမ်းတော်မူကြကုန်၏) အတ္တာဘိသမယာ=(ပစ္စုပ္ပန် တမလွန်) နှစ်တန်သော
အကျိုးစီးပွားကို ရခြင်းကြောင့်၊ ဝိရော=ပညာဖြင့်ယူတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
[ဓိယာ ပညာယ ရာတိ ဂဏှာတိတိ ဝိရော] ပဏ္ဍိတောတိ=ပညာရှိဟူ၍၊
ပဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) တတိယံ။

၄-ဓမ္မာပဒါယိသုတ်

၄၄။ [စာမျက်နှာ (၇၅)လည်းကြည့်] အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာ
ဘုရားသည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ကောင်းမွန်
စွာ ပြင်ဝတ်၍၊ ပတ္တစိဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်ဆောင်
ခြံရံ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဝေသာလိကဿ=ဝေသာလီမြို့သားဖြစ်သော၊
ဥဂ္ဂဿ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ (ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြန့်တက်ကျော်ကြား ထင်ရှားသည်အဖြစ်
ကြောင့် ဥဂ္ဂမည်သော) ဂဟပတိနော=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၏၊ နိဝေသနံ=အိမ်သည်၊
(အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုဥဂ္ဂသူကြွယ်၏ အိမ်ရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=
ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဝါ=ကြွရောက်လာတော်မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားတော်
မူပြီး၍၊ ဝါ=ကြွရောက်လာတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=
နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=(မြတ်စွာဘုရား ထိုင်နေတော်

ဒုတိယသို့ အတ္ထဝိကပ္ပေ-ပဏ္ဍိတာ အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ၊ ကတ္တာတိ?
ပုညကိရိယာသု၊ ကသ္မာတိ စေ? ယသ္မာ အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ အဓိဂဏှာတိ
ပဏ္ဍိတော၊ တသ္မာတိ အတ္တော၊ ဋီကာများ။ ထို့နောက် “အတ္တာဘိသမယာ။ပ။
ပဝုစ္စတိ”ကို ဆက်လက်၍ အနက်ဆိုပါ။

မူရာ) ထိုအခါ၌၊ ဝေသာလိကော=သော၊ ဥဂ္ဂေါ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ) တေန=မြတ်စွာဘုရားရှိတော်မူရာ ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသကံမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသကံမိတွာ=၍။ပ။

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ “မနာပဒါယီ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းသော အရာဝတ္ထုကို လှူဒါန်းသောသူသည်၊ မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းကျိုး ချမ်းသာကို၊ လဘတေ=ရ၏၊” ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော် ကို၊ (မယာ=တပည့်တော်သည်) ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္ဗုခါ= မျက်မှောက်တော်၌၊ သုတံ=ကြားနာ မှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ သမ္ဗုခါ=၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=သင်ယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ သာလပုပ္ဖကံ=အင်ကြင်းပန်းပွင့်နှင့်တူသော၊ ခါဒနီယံ=ခဲဖွယ်သည်၊ (စတုမဂ္ဂနှင့် ရောစပ်ထားအပ်သော သလေးဆန်မှုန့် ခဲဖွယ်သည်) မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုး ဖွယ် ကောင်းလှပါ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ဥညာထောက်ထား သနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ=အကြောင်းပြု၍၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ တံ=ထိုအင်ကြင်းပန်း မုန့်ခဲဖွယ် ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ခံယူတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘဂဝါ= သည်၊ အနုကမ္ပံ=ကို၊ ဥပါဒါယ=၍၊ ပဋိဂ္ဂဟေသိ=ခံယူတော်မူပြီ။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ သမ္ဗုန္တကောလကံ=ချိုမြိန်ကောင်းမြတ် သော ဆီးသီးပါရှိသော၊ သူကရမံသံ=ဝက်ပျိုသားဟင်းသည်၊ (ဇီရာ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ရောစပ်ချက်ထားအပ်သော တနှစ်သားအရွယ်ရှိ ဝက်ပျိုသားဟင်း သည်) မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းပါ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ= ကို၊ ဥပါဒါယ=၍၊ မေ=၏၊ တံ=ထိုဝက်ပျိုသားဟင်းကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ မေ=၏၊ နိဗ္ဗတ္တတေလကံ=ဝေတက်ပျံထွက် စေအပ်သော ဆီရှိသော၊ နာလိယာသကံ=ကန်စွန်းရွက်ကြော်သည်၊ (သလေးဆန် မှုန့်ဖြင့် နယ်၍ ဇီရာစသည်နှင့် စတုမဂ္ဂတို့ဖြင့် ရောစပ်လျက် ထောပတ်ဖြင့် ကြော်ချက်ထားအပ်သော ကန်စွန်းရွက်ဟင်းသည်) မနာပံ=၏။ပ။ တံ=ထို ကန်စွန်းရွက် ဆီပျံကြော်ဟင်းကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ပါ၊ [“နာလိယာ=ကန်စွန်း” ဟု ဆရာအစဉ်အဆက် မြန်မာပြန်တော်မူကြသည်၊ “နာလိယာ”ဟု ဣတ္ထိလိင် အာကာရန္တပါဠိ ရှိရမည်ဟု ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋက အဘိဓာန်၌ မိန့်ဆို၏]။

ဘန္တေ=ရား၊ မေ=၏၊ ဝိစိတကာဠကော=ရွေးကောက်ဖယ်ထုတ်အပ်ပြီး သော မည်းနက်သော ဆန်လုံး ခဲလုံး စသည်ရှိသော၊ ဝါ=မည်းနက်သော ဆန်လုံး ခဲလုံး စသည်ကို ရွေးကောက်ဖယ်ထုတ်ပြီးသော၊ အနေကသူပေါ= များစွာသော ပဲဟင်းရှိသော၊ အနေကဗျူနော=များစွာသောအသားဟင်း ပါရှိသော၊ သာလီနံ=သလေးဆန်တို့၏၊ ဩဒနော=ဆွမ်းသည်၊ မနာပေါ=၏။ပ။ တံ=ထို သလေးဆွမ်းကို။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ မေ=၏၊ ကာသိကာနိ=ကာသိတိုင်းပြည်၌

ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ=အဝတ်တို့သည်၊ မနာပါနိ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းလှပါကုန်၏။ပ။ တာနိ=ထိုကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်တို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ပါ။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ဂေါနကတ္ထတော^၁=လက်လေးသစ်ထက် ရှည်သော အမွှေးရှိသော ကော်စောနက်ကြီးဖြင့်လည်း ခင်းထားအပ်သော၊ ပဋ္ဌလိကတ္ထတော=အားလုံးစုံ ပန်းပြောက်ခြယ်အပ်သော သားမွှေးအခင်းဖြင့်လည်း ခင်းထားအပ်သော၊ ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္ထရုဏော=ဝံပိုင်မည်သော သားကောင်၏ အရေဖြင့်ပြီးသော မြတ်သောအခင်းဖြင့်လည်း ခင်းထားအပ်သော၊ သဥတ္တရစ္ဆဒေါ=နီမြန်းသော အိပ်ရာလွှမ်းအခင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ဥဘတောလောဟိ-တကူပစာနော=ခြေရင်းခေါင်းရင်း နှစ်ဖက်တို့၌ နီမြန်းသော ခြေအုံး ခေါင်းအုံး နှစ်လုံးရှိသော၊ ပလ္လကော=အိပ်ခုတင်သည်၊ မနာပေါ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းပါ၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ အပိစ=ထိုသို့ပင် မနာပဖြစ်ပါသော်လည်း၊ “ဧတံ=ထို ဂေါနကစသည်နှင့် တကွသော အိပ်ခုတင်သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ န ကပ္ပတိ=မအပ်” ဣတိ=ဤသို့၊ ဧတံ=ထို မအပ်စပ်သည်အဖြစ်ကို၊ မယံပိ=တပည့်တော်တို့သည်လည်း၊ ဇာနာမ=သိပါကုန်၏။

ဘန္တေ=ရား၊ မေ=၏၊ ဣဒံ စန္ဒနဖလကံ=ဤစန္ဒကူးသားအပြားသည်၊ အဓိကသတသဟယံ=တသိန်းထက်ကျော်လွန်သော အဖိုးငွေကို၊ ဝါ=တန်ဖိုးငွေ တသိန်းကျော်၊ အဂ္ဂတိ=ထိုက်တန်ပါ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ကို၊ ဥပါဒါယ=၍၊ မေ=၏၊ တံ=ထိုစန္ဒကူးသစ်သားပြားကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု=ခံယူတော်မူပါ၊ ဣတိ(အပေါ်စ)။ပ။အထခေါ=အလှူခံတော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဝေသာလိကံ=ဝေသာလီမြို့သားဖြစ်သော၊ ဥဂ္ဂံ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင် သူကြွယ်ကို၊ ဣမိနာ အနုမောဒနိယေန=ဤဝမ်းမြောက်ကြောင်း တရားစကားဖြင့်၊ အနုမောဒိ=ဝမ်းမြောက်နှစ်သက် မိန့်မြွတ်တော်မူပြီ။

မနာပဒါယီ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုကို လှူဒါန်းသောသူသည်၊ မနာပံ = နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် အကျိုးတရားကို၊ လဘတေ=ရ၏၊ ယော

၁။ “ဂေါနကတ္ထတော ဝစ္စတ္ထရုဏော” စသည်ဖြင့် အတ္တတ ပုဒ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပလ္လကံပုဒ်ကဲ့သို့ ပုလ္လိင်ဖြင့်လည်းကောင်း ပြထားသောကြောင့် ဂေါနကတ္ထတောစသော (၅) ပုဒ်တို့သည် ပလ္လကံပုဒ်၏ ဝိသေသနချည်းတည်း၊ သို့သော် ထိုပလ္လကံ၏အပေါ်၌ ဂေါနက စသော အခင်းအားလုံး တပြိုင်နက် ထပ်ဆင့်ခင်းထားသည်ဟူကား၊ အဓိပ္ပာယ် မယူရ။ “တပည့်တော်၏ ဂေါနက စသော အခင်းလေးမျိုးနှင့် နီမြန်းသော ခြေအုံး ခေါင်းအုံး နှစ်လုံးတို့နှင့်တကွ ပလ္လကံ (အိပ်ခုတင်)သည် မနာပဖြစ်ပါ၏” ဟု လျှောက်ထားခြင်းဖြစ်၏။ ဤစာသွားမျိုးကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၅) ဟတ္ထကသုတ်နှင့် ဒီ မဟာသုဒဿနသုတ်(နှာ၊ ၁၅၃)တို့၌လည်းရှိ၏။ တိကနိပါတ် စာပိုဒ် (၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်၊ ဒုအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲ၊ နှာ(၄၁၈-စည်)၌လည်း ရေးခဲ့ပြီ။

(သပ္ပရိသော)=အကြင် သူတော်ကောင်းသည်။ ဥဇ္ဈဘူတေသု=(ကိုယ်နှုတ်စိတ် တို့ဖြင့်) ကောက်ကျစ်မှုကင်း ဖြောင့်စင်းသူဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ= တို့အား၊ အတ္ထဒနံ=အဝတ်သင်္ကန်းကိုလည်းကောင်း၊ သယနံ=အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနုပါနံ=ဆွမ်းနှင့် အဖျော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ နာနုပ္ပကာရာနိ=အမျိုးမျိုးအစားစား များစွာကုန်သော၊ ပစ္စယာနိ စ=ပစ္စည်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆန္ဒသာ=မြတ်နိုး ကြည်ညို လိုလိုလားလားအားဖြင့်၊ ဒဒါတိ=ပေးလှူ၏။

(ယေန သပ္ပရိသေန=အကြင်သူတော်ကောင်းသည်) အရဟန္တေ=ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့ကို၊ ခေတ္တုပမေ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုမျိုးစေ့စု၏ ကြီးထူမြင့်မား ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်း ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဝိဒိတွာ= သိနားလည်၍၊ (မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုကို) စတ္တဉ္စ=စွန့်ကြဲ လှူဒါန်းလည်း စွန့်ကြဲလှူဒါန်းအပ်ပြီ၊ မုတ္တဉ္စ=တွယ်တာမှုကင်း ရှင်းလင်းစွာ လည်း စွန့်လွှတ်အပ်ပြီ၊ အနဂ္ဂဟိတံ စ=ငဲ့ကွက်ခင်မင် စိတ်အစဉ်ဖြင့် အမျှင် မပြတ် မယူငင်လည်း မယူငင်အပ်၊ [အနဂ္ဂဟိတံ-ဟူသော သီ၊ သျာစာမူအတိုင်း အာဥပသာရဖြင့် “န+အာ+ဂဟိတံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ န၌ ဥသရဖြင့် အနဂ္ဂဟိတံဟု ရှိသည်ကား မကောင်း] မနာပဒါယီ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုကို လှူဒါန်းသော၊ သော သပ္ပရိသော=ထိုသူတော်ကောင်းသည်၊ ဒုစ္စဇံ=အများလူသူ စွန့်လှူနိုင်ခဲ့သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ စဇိတွာ=စွန့်လှူပြီး၍၊ ဝါ=စွန့်လှူခြင်း ကြောင့်၊ မနာပံ=နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို၊ လဘာတေ=ရ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုမောဒိ=ဝမ်းမြောက်နှစ်သက် မိန့်မြွက်တော်မူပြီ)။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ အနုမောဒိတွာ=ဝမ်းမြောက် နှစ်သက် မိန့်မြွက်တော်မူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူ၍၊ ပက္ကာမိ=ဖဲခွာကြွသွားတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဝေသာလိကော=ဝေသာလီမြို့သား ဖြစ်သော၊ ဥဂ္ဂေါ=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန= အခါ၌၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ အကာသိ=ပြုပြီ၊ စ=ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ကာလင်္ဂတော=ကွယ်လွန်ပြီးသော၊ ဝေသာလိကော=သော၊ ဥဂ္ဂေါ=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ အညတရံ=တခုသော၊ မနောမယံ=စွာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယံ=သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာအပေါင်းသို့၊ ဥပပဇ္ဇိ=လားရောက်ပြီ၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ဥဂ္ဂသူကြွယ်၏ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာအပေါင်းသို့ လား ရောက်ရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ=သည်။ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဥဂ္ဂေါ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တော=နတ်သား သည်၊ ဝါ=ဗြဟ္မာသည်၊ အဘိက္ကန္တယ=ညဉ့်ဦးယာမ်ကို ကျော်လွန်ပြီးသော၊ ဝါ=အလွန်နှစ်သက်အပ် ကောင်းမြတ်သော၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်သန်းခေါင်၌၊ ဝါ=

ညဉ့်အလယ်ပိုင်း မဇ္ဈိမယာမ်၌၊ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏော=အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် တင့်တယ်
 သော ကိုယ်အရေအဆင်းအရောင်ရှိသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ကေဝလကပ္ပံ=
 ပတ်လည်ဝန်းကျင် ကုန်စင်အောင်၊ ဝါ=အားလုံးလောက်နီးနီးဖြစ်သော၊ [ဒုတိယ
 အကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ ၅၂-၅၉၇၊ ၅၉၈။ တိကနိပါတ်
 စာပိုဒ်(၁၂၈) ဟတ္ထကသုတ်၌လည်း ကြည့်ပါ] တေဝနံ=တေဝနံကျောင်းတိုက်
 ကို၊ သြဘာသေတွာ=(ကိုယ်အရောင် တန်ဆာရောင်တို့ဖြင့်) ထွန်းလင်းစေ၍။ပ။
 အဋ္ဌာသိ=ရပ်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတံ=ရပ်နေသော၊ ဥဂ္ဂံ=ဥဂ္ဂမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တံ=
 ကို၊ ဘဂဝါ=သည်။ "ဥဂ္ဂံ=ဥဂ္ဂ၊ ကစ္ဆိ=အဘယ်သို့နည်း၊ ဝါ=ဘယ်နှယ်လဲ၊
 တေ=သင့်မှာ၊ ယထာဓိပ္ပာယော=အလိုဆန္ဒအားလျော်သည်၊ ဝါ=အလိုဆန္ဒအတိုင်း
 ပြည့်စုံသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏လော) ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊
 အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရား၊ တဂ္ဂ္ဂံ=အမှန်
 တကယ်ပင်၊ မေ=တပည့်တော်မှာ၊ ယထာဓိပ္ပာယော=သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏)
 ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) အထခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဥဂ္ဂံ=
 သော၊ ဒေဝပုတ္တံ=ကို၊ ဂါထာဟိ=ဂါထာတို့ဖြင့်၊ အဇ္ဈဘာသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊
 (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဇ္ဈဘာသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ)။

မနာပဒါယီ=သည်၊ မနာပံ=ကို၊ လဘတေ=ရ၏၊ အဂ္ဂဿ=မြတ်သော
 အရာဝတ္ထုကို၊ ဒါတာ=ပေးလှူသောသူသည်၊ ပုန=အတုံ့အပြန် တဖန်အားဖြင့်၊
 အဂ္ဂံ=မြတ်သောအကျိုးကို၊ လဘတေ=ရ၏၊ ဝရဿ=တောင့်တအပ် ကောင်းမြတ်
 သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဒါတာ=သည်၊ ဝရလာဘိ=တောင့်တအပ် ကောင်းမြတ်
 သော အရာဝတ္ထုကို ရသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သေဋ္ဌံ=ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော
 အရာဝတ္ထုကို၊ ဒဒေါ=ပေးလှူသောသူသည်၊ သေဋ္ဌံ=ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်
 သော နေရာဌာနသို့၊ ဥပေတိ=လားရောက်၏၊ ယော နရော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 အဂ္ဂဒါယီ=မွန်မွန်မြတ်မြတ် အရာဝတ္ထုကို ပေးလှူ၏၊ ဝရဒါယီ=တောင့်တအပ်
 ကောင်းမြတ်သော အရာဝတ္ထုကို ပေးလှူ၏၊ ယော နရော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 သေဋ္ဌဒါယီ=ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော အရာဝတ္ထုကို ပေးလှူ၏၊ (သော
 နရော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်)ယတ္ထ ယတ္ထ=အကြင် အကြင်ဘုံဘဝ၌၊(အကြင် အကြင်
 မင်းပုဂ္ဂိုလ်များသည်) ပြည့်စုံသောအမျိုးနှင့် နတ်ပြည်ခြောက်ထပ် ဘုံဘဝ၌)
 ဥပပဇ္ဇတိ=ဖြစ်၏၊ (တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုဘုံဘဝ၌) ဒိဃာယု=ရှည်သော အသက်
 ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယသဝါ=များသောအခြံအရံရှိသည်လည်းကောင်း၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဇ္ဈဘာသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-ပုညာဘိသန္တသုတ်

၄၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ပုညာဘိသန္တာ=ဤ
 ကောင်းမှု၏ အယဉ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤကောင်းမှုတည်းဟူသော မပြတ်အစဉ်

တသွင်သွင် စီးသွားတတ်သော မြစ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤမပြတ်အစဉ် တသွင်သွင် စီးသွား ဖြစ်ပွားတတ်သော ကောင်းမှုတို့သည်၊ ဣမေ ကုသလာဘိသန္ဓာ=ဤ ကုသိုလ်၏ အယဉ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤကုသိုလ်တည်းဟူသော မပြတ်အစဉ် တသွင်သွင် စီးသွားတတ်သော မြစ်တို့သည်၊ ဝါ=ဤမပြတ်အစဉ် တသွင်သွင် စီးသွား ဖြစ်ပွားတတ်သော ကုသိုလ်တို့သည်၊ သုခဿာဟာရာ=သုခကို ဆောင် ကုန်သည်၊ သောဝဂ္ဂိကာ=အလွန်မြတ်သော ရူပါရုံစသည်တို့ကို ပေးတတ် ကုန်သည်၊ [စတုတ္ထနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၁)သုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ-၁၄၄)လည်းကြည့်] သုခ ဝိပါကာ=ချမ်းသာသုခ ဟူသော အကျိုးရှိကုန်သည်၊ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကာ=နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကုန်၍) ဣဋ္ဌာယ=အလိုရှိအပ်သော အကျိုးဝိပါက် အလိုငှာ၊ ကန္တာယ=နှစ်သက်ဖွယ်အကျိုးဝိပါက်အလိုငှာ၊ မနာပါယ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော အကျိုးဝိပါက်အလိုငှာ၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလိုငှာ၊ သုခါယ=ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း- ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ပုညာဘိသန္ဓာ= ကောင်းမှုအယဉ်တို့သည်၊ ကုသလာဘိသန္ဓာ=ကုသိုလ်အယဉ်တို့သည်၊ သုခဿာ ဟာရာ=သုခကိုဆောင်ကုန်သည်၊ သောဝဂ္ဂိကာ=ကုန်သည်။ပ။ သုခါယ=ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယဿ =အကြင်ဒါယကာ၏၊ စိဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနော=ဝတ်ရုံသုံးစွဲစဉ်၊ အပ္ပမာဏံ=အပ္ပမာဏတရားဖြစ်သော၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့၏ အကျင့်ဂုဏ်ပမာဏကို ဖော်ပြ ပြုလုပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော ကိလေသာမရှိသော၊ စေတောသမာဓိ= အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိသို့၊ ဥပသမ္ပန္န=ရောက်၍၊ ဝိဟရတိ= နေအံ့၊ တဿ=ထိုသင်္ကန်းလှူသော ဒါယကာမှာ၊ အပ္ပမာဏော=အတိုင်းအတာ မရှိသော၊ ဝါ=အလွန်များလှစွာသော၊ ပုညာဘိသန္ဓော=ကောင်းမှု၏ အယဉ်သည်၊ ကုသလာဘိသန္ဓော=ကုသိုလ်၏ အယဉ်သည်၊ သုခဿာဟာရာ=သုခကိုဆောင် သည်။ပ။ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကော=ငှာဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဣဋ္ဌာယ=ငှာ။ပ။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ပ။

ပိဏ္ဏပါတံ=ဆွမ်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနော=ဘုဉ်းပေးစဉ်။ပ။ တဿ=ထိုဆွမ်း ဒါယကာမှာ၊ အပ္ပမာဏော=အတိုင်းအတာမရှိသော၊ ဝါ=သော၊ ပုညာဘိသန္ဓော= သည်။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။ပ။ ဝိဟာရံ=ကျောင်းကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနော=မှီခိုသုံးစွဲ နေထိုင်စဉ်။ပ။ တဿ=ထိုကျောင်းဒါယကာမှာ။ပ။ ပဉ္စပိဋ္ဌံ=ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနော=သုံးစွဲနေစဉ်။ပ။ တဿ=ထိုညောင်စောင်းအင်းပျဉ် အလှူရှင် ဒါယကာမှာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယဿ=အကြင်

ဒါယကာ၏။ ဂိလာနပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရံ=လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်းအဆောက်အအုံဖြစ်သော ဆေးကို၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂)သုတ်၌လည်း ကြည့်] ပရိဘုဉ္ဇမာနော=သောက်သုံး မှီဝဲနေစဉ်။ပ။ တဿ=ထိုဆေးဒါယကာမှာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ပုညာဘိသန္တာ=တို့သည်၊ ဣမေ ကုသလာဘိသန္တာ=တို့သည်၊ သုခဿာ ဟာရာ=ကုန်သည်။ပ။ သုခါယ=ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ပန=ကောင်းမှုကုသိုလ်ပမာဏ များပြားလှပုံကား၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ပုညာဘိသန္ဓေဟိ=ဤကောင်းမှုအယဉ်တို့နှင့်၊ ဣမေဟိ ကုသလာဘိသန္ဓေဟိ=ဤကုသိုလ်အယဉ်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတဿ=ပြည့်စုံသော၊ အရိယသာဝကဿ=အရိယသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်၏၊ ပုညဿ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏၊ ပမာဏံ=အရေအတွက်ပမာဏကို၊ [ဂဟေတုံ၌စပ်] “ဇတ္တကော=ဤမျှအရေအတွက်ရှိသော၊ ပုညာဘိသန္ဓော=ကောင်းမှုအယဉ်သည်။ပ။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏” ဣတိ=ဤသို့၊ ဂဟေတုံ=မှတ်ယူခြင်းငှာ၊ န သုကရံ=လွယ်ကူစွာ မပြုအပ်၊ အထ ခေါ်=အမှန်စင်စစ်ကား၊ အသချေယျော=မရေတွက်နိုင်သော၊ အပ္ပမေယျော=မချင့်ချိန်နိုင်သော၊ မဟာပုညက္ခန္ဓောတွေဝ=ကြီးမားလှသော ကောင်းမှု အစုအပုံဟူ၍သာလျှင်၊ သင်္ခံ=ခေါ်ဝေါ်အပ်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ မဟာသမုဒ္ဒေ=မဟာသမုဒြား၌၊ “ဇတ္တကာနိ=ဤမျှအရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဥဒကာဠကာနိ=ရေပြည်ကွမ်းစားတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ ဇတ္တကာနိ=ကုန်သော၊ ဥဒကာဠကသတာနိ=ရေပြည်ကွမ်းစား အရာတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဇတ္တကာနိ=ကုန်သော၊ ဥဒကာဠကသဟဿာနိ=ရေပြည်ကွမ်းစားအထောင်တို့တည်း၊ ဣတိဝါ=လည်းကောင်း၊ ဇတ္တကာနိ=ကုန်သော၊ ဥဒကာဠကသတသဟဿာနိ=ရေပြည်ကွမ်းစား အသိန်းတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဥဒကဿ=ရေ၏၊ ပမာဏံ=အရေအတွက် ပမာဏကို၊ ဂဟေတုံ=မှတ်ယူခြင်းငှာ၊ နသုကရံ=အပ်၊ အထခေါ်=အမှန်စင်စစ်သော်ကား အသချေယျော=သော၊ အပ္ပမေယျော=သော၊ မဟာဥဒကာက္ခန္ဓောတွေဝ=ကြီးမားလှစွာသော ရေအစုအပုံဟူ၍သာလျှင်၊ သင်္ခံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။ သင်္ခံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

မဟောဒမိ=များစွာသောရေတို့ကို ဆောင်ထားတတ်သော၊ အပရိမိတံ= (ပြည်ကွမ်းစား အရေအတွက်အားဖြင့်) မချင့်ချိန် မရေမတွက်နိုင်သော၊ မဟာသရံ=ကြီးမားလှသော ရေအိုင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကြီးမားသော အသံရှိရာဖြစ်သော၊ ဗဟုဘေရဝံ=များစွာသော သက်ရှိသက်မဲ့ ကြောက်မက်ဖွယ်အာရုံရှိရာဖြစ်သော၊

ရတုဂဏာနံ=ရတနာအပေါင်းတို့၏။ အာလယံ=တည်ရာဌာနဖြစ်သော၊ သာဂရံ=သမုဒြာသို့၊ နရဂဏသံဃာသေဝိတာ=လူအုပ်စု လူအပေါင်းတို့သည် မှီခိုအပ်ကုန်သော၊ ပုထု=များပြားလှကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကုန်၍) သဝန္တိ=စီးသွားကုန်သော၊ နဇ္ဇော=မြစ်တို့သည်၊ ဥပယန္တိ ယထာ=စီးဝင်သက်ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ အန္ဓဒ ပါနဝတ္ထဒံ=အစားအစာကို ပေးလှူတတ်၊ အဖျော်နှင့် အဝတ်သင်္ကန်းကို ပေးလှူတတ်သော၊ သေယျာနိသဇ္ဇတ္ထရဏဿ=အိပ်ရာ ထိုင်နေရာ ကျောင်းနှင့် အခင်းကို၊ ဒါယကံ=ပေးလှူတတ်သော၊ ပဏ္ဍိတံ=ပညာရှိသော၊ နရံ=ပုဂ္ဂိုလ်သို့၊ ပုညဿ=ကောင်းမှု၏၊ ဓာရာ=အယဉ်တို့သည်၊ ဥပယန္တိ=ကပ်ရောက်ကုန်၏၊ (ကေ ဝိယ=အဘယ်တို့ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) ဝါရိဝဟာ=ရေကို ဆောင်တတ်ကုန်သော၊ နဇ္ဇော=မြစ်တို့သည်၊ သာဂရံ=သမုဒြာသို့၊ ဥပယန္တိ ယထာ=စီးဝင်သက်ရောက်ကုန်သကဲ့သို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဉ္စမံ။

၆-သမ္ဘဒါသုတ်

၄၆။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သမ္ဘဒါ=ပြည့်စုံခြင်းတို့သည်၊ ဣမာ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သဒ္ဓါသမ္ဘဒါ=သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ သီလသမ္ဘဒါ=သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ သုတသမ္ဘဒါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ပရိယတ္တိတရား၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ စာဂသမ္ဘဒါ=စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှု ကုသိုလ်၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ပညာသမ္ဘဒါ=ပညာ၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္ဘဒါ= တို့သည်၊ ဣမာ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ) ဆဋ္ဌံ။

၇-ဓမ္မသုတ်

၄၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓနာနိ=ဥစ္စာတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သဒ္ဓါဓနံ=သဒ္ဓါဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ သီလဓနံ=သီလဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ သုတဓနံ=သုတဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ (ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ပရိယတ္တိတရားဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း) စာဂဓနံ=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်စေတနာဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ ပညာဓနံ=ပညာဟူသော ဥစ္စာလည်းကောင်းတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓါဓနံ=သဒ္ဓါဥစ္စာဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=ဤသာသနာတော်၌။ပ။ [၃-အကြိမ်ရိုက်၊ ဤစာအုပ်၊ နာ-၃၊ ၄ ကြည့်] ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ [ဤစာအုပ်၊ စာမျက်နှာ-၆၄ ကြည့်] ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ

=မှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤ(အရိယသာဝက
၏) ပါဏာတိပါတ စသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို၊ သီလဓနံ=သီလဥစ္စာဟူ၍၊
ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုတဓနံ=သုတဥစ္စာဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=
တို့၊ ဣဒံ=ဤ၊ အရိယသာဝကော=သည်။ပ။ ဒိဋ္ဌိယာ=ဖြင့်၊ သုပုဋိဝိဒ္ဓါ=ကုန်သည်၊
ဟောန္တိ=ကုန်၏၊ [ဤ၌ ပဋိဝိဒ္ဓေါဟု ဩကာရန္တဖြင့် စာရိုက်လွဲနေ၏၊ ထို့ပြင်
သုတဓန၏ အဖြေ ဝိတ္ထာရဝါကျသည် ဤပဉ္စကနိပါတ်၌ ရှေးက တခါမျှ
မပါခဲ့ဖူးသေး၊ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ ပေယျာလမမြုပ်သင့်၊ ဝါကျအပြည့်အစုံကို
သတ္တကနိပါတ်ပါဠိတော်၊ နှာ-၃၉၉ (သတ္တကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆) ဝိတ္ထတနေသုတ်
ကြည့်၊ အနက်ကိုမူ ဤပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၇)သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ
-၁၉၇) ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤများစွာ ကြားနာသင်မှတ် ဆည်းပူးထား
အပ်သော သုံးမြာပိဋကတ် ပရိယတ်ကို၊ သုတဓနံ=သုတဥစ္စာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=
ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စာဂဓနံ=စွန့်ကြဲမှုဥစ္စာဟူသည်၊ ကတမဉ္စ=ဟူမူ။ပ။
ဝိဂတမလမစ္ဆေရေန=ကင်းရှင်းသော ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးရှိသော၊ စေတသာ=
စိတ်ဖြင့်၊ မုတ္တစာဂေါ=လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်ကြဲမှုရှိလျက်၊ ပယတပါဏိ=
ဆေးကြောအပ်သော လက်ရှိလျက်၊ ဝေါသဂ္ဂရတော=စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းမှု၌
မွေ့လျော်လျက်၊ ယာစယောဂေါ=တောင်းရမ်းအလှူခံခြင်းငှာ သင့်လျော်လျက်၊
ဝါ=တောင်းရမ်း အလှူခံသူတို့နှင့် ယှဉ်တွဲမှုရှိလျက်၊ ဒါန သံဝိဘာရဂတော=
ပေးလှူခြင်း ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း၌ မွေ့လျော်လျက်၊ အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ=
နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤဝန်တိုမှုကင်း စွန့်ကြဲ လှူဒါန်းခြင်းတည်းဟူသော
ကုသိုလ်စေတနာကို၊ စာဂဓနံ=စွန့်ကြဲမှုဥစ္စာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ [ထို့နောက်
ဤပဉ္စက နိပါတ်စာပိုဒ်(၂)သုတ်(ဤစာအုပ်၊ နှာ-၅) ကြည့်]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဣဒံ=ဤ ဥဒယတ္ထဂါမိနိ စသောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပညာကို၊ ပညာဓနံ=ပညာ
ဥစ္စာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ယဿ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ တထာဂတေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အစလာ=
လှုပ်ရှားယိမ်းယိုင်ခြင်းမရှိသော၊ သုပုတိဋ္ဌိတာ=ကောင်းမွန်ခိုင်ခံ့ တည်တံ့သော၊
သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါသည်၊ (သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်ဖြင့်လာသော သဒ္ဓါသည်) အတ္ထိ=
ရှိ၏၊ ယဿ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ကလျာဏံ=ကောင်းသော၊ အရိယကန္တံ=အရိယာ
တို့ နှစ်သက်အပ်သော၊ ပသံသိတံ=(ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိတို့) ချီးမွမ်းအပ်
သော၊ သီလဉ္စ=သီလသည်လည်း၊ (သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလသည်လည်း) အတ္ထိ=
ရှိ၏။

ယဿ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သံဃေ=သံဃာတော်၌၊ ပသာဒေါ=ကြည်ညို
ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဥဇုဘူတံ=ဖြောင့်မတ်သည်ဖြစ်သော၊ ဒဿနဉ္စ=ဉာဏ်

အမြင်သည်လည်း၊ (ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်အမြင်သည်လည်း)အတ္ထိ=၏၊ တံ= ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (သဒ္ဓါ သီလ ပဿာဒနှင့် ဒဿနမည်၊ လေးလီစုံမှတ်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ် မြတ်ကို) အဒလိဒ္ဓေါတိ=ဥစ္စာမမဲ့ မဆင်းရဲသူဟူ၍၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာ ကြွယ်ဝ ချမ်းသာသူဟူ၍၊ အာဟု=မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဇီဝိတံ= အသက်ရှင်ခြင်းကို၊ အမောယံ=အကျိုးမပြီး အချည်းနှီးမဟုတ်ဟူ၍၊ (အာဟု= ကုန်၏)။

တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ယင်းလေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ မဆင်းရဲသူ ဖြစ်ခြင်း အချည်းနှီး အသက်ရှင်နေခြင်းမဟုတ်၍ အသက်ရှင်ရကျိုးနပ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်) ဗုဒ္ဓါနံ=ဘုရားရှင်တို့၏၊ သာသနံ=အဆုံးအမ ဩဝါဒကို၊ သရံ(သရန္တော)=သတိရလျက်၊ ဝါ=သတိရသော၊ မေဓာဝီ=ပညာရှိ သည်၊ သဒ္ဓဉ္စ=သဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ သီလဉ္စ=သီလကိုလည်းကောင်း၊ ပဿာဒဉ္စ=ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဒဿနဉ္စ= သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သော ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနုယုဉ္စထ=အထပ်ထပ် အားထုတ်သင့်၏၊ ဝါ=အားထုတ်မနား ဖြစ်ပွားစေသင့်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) သတ္တမံ။

၈-အလဗ္ဘနီယဌာနသုတ်

၄၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမဏေန ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ=ပုဏ္ဏားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဗြာဟ္မဏအမည်ခံပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်းကောင်း၊ ဒေဝေန ဝါ=နတ်သည် လည်းကောင်း၊ မာရေန ဝါ=မာရ်နတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မုနာ ဝါ=ဗြဟ္မာသည်လည်းကောင်း၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ဧကနစိ ဝါ=အခြားတဦးဦးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ အလဗ္ဘနီယာနိ=မရအပ် မရနိုင်ကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ ပေတည်း။ပ။ဇရာဓမ္မံ=ငါ၏ အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘောသည်၊ မာ ဇီရိံ=မအိုမင်း မရင့်ရော်ပါစေသတည်း၊ [အိုခြင်းသဘောမှ တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလဲ၍ မအိုခြင်း သဘော ဖြစ်သွားပါစေသတည်း ဟူလို] ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့် အတိုင်း မအိုခြင်းသည်၊ သမဏေန ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ ဧကနစိ ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ အလဗ္ဘနီယံ=မရအပ် မရနိုင်သော၊ ဌာနံ= အကြောင်းပေတည်း။

ဗျာဓိဓမ္မံ=ငါ၏ မကျန်းမမာ နာခြင်းသဘောသည်၊ မာ ဗျာဓိယိံ=မနာပါ စေသတည်း၊ (မကျန်းမမာ နာခြင်း မဖြစ်ပါစေသတည်း) ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့်အတိုင်း မနာခြင်းသည်၊ သမဏေန ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ဧကနစိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အလဗ္ဘနီယံ=သော၊ ဌာနံ=အကြောင်းတည်း။

မရဏဓမ္မံ=ငါ၏ သေခြင်းသဘောသည်။ မာ မိယံ=မသေပါစေသတည်း၊ ဣတိ= ဤသို့ တောင့်တသည့်အတိုင်း မသေခြင်းသည်။ပ။ အလတ္တနီယံ=သော၊ ဌာနံ= တည်း၊ ခယဓမ္မံ=ငါ၏ ကုန်ခန်းခြင်းသဘောသည်။ မာ မိယံ=မကုန်ခန်းပါစေ သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့်အတိုင်း မကုန်ခန်းခြင်းသည်။ပ။ ဌာနံ=တည်း၊ နဿနဓမ္မံ=ငါ၏ ပျက်စီးခြင်းသဘောသည်။ မာ နဿိ=မပျက်စီး ပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ တောင့်တသည့်အတိုင်း မပျက်စီးခြင်းသည်။ပ။ ဌာနံ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿုတဝတော=အကြားအမြင်သုတ မရှိသော၊ ဝါ= အာဂမသုတ အဓိဂမသုတမရှိသော၊ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၁)လည်းကြည့်] ပုထုဇ္ဇနဿ=အန္ဓုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=အဝိဇ္ဇာလွှမ်းမီ၍ အကန်းပကတိဖြစ်သော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဧရာဓမ္မံ=အိုခြင်းသဘောသည်၊ ဇီရတိ=အို၏၊ သော=ထိုအန္ဓု ပုထုဇဉ်သည်၊ ဧရာဓမ္မေ=အိုခြင်းသဘောသည်၊ ဇိဏ္ဏေ=အိုလသော်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ န ပဋိသဗ္ဗိက္ခတိ=မဆင်ခြင် မစဉ်းစား (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ န ပဋိသဗ္ဗိက္ခတိ= မဆင်ခြင် မစဉ်းစားသနည်းဟူမူ)

ဧကဿ=တယောက်တည်းသော၊ မယံ ဧဝ=ငါ၏သာလျှင်၊ [တနည်း- မယံ ဧဝ ဧကဿ=ငါတယောက်တည်း၏သာလျှင်] ဧရာဓမ္မံ=သည်၊ န ဇီရတိ= အိုသည်မဟုတ်၊ အထ ခေါ=အဟုတ်အမှန်ကား၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ အာဂတိ=ရှေးဘဝမှ ဤယခုဘဝသို့ လာရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဤ ယခုဘဝသို့ လာခဲ့ရာ ရှေးဘဝသည်လည်းကောင်း၊ ဂတိ=နောက်အနာဂတ်ဘဝသို့ သွားရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=နောက်ထပ် သွားရောက်ရမည့် ဘဝသည်လည်းကောင်း၊ စုတိ=စုတေသေလွန်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဥပပတ္တိ =အထပ်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် ပမာဏရှိ၏၊ သဗ္ဗေသံ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ တေသံ သတ္တာနံ=(အာဂတိ ဂတိ စသည်ရှိနေသော) ထိုသတ္တဝါဟူသမျှတို့၏လည်း၊ ဧရာဓမ္မံ=သည်၊ ဇီရတိ=၏။

ခေါ ပန=ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက်၊ (ထိုသို့ သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ အိုခြင်း သဘောသည် အိုသည်သာ ဖြစ်ပါလျက်) အဟံ=ငါသည်၊ ဧရာဓမ္မေ=အိုခြင်း သဘောသည်၊ ဇိဏ္ဏေ=အိုလသော်၊ စေ သောစေယျံ=အကယ်၍ ဝမ်းနည်းပူဆွေး ငြားအံ့၊ စေ ကိလမေယျံ=အကယ်၍ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ငြားအံ့၊ စေ ပရိဒေဝေယျံ= အကယ်၍ ငိုကြွေးငြားအံ့၊ ဥရတ္တာဋ္ဌိ=ရင်ဘတ်ကို တီးခတ်ထုရိုက်၍၊ စေ ကန္ဓေယျံ=အကယ်၍ မြည်တမ်းငြားအံ့၊ သမ္မောဟံ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းသို့၊ စေ အာပဇ္ဇေယျံ=အကယ်၍ ရောက်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ဝမ်းနည်းခြင်း စသည် ဖြစ်နေလသော်) မေ=ငါ့အား၊ ဝါ=ငါ၏စိတ်၌၊ ဘတ္တမ္ပိ=ထမင်းသည် လည်း၊ နုတ္တာဒေယျံ=မဆာလောင် မနှစ်သက်ရာ၊ ဝါ=ဆာလောင်နှစ်သက်မှုကို

မဖြစ်စေရာ၊ ကာယေပိ=ခန္ဓာကိုယ်၌လည်း၊ ဒုဗ္ဗဏှိယံ=မတင့်တယ်သော အဆင်း ရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ဝါ=အဆင်းမလှသူ၏အဖြစ်သည်။ ဩက္ကမေယျ=သက်ရောက် ရာ၏။ ကမ္မန္တာပိ=လုပ်ငန်းကိစ္စတို့သည်လည်း၊ နပုဝတ္တေယျ=မဖြစ်ကုန်တော့ရာ၊ ဝါ=ပျက်စီးကုန်ရာ၏။ အမိတ္တာပိ=ရန်သူတို့သည်လည်း၊ အတ္တမနာ=နှစ်သက် သောစိတ် ရှိကုန်သည်။ အဿု=ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ မိတ္တာပိ=မိတ်ဆွေတို့သည်လည်း၊ ဒုဗ္ဗနာ=မကောင်းသောစိတ် ရှိကုန်သည်။ ဝါ=စိတ်မချမ်းသာကုန်သည်။ အဿု= ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (န ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=မဆင်ခြင် မစဉ်းစား)

သော=ထိုအန္ဓပုထုဇဉ်သည်။ ပ။ သောစတိ=ဝမ်းနည်းပူဆွေး၏။ ကိလမတိ=ပင်ပန်းနွမ်းနယ်၏။ ပရိဒေဝတိ=ငိုကြွေး၏။ ဥရတ္တာဋ္ဌိ=၍၊ ကန္တတိ= မြည်တမ်း၏။ သမ္မောဟံ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿုတဝါ=သော၊ အယံ ပုထုဇ္ဇနော = ဤအန္ဓပုထုဇဉ်သည်။ သဝိသေန=အဆိပ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=အဆိပ်လူးသော၊ သောကသလ္လေန= သောကတည်းဟူသော မြားပြောင့်သည်။ ဝိဒ္ဓေါ=စူးဝင်အပ်သည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အတ္တာနံယေဝ=မိမိကိုယ်ကိုသာလျှင်၊ ပရိတာပေတိ=ပူလောင်စေ၏။ (ဣတိ= ဤသို့) ဝုစ္ဆတိ=ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အလဗ္ဘနိယဋ္ဌာနကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့) အဿုတဝတော=သော၊ ပုထုဇ္ဇနဿ=၏။ ဗျာဓိဓမ္မံ=နာခြင်းသဘောသည်။ ဗျာဓိယတိ=နာ၏။ ပ။ မရဏဓမ္မံ=သေခြင်းသဘောသည်။ မိယတိ=သေ၏။ ပ။ ခယဓမ္မံ=ကုန်ခန်းခြင်းသဘောသည်။ ခိယတိ=ကုန်ခန်း၏။ ပ။ နဿနဓမ္မံ= ပျက်စီးခြင်းသဘောသည်။ နဿတိ=ပျက်စီး၏။ သော=ထိုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ နဿနဓမ္မေ=ပျက်စီးခြင်းသဘောသည်။ နဋ္ဌေ=ပျက်စီးလသော်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ န ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=စား၊ (ကိန္တိ=သို့၊ န ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဟူမူ) ဧကဿ=သော၊ မယံ ဝေ=လျှင်၊ နဿနဓမ္မံ=သည်။ န နဿတိ=ပျက်စီးသည်မဟုတ်၊ အထခေါ= ကား။ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=အရိယသာဝကအတွက် ချီးမွမ်းဖွယ်ကား၊ သုတ ဝတော=အကြားအမြင်သုတရှိသော၊ ဝါ=အာဂမသုတ အဓိဂမသုတရှိသော၊ အရိယသာဝကဿ=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သောတပည့်၏။ ဝါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော် ကောင်း၏ တပည့်၏။ ဧရာဓမ္မံ=သည်။ ဇီရတိ=၏။ သော=ထို အရိယသာဝကသည်။ ပ။ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏။ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဟူမူ)။ ပ။ န သောစတိ=ဝမ်းမနည်း၊ ဝါ=မပူဆွေး၊ န ကိလမတိ=မပင်ပန်း မနွမ်းနယ်။ ပ။ ဥရတ္တာဋ္ဌိ=၍၊ န ကန္တတိ=မမြည်တမ်း၊ သမ္မောဟံ=သို့၊ န အာပဇ္ဇတိ=မရောက်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေန=အကြင် သောကမြားငြောင့်သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ=စူးဝင် အပ်သော၊ ဝါ=စူးဝင်ခံရသော၊ အသုတဝါ=သော၊ ပုထုဇ္ဇနော=သည်၊ အတ္တာနံ ယေဝ=လျှင်၊ ပရိတာပေတိ=၏၊ သုတဝါ=အကြားအမြင် သုတရှိသော၊ ဝါ=သော၊ အယံ အရိယသာဝကော=ဤအရိယာသူတော်ကောင်းတပည့်သည်၊ သဝိသံ=အဆိပ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=အဆိပ်လူးအပ်သော၊ တံ သောကသလ္လံ =ထိုသောကမြားငြောင့်ကို၊ အဗ္ဗဟိ=ဆွဲနုတ်ပြီ၊ အသောကော=ပူဆွေးဝမ်းနည်းမှု (သောက)မရှိသည်၊ ဝိသလ္လော=မြားငြောင့်မရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အရိယ သာဝကော=သည်၊ အတ္တာနံယေဝ=လျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာပေတိ=ငြိမ်းအေးစေ၏၊ (ဣတိ =ဤသို့) ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ= အခြားသော ချီးမွမ်းဖွယ်ကို၊ (အဟံ=သည်၊ ဘာသိသာမိ=အံ့)။ပ။ [ပရိနိဗ္ဗာ- ပေတိတံ-ဟူ၍ ဣတိသဒ္ဓါ ပါဖွယ်မလိုပါ၊ သို့သော် ပါနေခြင်းကြောင့် ဝုစ္စတိ သို့ ပြန်စပ်ဖို့သာ ရှိတော့၏]။

[ဂါထာ]ဣဓ=ဤလောက၌၊ သောစနာယ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းနေခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရိဒေဝနာယ=ငိုကြွေးနေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပ္ပကောပိ=အနည်းငယ်မျှလည်းဖြစ်သော၊ အတ္ထော=(အိုနာသေခြင်း စသည် တို့၏) မအို မနာ မသေခြင်းစသော အကြောင်းတရားကို၊ အပိ=အမှန်တကယ် ပင်၊ န လဗ္ဘာ=မရအပ် မရနိုင်၊ ပစ္စတ္တိကာ=ရန်သူတို့သည်၊ ဧနံ=ထိုပုထုဇဉ် လူဗာလကို၊ သောစန္တံ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းလျက်၊ ဒုခိတံ=ဖြစ်သော ဒုက္ခရှိသည်ကို၊ ဝါ=ဒုက္ခရောက်နေသည်ကို၊ ဝိဒိတွာ=သိကြကုန်၍၊ အတ္တမနာ=ကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ =ဖြစ်ကုန်၏။

စ ခေါ=အရိယာပညာရှိတို့အတွက် ချီးမွမ်းဖွယ်ကား၊ ယတော= အကြင်အခါ၌၊ အတ္ထဝိနိစ္ဆယညျ=(ဖြစ်ပေါ်လာသော) ထိုထိုအကြောင်းကိစ္စ၏ အဆုံးအဖြတ်ကို သိမြင်သော၊ ပဏ္ဍိတော=အရိယာတပည့် ပညာရှိသည်၊ အာပဒါသု=(အိုနာသေစသော) ဘေးရန်တို့ကြောင့်၊ န ဝေဓတိ=မတုန်လှုပ်၊ ဝါ=မပူဆွေး၊ (တတော=ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုပညာရှိ၏၊ ပစ္စတ္တိကာ=ရန်သူ တို့သည်၊ [ပစ္စတ္တိကာ+အဿ]အဿ=ထိုပညာရှိ၏၊ [လိုက်ပေးသည်] အဝိကာရံ =ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိသော၊ ဝါ=ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရာဏံ= ရှေးပင်ကို ပုံမှန်အတိုင်းဖြစ်သော၊ မုခံ=မျက်နှာကို၊ ဒိသ္မာ=မြင်ကြရ၍၊ ဒုခိတာ= ဒုက္ခရောက်ကြကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ဇပွေန=(အိုနာသေဘေး စသည်တို့၏) ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ မန္တေန=တန်ခိုးအစွမ်းထက်သော မန္တန်ကို ရွတ်အံခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ သုဘာသိတေန=(အိုနာသေဘေး စသည်တို့ကို) ကောင်းစွာ တောင်းပန် ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနုပ္ပဒါနေန=တံခိုးလက်ဆောင်

တရာ တထောင် ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဝေဏိယာ ဝါ=မိုးနွယ်
 စဉ်ဆက် အလေ့အကျက်ကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယတ္ထ=အကြင်
 အကြင်အရပ်၌၊ ယထာ ယထာ=(ဇေယျ မန္တစသော)အကြင် အကြင် နည်းလမ်းဖြင့်၊
 (ပရက္ကမန္တော=ကြိုးစားအားထုတ်လသော်) အတ္တံ=မအိုခြင်း စသော အကြောင်း
 တရားကို၊ လဘောထ=ရနိုင်ရာ၏၊ တတ္ထံ=ထိုထိုအရပ်၌၊ တထာ တထာ=ထိုထို
 နည်းလမ်းဖြင့်၊ (မအိုမနာခြင်း စသည်တို့ကို ရနိုင်လောက်သော နည်းလမ်းဖြင့်)
 ပရက္ကမေယျ=ကြိုးစားအားထုတ်ရလေရာ၏၊ [ဇေယျ မန္တ သုဘာသိတ စသော
 နည်းလမ်းဖြင့် မအို မနာ မသေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်၍ ရနိုင်လျှင်
 ကြိုးစားအားထုတ်ရလေရာ၏၊ သို့သော် မည်သို့ပင် ကြိုးစားသော်လည်း အိုမည်
 နာမည် သေမည်သာ ဖြစ်၏ဟူလို။ ဤသုတ်နှင့် အဋ္ဌကထာကြည့်၍ အရာဋ္ဌာန
 အားလျော်စွာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူရ၏၊ ထို့ကြောင့် ပဉ္စကနိပါတ်ဇာတ်အဋ္ဌကထာ
 (ဇာ၊ ၄၊ တ-၁၉၁)နှင့် တထပ်တည်း မတူနိုင်။]

မယာ ဝါ=ငါသည်လည်းကောင်း၊ အညေန ဝါ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ဦးဦး
 သည်လည်းကောင်း၊ ဒေဝ အတ္ထော=ထိုမအိုခြင်း စသော အကြောင်းတရားကို၊
 အလတ္တနေယျာ=မရအပ် မရနိုင်၊ (ဣတိ=ဤသို့) သစေ ပဓာနေယျ=အကယ်၍
 သိငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့သိသည်ဖြစ်လသော်၊ မယာ=ငါသည်) ကမ္မံ=
 ဝဇ္ဇဂါမိကံကို၊ ဝါ=ဝဋ်ဆင်းရဲသို့ လားရောက်စေတတ်သောကံကို၊ ဒဠံ=ခိုင်မြဲ
 စွာ၊ (အာယူဟိတံ=အားထုတ်စုဆောင်းအပ်ခဲ့ပြီ၊ သော အဟံ=ထိုငါသည်)
 ဒါနိ=ယခု၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့လျှင်၊ ကရောမိ=ပြုလုပ်နိုင်တော့မည်နည်း၊
 (တနည်း-ကိန္တိ ကရောမိ=ဘာတတ်နိုင်တော့မည်နည်း။ ဝဇ္ဇဂါမိကံတွေကို ပြု
 ခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အိုနာသေဘေး စသည် ကင်းဝေးဖို့ရာ မည်သည့်နည်းနဲ့မျှ
 မတတ်နိုင်တော့ဟူလို) ဣတိ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ အသောစမာနော=မပူ
 ဆွေး ဝမ်းမနည်းဘဲ၊ အဓိဝါသယေယျ=အောင့်အည်း သည်းခံရမည်၊ (ဣတိ=
 ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) အဋ္ဌမံ။

၉-ကောသလသုတ်

၄၉။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ပသေနဒိ=ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသလော=
 ကောသလတိုင်းပြည်၏ အကြီးအကဲ အရှင်သခင်ဖြစ်သော၊ [ကောသလရဋ္ဌဿ
 အဓိပတိ ကောသလော] ရာဇာ=မင်းသည်။ ပ၊ နိသိဒိ=ပြီ၊ တေန ခေါ ပန
 သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ကောသလမင်း မြတ်စွာဘုရားထံ သွားရောက်၍ ရှိခိုးပြီး
 ထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌)၊ မလ္လိကာ=မလ္လိကာမည်သော၊ ဒေဝီ=မိဖုရားသည်၊
 ကာလင်္ကတာ=ကွယ်လွန်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အထ ခေါ=(မလ္လိကာမိဖုရား
 ကွယ်လွန်ရာ) ထိုအခါ၌၊ အညတရော=တယောက်သော၊ ပုရိသော=ယောက်ျား
 သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ပသေနဒိ=သော၊ ကောသလော=သော၊ ရာဇာ=

မင်းသည်၊ (အတ္တိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=၍၊ ပသေနဒိဿ=ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသလဿ=ကောသလတိုင်းပြည်ရှင် ဘုရင်ဖြစ်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ဥပကဏ္ဍကော=နားအရင်း၌၊ ဝါ=နားအနီး၌၊ "ဒေဝ=မင်းမြတ်၊ မလ္လိကာ=သော၊ ဒေဝီ=သည်၊ ကာလင်္ကတာ=ကွယ်လွန်ပါပြီ" ဣတိ=ဤသို့၊ အာရောစေသိ=သံတော်ဦးတင်ပြီး။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=သံတော်ဦးတင်အပ်လသော်၊ ပသေနဒိ=သော၊ ကောသလော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဒုက္ခိ=စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဒုမ္မနော=မကောင်းသောစိတ် ရှိသည်၊ ပတ္တက္ခန္ဓော=အောက်သို့ ငိုက်ဆိုက်ကျသော လည်ကုပ် ရှိသည်၊ အဓောမုခေါ=အောက်သို့ငုံ့သော မျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပဇ္ဇာယန္တော=ထိုထိုဤဤ ကြံစည်မှိုင်းတွေလျက်၊ အပ္ပဋ္ဌိဘာနော=ညာဏ်အားရှေ့ရှု ထင်ပေါ်လာသော စကားမရှိဘဲ၊ (စကားတခွန်းမျှ မပြောဘဲ) နိသိဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပသေနဒိ=သော၊ ကောသလံ=ကောသလတိုင်းပြည်ရှင် ဖြစ်သော၊ ရာဇာနံ=မင်းကို၊ ဒုက္ခိ=စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်ကို၊ ဒုမ္မနံ=မကောင်းသောစိတ်ရှိသည်ကို၊ ပတ္တက္ခန္ဓံ=ရှိသည်ကို၊ အဓောမုခံ=ကို၊ ပဇ္ဇာယန္တံ=ထိုထိုဤဤ ကြံစည်မှိုင်းတွေနေသည်ကို၊ အပ္ပဋ္ဌိဘာနံ=မရှိသည်ကို၊ ဝိဒိတွာ=သိတော်မူ၍။ပ။ ဧဝံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) မဟာရာဇေ=မင်းမြတ်၊ သမဏေန ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ လောကသ္မိ=၌၊ ကေနစိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အလဗ္ဘနိယာနိ=ကုန်သော၊ ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ နဝမံ။

၁၁-နာရဒသုတ်

၅၀။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ နာရဒေါ=အရှင်နာရဒသည်၊ ပါဠိပုတ္တေ=ပါဠိပုတ်မြို့၌၊ ကုက္ကုဋ္ဌာရာမေ=ကုက္ကုဋ္ဌကျောင်းတိုက်၌၊ ဝါ=ကုက္ကုဋ္ဌသူဌေးသည် ဆောက်လုပ်စေအပ်သော ကျောင်းတိုက်၌၊ [အာရာမ=အာရမ်၊ ဝါ=ကျောင်းတိုက်] ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (အရှင်နာရဒ၏ ပါဠိပုတ်မြို့ ကုက္ကုဋ္ဌကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) မုဏ္ဍဿ=မုဏ္ဍမည်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ပိယာ=ချစ်ခင်အပ်သော၊ မနာပါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ ဘဒ္ဒါ=ဘဒ္ဒါမည်သော၊ ဒေဝီ=မိဖုရားသည်၊ ကာလင်္ကတာ=ကွယ်လွန်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

သော=ထိုမုဏ္ဍမည်သော မင်းသည်၊ ပိယာယ=ချစ်ခင်အပ်သော၊ မနာပါယ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ ဘဒ္ဒါယ=ဘဒ္ဒါမည်သော၊ ဒေဝိယာ

=မိဖုရားသည်၊ ကာလင်္ကာယာယ=ကွယ်လွန်လသော်၊ နေဝ နာယတိ=ရေလည်း
 မချိုး၊ န ဝိလိမ္ပတိ=နုံ့သာလည်း၊ မလိမ်းကျံ၊ ဘတ္တံ=ထမင်းကို၊ န ဘုဒ္ဓတိ=
 မစားလည်း၊ မစား၊ ကမ္မန္တံ=တိုင်းပြည်ရေးရာ လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊ န ပယောဇေတိ=
 ကြိုးစားအားထုတ် မပြုလုပ်လည်း၊ မပြုလုပ်စေ၊ ဝါ=ကြောင့်ကြလည်း၊ မစိုက်၊
 ရတ္တိန္ဒြိဝံ=နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဘဒ္ဒါယ=ဘဒ္ဒါမည်သော၊ ဒေဝိယာ=မိဖုရား၏၊
 သရီရေ=ကိုယ်ကောင်၌၊ အစ္စောမုစ္ဆိတော ' =လွန်ကဲသောတဏှာဖြင့် တွေဝေ
 မေ့လျော့ခြင်းသို့ ရောက်၏၊ (မျိုးချလိုက်သကဲ့သို့ ကိစ္စတုံး အဆုံးသတ် ဖမ်းချုပ်
 ဆုပ်ကိုင်တတ်သော တဏှာဟူသော တွေဝေမေ့လျော့ကြောင်း သဘောတရားဖြင့်
 တွေဝေမေ့လျော့ခြင်းသို့ ရောက်၏)။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ မုတ္တော=ဓုတ္တာမည်သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊
 ပိယကံ=ပိယကမည်သော၊ ကောသာရကံ=ဘဏ္ဍာတိုက်စောင့်ကို၊ အာမန္တေသိ=
 အမိန့်ရှိသိစေပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) သမ္မ ပိယက=အဆွေ
 ပိယက၊ တေနဟိ=ငါတိုက်တွန်းပါ၏၊ ဝါ=ငါအမိန့်ပေးပါ၏၊ ဝါ=ထိုသို့
 ဘဒ္ဒါမိဖုရားကို ငါချစ်ခင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ["ယထာ မယံ" စသည်ကို
 ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးမည်] ယထာ=အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 (ပက္ခိပိယမာနံ=ဆီခေါင်း၌ ထည့်သွင်းထားအပ်လသော်၊ ဝါ=ဆီခေါင်း၌ ထည့်
 သွင်းထားအပ်သော) ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏၊ သရီရံ=ကိုယ်ကောင်ကို၊
 မယံ=ငါတို့သည်၊ စိရတရံ=သာ၍ကြာမြင့်စွာ၊ ပသေယျာမ=မြင်နိုင်ကုန်ရာ၏၊
 (တထာ=ထိုသို့သာ၍ ကြာမြင့်စွာ ငါတို့မြင်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်) ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏၊ သရီရံ=ကိုယ်ကောင်ကို၊ အာယသာယ
 =သံဖြင့်ပြီးသော၊ တေလဒေါဏိယာ=ဆီဖြင့်ပြည့်သောခေါင်း၌၊ ပက္ခိပိတွာ=
 ထည့်သွင်း၍၊ အညိသာ=အခြားသော၊ အာယသာယ=သော၊ ဒေါဏိယာ=
 ခေါင်းဖြင့်၊ ပဋိကုဇ္ဈထ=ဖုံးအုပ်ထားကြကုန်လော့။

၁။ အစ္စောမုစ္ဆိတော=အဓိ+သြ (အဝ)+မုစ္ဆာ+ဣတ(ဣဇာတ် တပစ္စည်း)။ အဓိ=
 လွန်ကဲသောတဏှာဟူသော တွေဝေမေ့လျော့ခြင်း (မေ့လျော့ကြောင်း) သဘောတရား
 ဖြင့်+သြမုစ္ဆာ (အဝမုစ္ဆာ)=တွေဝေမေ့လျော့ခြင်းသို့+ဣတ=ရောက်သောဘုရင်မင်း။
 သြမုစ္ဆံ ဣတော ပတ္တောတိ သြမုစ္ဆိတော၊ အဓိမတ္တာယ တဏှာမုစ္ဆာယ သြမုစ္ဆိတော
 အစ္စောမုစ္ဆိတော။

(တနည်း) သြမုစ္ဆာ သဗ္ဗာတာ ယဿ ရညောတိ သြမုစ္ဆိတော=ဖြစ်သော
 တွေဝေမေ့လျော့ခြင်းရှိသော ဘုရင်မင်း [သဗ္ဗာတ အဿတ္ထိအနက်ဟော ဣတပစ္စည်း
 တည်း](တနည်း)မုစ္ဆဇာတ် တပစ္စည်းကြီး၍ "သြမုစ္ဆတိ သြမုစ္ဆိတော=တွေဝေမေ့လျော့
 သော ဘုရင်" စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြု၍ အနက်ဆိုလေ။

[တနည်း-သမ္ပ ပိယက=မိတ်ဆွေ ပိယကာ-တေနပိ=၏။ ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏။ သရီရံ=ကို၊ အာယသာယ=သော၊ တေလဒေါဏိယာ=ဌ၊ ပက္ခိပိတွာ=၍၊ အညိဿာ=သော၊ အာယသာယ=သော၊ ဒေါဏိယာ=ဖြင့်၊ ပဋိကုဇ္ဇထ=လော၊ ယထာ=ယင်းသို့ ဆီခေါင်း၌ထည့်သွင်း ဖုံးအုပ်ထားခြင်းကြောင့်၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏။ သရီရံ=ကို၊ စိရတရံ=စွာ၊ ပဿေယျာမ=မြင်နိုင်ပါကုန်၏] ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=အမိန့်ပေးသိစေပြီ) ဒေဝ=မင်းမြတ်၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပိယကော=သော၊ ကောသာရက္ခော=သည်၊ မုဏ္ဍဿ=သော၊ ရညော=မင်းအား၊ ပဋိဿုတွာ=စကားတုံ့ပြန်ဝန်ခံပြီး၍။ပ။ ပဋိကုဇ္ဇိ=ဖုံးအုပ်ထားပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ပိယကဿ=သော၊ ကောသာရက္ခဿ=ဘဏ္ဍာတိုက်စောင့်မှ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့သော အကြံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) မုဏ္ဍဿ=သော၊ ဣမဿ ရညော=ဤမင်း၏၊ ပိယာ=သော၊ မနာပါ=သော၊ ဘဒ္ဒါ=သော၊ ဒေဝိ=သည်၊ ကာလကံတာ=ကွယ်လွန်ပြီ၊ သော=ထိုမင်းသည်။ပ။အဇ္ဈောမုစ္ဆိတော=၏၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ကံ=အဘယ်မည်သော၊ သမဏံ ဝါ=မကောင်းမူ အကုသိုလ်တို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏံဝါ=မကောင်းမူတို့ကို ပယ်ရှားဖျော့သွားစေပြီးသော သူတော်သူမြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပယိရပါသေယျ နုခေါ=ဆည်းကပ်သင့်လေသနည်း၊ (မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်) ယဿ=ယင်း သမဏဗြာဟ္မဏ၏၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုတွာ=ကြားနာရ၍၊ ဝါ=ကြားနာရခြင်းကြောင့်၊ သောကသလ္လံ=သောကမြားပြောင့်ကို၊ ပဗေဟေယျ=ပယ်နုတ်နိုင်ရာ၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောအကြံသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။

(တနည်း) အဇ္ဈောမုစ္ဆိတော=၏၊ (မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်) ယဿ=အကြင် သမဏဗြာဟ္မဏ၏၊ ဓမ္မံ=ကို၊ သုတွာ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ သောကသလ္လံ=ကို၊ ပဗေဟေယျ=ပယ်နုတ်နိုင်ရာ၏၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ကံ=အဘယ်မည်သော၊ တံ သမဏံ ဝါ=ထို မကောင်းမူတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ တံ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ=ထို မကောင်းမူတို့ကို ပယ်ရှားဖျော့သွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပယိရပါသေယျ=ဆည်းကပ်သင့်လေသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

။ပ။ အယံ အာယသ္မာ နာရဒေါ=ဤအရှင်နာရဒသည်၊ ပါဠိပုတ္တော=၌၊ ကုက္ကုဋ္ဌရာမေ=၌၊ ဝိဟရတိ=၏၊ တံ ခေါ ပန အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=ထိုအရှင်နာရဒ၏၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=ချီးကျူးအံ့ဩ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ အဗ္ဗဂ္ဂတော=ယုံနဲ့၍ တက်ပြီ၊

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဗ္ဗုဂ္ဂတော=ဟူမူ) (အာယသ္မာ နာရဒေါ=အရှင်နာရဒသည်) ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိ၏။ ဝိယတ္တော=ကျွမ်းကျင်ထက်မြက်၏။ ဝါ=ထင်ရှားစွာ ပြုတတ်သောဉာဏ်ပညာရှိ၏။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၃၄)ယသံဒိသံသုတ်၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၄၈၊ ၂၄၉ ကြည့်ပါ] မေဓာဝီ=လျင်မြန်စွာမှတ်သား ဆောင်ထားနိုင်သော ဉာဏ်ပညာ ရှိ၏။ ဝါ=ကျောက်တောင် ဖြိုဖျက် မိုးကြိုးစက်သို့ ကိလေသာတို့ကို ဖြိုခွင်းညှဉ်းဆဲတတ်သော ဉာဏ်ပညာ ရှိ၏။ [အဋ္ဌသာလိနီ (၁၉၂)အတိုင်း အနက် ပေးသည်] ဗဟုဿုတော=များစွာ သော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတ ရှိ၏။ ဝါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးမြာပိဋကတ် ပရိယတ် တရားရှိ၏။ စိတ္တကထိ=တရားစကားကို ဆန်းကြယ် စွာ ပြောဟောတတ်၏။ ဝါ=ဆန်းကြယ်သော တရားစကားကို ပြောဟော တတ်၏။ ကလျာဏပဋိဘာနော=ကောင်းသော ပဋိဘာန်ဉာဏ်ပညာ ရှိ၏။ [ကလျာဏပဋိဘာနောတိ သုန္ဒရပညော။ မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၊ ၂၃၆] ပုဗ္ဗေါ စေဝ=အသက်အရွယ်အားဖြင့်လည်း ကြီး၏။ အရဟာ စ=ရဟန္တာလည်း ဖြစ်၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဗ္ဗုဂ္ဂတော=ပြီ)

မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်။ အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=အရှင်နာရဒကို။ ယံ နုန ပယိရုပါသေယျ=ဆည်းကပ်ပါမူ ကောင်းလေစွ၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ= သည်။ အာယသ္မတော နာရဒဿ=အရှင်နာရဒ၏။ ဓမ္မံ=ကို။ သုတွာ=၍။ ဝါ= ကြောင့်။ သောကသလ္လံ=ကို။ အပ္ပေဝ နာမ ပဇေဟယျ=ပယ်နှုတ်နိုင်တန်ရာ၏။ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံသည်။ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။ ဝေ။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်။ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ= သွားပြီ။ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍။ မုဏ္ဍံ=မုဏ္ဍမည်သော၊ ရာဇာနံ=မင်းကို။ တေ=ဤစကားကို။ အဝေါစ=သံတော်ဦးတင်ပြီ။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ= ဟူမူ)

ဒေဝ=မင်းမြတ်။ အယံ အာယသ္မာ နာရဒေါ=သည်။ ဝေ။ အရဟာ စ=၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဗ္ဗုဂ္ဂတော=ပြီ) ဒေဝေါ=မင်းမြတ်သည်။ အာယသ္မန္တံ နာရဒံ= အရှင်နာရဒကို။ ယဒိ ပန ပယိရုပါသေယျ=အကယ်၍ ဆည်းကပ်ပါမူကား။ ဒေဝေါ=သည်။ အာယသ္မတော နာရဒဿ=၏။ ဓမ္မံ=ကို။ သုတွာ=၍။ သောကသလ္လံ=ကို။ အပ္ပေဝ နာမ ပဇေဟယျ=ရာ၏။ ဣတိ=သို့။ (အဝေါစ= သံတော်ဦးတင်ပြီ) သမ္ပ ပိယက=မိတ်ဆွေပိယက၊ တေန ဟိ=ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ (တွံ=သင်သည်) အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=ကို။ ပဋိဝေဒေဟိ=လျှောက်ထားပါဦးလော၊ ကထံ ဟိ=အဘယ်ကြောင့်၊ မာဒိသော=ငါကဲ့သို့သော ဘုရင်မင်းသည်။ ဝိဇီတေ =တိုင်းနိုင်ငံ၌၊ ဝသန္တံ=သိတင်းသုံးနေထိုင်သော၊ သမဏံ ဝါ=ရဟန်းကိုလည်း ကောင်း။ မြာဟူဏံ=ဝါ=သူတော်ကောင်းကို လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေးဦးမဆွ

ပဌမက၊ ဝါ=ကြိုတင်၍၊ အပ္ပဋိသံဝိဒိတော=မလျှောက်ထားပဲ၊ ဝါ=အသိမပေးဘဲ၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗံ=ချဉ်းကပ်သင့်၏ဟူ၍၊ မညေယျ နာမ=သိမှတ်ထိုက်ပါအံ့နည်း၊ ဝါ=သဘောထားထိုက်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ)

စံ ဒေဝ=ကောင်းပါပြီမင်းမြတ်၊ ဣတိ=ဤသို့။ပ။ ယေန=အကြင် အရပ်၌၊ အာယသ္မာ နာရဒေါ=သည်။ပ။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ မုဏ္ဍဿ=မုဏ္ဍ မည်သော၊ ဣမဿ ရညော=ဤမင်း၏။ပ။ အဇ္ဈောမုစ္ဆိတော=၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အာယသ္မန္တေ နာရဒေ=အရှင်မြတ်နာရဒသည်၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေန္တေ=ဟောကြားလသော်) မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ အာယသ္မတော နာရဒဿ=၏၊ ဓမ္မံ=ကို၊ သုတွာ= ၍၊ သောကသလ္လံ=ကို၊ ပဇဟေယျ=ပယ်နုတ်နိုင်ရာ၏၊ တထာ=ထိုပယ်နုတ် နိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာယသ္မာ နာရဒေါ=သည်၊ မုဏ္ဍဿ= သော၊ ရညော=မင်းအား၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါလော၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) ပိယက=ပိယက၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ မုဏ္ဍော =သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ယဿ(ဓမ္မဿဝနဿ)=အကြင်တရားနာခြင်း၏၊ ကာလံ =အချိန်အခါကို၊ မညတိ=သိ၏၊ (တံ ဓမ္မဿဝနံ=ထို တရားနာခြင်းကို၊ တံ= သင်သည်၊ ကာရာပေဟိ=ပြုပါစေလော)ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ) [ဤ၌ "ကာရာပေဟိ"၏ ကာရိတ်ကံကို "မုဏ္ဍောန ရညာ"ဟု ထည့်၍ "မုဏ္ဍောန =မုဏ္ဍမည်သော၊ ရညာ=မင်းကို၊ တံ ဓမ္မဿဝနံ=ကို။ တံ=သည်၊ ကာရာပေဟိ= လော"ဟု အနက်ဆိုနိုင်၏]

အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ ပိယကော=သော၊ ကောသာရက္ခော=သည်၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ= ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ယေန=အကြင် အရပ်၌၊ မုဏ္ဍော။ပ။ဒေဝ=မင်းမြတ်၊ (ဒေဝေါ=မင်းမြတ်သည်) အာယသ္မတာ နာရဒေန=အရှင်နာရဒက၊ ကတာဝကာသော=ပြုအပ်သော ခွင့်ပေးမှုရှိပါ၏၊ ဝါ=ခွင့်ပေးလိုက်ပါ၏၊ ဒေဝေါ=မင်းမြတ်သည်၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ယဿ (ပယိရုပါသနဿ)=အကြင်ဆည်းကပ်ခြင်း၏၊ ကာလံ=အချိန်အခါကို၊မညတိ= သိ၏၊ (တံ ပယိရုပါသနံ=ထိုဆည်းကပ်ခြင်းကို၊ ကရောတု=မိမိ ဆန္ဒအတိုင်း ပြုတော်မူပါ) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=သံတော်ဦးတင်ပြီ)။

သမ္မ ပိယက=မိတ်ဆွေပိယက၊ တေန ဟိ=ထိုသို့ အရှင်နာရဒက ခွင့်ပြုလိုက်လျှင်၊ (တံ=သင်သည်) ဘဒြာနိ ဘဒြာနိ=ကောင်းကုန် ကောင်းကုန် သော၊ ယာနာနိ=ယာဉ်တို့ကို၊ ယောဇာပေဟိ=ယှဉ်တပ်ပါစေလော၊ ဝါ=ကပါစေ လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ)။ပ။ ယောဇာပေတွာ=ယှဉ်တပ်စေပြီး ၍။ပ။ ဒေဝ=မင်းမြတ်၊ တေ=အရှင်မင်းမြတ်၏၊ ဘဒြာနိ ဘဒြာနိ=ကုန်သော၊

ယာနာနိ=ယာဉ်တို့ကို၊ ယုတ္တာနိ=ယုဉ်တပ်စေအပ်ပြီးပါပြီ၊ ခေါင်း=မင်းမြတ်သည်၊ ခါနိ=၌၊ ယဿ(ဂမနဿ)=အကြင် ကြွသွားခြင်း၏၊ ကာလံ=ကို၊ မညတိ=သိ၏၊ (တံ ဂမနံ=ထိုကြွသွားခြင်းကို၊ ခေါင်း=မင်းမြတ်သည်၊ ကရောတု=မိမိအလိုဆန္ဒ အတိုင်း ပြုတော်မူပါ) ဣတိ (အဝေါစ)။

အထခေါ=၌၊ မုဏ္ဏော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဘဒြိ=ကောင်းသော၊ ယာနံ=ယာဉ်ကို၊ အဘိရဟိတွာ=တက်စီး၍၊ ဘဒြေဟိ ဘဒြေဟိ=ကောင်းကုန် ကောင်းကုန်သော၊ ယာနေဟိ = ယာဉ်တို့ဖြင့်၊ ယေန = အကြင်အရပ်၌၊ ကုတ္တုဋ္ဌာရာမော=ကုတ္တုဋ္ဌကျောင်းတိုက်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ အာယသ္မန္တံ နာရဒံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ မဟဇ္ဇာ=ကြီးမားလှစွာ သော၊ ရာဇာနုဘာဝေန=မင်း၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့်၊ ဝါ=မင်း၏ ဩဇာ

၁။ မဟဇ္ဇာ ရာဇာနုဘာဝေန ။ ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ အဆုံးအာဒိဃဖြင့် “မဟဇ္ဇာ” ဟု ပါဠိရှိသော်လည်း သီလက္ခန္ဓာသာမညဖလသုတ် အဋ္ဌကထာ (၁၃၅)၌မူ ထိုပါဠိကို “မဟဇ္ဇာတိပိ ပါဠိ၊ မဟတိယာတိ အတ္ထော၊ လိင်္ဂံပရိယာယော ဒေသ” ဟူ၍ မူကွဲပါဠိအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြထား၏။ ထိုပါဠိနှင့်စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်များကို ဤစာအုပ် ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်၌ အကျယ်တဝင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြ ပေအံ့။

“နဒိ ဇာတိ ပထဝီ” စသော သဒ္ဓါတို့၌ နာဝိဘတ်ဖြင့် “နဒိယာ နဇ္ဇာ၊ ဇာတိယာ ဇော၊ ပထဝီယာ ပထဗျာ” စသည်ဖြင့် ရုပ်နှစ်မျိုးစီ ရှိသကဲ့သို့ မဟန္တိနှင့် အလားတူဖြစ်သော မဟတိ သဒ္ဓါ၌လည်း “မဟတိယာ မဟဇ္ဇာ” ဟု နာဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်နှစ်မျိုးရှိသည်။ ထိုပုဒ်တို့၌ မဟတိယာပုဒ်မှ မဟဇ္ဇာဟု ရုပ်ပြီးသည် မဟုတ်၊ “အမာ ပတော သို့ သွာနံဝါ” ဟူသော ကစွည်းသုတ်၌ “အာ ပတော” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် “မဟတိ+နာ” ၌ နာဝိဘတ်ကို အာပြု၊ ဤကို ယပြု၊ တျကို စပြု၊ ခွေဆော်လာ၍ မဟဇ္ဇာ-ဟု ရုပ်ပြီးခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုမဟဇ္ဇာသည် သူ၏ ဝိသေသဖြစ်သော ရာဇာနုဘာဝေနနှင့် လိင်မတူသော ကြောင့် လိင်္ဂံပရိယာသနည်းဖြင့် “မဟတာ မဟန္တေန” ဟူသော ပုလ္လိင်မှ ဣတ္ထိလိင်သို့ ပြောင်း၍ မဟဇ္ဇာဟု ဖြစ်ရကြောင်းကို ပြခဲ့သော သီလက္ခန္ဓာ အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြ၏။ ထို့အတူ ဤနာရဒသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၌လည်း “မဟဇ္ဇာတိ မဟတိယာ၊ လိင်္ဂံ ပရိယာသေန စေတံ ဝုတ္တံ၊ တေနာဟ-မဟတာ ရာဇာနုဘာဝေနာတိ” ဟု ဖွင့်၏။

မဟန္တ(မဟဉ္စ)ရာဇာနုဘာဝေန ။ ယခုအခါ သီလက္ခန္ဓာပါဠိ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ နိဂ္ဂဟိတ်မပါဘဲ “မဟဇ္ဇာ” ဟု ရိုက်နှိပ်ထားသော်လည်း ရှေးကမူ နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် တကွ “မဟန္တ” ဟုလည်း ပါဠိရှိ၏။ မဟန္တသဒ္ဓါနောင် အျှပစ္စည်းသက်ကာ “မဟန္တောယေဝ မဟန္တံ” ဟုလည်း သွတ္တတဒ္ဓိတ် ကြံတော်မူကြ၏။ သီလက္ခန္ဓာဋီကာသစ်၊ ၃-၂၂ ၌ကား “မဟန္တဿ ဘာဝေါ မဟန္တံ” ဟု အျှပစ္စည်းကို ဘာဝအနက်ဟောပင်

အာဏာ ဘုန်းကျက်သရေ အရှိန်အဝါဖြင့်၊ ပါယာသိ=သွားပြီ၊ ယာနဿ=ယာဉ်၏၊ ဘူမိ=သွားနိုင်လောက်ရာ မြေအရပ်သည်၊ ယာဝတိကာ=အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအတာရှိ၏၊ (တာဝတိကံ=ထိုမျှလောက် အတိုင်းအတာရှိသော၊ ဘူမိ=မြေအရပ်သို့) ယာနေန=ယာဉ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ=သွားပြီး၍၊ ယာနာ=ယာဉ်မှ၊ ပစ္စောရောဟိတွာ=ဆင်းသက်၍၊ ပတ္တိကောဝ=ခြေဖြင့်သွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=

ကြိထားတော်မူလေသေး၏။ သို့သော် ယင်းသို့ ဣပစ္စည်းသက်၍ တဒ္ဒိတ်ပုဒ်ကြီးလိုက်ပါက ထိုမဟာစုံပုဒ်သည် နပုလ္လိင်ဖြစ်သွားသောကြောင့် သူ၏ ဝိသေသျှ(ပုလ္လိင်)ဖြစ်သော ရာဇာနဘာဝေနနှင့် လိင်မတူနိုင်တော့ပေ။ လိင်မတူလျှင် မဟာစုံပုဒ်ကို လိင်ဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် ပုလ္လိင်မှ နပုလ္လိင်သို့ ပြောင်းသည်ဟု ဆိုရပေတော့မည်။ သို့သော် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ ထိုမဟာစုံ(မဟာစု)ပါဠိအတွက် လိင်ဝိပလ္လာသဟု အထူးဖွင့်ဆိုမထားကြ၊ ယင်းသို့ အထူးဖွင့်ဆိုမထားသည်ကို ထောက်လျှင် ထိုမဟာစုံပါဠိသည် မှန်ကန်သောပါဠိ မဖြစ်နိုင်၊ နိဂ္ဂဟိတ်မပါသော "မဟာစု" ဟူသော ပါဠိကား "ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ" ဟူသော သီလက္ခန္ဓီကာများနှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်၏။ ထို့ကြောင့်-

မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ သျာဒိကဏ္ဍ(၁၅၀)သုတ်၌ "မဟာဉ္စ" ဟု ပါဠိရှိသင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ မဟံနှင့် စနိပါတ်ပုဒ်ကို တွဲလိုက်လျှင် "မဟာဉ္စ" ဟုဖြစ်၏။ ထို၌ မဟံသည် အထူးအဆန်းမဟုတ်၊ "ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော" ကဲ့သို့ "မဟံ မဟန္တော" ပင်တည်း။ ထိုမဟံသည် သူ၏ဝိသေသျှဖြစ်သော ရာဇာနဘာဝေနနှင့် လိင်ကားတူ၏။ ဝိဘတ်ကား မတူ၊ ထို့ကြောင့် မဟံ၌ ပထမာဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်ဟု သီလက္ခန္ဓီကာ ဖွင့်ရသည်။ ယင်း "မဟာဉ္စ" ဟူသောပါဠိကို ပညာရှိတို့ လက်ခံအတည်ပြုတော်မူကြ၏။ ထို့ကြောင့် သီလက္ခန္ဓီကာဟောင်း ယခု ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာစာမူ(၂၁၆)၌ "မဟာဉ္စာတိ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံတိ အာဟ-မဟတာ စာတိ" ဟု စာမူပြင်ဆင် ရိုက်နှိပ်ထားသည်မှာ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်အတိုင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ သို့ရာတွင်-

သီလက္ခန္ဓီကာဟောင်း၌ မဟာဉ္စဟူသော ထိုစာမူသစ်ကို အတည်ပြုရိုက်နှိပ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ဘာမျှဆိုဖွယ်မရှိအောင် ကောင်းမွန်နေသော်လည်း စသွေတော်နှင့် တကွသော မဟာစုံဟူသော ရှေးပါဠိကို အတည်ပြုပြီး "မဟန္တဿ ဘာဝေါ" ဟူ၍ ဘာဝတဒ္ဒိတ်ဝိဂြိုဟ်ဆိုထားသော သီလက္ခန္ဓီကာသစ်၌ "မဟာဉ္စ" ဟူသော ထိုစာမူကို ယခုရိုက်နှိပ်ထားခြင်းကိုကား "မဟန္တဿ ဘာဝေါ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျက တခြား၊ မဟာဉ္စဟူသော ရုပ်ပြီး နိပ္ပန္နပုဒ်က တခြား (ကိုယ်ကတခြား ဦးခေါင်းကတခြား) ဖြစ်နေပါပေ၊ ကလားဟု ပြောစရာ ဆိုစရာ ရှိနေပါတော့သည်။ [မဟန္တဿ ဘာဝေါ-ဟူသော ယင်းဋီကာသစ်အတိုင်း ရုပ်စီရင်ပါက "မဟန္တ+ဣ" ၌ နံ နှင့် ဏ် အနုဗန်ကိုချွေး တျကို စပြု၊ စသွေတော်လာ၊ သီဝိဘတ်ကို အံပြုပြီးလျှင် "မဟာစုံ" ဟူသော ရုပ်ပြီးနိုင်၍ "မဟာဉ္စ" ဟု ရုပ်မပြီးနိုင်ကြောင်း စဉ်းစားကြည့်ကြပါကုန်]

ခြေကျင်သွားသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အာရာမံ=ကျောင်းတိုက်သို့၊ ပါဝိသိ
=ဝင်ပြီ။ပ။

မဟာရာဇေ=မင်းမြတ်၊ သမဏေန ဝါ=သည်လည်းကောင်း။ပ။ကေနစိ
ဝါ=လည်းကောင်း၊ အလဗ္ဘနိယာနိ=ကုန်သော၊ ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ
ပဉ္စ=တည်း။ပ။ [စာမျက်နှာ-၅၅ သို့ သွားအံ့] ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=အရှင်
နာရဒက ဟောကြားအပ်လသော်။ပ။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အယံ ဓမ္မပရိယာယော
=ဤတရားဒေသနာတော်သည်၊ ကောနာမော=အဘယ်အမည်ရှိပါသနည်း၊ ဣတိ
=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) မဟာရာဇေ=မင်းမြတ်၊ အယံ ဓမ္မပရိယာယော
=သည်၊ သောကသလ္လဟရဏောနာမ=သောကသလ္လဟရဏံ မည်ပါ၏၊ ဝါ=
သောကမြားငြောင့်ကို ဆွဲနုတ်ပယ်ရှားတတ်သော တရားဒေသနာ မည်ပါ၏၊
ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ တဋ္ဌ=အမှန်တကယ်ပင်၊
သောကသလ္လဟရဏော=သောကမြားငြောင့်ကို ဆွဲနုတ်ပယ်ရှားတတ်ပါ၏၊ ဘန္တေ
=ရား၊ ဟိ=အမှန်အတိုင်း လျှောက်ရသော်၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ ဣမံ
ဓမ္မပရိယာယံ=ဤတရားဒေသနာတော်ကို၊ သုတွာ=ကြားနာ၍၊ ဝါ=ကြားနာ
ရခြင်းကြောင့်၊ သောကသလ္လံ=သောကမြားငြောင့်ကို၊ ပဟိနံ=ဆွဲနုတ်ပယ်ရှား
အပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ မုဏ္ဍော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဝိယကံ=သော၊
ကောသာရက္ခံ=ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ဆိုသနည်း
ဟူမူ) သမ္ပ ဝိယက=က၊ တေန ဟိ=ငါတိုက်တွန်း၏၊ ဝါ=ငါအမိန့်ပေး၏၊
ဝါ=ထိုသို့ သောကမြားငြောင့်ကို ငါဆွဲနုတ်ပယ်ရှားပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
(တုမေ=သင်တို့သည်) ဘဒ္ဒါယ=သော၊ ဒေဝိယာ=၏၊ သရီရံ=ကိုယ်ကောင်ကို၊
ဈာပေထ=မီးရှို့လိုက်ကြကုန်လော၊ အဿာ=ထိုဘဒ္ဒါမိဖုရား၏၊ ထုပဉ္စ=အရိုးဝူ
ကိုလည်း၊ ကရောထ=တည်ထားကြကုန်သော၊ ဒါနိ=၌၊ အဇ္ဇတံ=ယနေ့ကို၊
အဂ္ဂေ=အဦးအစကို၊ (ကတွာ=ပြု၍) မယံ=ငါတို့သည်၊ နာယိသာမ စေဝ=
ရေချိုးလည်း ချိုးကုန်တော့အံ့၊ ဝိလိမ္ဗိဿာမ စ = နံ့သာလိမ်းလည်း လိမ်းကုန်
တော့အံ့၊ ဘတ္တံ=ထမင်းကို၊ ဘုဉ္ဇိဿာမ စ = စားလည်းစားကုန်တော့အံ့၊
ကမ္ပန္တေ = တိုင်းရေးပြည်ရာ လုပ်ငန်းကိစ္စတို့ကို၊ ပယောဇေဿာမ စ = စိမံ
ကြီးကုတ် အားထုတ်လည်း အားထုတ်စေကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ=
မိန့်ဆိုပြီ) ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ မုဏ္ဍရာဝေဂ္ဂေါ=မုဏ္ဍရာဝေဂ်တည်း။ပ။
ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပဏ္ဍာသကော=သုတ်ငါးဆယ် အစုအပေါင်းသည်၊
သမတ္ထော=ပြီးပြီ။

၂-ဒုတိယပဏ္ဏာသက

(၆) ၁-နိဝရဏဝဂ်

၁-အာဝရဏသုတ်

၅၁။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤအာဝရဏသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤ ယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော် အာနန္ဒာသည်၊ သုတံ= (မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ သုတံ=နာယူမှတ်သားထားအပ်သနည်းဟူမူ)။ပ။ [ဤပဉ္စကနိပါတ်မှ ပထမဆုံး သုတ်ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ=ဤ အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ အာဝရဏာ=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို)ဦးစွာပဌမ တားဆီးတတ်ကုန်၏၊ နိဝရဏာ=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို) အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တတ်ကုန်၏၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ အဇ္ဈာရုဟာ=လွှမ်းမိုးတက်စီးတတ်ကုန်၏၊ ပညာယ=ပညာကို၊ (ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာကို) ဒုဗ္ဗလိကရဏာ=(ဖြစ်ခွင့်တားဆီး) အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်၏၊ [တနည်း-ပညာယ=မိမိတို့နှင့် ရောနှောလျက် ဖြစ်သော ပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလိကရဏာ=အားမရှိအောင် ပြုတတ်ကုန်၏]။

ပဉ္စ=ငါးပါးသော အကုသိုလ်တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးပါးသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ အာဝရဏာ=ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို ဦးစွာပဌမ တားဆီးတတ်ကုန်သနည်း၊ နိဝရဏာ=ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို ကြွင်းမဲ့ဥသံ့ အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တတ်ကုန်သနည်း၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ အဇ္ဈာရုဟာ=လွှမ်းမိုးတက်စီးတတ်ကုန်သနည်း၊ ပညာယ=ပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလိကရဏာ=ဖြစ်ခွင့်တားဆီး အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်သနည်းဟူမူ]။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကာမစ္ဆန္ဒော=ကာမစ္ဆန္ဒသည်၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ လိုလားတပ်မက်တတ်သော လောဘသည်၊ အာဝရဏော=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို) ဦးစွာပဌမ တားဆီးတတ်၏၊ နိဝရဏော=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို) အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တတ်၏၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ အဇ္ဈာရုဟော=လွှမ်းမိုးတက်စီးတတ်၏၊ ပညာယ=ပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလိကရဏော=ဖြစ်ခွင့်တားဆီး အားနည်းအောင် ပြုတတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗျာပါဒေါ=ဗျာပါဒသည်၊ ဝါ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသသည်၊ အာဝရဏော=တတ်၏။ပ။ ဒုဗ္ဗလိကရဏော=တတ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ထိန မိဒ္ဓံ=ထိနနှင့် မိဒ္ဓသည်၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှုနှင့် စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှု အကုသိုလ်သည်၊ အာဝရဏံ=တတ်၏

။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စသည်။ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်မှုနှင့် နောင်တတဖန် ပူပန်မှုအကုသိုလ်သည်။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာ=ဝိစိကိစ္ဆာသည်။ ဝါ= ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့၌ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားမှု အကုသိုလ်သည်။ အာဝရဏာ=တတ်၏။ပ။ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ=တတ်၏။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးသော အကုသိုလ်တို့သည်။ အာဝရဏာ=တတ်ကုန် ၏။ပ။ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ=တတ်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်။ အာဝရဏေ=(ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို) ဦးစွာပဌမ တားဆီးတတ်ကုန်သော၊ နိဝရဏေ =(ကုသိုလ် ဖြစ်ခွင့်ကို) အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တတ်ကုန်သော၊ စေတသော= စိတ်ကို၊ အဇ္ဈာရဟော=လွမ်းဖိတက်စီးတတ်ကုန်သော၊ ပညာယ=ပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလီကရဏေ=ဖြစ်ခွင့်တားဆီး အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးသော အကုသိုလ်တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်စွန့်မှု၍၊ အဗလာယ= ခွန်အားကင်းမဲ့သော၊ ဒုဗ္ဗလာယ=ခွန်အားမရှိသော၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ အတ္တတ္ထံ ဝါ=မိမိ၏အကျိုးစီးပွားကိုလည်း၊ ဥဿတိ=သိလတ္တံ့၊ ပရတ္ထံဝါ=သူတပါး အကျိုး စီးပွားကိုလည်း၊ ဥဿတိ=သိလတ္တံ့၊ ဥဘယတ္ထံ ဝါ=မိမိ သူတပါး နှစ်ဦးသား တို့၏ အကျိုးစီးပွားကိုလည်း၊ ဥဿတိ=တ္တံ့။

မနုဿဓမ္မော=လူတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက်၊ [မနုဿာနံ ဓမ္မော မနုဿဓမ္မော] ဝါ=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးပြန်းမှုမဖက်၊ ပင်ကို အလေ့အလာသက်သက်ဖြင့် လူတို့ဖြစ်စေနိုင်သော ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက်၊ [ဘာဝနာမနုဿိကာရေန ဝိနာ ပကတိယာ မနုဿဟိ နိဗ္ဗတ္တေ- တဗ္ဗော ဓမ္မော မနုဿဓမ္မော] ဝါ=လူ့ဘဝသို့ ပို့ဆောင်နိုင်သော ကုသိုလ်ကမ္မပထ တရား ဆယ်ပါးထက်၊ [မနုဿံ မနုဿတ္တဘာဝံ အာဝဟော ဓမ္မော မနုဿဓမ္မော] ဥတ္တရိ=သာလွန်မြင့်မြတ်သော၊ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသံ ဝါ=အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သော လောကုတ္တရာ ဉာဏ်အမြင်တရားထူး ကိုလည်း၊ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် ၄၅၊ လည်းကြည့်] သစ္စိကရိဿတိ=မျက်မှောက် ပြုလတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ ဌာနံ=ဤသို့သော အကြောင်း အခွင့်အလမ်းသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ [နေတံ=န+ဧတံ]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ပဗ္ဗတေယျာ=တောင် ပေါ်မှ စီဆင်းလာသော၊ နဒီ=မြစ်သည်၊ [မြစ်ဟုဆိုသော်လည်း ဧရာဝတီမြစ် ကြီးမျိုးကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ အတော်အသင့်ကျယ်သော ချောင်းကိုလည်း မြစ်ဟု ဆိုရ၏။] ဒုရဂ်မာ=အဝေးသို့ စီးသွားသည်၊ သီဃသောတာ=လျှင်မြန် သော ရေအယဉ်ရှိသည်၊ ဟာရ+ဟာရိနိ=သယ်ဆောင်ဖွယ် အရာဝတ္ထုတို့ကို + သယ်ဆောင်သွားသည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) ပုရိသော=ယောက်ျားတယောက်သည်။

တဿာ=ထိုမြစ်၏၊ ဥဘတော=ဝဲယာကမ်းပါး နှစ်ဖက်၌၊ နဂံလမုခါနိ=မြောင်းအဝတို့ကို၊ ဝိဝရေယျ=ဖွင့်လှစ်တူးဖောက်ရာ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဖွင့်လှစ်တူးဖောက်ခြင်းကြောင့်၊ နဒိယာ=မြစ်၏၊ မဇ္ဈေ=အလယ်၌၊ ဝါ=အလယ်က၊ သော သောတော=ထိုရေအယဉ်သည်၊ ဝိက္ခိတ္တာ=ပျံ့နှံ့သွားသည်၊ ဝါ=အမျိုးမျိုးလွတ်ထုတ်အပ်သည်၊ ဝိသဇ္ဇော=ဘေးသို့ ဖြာဆင်းသွားသည်၊ ဗျာဒိတ္တာ=အမျိုးမျိုးသွယ်ယူအပ်သည်၊ [ဗျာဒိတ္တာ=ဝိ+အာဒိတ္တာ] (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဒူရဂံမော=အဝေးသို့ စီးသွားသည်၊ နေဝ အဿ=မဖြစ်တော့ရာ၊ သီဃသောတော=လျင်မြန်သော ရေအယဉ်သည်၊ [ဤ၌ကား ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်မဟုတ်တော့၍ နဒိနှင့်အရ မတူသောကြောင့် "လျင်မြန်သောရေအယဉ်ရှိသည်" ဟု အနက်မဆိုရ] နအဿ =မဖြစ်တော့ရာ၊ ဟာရဟာရီ=သယ်ဆောင်ဖွယ်အရာဝတ္ထုတို့ကို သယ်ဆောင် သွားသည်၊ န အဿ=မဖြစ်တော့ရာ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။ နဝိဇ္ဇတိ။ပ။ပဟာယ=ပယ်ဖွင့်၍၊ ဗလဝတိယာ=အင်အားရှိသော၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်။ပ။ သစ္စိကရိဿတိ=တ္တံ၊ ဣတိ ဧတံဌာနံ=သည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏။ပ။ နဂံလမုခါနိ=တို့ကို၊ ဝိဝဟေယျ=ပိတ်ရာ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အကျိုးတရားကား၊ ဧဝံ=ဤသို့ မြောင်းအဝတို့ကို ပိတ်လိုက်ခြင်းကြောင့်။ပ။ အဝိက္ခိတ္တာ=ပျံ့နှံ့မသွားသည်၊ ဝါ=အမျိုးမျိုး မထုတ်လွတ်အပ်သည်၊ အဝိသဇ္ဇော=ဘေးသို့ ဖြာဆင်းမသွားသည်၊ အဗျာဒိတ္တာ=အမျိုးမျိုး မသွယ်ယူအပ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ဒူရဂံမော ဧဝံ=အဝေးသို့ စီးသွားသည်လည်းကောင်း၊ သီဃသောတောစ=လျင်မြန်သော ရေအယဉ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟာရဟာရီ စ=သည်လည်းကောင်း၊ အဿ=ဖြစ်ရှာ၏။ပ။ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ပဌမံ=ပဌမသုတ်တည်း။

၂-အကုသလရာသီသုတ်

၅၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အကုသလရာသီတိ=အကုသိုလ် အစုအဝေးဟူ၍၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏေ=နိဝရဏ

၁။ နဂံလမုခါနိ။ ..။နဂံလသဒ္ဓါသည် ထွန်ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟော၏၊ သို့သော် မြောင်းသည် ထွန်နှင့်တူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မြောင်းဖောက်သောအခါ ထွန်ဖြင့် ဖောက်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း မြောင်း(မြောင်းအဝ)ကို "နဂံလမုခါ" ဟု ခေါ်ကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်၏၊ မြောင်းနှင့် ထွန် မည်သို့ မည်ပုံတူသည်ကို မိမိတို့ ဉာဏ်ဖြင့် စဉ်းစားကြည့်ကြပါကုန်။ နဂံလာနိ ဝိယာတိ နဂံလာ၊ နဂံလေဟိ ဝါ ခတာ နဂံလာ (မာတိကာ) နဂံလာနံ မုခါနိ နဂံလမုခါနိ=ထွန်နှင့် တူသော မြောင်းတို့၏အဝ၊ ဝါ=ထွန်တို့ဖြင့် တူးဖောက်အပ်သော မြောင်းတို့၏အဝ။ (မုခ=အဝ)

တရားတို့ကို၊ ဝါ=ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို အကုန်အစင် ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုလသော်၊ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုသည်မည်နိုင်၏။ [သမ္မာကို ဝဒေယျ၌ စပ်မှသာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်များနှင့် ညီ၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ယဒိဒံ(ယေ ဣမေ)နိဝရဏာ=အကြင်နိဝရဏတရားတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) အယံ=ဤနိဝရဏငါးမျိုးသည်၊ ကေဝလော=(ကုသိုလ်မဖက်) သက်သက်သီးသန့်ဖြစ်သော၊ အကုသလရာသိ=အကုသိုလ်အစုအဝေးတည်း၊ [ဟာယံ=ဟိ+အယံ။ ဟိအနက်မရှိ]။

ပဉ္စ=ငါးမျိုးသော နိဝရဏတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏံ=ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ လိုလားတပ်မက်သော လောဘဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒနိဝရဏံ=ဗျာပါဒနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏံ=ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထိနနှင့် မိဒ္ဓဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏံ=ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စနိဝရဏလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဥဒ္ဓစ္စနှင့်ကုက္ကုစ္စဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏံ=ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော အဆီးအတားလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အကုသလရာသိတိ=ဟူ၍၊ ဝဒမာနောပ။ အကုသလရာသိ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၃-ပဓာနိယဂီသုတ်

၅၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဓာနိယဂီနိ ဝ=ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း အားထုတ်မှု ရှိသော ရဟန်း၏အကြောင်းအင်္ဂါတို့သည်၊ [ပဓာနိယ+အင်္ဂါနိ]ဣဓာနိ ပဉ္စ=ဤ ငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါ တရားရှိသည်၊ (ရတနာသုံးပါးဂုဏ်တော်တို့၌ မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲစွာ သက်ဝင် ယုံကြည်သော သြကပွန်မည်သော သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဗောဓိ=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊

၁။ ပဓာနိယဂီနိ။ ။ပဓာန=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်ခြင်း၊ ပဓာနံ အဿ အတ္တိတိ ပဓာနိကော=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်ခြင်းရှိသော ရဟန်း။ ထို့နောက် ကကို ယပြု၍ ပဓာနိယဟု ရုပ်ပြီး၏၊ ပဓာနိယဿ ဘိက္ခုနော အင်္ဂါနိ ပဓာနိယဂီနိ။

၂။ ဗောဓိမည်သောတရား။ ။မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသဋီကာ (၁၅၃)၌ ဗောဓိအရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုလည်း ယူ၏၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ "ဗောဓိန္တိ စတုမဂ္ဂဉာဏံ"ဟု

သဒ္ဒဟတိ=ယုံကြည်၏။ [မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုအရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်(ဗောဓိ)ကို ကောင်းစွာ ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူပြီဟု ယုံကြည်၏ဟူလို။ တံ(ဗောဓိ)သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ တထာဂတေနာတိ သဒ္ဒဟတိ] (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သဒ္ဒဟတိ=ယုံကြည်သနည်း ဟူမူ) [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၂-သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃ နှင့် ၄ ကြည့်)]။ ပ။ ဘဂဝါ=ဘဂဝန္တုမည်တော်မူ၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (သဒ္ဒဟတိ=၏)။

(သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်) အပ္ပာဗာဓော=အနာရောဂါမရှိသည်၊ အပ္ပာတင်္ဂော=ဆင်းရဲဒုက္ခမရှိသည်၊ [တကိ(ဘူ)ကိစ္ဆဇီဝနေ (ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟ)။ အာတကံတိ ကိစ္ဆေန ဇီဝတိ ဧတေနာတိ အာတင်္ဂော=ခက်ခဲစွာ အသက်မွေးရကြောင်းဖြစ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခ(သေးသေးဖွဲဖွဲ အနာရောဂါ) နတ္ထိ အာတင်္ဂော ယသ္မာတိ အပ္ပာတင်္ဂော။ အပ္ပသဒ္ဓါ အဘာဝ (မရှိခြင်း)အနက်ဟောတည်း] နာတိသီတာယ=အလွန်မအေးသော၊ ဝါ=မန္တမဟုတ်သော၊ နာစူဏှာယ=အလွန် မပူပြင်းသော၊ ဝါ=တိက္ခမဟုတ်သော၊ [နာစူဏှာ=န+အတိ+ဥဏှာ] မဇ္ဈိမာယ= အလယ်အလတ်၌ဖြစ်သော၊ ဝါ=သမဖြစ်သော၊ ပဓာနက္ခမာယ=ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ၌ သင့်လျော်ခိုင်ခံ့သော၊ သမဝေပါကိနိယာ=စားပြီး အစာကို သင့်လျော်ညီမျှစွာ ကြေကျက်အောင် ခြေချက်နိုင်သော၊ ဂဟဏိယာ= ကမ္မဇဝမ်းမီးဓာတ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ဆေးကျမ်းတို့၌ တိက္ခဝမ်းမီး၊ မန္တဝမ်းမီး၊ သမဝမ်းမီးဟု နာမည်တပ်သည်]။

☞

ပါဠိရှိ၏။ သို့သော် မြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိဖြစ်၍ အတွတ်အထိပ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ်သာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် “ဗောဓိန္တိ စတုတ္ထမဂ္ဂဉာဏံ (လေးပါးမြောက်မဂ် ဉာဏ်)” ဟူသော ဒီ,ပါထိကဝဂ်အဋ္ဌကထာ (၂၁၂)အတိုင်း ပါဠိရှိသင့်၏။

၁။ သမဝေပါကိနိယာ ဂဟဏိယာ။ ။ အစာစားပြီးခါစ ၊ အချိန်မှာပင် နောက်ထပ် အစာစားလိုသောဆန္ဒ ဖြစ်နေသေးလောက်အောင် ဝမ်းမီးကောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “သမဝေပါကိနိယာ ဂဟဏိယာ သမန္နာဂတော” ဟု ဆိုလို၏။ ။ ယသ္မာ ပန ဘုတ္တကာလေ ဘတ္တစ္ဆန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ၊ အယံ သမဝေပါကိနိယာ သမန္နာဂတော။ မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသ အဋ္ဌကထာ၊ ရဋ္ဌပါလသုတ်၊ နာ-၂၁၁။ ဝစနတ္ထများကား-

ဝိပစ္စနံ ဝိပါကော=ခြေချက်ခြင်း၊ ဝိပါကော ဝေဝေပါကော (သုတ္တတံဒ္ဓိတ် ဏပစ္စည်းဆင့်)။ သမော ဝေပါကော သမဝေပါကော=သင့်လျော်ညီမျှစွာ ခြေချက် ခြင်း။ ထို့နောက် အဿတ္တိဤပစ္စည်းနှင့် ဣတ္ထိဇောတက ဣနိပစ္စည်းဆင့်၍ သမဝေပါ- ကော ဧတိဿ အတ္တိတိ သမဝေပါကိနိ=အညီအမျှ ခြေချက်နိုင်ခြင်းရှိသော (စားအပ် ပြီးသမျှ အစာအာဟာရကို သင့်လျော်ညီမျှစွာ ကြေကျက်အောင် ခြေချက်နိုင်သော) ကမ္မဇဝမ်းမီးဓာတ်ဘုတ္တာဟာရံ ဂဏှာတိ ဓာရေတိတိ ဂဟဏိ=စားပြီးအစာကို ဆောင် ယူထားတတ်သော ကမ္မဇောဇောဓာတ် (ကမ္မဇဝမ်းမီး)။ မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသဋီကာ၊ ၁၄၄။

အသဋ္ဌောမစဉ်းလဲမကောက်ကျစ်သည်။ ဝါမိမိ၌ မရှိသောဝုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုသူ မဟုတ်သည်။ [ဆက္ကစာပိုဒ် (၃၆)ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၄၉၂ ကြည့်] အမာယာဝိမိမိအပြစ်ကို ဖုံးဖိလှည့်စားမှု မရှိသည်။ သတ္တရိ ဝါဆရာသခင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၌လည်းကောင်း၊ ဝါမိမိဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်၌လည်းကောင်း၊ ဝိညာဉ်ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီသု ဝါအတူတကွ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သော ရဟန်းတို့၌လည်းကောင်း၊ ဝါသီတင်းသုံးဖော်တို့၌လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း၊ အတ္တာနံမိမိအပြစ်ကို၊ အာဝိကတ္တာထင်ရှားစွာ ဖွင့်ဟဝန်ခံမှု ပြုတတ်သည်။ ဝါထင်ရှားစွာ ဖွင့်ဟဝန်ခံကာ တောင်းပန် ကန်တော့မှု ပြုတတ်သည်။ ဟောတိ၏။ [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၂) သုတ် ကြည့်]။ပ။ အနိက္ခိတ္တဓုရောသည်။ (ဟုတွာဖြစ်၍) ဝိဟရတိနေ၏။ ပညဝါပညာရှိသည်။ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာသော၊ အရိယာယသော၊ နိဗ္ဗေဓိကာယသော၊ သမ္မာဖြင့်၊ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်းသို့ ရောက်စေနိုင်သော၊ ပညာယဝိပဿနာပညာနှင့်၊ [စာပိုဒ် ၂-သုတ်တုန်းက “ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာနှစ်မျိုးလုံးယူခဲ့၏။ ဤသုတ်၌ကား ဝိပဿနာပညာကိုသာ ယူရ၏။ ယင်းသို့ ယူပုံကွဲပြားခြင်း၏ အကြောင်းကို ဤနိဿယစာအုပ် ပဉ္စမတွဲ၊ နှာ-၁၀၊ နဝက နိပါတ်၊ စာပိုဒ်(၁) သမ္မောဓိသုတ် ကြည့်] သမန္နာဂတောသည်။ ဟောတိ၏။ ဘိက္ခဝေတို့၊ ပဓာနိယဂါနိတို့သည်။ ဣမာနိ ပဉ္စတို့တည်း။ ဣတိဤသို့၊ အဝေါစမိန့်တော်မူပြီး တတိယံတည်း။

၄-သမယသုတ်

၅၄။ ဘိက္ခဝေတို့၊ ပဓာနာယဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းအားထုတ်ခြင်းငှာ၊ အသမယာမသင့်လျော်သောအချိန်အခါတို့သည်။ ဣမေ ပဉ္စဤငါးပါးတို့ တည်း။ ပဉ္စငါးပါးတို့ဟူသည်။ ကတမေအဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေတို့၊ ဣမေဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုရဟန်းသည်။ ဇိဏ္ဏောအသက်ကြီးပြင်း အိုမင်းသည်။ ဇရာယအိုခြင်းတရားသည်။ အဘိဘူတောလွှမ်းမိုး နှိပ်စက်အပ် သည်။ ဟောတိဖြစ်၏။ ဘိက္ခဝေတို့၊ အယံဤ အသက်ကြီးပြင်း အိုမင်းရာ အခါသည်။ ပဓာနာယ = ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်း အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ ပဌမောရှေးဦးစွာသော၊ အသမယောမသင့်လျော်သော အချိန်အခါတည်း။ ဘိက္ခဝေတို့၊ ပုန စပရံနောက်ထပ်အခြားသော အသမယတမျိုးကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေတို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ အပရံအခြားသော အသမယကို၊ အဟံငါသည်၊ ဘာသိသာမိဟောတော်မူဦးအံ့] ဘိက္ခုသည်။ ဗျာဓိတောဖြစ်ပွားသော အနာရောဂါရှိသည်။ ဗျာဓိနာအနာရောဂါသည်။

အဘိဘူတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမကျန်းမမာ ရောဂါစွဲကပ်ရာ အခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အသမယော=မသင့်လျော်သော အခါတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အသမယတမျိုးကား၊ (ဝိဇိတံ=တိုင်းနိုင်ငံသည်) ဒုဗ္ဘိက္ခံ=ရခဲသော ထမင်းရှိသည်၊ ဝါ=ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားသည်၊ ဒုဿသယံ=မပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိသည်၊ ဝါ=ပိုး စသည် တို့ ဖျက်ဆီးအပ်သော ကောက်စပါးရှိသည်၊ ဒုလ္လဘပိဏ္ဍံ=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ် သော ဆွမ်းရှိသည်၊ ပဂ္ဂဟေန=ပွေ့ပိုက်စွဲကိုင်အပ်သော သပိတ်ဖြင့်၊ ဥဗ္ဗေန= ဆွမ်းရှာမှီးခြင်းဖြင့်၊ ယာပေတံ=ဤကိုယ်ခန္ဓာ ရှည်ကြာတည်တံ့ခြင်းသို့ ရောက် စေခြင်းငှာ၊ ဝါ=မျှတခြင်းငှာ၊ န သုကရံ=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည် အဖြစ်မရှိ သည်၊ ဝါ=လွယ်ကူစွာ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားရာအခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အသမယော=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အဋ္ဌဝိသင်္ကောပေါ=တောပုန်းဓားပြ ထကြွ သောင်းကျန်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဘယံ = ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်၊ (ကြောက်ရွံ့ခြင်းတည်းဟူသော စိတ္တုတြာသဘောသည်) ဟောတိ=၏၊ [တနည်း- အဋ္ဌဝိသင်္ကောပေါ=တောပုန်းဓားပြ ထကြွ သောင်းကျန်းခြင်းဟူသော၊ ဘယံ= ကြောက်ဖွယ်ဘေးသည်၊ ဟောတိ=၏။ ပဌမနည်း၌ကား "အဋ္ဌဝိသင်္ကောပ" အရ ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကြောက်ရွံ့ခြင်း (စိတ္တုတြာသဘယ) တိုင်အောင် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူ၍ အနက်ပေးသည်၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ် ၆၃-သုတ်လည်းကြည့်] စက္ကသမာရုဇ္ဇာ=တူရိယာပုထ်စက်၊ ယာဉ်ရထား စက်ကို တက်စီးကြကုန်လျက်၊ ဇာနပဒါ=ဇနပဒ်နေသူတို့သည်၊ ဝါ=တိုင်းသူ ပြည်သားတို့သည်၊ ပရိယာယန္တိ=ဝန်းကျင်ပတ်လည် ထိုဤရပ်ခြား ပြေးသွား ကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤတောပုန်းဓားပြ ထကြွမှုကြောင့် ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်ရာအခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အသမယော=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ သံဃော=ရဟန်းသံဃာသည်၊ ဘိဇ္ဇော =အုပ်စုကွဲသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ဖြစ်ပေါ်လာသော မကောင်း ကျိုးကား၊ သံဃော=ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ ဘိဇ္ဇော=အုပ်စုကွဲလသော်၊ (ဘိက္ခု= ရဟန်းတို့သည်) အညမညံ=အချင်းချင်း၊ အက္ကောသာ စ=ဆဲရေးကြကုန်သည် လည်း၊ ဟောဗ္ဗိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ ပရိဘာသာ စ=ဘေးကို ပြု၍ ခြိမ်းခြောက်ကြကုန်သည်လည်း၊ ဟောဗ္ဗိ=၏၊ အညမညံ=ချင်း၊ ပရိက္ခေပါပ =ထုတ်ပယ်ကြကုန်သည်လည်း။ ပ။ ပရိဝုဇာ ဝ=ဝုဇ်ခွာ ရှောင်ရှားကြကုန်သည် လည်း၊ ဟောဗ္ဗိ=၏၊ တတ္ထ=ထိုသံဃာသင်းကွဲရာ အရပ်၌၊ အပ္ပသန္တာ ဝေဝ=

မကြည်ညိုသေးသောသူတို့သည်လည်း၊ နပွသိဒန္တိ=မကြည်ညိုကြတော့ကုန်၊ ပသန္တာနံ=ကြည်ညိုပြီးကုန်သော၊ ဧကစ္စာနံ စ=အချို့သောသူတို့မှာလည်း၊ အညထတ္တံ=အမြင်လွဲမှား အကြည်ညို ပျက်ပြားကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ (ကြည်ညိုခြင်းဟူသော အပြားမှတစ်ပါးတခြားသော မကြည်ညိုခြင်းဟူသော အပြား၏ အဖြစ်သည်)ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသံဃာသင်းကွဲရာအခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အသမယော=မသင့်လျော်သော အခါတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ အသမယာ=မသင့်လျော်သောအခါတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ [ထို့နောက် ဣတိသဒ္ဒါရှိနေသည်မှာ အပိုသာတည်း]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဓာနာယ=ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းအားထုတ်ခြင်းငှာ၊ သမယာ=အချိန်ကောင်း အခါကောင်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣစ=ဌ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဒဟရော=ငယ်ရွယ်သည်၊ ယုဝါ=ပျိုမျစ်သည်၊ သုသု=နုနယ်သည်၊ ကာဠကောသော=ကောင်းစွာမည်းနက်သော ဆံပင်ရှိသည်၊ ဘဒြေန=ကောင်းသော၊ ယောဗ္ဗနေန=နပျိုသူ၏အဖြစ်နှင့်၊ ပဌမေန=ပဌမ ဖြစ်သော၊ ဝယသာ=အရွယ်နှင့်၊ သမန္တာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအသက်အရွယ် ငယ်သေးရာ အချိန်အခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ ပဌမော=သော၊ သမယော=အချိန်ကောင်းပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော သမယတမျိုးကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အပ္ပါဗာဓော=သည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤရောဂါကင်းကွာကျန်းမာရာ အခါသည်၊ ပဓာနာယ=ငှာ၊ ဒုတိယော=သော၊ သမယော=တည်း။

☰

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ (ဝိဇိတံ=တိုင်းနိုင်ငံသည်) သုဘိက္ခံ=ရလွယ်သော ထမင်းရှိသည်၊ သုသသံ=ပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိသည်၊ သုလဘပိဏ္ဍံ=လွယ်ကူစွာရအပ်သော ဆွမ်းရှိသည်၊ ပဂ္ဂဟေန=ဖြင့်၊ ဥဉ္ဇေ န=ဖြင့်၊ ယာပေတံ=ငှာ၊ သုကရံ=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည် အဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ=လွယ်ကူစွာ ပြုနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသာယာဝပြော အစာပေါများရာ အခါကာလသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ သမဂ္ဂါ=စည်းလုံးညီညွတ်ကြကုန်လျက်၊ သမ္မောဒမာနာ=ဝမ်းမြောက်ကြကုန်လျက်၊ အဝိဝဒမာနာ=ဆန့်ကျင်ဘက် မပြောကြကုန်ဘဲ၊ ဝါ=မငြင်းခုံကြကုန်ဘဲ၊ ဝိရောဒကီဘူတာ=နို့ရည်နှင့် ရေကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဝါ=နို့ရည်နှင့် ရေအလား တံသားတည်း ရောနှောကြကုန်လျက်၊ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ ပိယစက္ခုဟိ=အချစ်မျက်လုံးတို့ဖြင့်၊ ဝါ=ချစ်ခင်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း မေတ္တာစိတ်ကောင်းကို ဖော်ပြသောမျက်လုံးတို့ဖြင့်၊ သမ္ပဿန္တာ=ကြည့်ရှုကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤလူတို့ စည်းလုံးညီညွတ်ကြရာ အချိန်အခါသည်။ပ။

သံဃော=ရဟန်းအပေါင်းသည်။ သမဂ္ဂေါ=စည်းလုံးညီညွတ်လျက်။ သမ္မောဒမာနော=ဝမ်းမြောက်လျက်။ အဝိဝဒမာနော=ဆန့်ကျင်ဘက်မပြောဘဲ၊ ဝါ=မငြင်းခုံဘဲ။ ဧကုဒ္ဒေသော=တပေါင်းတည်းရွတ်ပြအပ်သော ပါတိမောက် ရှိလျက်။ ဖာသု=ချမ်းသာစွာ။ ဝိဟရတိ=နေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ ပန=ဖြစ်ပေါ်လာသော ကောင်းကျိုးတရားများကား။ သံဃော=ရဟန်းသံဃာသည်။ သမဂ္ဂေ=စည်းလုံးညီညွတ်လသော်။ (ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်) အညမညံ=ချင်း၊ အက္ခောသာ စေဝ=လည်း၊ န ဟောန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်၊ အညမညံ=ချင်း၊ ပရိဘာသာ စ=လည်း၊ န ဟောန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်။ ပရိစ္စဇာ စ=လည်း၊ န ဟောန္တိ=ကုန်၊ တတ္ထ=ထို သံဃာညီညွတ်ရာဌာန၌။ ပသီဒန္တိ=ကြည်ညိုကြကုန်၏။ ပသန္နာနဉ္စ =ကြည်ညိုပြီးသော သူတို့မှာလည်း၊ ဘိယျောဘာဝေါ= တိုးတက်များပြား သဒ္ဓါ တရား ဖြစ်ပွားခြင်းသည်။ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ အယံ=ဤသံဃာ ညီညွတ်ရာ အခါသည်။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ သမယာ=တို့သည်။ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ= ဤသို့။ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထော=လေးခု မြောက်သုတ်တည်း။

၅-မာတာပုတ္တသုတ်

၅၅။ ဧကံ=သော။ အာရာမေ=၌၊ ဝိဟရတိ=၏။ ဧေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ သာဝတ္ထိယာ=သာဝတ္ထိမြို့၌၊ ဥဘော=နှစ်ဦးကုန်သော၊ မာတာပုတ္တာ=အမိနှင့်သားဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု စ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီ စ=ရဟန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ဝဿာဝါသံ=မိုးလပတ်လုံး သီတင်းသုံး မှီတင်းနေထိုင်ခြင်းသို့၊ ဥပဂမိသု=ကပ်ရောက်ကြကုန်ပြီ၊ တေ=ထိုသားအမိဖြစ် သော ရဟန်းနှင့် ရဟန်းမတို့သည်၊ အညမညဿ=တဦးနှင့်တဦး အချင်းချင်းကို၊ အဘိဏှံ=အမြဲမပြတ်၊ ဒဿနကာမာ=တွေ့မြင်ခြင်းငှာ လိုလားကြကုန်သည်။ အဟောသံ=ဖြစ် ကုန် ပြီ။ မာတာပိ=အမိရဟန်းမသည်လည်း၊ ပုတ္တဿ= သားရဟန်းကို၊ အဘိဏှံ=အမြဲမပြတ်၊ ဒဿနကာမာ=တွေ့မြင်ခြင်းငှာ လိုလား သည်၊ အဟောသံ=ဖြစ်ပြီ၊ ပုတ္တောပိ=သားရဟန်းသည်လည်း၊ မာတရံ=အမိ ရဟန်းမကို၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ဒဿနကာမာ=တွေ့မြင်ခြင်းငှာ လိုလားသည်၊ အဟောသံ=ဖြစ်ပြီ။

တေသံ=ထိုသားအမိတို့၏၊ အဘိဏှံ=ပြတ်၊ ဒဿနာ=တွေ့မြင်နေခြင်း ကြောင့်၊ သံသဂ္ဂေါ=ရောနှောဆက်ဆံခြင်းသည်၊ အဟောသံ=ပြီ၊ သံသဂ္ဂေ= ရောနှောဆက်ဆံခြင်းသည်၊ သုတိ=ဖြစ်လသော်၊ ဝိဿာသော=အကျွမ်းဝင်ခြင်း သည်၊ အဟောသံ=ပြီ၊ ဝိဿာသေ=သည်၊ သတိ=သော်၊ ဩတာရော=ရာဂဘိလူး ပူးဝင်ခွင့်သည်၊ အဟောသံ=ပြီ၊ တေ=ထိုသားအမိတို့သည်၊ ဩတိဏ္ဏစိတ္တာ= ရာဂဘိလူး ပူးဝင်အပ်သောစိတ် ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) သိက္ခံ=

အဓိသီလသိက္ခာကို၊ အပစ္စက္ခာယ=မပယ်စွန့်ကြကုန်မူ၍၊ ဒုဗ္ဗလျံ=သိက္ခာပုဒ်
ဖြည့်ကျင့်မှု၌ အားမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနာဝိကတွာ=ထင်ရှားဖော်ပြမှု မပြု
ကြကုန်မူ၍၊ မေထုနံ=မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရာဂထလာ ညီညာတူကြ အဖိုအမ
တို့၏ -ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=အကျင့်တရားကို၊ ပဋိသေဝိသု=မှီဝဲကြကုန်ပြီ။

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ သမ္မဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း
တို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်
မူ၏) တေန=(မြတ်စွာဘုရားရှိတော်မူရာ) ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိသု=
သွားကြကုန်၏၊ ဝါ=ရောက်လာကြကုန်၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားကြပြီး၍၊ ဝါ=
ရောက်လာကြပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုး
ကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒ္ဓိသု=ထိုင်နေကြ
ကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိဒ္ဓိသု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီးသော၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်း
တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထား
ကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ
=အရှင်ဘုရား၊ ဣမ သာဝတ္ထိယံ=ဤသာဝတ္ထိမြို့၌၊ ဥဘော=နှစ်ဦးကုန်သော။ပ။
ပဋိသေဝိသု=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မာတာ=အမိသည်၊ ပုတ္တော=သား၌၊ န သာရဇ္ဇတိ=ပြင်း
ထန်စွာ မတပ်မက်၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ ပုတ္တော ဝါ=သားသည်မူလည်း၊ မာတရိ=
အမိ၌၊ န သာရဇ္ဇတိ=မက်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သော မောဃပုရိသော=ချာန်နှင့်
မဂ်ပိုလ် မသိုမမှီး အချည်းနှီးဖြစ်သော ထိုယောက်ျားသည်၊ မညတိ ကိနု=
မှတ်ထင် နေလေသလော၊ [ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ-သို့သွားအံ့] ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဣဒံ ဣတ္ထိရူပံ ယထာ=ဤမိန်းမ၏ အဆင်းရူပါရုံကဲ့သို့၊ [နာဟံ ဘိက္ခဝေ-သို့
ပြန်လာအံ့] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ ရဇနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူ စွဲမက်စေတတ်
သော၊ [သံယုတ်အဋ္ဌကထာ (တ-၁၀၇)အဖွင့်အတိုင်း အနိယပစ္စည်းသည်
ကတ္တားအနက်ဟောတည်း] ဧဝံ ကမနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူ နှစ်သက်
အပ်သော၊ [ဤပုဒ်၌ကား ကံဟောအနိယပစ္စည်း] ဧဝံမဒနီယံ=ဤနှယ်မခြား
အလားတူ မူးရူးစေတတ်သော၊ [ကတ္တားဟော] ဧဝံဗန္ဓနီယံ=ဤနှယ် မခြား
အလားတူ ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သော၊ ဧဝံမုစ္ဆနီယံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူ
တွေဝေ မေ့လျော့စေတတ်သော၊ အနုတ္တရဿ=သူ့ထက်သာလွန်သော တရား
မရှိသော၊ ဝါ=သာလွန်မြင့်မြတ်ဆုံး တရားဖြစ်သော၊ ယောဂက္ခေမဿ=ယောဂ
လေးဖြာ ဘေးကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာ၊ ဝါ=ရခြင်း၏၊
ဧဝံ အန္တရာယကရံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူအန္တရာယ်ပြုတတ်သော၊ အညံ=
မိန်းမရူပါရုံမှတပါး အခြားသော၊ ဧကရူပမ္ပိ=တခုတလေသော ရူပါရုံကိုမျှလည်း၊
အဟံ=ငါသည်၊ န သမနုပဿာမိ=မြင်တော်မမူ၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်စက္ခုဖြင့်

အကုန်အစင် ကြည့်ရှု၍ပင် မြင်တော်မမူ) [ဧကကနိပါတ်၌ “ယံ ဧဝံ ပုရိသဿ စိတ္တံ” ဟု ယံသဒ္ဓါ ပါသကဲ့သို့ ဤ၌မပါသောကြောင့် “ဧဝံ ရဇနီယံ” စသည်ကို ဧကရူပမ္ပိ၏ ဝိသေသနပြုလုပ်၍ အနက်ပေးသည်။

(တနည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ ဣတ္ထိရူပံ=ဤမိန်းမ၏ ရူပါရုံသည်၊ ရဇနီယံ=စွဲမက်စေတတ်သည်၊ ကမနီယံ=လိုလားနှစ်သက်အပ်သည်၊ မဒနီယံ= မူးရူးစေတတ်သည်၊ ဗန္ဓနီယံ=ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သည်၊ မုစ္ဆနီယံ=တွေဝေ မေ့လျော့စေတတ်သည်၊ အနုတ္တရဿ=သော၊ ယောဂက္ခေမဿ=ကို၊ အဓိဂမာယ =ငှာ၊ ဝါ=၏၊ အန္တရာယကရံ=အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်၊ ဟောတိ ယထာ= ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံရဇနီယံ=ဤနယ်မခြား အလားတူ စွဲမက်စေ တတ်သော၊ ဧဝံကမနီယံ=သော။ပ။ အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧဝံ အန္တရာယ ကရံ=သော၊ အညံ=သော၊ ဧကရူပမ္ပိ=လည်း၊ အဟံ=သည်၊ န သမနုပဿာမိ =မူ၊ [ဤသို့လည်း အကျယ်တဝင့် အနက်ဆိုလိုက ဆိုပါ]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ သတ္တာ=အကြင်သတ္တဝါတို့သည်၊ ဣတ္ထိရူပံ=မိန်းမ ၏ ရူပါရုံ၌၊ ရတ္တာ=စွဲမက်ကြကုန်၏၊ ဂိဒ္ဓါ=မက်မောကြကုန်၏၊ ဂထိတာ= (တဏှာသည်)ချုပ်နှောင်အပ်ကုန်၏၊ ဝါ=တဏှာ၏ ချုပ်နှောင်မှုခံကြကုန်၏၊ မုစ္ဆိတာ=(တဏှာဖြင့်) တွေဝေမေ့မြောနေကြကုန်၏၊ အဇ္ဈောသန္နာ=သက်ဝင် နစ်မြုပ်နေကြကုန်၏၊ [“ဣတ္ထိရူပေ အဇ္ဈောသန္နာ=မိန်းမရူပါရုံ၌ သက်ဝင်နစ်မြုပ် နေကြကုန်၏” ဟု ပုဒ်ချင်းစပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ယူပါ၊ အဇ္ဈောသန္နပုဒ်၏ နေရာ၌ မူကွဲပါ၍အမျိုးမျိုးနှင့် အနက်အမျိုးမျိုးကို ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၉)သုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ၊ ဤ၌မူ “အဓိ+အဝ+သဒ+တ”ဖြင့် သြဂါဠအနက် (သဒဓာတ်၏ သြသီဒန အနက်) ဟောကြံသည်] တေ(သတ္တာ)=ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ဣတ္ထိရူပံဝဿာနုဂါ= မိန်းမရူပါရုံ၏ အလိုနယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ ၍) ဒီဃရတ္တံ=ရည်မြင့်စွာသော ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ သောစန္ဒိ=ဝမ်းနည်းပူဆွေး ကြရကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိသဒ္ဓေါ ယထာ=ဤမိန်းမ၏အသံကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံရဇနီယံ=ဤနယ်မခြား၊ အလားတူစွဲမက်စေတတ်သော၊ ဧဝံကမနီယံ=သော။ပ။အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧဝံအန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=မိန်းမအသံမှ တပါးတခြားသော၊ ဧကသဒ္ဓမ္ပိ=တခုသောအသံကိုသော် မျှလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ န သမနုပဿာမိ=မြင်တော်မမူ၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိသဒ္ဓေါ=ဤမိန်းမအသံသည်၊ ရဇနီယော=စွဲမက်စေတတ် သည်၊ ကမနီယော=လိုလားနှစ်သက်အပ်သည်၊ မဒနီယော=သည်၊ ဗန္ဓနီယော= သည်၊ မုစ္ဆနီယော=သည်၊ အနုတ္တရဿ=သော၊ ယောဂက္ခေမဿ=ကို၊ အဓိဂမာယ =ငှာ၊ အန္တရာယကရော=အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်၊ ဟောတိ ယထာ=ဖြစ်သကဲ့

သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ ရဇနီယံ=သော၊ ဧဝံကမနီယံ=သော။ပ။အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧဝံအန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=သော၊ ဧကသဒ္ဓမ္မိ=လည်း၊ အဟံ= ငါသည်၊ န သမနုပဿာမိ=မူ]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ သတ္တာ=အကြင်သတ္တဝါတို့သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဓေ= မိန်းမအသံ၌၊ ရတ္တာ=စွဲမက်ကြကုန်၏၊ ဂိဒ္ဓါ=ကုန်၏။ပ။အဇ္ဈောသန္နာ=ကုန်၏၊ တေ (သတ္တာ)=ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဓဝသာနုဂါ=မိန်းမအသံ၏ အလို နယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) ဒီဃရတ္တံ=လုံး၊ သောစန္ဒိ =ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိဂန္ဓော ယထာ=ဤမိန်းမ၏ အနံ့ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံရဇနီယံ=သော၊ ဧဝံကမနီယံ=သော။ပ။ အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧဝံအန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=မိန်းမ၏ အနံ့မှတပါး တခြားသော၊ ဧကဂန္ဓမ္မိ=တခုသော အနံ့ကိုသော်မျှလည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ န သမနုပဿာမိ= မူ၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိဂန္ဓော=ဤမိန်းမအနံ့သည်၊ ရဇနီယော=သည်၊ ကမနီယော=သည်။ပ။ အန္တရာယကရော=သည်၊ ဟောတိ ယထာ=သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံရဇနီယံ=သော၊ ဧဝံကမနီယံ=သော။ပ။ ဧဝံ အန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=သော၊ ဧကဂန္ဓမ္မိ=လည်း၊ အဟံ=သည်၊ န သမနုပဿာမိ=မမူ]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဣတ္ထိဂန္ဓေ=မိန်းမ၏ အနံ့၌၊ ရတ္တာ=ကုန်၏။ပ။ အဇ္ဈောသန္နာ=ကုန်၏၊ တေ(သတ္တာ)=တို့သည်၊ ဣတ္ထိဂန္ဓ- ဝသာနုဂါ=မိန်းမအသံ၏ အလိုနယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဒီဃရတ္တံ=လုံး၊ သောစန္ဒိ=ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ(အယံ)ဣတ္ထိရသော ယထာ=ဤမိန်းမ၏ အရသာကဲ့သို့။ပ။ အညံ=မိန်းမအရသာမှတပါး တခြား သော၊ ဧကရသမ္မိ=တခုသော အရသာကိုမျှလည်း။ပ။ ဣတ္ထိရသေ=မိန်းမ အရသာ၌၊ ရတ္တာ=ကုန်၏။ပ။ ဣတ္ထိရသဝသာနုဂါ=မိန်းမအရသာ၏ အလို နယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ ဣတ္ထိဗောဋ္ဌဗ္ဗံ ယထာ=ဤမိန်းမ၏ အတွေ့အထိ အာရုံကဲ့သို့။ပ။အညံ=မိန်းမ၏ အတွေ့အထိ အာရုံမှတပါးသော၊ ဧကဗောဋ္ဌဗ္ဗမ္မိ =တခုသော အတွေ့အထိ အာရုံကိုမျှလည်း။ပ။ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ ဣတ္ထိဗောဋ္ဌဗ္ဗံ=ဤမိန်းမ၏ အတွေ့အထိအာရုံသည်၊ ရဇနီယံ=သည်၊ ကမနီယံ=သည်။ပ။ အန္တရာယကရံ=သည်၊ ဟောတိ ယထာ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဧဝံရဇနီယံ=သော။ပ။]ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဣတ္ထိဗောဋ္ဌဗ္ဗေ =မိန်းမအတွေ့အထိ၌၊ ရတ္တာ=ကုန်၏။ပ။ ဣတ္ထိဗောဋ္ဌဗ္ဗဝသာနုဂါ=မိန်းမအတွေ့ အထိ၏ အလိုနယ်ပယ်သို့ အစဉ်လိုက်ကြကုန်သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတ္ထိ=မိန်းမသည်၊ ဂစ္ဆန္တိပိ=သွားနေစဉ်မှာလည်း၊ ပုရိသဿ=ယောက်ျား၏၊ စိတ္တံ=ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ပရိယာဒါယ=ယူဆောင်၍၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခွင့်မရအောင် တားဆီး၍၊ [ကုသိုလ်စိတ်ကို ဖြစ်ခွင့် မရအောင် တားဆီး၍ယူလို၊ ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁)သုတ်ကြည့်ပါ] တိဋ္ဌတိ= တည်၏၊ ဌိတာပိ=ရပ်နေစဉ်မှာလည်း၊ ပုရိသဿ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ= ၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ နိသိန္နာပိ=ထိုင်နေစဉ်မှာလည်း၊ ပုရိသဿ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ သယာနာပိ=လျောင်းနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ဟသန္တိပိ = ရယ်မောနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ဘဏန္တိပိ = စကားပြောနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ဂါယန္တိပိ=သီချင်းဆိုနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ရောဒန္တိပိ=ငိုနေစဉ်မှာလည်း။ပ။ ဥဂ္ဂါတိတာပိ=ကြွတက်ဖူးရောင်နေစဉ်မှာလည်း၊ [ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း စသော အကြောင်းတမျိုးမျိုးကြောင့် ကြွတက်ဖူးရောင် နေသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏၊ သေပြီး၍ ဖူးဖူးရောင်နေသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏၊ ဘာမျှမကျန်ရအောင် မိန့်ဆို အပ်သော စကားများတည်း။ ဥဒ္ဓံ ဟနတိ ဂစ္ဆတိတိ ဥဂ္ဂါတိတာ]။ပ။

မတာပိ=သေနေစဉ်မှာလည်း၊ ဝါ=သေပြီးလျှင်မှာလည်း [သေနေစဉ် မှာဘဲဖြစ်ဖြစ် သေပြီးနောက် လူသေကောင်မီးရှို့၍ မမြင်ရတော့သည့်အခါ မှာဘဲဖြစ်ဖြစ် ထိုမိန်းမ၏ အကြောင်းကို စဉ်းစားလိုက်လျှင် ကုသိုလ်စိတ်များ ကုန်ခန်းသွားသည်သာ ဖြစ်၏] ပုရိသဿ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ယင်းသို့သော အကြောင်းများကြောင့်ပင်၊ မာရဿ=ကိလေသမာရ်၏၊ သမန္တပါသောတိ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် ထောင်ထားအပ် သော ကျော့ကွင်းဟူသော၊ ယံ တံ(ဝစနံ)=အကြင်စကားကို၊ ဝဒမာနော=ပြောဆို သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုလိုငြားအံ့၊ မာရဿ= ကိလေသမာရ်၏၊ သမန္တပါသောတိ=ဟူသော၊ (တံ ဝစနံ=ထိုစကားကို) ဝဒမာနော=ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မာတုဂါမိယေဝ=မိန်းမကိုသာလျှင်၊ သမ္မာ =ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုရာ၏၊ ဝါ=ပြောဆိုရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

(တနည်း)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ကြောင့်ပင်၊ မာရဿ=၏၊ သမန္တပါသောတိ =ဟူသော၊ ယံ တံ(ဝစနံ)=ကို၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ= စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုငြားအံ့၊ မာရဿ=၏၊ သမန္တပါသောတိ=ဟူသော၊ (တံ ဝစနံ=ကို) မာတုဂါမိ=မိန်းမကို၊ ဝဒမာနော ဝေ=ပြောဆိုသော်သာလျှင်၊ ဝါ= ပြောဆိုမှသာလျှင်၊ သမ္မာ=စွာ၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုသည်မည်နိုင်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)။

အသိဟတ္ထေန=လက်ထဲ၌ သန်လျက်ဓားရှိသောသူနှင့်၊ (ဦးခေါင်းကို ဖြတ်ခြင်းငှာ သန်လျက်ဓားကို ကိုင်၍လာသောသူနှင့်) သလ္လပေ=အတူတကွ စကားပြောဆိုသင့်ရာသေး၏၊ ပိသာစေနာပိ=(ဓားဖို့ရာလာသော) သားဓားဘီလူး

သားရဲနှင့်သော်မှလည်း၊ သလ္လပေ=အတူတကွ စကားပြောဆိုသင့်ရာသေး၏၊
 ယေန=အကြင် မြွေပွေးမြွေဟောက်သည်၊ ဒဋ္ဌော=ကိုက်အပ်သည်၊ ဝါ=အကိုက်
 ခံရသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) န ဇီဝတိ=အသက်မရှင်၊ တံ အာသီဝိသမ္ပိ=
 ထိုမြွေပွေးမြွေဟောက်ကိုသော်မှလည်း၊ အာသီဒေ=လက်ဖြင့်ထိစပ် ပုတ်ခတ်သင့်
 ရာသေး၏၊ မာတုဂါမေန=မိန်းမနှင့်၊ ဧကောဧကာယ=တယောက်ချင်းချင်း၊
 [တနည်း-ဧကော=တပါးတည်းသော ရဟန်းသည်၊ ဧကာယ=တယောက်တည်း
 သော၊ မာတုဂါမေန=မိန်းမနှင့်] န တွေဝ သလ္လပေ=အတူတကွ စကား
 မပြောဆိုသင့်သည်သာ။

တာ=ထိုမိန်းမတို့သည်၊ ပေက္ခိတေနစ=ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
 သိတေန စ=ပြုံးရယ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အထောပိ=ထို့အပြင်လည်း၊
 ဒုန္နိဝတ္ထေန စ=မကောင်းသဖြင့် ဝတ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မလုံတလုံ
 ဝတ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈနာ=ချိုသာသော၊ ဘဏိတေန စ=စကားပြောဆို
 ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌသတိ=ကင်းလွတ်သော သတိရှိသောသူကို၊ ဗန္ဓန္တိ=
 ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်ကြကုန်၏၊ [နေသော=န+ဒေသော] ဒေသော ဇနော=ထိုမိန်းမ
 ဟူသော သတ္တဝါကို၊ န သွာသီဒိတော=အလွန်နီးစပ် မချဉ်းကပ်ထိုက်၊ မတော=
 သေပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥဏ္ဍိတိတော အပိ=ကြွတက်ဖူးရောင် အလောင်း၊
 ကောင် မိန်းမကိုသော်မှပင်၊ (န သွာသီဒိတော=အလွန်နီးစပ် မချဉ်းကပ်ထိုက်)။

မနောရမာ=စိတ်၏ပျော်မွေ့ရာဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါ=(အဆင်းရောင် ရူပါရုံ
 တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါ=(အသံ)သဒ္ဓါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရသာ=(အရသာ)
 ရသာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာ=(အနံ့) ဂန္ဓာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ
 စ=(တွေ့ထိဖွယ်) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဧတေ
 ကာမဂုဏာ=ထိုကာမဂုဏ်အာရုံတို့ကို၊ ဝါ=ထိုဝတ္ထုကာမ အစုအဝေးတို့ကို၊
 ဝါ=ထိုဝတ္ထုကာမ အနှောင်အဖွဲ့တို့ကို၊ ဣတ္ထိရူပသ္မိ=မိန်းမ၏ ခန္ဓာကိုယ်
 ရူပကာယ၌၊ ဒိဿရေ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ကာမောဃပုဏ္ဏနံ=ကိလေသာကာမ
 ဟူသော ရေအယဉ်သည် မျှောအပ်ကုန်သော၊ ကာမေ=(ဝတ္ထု ကိလေသာနှစ်ဖြာ
 သော) ကာမတို့ကို၊ အပရိဇာနတံ=(သုံးပါးသော ပရိညာတို့ဖြင့်) ပိုင်းဖြတ်
 ခြားနား၍ မသိကုန်သော၊ တေသံ=ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ သံသာရသ္မိ=သံသာရာခရီး၌၊
 ဝါ=ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် မပြတ်ဖြစ်နေသော ခန္ဓာအာယတနဓာတ်ဟူသော

၁။ သွာသီဒိတော-ဟု ရှိသင့်။ ။ဤနေရာ၌ သွာသီသဒေါ-ဟု ပါ၌ရှိ၏၊
 မူကွဲပါ၌ပင် မတွေ့ရ၊ သို့သော် မှန်ကန်သောပါ၌ဟု မိမိမယူဆပါ၊ ထိုပါ၌ကို
 နိုင်လုံသောသဒ္ဓါကျမ်းဖြင့် မည်သို့ရှုပ် စီရင်မည်နည်း၊ မိမိကား "သု+အာ+သဒ+တ"
 ဖြင့် သွာသီဒိတောဟု ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆ၏၊ သုဋ္ဌ၊ အာသီဒိတဗ္ဗော ဥပဂန္တုဗ္ဗောတိ
 သွာသီဒိတော။

ခရီးစဉ်၌၊ ကာလံ=ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ဖြစ်ရာ အခါကာလကိုလည်းကောင်း၊ ဂတိ=လားရောက်အပ်သော ဂတိကိုလည်းကောင်း၊ [ဂတိဟု အံဝိဘတ်ဖြင့်သာ ပါဠိ ရှိရမည်] ဘဝါဘဝံ=အထပ်ထပ်ဖြစ်နေသော ဘဝငယ် ဘဝကြီးကိုလည်းကောင်း၊ [ဘဝ+အဘဝ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ ဘဝ=ငယ်သောဘဝ+အဘဝ=ကြီးသောဘဝ။ အသဒ္ဒါ ဝုဒ္ဓိအနက်ဟောတည်း] (ဧတေ ကာမဂုဏာ=ထိုငါးပါးသော ကာမဂုဏ် အာရုံတို့သည်) ပုရက္ခတာ=ရှေ့ဆောင်ရှေ့သွားပြုနေကုန်၏။

ယေ စ=အကြင်ရဟန္တာပညာရှိတို့သည်ကား၊ ကာမေ=(ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော) ကာမတို့ကို၊ ပရိညာယ=(ဉာတ တီရဏ ပဟာနဟူသော) သုံးပါး သော ပရိညာတို့ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ခြားနားကာ သိကြကုန်၍၊ အကုတောဘယာ=မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ ကြောက်ရွံ့ခြင်းမရှိကုန်ဘဲ၊ (ကြောက်ရွံ့ခြင်း တည်းဟူသော စိတ္တုတြာသဘေးမရှိကုန်ဘဲ) [ကုတော ကုတောစိ ဘယံ ကုတော ဘယံ=တခုခုသောအကြောင်းကြောင့် ကြောက်ရွံ့ခြင်း။ အလုတ္တတပျူရိသံ သမာသံ တည်း၊ နုတ္တိ ဧတေသံ ကုတောဘယံတိ အကုတောဘယာ]၊ စရန္တိ=ကြွသွားတော် မူကြကုန်၏။ ယေ=အကြင် ရဟန္တာပညာရှိတို့သည်၊ အာသဝက္ခယံ=အာသဝ ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တာ=ရောက်တော်မူကြကုန်၏။ လောကေ= သတ္တလောက၌၊ တေ=ထိုရဟန္တာပညာရှိတို့သည်၊ ဝေ=စင်စစ်ဧကန် အမှန်အား ဖြင့်၊ ပါရဂံတာ=ဩဃလေးပါးတို့၏ အဆုံးဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်သို့ ကိုယ်တွေ့ဆိုက် ရောက် မျက်မှောက်ပြုတော်မူကြကုန်၏။ ဝါ=သံသရာရေအယဉ်ကြီး၏ အဆုံး ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ကိုယ်တွေ့ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုတော်မူ ကြကုန်၏။ [ပါရံ ပရိယန္တံ နိဗ္ဗာနံ ဂတာ ပါရဂံတာ]ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) ပဉ္စမံ။

၆-ဥပဇ္ဈာယသုတ်

၅၆။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတရော=(အမည်အနွယ် မထင်မရှား) တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ သကော=မိမိ၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ ဝါ=မိမိ၏ သက်ဆိုင်ရာဖြစ်သော၊ ဥပဇ္ဈာယော=ဥပဇ္ဈာယ်ဘုန်းကြီး သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထို မိမိဥပဇ္ဈာယ်ဘုန်းကြီးရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်သို့၊ ဥပသက်မိ=သွား၏၊ ဝါ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသက်မိတွာ=၍၊ သကံ=မိမိဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ ဝါ=မိမိ၏သက်ဆိုင်ရာဖြစ်သော၊ ဥပဇ္ဈာယံ=ဥပဇ္ဈာယ်ဘုန်းကြီးကို၊ တေ=ဤဝကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ= လျှောက်ထားသနည်းဟုမူ)။

ဘဇ္ဇေ=အရှင်ဘုရား၊ တေရဟိ=ယခုအခါ၌၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ကာယော ခေဝ=ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း၊ မဓုရကဇာတော=ဖြစ်သော လေးလံ

၁။ မဓုရကဇာတောစေဝ ကာယော။ ။မဓုရကသဒ္ဒါသည် တောင့်တင်းခြင်း ခက်သန်ခိုင်မာခြင်းအနက်ဟောဖြစ်သော ထမ္မသဒ္ဒါ ထဒ္ဒသဒ္ဒါတို့နှင့် အနက်တူ

တောင့်တင်းနေသည်၏ အဖြစ်ရှိပါ၏၊ ဝါ=လေးလံ၍ တောင့်တောင့်တင်းတင်းကြီး ဖြစ်နေပါ၏၊ မေ=တပည့်တော်အား၊ ဒိသာ စ=အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့သည်လည်း၊ နပက္ခာယန္တိ ° =မထင်ရှားပါကုန်၊ ဝါ=ဝိုးတိုးဝါးတား ဖြစ်နေပါကုန်၏၊ မံ=တပည့်တော်အား၊ ဓမ္မာ စ=သမထဝိပဿနာတရားတို့သည်လည်း၊ နပုဋ္ဌိဘန္တိ=ကွဲကွဲပြားပြား မထင်ရှားပါကုန်၊ ထိနမိဒ္ဓဉ္စ=ထိနနှင့် မိဒ္ဓသည်လည်း၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောနှင့် စေတသိက်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောသည်လည်း၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ စိတ္တံ=ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ပရိယာဒါယ=ယူဆောင်၍၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေ၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်နေပါ၏၊ (အဟံ=တပည့်တော်သည်) အနဘိရတော စ=မပျော်မွေ့ဘဲလည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=သိက္ခာသုံးရပ် မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရာမိ=ကျင့်နေရပါ၏၊ မေ=တပည့်တော်မှာ၊ [တနည်း-မေ=တပည့်တော်၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] ဓမ္မေသု=တရားတော်တို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားမှုသည်လည်း၊ အတ္ထိ=ရှိနေပါ၏၊ ဝါ=ဖြစ်နေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။

ပရိယာယ်သဒ္ဓါ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ လေးလံ၍ တောင့်တင်းခိုင်မာနေသော (တောင့်တောင့်တင်းတင်းကြီး ဖြစ်နေသော)ခန္ဓာကိုယ်ကို မခုရကဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သော်လည်း “မခုရကဇာတော”ဟု ဇာတသဒ္ဓါနှင့် တွဲနေသောကြောင့် ထိုခန္ဓာကိုယ်၏ လေးလံ၍ တောင့်တင်းနေခြင်း (မခုရကဘာဝ)ကို “မခုရက”ဟု ဆိုလို၏၊ [ဘာဝပုဓာနကြံခြင်းဖြစ်၏] ထို့နောက် “မခုရကော မခုရကဘာဝေါ ဇာတော သဗ္ဗာတော ယဿ ကာယဿာတိ မခုရကဇာတော=လွန်စွာဖြစ်သော လေးလံတောင့်တင်းသည်၏ အဖြစ်ရှိသော ခန္ဓာကိုယ်”ဟု ဝစနတ္ထပြု။ မခုရကဘာဝေါနာမ သရီရဿ ထန္တိတတ္ထံ၊ တံပန ဂရုဘာဝပုဗ္ဗကံတိအာဟာ “သဗ္ဗာတဂရုဘာဝေါ သဗ္ဗာတထဒ္ဓဘာဝေါ”တိ။ ဒီ, မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဋီကာ၊ ၁၄၅။

၁။ န ပက္ခာယန္တိ။ ။ပက္ခာယန္တိကား ပရှေးရှိသော ခေဓာတ်၊ အန္တိဝိဘတ်၊ ကျော် အာယပြု။ “နပက္ခာယန္တိတိ နပုကာသေန္တိ နာနာကာရဏတော န ဥပဋ္ဌဟန္တိ”ဟုသော ဋီကာနှင့်အညီ ခေဓာတ်သည် ထင်ရှားခြင်း၊ ထင်ပေါ်ခြင်းဟူသော ပကာသ၊ ဥပဋ္ဌာနအနက်ဟောတည်း၊ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ပြထားသော သတ္တာ(ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း) အနက်နှင့် သဘောတူ၏၊ [ခေ ခါဒနသတ္တာသု၊ ခါယတိ၊ ဥန္တုရာ ခါယန္တိ။ပ။ အသိရိဝိယ ခါယတိ၊ ဒိသာပိ မေ န ပက္ခာယန္တိ။ သဒ္ဓနီတိဓာတုမာလာ၊ ၁၉] ခန္ဓဝဂ္ဂ သံယုတ်ဋီကာ၊ တိဿသုတ်အဖွင့်(သံ၊ ဋီ၊ ၃-၂၄၄)၌မူ “နပက္ခာယန္တိတိ ပကာသာဟုတွာ နခါယန္တိ၊ တေနာဟ-နပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိတိ”ဟု ပဥပသာရကို ပကာသ(ထင်ရှားခြင်း) အနက်ဟောအဖြစ်ဖြင့် သီးခြားဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် ပဥပသာရ၏ ထင်ရှားခြင်းအနက်နှင့် ခေဓာတ်၏ထင်ပေါ်ခြင်းအနက်ကို ပေါင်းစပ်၍ “နပက္ခာယန္တိ=ထင်ထင်ရှားရှား ထင်ပေါ်မလာကုန်”ဟု အနက်ဆိုရာ၏။

အထ ခေါ=ဌ်၊ သော ဘိက္ခု=ထိုဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်းသည်၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ= (ဥပဇ္ဈာယ်ယူ) အတူနေတပည့်ဖြစ်သော၊ တံ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို၊ အာဒါယ= ခေါ်ယူ၍။ပ။ နိသိဒ္ဓိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=ဌ်၊ နိသိန္ဒော=ထိုင်နေပြီးသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟာ=ပြောဆိုပါ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာဟာ= ပြောဆိုသနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=ဘုရား၊ ဧတရဟိ=ဌ်၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ကာယောစေဝ=လည်း။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟာ=ပြောဆိုပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) [ဣတိသဒ္ဓါ နှစ်လုံးရှိသင့်လျက် တလုံးကို ချေထားသည်ဟု ကြံရ၏၊ ထိုတွင် တိုက်ရိုက် ရှိသော ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် “ဝေမာဟ”သို့ ပြန်လှည့်စပ်ရ၏၊ ချေထားသော ဣတိသဒ္ဓါဖြင့်ကား “ဧတဒဝေါစ”သို့ ပြန်လှည့်စပ်ရ၏]။

[ဧဝံ ဟေတံကို နောက်မှ အနက်ဆိုရမည်] ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣန္ဒြိယေသု =(စက္ခုစသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဓါရဿ=(လုံခြုံစွာ) ပိတ်ဆီးအပ် သော ဒ္ဓါရမရှိဘဲ၊ ဘောဇနေ=ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုနော=အတိုင်းအတာ ပမာဏ ကို မသိဘဲ၊ ဇာဂရိယံ=နိုးကြားသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနနယုတ္တဿ=အထပ်ထပ် အားမထုတ်ဘဲ၊ ကုသလာနံ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ အဝိ ပဿကဿ=အမျိုးမျိုးမရှုဘဲ၊ ဝါ=မရှာမှီးဘဲ၊ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ=ညဉ့်၏ရှေ့ပိုင်း ယာမ်၊ ညဉ့်၏နောက်ပိုင်းယာမ်ပတ်လုံး၊ ဗောဓိပက္ခိယာနံ=ဗောဓိပက္ခိယ ဖြစ်ကုန် သော၊ ဝါ=အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=(သတိ ပဋ္ဌာန် စသော) တရားတို့ကို၊ ဘာဝနာနုယောဂံ=ဖြစ်ပွားစေခြင်း ကိစ္စကို အားထုတ်မှု ဝီရိယကို၊ အနနယုတ္တဿ=အထပ်ထပ် အားမထုတ်ဘဲ၊ ဝိဟရတော =နေသော၊ (ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏) ကာယော စေဝ=ခန္ဓာကိုယ် သည်လည်း၊ မရုကဇာတော=ဖြစ်သော လေးလံတောင့်တင်းနေသည်၏ အဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ= လေးလံ၍ တောင့်တောင့်တင်းတင်းကြီး ဖြစ်နေသည်၊ ယံ ဟောတိ=အကြင် ဖြစ်၏။

အဿ=ထိုရဟန်းအား၊ ဒိသာ စ=တို့သည်လည်း၊ ယံ န ပက္ခာယန္တိ= အကြင် မထင်ရှားကုန်၊ [ယံ ပုဒ်ကိုလိုက်ပေးသည်] တံ=ထိုရဟန်းအား=ဓမ္မာ စ=လည်း၊ ယံ နပုဋိဘန္တိ=အကြင် ကွဲကွဲပြားပြား မထင်ရှားကုန်၊ ထိနမိဒ္ဓု= လည်း၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ ယံ တိဋ္ဌတိ= အကြင်တည်နေ၏၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) အနဘိရတော စ=ဘံလည်း၊ ဗြဟ္မ ဝရိယံ=ကို၊ ယံ ဝရတိ=အကြင် ကျင့်နေရ၏၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဓမ္မေသု= တို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ ယံ ဟောတိ=အကြင်ပြောနေ၏၊ [ဧဝံဟေတံသို့

ပြန်လာခဲ့တော့အံ့၊ “ဧဝံ ဟိ ဧတံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဟိအနက်မရှိ၊ ဧတံ=ဤသို့ ထိုရဟန်းခန္ဓာကိုယ်၏ လေးလံတောင့်တင်းမှု ဖြစ်ခြင်း စသည်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့ အသင်တို့ လျှောက်ထားသည်အတိုင်း၊ ဟောတိ=အမှန်ပင် ဖြစ်တတ်ပါ၏။

[တသ္မာတိဟ=တသ္မာ+ဣဟ။ တ အာဝံ] ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဣန္ဒြိယအဂုတ္တဒွါရ စသည်ဖြစ်လျက်နေသော ရဟန်းမှာ ခန္ဓာကိုယ်လေးလံတောင့်တင်းမှု စသည် ဖြစ်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ တေ=သင်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည်နည်းဟူမှု၊ အဟံ=ငါသည်) ဣန္ဒြိယေသု=(စက္ခုစသော) ဣန္ဒြေ ခြောက်ပါးတို့၌၊ ဂုတ္တဒွါရော=(သတိဖြင့် လုံခြုံစွာ) ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရရှိသူ သည်၊ ဘောဇနော=ဦး၊ မတ္တညျ=အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသူသည်၊ ဇာဂရိယံ=ကို၊ အနုယုတ္တော=အထပ်ထပ် အားထုတ်သူသည်၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဝိပဿကော=အမျိုးမျိုးရှုသူသည်၊ ဝါ=ရှာမှီးသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်တော့အံ့။ပ။ ဘာဝနာနုယောဂံ=ကို၊ အနုယုတ္တော=အထပ်ထပ်အားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရိဿာမိ=နေထိုင်တော့အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည်) ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ တေ=သင်သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

အထ ခေါ=ဦး၊ သော ဘိက္ခု=ထိုပျင်းရိသော ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣမိနာ ဩဝါဒေန=ဤအဆုံးအမဖြင့်၊ ဩဝဒိတော=ဆုံးမအပ်ပြီးသည်၊ (သမာဓော=ဖြစ်လသော်) အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဗ္ဗာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ပတ္တာမိ=ပြန်သွားပြီ၊ အထ ခေါ=ဦး၊ သော ဘိက္ခု=ထိုပျင်းရိသောရဟန်းသည်၊ ဧကော=တပါးတည်းသည်၊ ဝုပကဋ္ဌော=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမတို့မှ ကိုယ်စိတ်အားဖြင့် ကင်းကွာသည်၊ အပ္ပမတ္တော=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား၌ မမေ့လျော့သည်၊ အာတာပိ=ပြင်းထန်သောဝီရိယရှိသည်၊ (ကိလေသာ တို့ကို ပူပန်လောင်ကျွမ်း ခြောက်ခန်းစေတတ်သော ဝီရိယရှိသည်) ပဟိတတ္တော=(ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ဘဲ) နိဗ္ဗာန်သို့ ရဲဝံ့စွန့်စား စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရန္တော=နေလသော်၊ [ပဟိတ=စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော+အတ္တ=စိတ် (ရှိသူ)။ ပဟိတော အတ္တာ ယေနာတိ ပဟိတတ္တော]။

န စိရဿေဝ=မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ [ဝိဟာသိ၊ အတ္တညာသိတို့၌ စပ်ပါ] ယဿ=အကြင် အရဟတ္တဖိုလ်၏၊ ဝါ=အကြင် အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော၊ အတ္တာယ=အကျိုးငှာ၊ ကုလပုတ္တာ=(အကျင့်သီလရှိသော) အမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊

သမ္ပဒေဝ=အကြောင်းမှန်၊ နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်သာလျှင်၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊
 (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွာကြကုန်၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ရဟန်းအဖြစ်
 ကို၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော
 လယ်လုပ်၊ နွားမွေး၊ ကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=ကို) ပဗ္ဗန္တိ=
 ဝင်ရောက်ကြကုန်၏၊ ဝါ=ကျင့်ကြကုန်၏၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂)သုတ်လည်း
 ကြည့်] အနတ္တရံ=သူထက်ထူးချွန် လွန်မြတ်သောတရားမရှိသော၊ ဝါ=အမြတ်ဆုံး
 တရားဖြစ်သော၊ [တဒနတ္တရံ=တံ+အနတ္တရံ] ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနံ=မဂ္ဂ
 ဗြဟ္မစရိယ၏ အဆုံးစွန်ဖြစ်သော၊ တံ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်
 သို့၊ [တဒနတ္တရံ၌ တံကို အနက်ပေးသည်] ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ=ယခုတွေ့ကြုံနေရသော
 အတ္တဘော၌ပင်လျှင်၊ ဝါ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင်၊ သယံ=ကိုယ်တိုင်သာ
 လျှင်၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)=ထူးမြတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်၊ သန္တိကတွာ
 =မျက်မှောက်ပြု၍၊ ဥပသမ္ပန္န=ရောက်၍၊ ဝါ=ရ၍၊ ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟာသိ=နေပြီ။

ဇာတိ=ပဋိသန္ဓေသည်၊ ခိဏာ=ကုန်ခန်းပြီ၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သော
 အရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ဝါ=မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို၊ ဝုသိတံ=ကျင့်သုံးအပ်ပြီ၊ ကရဏိယံ
 =ပြုသင့်ပြုထိုက်သော(၁၆)ပါးသော မဂ်ကိစ္စကို၊ ကတံ=ပြုအပ်ပြီးပြီ၊ ဣတ္ထတ္တာယ
 =ဤ(၁၆)ပါး ကွဲပြားသော မဂ်ကိစ္စ၏ အဖြစ်ဟူသောအကျိုးငှာ၊ [တိကနိပါတ်
 စာပိုဒ် (၅၉) တိကဏ္ဍသုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ရှိန်နိုင်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊
 စာမျက်နှာ-၃၇၁)လည်း ကြည့်ပါ] အပရံ=နောက်ထပ် တမျိုးတခြား မဂ်ဖြစ်ပွား
 စေခြင်း ကိစ္စသည်၊ န(အတ္တိ)=ငါ့မှာမရှိတော့ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အပ္ပညာသိ=သိပြီ၊
 ပန=ထိုမျှမကသေး၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အရဟတံ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်
 တို့တွင်၊ အညတရော=တပါးအပါအဝင်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အရဟတ္တံ=ရဟန္တာအဖြစ်
 သို့၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တော=ရောက်ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ယေန=
 အကြင်အရပ်၌၊ သကော=သော၊ ဥပဇ္ဈာယော=သည်။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ တေရဟိ=
 ၌၊ မေ=၏၊ ကာယော စေဝ=သည်လည်း၊ [န စေဝ-၌ "စေဝ"ကို ကာယော
 နှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးသည်] မရုကဇာတော=အဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ=ဖြစ်နေသည်၊
 န (ဟောတိ)=မဖြစ်တော့ပါ၊ မေ=အား၊ ဒိသာ စ=တို့သည်လည်း၊ ပက္ခာယန္တိ=
 ထင်ရှားလာပါကုန်၏၊ မံ=တပည့်တော်အား၊ ဓမ္မာ စ=လည်း၊ ပဋိဘန္တိ=ထင်ရှား
 လာပါကုန်၏။ပ။ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ န တိဋ္ဌတိ=မတည်တော့ပါ၊
 (အဟံ=သည်) အဘိရတော စ=ပျော်မွေ့လျက်လည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ စရာမိ=
 ကျင့်ပါ၏၊ မေ=မှာ၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ပါ၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) အထ ခေါ=(သဒ္ဓိဝိဟာရိက တပည့်
 ရဟန်းက လျှောက်ထားရာ) ထိုအခါ၌၊ သော ဘိက္ခု=ထိုဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်းသည်၊

သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ=သော၊ တံ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို၊ အာဒါယ=၍။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟာ=ပြောဆိုပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ= လျှောက်ပြီ)။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဓါရဿ=ရှိလျက်၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုနော=လျက်၊ ဇာဂရိယံ=ကို၊ အနုယုတ္တဿ=လျက်၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဝိပဿကာဿ=လျက်။ပ။ အနုယုတ္တဿ=လျက်၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ (ဘိက္ခုနော=၏) ကာယောစေဝ=လည်း၊ မဓုရကဇာတော=သည်၊ ယံ န ဟောတိ=အကြင်မဖြစ်၊ အဿ=ထိုရဟန်းအား၊ ဒိသာ စ=လည်း၊ ယံ ပက္ခာယန္တိ=အကြင်ထင်ရှားလာကုန်၏၊ တံ=ထိုရဟန်းအား၊ ဓမ္မာ စ=လည်း၊ ယံ ပဋိဘန္တိ=အကြင် ထင်ရှားလာကုန်၏။ပ။ ယံ န တိဋ္ဌတိ=အကြင်မတည်၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) အဘိရတော စ=လျက်လည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ယံ စရတိ=အကြင်ကျင့်၏၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စ=လည်း၊ ယံ န ဟောတိ=အကြင်မဖြစ်တော့၊ ဝါ=အကြင်မရှိတော့၊ ဧတံ=ဤသို့ ထိုရဟန်းခန္ဓာကိုယ်၏ လေးလံတောင့်တင်းမှု မဖြစ်ခြင်း စသည်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့ လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း၊ ဟောတိ=အမှန်ပင် ဖြစ်တတ်ပါ၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဣန္ဒြိယဂုတ္တဒ္ဓါရ စသည်ဖြစ်လျက်နေသော ရဟန်းမှာ ခန္ဓာကိုယ် လေးလံတောင့်တင်းမှု စသည် မဖြစ်တော့သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=၌၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့နှလုံး သွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်၊ (ကိန္တိ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဓါရာ=(သတိဖြင့် လုံခြုံစွာ) ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒ္ဓါရ ရှိသူတို့သည်၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုနော=အတိုင်းအတာ ပမာဏကို သိသူတို့ သည်၊ ဇာဂရိယံ=ကို၊ အနုယုတ္တာ=သူတို့သည်၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို၊ ဝိပဿကာ=သူတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ=ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ=ပတ်လုံး။ပ။ အနုယုတ္တာ=ကုန်လျက်၊ ဝိဟရိဿာမ=နေထိုင်ကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဆဋ္ဌ။

၇-အဘိဏ္ဍပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌာနသုတ်

၅၇။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ=ဤ အကြောင်းအရာတို့ကို၊ ဣတ္ထိယာ ဝါ=မိန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ပုရိသေန ဝါ=ယောက်ျားသည်လည်းကောင်း၊ ဂဟဋ္ဌေန ဝါ=လူသည်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗဇိ တေန ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ အဘိဏ္ဍံ=အမြဲမပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာနိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထိုက်ကုန်၏၊ ကတမာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုး

ကုန်သော၊ (ဌာနာနိ=အကြောင်းအရာတို့ကို၊ အဘိဏ္ဍံ=အမြဲမပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိ တဗ္ဗာနိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ) (အဟံ=ငါသည်) ဇရာဓမ္မော= အိုခြင်းသဘောရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်နေ၏၊ ဇရံ=အိုခြင်းသဘောကို၊ အနတိတော= မကျော်လွန်နိုင်ချေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ (မိမိ၏ အိုခြင်းသဘော ဟူသော ဤအကြောင်းကို) ဣတ္ထိယာ ဝါ=သည်လည်းကောင်း။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေနဝါ= သည်လည်းကောင်း၊ အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထိုက်၏။

(အဟံ=ငါသည်) ဗျာဓိဓမ္မော=မကျန်းမမာ နာခြင်းသဘောရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်နေရ၏၊ ဗျာဓိ=နာခြင်းသဘောကို၊ အနတိတော=ချေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ (မိမိ၏ နာခြင်းသဘောဟူသော ဤအကြောင်းကို) ဣတ္ထိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=လည်းကောင်း၊ အဘိဏ္ဍံ= ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ထိုက်၏၊ (အဟံ=ငါသည်) မရဏဓမ္မော=သေခြင်းသဘော ရှိသည်၊ အမှိ=၏၊ မရဏံ=သေခြင်းသဘောကို၊ အနတိတော=ချေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဤသေခြင်းသဘောဟူသော အကြောင်းကို)။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ထိုက်၏။

မေ=ငါ၏၊ ပိယေဟိ=ချစ်ခင်အပ်ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေဟိ=အားလုံးသော ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=အမျိုးဇာတ်ကွဲပြား တသီးတခြားစီ ဖြစ်ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သေဆုံးကွေ့ကွင်း ဖြစ်ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=မလွဲ မသွေ ဖြစ်နေရ၏) ဣတိ=သို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဤသို့ ချစ်သူတို့နှင့် ကွေ့ကွင်းရခြင်းဟူသော အကြောင်းကို) [ဇာတိယာ နာနာဘာဝေါ၊ မရဏေန ဝိနာဘာဝေါ။ ဒသကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ၃၁၄။ ဇာတိယာတိ ခတ္တိယာဒိ ဇာတိယာ။ သံယုတ်ဋီ၊ ဒု ၄၇၉]။ပ။

(အဟံ=ငါသည်) ကမ္မဿကော=ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသူသည်၊ ကမ္မဒါယာဒေါ=ကံ၏ အမွေခံယူသူသည်၊ ဝါ=ကံကပေးအပ်သော အကျိုးကို

၁။ ကမ္မဿကော ကမ္မဒါယာဒေါ စသည်။ ။ သဿ အတ္တနော ဣဒံ သကံ=မိမိ၏ဥစ္စာ၊ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ။ ကမ္မံ သကံ ယဿ မယုန္တိ ကမ္မဿကော=ကံ ဟူသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသောသူ (ရှိသောငါ)။ ကတ္တာက အဟံဖြစ်သောကြောင့် “ယဿ မယံ” ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒါယံ=ပေးအပ်သောအမွေဥစ္စာ (ဒါယန္တံ သန္တကံ)၊ ဝါ=ပေးအပ်သောအကျိုး(ဖလံ)၊ ကမ္မေန ဒါယံ ကမ္မဒါယံ=ကံက ပေးအပ် သော အမွေဥစ္စာ(အကျိုး)၊ တနည်း-ကမ္မဿ ဒါယံ ကမ္မဒါယံ=ကံ၏အမွေ(ကံ၏ အကျိုး)။ ကမ္မဒါယံ အာဒိယာမိတိ ကမ္မဒါယာဒေါ။ ဒသကနိပါတ်၊ ဇာပိဒံ (၄၈) ပဗ္ဗဇိတ အဘိဏ္ဍာသုတ် အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဝစနတ္ထပြုသည်။ ထို၌ အဟံနှင့် လျော်ညီအောင် “အာဒိယာမိ” ဟု အမှယောဂ မိဝိဘတ်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြု၏။

ခံယူသူသည်။ ကမ္မယောနိ=ကံဟူသော အကြောင်းရှိသူသည်။ ကမ္မဗန္ဓု=ကံဟူသော ဆွေမျိုးရှိသူသည်။ ကမ္မပုဋိသရဏော=ကံဟူသော မှီခိုရာရှိသူသည်။ အမှီ=ဖြစ်ရ၏။ (အဟံ=ငါသည်) ကလျာဏံ ဝါ=ကောင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ပါပကံ ဝါ=မကောင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော။ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကံကို။ ကရိယာမိ=ပြုလတ္တံ့ငြားအံ့။ တဿ(ကမ္မဿ)=ထိုကောင်း မကောင်းသောကံ၏။ ဒါယာဒေါ=အမွေခံသည်။ ဘဝိယာမိ=ဖြစ်ရပေလိမ့်အံ့။ ဣတိ=ဤသို့။ ဝါ=ကို။ (ဤသို့ ကမ္မဿကတာ စသည်ဖြစ်ရခြင်းဟူသော အကြောင်းကို)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့။ ကိဉ္စ=အဘယ်မည်သော။ အတ္ထဝသံ=အကြောင်းကို။ ဝါ=အကျိုးအာနိသင်အထူးကို။ ပဋိစ္စ=စွဲ၍။ “ဧရာဓမ္မောမှီ၊ ဧရံ အနတိတောတိ=

ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ “အာဒိယတိ” ဟု နာမယောဂ တိဝိဘတ်ဖြင့် ပါဌ်ရှိ၏။ ထို့အပြင်- ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “ကမ္မဿ ဒါယာဒေါ ကမ္မဒါယာဒေါ (ကံ၏အမွေဥစ္စာ ခံယူသူ)” ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီးလျှင် “ကမ္မံ မယံ ဒါယန္တံ သန္တကန္တိ အတ္ထော=ကံသည် ငါ၏ အမွေဥစ္စာ” ဟု ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်၌ အကြောင်းကံ၏ အကျိုးကို အမွေဥစ္စာ ဟု မပြဆိုဘဲ အကြောင်းကံကိုပင် အမွေဥစ္စာ (ကမ္မံ ဒါယန္တံ သန္တကံ) ဟု ဆိုထားခြင်းသည် ကာရဏုပစာရအားဖြင့် ဆိုထားခြင်းဖြစ်၏။ ဥပမာအားဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့ကို အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်၏ အကျိုးတိုးပွားသည်ကိုပင် ပုညံ ပဝဗုတိ (ကုသိုလ်တိုးပွားသည်) ဟု ကာရဏုပစာရအားဖြင့် ဆိုထားခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ကမ္မေန ဒါတမ္မံ ဒါယံ တမ္မိပါကံ အာဒိယန္တိတိ ကမ္မဒါယာဒေါ၊ ဖဿာ၊ ကမ္မဿ ဒါယန္တတာ ကမ္မဗလဿ ဒါယန္တံ။ပ။ တေနာဟ “ကမ္မမေဝ နေသံ ဒါယန္တံ သန္တက” န္တိ (မဇ္ဈိမ ပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ကုဏ္ဍရဝတိသုတ်အဖွင့် ၅၁-၄၆)။ တံပန ကမ္မဒါယန္တံ ကာရဏောပစာရေန ဝဒန္တော “ကမ္မံ ဧတေသံ ဒါယန္တံ သန္တကန္တိ အတ္ထော” တိ အာဟာ၊ ယထာ “ကုသလာနံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာနံ သမာဒါနဟေတု ဧဝမိဒံ ပုညံ ပဝဗုတိ” တိ။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ၊ စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ် အဖွင့်၊ ၃၇၂။

ကမ္မယောနိ ကမ္မဗန္ဓု ကမ္မပုဋိသရဏော။ ။ယဝတိ ဖလံ သဘာဝတော ဘိန္နုမ္ပိ အဘိန္နံ ဝိယ မိသိတံ ဟောတိ ဧတေနာတိ ယောနိ (သဘာဝအားဖြင့် အကျိုးတရား ကွဲပြားသော်လည်း မကွဲပြားသကဲ့သို့ ရောနှောကြောင်းဖြစ်သော အကြောင်းတရား) ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ယောနိသဒ္ဒါသည် အကြောင်းဟူသော (ကာရဏ)အနက်ကို ဟော၏။ [ယုဇာတ် နိပစ္စည်း၊ ယု မိဿနေ ယောနိ]။ ကမ္မံ ယဿ မယံ ယောနိ ကာရဏန္တိ ကမ္မယောနိ။ မမတ္တဝသေန ဗဒ္ဓတိ သမ္ပဒ္ဓတိတိ ဗန္ဓု=ငါ့ဥစ္စာ၊ ငါ့လူအနေအားဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်သောသူ (ဆွေမျိုးသားချင်း)။ ကမ္မံ ဗန္ဓု ဉာတကော ယဿ မယုန္တိ ကမ္မဗန္ဓု=ကံဟူသောဆွေမျိုးရှိသောသူ (ရှိသောငါ)။ ကမ္မံ ပဋိသရဏံ ပတိဋ္ဌာ အဝဿယော ယဿ မယုန္တိ ကမ္မပုဋိသရဏော=ကံဟူသော ထောက်တည် မှီခိုရာ ရှိသောငါ။

ဧရာဓမ္မောမိ၊ ဧရံ အနတိတော"ဟူ၍၊ ဣတ္ထိယာ ဝါ = လည်းကောင်း။ပ။
 ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=လည်းကောင်း၊ အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်
 ထိုက်သနည်းဟူမူ၊ [တနည်း--ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္စ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ဝါ=
 ကို၊ ပဋိစ္စ=စွဲ၍၊ "(အဟံ=သည်) ဧရာဓမ္မော=သည်၊ အမိ=၏၊ ဧရံ=ကို၊
 အနတိတော=ချော့" ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြောင်းကို၊ ဣတ္ထိယာ ဝါ=လည်း
 ကောင်း။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=လည်းကောင်း၊ အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=
 နည်းဟူမူ]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့မှာ၊ ယောဗ္ဗနေ=ပျိုမျစ်နုနယ်
 ငယ်ရွယ်သူ၏ အဖြစ်၌၊ ဝါ=အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောဗ္ဗနမဒေါ=ယောဗ္ဗနမာန်တက်
 ခြင်းသည်၊ ဝါ=ငယ်ရွယ်သူ၏အဖြစ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ဝင့်
 ကြားခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (တေ သတ္တာ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်) ယေန မဒေန=
 ယင်းသို့သော မာန်တက်ဝင့်ကြားခြင်းဖြင့်၊ မတ္တာ=ဝင့်ကြားမှူးရူးနေကြကုန်သည်၊
 (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=
 ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ကို၊
 စရန္တိ=ပြုကျင့်ကြကုန်၏၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်။ပ။ မနသာ=စိတ်
 ဖြင့်၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ကို၊ စရန္တိ=၏၊ တံ ဌာနံ=ထိုဧရာသဘော
 ဟူသော အကြောင်းကို၊ အဘိဏ္ဍံ=အမြဲမပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတော=ဆင်ခြင်သော၊
 တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [ပဟိယတိ=၌စပ်] ယောဗ္ဗနေ=၌၊ ယော ယောဗ္ဗနမဒေါ
 =အကြင် ယောဗ္ဗနမာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=အကြင်ပျိုမျစ်နုနယ် ငယ်ရွယ်သူ၏
 အဖြစ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ဝင့်ကြားခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)
 သော (ယောဗ္ဗနမဒေါ)=ထိုယောဗ္ဗန မာန်တက်ခြင်းကို၊ သဗ္ဗသော ဝါ=အကုန်
 အစင်သော်လည်း၊ ပဟိယတိ=ပယ်ရှားအပ်၏၊ ဝါ=ပယ်ရှားနိုင်၏၊ ပန=
 သို့မဟုတ်၊ (သော=ထိုယောဗ္ဗနမာန်သည်) တန ဝါ=နည်းပါးသွားသည်သော်
 လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်ကို
 ပြုကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ယောဗ္ဗနမာန်ကို အကုန်အစင် ပယ်ရှားနိုင်
 ခြင်းနှင့် 'နည်းပါးသွားစေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) ပဋိစ္စ=စွဲ၍ "ဧရာ
 ဓမ္မောမိ၊ ဧရံ အနတိတောတိ=ဧရာဓမ္မောမိ၊ ဧရံ အနတိတော"ဟူ၍၊ ဣတ္ထိယာ
 ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ထိုက်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္စ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ "ဗျာဓိဓမ္မောမိ၊
 ဗျာဓိ အနတိတောတိ=ဗျာဓိဓမ္မောမိ၊ ဗျာဓိ အနတိတော" ဟူ၍၊ ဣတ္ထိယာ
 ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=
 သတ္တဝါတို့မှာ၊ အာရောဂျေ=ရောဂါကင်းကွာ ကျန်းမာသူ၏အဖြစ်၌၊ ဝါ=

ကြောင့်၊ အာရောဂျမဒေါ=အာရောဂျမာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=ရောဂါကင်းကွာ
ကျန်းမာသူ၏အဖြစ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းသည်၊
အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (တေ သတ္တာ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်) ယေန မဒေန=ဖြင့်၊ မတ္တာ=
ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍)။ပ။ တံ ဌာနံ=ထိုဗျာဓိသဘောဟူသော
အကြောင်းကို၊ အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတော=သော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
အာရောဂျေ=၌၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ယော အာရောဂျမဒေါ=အကြင်အာရောဂျမာန်
တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=၏) သော (အာရောဂျမဒေါ)=ထိုအာရောဂျ
မာန်တက်ခြင်းကို။ပ။ ပန=သို့မဟုတ်၊ (သော=ထိုအာရောဂျမာန်တက်မှုသည်)
တန ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊
(အာရောဂျမာန်ကို အကုန်အစင်ပယ်ခြင်းနှင့် နည်းပါးသွားစေခြင်းဟူသော
ဤအကြောင်းကို) ပဋိစ္စ=၍။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=တို့မှာ၊ ဇီဝိတေ=အသက်ရှင်ခြင်း၌၊ ဝါ=
အသက်ရှင်ခြင်းကြောင့်၊ ဇီဝိတမဒေါ=ဇီဝိတမာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=အသက်
ရှင်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော မာန်တက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=၏၊ (တေ
သတ္တာ=တို့သည်) ယေန မဒေန=ဖြင့်။ပ။ တံ ဌာနံ=ထိုမရဏသဘောဟူသော
အကြောင်းကို။ပ။ ဇီဝိတေ=၌၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ယော ဇီဝိတမဒေါ=အကြင်ဇီဝိတ
မာန်တက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=အကြင် အသက်ရှင်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော
မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ=၏)သော (ဇီဝိတမဒေါ)=ထိုဇီဝိတမာန်
တက်မှုကို၊ သဗ္ဗသော ဝါ=လည်း၊ ပဟိယတိ=၏၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ (သော
ဇီဝိတမဒေါ=သည်) တန ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ
အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဇီဝိတမာန်ကို အကုန်အစင်ပယ်ခြင်းနှင့် နည်းပါး
သွားစေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) ပဋိစ္စ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္ဇ=အဘယ်မည်သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊
“သဗ္ဗေဟိ မေ။ပ။ ဝိနာဘာဝေါတိ=သဗ္ဗေဟိ မေ။ပ။ ဝိနာဘာဝေါ”ဟူ၍၊
ဣတ္ထိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ပဗ္ဗဇိတေန ဝါ=လည်းကောင်း၊ အဘိဏ္ဍံ=
ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=ဟူမူ၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္ဇ=သော၊ အတ္ထဝသံ=
ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ မေ=ငါ၏၊ ပိယေဟိ=ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=ကုန်သော၊ သဗ္ဗေဟိ
=တို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊
(ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ကို၊ ဣတ္ထိယာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။
ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=နည်းဟူမူ]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=တို့မှာ၊ ပိယေသု=ချစ်ခင်သူတို့၌၊ မနာပေသု=
စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူတို့၌၊ ယော ဆန္ဒရာဂေါ=အကြင်လိုလားခြင်း၊
စွဲမက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (တေ သတ္တာ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်) ယေန
ရာဂေန=အကြင်စွဲမက်မှုရာဂဖြင့်၊ ရတ္တာ=စွဲမက်ကြကုန်သည်၊(ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ

ကုန်၍)။ပ။ တံ ဌာနံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ထိုချစ်ခင်သူတို့နှင့် ကွေကွင်းရခြင်း ဟူသော အကြောင်းကို) အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတော=ဆင်ခြင်သော၊ တဿ= ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပိယေသု=တို့၌၊ မနာပေသု=တို့၌၊ ယော ဆန္ဒရာဂေါ=အကြင် ဆန္ဒရာဂသည်၊ ဝါ=အကြင်လိုလားခြင်း၊ စွဲမက်ခြင်းသဘောသည် (အတ္ထိ=ရှိ၏) သော (ဆန္ဒရာဂေါ)=ထိုဆန္ဒရာဂကို၊ သဗ္ဗသော ဝါ=လည်း၊ ပဟိယတိ=၏၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ (သော ဆန္ဒရာဂေါ=သည်) တန ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (အကုသိုလ်ဒုစွရိတ် ပြုခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ထိုဆန္ဒရာဂကို အကုန်အစင် ပယ်သတ်နိုင်ခြင်းနှင့် နည်းပါး စေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) ပဋိစ္စ=၍။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကိဉ္ဇ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ကမ္မဿကော=သူသည်၊ ကမ္မဒါယာဒေါ=သည်။ပ။ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ=သနည်းဟူမှ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့မှာ၊ ကာယဒုစွရိတ်=ကာယဒုစွရိတ် အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ် သော အကုသိုလ် ကာယကံ သုံးပါးသည်လည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစွရိတ်=ဝစီဒုစွရိတ် အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် ဝစီကံ လေးပါးသည်လည်းကောင်း၊ မနောဒုစွရိတ်=မနောဒုစွရိတ် အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့် အပ်သော အကုသိုလ် မနောကံသုံးပါးသည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တံ ဌာနံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိခြင်းဟူသော ထို အကြောင်းကို) အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတော=သော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဗ္ဗသော ဝါ=လည်း၊ ဒုစွရိတ်=ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ပဟိယတိ=၏၊ ပန= သို့မဟုတ်၊ (ဒုစွရိတ်= ဒုစွရိတ် အကုသိုလ်သည်)တန ဝါ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ (အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို အကုန် အစင် ပယ်ရှားနိုင်ခြင်းနှင့် သို့မဟုတ် နည်းပါးသွားစေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤ အကြောင်းကို)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သ သော အရိယသာဝကော=ထိုအရိယာဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဝါ=ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာ၏ တပည့်သည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသဒ္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသဒ္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင် စဉ်းစားသနည်းဟူမှ) အဟံ ဧဝ စကော=ငါတယောက်တည်းသာလျှင်၊ ဧရာ မေဗ္ဗာ=အိုခြင်းသဘောရှိသည်၊ ဧရံ=အိုခြင်းသဘောကို၊ အနတိတော=မကျော် လွန်နိုင်သည်၊ န=မဟုတ်၊ အထ ခေါ=အဟုတ်အမှန်ကား၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါ တို့၏၊ အာဂတိ=ရှေးဘဝမှ ယခုဘဝသို့ လာရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ယခုဘဝသို့ လာခဲ့ရာ ရှေးဘဝသည်လည်းကောင်း၊ ဂတိ=နောက်ဘဝသို့

သွားရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=နောက်ထပ်သွားရောက်ရမည့် ဘဝသည်လည်းကောင်း၊ စုတိ=စုတေ သေလွန်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥပပတ္တိ=အထပ်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် ပမာဏရှိ၏၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ သတ္တာ=ထိုသတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ (ထိုအာဂတိ၊ ဂတိ စသည်ရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်လည်း) ဧရာဓမ္မာ=အိုခြင်းသဘောရှိကုန်၏၊ ဧရံ=ကို၊ အနတိတာ=မကျော်လွန်နိုင်ကြကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏။)

တံ ဌာနံ=ထိုဧရာသဘောတည်းဟူသော အကြောင်းကို၊ အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတော=ဆင်ခြင်စဉ်းစားသော၊ တဿ=ထိုအရိယသာဝက၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) မဂ္ဂေါ=လောကုတ္တရမဂ်သည်၊ သဗ္ဗာယတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ တံ မဂ္ဂံ=ထိုလောကုတ္တရမဂ်ကို၊ အာသေဝတိ=မှီဝဲ၏၊ (ဒုတိယမဂ် စသည်ကို ဖြစ်စေသောအားဖြင့် မှီဝဲ၏) ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏၊ ဗဟုလီကရောတိ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြု၏၊ တံ မဂ္ဂံ=ထိုလောကုတ္တရမဂ်ကို၊ အာသေဝတော=မှီဝဲသော၊ ဘာဝယတော=ဖြစ်ပွားစေသော၊ ဗဟုလီကရောတော=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သံယောဇနာနိ=သံယောဇဉ်တို့ကို၊ သဗ္ဗသော=အကုန်အစင်အားဖြင့်၊ ပဟိယန္တိ=ပယ်သတ်အပ်ကုန်၏၊ အနုသယာ=အနုသယ (၇)ပါးတို့သည်၊ ဗျန္တိဟောန္တိ=ကင်းသောအဆုံး အပိုင်းအခြားရှိသည် ဖြစ်ကုန်၏၊ ဝါ=ဘင်ခဏမျှ မကျန်ရအောင် အပြီးသတ်ချုပ်ငြိမ်း ကင်းကွာသွားကုန်၏။

အဟံ ဧဝ ဧကော=ငါတယောက်တည်းသာလျှင်၊ ဗျာဓိဓမ္မော=ရှိသည်၊ ဗျာဓိ=ကို၊ အနတိတော=သည်၊ န=မဟုတ်၊ အထ ခေါ=ကား။ပ။ ဗျာဓိဓမ္မာ=ရှိကုန်၏၊ ဗျာဓိ=ကို၊ အနတိတာ=ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ=၏) တံ ဌာနံ=ထိုဧရာသဘောတည်းဟူသောအကြောင်းကို၊ အဘိဏ္ဍံ=ပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခတော=သော၊ တဿ=ထိုအရိယသာဝက၏၊ (သန္တာနေ=၌)။ပ။ တံ ဌာနံ=ထိုမရဏသဘောတည်းဟူသော အကြောင်းကို။ပ။ မယေဝေကဿ (မယံ ဧဝ ဧကဿ)=ငါတယောက်တည်း၏ သာလျှင်၊ [တနည်း-ဧကဿ=တယောက်တည်းသော၊ မယံ ဧဝ=ငါ၏သာလျှင်] ပိယေဟိ=ကုန်သော၊ မနာပေဟိ=ကုန်သော၊

၁။တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလီကရောတိ။ ။တကြိမ်ဖြစ်ပြီးသော လောကုတ္တရမဂ်သည် နောက်ထပ် ဖြစ်ရိုးမရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပြီးသော လောကုတ္တရမဂ်ကို နောက်ထပ်မှီဝဲခြင်း၊ ဖြစ်ပွားစေခြင်း၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုခြင်းကိစ္စများ မပြုလုပ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယ လောကုတ္တရမဂ် စသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းကိုပင် "အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလီကရောတိ"ဟု ဆိုလိုကြောင်း အင်္ဂုတ္တိုရ်၌၊ ၃-၃၄၆ ၌ ဖွင့်ခဲ့သည်။

သဗ္ဗေဟိ=တို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ န ခေါ(ဟောတိ)=ဖြစ်ရသည်မဟုတ်၊ အထ ခေါ=ကား၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ အာဂတိ=သည်လည်းကောင်း။ ပ။ ဥပပတ္တိ=သည်လည်းကောင်း၊ ယာဝတာ=ရှိ၏၊ သဗ္ဗေသံ=အားလုံးစုံကုန်သော၊ တေသံ သတ္တာနံ=ထိုသတ္တဝါတို့၏လည်း၊ ပိယေဟိ=ချစ်ခင်အပ်သူတို့နှင့်၊ ခနာပေဟိ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူတို့နှင့်၊ နာနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနာဘာဝေါ=သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်နေရ၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=၏။)

တံ ဌာနံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ချစ်သူတို့နှင့် ခွဲခွာရခြင်းဟူသော ထိုအကြောင်းကို)။ ပ။ အဟံ ဧဝ ဧကော=သာလျှင်၊ ကမ္မဿကော=ရှိသူသည်။ ပ။ ကမ္မပွဋိသရဏော=သူသည်၊ န=မဟုတ်၊ ကလျာဏံ ဝါ=သော၊ ပါပကံ ဝါ=သော၊ ယံ ကမ္မံ=ကို၊ ကရိဿာမိ=ပြုလတ္တံ့ငြားအံ့၊ တဿ(ကမ္မဿ)=၏၊ ဒါယာဒေါ=သည်၊ န ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရလိမ့်မည်မဟုတ်။ ပ။ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ တေ သတ္တာ=တို့သည်လည်း၊ ကမ္မဿကော=ရှိသူတို့သည်၊ [ဗဟုဝစ်အနက်ဆိုပါ] ကမ္မဒါယာဒေါ=ယူသူတို့သည်၊ ကမ္မယောနိ=ရှိသူတို့သည်၊ [ဤနေရာ၌ ဗဟုဝစ်ဖြစ်၍ ဤကာရန္တပါဌ်ရှိရမည်] ကမ္မဗန္ဓု=သူတို့သည်၊ [ဤကာရန္တဖြင့် ရှိပါစေ] ကမ္မပွဋိသရဏော=သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)။ ပ။ ကရိဿန္တိ=ပြုလတ္တံ့ကုန်ငြားအံ့။ ပ။ ဒါယာဒေါ=အမွေခံတို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=၏) တံ ဌာနံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိခြင်းဟူသော ထိုအကြောင်းကို)။ ပ။ ဗုန္တိဟောန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ)

ဗျာဓိဓမ္မာ=မကျန်းမမာ နာခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ဧရာဓမ္မာ=အိုခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ အထော=ထိုမှတပါး၊ မရဏဓမ္မိနော=သေခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနာ=ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ယထာဓမ္မာ=အကြင်သို့သော အိုနာသေခြင်းသဘော ရှိကုန်၏၊ တထာ သန္တာ=ထိုအိုနာသေခြင်းသဘောတို့ဖြင့် မလွဲမသွေ ဖြစ်နေကြပါကုန်လျက်ပင်လျှင်၊ ဇီဝုစ္ဆန္တိ=သူတပါးကို စက်ဆုပ်ရွံရှာကြကုန်၏။

အဟံ=ငါသည်၊ ဧဝံဓမ္မေသု=ဤသို့ အိုနာသေခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ပါဏိသု=သတ္တဝါတို့၌၊ တံ=ထိုအိုနာသေသူ တံခြားသူကို၊ စေဇီဝုစ္ဆေယျံ=အကယ်၍ စက်ဆုပ်ငြားအံ့၊ ဧဝံဝိဟာရိနော=ဤသို့ ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံးကိုပင် ရွံ့မှန်းလျက် နေလေ့ရှိသော၊ မမ=ငါ့အား၊ ဧတံ=ဤသူတပါးကို စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းသည်၊ [နမေတံ=န+ဧတံ] န ပတိရူပံ=မသင့်လျော်သည်၊ အံဿ=ဖြစ်ရာ၏။

ဧဝံ=ဤသို့ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်ကာနေခြင်းဖြင့်၊ ဝိဟရန္တော=နေသော၊ သော အဟံ=ထိုငါသည်၊ နိရူပမိ=ကာမဂုဏ်ဟူသော ဥပဓိမရှိသော၊ ဓမ္မံ=

အရဟတ္တဖိုလ်တရားကို၊ ဥတွာ=သိ၍၊ အာရောဂျေ စ=ရောဂါကင်းကွာ ကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်၌လည်းကောင်း၊ ယောဗ္ဗနသ္မိံ စ=ပျိုရွယ်သူ၏ အဖြစ်၌ လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတသ္မိံ စ=အသက်ရှည်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ယေ မဒါ= အကြင်မာန်တက် ဝင့်ကြွားခြင်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏။)

(အဟံ=ငါသည်) နေကွမ္မံ=အိမ်အနှောင်အဖွဲ့မှ ထွက်မြောက်သော ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ခေမတော=ဘေးကင်း၏ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌံ=မြင်၍၊ [ဧဝိဏ်း လိုသော ကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေထားသည်၊ တံပစ္စည်းသည် တွာပစ္စည်း၏ အနက်ကို ဟော၏] သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ မဒေ=ထိုမာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်း သုံးမျိုးတို့ကို၊ အဘိဘော=လွမ်းမိုးကျော်လွန်သည်၊ အသ္မိံ=ဖြစ်၏၊ နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန် ကို၊ အဘိပဿတော=မြင်ရသော၊ တဿ မေ=ထိုငါ့မှာ၊ ဥဿာဟော=လုံ့လ ဝီရိယသည်၊ အဟု=ဖြစ်ပြီ။

အဟံ=ငါသည်၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ ကာမာနိ=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော) ကာမတို့ကို၊ ပဋိသေဝိတံ=မှီဝဲခြင်းငှာ၊ န ဘဗ္ဗော=မဖြစ်ထိုက်၊ အနိဝတ္တိ=ရဟန်းအဖြစ် စသည်တို့မှ ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိသူသည်၊ (ရဟန်းအဖြစ်၊ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့မှ ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိသူ သည်) ဗြဟ္မစရိယပရာယဏော=မြတ်သောအရိယမဂ်အကျင့်ဟူသော မှီခို အားထားရာ ရှိသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ပေတော့အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) [ဤဂါထာများမှာ တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၉)သုတ်၌လည်း ပါခဲ့၏၊ ထိုသုတ်၌ဋီအဖွင့်တို့ကိုလည်း ကြည့်၍ အနက်ပေးထားပါသည်] သတ္တမံ။

၈-လိစ္ဆဝိကုမာရကသုတ်

၅၈။ [စာပိုဒ်(၃၄)သုတ်နှင့် (၄၄)သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၇၅၊ ၉၈) တို့ကိုလည်းကြည့်]။ ၆။ ဝေသာလိ=ဝေသာလီမြို့ကို၊ ပိဏ္ဏာယ=ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ၊ ဝေသာလိယံ=ဝေသာလီမြို့၌၊ ပိဏ္ဏာယ=ငှာ၊ စရိတွာ= လှည့်လည် တော်မူပြီး၍၊ ပစ္စာဘတ္တံ=ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးရာ အခါမှနောက်၌၊ ပိဏ္ဏပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာတော်မူသည်(သမာနော=ဖြစ်လသော်) မဟာဝနံ=မဟာဝန်တောသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ=ဝင်တော်မူ၍၊ အညတရသ္မိံ= တပင်သော၊ ရုက္ခမူလေ=သစ်ပင်အနီး၌၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်၌၊ ဒိဝါဝိဟာရံ=နေ့ အခါ သမာပတ်ဝင်စားနေတော်မူခြင်းငှာ၊ [အံဝိဘတ်ကို တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌ သက်] နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (မဟာဝန်တောအတွင်း သစ် တပင်အရင်း၌ မြတ်စွာဘုရားထိုင်နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) သမ္မဟုလာ=များစွာ ကုန်သော၊ လိစ္ဆဝိကုမာရကာ=လိစ္ဆဝိမင်းသား လူငယ်လူရွယ်တို့သည်၊ သဇ္ဇာနိ=

လေးကြီးတင်ကာ ပြင်ဆင်ထားအပ်ပြီးကုန်သော၊ ခနုနိ=လေးတို့ကို၊ အာဒါယ=ယူခဲ့ကြကုန်၍၊ ကုတ္တုရသံဃံပရိဝုတာ=ခွေးအုပ်စုခြံရံအပ်ကုန်လျက်၊ မဟာဝနေ=ဌ၊ အနုစက်မမာနာ=ထိုမှ ဤရောက် လျှောက်ကြကုန်လသော်၊ အနုဝိစရမာနာ=ထိုထိုဤဤ လှည့်လည်ကုန်လသော်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အညတရသ္မိ=သော၊ ရုက္ခမူလေ=ဌ၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေတော်မူသည်ကို၊ အဒ္ဒသု=မြင်ကြကုန်ပြီ၊ ဒိသ္မာန=မြင်ကြပြီး၍၊ သဇ္ဇာနိ=ကုန်သော၊ ခနုနိ=တို့ကို၊ နိက္ခိဝိတွာ=ချထားခဲ့ကြပြီး၍၊ ကုတ္တုရသံဃံ=ခွေးအုပ်စုကို၊ ဧကမန္တံ=တခုသောနေရာဌ၊ ဥယျောဇေတွာ=မောင်နှင်လိုက်ကြပြီး၍။ပ။ [စာမျက်နှာ-၁၂၉ ကြည့်] တုဏှိဘူတာ တုဏှိဘူတာ=တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ် ဖြစ်နေကြကုန်လျက်၊ တိတ်တိတ် ဆိတ်ဆိတ် ဖြစ်နေကြကုန်လျက်၊ ပဉ္စလိကာ ချိမြောက်အပ်သော လက်အုပ်ရှိကြကုန်လျက်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ပယိရုပါသန္တိ=ဆည်းကပ်နေကြကုန်၏။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (လိစ္ဆဝိမင်းသားတို့ မြတ်စွာဘုရားကို ဆည်းကပ်နေကြရာ ထိုအခါ၌) မဟာနာမော=မဟာနာမ်မည်သော၊ လိစ္ဆဝိ=လိစ္ဆဝိမင်းသည်၊ မဟာဝနေ=ဌ၊ ဖောဝိဟာရံ=ခြေသလုံးမြင်ခေါင်းအညောင်းဖြေဖျောက် လမ်းလျှောက်ခြင်းကို၊ ဝါ=ခြင်းဖြင့်၊ [တိကစာပိုဒ်(၃၅) သုတ်လည်းကြည့်] အနုစက်မမာနော=ထိုမှဤရောက် လျှောက်လသော်၊ တေလိစ္ဆဝိကုမာရကော = ထိုလိစ္ဆဝိမင်းသား လူငယ်လူရွယ်တို့ကို၊ တုဏှိဘူတေ တုဏှိဘူတေ=ကုန်လျက်၊ ပဉ္စလိကေ=ကုန်လျက်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ပယိရုပါသန္တေ=ဆည်းကပ်နေကြသည်တို့ကို၊ အဒ္ဒသု=မြင်ပြီ၊ ဒိသ္မာ=မြင်ပြီး၍။ပ။ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ မဟာနာမော=သော၊ လိစ္ဆဝိ=လိစ္ဆဝိမင်းသည်၊ "ဝဇ္ဇိ=ဝဇ္ဇိမင်းတို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ကြီးပွားကြပေကုန်တော့မည်တကား၊ ဝဇ္ဇိ=တို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=တကား" ဣတိ=ဤသို့၊ ဥဒါနံ=ဥဒါန်းစကားကို၊ (ပီတိအဟုန်ကြွ၊ မြို့မရသဖြင့်၊ ကျူးရင့်မြွက်ကြား၊ ဥဒါန်းစကားကို) ဥဒါနေသိ=ကျူးရင့်မြွက်ဆိုပြီ။

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ကိပန=အဘယ်ကြောင့်၊ တံ=သင်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ ဝဇ္ဇိ၊ ဘဝိဿန္တိ ဝဇ္ဇိတိ=ဝဇ္ဇိတွေ ကြီးပွားကြတော့မည်၊ ဝဇ္ဇိတွေ ကြီးပွားကြတော့မည်ဟူ၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေသိ=ပြောဆိုသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣမေ လိစ္ဆဝိကုမာရကော=ဤလိစ္ဆဝိမင်းသား လူငယ်တို့သည်၊ စဏ္ဍာ=ကြမ်းတမ်းလှပါကုန်၏၊ ဖရံသာ=ခက်ထန်လှပါကုန်၏၊ အပါနဘာ =မာနထန်ပြင်း၍ တိုးတက်မှုကင်းပါကုန်၏။

၁။ အပါနဘာ။ "အပါနဘာတိ အဝနိနိဿိတာ မာနထဒ္ဒါ" ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ အပ+အန+ဘူ+အ။ အနဘဝနံ၊ ဝမုနံ အနဘော=ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်း၊ အနဘတော အပေတောတိ အပါနဘော=(မာနခက်ထန်သောကြောင့်)ကြီးပွားတိုးတက်မှု

ကုလေသု=အမျိုးတို့ထံ၌၊ ယာနိ တာနိ ပဟေဏကာနိ=အကြင် လက်ဆောင်
 ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဥစ္ဆု=ကြံတို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့ပြော၍လည်းကောင်း၊
 ဗဒရာ=ဆီးသီးတို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့ပြော၍လည်းကောင်း၊ ပုဝါ=မုန့်
 တို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ မောဒကာ=ကတွတ်မုန့်တို့ပါတည်း၊
 ဝါ=လဉ္စူးမုန့်တို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ သံကုလိကာ=အနုဆုပ်
 တို့ပါတည်း၊ ဝါ=နှမ်းပျစ်တို့ပါတည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပဟိယန္တိ=
 ပို့အပ်ပါကုန်၏၊ တာနိပိ=ထိုအမျိုးတို့ထံ ပို့အပ်သော လက်ဆောင်တို့ကိုသော်မှ
 လည်း၊ [ယာနိပိ၌ အပိကို တာနိနှင့်တွဲသည်] ဝိလုမ္ပိတွာ ဝိလုမ္ပိတွာ=လုယက်
 ကြကုန်၍ လုယက်ကြကုန်၍၊ ခါဒန္တိ=ခဲစားကြကုန်၏၊ ကုလိတ္တိနမ္ပိ=အမျိုးသမီး
 အိမ်ရှင်မတို့၏ လည်းကောင်း၊ ကုလကုမာရိနမ္ပိ=အမျိုးသမီး အပျိုစင်တို့၏
 လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆာ= နောက်၌၊ ဝါ=နောက်သို့၊ (ဂန္ဓာ=လိုက်သွားကြကုန်၍)
 အာလိယံ=ကျောကုန်း၌၊ ခိပန္တိ=ခြေဖြင့် ကန်ကျောက်ကြပါကုန်၏၊ ဒါနိ=ယခု
 အခါ၌၊ တေ ဣမေ=ထို လိစ္ဆဝိမင်းသား လူငယ်တို့သည်။ပ။ ပယိရပါသန္တိ=
 ဆည်းကပ်နေကြပါကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

ကင်းသောသူ။ အဖွင့်ကြည့်၍ သင့်လျော်မည်ထင်သလို ကြံခြင်းဖြစ်၏။ မူကွဲပါဌ်ကား
 များပြားလှသည်။

၁။ ပစ္ဆာလိယံ ခိပန္တိ။ ။ “ပစ္ဆာလိယံ ခိပန္တိတိ ပစ္ဆတော ဂန္ဓာ ပိဋ္ဌိ ပါဒေန
 ပဟရန္တိ” ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ ကြံရသော်-

ပစ္ဆာလိယံကို “ပစ္ဆာ+အာလိယံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပစ္ဆာကို ပစ္ဆတောဟု ဖွင့်၍
 အာလိယံကို ပိဋ္ဌိဟု ဖွင့်၏။ ဂန္ဓာဟု ပါဌ်သေသထည့်၊ အာလိသဒ္ဓါသည် နဂိုမူလက
 ကန်သင်းရိုး ကန်ဆောင်ရိုးဟူသော အနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား
 ပိဋ္ဌိဟု ဖွင့်သောကြောင့် ထိုကန်သင်းရိုးနှင့် ပုံသဏ္ဍာန်တူသော ကျောရိုး(လူ၏ကျောကုန်း
 အရိုး)ကို သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် အာလိဟု ဆိုလို၏။ ထို့အပြင် ကျောကုန်းရိုးကိုသာ
 မက ကျောကုန်းရိုးနှင့်တကွသော နောက်ကျောပြင်တခုလုံးကိုလည်း ဧကဒေသုပစာရ
 ဥပလက္ခဏနည်း သဟစရဏနည်းအားဖြင့် အာလိဟုဆိုလိုသည်ဟု ကြံရာ၏။

ယင်းကဲ့သို့ ပစ္ဆာလိယံဟူသော ပါဌ်ကို အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ကိုက်ညီအောင်
 ကတ်ကတ်သတ်သတ် ကြံစည်နေရသော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌မူ ခက်ခက်ခဲခဲ ကတ်ကတ်
 သတ်သတ် ဖွင့်ထားသည်မဟုတ်ဘဲ သာမန်ရိုးရိုး လွယ်ကူသောပုဒ် အဖွင့်မျိုးသာ
 ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္ဆာလိယံဟူသော ပါဌ်မှာ ယုတ္တပါဌ် ဖြစ်ဖွယ်မရှိရကား အဋ္ဌကထာ
 အဖွင့်နှင့် တထပ်တည်းကိုက်ညီအောင် “ပစ္ဆာပိဋ္ဌိ ခိပန္တိ” ဟု ပါဌ်ရှိသင့်သည်ဟု
 ယူဆ၏။ “ပစ္ဆာ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်သို့၊ (ဂန္ဓာ=လိုက်သွားကြကုန်၍) ပိဋ္ဌိ=
 ကျောကုန်းကို၊ ခိပန္တိ=ခြေဖြင့် ကန်ကျောက်ကြကုန်၏၊ (တနည်း) ပစ္ဆာပိဋ္ဌိ=
 နောက်ကျောကုန်းကို၊ ခိပန္တိ=၏” ဟု အနက်ဆို။

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ယဿ ကဿစိ=တဦးဦးသော၊ ကုလပုတ္တဿ =အမျိုးသားမှာ၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိကုန်အံ့၊ ခတ္တိယဿ=အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တဿ=ဦးထိပ်ထက်၌ အဘိသိက်ရေစင်ဖြင့် သွန်းဖျန်းအပ်ပြီးသော၊ ဝါ=ဦးထိပ်ထက်၌ အဘိသိက်သွန်း၍ မင်းမြှောက်အပ်ပြီးသော၊ ရညော ယဒိ ဝါ=ဘုရင်မင်းမှာ သော်လည်းကောင်း၊ ပေတ္တနိကဿ =အဘက ပေးအပ်သော အမွေပစ္စည်းကို ခံစားသော၊ ရဋ္ဌိကဿ ယဒိ ဝါ=တိုင်းကြပ် နယ်စားမှာသော်လည်းကောင်း၊ သေနာယ=စစ်တပ်၏၊ သေနာပတိကဿ ယဒိ ဝါ=စစ်တပ်ဦးစီးဗိုလ်ချုပ်ကြီး မှာသော်လည်းကောင်း၊ ဂါမဂါမဏိကဿ ယဒိ ဝါ=(ရွာအပေါင်း၏ ရှေ့ဆောင် ဦးစီး) ရွာလူကြီးမှာသော်လည်းကောင်း၊ ပုဂဂါမဏိကဿ ယဒိဝါ=(အသင်းအဖွဲ့ ၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး) အသင်းလူကြီးမှာသော်လည်းကောင်း။

ပန=ထိုမှတပါး၊ ယေ=အကြင်သူတို့သည်၊ ကုလေသု=ထိုထို အမျိုး တို့၌၊ ပစ္စေကာဓိပစ္စံ=အသီးအသီး အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြီးအကဲရာထူးကို၊ ကာရေန္တိ=ပြုလုပ်စေကြကုန်၏၊ [အကြီးအကဲ ပြုလုပ်၍ စီမံအုပ်ချုပ်နေကြကုန်၏ဟူလို] (တေသံ ဝါ=ထို အကြီးအကဲပြုလုပ် အုပ်ချုပ်နေကြသူတို့မှာသော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရား တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိကုန်အံ့၊ တဿ ကုလပုတ္တဿ=ထိုတရားငါးမျိုးရှိသော အမျိုးသားမှာ) ဝုဒ္ဓိယေဝ=ကြီးပွားတိုးတက်မှုသည်သာလျှင်၊ ပါဠိကင်္ခါ= အလိုရှိ အပ်သော အကျိုးအမြတ်တည်း၊ ဝါ=ဧကန်ရရှိမည့် အကျိုးအမြတ်တည်း၊ ပရိဟာနိ=ဆုတ်ယုတ် မှုသည်၊ နော ပါဠိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်သော အကျိုးအမြတ် မဟုတ်၊ ဝါ=ဧကန်ရရှိမည့် အကျိုးအမြတ်မဟုတ်။

ပဉ္စ=ငါးပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ကုလပုတ္တော=အမျိုးသားသည်၊ ဥဋ္ဌာနဝိရိယာဓိဂတေဟိ=ကုန်သော၊ [စာပိုဒ်(၄၁)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၉၀)

၁။ပေတ္တနိကစသည်။ ပိတရာ ဒတ္တံ သာပတေယျံ ဘုဒ္ဓတိတိ ပေတ္တနိကော (အဋ္ဌကထာပွင့်)။ ပိတု+ဏိက၊ ဥကို အပြု၊ တဗ္ဗဘော်လာ၊ နံလာ၊ ဝုဒ္ဓိပြု၍ ပေတ္တနိက (နကို ကပြန်လျှင် ပေတ္တဏိက)ဟု ဖြစ်၏။

ရဋ္ဌံ ဘုဒ္ဓတိတိ ရဋ္ဌိကော=တိုင်းနယ်ပယ် အခွန်အတုတ်ကို တားသောသူ၊ နယ်စားပယ်စား၊ တိုင်းကြပ်၊ အတ္တုနော ရဓိဝသေန ဂါမံ ဂါမဏိနံ နေတိတိ ဂါမနိယော =မိမိအလိုကျ ရွာကိစ္စကို ဦးဆောင်သော အကြီးအကဲ ပုဂ္ဂိုလ်၊ (ဂါမ+နိ+ကျ) ဂါမနိယော ဧဝ ဂါမဏိကော၊ ဂါမာနံ ဂါမဏိကော ဂါပဂါမဏိကော=ရွာတို့၏ (ရွာသူရွာသားတို့၏) ခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲ၊ ပုဂ=အသင်းအဖွဲ့၏+ဂါပဏိက= ရှေ့ဆောင်ဦးစီး အကြီးအကဲလူကြီး။

ကြည့်]။ပ။ ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=ကုန်သော၊ ဘောဂေဟိ=တို့ဖြင့်၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့ကို၊ သက္ကရောတိ=ကောင်းစွာပြုစုအံ့၊ ဂရံ ကရောတိ=အလေးဂရုပြုအံ့၊ မာနေတိ=မြတ်နိုးအံ့၊ ပူဇေတိ=ပူဇော်အံ့၊ မာတာပိတရော=မိဘတို့သည်၊ သက္ကတာ=ကောင်းစွာ ပြုစုခံကြရကုန်သည်၊ ဂရုကတာ=အလေးဂရု အပြုခံကြရကုန်သည်၊ မာနိတာ=မြတ်နိုးခံကြရကုန်သည်၊ ပူဇိတာ=ပူဇော်ခံကြရကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) တမေနံ=ထိုအမျိုးသားကို၊ (တွံ=သင်သည်) စိရံ=ကြာမြင့်စွာ၊ ဇီဝံ=အသက်ရှည်ပါစေလော၊ ဒီဃံ=ကြာရှည်အောင်၊ အာယံ=အသက်ကို၊ ပါလေဟိ=စောင့်ရှောက်ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ကလျာဏေန=ကောင်းသော၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုကမ္မန္တိ=ကူညီထောက်စာ ဝဲ့ညွှာကြကုန်၏၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ မာတာပိတာနုကမ္မိတဿ = မိဘတို့က ကူညီထောက်စာ ဝဲ့ညွှာခံရသော၊ ကုလပုတ္တဿ=အမျိုးသားမှာ၊ ပုဒ္ဓိယေဝ=သာလျှင်၊ ပါဠိကင်္ခါ=တည်း၊ ပရိဟာနိ=သည်၊ နော ပါဠိကင်္ခါ=ဟုတ်။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော တရားတမျိုးကား၊ [တနည်း-မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော တရားတမျိုးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့]။ပ။ မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုတ္တဒါရ ဒါသကမ္မကရပေါရိသာနုကမ္မိတဿ=သားမယား၊ ကျွန်၊ အခကြေးစား အလုပ်သမား၊ မိခိုအသက်မွေးသူတို့က ကူညီထောက်စာ ဝဲ့ညွှာ ခံရသော၊ ကုလပုတ္တဿ=မှာ။ပ။ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တ သဗျောဟာရေ=

၁။ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တသဗျောဟာရ။ ။ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တဟူသောပုဒ်ကို "ယေ စ အတ္တနော ခေတ္တကမ္မန္တာနံ သာမန္တာ အနန္တရက္ခေတ္တသာမိနော၊ တေ စ" ဟု ဖွင့်၏။ ကရိယတေတိ ကမ္မံ=ပြုလုပ်အပ်သော လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တံ (အန္တသဒ္ဓါ အနက်မရှိဟူလို) ကမ္မန္တံ ဧတ္ထ အတ္တိတိ ကမ္မန္တာနိ=(ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်း စသော) လုပ်ငန်းကိစ္စရှိရာဌာနများ၊ ဝါ=လုပ်ငန်းခွင်များ။

တနည်း-(ကသနဝပနာဒီနိ) ကရောန္တိ ဧတ္တာတိ ကမ္မာနိ=(ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်း စသော) လုပ်ငန်းကိစ္စ ပြုလုပ်ကြရာဌာနများ၊ ဝါ=လုပ်ငန်းခွင်များ၊ ကမ္မာနိ ဧဝ ကမ္မန္တာနိ၊ ခေတ္တာနိ စ တာနိ ကမ္မန္တာနိ စာတိ ခေတ္တကမ္မန္တာနိ=လယ်ယာဟူသော လုပ်ငန်းခွင်များ။

သာမန္တ=အနီးအနားလယ်များ၊ ခေတ္တကမ္မန္တာနံ သာမန္တာ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တာ=(မိမိ၏) လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်များ၏ အနီးအနား (နီးကပ်ဆက်စပ်နေသော) လယ်ယာများ၊ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တာနံ သာမိနော ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တာ=မိမိလယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်များ၏ အနီးအနား လယ်ယာတို့၏ ပိုင်ရှင်များ၊ (မဂဓာနံ ဣဿရော မာဂဓော-ကဲ့သို့ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ကြံသည်)။

သဗျောဟာရပုဒ်ကို "သံ+ဝိ+အဝ+ဟရ+ဏ" ဟု ခွဲပြီးလျှင် သံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၊ ဝိမှ ဣကို ယပြု၊ ဝကို ဗပြု၊ အဝကို ဩပြုလျှင် သဗျောဟာရဟု ရုပ်ဖြစ်

မိမိလယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်တို့၏ အနီးအနား လယ်ပိုင်ရှင်တို့နှင့် မြေတိုင်းသမား တို့ကို၊ သက္ကဏ္ဍောတိ။ပ။ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တ သဗ္ဗောဟာရာတို့သည်၊ သက္ကတာ ကုန်သည်။ပ။ ခေတ္တကမ္မန္တသာမန္တသဗ္ဗောဟာရာနုကမ္မိတဿမိမိ လယ်ယာ ...မြေတိုင်းသမားတို့က ကူညီထောက်စာ ဝဲညှာခံရသော၊ ကုလပုတ္တဿ။ပ။

ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဗလိပဋိဂ္ဂါ-ဟိကာ=ပူဇော်ဖွယ်ကို ခံယူကြကုန်သော၊ ဒေဝတာ=(မျိုးရိုးစဉ်လာ အစောင့် အရှောက်) နတ်တို့ကို၊ သက္ကဏ္ဍောတိ=၏။ပ။ ပူဇော်=၏၊ (တာဝတာ=ထိုမျှ လောက် အရေအတွက်ရှိကုန်သော) ဗလိပဋိဂ္ဂါဟိကာ=ကုန်သော၊ ဒေဝတာ= နတ်တို့သည်၊ သက္ကတာ=ကုန်သည်။ပ။ ဒေဝတာနုကမ္မိတဿ=နတ်တို့က ကူညီ ထောက်စာ ဝဲညှာခံရသော။ပ။ သမဏဗြာဟ္မဏော=ရဟန်း သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ ဝါ=ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့ကို။ပ။ သမဏဗြာဟ္မဏာနုကမ္မိတဿ=ရဟန်းသူတော် ကောင်းတို့က ကူညီထောက်စာ ဝဲညှာခံရသော။ပ။ ပုဉ္ဇ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိကုန်အံ့၊ ခတ္တိယဿ=သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တဿ =သော၊ ရညော ယဒိ ဝါ=သော်လည်းကောင်း၊ ပေတ္တနိကဿ=သော။ပ။ ပစ္စေကာမိပစ္စံ=ကို၊ ကာရေန္တိ=ကုန်၏၊ (တေသံ ဝါ=တို့မှာသော်လည်းကောင်း၊ ပုဉ္ဇ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=အံ့၊ တဿ ကုလပုတ္တဿ= မှာ) ဝုဒ္ဓိယေဝ=လျှင်၊ ပါဠိကင်္ခါ=တည်း၊ ပရိဟာနိ=သည်၊ နော ပါဠိကင်္ခါ= ဟုတ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။

(ယော ပဏ္ဍိတော=အကြင်ပညာရှိသည်) သဒါ=အမြဲမပြတ် အခါ ခပ်သိမ်း၊ မာတာပိတုကိစ္စကရော=မိဘတို့၏ လုပ်ငန်းကိစ္စကို ပြုလုပ်တတ်သည်၊ ပုတ္တဒါရဟိတော=သားမယား၏အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်ရွက်သည်၊ အန္တောဇနဿ =အတွင်းကျသူ လူအများ၏၊ အတ္ထာယ စ=အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယေ= အကြင်သူတို့သည်၊ အဿ=ထိုပညာရှိ၏၊ အနုဇီဝိနော=မိခိုအသက်မွေးလေ့ရှိသူ တို့သည် (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တေသံ=ထို မိခို အသက်မွေးလေ့ရှိသူတို့၏၊ အတ္ထာယ စ=လည်းကောင်း)ဥဘိန္ဒုဇ္ဇေဝ=ထိုနှစ်ဦးလုံးတို့၏ပင်၊ အတ္ထာယ= အကျိုးငှာ၊ (ပဋိပန္နော=ပြုကျင့်ဆောင်ရွက်သည်) ဝဒညူ=တောင်းခံသူတို့၏ စကားအဓိပ္ပာယ်ကို သိသည်၊ ဝါ=တောင်းခံသူတို့၏ စကားအဓိပ္ပာယ်ကို သိ၍ ပေးကမ်းတတ်သည်၊ သီလဝါ=သီလရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

၏၊ အကယ်၍ ဝိမ္ဗ ဣကိုချေ၍ ဝဒ္ဓေဘော်လာလျှင် သဗ္ဗောဟာရဟုလည်းကောင်း၊ သံဗ္ဗ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုလည်းမချေ၊ ဝဒ္ဓေဘော်လည်း မလာလျှင် သံဝေါဟာရဟုလည်းကောင်း ရုပ်ပြီး၏၊ ထိုပုဒ်ကို “ရဇ္ဈဒဏ္ဍေဟိ ဘူမိပ္ပမာဏဂ္ဂါဟင်္ဂေ သဗ္ဗောဟာရေ” ဟု ဖွင့်သော ကြောင့် “သဗ္ဗောဟာရ=မြေတိုင်းသမား (မြေတိုင်းစာရေး)” ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်။

ယော ပဏ္ဍိတော=အကြင်ပညာရှိသည်၊ ပုဗ္ဗပေတာနံ=ရှေးက ကွယ်လွန် သွားကြကုန်သော၊ ဉာတီနံ စ=ဆွေမျိုးတို့၏လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌေဓမ္မေ=ယခု မျက်မြင်ဘဝ အတ္တဘောဉ်၊ ဇီဝတံ=အသက်ရှင်နေထိုင်ကြကုန်သော၊ (ဉာတီနံ စ=တို့၏လည်းကောင်း) သမဏာနံ စ=ရဟန်းတို့၏ လည်းကောင်း၊ (မကောင်း မှတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန်းတို့၏လည်းကောင်း) ဗြာဟ္မဏာနံ စ=သူတော် ကောင်းတို့၏ လည်းကောင်း၊ (မကောင်းမှတို့ကို ပယ်ရှားပျောသွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့၏ လည်းကောင်း) ဒေဝတာနဉ္စ=နတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဝိတ္တိသဉ္စနနော=နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ ဓမ္မေန=တရားသံဖြင့်၊ ဃရံ= အိမ်၌၊ ဝါ=အိမ်ရာတည်ထောင် လှူဘောင်၌၊ အာဝသံ(အာဝသန္ဓော)=အုပ်ချုပ် နေထိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ယော (ပဏ္ဍိတော)=ထိုပညာရှိသည်၊ ကလျာဏံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ကရိတွာန=ပြုလုပ်၍၊ ဝါ=ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ပုဇ္ဇော=ပူဇော်ထိုက်သည်၊ ပသံသိယော=ချီးမွမ်းထိုက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ နံ=ထိုပညာရှိကို၊ ဣဓေ=ဤ ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်၊ ပသံသန္တိ=(သူတော်ကောင်းတို့က) ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ (ယော=ထိုပညာရှိသည်) ပေစ္စ=တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းသွားပြီး၍၊ သဂ္ဂေ= နတ်ပြည်၌၊ ပမောဒတိ=ဝမ်းမြောက်ရ၏၊ ဝါ=ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်း ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရ၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) အဋ္ဌမံ။

၉-ဓဋ္ဌမဓုမ္မဇီတသုတ်

၅၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇီတော=အသက်အရွယ်ကြီး၍ ရဟန်းပြုသော တောထွက်ခင်ကြီးကို၊ [ဝုဗ္ဗော ဟုတွာ ပဗ္ဗဇီတော ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇီတော] ဝါ=တောထွက် ရဟန်းကြီးကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဝါ=တွေ့ရခဲ၏၊ ကတ- မေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇီတော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် တွေ့မြင်အပ် သနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိပုဏော=သိမ်မွေ့သော အကြောင်းအရာကို သိသော၊ ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇီတော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဝါ=တွေ့ရခဲ၏၊ အာကပ္ပသမ္ပန္နော=ရဟန်းတို့၏ အမူအရာ အသွင်အပြင်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ (ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇီတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ဗဟုဿုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မ သုတရှိသော၊ ဝါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ကျမ်းဂန်ပိဋကတ် ပရိယတ်တရားရှိသော၊ (ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇီတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ဓမ္မကထိကော= တရားဟောတတ်သော၊ (ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇီတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ဝိနယဓရော=

ဝိနည်းကိုဆောင်သော၊ (ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္တာဂတော=သော၊ ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) နဝမံ။

၆၀(စာပိုဒ်)။ ၁၀-ဒုတိယဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတသုတ်။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သုဝဇော=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကားရှိသော၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမလွယ်သော၊ ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ သု+ဂ္ဂဟိတ+ဂ္ဂါဟိ=(ကုသိုလ်တရားကို) ကောင်းစွာ+ယူငင်ကျင့်ကြံအပ်သည် မည်လောက်အောင်+ယူငင်ကျင့်ကြံလေ့ရှိသော၊ (ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏၊ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိ=အဆုံးအမကို ရိုသေစွာ နာယူသော၊ (ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတော=ကို) ဒုလ္လဘော=၏။ပ။

ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ နိဝရဏဝဂ္ဂေါ=နိဝရဏဝဂ်တည်း။

(၇) ၂-သညာဇင်္ဂ
၁-ပဌမသညာသုတ်

၆၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ သညာ=ဤသညာတို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) မဟာပူလာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော) မြတ်သော အကျိုးရှိကုန်သည်၊ မဟာနိသံသာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော) မြတ်သောအာနိသင် ရှိကုန်သည်၊ ဤသုတ်၌ ဖလနှင့် အာနိသံသတို့အရ လောကုတ္တရာသုခကိုချည်းယူမှသာ သင့်လျော်မည် ဖြစ်၏၊ ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁) အာကခံသုတ်၊ ပဉ္စမတွဲနိဿယ၊ နှာ-၅၀၆ နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်ပါ။ အမတောဂဓာ=အမြှိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထောက်တည်ရာ ရှိကုန်သည်၊ ဝါ=အမြှိုက်နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်ကုန်သည်၊ အမတပရိယောသာနာ=အမြှိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အပြီးသတ်တရား ရှိကုန်သည်၊ (အမြှိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော နောက်ဆုံး အထွတ်အထိပ် ပန်းတိုင်ရှိကုန်သည်) ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အသုဘသညာ=(မိမိ၏သက်ရှိ ခန္ဓာကိုယ်ကောင်၌) မတင့်တယ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာလည်းကောင်း၊ ဝါ=(ဥဒ္ဓါမာတကစသော) မတင့်တယ်သော အာရုံ၌ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊ မရဏသညာ=သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြု ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဝါ=သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြု ရှုတတ်သော ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အာဒိနဝသညာ=ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အပြစ်ကို ရှုမှတ်တတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အာဟာရေ=အစာအဟာရ၌၊ ပဋိကူလသညာ=ဧကန်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗလောကေ=(ကာမ

ရူပ အရူပဓာတ်သုံးပါးဟူသော) အားလုံးသော လောက၌၊ အနဘိရတိသညာ= မဇ္ဈေလျော်ခြင်း သဘောအားဖြင့် ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ သညာ။ပ။ အမတပရိယောသာနာ= ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) ပဌမံ။

၆၂(စာပိုဒ်)။ ၂-ဒုတိယသညာသုတ်။ ။အနိစ္စသညာ=(ခန္ဓာငါးပါးတို့၌) မမြီဟု ရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အနတ္တသညာ=(ခန္ဓာငါးပါးတို့၌) ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အတ္တကောင် မရှိဟု ရှုမှတ်သောသညာလည်းကောင်း၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အတ္တကောင်မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သော သညာ လည်းကောင်း။ပ။

၃-ပဌမဝဋ်သုတ်

၆၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဝဗ္ဗိဟိ=ကြီးပွားခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝဗ္ဗမာနော=ကြီးပွားသော၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော် ကောင်း၏ တပည့်သည်၊ ဝါ=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ အရိယာယ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်နှင့်သာ သက် ဆိုင်သော၊ [အရိယာယာတိ အပေါထုဇ္ဇနိကာယ။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋ္ဌ၊ တ-၃၂၃] ဝဗ္ဗိယာ =ကြီးပွားခြင်းဖြင့်၊ ဝဗ္ဗတိ=ကြီးပွား၏၊ ကာယဿ=ခန္ဓာကိုယ်၏၊ သာရာဒါယီ စ=အနှစ်သာရကို ယူသည်လည်းကောင်း၊ ဝရာဒါယီ စ=မွန်မြတ်သောတရားကို ယူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။

ကတမာဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဝဗ္ဗိဟိ= တို့ဖြင့်၊ ဝဗ္ဗမာနော=သော၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ အရိယာယ=သော၊ ဝဗ္ဗိယာ=ဖြင့်၊ ဝဗ္ဗတိ=ကြီးပွားသနည်းဟူမူ) သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ဝဗ္ဗတိ= ကြီးပွား၏၊ သီလေန=သီလဖြင့်၊ ဝဗ္ဗတိ=၏၊ သုတေန=သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ် တရားဟူသော သုတဖြင့်၊ ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားဖြင့်၊ ဝဗ္ဗတိ=၏၊ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု ကုသိုလ် စေတနာဖြင့်၊ ဝဗ္ဗတိ=၏၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ ဝဗ္ဗတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမာဟိ ဝဗ္ဗိဟိ=ဤကြီးပွားခြင်းတို့ဖြင့်။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ)

ယော(သပ္ပုရိသော)=အကြင်အရိယာ သူတော်ကောင်းသည်၊ သဒ္ဓါယ စ=သဒ္ဓါတရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သီလေန စ=သီလဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပညာယ စ=လည်းကောင်း၊ စာဂေန=စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုလည်းဖြစ်သော၊ သုတေန=ပရိယတ္တိ ဓမ္မသုတလည်းဖြစ်သော၊ ဥဘယံ (ဥဘယေန) စ=နှစ်မျိုးစုံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဗ္ဗတိ=ကြီးပွား၏၊ တာဒိသော=ထိုကဲ့သို့ တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဝါ=ထိုသို့သဘော ရှိသော၊ ဝိစက္ခဏော=စူးစမ်းဆင်ခြင် မြော်မြင်တတ်သော၊ သော သပ္ပုရိသော=

ထိုအရိယာ သူတော်ကောင်းသည်။ ဣဇေဝ=ဤပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၌ပင်။ အတ္တနော= ခန္ဓာကိုယ်၏။ သာရံ=(သဒ္ဓါသီလ စသော) အနှစ်သာရကို၊ အာဒိယတိ=ယူ၏။ ဣတိ(အဝေါစ) တတိယံ။

၆၄(စာပိုဒ်)။ ၄-ဒုတိယဝရီသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဝရီဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဝဗုဗာနာ=ကြီးပွားသော၊ အရိယသာဝိကာ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာ သူတော်ကောင်း၏ တပည့်မသည်။ ဝါ=အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်မ သည်။ ပ။

သာ (ဥပါသိကာ)=အကြင်သီတင်းသည် အရိယာ တပည့်မသည်။ သဒ္ဓါယ စ=ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပ။ ဥဘယံ(ဥဘယေန)စ=လည်းကောင်း၊ ပဝဗုတိ =၏။ တာဒိသိ=ထိုကဲ့သို့ပင် တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဝါ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ သီလဝတိ=သီလရှိသော၊ သာ ဥပါသိကာ=ထိုသီတင်းသည် အရိယာ တပည့်မ သည်။ ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-သာကမ္မသုတ်

၆၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော =ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဗြဟ္မစာရီနံ=သီတင်းသုံးဖော်တို့အား၊ အလံသာကမ္ဘော=အတူတကွ တရားစကား ပြောကြားဆွေးနွေးခြင်းငှာ သင့်လျော် သည်၊ ဟောတိ=၏။ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သဗြဟ္မစာရီနံ=တို့အား၊ အလံသာကမ္ဘော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဇေဝ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနာ =ကိုယ်တိုင်၊ သီလသမ္ပန္နောစ=သီလနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ သီလသမ္ပဒါယ=သီလနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ အာဂတံ=ဆိုက်ရောက်လာသော၊ ဝါ=မေးမြန်းအပ်သော၊ ပဉ္စ=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာ ကို၊ ဗျာကတ္တာ စ=ဖြေဆိုတတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သမာဓိသမ္ပန္နော စ=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ သမာဓိ- သမ္ပဒါယ=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော၊ ကထာယ=ဖြင့်၊ အာဂတံ=သော၊ ဝါ=သော၊ ပဉ္စ=ကို၊ ဗျာကတ္တာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ပညာသမ္ပန္နော စ=ပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း။ ပ။ ပညာသမ္ပဒါယ=ပညာနှင့် ပြည့်စုံကြောင်း ဖြစ်သော။ ပ။

ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော စ=အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ (ကိလေသာ တို့မှ လွတ်မြောက်သော အရိယဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း)။ ပ။ ဝိမုတ္တိသမ္ပဒါယ =အရိယဖိုလ် ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော။ ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နော

စ=အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိ၌ သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း။ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပဒါယ=အရိယဖိုလ် ဝိမုတ္တိ၌ သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော၊ ကဏာယ=ဖြင့်၊ အာဂတံ=သော၊ ပဉ္စ=ကို၊ ဗျာကတ္တာစ=သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆၆(စာပိုဒ်)။ ၆-သာဇီဝသုတ်။ ။ဘိက္ခု=သည်၊ သဗြဟ္မစာရိနံ=တို့အား၊ အလံသာဇီဝေါ=ပြဿနာမေးမြန်းဖြေဆိုခြင်းငှာ သင့်လျော်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ကတံ= စိစဉ်ပြုလုပ်အပ်သော၊ ပဉ္စ=ကို၊ ဗျာကတ္တာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။ [အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာ မေးခြင်း ဖြေခြင်းကို သာဇီဝဟု ခေါ်၏၊ သဟ အာဇီဝန္တိ ဧတ္တာတိ သာဇီဝေါ=သိတင်းသုံးဖော်တို့ အတူတကွ အသက်မွေးရာ (အချင်းချင်း အမှီတကဲပြု နေထိုင်ရာ)ဖြစ်သော ပြဿနာမေးမြန်း ဖြေဆိုခြင်း] ဆဋ္ဌံ။

၇-ပဌမတ္တဒ္ဓိဝါဒသုတ်

၆၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော ကောစိ=တပါးပါးသော၊ ဘိက္ခု ဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ (ယာကောစိ=တပါးပါးသော) ဘိက္ခုနီ ဝါ=ရဟန်းမသည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေအံ့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ ဗဟုလိကရောတိ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအံ့၊ တဿ=ထိုရဟန်း၊ ရဟန်းမမှာ၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင်၊ အညာ=အရဟတ္တဖိုလ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သို့မဟုတ်၊ ဥပါဒိသေသေ=အာရုံကို မြဲမြံစွာ ဖမ်းယူတတ်သော ဥပါဒါန် အကြွင်းအကျန်သည်၊ (အကုန်အစင် မပယ်နိုင်သေး၍ တချို့တလေ ကြွင်းကျန်နေသော ဥပါဒါန် အကုသိုလ်တရားသည်) သတိ=ရှိနေသေးလသော်၊ အနာဂါမိတာ=အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အနာဂါမ်ဖိုလ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ဒွိန္ဒံ=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဖလာနံ=အကျိုးတို့တွင်၊ ဝါ=ဖိုလ်တို့တွင်၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ ဖလံ=အကျိုးသည်၊ ဝါ=ဖိုလ်သည်၊ ပါဠိကံခံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=ဧကန်ရရှိနိုင်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေသနည်း၊ ဗဟုလိကရောတိ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသနည်းဟူမူ)။

၁။ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေ။ ။ဥပါဒိ=မိမိ၏အာရုံကို မြဲမြံစွာ ဖမ်းယူတတ်သော ဥပါဒါန် +သေသ=အကြွင်းအကျန်။ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေတိ ဂဟဏသေသေ ဥပါဒါနသေသေ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ (သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ တ-၂၁၁)။ သတိ ဝါ ဥပါဒိသေသေတိ ဧတ္ထ ဥပါဒိယတိ အတ္တနော အာရမ္မဏံ ဂဏှာတိတိ ဥပါဒိ ဥပါဒါနံ၊ ဧတဿ ဧကဒေသေ အပ္ပဟိနေ သတိတိ အတ္ထော။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု-၄၄၈။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဆန္ဒ
 သမာဓိ+ပဓာနသင်္ခါရ+သမန္နာဂတံ=ဆန္ဒဟူသော အကြီးအကဲရှိသော သမာဓိနှင့်
 လည်းကောင်း၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယဟူသော လွန်ကဲစွာ အားထုတ်တတ်သော တရား
 တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ပြည့်စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=(ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ လေးပါးတည်း
 ဟူသော) ဣဒ္ဓိပါဒံတရားကို၊ ဝါ=ပြီးစီးထမြောက်သော ကုသိုလ်တရားအစုကို၊
 ဘာဝေတံ=ဖြစ်ပွားစေအံ့၊ ဤဣဒ္ဓိပါဒံတို့နှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို ဧကကနိပါတ်
 စာပိုဒ် (၃၉၈၊ ၄၀၁)တို့၌ ရေးခဲ့ပြီ။ ဝီရိယ သမာဓိ ပဓာနသင်္ခါရ သမန္နာဂတံ=
 ဝီရိယဟူသော အကြီးအကဲရှိသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယ
 ဟူသော လွန်ကဲစွာ အားထုတ်တတ်သော တရားတို့နှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံ
 သော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတံ=အံ့၊ စိတ္တသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ=စိတ်
 ဟူသော အကြီးအကဲရှိသော.....စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတံ=အံ့၊
 ဝိမံသာသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတံ=ပညာဟူသော အကြီးအကဲရှိသော.....
 စုံသော၊ ဣဒ္ဓိပါဒံ=ကို၊ ဘာဝေတံ=အံ့၊ ပဉ္စမံ=ငါးပါးမြောက်သော၊ ဥဿောဋ္ဌိ
 ဧဝ=အလွန်အကဲ အားထုတ်သော ဝီရိယကိုပင်၊ ဘာဝေတံ=အံ့။ပ။ ဘိက္ခုနီ
 ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ ဘာဝေတံ=
 အံ့။ပ။ သတ္တမံ။

၈-ဒုတိယဣဒ္ဓိပါဒသုတ်

၆၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဟံ=ငါသည်၊ သမ္မောဓာ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးမှ၊
 ဝါ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးသို့ ရောက်ရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေဝ=ရှေး၌ပင်လျှင်၊ အန
 ဘိသမ္ပုဒ္ဓေါ=သစ္စာလေးပါးတရားကို ထိုးထွင်းမသိသေးသော၊ ဗောဓိသတ္တောဧဝ
 =ဘုရားအလောင်းတော်သည်သာလျှင်၊ သမာနော=ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ခိုက်၊ ပဉ္စ=
 ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ ဘာဝေသိ=ဖြစ်ပွားစေခဲ့ပြီ။ပ။ ဗဟုလိအကာသိ=ကြိမ်
 ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုခဲ့ပြီ၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မ
 =တို့ကို၊ ဘာဝေသိ=ဖြစ်ပွားစေခဲ့သနည်း၊ ဗဟုလိအကာသိ=ခဲ့သနည်းဟူမှ)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော အဟံ=ထိုငါဘုရားသည်၊ ဥဿောဋ္ဌိပဉ္စမာနံ=
 အလွန်အကဲအားထုတ်သော ဝီရိယဟူသော ငါးပါးမြောက်တရားရှိကုန်သော၊
 ဣမေသံ ဓမ္မာနံ=ဤတရားတို့၏၊ ဝါ=ဤတရားတို့ကို၊ ဘာဝိတတ္တာ=ဖြစ်ပွား
 စေအပ်ခဲ့သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုလိကတတ္တာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ
 ပြုအပ်ခဲ့သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိညာ (အဘိညာယ)=၍၊ ဝါ=ဖြင့်၊ သဒ္ဓိကိရိ-
 ယာယ=ငှာ၊ အဘိညာ(အဘိညာယ)=၍၊ ဝါ=ဖြင့်၊ သဒ္ဓိကရဏိယဿ=သော၊
 [ဇာပိဒ်(၂၃)သုတ်(ဤဘအုပ် တမျက်နှာ-၂၆)ကြည့်] ယဿ ယဿ ဓမ္မဿ=သို့၊
 ဝိတ္တံ=ကို၊ အဘိနိန္ဒာမေသိ=ရှေ့ရှုညွတ်ခေါ်ပြီ။ပ။ ပါပုဏ်=ရောက်ပြီ၊ သော

(အဟံ)=ထိုငါသည်၊ သစေ အာကခံ^၀=အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့ငြားအံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာကခံ^၀=အလိုရှိခဲ့သနည်းဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်) အနေကဝိဟိတံ။ပ။ ဝသံ=သို့၊ ဝတ္တေယျံ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကခံ^၀=အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့ ငြားအံ့၊ ဧဝံ သတိ=ဤသို့ အလိုရှိသည်ဖြစ်လသော်) အာယတနေ=သည်၊ သတိ သတိ=သော်၊ ဝါ=တိုင်း။ပ။ဥပသမ္ပန္န=၍၊ ဝိဟရေယျံ=နေလို၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သစေ အာကခံ^၀=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်) အာယတနေ=သည်။ပ။ ပါပုဏိံ=ရောက်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ) အဋ္ဌမံ။

၉-နိဗ္ဗိဒါသုတ်

၆၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ ဘာဝိတာ=ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကုန်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယ=(သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဧကန်ငြီးငွေ့ခြင်းငှာ၊ ဝိရာဂါယ=(သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌) မတပ်မက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=ရာဂစသော ကိလေသာတို့၏ ကင်းကွာပျက်စီးခြင်းငှာ၊ နိရောဓာယ= ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ၊ ဥပသမာယ=ကိလေသာတို့၏ ကင်းငြိမ်းခြင်းငှာ၊ အဘိညာယ=အထူးသိခြင်းငှာ၊ (အနိစ္စတာစသည်ဖြင့် လက္ခဏာသုံးပါးသို့ တင်၍ အထူးသိခြင်းငှာ) သမ္မောဓာယ=သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်းငှာ၊ နိဗ္ဗာနာယ=အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ၊ (နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာစသည်ကင်းသော ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ) သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၉၆) အဋ္ဌကထာ (ပ-၃၆၅) အဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးသည်] ပဉ္စ=ငါးပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း--ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=သော်။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာယေ=မိမိ၏ ကရဏောယ၌၊ ဝါ=မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကောင်၌၊ အသုဘာနုပဿီ=(သူသေကောင်သဖွယ်) မတင့်တယ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ အာဟာရေ=အစာအာဟာရ၌၊ ပဋိကူလသညီ=စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာရှိလျက်၊ သဗ္ဗလောကေ=၌၊ အနဘိရတိသညီ=မပျော်မွေ့ခြင်းသဘောအားဖြင့် ရှုမှတ်သောသညာရှိလျက်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု=အားလုံးစုံသော တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌၊ အနိစ္စာနုပဿီ=မမြဲဟု အဖန်ဖန် ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ မရဏသညာ=သေခြင်းသဘောကို အာရုံပြု ရှုမှတ်သော သညာသည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ သူပဋိတာ=ကောင်းစွာစွဲကပ် တည်နေသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ (ဤအသုဘာ နုပဿနာ၊ အာဟာရေ ပံဋိကူလသညာစသော တရားတို့သည်)။ပ။သံဝတ္တန္တိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ) နဝဓံ။

၇၀(စာပိုဒ်)။ ၁၀-အာသဝက္ခယသုတ်။ ။အာသဝါနံ=အာသဝတရား တို့၏၊ ခယာယ= (ပဋိပတ္တသဒ္ဓိပဟာန်ဖြင့်) ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးငှာ။ပ။ ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ သညာဝဂ္ဂေါ=သညာဝဂ်တည်း။

(၈) ၃-ဓယာဓာဓိဓဇ်

၁-ပညာဝိမုတ္တိဖလာသုတ်

၇၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော။ပ။ ဗဟုလိကတာ=ကုန်သည်၊ (သမာနာ =သော်)စေတောဝိမုတ္တိဖလာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိစိတ်ဟူသော အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ [အကျိုးကို ရရှိကုန်သည် လည်းကောင်းဟူလို] စေတောဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ် မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိစိတ်ဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိကုန်သည် လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာဟူသော အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ် ပညာဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ ပဉ္စ= ဟူသည်၊ ကတံမေ=ဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဘာဝိတာ=ကုန်သည်၊ ဗဟုလိကတာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ= ဖြစ်ကုန်လသော်၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာ စ=လည်းကောင်း၊ စေတောဝိမုတ္တိဖလာ- နိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာ စ= လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန် သနည်းဟူမူ]။ပ။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ စေတောဝိမုတ္တော စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိ စိတ် ရှိသည်လည်း၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိစိတ်ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ် မြောက်ပြီးသည်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပညာဝိမုတ္တော စ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာရှိသည်လည်း၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ် ပညာဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ (တတော=ထိုအခါ၌)အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ ဥက္ခိတ္တပလိယော ဣတိပိ =ဆွဲမြောက်ထုတ်ပယ်အပ်ပြီးသော တံခါးကျည်မင်းတုပ်ရှိသောသူဟူ၍ လည်း

ကောင်း၊ [ပလိဃ=တံခါးကျည်မင်းတုပ်] သံကိဏ္ဍပရိခေါ ဣတိပိ=ဖျက်ဆီး
အပ်ပြီးသော ကျုံးရှိသောသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ပရိခါ=ကျုံး။]

အဗ္ဗုဇ္ဇေသိကော ဣတိပိ=ဆွဲနှုတ်အပ်ပြီးသော တံခါးတိုင်ရှိသောသူ
ဟူ၍လည်းကောင်း၊ [အဗ္ဗုဇ္ဇေ=အာ+ဝဟ+တ။ အဗ္ဗုဇ္ဇာ (လုပ္ပိတာ) သေကာ
(တံခါးတိုင်) ယသာတံ အဗ္ဗုဇ္ဇေသိကော] နိရုဂ္ဂဇ္ဇော ဣတိပိ=ပွင့်ခွာဖျက်ဆီး
အပ်ပြီးသော တံခါးရွက်ရှိသောသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ [အဂ္ဂဋ္ဌ=တံခါးရွက်]
ပန္နဒ္ဒဇော=ဖျက်ချအပ်ပြီးသော အလံရှိသော၊ ပန္နဘာရော=ပစ်ချအပ်ပြီးသော
ခန္ဓာစသော ဝန်ထုပ်ရှိသော၊ (ပစ်ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာဝန်ထုပ်, ကိလေသာဝန်ထုပ်,
အဘိသင်္ခါရဝန်ထုပ်ရှိသော) ဝိသံယုတ္တော=ဝဋ်ဆင်းရဲနှင့် ကင်းကွာသော၊ ဝါ=
ယောဂလေးဖြာ, အားလုံးသောကိလေသာတို့နှင့် ကင်းကွာသော၊ အရိယော
ဣတိပိ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဘိက္ခူ=
ရဟန်းသည်၊ ဥက္ခိတ္တပလိဃော=ဆွဲမြှောက်ထုတ်ပယ်အပ်ပြီးသော တံခါးကျည်
မင်းတုပ် ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာ
တော်၌၊ ဘိက္ခူနော=ရဟန်းသည်၊ ဝါ=ရဟန်းမှာ၊ အဝိဇ္ဇာ=အဝိဇ္ဇာကို၊ ဝါ=
အဝိဇ္ဇာသည်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်မှ ကင်းကွာသည်၊
ဥစ္ဆိန္နမူလာ=(အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်) ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော အဝိဇ္ဇာတဏှာ အမြစ်
အရင်းရှိသည်၊ တာလာဝတ္ထုကတာ=(လည်ပင်းပြတ်ပြီး၍) အရွက်အသီးစသည်
တို့၏ တည်ရာမဖြစ်နိုင်သော ထန်းပင်ငုတ်ကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=ထန်းပင်
ရှိခဲ့ဖူးသော မြေနေရာကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးသော တည်နေရာစိတ်အစဉ်ရှိသည်၊
[ပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို အဋ္ဌကနိပါတ်ဝေရဉ္စသုတ်ကြည့်] အနဘာဝံကတာ
=နောက်ထပ်ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင် ပြုအပ်ပြီးသည်၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ အနုပ္ပါဒ
ဓမ္မာ=ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော
အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ အဝိဇ္ဇာကို ပယ်သတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ
အားဖြင့်) ဘိက္ခူ=သည်၊ ဥက္ခိတ္တပလိဃော=ဆွဲမြှောက်ထုတ်ပယ်အပ်ပြီးသော
(အဝိဇ္ဇာဟူသော) တံခါးကျည်မင်းတုပ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခူ=သည်၊ သံကိဏ္ဍပရိခေါ=ဖျက်ဆီး
အပ်ပြီးသော ကျုံးရှိသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊ ဘိက္ခူနော=
သည်၊ ဝါ=မှာ၊ ပေါနောဘဝိကော=နောက်ထပ် ဘဝအသစ် ပြုလုပ်ခြင်းအလေ့
ရှိသော၊ ဝါ=နောက်ဘဝသစ်ဟူသော အကျိုးကို ထိုက်သော၊ ဝါ=နောက်ဘဝသစ်
အကျိုးကို ပေးတတ်သော၊ ဇာတိသံသာရော=ဇာတိသံသာရာကို၊ ဝါ=ဖြစ်တတ်၊

၁။ ဇာတိသံသာရ။ ။ဇာယတိတိ ဇာတိ=ဖြစ်တတ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာ။
သံသရတိ ပုနပ္ပန္နံ ပဝတ္တတိတိ သံသာရော=အထပ်ထပ်ဖြစ်တတ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာ။
ဤနည်းအားဖြင့် ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ဇာတိသံသာရဟု ခေါ်၏၊ သို့သော် ဤနေရာ၌ကား

ထပ်တလဲလဲ ဖြစ်တတ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟီနော=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်မှ ကင်းကွာသည်၊ ဥစ္ဆိန္နမူလော=ရှိသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤပြုဆိုအပ်ပြီး သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဇာတိသံသရာကို ပယ်ခြင်းဟူသော အခြင်း အရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ သံကိဏ္ဍပရိခေါ=ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော (ဇာတိ သံသရာဟူသော) ကျုံးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဗ္ဗ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဗ္ဗုဇ္ဇေသိကော=ဆွဲနုတ် အပ်ပြီးသော တံခါးတိုင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ တဏှာ=တဏှာကို၊ ဝါ= သည်၊ ပဟီနာ=သည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဗ္ဗုဇ္ဇေ- သိကော=ဆွဲနုတ်အပ်ပြီးသော(တဏှာဟူသော) တံခါးတိုင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဗ္ဗ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ နိရဂ္ဂဇ္ဇော=ဖွင့်ခွာဖျက်ဆီး အပ်ပြီးသော တံခါးရွက်ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခုနော=သည်၊ ဝါ=မှာ၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဩရမ္ဘာဂိယာနိ=အောက်ကာမဓာတ်သို့ချဉ်းကပ်တတ်ကုန် သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေစေတတ်ကုန်သော၊ သံယော နောနိ=သံယောဇဉ်တို့ကို၊ ဝါ=အနှောင်အဖွဲ့တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ [ဒုကစာပိုဒ် (၃၇)သုတ် လည်းကြည့်] ပဟီနာနိ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်မှ ကင်းကွာကုန်သည်၊ ဥစ္ဆိန္နမူလာနိ=ရှိကုန်သည်၊ တာလာဝတ္ထုကတာနိ=အပ်ပြီး ကုန်သည်၊ ဝါ=စဉ်ရှိကုန်သည်၊ အနဘာဝံကတာနိ=အပ်ပြီးကုန်သည်၊ အာယတိ= ခွံ၊ အနုပ္ပါဒ ဓမ္မာနိ=ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ နိရဂ္ဂဇ္ဇော=ဖွင့်ခွာဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော(သံယောဇဉ် ဟူသော) တံခါးရွက်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဗ္ဗ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပန္နဒ္ဒဇော=ဖျက်ချအပ်ပြီး သော အလံရှိသော၊ ပန္နဘာရော=ပစ်ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာစသောဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ရှိသော၊ ဝိသံယုတ္တော=ဝဋ်ဆင်းရဲနှင့် ကင်းကွာသော၊ အရိယော=အရိယာပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ အသ္မိဓာနော=ငါတကားဟု ထောင်လွှား သော မာနကို၊ ဝါ=သည်၊ ပဟီနော=ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဝါ=သည်။ပ။ အနုပ္ပါဒ ဓမ္မော=ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပန္နဒ္ဒဇော= ဖျက်ချအပ်ပြီးသော (မာနဟူသော) အလံတံခွန်ရှိသော၊ ပန္နဘာရော= ပစ်ချအပ် ပြီးသော ခန္ဓာစသောဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိသော၊ ဝိသံယုတ္တော=ဝဋ်ဆင်းရဲနှင့် ကင်းကွာ သော၊ အရိယော=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ (အဝေါစ)ပဌမံ။

ထိုဘဝသစ်ခန္ဓာ၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ကမ္မာဘိသင်္ခါရ (ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံ)ကို ဖလုပစာရအားဖြင့် ဇာတိသံသာရဟု ခေါ်သည်။

၇၂(စာပိုဒ်)။ ၂-ဒုတိယစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်။ ။အနိစ္စသညာ=ခန္ဓာ
ငါးပါးတို့၌ မမြဲဟုရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ အနိစ္စေ=မမြဲသောခန္ဓာ
ငါးပါး၌၊ ဒုက္ခသညာ=ဆင်းရဲဟုရှုမှတ်သော သညာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခေ=ဒုက္ခ
ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါး၌၊ အနတ္တသညာ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အတ္တကောင်
မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာလည်းကောင်း၊ ပဟာနသညာ= (တဒင်္ဂပဟာန
စသော) ကိလေသာပယ်သတ်ခြင်းသဘော၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သောသညာ
လည်းကောင်း၊ ဝိရာဂသညာ=(တဒင်္ဂဝိရာဂစသော) ကိလေသာကင်းကွာ
ပျက်စီးခြင်းသဘော၌ အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်းတည်း။ [ဧကက
နိပါတ် စာပိုဒ် (၄၄၃၊ ၄၆၂) အဋ္ဌကထာ၊ ပ-၄၀၉] ဒုတိယံ။

၃-ပဌမဓမ္မဝိဟာရီသုတ်

၇၃။ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=
မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)
ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသောသူ၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=
တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသောသူ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊
ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှလောက် ပမာဏရှိသော နေခြင်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း
သည်၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ နုခေါ်=ဖြစ်ပါ
သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣမ=ဤ
သာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ (သစ္စာလေးပါး
ကို ညွှန်ပြသော ပရိယတ်တရားကို) ပရိယာပုဏ္ဏာတိ=သင်ယူ၏၊ သုတ္တံ=သုတ်
ကိုလည်းကောင်း၊ ဂေယျံ=ဂေယျကိုလည်းကောင်း၊ ဝေယျာကရဏံ=ဝေယျာ-
ကရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဂါထံ=ဂါထာကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒါနံ=ဥဒါန်းကိုလည်း
ကောင်း၊ ဣတိဝုတ္တကံ=ဣတိဝုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဧတကံ=ဧတ်ကိုလည်း
ကောင်း၊ အဗ္ဗုတဓမ္မံ=အဗ္ဗုတဓမ္မကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒလ္လံ=ဝေဒလ္လကို လည်း
ကောင်း၊ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ=သင်ယူ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တာယ ဓမ္မပရိယတ္တိယာ=ထိုပရိယတ္တိတရား
ဒေသနာကို သင်ယူခြင်းဖြင့်၊ ဒီဝသံ=နေ့အချိန်ကို၊ အတိနာမေတိ=ကုန်လွန်စေ၏၊
ပဋိသလ္လာနံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်းကို၊ ရိဉ္စတိ=
ပယ်စွန့်၏၊ အဗ္ဗုတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ (မိမိခန္ဓာအစဉ်ဟူသော နိယကဇ္ဈတ္တံ၌)
စေတောသမထံ=စိတ်၏ နိဝရဏငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော သမာဓိကို၊ ဝါ=သမထ
(သမာဓိ)ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ န အနုယုဉ္စတိ=အားမထုတ်၊ ဝါ=မဖြစ်ပွားစေ၊ ဘိက္ခု=
ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကို သင်ယူ၍ သမထ
ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားမထုတ်သော ဤရဟန်းကို) ပရိယတ္တိပဟုလော=များသော

သင်ယူမှုရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ နော ဝုစ္စတိ=မဆိုအပ်။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ရဟန်းတပါးကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောရဟန်းကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိသာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယထာသုတံ=နာယူ၊ နာယူအပ်ပြီးသမျှသော၊ [ယော ယော သုတော ယထာသုတံ] ယထာပရိယတ္တံ=သင်ကြား၊ သင်ကြားအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ=(သုတ္တ ဂေယျ စသော) ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ ဝိတ္တာရေန=အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ပရေသံ= သူတပါးတို့အား၊ ဒေသေတိ=ဟောကြား၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တာယ ဓမ္မပညတ္တိယာ=ထိုပရိယတ်တရားကို ဟောကြားသိစေခြင်းဖြင့်။ ပ။ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကိုသာ ဟောကြား၍ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်သော ဤရဟန်းကို) ပညတ္တိဗဟုလော=များသော ဟောပြောသိစေခြင်း ရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ နော ဝုစ္စတိ=အပ်။ ပ။

သဇ္ဈာယံ=ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြု၏။ သော=ထို ရဟန်းသည်၊ တေန သဇ္ဈာယေန=ထိုရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းဖြင့်။ ပ။ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကို ရွတ်အံရုံသာ ရွတ်အံ၍ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်သော ဤရဟန်းကို) သဇ္ဈာယဗဟုလော=များသော ရွတ်အံမှုရှိသော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ ပ။ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကေတိ=အထပ်ထပ် ကြံစည်၏၊ အနုဝိစာရေတိ= အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=အထပ်ထပ် ရှုဆင်ခြင်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေဟိ ဓမ္မဝိတက္ကေဟိ=ထိုပရိယတ်တရား ကို ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းတို့ဖြင့်။ ပ။ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရား ကို ကြံစည်စဉ်းစားရုံသာ ကြံစည်စဉ်းစား၍ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်သော ဤရဟန်းကို) ဝိတက္ကဗဟုလော=များသော ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းရှိသော ရဟန်း ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။ ပ။

ဓမ္မံ=ကို၊ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ=သင်ယူ၏၊ ဝါ=သင်အံလေ့ကျက် နှုတ်တက် ဆောင်ထား ဟောကြားပို့ချ၏။ ပ။ တာယ ဓမ္မပရိယတ္တိယာ=ထိုပရိယတ္တိတရားကို သင်ယူခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ထိုပရိယတ္တိတရားကို သင်အံလေ့ကျက် နှုတ်တက်ဆောင် ထား ဟောကြားပို့ချခြင်းဖြင့်၊ ဒိဝသံ=နေအချိန်ကို၊ န အတိနာမေတိ=မကုန် လွန်စေ၊ ပဋိသလ္လာနံ=ကို၊ နာပိ ရိဉ္စတိ=မပယ်လည်း မပယ်စွန့်။ ပ။ အနုယုဉ္စတိ =အားထုတ်၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝံ=ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ပရိယတ်တရား

☰

ကို သင်ယူခြင်းဖြင့်သာ အချိန်မကုန်စေဘဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကိုလည်း ကြိုးစား အားထုတ်ခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ ရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣတိ ခေါ်=ဤသို့လျှင်၊ ဝါ=ထူစ ဘိက္ခု ဘိက္ခု ဓမ္မံ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ အစရှိသော ဤစကားတို့ဖြင့်၊ မယာ=ငါသည်၊ ပရိယတ္တိ- ဗဟုလော=များသောသင်ယူမှုရှိသော ရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ဟောတော်မူအပ် ခဲ့ပြီ၊ ပညတ္တိဗဟုလော=များသော ဟောပြောသိစေခြင်းရှိသောရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ပြီ၊ သဇ္ဈာယဗဟုလော=များသော ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းရှိသော ရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ပြီ၊ ဝိတက္ကဗဟုလော=များသော ကြံစည်စဉ်းစားခြင်း ရှိသော- ရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ပြီ၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသော ရဟန်းကို၊ ဒေသိတော=ပြီ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ သာဝကာနံ=တပည့်တို့၏၊ ဝါ= တို့ကို၊ ဟိတေသိနာ=စီးပွားကို ရှာမှီးတော်မူသော၊ အနုကမ္မကေန=ဥညာထောက် ထား သနားတော်မူသော၊ [“သာဝကာနံ=တပည့်တို့ကို” ဟု ကံအနက်ပေးခိုက်၌ အနုကမ္မကေန၌စပ်ပါ] သတ္တာရာ=ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနုကမ္မ=ဥညာ ထောက်ထား သနားမှု ကရုဏာကို၊ ဥပါဒါယ=စိတ်ဖြင့်သိမ်းပိုက်ယူငင်၍၊ ဝါ=ဖြန့်၍၊ ယံ=အကြင် တရားဟောခြင်းကိစ္စကို၊ ကရဏီယံ=ပြုသင့်ပြုထိုက်၏၊ မယာ=ငါသည်၊ ဝေါ=သင်တို့အတွက်၊ တံ=ထိုတရားဟောခြင်းကိစ္စကို၊ ကတံ= ပြုအပ်ပြီ။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ တောနိ=ထိုနေရာဌာနတို့သည်၊ ရုက္ခမူလာနိ=သစ်ပင် အနီး (သစ်ပင်အောက်)တို့ပေတည်း၊ တောနိ=ထိုနေရာဌာနတို့သည်၊ သုညာဂါ- ရာနိ=ဆိတ်ငြိမ်ရာကျောင်းတို့တည်း၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ (တုမေ=သင်တို့သည်) ဈာယထ=သမထဝိပဿနာတရား ရှုပွားကြကုန်လော့၊ (အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်ဖြင့် ကသိုဏ်း အစရှိသော (၃၈)ပါးသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတို့ကို လည်း ကောင်း၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်ဖြင့် မမြဲခြင်းစသော သဘောဖြင့် ခန္ဓာအာယတန စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း ရှုကြကြံကြ ပွားများကြကုန်လော့) မာ ပမာဒတ္ထ =မမေ့လျော့ကြကုန်လင့်၊ ပဏ္ဏာ=နောက်အခါ၌၊ (သက်ရွယ်ကြီးရာ၊ ရောဂါကပ်စွဲ၊ သေပွဲဝင်လင့်၊ အခွင့်မသင့်ရာ နောက်အခါ၌) ဝိပုဋိသာရီနော=မိမိပြစ်မှု အစွဲ ပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန်နေကြကုန်သည်၊ ဝါ=(မေ့လျော့ပေါ့ဆစွာ နေခဲ့မိလေခြင်းဟု) နောင်တရနေကြကုန်သည်၊ မာ အဟုဝတ္ထ=မဖြစ်ကြကုန်လင့်၊ အယံ=ဤစကားသည်၊ (ဤ ဈာယထ၊ မာ ပမာဒတ္ထ အစရှိသော စကားသည်) ဝေါ=သင်တို့အတွက်၊ ဝါ=သင်တို့ဘို့၊ အမှာကံ=ငါတို့၏၊ အနုသာသနီ=အဆုံး အမ ဩဝါဒပေတည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ) တတိယံ။

၆-ခုတိယဓမ္မဝိဟာရီသုတ်

၇၄။ ဥတ္တရိ စ=ထိုသင်ယူမှုထက် ပိုလွန်၍ကား၊ အဿ=ထိုပရိယတ်တရား၏၊ အတ္ထံ=အနက်သဘောကို၊ ပညာယ=ပညာဖြင့်၊ (ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်) နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ပရိယတ်တရားကို သင်ယူရုံသာ သင်ယူ၍ ထိုတရား၏ အနက်သဘောကို ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့် မသိသောဤရဟန်းကို) ပရိယတ္တိဗဟုလော=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဓမ္မဝိဟာရီ=ဟူ၍၊ နော ဝုစ္စတိ=အပ်။ပ။ ဥတ္တရိ စ=ထိုထက်ပိုလွန်၍ကား၊ (ထိုသူတပါးတို့အား ပရိယတ်တရား ဟောကြားခြင်းထက် ပိုလွန်၍ကား) အဿ=ထိုပရိယတ်တရား၏၊ အတ္ထံ=ကို၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ ဘိက္ခု=ကို၊ (ပရိယတ်တရားကို ဟောရုံသာ ဟော၍ ထိုတရား၏ အနက်သဘောကို ပညာဖြင့် မသိသော ဤရဟန်းကို)။ပ။ ဥတ္တရိ စ=ထိုရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းထက် ပိုလွန်၍ကား။ပ။ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=၏၊ ဥတ္တရိ စ=ထိုကြံစည်စဉ်းစားခြင်းထက် ပိုလွန်၍ကား။ပ။ ဝေဒလ္လံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ=၏၊ ဥတ္တရိ စ=ထိုသင်ယူမှုထက် ပိုလွန်၍လည်း၊ အဿ=ထိုပရိယတ်တရား၏၊ အတ္ထံ=ကို၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ပရိယတ်တရားကိုလည်း သင်ယူ၍ အနက်သဘောကိုလည်း ပညာဖြင့် သိခြင်းအားဖြင့်)။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ပဋ္ဌမယောဇာဇီဝသုတ်

၇၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ပဉ္စ=ငါးယောက်ကုန်သော၊ ဣမေ ယောဇာဇီဝါ=ဤစစ်သူရဲတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ [တို့သည်ဟု အနက်ပေးခိုက်၌ သန္တောမှာစပ်၊ တို့ကိုဟု အနက်ပေးခိုက် သံဝိဇ္ဇမာနာ၌စပ်။ ယောဇော အာဇီဝေါ ယေသန္တိ ယောဇာဇီဝါ=စစ်တိုက်ခြင်းဟူသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းရှိသူများ၊ စစ်သူရဲများ၊ စစ်သားများ၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးယောက်ကုန်သော၊ (ယောဇာဇီဝါ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဈော=အချို့သော၊ ယောဇာဇီဝါ=စစ်သူရဲသည်၊ ဝါ=စစ်သားသည်၊ ရဇဂ္ဂံ=မြို့မှန်အစုအဝေးကို၊ (ဆင်မြင်း စသည်တို့ ခြေဖြင့်နင်းခြင်းကြောင့် မြေပြင်မှ အထက်သို့တက်လာသော မြို့မှန်အစုအလုံးကို) ဒိသ္မာ ဧဝံ=မြင်ရ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မြင်ရရုံမျှဖြင့်သာလျှင်၊ သံသီဒတိ=နောက်သို့တွန့်သွား၏၊ ဝိသီဒတိ=နောက်သို့ဆုတ်နစ်သွား၏၊ န သန္တမ္ပတိ=တည်တည်တံ့တံ့ မရပ်တည်နိုင်၊ သင်္ဂါမံ=စစ်ပွဲသို့၊ ဩတရိတုံ=ဝင်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ=မစွမ်းနိုင်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧဝရူပေါ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဧကဇ္ဇော=သော၊ ယောဓာဇီဝေါပိ=စစ်သူရဲသည်လည်း၊ ဟောတိ=ရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိ=၌၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ယောဓာဇီဝေါ=ဤစစ်သူရဲသည်၊ ဝါ=ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိ၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနော=ရအပ်၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်အပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောစစ်သူရဲတဦးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိသာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့) ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဇော=သော၊ ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ရဇဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ=ကြံကြံခံနိုင်၏၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဧရဂ္ဂံ=အလံအဖျားကို၊ (ဆင်မြင်းကျောကုန်းနှင့် စစ်ရထားတို့၌ စိုက်ထူထားအပ်သော အလံအဖျားကို) [ရဇဂ္ဂံ၌ အဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ခန္ဓ (အစု) ဟူသော အနက်ကိုဟော၍ ဧရဂ္ဂံ၌ အဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ကောဋီ (အစွန်းအဖျား) အနက်ကိုဟော၏] ဒိသ္မာ ဧဝ=မြင်ရ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မြင်ရုံမျှဖြင့်သာလျှင်။ပ။ ဒုတိယော=နှစ်ဦးမြောက်သော၊ အယံ ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ဝါ=ကို။ပ။ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဥဿာရဏံ=(ဆင်မြင်း ရထား စစ်သားတို့၏) မြင့်တက်မြှားမြောင် ကျယ်လောင်သောအသံကို၊ သုတွာ ဧဝ=ကြားရ၍သာလျှင်၊ ဝါ=ကြားရုံမျှဖြင့်သာလျှင်၊ သံသိဒတိ=၏။ပ။

ဥဿာရဏံ=ကို၊ သဟတိ=ကြံကြံခံနိုင်၏၊ အပိစ=လည်း၊ သမ္ပဟာရေ=(အနည်းငယ်မျှ) ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခံရခြင်းကြောင့်၊ ဟညတိ=ပင်ပန်းဆင်းရဲ၏၊ ဗျာပဇ္ဇတိ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ပ။ သမ္ပဟာရံ=(နှစ်ချက်သုံးချက်) ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခံရခြင်းကို၊ သဟတိ=၏၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ တံ သင်္ဂါမံ=ထိုစစ်ပွဲကို၊ အဘိဝိဇီနိတွာ=အောင်နိုင်၍၊ ဝိဇီတသင်္ဂါမော=အောင်အပ်ပြီးသော စစ်ပွဲရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) တမေဝသင်္ဂါမသီသံ=ထိုစစ်ပွဲအောင်ရာ စစ်မြေပြင်စခန်းကိုပင်လျှင်၊ အဇ္ဈာဝသတိ=စိုးမိုးသိမ်းပိုက်၍ နေ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိ=၌၊ ပဌမော=ငါးယောက်မြောက်သော၊ အယံ ယောဓာဇီဝေါ=ဤစစ်သူရဲသည်၊ ဝါ=ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိ၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိ=၌၊ ပဌ=ငါးယောက်ကုန်သော၊ ဣမေ ယောဓာဇီဝေါ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ပဉ္စ=ငါးဦးကုန်သော၊ ယောဓာဇီဝပမာ=စစ်သူရဲဟူသော ဥပမာရှိကုန်သော၊ ဝါ=စစ်သူရဲဖြင့် ဥပမာနှိုင်းခိုင်းအပ်ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ကုန်၏၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ (ယောဓာဇီဝပမာ=ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=

ရဟန်းသည်၊ ရဇဂုံ=ကို၊ ဒိသွာ ဧဝ=လျှင်၊ သံသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ နစ်ဝင်၏။
 ဝိသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ ကျွန်၏။ န သန္တမ္ဘတိ=နိုင်၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သော
 အကျင့်ကို၊ သန္တာရေတုံ=ကောင်းစွာကျင့်ဆောင်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ
 =မစွမ်းနိုင်၊ သိက္ခာဒုပ္ပလုံ=သီလသိက္ခာ ဖြည့်ကျင့်မှု၌ အားမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊
 အာဝိကတွာ=ထင်ရှားဖော်ပြ၍၊ သိက္ခံ=အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊
 ဟိနာယ=ယုတ်နိမ့်သောလူ၏အဖြစ်ငှာ၊ အာဝတ္တတိ=ပြန်လည်သွား၏။ [ဟိနာယ၌
 သမ္ပဒါန် ဝိဘတ်သည် အပေါ့ သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ၌ကဲ့သို့ ကံအနက်ဟောမဟုတ်၊
 ဟိနာယာဝတ္တိတွာတိ ဟိနဿ ဂိဟိဘာဝဿ အတ္တာယ အာဝတ္တိတွာ၊ ဂိဟိ
 ဟုတွာတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၊ ၄၉၃။ ဤအဖွင့်နှင့်အညီ
 ရိုးရိုးတဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်ဟောသာတည်း။]

အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ ရဇဂုံသို့=မြို့မှန်အစုအဝေးဟူသည်၊ ကိ=အဘယ်
 နည်း၊ [ရဇဂုံသို့၌ သို့ဝိဘတ်ကို ပဌမအနက်၌သက်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=
 ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သုဏာတိ=ကြားရ၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်
 သို့၊ သုဏာတိ=ကြားရသနည်းဟူမူ) အမုကသို့နာမ=ထိုမည်သော၊ ဂါမေ ဝါ=
 ရွာ၌လည်းကောင်း၊ နိဂမေ ဝါ=နိဂုံး၌လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိ ဝါ=မိန်းမသည်
 လည်းကောင်း၊ ကုမာရီ ဝါ=အပျိုသည်လည်းကောင်း၊ အဘိရူပါ=လွန်ကဲသော
 အဆင်းရှိ၏၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှ၏၊ ဒဿနိယာ=ကြည့်ရှုဆင့်ကြည့်ရှုထိုက်၏၊
 ဝါ=ကြည့်ရှုချင်ဖွယ် တင့်တယ်၏၊ ပါသာဒိကာ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေ၏၊
 ပရမာယ=မြတ်သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=အဆင်း၏ ကောင်းမွန်လှပသည်
 အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ=တင့်တယ်ဝင်းပ, အဆင်းလှ၍, ကိုယ်ကာယသဏ္ဍာန်, ပုံစံကျန
 သည် အဖြစ်နှင့်၊ [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်၊ ဒုတံနိဿယ၊ နှာ-၂၀၁ လည်းကြည့်]
 သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုဏာတိ=ကြား၏) သော=ထိုရဟန်း
 သည်၊ တံ=ထိုမိန်းမ လှပခြင်းဂုဏ်သတင်းကို၊ သုတွာ=ကြားရ၍၊ ဝါ=ကြားရ
 ခြင်းကြောင့်၊ သံသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ နစ်ဝင်၏။ပ။ အာဝတ္တတိ=ပြန်လည်၏။
 ဣဒံ=ဤမိန်းမ လှပခြင်း ဂုဏ်သတင်းသည်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ရဇဂုံသို့=
 မြို့မှန်အစုအဝေးမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ ရဇဂုံ=ကို၊
 ဒိသွာ ဧဝ=လျှင်၊ သံသီဒတိ သေယျထာပိ=နောက်သို့တွန့်သွားသကဲ့သို့၊ ဝိသီဒတိ
 သေယျထာပိ=နောက်သို့ ဆုတ်နစ်သွားသကဲ့သို့၊ န သန္တမ္ဘတိ သေယျထာပိ=
 တည်တည်တံ့တံ့ မရပ်တည်နိုင်သကဲ့သို့၊ သင်္ဂါမံ=သို့၊ သြတရိတုံ=ငှာ၊ န
 သက္ကောတိ သေယျထာပိ=မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤ
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ထိုမိန်းမ လှပခြင်းဂုဏ်သတင်း ကြားရရုံမျှဖြင့် လူ့ဘဝသို့ ပြန်လည်
 သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သူရဲ ဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ (ထိုမြို့မှန်

အစုအဝေးကို မြင်ရုံမျှဖြင့် စစ်မတိုက်ဝံ့သော စစ်သူရဲဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ= ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆို၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧဝရူပေါ= သော၊ ဧကဇ္ဈာ=သော၊ ပုဂ္ဂလောပိ=ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=ရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ပဌမော=သော၊ ယောဓာဇီဝပမော=စစ်သူရဲ ဥပမာ ရှိသော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=ကို၊ သန္ဓော=၏၊ သံဝိဒ္ဓမာနော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ယောဓာဇီ ဝပမပုဂ္ဂိုလ်တဦးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့) ဘိက္ခု=သည်၊ ရဇဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ=၏၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဧဝဂ္ဂံ=ကို၊ ဒိသ္မာ ဧဝ=လျှင်၊ သံသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ နစ်ဝင်၏၊ ဝိသီဒတိ=မိစ္ဆာဝိတက်၌ ကျွံနစ်၏။ပ။အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဧဝဂ္ဂသ္မိံ=အလံဖျားဟူသည်၊ ကိ=အဘယ်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ “အမုကသ္မိံ နာမ=ထို မည်သော၊ ဂါမေ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံ၏” ဣတိ=ဤသို့၊ နဟေဝ ခေါ သုဏာတိ=ကြားရသည်မဟုတ်၊ အပိစ ခေါ=အဟုတ်သော်ကား၊ အဘိရူပံ=လွန်ကဲသောအဆင်းရှိသော၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှသော၊ ဒဿနီယံ= ကြည့်ရှုသင့်ကြည့်ရှုထိုက်သော၊ ဝါ=သော၊ ပါသာဒိကံ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သော၊ ပရမာယ=သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံ သော၊ ဣတ္ထိ ဝါ=မိန်းမကိုလည်းကောင်း၊ ကုမာရိ ဝါ=မိန်းမပျိုကိုလည်းကောင်း၊ သာမံ=ကိုယ်တိုင်၊ ပဿတိ=မြင်ရ၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တံ=ထိုမိန်းမကို၊ ဒိသ္မာ=မြင်ပြီး၍။ပ။ ဣဒံ=ဤကိုယ်တိုင် တွေ့မြင်အပ်သော မိန်းမအာရုံသည်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဧဝဂ္ဂသ္မိံ=အလံဖျားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ရဇဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်သကဲ့သို့၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဧဝဂ္ဂံ=ကို၊ ဒိသ္မာ ဧဝ=မြင်ရ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မြင်ရုံမျှဖြင့်သာလျှင်၊ သံသီဒတိ သေယျထာပိ= နောက်သို့တွန့်သွားသကဲ့သို့၊ ဝိသီဒတိ သေယျထာပိ=နောက်သို့ ဆုတ်နစ်သွား သကဲ့သို့၊ န သန္တမ္ပတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ သင်္ဂါမံ=သို့၊ ဩတရိတံ=ငှာ၊ န သက္ကောတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (လှပသောမိန်းမကို မြင်ရ၍ ရဟန်းသိက္ခာကို ပယ်စွန့်ကာ လူ့ဘဝသို့ ပြန်လည် သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သူရဲဥပမာရှိ၏ ဟူ၍၊ (အလံအဖျားကို မြင်ရုံမျှဖြင့် စစ်မတိုက်ရဲသော စစ်သားဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ= ၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ယောဓာဇီဝပမ ပုဂ္ဂိုလ်တမျိုးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=အံ့)။ပ။ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥဿာရဏာယ=မြင့်တက်မြားမြောင် ကျယ်လောင်သောအသံဟူသည်၊ ကိ=

အဘယ်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရညဂတံ ဝါ=တော၌
 ရောက်နေသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ရုက္ခမူလဂတံ ဝါ=သစ်ပင်အောက်၌ ရောက်
 နေသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ သုညာဂါရဂတံ ဝါ=ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်း၌
 ရောက်နေသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းထံသို့၊ မာတုဂါမေ=
 မိန်းမသည်၊ ဥပသကံမိတွာ=ရောက်လာ၍၊ ဥိဟသတိ=ပြုံးရယ်၏၊ ဥလ္လပတိ=
 စကားပြော၏၊ ဥဇ္ဇူတိ=(လက်ခုတ်တီးကာ) ကျယ်လောင်စွာ ရယ်မော၏၊
 ဥပုဏ္ဏတိ=ပြောင်လှောင်ပြက်ချော် ပြောဆို၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ မာတုဂါမေန=မိန်းမက၊ ဥိဟသိယမာနော=
 ပြုံးရယ်အပ်လသော်၊ ဥလ္လပိယမာနော=စကားပြောဆိုအပ်လသော်၊ ဥဇ္ဇူယမာနော
 =(လက်ခုတ်တီးကာ) ကျယ်လောင်စွာရယ်မောအပ်လသော်၊ ဥပုဏ္ဏိယမာနော=
 ပြောင်လှောင်ပြက်ချော် ပြောဆိုအပ်လသော်။ပ၊ ဣဒံ=ဤမာတုဂါမ၏ ကျယ်စွာ
 ရယ်မော ပြက်ချော်ချော် ပြောဆိုသံသည်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥဿာရဏာယ=
 မြင့်တက်မြားမြောင် ကျယ်လောင်သောအသံမည်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော
 ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ရဇဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဇေဂ္ဂံ=ကို၊
 သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဥဿာရဏံ=ကို၊ သုတွာ
 ဧဝ=လျှင်၊ သံသီဒတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့။ပ။ ဩတရိတုံ=ငှာ၊ န သက္ကောတိ
 သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ (မာတုဂါမ၏ ကျယ်စွာ
 ရယ်မောပြက်ချော်ချော် ပြောခြင်းကြောင့် လူ့ဘဝသို့ ပြန်လည်သွားသော ဤ
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သူရဲဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ (ရန်သူစစ်တပ်ဘက်မှ မြင့်တက်
 ကျယ်လောင် မြားမြောင်သော အသံကြားရုံမျှဖြင့် စစ်တိုက်ဝံ့သော ထိုစစ်သူရဲ
 ဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။

အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ သမ္မဟာရသ္မိ=ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခံရခြင်း
 ဟူသည်၊ ကိ=အဘယ်နည်း။ပ။ အဘိနိသီဒတိ=လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး အနီးအနား၌
 ထိုင်နေ၏၊ ဝါ=လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး တနေရာတည်း၌ ထိုင်နေ၏၊ [အဘိ (အဘိဘ-
 ဝိတွာ)=လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး၍၊ ဝါ=ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ရဲတင်းစွာဖြင့်၊ နိသီဒတိ=(အနီး
 အနား၌သော်လည်းကောင်း၊ တနေရာတည်း၌သော်လည်းကောင်း) ထိုင်၏]
 အဘိနိပဇ္ဇတိ=လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး အနီးအနား၌ အိပ်၏၊ ဝါ=လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး တနေရာ
 တည်း၌ အိပ်၏၊ အဇ္ဈောတ္တရတိ=လွှမ်းမိုး၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ မာတုဂါမေန
 =မိန်းမက၊ အဘိနိသီဒိယမာနော=လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး အနီးအနား၌ ထိုင်နေအပ်
 လသော်၊ ဝါ=သော်၊ အဘိနိပဇ္ဇိယမာနော=လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး အနီးအနား၌ အိပ်အပ်
 လသော်၊ အဇ္ဈောတ္တရိယမာနော=လွှမ်းမိုးအပ်လသော်၊ သိက္ခံ=အဓိသီလသိက္ခာကို၊
 အပဇ္ဇက္ခာယ=မပယ်စွန့်မှု၍၊ ဝါ=မချမှု၍၊ ဒုဗ္ဗလျံ=သိက္ခာပုဒ် ဖြည့်ကျင့်မှု၌
 အားမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနာဝိကတွာ=ထင်ရှားဖော်ပြမှု မပြုမှု၍၊ မေထုနံ=

မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရာဂထလာ၊ ညီညာတူကြ၊ အမိုအမတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=အကျင့်တရားကို၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲ၏၊ ဣဒံ=ဤမာတုဂါမ၏ နီးကပ်စွာ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း လွမ်းဖိခြင်းသည်၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ သမ္မဟာရသ္မိံ= ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခံရခြင်း မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ ရဇဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဓဇဂ္ဂံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဥဿာရဏံ= ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ သမ္မဟာရေ=ကြောင့်၊ ဟညတိ သေယျထာပိ=ဆင်းရဲပင်ပန်းသကဲ့သို့၊ ဗျာပဇ္ဇတိ သေယျထာပိ=ဖောက် ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (မိမိ အထံ၌ နီးကပ်စွာ လာ၍ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း၊ မိမိအပေါ်၌ လွမ်းဖိခြင်းကိစ္စတို့ကို ပြုလုပ်သော မာတုဂါမ၌ မေထုန်မှီဝဲသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ဟူ၍၊ (စစ်ပွဲ၌ နှစ်ချက်သုံးချက် ရိုက်နှက်ထိုးခုတ်ခံရ၍ လဲကျသွားသော ထိုစစ်သား ဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။

သမ္မဟာရံ=ရန်သူတို့၏ ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ထိုးခုတ်ခြင်းကို၊ သဟတိ= ကြံကြံခံနိုင်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တံ သင်္ဂါမံ=ကို။ပ။ အဇ္ဈာဝသတိ=၏၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ သင်္ဂါမဝိဇယသ္မိံ=စစ်ပွဲအောင်နိုင်ခြင်းဟူသည်၊ ကိ= အဘယ်နည်းဟူမူ။ပ။ ဝိနိဝေဋ္ဌေတွာ=ထိုမိန်းမ၏ ဆုပ်ကိုင်ထားသော လက်ကို ဖြေ၍၊ ဝါ=ထိုမိန်းမ၏ ဆုပ်ကိုင်ထားသောလက်ကို ဆွဲခွာ၍၊ ဝိနိမောစေတွာ= မိမိကိုယ်မှ လွတ်ထွက်သွားစေ၍၊ ယေနကာမံ=မိမိအလိုရှိရာအရပ်သို့၊ ပက္ကမတိ= ထွက်ခွာသွား၏၊ [တနည်း-ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ (ဂန္တု=သွားခြင်းငှာ) ကာမံ= အလိုဆန္ဒသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တေန=ထိုသွားလိုရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့) ပက္ကမတိ= ထွက်ခွာသွား၏]။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝိဝိတ္တံ=လူသူကင်းဆိတ်သော၊ သေနာသနံ= အိပ်ရာနေရာဌာနသို့၊ ဘဇတိ=ချဉ်းကပ်၏၊ အရညံ=တောသို့လည်းကောင်း၊ (မြို့ရွာမှ ကုပ်လုပ်လေးတာ အပြန်ငါးရာ ဝေးကွာသောတောသို့လည်းကောင်း) ရုက္ခမူလံ=သစ်ပင်အနီးသို့လည်းကောင်း၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်သို့လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗတံ=တောင်သို့လည်းကောင်း၊ ကန္တရံ=ရေအယဉ်တိုက်စား ထွင်းဖောက်ထား အပ်သော တောင်ဝှမ်းမြစ်ကွေ့ အရပ်သို့လည်းကောင်း၊ ဂိရိဂူဟံ=တောင်ဂူသို့ လည်းကောင်း၊ ဝါ=တောင်နှစ်လုံးတို့၏ အကြားအရပ်တည်းဟူသော ဂူသို့ လည်းကောင်း၊ [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယစာမျက်နှာ-၄၄၈ ကြည့်] ဝါ=တလုံးတည်းသောတောင်၏ ဥမင်လိုဏ်ဂူသို့လည်းကောင်း၊ သုသာနံ =သုသာန်သို့လည်းကောင်း၊ ဝနပတ္တံ=လူသူအရောက်နည်းသော တောသို့ လည်း ကောင်း၊ အဗ္ဗောကာသံ=ဟင်းလင်းပြင်သို့လည်းကောင်း၊ ပလာလပုဉ္ဇံ=ကောက်ရိုး ပုံ လိုဏ်ခေါင်းသို့လည်းကောင်း၊ ဘဇတိ=ချဉ်းကပ်၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အရညဂတော ဝါ=တောသို့ရောက်သည်လည်းကောင်း၊ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ=သစ်ပင်အနီးသို့ရောက်သည်လည်းကောင်း၊ သုညာဂါရဂတော ဝါ=ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်းသို့ ရောက်သည်လည်းကောင်း၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပလ္လင်္ကံ=ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေခြင်းကို၊ ဝါ=ပတ်ပတ်လည်ပေါင်နှစ်ဖက်ဖွဲ့ယှက်နေခြင်းဟူသော ပလ္လင်ကို၊ အာဘုဇိတွာ=ဖွဲ့ခွေ၍၊ ကာယံ=အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို၊ ဥဇုံ=ဖြောင့်မတ်စွာ၊ (၁၈-ချောင်းသော ကျောက်ကုန်းဆူးရိုးတို့ကို အချင်းချင်းထိစေခြင်းဖြင့် ဖြောင့်ဖြောင့်စန့်စန့်) ပဏိဓာယ=ထား၍၊ ပရိမုခံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေ့ရှု၊ [ကျန်အနက်များကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၄)ဝေနာဂပုရသုတ်၊ ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နာ-၄၂၇ ကြည့်]သတိ=သတိကို၊ ဥပဋ္ဌပေတွာ=ထား၍၊ နိသီဒတိ=ထိုင်နေ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ လောကေ=(ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော) လောက၌၊ အဘိဇ္ဈံ=အဘိဇ္ဈာကို၊ ဝါ=အလွန်လိုလားတပ်မက်ကြောင်း ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန=ကင်းသောအဘိဇ္ဈာရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အဘိဇ္ဈာယ=အဘိဇ္ဈာမှ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပရိသောဓေတိ=သုတ်သင်၏၊ ဗျာပါဒပဒေါသံ=ဗျာပါဒနှင့် ပဒေါသကို၊ ဝါ=စိတ်၏ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဒေါသနှင့် မိမိလည်း ပျက်စီး၍ သူတပါးကိုလည်း ပျက်စီးစေတတ်သော ဒေါသကို၊ ပဟာယ=၍၊ အဗျာပန္နစိတ္တော=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော ဒေါသမူစိတ်မရှိသည်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိ=အားလုံးသော သတ္တဝါမှန်သမျှတို့ကို စီးပွားဖြင့် ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားသည်၊ ဝါ=အားလုံးသော သတ္တဝါမှန်သမျှတို့အပေါ်၌ အကျိုးစီးပွား လိုလားသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဗျာပါဒပဒေါသာ=ဗျာပါဒနှင့် ပဒေါသမှ၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပရိသောဓေတိ=၏။

ထိနမိဒ္ဓံ=ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏကို၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောနှင့် စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောကို၊ ပဟာယ=၍၊ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ=ကင်းသော ထိနမိဒ္ဓရှိသည်၊ အာလောကသညီ=အရောင်အလင်းကို မှတ်သားနိုင်သော သညာရှိသည်၊ သတော=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို) အောက်မေ့အမှတ်ရနေသည်၊ ဝါ=သတိရှိသည်၊ သမ္ပဇာနော=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို) ကောင်းစွာခွဲခြားသိသည်၊ ဝါ=သမ္ပဇော်ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ထိနမိဒ္ဓါ=ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏမှ။ပ။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏကို၊ ဝါ=စိတ်ပျံလွင့်ခြင်းသဘောနှင့် နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောကို၊ ပဟာယ=၍၊ အနုဒ္ဓတော=မငြိမ်မသက် လွင့်တက်သောစိတ် မရှိသည်၊ ဝါ=မပျံလွင့်သည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ ဝုပသန္တစိတ္တော=ငြိမ်သက်သောစိတ် ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=၏၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာ=ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏမှ။ပ။

ဝိစိကိစ္ဆံ=ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏကို၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည် တို့၌ မဝေခွဲနိုင်ခြင်းသဘောကို၊ ပဟာယ=၍၊ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆာ=လွန်မြောက်အပ် ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အပြစ်ကင်း ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ အကထံကထိ=သို့လော သို့လော တွေးတော ယုံမှားခြင်းမရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ=၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ=ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏမှပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ ဥပက္ကိလေသေ=ငြိမ်နွမ်းစေတတ် ကုန်သော၊ ပညာယ=လောကီ လောကုတ္တရာပညာကို၊ ဒုဗ္ဗလိကရဏေ=(ဖြစ်ခွင့် တားဆီး) အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ နိဝရဏေ=ဤအဆီးအတား နိဝရဏတရားတို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ ကာမေဟိ =ဝတ္ထုကိလေသာ နှစ်ဖြာသောကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စ ဝေ=ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ပ။ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝိဟရတိ= နေ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (စတုတ္ထဈာန်ရပြီးသော ထိုရဟန်းသည်) ဝေ= ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်အတိုင်း၊ ဝါ=ဤပဌမဈာန်ရခြင်း စသောအစဉ် အားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ရပြီး၍၊ စိတ္တေ=ဝိပဿနာ၏အခြေခံ စတုတ္ထဈာန်စိတ် သည်၊ သမာဟိတေ=(စတုတ္ထဈာန်သမာဓိဖြင့်) တည်ကြည်လှသော်၊ ပရိသုဒ္ဓေ= ထက်ဝန်းကျင်မှ စင်ကြယ်လှသော်၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်များကို တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၉) တိကဏ္ဍသုတ်၌ကြည့်]ပရိယောဒါတေ=ထက်ဝန်းကျင်မှ ဖြူစင် လှသော်၊ အနဂံဏေ=ရာဂဒေါသ အညစ်အကြေးမရှိလှသော်၊ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ =စိတ်ကိုပူးကပ် နှိပ်စက်တတ်သော ရာဂဒေါသကင်းကွာပြီးလှသော်၊ မုဒုဘူတေ= နူးညံ့စွာ ဖြစ်လှသော်၊ ကမ္မနိယေ=ဝိပဿနာအမှုကိစ္စ၌ ခိုင်ခံ့လျောက်ပတ် လှသော်၊ ဌိတေ=ခိုင်မြဲတည်တံ့လှသော်၊ အာနေဉ္စပုတ္တေ=တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည် အဖြစ်သို့ ရောက်လှသော်၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ဓယဉာဏာယ= အကြွင်းမဲ့ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ=ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ အဘိနိန္ဒာမေတိ=(အာသဝက္ခယဉာဏ်သို့) ရှေ့ရှုညွတ်စေ၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣဒံ=ဤတဏှာမှ တပါးသော တေဘူမက ခန္ဓာငါးပါးသည်သာ၊ ဒုက္ခံ=ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဒုက္ခသစ္စံ=ဒုက္ခ သစ္စာအားလုံးကို) ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပဇာနာတိ=ထိုးထွင်း၍သိ၏၊ (သဘောလက္ခဏာကို မတွေ့မဝေ ထိုးထွင်း၍သိခြင်း ဖြင့် သိ၏) အယံ=ဤတဏှာသည်သာ၊ ဒုက္ခသမုဒယော=ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (တဏှံ=ဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သောတဏှာ ကို) ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊ ပဇာနာတိ=ထိုးထွင်း၍ သိ၏၊ (သဘော လက္ခဏာကို မတွေ့မဝေ ထိုးထွင်း၍သိခြင်းဖြင့် သိ၏) အယံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်

သာ၊ ဒုက္ခနိရောဓော=ဒုက္ခ၏ ချုပ်ကြောင်း(ချုပ်ရာ) နိရောဓသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (နိဗ္ဗာန်=ဒုက္ခနှင့် သမုဒယတို့ မဖြစ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်ကို)။ပ။ အယံ=ဤ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်သာ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ=ဒုက္ခ၏ချုပ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အရိယမဂ္ဂ=နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ်ကို)။ပ။

ဣမေ=ဤလောဘဒိဋ္ဌိဗောဟတို့သည်သာ၊ အာသဝါ=အာသဝတို့ မည်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာသဝေ=အာသဝတရားတို့ကို) ယထာဘူတံ=အဖြစ် မှန် သဘောအတိုင်း၊ ပဇာနာတိ=ထိုးထွင်း၍သိ၏၊ (သဘောလက္ခဏာကို မတွေမဝေ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဖြင့် သိ၏)အယံ=ဤတဏှာသည်သာ၊ အာသဝ- သမုဒယော=အာသဝတို့၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာမည်၏။ ဣတိ=သို့(တဏှာ =အာသဝတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော တဏှာကို)။ပ။ အယံ=ဤနိဗ္ဗာန်သည်သာ၊ အာသဝနိရောဓော=အာသဝတို့၏ ချုပ်ကြောင်း နိရောဓသစ္စာမည်၏၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (နိဗ္ဗာန်=အာသဝနှင့် သမုဒယတို့၏ မဖြစ်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်ကို)။ပ။ အယံ= ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်သာ၊ အာသဝနိရောဓဂါမိနီ=အာသဝတို့၏ ချုပ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အရိယမဂ္ဂ=နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ်ကို) ယထာ- ဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=၏၊ (သဘော.....၏။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဇာနတော=သစ္စာလေးပါးကိုသိသော၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပဿ တော=သစ္စာလေးပါးကို မြင်သော၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=ထိုရဟန်းမှာ၊ [တနည်း-တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=ထိုရဟန်းသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဇာနတော= သစ္စာလေးပါးကို သိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပဿတော=သစ္စာလေးပါး ကို မြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်] ကာမာသဝါပိ=ကာမာသဝမှလည်း၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်ကင်း၏၊ ဘဝါသဝါပိ=ဘဝါသဝမှလည်း။ပ။ အဝိဇ္ဇာသဝါပိ= အဝိဇ္ဇာသဝမှလည်း၊ စိတ္တံ=သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်ကင်း၏၊ ဝိမုတ္တသ္မိံ=(အာသဝ ကိလေသာတို့မှ) လွတ်ကင်းပြီးသောစိတ်၌၊ (စိတ္တံ=ငါ၏စိတ်သည်) ဝိမုတ္တံ= (အာသဝကိလေသာတို့မှ) လွတ်ကင်းပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဉာဏံ=ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်သည်၊ ဝါ=ပြန်၍ ဆင်ခြင်သိမြင်သော ဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ [တနည်း-(စိတ္တေ=စိတ်သည်) ဝိမုတ္တသ္မိံ=အာသဝကိလေသာတို့မှ ကင်းလွတ်ပြီး လသော်၊ (စိတ္တံ=ငါ၏စိတ်သည်) ဝိမုတ္တံ=အာသဝကိလေသာတို့မှ ကင်းလွတ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဉာဏံ=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ။ ထို့နောက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၃၈ ကြည့်] ဣတိ=ဤသို့၊ ပဇာနာတိ=သိ၏။

ဣဒံ=ဤကိလေသာကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ (လွမ်းဖိထားသော မာတုဂါမကို တွန်းကန် ဖယ်ရှားထားခဲ့၍ ဝိပဿနာတရား

အားထုတ်သဖြင့် ကိလေသာကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်ခြင်းသည်) သင်္ဂါမဝိဇယသွိ= စစ်ပွဲအောင်နိုင်ခြင်းမည်၏။ပ။ သမ္ပဟာရံ=ကို၊ သဟတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ တံ သင်္ဂါမံ=ကို၊ အဘိဝိဇိနိတွာ=၍။ပ။ အဇ္ဈာဝသတိ သေယျထာပိ=စိုးမိုးသိမ်းပိုက်၍ နေသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤ ပုဂ္ဂိုလ်ကို (ကိလေသာကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သူရဲဥပမာ ရှိ၏ဟူ၍၊ (စစ်ပွဲနိုင်၍၊ စစ်မြေပြင်စခန်းကို စိုးမိုး သိမ်းပိုက်သော ထိုစစ်သူရဲဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော် မူ၏။ပ။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဉ္စမံ။

၆-ဒုတိယယောဓာဇီဝသုတ်

၇၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ=ဤ၊ ဧကဇ္ဈော=သော၊ ယောဓာဇီဝေါ=သည်၊ အသိစမ္ပံ =သန်လျက်နှင့် မြားကာသားရေဒိုင်းကို၊ ဂဟေတွာ=ယူငင်စွဲကိုင်၍၊ ဓန+ကလာပံ =လေးနှင့် +မြားကျည်တောက်ကို၊ သန္တယိတွာ=ဖွဲ့တပ်စီစဉ် ပြင်ဆင်၍၊ ဝိယုဇ္ဇံ =စစ်တိုက်ဖို့ရန် စုရုံးစီစဉ်ထားသော၊ သင်္ဂါမံ=စစ်ပွဲသို့၊ ဩတရတိ=ဝင်ရောက် ၏၊ ဝါ=ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်၏၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ တသ္မိံ သင်္ဂါမေ=ထို တိုက်ပွဲ၌၊ ဥဿဟတိ=ကြိုးစားတိုက်ခိုက်၏၊ ဝါယမတိ=လုံ့လစိုက်တိုက်ခိုက်၏၊ ဥဿဟန္တံ=ကြိုးစားတိုက်ခိုက်သော၊ ဝါယမန္တံ=လုံ့လစိုက်တိုက်ခိုက်သော၊ တံ ဇနံ=ထိုစစ်သားကို၊ ပရေ=တဖက်ရန်သူတို့သည်၊ ဟနန္တိ=သတ်ကြကုန်၏၊ ပရိယာပါဒေန္တိ=အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းသို့ ရောက်စေကုန်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စစ်သူရဲတဦးကား၊ ဣမံ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဈော။ပ။ ပရေ=တို့သည်၊ ဥပလိက္ခန္တိ=ပစ်ခတ်ထိုးခုတ် ကြကုန်၏၊ [ဥပလိက္ခန္တိ (ဥပလိခန္တိ)တိ ဝိဇ္ဇန္တိ-ဟု ဖွင့်သောကြောင့် လိခဓာတ်ကို ဝိဇ္ဇနအနက်ဟောကြံ] တမေနံ=(ပစ်ခတ်ထိုးခုတ်ခံရသော) ထိုစစ်သူရဲကို၊ အပနေန္တိ =(မိမိစစ်တပ်သို့) သယ်ဆောင်သွားကြကုန်၏၊ အပနေတွာ=(မိမိစစ်တပ်သို့) သယ်ဆောင်သွားကြပြီး၍၊ ဉာတကာနံ=ဆွေမျိုးတို့၏၊ (သန္တိကံ=အထံသို့) နေန္တိ= သယ်ဆောင်သွားကြကုန်၏၊ သော=ထိုဒဏ်ရာရသော စစ်သားသည်၊ ဉာတကေဟိ =ဆွေမျိုးတို့က၊ နိယမာနော=သူ၏အိမ်သို့ သယ်ဆောင်သွားအပ်လသော်၊ ဝါ= ကျန်သောဆွေမျိုးများထံသို့ သယ်ဆောင်သွားအပ်လသော်၊ ဉာတကေ=ကျန်သော ဆွေမျိုးတို့ထံသို့၊ အပ္ပတွာဝ=မရောက်သေးမူ၍သာလျှင်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ=လမ်းခရီး အကြား၌၊ ကာလံ=သေဆုံးခြင်းကို၊ ကရောတိ=ပြု၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စစ်သူရဲတဦးကား။ပ။ တမေနံ=ထိုဒဏ်ရာရသော စစ်သားကို၊ ဉာတကာ=ဆွေမျိုးတို့သည်၊ ဥပဋ္ဌဟန္တိ= ဒဏ်ရာဆေးကု ပြုစုကြကုန်၏၊ ပရိစရန္တိ=ဒဏ်ရာပျောက်အောင် စောင့်ရှောက် ကြကုန်၏၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ ဝါ=ထိုစစ်သားသည်၊ ဉာတကေဟိ=ဆွေမျိုး

တို့က၊ ဥပဋ္ဌဟိယမာနော=ဒဏ်ရာဆေးကု ပြုစုအပ်စဉ်၊ ပရိစရိယမာနော=ဒဏ်ရာ
 ပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်အပ်စဉ်၊ တေနေဝ အာဗာဓေန=ထိုဒဏ်ရာအနာဖြင့်
 ပင်၊ ကာလံကရောတိ=သေဆုံးသွားလေ၏။ပ။ တမှာ အာဗာဓာ=ထိုဒဏ်ရာအနာ
 မှ၊ ဝုဋ္ဌာတိ=ထမြောက်ကျန်းမာ၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အညတရံ
 =တခုသော၊ ဂါမံ ဝါ=ရွာကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိဂမံ ဝါ=နိဂုံးကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ ဥပနိဿယ=မှီခို၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ပုဗ္ဗဏှ
 သမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ညီညာစွာပြင်ဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ=
 သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်ဆောင်ခြံရံ၍၊ တမေဝ ဂါမံ ဝါ=
 ထိုရွာကိုသော်လည်းကောင်း၊ တမေဝ နိဂမံ ဝါ=ထိုနိဂုံးကိုသော်လည်းကောင်း၊
 အရက္ခိတေနဇဝ=မစောင့်ထိန်းအပ်သည်ပင်ဖြစ်သော၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရက္ခိတာယ ဇဝ=မစောင့်ထိန်းအပ်
 သည်ပင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=စာယ=နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ အရက္ခိတေန ဇဝ=သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရ
 ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနုပဋ္ဌိတာယ ဇဝ=စွဲကပ်မတည်နေသည်ပင်ဖြစ်သော၊
 သတိယာ=ကာယဂတာသတိဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသံဝုတေဟိ ဇဝ=မပိတ်ဆီး
 အပ်သည်ပင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယေဟိ=စက္ခုစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့ဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဏာယ=ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ ပဝိသတိ=ဝင်၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တတ္ထ=ထိုဆွမ်းခံရာ၊ ရွာနိဂုံး၌၊ ဒုန္နိဝတ္ထံ ဝါ=
 မကောင်းသဖြင့် ဝတ်ဆင်နေသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ=မလုံတလုံ ဝတ်ဆင်နေ
 သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဒုပ္ပါရတံ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ခြံရံနေသည်လည်းဖြစ်သော၊
 ဝါ=မလုံတလုံ ခြံရံနေသည်လည်းဖြစ်သော၊ မာတုဂါမံ=မိန်းမကို၊ ပဿတိ=
 မြင်၏၊ ဒုန္နိဝတ္ထံဝါ=သော၊ ဒုပ္ပါရတံဝါ=သော၊ တံ မာတုဂါမံ=ထိုမိန်းမကို၊
 ဒိသွာ=မြင်ရ၍၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (သမထ ဝိပဿနာစိတ်ကို)
 ရာဂေါ=ရာဂသည်၊ အနုဒ္ဓံသေတိ=အဝေးသို့ပစ်လွှင့် ဖျက်ဆီး၏၊ သော=ထိုရဟန်း
 သည်၊ ရာဂါနုဒ္ဓံသိတေန=ရာဂသည် ပစ်လွှင့်ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ဖြင့်၊
 ဝါ=စိတ်ကြောင့်။ပ။

သင်္ဂါမံ=သို့၊ ဩတရတိ သေယျထာပိ=ဝင်ရောက်သကဲ့သို့၊ သော=ထို
 စစ်သူရဲသည်၊ တသ္မိံ သင်္ဂါမေ=၌၊ ဥဿဟတိ သေယျထာပိ=ကြိုးစားတိုက်ခိုက်
 သကဲ့သို့၊ ဝါယမတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဥဿဟန္တံ=ကြိုးစားတိုက်ခိုက်သော၊
 ဝါယမန္တံ=သော၊ တမေနံ=ထိုစစ်သူရဲကို၊ ပရေ=တို့သည်၊ ဟနန္တိ သေယျထာပိ=
 သတ်ကြကုန်သကဲ့သို့၊ ပရိယာပါဒေန္တိ သေယျထာပိ=အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းသို့၊
 ရောက်စေကုန်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (မလုံတလုံ

ဝတ်ရုံသော မာတုဂါမကို မြင်ရခြင်းကြောင့် သိက္ခာမစွန့်မူ၍ မေထုန်မှီဝဲသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=(တိုက်ပွဲ၌ ကျဆုံးသွားသော) ထိုစစ်သားဥပမာရှိ၏ ဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ယောဓာဇီဝပမပုဂ္ဂိုလ် တဦးကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ယောဓာဇီဝပမပုဂ္ဂိုလ်တဦးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=အံ့] ဘိက္ခု= သည်၊ အညတရံ=သော။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ရာဂါနုဒ္ဓံသိတေန=သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ကြောင့်၊ ကာယေန=ကိုယ်အားဖြင့်၊ ပရိဒယုတိ ဧဝ=ပူလောင်နေ တော့သည်သာ၊ စေတသာ=စိတ်အားဖြင့်၊ ပရိဒယုတိ ဧဝ=သည်သာ၊ တဿ=ထို ရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သောအကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ် အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

☰

အဟံ=ငါသည်၊ အာရာမံ=အာရာမံသို့၊ ဝါ=ကျောင်းတိုက်သို့၊ ဂန္ဓာ= သွား၍၊ “အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ (အဟံ=ငါသည်) ရာဂပရိယုဋ္ဌိတော=ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင် အုပ်စီးတည်နေအပ်သည်၊ ဝါ=ထကြွသောရာဂရှိသည်၊ ရာဂ ပရေတော=ရာဂသည် အစဉ်လိုက်အပ်သည်၊ ဝါ=(ဖုဋ္ဌဝိသမည်သောမြေသည် တွေထိအပ်သကဲ့သို့) ရာဂသည် တွေထိကပ်ရောက်အပ်သည်၊ အမိ=ဖြစ်၏၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ သန္ဓာရေတံ=ငှာ၊ န သက္ကာမိ=မစွမ်းနိုင်တော့ပါ။ပ။ အာဝတ္တိ- သာမိ=ပြန်လည်သွားတော့အံ့၊” ဣတိ=ဤသို့၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့အား၊ ယံနုန အာရောစေယျံ=ပြောကြားရပါမူ ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည် သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အာရာမံ=သို့၊ ဂစ္ဆန္တော= သွားလသော်၊ အာရာမံ=သို့၊ အပ္ပတွာဝ=မရောက်သေးမူ၍သာလျှင်။ပ။အာဝတ္တိတိ =ပြန်လည်သွား၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=သည်။ပ။ သင်္ဂါမံ=သို့၊ ဩတရတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့။ဝ။ ပရေ=တို့သည်၊ ဥပလိက္ခန္တိ သေယျထာပိ=ပစ်ခတ် ထိုးခုတ်ကြကုန်သကဲ့သို့၊ တမေနံ=ထိုစစ်သူရဲကို၊ အပနေန္တိ သေယျထာပိ= (မိမိစစ်တပ်သို့) သယ်ဆောင်သွားကြကုန်သကဲ့သို့၊ အပနေတွာ=၍၊ ဉာတကာနံ= တို့၏၊ (သန္တိကံ=သို့) နေန္တိ သေယျထာပိ=သယ်ဆောင်သွားကြကုန်သကဲ့သို့။ပ။ ကာလံ=ကို၊ ကရောတိ သေယျထာပိ=ပြုသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ= ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ရာဂထကြွသဖြင့် လူထွက်လိုကြောင်း ပြောကြားရန် ကျောင်းတိုက် သို့ သွားစဉ် လမ်းခရီးအကြား၌ပင် သိက္ခာချ၍ လူထွက်သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သားဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ (တိုက်ပွဲ၌ ဒဏ်ရာရ၍ ဆွေမျိုးတို့ထံ သယ်ဆောင်သွားစဉ် လမ်းခရီးအကြား၌ သေဆုံးသွားသော ထိုစစ်သား ဥပမာ ရှိ၏ဟူ၍)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ယောဓာဇီပပပုဂ္ဂိုလ်
 တဦးကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။သော=ထိုရဟန်းသည်၊ အာရာမံ=သို့၊ ဂန္ဓာ=သွား
 ပြီး၍၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့အား၊ အာရောစေတံ=ပြောကြား၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
 အရောစေတံ=ဟူမူ)အာဝုသော=တို့၊ (အဟံ=သည်) ရာဂပရိယုဋ္ဌိတော=သည်။ပ။
 အာဝတ္တိဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာရောစေတံ=ပြောကြား၏) တမေနံ=
 ထိုရဟန်းကို၊ သဗြဟ္မစာရီ=အတူတကွ မြတ်သော တရားကျင့်ဖက် ရဟန်းတို့
 သည်၊ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ ဩဝဒန္တိ=ဆုံးမကြကုန်၏၊ အနုသာသန္တိ=
 သွန်သင်ကြကုန်၏၊ ဝါ=ကံမြစ်ကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဩဝဒန္တိ=ဆုံးမ
 ကြကုန်သနည်း၊ အနုသာသန္တိ=နည်းဟူမူ)။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ကာမာ=ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ အပ္ပဿာဒါ=
 အနည်းငယ်သာ သာယာဖွယ်ရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဗဟုဒုက္ခာ=များသော ဆင်းရဲရှိကုန်
 ၏ဟူ၍၊ ဗဟုပါယာသာ=များသော ပင်ပန်းခြင်းရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တာ=ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဧတ္ထ=ဤကာမဂုဏ်တို့၌၊
 အာဒိနဝေါ=အပြစ်သည်သာ၊ ဘိယျော=များလှ၏၊ ကာမာ=ငါးပါးအာရုံ ကာမ
 ဂုဏ်တို့ကို၊ အဋ္ဌိကကံလူပမာ=အသားမကပ်သော အရိုးသက်သက်သာ ဥပမာ
 ရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဗဟုဒုက္ခာ=ဟူ၍၊ ဗဟုပါယာသာ=ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊
 ဝုတ္တာ=ကုန်ပြီ၊ ဧတ္ထ=တို့၌၊ အာဒိနဝေါ=သာ၊ ဘိယျော=၏၊ [အဋ္ဌိ=အရိုး၊
 ရင်ဘတ်ရိုး၊ ကျောကုန်းရိုး၊ ခေါင်းရိုး၊ ထိုအရိုးကိုပင် အသားမရှိသောကြောင့်
 ကကံလဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ မဇ္ဈိမပဏ် ၄၊ ၃၀]။

ကာမာ=တို့ကို၊ မံသပေသုပမာ=အသားတစ်(အသားတုံး)ဥပမာရှိကုန်၏
 ဟူ၍၊ [မံသပေသိ=အသားတစ်]။ပ။ ကာမာ=တို့ကို၊ တိဏုက္ကုပမာ=မြက်မီးရှူး
 ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [တိဏုဥက္ကာ=မြက်မီးရှူး၊ မြက်မီးတိုင်]။ပ။ အင်္ဂါရကာသု
 ပမာ=မီးကျိုးတွင်း ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [ကာသု=တွင်း] ။ပ။ သုပိနကူပမာ=
 အိပ်မက်ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍။ပ။ ယာစိတကူပမာ=ငှားရမ်းထားအပ်သော ပစ္စည်း
 ဥစ္စာ ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍။ပ။ ရုက္ခဖလူပမာ=အသီးရှိသောသစ်ပင် ဥပမာရှိကုန်၏
 ဟူ၍။ပ။ အသိသုနူပမာ=သန်လျက်ဓားစဉ်းတီးတုံး ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [သုနာ=
 စဉ်းတီးတုံး]။ပ။ သတ္တိသုလူပမာ=လုံတံကျင် ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [သုလ=
 တံကျင်]။ပ။ သပ္ပသိရူပမာ=မြေဆိုးဦးခေါင်း ဥပမာရှိကုန်၏ဟူ၍၊ [သိရ=
 ဦးခေါင်း]။ပ။ အာဒိနဝေါ=သာ၊ ဘိယျော=၏၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊
 ဗြဟ္မစရိယေ=မြတ်သောအကျင့်၌၊ အဘိရမတု=မွေ့လျော်ပါလော၊ အာယသ္မာ=
 သည်၊ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျံ။ပ။ ဟီနာယ=ငှါ၊ မာ အာဝတ္တိ=မပြန်လည်ပါလင့်၊
 [မာ+အာယသ္မာ] ဣတိ=ဤသို့၊ (ဩဝဒန္တိ=ကုန်၏၊ အနုသာသန္တိ=ကုန်၏)
 [ပြန်စပ်သည်]။

သော=ထိုရဟန်းသည်။ သဗြဟ္မစာရိဟိ=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့က။ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဩဝဒိယမာနော=ဆုံးမအပ်လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အနုသာသိယမာနော=သွန်သင်အပ်လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟာ=ပြန်ပြော၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာဟာ=ပြန်ပြောသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ကာမာ=တို့ကို၊ အပ္ပဿာဒါ=ဟူ၍၊ ဗဟုဒုက္ခာ=၍၊ ဗဟုပါယာသာ=၍၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဝုတ္တာ=အကယ်၍ကား၊ ဟောတော်မူအပ်ပါကုန်၏၊ ဧတ္ထ=တို့၌၊ အာဒိနဝေါ=သာ၊ ကိဉ္ဇာပိ ဘိယျော=အကယ်၍ကားများလှပါ၏၊ အထခေါ=သို့သော်လည်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ သန္တာရေတုံ=ငှာ၊ နေဝ သက္ကောမိ=တကယ်ပင် မစွမ်းနိုင်တော့ပါ။ပ။ အာဝတ္တိဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟာ=ပြန်ပြော၏) သော=ထိုရဟန်းသည်။ပ။ အာဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော ယောဓာဇီဝေါ=သည်။ပ။ သင်္ဂါမံ=သို့၊ ဩတရတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့။ပ။ နေန္တိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ တမေနံ=ကို၊ ဉာတကာ=တို့သည်၊ ဥပဋ္ဌဟန္တိ သေယျထာပိ=ဒဏ်ရာဆေးကု ပြုစုကြကုန်သကဲ့သို့၊ ပရိစရန္တိ သေယျထာပိ= ဒဏ်ရာပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်ကြကုန်သကဲ့သို့၊ သော=ထိုစစ်သူရဲသည်၊ ဉာတကေဟိ=တို့က၊ ဥပဋ္ဌဟိယမာနော=စဉ်။ပ။ ကာလံ ကရောတိ သေယျထာပိ= သေဆုံးသွားသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့က သူ၏ကိလေသာဒဏ်ရာကို ကာမာဒိနဝ တရားရေအေး တိုက်ကျွေးဆေးကုပါလျက် ထိုကိလေသာဒဏ်ရာဖြင့်ပင် ရဟန်း ဘဝမှ လူ့ဘဝသို့ လျောကျဆုံးရှုံးသွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုစစ်သား ဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ (တိုက်ပွဲမှ ရလာသော အနာဒဏ်ရာကို သူ၏ဆွေမျိုးတို့က ဆေးဝါးကုသပြုစုနေစဉ်မှာပင် ထိုဒဏ်ရာဖြင့် သေဆုံးသွားသော ထိုစစ်သားဥပမာ ရှိ၏ဟူ၍)။ပ။

အနုသာသိယမာနော=လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟာ=ပြန်ပြော၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာဟာ=ပြန်ပြောသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ (အဟံ=တပည့် တော်သည်) ဥဿဟိဿာမိ=လုံ့လစိုက်ထုတ်ပါအံ့၊ အာဝုသော=တို့၊ (အဟံ=သည်) ဝါယမိဿာမိ=ကြိုးစားပါအံ့၊ [အဋ္ဌကထာ၌မူ ဝါယမိဿာမိနေရာ၌ ဓာရယိဿာမိ-ဟု ပါဠိရှိပြီး "ရဟန်းဖြစ်ကြောင်းအကျင့်မြတ်ကို ဆောင်ထား ပါအံ့"ဟု အနက်ပြန်ဆိုရန် ဖွင့်၏] အာဝုသော=တို့၊ (အဟံ=သည်) အဘိရမိဿာမိ=ပျော်မွေ့ပါတော့အံ့၊ အာဝုသော=တို့၊ (အဟံ)ဒါနိ=ယခု၊ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျံ=ကို။ပ။ န အာဝတ္တိဿာမိ=မပြန်လည်ပါအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟာ=ပြန်ပြော၏)။ပ။ တမှာ အာဗာဓာ=မှ၊ ဝုတ္တာတိ သေယျထာပိ=ထမြောက် ကျန်းမာသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ (သီတင်းသုံးဖော်တို့က ကာမာဒိနဝတရားဆေးဖြင့် တိုက်ကျွေးကုသ၍ ကိလေသာဒဏ်ရာ ပျောက်ကင်း သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ဟူ၍၊ (ဆွေမျိုးတို့ ဆေးကုသပြုစုမှုကြောင့်

တိုက်ပွဲဒဏ်ရာ ပျောက်ကင်းသွားသော ထိုစစ်သားဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ= ငါသည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။

ရက္ခိတေနဝ=စောင့်ထိန်းအပ်သည်သာ ဖြစ်သော၊ ကာယေန=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရက္ခိတာယ ဝေ=စောင့်ထိန်းအပ်သည်သာဖြစ်သော၊ ဝါစာယ=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရက္ခိတေန ဝေ=သော၊ စိတ္တေန=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌိတာယ ဝေ=စွဲကပ်တည်နေသည်သာဖြစ်သော၊ သတိယာ=ကာယဂတာသတိဖြင့်လည်းကောင်း၊ သံဝုတေဟိ ဝေ=ပိတ်ဆီးအပ်သည်သာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယေဟိ=တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍာယ=ငှာ၊ ပဝိသတိ=ဝင်၏။

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ စက္ခုနာ=မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရူပံ=အဆင်းရူပါရုံကို၊ ဒိသ္မာ=မြင်ရ၍၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟိ=ဣတ္ထိနိမိတ်၊ ပုရိသနိမိတ်၊ သုဘနိမိတ် စသော အာရုံနိမိတ်ကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် မှတ်ယူလေ့ရှိသည်၊ ဝါ=မိန်းမ ယောက်ျားပုံသဏ္ဍာန်နှင့် လှပသော အခြင်းအရာစသော ကိလေသာပွားကြောင်း တပေါင်းတစုတည်းသော အာရုံကို ဆန္ဒရာဂဖြင့်မှတ်ယူလေ့ရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟိ=ကိလေသာတို့ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ထင်ရှားပေါ်ကြွလာ စေတတ်သော လက်ခြေသဏ္ဍာန် ပြုံးရယ်ဟန် စသော အသေးစိတ် အမူအရာကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် မှတ်ယူလေ့ရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ စာမျက်နှာ-၂၄၇ နှင့် ဒု-တွဲနိဿယ၊ နှာ-၄၀ လည်းကြည့်]။

ယတွာဓိကရဏံ (ယတော အဓိကရဏံ)=အကြင် စက္ခုမြေကို မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=အကြင် မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်အပ်သော စက္ခုမြေဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ စက္ခုန္ဒြိယံ=စက္ခုမြေကို၊ အသံဝုတံ=(သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့်) မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ဘဲ၊ [တပစ္စည်း ကတ္တားဟောဖြစ်သောကြောင့် “မစောင့်ရှောက်အပ်ဘဲ”ဟု (အပ်)ဟူသော အသံ မပါစေရ] ဝိဟရန္တံ=နေသော၊ ဧနံ(ဘိက္ခု)=ဤရဟန်းကို၊ [ယတွာဓိကရဏမေနံ-၌ ဧနံကို အနက်ပေးသည်] အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ=အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿဟူကုန်သော၊ ဝါ=မတရားလိုချင်သော ဝိသမလောဘနှင့် စိတ်ဆင်းရဲမှု ဟူကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အန္ဓာဿဝေယျံ=အစဉ်လိုက်ကုန်ရာ၏၊ ဝါ=ဖိစီးလွှမ်းမိုးကုန်ရာ၏၊ တဿ=ထိုစက္ခုမြေကို၊ သံဝရာယ=(သတိတံခါးရွက်ဖြင့်) ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ=ကျင့်၏၊ စက္ခုန္ဒြိယံ=စက္ခုမြေကို၊ ရက္ခတိ=စောင့်ရှောက်၏၊ စက္ခုန္ဒြိယေ=စက္ခုမြေ၌၊ သံဝရံ=ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။

သောတေန=နားဖြင့်၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သဒ္ဓံ=အသံ သဒ္ဓါရုံကို၊ သုတွာ=ကြား၍၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟိ=သည်။ပ။ ယတွာဓိကရဏံ=အကြင်သောတိမြေကို

မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=အကြင် မပိတ်ဆီး
မစောင့်ရှောက်အပ်သော သောတိန္ဒြေဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ သောတိန္ဒြေယံ
=သောတိန္ဒြေကို၊ အသံဂုတံ=ဘဲ။ပ။ တဿ=ထိုသောတိန္ဒြေကို၊ သံဝရာယ=ငှာ၊
ပဋိပဇ္ဇတိ=၏၊ သောတိန္ဒြေယံ=ကို၊ ရက္ခတိ=၏၊ သောတိန္ဒြေယေ=၌၊ သံဝရံ=သို့၊
အာပဇ္ဇတိ=၏၊ ယာနေန=နှာခေါင်းဖြင့်၊ ဝါ=ယာနဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓံ=အနံ၊
ဂန္ဓာရုံကို၊ ယာယိတွာ=နမ်းရှု၍။ပ။ ဇိဝှာယ=လျှာဖြင့်၊ ဝါ=ဇိဝှာဝိညာဏ်ဖြင့်၊
ရသံ=အရသာ ရသာရုံကို၊ သာယိတွာ=လျက်၍။ပ။ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ
=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ=အတွေ့အထိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို၊ ဖုသိတွာ=တွေ့ထိ၍။ပ။

မနသာ=မနောဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဓမ္မံ=သဘော ဓမ္မာရုံကို၊ ဝိညာယ=သိ၍၊
နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ=သည်၊ န ဟောတိ=
မဖြစ်၊ ယတွာဓိကရဏံ=အကြင် မနိန္ဒြေကို မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော
အကြောင်းကြောင့်၊ မနိန္ဒြေယံ=ကို၊ အသံဂုတံ=ဘဲ။ပ။ တဿ=ထိုမနိန္ဒြေကို၊
သံဝရာယ=ငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ=၏။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=ဆွမ်းဘုဉ်း
ပေးချိန်မှ နောက်၌၊ ပိဏ္ဍုပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွါခဲ့ပြီးသည်၊
(သမာနော=ဖြစ်လသော်)။ပ။ တမေဝ သင်္ဂါမသီသံ=ပင်လျှင်၊ အဇ္ဈာဝသတိ
သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ (ကိလေသာစစ်ပွဲကို
အောင်နိုင်၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သွားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ဟူ၍၊
(ပကတိစစ်ပွဲကို အောင်နိုင်၍ စစ်မြေပြင်စခန်းကို သိမ်းပိုက်အုပ်စိုးသော ထို
စစ်သူရဲကောင်း ဥပမာရှိ၏ဟူ၍) အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-ပဋ္ဌမအနာဂတဘယသုတ်

၇၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ အနာဂတဘယာနိ=ဤ
အနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ဝါ=ဤရောက်လာလတ္တံ့သော ဘေးတို့ကို၊ သမ္ပဿမာနေန
=ကောင်းစွာမြော်မြင် ဆင်ခြင်လျက်၊ ဝါ=ကောင်းစွာမြော်မြင် ဆင်ခြင်သော၊
အာရညိကေန=တော၌နေသော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ အပ္ပတ္တဿ=မရောက်
အပ်သေးသော တရားထူးသို့၊ (မရောက်အပ်သေးသော ဈာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်
တရားထူးသို့) ပတ္တိယာ=ရောက်ခြင်းငှာ၊ အနဓိဂတဿ=မရအပ်သေးသော (ဈာန်
ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်)တရားထူးကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာ၊ အသစ္စိကတဿ=မျက်
မှောက် မပြုအပ်သေးသော (ဈာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်)တရားထူးကို၊ သစ္စိ
ကိရိယာယ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အပ္ပမတ္တေန=မမေ့မလျော့ဘဲ၊ အာတာပိနာ=
ကိလေသာတို့ကို ပူပန်လောင်ကျွမ်းစေတတ်သော သမ္ပပ္ပဓာန် ဝီရိယရှိလျက်၊
ပဟိတတ္တေန=(ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ဘဲ)ရဲဝံ့စွန့်စား စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော
စိတ်ရှိလျက်၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်သည်သာ။

ကတဗာနိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (အနာဂတ
 တယာနိ=တို့ကို၊ သမ္ပဿမာနေန=လျက်၊ ဝါ=သော၊ အာရညိကေန=သော၊
 ဘိက္ခုနာ=သည်၊ အပ္ပတ္တဿ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ၊ အနဓိဂတဿ=ကို၊ အဓိဂမာယ
 =ငှာ၊ အသန္တိကတဿ=ကို၊ သန္တိကိရိယာယ=ငှာ၊ အပ္ပမတ္တေန=ဘဲ၊ အာတာပိနာ
 =လျက်၊ ပဟိတတ္တေန=လျက်၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အလံ=သင့်လျော်သနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အာရညိကော=တော၌နေ
 သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊
 (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားသနည်းဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊
 တေရဟိ=ယခုအခါ၌၊ ဧကကော=အဖော်မမှီး တပါးထီးတည်း၊ အရညေ=
 တော၌၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ ပန=ဖြစ်လာနိုင်စရာရှိသည်ကား၊ ဧကကံ=
 တယောက်ထီးတည်း၊ အရညေ=တော၌၊ ဝိဟရန္တံ=နေသော၊ မံ=ငါ့ကို၊ အဟိ
 ဝါ=မြွေသည်သော်လည်း၊ ခံသေယျ=ကိုက်လေရာ၏၊ [ဧကကံ ခေါ် ပန မံဟူ၍
 (မံ) မပါသင့်] မံ=ငါ့ကို၊ ဝိစ္စိကောဝါ=ကင်းမြီးကောက်သည်သော်လည်း၊
 ခံသေယျ=၏၊ မံ=ငါ့ကို၊ သတပဒီ ဝါ=ကင်းခြေများသည်သော်လည်း၊ ခံသေယျ=
 ၏၊ တေန=ထိုသို့ကိုက်ခြင်းကြောင့်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ကာလံကိရိယာ=သေဆုံးခြင်း
 သည်၊ အဿ=ဖြစ်လေရာ၏။

သော=ထိုမြွေသည် အကိုက်ခံရခြင်းသည်၊ မမ=ငါ၏၊ အန္တရာယော=
 (အသက်စသည်၏) အန္တရာယ်သည်၊ (အသက်၊ မြတ်သောအကျင့်၊ နတ်ရွာ၊
 မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အန္တရာယ်သည်)အဿ=ဖြစ်လေရာ၏၊ ဟန္တု=ယခု၊ အဟံ=ငါသည်၊
 အပ္ပတ္တဿ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ။ပ။ သန္တိကိရိယာယ=ငှာ၊ ဝိရိယံ=လုံ့လဝီရိယကို၊
 အာရတာမိ=အားထုတ်ပေတော့အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်
 စဉ်းစား၏)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဣဒံ အနာဂတဘယံ=ဤရောက်
 လာမည့် ဘေးကို၊ သမ္ပဿမာနေန=လျက်၊ ဝါ=သော။ပ။ အလမေဝ=သည်သာ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား
 ။ပ။ အရညေ=၌၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ ပန=ဖြစ်လာနိုင်စရာရှိသည်ကား၊ ဧကကော=
 တည်း၊ အရညေ=၌၊ ဝိဟရန္တော=နေသော၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဥပက္ခလိတွာ ဝါ=
 ချွတ်ချော်၍သော်လည်း၊ ပပတေယျံ=လဲကျသွားလေရာ၏၊ ဝါ=ချောက်ထဲ စသည်
 သို့ လိမ့်ကျသွားလေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါသည်၊ ဘုတ္တံ=စားအပ်ပြီးသော၊
 ဘတ္တံ ဝါ=ထမင်းအစာသည်သော်လည်း၊ ဗျာပဇ္ဇေယျံ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်
 လေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါ့အား၊ ပိတ္တံ ဝါ=သည်းခြေသည်သော်လည်း၊ ကုပ္ပေယျ
 =ဖောက်ပြန်လေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါ့အား၊ သေမှံ ဝါ=သလိပ်သည်သော်
 လည်း၊ ကုပ္ပေယျံ=၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=ငါ့အား၊ သတ္တကာ=စားလက်နက်ကဲ့သို့
 အဆင်အဖွဲ့တို့ကို ဖြတ်တောက်တတ်ကုန်သော၊ ဝါတာ ဝါ=လေတို့သည်သော်

လည်း၊ ကုပ္ပေယျံ=ဖောက်ပြန်ကုန်ရာ၏။ တေန=ထို့ကြောင့်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ကာလံကိရိယာ=သည်၊ အဿ=ဖြစ်လေရာ၏။ သော=ထိုချွတ်ချော်လဲကျခြင်း စသည်သည်၊ မမ=ငါ၏၊ အန္တရာယော=သည်၊ အဿ=ရာ၏။ပ။

ဝိဟရန္တော=သော၊ အဟံ=သည်၊ ဝါဠေဟိ=ကြမ်းတမ်းသော သားကောင် တို့နှင့်၊ သမာဂစ္ဆေယျံ=ပက်ပင်းပါ တွေ့ဆုံမိလေရာ၏။ သီဟေန ဝါ=ခြင်္သေ့နှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဗျုဠေန ဝါ=ကျားနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဒီပိနာ ဝါ= သစ်နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ အစ္ဆေန ဝါ=ဝက်ဝံနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ တရစ္ဆေန ဝါ= အောင်းနှင့်သော် လည်းကောင်း၊ ဝါ=သစ်ကျုတ်နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ (သမာဂစ္ဆေယျံ=ပက်ပင်းပါ တွေ့ဆုံမိလေရာ၏) တေ=ထိုကြမ်းတမ်းသော သားကောင်တို့သည်၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဇီဝိတာ=ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပေယျံ=ပယ်ခွင်းကုန်ရာ၏။ တေန=ထို့ကြောင့်၊ မေ=ငါ့မှာ။ပ။ သော=ထို သားကောင်တို့က ဇီဝိန်ပယ်ခွင်း ကိုက်သတ်ခြင်းသည်၊ မမ=ငါ၏။ပ။

ဝိဟရန္တော=နေသော၊ အဟံ=ငါသည်၊ ကတကမ္မေဟိ ဝါ=ပြုအပ်ပြီးသော ခိုးမှုရှိသည်သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အကတကမ္မေဟိ ဝါ=မပြုအပ်သေးသော ခိုးမှုရှိသည်သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မာဏဝေဟိ=သူခိုးတို့နှင့်၊ သမာဂစ္ဆေယျံ= ရာ၏။ တေ=ထိုသူခိုးတို့သည်။ပ။ သော=ထိုသူခိုးတို့က ဇီဝိန်ပယ်ခွင်း သတ်ဖြတ် ခြင်းသည်။ပ။ ပန=ဖြစ်လာနိုင်စရာရှိသည်ကား၊ အရညေ=တော၌၊ ဝါဠာ=ကြမ်း တမ်းကုန်သော၊ အမနုဿာ=ဘီလူးသားရဲတို့သည်၊ သန္တိ ခေါ်=ရှိကုန်သည်သာ၊ တေ=ထိုဘီလူးသားရဲတို့သည်။ပ။ သော=ထိုဘီလူးသားရဲတို့က ဇီဝိန်ပယ်ခွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်းသည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ အနာဂတ ဘယာနိ=တို့ကို။ပ။ သတ္တမံ။

၈-ဒုတိယအနာဂတဘယသုတ်

၇၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣတိ=သို့၊ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ=ဟူမူ)ဇတရဟိ=၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဒဟရော=ငယ်ရွယ်သည်၊ ယုဝါ=သည်။ပ။ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၂၇ ကြည့်] ပဌမေန=သော၊ ဝယသာ=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ (အမိ=ဖြစ်၏) ပန= သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)=အကြင်အခါ၌၊ ဣမံ ကာယံ=ဤခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဇရာ=အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘောသည်၊ ဖုသတိ=ထိရောက်နှိပ်စက်၏၊ သော သမယော=ဇရာနှိပ်စက်ရာ ထိုအခါသည်၊ ဟောတိခေါ်=ရှိသည်သာတည်း။

ပန=သတိထားဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဇရာယ=အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘော သည်၊ အဘိဘူတေန=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော၊ ဝါ=နှိပ်စက်ခံရသော၊ ဇိဏ္ဏေန= အဘိုးအိုသည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ=မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သာသနံ=အဆုံးအမတရားတော် ကို၊ မနသိကာတံ=စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်းငှာ၊ ဝါ=ကျင့်ကြံအားထုတ်

ခြင်းငှာ၊ န သုကရ်=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည်မဟုတ်၊ ဝါ=မလွယ်ကူ၊ အရညဝန-
 ပတ္တာနိ=အရညကင်စုတင်ဖြစ်မြောက် တောဆိုလောက်၍ လူသူအရောက်
 နည်းသော တောကျောင်းဖြစ်ကုန်သော ပတ္တာနိ=အလွန်ဝေးကွာခြား အစွန်အဖျား
 ဖြစ်ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=အိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိသေဝိတုံ=မို့ခို
 နေထိုင်ခြင်းငှာ၊ န သုကရ်=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည် မဟုတ်ကုန်၊ ဝါ=မလွယ်
 ကူကုန်။

အနိဋ္ဌော = အလိုမရှိအပ်သော၊ အကန္တော = မနှစ်သက်အပ်သော၊
 အမနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သော၊ သော ဓမ္မော=ထိုအိုခြင်း
 သဘောသည်၊ မံ=ငါ့ထံသို့၊ ပုရာ အာဂစ္ဆတိ=မလာရောက်သေးမီ၊ ဟန္တ=ယခု၊
 အဟံ=ငါသည်၊ အပ္ပတ္တဿ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ။ပ။ သစ္စိကိရိယာယ=ငှာ၊ ပဋိ
 ကစ္စေဝ=ကြိုတင်၍သာလျှင်၊ ဝီရိယံ=လုံ့လဝီရိယကို၊ အာရဘာမိ=အားထုတ်အံ့၊
 အဟံ=ငါသည်၊ ယေန ဓမ္မေန=ယင်းတရားထူးနှင့်၊ (ယင်းဈာန် ဝိပဿနာ
 မဂ်ဖိုလ်တရားထူးနှင့်) သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (သမာဓော=ဖြစ်လသော်)
 ဇိဏ္ဏကောပိ=အသက်ကြီးယိုယွင်း အိုမင်းနေလျက်လည်း၊ ဖာသုံ=ချမ်းသာစွာ၊
 ဝိဟရိဿာမိ=နေရလိမ့်မည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသဉ္စိက္ခတိ=၏) [ပြန်စပ်]။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော
 အနာဂတ်ဘေးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့)။ပ။အဟံ=
 ငါသည်၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ အပ္ပါဗာဓော=သည်၊ အပ္ပါတကော=သည်၊
 [စာမျက်နှာ-၁၂၄ ကြည့်]။ပ။ ပဓာနက္ခမာယ=သော။ပ။ ဂဟဏိယာ=နှင့်၊
 သမန္နာဂတော=သည်၊ (အမိ=ဖြစ်၏) ပန=သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)=
 အကြင်အခါ၌၊ ဣမံ ကာယံ=ကို၊ ဗျာဓိ=အနာရောဂါသည်၊ ဖုသတိ=ထိရောက်
 နှိပ်စက်၏၊ သော သမယော=ဗျာဓိနှိပ်စက်ရာ ထိုအခါသည်၊ ဟောတိခေါ=သာ၊
 ပန=သတိထားဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဗျာဓိနာ=အနာရောဂါသည်၊ အဘိဘူတေန=
 လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသော၊ ဗျာဓိတေန=ဖြစ်ပွားနေသောရောဂါရှိသူသည်၊ ဝါ=
 ရောဂါခွဲကပ်နေသူသည် [တနည်း-ဗျာဓိတေန=ရောဂါခွဲကပ်နေသူသည်၊ ဟုတွာ=
 ဖြစ်၍၊ ဗျာဓိနာ=သည်၊ အဘိဘူတေန=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံနေရသူသည်] ဗုဒ္ဓါနံ=
 တို့၏၊ သာသနံ=ကို။ပ။ သော ဓမ္မော=ထိုဗျာဓိတရားသည်။ပ။

အဟံ=ငါသည်၊ ယေန ဓမ္မေန=ယင်းတရားထူးနှင့်၊(ယင်းဈာန် ဝိပဿနာ
 မဂ်ဖိုလ်တရားထူးနှင့်)သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (သမာဓော=သော်) ဗျာဓိတော
 =ရောဂါခွဲကပ်နေသူသည်၊ (သမာဓောပိ=ဖြစ်နေပါလျက်လည်း) ဖာသုံ=စွာ၊
 ဝိဟရိဿာမိ=မည်၊ ဣတိ (ပဋိသဉ္စိက္ခတိ)။ပ။ ဧတရဟိ=၌၊ (ဝိဇိတံ=သည်)
 သုဘိက္ခံ=ရလွယ်သောထမင်းရှိသည်။ပ။ [စာမျက်နှာ-၁၂၆၊ ၁၂၇ ကြည့်]
 ယာပေတုံ=ငှာ၊ သုကရ်=ရှိသည်၊ (ဟောတိ=၏)ပန=သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)

=၌၊ (ဝိဇိတံ=သည်) ဒုဗ္ဗိက္ခံ=ရခဲသောထမင်းရှိသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဒုဿသံ=သည်။ပ။ ယာပေတံ=ငှာ၊ န သုကရံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော သမယော= ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားရာ ထိုအခါသည်၊ ဟောတိ ခေါ်=ရှိသည်သာ။

ပန=သေချာသော ဖြစ်ရပ်တခုကား၊ ဒုဗ္ဗိက္ခေ=ရခဲသောထမင်းရှိရာ အခါ၌၊ ဝါ=ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားရာအခါ၌၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ သုဘိက္ခံ=ရလွယ်သော ထမင်းရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဝါ= သာယာဝပြော အစာပေါများခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [သုဘိက္ခပုဒ်ကို ဘာဝပွဇာနကြံသည်။ တနည်း- “ယေန (ယံ ဌာနံ)=အကြင်အရပ်ဒေသသည်၊ သုဘိက္ခံ=ရလွယ်သောထမင်းရှိသည်၊ ဝါ=သာယာဝပြော အစာပေါသည်၊ ဟောတိ=၏။” ဤသို့သော်လည်း ယေန၌ နာဝိဘတ်ကို ပဌမအနက်၌ သက်သည်ဟု ကြံပါ] တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်သို့၊ သင်္ဂမန္တိ=ပြောင်းရွှေ့ သွားကြကုန်၏၊ တတ္ထ=ထိုလူတို့ ပြောင်းရွှေ့လာရောက်ကြရာ အရပ်၌၊ သင်္ဂဏိက ဝိဟာရော=လူအများနှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ရခြင်းသည်၊ အာကိဏ္ဏဝိဟာရော= ရောနှောနေထိုင်ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပန=သတိထားဖွယ်ကား၊ သင်္ဂဏိက ဝိဟာရေ=ခြင်းသည်၊ အာကိဏ္ဏဝိဟာရေ=သည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်။ပ။ သော ဓမ္မော=ထိုဒုဗ္ဗိက္ခဖြစ်ခြင်းသဘောသည်။ပ။ ဒုဗ္ဗိက္ခေပိ=ရခဲသောထမင်းရှိရာအခါ၌ လည်း၊ ဖာသံ=ချမ်းသာစွာ။ပ။

တေရဟိ=၌၊ မနုဿာ=တို့သည်၊ သမဂ္ဂေါ=ကုန်လျက်။ပ။ [စာမျက်နှာ- ၁၂၆၊ ၁၂၇ ကြည့်]ဝိဟရန္တိ=ကုန်၏၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ယံ(သမယံ)=၌၊ အဋ္ဌဝိသင်္ကောပေါ=သော၊ ဘယံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ပရိယာယန္တိ=၏၊ သော သမယော=တောပုန်းဓားပြဘေးဖြစ်ရာ ထိုအခါသည်၊ ဟောတိခေါ်=ရှိနိုင်သည် သာ၊ ပန=သေချာသောဖြစ်ရပ်တခုကား၊ ဘယေ=ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်၊ ဝါ= တောပုန်းဓားပြဘေးသည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ယေန= အကြင်အရပ်၌၊ ခေမံ=ဘေးရန်ကင်းရှင်းခြင်းသည်၊(ဟောတိ=ဖြစ်၏) [တနည်း- ယေန(ယံဌာနံ)=အကြင်အရပ်ဒေသသည်၊ ခေမံ=ဘေးရန်ကုန်ခန်း အေးချမ်းရာ ဒေသသည်၊ ဟောတိ]တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ သင်္ဂမန္တိ=ပြောင်းရွှေ့ကြကုန်၏ ။ပ။ သော ဓမ္မော=ထိုတောပုန်းဓားပြ ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းသဘောသည်။ပ။ ဘယေပိ=တောပုန်းဓားပြ ဘေးရန်ရှိရာအခါ၌ပင်လည်း၊ ဖာသံ=စွာ၊ ဝိဟရိဿာမိ =နေနိုင်လိမ့်မည်၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိသဉ္စိက္ခတိ=၏)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား။ပ။ တေရဟိ=၌၊ သံဃော=သည်၊ သမဂ္ဂေါ=လျက်။ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊ ပန=သို့သော် လည်း၊ ယံ(သမယံ)=၌၊ သံဃော=သံဃာသည်၊ ဘိဇ္ဇတိ=အုပ်စုကွဲ၏၊ သော သမယော=ထိုသံဃာအုပ်စုကွဲရာအခါသည်၊ ဟောတိခေါ်=ရှိနိုင်သည်သာ၊ ပန=

သတိထားဖွယ်ကား၊ သံဃေသံဃာသည်၊ ဘိန္ဓေအုပ်စုကွဲလသော်။၀။ သော
 ဓမ္မောထိုသံဃာ ကွဲပြားခြင်းသဘောသည်။၀။ အဟံဝါသည်၊ ယေန ဓမ္မေန
 ယင်းတရားထူးနှင့်၊ သမန္နာဂတောပြည့်စုံသည်၊ (သမာနောဖြစ်လသော်)
 သံဃေသံဃာသည်၊ ဘိန္ဓေပိအုပ်စုကွဲပါသော်လည်း၊ ဖာသုံစွာ၊ ဝိဟရိသာမိ
 မည်၊ ဣတိသို့၊ (ပဋိသဉ္စိက္ခတိ)။၀။ အဋ္ဌမံ။

၉-ဓာတိယအနာဂတဘယသုတ်

၇၉။ ဘိက္ခဝေတို့၊ ဧတရဟိယခုအခါ၌၊ အသမုပ္ပန္နာနိမဖြစ်သေးကုန်
 သော၊ ပဉ္စငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ အနာဂတဘယာနိဋ္ဌိအနာဂတ်ဘေးတို့
 သည်၊ အာယတိနောင်အခါ၌၊ သမုပ္ပန္နိဿန္တိဖြစ်လာကုန်လတ္တံ့၊ တာနိထို
 အနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ဝေါသင်တို့သည်၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနိကြိုတင်သိထားသင့်
 ကုန်၏၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတွာ စကြိုတင်သိထားပြီး၍လည်း၊ တေသံထိုအနာဂတ်ဘေး
 တို့ကို၊ ပဟာနာယပယ်ခြင်းငှာ၊ ဝါယမိတဗ္ဗံကြိုးစားအားထုတ်ရမည်၊ ပဉ္စ
 ငါးမျိုးသော အနာဂတ်ဘေးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိအဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊
 [တနည်း-“ဧတရဟိဋ္ဌိ၊ အသမုပ္ပန္နာနိကုန်သော၊ ကတမာနိအဘယ်မည်ကုန်
 သော၊ ပဉ္စငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိ အနာဂတဘယာနိဋ္ဌိအနာဂတ်ဘေး
 တို့သည်၊ အာယတိဋ္ဌိ၊ သမုပ္ပန္နိဿန္တိဖြစ်လာကုန်လတ္တံ့နည်း၊ ကတမာနိ
 အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တာနိထိုအနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ဝေါသင်တို့သည်၊
 ပဋိဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနိသိထားသင့်ကုန်သနည်း၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတွာ စလည်း၊ ကတမေသံ
 အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တေသံထိုအနာဂတ်ဘေးတို့ကို၊ ပဟာနာယငှာ၊
 ဝါယမိတဗ္ဗံအားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ” ဤသို့လည်း ရှေးကပုဒ်များကို လိုက်စေ
 ၍ အနက်ဆိုနိုင်၏]။

ဘိက္ခဝေရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခုရဟန်းတို့သည်၊ အနာဂတ်အနာဂတ်
 ဖြစ်သော၊ ဝါရောက်ပြီး ရောက်ဆဲမဟုတ်သော၊ ဝါရောက်လာလတ္တံ့ဖြစ်သော၊
 အဒ္ဓါနံအချိန်အခါ၌၊ အဘာဝိတကာယာဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ကာယာနု
 ပဿနာ ဘာဝနာ မရှိကုန်သည်၊ အဘာဝိတသီလာဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော
 ဘာဝနာ အလေ့အလာမရှိကုန်သည်၊ အဘာဝိတစိတ္တာဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော
 ဘာဝနာစိတ်မရှိကုန်သည်၊ အဘာဝိတပညာဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော ဘာဝနာ
 ပညာ မရှိကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ တေထိုရဟန်းတို့သည်၊
 အဘာဝိတကာယာကုန်သည်၊ အဘာဝိတသီလာကုန်သည်၊ အဘာဝိတစိတ္တာ
 ကုန်သည်၊ အဘာဝိတပညာကုန်သည်၊ သမာနာဖြစ်ပါကုန်လျက်၊ အညေ
 အခြားသောတပည့် လူသာမဏေတို့ကို၊ ဥပသမ္မာဒေဿန္တိ(ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍)
 မြင့်မြတ်သောရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေကြကုန်လတ္တံ့၊ ဝါပဉ္စင်းခံပေးကြကုန်
 လတ္တံ့။

အပိ=သို့သော်လည်း၊ တေ=ထိုဆရာရဟန်းတို့သည်၊ အဓိသီလေ=အဓိသီလသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာသီလ၌လည်းကောင်း၊ အဓိစိတ္တေ=အဓိစိတ္တသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီ လောကုတ္တရာစိတ်၌လည်းကောင်း၊ အဓိပညာယ=အဓိပညာသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာပညာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနေတုံ=ဆုံးမဟောပြောခြင်းငှာ၊ န သက္ခိယန္တိ=မစွမ်းနိုင်ကုန်လတ္တံ့၊ တေပိ=ထိုတပည့်ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိယန္တိ=လတ္တံ့၊ တေ=ထိုတပည့်ရဟန်းတို့သည်၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ကုန်လျက်၊ အညေ=အခြားသော တပည့်လူသာမဏေတို့ကို၊ ဥပသမ္မာဒေသန္တိ=လတ္တံ့၊ အပိ=သို့သော်လည်း၊ တေ=ထိုဒုတိယဆရာရဟန်းတို့သည်။ပ။ အဓိပညာယ=၌လည်းကောင်း၊ ဝိနေတုံ=ငှာ၊ န သက္ခိယန္တိ=လတ္တံ့၊ တေပိ=ထိုဒုတိယတပည့်ရဟန်းတို့သည်လည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မသန္ဓောသာ=သမထဝိပဿနာတရား၏ ပျက်စီးကွယ်ပခြင်းကြောင့်၊ ဝိနယသန္ဓောသော=ငါးမျိုးသော သံဝရဝိနည်း၏ ပျက်စီးကွယ်ပခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [ငါးမျိုးသော သံဝရဝိနည်းကို မူလပဏ်၊ ဋ္ဌ၊ ပ-၂၃ စသည်ကြည့်] ဝိနယသန္ဓောသာ=ခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မသန္ဓောသော=ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတရဟိ=ဤအသမုပ္ပန္နံ=မဖြစ်သေးသော၊ ပဋ္ဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဣဒံ အနာဂတဘယံ=ဤအနာဂတ်ဘေးသည်၊ အာယတိ=ဤ၊ သမုပ္ပန္နိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ တံ=ထိုအနာဂတ်ဘေးကို၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ=ကြိုတင်သိထားသင့်၏၊ ပဋိဗုဇ္ဈိတွာ စ=ကြိုတင်သိထားပြီး၍လည်း၊ တဿ=ထိုအနာဂတ်ဘေးကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဝါယမိတဗ္ဗံ=ရမည်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ အနာဂတံ=သော၊ အဒ္ဓါနံ=၌။ပ။ အညေသံ=(မိမိမှ)တပါးတခြားသောရဟန်းတို့အား၊ နိဿယံ=နိဿယည်းကို၊ [“နိရိယ”ဟု သက္ကတပုဒ်ရှိသောကြောင့် “နိဿရည်း”ဟု ရေးရိုးရှိ၏] ဝါ=ဆရာတည်းဟူသော မှီခိုနေထိုင်ရာကို၊ ဒဿန္တိ=ပေးကြကုန်လတ္တံ့၊ [အခြားသောရဟန်းတို့အား မိမိ၏ တပည့်အဖြစ်ဖြင့် မိမိအထံ၌ မှီခိုနေထိုင်ခွင့်ပေးကြကုန်လတ္တံ့၊ မိမိကိုယ်ကို အခြားသောရဟန်းတို့၏ မှီခိုနေထိုင်ရာ ဆရာသမားကြီး(နိဿယ)ပြုလုပ်ကာ တပည့်မွေးကြကုန်လတ္တံ့ဟူလို] အပိ=သို့သော်လည်း၊ တေ=ထိုနိဿယည်းပေးသော ဆရာတို့သည်။ပ။ နသက္ခိယန္တိ=လတ္တံ့၊ တေပိ=ထိုနိဿယည်းယူသော တပည့်ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အဘာဝိတကာယာ။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိယန္တိ

=လတ္တံ့၊ တေ=ထိုနိဿယည်းယူသော တပည့်ရဟန်းတို့သည်၊ အဘာဝိတကာယာ
 =ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊
 အညေသံ=တို့အား၊ နိဿယံ=ကို၊ ဒဿန္တိ=တ္တံ့၊ အပိ=သို့သော်လည်း၊ တေ=ထို
 နိဿယည်းပေးသော နောက်ဆရာတို့သည်။ပ။ န သက္ခိယန္တိ=တ္တံ့၊ တေပိ=ထို
 နိဿယည်းယူသော နောက်တပည့်တို့သည်လည်း၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်
 သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=တ္တံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=
 ဤနည်းအားဖြင့်။ပ။ ဝါယမိတဗ္ဗံ=ရမည်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား။ပ။
 အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊ အဘိဓမ္မကထံ=သီလ
 စသော မြတ်သောတရားစကားကိုလည်းကောင်း၊ [ဥတ္တမော ဓမ္မော အဘိဓမ္မော=
 မြတ်သောသီလ အစရှိသော တရား၊ အဘိဓမ္မေန ပဋိသံယုတ္တာ ကထာ အဘိဓမ္မ
 ကထာ=မြတ်သောသီလ အစရှိသောတရားနှင့် စပ်သောစကား] ဝေဒလ္လကထံ=
 ဉာဏ်ပညာနှင့်စပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ ကထေန္တာ=ဟောကြကုန်လသော်၊
 ဝါ=ဟောကြယင်းပင်၊ ကဏ္ဍဓမ္မံ=မည်းညစ်နောက်ကျူသော အကုသိုလ် တရား
 ဘက်သို့၊ ဩက္ကမမာနာ=သက်ရောက် ကူးပြောင်းကြကုန်သည်၊ (သုတပါးတို့၏
 လစ်ဟာကွက် အပြစ်အနာ ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ရာကို ရှာဖွေသောအားဖြင့် ဒေသနာလမ်း
 ကြောင်း တမျိုး ကူးပြောင်းကြကုန်သည်) (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ကြခြင်း
 ကြောင့်) န ဗုဒ္ဓိဿန္တိ=(ဖြူစင်သန်ရှင်းသောတရားမှန်ကို) မသိနိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

တနည်း-ကဏ္ဍဓမ္မံ-သို့၊ ဩက္ကမမာနာ=သက်ရောက်ကူးပြောင်းကြကုန်
 သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဗုဒ္ဓိဿန္တိ=တ္တံ့၊ [မာနပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်ဟောကြံ
 သည်၊ "ဒေါသစိတ်ဖြင့် သုတပါးကို ပုတ်ခတ်လျှင်လည်းကောင်း၊ ထိုကဏ္ဍဓမ္မကို
 မိမိကိုယ်တိုင် (ပင်ကို) သိသောတရားအနေအားဖြင့် သတ်မှတ်ထားလျှင်လည်း
 ကောင်း၊ လာဘသက္ကာရကို မျှော်ကိုးဟောလျှင်လည်းကောင်း ကဏ္ဍဓမ္မဘက်သို့
 သက်ရောက်ကူးပြောင်းသည်ပင် ဖြစ်၏" ဟူ၍လည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်သေးသည်။]

တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်၊ အဘာဝိတ
 သီလာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်၊
 ဝါ=ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့်၊ တထာဂတဘာသိတာ=မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်
 မူအပ်ကုန်သော၊ ဂမ္ဘီရာ(သလ္လသုတ်ကဲ့သို့)ပါဠိအားဖြင့် ခက်ခဲနက်နဲကုန်သော၊
 ဂမ္ဘီရတ္ထာ=(မဟာဝေဒလ္လသုတ်ကဲ့သို့) ခက်ခဲနဲနက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှိကုန်
 သော၊ လောကုတ္တရာ=လောကကို လွန်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရား ပါရှိ
 ကုန်သော၊ ဝါ=(မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော) လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးကို ဖော်ပြ
 ကုန်သော၊ သုညတာ ပဋိသံယုတ္တာ=သတ္တဝါကောင်၊ အတ္တကောင်မှ ဆိတ်သုန်း
 သော ခန္ဓာဓာတ်စသော တရားသဘောသက်သက်နှင့်သာ စပ်ဆိုင်ကုန်သော၊

ယေ တေ သုတ္တန္တာ=အကြင်သုတ္တန်တရားတော် တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေသု=ထိုဘုရားဟော သုတ္တန်တရားတော်တို့ကို၊ ဘညမာနေသု=ဟောပြုအပ် ကုန်လသော်၊ န သုဿုသိဿန္တိ=မနာယူချင်ကြကုန် လတ္တံ့၊ သောတံ=နားကို၊ န သြဒဟိဿန္တိ=စွင့်ထောင်မထားကြကုန်လတ္တံ့၊ အညာ (အညာယ)=သိခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ န ဥပဋ္ဌပေဿန္တိ=(တရားအာရုံ၌) စွဲကပ်မတည်စေကြကုန်လတ္တံ့။

စ=ဤမျှမကသေး၊ တေ ဓမ္မေ=ထိုဘုရားဟောသုတ္တန်တရားတော်ကိုကို၊ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ(ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ)=သင်ယူထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗံ(ပရိယာ ပုဏိတဗ္ဗေ)=ရွတ်အံ့ဟောပြု အသုံးချထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ န မညိဿန္တိ=မမှတ်ထင် ကြကုန်လတ္တံ့၊ [တေ ဓမ္မေနှင့် အရတူသောကြောင့် တေ ဓမ္မေနှင့် ထပ်တူကျ အောင် ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ စသည်ဖြင့် ပုလ္လိင်ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဆိုသင့်ပါလျက် လိင်္ဂဝစန ဝိပလ္လာသအားဖြင့် နပုလ္လိင်ကေဝစ်သို့ ပြောင်း၍ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ စသည်ဖြင့် ဆိုထားသည်။ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ နိဿယ၊ နှာ-၁၈၃၊ ၁၈၄ လည်းကြည့်]

ပန=ထိုရဟန်းတို့ နာယူလိုသော သုတ္တန်များကား၊ ကဝိတာ=ကဗျာ ပညာရှိတို့၏ အမှုလုပ်ငန်း လက်စွမ်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကဗျာပညာရှိတို့ ဂါထာဖွဲ့စပ် စီစဉ်အပ်ကုန်သော၊ ကာဝေယျာ=ကဗျာဆရာတို့ ဖွဲ့ဆိုအပ်ကုန်သော၊ စိတ္တက္ခရာ=ဆန်းကြယ်သော အက္ခရာရှိကုန်သော၊ စိတ္တဗျူဟာ=ဆန်းကြယ်သော ဗျည်းရှိကုန်သော၊ ဗာဟိရကာ=ဤသာသနာတော်မှ အပြင်အပ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ သာဝကဘာသိတာ=(မြတ်စွာဘုရားမှတပါး) ထိုထို သာသနာပဆရာသမားတို့၏ တပည့်များ ဟောကြားအပ်ကုန်သော၊ ယေ တေ သုတ္တန္တာ=(သီချင်းကဗျာ ဂါထာဖြစ်သော) အကြင်သုတ္တန်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေသု=ထိုသုတ္တန် တို့ကို၊ ဘညမာနေသု=သော်၊ သုဿုသိဿန္တိ=နာယူလိုကြကုန်လတ္တံ့၊ သောတံ= နားကို၊ သြဒဟိဿန္တိ=စွင့်ထောင်ထားကြကုန်လတ္တံ့၊ အညာ(အညာယ)=ငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဥပဋ္ဌပေဿန္တိ=စွဲကပ်တည်စေကြကုန်လတ္တံ့၊ တေ စ ဓမ္မေ= (သာဝကဘာသိတဖြစ်သော) ထိုသုတ္တန်တရားတို့ကိုသာလျှင်၊ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ (ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ)=ဟူ၍၊ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗံ (ပရိယာပုဏိတဗ္ဗေ)=ဟူ၍၊ မညိဿန္တိ =မှတ်ထင်ကြကုန်လတ္တံ့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ အနာဂတံ=သော၊ အဒ္ဓါနံ=၌၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=တ္တံ့၊ အဘာဝိတကာယာ=ကုန်သည်၊ အဘာဝိတသီလာ=ကုန်သည်။ပ။ အဘာဝိတပညာ=ကုန်သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ထေရာ=(ဆယ်ဝါ ပြည့်စုံ) ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဗာဟုလိကာ= ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို များပြားစွာခံယူကုန်သည်၊ ဝါ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာ ပေါများခြင်း

ငှာ ပြုကျင့်အားထုတ်ကုန်သည်။ သာထလိကာ=သိက္ခာသုံးဖြာ သာသနာကို မခိုင်မမြဲ လျော့ရဲစွာ ဆွဲကိုင်ဖြည့်ကျင့်ကုန်သည်။ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၅)သုတ် လည်းကြည့်] ဩက္ကမနေ=အောက်အပါယ်ဘုံသို့ ရောက်ကြောင်း နိဝရဏငါးပါး ဌ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ=ရှေ့သွားပြုငြား ပဓာနထားကုန်သည်။ ပဝိဝေကေ=(ကာယ၊ စိတ္တ၊ ဥပမိဝိဝေကဟူသော) ဝိဝေကတရားသုံးပါး၌၊ နိက္ခိတ္တဓုရာ=လျော့ချပစ်ပယ်အပ်သော ဝီရိယရှိကုန်သည်။ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။

အပ္ပတ္တဿ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ။ပ။ သန္တိကိရိယာယ=ငှာ၊ ဝီရိယံ=လုံ့လ ဝီရိယကို၊ န အာရဘိဿန္တိ=အားမထုတ်ကုန်လတ္တံ့၊ တေသံ=ထိုထေရ်ဖြစ်သော ရဟန်းတို့၏၊ ပစ္ဆိမာ=နောက်၌ဖြစ်သော၊ ဇနတာ=တပည့်အပေါင်းသည်။ ဒိဋ္ဌာနဂတိ=မိမိတို့ တွေ့မြင်အပ်သော ဆရာအပြုအမူကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိဿတိ=ရောက်လတ္တံ့၊ သာပိ (ဇနတာ)=ထိုနောင်လာနောက်သား တပည့် အပေါင်းသည်လည်း၊ ဗာဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို များပြားစွာခံယူသည်။ ဝါ=ငှာ အားထုတ်သည်၊ သာထလိကာ=ကိုင်ဖြည့်ကျင့်သည်။ [ဧကဝုဇ်အနက် ဆိုပါ] ။ပ။ နိက္ခိတ္တဓုရာ=လျော့ချပစ်ပယ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်။ ဘဝိဿတိ= ဖြစ်လတ္တံ့၊ အပ္ပတ္တဿ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ။ပ။ သန္တိကိရိယာယ=ငှာ၊ ဝီရိယံ=ကို၊ န အာရဘိဿတိ=အားမထုတ်လတ္တံ့။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတရဟိ=၌၊ အသမုပ္ပန္နံ =မဖြစ်သေးသော၊ ပဉ္စမံ=ငါးခုမြောက်သော၊ ဣဒံ အနာဂတဘယံ=ဤအနာဂတ် ဘေးသည်။ပ။ နဝမံ။

၁၉-ဧတုတ္ထအနာဂတဘယသုတ်

၈၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ အနာဂတံ=သော၊ အဒ္ဓါနံ=၌၊ စိဝရေ= သင်္ကန်း၌၊ ကလျာဏကာမာ=အကောင်းစားကို အလိုရှိကုန်သည်။ ဘဝိဿန္တိ= ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ စိဝရေ=၌၊ ကလျာဏကာမာ=ကုန်သည်။ သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်၊ ဝံသုကူလိကတ္တံ=ပုံသကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ပုံသကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့အထကို၊ ဝါ=ပုံသကူစုတင်အကျင့်ကို၊ ရိဉ္စိဿန္တိ=ပယ်စွန့်ကြကုန်လတ္တံ့၊ အရညဝနပတ္တာနိ =ကုန်သော၊ ပန္နာနိ=ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=အိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့ကို၊ ရိဉ္စိဿန္တိ=တ္တံ့၊ ဂါမနိဂမရာဇောနိသု=ရွာနိဂုံး မင်းနေပြည်တို့၌၊ ဩသရိတွာ =ချဉ်းကပ်သက်ရောက်ကြကုန်၍၊ ဝါသံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေဿန္တိ=ပြုကြ ကုန်လတ္တံ့၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ စိဝရဟေတု=သင်္ကန်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ အနေကဝိဟိတံ=များသောအမျိုးအစား အကွဲအပြားရှိသော၊ အပ္ပတိရူပံ=ရဟန်း တို့အား မလျောက်ပတ်သော၊ အနေသနံ=မသင့်တော်သော ရှာဖွေခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိဿန္တိ=ရောက်ကြကုန်လတ္တံ့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အနာဂတ်ဘေးကား
 ပိဏ္ဏပါတေ=ဆွမ်း၌၊ ကလျာဏကာမာ=ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=တ္တံ။ပ။
 ပိဏ္ဏပါတိကတ္တံ=ဆွမ်းခံရဟန်း၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ဆွမ်းခံမှုရတင်ကျင့်ဝတ်ကို၊
 ရိဋ္ဌိဿန္တိ=တ္တံ။ပ။ ဩသရိတွာ=၍၊ ဇိဝါဂ္ဂေန=လျှာဖျားဖြင့်၊ ရသဂ္ဂါနိ=မြတ်သော
 အရသာတို့ကို၊ ပရိယေသမာနာ=ရှာဖွေကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ရှာဖွေစားသောက်
 ကြကုန်လျက်၊ ဝါသံ=ကို၊ ကပ္ပေဿန္တိ=တ္တံ၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ပိဏ္ဏပါတပောတု
 =ဆွမ်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ သေနာသနေ=အိပ်ရာနေရာကျောင်း၌။ပ။
 ရုက္ခမူလိကတ္တံ=သစ်ပင်အနီး၌ နေလေ့ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=ရုက္ခမူရတင်အကျင့်
 ကို၊ ရိဋ္ဌိဿန္တိ=တ္တံ။ပ။ စ=သေး၊ သေနာသနပောတု=အိပ်ရာနေရာကျောင်းဟူ
 သော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

ဘိက္ခုနီသိက္ခမာနာသမဏုဒ္ဒေသေဟိ=ရဟန်းမ သိက္ခမာန် သာမဏေ
 တို့နှင့်၊ သံသဋ္ဌာ=ရောနှောဆက်ဆံကြကုန်လျက်၊ (အသံကြားခြင်း၊ ရုပ်အဆင်းကို
 မြင်ခြင်း၊ အချင်းချင်းစကားပြောခြင်း၊ တဦး၏ပစ္စည်းဥစ္စာကို တဦးက သုံးစွဲ
 ခြင်း၊ လက်စသောကိုယ်အင်္ဂါကို ဆွဲကိုင်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ငါးမျိုး
 သော သံသဂ္ဂရာဂတို့ဖြင့် နှီးနှောရောယှက် ဆက်ဆံကြကုန်လျက်) ဝိဟရိဿန္တိ=
 နေကြကုန်လတ္တံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ဖြစ်ပေါ်လာမည့် မကောင်းကျိုးကား၊
 ဘိက္ခုနီသိက္ခမာနာသမဏုဒ္ဒေသေဟိ=တို့နှင့်၊ သံသဂ္ဂေ=ရောနှော ဆက်ဆံခြင်း
 သည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ အနဘိရတာ ဝါ=မပျော်မွေ့ကုန်ဘဲမူလည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ
 =မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရိဿန္တိ=ကျင့်ကြကုန်လတ္တံ့၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊
 သံကိလိဋ္ဌံ=ညစ်ညမ်းသော၊ အာပတ္တိံ ဝါ=အာပတ်သို့မူလည်း၊ အာပဇ္ဇိဿန္တိ=
 ရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ သိက္ခံ=အဓိသိလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဝါ=ချ၍၊
 ဟိနာယ ဝါ=ယုတ်နိမ့်သောလူ့ဘဝအကျိုးငှာမူလည်း၊ အာဝတ္တိဿန္တိ=ပြန်လည်
 ကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ=ဤသို့သော မကောင်းကျိုးသည်၊ ပါဠိကံခံ=အလို
 ရှိအပ်သည်၊ ဝါ=မချွတ်မလွဲ ဖြစ်လာနိုင်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)။ပ။

အာရာမိကသမဏုဒ္ဒေသေဟိ = အာရာမိခြံစောင့်၊ သာမဏေတို့နှင့်၊
 သံသဋ္ဌာ=ရောနှောဆက်ဆံကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရိဿန္တိ=တ္တံ။ပ။ အနေကဝိဟိတံ=
 သော၊ သန္နိဓိကာရပရိဘောဂံ = သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းအားဖြင့် ပြုအပ်သော

၁။ သန္နိဓိကာရပရိဘောဂံ ။ သန္နိဓာနံ သန္နိဓိ=သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်း၊
 ကရိယတေတိ ကာရော=ပြုအပ်သောစားသောက်ဖွယ်နှင့် သင်္ကန်းစသည်။ သန္နိဓိနာ
 ကာရော သန္နိဓိကာရော=သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းအားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စားသောက်
 ဖွယ်နှင့် သင်္ကန်းစသည်။ ဤဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌ သန္နိဓိနာပုဒ်ကို ကာရော၌ ဝိသေသနစပ်၊
 ကရိုဏ်း စပ်ရ။ “ဣပစ္စယော ပုမေ သိယံ” ဟူသော ကဗျာယနသာရနှင့်အညီ ဣပစ္စည်း
 သက်ထားသော သန္နိဓိပုဒ်သည် ပုလ္လိင်တည်း၊ သီလက္ခန္ဓာဋီကာသစ်၌ “သန္နိဓိယာ” ဟု
 ဣတ္ထိလိင် ဆိုထား၏၊ တနည်း-သန္နိဓိ ကာရော ယဿာတိ သန္နိဓိကာရံ=ပြုအပ်သော

စားသောက်ဖွယ်နှင့် သင်္ကန်းစသည်ကို သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ ဝါ=ပြုအပ်သော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော စားသောက်ဖွယ်နှင့် သင်္ကန်းစသည်ကို သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ =အထပ်ထပ်အားထုတ်ကုန်လျက်၊ ဝိဟရိဿန္တိ=နေကြကုန်လတ္တံ့၊ [တနည်း-သန္တိဓိကာရံ=(စားသောက်ဖွယ်နှင့် သင်္ကန်းစသည်ကို) သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းကို ပြု၍၊ ပရိဘောဂံ=သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ=လျက်၊ ဝိဟရိဿန္တိ=တ္တံ့။ ဤနည်း၌ "အာစယံ ဂါမိနော" ဟု ဆိုလိုလျက် (ယံ)၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၍ "အာစယဂါမိနော" ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့ ထို့အတူ သန္တိဓိကာရံ ပရိဘောဂံဟု ဆိုလိုလျက်(ရံ)၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေထားသည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏။

ပထဝိယာပိ=မြေ၌လည်းကောင်း၊ ဟရိတဂ္ဂေပိ=စိမ်းစိုသောမြက်သစ်ပင်အစုအဝေး၌လည်းကောင်း၊ သြဇ္ဈာရိကံ=ရန်ရင်းသော၊ ဝါ=ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော၊ နိမိတ္တမ္ပိ=အမှတ်နိမိတ် အပြုအမူကိုလည်း၊ (ကိုယ်တိုင်တူးဆွ ခုတ်ဖြတ်ခြင်း၊ တူးဆွလော ခုတ်ဖြတ်လော စသည်ဖြင့် သူတပါးကိုစေခိုင်းခြင်းဟူသော အမှတ်နိမိတ် အပြုအမူကိုလည်း) ကရိဿန္တိ=ပြုကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ=ဤသို့သော မကောင်းကျိုးသည်၊ ပါဠိကံခံ=သည်၊ ဝါ=သည်၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတရဟိ=၌၊ အသမုပ္ပန္နံ=သော၊ ပဉ္စမံ=သော၊ ဣဒံ အနာဂတဘယံ=သည်။ ပ။ ဒသမံ=တည်း၊ တဏိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ယောဓာဇီဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၉) ၄-ဆေရုဇဏိ
၁-ရုဓနိယသုတ်

၈၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ထေရော=(ဆယ်ဝါပြည့်မှီ) ထေရ်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သဗြဟ္မစာရီနံ=သီတင်းသုံးဖော်တို့၏၊ အပ္ပိယော စ=မချစ်အပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ အမနာပေါ စ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မမြတ်နိုးအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ အဂရ စ=အလေးဂရ မပြုထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ အဘာဝနိယော စ=မချီးမွမ်းထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ထေရော=သော။ ပ။ အဘာဝနိယော စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

(ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ရဇနိယေ=တပ်မက်စွဲလမ်းဖွယ်အာရုံ၌၊ ရဇ္ဇတိ=တပ်မက်စွဲလမ်း၏၊ ဒုဿနိယေ=စိတ်မနှစ်သက် ဒေါသထွက်ဖွယ်အာရုံ၌၊ ဒုဿတိ=ဒေါသထွက်၏၊ မောဟနိယေ=တွေဝေအသိမှား မောဟပွားဖွယ်အာရုံ၌၊ မုယုတိ=တွေဝေအသိမှား၊ မောဟပွား၏၊ ကုပ္ပနိယေ=အာဃာတထား အမျက်

သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော စားသောက်ဖွယ်နှင့် သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းဝတ္ထု၊ သန္တိဓိကာရဿ ပရိဘောဂေါ သန္တိဓိကာရပရိဘောဂေါ=ထိုပစ္စည်းဝတ္ထုကို သုံးဆောင်ခြင်း။

ပွားဖွယ်အာရုံ၌၊ ကုပ္ပတိ=အာဃာတထား အမျက်ပွား၏။ မဒနိယေ=မာန်တက် ထောင်လွှားမောက်ကြွားဖွယ် အာရုံ၌၊ မဇ္ဇတိ=မာန်တက်ထောင်လွှား မောက်ကြွား၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့် ။ပ။ပိယော စ=ချစ်အပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ မနာပေါ စ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မြတ်နိုးအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဂရု စ=အလေး ဂရုပြုထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနိယော စ=ချီးမွမ်းထိုက်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ [ဒသကနိပါတ်၌၊ ၃၂၁-၌ သမ္ဘာဝနိယော ဟု ဖွင့်လတ္တံ့]။ပ။(ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ရုဇနိယေ=၌၊ န ရုဇ္ဇတိ=မတပ်မက် မစွဲလမ်း။ပ။ န ဒုဿတိ=ဒေါသထွက်။ပ။ န မုယုတိ=တွေဝေမရှိ အမှန်သိ၏။ပ။ န ကုပ္ပတိ=အမျက်မပွား။ပ။ န မဇ္ဇတိ=မာန်မတက်၊ဝါ=မထောင်လွှား မမော်ကြွား။ပ။ ပဌမံ။

၂-ဝိတရာဂသုတ်

၈၂။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်)အဝိတရာဂေါ=ကင်းရှင်းသောရာဂ မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ အဝိတဒေါသော=ကင်းရှင်းသော ဒေါသမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ အဝိတမောဟော=ကင်းရှင်းသော မောဟမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ မက္ခိ စ=သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သောဒေါသရှိသည်လည်းကောင်း၊ [ဆက္ကဇာပိဒ်-၃၆ (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၄၉၁ လည်းကြည့်) ပဌာသိ စ=ကိုယ့်ထက်သာသူ၊ တန်းတူယှဉ်တူ၊ ဂုဏ်ပြိုင်ပြိုင်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သူတပါးဂုဏ်တို့ကို ကိုက်ဖြတ်၍ မိမိဂုဏ်တို့နှင့် ညီမျှအောင်ပြုတတ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ [ပဌာသတိတိ ပဌာသော၊ ပရဿ ဂုဏော ခံသိတွာ အတ္တနော ဂုဏေဟိ သမံ ကရောတိတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်း၌၊ ၄၇၄။ ပဌာသော ဧတဿ အတ္တိတိ ပဌာသိ]။ပ။ ဝိတရာဂေါ=ကင်းရှင်းသောရာဂရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။အမက္ခိ စ=သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမရှိသည်လည်းကောင်း၊ အပဌာသိ စ=ကိုယ့်ထက်သာသူ တန်းတူယှဉ်တူ ဂုဏ်ပြိုင် မပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ကုဟကသုတ်

၈၃။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်)ကုဟကော=လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေတတ်သည်လည်း၊ (မိမိ၌ မဂ်ဖိုလ်ရရှိကြောင်းကို ရိပ်ကာသိကာပြောဆိုခြင်း

၁။ ကုဟကော လဝကော နေမိတ္တိတော။ ။ကုဟ ဝိမှာပနေ(အံ့ဩစေခြင်း) ကျ။ လောကံ ကုဟယတိ ဝိမှာပယတိတိ ကုဟကော=လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေတတ်သောသူ။မိမိကိုယ်ကို အံ့ဩစရာပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဟု အထင်ခံရအောင်(ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကြီး၊

စသည်ဖြင့် လူအပေါင်းကို ချီးမွမ်းအံ့ဩစေတတ်သည်လည်း) ဟောတိ=၏၊
 လပကော စ=မြှောက်ပင့်ပြောဆိုတတ်သည်လည်း။ (ပစ္စည်းလာဘ်ရခြင်းငှာ
 မိမိကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒါယကာကိုလည်းကောင်း မြှောက်ပင့် ပြောဆိုတတ်
 သည်လည်း) ဟောတိ=၏၊ နေမိတ္တိကော စ=(ပစ္စည်းလာဘ်လှူဒါန်းအောင်)
 အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း အလေ့ရှိသည်လည်း။ (ဟောတိ=၏) နိပ္ပေသိကော စ=
 (ပစ္စည်းလာဘ်လှူဒါန်းအောင်) ကြိတ်ချေဖိနှိပ်ပြောဆိုခြင်း အလေ့ရှိသည်လည်း။
 (ဟောတိ=၏) လာဘေန=မိမိ၏ အနည်းငယ်သော ပစ္စည်းလာဘ်ဖြင့်၊ လာဘ်=
 သူတပါး၏ ပစ္စည်းလာဘ်များစွာကို၊ နိဇိဂီသိတာ စ=ရှာမှီးယူငင်တတ်သည်
 လည်း။ ဟောတိ=၏။ပ။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ကုဟကော စ=သည်
 လည်း။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ လပကော စ=လည်း။ န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။
 လာဘေန=ဖြင့်၊ လာဘ်=ကို၊ နိဇိဂီသိတာ စ=လည်း။ န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။
 တတိယံ။

အဘိညာဉ်တန်ခိုး ရရှိသူကြီး စသည်အထင်ခံရအောင်) သာမန္တဇ္ဇေန စသော
 ကုဟနဝတ္ထုသုံးမျိုးဖြင့် လူအပေါင်းကို စောင်းရိတ်ပြောဆိုတတ်သောသူ။ [ဤ နိဿယ
 စာအုပ် စာမျက်နှာ-၆၆၉၊ ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇၇) ဥတ္တရိမနဿဓမ္မသုတ်လည်း
 ကြည့်] လပတိ အတ္တာနံ ဝါ ဒါယကံ ဝါ ဥက္ခိပိတွာ ဥက္ကာစေတွာ ကထေတိတိ
 လပကော (နိဿယခန်းအတိုင်း မြန်မာပြန်ပါ)။

နိမိတ္တန္တိစ ပရေသံ ပစ္စယဒါနသညျပ္ပါဒကံ ကာယဝစီကမ္မံ ဝုစ္စတိ=သူတပါး
 တို့ကို လှူဖွယ်ပစ္စည်း လှူဒါန်းခြင်းကိစ္စ၌ သိရှိမှတ်သား နားလည်စေနိုင်သော
 အမှတ်သညာကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာယကံ ဝစီကံ (ကိုယ်အမှုအရာ နှုတ်အမှုအရာ
 ဟူသောအရိပ် နိမိတ်)ကို နိမိတ္တခေါ်သည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ လှူဖွယ်ပစ္စည်း လှူဒါန်းစေ
 လိုမှုကို သိစေနိုင်သော ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာ အရိပ်နိမိတ်ဟု ဆိုလို၏။ နိမိတ္တံ သီလံ
 ယဿာတိ နေမိတ္တိကော=ထိုအရိပ်နိမိတ်ကို ပြုခြင်းအလေ့ရှိသူ၊ (တနည်း) နိမိတ္တေန
 စရတိတိ နေမိတ္တိကော=ထိုအရိပ်နိမိတ်ဖြင့် လှည့်လည်သွားလာသူ၊ နိမိတ္တံ ဝါ
 ကရောတိတိ နေမိတ္တိကော=ထိုအရိပ်နိမိတ်ကို ပြုလုပ်သောသူ။ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်သုံးမျိုး
 ဋီကာ မိန့်ဆို၏။

၁။ နိပ္ပေသိကော နိဇိဂီသိတာ။ ။ပိသဓာတ် စုဏ္ဏနေ (မှုန်မှုန်ညက်ညက်
 ကြိတ်ချေခြင်း) ဣပစ္စည်းဖြင့် နိပ္ပိသနံ နိပ္ပေသော=ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေခြင်း (ပစ္စည်းလာဘ်
 ရခြင်းငှာ ဆဲရေးငေါက်ငမ်းခြင်း ပြောင်လှောင်ပြောခြင်း)။ နိပ္ပေသော သီလံ အဿာတိ
 နိပ္ပေသိကော=ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေခြင်းအလေ့ရှိသူ၊ (တနည်း) နိပ္ပိသတိတိ နိပ္ပေသော=
 ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေတတ်သောသူ၊ ဘောယေဝ နိပ္ပေသိကော။ နိဇိဂီသိတာ၌-နိပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်
 ဓာတုပစ္စယ သပစ္စည်း၊ တုပစ္စည်း။ "ဟရဿ ဂီ သေ" သုတ်ဖြင့် စီရင်ပါ။ နိဇိဂီသတိ
 မဂ္ဂတိ ပရိယေသတိတိ နိဇိဂီသိတာ=ရှာမှီးတတ်သောသူ။

၈၄(စာပိုဒ်)။ ၄-အဿဒ္ဓသုတ်။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ခဿဒ္ဓေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၆ ကြည့်]။ပ။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) သဒ္ဓေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-အက္ခမသုတ်

၈၅။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ရူပါနံ=အဆင်း၊ ရူပါရုံတို့ကို၊ ဝါ=ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့ကို၊ အက္ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်ခြင်းမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သဒ္ဓါနံ=အသံ သဒ္ဓါရုံတို့ကို၊ ဝါ=သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့ကို၊ အက္ခမော=သည်၊ (ဟောတိ) ဂန္ဓာနံ=အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို။ပ။ ရသာနံ=အရသာ ရသာရုံတို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာနံ=အတွေ့အထိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကို၊ ဝါ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့ကို၊ အက္ခမော=သည်၊ (ဟောတိ)။ပ။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ရူပါနံ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို၊ ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်မှုရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာနံ=တို့ကို၊ ခမော=သည်၊ (ဟောတိ)။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-ပဋိသမ္ဘိဒါပုတ္တသုတ်

၈၆။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်သည်၊ ဝါ=(ဒုက္ခသစ္စာစသော) အကျိုးတရားတို့၌ ခွဲခြားသိမြင်သော ဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဝါ=(ဒုက္ခသမုဒယ စသော)အကြောင်းတရားတို့၌ ခွဲခြားသိမြင်သောဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [စတုတ္ထနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၇၂) ဝိဘတ္တိသုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၃၄၁)၌ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါစသည်ကို အကျဉ်းချုပ်ရေးခဲ့ပြီ] နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဝါ=သဘာဝ နိရုတ္တိဖြစ်သော မာဂဘောသာကို ရွတ်ဆိုခြင်း၌ အမှားအမှန် ခွဲခြမ်းသိမြင်သော ဉာဏ်သို့ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=ပဋိဘာန ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်သည်၊ ဝါ=ရှေးဖြစ်သော ပဋိဘာနဉာဏ်သုံးပါးတို့၏ ကိစ္စ လုပ်ငန်းစွမ်းရည်သတ္တိကို ခွဲခြမ်းသိမြင်သောဉာဏ်သို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏။

သဗြဟ္မစာရီနံ=သီတင်းသုံးဖော်တို့၏၊ ဥစ္စာဝစာနိ=ကြီးမားကုန်၊ သေးငယ်ကုန်သော၊ ဝါ=မြင့်မြတ်ကုန် နိမ့်ကျကုန်သော၊ [ဥစ္စ+အဝစ] ကိဏရဏိယာနိ=ဘယ်ဟာကို ပြုလုပ်ရမည်နည်းဟု ပြောဆိုစဉ်းစား၍ ပြုလုပ်သင့်ကုန်သော၊ ယာနိ ဟာနိ (ကမ္မာနိ)=အကြင်လုပ်ငန်းကိစ္စတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တတ္ထ=

ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စတို့၌၊ ဒက္ခော=ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည်၊ အနလသော=မပျင်းရိသည်၊ တတြပါယာယာ=ထိုထိုကိစ္စကြီးငယ်၌ ပြီးစီးစေခြင်းဖြင့် ကပ်ရောက်နိုင်သော၊ ဝါ=ထိုထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပြီးစီးစေနိုင်သော အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော၊ ဝိမံသာယာ=စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်နှင့်၊ (ဤအချိန်၌ ဤလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်သင့်သည် စသည်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်ပညာနှင့်) သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ကာတုံ=ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်သည်၊ သံဝိဇာတုံ=စိမ့်ခန့်ခွဲခြင်းငှာ၊ ဝါ=သူတပါးကို စေခိုင်းခြင်းငှာ၊ အလံ=စွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။

၇-သီလဝတ္တသုတ်

၈၇။ (ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) သီလဝါ=သီလရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပါတိမောက္ခ+သံဝရ+သံဝုတော=ပါတိမောက်သီလတည်းဟူသော+အပိတ်အဆီးဖြင့်+ (ကာယဝစီဒ္ဓါရတို့ကို) ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းလျက်၊ ဝါ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံလျက်၊ အာစာရ+ဂေါစရ+သမ္ပန္နော=အကျင့်+ကျက်စားရာဌာနနှင့် ပြည့်စုံလျက်၊ (ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော အကျင့်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဆွမ်း စသည်အတွက် သွားလာဝင်ထွက် ကျက်စားသင့်ရာ ဌာနနှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံလျက်) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အဏုမတ္တောသု=အဏုမြူပမာဏရှိကုန်သော၊ ဝါ=အဏုမြူသဖွယ် အလွန်သေးငယ်ကုန်သော၊ ဝဇ္ဇေသု=အကုသိုလ်အပြစ်တို့၌၊ ဘယဒဿာဝီ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟု ရှုလေ့ရှိလျက်၊ သိက္ခာပဒေသု=သိက္ခာပုဒ်တို့တွင်၊ (တံ တံ သိက္ခာပဒံ=ထိုထိုသိက္ခာပုဒ်ကို) သမာဒါယ=ကောင်းစွာခံယူ၍၊ ဝါ=ဆောက်တည်၍၊ သိက္ခတိ=ဖြည့်ကျင့်၏၊ [တနည်း-သိက္ခာပဒေသု=သီလသိက္ခာကုသိုလ်အဖို့တို့၌၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်ရာ သီလသိက္ခာအားလုံးကို) သမာဒါယ=၍၊ သိက္ခတိ=၏၊ ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၇)၌ အာစာရဂေါစရကို ရေးခဲ့ပြီ]။

(ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်) ဗဟုသုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတရှိသည်၊ ဝါ=များစွာ ကြားနားသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားရှိသည်၊ သုတဓရော=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတကို မမေ့မပျောက်

၁။ တတြပါယာ။ ။တတြ တတြ ကမ္မေ ဥပါယာ တတြပါယာ၊ တတြတတြ=ထိုထိုကိစ္စကြီးငယ်၌၊ ဥပါယာ=(ပြီးစီးစေခြင်းဖြင့်) ကပ်ရောက်နိုင်သော ဉာဏ်ပညာ၊ ထိုထိုကိစ္စကြီးငယ်ကို ပြီးစီးစေနိုင်သော ဉာဏ်ပညာဟူလို။ (တနည်း) တတြ တတြ=ထိုထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ၌၊ ဥပါယာ (သာဓေတဗ္ဗဥပါယာ)=ပြီးစီးစေနိုင်သော အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပညာ။ စာပိုဒ် (၃၃)သုတ် ဋီကာ (နှာ၊ ၁၆)၌ "သာဓေတဗ္ဗ ဥပါယာဘူတာယ"ဟု ပါဠိရှိသည့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်။

နှုတ်ရောက်ဆောင်ထား မှတ်သားနိုင်သည်။ သုတသန္နိစယော=(စိတ်နှလုံးတည်းဟူသော သေတ္တာအတွင်း၌) မပျက်မယွင်း၊ ထည့်သွင်းသိုမှီး၊ သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ယေ တေ ဓမ္မာ=အကြင် ပရိယတ္တိတရားတော်တို့သည်။ အာဒိကလျာဏာ=အစ၌ ကောင်းမွန်ကုန်သည်။ မဇ္ဈေကလျာဏာ=အလယ်၌ ကောင်းမွန်ကုန်သည်။ ပရိယောသာန ကလျာဏာ=အဆုံး၌ ကောင်းမွန်ကုန်သည်။

သာတ္တာ=(သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္မပ္ပဓာန်အစရှိသော) အနက်သဘောနှင့်ပြည့်စုံကုန်သည်။ သဗျဉ္ဇနာ=(အက္ခရာ၊ ပုဒ်၊ ဝါကျစသော) သဒ္ဒါနှင့်ပြည့်စုံကုန်သည်။ ဝါ=သီထိလ၊ ဓနိတစသော အက္ခရာနှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်။ [သီထိလ၊ ဓနိတစသော အက္ခရာအသံနှင့် ပြည့်စုံပီသစွာ ဟောကြားအပ်ကုန်သည်ဟူလို] ကေဝလ ပရိပုတ္တော=အားလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံကုန်သည်။ ပရိသုဒ္ဓါ=ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကုန်၍) ဗြဟ္မစရိယံ=သိက္ခာသုံးရပ် သွင်းယူအပ်သည့် မြတ်သောအကျင့်ကို၊ အဘိဝဒန္တိ=ဟောဖော်ညွှန်ပြကုန်၏။ [ဤနေရာ၌ အာဒိကလျာဏာ အစရှိသော ဝိသေသန(၇)ပုဒ်လုံးပင် ယေ တေ ဓမ္မာ၏ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပဌမာဗဟုဝစ်ယောဝိဘတ်နှင့်ချည်း ရှိသင့်ကြောင်းကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၂) ဒုတိယ ဥရုဝေလသုတ်၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဒုတိယတွဲ နိဿယ၊ နှာ-၆၁ ၌ အကျယ်တဝင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီ]

အဿ=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်။ တထာရူပါ=ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ (ထိုသို့ အာဒိကလျာဏအစရှိသောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ သိက္ခာသုံးရပ် သွင်းယူအပ်သည့် မြတ်သောအကျင့်ကို ဟောဖော်ညွှန်ပြခြင်း သဘောရှိကုန်သော) ဓမ္မာ=သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားတော်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်။ ဗဟုဿုတာ=များစွာ ကြားနာသင်ယူထားအပ်ပြီးကုန်သည်။ ဓတာ=အာဂုံနှုတ်တက်၊ အရကျက်မှတ်၊ ဆောင်ထားအပ်ကုန်သည်။ ဝစသာ=နှုတ်ဖြင့်၊ ပရိစိတာ=ဆည်းပူးရွတ်အံအပ်ကုန်သည်။ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနပေက္ခိတာ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ရှုဆင်ခြင်အပ်ကုန်သည်။ ဒိဋ္ဌိယာ=ပညာဖြင့်၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ=(အကျိုးအကြောင်းအားဖြင့်) ကောင်းစွာထိုးထွင်း သိအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

(သော=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်) ကလျာဏဝါစော=ကောင်းသောစကားရှိသည်။ (ဝိုင်းဝန်းညီညာ ပုဒ်အက္ခရာရှိသဖြင့် ကောင်းသောစကားရှိသည်) ကလျာဏဝါက္ကရဏော=ကောင်းမွန်ချို့သာသော စကားသံရှိသည်။ ပေါရိယာ=မြို့ကြီးသူသဖွယ် နုနယ်သိမ်မွေ့သော၊ ဝိဿဋ္ဌာယ=သည်းခြေ ချွဲသလိပ်၊ မပိတ်မကပ်၊ လွတ်လပ်ရှင်းလင်းသော၊ အနေလဂဋ္ဌာယ=(ဒရွတ်တိုက်ဆွဲငင် ပြောရခြင်း စသော) အပြစ်အနာလည်းမရှိ+ကျကျန်နေရစ်သော ပုဒ်အက္ခရာလည်းမရှိသော၊ ဝါ=သဒ္ဒါအနက် ပြစ်ချက်လည်းမရှိ+ကျကျန်ယုတ်ဟာ၊ ပုဒ်အက္ခရာ

လည်း မရှိသော၊ [“အနေလာ+အဂဏ္ဍာ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၈) နှင့် (၉၇) ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယ၊ စာမျက်နှာ-၁၃၆၊ ၂၁၈ လည်းကြည့်]ဝါ=တံထွေး အပြစ်ဒေါသ မယိုကျစေသော၊ [န+လေဂဏ္ဍာ] အတ္တဿ=(ပြောဆိုလိုသော) အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိညာပနိယာ=သိစေနိုင်သော၊ ဝါစာယ=စကားနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

အာဘိစေတသိကာနံ=ထူးချွန်လွန်ကဲသော ဥပစာရဈာန်စိတ်၌ ဖြစ်တည် မှီကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေထိုင် ရကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ စတုန္နံ=လေးပါးကုန်သော၊ ဈာနာနံ=ရူပါဝစရဈာန်တို့ကို၊ နိကာမလာဘီ=မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘီ=မပင်မပန်း ချမ်းသာစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကသိရလာဘီ=ပြန်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်း ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရား တို့၏၊ ခယာ=ကုန်ခြင်းကြောင့်။ပ။ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ [စာပိုဒ် (၂၃)ဥပတ္တိလေသသုတ်အဆုံး(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃၃ ကြည့်]။ပ။သတ္တမံ။

၈-ထေရ်သုတ်

၈၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= သော၊ ထေရော=ထေရ်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဗဟုနေအဟိတာယ= များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားမဲ့အလိုငှာ၊ ဗဟုနေအသုခါယ=များစွာ သော သတ္တဝါအပေါင်း၏ မချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ နေဿ= သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနတ္တာယ=မကြီးပွားခြင်းငှာ၊ ဒေဝမနုဿာနံ=နတ်လူ တို့၏၊ အဟိတာယ=စီးပွားမဲ့အလိုငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နော= ကျင့်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ=အဘယ်ငါးပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဒေဝမနုဿာနံ=တို့၏၊ အဟိတာယ=ငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ငှာ၊ ပဋိပန္နော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။]

ထေရော=ထေရ်သည်၊ ဝါ=သာသနာတော်၌ ခိုင်မြဲတည်တံ့သည်အဖြစ် သို့ ရောက်သောသူသည်၊ ရတ္တညျ=(ရဟန်းပြုခဲ့ရာနေ့မှစ၍ ကုန်လွန်ခဲ့သော) ညဉ့်များစွာတို့ကို သိသည်၊ စိရပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းပြုပြီး၍ ကြာမြင့်သောအချိန် ကာလရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ=လူနှင့်တကွသော ရဟန်း တို့တွင်၊ ဉာတော=ထင်ရှားသူသည်၊ ဝါ=အများအသိခံရသူသည်၊ ယသဿိ=

၁။ ယသဿိပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှစ်မျိုး။ ။ “တပါဒိတော သိ” ဟူသောသုတ်နှင့် အညီ ယသပုဒ် သိပစ္စည်းဖြင့် “ယသော ဧတဿ အတ္တိတိ ယသဿိ” ဟူသော ဋီကာ ဝစနတ္ထသည် ထင်ရှား၍ အများသိဖြစ်၏။ ထို့နောက် “ယသဿိတိ ယသနိဿိ

များသောအကျော်အစော ဂုဏ်သတင်းရှိသူသည်၊ ဝါ=အကျော်အစောဂုဏ်သတင်းကို မှီတည်နေသူသည်၊ ဗဟုဇနပရိဝါရော=များစွာသော လူရှင်ရဟန်းအပေါင်းအခြံအရံရှိသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ စီဝရ+ပိဏ္ဏပါတ+သေနာသန+ဂိလာနပ္ပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရာနံ=သင်္ကန်း+ဆွမ်း+အိပ်ရာနေရာကျောင်း+လူမမာရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်းအဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးတို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော=မှားယွင်းသောအယူရှိသည်၊ ဝိပရိတဒဿနော=ဖောက်ပြန်သောအမြင်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်၊ ဗဟုဇနံ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သဒ္ဓမ္မာ=သူတော်ကောင်းတရားမှ၊ (သူတော်ကောင်းတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးမှ) ဝုဋ္ဌာပေတွာ=ထစေ၍၊ ဝါ=ဖယ်ရှား၍၊ အသဒ္ဓမ္မေ=သူယုတ်မာတရား၌၊ (သူယုတ်မာတို့၏ အကုသလကမ္မပထတရားဆယ်ပါး၌) ပတိဋ္ဌာပေတိ=တည်မြဲစေ၏။

ထေရော=ထေရ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=သာသနာတော်၌ မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တံ့သည် အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ ရတ္တညျု=(ရဟန်းပြုခဲ့ရာနေ့မှစ၍ ကုန်လွန်ခဲ့သော) ညဉ့်များစွာတို့ကို သိသော၊ စိရပဗ္ဗဇိတော=ရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတည်း၊ ဣတိပိ=ဤသို့ ထင်မြင်ယူဆ၍လည်း၊ အဿ=ထိုထေရ်ရဟန်း၏၊ ဒိဋ္ဌာနဂတိ=မိမိတို့ တွေ့မြင်ရသော ထေရ်ရဟန်း၏ အပြုအမူကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ=ရောက်ကုန်၏၊ သဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ=တို့တွင်၊ ဉာတော=ထင်ရှားသော၊ ယသဿိ=ရှိသော၊ ဝါ=တည်နေသော၊ ဗဟုဇနပရိဝါရော=ရှိသော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတည်း၊ ဣတိပိ=ဤသို့ ထင်မြင်ယူဆ၍လည်း၊ အဿ=ထိုထေရ်ရဟန်း၏။ပ။ စီဝရ.....က္ခာရာနံ=တို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=တည်း၊ ဣတိပိ=လည်း။ပ။ ဗဟုသုတော=ရှိသော၊ သုတဓရော=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတကို မမေ့မပျောက် နှုတ်ရောက်ဆောင်ထားမှတ်သားနိုင်သော၊ သုတသန္တိစယော=ရှိသော၊ ထေရော=သော၊ ဘိက္ခု=တည်း။ပ။

ဗဟုဇနဟိတာယ=များစွာသောသတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားအလိုငှာ၊ ဗဟုဇနသုခါယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဗဟုဇနာ=သော၊ ဇနဿ=၏၊ အတ္ထာယ=ကြီးပွားခြင်းငှာ၊ ဒေဝမနုဿာနံ=တို့၏၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလိုငှာ၊ သုခါယ=ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နော=ကျင့်သူသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော=မှန်ကန်သောအယူ ရှိသည်၊ အဝိပရိတဒဿနော=ဖောက်ပြန်သောအမြင် မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုထေရ်ရဟန်းသည်၊

ဗဟုဇနံ=ကို၊ အသဒ္ဓမ္မာ=သူယုတ်မာတရားမှ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

တော” ဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့်အညီ “ယသံ သိတော နိဿိတော ဝါ ယသဿိ” ဟူသော ဒုတိယ ဋီကာဝစနတ္ထကား ထူးဆန်း၏၊ ယသသဒ္ဓုပပဒ သိဓာတ် ထိပစ္စည်း (သို့မဟုတ်) ဤပစ္စည်းကြိရာ၏။

၉-ပဌမသေသေသုတ်

၈၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ သေဓဿ=သေက္ခဖြစ်သော၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ပရိဟာနာယ=အထက်ဂုဏ်တို့မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ပဉ္စ=ငါးပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကမ္မာရာမတာ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ [ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄) ဘဒ္ဒကသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၄၃၈)လည်းကြည့်]၊ ဝါ=လုပ်ငန်းကိစ္စအသစ်တိုးချဲ့ပြုလုပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဘဿာရာမတာ=စကားပြောဆိုခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=စကားပြောခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒါရာမတာ=အိပ်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ သင်္ဂဏိကာရာမတာ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းလည်းကောင်း။

ယထာဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခဲ့၊ လွတ်မြောက်ခဲ့သမျှသော၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ယံ န ပစ္စဝေက္ခတိ=အကြင် မဆင်ခြင်၊ ဝါ=အကြင်ဆင်ခြင်၍ အထက်ဂုဏ်ထူးတို့ကို ရခြင်းငှာ အားထုတ်၊ (သာ အပစ္စဝေက္ခဏာ=ထိုမဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်းတည်း)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်။ပ။ အပရိဟာနာယ=အထက်ဂုဏ်တို့မှ မဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ။ပ။ နကမ္မာရာမတာ=အသစ်တိုးချဲ့ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ န ဘဿာရာမတာ=စကားပြောခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ပ။ ယထာဝိမုတ္တံ=သော၊ စိတ္တံ=ကို၊ ယံ ပစ္စဝေက္ခတိ=အကြင်ဆင်ခြင်၏၊ ဝါ=အကြင်ဆင်ခြင်၍ အထက် ဂုဏ်ထူးတို့ကို ရခြင်းငှာ အားထုတ်၏၊ (သာ ပစ္စဝေက္ခဏာ=ထိုဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထိုဆင်ခြင်၍ အထက်ဂုဏ်ထူးတို့ကို ရအောင် အားထုတ်ခြင်းလည်းကောင်းတည်း)။ပ။ နဝမ်။

၁၀-ဒုတိယသေသေသုတ်

၉၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ သေခေါ=သေက္ခဖြစ်သော၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဗဟုကိစ္စော=များသော ဧကန်ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသည်၊ ဗဟုကရဏိယော=များသော ပြုသင့်ပြုထိုက်သော လုပ်ငန်းရှိသည်၊ ကိကရဏိယေသု=ဘယ်ဟာကို ပြုလုပ်ရမည်

နည်းဟု ပြောဆိုစဉ်းစား၍ ပြုလုပ်ရမည့် ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌၊ ဝိယတ္တော=နံ့စပ် ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဝါ=နံ့စပ်ကျွမ်းကျင်၍ ဝါသနာဓာတ်စွဲကပ်နေသည်၊ ဟောတိ= နှစ်၊ [ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဝိယတ္တောတိ ဗျတ္တော ဆေကော” ဟု ဖွင့်၍ စာပိုဒ် (၂၂၃)၌ ဗျတ္တောတိ ဗျာသတ္တောဟု ဖွင့်၏၊ ထို့နောက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ- ၁၆၃၊ ၁၆၄ ကြည့်]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤ သဘောတရားသည်၊ (ကိစ္စများ၍ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤသဘောတရားသည်) သေခဿ=သော။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဆုတ်ယုတ်ကြောင်း တရားကား၊ သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အပ္ပမတ္တကေန=မပြောလောက်ဖွယ် အနည်းငယ်မျှသော၊ ကမ္မေန=လုပ်ငန်းကိစ္စဖြင့်၊ ဒိဝသံ=နေ့ကို၊ အတိနာမေတိ= ကုန်လွန်စေ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော= ဤတရားသည်၊ (အနည်းငယ်သောလုပ်ငန်းကိစ္စကလေးဖြင့် နေ့အချိန်ကို ကုန် လွန်စေ၍ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်) ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနနုလောမိကေန=သာသနာတော်အား မလျော်သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန= လူတို့၏ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံပုံ ဆက်ဆံနည်းမျိုးဖြင့်၊ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတေဟိ=လူ ရဟန်းတို့နှင့်၊ သံသဋ္ဌော=ပေါင်းသင်းဆက်ဆံလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ပ။ တတိယော=သုံးခု မြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (ရဟန်းအချင်းချင်း ဆက်ဆံသလို မဆက်ဆံဘဲ လူအချင်းချင်းဆက်ဆံပုံ ဆက်ဆံနည်းအတိုင်း လူရှင်ရဟန်းတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံနေထိုင်ကာ၊ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ= နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းတရားကို၊ အဟံ= ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အတိကာလေန=နံနက်စောစောကြီးအချိန်၌၊ [အဋ္ဌကထာအတိုင်း အတိကာလေန ဟု ပါဠိရှိသင့်၏] ဂါမံ=ရွာတွင်းသို့၊ ပဝိသတိ=ဝင်၏၊ အတိဒိဝါ=နေ့လည် ပိုင်း အချိန်ကုန်လွန်၍၊ ဝါ=နေ့မွန်းလွဲချိန်၌၊ ပဋိက္ကမတိ=ကျောင်းသို့ပြန်လာ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (နံနက်စောစောကြီး ရွာတွင်းသို့ ဝင်ပြီးလျှင် မွန်းလွဲချိန်ရောက်မှ ကျောင်းသို့ ပြန်လာခြင်းဖြင့် အချိန်ဖြုန်းကာ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။

သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [န နိကာမလာဘီ ဟောတိစသည်၌ လှမ်းစပ်] အာဘိသလ္လေခိကာ=ကိလေသာတို့ကို လွန်ကဲစွာ ခြစ်ခွာပယ်ရှား တတ်သော၊ စေတောဝိဝရဏသပ္ပါယာ=စိတ်ကို ပွင့်လင်းစေတတ်သော သမထ

ဝိပဿနာတို့အား လျောက်ပတ်သော၊ [နဝကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁)သုတ်လည်းကြည့်] ယာယံ ကထာ=အကြင်စကားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) သေယျထိဒံ=ထိုစကား ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ [တနည်း-တ္ထဒံ အယံကထာ=ဤစကားဟူသည်၊ သေယျထာ=အဘယ်နည်း] အပ္ပိစ္ဆကထာ=အလိုရမ္မက်မရှိသည်အဖြစ်နှင့် စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ သန္တုတ္တကထာ=(ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့်) ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း နှင့် စပ်သောစကားလည်းကောင်း၊ ပဝိဝေကကထာ=(ကာယဝိဝေက စသော သုံးမျိုးသော) ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းမှုနှင့် စပ်သောစကားလည်းကောင်း။

အသံသဂ္ဂကထာ=(လူဘိက္ခုနီစသည်တို့နှင့်) မရောယှက်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝီရိယာရမ္မကထာ=ဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ သီလကထာ=စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလနှင့် စပ်သောစကားလည်း ကောင်း၊ သမာဓိကထာ=(ဝိပဿနာ၏ အခြေခံသမာပတ်ရှစ်ပါးဟူသော) သမာဓိ နှင့် စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ပညာကထာ=ပညာနှင့်စပ်သော စကား လည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိကထာ=(တဒင်္ဂဝိမုတ္တိစသော ငါးမျိုးသော) လွတ်မြောက် သော တရားနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝါ=အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိညာဏဒဿနကထာ=(၁၉-ပါးသော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဟူသော) ဝိမုတ္တိညာဏ်အမြင်နှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်းတည်း။

ဝေရူပိယာ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ကထာယ=စကားကို၊ နိကာမလာဘီ =မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အင်္ဂိစ္ဆလာဘီ= မပင်မပန်း ချမ်းသာစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အကသိရလာဘီ= ပြန်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (အပ္ပိစ္ဆကထာစသည် တို့ နိကာမလာဘီစသည် မဖြစ်ခြင်းနှင့် သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း အားမထုတ် ခြင်း သဘောတရားသည်)။ပ။ ဗဟုကိစ္စော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဗဟုက ရဏီယော=သည်၊ ကိကရဏီယေသု=တို့၌၊ ဝိယတ္တော=သည်၊ န ဟောတိ= မဖြစ်၊ [စာပိုဒ် (၂၂၃)အတိနိဝါသသုတ်၌ "န ဗျတ္တော"ဟု န ပဋိသေပေင်ပါ၏] ပဋိသလ္လာနံ=ကို၊ န ရိစ္ဆတိ=မပယ်စွန့်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌမော=ရှေးဦးစွာ သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ (အလုပ်ကိစ္စ မများမူ၍ သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်း ကို အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤသဘောတရားသည်) သေခဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော =၏၊ အပရိဟာနာယ=ငှာ၊ သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော မဆုတ်ယုတ် ကြောင်း တရားကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=အံ့)သေခေါ=သော၊ ဘိက္ခု= သည်၊ အပ္ပမတ္တကေန=သော၊ ကမ္မေန=ဖြင့်၊ ဒိဝသံ=ကို၊ န အတိနာမေတိ= မကုန်လွန်စေ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=သော၊ အယံဓမ္မော=သည်၊ (အနည်း

ငယ်သော လုပ်ငန်းကိစ္စကလေးဖြင့် နေ့အချိန်ကို မကုန်လွန်စေမူ၍ သမာဓိ
 ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်။ပ။ သေခေါ်=
 သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနုနုလောမိကေန=သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန=ဖြင့်၊ ဂဟဋ္ဌ-
 ပဗ္ဗဇိတေဟိ=တို့နှင့်၊ အသံသဋ္ဌော=မပေါင်းသင်း မဆက်ဆံဘဲ၊ ဝိဟရတီ=နေ၏
 ။ပ။ ဂါမံ=သို့၊ န ပဝိသတိ=မဝင်၊ အတိဒိဝါ=၍၊ ဝါ=၌၊ န ပဋိက္ခမတိ=
 ကျောင်းသို့ ပြန်လာသည်မဟုတ်။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) ဒသမံ=
 ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ထေရဝဂ္ဂေါ=
 ထေရဝဂ်တည်း။

(၁၁) ၅-ကကုဓဝဂ်

၂-ခုတိယသမ္ပဒါသုတ်

၉၂။ [ပဋ္ဌမသုတ်ကို ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၀၅ ကြည့်] သီလသမ္ပဒါ=သီလ
 နှင့် ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ=သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ သမာဓိ
 သမ္ပဒါ=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း။ပ။ ဝိမုတ္တိသမ္ပဒါ=ကိလေသာတို့မှ
 လွတ်မြောက်သော အရိယဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း လည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိဉာဏ
 ဒဿနသမ္ပဒါ=အရိယဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ
 ခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ပ။ဒုတိယံ။

၃-ဗျာကရဏသုတ်

၉၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အညာဗျာကရဏာနိ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထုတ်ဖော် ပြော
 ကြားခြင်းတို့သည်၊ ဣဓာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊
 ကတဓာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ မန္တတ္တာ=အသိဉာဏ်ကင်း၊ ထုံဖျင်းသည် အဖြစ်
 ကြောင့်၊ မောမူဟတ္တာ=အလွန်တွေဝေသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ်
 ကို၊ ဗျာကရောတိ=ပြောကြား၏၊ ပါပိစ္ဆော=(လောဘဟူသော)ယုတ်မာသော
 အလိုရမ္မက်ရှိသည်၊ ဣတ္ထာပကတော=အလိုဆိုးသည် သမ္မာအာဇီဝမှ ကင်းကွာ
 အောင် ပြုအပ်သည်၊ ဝါ=အလိုဆိုးသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်၊ [ဣတ္ထာ=အလို
 ဆိုးသည် + အပ=ကင်းကွာအောင် + ကတ=ပြုလုပ်အပ်သူ၊ အပကတ=လွှမ်းမိုး
 နှိပ်စက်ခံရသူ]ဟူတွာ=ဖြစ်၍၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဗျာကရောတိ=၏၊ ဥမ္မာဒါ
 =ရှူးသွပ်ခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းကြောင့်။ပ။ အဓိမာနေန=
 (အရဟတ္တဖိုလ်ကို) ငါရအပ်ပြီဟု မှတ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ [အဓိ (အဓိဂတံ)=
 အရဟတ္တဖိုလ်ကို ငါရအပ်ပြီဟု၊ ဓာန=မှတ်ထင်ခြင်း]။ပ။သမ္ပဒေဝ=အကြောင်း
 မှန်၊ နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်သာလျှင်၊ အညံ=ကို၊ ဗျာကရောတိ=၏။ပ။ တတိယံ။

☰

၉၄(စာပိုဒ်)။ ၄-ဖာသုဝိဟာရသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖာသုဝိဟာရာ=ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ကြောင်း တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ [ထို့နောက် ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ-၁၉၊ ၂၀ နှင့် ၃၃ ကြည့်] စတုတ္ထံ။

၉၅(စာပိုဒ်)။ ၅-အကုပ္ပသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေတို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ န စိရဿေဝ=မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ အကုပ္ပံ=ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကြောင့် မပျက်စီးနိုင်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇာတိ=ထိုးထွင်းသိ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ န စိရဿေဝ=လျှင်၊ အကုပ္ပံ=ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇာတိ=နည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [စာမျက်နှာ-၁၉၅၊ ၂၀၀၊ ၂၀၁ ကြည့်]။ပ။ ယထာဝိမုတ္တံ=သော၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ =ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-သုတရေသုတ်

၉၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အာနာပါနဿတိ=အာနာပါနဿတိကို၊ ဝါ=ထွက်လေ ဝင်လေကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သောသတိကို၊ အာသေဝန္တော=မှီဝဲလသော်။ပ။ အပ္ပဋ္ဌော=နည်းသော အားထုတ်ဖွယ်လုပ်ငန်းရှိသည်၊ အပ္ပကိစ္စော=နည်းသော ပြုလုပ်ဖွယ်ကိစ္စရှိသည်၊ [ဤနှစ်ပုဒ်မှာ ပရိယာယ်သာတည်း၊ အပ္ပဋ္ဌံ အတ္ထသဒ္ဓါသည် လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော အနက်ကို ဟော၏] သုဘရော=ချမ်းသာသဖြင့် မွေးမြူအပ်သည်၊ ဇီဝိတပရိက္ခာရေသု=အသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်း အဆောက်အဦ ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌၊ သုသန္တောသော=ကောင်းစွာ ရောင့်ရဲနိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပ္ပါဟာရော=နည်းသော အစာအာဟာရရှိသည်၊ အနောဒရိကတ္တံ=ဝမ်းဗိုက်ကြီးမား အစားကြူးသူ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=အထပ်ထပ်အားထုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဥဒရံ အဿ အတ္ထိတိ သြဒရိကော=ဝမ်းဗိုက်ရှိသူ၊ ဝမ်းဗိုက်ကြီး၍ အစားကြူးသူ၊ န သြဒရိကော အနောဒရိကော၊ တဿ ဘာဝေါ အနောဒရိကတ္တံ] အပ္ပမိဒ္ဓေါ=နည်းသောအိပ်ခြင်းရှိသည်၊ ဇာဂရိယံ=နိုးကြားသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ယထာဝိမုတ္တံ=သော၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

☰

၉၇(စာပိုဒ်)။ ၇-ကထာသုတ်။ ။အာနာပါနဿတိ=ကို၊ ဘာဝေန္တော=ဖြစ်ပွားစေလသော်၊ နစိရဿေဝ=လျှင်၊ အကုပ္ပံ=ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇာတိ=၏။ပ။ သတ္တမံ။

၉၈(စာပိုဒ်)။ ၈-အာရညကသုတ်။ ။ဗဟုလိကရောဇ္ဇော=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုလသော်။ပ။ အာရညကော=တော၌နေသည်။ ပန္နသေနာသနော= အလွန်ဝေးကွာခြား အစွန်အဖျားကျသော အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းနေပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-သီဟသုတ်

၉၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မိဂရာဇာ=သားကောင်တို့၏ ဘုရင်မင်းဖြစ်သော၊ သီဟော =ကေသရခြင်္သေ့သည်။ ဝါ=လည်ဆံမွေးရှိသော ခြင်္သေ့သည်။ သာယနသမယံ =ညနေချမ်းအခါ၌၊ အာသယာ=(ရွှေဂူစသော) နေရာဌာနမှ၊ နိက္ခမတိ=ထွက်၏။ အာသယာ=မှ၊ နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခဲ့ပြီး၍၊ ဝိဗ္ဗတိ=ကွန်မြူးစံပယ်၏။ ဝါ= ကိုယ်ဟန်ပြ၏။ ဝိဗ္ဗိတွာ=ကွန်မြူးစံပယ်ပြီး၍၊ ဝါ=ကိုယ်ဟန်ပြပြီး၍၊ သမန္တာ =ပတ်ပတ်လည်၌၊ စတုဒ္ဒိသံ=အရပ်လေးမျက်နှာကို၊ အနုဝိလောကေတိ= စောင့်ငဲ့ လှည့်ကာကြည့်၏။ပ။ အနုဝိလောကေတွာ=စောင့်ငဲ့လှည့်ကာ ကြည့်ပြီး၍၊ တိက္ခတ္တံ=သုံးကြိမ်၊ သီဟနာဒံ=ခြင်္သေ့ဟောက်ခြင်းကို၊ နဒတိ=ဟောက်၏။ပ။ နဒိတွာ=ဟောက်ပြီး၍၊ ဂေါစရာယ=အစာအကျိုးငှာ၊ ပက္ကမတိ=ထွက်ခွာသွား၏။ သော=ထိုခြင်္သေ့သည်။ ဟတ္ထိဿ=ဆင်အား၊ ပဟာရံ=ရိုက်နှက်ကိုက်ခဲခြင်းကို၊ စေ ဒေတိ=အကယ်၍ပေးငြားအံ့ (စေ သတိပိ=ဤသို့ပေးသည် ဖြစ်လျှင်လည်း) သက္ကစ္စံ ဧဝ=ဂရုစိုက်၍သာလျှင်၊ ဝါ=မလွဲချော်စေမူ၍ သာလျှင်၊ ပဟာရံ=ကို၊ ဒေတိ=၏။ အသက္ကစ္စံ=ဂရုစိုက်မူ၍၊ ပဟာရံ=ကို၊ နော ဒေတိ=ပေးသည်မဟုတ်။

မဟိံသဿ=ကျွဲအား။ပ။ ဂဝဿ=နွားအား။ပ။ ဒီပိဿ=သစ်သား။ပ။ ခုဒ္ဒကာနံ=သေးငယ်ကုန်သော၊ ပါဏာနံ=သတ္တဝါတို့အား၊ အန္တမသော= အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ သသဗိဇ္ဇာရာနမ္ပိ=ယုံ ကြောင်တို့အားသော်မှလည်း၊ ပဟာရံ=ကို၊ စေ ဒေတိ=အကယ်၍ပေးငြားအံ့၊ (စေ သတိပိ=လည်း) သက္ကစ္စံ ဧဝ=လျှင်၊ ပဟာရံ=ကို၊ ဒေတိ=၏။ အသက္ကစ္စံ=၍၊ ပဟာရံ=ကို၊ နော ဒေတိ= ပေးသည်မဟုတ်၊ တံ=ထိုသို့ ဂရုစိုက် ရိုက်နှက်ကိုက်ခဲခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်းဟူမူ၊ မေ=ငါ၏၊ ယောဂ္ဂပထော ° =

၁။ ယောဂ္ဂပထော။ ။ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ယောဂ္ဂပထောကို "ကတယောဂ္ဂပထော"ဟုသာ ဖွင့်၏။ ယောဂ္ဂသဒ္ဒါ၊ ပထသဒ္ဒါတို့သည် မည်သည့် အနက် ဟောကြသည်ဟု သိသာထင်ရှားအောင် မဖွင့်ပြ၊ ဤနေရာနှင့် ထပ်တူဖြစ်သော ဝေရဉ္စကဏ္ဍ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ "ယထာ ဟိ သီဟော မိဂရာဇာ"။ပ။ ခုဒ္ဒကေ ဝါ မဟန္တေ ဝါ ပါဏေ ကေသဒိသေနော ဝေဂေန ဓာဝတိ၊ တံ ကိဿ ဟေတု? မာ မေ ဒေဝေါ ပရိဟာယိတိ"ဟူ၍ ဥပမာပြထားရာ၌ "ဝေဂ၊ ဧဝ=အရှိန်အဟုန်"ဟု သုံးနှုန်းထား၏။ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌ ယောဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ထိုဝေဂ၊

ပြုလုပ်အပ်သော ယာဉ်သွားလမ်းကြောင်းသည်၊ ဝါ=အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ အရှိန်အဟုန်၏ လမ်းကြောင်းသည်၊ မာ နဿ=မပျက်စီးစေသတည်း၊ ဣတိ= ဤသို့ ယောဂ္ဂပထ မပျက်စေလိုသောကြောင့်ပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီဟောတိ ဧတံ=ခြင်္သေ့ဟူသော ဤနာမည်သည်၊ [တထာဂတဿ+ဧတံ] အရဟတော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ ဝါ=လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ ရှိခိုးဦးခိုက် အပူဇော်ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဓိဝစနံ =နာမည်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိသာယ= ပရိသတ်အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ယံ ဒေသေတိ=အကြင် ဟောတော်မူ၏၊ ဣဒံ= ဤသို့ တရားဟောတော်မူခြင်းသည်၊ အဿ=ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သီဟနာဒသ္မိံ

ဝေသဒ္ဓါတို့နှင့် အနက်တူ ပရိယာယ်သဒ္ဓါ ဖြစ်သင့်၏၊ ယောဇနီယန္တိ ယောဂ္ဂံ= အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ အရှိန်အဟုန်။ ပထ=လမ်းကြောင်းလမ်းစဉ်။ ယောဂ္ဂဿ ပထော ယောဂ္ဂပထော။ ဤနေရာ၌ လမ်းကြောင်း(လမ်းစဉ်)ဟူသည် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် ထုံးတမ်းစဉ်လာဟုပင် ဆိုလိုသည်ဖြစ်ရကား အားထုတ်ပြုလုပ်အပ်သော လုံ့လဝီရိယ အရှိန်အဟုန်၏ အစဉ်အလာကို ယောဂ္ဂပထဟု ဆိုလို၏။

တနည်း-မြားပစ်လေ့ကျင့်မှုနှင့်စပ်၍ “အကတဟတ္ထော အကတယောဂေါ အကတုပါသနော”ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်(၉၉)၏ အဋ္ဌကထာ (ပ-၁၅၂)၌ “အကတယောဂေါတိ တိဏပုဉ္ဇမတ္တိကာပုဉ္ဇာဒီသု အကတပရိစယော”ဟူ၍ ယောဂ္ဂသဒ္ဓါ၏ အလေ့အကျက်ဟူသော ပရိစယအနက်ကို ပြထား၏၊ ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်၌လည်း ထိုပရိစယအနက်ကိုယူ၍ “ယောဂ္ဂပထော= အားထုတ်ပြုလုပ်အပ်သော အလေ့အကျက် အစဉ်အလာလမ်းကြောင်းသည်”ဟုလည်း အနက်ဆိုနိုင်၏၊ ဤကား အလားတူ အခြားနေရာများကို ထောက်ဆ၍ ဖြစ်သင့်သော အနက်ကို ရှာကြံရခြင်းတည်း။

သို့သော် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ယောဂ္ဂသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို အထူးတလည် မဖွင့်သည်ကို ထောက်လျှင်ကား ထိုယောဂ္ဂသဒ္ဓါ၏ အနက်မှာ မကြာမကြာ တွေ့နေ ရ၍ ပေါ်လွင်ထင်ရှားလွယ်ကူသောအနက် တခုခုသာ ဖြစ်သင့်၏၊ ထိုအနက်မှာ တခြားမဟုတ်၊ “ယာနဉ္စ ဝါဟနံ ယောဂ္ဂံ၊ သဗ္ဗဟတ္ထာဒီဝါဟနေ”ဟူသော အဘိဓာန် ဂါထာ (၃၇၅)နှင့်အညီ ယာနသဒ္ဓါ၏ ယာဉ်၊ ရထား၊ ဆင်ယဉ် မြင်းယာဉ် စသော အနက်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယောဂ္ဂပထ=ယာဉ်သွားလမ်းကြောင်း”ဟူ၍ နိဿယခန်း ၌ အနက်ပြန်ဆိုလိုက်ခြင်း ဖြစ်၏၊ ထိုယာဉ်သွားလမ်းကြောင်းဟူသည်လည်း တခြား မဟုတ်၊ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဝေဂ ဝေ ပရိစယတို့ပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နိဿယခန်း၌ ပြန်ဆိုထားသော အနက်နှစ်မျိုးမှာ အဓိပ္ပာယ်အတူတူပင် ဖြစ်ပါသည်။

=ခြင်္သေ့ဟောက်ခြင်းမည်သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ [သီဟနာဒသ္မိံ သ္မိဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်၌ သက်ပါ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=သည်။ ဘိက္ခုနီနံ=ရဟန်းတို့အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ စေ ဒေသေတိ=အကယ်၍ဟောငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့ဟောသည် ဖြစ်လျှင်လည်း) တထာဂတော=သည်။ သက္ကစ္စညေဝ=ရိုသေလေးစား ဂရုထား၍သာလျှင်၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေတိ=ဟောကြားတော်မူ၏။ အသက္ကစ္စံ=မလေးမစား ဂရုမထားမူ၍၊ နော ဒေသေတိ=ဟောကြားတော်မူသည် မဟုတ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=သည်။ ဘိက္ခုနီနံ=ရဟန်းမတို့အား။ပ။ ဥပါသကာနံ=သီတင်းသည် ဒါယကာတို့အား။ပ။ ဥပါသိကာနံ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမတို့အား။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=သည်။ ပုထုဇ္ဇနာနံ=ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ အန္တမသော=အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ အနုဘာရနေသာဒါနမ္ပိ=သူတောင်းစားနှင့် ငှက်မုဆိုးတို့အားသော်မှလည်း၊ [အနုကို ယဝဘတ္တ(မယောထမင်း)ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ အနု ဘာရော ဧတေသန္တိ အနုဘာရာ=မယောထမင်း (အစားအစာ)ဟူသော တာဝန်ရှိနေသူများ၊ အစားအစာအတွက် တာဝန်တက် ဒုက္ခရောက်နေသူများ၊ တောင်းစားနေရသူများ] ဓမ္မံ=ကို၊ စေ ဒေသေတိ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=လည်း) သက္ကစ္စညေဝ=လျှင်၊ တထာဂတော=သည်။ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေတိ=၏။ အသက္ကစ္စံ=၍၊ နော ဒေသေတိ=ဟုတ်၊ တံ=ထိုသို့ ရိုသေလေးစား ဂရုထား၍ ဟောတော်မူခြင်းသည်။ ကိဿ ဟေတု=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=သည်။ ဓမ္မဂရု=တရားဟူသော အလေးဂရုပြုဖွယ်ရှိတော်မူ၏။ ဓမ္မဂါရဝေါ=တရားတော်၌ ရိုသေလေးစားခြင်းရှိတော်မူ၏။ ဣတိ=ထို့ကြောင့် ပေတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) နဝမံ။

၁၀-ကကုဓထေရသုတ်

၁၀၀။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤကကုဓထေရသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=(မြတ်စွာဘုရား အထံတော်မှ) နာယူမှတ်မိထားအပ်ပါပြီ။ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ သုတံ=နာယူမှတ်မိထားအပ်သနည်းဟူမူ) ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကောသမ္ပိယံ=ကောသမ္ပိမြို့အနီး၌၊ ယောသိတာရာမေ=ယောသိတကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ [အာရာမ=အာရာမ်၊ ဝါ=ကျောင်းတိုက်] တေနခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ကောသမ္ပိမြို့အနီး ယောသိတကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မတော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၏။ ဥပဋ္ဌာကော=အလုပ်အကျွေး ဒါယကာဖြစ်သော၊ ကကုဓောနာမ=ကကုဓ မည်

သော၊ ကောလိယပုတ္တော=ကောလိယမင်းသားသည်၊ အရုနာ=မကြာမတင်
 ယခုအခါ၌ပင်၊ ကာလင်္ကတော=ကွယ်လွန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အညတရံ=
 တခုသော၊ မနောမယံ=ဈာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယံ=ဗြဟ္မာ အပေါင်းသို့၊
 ဝါ=ဗြဟ္မာ့ ပြည်သို့၊ ဥပပန္နော=လားရောက်ပြီ၊ [ဤ၌ ကာယသဒ္ဓါသည်
 သမူဟအနက်နှင့် နိဝါသအနက်ဟောတည်း၊ ဣတိဝုတ်၌၊ ၂၄၂]

ဒွေ ဝါ=နှစ်ခုသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တီဏိ ဝါ=သုံးခုသော်လည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ မာဂဓကောနိ=မာဂဓတိုင်းပြည်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဂါမက္ခေတ္တာနိ
 သေယျထာပိ=ရွာနယ်ပယ်အုပ်စုတို့ကဲ့သို့၊ တဿ=ထိုကကုဗြဟ္မာ၏၊ ဝေရူပေါ=
 ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဝါ=ဤမျှလောက် (သုံးဂါဝုတ်ပမာဏ) ကြီးမားလှသော၊
 အတ္တဘာဝပဋိလာဘော=ရရှိထားအပ်သော ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊
 သော=ထိုကကုဗြဟ္မာသည်၊ တေန အတ္တဘာဝပဋိလာဘေန=ထိုရရှိထားအပ်
 သော ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ နေဝ ဗျာဗာဓေတိ=မတိုက်ခိုက်မိ
 စေ၊ ပရံ=သူတပါးကိုလည်း၊ န ဗျာဗာဓေတိ=မတိုက်ခိုက်မိစေ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ကကုဓော=ကကုဓမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တော=
 နတ်သားသည်၊ ဝါ=ဗြဟ္မာသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ မဟာ-
 မောဂ္ဂလ္လာနော=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊
 ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏၊ ဝါ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=
 သွားပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံ=အရှင်မဟာ
 မောဂ္ဂလ္လာန်ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့်
 တခုသောနေရာ၌၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတော=ရပ်နေပြီးသော၊
 ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=
 လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)။

☰

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဒေဝဒတ္တဿ=ဒေဝဒတ်မှာ၊ “အဟံ=ငါသည်၊
 ဘိက္ခုသံဃံ=ရဟန်းအပေါင်းကို၊ ပရိဟရိဿာမိ=စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းအံ့၊ ဝါ=
 ဦးစီးဦးဆောင်ပြုလုပ်အံ့” ဣတိ=ဤသို့၊ ဝေရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော၊
 ဣတ္ထာဂတံ=စိတ်အလိုဆိုးသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ=ဖြစ်ပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ သဟစိတ္တုပ္ပါဒါ စ=
 ထိုစိတ်အလိုဆိုးဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက်သာလျှင်၊ ဒေဝဒတ္တော=ဒေဝဒတ်သည်၊
 တဿ ဣဒ္ဓိယာ=ထိုတန်ခိုးမှ၊ ပရိဟိနော=လျှောက်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=
 လျှောက်ပြီ၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=
 လျှောက်ပြီ၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ ဝတွာ=လျှောက်ပြီး၍။ပ။ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေ
 ကို၊ ကတွာ=ပြုပြီး၍၊ တတ္ထေဝ=ထိုလျှောက်ထားရာ အရပ်၌ပင်လျှင်၊ အန္တရဓာယံ
 =ကွယ်ပျောက်သွားပြီ။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ မမံ=တပည့်တော်၏၊ ဥပဋ္ဌာကော=သော၊ ကကုဓောနာမ=သော၊ ကောလိယပုတ္တော=သည်။ပ။ ဥပပန္နော=လားရောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အထ ခေါ်=၌၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ (အသ္မိ=ရှိ၏) တေန=ထိုတပည့်တော်ရှိရာအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ= ရောက်လာပြီး၍၊ မံ=တပည့်တော်ကို။ပ။ အန္တရုဓာယိ=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ =လျှောက်ထားပြီ) မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ [ယံ ကိဉ္စိ စသော အာကာရံဝါကျကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးမည်] ယံကိဉ္စိ=တစုံတခုသောစကားကို၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်၊ ဘာသတိ=ပြောဆို၏၊ သဗ္ဗံ=အားလုံးသော၊ တံ=ထိုစကားသည်၊ တထေဝံ=ထိုပြောသည့်အတိုင်း မလွဲကေန် အမှန်ချည်းသာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အညထာ=တမျိုးတခြား အလွဲအမှားအားဖြင့်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ [အစဝါကျကို အနက်ပေးအံ့] တေ=သင်သည်၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=ကို၊ စေတသာ=အသင်၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=သူ၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=ပိုင်းခြား၍၊ ဝိဒိတော ကိ ပန=သိအပ်ပြီးပြီလော၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ။)

ဘန္တေ=ရား၊ ယံ ကိဉ္စိ=ကို၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=သည်၊ ဘာသတိ=၏။ပ။ အညထာ=ဖြင့်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ ကကုဓော=သော၊ ဒေဝပုတ္တော=ကို၊ စေတသာ=တပည့်တော်၏ စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=သူ၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=၍၊ ဝိဒိတော=သိအပ်ပြီးပါပြီ၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ဧတံ ဝါစံ=အဲဒီစကားကို၊ ရက္ခဿု=(မပေါက်ကြားအောင်) စောင့်စည်းလော၊ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ ဧတံ ဝါစံ=ကို၊ ရက္ခဿု=လော၊ ဣဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ သော မောယပုရိသော =(ဈာန်နှင့် မဂ်ဖိုလ်၊ မသိုမမှီး)ထိုအချည်းနှီးယောက်ျားသည်၊ အတ္တနာဝ=ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ပါတုကရိဿတိ=ထင်ရှားပြုလတ္တံ့။

မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ လောကသ္မိ=သတ္တလောက၌၊ ပဉ္စ=ငါးဦးကုန်သော၊ ဣမေ သတ္တာရော=ဤဂိုဏ်းဆရာတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ [သတ္တာရောတိ ဂဏသတ္တာရော။ သာရတ္ထဋီ၊ တ-၄၁၄] သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးဦးကုန်သော၊ (ဣမေ သတ္တာရော=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ 'သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ) မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ဣမေ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ သတ္တာ=ဂိုဏ်းဆရာသည်၊ အပရိသုဒ္ဓသီလော=မစင်ကြယ်သော သီလရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်ပါလျက်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓသီလော=စင်ကြယ်သောသီလရှိသူသည်၊ အမှီ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=

ဤသို့၊ ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံ၏။ မေ=ငါ၏။ သီလံ=သည်။ ပရိသုဒ္ဓံ=စင်ကြယ်၏။ ပရိယောဒါတံ=ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်၏။ ဝါ=အပြည့်အစုံဖြူစင်၏။ အသံကိလိဋ္ဌံ =မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိဇာနာတိ=ဝန်ခံ၏။)

တမေန(တံ နေန)=ထိုဂိုဏ်းဆရာကို၊ သာဝကာ=သူ၏ တံပည့်တို့သည်။ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဇာနန္တိ=သိကြကုန်၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဇာနန္တိ=သိကြကုန်သနည်း ဟူမူ) အယံ ဘဝံ သတ္တာ=ဤအရှင်ဂိုဏ်းဆရာကြီးသည်။။ပ။ အသံကိလိဋ္ဌံ= မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ(ပဋိဇာနာတိ=၏) ပန=သို့သော်လည်း၊ မယံ=ငါတို့သည်။ ဂိဟိနံ=လူတို့အား၊ စေ အာရောစေယျာမ=အကယ်၍ ထုတ်ဖော်ပြောကြားကုန် ငြားအံ့၊ (ဧဝံ အာရောစေန္တေသု=ဤသို့ ထုတ်ဖော်ပြောကြားကုန်လသော်) အဿ= ထိုဂိုဏ်းဆရာ၏။ မနာပံ=စိတ်ကျေနပ် မြတ်နိုးဖွယ်သည်။ န အဿ=မဖြစ်တော့ ရာ၊ [နာဿဿ=န+အဿ+အဿ] ပန=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ ယံ=အကြင် အကြောင်းအရာသည်။ အဿ=ထိုဂိုဏ်းဆရာ၏။ အမနာပံ=မမြတ်နိုးဖွယ်သည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ကယံ=အဘယ်ကြောင့်၊ နံ=ထိုဂိုဏ်းဆရာကို၊ တေန=ထို မြတ်နိုးဖွယ်အကြောင်းအရာဖြင့်၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ သမုဒါစရေယျာမ=ပြော ကြားကုန်အံ့နည်း။

ပန=ဥဲ့ညှာထောက်ထားဖွယ် ရှိသေးသည်ကား၊ (အယံ သတ္တာ=ဤဂိုဏ်း ဆရာသည်၊ အမှာကံ=ငါတို့အား) စိဝရ ပရိက္ခာရေန=သင်္ကန်း..... ဆေးဖြင့်၊ [နာ-၁၉၉ ကြည့်] သမ္ပန္နတိ=မြတ်နိုးသမှု ပြုစုပေးလှူ၏။ [တနည်း- ပရေဟိ=တပါးတခြားသောသူတို့သည်၊ အယံ သတ္တာ=ဤဂိုဏ်းဆရာကြီးကို။

၁။ သမ္ပန္နတိ-ကတ္ထုရုပ်, ကမ္မရုပ်။ ။ “သမ္ပန္နတိတိ သမ္မာနံ ကရောတိ” ဟူ၍ ဤသုတ် အဋ္ဌကထာဖွင့်၍ ဝိနည်းစုဋ္ဌဝါသံဃာဒကက္ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ(၁၁၁)၌ “သမ္မာနေတိ” ဟု ဖွင့်၏။ သံပုဗ္ဗ မနဓာတ် ဒိဝါဒိယပစ္စည်း၊ ထိုယပစ္စည်းကို ပုဗ္ဗရုပ်ပြု ဟု ကြံပြီးလျှင် ရဿသရဖြင့် ရှိသော ထိုမနဓာတ်သည် ဒီဃသရဖြင့်ရှိသော မာနဓာတ် ၏ ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း (ပေမန)အနက်ကို ဟောသည် (သို့မဟုတ်) မာနဓာတ်မှ ဒီဃသရကို ရဿပြုထားသည်ဟု ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်၏ အာဆော်ကို ဖော်ထုတ်သင့်၏။ ပါစိတျာဒိယောဇနာ (၅၁၇)၌မူ “သမ္မာနေတိ” ဟု စုရာဒိဂဏိကဓာတ်ဖြင့် ဆိုလိုလျက် “သမ္ပန္နတိ” ဟု ဒိဝါဒိဂဏိကဓာတ်ဖြင့် ဆိုထားသည်ကို ပြလို၍ “သမ္မာနေတိ” ဟု ဖွင့်သည်ဟု အဋ္ဌကထာအာဆော်ကို ဖော်ကာ မကြံစည်အပ် မကြံစည်နိုင်သော (အစိန္တေယျ) ပါဠိတော်နည်းဖြစ်သည်ဟု မိန့်ဆိုထား၏။ ထိုယောဇနာအလို ဒီဃသရ ရှိသော မာနဓာတ် ဒိဝါဒိယပစ္စည်းတည်း။

သာရတ္ထဋီကာ(တ၊ နာ-၄၁၄) ဝိမတိဋီကာ (၃-၂၅၃)တို့၌ “ပရေဟိ ဝါ အယံ သတ္တာ သမ္မာနိယတိတိ အတ္ထော” ဟု သမ္ပန္နတိပုဒ်ကို ကမ္မရုပ်အဖြစ်ဖြင့် တနည်း ဖွင့်ထားသေး၏။ ထိုအတိုင်းလည်း နိဿယခန်း၌ အနက်ပေးထား၏။

စိဝရ.....ကွာရေန=ဖြင့်၊ သမ္ပန္နတိ=မြတ်နိုးသမှု ပြုစုပေးလှူအပ်၏။ ယံ(ကမ္မံ)=
 အကြင်အမှုလုပ်ငန်းကို၊ တုမော=ထိုဂိုဏ်းဆရာကြီးသည်၊ ကရိဿတိ=ပြုလတ္တံ့
 ငြားအံ့၊ တုမောဝ=ထိုဂိုဏ်းဆရာကြီးသည်သာလျှင်၊ တေန(ကမ္မေန)=ထိုအမှု
 လုပ်ငန်းဖြင့်၊ ပညာယိဿတိ=ထင်ရှားလိမ့်မည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဇာနန္တိ=သိနား
 လည်ထားကြကုန်၏) [ပြန်စပ်သည်] မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ဝေရူပံ=ဤသို့
 သဘောရှိသော၊ သတ္တာရံ=ဆရာကို၊ သာဝကာ=တပည့်တို့သည်၊ သီလတော=
 သီလမှ၊ ဝါ=သီလမစင်ကြယ်မှုဖြင့် ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခံရခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ=ကာကွယ်
 စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏၊ စ ပန=ပြီးတော့လဲဘဲ၊ ဝေရူပေါ=ဤသို့သဘောရှိသော၊
 သတ္တာ=ဆရာသည်၊ သာဝကေဟိ=တပည့်တို့ထံမှ၊ [ပစ္စာသီသတိဋ္ဌိစပ်]
 သီလတော=မှ၊ ဝါ=မှ၊ ရက္ခံ=ကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုကို၊ ပစ္စာသီသတိ=
 မျှော်လင့်တောင့်တ၏။

မောဂ္ဂလ္လာန=မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဂိုဏ်း
 ဆရာတဦးကား၊ ဣဓ=ဋ္ဌ၊ ဧကစ္စော=သော၊ သတ္တာ=ဂိုဏ်းဆရာသည်၊
 အပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ=မစင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်ပါလျက်၊
 (အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ=စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသည်၊ အမှိ=
 ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိဇာနာတိ=၏၊ မေ=ငါ၏၊ အာဇီဝေါ=အသက်မွေးမှု
 သည်၊ ပရိသုဒ္ဓေါ=စင်ကြယ်၏၊ ပရိယောဒါတော=၏၊ ဝါ=၏၊ အသံကိလိဋ္ဌာ=
 မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိဇာနာတိ=၏)။ပ။ အာဇီဝတော=အသက်မွေးမှုမှ၊
 ဝါ=အသက်မွေးမစင်ကြယ်မှုဖြင့် ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခံရခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ=ကာကွယ်စောင့်
 ရှောက်ကြကုန်၏။ပ။

အပရိသုဒ္ဓမ္မဒေသနော=မစင်ကြယ်သော တရားဟောပြောမှုရှိသည်၊
 သမာနော=လျက်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓမ္မဒေသနော=စင်ကြယ်သောတရား
 ဟောပြောမှုရှိသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏။ပ။ မေ=ငါ၏၊ ဓမ္မဒေသနာ=တရားဟောပြော
 မှုသည်၊ ဝါ=ဟောပြောအပ်သောတရားသည်၊ ပရိသုဒ္ဓါ=စင်ကြယ်၏(မဖောက်
 ပြန် မမှားယွင်း အပြစ်ကင်း၍ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၏)။ပ။ အသံကိလိဋ္ဌာ=
 မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိဇာနာတိ=၏)။ပ။ ဓမ္မဒေသနတော=တရားဟော
 ပြောမှုမှ၊ ဝါ=တရားဟောမှု မစင်ကြယ်ခြင်းဖြင့် သူတပါးတို့ကဲ့ရဲ့ စွပ်စွဲခြင်းမှ၊

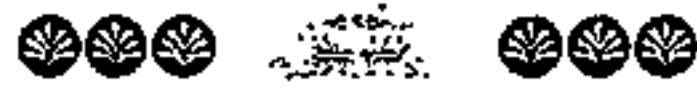
၁။ ယံ တုမော ကရိဿတိ။ ။ “ယံ တုမော ကရိဿတိတိ ယံ ဒေသာ(သော)
 ကရိဿတိ” ဟူသော ဤသုတ်အဋ္ဌကထာနှင့် ဝိနည်းစုဋ္ဌဝါအဋ္ဌကထာ(၁၁၁)။ တုမော
 သဟာ ဟောတိ နိဟိနပညောတိ သောပိ တေနော သဟာ ဟောတိ ဟိနပညော”
 ဟူသော မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်(၂၃၂)နှင့်အညီ တုမသဒ္ဓါသည် တ၊ ဧတဟူသော
 သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့နှင့် အနက်တူသော ရုဋ္ဌိပုဒ်ဖြစ်သည်ဟု သိနိုင်၏။ တုမောတိ ရုဋ္ဌိ
 သဒ္ဓေါ ဣဓ သောတိ သဗ္ဗနာမသဒ္ဓေန သဒိသတ္ထော၊ ပါစိတျာဒိယောနော(၅၁၇)။

ရက္ခန္တိ=ကုန်၏။ပ။ အပရိသုဒ္ဓဝေယျာကရဏော=မစင်ကြယ်သော ထုတ်ဖော်
 ပြောကြားမှုရှိသည်။ သမာနော=လျက်၊(အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓဝေယျာကရဏော
 =စင်ကြယ်သော ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုရှိသည်။ အမှိ=၏။ ဣတိ=သို့၊ ပဋိဇာနာတိ
 =၏။ မေ=ငါ၏။ ဝေယျာကရဏံ=ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုသည်။ ပရိသုဒ္ဓံ=စင်
 ကြယ်၏။ပ။ သာဝကာ=တို့သည်။ ဝေယျာကရဏတော=ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုမှ၊
 ဝါ=ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှု မစင်ကြယ်ခြင်းဖြင့် သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းမှ၊
 ရက္ခန္တိ=ကုန်၏။ပ။

အပရိသုဒ္ဓဉာဏဒဿနော=မစင်ကြယ်သော ဉာဏ်အမြင်ရှိသည်။
 သမာနော=လျက်၊ (အဟံ=သည်)ပရိသုဒ္ဓဉာဏဒဿနော=စင်ကြယ်သောဉာဏ်
 အမြင်ရှိသူသည်။ အမှိ။ပ။ မေ=ငါ၏။ ဉာဏဒဿနံ=ဉာဏ်အမြင်သည်။
 ပရိသုဒ္ဓံ=စင်ကြယ်၏။ပ။ ဉာဏဒဿနတော=ဉာဏ်အမြင်မှ၊ ဝါ=ဉာဏ်အမြင်
 မစင်ကြယ်မှုဖြင့် ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခံရခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ။ပ။ ပစ္စာသီသတိ=၏။ မောဂ္ဂလ္လာန=
 လ္လာန်၊ လောကသ္မိံ=ဦး၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ သတ္တာရော။ပ။

မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ ခေါ် ပန=အမှန်တကယ်ပင်၊ အဟံ=ငါသည်။
 ပရိသုဒ္ဓသီလော=စင်ကြယ်သောသီလရှိသည်။ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓသီလော=ရှိသည်။ အမှိ=ဖြစ်၏။ ဣတိ=သို့၊ ပဋိဇာနာမိ=
 ဝန်ခံ၏။ပ။ အသံကိလိဋ္ဌံ=မညစ်နွမ်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဋိဇာနာမိ=၏) မံ=ငါ့ကို၊
 သာဝကာစ=တပည့်တို့သည်လည်း၊ သီလတော=သီလမှ၊ ဝါ=သီလမစင်ကြယ်မှု
 ဖြင့် သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းမှ၊ နရက္ခန္တိ=မစောင့်ရှောက်ရတော့ကုန်၊ အဟံ
 စ=ငါသည်လည်း၊ ဝါ=ငါကလဲဘဲ၊ သာဝကေဟိ=တပည့်တို့ထံမှ၊ သီလတော=
 သီလမှ၊ ရက္ခန္တိ=ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို၊ န ပစ္စာသီသာမိ=မမျှော်လင့် မတောင့်
 တ၊ (အဟံ=ငါသည်) ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ=စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသည်။
 သမာနော=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ=သည်။ အမှိ။ပ။
 ဒသမော=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ကကုဓဝဂ္ဂေါ=
 ကကုဓဝဂ်တည်း။ပ။

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဍာသကော=သုတ်ငါးဆယ်အပေါင်း
 အစုသည်။ သမတ္ထော=ပြီးပြီ။

၃-တတိယပဏ္ဍာသက

(၁၁) ၁-ဗာသုဝိဗာရဓဂ်

၁-သာရဇ္ဇသုတ်

၁၀၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သေခဝေသာရဇ္ဇကရဏာ=သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကြောက်ရွံ့မှုကင်း ရဲတင်းရွှင်ပျသူ၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်ကုန်သော၊ (သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကင်းသော ကြောက်ရွံ့မှုရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏသောမနဿကို ပြုတတ် ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော) [စတုက္ကဏ္ဍစာပိုဒ် (၈)သုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၁၉)လည်းကြည့်] ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့ပေတည်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်း ဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [တနည်း-ဣမေ=ဤမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတရားတော် ၌၊ ပဋိပန္နကော=ကျင့်ကြံအားထုတ်သော၊ ဘိက္ခု=သည်] သဒ္ဓေါ=(ရတနာ မြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်မှု) သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီလဝါ=သီလရှိသည်၊ (ပါတိမောက္ခသံဝရသီလရှိသည်၊ ဝါ=စတုပါရီသုဒ္ဓိသီလ ရှိသည်)ဟောတိ=၏၊ ဗဟုဿုတော=များသော ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတရှိသည်၊ ဝါ=များစွာ ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော ကျမ်းဂန်ပိဋကတ် ပရိယတ်တရား ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော=အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ ဝါ=ပြည့်စုံစေအပ်ပြီးသော ဝီရိယရှိသည်၊ (သမ္ပပဓာန်လုံ့လဝီရိယရှိသည်) ဟောတိ =၏၊ ပညဝါ=ပညာရှိသည်၊ (ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာရှိသည်) ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿဒ္ဓဿ=(ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည် မှု) သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူမှာ၊ ယံ သာရဇ္ဇံ=အကြင် ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်၊ (အကြင် ကြောက်ရွံ့မှု စိတ်ဆင်းရဲမှုဟူသော ဒေါမနဿသည်) ဟောတိ=၏၊ သဒ္ဓဿ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူမှာ၊ တံ သာရဇ္ဇံ=ထိုကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ တဿာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူမှာ သာရဇ္ဇ ဖြစ်၍ သဒ္ဓါတရားရှိသူမှာ သာရဇ္ဇမဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) အယံ ဓမ္မော=ဤ သဒ္ဓါတရားသည်၊ သေခဝေသာရဇ္ဇကရဏော= သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကြောက်ရွံ့မှု ကင်း၊ ရဲတင်းရွှင်ပျသူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သောတရားပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသောသူမှာ၊ ယံ သာရဇ္ဇံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သီလဝတော= သီလရှိသောသူမှာ။ ပ။ တဿာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သီလမရှိသူမှာ သာရဇ္ဇဖြစ်၍ သီလရှိသူမှာ သာရဇ္ဇမဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်)အယံ ဓမ္မော=ဤသီလတရား သည်၊ သေခဝေသာရဇ္ဇကရဏော=တည်း။ ပ။

အပ္ပဿတဿ=နည်းသောပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူမှာ၊ ဝါ=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတ မရှိသူမှာ။ပ။ ဗဟုဿတဿ=များသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူမှာ။ပ။ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အပ္ပဿတပုဂ္ဂိုလ်မှာ သာရဇ္ဇဖြစ်၍၊ ဗဟုဿတပုဂ္ဂိုလ်မှာ သာရဇ္ဇမဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အယံ ဓမ္မော=ဤကျမ်းဂန်ပိဋကတ် ပရိယတ္တိ ဓမ္မသုတဟူသောတရားသည်။ပ။ကုသီတဿ=စက်ဆုပ်ဖွယ် တွန့်ဆုတ်သောသူမှာ၊ ဝါ=ပျင်းရိသူမှာ။ပ။အာရဒ္ဓဝီရိယဿ=ရှိသောသူမှာ။ပ။ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပျင်းရိသူမှာ သာရဇ္ဇဖြစ်၍၊ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသူမှာ သာရဇ္ဇမဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အယံဓမ္မော=ဤဝီရိယတရားသည်။ပ။ဒုပ္ပညဿ=ပညာမရှိသောသူမှာ။ပ။ပညဝတော=ပညာရှိသောသူမှာ။ပ။ တသ္မာ=ကြောင့်၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ သေခဝေသာရဇ္ဇ ကရဏော=ပေတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေခဝေသာရဇ္ဇကရဏာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ=ပဌမသုတ်တည်း။

၂-ဥဿင်္ဂီတသုတ်

၁၀၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အပိ=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=အလွန်အကျွံပြောရလျှင်၊ အကုပ္ပဓမ္မော=ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကြောင့် မပျက်စီးနိုင်သော အရဟတ္တဖိုလ်တရားရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမာနောပိ=ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ [အကုပ္ပ=မပျက်စီးနိုင်သော+ဓမ္မ=အရဟတ္တဖိုလ်တရား (ရှိသောရဟန္တာ)] ပါပဘိက္ခုတိ=ယုတ်မာသောရဟန်းဟူ၍၊ ဥဿင်္ဂီတပရိသင်္ဂီတော=မယုံသင်္ကာ တွေးတောအပ် ယုံမှားအပ်သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ဘိက္ခု=သည်၊ပါပဘိက္ခုတိ=ဟူ၍၊ဥဿင်္ဂီတပရိသင်္ဂီတော=သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝေသိယာဂေါစရော ဝါ=ပြည့်တန်ဆာမဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏ [ဝေသိယာ=ပြည့်တန်ဆာမဟူသော+ဂေါစရ=ကျက်စားရာဌာန(အမြဲ သွားလာဝင်ထွက် ဆက်ဆံရာဌာန)ရှိသောရဟန်း] ဝိဝေါဂေါစရော ဝါ=လင်သေလင်ကွာ မိန်းမဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ထုလ္လကုမာရိကာဂေါစရောဝါ=အသက်ရွယ် ရင့်သီး အပျိုကြီးဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာရှိသည် လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ [ထုလ္လ=ထူလ=အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သော+ကုမာရိကာ=မိန်းမပျို] ပဏ္ဍကဂေါစရော ဝါ=နပုံးပဏ္ဍုက်ဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=

၏။ ဘိက္ခုနီဂေါစရော ဝါ=ရဟန်းမဟူသော ဆက်ဆံဝင်ထွက် ကျက်စားရာ ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ပ။ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၃-မဟာစောရသုတ်

၁၀၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ မဟာစောရော=ခိုးသူကြီးသည်၊ သန္နိမ္မိ= အိမ်နံရံ အစပ်ကိုလည်း၊ ဆိန္ဒတိ=ဖောက်ဖြတ်၏။ နိလ္လောပမ္မိ=အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် လုယက်ခြင်းဖြင့်လည်း၊ ဝါ=အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် လုယက်၍လည်း၊ ဟရတိ =ဆောင်ယူသွား၏။ [ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ နှာ-၃၃၆၊ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၁) မဟာစောရသုတ်လည်းကြည့်] ဧကာဂါရိကမ္မိ=တအိမ် တည်း၌သာ ဝိုင်းရံလုယက်ခြင်းကိုလည်း၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏။ ပရိပဇ္ဇေပိ= လူသွားလမ်းခရီး၌လည်း၊ တိဋ္ဌတိ=လုယက်ခြင်းငှာ တည်နေ၏။ ကတမေဟိ= ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ မဟာ စောရော=သည်၊ သန္နိမ္မိ=လည်း၊ ဆိန္ဒတိ=ဖောက်ဖြတ်သနည်း။ပ။ တိဋ္ဌတိ= တည်နေသနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ မဟာစောရော=သည်၊ ဝိသမ နိဿိတော စ=မညီညာသောနေရာကို မှီခိုပုန်းအောင်းနေသည်လည်း၊ ဟောတိ= ၏။ ဂဟနနိဿိတော စ=ရွပ်ထွေးထူထပ်သောအရပ်ကို မှီခိုပုန်းအောင်းနေသည် လည်း၊ (ဟောတိ=၏)ဗလဝနိဿိတော စ=တန်ခိုးစွမ်းအားကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ် ကို မှီခိုအားထားသည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏)ဘောဂစာဂီ စ=မိမိပစ္စည်းဥစ္စာကို စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှေ့ ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏)ဧကစာရီ စ=တယောက် တည်း သွားလာကျက်စားတတ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မဟာ စောရော=သည်၊ ဝိသမနိဿိတော=မညီညာသောနေရာကို မှီခိုပုန်းအောင်း နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ မဟာ စောရော=သည်၊ နဒီဝိဒုဂ္ဂံ ဝါ=ခက်ခဲစွာသွားရသော မြစ်အလယ်ကျွန်းကိုသော် လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗတဝိသမံ ဝါ=မညီညာသော တောင်ကြားအရပ်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ နိဿိတော=မှီခိုပုန်းအောင်းနေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ နဒီဝိဒုဂ္ဂံ ပဗ္ဗတဝိသမ တို့ကို မှီခို ပုန်းအောင်းနေခြင်းအားဖြင့်) မဟာစောရော=သည်၊ ဝိသမ နိဿိတော=သည်၊ ဟောတိ=၏ [နဒီဝိဒုဂ္ဂံပုဒ်ကို ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၂၂) သုတ်ကြည့်]။ပ။

တိဏဂဟနံ ဝါ=ရှုပ်ထွေးထူထပ်သော မြက်တောကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရုက္ခဂဟနံ ဝါ=ရှုပ်ထွေးထူထပ်သော သစ်တောကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရောဓံ=အကိုင်းအခက်၊ ရောယုက်ပူးကပ်၊ သစ်ပင်ချင်းစပ်၍ ထူထပ်လှသော၊ မဟာဝနသဏ္ဍံ ဝါ=ကြီးစွာသောတောအုပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ [ရောဓန္တိ ယနံ အညမညသံသဋ္ဌသာဓံ ကောဗဒ္ဓံ မဟာဝနသဏ္ဍံ။ အင်္ဂုတ္တိုရ် ဋ္ဌ၊ ဒု-၁၃၉ (တိကစာပိုဒ် ၅၁-သုတ်)၊ ဤသို့ ရောဓံနှင့် မဟာဝနသဏ္ဍံကို ဝိသေသန၊ ဝိသေသျုဖွင့်ထားသောကြောင့် မဟာဝနသဏ္ဍံ ဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါ ပိုနေသည်] နိဿိတော=မှီခိုပုန်းအောင်းနေသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ တိဏဂဟနစသည်ကို မှီခိုပုန်းအောင်းနေခြင်းအားဖြင့်) မဟာစောရော=သည်၊ ဂဟနနိဿိတော=ရှုပ်ထွေးထူထပ်သောအရပ်ကို မှီခိုပုန်းအောင်းနေသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

မဟာစောရော=သည်၊ ရာဇာနံ ဝါ=မင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရာဇမဟာမတ္တာနံ ဝါ=မင်း၏အမတ်ကြီးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိဿိတော=မှီခိုအားထားသည်၊ ဟောတိ=၏၊ တဿ=ထိုခိုးသူကြီးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမူ)မံ=ငါ့ကို၊ ကောစိ=တယောက်ယောက်သောသူသည်၊ ကိဉ္စိ=ငါ၏ပြစ်မှုတခုခုကို၊ သစေ ဝက္ခတိ=အကယ်၍ ပြောဆိုလတ္တံ့ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ပြောဆိုလတ္တံ့သည်ဖြစ်လသော်) မေ=ငါ၏၊ ဣမေ ရာဇာနော ဝါ=ဤမင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဣမေ ရာဇမဟာမတ္တာ ဝါ=ဤမင်း၏ အမတ်ကြီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပရိယောဓာယ=ငါ၏အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်ထားကြ၍၊ အတ္ထံ=ငါ၏အကျိုးကို၊ ဘဏန္တိ=ပြောဆိုကြကုန်လိမ့်မည်၊ [တနည်း-ပရိယောဓာယ=ထိုထိုအကြောင်းယုတ္တိကို ကြိဖန်ထည့်သွင်းကြကုန်၍၊ (မဟန္တံ=ကြီးမားလှသော၊ ဒေါသမ္ပိ=အပြစ်ကိုသော်လည်း၊ ဟရန္တာ=ဖယ်ရှားကုန်လျက်) အတ္ထံ=ငါ၏အကျိုးကို၊ ဘဏန္တိ=မည်] ဣတိ=ဤသို့သောအကြံအစည်သည်၊ (ဟောတိ=၏)

နံ=ထိုခိုးသူကြီးကို၊ ကောစိ=တယောက်ယောက်သောသူသည်၊ ကိဉ္စိ=ခိုးသူကြီး၏ ပြစ်မှုတခုခုကို၊ သစေ အာဟ=အကယ်၍ ပြောဆိုငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ပြောဆိုသည်ဖြစ်လသော်)အဿ=ထိုခိုးသူကြီး၏၊ တေ ရာဇာနော ဝါ=ထိုမင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ရာဇမဟာမတ္တာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပရိယောဓာယ=ခိုးသူကြီး၏ အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်ကြကုန်၍၊ အတ္ထံ=ခိုးသူကြီး၏ အကျိုးကို၊ ဘဏန္တိ=ပြောဆိုကြကုန်၏၊ [တနည်း-ပရိယောဓာယ=ထိုထိုအကြောင်းယုတ္တိကို ကြိဖန်ထည့်သွင်းကြကုန်၍၊ (မဟန္တံ=သော၊ ဒေါသမ္ပိ=လည်း၊ ဟရန္တာ=ကုန်လျက်) အတ္ထံ=ခိုးသူကြီး၏အကျိုးကို၊ ဘဏန္တိ=ကုန်၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဘုရင်းမင်းနှင့် အမတ်ကြီးတို့ကို

မှီခိုအားထားခြင်းအားဖြင့်) မဟာစောရော=သည်၊ ဗလဝနိသီတော=တန်ခိုး စွမ်းအား ကြီးမားသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုအားထားသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အားဖြင့်၊ မဟာစောရော=သည်၊ ဘောဂစာဂီ= ပစ္စည်းဥစ္စာကို စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=၌၊ မဟာစောရော=သည်၊ အဗျော=မြှုပ်နှံသိမ်းဆည်း၊ ပစ္စည်းနေ၊ ပေါ ကြွယ်ဝ၍ အစိုးရသည်၊ [ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများသည့်အတွက် အစိုးရသည်၊ သြဇာ အာဏာရှိသည်ဟူလို၊ အဝိတ္တိရိန္ဒ၊ ဒု-၈၇၊ ၃၇၂။ ၎င်းဋီကာ၊ ဒု-၈၉၊ ၃၆၈] မဟဒ္ဒနော=နေ့စဉ်သုံးစွဲစရာ များစွာသောဥစ္စာရှိသည်၊ မဟာဘောဂေါ=များပြား စွာလှ ငါးဝအာရုံ ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်နှင့် အခြံအရံဘဏ္ဍာရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ တဿ=တို ခိုးသူကြီးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ)

မံ=ငါ့ကို၊ ကောစိ=သည်၊ ကိဉ္စိ=ကို၊ သစေ ဝက္ခဘိ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ= သော်၊ အဟံ=ငါသည်) ဣတော=ဤငါ၏ပစ္စည်းဥစ္စာမှ၊ (ဘောဂံ=ပစ္စည်းဥစ္စာ တချို့ကို၊ ဂဟေတွာ=ယူ၍) ဘောဂေန=ထိုပစ္စည်းဥစ္စာဖြင့် ဝါ=ထိုပစ္စည်းဥစ္စာကို ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓရိဿာမိ=(သူနှင့် ငါတွက်၊ ကွာဟချက်ကို) ဆက်စပ် ဖုံးအုပ်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သောအကြံအစည်သည်၊ (ဟောတိ) (တနည်း) ဣတော= ဤငါ၏ပစ္စည်းဥစ္စာတို့၌၊ ဝါ=ဤငါ၏ပစ္စည်းဥစ္စာတွေထဲက၊ ဘောဂေန=ပစ္စည်း ဥစ္စာတချို့ဖြင့်၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာတချို့ကို ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓရိဿာမိ= (သူနှင့် ငါတွက် ကွာဟချက်ကို ဆက်စပ်ဖုံးအုပ်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သောအကြံ အစည်သည်၊ (ဟောတိ) ဤသို့ ပါဌသေသမထည့်ဘဲလည်း အနက်ပေးနိုင်ပါ၏။

နံ=ကို၊ ကောစိ=သည်၊ ကိဉ္စိ=ကို၊ သစေ အာဟာ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်၊ သော=ထိုခိုးသူကြီးသည်) တတော=ထို မိမိပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာထဲမှ၊ (ဘောဂံ=ပစ္စည်း ဥစ္စာ တချို့ကို၊ ဂဟေတွာ=ယူ၍) ဘောဂေန=ထိုပစ္စည်းဥစ္စာတချို့ဖြင့်၊ ဝါ= ဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓရတိ=(သူနှင့် ကိုယ်ဘက်၊ ကွာဟချက်ကို) ဆက်စပ်ဖုံးအုပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ဘောဂပဋိသန္ဓရဏ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်) မဟာစောရော=သည်၊ ဘောဂစာဂီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

၁။ ဣတော ဘောဂေန ပဋိသန္ဓရိဿာမိတိ ဣတော မမ သာပတေယျတော ဘောဂံ ဂဟေတွာ တေန ပဋိသန္ဓာရံ ကရိဿာမိ၊ တဿ စ မမ စ အန္တရံ ပိဒဟိဿာမိတိ အတ္ထော။ ဤ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အတိုင်း “ဘောဂံ ဂဟေတွာ” ဟူသော ပါဌသေသ နှစ်ပုဒ်ထည့်၍ အနက်ပေးခဲ့သည်။ ထိုအဖွင့်အတိုင်းပင် ပဋိသန္ဓရိဿာမိ၌ ပတိ+သံ+ထရဇာတ်၏ ပိဒဟနအနက် ပေါ်လွင်အောင် အနက်ပေးထား၏။ သူနှင့် ငါတို့အငြင်းပွား၍ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားမှု၊ ကွာဟမှုကို ပစ္စည်း ဥစ္စာဖြင့် ဆက်စပ်ဖာထေး ဖုံးပိအံ့၊ ပစ္စည်းဥစ္စာပေး၍ ပြုလည်သွားစေအံ့ ဟု ဆိုလို၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မဟာ
 စောရော=သည်၊ ဧကစာရီ=တယောက်တည်းသာ သွားလာကျက်စားတတ်သည်၊
 ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ မဟာစောရော=သည်၊
 ဧကကောဝ=အဖော်မမှီး တယောက်တည်းသာလျှင်၊ ဂဟဏာနိ= ခိုးယူလုယက်
 ခြင်းတို့ကို၊ ကတ္တာ=ပြုလုပ်တတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကိဿ၊ ဟေတု=အဘယ်
 အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ တယောက်တည်း ခိုးယူ လုယက်မှု ပြုလုပ်ခြင်း
 သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမူ)မေ=ငါ၏၊ ဂုယုမန္တာ=လျှို့ဝှက်သင့်သော
 မန္တန်တို့သည်၊ ဝါ=လျှို့ဝှက်သင့်သော အကြံအစည်တို့သည်၊ ဗဟိဒ္ဓါ=အပြင်အပ
 ၌၊ သမ္ဘေဒံ=ပေါက်ကြားခြင်းသို့၊ မာ အဂမံသု=မရောက်စေကုန်သတည်း၊ ဣတိ=
 ဤသို့သောအလိုဆန္ဒကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ တယောက်တည်းသာ ခိုးယူ လုယက်မှု
 ပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ (ဤသို့ တယောက်တည်းသာ ခိုးယူလုယက်မှု ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်)
 ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ=ဤအကြောင်းအင်္ဂါ
 တို့နှင့် ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=
 တို့နှင့်၊ သမန္တာဂတော=သော၊ ပါပဘိက္ခု=ယုတ်မာသောရဟန်းသည်၊ ဓတံ=
 တူးဖျိုထားအပ်ပြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်မရှိသော၊ ဥပဟတံ=ဖျက်ဆီး
 ထားအပ်ပြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်မရှိသော၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၃၅)
 သုတ်လည်း ကြည့်] အတ္တာနံ=မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပရိဟရတိ=ပြုစုစောင့်ရှောက်၏၊
 သာဝဇ္ဇော စ=အပြစ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝိညျုနံ=ပညာရှိတို့၏၊ သာနုဝဇ္ဇော
 စ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခံရသည်
 လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဗဟုံ=များစွာသော၊ အပုညံ စ=မကောင်းမှု
 အကုသိုလ်ကိုလည်း၊ ပသဝတိ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ=ရရှိ၏။

ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္တာ
 ဂတော=သော၊ ပါပဘိက္ခု=သည် ။ပ။ ပရိဟရတိ=ပြုစုစောင့်ရှောက်သနည်း၊
 သာဝဇ္ဇော စ=လည်းကောင်း၊ ဝိညျုနံ=တို့၏၊ သာနုဝဇ္ဇော စ=လည်းကောင်း၊
 ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း ။ပ။ ပသဝတိ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေသနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဝိသမနိဿိတော စ=မညီညာသော
 အကုသိုလ်ကို မှီသည်လည်းကောင်း၊ ဂဟနနိဿိတော စ=ရှုပ်ထွေးသောအကုသိုလ်
 ကို မှီသည်လည်းကောင်း၊ ဗလဝနိဿိတော စ=တန်ခိုးစွမ်းအား ကြီးမားသော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုအားထားသည်လည်းကောင်း၊ ဘောဂစာဂီ စ=လည်းကောင်း၊
 ဧကစာရီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အားဖြင့်၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဝိသမနိဿိတော=
 မညီညာသောအကုသိုလ်ကို မှီသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ဣဇ=ဤသာသနာတော်၌၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဝိသမေန=မညီညာသော၊ ဝါ=မပြေမညီ၊ သွေဖီမှားယွင်း၊ ချွတ်ချော်ခြင်းရှိသော၊ ကာယကမ္မေန=ကာယကံနှင့်၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဝိသမေန=သော၊ ဝါ=သော၊ ဝစီကမ္မေန=ဝစီကံနှင့်၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံလေးပါးနှင့်။ပ။ မနောကမ္မေန=မနောကံနှင့်၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတနာကံ သုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဝိသမဖြစ်သော ကာယကံစသည်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့်) ပါပ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝိသမနိဿိတော=မညီညာသော အကုသိုလ်ကို မှီသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဂဟနနိဿိတော=ရွပ်ထွေးသော အကုသိုလ်ကို မှီသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဇ=ဤ၊ ပါပဘိက္ခု=သည်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော=မှားယွင်းသော အယူရှိသည်၊ အန္တဂ္ဂါဟိကာယ=သဿတနှင့် ဥစ္ဆေဒဟူသော အဖို့အစွန်း တဖက်ဖက်ကို ဆုပ်ကိုင်ယူငင်တတ်သော၊ ဒိဋ္ဌိယာ=မိစ္ဆာအယူနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=အားဖြင့်၊ (ဤသို့ မှားယွင်းသော အယူရှိခြင်းအားဖြင့်)။ပ။ တဿ=ထိုယုတ်မာသော ရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ)မံ=ငါ့ကို၊ ကောစိ=သည်။ပ။ ပရိယောဓာယ=ငါ၏ အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်ထားကြ၍၊ အတ္ထံ=ငါ၏အကျိုးကို။ပ။ နံ=ထို ယုတ်မာသော ရဟန်းကို၊ ကောစိ=သည်၊ ကိန္တိ=ပြစ်မှုတခုခုကို၊ သစေ အာဟာ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်)အဿ=ထို ယုတ်မာသောရဟန်း၏၊ တေ ရာဇာနော ဝါ=ထို မင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ရာဇမဟာမတ္တာ ဝါ=ထိုမင်း၏ အမတ်ကြီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပရိယောဓာယ=ထိုရဟန်းယုတ်၏ အပြစ်ကို ဖုံးအုပ်ထားကြ၍၊ အတ္ထံ=ရဟန်းယုတ်၏အကျိုးကို၊ ဘဏန္တိ။ပ။

ပါပဘိက္ခု=သည်၊ စီဝရ...ကွာရာနံ=သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာ ကျောင်း၊ လူမမာရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးတို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သစေ ဝက္ခတိ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်၊ အဟံ=ငါသည်)ဣတော=ဤ ငါ၏ပစ္စည်းလာဘ်တို့၌၊ ဝါ=ဤငါ၏ပစ္စည်းလာဘ်တွေထဲက၊ လာဘောန=ပစ္စည်း လာဘ်တချို့ဖြင့်၊ ပဋိသန္တရိဿာမိ=(သူငါနှစ်ဖက်၊ ကွာဟချက်ကို)ဆက်စပ်ဖုံးအုပ်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (ဟောတိ=၏)နံ=ထိုရဟန်းယုတ်ကို၊ ကောစိ=သည်၊ ကိန္တိ=ပြစ်မှုတခုခုကို၊ သစေ အာဟာ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်၊ သော=ထိုရဟန်းယုတ်သည်) တတော=ထိုမိမိပိုင်ပစ္စည်းလာဘ်များစွာတို့၌၊ ဝါ=များစွာတွေထဲက၊ လာဘောန=ပစ္စည်းလာဘ်တချို့ဖြင့်၊ ပဋိသန္တရတိ=(သူနှင့်

ကိုယ်ဘက် ကွာဟချက်ကို) ဆက်စပ်ဖုံးအုပ်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=အားဖြင့်၊ (ဤသို့ လာဘပဋိသန္တရဏ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်) ပါပဘိက္ခု=သည်။ပ။

ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဧကကောဝ=တပါးတည်းသာလျှင်၊ ပစ္စန္တိမေသု= နိုင်ငံ၏ အစွန်အဖျား၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧနပဒေသု=နယ်ပယ် ဧနပုဒ်တို့၌၊ နိဝါသံ= နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြု၏၊ သော=ထိုရဟန်းယုတ်သည်၊ တတ္ထ=ထိုဧနပုဒ် တို့၌၊ ကုလာနိ=အမျိုးဒါယကာတို့ထံသို့၊ ဥပသင်္ဂမန္တော=သွားလာ ဝင်ထွက် ဆက်ဆံလသော်၊ လာဘံ=ပစ္စည်း လာဘ်ကို၊ လာဘတိ=ရ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ပစ္စန္တိမ ဧနပုဒ်တို့၌ တပါးတည်း သာ နေထိုင်ခြင်းအားဖြင့်)ပါပဘိက္ခု=သည်၊ ဧကစာရီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ ပသဝတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)တတိယံ=သုံးခုမြောက် သုတ်တည်း။

၄-သမဏသုခုမာလသုတ်

၁၀၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ သမဏသု=ရဟန်းတို့တွင်၊ သမဏသုခုမာလော=(ကိုယ်စိတ်ဒုက္ခ၊ ကင်းပချမ်းမြေ့) သိမ်မွေ့နုနယ်သော ရဟန်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ =တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သမဏသု=တို့တွင်၊ သမဏ သုခုမာလော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) [ထို့နောက် စာပိုဒ် (၃၁) သုမန သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၆၀)ကြည့်၊ ဤသုတ်၌ “မနာပံယေဝ ဗဟုလံ ဥပဟာရံ ဥပဟရန္တိ”ဟု စာရှိရမည် ဖြစ်ပါလျက် ဗဟုလံပုဒ်ကျနေသည်။ ယာနိ ခေါ် ပန တာနိ-အစချီသော ဝါကျကို အနက်ပေးအံ့]။

ပန=ထို့ပြင်၊ ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ ဝါ=သည်းခြေကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန် သော၊ သေမှသမုဋ္ဌာနာနိ ဝါ=သလိပ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ ဝါတ သမုဋ္ဌာနာနိ ဝါ= လေကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ သန္နိပါတိကာနိ ဝါ=ထိုသလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေသုံးမျိုးတို့ မညီမမျှ ပေါင်းစုမိခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ [သန္နိပါတ=ပေါင်းစုမိခြင်းကြောင့် + ဣက=ဖြစ်တတ်သော ဝေဒနာများ] ဥတုပရိဏာမဇာနိ ဝါ=လွန်ကဲသော အအေးအပူ ဥတု ပြောင်းလဲ ဖောက်ပြန်မှုကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ [ဥတု=အအေး အပူ ဥတု၏ + ပရိဏာမ=ပြောင်းလဲမှု၊ ဖောက်ပြန်မှုကြောင့် + ဧ=ဖြစ်တတ်သော ဝေဒနာ] ဝိသမပရိဟာရဇာနိ ဝါ=(အလွန်အကဲ ထိုင်ခြင်း ရပ်ခြင်း စသည်ဖြင့်) ခန္ဓာ ကိုယ်ကို မညီမမျှ အသုံးချခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ [ဝိသမ= မညီမမျှ + ပရိဟာရ= အသုံးချခြင်းကြောင့် + ဧ=ဖြစ်တတ်သော ဝေဒနာများ]။

ဩပက္ခမိကာနိ ဝါ=(ရိုက်နှက်သတ်ပုတ် ချုပ်နှောင်ခြင်းစသော)သူ
 တပါးလုံ့လ ပယောဂကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ [ဥပက္ခမ=သူတပါး
 တို့၏လုံ့လပယောဂကြောင့်+ဏိက=ဖြစ်သော ဝေဒနာ] ကမ္မဝိပါကဇာနိ ဝါ=
 ရှေးကံအကျိုး ဝိပါက၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်သော၊ ယာနိ တာနိ
 ဝေဒယိတာနိ=အကြင် ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တာနိ ဝေဒယိတာ
 နိ=ထို ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ (သရီရေ=ခန္ဓာကိုယ်၌) ဗဟု
 ဒေဝ=များစွာသာလျှင်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=မဖြစ်ကုန်၊ (သော=ထို ရဟန်းသည်) အပ္ပါဗာ
 ဓော=နည်းပါးသော အနာရောဂါရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ထို့နောက် ဤ ပဉ္စက
 နိပါတ်စာပိုဒ် ၈၇-သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၉၈)ကြည့်။ ကမ္မဝိပါကပေဒ
 ၏ အဖွင့်ကို ပဉ္စမတွဲနိဿယ၊ စာမျက်နှာ-၄၆၃၊ ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၀)
 ဂိရိမာနန္ဒသုတ်ကြည့်]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ “သမဏေသု သမဏသုခုမာ
 လော တိ=သမဏေသု သမဏသုခုမာလော” ဟူသော၊ ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊
 ဝဒမာနော=ပြောဆိုသောသူသည်၊ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဝဒေယျ=
 ပြောဆိုလိုငြားအံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ “သမဏေသု သမဏသုခုမာလော” တိ=
 သမဏေသု သမဏသုခုမာလော” ဟူသော၊ တံ=ထိုစကားကို၊ မမံ ဝေ=
 ငါ့ကိုသာလျှင်၊ ဝဒမာနော=ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ=ပြောဆိုပါမှ၊ သမ္မာ=စွာ၊ ဝါ=စွာ၊
 ဝဒေယျ=ပြောဆိုသည်မည်၏၊ ဝါ=ပြောဆိုရာရောက်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=
 ထိုစကားအမှန်ပင်ဖြစ်၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယာစိတောဝ=လျှင်။ပ။ ပန=ထိုမှ
 တပါး၊ (အဟံ=ငါသည်) ယေဟိ ဘိက္ခုဟိ=အကြင် ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=
 အတူတကွ၊ ဝိဟရာမိ=နေ၏၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ မေ=ငါ့အတွက်
 [မံဟု စာပျက်နေသည်]။ပ။ တာနိ ဝေဒယိတာနိ=ထို ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်၊
 မေ=ငါ၏၊ (သရီရေ=၌)ဗဟုဒေဝ=လျှင်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=မဖြစ်ကုန်၊ အဟံ=ငါသည်၊
 အပ္ပါဗာဓော=သည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ အာဘိစေတသိကာနံ=
 ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ=ကုန်သော၊ စတုန္ဒံ=ကုန်သော၊ ဈာနာနံ=
 တို့ကို။ပ။ အကသိရလာဘိ=သည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏။ပ။ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရာမိ
 =နေ၏၊ [ထို့နောက် “ယံ ဟိ တံ”၌ ဟိကို အနက်မဲ့ နိပါတ် ကြံပါ]။ပ။
 စတုတ္ထံ။

၅-ဇာသုဝိဟာရသုတ်

၁၀၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဇာသုဝိဟာရာ=ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ကြောင်း
 တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊
 ကတမေ= အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊

ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်။ သဗြဟ္မစာရီသု=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့၌၊ အာဝိ
 စေဝ=မျက်မှောက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ
 လည်းကောင်း၊ ရဟော စ=မျက်ကွယ်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်ကွယ်ဖြစ်၍
 မထင်မရှားလည်းကောင်း၊ မေတ္တံ ' =မေတ္တာရှိသောစိတ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော၊
 ဝါ=မေတ္တာစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မံ=ကာယကံကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်
 ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို ဝါ= ကိုယ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပစ္စု
 ပဋိတံ=ရှေ့ရှုစွဲကပ် တည်စေအပ်သည်၊ ဝါ=ပြုလုပ်အပ်သည်၊ ဟောတိ=၏။
 သဗြဟ္မစာရီသု=တို့၌၊ အာဝိစေဝ=လည်းကောင်း၊ ရဟောစ=လည်းကောင်း၊
 မေတ္တံ=သော၊ ဝစီကမ္မံ=ဝစီကံကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်း
 ကို၊ ဝါ=နှုတ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပစ္စုပဋိတံ=သည်၊ ဟောတိ=၏။
 သဗြဟ္မစာရီသု=တို့၌၊ အာဝိစေဝ=လည်းကောင်း၊ ရဟောစ=လည်းကောင်း၊
 မေတ္တံ=သော၊ မနောကမ္မံ=မနောကံကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော
 အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=စိတ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပစ္စုပဋိတံ=သည်၊
 ဟောတိ=၏။

အဓဏ္ဍာနိ=ကုန်သော၊ [စာပိုဒ် (၃၂) စုန္ဒီသုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-
 ၆၇) ကြည့်]။ ပ။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ=မဂ်ဖိုလ်သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊
 ယာနိ တာနိ သီလာနိ=အကြင် စတုပါရီသုဒ္ဓိ သီလတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏။
 သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်)တထာရူပေဟိ=ထိုသို့ မကျိုးပြတ်ခြင်းစသော
 သဘောရှိ ကုန်သော၊ သီလေဟိ=စတုပါရီသုဒ္ဓိသီလတို့ဖြင့်၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=
 သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ=အတူတကွ) အာဝိစေဝ=လည်းကောင်း၊
 ရဟောစ=လည်းကောင်း၊ သီလသာမညဂတော=သီလအားဖြင့် တူသည်အဖြစ်သို့
 ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

ယာ အယံ=အကြင်သို့သော၊ ဝါ=အကြင် ငါဘုရားနှင့် သင်တို့
 ကိုယ်တွေ့မျက်မှောက်ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ=ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ အရိယာ=ကိလေ
 သာ အညစ်အကြေးကင်းဝေးစင်ကြယ်သည်၊ နိယျာနိကာ=ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာ

၁။ မေတ္တံ ကာယကမ္မံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “မေတ္တံ ကာယကမ္မန္တိ မေတ္တစိတ္တေန
 ပဝတ္တိတံ ကာယကမ္မံ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂနိကာ (၁၃၁)အတိုင်း
 “မေတ္တာ တေဿ အတ္တိတိ မေတ္တံ(စိတ္တံ)=မေတ္တာရှိသောစိတ်” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ဤသုတ်
 အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိကား၌ စိတ္တပုဒ်ကျနေ၏။ ထို့နောက် “မေတ္တေန ပဝတ္တိတံ မေတ္တံ (ကာယကမ္မံ)
 =မေတ္တာရှိသောစိတ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ ဝါ=မေတ္တာစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော (ကာယ
 ကံ)” ဟုပြု။ ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၁)သုတ်၊ ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ-၄၃၀ ၌လည်းကြည့်။
 ၂။ နိယျာနိကာ နိယျာတိ။ ။ နိယျာနိကာ=ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားတတ်၊ ထွက်ခွာ
 သွားစွမ်းနိုင်သည်။ ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နိယျာတိ=ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာ

သွားစွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) တက္ကရဿ=ထိုမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမကို လိုက်နာပြုကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=အကြောင်းမှန်၊ နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ ဒုက္ခက္ခယာယ=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးခြင်းငှာ၊ ဝါ=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ၊ နိယျာတိ=ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွား၏။ (သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်) တထာရူပါယ=ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ အရိယ နိယျာနိကဖြစ်၍ ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားခြင်း သဘောရှိသော) ဒိဋ္ဌိယာ=ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့်၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=တို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ=အတူတကွ) အာဝိ စေဝ=လည်းကောင်း၊ ရဟော စ=လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော=သမ္မာဒိဋ္ဌိအားဖြင့် တူသည်အဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖာသုဝိဟာရာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ပဉ္စမံ=ငါးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၆-အာနန္ဒသုတ်

၁၀၆။ ကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကောသမ္ဗိယံ=ကောသမ္ဗိမြို့အနီး၌၊ ယောသိတာရာမေ=ယောသိတာကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ ပ။ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၅၈ ကြည့်] ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှပမာဏရှိသော အကြောင်းဂုဏ်ရည်ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သံဃေ=ရဟန်းသံဃာ၌၊ ဝိဟရန္တော=နေလသော်၊ ဖာသု=ချမ်းသာစွာ၊ ဝိဟရေယျ နခေါ=နေနိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ယတော=အကြင်ကြောင့်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ သီလသမ္ပန္နော=သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပရံ=သူတပါးကိုလည်း၊ အဓိသီလေ=အဓိသီလကြောင့်၊ (အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာသီလကြောင့်) သမ္ပဝတ္တာ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲ ပြောဆိုတတ်သည်၊ နောဟောတိ=မဖြစ်၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ (တတော=ထို့ကြောင့်) ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှလောက်ပမာဏရှိသော အကြောင်းဂုဏ်ရည်ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သံဃေ=၌၊ ဝိဟရန္တော=သော်၊ ဖာသု=စွာ၊ ဝိဟရေယျ=နေနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

သွား၏။ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သောကြောင့် ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွား၏။ အဘယ်အကျိုးငှာ ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားသနည်း။ တက္ကရဿ သမ္မာဒုက္ခက္ခယာယ=ထိုမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတော်ကို လိုက်နာပြုကျင့်သောသူ၏ သမ္မာဒုက္ခက္ခယအကျိုးငှာ ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွား၏။ ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် သူကိုယ်တိုင်ကလည်း ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွား၏။ ထို့ကြောင့်ပင် သူ၏ဖြစ်ရာ (သူ၏ပိုင်ရှင်) ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားစေ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ယထာ=အကြင်သို့သော အကြောင်းဂုဏ်ရည်ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သံဃေ=ဌ၊ ဝိဟရန္တော=နေလသော်၊ ဖာသံ=စွာ၊ ဝိဟရေယျ=နေနိုင်ရာ၏၊ အညော=အခြားသော၊ (ဟောတော်မူခဲ့ပြီးသော အကြောင်းဂုဏ်ရည်မှ တပါး တခြားသော) သော ပရိယာယောပိ=ထိုအကြောင်းဂုဏ်ရည်သည်လည်း (ထို သံဃာဌ ချမ်းသာစွာနေနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဂုဏ်ရည်သည်လည်း) သိယာ ပန=ရှိပါသေးသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြီ)အာနန္ဒ=န္ဒာ၊(အညော=သော၊ သော ပရိယာယောပိ=လည်း)သိယာ=ရှိပါ၏၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ယတော=အကြင် ကြောင့်၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သမ္မဝတ္တာ=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အတ္တာ နုပေက္ခိ ၊ စ=မိမိကိုယ်ကို အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည်လည်း၊ (မိမိပြုအပ်ပြီး၊ မပြုအပ်သေးသော အမှုကိစ္စကိုသိအောင် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည်လည်း) ဟောတိ=၏၊ ပရာနုပေက္ခိ=သူတပါးကို အထပ်ထပ်ရှုလေ့ရှိသည်၊(သူတပါး ပြုအပ်ပြီး၊ မပြုအပ်သေးသော အမှုကိစ္စကို အထပ်ထပ် ကြောင့်ကြစိုက်ရှုလေ့ ရှိသည်)နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ (တတော=ကြောင့်)ဇတ္တာဝတာပိ= ဤမျှလောက် ပမာဏရှိသော အကြောင်းဂုဏ်ရည်ဖြင့်လည်း၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဝိဟရေယျ=နေနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ) ။ပ။

အပညာတောစ=(ဘုန်းကံနည်းပါး၍) မထင်ရှားသည်လည်း၊ ဟောတိ =၏၊ တေန စ အပညာတကေန=ထိုဘုန်းကံနည်းပါး မထင်ရှားသည်အဖြစ် ကြောင့်လည်း၊ နော ပရိတဿတိ=ပူပန်မအေး တွေး၍ ကြောက်နေသည်မဟုတ်၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ (တတော=ကြောင့်) ဇတ္တာဝတာပိ=လည်း။ပ။ နော ပရိတဿတိ =ဟုတ်၊ စ=ထို့အပြင်၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ =ကုန်သော၊ စတုန္ဒံ=ကုန်သော၊ ဈာနာနံ=တို့ကို၊ နိကာမလာဘိ။ပ။ စ=ထို့အပြင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ဓယာ=ကြောင့်။ပ။ ဝိဟရတိ=နေ၏၊အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ (တတော= ကြောင့်) ဇတ္တာဝတာပိ=လည်း။ပ။ ဝိဟရေယျ=၏။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊စ=အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ဣမမှာ ဖာသုဝိဟာရာ=(စေတော-ဝိမုတ္တိ၊ ပညာဝိမုတ္တိဟူသော) ဤချမ်းသာစွာနေကြောင်း တရားမှ၊ အညော= တပါးတခြားသော၊ ဥတ္တရိတရော ဝါ=(ထို ဖာသုဝိဟာရတရားထက်) သာလွန် ထူးကဲသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ပဏိတ တရော ဝါ=(ထိုထက်) သာလွန်မွန်မြတ် သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဖာသုဝိဟာရော=ချမ်းသာစွာ နေကြောင်းတရားသည်။

၁။ အတ္တာနုပေက္ခိ ။ ။ “အတ္တာနုပေက္ခိတိ အတ္တနောဝ ကတာကတံ ဇာနနဝသေန အတ္တာနံ အနုပေက္ခိတာ၊ နော ပရာနုပေက္ခိတိ ပရဿ ကတာကတောသု အဗျာဝဇ္ဇော” ဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုသည်။ ဋီကာ၌မူ “အတ္တနိ ကမ္မေစ အနု အနု ပေက္ခိတိ သီလေနာတိ အတ္တာနုပေက္ခိ=မိမိ၌လည်းကောင်း၊ အမှုလုပ်ငန်း၌ လည်းကောင်း အထပ်ထပ်ရှုလေ့ရှိသော ရဟန်း”ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ပြုလုပ်၏။

နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ၊ မိန့်ဆို၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဆဋ္ဌ။

၇-သီလသုတ်

၁၀၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အာဟုနေယျော=လေးစားကြည်ဖြူ အဝေးမှပင် ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ [တိကဓာပိဒ် ၇၁-ဥပေါသထသုတ်(ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ ဓာမျက်နှာ-၄၆၉)လည်းကြည့်] ပါဟုနေယျော=ဝေးနယ်ရပ်ခြား ဧည့်သည်များဖို့ သီးခြားစီမံထားအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုပင် ခံယူတော်မူထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏေယျော=တမလွန်ဘဝအကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ အဉ္စလိကရဏီယော=လက်အုပ်ချိမိုး ရှိခိုးသမှု ပြုထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ လောကဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနတ္တရံ=မိမိထက် ထူးချွန်လွန်မြတ်သောသူ မရှိသော၊ ဝါ=အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ မျိုးစေ့စု၏၊ ကြီးထူမြင့်မား၊ ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းသဖွယ်သည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ လောကဿ=၏၊ အနတ္တရံ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟုမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သီလသမ္ပန္နော=(လောကီ လောကုတ္တရာဖြစ်သော)သီလနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သမာဓိသမ္ပန္နော=(လောကီ လောကုတ္တရာ) သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပညာသမ္ပန္နော=(လောကီ လောကုတ္တရာ)ပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နော=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဣတိ(အဝေါစ)သတ္တမံ။

၈-အသေခသုတ်

၁၀၈။ အသေခေန=ရဟန္တာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=ရဟန္တာတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော၊ သီလက္ခန္ဓေန=(လောကီလောကုတ္တရာ)သီလအစုနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသေခေန=သော၊ သမာဓိက္ခန္ဓေန=(လောကီလောကုတ္တရာ)သမာဓိအစုနှင့်။ပ။ပညာက္ခန္ဓေန=(လောကီ လောကုတ္တရာ)ပညာအစုနှင့်။ပ။ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓေန=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိအစုနှင့်။ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏ ဒဿနက္ခန္ဓေန=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို သိတတ်မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အစုနှင့်။ပ။[တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၈-ဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ ဓာမျက်နှာ-၃၅၁)လည်းကြည့်] အဋ္ဌမံ။

၁၀၉ (စာပိုဒ်)။ ၉-စာတုဒ္ဓိသသုတ်။ ။ဘိက္ခု=သည်၊ စာတုဒ္ဓိသော=အရပ်
 လေးမျက်နှာတို့၌ အဆီးအတား အကာအကွယ်မရှိ လှည့်လည်သွားလာနိုင်သည်၊
 ဟောတိ=၏၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၈၇-သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၉၆)
 ကြည့်]။ပ။ တ္တတရီတရ.....က္ခာရေန =ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး တမျိုးမျိုးသော
 သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာ ကျောင်း၊ လူမမာရောဂါ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍
 အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သောဆေးဖြင့်၊
 သန္တုဋ္ဌော=ရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။နဝမံ။

၁၁၀(စာပိုဒ်)။ ၁၀-အရညသုတ်။ ။ဘိက္ခု=သည်၊ အရညဝနပတ္တာနိ=အရ
 ညကင် ဓုတင်ဖြစ်မြောက် တောဆိုလောက်၍ လူသူ အရောက်နည်းသော
 တောကျောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပန္နာနိ=အလွန်ဝေးကွာခြား အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန်
 သော၊ သေနာသနာနိ=အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိသေဝိတုံ=မိမိနေထိုင်ခြင်း
 ငှါ၊ အလံ=သင့်လျော်၏။ပ။ အာရဒ္ဓဝီရိယော=သည်၊ ထာမဝါ=သည်၊ ဒဋ္ဌ
 ပရက္ကမော=သည်၊ [စာပိုဒ် ၂-သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၅) ကြည့်]
 ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့ကြောင့်၊ အနိက္ခိတ္တဓုရော=သည်၊
 (ဟုတွာ=၍)ဝိဟရတိ=၏။ပ။ ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

ပဋ္ဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ဖာသုဝိဟာရဝဂ္ဂေါ=ဖာသုဝိဟာရဝဂ်တည်း။

(၁၂) ၂-အဇ္ဈကဓိန္ဒဝဓိ
 ၁-ကုလူပကောသုတ်

၁၁၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊
 သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ကုလူပကော=လူတို့အိမ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်
 ချဉ်းကပ်တတ်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ကုလေသု=လူအိမ်တို့၌၊ ဝါ=အိမ်သူ
 အိမ်သားတို့၌၊ အပ္ပိယော စ=မချစ်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ အမနာပေါစ=
 စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ အဂရ စ=အလေးဂရ
 မပြုထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ အဘာဝနီယော စ=မချီးမွမ်းထိုက်သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊
 (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ကုလူပကော။ပ။ အဘာဝနီယော စ
 =သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

အသန္တဝ+ဝိဿာသီ စ^၁ =မိမိနှင့် ခင်မင်ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်း မရှိ
 သော လူတို့၌+အကျွမ်းတဝင် ဆက်ဆံခြင်းရှိသည်လည်းကောင်း [ဝိဿာသီ=

၁။ အသန္တဝိဿာသီ အနိဿရဝိကပီ။ ။သံပုဗ္ဗ ထုဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့်
 သန္တဝ(ခင်မင် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်း)ဟုဖြစ်၏၊ နတ္ထိ သန္တဝေါ ယေသံ ကုလာနန္တိ
 အသန္တဝါနိ=မိမိနှင့် ခင်မင်ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော လူဒါယကာများ။

အကျွမ်းတဝင် ဆက်ဆံခြင်းရှိသူ] အနိဿရဝိကပွိ စ=အစိုးရသူမဟုတ်ဘဲလျက် (အစိုးရသူကဲ့သို့) စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ (စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခွင့် ဩဇာအာဏာမရှိဘဲလျက် ပိုင်စိုးပိုင်းနင်း စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း) [န+ဣဿရ=အနိဿရ=အစိုးရသူ (စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည့် ဩဇာအာဏာရှိသူ) မဟုတ်ဘဲလျက်+ဝိကပွိ=စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသူ] ဝိဿဋ္ဌပသေဝီ စ = (စိတ်ဝမ်း ကွဲပြား၍) ကြဉ်ဖယ်ထားအပ်သော လူဒါယကာတို့ကို စေ့စပ်ရန် ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ [ဝိဿဋ္ဌ=ကြဉ်ဖယ်ခံထားရသော လူဒါယကာတို့ထံသို့+ဥပသေဝီ= (စေ့စပ်ရန်) ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသူ] ဥပကဏ္ဍကဇ္ဇေပိ စ=နားအနီး၌ တိုးတိုးပြောဆိုလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ [ကဏ္ဍ=နား၏ +ဥပ=အနီး] အတိ ယာစနကော စ=အလွန်တောင်းရမ်းတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။

ကုလေသု=တို့၌၊ ပိယော စ=ချစ်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ မနာပေါ စ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဂရ စ=အလေးဂရုပြုထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနိယော စ=ချီးမွမ်းထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ န အသန္တဝိဿာသီ စ=မိမိနှင့် ခင်မင်ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်း မရှိသော လူတို့၌ အကျွမ်းတဝင်ဆက်ဆံခြင်းရှိသူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ န အနိဿရဝိကပွိ စ=အစိုးရ.....ခွဲလေ့ရှိသူမဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ န ဝိဿဋ္ဌပသေဝီ စ=စိတ်ဝမ်း.....ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ န ဥပကဏ္ဍကဇ္ဇေပိ စ=နားအနီး၌ တိုးတိုးပြောဆိုလေ့ရှိသူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ န အတိယာစနကောစ=အလွန်တောင်းရမ်းတတ်သူ မဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဣတိ (အဝေါစ) ပဌမံ။

ဝိဿာသ=အကျွမ်းတဝင် ဆက်ဆံခြင်း၊ အသန္တဝေသု (ကုလေသု) ဝိဿာသော အသန္တဝိဿာသော၊ သော ယဿ အတ္တိတိ အသန္တဝိဿာသီ=မိမိနှင့် ခင်မင်ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်းမရှိသူ လူဒါယကာတို့၌ အကျွမ်းတဝင်ဆက်ဆံခြင်းရှိသူ (ရဟန်း)။ န ဣဿရော အနိဿရော=အစိုးတရမဟုတ်သူ၊ အစိုးတရ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခွင့် ဩဇာအာဏာ ရှိသည်မဟုတ်သူ၊ ဝိကပွေတိ သံဝိဒဟတိ သီလေနာတိ ဝိကပွိ=စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသူ၊ အနိဿရော ဟုတ္တာ (အနိဿရောဝ သမာနော) ဝိကပွိ အနိဿရဝိကပွိ=အစိုးတရ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခွင့်ရှိသူမဟုတ်ပါဘဲလျက် စီမံခန့်ခွဲလေ့ရှိသူ (ရဟန်း)။

၁။ ဝိဿဋ္ဌပသေဝီ ဥပကဏ္ဍကဇ္ဇေပိ။ ။ဝိဿဋ္ဌိယတေတိ ဝိဿဋ္ဌာ=(စိတ်ဝမ်းကွဲ၍)ကြဉ်ဖယ်ခွန်ပစ်ခံရသောသူ၊ ဥပသေဝတိ သီလေနာတိ ဥပသေဝီ=ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသူ၊ ဝိဿဋ္ဌာနိ(ကုလာနိ ဃဋ္ဌနတ္ထာယ)ဥပသေဝိ ဝိဿဋ္ဌပသေဝိ=စိတ်ဝမ်းကွဲပြား၍ ကြဉ်ဖယ်ခံရသူ လူဒါယကာတို့ကို (စေ့စပ်ရန်)ချဉ်းကပ်လေ့ရှိသူ (ရဟန်း)။ ကဏ္ဍကဿ သမိပံ ဥပကဏ္ဍကံ=နား၏အနီးအရပ်၊ ဇေပတိ သီလေနာတိ ဇ္ဇေပိ=တီးတိုးတိုင်ပင် ပြောဆိုလေ့ရှိသူ၊ ဥပကဏ္ဍကဇ္ဇေပိ ဥပကဏ္ဍကဇ္ဇေပိ။

၂-ပစ္စာသမဏသုတ်

၁၁၂။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ပစ္စာသမဏော=နောက်လိုက်ရဟန်းကို၊ န အာဒါတဗ္ဗော=(မိမိသွားရာသို့) မခေါ်ယူထိုက်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ပစ္စာသမဏော=ကို၊ န အာဒါတဗ္ဗော=ထိုက်သနည်းဟူမူ) (ပစ္စာသမဏော=နောက်လိုက်ရဟန်းသည်) အတိဒူရေ ဝါ=(ဆရာဥပဇ္ဈာယ်နှင့်) အလွန်ဝေးကွာသော အရပ်၌သော်လည်း၊ (အလွန်ဝေးကွာသော အရပ်ကသော်လည်း) ဂစ္ဆတိ=လိုက်သွား၏၊ အစ္စာသန္နေ ဝါ=(ဆရာဥပဇ္ဈာယ်နှင့်) အလွန်နီးကပ်သော အရပ်၌သော်လည်း၊ ဂစ္ဆတိ=လိုက်သွား၏၊ ပတ္တပရိယာပန္နံ= ဆွမ်း ယာဂ စသည် ပြည့်နေသည့် ပူသော လေးသော ဆရာ၏ သပိတ်ကို၊ န ဂဏှတိ=ဆွမ်း ယာဂ စသည်မပါသော မိမိသပိတ်နှင့် လဲလှယ်၍မယူ၊ [တနည်း-ပတ္တပရိယာပန္နံ =ဆရာသပိတ်ထဲ၌ ပါရှိသော ဆွမ်း ယာဂ စသော အာမိသကို န ဂဏှတိ= ကူညီ၍မယူ]။

အာပတ္တိသာမန္တာ=အာပတ်၏ နီးနီးကပ်ကပ် စကားကို၊ ဝါ=အာပတ် သင့်စေနိုင်သဖြင့် မပြောသင့်သော စကားကို၊ ဘဏမာနံ=ပြောဆိုနေသောဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်ကို၊ န နိဝါရေတိ=မတားခြင်း၊ ဘဏမာနဿ=ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ် စကား ပြောနေစဉ်၊ အန္တရန္တရာ=စကားမဆုံးမီ အကြားအကြား၌၊ ကထံ=မိမိ၏ မစပ် မဆိုင် စကားကို၊ သြပါတေတိ=ထည့်သွင်း ပြောဆို၏၊ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသည်၊ ဇ္ဇော=ထုံထိုင်းပျင်းအသည်၊ ဇ္ဇေမူဂေါ=အာရည်တံတွေးယိုကျရာ ခံတွင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အတိဒူရေ=(ဆရာဥပဇ္ဈာယ်နှင့်) အလွန်ဝေးကွာသော အရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်က၊ န ဂစ္ဆတိ=မလိုက်၊ အစ္စာသန္နေ=၌၊ န ဂစ္ဆတိ=မလိုက်။ပ။ဂဏှာ

၁။ပတ္တပရိယာပန္နံ။ ။ပရိယာပန္နံ=(ဆွမ်း ယာဂ စသော အာမိသတို့ဖြင့် ပြည့်နေသောကြောင့်) ပူသောသပိတ်၊ လေးသော သပိတ်တို့တွင် ပါဝင်သော၊ ပတ္တ= (ဆရာနှင့် ဥပဇ္ဈာယ်၏) သပိတ်၊ ပတ္တော ပရိယာပန္နော ပတ္တပရိယာပန္နော။ နိဿယခန်း၌ကား လွယ်ကူအောင် သာမညမျှ အနက်ပြန်ဆိုထားသည်။

(တနည်း) ပတ္တော ပရိယာပန္နော ပတ္တပရိယာပန္နော၊ ပတ္တော=ဆရာနှင့် ဥပဇ္ဈာယ် ၏ သပိတ်ထဲ၌၊ ပရိယာပန္နော=ပါရှိသော ဆွမ်း ယာဂစသော အာမိသတည်း။ ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာ (၂၅၉)အဖွင့်ကိုလည်း နည်းမှီးရေးသည်။

၂။ဇ္ဇေမူဂ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “ဇ္ဇေမူဂေါတိ ပဉ္စရိတဇ္ဇေမူဂေါ” ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စရိတာ ဇ္ဇော ယတော မုခတောတိ ပဉ္စရိတဇ္ဇေ=ယိုကျသော အာရည် တံတွေးရှိရာ (အာရည် တံတွေး ယိုကျရာ) ခံတွင်း။ ပဉ္စရိတဇ္ဇေ ဟု ဆိုလိုလျက် ပဉ္စရိတကို ချေ၍ ဇ္ဇေပုဒ်သာ ကျန်သည်။ ထို့နောက် ဇ္ဇေ မုခံ ယဿာတိ ဇ္ဇေမူဂေါ =အာရည်တံတွေး ယိုကျရာ ခံတွင်းရှိသောသူ (ပစ္စာသမဏ)ဟု ဝစနတ္ထကြံ၊ မုခကို မူဂပြု။ ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ် ၃၂၃၊ ၃၂၄ လည်းကြည့်။

တိ=ယူ၏။ပ။ နိဝါရေတိ=တားမြစ်၏။ပ။ န ဩပါတေတိ=ထည့်သွင်းမပြောဆို၊
ပညဝါ=ပညာရှိသည်။ အဇေဋ္ဌော=မထုံထိုင်း မဖျင်းအသည်။ အနေဋ္ဌမူဂေါ=

အာရည်တံတွေးယိုကျရာ ခံတွင်းရှိသူ မဟုတ်သည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ ဒုတိယံ။
၁၁၃(စာပိုဒ်)။ ၃-သမ္မာသမာဓိသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ပ။
ဘိက္ခု=သည်။ သမ္မာသမာဓိ=သမ္မာသမာဓိသို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဗ္ဗ=ရောက်၍၊
ဝါ=ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေဟိ=ကုန်
သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်
။ပ။အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ)။ပ။ [စာပိုဒ်(၈၅)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-
၁၉၅ ကြည့်] ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ပ။ တတိယံ။

၄-အန္တကဝိနွသုတ်

၁၁၄။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊
မဂဓေသု=မဂဓနေပုဒ်၌၊ ဝါ=မဂဓတိုင်းပြည်၌၊ အန္တကဝိနွေ=အန္တကဝိနွမြို့၌၊
ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ပ။ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္တံ=ထိုင်နေပြီးသော၊
အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊
အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ)

အာနန္တံ=အာနန္ဒာ၊ နဝါ=သီတင်းငယ် ရဟန်းသစ် ဖြစ်ကုန်သော၊ အစိရ
ပဗ္ဗဇိတာ=ရဟန်းပြုပြီး၍ ကြာမြင့်သော အချိန်ကာလ မရှိသေးကုန်သော၊ ဣမံ
ဓမ္မဝိနယံ=သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနယာပိဋကတ် ဤသာသနာတော်မြတ်သို့၊
ဝါ=တုတ် ဓားမပါ တရားဖြင့်သာ ဆုံးမရာ ဤငါဘုရားသာသနာတော်သို့၊
အရနာ=မကြာမတင် ယခုအခါ၌ပင်၊ အာဂတာ=ရောက်လာကြကုန်သော၊
[သံယုတ်ဋ္ဌ၊ ပ-၄၂၊ ၎င်းဋီ၊ ပ-၈၅၊ ၈၆-၌ဖွင့်သည်] ယေ တေ ဘိက္ခု=
အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကြကုန်၏) အာနန္တံ=အာနန္ဒာ၊ ဝေါ=သင်တို့
သည်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့ကို၊ ပဉ္စသု=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရား
တို့၌၊ သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကောင်းစွာနာယူစေထိုက်ကုန်၏၊ နိဝေသေတဗ္ဗာ =စွဲမြဲ
သက်ဝင်စေထိုက်ကုန်၏၊ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=တည်မြဲစေထိုက်ကုန်၏၊ ကတမေသု
=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စသု=ကုန်သော၊(ဓမ္မေသု =တို့၌၊ သမာဒပေတဗ္ဗာ
=ကောင်းစွာ နာယူစေထိုက်ကုန်သနည်း၊ နိဝေသေတဗ္ဗာ =ထိုက်ကုန်သနည်း၊
ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ တုမေ=သင်တို့သည်၊ ဧထ=လာကြကုန်လော၊
သီလဝါ=(ပါတိမောက္ခသံဝရ) သီလရှိကုန်သည်၊ ဟောထ=ဖြစ်ကြကုန်လော၊
[သီလဝါ၌ ဗဟုဝုစယောဝိဘတ်တည်း၊ ဝဂ္ဂုမုဒါတီရိယာ ပန ဘိက္ခု ဝဏ္ဏဝါ
ဟောန္တိ-၌ ဝဏ္ဏဝါကဲ့သို့တည်း၊ မောဂ္ဂုလ္လာန်၊ ၂-ကဏ္ဍ(သျှာဒိ) ၉၂-သုတ်)]

ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတာ=ပါတိမောက်သီလတည်းဟူသော အပိတ်အဆီးဖြင့် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့ကို ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်လျက်၊ အာစာရ ဝေါစရသမ္ပန္နာ=စုံကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရထ=နေကြကုန်လော၊ [စာပိုဒ် ၈၇ (နာ-၁၉၆)ကြည့်]။ပ။ဘယဒဿာဝိနော= လေ့ရှိကြကုန်လျက်။ပ။ သိက္ခထ=ဖြည့်ကျင့်ကြကုန်လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ=ထိုက်ကုန်၏၊ နိဝေသေတဗ္ဗာ=ထိုက်ကုန်၏၊ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ =ကုန်၏။) ဣတိ=ဤသို့၊ ပါတိမောက္ခသံဝရေ=ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၌၊ ဝါ=ပါတိမောက် မည်သော ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းကြောင်း သိက္ခာပုဒ်သီလ၌၊ (အာပတ်လွန်ကျူးမှု ဝိတိက္ကမအကုသိုလ် မဝင်လာအောင် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ တို့ကို ပိတ်ဆို့ စောင့်စည်းကြောင်းဖြစ်သော ပါတိမောက် သိက္ခာပုဒ်သီလ၌) သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ နိဝေသေတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။

အာဝုသော=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ဧထ=လာကြကုန်လော၊ ဣန္ဒြိယေသု=(စက္ခုစသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ ဂုတ္တဒွါရာ=ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက် အပ်သော ဒွါရရှိကုန်လျက်၊ အာရက္ခသတိနော=စက္ခုစသော ဒွါရခြောက်ပေါက် တို့ကို ပိတ်ဆီး စောင့်ရှောက်တတ်သော သတိရှိကုန်လျက်၊ နေပက္ကသတိနော= (စက္ခုစသော ဒွါရခြောက်ပေါက်တို့ကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်တတ်သော)ဉာဏ် နှင့်ပြည့်စုံသော သတိရှိကြကုန်လျက်၊ [နေပက္က=ဉာဏ်ပညာ။ နေပက္ကေန သမန္နာ ဂတာ သတိ ယေသံ တုမှာကန္တိ နေပက္ကသတိနော။ “နိပက+ဏျ”ဖြင့် နေပက္က ဟုဖြစ်သောကြောင့် “နေ”ဟု ဂုဒ္ဓိရောက်ရသည်] သာရက္ခိတမာနသာ=ကောင်းစွာ စောင့်ထိန်းအပ်သော စိတ်ရှိကြကုန်လျက်၊ [သာရက္ခိတ=သံ+အာရက္ခိတ] သတာရက္ခေန=သတိဟူသော အစောင့်အရှောက်ရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရထ=နေကြကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏)ဣတိ=သို့၊ ဣန္ဒြိယ သံဝရေ=ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၌၊ ဝါ=စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့ကို ပိတ်ဆီးစောင့် ရှောက်ကြောင်းသီလ၌၊ (အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အကုသိုလ် မဝင်လာအောင် စက္ခုန္ဒြေစသော ဒွါရခြောက်ပေါက်တို့ကို သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ကြောင်း သီလ၌) သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာ ပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။

အာဝုသော=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ဧထ=လော၊ အပ္ပဘဿာ=နည်း သော စကားပြောဆိုခြင်း ရှိကြကုန်သည်၊ ဘဿေ=စကားပြောဆိုခြင်း၌၊ ပရိယန္တ ကာရိနော=အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ကို ပြုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဟောထ= ဖြစ်ကြကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ= ကုန်၏)ဣတိ=သို့၊ ဘဿပရိယန္တေ=စကား၏အကန့်အသတ်၌။ပ။ အာရညိကာ

=တော၌နေလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ=အရညကင်ခုတင် ဆောက်တည်သူတို့သည်၊
 ဟောထ=ဖြစ်ကြကုန်လော၊ အရညဝနပတ္တာနိ=ကုန်သော၊ [စာပိုဒ်-၁၁၀ သုတ်(ဤ
 စာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၂၆)ကြည့်ပါ] ပန္နာနိ=ကုန်သော၊ သေနာသနာနိ=တို့ကို၊
 ပဋိသေဝထ=မိခိုနေထိုင်ကြကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ။ပ။
 ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ) ဣတိ=သို့၊ ကာယဝူပကာသေ=(ကာမဂုဏ်အာရုံတို့မှ) ကိုယ်
 အားဖြင့် ခွဲခွာခြင်း၌။ပ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိကြကုန်သည်၊ (ကမ္မဿကတာ
 သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဈာနသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ
 ဟူသော ငါးမျိုးသော အမြင်မှန်ဉာဏ်ရှိကြကုန်သည်) သမ္မာဒဿနေန=မှန်ကန်
 စွာမြင်တတ်သောဉာဏ်နှင့်၊ ဝါ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=
 ကုန်သည်၊ ဟောထ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာ
 ပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏)ဣတိ=သို့၊ သမ္မာဒဿနေ=၌၊ သမာဒပေတဗ္ဗာ= ကုန်၏။ပ။
 ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။တေ ဘိက္ခု=တို့ကို၊ ပဉ္စသု=ကုန်သော၊ ဣမေသု
 ဓမ္မေသု=ဤတရားတို့၌၊ သမာဒပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊
 ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)စတုတ္ထံ။

၅-မစ္ဆရိနီသုတ်

၁၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=
 ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနီ=ရဟန်းမကို၊ အာဘတံ=တနေရာရာသို့ ဆောင်ယူ၍၊
 နိက္ခိတ္တာ ယထာ=ချထားအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ (အတ္တနော=မိမိ၏၊
 ကမ္မုနာ=အကုသိုလ်ကံသည်) နိရယေ=ငရဲ၌၊ (နိက္ခိတ္တာ=ချထားအပ်သည်သာ၊
 ဝါ=ချထားခံရတော့သည်သာ) ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊
 (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=သော၊ ဘိက္ခုနီ=ကို၊ အာဘတံ=၍၊ နိက္ခိတ္တာ
 ယထာ=ကဲ့သို့၊ ဧဝံ=တူ၊ အတ္တနော=၏၊ ကမ္မုနာ=သည်၊ နိရယေ=၌၊ နိက္ခိတ္တာ
 =ချထားအပ်သနည်းဟူမူ)

(ဘိက္ခုနီ=ရဟန်းမသည်)အာဝါသမစ္ဆရိနီ=နေရာကျောင်းကို ဝန်တိုသည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကုလမစ္ဆရိနီ=အလုပ်အကျွေး အမျိုးဒါယကာကို ဝန်တိုသည်၊
 (မိမိ၏အလုပ်အကျွေး ဒါယကာ ဒါယိကာမထံသို့ သူတပါးတို့ သွားလာ
 ဝင်ထွက် ဆက်ဆံခြင်းကို မကြည့်ရက်လို သဝန်တိုသည်) ဟောတိ=၏။

၁။ ဤကုလမစ္ဆရိနီပုဒ်၌ ကုလ(အမျိုး)အရ အလုပ်အကျွေးဒါယကာဖြစ်သော
 အမျိုးနှင့် ဆွေမျိုးသားချင်းဖြစ်သော အမျိုးဟူ၍ အမျိုးနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် အဋ္ဌသာလိနီ
 (၄၀၄)၌ ဖွင့်ပြ၏၊ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌မူ "ဥပဋ္ဌာကကုလံ မစ္ဆရာယတိ"ဟု အလုပ်
 အကျွေး အမျိုးကိုသာ ပြထား၏။

လာဘမစ္ဆရိနီ=ပစ္စည်းလာဘ်ကို သဝန်တိုသည်။ ဟောတိ=၏။ ဝဏ္ဏ
 မစ္ဆရိနီ=ကိုယ်အဆင်းနှင့် အကျင့်ဂုဏ်ကို သဝန်တိုသည်။ပ။ဓမ္မမစ္ဆရိနီ=ပရိယတ်
 တရားကို သဝန်တိုသည်။ပ။နိက္ခိတ္တာ ယထာ=ကဲ့သို့၊ ဧဝံ=တူ၊ (အတ္တနော=၏။
 ကမ္မုနာ=ကုသိုလ်ကံသည်) သဂ္ဂေ=နတ်ပြည်၌၊ (နိက္ခိတ္တာ=သာ) ။ပ။ အာဝါ
 သမစ္ဆရိနီ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ပဉ္စမံ။

၆-ဓန္ဓရာသုတ်

၁၁၆။ အနနုဝိစ္စ=မသိမူ၍၊ ဝါ=မသိဘဲ၊ ဝါ=အမှားအမှန်ကို မဆုံးဖြတ်နိုင်မူ၍၊
 ဝါ=နိုင်ဘဲ၊ အပရိယောဂါဟေတွာ=ဉာဏ်ဖြင့် မသက်ဝင်နိုင်မူ၍၊ ဝါ=နိုင်ဘဲ၊
 အဝဏ္ဏာရဟဿ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အပြစ် ပြောဆိုထိုက်သောသူ၏။ ဝါ=ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော
 သူ၏။ ဝဏ္ဏံ=ဂုဏ်ကို၊ ဘာသတိ=ပြောဆို၏။ပ။ဝဏ္ဏာရဟဿ=ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်
 ကို ပြောဆိုထိုက်သောသူ၏။ ဝါ=ချီးမွမ်းထိုက်သောသူ၏။ အဝဏ္ဏံ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ်
 အပြစ်ကို၊ ဘာသတိ=၏။ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၅)သုတ်လည်းကြည့်]။ပ။
 အပ္ပသာဒနိယေ=မကြည်ညိုသင့်သော၊ ဌာနေ=(မှားယွင်းသောအကျင့်ဟူသော)
 အကြောင်းအရာ၌၊ ပသာဒံ=ကြည်ညိုခြင်းကို၊ ဥပဒံသေတိ=ဖြစ်စေ၏။ပ။ပသာ
 ဒနိယေ=ကြည်ညိုသင့်သော၊ ဌာနေ=(မှန်ကန်သောအကျင့်ဟူသော) အကြောင်း
 အရာ၌၊ အပ္ပသာဒံ=မကြည်ညိုခြင်းကို၊ ဥပဒံသေတိ=၏။ သဒ္ဓါဒေယျံ=(သူတပါး
 တို့က) သဒ္ဓါတရားဖြင့် ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်းကို၊ ဝိနိပါတေတိ=ပျက်စီးစေ၏။
 (ထိုဆွမ်းမှ အဦးအဖျားကိုမျှ နှိုက်မယူတော့ပဲ သူတပါးအား အကုန်အစင်ပေး
 လိုက်ခြင်းအားဖြင့် ပျက်စီးစေ၏)။ပ။ သဒ္ဓါဒေယျံ=ကို၊ န ဝိနိပါတေတိ=
 မပျက်စီးစေ၊ [စာပိုဒ် ၂၃၅ အနုကမ္မသုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ်
 စာမျက်နှာ-၄၀၆)လည်းကြည့်]။ပ။ ဆဋ္ဌ။

၁၁၇(စာပိုဒ်)။ ၇-ဣဿုကိနီသုတ်။ ။ဣဿုကိနီ စ=(သူတပါးတို့
 ကြီးပွားပြည့်စုံနေသည်ကို) မနာလိုငြူစုတတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။
 မစ္ဆရိနီ စ=(အာဝါသ, ကုလစသည်ကို)သဝန်တိုသော သဘောရှိသည်လည်း၊
 ဟောတိ=၏။ပ။အနိဿုကိနီစ=မနာလိုငြူစုတတ်သူမဟုတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ
 =၏။ အမစ္ဆရိနီ စ=သဝန်တိုသောသဘောရှိသူ မဟုတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=
 ။ပ။ သတ္တမံ။

၁၁၈(စာပိုဒ်)။ ၈-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကသုတ်။ ။မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ စ=မှားယွင်းသော
 အယူ အဆရှိသည်လည်း၊ ဝါ=မှားယွင်းစွာ ရှုမြင်တတ်သော သဘောရှိသည်
 လည်း၊ ဟောတိ=၏။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပိ စ=မှားယွင်းသော အကြံအစည်ရှိသည်လည်း၊
 ဝါ= မှားယွင်းစွာ ကြံစည်တတ်သော သဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။
 သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ စ=မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသည်လည်း၊ ဝါ=မှန်ကန်စွာ

သိမြင်သောဉာဏ်အမြင်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ သမ္မာသင်္ကပ္ပံ၊ စ=မှန်ကန်သော အကြံအစည်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=ပ။ အဋ္ဌမံ။

၁၁၉(စာပိုဒ်)။ ၉-မိစ္ဆာဝါစာသုတ်။ ။မိစ္ဆာဝါစာ စ=မှားယွင်းစွာ ပြောဆိုကြောင်းသဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ မိစ္ဆာကမ္မန္တာ စ=မှားယွင်းစွာ ပြုလုပ်ကြောင်းသဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ သမ္မာဝါစာ စ=မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်းသဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ သမ္မာကမ္မန္တာ စ=မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်ကြောင်း သဘောရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ နဝမံ။

၁၂၀(စာပိုဒ်)။ ၁၀-မိစ္ဆာဝါယာမသုတ်။ ။ မိစ္ဆာဝါယာမာ စ=မှားယွင်းသော ဝီရိယရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ မိစ္ဆာသတိနိ စ=မှားယွင်းသောသတိရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ သမ္မာဝါယာမာ စ=မှန်ကန်သော လုံ့လ ဝီရိယရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ သမ္မာသတိနိ စ=မှန်ကန်သော သတိရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ ဒသမံ။ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အန္တကဝိန္ဒဝဂ္ဂေါ=အန္တကဝိန္ဒဝဂ်တည်း။

(၁၃)၃-ဂိလာနဝဂ်
၁-ဂိလာနသုတ်

၁၂၁။ [စာပိုဒ်-၃၄ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၇၅)ကြည့်] အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာယနသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ၊ စိတ်ကိုခွာလျက်၊ ငြိမ်သက် ကိန်းဝပ်၊ ဖလသမာပတ်မှ၊ ဝါ=သင်္ခါရသတ္တဝါ၊ ဖဲခွာကင်းဆိတ်၊ ကိုယ်စိတ် ရှင်းလင်း၊ ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ ဝုဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်-၆၅ သရဘသုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၄၃၃)လည်းကြည့်] ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဂိလာနသာလာ=ဂိလာနရဟန်းတို့၏ ကျောင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီး၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဒုဗ္ဗလံ=အားမရှိသော၊ ဝါ=အားနည်းနေသော၊ ဂိလာနကံ=မကျန်းမာသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ အဒ္ဓသာ ခေါ=မြင်တော်မူသည်သာ၊ ဒိသ္မာ=မြင်ပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=အမိန့်ရှိ သိစေတော်မူပြီး(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=အမိန့်ရှိ သိစေတော်မူသနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခုစေ=တို့၊ ဒုဗ္ဗလံ=သော၊ ဂိလာနကံ=သော၊ ယံကိဉ္စိ=အမှတ် မထားတပါးပါးသော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ နဝိဟေန္တိ=မစွန့်ကုန်အံ့၊ တဿ=(ဒုဗ္ဗလဂိလာနဖြစ်သော)ထိုရဟန်းတပါးပါးမှာ၊

ဝါ=ထိုရဟန်းတပါးပါးသည်။ “နစိရဿေဝ(နစိရဿံ ဝေ)=မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရိဿတိ=နေလတ္တံ့” ဣတိ=ဤသို့ စေတောဝိမုတ္တိ၊ ပညာဝိမုတ္တိသို့ရောက်၍ နေခြင်းဟူသော၊ ဧတံ=ဤအကျိုးတရားကို၊ ဝါ=သည်၊ ပါဠိကံခံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=ဧကန်မုချ ရရှိနိုင်သည်၊ (ဟောတိ=၏)ပဉ္စ=ငါးပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ် တို့နည်းဟူမူ၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ်-၆၉ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၅၉)ကြည့်]။ပ။ ပါဠိကံခံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ပဌမံ။

၁၂၂(စာပိုဒ်)။ ၂-သတိသုပဋ္ဌိတသုတ်။ ။ [စာပိုဒ်(၆၇)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၅၇) လည်းကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ အဇ္ဈတ္တညေဝ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌သာလျှင်၊ သတိ=သတိသည်၊ ဓမ္မာနံ=လောကီခန္ဓာငါးပါးတရားတို့၏၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=အဖြစ်အပျက်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်သော၊ ပညာယ=ဝိပဿနာပညာဖြင့်၊ သုပဋ္ဌိတာ=ကောင်းစွာ စွဲကပ်တည်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ပဌမဥပဋ္ဌာတသုတ်

၁၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဂိလာနော=သူနာသည်၊ ဒုပဋ္ဌော။ ခက်ခဲစွာ ပြုစုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော

၁။ အဇ္ဈတ္တညေဝ သတိ သုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ=မိမိခန္ဓာအစဉ်(နိယကဇ္ဈတ္တ) ၌သာလျှင် သတိသည် ကောင်းစွာ စွဲကပ်တည်နေ၏၊ ဘာဖြင့် စွဲကပ်တည်နေသနည်း၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာဖြင့် စွဲကပ်တည်နေ၏-ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

အနက်ပြန်ဆိုမှု သတိပြုဖွယ်။ ။ ဤ၌ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာဟူသည် လောကီခန္ဓာငါးပါးတို့၏အဖြစ်အပျက်ကို သိမြင်သော ဝိပဿနာပညာတည်း၊ အသုဘာနုပဿနာကား မိမိ၏ ကရဏေယ(ရုပ်ခန္ဓာ)ကို အပြင်ဘက်မှ ဥဒ္ဓုမာတကစသော သူသေကောင်နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ အသုဘာသဘောထင်မြင်အောင် ရှုသောတရားတည်း၊ သို့ဖြစ်၍ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာနှင့် အသုဘာနုပဿနာသည် သဘာဝချင်း အာရုံချင်း အလျှင်းမတူရကား(သဟဇာတ၊ အညမညအစရှိသော ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်သဘောအားဖြင့်) လုံးဝပေါင်းစပ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ထို့ကြောင့် “ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=သော၊ပညာယ=ဖြင့်၊ကာယေ=၌၊ အသုဘာနုပဿီ=လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏”ဟု အနက်မပြန်ဆိုသင့်၊ “သုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ”၏ နောက်၌ အပိုဒ်မခတ်ရသေး၊ ပညာယ၏နောက်ကျမှ အပိုဒ်ခတ်ပါ။

၂။ ဒုပဋ္ဌော ဟု ရှိသင့်။ ။ စာတို့၌ ဒုပဋ္ဌာကော-ဟုရှိနေ၏၊ဣပ္ပစ္စည်းဖြင့် ဥပဋ္ဌာကပုဒ်သည် “ပြုစုလုပ်ကျွေးသူ” ဟူသောအနက်နှင့်သာသင့်လျော်၏၊ “အပြုစုခံ ဂိလာန” ဟူသောအနက်နှင့်မသင့်လျော်၊ ထို့ကြောင့် “ဒုပဋ္ဌာကော”နေရာ၌ ဝိနည်း မဟာဝါပါဠိတော်(၄၁၈)အတိုင်း ဒုပဋ္ဌောဟု ရှိသင့်၏။ဒုက္ခေက ဥပဋ္ဌိယတေတိ ဒုပဋ္ဌော။

=သေဒ၊ ဂီလာနော=သည်၊ ဒူပဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ၊ ဂီလာနော=သည်)အသပ္ပါယကာရီ=မလျောက်ပတ် မသင့်မြတ်သောအမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ (မလျောက်ပတ်သော စားသောက်သွားလာနေထိုင်မှုတို့ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်) ဟောတိ=၏၊ သပ္ပါယော=လျောက်ပတ်သောအမှု၌၊ မတ္တံ=အတိုင်းအတာ ပမာဏကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ၊ ဘောသဇ္ဇံ=ဆေးကို၊ နပ္ပဋ္ဌိသေဝိတာ=မမှီဝဲသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အတ္ထကာမဿ=အကျိုးကို လိုလားသော၊ ဂီလာနုပဋ္ဌာကဿ=သူနာပြုစုသူအား၊ "အဘိက္ကမန္တံ=ရောဂါတိုးလာသည်ကို၊ အဘိက္ကမတိတိ ဝါ=ရောဂါတိုးလာ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပဋိက္ကမန္တံ=ရောဂါယုတ်လျော့သွားသည်ကို၊ ပဋိက္ကမတိတိ ဝါ=ရောဂါယုတ်လျော့သွားသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဌိတံ=ရောဂါတန့်ရပ်နေသည်ကို၊ ဌိတောတိ ဝါ= ရောဂါတန့်ရပ်နေ၏ဟူ၍ လည်းကောင်း" ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ အာဗာခံ=(မိမိ၏)အနာရောဂါကို၊ အာဝိကတ္တာ=ထင်ရှားဖွင့်ဟ ပြောပြတတ်သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်။

☸ ဥပဋ္ဌာနံ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ သာရီရိကာနံ=ခန္ဓာကိုယ်၌စွဲကပ်နေကုန်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၀ လည်းကြည့်] ဒုက္ခာနံ=ခက်ခဲသောအားဖြင့် သည်းခံအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သည်းခံနိုင်ခဲကုန်သော၊ တိဗ္ဗာနံ=ထူထပ်ကုန်သော (အဆက်မပြတ်တရစပ်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ထူထပ်ကုန်သော)ဝါ=(ပူပြင်း ဆင်းရဲစေခြင်းအားဖြင့်) ကြမ်းကြုတ်ကုန်သော၊ ခရာနံ=ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကုန်သော၊ ကဋ္ဌုကာနံ=ထက်မြက်စူးရှကုန်သော၊ ဝါ=ခါးစပ်သော အရသာနှင့် တူကုန်သော၊ အသာတာနံ=ချိုသာခံချင်ဖွယ် မကောင်းကုန်သော၊ အမနာပါနံ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မနှစ်မြို့ဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဏဟရာနံ=အသက်ကို ဆောင်ယူ ပယ်ရှားနိုင်ကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ=ဝေဒနာတို့ကို၊ အနဓိဝါသကဇာတိကော=သည်းခံနိုင်သူ၏ သဘောမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သူပဋ္ဌော=လွယ်ကူစွာ ပြုစုအပ်သည်။ပ။ သပ္ပာယကာရီ=လျောက်ပတ်သောအမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်။ပ။ တတိယံ။

၄-ဒုတိယဥပဋ္ဌာကသုတ်

၁၂၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ပ၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဂီလာနုပဋ္ဌာကော=သူနာပြုစုသောသူသည်၊ ဂီလာနံ=သူနာကို၊ ဥပဋ္ဌာတံ=ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာ၊ န အလံ=မသင့်လျော်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဂီလာနုပဋ္ဌာကော=သည်၊ ဂီလာနံ=ကို၊ ဥပဋ္ဌာတံ=ငှာ၊ နာလံ=မသင့်လျော်သနည်းဟူမူ၊ ဂီလာနုပဋ္ဌာကော=သည်) ဘောသဇ္ဇံ=ဆေးကို၊ သံဝိဇာတံ=(အခြားသောအညွှန်းဆေးနှင့်)ရောစပ်စီမံခြင်းငှာ၊ နပ္ပဋ္ဌိဗလော=မစွမ်းနိုင်သည်(ကိုယ်အား ဉာဏ်အား စွမ်းပကားမရှိသည်) ဟောတိ=

ဖြစ်၏။ [ဤဆေးကို ကွမ်းရွက်ပြုတ်ရည်နှင့် ရောစပ်တိုက်ပါ။ သို့မဟုတ် ရှောက်ရည်နှင့် ရောစပ်တိုက်ပါသည်ဖြင့် ဆေးဆရာက ညွှန်ပြမှာထားခဲ့သော တွဲဖက်တိုက်စရာဆေးနှင့် ရောစပ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ဟူလို။ ဝိနည်းမဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၊ ၄၁၄။ သာရတ္ထဋီကာ၊ တ-၃၄၃]

သပ္ပာယာသပ္ပာယံ=(ဂိလာနအား) သင့်လျော် လျောက်ပတ်သောအစာ၊ မသင့်လျော် မလျောက်ပတ်သောအစာကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ၊ အသပ္ပာယံ=မသင့်လျော်သောအစာကို၊ ဥပနာမေတိ=ဆက်ကပ်ပေးကမ်း၏၊ သပ္ပာယံ=သင့်လျော်သောအစာကို၊ အပနာမေတိ=ဖယ်ရှားထား၏၊ အာမိသန္တရော=(ယာဂုထမင်း သပိတ်သက်န်းစသော)ပစ္စည်းလာဘ်အာမိသဟူသော အကြောင်းရှိသည်၊ ဝါ=ပစ္စည်းလာဘ်အာမိသကို မျှော်လင့်တောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဂိလာနံ=သူနာကို၊ ဥပဋ္ဌာတိ=ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ [အာမိသံ အန္တရံ ကာရဏံ ယဿာတိ အာမိသန္တရော] မေတ္တံစိတ္တော=မေတ္တာစိတ်ရှိသည်၊ (မေတ္တာရှိသော စိတ်ရှိသည်) ဟုတွာ=၍၊ နော ဥပဋ္ဌာတိ=ပြုစုလုပ်ကျွေးသည်မဟုတ်၊ [မေတ္တာ ယဿ စိတ္တဿ အတ္ထိတိ မေတ္တံ၊ မေတ္တံ စိတ္တံ ယဿ ဂိလာနပဋ္ဌာကဿာတိ မေတ္တံစိတ္တော]

ဥစ္စာရံ ဝါ=ကျင့်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ ပဿာဝံ ဝါ=ကျင့်ငယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝန္တံ ဝါ=အန်ဖတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ခေဋံ ဝါ=တံတွေးကိုလည်းကောင်း၊ နိဟရိတံ=ဆောင်ယူစွန့်ပစ်ခြင်းငှာ၊ ဇေဂုစ္ဆိ=စက်ဆုပ်ရွံရှာသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဂိလာနံ=သူနာကို၊ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သည့်အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဝါ=ရံခါရံခါ၌၊ ဓမ္မိယာ=တရားရှိသော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ သန္တဿေတံ=(ပစ္စုပ္ပန်၊ တမလွန်၊ နှစ်တန်သောအကျိုးတရားတို့ကို) မျက်မှောက်ထင်ထင်ကောင်းစွာမြင်စေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သမာဒပေတံ=(ကုသိုလ်တရားတို့ကို) ကောင်းစွာ လက်ခံနာယူစေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သမုတ္တေဇေတံ=(နာယူအပ်ပြီးသောတရားတို့၌) ကောင်းစွာအားတက် ထက်မြက်စေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ သမ္ပဟံသေတံ=(ရပြီးဂုဏ်ထူး ချီးကျူးပြောကာ) ကြည်သာရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ နပ္ပဋိဗလော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အလံ=သင့်လျော်၏။ပ။ ပဋိဗလော=စွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ။ပ။

၅-ပဋ္ဌမဘရာယုဿာသုတ်

၁၂၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ အနာယုဿာ=အသက်၏စီးပွား အသက်ရှည်လျားစေတတ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဝါ=အသက်တိုစေတတ်ကုန်သော၊ [အာယုဿ ဟိတာ အာယုဿာ။ အာယုပုဒံ၊ သပစ္စည်း၊ စက္ကာဒိတော သော။ မောဂ္ဂုလ္လာနံ၊ ၄ (ဏာဒိ)ကဏ္ဍ၊ ၇၁-သုတ်။ န အာယုဿာ အနာယုဿာ] ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဋ္ဌ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဋ္ဌ=ငါးပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။ပ။ အပရိဏတဘောဇီ စ=မကျေ

ကျက်နိုင်သော အစာကို စားလေ့ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ အကာလစာရီ စ=အချိန်မဲ့ အခါမဲ့၌ သွားလာလှည့်လည်တတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ အဗြဟ္မစာရီ စ=မြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသည်လည်း၊(ဟောတိ=၏)။ပ။

အာယုဿာ=အသက်၏ စီးပွား အသက်ရှည်လျားစေတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်။ပ။ ပရိဏာတဘောဇီ စ=ကျေကျက်စေနိုင်သော အစာကို စားလေ့ ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ကာလစာရီ စ=အချိန်အခါ၌ သွားလာ လှည့်လည် လေ့ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ဗြဟ္မစာရီ စ=မြတ်သော မေထုန်ရှောင်မှုအကျင့် ကို ကျင့်လေ့ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။ပ။ပဉ္စမံ။

၁၂၆(စာပိုဒ်)။ ၆-ဒုတိယအနာယုဿာသုတ်။ ။ ဒုဿိလော စ= သီလ မရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ=၏) ပါပမိတ္တော စ=ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေ ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။ပ။ သီလဝါ စ=သီလရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ) ကလျာဏ မိတ္တော စ=ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇-ဝပကာသသုတ်

၁၂၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သံဃမ္မာ=ရဟန်းသံဃာမှ၊ ဝပကာသိတုံ=တပါးတည်း ခွဲခွာနေထိုင်ခြင်းငှါ၊ နာလံ=မသင့်လျော်၊ [ဝိ+အပ+ ကသ+တုံ] ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ နာလံ=သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣတရိတရေန=(ကောင်းဆိုးမမှန်း ရရှိလာသော သင်္ကန်းစသည်တို့တွင်)တမျိုးမျိုး သော၊ စိဝရေန=သင်္ကန်းဖြင့်၊ အသန္တုဋ္ဌော=မရောင့်ရဲ မကျေနပ်သည်၊ ဟောတိ =၏၊ [ဣတရိတရေနပုဒ်၏ အနက်နှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် ၂၈-သုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ] ဣတရိတရေန=(ကောင်းဆိုးမမှန်း ရရှိလာသော ဆွမ်း စသည်တို့တွင်) တမျိုးမျိုးသော၊ ပိဏ္ဏပါတေန=ဆွမ်းဖြင့်၊ အသန္တုဋ္ဌော= သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတရိတရေန=(ကောင်းဆိုးမမှန်း ရရှိလာသော သေနာ သနစသည်တို့တွင်)တမျိုးမျိုးသော၊ သေနာသနေန=အိပ်ရာနေရာကျောင်းဖြင့်။ပ။

ဣတရိတရေန=(ကောင်းဆိုးမမှန်း ရရှိလာသောဆေး စသည်တို့တွင်) တမျိုးမျိုးသော၊ ဂီလာနပုစ္စယဘောသန္တ ပရိက္ခာရေန=လူမမာရောဂါ၏ ဆန့်ကျင် ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်းအဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးဖြင့်၊ အသန္တုဋ္ဌော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကာမသင်္ဂဟဟုလော စ= များသော ကာမဝိတက် ရှိသည်လည်း၊ ဝါ=များသောဝတ္ထုကာမတို့၌ တွေးတော ကြံစည်မှု ရှိသည်လည်း၊ဝါ=များသောကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော တွေးတောကြံစည်မှု ရှိသည်လည်း၊(ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊

ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ သန္တုဋ္ဌော=ရောင့်ရဲကျေနပ်သည်။ပ။
 နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပဗဟုလော စ = များသော နေက္ခမ္မဝိတက်ရှိသည်လည်း၊ ဝါ=
 များသောအကုသိုလ်မှ ထွက်မြောက်သော ကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော အကြံအစည်
 ရှိသည်လည်း၊ (ဟုတွာ=၍)ဝိဟရတိ=၏၊ [နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ (ဝိတက္က)ပုဒ် အနက်
 အမျိုးမျိုးကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် ၇၂-သမ္မာဒိဋ္ဌိ သုတ်ကြည့်] သတ္တမံ။

၁၂၈(စာပိုဒ်)။ စ-သမဏသုခသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမဏဒုက္ခာနိ=
 ရဟန်း၏ ဆင်းရဲကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊
 ပဉ္စ=ငါးမျိုးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။ပ။ အနဘိ
 ရတော စ=မပျော်မွေ့ဘဲလည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သော အကျင့်ကို၊ စရတိ=
 ကျင့်၏။ပ။ သမဏသုခါနိ=ရဟန်း၏ ချမ်းသာကြောင်းတရားတို့သည်။ပ။
 အဘိရတော စ=ပျော်မွေ့စွာလည်း။ပ။အဋ္ဌမံ။

၉-ပရိက္ခေပသုတ်

၁၂၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာပါယိကာ=အပါယ်သို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော၊
 နေရယိကာ=ငရဲသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ ပရိက္ခေပိ=(အနာဆွေးကဲ့သို့)
 ဖောက်ပြန်တတ်ကုန်သော၊ အတေကိစ္ဆာ=မကုစားနိုင်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုစား၍
 မရနိုင်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ=တရားတို့သည်)ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ မာတာ=မွေးမိခင်
 အရင်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ဇီဝိတာ=ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရော
 ပိတာ=ခွဲခွါဖယ်ရှားအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပိတာ=ဖခင်အရင်းကို၊ ဝါ=
 သည်၊ ဇီဝိတာ=မှ၊ ဝေါရောပိတော=အပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အရဟံ(အရဟန္တာ)
 =ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ဝါ=သည်။ပ။ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊(ဇီဝမာနက
 သရီရေ=သက်တော်ရှင်ဆဲ ကိုယ်တော်၌) ဒုဋ္ဌေန=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်
 သော၊ စိတ္တေန=သတ်လိုစိတ်ဖြင့်၊ လောဟိတံ=သွေးကို၊ ဝါ=သွေးသည်၊ ဥပ္ပါဒိတံ
 =ဖြစ်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သံဃော=သံဃာကို၊ (တသိမ်တည်း၌ တည်နေ
 သော သမာနသံဝါသက သံဃာကို)ဝါ=သည်၊ ဘိန္နော=သင်းကွဲအောင် ခွဲအပ်
 သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။နဝမံ။

၁၀-ဗျသနသုတ်

၁၃၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗျသနာနိ= စီးပွားချမ်းသာကို ပစ်လွှင့်ဖျက်ဆီးတတ်
 သောတရားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ဉာတိဗျာသနံ=ဆွေမျိုးတို့၏ ဖျက်စီး

၁။ ဉာတိဗျသနစသည် ။ ။ဟိတသုခံ ဗျသန္တိ ဝိက္ခိပန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တိတိ
 ဗျသနာနိ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဆွေမျိုးဖျက်စီးခြင်း (ဉာတိဗျသန)
 ဝသော တရားငါးပါး။ ဗျသနံ=ဝိ+အသ+ယု။ ဉာတိနံ ဗျသနံ ဝိနာသော ဉာတိ
 ဗျသနံ၊ ဘောဗျသနနှင့် သိလဗျသနတို့၌လည်း ဤအတိုင်း ဝစနတ္ထဗြူ။

ခြင်းလည်းကောင်း၊(သူခိုး ဓားပြ,အနာရောဂါစသော ဘေးတို့ကြောင့် ဆွေမျိုးတို့ ပျက်စီးခြင်းလည်းကောင်း) ဘောဂဗျသနံ=(မင်း, သူခိုး, ဓားပြ စသည်တို့ကြောင့်) စီးပွားဥစ္စာတို့ ပျက်စီးခြင်းလည်းကောင်း၊ ရောဂဗျသနံ =ကျန်းမာရေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနာရောဂါလည်းကောင်း၊ သီလဗျသနံ=သီလ၏ ပျက်စီးခြင်းလည်းကောင်း၊ (သီလပျက်စီးခြင်းဟူသော ဒုဿီလျ စေတနာ အစရှိသော အကုသိုလ်လည်းကောင်း)ဒိဋ္ဌိဗျသနံ=သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ဖျက်ဆီးတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိလည်းကောင်းတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ဉာတိဗျသနဟေတု ဝါ=ဆွေမျိုးတို့ ပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဂဗျသနဟေတု ဝါ=စီးပွားဥစ္စာတို့ ပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရောဂဗျသနဟေတု ဝါ=ကျန်းမာရေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနာရောဂါဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ [နောက်အနက် တနည်းကို ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ် ၄၃-၌ ကြည့်]အပါယံ=သုခ၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုမှ ကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိ=ဒုက္ခ၏ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်သော၊ ဝိနိပါတံ=မကောင်းမှုပြုသူတို့ မိမိအလိုဆန္ဒ မပါဘဲ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ နိရယံ=သာယာဖွယ်သုခအနည်းငယ်မျှ မရှိရာ ငရဲသို့၊ န ဥပပစ္ဆန္တိ=လားရောက်ကြရသည် မဟုတ်ကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ သီလဗျသနဟေတု ဝါ=သီလပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိဗျသနဟေတု ဝါ=သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ဖျက်ဆီးတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပပစ္ဆန္တိ=လားရောက်ကြကုန်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမ္မဒါ=ပြည့်စုံခြင်းတို့သည်၊ ဣမာ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဉာတိသမ္မဒါ=ဆွေမျိုးတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဘောဂသမ္မဒါ=စီးပွားဥစ္စာတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ အာရောဂျသမ္မဒါ=ရောဂါမရှိသူအဖြစ်၏ ပြည့်စုံခြင်း လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရောဂါကင်းဝေး,ကျန်းမာရေး၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ သီလ

၁။ ရောဂဗျသနနှင့် ဒိဋ္ဌိဗျသန။ ။အာရောဂျ ဗျသတိ ဝိနာသေတိတိ ဗျသနံ၊ ရောဂေါ ဧဝ ဗျသနံ ရောဂဗျသနံ= အနာရောဂါသည်ပင် အာရောဂျ(ကျန်းမာရေး)ကို ဖျက်ဆီးတတ်သောတရား၊ ဝါ=ကျန်းမာရေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သောအနာရောဂါ။ ဒိဋ္ဌိဗျသနပုဒ်၌ “သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဗျသတိ ဝိနာသေတိတိ ဗျသနံ၊ ဒိဋ္ဌိ ဧဝ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဧဝ)ဗျသနံ ဒိဋ္ဌိဗျသနံ= မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်ပင် သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ဖျက်ဆီးတတ်သောတရား”ဟု ဝစနတ္ထပြု။

သမ္ပဒါ=သီလ၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပဒါ=သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဉာတိသမ္ပဒါဟေတု ဝါ=ဆွေမျိုးပြည့်စုံခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ပ။ သုဂတိ=သုခ၏ဖြစ်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=ကောင်းသောလားရောက်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=ဒုက္ခမပါ သုခသို့သာ ရောက်ကြရာဖြစ်သော၊ သဂ္ဂံ=ရူပါရုံ အစရှိသော သမ္ပတ္တိတို့ဖြင့် လွန်စွာမြင့်မြတ်သော၊ ဝါ= မြတ်သောစိတ်ကြိုက် ရူပါရုံ စသည်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကံ=နတ်ပြည်သို့။ပ။ ဒသမံ=တည်း။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ဂိလာနဝဂ္ဂေါ=ဂိလာနဝဂ်တည်း။

(၁၄) ၄-ရာဇဝဂ်

၁-ပဋ္ဌမစတ္တာစူစတ္တစုသုတ်

၁၃၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ= ငါးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်၊ ဝါ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ စက္ကဝတ္တိ=စကြဝတေးဖြစ်သော၊ ဝါ=အာဏာစက်ကို လည်စေတတ်သော၊ ဝါ=စကြာရတနာကို လည်စေတတ်သော၊ ရာဇာ=ဘုရင်မင်းသည်၊ ဓမ္မေနော=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးဖြင့်သာလျှင်၊ စက္ကံ=အာဏာစက်ကို၊ ဝတ္တေတိ=လည်စေ၏၊ တံ စက္ကံ=ထိုလည်စေအပ်သော အာဏာစက်ကို၊ ဝါ=သည်၊ ကေနစိ=တစုံတယောက်သော၊ မနုဿဘူတေန= လူသားဖြစ်သော၊ ပစ္စတ္တိကေန=ရန်သူဖြစ်သော၊ ပါဏိနာ=သတ္တဝါက၊ အပ္ပဋ္ဌိဝတ္တိယံ=ပြောင်းပြန် မလည်စေနိုင်သည်၊ ဝါ=မဟန့်တားမကန့်ကွက်နိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဓမ္မေနော=လျှင်၊ စက္ကံ=ကို၊ ဝတ္တေတိ=လည်စေသနည်းဟူမူ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ အတ္တညျှ စ=တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို သိသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မညျှ စ=မင်းတို့ရိုးရာ စဉ်လာမပြတ် ပြုကျင့်အပ်သောတရားကို သိသည်လည်းကောင်း၊ မတ္တညျှ စ=ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်၊ စစ်တပ်ဗိုလ်ပါ၊ အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသည်လည်းကောင်း၊ [မတ္တညျှတိ ဒဏ္ဍေဝါ ဗလမိဝါ ပမာဏံ ဇာနာတိ=အပြစ်အကြီးအသေးအလျောက် ဒဏ်တပ်ခြင်း(ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ခြင်း) ၌လည်းကောင်း၊ စစ်သည်ဗိုလ်ပါ၌လည်းကောင်း အတိုင်းအတာပမာဏကို သိ၏] ကာလညျှ စ=(မင်းစည်းစိမ် ခံစားခြင်း စသည်တို့၏)အချိန်အခါကို သိသည်လည်းကောင်း၊ (စည်းစိမ်ခံခြင်း၊ မှုခင်းဆုံးဖြတ်၊ တိုင်းရပ်လှည့်လည်၊ သုံးမည်သုံးဖြာ၊ အချိန်အခါကို သိသည်လည်းကောင်း) ပရိသညျှ စ=(မင်း၊

ဗြာဟ္မဏ၊ ဝဿတနဲ၊ ဆင်းရဲသုဒ္ဓ၊ သမဏဟု၊ လူစုမည်မှတ်) ပရိသတ် အမျိုးအစားကို ခွဲခြားသိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ=ဤအကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ= တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ အရဟံ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော် မူသော၊ ဝါ=လူမင်း၊ နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ဝပ်စင်းဦးခိုက်၊ ပူဇော် အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စေထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတော =မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (ဝိပဿီစသား၊ ရှေးဘုရားတို့နှင့်၊ မခြားတမူ၊ အလားတူ ကြွလာတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်) ဓမ္မေနဝ=လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါး ဖြင့်သာလျှင်၊ အနုတ္တရံ=မိမိကို ကျော်လွန် လွှမ်းမိုးသော ဓမ္မစက် မရှိရာဖြစ်သော၊ ဝါ=အသာလွန်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဓမ္မစက္ကံ=ဓမ္မစက်ကို၊ ဝါ=မြတ်သောတရား ဒေသနာ စကြာစက်ဝန်းကို၊ ပဝတ္ထေတိ=အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေတော်မူ၏၊ ဝါ=လည်စေတော်မူ၏၊ တံ စက္ကံ=ထိုလည်စေအပ်သော ဓမ္မစက်ကို၊ ဝါ=သည်၊ သမဏေနဝါ=ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ=ပုဏ္ဏားသည် လည်းကောင်း၊ ဒေဝေန ဝါ=ကာမာဝစရ နတ်သည်လည်းကောင်း၊ မာရေန ဝါ=မာရ်နတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မုနာ ဝါ=ဗြဟ္မာသည်လည်းကောင်း၊ လောကသ္မိ=သတ္တလောက၌၊ ဧကေန ဝါ=တယောက်ယောက်သောသူသည် လည်းကောင်း၊ အပ္ပဋ္ဌိဝတ္တိယံ=ပြောင်းပြန် မလည်စေနိုင်သည်၊ ဝါ=မဟန့်တား မကန့်ကွက်နိုင်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာ ဂတော=သော၊ အရဟံ=သော။ပ။ ဓမ္မစက္ကံ=ကို၊ ပဝတ္ထေတိ=နည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ တထာဂတော=

၁။ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ။ ။ ဥတ္တရတိ အတိက္ကမတိ အဘိဘဝတိတိဝါ ဥတ္တရံ=ကျော်လွန်တတ် (ဝါ=လွှမ်းမိုးတတ်)သော ဓမ္မစက်၊ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရံ=မိမိကို ကျော်လွန်တတ် (လွှမ်းမိုးတတ်)သော အခြားသော ဓမ္မစက်မရှိသော ဘုရားဒေသနာ ဓမ္မစက်။ ဓမ္မော စ သော စက္ကံ စာတိ ဓမ္မစက္ကံ။ (တနည်း) ဓမ္မစက္ကံ=သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသော တရားပင်ဖြစ်သော ရာရာမပြတ် လည်ပတ် တတ်သော စကြာစက်ဝန်းကို [ဓမ္မော ဧဝ ဝက္ကံ ဓမ္မစက္ကံ] ဝါ=သတိပဋ္ဌာန်သည် ပါရှိသော အမိန့်ဒေသနာ အာဏာတော်စက်ကို (ဓမ္မော သတိပဋ္ဌာနာဒိဓမ္မော ယဿ စက္ကဿ အတ္ထိတိ ဓမ္မံ၊ ဓမ္မဉ္စ တံ ဝက္ကဉ္စာတိ ဝမ္မဝက္ကံ] ဝါ=သင့်မြတ်သော အကြောင်း ယုတ္တိဖြင့် လည်ပတ်တတ်သော တရားဒေသနာ စကြာစက်ဝန်းကို၊ [ဓမ္မေဒု ဉာယေန ပဝတ္ထံ စက္ကံ ဓမ္မစက္ကံ]

သည်၊ အတ္တညူ=(မိမိ၊ သူတပါး၊ ထိုနှစ်ပါးလောက်၊ မျက်မှောက်၊ တမလွန်
ငါးတန်သော) အကျိုးစီးပွားကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မညူ=သစ္စာ
လေးပါးတရားကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ၊
လောကုတ္တရာဟူသော လေးပါးသော တရားကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း၊
မတ္တညူ=ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌ ခံယူသုံးဆောင်မှု အတိုင်းအတာ ပမာဏကို
သိတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ ကာလညူ=တပါးတည်း ကိန်းအောင်းချိန်စသော
အချိန်ကာလကို သိသည်လည်းကောင်း၊ (တပါးတည်းသာ ကိန်းချိန်ခါနှင့်
သမာပတ္တိ တလှည့်ဝင်စား၊ တရားဟောပြု၊ ဒေသစာရီ ကြွချီလှည့်ရိုး လေးမျိုး
သော အချိန်ကာလကို သိတော်မူသည်လည်းကောင်း) ပရိသညူ=သည်လည်း
ကောင်း၊ [ယခင်ကအတိုင်းဆိုပါ] ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်
သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ပဌမံ။

၂-ဒုတိယစက္ကာစုစက္ကဒုသုတ်

၁၃၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်
စုံသော၊ စက္ကဝတ္တိဿ=စကြဝတေးဖြစ်သော၊ ဝါ=အာဏာစက်ကို လည်စေတတ်
သော၊ ရညော=ဘုရင်မင်း၏၊ ဇေဋ္ဌော=အကြီးဆုံးဖြစ်သော၊ ပုတ္တော=သားသည်၊
ပိတရာ=ခမည်းတော် မင်းကြီးသည်၊ ပဝတ္တိတံ=လည်စေအပ်သော၊ စက္ကံ=
အာဏာစက်ကို၊ ဓမ္မေနော=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးဖြင့်သာလျှင်၊ အနုပ္ပ
ဝတ္တေတိ=နောက်ထပ်ဆက်ကာလည်စေ၏၊ တံ စက္ကံ=ထို နောက်ထပ်ဆက်ကာ
လည်စေအပ်သော အာဏာစက်ကို၊ ဝါ=သည်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေမေဝံ=ပင်၊
ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ သာရိပုတ္တော=သာရိ
ပုတြာသည်၊ တထာဂတေန=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဝတ္တိတံ=လည်စေအပ်သော၊
အနုတ္တရံ=သော၊ ဓမ္မစက္ကံ=ကို၊ သမ္မဒေဝ(သမ္မာ ဒေ)=ဟုတ်မှန်သောအကြောင်း
နည်းလမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ အနုပ္ပဝတ္တေတိ=နောက်ထပ်ဆက်ကာ လည်စေ၏၊ တံ
စက္ကံ=ထိုနောက်ထပ် ဆက်ကာလည်စေအပ်သော ဓမ္မစက်ကို။ပ။ဒုတိယံ။

၃-ဓမ္မရာဇာသုတ်

၁၃၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ဓမ္မိကော=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား
ဆယ်ပါးရှိသော၊ ဝါ=စကြဝတေးမင်း၏ ကျင့်ဝတ်တရားဆယ်ပါးရှိသော၊ ဓမ္မ
ရာဇာ=တရားမင်းဖြစ်သော၊ ဝါ=စကြဝတေးမင်း၏ ကျင့်ဝတ်တရားဆယ်ပါးဖြင့်
မင်းဖြစ်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၁၄-သုတ်လည်းကြည့်] ယောပိ သော
ရာဇာ=အကြင်မင်းသည်လည်း(အတ္ထိ=ရှိ၏) သောပိ ရာဇာ=ထို စကြဝတေးမင်း
တရားသော်မှလည်း၊ အရာဇကံ=အခြားသော မှီခိုအားထားရာ ဘုရင် မင်းမရှိဘဲ၊

စက္ကံ=အာဏာစက်ကို၊ ဝါ=စကြာရတနာကို၊ န ဝတ္ထေတိ=မလည်စေနိုင်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဝေံ=ဤသို့၊ ဝုတ္ထေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားသနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ စက္ကဝတ္တိဿ=သော၊ ဓမ္မိကဿ=သော၊ ဓမ္မရညော=တရားမင်းဖြစ်သော၊ ဝါ=ဘုရင်မင်းတရားဖြစ်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ရာဇာ=အခြားသော မှီခိုအားထားရာ ဘုရင်မင်းဟူသည်၊ ကော့ ပန=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ (ရာဇာ=အခြားသော မှီခိုအားထားရာ ဘုရင်မင်းဟူသည်)ဓမ္မော=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးပင်တည်း။ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣဝေံ=ဤလောက၌၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ဓမ္မိကော=သော၊ ဓမ္မရာဇာ=ဘုရင်မင်းတရားဖြစ်သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ဓမ္မညေဝ=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ ဓမ္မံ ဧဝ=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကိုသာလျှင်၊ သက္ကရောန္တော=ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုလျက်၊ ဓမ္မံ ဧဝ=သာလျှင်၊ ဂရံ ကရောန္တော=ကျောက်ထီးတန္တူ အလေးပြုလျက်၊ ဓမ္မံ ဧဝ=လျှင်၊ အပစာယမာနော=ရိုသေတုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချလျက်၊ ဓမ္မဒ္ဒဇော=ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးဟူသောအလံရှိလျက်၊ ဓမ္မကေတု=ကုသိုလ် ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးဟူသော တံခွန်ရှိလျက်၊ ဓမ္မာဓိပတေယျော=ကုသိုလ် ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးဟူသော အကြီးအကဲမှ ရောက်လာလျက်၊ ဝါ=ကုသိုလ်...အကဲရှိလျက်၊ အန္တောနေသ္မိံ=အတွင်းလူဖြစ်သော သားမယားစသည်၌၊ ဓမ္မိကံ=တရားရှိသော၊ ရက္ခာ+အာဝရဏ+ဝုတ္တိံ=အစောင့်အရှောက်တရား+အကာ အကွယ်ပေးကမ်းဖွယ်နှင့်+ဘေးဥပဒ် လုံခြုံစေရေးကို၊ [အကျဉ်းချုပ် အနက်သာတည်း]။

ဝါ=မျက်မှောက်တမလွန် အကျိုးမဲ့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သော သီလခန္တီစသောတရား+အချမ်းအပူ စသည်ကို ကာကွယ် တားဆီးတတ်သော နေစရာအိမ် အဝတ်ထည် ပန်းနံ့သာစသည်နှင့်+သူခိုးဓားပြစသော ဘေးဥပဒ် အားလုံးမှ လုံခြုံစေခြင်းကိစ္စကို၊ သံဝိဒဟတိ=ကောင်းစွာစီစဉ်၏၊ [သားမယားစသော အန္တောနေတို့ကို သီလခန္တီစသော ကုသိုလ်(ရက္ခာ)တရား၌ တည်မြဲစေ၏၊ နေစရာအိမ်နှင့် အဝတ်ထည်၊ ပန်းနံ့သာစသည်(အာဝရဏ)တို့ကိုလည်း ပေးကမ်း၏၊ ဘေးဥပဒ် လုံခြုံရေး(ဝုတ္တိံ)ကိုလည်း စီစဉ်၏ဟူလို]။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော ဓမ္မိကာ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိကား။ပ။ ဓမ္မာဓိပတေယျော=လျက်၊ ဝတ္တိယေသု=အဘိသိက်ခံပြီးသော လက်အောက်ခံ မင်းတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဝုတ္တိံ=အစောင့်အရှောက်

တရား၊ အကာအကွယ် ပေးကမ်းဖွယ်နှင့် ဆွေးဥပဒ်လုံခြုံစေရေးကို၊ ဝါ= မျက်မှောက် တမလွန် အကျိုးမဲ့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သော သီလခန္တီစသော တရား+သွားလာရေးစသည်တို့၌ အခက်အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော အာဇာနည် မြင်းရတနာ စသည်နှင့် +ဘေးဥပဒ်အားလုံးမှ လုံခြုံစေခြင်းကိစ္စကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏။ [ခတ္တိယေသု။ပ။ဟု ပေယျာလ ရှိသင့်၏။ ပေယျာလဖော်၍ အနက်ပေးအံ့]။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဓမ္မိကာရက္ခာဝရဏ ဂုတ္တိကား၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ဓမ္မိကော=သော၊ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဓမ္မညေဝ=သာလျှင်၊ နိဿယ=မို့၍။ပ။ဓမ္မာဓိပတေယျာ=လျက်၊ အနုယန္တေသု= အဘိသိက် မခံရသော နောက်လိုက်မင်းတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ= ...ခြုံစေရေးကို၊ ဝါ=မျက်မှောက် ...တရား+သွားလာရေးစသည်တို့၌ အခက်အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော ယာဉ်ရထား စသည်နှင့် +ဘေးဥပဒ် ...စွကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏။ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား၊ စက္က ဝတ္တိ။ပ။ ဓမ္မာ ဓိပတေယျာ=လျက်၊ ဗလကာယသ္မိ=စစ်သည်မိုလ်ပါမှူးမတ်အပေါင်း၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ရေးကို၊ ဝါ=မျက်မှောက် ...တရား+စားဝတ် နေရေး အခက်အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော ထမင်းရိက္ခာ လစာငွေ စသည်နှင့် + ဘေး.....စွကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား၊ စက္ကဝတ္တိ=သော။ပ။ ဓမ္မာဓိပ တေယျာ=လျက်၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေသု=ပုဏ္ဏား၊ အိမ်ရှင်လူတန်းစားတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ရေးကို၊ ဝါ=မျက်.....တရား+စားဝတ်နေရေး အခက်အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော စားဖွယ်သောက်ဖွယ်၊ အဝတ်၊ မျိုးစပါး ထွန်းနွားစသည်နှင့် + ဘေး.....စွကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏ [စားသောက်ဖွယ်နှင့် အဝတ်တို့ကား ဗြာဟ္မဏနှင့်ဆိုင်၏၊ မျိုးစပါး ထွန်းနွားကား ဂဟပတိနှင့်ဆိုင်၏] ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား။ပ။နေဂမဇာနပဒေသု=နိဂုံးနေလူထု၊ ဇနပုဒ် နယ်ပယ်နေ လူထုတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ရေးကို၊ ဝါ= မျက်.....တရား+စားဝတ်.....ဆီးတတ်သော မျိုးစပါး ထွန်းနွား စသည်နှင့် + ဘေး.....စွကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏။ပ။

သမဏဗြာဟ္မဏေသု=မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော ရဟန်း၊ မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားမျောသွားစေတတ်သော သူတော်ကောင်းတို့၌၊ ဓမ္မိကံ= သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ရေးကို၊ ဝါ=မျက်.....တရား+ရဟန်းတို့ဆိုင်ရာ အခက် အခဲကို ကာကွယ်တားဆီးတတ်သော ရဟန်းပရိက္ခရာနှင့် +ဘေး.....စွကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏။ပ။မိဂပက္ခိသု=သားကောင်နှင့် ငှက်တို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာ ဝရဏဂုတ္တိ=ဘေးဥပဒ်အားလုံးမှ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ကာကွယ်ခြင်း၊ လုံခြုံစေခြင်း

ကိစ္စကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ စက္ကဝတ္တိ=သော၊ ဓမ္မိကော=သော၊ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ သ သော ရာဇာ=ထိုမင်းသည်၊ ဓမ္မညေဝ=လျှင်။ပ။ အန္တော နေသ္မိ=ဌ၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=ကောင်းစွာစီစဉ်၍ လည်းကောင်း၊ ခတ္တိယေသု=တို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=၍လည်းကောင်း၊ အနုယန္တေသု=တို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ =ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=လည်းကောင်း။ပ။ မိဂပက္ခိသု=တို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေနော=ကုသိုလ်ကမ္မပထ တရားဆယ်ပါးဖြင့်သာလျှင်၊ စက္ကံ=အာဏာစက်ကို၊ ပဝတ္တေတိ=လည်စေ၏။ပ။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ ဓမ္မိကော=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာ တရားရှိတော်မူသော၊ ဓမ္မရာဇာ=တရား မင်းဖြစ်တော်မူသော၊ ဝါ=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားဖြင့် သတ္တဝါအများကို အားရနှစ်သက်စေတော်မူတတ်သော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မ ညေဝ=ကိုးပါးသောလောကုတ္တရာတရားကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ ဓမ္မံ ဧဝ= ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားကိုသာလျှင်၊ သက္ကရာဇ္ဇော=ရိသေသမှုကောင်း စွာပြုလျက်။ပ။ ဓမ္မံ ဧဝ=လျှင်၊ အပစာယမာနော=အရိုအသေပြုလျက်၊ ဓမ္မဒ္ဓဇော =ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားဟူသော အောင်လံရှိလျက်၊ ဓမ္မ ကေတု= ကိုးပါးသောလောကုတ္တရာတရားဟူသော တံခွန်ရှိလျက်၊ ဓမ္မာဓိပတေယျော= ကိုးပါး.....ဟူသော အကြီးအကဲရှိလျက်၊ ဝါ= ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာ တရားကို အကြီးအကဲ အရာထားလျက်၊ “ဧဝရူပံ=ဤသို့ ကောင်းမြတ်သော သဘောရှိသော၊ ကာယကမ္မံ= (ကာယသုစရိတ် သုံးပါးဟူသော) ကုသိုလ် ကာယကံကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ=မှီဝဲရမည်၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့ ဆိုးဝါးယုတ်ညံ့သော သဘောရှိသော၊ ကာယကမ္မံ=(ကာယဒုစရိတ် သုံးပါးဟူသော) အကုသိုလ် ကာယကံကို၊ န သေဝိတဗ္ဗံ=မမှီဝဲရ။

ဧဝရူပံ=ဤသို့ ကောင်းမြတ်သော သဘောရှိသော၊ ဝစီကမ္မံ=(ဝစီသု စရိတ်လေးပါးဟူသော) ကုသိုလ်ဝစီကံကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ=မှီဝဲရမည်၊ ဧဝရူပံ=ဤသို့ ဆိုးဝါးယုတ်ညံ့သောသဘောရှိသော၊ ဝစီကမ္မံ=(ဝစီဒုစရိတ်လေးပါးဟူသော) အကုသိုလ်ဝစီကံကို၊ န သေဝိတဗ္ဗံ=မမှီဝဲရ၊ ဧဝရူပံ=သော၊ မနောကမ္မံ=(မနော သုစရိတ်သုံးပါးဟူသော)ကုသိုလ်မနောကံကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ=မည်၊ ဧဝရူပံ=သော၊ မနောကမ္မံ=(မနောဒုစရိတ်သုံးပါးဟူသော) အကုသိုလ်မနောကံကို၊ န သေဝိတဗ္ဗံ =ရ၊ ဧဝရူပေါ=သော၊ အာဇီဝေါ=သမ္မာအာဇီဝကို၊ ဝါ=မှန်ကန်သော အသက်မွေး မှုကို၊ သေဝိတဗ္ဗော=မည်၊ ဧဝရူပေါ= သော၊ အာဇီဝေါ=မိစ္ဆာအာဇီဝကို၊ ဝါ= မှားယွင်းသောအသက်မွေးမှုကို၊ န သေဝိတဗ္ဗော=ရ၊ ဧဝရူပေါ=ဤသို့မှီခိုခြင်းငှါ လျှောက်ပတ်သောသဘောရှိသော၊ ဂါမနိဂမော=ရွာနိဂုံးကို၊ သေဝိတဗ္ဗော=

မိမိနေထိုင်ရမည်။ ဧဝရူပေါ=ဤသို့မိမိခြင်းငှာ မလျောက်ပတ်သော သဘော ရှိသော၊ ဂါမနိဂမော=ကို၊ န သေဝိတဗ္ဗော=မမိမိ မနေထိုင်ရ"။ ဣတိ=ဤသို့၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=လောကီ လောကုတ္တရာတရားကို ပေးတတ်သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=စောင့်ရှောက်တတ်၊ ကာကွယ်တတ်၊ လုံခြုံစေတတ်သော တရားဒေသနာ အမိန့်အာဏာကို၊ သံဝိဒဟတိ=စိစဉ်မိန့်မှတ်ပညတ်တော်မူ၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော ဓမ္မိကာရက္ခာ ဝရဏဂုတ္တိကား၊ အရဟံ=သော။ပ။ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ တထာဂတော=သည်၊ ဓမ္မညေဝ=လျှင်၊ နိဿာယ=၍။ပ။ ဓမ္မကေတု=လျက်၊ ဓမ္မာဓိပတေယျာ=လျက်၊ "ဧဝရူပံ=သော၊ ကာယကမ္မံ=ကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ=မည်။ပ။ ဧဝရူပေါ=သော၊ ဂါမနိဂမော=ကို၊ န သေဝိတဗ္ဗော=ရ"။ ဣတိ=သို့၊ ဘိက္ခုနီသု=ရဟန်းမတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော။ပ။ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ တထာဂတော=သည်၊ ဓမ္မညေဝ=လျှင်၊ နိဿာယ=၍။ပ။ ဓမ္မာဓိပတေယျာ= လျက်။ပ။ ဂါမနိဂမော=ကို၊ န သေဝိတဗ္ဗော=ရ၊ ဣတိ=သို့၊ ဥပါသကေသု= သီတင်းသည် ဒါယကာတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒ ဟတိ=၏။

ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အရဟံ=သော။ပ။ ဂါမနိဂမော=ကို၊ န သေဝိတဗ္ဗော=ရ၊ ဣတိ=သို့၊ ဥပါသိကာသု=သီတင်းသည် ဒါယိကာမတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အရဟံ= သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ ဓမ္မိကော=သော၊ ဓမ္မရာဇာ=သော၊ သ သော တထာဂတော=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မညေဝ=သာလျှင်၊ နိဿာယ=၍။ပ။ ဓမ္မာဓိပတေယျာ=လျက်၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏ ဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=စိစဉ်မိန့်မှတ် ပညတ်တော်မူ၍လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခု နီသု=တို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ=ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=၍ လည်းကောင်း ။ပ။ ဥပါသိကာသု=သီတင်းသည်ဒါယိကာမတို့၌၊ ဓမ္မိကံ=သော၊ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ =ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ=၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေနေဝ=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာ တရားဖြင့်သာလျှင်၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ဓမ္မစက္ကံ=ကို၊ ပဝတ္တေတိ=၏။ပ။ တတိယံ။

၇-ယသံ ဒိသံသုတ်

၁၃၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= သော၊ ခတ္တိယော=အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တော=(မင်းတို့၏ အဘိသိက်ရေစင်ဖြင့်) ဦးထိပ်၌သွန်းဖျန်းအပ်ပြီးသော၊ ဝါ=ဦးထိပ်၌ အဘိသိက် သွန်း၍ မင်းမြှောက်အပ်ပြီးသော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ယသံ ယသံ ဒိသာယံ=

အကြင် အကြင် အရပ်မျက်နှာ၌၊ ဝိဟရတိ=နေအံ့၊ (တသံ တသံ ဒိသာယံ= ထိုထိုအရပ်မျက်နှာ၌) သကသ္မိယေဝ=မိမိ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဝိဇိတေ=နိုင်ငံ၌၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္ထော= သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ယသံ ယသံ ဒိသာယံ=၌၊ ဝိဟရတိ=အံ့၊ တသံ တသံ ဒိသာယံ=၌၊ သကသ္မိယေဝ=သော၊ ဝိဇိတေ=၌၊ ဝိဟရတိ=နေသနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္ထော= သော၊ ရာဇာ=သည်၊ မာတိတော စ = အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတော စ=အဖဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဥဘတော=နှစ်ဘက်လုံးတို့မှ၊ သုဇာတော=(မျိုးရိုး သန့်စင်)ကောင်းစွာဖွားမြင်သည်၊ ဝါ=မျိုးကွဲမစပ်၊ သန့်ရှင်းသောဇာတ်ရှိသည်၊ သတ္တမာ=ခုနစ်ဆက်မြောက်သော၊ ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ=အဘိုးအဘွားတို့၏ အစုံအစုံတိုင်အောင်၊ ဝါ=အဘိုးအဘွားတို့၏ အသက်တမ်းပမာဏတိုင်အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော=စင်ကြယ်သောအမိဝမ်းတိုက်ရှိသည်၊ ဇာတိဝါဒေန=ဇာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့စကားကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော=မပစ်ပယ်အပ်သည်၊ ဝါ=ထုတ်ပယ်မခံရသည်၊ အနုပက္ကုဋ္ဌော=မဆဲရေး မကဲ့ရဲ့အပ်သည်၊ ဝါ=ဆဲရေး ကဲ့ရဲ့မခံရသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏ [ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲနိဿယ၊ နာ ၃၅၅၊ ၃၅၆၊ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၅၉-သုတ်လည်းကြည့်။]

အမှော=ကိုယ်ပိုင်နေ ပေါကြွယ်ဝသည်၊ မဟဒ္ဒနော=ရေတွက်မရ၊ များ ပြားလှသော ဥစ္စာရှိသည်၊ မဟာဘောဂေါ=များပြားစွာလှ၊ ငါးဝအာရုံ၊ ကာမဂုဏ် စည်းစိမ်ရှိသည်၊ ပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာဂါရော=(သို့လျှောင်သိမ်းဆည်း၊

၁။ ပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာဂါရော။ ။ဤပုဒ်၏ ဒုတိယနည်းအနက်၌ ဆင်တပ်၊ မြင်းတပ်၊ ရထားတပ်၊ ခြေလျင်တပ်ဟူသော လေးမျိုးသော စစ်တပ်ကို ကောသဟု ခေါ်၏၊ သန်လျက်သွား မတုံးအောင် ဖုံးအုပ်ထားသော သန်လျက်အိမ်ကို ကောသဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ရှင်ဘုရင်၏ အာဏာတန်ခိုး မှေးမှိန်မသွား ကြီးမားထက်မြက်အောင် ခြံရံသိုင်းဝိုင်းထားသော ထိုလေးမျိုးသောစစ်တပ်ကို ကောသဟု ခေါ်ဆိုရခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဋီကာ)။ ကောသော ဝိယာတိ ကောသော (သန်လျက်အိမ်နှင့် တူသောစစ်တပ်)

ကောဋ္ဌာဂါရသည်(၁) ဓနကောဋ္ဌာဂါရ=ပစ္စည်းဥစ္စာရတနာ ဘဏ္ဍာတိုက် (၂)ဓညကောဋ္ဌာဂါရ=စပါးကျိရှိဒေါင်(၃)ဝတ္ထကောဋ္ဌာဂါရ=အဝတ်ထည်ရှိဒေါင်ဟု သုံးမျိုးရှိ၏၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ ကောသကောဋ္ဌာဂါရာနိ ယသ္မာတိ ပရိပုဏ္ဏကောသကောဋ္ဌာ ဂါရော=ပြည့်စုံသော ကောသနှင့် ကောဋ္ဌာဂါရရှိသော ဘုရင်မင်း၊ အာသုဇာတိတိ အဿဝါ=စကားကို နာယူသောစစ်တပ်။

ပစ္စည်းနေ၊ ခညလောကလုံ) ပြည့်စုံသော ဘဏ္ဍာတိုက် စပါးကျိရှိသည်။
 [ကောသ=ဘဏ္ဍာတိုက်၊ ကောဋ္ဌာဂါရ=စပါးကျိ] ဝါ=ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊
 ခြေလျင်အားဖြင့် သုံးပါးသော စစ်တပ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာ၊ စပါး၊
 အဝတ်ထည်အားဖြင့်၊ သုံးပါးသို့လှောင်၊ ဝိုဒေါင်သုံးမျိုးနှင့်လည်းကောင်း
 ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ပန=ထို့အပြင်၊ အဿဝါယ=စကားကို နာယူ
 သော၊ သြဝါဒပဋိကရာယ=သြဝါဒအမိန့်စကားကို လိုက်နာပြုလုပ်သော၊
 စတုရ်ဂီနိယာ=လေးပါးသောအင်္ဂါရှိသော၊ (ဆင်တပ်၊ မြင်းတပ်၊ ရထားတပ်၊
 ခြေလျင်တပ်အားဖြင့် လေးပါးသော အင်္ဂါရှိသော) သေနာယ=စစ်တပ်နှင့်၊
 သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဗလဝါ=အင်အားကြီးမားသည်။
 ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ပန=ထို့အပြင်၊ အဿ=ထိုမင်း၏၊ ပရိဏာယကော=သားကြီးသည်။
 ပဏ္ဍိတော =ပညာရှိသည်၊ ဝိယတ္တော=ပြုသင့်ပြုအပ် အရပ်ရပ်၌ နှစ်ပိကျမ်းကျင်

၁။ ပဏ္ဍိတော ဝိယတ္တော(ဗျတ္တော)မေဓာဝီ။ ။ “ပဏ္ဍိတောတိ ပဏ္ဍိစေန
 သမန္နာဂတော” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ဝါကျ၌ ပဏ္ဍိစုပုဒ်က ဉာဏ်ပညာ
 ဟူသော အနက်ကိုဟော၍ ပဏ္ဍိတပုဒ်က ထိုဉာဏ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်(ပညာရှိ
 ပုဂ္ဂိုလ်)ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ထိုတွင် ပဏ္ဍိတသဒ္ဒါသည် သမာသ်ပုဒ်၊
 တဒ္ဒိတ်ပုဒ်၊ ကိတ်ပုဒ်ဟု သုံးမျိုးဖြစ်နိုင်၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်-

(၁) သမာသ်ပုဒ်အခိုက်၌ ပဏ္ဍာပုဒ်၊ ဣတပုဒ်ဟု နှစ်ပုဒ်ခွဲ၊ ပဒိုဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊
 ဣတ္ထိဇောတကအာပစ္စည်းဖြင့် ပဏ္ဍာဟု ရုပ်ပြီး၏။ ဉာဏ်ပညာဟူသောအနက်ကို
 ဟောသော ထိုပဏ္ဍာပုဒ်ကို ဂမ္ဘိရဋ္ဌာနေသု ပဏ္ဍတိ ဂစ္ဆတိတိ ပဏ္ဍာ=သိမ်မွေ့နက်နဲ
 ခက်ခဲသော အရာဋ္ဌာနတို့၌ ဖြစ်တတ်သောတရား(ဉာဏ်ပညာတရား)စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထ
 ပြုတော်မူကြ၏။ သီလက္ခန္ဓိကာသစ်၊ ၁၊ ၄၁-၁၆၇၊ ၄၃၂-တို့၌မူ “ပဏ္ဍတိ” ဟု
 မရှိဘဲ “ပဒတိ” ဟုရှိနေ၏။ ထို့နောက် ဣဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဣတပုဒ်ဖြင့်
 ပဏ္ဍာယ ဣတော ဂတောတိ ပဏ္ဍိတော=ဉာဏ်ပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သောသူ(ပညာရှိ
 ပုဂ္ဂိုလ်)ဟု တပွဲရိသ်သမာသ်တွဲ။

(၂) ပဏ္ဍာပုဒ်၊ ဣတပစ္စည်းဟု ကြံလျှင် တဒ္ဒိတ်ပုဒ်တည်း။ ဣတာ သဗ္ဗာတာ
 ပဏ္ဍာ(ပညာ)ယဿာတိ ပဏ္ဍိတော=ကောင်းစွာဖြစ်သောဉာဏ်ပညာရှိသောသူ(ပညာရှိ
 ပုဂ္ဂိုလ်)ဟု သဗ္ဗာတာ အဿတ္ထိတဒ္ဒိတ်ဝစနတ္ထပြု။

(၃) ပဒိုဓာတ် တပစ္စည်းကြံလျှင် ကိတ်ပုဒ်ဖြစ်၏။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကတ္ထေသု
 ဉာဏဂတိယာ ပဏ္ဍတိ ဂစ္ဆတိတိ ပဏ္ဍိတော=မျက်မှောက် တမလွန် ဘဝအကျိုးစီးပွား
 တို့၌ ဉာဏဂတိ(ဉာဏ်၏ဖြစ်ခြင်း)ဖြင့် ဖြစ်တတ်သောသူ(ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်)။

ထို့နောက် ပဏ္ဍိတသဒ္ဒါနောင် ဘာဝတဒ္ဒိတ် ဣပစ္စည်းဆင့်၍ “ပဏ္ဍိတဿ
 ဘာဝေါ ပဏ္ဍိစုံ=ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာ” ဟု ဝစနတ္ထပြုရ
 သောကြောင့် ပဏ္ဍိစုပုဒ်က ဉာဏ်ပညာဟူသော အနက်ကို ဟောရ၏။ ထို့ကြောင့်

သည်။ မေဓာဝီ=အရာဌာနတိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်ပညာရှိသည်။ အတိ
 တာနာဂတ ပစ္စုပ္ပန္န=အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီး၊
 ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်ကုန်သော၊ အတ္ထေ=ကြီးပွားရေးတို့ကို၊ စိန္တေတုံ=ကြံစည်
 စိတ်ကူးခြင်းငှာ၊ ပဋိဗလော=စွမ်းနိုင်သည်။ ဟောတိ=၏၊ တဿ=ထိုဘုရင်မင်း၏၊
 စတ္တာရော=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ဥဘတော
 သုဇာတော စသည်ဖြင့် ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (၁) သန့်ရှင်းသော မျိုးရိုးဇာတ်ရှိ
 ခြင်း၊ (၂) ဥစ္စာဓနကြွယ်ဝခြင်း၊ (၃) စတုရင်္ဂီနိသေနာနှင့်ပြည့်စုံ၍ အင်အားကြီးမား
 ခြင်း၊ (၄) ပညာရှိသော သားကြီးရှိခြင်းဟူသော တရားလေးမျိုးတည်း၊]ယသံ=
 အခြံအရံ အကျော်အစောကို၊ ဝါ=တန်ခိုးရှိန်စော် အာနုဘော်ကို၊ ပရိပါစေန္တိ=
 ရင့်သန်တိုးပွား ကြီးထွားလာစေကုန်၏။

အဋ္ဌကထာ၌ ပဏ္ဍိတောတိ ပဏ္ဍိစွေန သမန္နာဂတော (ပဏ္ဍိတဟူသည် ဉာဏ်ပညာနှင့်
 ပြည့်စုံသောသူတည်း)ဟု ဖွင့်တော်မူသည်။

ဝိယတ္တော(ဗျတ္တော)။ ။ “ဗျတ္တော(ဝိယတ္တော)တိ ပညာဝေယျတ္တိယေန
 ယုတ္တော”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ဝိယတ္တပုဒ်ကို ချုံးလိုက်လျှင် ဗျတ္တဟုဖြစ်၏။ လိမ်မာ
 ကျွမ်းကျင်သူ (ဆေက)အနက်ကို ဟော၏။ ဝိပုဗ္ဗ၊ အဇ္ဈဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့် ဝိယတ္တ
 (ဗျတ္တ)ဟု ရုပ်ပြီး၏။ ဗျဉ္ဇယတိ ပကာသေတီတိ ဝိယတ္တော(ဗျတ္တော)=ထင်ရှားပြတတ်
 သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဆေကော=ထက်မြက်ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်ပုဂ္ဂိုလ်။ ဝိပုဗ္ဗ အာပဓာတ်လည်း
 ကြံတော်မူကြ၏။ ဗျာပေတီတိ ဝိယတ္တော(ဗျတ္တော)ဆေကော=နံ့စပ်ကျွမ်းကျင်
 ပညာရှင်ပုဂ္ဂိုလ်။

ထို့နောက် တဒ္ဓိတ်ကျပစ္စည်းဆင့်၍ “ဝိယတ္တဿ(ဆေကဿ) ဘာဝေါ
 ဝေယျတ္တိယံ=ထက်မြက်ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာ”ဟု
 ဝစနတ္ထပြုလျှင် ဉာဏ်ပညာဟူသောအနက်ကိုဟောသော ဝေယျတ္တိယသဒ္ဓါဖြစ်လာ
 ပြန်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဗျတ္တောတိ ဝေယျတ္တိယေန ယုတ္တော=ဗျတ္တဟူသည်
 ထက်မြက်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာနှင့် ယှဉ်သောသူတည်း”ဟု ဖွင့်သည်။

မေဓာဝီ။ ။ “သမ္မောဟံ ဟိံသတိ ဝိမေတီတိ မေဓာ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေမှု
 (သမ္မောဟ)ကို ဖျက်ဆီးတတ် ညှဉ်းဆဲတတ်သောပညာ” ဟု ဋီကာဝစနတ္ထပြု၏။
 အဋ္ဌသာလိနီ(၁၉၂)၌မူ အသနိ ဝိယ သိလုစ္စယေ ကိလေသေ မေဓေတိ ဟိံသတီတိ
 မေဓာ=ကျောက်တောင်ခွဲဖျက် မိုးကြီးစက်ကဲ့သို့ ကိလေသာတို့ကို ညှဉ်းဆဲဖျက်ဆီးတတ်
 သော ပညာ။ ခိပုံ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန မေဓာ=လျှင်မြန်စွာ မှတ်သားဆောင်ထားတတ်
 သော ဉာဏ်ပညာ ဟုဖွင့်၏။ (မေဓေဓာတ် အပစ္စည်း)၊ ဤအဖွင့်များနှင့်အညီ မေဓာ
 သဒ္ဓါသည် ပညာဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ထိုပညာမြောက်မြားစွာတို့တွင် ဤ
 ယသံ ဒိသံသုတ်၌ ဌာနပုတ္တိကပညာ=ဌာနသော ဥပ္ပဇ္ဇနပညာ(အရာဌာနတိုင်း၌
 ဖြစ်ပေါ်လာသော ပညာ) ကို ယူရန် ဌမ္မိဖွင့်၏။ မေဓာ ယဿ အတ္ထိတိ မေဓာဝီ။

☞ ယသဝဉ္စမေန=ယသဟူသော ငါးခုမြောက်ရှိသော၊ ဣမိနာ ဓမ္မေန= ဤတရားလေးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ သော=ထိုဘုရင်မင်းသည်။ ပ။ ဝိဇီတေ=၌၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ နေထိုင်ရာအရပ်မျက်နှာတိုင်း၌ မိမိကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံ၌သာ နေထိုင်ရခြင်း သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဟိ(ယသွာ)=အကြွင့် ကြောင့်၊ ဝိဇီတာဝိနံ =အောင်မြင်သင့်သမျှ အရာအားလုံးကို အောင်မြင်ပြီး ဖြစ်သော ဘုရင်မင်းမြတ်တို့မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း၊ (ဤသို့ “ယသံ ယသံ။ ပ။ ဝိဇီတေ ဝိဟရတိ” ဟု ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း) ဧတံ= ဤသို့ နေထိုင်ရာအရပ်တိုင်း၌ မိမိကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံ၌သာ နေထိုင်နိုင်သော စွမ်းရည် သတ္တိသည်၊ ဟောတိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ထိုသို့သောစွမ်းရည်သတ္တိရှိသည် အဖြစ် ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ နေထိုင်ရာအရပ်တိုင်း၌ မိမိကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံ၌သာ နေထိုင်ရခြင်း သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ =တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ယသံ ယသံ ဒိသာယံ=အကြင်အကြင် အရပ်မျက်နှာ၌၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်အံ့၊ (တသံ တသံ ဒိသာယံ=ထိုထို နေထိုင်ရာအရပ်မျက်နှာတိုင်း၌)ဝိမုတ္တစိတ္တာဝံ=(ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ စသော ဝိမုတ္တိတရား ငါးပါးတို့ဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ) လွတ်မြောက် ကင်းကွာ သော စိတ်ရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရ၏၊ ကတမေဟိ =ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု =သည်၊ ယသံ ယသံ ဒိသာယံ=၌၊ ဝိဟရတိ=အံ့၊ တသံ တသံ ဒိသာယံ=၌၊ ဝိမုတ္တစိတ္တာဝံ=လျှင်၊ ဟုတွာ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရသနည်းဟူမူ)

[ဣဓ ဘိက္ခဝေ-၌ ဘိက္ခဝေကို အနက်ပေးပြီးနောက် “ရာဇာဝ။ ပ။ ဇာတိသမ္ပန္နော” ဟူသော ဥပမာနဝါကျကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးမည်] ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တာ=သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ [ရာဇာ= ဣဝဟု ပုဒ်ဖြတ်] ဇာတိသမ္ပန္နော ဣဝံ=သန့်ရှင်းသော မျိုးရိုးဇာတ်နှင့်

၁။ ဝိဇီတာဝိ။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဇိဓာတ် တာဝိပစ္စည်း၊ ဝိဇယံ ဝိဇီနိတိ ဝိဇီတာဝိ= အောင်မြင်သင့် နှိမ်နင်းသင့်သော ရန်သူအပေါင်းကို အောင်မြင်ပြီး နှိမ်နင်းပြီးသော ဘုရင်မင်း၊ အောင်မြင်သင့် သိမ်းပိုက်သင့်သမျှ နိုင်ငံအားလုံးကို အောင်မြင်ပြီး သိမ်းပိုက်ပြီးသော ဘုရင်မင်း။

“ဝိဇီတာဝိနန္တိ ဝိဇီတာဝိဇယာနံ၊ မဟန္တေန ဝါ ဝိဇယေန သမန္နာဂတာနံ” ဟူ၍ ဝါသဒ္ဓါပါနေသည့်အတွက် သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် ထူးခြားချက်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် အားဖြင့် ထူးခြားချက် မည်သို့မည်ပုံရှိသည်ကို ကြံစည်စဉ်းစား၍မရ၊ ဝါ သဒ္ဓါပိုသည် ဟု ယူဆ၏။

ပြည့်စုံသကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ) [ဣဓ ဘိက္ခု သီလဝါ စသည်ကို အနက် ဆိုအံ့] ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သီလဝါ=သည်။ပ။ သမာဒါယ =၍၊ သိက္ခာတိ=၏ [ဇာပိဒ် (၈၇)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၉၆)ကြည့်။ ထို့နောက် "ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ" ၏ နောက်၌ တဆက်တည်းရှိသော "ရာဇာဝ။ပ။ ကောဋ္ဌာဂါရော" ဟူသော ဥပမာန ဝါကျကို အနက်ပေးပြီးမှ "ဗဟုဿုတော ဟောတိ" စသော ဥပမေယျဝါကျကို အနက်ပေးရမည်] ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ အဗော=သည်၊ မဟာဒ္ဓနော=သည်၊ မဟာဘောဂေါ=သည်၊ ပရိပုဏ္ဏကောသ ကောဋ္ဌာဂါရော=သည်၊ ဟောတိဣဝ =ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ၊ ဘိက္ခု=သည်)ဗဟုဿုတော=သည်၊ သုတဓရော=သည်။ပ။ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ဗလသမ္ပန္နော= စစ်တပ်အင်အားနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ ဣဝ=ကဲ့သို့၊(တထာ=တူ၊ ဘိက္ခု= သည်)အကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို။ပ။(ဟုတွာ=၍)ဝိဟရတိ=နေ၏၊ [ဇာပိဒ် ၂-သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၅) ကြည့်] ခတ္တိယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ပရိဏာယကသမ္ပန္နော=ပညာရှိသားကြီး ရတနာနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ ဣဝ=သို့၊ (တထာ=တူ၊ ဘိက္ခု=သည်)ပညဝါ =သည်၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ=သော။ပ။ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စတ္တာရော=ကုန် သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ (ဤပါတိမောက္ခသံဝရသီလတရား၊ ပရိယတ္တိသုတတရား၊ ဝီရိယတရား၊ ပညာတရားတို့သည်)ဝိမုတ္တိ=အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ကိလေသာအနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ပရိပါစေန္တိ=ရင့်သန်ထက်မြက်စေကုန်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝိမုတ္တိပဉ္စမေန =အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိဟူသော ငါးခုမြောက်တရားရှိသော၊ ဣမိနာ ဓမ္မေန=(ပါတိ မောက္ခသံဝရသီလ စသော) ဤတရားလေးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)။ပ။

ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်မြောက် ကင်းကွာသော စိတ်ရှိသည်သာဖြစ်၍ နေထိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း ဟူမှ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ (ယသ္မာ)=ကြောင့်၊ ဝိမုတ္တိစိတ္တာနံ=ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်မြောက်ကင်းကွာသောစိတ်ရှိသော ရဟန်းတို့မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဟောတော်မူ ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်မြောက်သော စိတ်ရှိသည် ဖြစ်၍ နေထိုင်နိုင်သော စွမ်းရည်သတ္တိသည်၊ ဟောတိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ထိုသို့ စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်မြောက် ကင်းကွာသောစိတ် ရှိသည်သာဖြစ်၍ နေထိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-ဝဋ္ဌမပတ္တရာသုတ်

၁၃၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ခတ္တိယဿ=သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တဿ=သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ဇေဋ္ဌော=အကြီးဆုံးဖြစ်သော၊ ပုတ္တော=သားသည်၊ ရန္တံ=မင်းအဖြစ်ကို၊ ပတ္တေတိ=တောင့်တ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော။ပ။ ရန္တံ=မင်းအဖြစ်ကို ပတ္တေတိ=တောင့်တသနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌။ပ။ အဘိရူပေါ=လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည်၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှသည်၊ ဒဿနိယော=ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုထိုက်သည်၊ ဝါ=ကြည့်ရှုချင်ဖွယ် တင့်တယ်သည်၊ ပါသာဒိကော=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ပရမာယ=မြတ်သော၊ ဝတ္ထုပေါက္ခရတာယ=အဆင်း၏ ကောင်းမွန်လှပသည်အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ=တင့်တယ်ဝင်းပ၊ အဆင်းလှ၍၊ ကိုယ်ကာယသတ္တာန် ပုံစံကျနသည်အဖြစ်နှင့်၊ [စတုတ္ထနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၅)သုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယစာမျက်နှာ-၂၀၁)လည်းကြည့်] သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မာတာပိတူနံ=မယ်တော်၊ ခမည်းတော်မင်းကြီးတို့၏၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပိယော=ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ နေဂမဇာနပဒဿ=နိဂုံးနေ လူအပေါင်း၊ နေပုဒ်နယ်ပယ်နေ လူအပေါင်း၏၊ ဝါ=သည်၊ ပိယော=သည်၊ မနာပေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။

ခတ္တိယာနံ=အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မင်းဖြစ်ကုန်သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တာနံ=အပ်ပြီးကုန်သော၊ ရညံ=မင်းတို့၏၊ ဟတ္ထိသ္မိ^၁ ဝါ=ဆင်အတတ်လည်းဖြစ်သော၊

၁။ ဟတ္ထိသ္မိ စသောပုဒ်တို့၌ သို့ဝိဘတ်ကို ပဌမအနက်ဟောကြိသည်၊ ဟတ္ထိပုဒ်၌ ဆင်ဟူသောအနက်ကိုသာမက ဆင်ကိုအမှီပြု၍ တတ်မြောက်ရသောအတတ်ပညာ(ဆင်အတတ်)တိုင်အောင် ဌာနုပစာရအားဖြင့် ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် ဟတ္ထိသ္မိန္တိ ဟတ္ထိသ္မိပေ စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်သည်။ အဿသ္မိစသည်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်တည်း။

ဟတ္ထိသ္မိပူစသည်ခေါ်ဆိုသင့်သမျှ အတတ်များ။ ။ဟတ္ထိသ္မိပူ(ဆင်အတတ်) အဿသ္မိပူ(မြင်းအတတ်)စသည်၌ ဆင်စီးအတတ်၊ မြင်းစီးအတတ်(ဆင်မြင်းတို့အပေါ်၌ တက်စီးပုံ စီးနည်းအတတ်ပညာ)ဟု တိုက်ရိုက်ဖွင့်ပြသည်ကို မတွေ့ရ။ ဆင်နှင့်မြင်းတို့ကို ဖမ်းယူချုပ်ကိုင်ခြင်း၊ ယဉ်အောင်သင်ပြဆုံးမခြင်း၊ အသွား(အပြေး)လှေ့ကျင့်ပေးခြင်း၊ ဆင်မြင်းတို့၏ ရောဂါဆေးကုပေးခြင်း စသည်ဖြင့် ဆင်မြင်းတို့နှင့်စပ်၍ နားလည်ရမည့် အတတ်ပညာအားလုံးကို ဟတ္ထိသ္မိပူ၊ အဿသ္မိပူဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ရထယောဂ္ဂ (မြင်းစသော ရထားယာဉ်)တို့ကို ယဉ်အောင်သင်ပြဆုံးမခြင်း၊ ရထား၌တပ်၍ အသွားခိုင်း အပြေးခိုင်းခြင်း စသည်နှင့် ရထားပြုလုပ်ပုံ ပြုလုပ်နည်းအတတ်ပညာကို ရထသ္မိပူ(ရထားအတတ်)ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း ဖွင့်ပြသည်။

အဿသ္မိံ ဝါ=မြင်းအတတ်လည်းဖြစ်သော၊ ရထသ္မိံ ဝါ=ရထားအတတ်လည်း
 ဖြစ်သော၊ ဓနုသ္မိံ ဝါ=လေးအတတ်လည်းဖြစ်သော၊ ထရသ္မိံ ဝါ=သန်လျက်
 ဓားလုံစသော ကြွင်းသောလက်နက်အတတ်လည်း ဖြစ်သော၊ (ဣတိ=ဤသို့
 အစရှိကုန်သော)ယာနိ တာနိ သိပ္ပဋ္ဌာနာနိ=အကြင်အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်း
 ဖြစ်သော အတတ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တတ္ထ=ထိုအသက်မွေးခြင်း၏
 အကြောင်းဖြစ်သော အတတ်တို့၌၊ သိက္ခိတော=သင်ယူပြီးသည်၊ အနဝယော=
 အပြည့်အစုံ တတ်မြောက်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၉)လည်း
 ကြည့်၊ သိပ္ပဋ္ဌာနာနိ-၌ “ဋ္ဌာန=တည်ရာအကြောင်း (အသက်မွေးခြင်း၏
 အကြောင်း) ဖြစ်သော+သိပ္ပ=အတတ်ပညာ”ဟု အနက်မှတ်ပါ။]

တဿ=ထိုဘုရင့်သားကြီးမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်
 သနည်းဟူမူ)အဟံ=ငါသည်၊ မာတိတော စ=လည်းကောင်း။ပ။ အနုပက္ကုဋ္ဌော=
 သည်၊ အမိ=ဖြစ်၏၊ [ခေါမိ=ခေါ+အမိ]ကသ္မာ=အဘယ့်ကြောင့်၊အဟံ=ငါသည်၊
 ရန္တံ=မင်းအဖြစ်ကို၊ န ပတ္ထေယျံ=မတောင့်တရမည်နည်း၊ (ပတ္ထေယျံ ဧဝံ=
 တောင့်တရမည်သာတည်း)အဟံ=ငါသည်၊ အဘိရူပေါ=သည်။ပ။သမန္နာဂတော=
 သည်၊ အမိ=ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊ ရန္တံ=ကို၊ နပတ္ထေယျံ
 =မည်နည်း၊ (ပတ္ထေယျံဧဝံ=သာတည်း)အဟံ=သည်၊ မာတာပိတုနံ=တို့၏၊
 ဝါ=တို့သည်၊ ပိယော=သည်၊ မနာပေါ=သည်၊ အမိ=၏။ပ။အဟံ=သည်၊ ခတ္တိ
 ယာနံ=ကုန်သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တာနံ=ကုန်သော၊ ရညံ=မင်းတို့၏၊ဟတ္ထိသ္မိံ ဝါ=
 သော။ပ။အနဝယော=သည်၊ အမိ=၏၊ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊ ရန္တံ=ကို၊
 န ပတ္ထေယျံ=နည်း၊ (ပတ္ထေယျံ ဧဝံ=တည်း) ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်
 သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ
 အင်္ဂေဟိ=ဤအကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။ ပတ္ထေတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခု=သည်၊ အာသဝါနံ=အသဝတရားတို့၏၊ ခယံ=ကုန်ကြောင်း
 အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ပတ္ထေတိ=၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊
 (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော။ပ။ခယံ=ကို၊ ပတ္ထေတိ=တောင့်တသနည်း
 ဟူမူ)[ထို့နောက် စာပိုဒ် (၅၃) ပဓာနိယင်္ဂသုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၂၃)
 အတိုင်းဆိုပါ]။ပ။ တဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊
 ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ)
 အဟံ=ငါသည်၊ သဒ္ဓေါ=သည်၊ အမိ=ဖြစ်၏၊ တထာဂတဿ=၏၊ ဗောဓိ=ကို၊

ဟတ္ထိသိပ္ပန္တိ ယံ ဟတ္ထိနံ ပရိဂ္ဂဏှနဒမနသာရဏရောဂတိကိစ္ဆာဒိဘောဒံ
 ကတ္တဗ္ဗံ၊ တံ ဥဒ္ဓိဿ ပဝတ္တံ သဗ္ဗမိံ သိပ္ပံ ဣဓံ “ဟတ္ထိသိပ္ပ”န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ အဿသိပ္ပန္တိ
 ဧတ္တာပိ ဒေဝေ နယော။ ရထသိပ္ပံ ပန ရထယောဂ္ဂါနံ ဒမနသာရဏာဒိ ပိဓာနဝသေန
 ဧဝ ရထဿ ကရဏဝသေန စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥဒါနိး အဋ္ဌကထာ၊ နာ၊ ၁၈၄။

သဒ္ဒဟာမိ=ယုံကြည်၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ သဒ္ဒဟာမိ=ယုံကြည်သနည်းဟူမူ)
။ပ။ ဘဂဝါ=ဘဂဝန္တု မည်တော်မူ၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (သဒ္ဒဟာမိ=ယုံကြည်၏)
ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=ငါသည်၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ ခယံ=ကို၊ န ပစ္ဆေယျံ=
မတောင့်တဘဲနေရမည်နည်း။

☞ အဟံ=ငါသည်၊ အပ္ပါဗာဓော=သည်။ပ။ သမန္နာဂတော=သည်၊ အမိ=
၏။ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ပ။ အဟံ=သည်၊
အသဋ္ဌော=သည်။ပ။ အာဝိကတ္တာ=သည်၊ အမိ=၏။ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ။ပ။
အဟံ=သည်၊ အကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တို့ကို။ပ။ အနိက္ခိတ္တဓုရော=
သည်၊ (ဟုတွာ=၍)ဝိဟရာမိ=နေ၏။ [ဤဝါကျ၌ကား "ဝိဟရာမိ"ပုဒ် ရှိနေ
သောကြောင့် "အဟံ ခေါမိ"၌ အမိကို အနက်မရှိ နိပါတ်ကြံပါ]။ပ။ အဟံ=
သည်၊ ပညဝါ=သည်။ပ။ပညာယ=ဝိပဿနာပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊
အမိ=ဖြစ်၏။ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ အဟံ=သည်၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ ခယံ=ကို၊
န ပစ္ဆေယျံ=မည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်စားဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏)
။ပ။ပစ္ဆေတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ပဉ္စမံ။

၆-ခုတိယ ပဋ္ဌာနာသုတ်

၁၃၆။ သြပရဇ္ဇံ=အိမ်ရှေ့မင်းအဖြစ်ကို။ပ။ ဗလကာယဿ=စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အ
ပေါင်း၏။ ဝါ=သည်။ပ။ စတူသု=လေးပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေသု=သတိ
ပဋ္ဌာန်တရားတို့၌၊ ဝါ=သတိပင်ဖြစ်သော လွန်ကဲစွာ သက်ဝင်ပျံ့နှံ့၍ တည်တတ်
ဖြစ်တတ်သောတရားတို့၌၊ [ပ=(ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့၌) လွန်ကဲစွာ
သက်ဝင်ပျံ့နှံ့၍+ဋ္ဌာန=တည်တတ်၊ ဖြစ်တတ်သောတရား၊ သတိယေဝ ပဋ္ဌာနံ
သတိပဋ္ဌာနံ] သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တော=ကောင်းစွာတည်မြဲသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=
၏။ပ။ အဟံ=သည်၊ သီလဝါ=သည်၊ အမိ=၏။ပ။အဟံ=သည်၊ ဗဟုဿုတော=
သည်။ပ။ သုတ သန္တိစယော=သည်၊ အမိ=၏။ပ။ အဘိဝဒန္တိ=ကုန်၏။ မေ=
ငါသည်၊ တထာရူပါ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇-အပ္ပံသုပတိသုတ်

☞ ၁၃၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ငါးဦးတို့သည်၊ အပ္ပံ=အချိန်အနည်း
ငယ်မျှသာ၊ ရတ္တိယာ=ည၌၊ သုပန္တိ=အိပ်ကုန်၏။ ဗဟံ=အချိန်များစွာ၊ ဇေန္တိ=
ပြုသင့်ပြုရေး၊ ကြံတွေးစဉ်းစား၊ နိးကြားနေကုန်၏။ ကတမေ ပဉ္စ=အဘယ်
ပုဂ္ဂိုလ်ငါးဦးတို့သည်၊ (အပ္ပံ=မျှသာ၊ ရတ္တိယာ=၌၊ သုပန္တိ=အိပ်ကုန်သနည်း၊
ဗဟံ=စွာ၊ ဇေန္တိ=နည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတ္ထိ=မိန်းမသည်၊ ပုရိသာဓိပ္ပါယာ=
ယောက်ျား၌ မေထုန်ကိစ္စ အလိုဆန္ဒရှိသည်၊ (ဟုတွာ=၍) အပ္ပံ=သာ၊ ရတ္တိယာ

=၌၊ သုပတိ=၏၊ ဗဟုံ=စွာ၊ ဇေတိ=ပြုခွင့်သာရေး ကြံတွေးစဉ်းစား နိုးကြား
နေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ ဣတ္ထာဓိပ္ပါယော=မိန်းမ၌
မေထုန်ကိစ္စအလိုဆန္ဒရှိသည်၊ (ဟုတွာ=၍)အပွဲ=သာ၊ ရတ္တိယာ=၌၊ သုပတိ=၏၊
ဗဟုံ=စွာ၊ ဇေတိ=ပြုခွင့်သာရေး ကြံတွေးစဉ်းစား နိုးကြားနေ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စောရော=သူခိုးစားပြသည်၊ အာဒါနာဓိပ္ပါယော=ခိုးယူလု
ယက်မှု၌ အလိုဆန္ဒရှိသည်၊ (ဟုတွာ)။ပ။ဇေတိ=ခိုးယူလုရေး ကြံတွေးစဉ်းစား
နိုးကြားနေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ရာဇကရဏိယေသု=မင်းတို့ပြု
ဖွယ်၊ ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌၊ ယုတ္တော=ကြိုးစားအားထုတ်ပြုလုပ်နေရသည်၊ (ဟုတွာ)
။ပ။ဇေတိ=မင်းမှုကိစ္စ ကြောင့်ကြများပြား နိုးကြားနေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=
ရဟန်းသည်၊ ဝိသံယောဂါဓိပ္ပါယော=ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မတွဲ ခွဲခွာရာ
နိဗ္ဗာန်၌ အလိုဆန္ဒရှိသည်(ဟုတွာ)။ပ။ ဇေတိ=ရဟန်းတရား ပွားများ ကြိုးစား
နိုးကြားနေ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့သည်။ပ။ ဇေတိ= ပြုသင့်ပြုရေး
ကြံတွေးစဉ်းစား နိုးကြားနေကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)
[ဇေတိ၊ ဇေတိပုဒ်တို့၌ ဤနေရာနှင့် သင့်လျော်မည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို စဉ်းစား၍
မြန်မာပြန်ထားသည်၊ ဤနေရာ၌ ဇေတိ၏အနက်မှာ ရက္ခထတ္ထ ဖြစ်သင့်၏]
သတ္တမံ။

၈-ဘတ္တာဒကသုတ်

၁၃၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါ=ဆင်သည်၊ ဘတ္တာဒကော
စ=အစာများများ စားရုံသာ စားတတ်သည်လည်းကောင်း၊ [ဘတ္တံ အဒတိ
ဘုဒ္ဓတိတိ ဘတ္တာဒကော] ဩကာသဖရဏော စ=(အခြားသော ဆင်တို့နေရာ
ကျဉ်းမြောင်းအောင်) နေရာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ယူဖြန့်တီးတတ်သည်
လည်းကောင်း၊ လဏ္ဍသာရဏော စ=ဆင်ချေးကို စွန့်ချရုံမျှ စွန့်ချတတ်သည်
လည်းကောင်း၊ [လဏ္ဍ=ဆင်ချေး၊ လဏ္ဍံ သာရေတိ ပါတေတိတိ လဏ္ဍ
သာရဏော] သလာကဂ္ဂါဟီ စ=(ဆင်ရေတွက်ကြောင်း)တုတ်တံကိုယူရုံမျှ
ယူတတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆင်ရေတွက်ကြောင်း တုတ်တံကိုယူ၍ ဆင်
တံကောင်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ရုံမျှ ပါဝင်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊
ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါတွေဝ=ဆင်ဟူ၍သာလျှင်၊ သံခံ=ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ခေါ်ဝေါ်
ရသည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏။

ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာ
ဂတော=သော၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=ဆင်သည်။ပ။ သလာကဂ္ဂါဟီ စ=
လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ရညော=၏၊ နာဂေါတွေဝ=လျှင်၊ သံခံ=
သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ရညော=၏။

နာဂေါ=သည်၊ ရူပါနံ=အဆင်းရူပါရုံတို့ကို၊ အက္ခမော=ကြွကြွခံနိုင်ခြင်း မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သဒ္ဓါနံ=အသံသဒ္ဓါရုံတို့ကို၊ အက္ခမော=သည် (ဟောတိ=၏) ဂန္ဓာနံ=အနံ့ဂန္ဓာရုံတို့ကို၊ အက္ခမော=သည်၊ (ဟောတိ)ရသာနံ=အရသာ ရသာရုံ တို့ကို။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာနံ=အတွေ့အထိ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကို။ပ။

ဘိက္ခု=သည်၊ ဘတ္တာဒကောစ=ဆွမ်းများများစားရုံသာ စားတတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဩကာသဖရဏောစ=(အခြားသောရဟန်းတို့ နေရာ ကျဉ်းမြောင်း အောင်)နေရာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ယူ ဖြန့်တီးတတ်သည်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဇပိဋ္ဌမဒ္ဒနော စ=(ထိုင်ခြင်းအိပ်ခြင်းဖြင့်) ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်ကို ဖိနှိပ် ဖျက်ဆီးတတ်သည်လည်းကောင်း၊ သလာကဂ္ဂါဟီ စ=ရဟန်းရေတွက်ကြောင်း တုတ်တံကိုယူရုံမျှ ယူတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရဟန်းရေတွက်ကြောင်း တုတ်တံကိုယူ၍ ရဟန်းတပါးအဖြစ် ပါဝင်ရုံမျှ ပါဝင်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ သာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=တို့ကို၊ အက္ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံ နိုင်ခြင်းမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခုတွေဝ=ရဟန်းဟူ၍သာလျှင်၊ သံခံ=ခေါ်ဆိုရုံမျှ ခေါ်ဆိုရသည်အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)အဋ္ဌမံ။

၉-ဘက္ခမသုတ်

၁၃၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အဂေဟိ=အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။ နာဂေါ=သည်၊ ရာဇာရဟော=မင်းအား ထိုက်တန်သည်၊ နဟောတိ=မဖြစ်၊ ရာဇောဂေါ=မင်း၏ အသုံးအဆောင်သည်၊ ဝါ= မင်းအသုံးတော်ခံသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ရညော= ၏၊ အဂံတွေဝ=ခြေလက်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းနှင့် တူ၏ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=စစ်မက်အင်္ဂါဟူ၍သာလျှင်၊ သံခံ=ထည့်သွင်း ရေတွက် အပ်သည်အဖြစ်သို့၊ ဝါ=ခေါ်ဆို အပ်သည်အဖြစ်သို့၊ န ဂစ္ဆတိ=မရောက်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဗ္ဗ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရညော= ၏၊ နာဂေါ=ဆင်သည်၊ ရူပါနံ=တို့ကို၊ အက္ခမော=ကြွကြွခံနိုင်ရည်မရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သင်္ဂါမဂတော=စစ်ပွဲသို့ရောက်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ဟတ္ထိကာယံ=ဆင်အပေါင်းကို၊ ဝါ=ဆင်အစုအဝေးကို၊ ဒိသ္မာ ဝါ=မြင်ရ၍လည်း ကောင်း၊ ဝါ=မြင်ရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဿကာယံ= မြင်းအပေါင်းကို၊ ဒိသ္မာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ရထကာယံ=စစ်ရထားအပေါင်းကို၊ ဒိသ္မာ ဝါ= လည်းကောင်း၊ ပတ္ထိကာယံ=ခြေလျင်စစ်သား အပေါင်းကို၊ ဒိသ္မာ ဝါ=လည်း ကောင်း၊ သံသီဒတိ=နောက်သို့တွန့်သွား၏၊ ဝိသီဒတိ=နောက်သို့ဆုတ်နစ် သွား၏၊ န သန္တမ္ဘတိ=တည်တည်တံ့တံ့မရပ်တည်နိုင်၊ သင်္ဂါမံ=စစ်ပွဲသို့၊ ဩ တရိတုံ=ဝင်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ=

မစ္စမးနိုင်၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဆင်အပေါင်းစသည်ကို မြင်ရ၍ နောက်သို့ တွန့်ဆုတ်လျက် စစ်မတိုက်ဝံ့ခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာ အမူအရာအားဖြင့်) ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရူပါနံ= တို့ကို၊ အက္ခမော=ကြံကြံခံနိုင်ရည် မရှိသည်၊ ဟောတံ=ဖြစ်၏။ပ။

ဟတ္ထိသဒ္ဓံ=ဆင်အသံကို၊ သုတွာ ဝါ=ကြားရ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ= ကြားရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဿသဒ္ဓံ=မြင်းအသံကို၊ သုတွာ ဝါ=လည်း ကောင်း၊ ရထသဒ္ဓံ=ရထားအသံကို။ပ။ပတ္ထိသဒ္ဓံ=ခြေလျင်စစ်သားအသံကို။ပ။ ဘေရိ+ပဏဝ+သင်္ခံ+တိဏဝ+နိန္ဒာဒသဒ္ဓံ=စည်ကြီးသံ+ထက်စည်သံ+ခရုသင်း သံ+စည်တိုသံ+ပေါင်းစုဟစ်အော်သံကို၊ သုတွာ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ဧဝံ=ဤ သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဆင်သံ၊ မြင်းသံစသည်ကို ကြားရ ခြင်းကြောင့် နောက်သို့ တွန့်ဆုတ်ကာ စစ်မတိုက်ဝံ့ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်)။ပ။

သင်္ဂါမဂတော=သည်၊ (သမာနော=သော်)ရညော=၏၊ အဘိဇာတာ= မျိုးဇာတ်သန့်စင်၊ ကောင်းစွာ ဖွားမြင်ကုန်သော၊ ဝါ=မျိုးကောင်းမျိုးသန့်ဖြစ် ကုန်သော၊ [အဘိဇာတာတိ သုဇာတာ ဇာတိသမ္ပန္နော၊ မဇ္ဈိမပဏ်ဋ္ဌ၊ ၉၀]သင်္ဂါ မာဝစရာ=စစ်ပွဲသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်ကုန်သော၊ ယေ တေ နာဂါ=အကြင် ဆင်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တေသံ=ထိုဆင်တို့၏၊ မုတ္တ ကရိသဿ=ကျင်ငယ် ကျင်ကြီး၏၊ ဂန္ဓံ=အနံ့ကို၊ ဃာယိတွာ=နမ်းရှုမိ၍။ပ။ ဧကိဿာ=တကြိမ်သော၊ တိဏောဒကဒတ္ထိယာ=မြက်ရေပေးခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=မြက်ရေပေးမှု ပြတ်လပ်ခြင်း ကြောင့်၊ ဝိမာနိတောဝါ=မကျေနပ် မမြတ်နိုးသည်လည်းကောင်း၊ ဒွိဟိ=နှစ် ကြိမ်ကုန်သော၊ တိဏောဒကဒတ္ထိဟိ=မြက်ရေပေးခြင်းတို့ကြောင့်၊ ဝါ=မြက်ရေ ပေးမှု ပြတ်လပ်ခြင်းတို့ကြောင့်၊ ဝိမာနိတော ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ တီဟိ= သုံးကြိမ်ကုန်သော၊ တိဏောဒကဒတ္ထိဟိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝိမာနိတော ဝါ=လည်း ကောင်း၊ စတူဟိ=လေးကြိမ်ကုန်သော၊ တိဏောဒကဒတ္ထိဟိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝိမာနိ တော ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဟိ=ငါးကြိမ်ကုန်သော၊ တိဏောဒကဒတ္ထိဟိ= တို့ကြောင့်၊ ဝိမာနိတော ဝါ=လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)သံသီဒတိ=၏။ပ။

ဧကေန=တစင်းသော၊ သရဝေဂေန=မြားအရှိန်အဟုန်သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ= စူးဝင်အပ်သည် လည်းကောင်း၊ ဒွိဟိ=နှစ်စင်းကုန်သော၊ သရဝေဂေဟိ=မြား အရှိန်အဟုန်တို့သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ=လည်းကောင်း၊ တီဟိ=သုံးစင်းကုန်သော၊ သရဝေဂေဟိ=တို့သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ=လည်းကောင်း၊ စတူဟိ=လေးစင်းကုန်သော၊ သရဝေဂေဟိ=တို့သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဟိ=ငါးစင်းကုန်သော၊ သရဝေဂေဟိ=တို့သည်၊ ဝိဒ္ဓေါ ဝါ=လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ)သံသီဒတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ မြားတစင်း၊

နှစ်စင်း၊ သုံးလေးငါးစင်းတို့ စူးဝင်ခံရ၍ စစ်ပွဲမဝင်ရဲခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်)။ပ။

ဘိက္ခု=သည်၊ အာဟုနေယျော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ [စာပိုဒ် ၃၂ နှင့် ၁၀၇ သုတ်၊ စာမျက်နှာ-၆၆ နှင့် ၂၂၅ ကြည့်] ပါဟုနေယျော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒက္ခိဏေယျော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ လောကဿ= ၏၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ကတမေဟိ= ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာဟုနေယျော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်း။ပ။ပုညက္ခေတ္တံ= သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ အက္ခမော=ချုပ်တီးသည်းခံနိုင်ခြင်းမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ စက္ခုနာ=မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရူပံ=ရူပါရုံကို၊ ဒိသ္မာ=မြင်ရ၍၊ ရဇနီယေ=တပ်မက်စွဲလမ်းဖွယ်ဖြစ်သော၊ ရူပေ=ရူပါရုံ၌၊ သာရဇ္ဇတိ=ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်စွဲလမ်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမာဒဟိတုံ=အာရုံ၌ ကောင်းစွာ တည်ငြိမ် အောင် ထားခြင်းငှာ၊ န သက္ခောတိ=မစွမ်းနိုင်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ တပ်မက်ဖွယ် ရူပါရုံ၌ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်ခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ ဝါ=ရူပါရုံ၌ ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်သောရာဂတို့ကို၊ အက္ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်မှု မရှိ သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

သောတေန=နားဖြင့်၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သဒ္ဓံ=သဒ္ဓါရုံကို၊ သုတွာ =ကြားရ၍၊ ရဇနီယေ=သော၊ သဒ္ဓေ=သဒ္ဓါရုံ၌။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့ သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ တပ်မက်ဖွယ် သဒ္ဓါရုံ၌ ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)ဘိက္ခု=သည်၊ သဒ္ဓါနံ=သဒ္ဓါရုံတို့ကို၊ ဝါ=သဒ္ဓါရုံ၌ ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်သော ရာဂတို့ကို၊ အက္ခမော=သည်၊ ဟောတိ =၏။ပ။ဃာနေန=နာခေါင်းဖြင့်၊ ဝါ=ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓံ=ဂန္ဓာရုံကို၊ ဃာ ယိတွာ=နမ်းရှု၍၊ ရဇနီယေ=သော၊ ဂန္ဓေ=ဂန္ဓာရုံ၌။ပ။ ဇိဝှိယ=လျှာဖြင့်၊ ရသံ =အချိုအချင်စသော ရသာရုံကို၊ သာယိတွာ=လျှက်၍၊ ဝါ=အရသာခံယူ၍၊ ရဇနီယေ=သော၊ ရသေ=ရသာရုံ၌။ပ။ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဝိညာဏ် ဖြင့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ=တွေထိဖွယ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို၊ ဖုသိတွာ=တွေထိ၍၊ ရဇနီယေ=သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်၊ [အကောင်းဘက်(သုက္ကပက္ခ)ဖြစ်၍ “ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်” ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ အဆိုးဘက်(ကဏ္ဍပက္ခ)တုန်းကမူ “အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်” ဟု အနက်ပြန်ဆိုခဲ့ ရသည်] သမန္နာဂတော=သော၊ ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရာဇာရဟော=

သည်၊ ရာဇောဂ္ဂေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ကတမေဟိ= ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= သော၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရာဇာရဟော=သည်၊ ရာဇောဂ္ဂေါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း။ပ။ ဂစ္ဆတိ=ရောက်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ လောက၌၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ ခမော=ကြံကြံ ခံနိုင်ရည်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရညော= ၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ရူပါနံ=တို့ကို၊ ခမော=ကြံကြံခံနိုင်ရည်ရှိသည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ န သံသီဒတိ=နောက်သို့မတွန့်၊ န ဝိသီဒတိ=နောက်သို့ မဆုတ်နစ်၊ သန္တမ္ဘတိ=တည်တည်တံ့တံ့ ရပ်တည်နိုင်၏။ပ။ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဆင်အပေါင်းစသော ရူပါရုံကိုမြင်ရ၍ နောက် မတွန့်ဆုတ်ဘဲ စစ်ပွဲဝင်ရဲခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ ခမော =ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်မှုရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ န သာရဇ္ဇတိ= ပြင်းထန်စွာ မတပ်မက်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ တပ်မက်ဖွယ် ရူပါရုံကို မြင်ရ၍ မတပ်မက်ဘဲ စိတ်ကို အာရုံ၌ တည်ငြိမ်စွာ ထားခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပါနံ=ရူပါရုံတို့ကို၊ ဝါ=ရူပါရုံ၌ တပ်မက်သော ရာဂတို့ကို၊ ခမော=ချုပ်တည်းသည်းခံနိုင်မှုရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။ နဝမံ။

၁၀-သောတာသုတ်

၁၄၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သောတာ စ= စကားကို နာယူတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟန္တာ စ=ရန်သူကို သတ်တတ်သည် လည်းကောင်း၊ ရက္ခိတာ စ=စောင့်ရှောက်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ခန္တာ စ= ကြံကြံခံနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဂန္တာ စ=သွားတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ =၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သောတာ= စကားကို နာယူတတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ [အဋ္ဌိ ကတွာ စသည်နှင့် သုဏ္ဍာတိ၌လှမ်းစပ်]ဟတ္ထိဒမ္မသာရထိ=ယဉ်အောင်ဆုံးမ လေ့ကျင့်ပေးသင့်သော ဆင်တို့ကို သင်ပေးသည့်ဆင်ဆရာသည်၊ ဝါ=ဆင်ရိုင်း သင်ဆရာသည်၊ ယံ ဧနံ ကာရဏံ=အကြင်လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော အကြောင်းကို၊ ယဒိ ဝါ ကတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ပြုလုပ်အပ်ဖူးသော ကိစ္စကိုသော်လည်းဖြစ်စေ၊ ယဒိ ဝါ အကတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ မပြုလုပ်အပ်ဖူးသော ကိစ္စကိုသော်လည်းဖြစ်စေ၊ ကာရေတိ=ပြုလုပ်စေအံ့၊ ဝါ=ပြုလုပ်ခိုင်းအံ့၊ တံ(ကာရဏံ)=ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ

ဟူသော အကြောင်းကို၊ အဋ္ဌိ=အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ=လိုလိုချင်ချင်၊ ကတွာ=ပြု၍၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁၄)သုတ် (ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဒုတိယတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ-၂၅၂)လည်းကြည့်] မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကတွာ=သွင်းပိုက်ထား၍၊ သဗ္ဗ=ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စအကြောင်းအားလုံးကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ [တနည်း-သဗ္ဗစေတသာ=အားလုံးသောစိတ်ဖြင့်] သမန္နာဟရိတွာ=ကောင်းစွာအစဉ်မပြတ်ဆောင်ယူ၍၊ ဩဟိတသောတော=စွင့်ထောင်ထားအပ်သော နားရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)သုဏ္ဍာတိ=နာယူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သောတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ဟန္တာ=ရန်သူကို သတ်တတ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ သင်္ဂါမဂတော=သည်၊ (သမာနော=သော်) ဟတ္ထိမ္မိ=ရန်သူဆင်ကိုလည်း၊ ဟနတိ=သတ်၏၊ ဟတ္တာရဟမ္မိ=ရန်သူဆင်စီးသူရဲကိုလည်း၊ ဟနတိ=သတ်၏၊ အဿမ္မိ=ရန်သူမြင်းကိုလည်း၊ ဟနတိ=၏၊ အဿာရဟမ္မိ=ရန်သူမြင်းစီးသူရဲကိုလည်း၊ ဟနတိ=၏၊ ရထမ္မိ=ရန်သူစစ်ရထားကိုလည်း၊ ဟနတိ=ဖျက်ဆီး၏၊ ရထိကမ္မိ=ရထားစီးသူရဲကိုလည်း၊ ဟနတိ=သတ်၏၊ ပတ္တိကမ္မိ=ခြေလျင်သူရဲကိုလည်း၊ ဟနတိ=၏။ ပ။ သင်္ဂါမဂတော=သည်၊ (သမာနော=သော်) ပုရိမံ=ရှေ့ပိုင်းဖြစ်သော၊ ကာယံ=ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ရက္ခတိ=(လုံမြားစသောလက်နက် မထိမှန် မစူးဝင်အောင်)စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဝါ=လုံမြားစသည် မစူးဝင်အောင် တိမ်းရှောင်တတ်၏၊ ပစ္ဆိမံ=နောက်ပိုင်းဖြစ်သော၊ ကာယံ=ကို၊ ရက္ခတိ=၏။ ပုရိမေ=ရှေ့ပိုင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဒေ=ခြေထောက် တို့ကို၊ ရက္ခတိ=၏၊ ပစ္ဆိမေ=နောက်ပိုင်းဖြစ်ကုန်သော။ ပ။ သီသံ=ဦးခေါင်းကို၊ ရက္ခတိ=၏၊ ကဏ္ဍော=နားရွက်တို့ကို။ ပ။ ဒန္တေ=အစွယ်တို့ကို။ ပ။ သောဏ္ဍံ=နှာမောင်းကို။ ပ။ ဝါလဓိ=အမြီးကို။ ပ။ ဟတ္တာရဟံ=မိမိ၏ ဆင်စီးသူရဲကို၊ ရက္ခတိ=၏။ ပ။

သင်္ဂါမဂတော=သည်၊ (သမာနော=သော်)သတ္တိပ္ပဟာရာနံ=လုံဖြင့် ထိုးခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အသိပ္ပဟာရာနံ=သံလျက်ဖြင့် ထိုးခုတ်ခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥသုပ္ပဟာရာနံ=မြားဖြင့်ပစ်ခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဖရသုပ္ပဟာရာနံ=ပုဆိန်ဖြင့် ပေါက်ခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘေရိ+ပဏဝ+ သင်္ခ+တိဏဝ+နိန္ဒာဒသဒ္ဓါနံ=စည်ကြီးသံ+ထက်စည်သံ+ခရသင်းသံ+စည်တိုသံ+ပေါင်းစုဟစ်အော်သံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမော=ကြွံကြွံခံနိုင်ရည်ရှိ သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ခန္တာဒ္ဓိကား ကြွံကြွံခံနိုင်သည်"ဟုသာဆိုပါ၊ "ရှိ"ဟူသော အသံကို မထည့်ရ၊ သတ္တိပ္ပဟာရာနံ စသော ဆဋ္ဌိကံများရှိနေသောကြောင့် ခမနံ ခမော၊ ခမောယဿ အတ္တိတိ ခမော (ခံနိုင်ရည်ရှိသည်)ဟုကြံ ရသည်]။ ပ။ ရညော=၏၊

နာဂေါ=သည်၊ [ဂန္တာ ဟောတိဋ္ဌိစပ်] ဟတ္ထိဒမ္မ သာရထိ=သည်၊ ယမေနံ ဒိသံ= အကြင်အရပ်မျက်နှာသို့၊ ယဒိ ဝါ ဂတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ရောက်အပ်ဖူးသော အရပ်သို့ လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဝါ အဂတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ မရောက်အပ်ဖူးသော အရပ်သို့ လည်းကောင်း၊ ပေသေတိ=စေလွှတ်အံ့၊ ဝါ=မောင်းနှင်အံ့၊ တံ=ထိုအရပ်မျက်နှာသို့၊ ခိပ္ပမေဝ=လျင်မြန်စွာသာလျှင်၊ ဂန္တာ=သွားသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သောတာစ= (တရားကို)နာယူတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟန္တာ စ=လည်းကောင်း၊ ရက္ခိတာ စ=စောင့်ရှောက်တတ်သည် လည်းကောင်း၊ ခန္တာ စ=ချုပ်တည်း သည်းခံနိုင် သည် လည်းကောင်း၊ ဂန္တာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ဘိက္ခု=သည်၊ တထာဂတပွဝေဒိတေ=မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားသိစေတော်မူအပ်ပြီးသော၊ ဓမ္မဝိနယေ= သုတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို၊ ဒေသိယမာနေ=ဟောကြားအပ်လသော်၊ အဋ္ဌိ=အလိုရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=လိုလိုချင်ချင်၊ ကတွာ=ပြု၍၊ [တနည်း-အဋ္ဌိ = (မိမိကိုယ်ကို ထိုတရားဖြင့်) အလိုရှိသူကို၊ ကတွာ=၍၊ (တနည်း) အဋ္ဌိကတွာ= မိမိ၏အကျိုးစီးပွားပြု၍၊ ဝါ=မိမိ၏အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်နိုင်လောက်အောင် ပြု၍၊ (တနည်း) အဋ္ဌိကတွာ=မမေ့မပျောက် အရိုးဆိုင်ရောက်သကဲ့သို့ပြု၍၊ မနသိ=၌၊ ကတွာ=၍၊ သဗ္ဗံ=ဟောကြားအပ်သမျှ အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ စေတသာ=ဖြင့်။ပ။ ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏာတိ=နာယူ၏။ပ။ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ လိုလိုချင်ချင် နှလုံးသွင်း၍ နားစွင့်ထောင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ သောတာ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကာမဝိတက္ကံ=ကာမဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ တို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကြံစည်တွေးတောမှုကို၊ ဝါ=ကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောမှုကို၊ နာဓိဝါသေတိ=မိမိစိတ်အထက်သို့ တက်စီး၍ မနေစေ၊ ဝါ=မိမိစိတ်အတွင်း၌ လက်ခံထား၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁)လည်းကြည့်] ပဟောတိ=ပယ်စွန့်၏၊ ဝိနောဒေတိ=ထုတ်ပယ်၏၊ ဟနတိ=သတ်၏၊ ဗုန္တိ ကရောတိ=ကင်းသောအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိအောင် ပြု၏၊ ဝါ=ဘင်ဓဏမျှ မကျန် ရအောင် အပြီးအပြတ်အဆုံးသတ်ပယ်ရှား၏၊ အနဘာဝံ=ထပ်တလဲလဲ မဖြစ် ခြင်းသို့၊ ဝါ=မတိုးပွားခြင်းသို့၊ ဂမေတိ=ရောက်စေ၏၊ ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ=ဗျာပါဒဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောမှု ကို၊ နာဓိဝါသေတိ=စေ၊ ပဟောတိ=၏။ပ။အနဘာဝံ=သို့၊ ဂမေတိ=၏။

ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ=ဝိဟိံသာဝိတက်ကို၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည် တွေးတောမှုကို၊ နာဓိဝါသေတိ=စေ။ပ။ဂမေတိ=၏၊ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော၊ ပါပကေ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ=

အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေတရားတို့ကို၊ နာဓိဝါသေတိ=စေ။ပ။ဂမေတိ=၏။
 တိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမဝိတက်စသည်တို့ကို
 ပယ်သတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) တိက္ခာ=သည်၊ ဟန္တာ=ရန်သူကို
 သတ်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

တိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ တိက္ခာ=သည်၊ ရက္ခိတာ=စောင့်ရှောက်
 တတ်သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ်(၇၆)သုတ်၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-
 ၁၈၀) ကြည့်]။ပ။တိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ စက္ခုန္တေစသည်တို့ကို
 စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) တိက္ခာ=သည်၊ ရက္ခိတာ=
 စောင့်ရှောက်တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ တိက္ခာ=သည်၊ သီတဿ=အအေးကို
 လည်းကောင်း၊ ဥဏှဿ=မီးပူကိုလည်းကောင်း၊ ဖိဗန္ဓာယ=ဆာလောင်ခြင်းကို
 လည်းကောင်း၊ ပိပါသာယ=ရေငတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ခံသ+မကသ+
 ဝါတ+အာတပ+သရီသပ+သမ္ပဿာနံ=မှက်+ခြင်+လေ+နေပူ+မြွေကင်း
 တို့၏+ကိုက်ခဲထိပါး အတွေ့နှစ်ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဒုရုတ္တာနံ=မကောင်း
 သဖြင့် ပြောဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဒုရာဂတာနံ=မကောင်းသဖြင့် သောတဒ္ဓါရသို့
 ရောက်လာကုန်သော၊ ဝစနပထာနံ=စကားဟူသောအကြောင်းတို့ကို လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိလိုသူ၊ သိစေလိုသူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်
 သော စကားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမော=သည်းခံနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။
 ဥပ္ပန္နာနံ=ကုန်သော၊ [စာပိုဒ် ၁၂၃၊ ပဌမဥပဋ္ဌာကသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-
 ၂၃၅) ကြည့်]။ပ။ အဓိဝါသကဇာတိကော=သည်းခံနိုင်သူ၏ သဘောရှိသည်၊
 ဟောတိ=၏။ တိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ သီတ ဥဏှ စသည်တို့ကို
 သည်းခံနိုင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)။ပ။

တိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=၌၊ တိက္ခာ=သည်၊ [ဂန္တာ ဟောတိ၌ လှမ်းစပ်]
 ဒီဃေန=ရှည်လျားလှစွာသော၊ ဣမိနာ အဒ္ဓုနာ=ဤသံသရာခရီးလမ်းကြောင်း
 ဖြင့်၊ အဂတပုဗ္ဗာ=ရှေး၌ မသွားရောက်အပ်ဖူးသေးသော၊ ယာ သာ ဒိသာ=
 အကြင်နိဗ္ဗာန်အရပ်သည်၊ (အကြင်အားလုံးသော သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း
 စသော သဘောအားဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော နိဗ္ဗာန်အရပ်သည်) အတ္ထိ=ရှိ၏။
 ယဒိဒံ=ယင်းနိဗ္ဗာန်အရပ်သည်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော=အားလုံးသော သင်္ခါရတို့၏
 ချုပ်ငြိမ်းရာလည်းဖြစ်၏။ သဗ္ဗုပဓိပဋိနိဿဂ္ဂေါ=(ခန္ဓာငါးပါး စသော)အားလုံး
 သော ဥပဓိတို့ကို ပယ်စွန့်ရာလည်းဖြစ်၏။ တဏှာက္ခယော=တဏှာကုန်ရာလည်း
 ဖြစ်၏။ ဝိရာဂေါ=ကိလေသာအားလုံးတို့ ပျက်စီးရာလည်း ဖြစ်၏။ နိရောဓော
 =ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံးတို့ ချုပ်ရာလည်း ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာနံ=ဝါနဟူသော တဏှာမှ
 ထွက်မြောက်သော တရားလည်း ဖြစ်၏။ တံ(ဒိသံ)=ထိုနိဗ္ဗာန်ဟူသော အရပ်သို့၊
 ခိပ္ပညေဝ=လျှင်မြန်စွာသာလျှင်၊ ဂန္တာ=သွားတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ တိက္ခဝေ=
 တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ရှည်လျားစွာသော သံသရာခရီးလမ်းကြောင်းဖြင့်

မသွားရောက်ပူးသော နိဗ္ဗာန်သို့သွားရောက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) တိက္ခာ=သည်၊ ဂန္ဓာ=သွားတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ၁။ ဒသမံ=တည်း။

စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ရာဇဝဂ္ဂေါ=ရာဇဝဂ်တည်း။

(၁၅) ၅-တိကဏ္ဍကီဝဂ်

၁-အဝဇာနာတိသုတ်

၁၄၁။ တိက္ခာဝေ=ရဟန်းတို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ပဉ္စ=ငါးဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=သိမြင်အပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးဦးကုန်သော၊ (ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ) ဒတွာ=ပေးပြီး၍၊ အဝဇာနာတိ=အောက်တန်းချ၍သိ၏၊ ဝါ=အထင်အမြင်သေး၏၊ [အဝ=အောက်တန်းချ၍+ဇာနာတိ=သိ၏၊ အဝဇာနာတိ=အထင်သေး၏၊ ဝါ=မထိမဲ့မြင်ပြု၏] သံဝါသေန=အတူတကွနေထိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အဝဇာနာတိ=၏၊ အာဓေယျမုခေါ=ပဌမပြောစကား၌သာ (မစိစစ်ဘဲ) စိတ်ထဲ၌ထားအပ်သော လက်ခံယုံကြည်

၁။ အာဓေယျမုခေါ၌ အနက်ဖွင့်အမျိုးမျိုး။ ။အာဓေယျမုခေါကို အနက်ပြန်ဆိုရာတွင် ပဌမအနက်၌ သဒ္ဒတ္ထတိကျမှုကိုသာ ပဓာနထား၍ ဒုတိယအနက်၌ အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်မှုကိုသာ ပဓာနထားသည်။ အာဓေယျ=အာ+ဇာ+ဇျ။ ဇာတဗ္ဗံ ဌပေတဗ္ဗန္တိ ဓေယျံ= (စိတ်ထဲ၌)ထားအပ်သော။ အာဒိတော (ပဌမ ဝစနသ္မိယေဝ)ဓေယျံ အာဓေယျံ=ပဌမ ပြောစကား၌သာ စိတ်ထဲ၌ထားအပ်သော။ မုခေန ဂဟဏံ မုခံ= နှုတ်ဖြင့်နာယူခြင်း၊ လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုခြင်း၊ အာဓေယျံ မုခံ ယဿာတိ အာဓေယျမုခေါ=ပဌမ ပြောစကား၌သာ (မစူးစမ်း မစိစစ်ဘဲ) စိတ်ထဲ၌ထားအပ်သော လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုမှုရှိသောသူ။ (တနည်း) နှုတ်, ခံတွင်း, ပါးစပ်ကိုသာ မုခဟုဆို၍ “အာဓေယျမုခေါ=ပဌမပြောစကား၌သာ ယုံကြည်စွာ လက်ခံနာယူခြင်းငှာ ထားအပ်သောနှုတ် ရှိသည်”ဟု ဆိုပါ။

အာဒိတော ဓေယျံ ဌပေတဗ္ဗံ အာဓေယျံ၊ ဒဿနသဝန ပဋိဝစနဒါနဝသေန မုခေန ဝိယ ပဝတ္တံ ဂဟဏံ မုခန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တံ မုခံ အာဓေယျံ, ဂဟဏတ္ထံ ပကတိ မုခမေဝ ဝါ အာဓေယျံ ယဿ သော အာဓေယျမုခေါ၊ အဝိဇာရေတွာ အာဒိကထာယ ဧဝ ဌပိတဂဟဏောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပုဂ္ဂလပညတ်မုလဋီကာ၊ ၄၄။

(တနည်း) အာဓေယျံ၌ အာဥပသာရကို ဓာတွတ္တာနုဝတ္တက ကြံ၍ “အာဓေယျမုခေါ=ကြားကြားသမျှ စကားအားလုံး၌ မစူးစမ်း မစိစစ်ဘဲ ယုံကြည်စွာ လက်ခံခြင်း

အတည်ပြုမှုရှိသည်။ ဝါ=ဝဋ္ဌမပြောစကား၌သာ (မရူးစမ်း မစိစစ်ဘဲ)လျင်မြန်စွာ လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုသည်။ [တနည်း-အာဒေယျမုခေါ=(ပြောသမျှစကားကို ယုံကြည်စွာ)လက်ခံနာယူလွယ်သော နှုတ်ရှိသည်]ဟောတိ=၏။ လောလော=လျှပ်ပေါ်လော်လီ စိတ်မတည်တံ့သည်။ ဟောတိ=၏။ မန္တော=ဖျင်းအထုံထိုင်းသည်။ မောမူဟော=အလွန်အကဲ တွေဝေသည်။ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဒတွာ=၍၊ အဝဇာနာတိ=အောက်တန်းချ၍သိသနည်း၊ ဝါ=အထင်အမြင်သေးသနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသတ္တလောက၌၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်။ ပုဂ္ဂလဿ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တဦးအား၊ စိဝရ....ကွာရ်=ဆေးကို၊ [စာပိုဒ် ၁၂၇ သုတ် (စာမျက်နှာ-၂၃၈) ကြည့်]ဒေတိ=ပေးလှူ၏။ တဿ=ထိုပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ တွေးတောခြင်းသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ တွေးတောခြင်းသည်။ ဟောတိ=ဟူမူ) အဟံ=ငါသည်။ ဒေမိ=ပေးရ၏။ အယံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ=ခံယူ၏။ ဣတိ=ဤသို့ တွေးတောခြင်းသည်။ (ဟောတိ=၏)တမေနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဒတွာ=၍၊ အဝဇာနာတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ မိမိကသာ ပေးနေခြင်းဖြင့်)။ပ။

ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်။ ပုဂ္ဂလေန=အခြားပုဂ္ဂိုလ်တဦးနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ဒွေ ဝဿာနိ ဝါ=နှစ်နှစ်တို့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ တီဏိ

ဌာ ထားအပ်သောနှုတ်ရှိသည်။ ဝါ=ကြားကြားသမျှစကားအားလုံး၌ မစိစစ်ဘဲ စိတ်ထဲ၌ ထားအပ်သော လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုမှုရှိသည်”ဟု အနက်ဆိုပါ။

အာဒေယျမုခေါတိ ပါဠိယာ ပန ဌပိတမုခေါတိ အတ္ထော၊ မဂ္ဂေ ဓဋ္ဌအာဝါ ဣော ဝိယ အာဂတာဂတံ ဥဒကံ ဝဏ္ဏံ ဝါ အဝဏ္ဏံ ဝါ သဒ္ဓဟနဝသေန သမ္ပဋိန္ဒိတုံ ဌပိတမုခေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ၅၁။

အပရော ဝဏ္ဏမ္ပိ ကထိတံ ဂဏှာတိ၊ အဝဏ္ဏမ္ပိ ကထိတံ ဂဏှာတိယေဝ၊ အယမ္ပိ အာဒေယျမုခေါယေဝ နာမ၊ အာဓာတဗ္ဗမုခေါ၊ ယံ ယံ သုဏှာတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဌပိတမုခေါတိ အတ္ထော။ ပုဂ္ဂလပညတ်ဋ္ဌ။၉၈။

အာဒေယျမုခေါ ဟူသောပါဠိ။ ။ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ၌ တတိယ အက္ခရာ “ဒ” ဖြင့် အာဒေယျမုခေါဟူသောပါဠိကို ရှေးဦးစွာဖွင့်၏။ အာ+ဒါ+ဏျ။ အာဒိယတိ ဂဏှာတိတိ အာဒေယျံ (ဏျပစ္စည်း ကတ္တားဟောကြံသည်) အာဒေယျံ မုခံ ယဿာတိ အာဒေယျမုခေါဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ဤအတိုင်းလည်းအနက်ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အာဒေယျ မုခေါတိ အာဒိယနမုခေါ၊ ဂဟဏမုခေါတိ အတ္ထော။ပ။ ဝဏ္ဏံ ဝါ အဝဏ္ဏံ ဝါ သိယမေဝ သဒ္ဓဟတိ၊ သဒ္ဓဟနဋ္ဌေန ဟိ အာဒါနေန သေ အာဒိယနမုခေါတိ ဝုတ္ထော။

ဝဿာနိ ဝါ=သုံးနှစ်တို့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ သံဝသတိ=နေထိုင်၏။
 (သော ပုဂ္ဂလော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) တမေနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ပ။ဧကဇ္ဈော=အချို့သော၊
 ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရဿ=သူတပါး၏၊ ဝဇ္ဈော=ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကို၊
 ဘာသိယမာနေ ဝါ=ပြောဆိုအပ်သော်လည်းကောင်း၊ အဝဇ္ဈော=ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အပြစ်ကို၊
 ဘာသိယမာနေ ဝါ=သော်လည်းကောင်း၊ တံ=ထိုချီးမွမ်းကဲ့ရဲ့စကား အားလုံးကို၊
 ခိပ္ပံ ဧဝ=လျင်မြန်စွာသာလျှင်၊ အဓိမုစ္စိတာ=သက်ဝင်ယုံကြည်တတ်သည်၊
 ဟောတိ=၏။ပ။

ဧကဇ္ဈော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ဣတ္တရသဒ္ဓေါ=နည်းပါးသော သဒ္ဓါ
 တရားရှိသည်၊ ဣတ္တရဘတ္တိ=နည်းပါးသော ထပ်တလဲလဲမှီဝဲဆည်းကပ်တတ်
 သော သဒ္ဓါရှိသည်၊ ဝါ=ထပ်တလဲလဲမှီဝဲဆည်းကပ်တတ်သော သဒ္ဓါတရား
 နည်းနည်းပါးပါးသာရှိသည်၊ ဣတ္တရပေမော=နည်းပါးသော သဒ္ဓါအချစ်၊ တဏှာ
 အချစ်ရှိသည်၊ (နည်းပါးသော သဒ္ဓါအချစ်နှင့် ဂေဟသိတပေမဟူသော တဏှာ
 ရာဂအချစ်ရှိသည်) [ဂေဟ=ကာမဂုဏ်ငါးပါးတည်းဟူသော နေအိမ်ကို+သိတ=
 မှီတွယ်သော တဏှာရာဂ]ဣတ္တရပုဿဒေါ=နည်းပါးသော သဒ္ဓါကြည်ညိုမှု
 ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ မန္တော=သည်၊ မောမူဟော
 =သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဧကဇ္ဈော=သော၊
 ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ကုသလာကုသလေ=ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=
 တရားတို့ကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ၊ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇေ=အပြစ်ရှိကုန်၊ အပြစ်မရှိကုန်
 သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ နဇာနာတိ=မသိ၊ ဟိနပ္ပဏိတေ=ယုတ်ညံ့ကုန်၊ မြင့်မြတ်ကုန်
 သော။ပ။ ကဏှသုက္ကသပုဋ္ဌိဘာဂေ=မည်းညစ်သောတရား၊ ဖြူစင်သောတရားများ
 ဖြစ်၍ အချင်းချင်း တားမြစ်ကန့်ကွက် ဆန့်ကျင်ဘက်အဖို့ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေ=
 တို့ကို၊ န ဇာနာတိ။ [သပုဋ္ဌိဘာဂ=သဟ+ပုဋ္ဌိဘာဂ၊ သဟသဒ္ဓါကို သံဝိဇ္ဇမာန
 အနက်ဟောကြံ။ ပုဋ္ဌိ=ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော+ဘာဂ=အဖို့။ ပုဋ္ဌိပက္ခော ဘာဂေါ
 ပုဋ္ဌိဘာဂေါ၊ သံဝိဇ္ဇမာနော ပုဋ္ဌိဘာဂေါ ယေသန္တိ သပုဋ္ဌိဘာဂါ၊ ကဏှသုက္က
 စ တေ သပုဋ္ဌိဘာဂါဇာတိ ကဏှသုက္ကသပုဋ္ဌိဘာဂါ]။ပ။ ပဌမံ။

၂-အာရဘတိသုတ်

၁၄၂။ အာရဘတိ စ=အာပတ်လည်းသင့်၏၊ ဝါ=အာပတ်ကိုလည်း လွန်ကျူး
 ၏၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရီ စ=(အာပတ်သင့်ခြင်းကြောင့်) နောင်တတဖန် ပူပန်နေသည်
 လည်း၊ (အာပတ်ပြစ်မှု၊ အစွဲပြုကာ၊ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတောပူပန်နေသည်လည်း)
 ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ဝိ(ဝိရူပံ)=ဖောက်ပြန်စွာ+ပုဋ္ဌိ(ပုဋ္ဌိစွာ)=အာပတ်လွန်ကျူးမှုကို
 စွဲ၍+သာရီ=ကြံစည်တွေးတောပူပန်နေသူ၊ သရတိ စိန္တေတိ အနုတပုတိတိ
 သာရီ၊ အာပတ္တိဝိတိက္ကမံ ပုဋ္ဌိစွ သာရီ ပုဋ္ဌိသာရီ၊ ဝိရူပံ ပုဋ္ဌိသာရီ ဝိပုဋ္ဌိသာရီ။]

ယတ္ထ=အကြင် စေတောဝိမုတ္တိံ၊ ပညာဝိမုတ္တိံ၊ ဝါ=အကြင် စေတော
 ဝိမုတ္တိံ၊ ပညာဝိမုတ္တိံသို့ရောက်၍၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပြီးကုန်သော၊
 ဝါ=ဖြစ်ပြီးအကုသိုလ်နှင့် အလားတူဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အကြောင်းညီညွတ်ခဲ့
 သော် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ=
 အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အပရိသေသာ=အကြွင်းအကျန်
 မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကုန်၍)နိရုဇ္ဈန္တိ=ချုပ်ပျောက်ကုန်၏၊ တဉ္စ စေတော
 ဝိမုတ္တိံ=(အကုသိုလ်တရားတို့ ကြွင်းမဲ့ဥသု အားလုံးစုံ ချုပ်ပျောက်ရာဖြစ်သော)
 ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိစေတောဝိမုတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထိုကိလေသာ
 အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊
 [ကိလေသဗန္ဓနတော ဝိမုစ္စတိတိ ဝိမုတ္တိ၊ စေတော စ တံ ဝိမုတ္တိ စာတိ
 စေတောဝိမုတ္တိ] တဉ္စ ပညာဝိမုတ္တိံ=(အကုသိုလ်တရားတို့ အကြွင်းအကျန်
 မရှိအောင် ချုပ်ပျောက်ရာ) ထိုအရဟတ္တဖိုလ် ပညာဝိမုတ္တိကိုလည်းကောင်း၊
 ဝါ=ထို ကိလေသာ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာကို
 လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊
 (မရမှူးသေးသောကြောင့် မသိ)။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤသတ္တလောက၌၊ ဝါ=
 ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကဇ္ဈော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အာရဘတိ=အာပတ်
 ကားသင့်၏၊ ဝိပ္ပဋိသာရီ=နှောင်တတဖန်ပူပန်နေသည်ကား၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊
 [အာပတ်ကို ကုစားပြီး၍ အာပတ်မှ ထမြောက်ပြီး၊ စင်ကြယ်ပြီးဖြစ်သော
 ကြောင့် နှောင်တတဖန် ပူပန်မနေတော့ဟူလို(ဤသုတ်အဋ္ဌကထာအဖွင့်တည်း)
 ပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာ (၉၇)၌ကား “ထိုအာပတ်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြား
 (ဒေသနာပြောကြား)ခြင်းငှာ မိမိနှင့်သဘောတူပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှာဖွေနေသောကြောင့်
 ဝိပ္ပဋိသာရမဖြစ်”ဟု ဖွင့်၏]။ပ။

န အာရဘတိ=အာပတ်ကားမသင့်၊ (တကြိမ်တခါ အာပတ်သင့်ပြီး၍
 ထိုအာပတ်မှထပြီးနောက် ထပ်၍ကား အာပတ်မသင့်)ဝိပ္ပဋိသာရီ=နှောင်တတဖန်
 ပူပန်နေသည်ကား၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ပုဂ္ဂလပညတ်၌အလိုကား “န အာရ
 ဘတိ=အာပတ်ကား မသင့်၊ ဝိပ္ပဋိသာရီ=(ဝိနည်းပညတ်၌ မကျမ်းကျင်သော
 ကြောင့် အာပတ်မသင့်ဘဲလျက် အာပတ်သင့်၏ဟု မှတ်ထင် နေသည့်အတွက်)
 နှောင်တတဖန်ပူပန်နေသည်၊ ဟောတိ=၏”ဟု အနက်ဆိုရမည်]။ပ။ န အာရ
 ဘတိ=အာပတ်လည်းမသင့်၊ ဝိပ္ပဋိသာရီ=နှောင်တတဖန် ပူပန်နေသည်လည်း၊
 န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ ပဇာနာတိ=သိ၏။ပ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုငါးဦးသော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ယွာယံ(ယောအယံ)ပုဂ္ဂလော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာရဘတိ

စ=၏၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရီ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝစနိယော=ပြောဆိုဆုံးမသင့်သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝစနိယော=သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ။)

အာယသ္မတော=အရှင်မှာ၊ [တနည်း-အာယသ္မတော=အရှင်၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] အာရမ္မဇာ=အာပတ်ကျူးလွန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝါ=အာသဝအကုသိုလ်တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ=ရှိနေကုန်၏၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရဇာ=နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့သည်၊ ပဝဗ္ဗန္တိ=ထပ်တလဲလဲ တိုးပွားနေကုန်၏၊ သာဓု=တိုက်တွန်းတောင်းပန်ပါ၏၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အာရမ္မဇေ=ကုန်သော၊ အာသဝေ=တို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍လည်းကောင်း၊ (သင့်ရောက်အပ်ပြီးသောအာပတ်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်း၊ အာပတ်မှထမြောက် စင်ကြယ်စေခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှား၍လည်းကောင်း) ဝိပုဋ္ဌိသာရဇေ=ကုန်သော၊ အာသဝေ=တို့ကို၊ ပဋိဝိနောဒေတွာ=ထုတ်ပယ်၍လည်းကောင်း၊ (မိမိ၏ အာပတ်စင်ကြယ်နေပုံကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းဖြင့် ထုတ်ပယ်၍လည်းကောင်း) စိတ္တဉ္စ=ဝိပဿနာစိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ=ဝိပဿနာပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝေတု=ဖြစ်ပွားစေပါလော၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဖြစ်ပွားစေလသော်၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ပဉ္စမေန=ငါးယောက်မြောက်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သမသမော=(လောကုတ္တရာဂုဏ်တို့ဖြင့်) တထပ်တည်းကျ တူညီမျှသည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်ပါလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ (ဝစနိယော=ပြောဆိုဆုံးမသင့်သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏)။ ပ။

နပဝဗ္ဗန္တိ=ထပ်တလဲလဲ မဖြစ်ပွားကုန်။ ပ။ အာသဝေ=တို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ စိတ္တဉ္စ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ=လည်းကောင်း။ ပ။ ပဋိဝိနောဒေတွာ=ထုတ်ပယ်၍၊ စိတ္တဉ္စ=လည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ=လည်းကောင်း။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤသို့လျှင်၊ ဝါ=ဤသို့ “ပဉ္စမေ ဘိက္ခဝေ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူခဲ့သော ဒေသနာတော် အတိုင်း၊ စတ္တာရော=လေးဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [ပါပုဏ္ဏန္တိဋ္ဌိစပ်] ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ [သြဝဒိယမာနာ အနုသာသိယမာနာ တို့ဋ္ဌိစပ်] ပဉ္စမေန=ငါးဦးမြောက်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤ “အာယသ္မတော ခေါ် အာရမ္မဇာ” စသော သြဝါဒ စကားဖြင့်၊ သြဝဒိယမာနာ=ဆုံးမအပ်ကုန်လသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဖြင့်၊ အနုသာသိယမာနာ=သွန်သင်ကံမြစ်အပ်ကုန်လသော်၊ အနုပုဗ္ဗေန=အစဉ်အားဖြင့်၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယံ=ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏ္ဏန္တိ=ရောက်ကြကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ။

၃-သာရန္တဒသုတ်

၁၄၃။ ဧကံ=သော။ပ။[ဓာပိုဒ် ၃၄-နှင့် ၄၄ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၇၅၊ ၉၈)ကြည့်]အာဒါယ=၍၊ ဝါ=၍၊ ဝေသာလီ=ဝေသာလီမြို့သို့၊ ပိဏ္ဏာယ=ဆွမ်း အကျိုးငှာ၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ၊ တေန ခေါ် ပန သမယေန=ထိုအခါ၌(ဝေသာလီ မြို့တွင်းသို့ မြတ်စွာဘုရား ဆွမ်းခံဝင်တော်မူရာ ထိုအခါ၌) ပဉ္စမတ္တာနံ=ငါးလီ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ လိစ္ဆဝိသတာနံ=လိစ္ဆဝိမင်းအရာတို့သည်၊ [တနည်း- ပဉ္စမတ္တာနံ လိစ္ဆဝိသတာနံ=လိစ္ဆဝိမင်း ငါးရာတို့သည်] သာရန္တဒေ=သာရန္တဒ မည်သော၊ ဝါ=သာရန္တဒ နတ် ဘီလူးပိုင်ဆိုင်သော၊ စေတိယေ=စေတီဘုန်နန်း နတ်ကွန်း၌၊ ဝါ=စေတီဘုန်နန်း နတ်ကွန်းကျောင်း၌၊ သန္နိသိန္နာနံ=ပေါင်းစုထိုင် နေကြကုန်စဉ်၊ သန္နိပတိတာနံ=တစုတဝေးတည်း ရောက်နေကြကုန်စဉ်၊ အန္တရာ= အခြားစကား၏ ကြိုးကြား ကြိုးကြားကာလ၌၊ အယံ ကထာ=ဤစကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကာ=အဘယ်မည်သော၊ ကထာ=စကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ် သနည်းဟူမူ။)

လောကသ္မိ=သတ္တလောက၌၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးပါးကုန်သော၊ ရတနာနံ=ရတနာ တို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ=ရနိုင်ခဲ၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးပါး ကုန်သော၊ (ရတနာနံ =တို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=သနည်းဟူမူ) ဟတ္ထိရတနဿ=ဆင်ရတနာ၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို လောကသ္မိ=၌၊ ဒုလ္လဘော =၏၊ အဿရတနဿ=မြင်းရတနာ၏။ပ။ မဏိရတနဿ=ပတ္တမြားရတနာ၏ ။ပ။ ဣတ္ထိရတနဿ=မိန်းမရတနာ၏။ပ။ ဂဟပတိရတနဿ=သူဌေးသူကြွယ် ရတနာ၏။ပ။ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ရတနာနံ=ဤရတနာတို့၏၊ ပါတု ဘာဝေါ=ကို၊ လောကသ္မိ=၌၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစကားသည်၊ (ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ)

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ တေ လိစ္ဆဝိ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ မဂ္ဂေ=လမ်း ခရီး၌၊ ပုရိသံ=အစောင့်ယောက်ျားကို၊ ဌပေသံ=ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ် သို့ပြော၍၊ ဌပေသံ=ထားကြကုန်သနည်းဟူမူ)အတ္တော ပုရိသံ=အစောင့်ယောက်ျား၊ တံ=သင်သည်၊ ယဒါ=အကြင်အခါ၌၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပဿေယျာ သိ=မြင်ရရာ၏၊ အထ=မြင်ရရာ ထိုအခါ၌၊ အမှာကံ=ငါတို့အား၊ အာရောဓေ ယျာသိ=ပြောကြားပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့ပြော၍၊ (ဌပေသံ=ထားကြကုန်ပြီ) သော ပုရိသော=ထိုအစောင့်ယောက်ျားသည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဒုရတောဝ=အဝေး မှပင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=ကြွလာတော်မူသည်ကို၊ အဒ္ဓသာ ခေါ်=မြင်ရသည်သာ၊ ဒိသ္မာန =မြင်ပြီး၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ တေ လိစ္ဆဝိ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊

(သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ တေ လိစ္ဆဝီ=တို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောကြားပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=ပြောကြားသနည်းဟူမူ။)

ဘန္တေ=အရှင်မင်းတို့၊ အရဟံ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စေထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ၊ သိမြင်တော်မူသော၊ အယံ သော ဘဂဝါ=ဤယခုတွေ့မြင်ရသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ [အယံ=ဤယခုအကျွန်ုပ် တွေ့မြင်ရသော+သော=ထို အသင်လိစ္ဆဝီတို့ ကြွလာစေလိုသော+ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဤကဲ့သို့ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် နှစ်ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ကြံစည်စဉ်းစားရာ၏] ဂစ္ဆတိ=ကြွသွားတော် မူနေပါ၏၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ (တုမှေ=အရှင်မင်းတို့သည်) ယဿ ဥပသင်္က မနဿ=အကြင်မြတ်စွာဘုရားထံ သွားခြင်း၏၊ ကာလံ=အချိန်အခါကို၊ မညထ= သိကြပါကုန်၏၊ (တံ ဥပသင်္ကမနံ=ထိုမြတ်စွာဘုရားထံသွားခြင်းကို၊ ကရောထ= အရှင်တို့ အလိုဆန္ဒအတိုင်း ပြုတော်မူကြပါကုန်လော) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= ပြောကြားပြီ) အထဝေါ=၌၊ တေ လိစ္ဆဝီ=ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့သည်၊ ယေန=အကြင် အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန= ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိသု=သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားကြပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သော နေရာ တနေရာ၌၊ အဋ္ဌသု=ရပ်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတာ=ရပ်နေကြကုန် သော။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=ဟူမူ)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါကုန်၏၊ ယေန=၌၊ သာရန္တဒံ =သော၊ စေတိယံ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိပါ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ အနုကမ္ပံ=ဥညာ ထောက်ထား သနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ=အကြောင်းပြု၍၊ ဥပသင်္ကမတု=ကြွတော် မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ) ဘဂဝါ=သည်၊ တုဏှိဘာ ဝေန=ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ အဓိဝါသေသိ=လက်ခံတော်မူပြီ။ပ။ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္ထေ= ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာထိုင်ခင်းပေါ်၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တေ လိစ္ဆဝီ=တို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကား ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

လိစ္ဆဝီ=လိစ္ဆဝီမင်းတို့၊ ဧတရဟံ=ယခုအခါ၌၊ ကာယ=အဘယ်မည်သော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်သည်၊ အတ္ထ နု= ဖြစ်ကြကုန်သနည်း၊ ဝေါ=သင်တို့၏၊ အန္တရာ=ငါဘုရားမကြွလာမီ အကြား ကာလ၌၊ ဝိပွကတာ=ပြုအပ်ပြောဆိုအပ်ပြီးမဟုတ်သော၊ ဝါ=ပြောဆို၍ မပြီးဆုံး

သေးသော၊ ကထာ=စကားသည်။ ကာ စ ပန=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣစ=ဤအရပ်၌၊ အမှာကံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ သန္နိသိန္နာနံ=ကုန်စဉ်၊ သန္နိပတိတာနံ=စဉ်၊ [တနည်း-ဘန္တေ=ရား၊ ဣစ=၌၊ သန္နိသိန္နာနံ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်သော၊ သန္နိပတိတာနံ=ကုန်သော၊ အမှာကံ=တပည့်တော်တို့၏]အန္တရာ=ကြိုးကြားကြိုးကြားကာလ၌၊ အယံ ကထာ=သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပါပြီ၊ (ကာ=သော၊ ကထာ=သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဟူမူ) လောကသ္မိ=၌၊ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ ရတနာနံ=တို့၏။ပ။ လောကသ္မိ=၌၊ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ဣဓေသံ ရတနာနံ=တို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစကားသည်၊(ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပါပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ အဝေါစံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

ဘော=အိုအချင်းတို့၊ ကာမာဓိမုတ္တာနံ=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော) 'ကာမတို့၌ စိတ်ဝင်စားနေကြကုန်သော၊ လိစ္ဆဝီနံ=လိစ္ဆဝိမင်းတို့မှာ၊ ကာမယေဝ=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမကိုသာလျှင်၊ အာရဗ္ဗ=အာရုံပြု၍၊ ဝါ=အကြောင်းပြု၍၊ အန္တရာ=၌၊ ကထာ=သည်၊ ဥဒပါဒိ ဝတ=ဖြစ်လေပြီတကား၊ လိစ္ဆဝီ=လိစ္ဆဝိမင်းတို့၊ လောကသ္မိ=၌၊ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ ရတနာနံ=တို့၏။ပ။ လောကသ္မိ=၌၊ အရဟတော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ ဝါ=လူမင်း၊ နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ဝပ်စင်းဦးခိုက်၊ ပူဇော်အတူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ လောကသ္မိ=၌၊ တထာဂတပွဝေဒိတဿ=မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားသိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မဝိနယဿ=သုတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို၊ ဒေသေတာ=တဆင့်ဟောကြားတတ်သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏။

လောကသ္မိ=၌၊ တထာဂတပွဝေဒိတဿ=သော၊ ဓမ္မဝိနယဿ=ကို၊ [ဝိညာတာ၌ ပကတိကံအဖြစ်ဖြင့်စပ်]ဒေသိတဿ=ဟောကြားအပ်သည်ကို၊ [ဝိညာတာ၌ ဝိကတိကံအဖြစ်ဖြင့်စပ်]ဝါ=ဟောကြားအပ်လသော်၊ ဝိညာတာ=သိနားလည်သော၊ပုဂ္ဂလော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏။ပ။ဝိညာတာ=သိနားလည်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နော=လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားလျော်သော သီလနှင့်တကွသော ရှေ့ပိုင်းအကျင့်တရားကို ကျင့်သော။ပ။ လောကသ္မိ=၌၊ ကတညူ=သူတပါးပြုအပ်ဖူးသော ကျေးဇူးကိုသိတတ်သော၊ ကတဝေဒိ=သူတပါး ပြုအပ်ဖူးသောကျေးဇူးကို ထင်ရှားဖော်ပြ ဆပ်ပေးတတ်သော၊ ပုဂ္ဂလော=ကို၊ ဒုလ္လဘော=၏။ပ။တတိယံ။

၄-တိကဏ္ဍကိသုတ်

၁၄၄။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=ဤ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာကေတေ=သာကေတမြို့
 အနီး၌၊ တိကဏ္ဍကိဝနေ =တိကဏ္ဍကိမည်သော တော၌၊ ဝိဟရတိ=၏၊
 တတြ=ထိုအခါ၌၊ (သာကေတမြို့အနီး တိကဏ္ဍကိတော၌ မြတ်စွာဘုရား
 သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌)ဝါ=မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူရာ
 ဖြစ်သော ထို သာကေတမြို့အနီး တိကဏ္ဍကိတော၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ [စာပိုဒ်
 (၁)သုတ်ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ကာလေန ကာလံ=
 သင့်လျော်သော အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဝါ=ရံခါ ရံခါ၌၊ အပ္ပဋိကူလေ=စက်ဆုပ်
 ဖွယ် မဟုတ်သော၊ ဣဋ္ဌာရုံ၌၊ (စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်၍ ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်
 သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံ၌)ပဋိကူလသည်=စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုမှတ်သော
 သညာ ရှိလျက် (ဆံပင်အမွေးစသော မတင့်တယ်သော အသုဘအစုအဝေးဟု
 နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနိစ္စ စသောတရားဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘော ပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်လျက်) ဝိဟရေယျ=
 နေပါမူကား၊ သာဓု=ကောင်းလေစွာ။

၁။ တိကဏ္ဍကိဝနေ။ ။အဘိဓာန်တို့၌ “တိကဏ္ဍကိ”ဟူသော ပုဒ်ကို မတွေ့ရ၊
 သံယုတ်ပါဠိတော် (တ၊ နှ၊ ၂၆၀)၌ “သာကေတေ ဝိဟရန္တိ ကဏ္ဍကိဝနေ”ဟု ရှိ၏။
 ကဏ္ဍကိဝနေတိ မဟာကရမန္တဝနေ(ကြီးစွာသော ခံပင်ခြံတော၌)။ သံယုတ်၌၊ တ-၂၉၃။
 ကဏ္ဍကာ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ကဏ္ဍကိ၊ ကရမန္တဝန္တော(ခံပင်ခြံ)ဩသဓိဘာဝါပေက္ခာယ
 ဣတ္ထိလိင်္ဂနိဒ္ဒေသော၊ တဗ္ဗဟုလတာယ တံ ဝနံ “ကဏ္ဍကိဝနေ”န္တေ ပညာယိတ္ထ။
 သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု-၅၁၆။

ဤဋီကာဝိဂြိုဟ်ကို နည်းမှီး၍ “တိကဏ္ဍကိဝနေ=ခံပင်ခြံသုံးခုရှိသောတော၌”
 ဟု အနက်ပြန်ဆိုလျှင် ဖြစ်နိုင်ပေ၏။ သို့သော် မဟာကရမန္တဝနေ ဟုလည်းကောင်း၊
 တဗ္ဗဟုလတာယ ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သောကြောင့် ခံပင်ခြံမှာ သုံးခြံမက အများ
 ကြီးရှိသော တောကြီးဖြစ်ရကား ယင်း၌၊ ဋီအဖွင့်နှင့် မကိုက်ညီတော့ပေ။ အကယ်၍
 သာကေတမြို့ အနီး၌ ကဏ္ဍကိမည်သော တောတခုနှင့် တိကဏ္ဍကိမည်သော
 တောတခုဟု တောနှစ်ခုရှိကြောင်း သေချာစွာ သိရလျှင်ကား “တိဿာ ကဏ္ဍကိယော
 တိကဏ္ဍကိ၊ တိကဏ္ဍကိဟိ ဥပလက္ခိတံ ဝနံ တိကဏ္ဍကိဝနေ=ခံပင်ခြံသုံးခုတို့ဖြင့်
 မှတ်သားအပ်သောတော” ဟူသော အနက်ကို သံသယကင်းရှင်းစွာပြန်ဆိုရာ၏။

၂။ အပ္ပဋိကူလေ ပဋိကူလသည် ဝိဟရေယျ။ ။ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေဝသော ဣဋ္ဌာရုံ
 တို့သည် အပ္ပဋိကူလ (ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်) သတ္တဝါအာရုံများ ဖြစ်၏။ ထိုအပ္ပဋိကူလ
 သတ္တဝါဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံတို့၌ ဆံပင်အမွေးစသော မတင့်တယ်သော အသုဘအစု
 အဝေးတွေ့ပါတကားဟု ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းရ၏။ ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့သည်

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာလေန ကာလံ=၌၊ ပဋိကူလေ= စက်ဆုပ်ဖွယ် အနိဋ္ဌာရုံ၌၊ (စက်ဆုပ်မုန်းတီးဖွယ် သတ္တဝါ သင်္ခါရ ဖြစ်သော အနိဋ္ဌာရုံ၌)အပုဋိကူလသည်=စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာရှိလျက်၊ (မေတ္တာဘာဝနာဖြန့်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဓာတ်သဘောသက်သက်မျှသာဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သော သဘောပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်လျက်)ဝိဟရေယျ=နေပါမူကား၊ သာဓု=စွာ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ အပုဋိကူလေ စ=၌လည်းကောင်း၊ ပဋိကူလေစ=၌လည်းကောင်း၊ ပဋိကူလသည်=ရှိလျက်၊ ဝိဟရေယျ=ကား၊ သာဓု=စွာ။ပ။

ပဋိကူလဉ္စ=အာရုံ၏ စက်ဆုပ်ဖွယ် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= အာရုံ၏ စက်ဆုပ်ဖွယ် ဖြစ်နေခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ အပုဋိကူလဉ္စ=

အပုဋိကူလဖြစ်သော သင်္ခါရအာရုံများဖြစ်၏။ ထိုက္ကဋ္ဌာရုံရုပ်သင်္ခါရတို့၌ အနိစ္စ၊ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ဝိပရိဏာမ တရားများပါတကား ဟု နှလုံးသွင်းရ၏။ ထိုကဲ့သို့ အပုဋိကူလ သတ္တဝါသင်္ခါရဖြစ်သော က္ကဋ္ဌာရုံတို့၌ အသုဘအစုအဝေးဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနိစ္စသည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ပဋိကူလ (စက်ဆုပ်ဖွယ်) သဘောပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်နေပါမူကား ကောင်းလေစွ ဟု ဟောတော်မူသည်။

၁။ပဋိကူလေ အပုဋိကူလသည် ဝိဟရေယျ။ ။စက်ဆုပ် မုန်းတီးဖွယ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနိဋ္ဌာရုံတို့သည် ပဋိကူလသတ္တဝါအာရုံများဖြစ်၏။ ထိုပဋိကူလသတ္တဝါအနိဋ္ဌာရုံတို့၌ မေတ္တာဘာဝနာ ဖြန့်ရ၏။ (သို့မဟုတ်) သတ္တဝါကောင်မဟုတ်၊ အသက်ကောင်၊ အတ္တကောင်မဟုတ်၊ ပထဝီ အာပေါ စသောဓာတ်သဘောသက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည် ဟုသော်လည်း နှလုံးသွင်းရ၏။ မစင်ကျင်ကြီးစသော အနိဋ္ဌာရုံတို့သည် စက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလဖြစ်သော သင်္ခါရအာရုံများ ဖြစ်၏။ ထိုအာရုံများ၌ ပထဝီ အာပေါစသော ဓာတ်သဘော သက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု နှလုံးသွင်းရ၏။ ထိုကဲ့သို့ ပဋိကူလ သတ္တဝါသင်္ခါရဖြစ်သော အနိဋ္ဌာရုံတို့၌ မေတ္တာဘာဝနာဖြန့်ခြင်း ပွားများခြင်း၊ ဓာတ် သဘောမျှသာဟု နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့် အပုဋိကူလသဘော ပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ် နေပါမူ ကောင်းလေစွာဟု ဟောတော်မူသည်။

ထို့နောက် အပုဋိကူလ , ပဋိကူလဟူသော အာရုံနှစ်မျိုး၌ အသုဘဟု နှလုံး သွင်းခြင်း၊ အနိစ္စသည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့် ပဋိကူလသဘောပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်နေရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိကူလ , အပုဋိကူလဟူသော အာရုံနှစ်မျိုး၌ မေတ္တာ ဘာဝနာဖြန့်ခြင်း၊ ဓာတ်သဘောမျှသာဟု နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့် အပုဋိကူလသဘော ပေါ်လွင်အောင် ရှုမှတ်နေရမည်ကိုလည်းကောင်း ဟောတော်မူသည်။

၂။ ပဋိကူလဉ္စ အပုဋိကူလဉ္စ တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ။ ။ “တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာတိ.....ပဋိကူလဘာဝံ အပုဋိကူလဘာဝဉ္စာတိ တံ ဥဘယံ ပဟာယ အဂ္ဂဟေတွာ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ပါဠိတော်၌ “ပဋိကူလဉ္စ အပုဋိကူလဉ္စ” ဟု ဒုတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် ဘာဝပွဓာန၊ ဘာဝလောပဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်

အာရုံ၏ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အာရုံ၏ ချစ်ခင်နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်နေခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့သော) တဒုဘယံ=ထိုနှစ်မျိုးစုံကို၊ (ထိုပဋိကူလ၊ အပုဋိကူလဖြစ်နေခြင်းသဘော နှစ်မျိုးစုံကို) အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ=ကြဉ်ဖယ်၍၊ ဝါ=မရုမှတ်မူ၍၊ သတော=သတိရှိသည်၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ်၊ အလယ်အလတ်အာရုံ၊ တွေ့ကြုံရမှု၊ သတိပြုသည်) သမ္ပဇာနော=ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်သည်၊ ဝါ=သမ္ပဇာဉ်ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥပေက္ခကော=လျစ်လျူရှုလျက်၊ (အာရုံခြောက်ပါးတို့၌ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာဖြင့် လျစ်လျူရှုလျက်) ဝါ=ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ်၊ အလယ်အလတ်အာရုံ၊ တွေ့ကြုံရမှု၊ လျစ်လျူရှုလျက်၊ ဝါ=မုန်းချစ်နှစ်ဝ၊ မောဟကင်းကွာ၊ သင့်လျော်ညီမျှစွာ ရှုလျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေပါမှုကား၊ သာဓု=စွာ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကိဉ္ဇ=အဘယ်မည်သော၊ အတ္ထဝသံ=အကြောင်းကို၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၁၊ ၂၀၁)လည်းကြည့်] ပဋိစ္စ=ရည်မှန်း၍၊ အပုဋိကူလေ=၌၊ ပဋိကူလသညီ=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေရမည်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ [“ဣဒံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု” တို့မှ အာလုပ်နှင့် ကတ္တားကို ရှေးဦးစွာအနက်ပေးသည်] မေ=ငါ့မှာ၊ ရဇနိယေသု=စွဲမက်စေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=စွဲမက်မှုရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=အာရုံတရားတို့၌၊ ရာဂေါ=စွဲမက်ခြင်းသည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=မဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ရာဂမဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ဤအကြောင်းကို၊ ပဋိစ္စ=၍၊ အပုဋိကူလေ=၌၊ ပဋိကူလသညီ=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေရမည်၊ ဝါ=နေသင့်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကိဉ္ဇ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။ ဝိဟရေယျ=နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ဒေါသနိယေသု=ဒေါသအမျက်ထွက်စေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=ဒေါသ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=အာရုံတရားတို့၌၊ ဒေါသော=ဒေါသသည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=မဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ဒေါသမဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေ=မှာ၊ ရဇနိယေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ရာဂေါ=သည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=သတည်း၊ မေ=မှာ၊ ဒေါသနိယေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဒေါသော=သည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ရာဂဒေါသမဖြစ်ခြင်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။ ပဋိကူလ သညီ=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေရ

(၃၉၀) သံယုတ်ဋ္ဌ(တ-၂၀၈)ဝိသုဒ္ဓိမဂ်(၃-၁၀)တို့၌ကား “ပဋိကူလေ စ အပုဋိကူလေ စ တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ” ဟု သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ရှိ၏။ ပဋိကူလေ စ=စက်ဆုပ်ဖွယ် သတ္တဝါသင်္ခါရဖြစ်သော အနိဋ္ဌာရုံ၌လည်းကောင်း၊ အပုဋိကူလေ စ=စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်၍ နှစ်သက်ဖွယ်သတ္တဝါသင်္ခါရဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံ၌လည်းကောင်း၊ တဒုဘယံ=ထိုအပုဋိကူလသဘော၊ ပဋိကူလသဘော ထင်ပေါ်အောင် ရှုမှတ်ပုံနှစ်မျိုးကို၊ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ=ကြဉ်ဖယ်၍ဟု အနက်ပြန်ဆိုပါ။

မည်၊ ဝါ=နေသင့်၏။ပ။ရာဂေါ=သည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ဒေါသနှင့် ရာဂ မဖြစ်ခြင်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကိဉ္ဇ=သော၊ အတ္ထဝသံ=ကို။ပ။ သမ္မဇာနော=သည်၊ (ဟုတွာ=၍)ဥပေက္ခကော=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ကုစနိ=မည်သည့်အာရုံ၌မျှ၊ ကတ္ထစိ=မည်သည့်နေရာအရပ်၌မျှ၊ ကိဉ္ဇနံ=စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ ရဇနိယေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ရာဂေါ=သည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=သတည်း၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ကုစနိ=မျှ။ပ။ မောဟနိယေသု=အသိလွဲမှား တွေဝေသွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=တွေဝေမှု မောဟ၏အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=အာရုံတရားတို့၌၊ မောဟော=အသိလွဲမှား တွေဝေသွားခြင်းသည်၊ မာ ဥဒပါဒိ=သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ရာဂ ဒေါသ မောဟ မဖြစ်ခြင်းဟူသော၊ ဣဒံ အတ္ထဝသံ=ကို၊ ပဋိစ္စ=၍။ပ။ သမ္မဇာနော=သည်၊ (ဟုတွာ=၍) ဥပေက္ခကော=လျက်၊ ဝိဟရေယျ=နေရမည်၊ ဝါ=နေသင့်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-နိရယသုတ်

၁၄၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာဘတံ=၍။ပ။ [စာပိုဒ် ၄ နှင့် ၁၁၅ သုတ် (စာမျက်နှာ-၆၊ ၂၃၁)ကြည့်] ပါဏာတိပါတီ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကို လျင်မြန်စွာ လျောကျစေသူသည်၊ ဝါ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကိုသတ်သူသည်၊ [တိကစာပိုဒ်(၇၁)လည်းကြည့်] ဟောတိ=၏၊ အဒိန္နာဒါယီ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရီ=မေထုန်ကာမအကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာ ကျင့်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မုသာဝါဒီ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောသူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာယီ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ မေ့လျော့စေတတ်၊ မူးယစ်စေတတ်သော သေရည်အရက်သောက်ခြင်း၌ ရပ်တည်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ပမာဒ=မေ့လျော့စေတတ်သော+မဇ္ဇ=မူးယစ်စေတတ်သော+သုရာ၊ မေရယ=သေရည်၊ အရက်(သောက်ခြင်း)၌+ဋ္ဌာယီ=ရပ်တည်သူ] ။ပ။ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [စာပိုဒ်(၃၂) စုန္ဒိ သုတ် (စာမျက်နှာ-၆၄)ကြည့်]။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-မိတ္တသုတ်

၁၄၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ မိတ္တော=မိတ်ဆွေဖြစ်အောင်၊ န သေဝိတဗ္ဗော=မပေါင်းသင်းမချဉ်းကပ်သင့်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ န သေဝိတဗ္ဗော=နည်းဟူမူ၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်)

ကမ္မန္တံ=လယ်ယာလုပ်ခြင်းစသော လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊ ကာရေတိ=ပြုလုပ်စေ၏၊ အဓိကရဏံ=(ဝိဝါဒါဓိကရဏ်းစသော)အဓိကရဏ်းလေးမျိုးကို၊ အာဒိယတိ=စွဲကိုင်ယူငင်၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၏၊ ပါမောက္ခေသု=(အရပ်မျက်နှာတို့၌) အကြီးအမှူး ဦးစီးခေါင်းဆောင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊ ပဋိဝိရဒ္ဓေါ=ဆန့်ကျင်ဘက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒိဃစာရိကံ= ထိုထိုဤဤကြာရှည်စွာ လှည့်လည်သွားလာခြင်းကို၊ အနဝတ္ထစာရိကံ=အချိန်ကာလကန့်သတ်ချက်မရှိ လှည့်လည်သွားလာခြင်းကို၊ အနယုတ္တော=ကြီးစားအားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၁၂၄၊ ၂၂၁ သုတ် (စာမျက်နှာ-၂၃၆ နှင့် ၃၉၇) ကြည့်]။ပ။သေဝိတဗ္ဗော=ပေါင်းသင်းချဉ်းကပ်သင့်၏။ပ။ ကမ္မန္တံ=ကို၊ န ကာရေတိ=မပြုလုပ်စေ။ပ။ န အာဒိယတိ=မစွဲကိုင်မယူငင်၊ ဝါ=မဖြစ်ပေါ်လာစေ။ပ။ ပဋိဝိရဒ္ဓေါ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒိဃစာရိကံ=ကို။ပ။ န ဝိဟရတိ=မနေ။ပ။ ဆဋ္ဌ။

၇-အသပ္ပုရိသဒါနသုတ်

၁၄၇။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ အသပ္ပုရိသဒါနာနိ=သူတော်ကောင်း မဟုတ်သူတို့၏ ပေးလှူခြင်းတို့သည်၊ ဣဗာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတဗာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အသက္ကန္တံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ကောင်းမွန်သန်ရှင်း အပြစ်ကင်းအောင် မပြုလုပ်မူ၍၊ ဝါ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရိုသေသမူ ကောင်းစွာမပြုစုမူ၍၊ [နဝကနိပါတ်ဋီကာ၊ ၂၈၇ (စာပိုဒ်-၂၀) အဖွင့်အတိုင်း အနက်နှစ်မျိုးခွဲသည်]ဒေတိ=ပေးလှူ၏၊ အစိတ္တိကတွာ=(လှူဖွယ်ဝတ္ထု

၁။ အစိတ္တိကတွာ ဒေတိ။ ။ဋီကာ၌ “အစိတ္တိကတွာတိ န စိတ္တေ ကတွာ န ပူဇေတွာတိ အတ္ထော”ဟု လည်းကောင်း၊ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂဋီကာ (၃၄၊ ၃၅)၌ “စိတ္တေ ကတ္တဗ္ဗတာယ စိတ္တိကတံ”ဟု လည်းကောင်းဖွင့်၏၊ သဒ္ဓနိတိသုတ် (၁၃၃၈)၌လည်း “စိတ္တေ ကတံ စိတ္တိကတံ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၏၊ [အလယ်၌ ဤအက္ခရာလာသည်၊ အဘူတတဗ္ဗာဝ စိပစ္စည်း(ဤပစ္စည်း)မဟုတ်] ထို့ကြောင့် “စိတ္တိကတွာ=စိတ်၌ ပြု၍၊ ဝါ=စိတ်၌ထား၍၊ ဝါ=ပူဇော်၍၊ အစိတ္တိကတွာ=စိတ်၌မပြုမူ၍၊ ဝါ=စိတ်၌ မထားမူ၍၊ ဝါ=မပူဇော်မူ၍”ဟု အကျဉ်းချုပ်အနက် ပြန်ဆိုပါ၊ စိတ္တိကတွာ=စိတ်၌ ပြု၍၊ စိတ်၌ ထား၍ ဟူသည် “လှူဖွယ်ဝတ္ထုနှင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို စိတ်၏အပြင်ဘက်သို့ မထုတ်ဘဲ လေးလေးစားစား စိတ်ထဲ၌ ထားသည်၊ ပူဇော်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

အကျယ်ဖွင့်အနက်။ ။ “စိတ္တိကတွာ=အဆီဩဇာအရသာရှိအောင် မွန်မွန်မြတ်မြတ် ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် လှူဖွယ်ဝတ္ထု၌ လေးစားသမူစိတ်၌ပြု၍၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ် စိစစ်၍ လှူဒါန်းခြင်းအားဖြင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လေးစားသမူ စိတ်၌ပြု၍။ အစိတ္တိကတွာ=အဆီဩဇာအရသာရှိအောင် မွန်မွန်မြတ်မြတ် မပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် လှူဖွယ်

နှင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌) လေးစားသမှု စိတ်၌မပြုမူ၍၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့ဩဖွယ် ဖြစ်အောင် မပြုလုပ်မူ၍၊ ဒေတိ=၏၊ အသဟတ္တာ=မိမိ၏လက် မဟုတ်ဘဲ သူတပါးလက်ဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်မဟုတ်ဘဲ သူတပါးကို စေခိုင်းခြင်းဖြင့်၊ ဒေတိ=၏၊ အပဝိဒ္ဓံ =ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း၊ (အဆက်မပြတ် တသမတ် တည်းမဟုတ်ဘဲ ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း) ဝါ=စွန့်ပစ်လိုသကဲ့သို့၊ ဒေတိ=၏ [တနည်း-အပဝိဒ္ဓံ=စားကြွင်းစားကျန်ပမာ စွန့်ပစ်စရာ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ (ကတွာ =ပြု၍)ဒေတိ=၏]အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော ၂ =ဒါန၏ အကျိုးတရား ရောက်လာ လိမ့်မည်ဟု သိမြင်ယုံကြည်သော အမြင်မှန်ဉာဏ် မရှိဘဲ၊ [ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်သော ကမ္မဿကတာဒိဋ္ဌိမရှိဘဲဟုလို]ဒေတိ=၏ ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သပ္ပရိသဒါနာနိ=သူတော်ကောင်းတို့၏ ပေးလှူခြင်း တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ သက္ကစ္စံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ကောင်းမွန်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းအောင်ပြုလုပ်၍၊ ဝါ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြု၍၊ ဒေတိ=၏၊ စိတ္တိကတွာ=(လှူဖွယ်ဝတ္ထုနှင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌) လေးစားသမှု စိတ်၌ပြု၍၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့ဩဖွယ်ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်၍၊ ဒေတိ=၏၊ သဟတ္တာ=

ဝတ္ထု၌ လေးစားသမှု စိတ်၌မပြုမူ၍၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို မရွေးချယ် မစိစစ်ဘဲ လှူဒါန်းခြင်း အားဖြင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လေးစားသမှု စိတ်၌မပြုမူ၍” ဤသို့ အဋ္ဌကထာဖွင့် အတိုင်း လှူဖွယ်ဝတ္ထု၌ လေးလေးစားစားပြုပုံ (မပြုပုံ)နှင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လေးလေးစားစားပြုပုံ(မပြုပုံ) အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်အောင် အနက်နှစ်မျိုးခွဲ၍ ပြန်ဆိုနိုင်၏။ ထို့နောက် “စိတ္တံ ဝါ အစ္စရိယံ ကတွာ ပဋိပတ္တိံ သမ္ဘာဝနကိရိယာ”ဟုလည်း ဋီကာ ဖွင့်သေး၏၊ ထိုနည်း၌ စိတ္တသဒ္ဓါ အစ္စရိယအနက်ဟောကြံပါ။

၁။ အပဝိဒ္ဓံ ဒေတိ။ ။အပဝိဇ္ဇတေ ဆိဇ္ဇတေတိ အပဝိဒ္ဓံ=ပြတ်စဲသော (လစ်ဟင်း သော) အလှူဒါန၊ (အဆက်မပြတ် မလှူဒါန်းဘဲ ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်း ပေးလှူခြင်း) တနည်း-အပဝိဇ္ဇတေ ဆိဇ္ဇယတေတိ အပဝိဒ္ဓံ=စွန့်ပစ်အပ်သော (စွန့်ပစ် စရာ) ပစ္စည်းဝတ္ထု။ အနပဝိဒ္ဓံ=စွန့်ပစ်စရာမဟုတ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထု။နိဿယခန်း၌ ပဌမဝစနတ္ထအတိုင်း “အပဝိဒ္ဓံ=ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်း ပေးလှူခြင်းကို၊ (ကတွာ =ပြု၍)”ဟု ကတွာပုဒ်ထည့်၍လည်း အနက်ဆိုနိုင်၏။

၂။ အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော ဒေတိ။ ။အာဂစ္ဆတိ ဖလံ ယတော ဒါနတော(ယေန ဝါ ဒါနေနာ) တိ အာဂမနံ=အကျိုးတရား လာရောက်ရာ(လာရောက်ကြောင်း) အလှူ ဒါန (ဒါနစေတနာ)၊ အာဂမနန္တိ ဒိဋ္ဌိ ယဿာတိ အာဂမနဒိဋ္ဌိကော=အကျိုးတရား လာရောက်ကြောင်း (ရရှိကြောင်း)အလှူဒါနဟု သိမြင်ယုံကြည်သော ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ရှိသူ၊ (တနည်း) အာဂစ္ဆိယတေ အာဂမနံ=အကျိုးတရားလာရောက်ခြင်း၊ အာဂမနေ ဒိဋ္ဌိ ယဿာတိ အာဂမနဒိဋ္ဌိကော=အကျိုးတရားလာရောက်ခြင်း(ရရှိခြင်း)၌ ‘သိမြင်ယုံကြည်သော ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသူ။

မိမိ၏လက်ဖြင့်၊ ဝါ=ကိုယ်တိုင်၊ ဒေတိ=၏၊ အနပဝိဒ္ဓံ=အဆတ်မပြတ် တသမတ် တည်း၊ ဝါ=စားကြွင်းစားကျန်ပမာ စွန့်ပစ်စရာပစ္စည်းဝတ္ထု မပြုလုပ်မူ၍၊ ဝါ=စွန့်ပစ်လိုသကဲ့သို့မဟုတ်ဘဲ ရိုသေလေးစားစွာ၊ ဒေတိ=၏၊ အာဂမနဒိဋ္ဌိကော=ဒါန၏ အကျိုးတရားရောက်လာလိမ့်မည်ဟု သိမြင်ယုံကြည်သော အမြင်မှန်ဉာဏ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဒေတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သပ္ပရိသဒါနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိပဉ္စ =တည်း။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ။

စ-သပ္ပရိသဒါနသုတ်

၁၄၈။ သဒ္ဓါယ=(ဒါနကုသိုလ်နှင့် ဒါနကုသိုလ်အကျိုးကို) ယုံကြည်၍၊ ဒါနံ=ပေးလှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဒေတိ=ပေးလှူ၏၊ [တနည်း-ဒါနံ=ပေးလှူကြောင်းကုသိုလ်စေတနာကို၊ ဒေတိ=ဖြူစင်စေ၏၊ ဝါ=သုတ်သင်၏၊] သက္ကန္တံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=(လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို) ကောင်းမွန်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းအောင်ပြု၍၊ ဝါ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရိုသေသမှု ကောင်းစွာပြုစု၍၊ ဒါနံ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဒေတိ=ပေးလှူ၏၊ ကာလေန=ပေးလှူသင့်ရာ အချိန်အခါ၌၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊ အနဂ္ဂဟိတစိတ္တော=ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ တွယ်တာခင်မင်၊ ယူငင်သိမ်းပိုက်တတ်သော လောဘမှုစိတ်မရှိသည်၊ ဝါ=ရက်ရက်ရောရော၊ မနုဗြော မတွန့်တို့၊ ပေးလှူလိုသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဒါနံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊ [အနဂ္ဂဟိတ=န+အဂ္ဂဟိတ (အာ+ဂဟိတ)ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တပစ္စည်း ကတ္တားဟောကြံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ “အနဂ္ဂဟိတစိတ္တောတိ န အဂ္ဂဟိတစိတ္တော”ဟု သံဝဏ္ဏနာပါဌ်၌ နပဋိသေစ ရှိသင့်၏၊ စာပိုဒ် ၄၄-သုတ်(စာမျက်နှာ-၁၀၁)လည်းကြည့်] အတ္တာနဉ္စ=မိမိ၏ ဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရဉ္စ=သူတပါးဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနုပဟစ္စ=မထိုးမနှက် မချေဖျက်မူ၍၊ (မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်းခြင်း၊ သူတပါးကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းအားဖြင့် မထိုးနှက်မချေဖျက်မူ၍) ဒါနံ=ကို၊ ဒေတိ=၏၊ [အတ္တာနဉ္စ ပရဉ္စ အနုပဟစ္စာတိ အတ္တုက္ကံသန ပရဝမ္ဘနာဒိဝသေန အတ္တာနဉ္စ ပရဉ္စ ဂုဏုပဿာတေန အနုပဟန္တာ။ စာပိုဒ်(၁၅၉) ဥဒါယိသုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၅၅)]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓါယ=၍၊ ဒါနံ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဒတွာ=ပေးလှူခြင်းကြောင့်၊ ယတ္ထ ယတ္ထ=အကြင်အကြင်ဘဝ၌၊ တဿ ဒါနဿ=ထိုပေးလှူကြောင်း ကုသိုလ်စေတနာ၏၊ ဝိပါကော=အကျိုးသည်၊ နိဗ္ဗတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ (တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုဘဝ၌) အဇော စ=ကိုယ်ပိုင်နေ ပေါကြွယ်ဝသည်လည်း၊ [အဇော၊ မဟဒ္ဒနော စသောပုဒ်တို့ကို ဤပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၄)ယသံ ဒိသံသုတ်အဖွင့် အတိုင်း အနက်ပေးသည်၊ စာပိုဒ် (၁၀၃) မဟာစောရသုတ်အတိုင်းလည်း အနက်ဆိုနိုင်၏၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ်၊ တမျက်နှာ-၂၁၇ နှင့် ၂၄၇ တို့ကြည့်ပါ] ဟောတိ=၏၊ မဟဒ္ဒနော=ရေတွက်မရ၊ များပြားလှသော

ဥစ္စာရှိသည်။ မဟာဘောဂေါ=များပြားစွာလှ၊ ငါးဝအာရုံ ကာမဂုဏ် စည်းစိမ် ရှိသည်။ (ဟောတိ=၏)အတိရူပေါ စ=လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည်လည်း။ ဟောတိ=၏။ ဒဿနီယော=သည်။ပ။[စာပိုဒ် ၁၃၅ သုတ်(ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ- ၂၅၂)ကြည့်] သမန္နာဂတော=သည်။ (ဟောတိ)။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သက္ကစ္ဆံ=စွာ၊ ဝါ=၍၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒတ္တာ=ကြောင့်။ပ။ မဟာဘောဂေါ=သည်။ (ဟောတိ=၏) အပိ=ထိုမျှမကသေး၊ [ယေပိ=ယေ + အပိ] အဿ=ထိုအလှူပေးခဲ့ဖူးသူ၏၊ ပုတ္တာတိ ဝါ=သားသမီးတို့ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါရာတိ ဝါ=မယားတို့ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါသာတိ ဝါ=ကျွန်တို့ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပေဿာတိ ဝါ=အစေခံတို့ ဟူသည် လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မကရာတိ ဝါ=အလုပ်သွားတို့ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ ယေ တေ=အကြင်အခြွေအရံ ဖြစ်သူလူတို့သည်၊ ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တေပိ=ထိုအခြွေအရံ ဖြစ်သူတို့သည်လည်း၊ သုဿုသန္တိ=စကားကို နာယူလို ကြကုန်၏၊ သောတံ=နားကို၊ ဩဒဟန္တိ=စွင့်ထောင်ထားကြကုန်၏၊ အညာ (အညာယ)=သိခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဥပဋ္ဌပေန္တိ=ဖြစ်ပေါ်လာစေကြကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာလေန=၌၊ ဒါနံ=ကို။ပ။စ=ထိုအပြင်၊ အဿ=ထို အလှူပေးခဲ့ဖူးသူမှာ၊ အတ္တာ=ကောင်းကျိုးတရားတို့သည်၊ ကာလာဂတာ=ပဋ္ဌမ အရွယ်၊ သူငယ်ဘဝ၊ အကောင်းဆုံးအချိန်ကာလ၌ပင် ဆိုက်ရောက်လာကုန်သည် လည်းကောင်း၊ ပစုရာ=များလည်းများကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန် ၏။ပ။ စ=ထိုအပြင်၊ ဥဠာရေသု=မွန်မြတ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသု=(ရူပါရုံစသား) ငါးပါးကုန်သော၊ ကာမဂုဏေသု=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌၊ ဝါ=လိုလားတောင့်တ အပ်သော အာရုံအစုအဝေးတို့၌၊ ဘောဂါယ=ခံစားခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နမတိ=ညွတ်ကိုင်း၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အတ္တာနဉ္စ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပရဉ္စ= လည်းကောင်း။ပ။စ=ထိုမျှမကသေး၊ အဿ=ထိုအလှူပေးခဲ့ဖူးသူမှာ၊ အဂ္ဂိတော ဝါ=မီးဘေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥဒကတော ဝါ=ရေဘေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရာဇတော ဝါ=မင်းဘေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ စောရတော ဝါ=သူခိုးဒြေဘေး ကြောင့် လည်းကောင်း၊ အပ္ပိယတော=မချစ်လုံးလုံးမုန်းသူဖြစ်သော၊ ဒါယာဒ တော ဝါ=အမွေခံဆိုးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုတောစိ=မည်သည့်ဘေးရန် ကြောင့်မျှ၊ ဘောဂါနံ=စီးပွားဥစ္စာတို့၏၊ ဥပဿာတော=ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုသည်၊ န အာဂစ္ဆတိ=မဖြစ်ပေါ်လာ။ပ။အဋ္ဌမံ။

၉-ပဋ္ဌမသမယဝိမုတ္တသုတ်

၁၄၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ သမယဝိမုတ္တဿ=လောကီချာန်သမာပတ် ဝင်စားအပ်တိုင်းသော အချိန်ကာလ ခဏပိုင်း၌သာ ပယ်ခွာအပ်ပြီး ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော၊ ဝါ=ဝင်စား

အပ်တိုင်းသော အချိန်ကာလခဏပိုင်း၌သာ ပယ်ခွာအပ်ပြီး ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော လောကီဈာန်စိတ်ရှိသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ပရိဟာနာယ =ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၈၉-သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၀၀) ကြည့်]။ပ။နဝမံ။

၁၅၀(စာပိုဒ်)။၁၀-ဒုတိယသမယဝိမုတ္တသုတ်။ ။ဣန္ဒြိယေသု= (စက္ခုစသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒွါရတာ=လုံခြုံစွာပိတ်ဆီး စောင့်ရှောက်အပ်သော ဒွါရမရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုတာ=(ခံယူခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်းနှင့်စပ်၍) အတိုင်းအတာပမာဏကို မသိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒွါရတာ= (သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် လုံခြုံစွာ) ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုတာ=အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ဒသမံ။ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ တိကဏ္ဍကိဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဍာသကော=သုတ် ၅၀-အပေါင်း အစုသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၄-စတုတ္ထပဏ္ဏာသက

(၁၆) ၁-သဒ္ဓမ္မဓင်

၁-ပဋ္ဌမသမ္မတ္တနိယာမသုတ်

၁၅၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဒ္ဓမ္မံ=သူတော်ကောင်းတရားကို၊ သုဏန္ဒောပိ=ကြားနာပါသော်လည်း၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်၊ သမ္မတ္တံ=မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောသဘောရှိသော တရားဖြစ်သော၊ နိယာမံ=အရိယမဂ်ဟူသော နိယာမတရားသို့၊ ဝါ=မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အရိယဖိုလ် အကျိုးပေးမှု မချွတ်မလွဲ ကိန်းသေမြဲသော အရိယမဂ်တရားသို့၊ ဩက္ကမိတုံ=သက်ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ဝါ=တည်ရာမဟုတ်၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်။ပ။ အဘဗ္ဗော=မထိုက်သနည်းဟူမူ။)

ကထံ=တရားစကားကို၊ ပရိဘောတိ=ကဲ့ရဲ့၏၊ ကထိကံ=တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပရိဘောတိ=ကဲ့ရဲ့၏၊ [ဒီလူက ဘာတွေလျှောက်ဟောနေတာလဲ၊ သူက ဘာကိုများသိလို့လဲ စသည်ဖြင့် ကဲ့ရဲ့၏] အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ပရိဘောတိ=၏ [ငါတို့က ဘာကိုများ နားလည်မှာလဲ၊ ငါတို့မှာ ဒီတရားနာယူနိုင်လောက်တဲ့ ပင်ကိုဉာဏ်စွမ်းအား အရည်အချင်း ဘာမျှမရှိဟု ကဲ့ရဲ့၏၊ အထင်သေး၏၊] ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော=ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသည်၊ အနေကဂ္ဂ စိတ္တော=တခုတည်းသော အာရုံ၌ဖြစ်သော စိတ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏာတိ=နာယူ၏၊ [အနေကဂ္ဂ=န+က+အဂ္ဂ။ကေ=တခုတည်းသော+အဂ္ဂ=အာရုံ။ ကေဂ္ဂေ ပဝတ္တံ စိတ္တံ ယဿာတိ ကေဂ္ဂစိတ္တော=တခုတည်းသောအာရုံ၌ဖြစ်သော စိတ်ရှိသူ၊ န ကေဂ္ဂစိတ္တော အနေကဂ္ဂစိတ္တော] စ=ထို့အပြင်၊ (ဓမ္မံ=တရားကို) အယောနိသော=ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း မဟုတ်သောအားဖြင့်၊ ဝါ=မသင့်လျော်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ မနသိကရောတိ=နှလုံးသွင်း၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ 'ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ သဒ္ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏန္ဒော=ကြားနာလသော်။ပ။ သမ္မတ္တံ=သော၊ နိယာမံ=သို့၊ ဩက္ကမိတုံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏၊ ဝါ=တည်ရာဖြစ်၏။ပ။ ကထံ=ကို၊ န ပရိဘောတိ=မကဲ့ရဲ့။ပ။ အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော=ပျံ့လွင့်သော စိတ်မရှိသည်၊ ကေဂ္ဂစိတ္တော=တခုတည်းသော အာရုံ၌ဖြစ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်ရှိသည်။

(ဟုတွာ=၍)ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတိ=၏၊ စ=ထို့အပြင်၊ (ဓမ္မံ=တရားကို) ယောနိသော
=ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့်။ ပ။ ဘဗ္ဗော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(အဝေါစ)ပဌမံ။

၁၅၂(စာပိုဒ်)။ ၂-ဒုတိယသမ္မတ္တနိယာမသုတ်။ ။ ဒုပ္ပညော=သည်၊
[စာပိုဒ် ၁၁၂-သုတ်(စာမျက်နှာ-၂၂၈)ကြည့်]ဇေဋ္ဌော=သည်၊ ဇေဋ္ဌမူဂေါ=သည်၊
ဟောတိ=၏၊ အနညာတေ=တရားကို မသိအပ်သေးပါဘဲလျက်၊ အညာတမာနိ=
သိအပ်ပြီဟု မှတ်ထင်နေသည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။ အနညာတေ=လျက်၊ အညာ-
တမာနိ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။ ပ။ ဒုတိယံ။

၃-တတိယသမ္မတ္တနိယာမသုတ်

၁၅၃။ မက္ခိ=ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမူစိတ်ရှိသည်၊ မက္ခ
ပရိယုဋ္ဌိတော=ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသသည် အုပ်စီးတည်နေ
အပ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏာတိ=ကြားနာ၏၊ ဥပါရမ္ဘ
စိတ္တော=ကဲ့ရဲ့ဖိနှိပ်၊ အပြစ်တင်လိုစိတ်ရှိသည်၊ ရန္တဂဝေသီ=ဂုဏ်သိန်လစ်ဟာ၊
အပြစ်အနာအပေါက်အကြားကို ရှာဖွေသည်၊ [ရန္တ=ဆိဒ္ဓ=အပေါက်](ဟုတွာ=၍)
ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတိ=၏၊ ဓမ္မဒေသကော=တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အာဟတ စိတ္တော=
ဒေါသရိုက်နှက်၊ နှိပ်စက်အပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသလွှမ်းမိုး စိတ်ဆိုး
နေသည်၊ ခီလဇာတော=ဖြစ်သော စိတ်ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်း ဒေါသ
ရှိသည်၊ ဝါ=ဖြစ်သော အမှိုက်သရိုက်နှင့်တူသော ဒေါသရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ ပ။

အမက္ခိ=ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမူစိတ် မရှိသည်၊
န မက္ခပရိယုဋ္ဌိတော=ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသသည် အုပ်စီး
တည်နေအပ်သူ မဟုတ်သည်၊ (ဟုတွာ)ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတိ=၏၊ အနုပါရမ္ဘ
စိတ္တော=ကဲ့ရဲ့ဖိနှိပ်၊ အပြစ်တင်လိုစိတ် မရှိသည်၊ န ရန္တဂဝေသီ=ဂုဏ်သိန်လစ်

၁။ အာဟတစိတ္တော ခီလဇာတော။ ။ အာဟတ=ဒေါသသည် ထုနှက်နှိပ်စက်အပ်
သော၊ ဝါ=ဒေါသထွက်နေသော။ ဒေါသေန အာဟညတေတိ အာဟတံ၊ အာဟတံ
စိတ္တံ ယဿာတိ အာဟတစိတ္တော။ ခီလယတိ တေန စိတ္တံ ထဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတိတိ
ခီလံ=စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန်သည် အဖြစ်သို့ရောက်ကြောင်းဒေါသ။ ထို့အပြင်
ဤ၌ ခီလသဒ္ဓါသည် အမှိုက်သရိုက် အနက်ဟော “ကစဝရ” သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ
လည်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ခီလံ ဝိယာတိ ဝါ ခီလံ”=အမှိုက်သရိုက် (သစ်ငုတ်၊
ငြောင့်တံသင်း)နှင့်တူသော ဒေါသ”ဟုလည်း ဝစနတ္ထပြု၊ ခီလံ ဇာတံ ယဿာတိ
ခီလဇာတော။ [သာရတ္ထဋီကာ၊ ၃-၃၄၇] “ခီလ ကဋ္ဌိနတ္ထော”ဟူသော ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟနှင့်
အညီ ဣရဿဖြင့် “ခီလ”ဟု ရှိသင့်၏၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ (၃၈၆)စေတောခီလပုဒ်
နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ။

ဟာ၊ အပြစ်အနာ အပေါက်အကြားကို မရှာဖွေသည်၊(ဟုတွာ)ဓမ္မံ=ကို၊ သုဏာတိ
 =၏။ ဓမ္မဒေသကေ=၌၊ အနာဟတစိတ္တော=ဒေါသရိုက်နှက်၊ နှိပ်စက်အပ်သော
 စိတ်မရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသမလွှမ်းမိုး စိတ်မဆိုးသည်၊ အင်္ဂါလဇာတော= ဖြစ်သော
 စိတ်ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်း ဒေါသမရှိသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ= ၏။ပ။
 တတိယံ။

၄-ပဋ္ဌမသဒ္ဓမ္မသဓမ္မာသသုတ်

၁၅၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့
 သည်၊ သဒ္ဓမ္မဿ=သူတော်ကောင်းတရားတည်းဟူသော သာသနာတော်၏၊
 သဓမ္မာသာယ=မေ့ပျောက်ပျက်စီးခြင်းငှာ၊ အန္တရဓာနာယ=ကွယ်ပခြင်းငှာ၊
 သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ပဉ္စ=ငါးပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ကတမေ=အဘယ်တို့
 နည်းဟူမူ [တနည်း-ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ
 ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သဒ္ဓမ္မဿ=၏။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=နည်းဟူမူ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ သက္ကစ္စံ=ရိုသေစွာ၊
 ဝါ=ရိုသေလေးစား၊နားစိုက်ထားကြကုန်၍၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ န သုဏန္တိ=
 မကြားနာကြကုန်၊ သက္ကစ္စံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=ရိုသေသမူ ကောင်းစွာပြုကြကုန်၍၊
 ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ န ပရိယာပုဏန္တိ=သင်ယူဟောပြု အသုံးမချကြကုန်၊
 သက္ကစ္စံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=ရိုသေသမူ ကောင်းစွာပြုကြကုန်၍၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်
 တရားကို၊ န ဓာရေန္တိ=နှုတ်တက်ဆောင်ထား မမှတ်သားကြကုန်။

သက္ကစ္စံ=စွာ၊ ဓတာနံ=နှုတ်တက်ဆောင်ထား မှတ်သားအပ်ပြီးကုန်သော၊
 ဓမ္မာနံ=ပရိယတ်တရားတော်တို့၏၊ အတ္ထံ=အနက်သဘောကို၊ န ဥပပရိက္ခန္တိ=
 ဉာဏ်ဖြင့်စူးစိုက် မကြံစည် မစဉ်းစားကြတော့ကုန်၊ သက္ကစ္စံ=စွာ၊ ဝါ=၍၊ [န
 ပဋိပဇ္ဇန္တိ ၌စပ်] အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊အညာယ=သိနားလည်ကြပြီး၍၊
 ဓမ္မံ=ပါဠိကို၊ အညာယ=၍၊ ဓမ္မာနုဓမ္မံ=လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားလျော်
 သော သီလ၊ သမထ၊ ဝိပဿနာ အကျင့်တရားကို၊ န ပဋိပဇ္ဇန္တိ=မကျင့်ကြံ
 ကြကုန်။ပ။ဋီတိယာ=ကြာရှည်တည်တံ့ခြင်းငှာ၊ အသဓမ္မာသာယ=မမေ့ပျောက်ခြင်း
 ငှာ၊ အန္တရဓာနာယ=မကွယ်ပခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ။ပ။ ပရိယာပုဏန္တိ=သင်ယူ
 ဟောပြုအသုံးချကြကုန်၏။ပ။ ဓာရေန္တိ= နှုတ်တက်ဆောင်ထား မှတ်သားကြ
 ကုန်၏။ပ။ ဥပပရိက္ခန္တိ=ဉာဏ်ဖြင့်စူးစိုက်၍ ကြံစည်စဉ်းစားကြကုန်၏။ပ။
 စတုတ္ထံ။

၅-ဓူတိသသဒ္ဓမ္မသဓမ္မာသသုတ်

၁၅၅။ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားတော်ကို၊ န ပရိယာပုဏန္တိ=မသင်ယူကြကုန်၊သုတ္တံ
 =သုတ်ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဝေဒလ္လံ=ဝေဒလ္လကို လည်းကောင်း၊ န ပရိယာပုဏန္တိ

=ကုန်၊ [စာပိုဒ် ၇၃ (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၆၃) လည်းကြည့်] ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ ဓမ္မော=(ပရိယတ်ကို မသင်ယူခြင်းဟူသော) ဤသဘောတရားသည်၊ သဒ္ဓမ္မဿ=၏။ပ။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော သာသနာတော်ကွယ်ပကြောင်း တရားကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော သာသနာတော်ကွယ်ပကြောင်း တရားကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိသာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ယထာသုတံ=ကြားနာအပ်၊ ကြားနာအပ်ပြီးသမျှသော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သင်ယူအပ်၊ သင်ယူအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ်တရားကို၊ ဝိတ္ထာရေန=အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ န ဒေသေန္တိ=မဟောကြားကြကုန်၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=(ပရိယတ်တရားကို သူတပါးတို့အား အကျယ်တဝင့် မဟောကြားခြင်း ဟူသော) ဤတရားသဘော သည်။ပ။

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား။ပ။ ဝိတ္ထာရေန=ဖြင့်၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ န ဝါစေန္တိ=မပို့ချကြကုန်၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=(သူတပါးကို အကျယ်တဝင့် မပို့ချခြင်းဟူသော) ဤသဘောတရားသည်။ပ။ သစ္စာယံ=ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ န ကရေန္တိ=မပြုလုပ်ကြကုန်၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=(အကျယ်တဝင့်ရွတ်အံမှု မပြုခြင်းဟူသော) ဤတရားသဘောသည်။ပ။ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ န အနုဝိတက္ကေန္တိ=အထပ်ထပ် မကြံစည်ကြကုန်၊ န အနုဝိစာရေန္တိ=အထပ်ထပ် မဆင်ခြင်မသုံးသပ်ကုန်၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ န အနုပေက္ခန္တိ=အထပ်ထပ် မရှုမဆင်ခြင်ကြကုန်၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံ ဓမ္မော=(ပရိယတ်တရားကို အထပ်ထပ် မကြံစည်မသုံးသပ်ခြင်းဟူသော) ဤတရားသဘောသည်။ပ။ ဓမ္မံ=ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ=သင်ယူကြကုန်၏၊ သုတ္တံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဝေဒလ္လံ=လည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏန္တိ=၏၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပဌမော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=(ပရိယတ်တရားကို သင်ယူခြင်းဟူသော) ဤတရားသဘောသည်။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော သာသနာတော် ကြာရှည်တည်တံ့ကြောင်းတရားကား။ပ။ပဉ္စမံ။

၆-တတိယသဒ္ဓမ္မသမ္မောသသုတ်

၁၅၆။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတံ=(ရှေ့နောက် အစဉ်လွဲမှား) မကောင်းသဖြင့် သင်ယူထားအပ်သော၊ သုတ္တန္တံ=ပါဠိတော်ကို၊ ဒုန္တိက္ခိတ္တဟိ=(ရှေ့နောက် အစဉ်လွဲမှား) မကောင်းသဖြင့် စိတ်၌မှတ်သားထားအပ်ကုန်သော၊ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ=ပုဒ်ဗျည်းဟူသော ပါဠိတို့ဖြင့်၊ ဝါ=အနက်ကို

ထင်ရှား ဖော်ပြတတ်သော ပါဠိပုဒ်တို့ဖြင့် [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် ၂၀-သုတ် ကြည့်] ပရိယာပုဏန္တိ^၁ ရွတ်အံလေ့ကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ထား ဟောကြား ပို့ချကြကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုန္နိက္ခိတ္တဿ=...ထားအပ်သော၊ ပဒဗျဉ္ဇနဿ=ဦး၏၊ ဝါ=ပုဒ်၏၊ အတ္ထောပိ=အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်လည်း၊ ဒုန္နယော=ခက်ခဲစွာ ထုတ်ဆောင် ဖွင့်ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ=ထုတ်ဆောင်၍ မဖွင့်ဆိုနိုင်တော့သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဋ္ဌမော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသဘောသည်၊ (ဤသို့ ဒုဂ္ဂဟိတပါဠိတော်ကို ဒုန္နိက္ခိတ္တ ပါဠိပုဒ်တို့ဖြင့် နှုတ်တက်ဆောင်ထား ဟောကြားပို့ချခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော သာသနာကွယ်ပကြောင်းတရားကား၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗစာ=ခက်ခဲသော ဆိုဆုံးမစကားရှိကုန်သည်၊ ဝါ=အပြောခက် အဆိုခက်တို့သည်၊ ဒေါဝစဿကရဏေဟိ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်၊ သမနာဂတာ=ပြည့်စုံကုန်သည်၊ အက္ခမာ=သည်းမခံနိုင်ကုန်သည်၊ အနုသာသနိ=အဆုံးအမကို၊ အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိနော=(လက်ယာဘက်အနေ) ရိုသေစွာ နာယူလေ့ မရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [စတုတ္ထနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၆၀) သုဂတဝိနယသုတ်နှင့် ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၉၅)သုတ်လည်းကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသဘောသည်၊ (အပြောအဆိုခက်၍ အဆုံးအမကို ရိုသေစွာ မနာယူခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ယေ တေ ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ ဗဟုဿုတာ=များစွာကြားနာသင်ယူအပ်ပြီးသော ဘုရားစကားတော်ရှိကြကုန်၏၊ အာဂတာဂမာ=ကျေပွန်စွာ နှုတ်၌ရောက်လာပြီးသော အာဂုံနိကာယ်ပါဠိရှိကြကုန်၏၊ ဓမ္မဓရာ=သုတ်အဘိဓမ္မာတရားကို ဆောင်ကုန်၏၊ ဝိနယဓရာ=ဝိနည်းပိဋကကို ဆောင်ကုန်၏၊ မာတိကာဓရာ=ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ နှစ်ဖြာသော မာတိကာကို ဆောင်ကုန်၏၊ ဝါ=ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနိ နှစ်လိသော မာတိကာကို ဆောင်ကုန်၏၊ တေ=ထိုဗဟုဿုတ ရဟန်းတို့သည်၊ သက္ကစ္စံ=ရိုသေစွာ၊ ဝါ=ဂရုစိုက်ကြကုန်၍၊ သုတ္တန္တိ=ပါဠိတော်ကို၊ ပရံ=သုတပါးကို၊ န ဝါစေန္တိ=မပို့ချကြကုန်၊ တေသံ=ထိုဗဟုဿုတရှိသောရဟန်းတို့၏၊ အစ္စယေန=ပျံလွန်

၁။ ပရိယာပုဏန္တိ။ ။စတုတ္ထနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆၀)သုတ် အဋ္ဌကထာ (ဒု၊ နာ-၃၄၂)၌ "ပရိယာပုဏန္တိတိ ဝဋ္ဌဗ္ဗေန္တိ ကထေန္တိ" ဟုလည်းကောင်း၊ ထို၏ ဋီကာ(ဒု၊ နာ ၃၃၈)၌ "ဝဋ္ဌဗ္ဗေန္တိတိ သဇ္ဈာယန္တိ စေဝ ဝါစုဂ္ဂတံ ကရောန္တာ ဓာရေန္တိ စ" ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်ခဲ့သည်။

တော်မူကြရာအခါ၌၊ သုတ္တန္တော=ပါဠိတော်သည်၊ ဆိန္နမူလကော=ပြတ်ပြီးသော အရင်းမူလ ဗဟုသုတ ရဟန်းရှိသည်၊ သပ္ပဋိသရဏော=ထောက်တည်ရာ ဗဟုသုတရဟန်း မရှိတော့သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတိယော= သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (ဗဟုသုတရှိသောရဟန်းတို့က ဂရုစိုက်၍ မပို့ချ ကြခြင်းကြောင့် ပါဠိတော်၏ ဆိန္နမူလကဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘော သည်)။ပ။

ထေရာ=(ဆယ်ဝါပြည့်စုံ)ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်။ပ။ နိက္ခိတ္တဓုရာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [ဤပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် ၇၉-သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၈၉၊ ၁၉၀)ကြည့်] အပ္ပတ္တဿ=သို့၊ ပတ္တိယာ=ငှာ။ပ။ သန္တိကိရိယာယ=ငှာ၊ ဝီရိယံ=ကို၊ န အာရဘန္တိ=အားမထုတ်ကြကုန်၊ [စာပိုဒ် ၇၇ သုတ်(စာမျက်နှာ-၁၈၁) ကြည့်]။ပ။ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။ပ။ န အာရဘတိ =အားမထုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စတုတ္ထော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (ပစ္စည်း လေးပါး များပြားစွာခံယူ၍ ဈာန်ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားမထုတ်ခြင်း ဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏၊ [ထို့နောက် စာပိုဒ် ၅၄- သမယသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၂၆) ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စမော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (သံဃာသင်းကွဲခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။

ဘိက္ခု=တို့သည်၊ သုဂ္ဂဟိတံ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ သင်ယူထားအပ် သော၊ သုတ္တန္တံ=ကို၊ သုနိက္ခိတ္တဟိ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ စိတ်၌ မှတ်သားထား အပ်ကုန်သော၊ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ပရိယာပုဏန္တိ=ကုန်၏။ပ။ သုနယော= လွယ်ကူစွာ ထုတ်ဆောင်ဖွင့်ဆိုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌ မော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (သုဂ္ဂဟိတံဖြစ်သော ပါဠိတော်ကို သုနိက္ခိတ္တ ဖြစ်သော ပါဠိပုဒ်တို့ဖြင့် နှုတ်တက်ဆောင်ထား ဟောကြားပို့ချခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော သာသနာတည်တံ့ကြောင်းတရားကား၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ သုဝစာ=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကားရှိကုန်သည်၊ ဝါ=ပြောလွယ်ဆိုဆုံးမလွယ်ကုန်သည်၊ သောဝစဿ ကရဏေဟိ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ =ကဲ့သိုလ်တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကုန်သည်၊ ဓမာ=သည်းခံနိုင်ကုန်သည်၊ အနုသာသနိ=ကို၊ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိနော=(လက်ယာဘက်အနေ)ရှိသေစွာ နာယူလေ့ ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုတိယော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်၊ (အဆုံးအမစကား လေးစားစွာ နာယူခြင်းဟူသော ဤတရား သဘောသည်)။ပ။

သုတ္တန္တော=သည်၊ နန္ဒိန္နမူလကော=မပြတ်စဲသော အရင်းမူလ ဗဟုသုတ ရဟန်းရှိသည်၊ သပ္ပဋိသရဏော=ထောက်တည်ရာ ဗဟုသုတရဟန်းရှိသည်၊

ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတိယော=သော၊ အယံဓမ္မော=သည်။ (ဗဟုသုတ ရှိသောရဟန်းတို့က ဂရုစိုက်၍ ပို့ချခြင်းကြောင့် ပါဠိတော်၏ ဆီနှုမူလက မဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ ထေရာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=တို့ သည်။ န ဗဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို များပြားစွာခံယူသူ မဟုတ်ကုန်သည်။ န သာထလိကာ= သိက္ခာသုံးဖြာ သာသနာကို မခိုင်မမြဲ လျော့ရဲစွာဆွဲကိုင် ဖြည့်ကျင့်သူ မဟုတ်ကုန်သည်။ပ။ပဝိဝေကေ=ဦး၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ=ကုန်သည်။ ဟောန္တိ =ဖြစ်ကုန်၏။ပ။အာရဘန္တိ=အားထုတ်ကုန်၏။ပ။သာပိ(ဇေတဝ)=လည်း၊ နဗဟု လိကာ=မဟုတ်သည်။ပ။ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ=ထားသည်။ ဟောတိ=၏။ပ။စတုတ္ထော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=သည်။ (ပစ္စည်းလေးပါး များပြားစွာခံယူသူ မဟုတ်မူ၍ ဈာန် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤတရားသဘောသည်)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စမော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=(သံဃာညီညွတ်ခြင်းဟူသော) ဤတရားသဘောသည်။ပ။သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ပ။သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဆဋ္ဌ။

၇-ဒုက္ကထာသုတ်

၁၅၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဂ္ဂလံ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းကို၊ [အဋ္ဌကထာ၌ “တံ တံ ပုဂ္ဂလံ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် သိဟိုဠ်၊ အင်္ဂလိပ်စာမူအတိုင်း ဝိစ္ဆာ ပါဠိရှိသင့်၏] ဥပနိဓာယ=ထောက်ဆ၍၊ ဝါ=မျက်မြင်ထောက်ရှု သက်သေပြု၍၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးဦးကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်၊ ကထာ=စကားသည်၊ ဒုက္က ထာ=မကောင်းသောစကားသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ကတမေသံ=အဘယ်မည် ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးဦးကုန်သော၊ (ပုဂ္ဂလာနံ=အတွက်၊ ကထာ=သည်၊ ဒုက္ကထာ =သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿဒ္ဓဿ=သဒ္ဓါတရားမရှိသူအတွက်၊ သဒ္ဓါကထာ= သဒ္ဓါတရားနှင့်စပ်သောစကားသည်၊ ဒုက္ကထာ=သည်၊ (ဟောတိ=၏)ဒုဿိလ သာ=သီလမရှိသောသူအတွက်၊ သီလကထာ=သီလနှင့်စပ်သောစကားသည်၊ ဒုက္ကထာ=သည်၊ (ဟောတိ)အပ္ပဿုတဿ=နည်းသော အကြားအမြင်ရှိသောသူ အတွက်၊ ဝါ=နည်းသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသောသူအတွက်၊ ဗဟုဿစွကထာ =များသော အကြားအမြင်ရှိသူအဖြစ်နှင့် စပ်သောစကားသည်၊ ဝါ=များသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူအဖြစ်နှင့် စပ်သောစကားသည်။ပ။ မစ္ဆရိယဿ=မပေးရက် လို့ သဝန်တို့သူအတွက်၊ စာဂကထာ=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှုနှင့်စပ်သော စကားသည်။ပ။ ဒုပ္ပညဿ=ပညာမရှိသူအတွက်၊ ပညာကထာ=ပညာနှင့်စပ်သော စကားသည်၊ ဒုက္ကထာ=မကောင်းသောစကားသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကဿာ=အဘယ်ကြောင့်၊ အဿဒ္ဓဿ=အတွက်၊ သဒ္ဓါ ကထာ=သည်၊ ဒုက္ကထာ=သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊

အဿဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသောသူသည်။ သဒ္ဓါကထာယ=သဒ္ဓါတရားနှင့်စပ်
 သောစကားကို။ ကစ္ဆမာနာယ=ပြောဆိုအပ်လသော်။ အဘိသဇ္ဇတိ=ဒေါသဖြင့်
 ငြိတွယ်၏။ (ဒေါသဖြင့် ဆူးကောက်ကဲ့သို့ ငြိတွယ်၏)ကုပ္ပတိ=စိတ်ဆိုး၏။
 ဗျာပဇ္ဇတိ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ ပတိတ္ထိယတိ=ဒေါသဖြင့် ကြမ်းတမ်း
 ခက်ထန်၏။ [တိက စာပိုဒ် ၂၅-သုတ်လည်းကြည့်]ကောပဉ္စ=အားနည်းသော
 ဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ ဒေါသဉ္စ=အားကြီးသောဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပစ္စ
 ယဉ္စ=မနှစ်သက်မှု ဒေါမနဿကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပီတိသောမနဿ မဖြစ်နိုင်
 ကြောင်း ဒေါမနဿကိုလည်းကောင်း၊ ပါတုကရောတိ=ထင်ရှားဖော်ပြမှုပြု၏။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဒေါသ
 ဒေါမနဿ ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းသည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဟိ(ယသ္မာ)= အကြံနှင့်ကြောင့်၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တံ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ=ထိုသဒ္ဓါ
 တရားနှင့်ပြည့်စုံမှုကို။ အတ္တနိ=မိမိ၌၊ န သမနုပဿတိ=မတွေ့မြင်၊ စ=ထို့အပြင်၊
 တတော နိဒါနံ=ထိုသဒ္ဓါသမ္ပဒါဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသဒ္ဓါသမ္ပဒါ
 ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ပီတိပါမောဇ္ဇံ=အားကောင်းသော နှစ်သက်မှုနှင့်
 နုနယ်သိမ်မွေ့သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ န လဘတိ=မရ၊ (ဣတိ=ထို့
 ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ သဒ္ဓါသမ္ပဒါကို မိမိ၌ မတွေ့ရခြင်းနှင့် ထိုသဒ္ဓါသမ္ပဒါ
 ကြောင့် ပီတိ၊ ပါမောဇ္ဇ မရရှိခြင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဒေါသ ဒေါမနဿ
 ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏) တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ သဒ္ဓါ
 တရားနှင့်စပ်၍ပြောလျှင် ဒေါသ ဒေါမနဿ ဖြစ်ပွားနေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 အဿဒ္ဓဿ=အတွက်၊ သဒ္ဓါကထာ=သည်၊ ဒုက္ကထာ=သည်၊ (ဟောတိ)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုဿီလော=သီလမရှိသောသူသည်၊ သီလကထာယ=ကို၊
 ကစ္ဆမာနာယ=သော်။ပ။ တံ သီလသမ္ပဒံ=ထိုသီလနှင့်ပြည့်စုံမှုကို။ပ။ တတော
 နိဒါနံ=ထိုသီလသမ္ပဒါဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=ရှိသော၊ ပီတိပါမောဇ္ဇံ=
 ကို၊ န လဘတိ=မရ၊ (ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝါ=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ဒေါသ
 ဒေါမနဿ ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏) တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့
 သီလနှင့်စပ်၍ပြောလျှင် ဒေါသ ဒေါမနဿဖြစ်ပွားနေသည်အဖြစ်ကြောင့်) ဒုဿီ
 လဿ=အတွက်၊ သီလကထာ=သည်၊ ဒုက္ကထာ ဟောတိ။ပ။

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ သုတသမ္ပဒံ=ထိုအကြားအမြင်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း
 ကို။ပ။ တတောနိဒါနံ=ထိုသုတသမ္ပဒါဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ=ရှိသော
 ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဂ္ဂလံ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းကို၊ ဥပနိဓာယ=
 ၍၊ ပဉ္စနံ=ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်၊ ကထာ=စကားသည်၊
 သုကထာ=ကောင်းသောစကားသည်၊ (ဟောတိ=၏)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဒ္ဓဿ
 =သဒ္ဓါတရားရှိသူအတွက်၊ သဒ္ဓါကထာ=သည်၊ သုကထာ=ကောင်းသောစကား

သည်၊ (ဟောတိ) သီလဝတော=သီလရှိသူအတွက်။ပ။ ဗဟုသုတဿ=များသော အကြားအမြင်ရှိသူအတွက်၊ ဝါ=များသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူအတွက်။ပ။ စာဂဝတော=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှုရှိသောသူအတွက်။ပ။ ပညဝတော=ပညာ ရှိသောသူအတွက်။ပ။

သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသောသူသည်။ပ။ နာဘိသဇ္ဇတိ=ဒေါသဖြင့် ဆူး ကောက်ကဲ့သို့ မငြိတွယ်၊ န ကုပ္ပတိ=စိတ်မဆိုး၊ န ဗျာပဇ္ဇတိ=ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်၊ န ပတိတ္ထိယတိ=ဒေါသဖြင့် မကြမ်းတမ်း မခက်ထန်၊ ကောပဉ္စ=ကို လည်းကောင်း။ပ။ န ပါတုကရောတိ=ထင်ရှားဖော်ပြမှု မပြု၊ ကိဿ ဟေတု= ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဒေါသ ဒေါမနဿ ထင်ရှားဖော်ပြမှု မပြုခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဟူမူ)။ပ။ ပီတိပါမောဇ္ဇံ=ကို၊ လဘတိ=ရ၏၊ (ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ သဒ္ဓါသမ္ပဒါကို မိမိ၌ တွေ့မြင်ရခြင်းနှင့် ထိုသဒ္ဓါသမ္ပဒါကြောင့် ပီတိပါမောဇ္ဇရရှိခြင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဒေါသ ဒေါမနဿ ထင်ရှား မဖော်ပြ ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏) တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဒ္ဓါတရားနှင့် စပ်၍ပြော လျှင် ဒေါသ ဒေါမနဿ မဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) သဒ္ဓဿ=တွက်၊ သဒ္ဓါ ကထာ=သည်၊ သုကထာ=သည်၊ (ဟောတိ) ။ပ။ သီလဝါ=သီလရှိသောသူသည် ။ပ။ ဗဟုသုတော=များသော အကြားအမြင် ရှိသောသူသည်၊ ဝါ=သည်။ပ။ စာဂဝါ=စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းမှုရှိသောသူသည်။ပ။သတ္တမံ။

၁၅၈(စာဝိဒ်)။ စ-သာရဇ္ဇသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ သမန္နာဂတော= သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သာရဇ္ဇံ=ကြောက်ရွံ့ခြင်းသို့၊ (ကြောက်ရွံ့မကင်း၊ စိတ် ဆင်းရဲခြင်းဟူသော ဒေါမနဿသို့) ဩက္ကန္တော=သက်ရောက်သည်၊ ဟောတိ= ၏။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အဿဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုဿီလော =သီလမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပ္ပသုတော=နည်းသော ပရိယတ္တိဓမ္မ သုတ ရှိသည်။ပ။ ကုသီတော=ပျင်းရိသည်။ပ။ ဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်း ရှိသည်။ပ။ သဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါတရားရှိသည်။ပ။ [စာမျက်နှာ (၂၁၃)ကြည့်]အဋ္ဌမံ။

၉-ဥဒါယီသုတ်

၁၅၉။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤဥဒါယီသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ= ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော် အာနန္ဒာသည်၊ သုတံ=ပြီ၊ [စာမျက်နှာ (၂၀၇) သုတ်ကြည့်]။ပ။ အာယသ္မာ ဥဒါယီ=အရှင် ဥဒါယီသည်၊ မဟတိယာ=များစွာသော၊ ဂိဟိပရိသာယ=လူပရိသတ်သည်၊ ပရိဝုတော=ခြံရံ အပ်လျက်၊ [တနည်း -ပရိဝုတော=ခြံရံအပ်သည်၊ ဟုတွာ=ဖြစ်၍] ဓမ္မံ=တရား ကို၊ ဒေသေန္တော=ဟောလျက်၊ နိဿိန္တော=ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အာယ-ဗ္ဗာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥဒါယီ=အရှင်ဥဒါယီကို၊

မဟတိယာ=သော၊ ဂိဟိပရိသာယ=သည်၊ ပရိဝုတံ=ခြံရံအပ်လျက်၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဒေသေန္တံ=ဟောလျက်၊ နိသိန္တံ=ထိုင်နေသည်ကို၊ အဒ္ဒသာ ခေါ်=မြင်ရသည်သာ။

ဒိသွာ=မြင်ပြီး၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရိုတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွား၏၊ ဝါ=ကြွသွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရိုခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒ္ဓိ=ထိုင်နေပြီ၊ [စာမျက်နှာ (၅၈)လည်းကြည့်] ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အာယသ္မာ ဥဒါယီ=သည်။ပ။ ဒေသေတိ=ဟောနေပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္တံ=အာနန္ဒာ၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတံ=ဟောခြင်းငှာ၊ ဝါ=ဟောခြင်းသည်၊ သုကရံ=လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည်၊ န = မဟုတ်၊ အာနန္တံ=အာနန္ဒာ၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တေန=ဟောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိသန္တာန်၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=စွဲကပ်တည်ရှိစေ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၍၊ ပရေသံ=သူတပါးတို့အား၊ ဓမ္မော=တရားကို၊ ဒေသေတဗ္ဗော=ဟောကြားထိုက်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=၍၊ ပရေသံ=တို့အား၊ ဓမ္မော=ကို၊ ဒေသေတဗ္ဗော=ဟောကြားထိုက်သနည်းဟူမူ) အနုပုဗ္ဗိ=ဒေသနာ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော၊ ဝါ=ဒေသနာအစဉ်အတိုင်း ဟောကြားထိုက်သော၊ ကထံ=တရားစကားကို၊ ကထေဿာမိ=ဟောကြားအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ ပရေသံ=တို့အား၊ ဓမ္မော=ကို၊ ဒေသေတဗ္ဗော=ဟောကြားထိုက်၏။

ပရိယာယဒဿာဝိ=(ထိုထိုအကျိုး၏) ထိုထိုအကြောင်းကို ဖော်ပြလျက်၊ ကထံ=ကို၊ ကထေဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ ပရေသံ=တို့အား၊ ဓမ္မော=ကို၊ ဒေသေတဗ္ဗော=၏၊ အနုဒ္ဒယတံ=(ကြီးစွာသော ကျပ်တည်းကျဉ်းမြောင်းခြင်း ဆင်းရဲတွင်းမှ သတ္တဝါတို့ကို)မပြတ်အစဉ် ကယ်တင်စောင့်ရှောက်လိုမူ ကရုဏာရှိသူ၏အဖြစ်သို့၊ ပဋိစ္စ=ရှေ့ရွဆိုက်ရောက်၍။ပ။ န အာမိသန္တရော=(ပစ္စည်းလေးဝ)အာမိသရလာဘ်ဟူသော အကြောင်းမရှိဘဲ၊ လာဘ်ကို မမျှော်လင့်ဘဲ။ပ။ ဒေသေတဗ္ဗော=၏၊ (အတ္တုက္ကံသန ပရဝတ္တနာဒိဝသေန=မိမိကိုချီးမွမ်းခြင်း၊ သူတပါးကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းစသော အလိုသဘောဖြင့်) အတ္တာနဉ္စ=မိမိကိုလည်းကောင်း၊ ပရဉ္စ=သူတပါးကိုလည်းကောင်း၊ အနုပဟစ္စ=ဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းဖြင့် မချေမဖျက် မထိုးနှက်မူ၍၊ ကထံ=တရားစကားကို၊ ကထေဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ပ။ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို။ပ။ ဒေသေတဗ္ဗော=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ)နဝမံ။

၁၀-ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယာသုတ်

၁၆၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးသော တရားတို့ကို၊ ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယာ=ခက်ခဲသဖြင့် ပယ်ဖျောက်အပ်ကုန်၏၊ ဝါ=ပယ်ဖျောက်နိုင်ခဲ့ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော (ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော)ပဉ္စ=ငါးပါးသောတရားတို့ကို၊ (ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယာ=ကုန်သနည်းဟူမူ) ဥပ္ပန္နော=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ရာဂေါ=ရာဂကို၊ ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယော=ခက်ခဲသဖြင့် ပယ်ဖျောက်အပ်၏၊ ဝါ=ပယ်ဖျောက်နိုင်ခဲ့၏။ပ။ ဒေါသော=ဒေါသကို။ပ။ မောဟော=မောဟကို။ပ။ ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ပဋိဘာနံ=(ထူးဆန်းသော အကြောင်းအရာနှင့်စပ်၍) ရှေ့ထင်ပေါ်လာသော ပြောကြားလိုသော ဆန္ဒကို၊ ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယံ=အပ်၏၊ ဝါ=၏၊ ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဂမိက စိတ္တံ=ခရီးသွားမည့်သူ၏ ခရီးသွားချင်စိတ်ကို၊ [ဂမိက=ခရီးသွားမည့်သူ၏ +စိတ္တံ=ခရီးသွားလိုစိတ်] ဒုပ္ပဋိဝိနောဒယံ=၏။ပ။ ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဌမော=သော၊ သဒ္ဓမ္မ ဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၁၇) ၂-အာယာတခဂ်

၁-ပဌမအာယာတပဋိဝိနယသုတ်

၁၆၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာယာတပဋိဝိနယာ=အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ [ပဋိဝိနေန္တိ ပူပသမေန္တိတိ ပဋိဝိနယာ၊ အာယာတံ ပဋိဝိနယာ အာယာတပဋိဝိနယာ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာအတိုင်း ပဋိဝိနယပုဒ်ကို ကတ္တုသာခနဝစနတ္ထ ပြုသည်၊ နောက်သုတ်နှင့် မတူသည်ကို သတိပြုပါ] ယတ္ထ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းမှာ [တနည်း-ဘိက္ခုနော= ရဟန်း၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌] အာယာတော=အမျက်ဒေါသသည်၊ ဝါ=ရန်ငြိုးသည်၊ ဥပ္ပန္နော=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ (တတ္ထ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌) သဗ္ဗသော=အားလုံးစုံသော၊ (သော=ထိုအမျက်ဒေါသကို၊ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ=ဤငါးပါးသောတရားတို့ဖြင့်) ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=ပယ်ဖျောက်ထိုက်၏၊ ဝါ=ပယ်ဖျောက်ရမည်၊ ပဉ္စ=ငါးပါးသော တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အာယာတော=သည်၊ ဇာယေထ=ဖြစ်ငြားအံ့၊ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌၊ (ထိုအာယာတဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၌) မေတ္တာ=မေတ္တာစွာကို၊ (တိကစတုက္ကမေတ္တာစွာကို) ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ မေတ္တာစွာကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်၊ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အာယာတော=ကို၊ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အာယာတော=သည်၊ ဇာယေထ=အံ့၊ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ ကရုဏာ=ကရုဏာစွာကို၊ (တိကစတုက္ကကရုဏာစွာကို) ဘာဝေတဗ္ဗာ=ထိုက်၏၊ ဧဝံ=ဤသို့

ကရုဏာဈာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်။ပ။ ဥပေက္ခာ=ဥပေက္ခာဈာန်ကို၊(စတုက္က ပဉ္စက ဥပေက္ခာဈာန်ကို)။ပ။ဝေ=ဤသို့ ဥပေက္ခာဈာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်။ပ။ ဇာယေထ=အံ့၊ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=ဤ၊ အသတိ=မအောက်မေ့ အမှတ် မရခြင်းသို့၊ (နံရံတံတိုင်း စသည် ကာဆီးထားသကဲ့သို့ စိတ်ထဲ၌ ထင်ပေါ်မလာအောင် မေ့ပျောက်သွားစေခြင်းသို့) အမနသိကာရော=နလုံးမသွင်းခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗော =ရောက်သင့် ရောက်ထိုက်၏၊ ဝေ=ဤသို့ မအောက်မေ့ခြင်း နှလုံး မသွင်း ခြင်းဖြင့်။ပ။

တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=ဤ၊ ကမ္မဿကတာ=ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ=ဆင်ခြင်စဉ်းစားနှလုံးသွင်းထားသင့်၏၊(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ=သင့်သနည်းဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ဝါ=ဤ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကမ္မဿကော=ကံသာလျှင်ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိ၏၊ ကမ္မဒါယာဒေါ= ကံ၏ အမွေခံယူသူတည်း၊ ကမ္မယောနိ=ကံဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသူတည်း၊ ကမ္မဗန္ဓု=ကံဟူသော ဆွေမျိုးရှိသူတည်း၊ ကမ္မပုဋိသရဏော=ကံဟူသော မှီခို ရာရှိသူတည်း၊ (အယံ အာယသ္မာ=သည်) ကလျာဏံ ဝါ=ကောင်းသည်မှလည်း ဖြစ်သော၊ ပါပကံ ဝါ=မကောင်းသည်မှလည်းဖြစ်သော၊ ယံ ကမ္မံ=အကြင်ကံကို၊ ကရိဿတိ=ပြုလတ္တံ့ငြားအံ့၊ တဿ(ကမ္မဿ)=ထိုကောင်းမကောင်းသောကံ၏၊ ဒါယာဒေါ=အမွေခံသည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ= သင့်၏) ဝေ= ဤသို့ ကမ္မဿကတာကို ဆင်ခြင် စဉ်းစားခြင်းဖြင့်၊ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=ဤ။ပ။ ပဌမံ။

၂-ဒုတိယ အာယာတပဋိဝိနယသုတ်

၁၆၂။ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာ သည်၊ ဘိက္ခု=(စုဝေးထိုင်နေကြသော တရားနာ) ရဟန်းတို့ကို၊ "အာဂုသော ဘိက္ခဝေ=ငါ့ရှင်ရဟန်းတို့" ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=ခေါ်တော်မူပြီ၊ "အာဂု သော=အရှင်ဘုရား" ဣတိ=ဤသို့၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မာ တော သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာ၏၊ (အာမန္တနံ=အမိန့်စကားတော်ကို) ပစ္စသောသုံ=ရှေ့ရှုနာယုကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)အာဂုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အာယာတပဋိဝိနယာ=အမျက်

၁။ အာယာတပဋိဝိနယပုဒ်၏ ဝစနတ္ထတမျိုး။ ။ယခင်သုတ်တုန်းက ပဋိဝိနယပုဒ် ကို ကတ္တုသာနေဝစနတ္ထပြု၍ အမျက်ဒေါသ(အာယာတ)ကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော တရားငါးပါးကို အာယာတပဋိဝိနယဟု ခေါ်ဆိုခဲ့၏။ ဤသုတ်၌ကား ပဋိဝိနေတဗ္ဗော (ပဋိဝိနိယတေ)ဧတေသုတိ ပဋိဝိနယာ၊ အာယာတဿ ပဋိဝိနယာ အာယာတပဋိ

ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း အကျင့်တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။

အာဂုသော=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာဓာဓာရော=မစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည်၊ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာဓာရော=စင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အာဂုသော=တို့၊ ဧဝရူပေ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ပုဂ္ဂလေပိ=ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း၊ အာဃာတော=အမျက်ဒေါသကို၊ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=ပယ်ဖျောက်ထိုက်၏၊ ဝါ=ပယ်ဖျောက်ရမည်၊ အာဂုသော=တို့၊ ပန=နောက်ထပ် ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဓ=ဤ၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာဓာရော=မစင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသည်၊ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာဓာရော=စင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ အာဂုသော=တို့၊ ပန=နောက်ထပ် ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဓ=ဤ။ပ။ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သည့် အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဝါ=ရံခါရံခါ၌၊ စေတသော=သမထဝိပဿနာစိတ်၏၊ ဝိဝရံ=ဖြစ်နိုင်ဖွယ်အခွင့်အလမ်းကိုလည်းကောင်း၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပသာဒံ=ကြည်လင်မှုသဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ စ=ရကားရနိုင်ပေသေး၏။ပ။ ပသာဒံ=ကိုလည်းကောင်း၊ န စ လဘတိ=ကေနံမှချ မရနိုင်တော့ပေ။ပ။ ပသာဒံ=ကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ စ=ရလည်းရနိုင်သေး၏။ပ။ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=၏။

အာဂုသော=တို့၊ တတြ=ထိုငါးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ယွာယံ(ယောအယံ) ပုဂ္ဂလော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာဓာရော=သည်၊ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာဓာရော=သည်၊ (ဟောတိ=၏)တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ကထံ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ အာဃာတော=ကို၊ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=ပယ်ဖျောက်ရမည်နည်းဟူမူ၊ အာဂုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ပံသုကူလိကော=ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ရထိကာယ=လှည်းရထားသွား လမ်းမ၌၊ နန္တကံ=အဝတ်နှမ်း အပိုင်းအစကို၊ ဒိသွာ=တွေ့မြင်၍၊ ဝါ=တွေ့မြင်လသော်၊ ဝါမေန=ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ပါဒေန=ခြေဖြင့်၊ နိဂ္ဂဏိတွာ=ဖိနင်း၍၊ ဒက္ခိဏေန=ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ပါဒေန=ခြေဖြင့်၊ ပတ္တရိတွာ=ဆွဲဖြန့်၍၊ တတ္ထ=ထိုအဝတ်နှမ်း၌၊ ယော သာရော=အကြင် ခိုင်ခံ့ကောင်းမွန်သော အနှစ်အသား

ဝိနယာ၊ ဤသို့ ပဋိဝိနယပုဒ်ကို အဓိကရဏသာနေဝစနတ္ထပြု၍ အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း ထို့နောက် ပဋိဝိနီယတော(ပဋိဝိနေတဗ္ဗော) စတေဟိတံ ပဋိဝိနယာ၊ အာဃာတဿ ပဋိဝိနယာ အာဃာတပဋိဝိနယာ၊ ဤသို့ ပဋိဝိနယပုဒ်ကို ကရဏသာနေဝစနတ္ထပြု၍ အမျက်ဒေါသကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း အကျင့်ပဋိပတ်တရားငါးပါးကိုလည်းကောင်း အာဃာတပဋိဝိနယဟု ခေါ်သည်။

သည်။ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တံ(သာရံ) =ထို ခိုင်ခံ့ကောင်းမွန်သော အနှစ်အသားကို၊ ပရိပါတေတွာ=ဆွဲနုတ်ဆုတ်ဖြတ်၍၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ပက္ကမေယျ=ဖဲခွာသွားရာ၏။

အာဝုသော=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယွာယံ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အပရိ သုဒ္ဓကာယသမာစာရော=သည်၊ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရော=သည်၊ (ဟောတိ=၏) အဿ (ပုဂ္ဂလဿ)=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယာ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ= အကြင် မစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည်အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်အကျင့် မစင်ကြယ်မှုကို တွေ့မြင်သိရှိရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သာ(အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ)=ထို မစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည် အဖြစ်ကို၊ မနသိ=စိတ်နှလုံးအတွင်း၌၊ န ကာတဗ္ဗာ=သွင်းပိုက်မထားသင့်၊ ဝါ=သွင်းပိုက်မထားရ။

စ=စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားရမည့်အချက်ကား၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယာ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရတာ=အကြင် စင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသူ၏အဖြစ် သည်၊ (အတ္ထိ)တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ နှုတ်အကျင့် စင်ကြယ်မှုကို တွေ့မြင်သိရှိရာ ထိုအခါ၌)အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သာ (ပရိသုဒ္ဓဝစီ သမာစာရတာ)=ထိုစင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ မနသိ= စိတ်နှလုံး၌၊ ကာတဗ္ဗာ=သွင်းပိုက်ထားသင့်၏၊ ဝါ=သွင်းပိုက်ထားရမည်၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်အကျင့် မစင်ကြယ်မှုကို နှလုံးမသွင်း လျစ်လျူရှုခြင်းနှင့် နှုတ်အကျင့် စင်ကြယ်မှုကိုသာ နှလုံးသွင်းပိုက် ဂရုစိုက်ခြင်းအားဖြင့်) တသ္မိ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အာဃာတော=ကို၊ ပဋိဝိနေတဗ္ဗော=၏၊ ဝါ=ရမည်။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ သေဝါလ+ပဏက+ပရိယောနဒ္ဓါ =မှော်+ရေညှိတို့+မြှေးယှက်ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ ပေါက္ခရဏီ=ရေကန်သည်၊ (အဿ=ရှိ ရာ၏) အထ=ထို အခါ၌၊ ဃမ္မာဘိတတ္တော=နေ့နေပူသည် လွန်စွာပူလောင်အပ်သော၊ ဃမ္မပရေတော=နေ့နေပူသည် အစဉ်ထိစပ် နှိပ်စက် အပ်သော၊ ကိလန္တော=ခရီးပန်းသော၊ တသိတော=ရေငတ်နေသော၊ ပိပါသိတော =ရေသောက်လိုသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားတယောက်သည်၊ အာဂစ္ဆေယျ= လာရာ၏၊ သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ တံ ပေါက္ခရဏီ=ထိုရေကန်သို့၊ ဩဂါ ဟေတွာ=သက်ဆင်း၍၊ ဥဘောဟိ=နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ဟတ္တေဟိ=လက်တို့ဖြင့်၊ ဣတိ စ=ဤဘက်သို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ စ=ဟိုဘက်သို့လည်းကောင်း၊ သေဝါလ ပဏကံ=မှော်၊ ရေညှိကို၊ အပဝိယူဟိတွာ=ဖယ်ရှား၍၊ အဗ္ဗလိနာ= လက်ခုပ်ဖြင့်၊ ဝိဝိတွာ=ရေကြည်ကိုသောက်၍၊ ပက္ကမေယျ=ဖဲခွာသွားရာ၏။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဂေါပဒေ=နွားခြေရာခွက်၌၊ ပရိတ္တံ=အနည်းငယ်သော၊ ဥဒကံ=ရေသည်၊ (အဿ=ရှိရာ၏)။ပ။ တဿ=

ထိုယောက်ျားမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိန္တိ= အဘယ်အကြံအစည်သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ) ဂေါပဒေ=နွားခြေရာ ခွက်၌၊ ဝါ=နွားခြေရာခွက်ထဲက၊ ဣဒံ ဥဒကံ=ဤရေသည်၊ ပရိတ္တံ=အနည်းငယ် မျှသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)အဟံ=ငါသည်၊ အဇ္ဈလိနာ ဝါ=လက်ခုပ်ဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ ဘာဇနေန ဝါ=ခွက်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သစေ ပိဝိဿာမိ= အကယ်၍ သောက်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ သောက်သည်ဖြစ်လသော်) တံ ဥဒကံ=ထိုရေကို၊ ခေါဘောဿာမိပိ=လှုပ်ရှားလည်း လှုပ်ရှားစေမိပေလိမ့်မည်၊ တံ=ထိုရေကို၊ လောဠေဿာမိပိ=မွှေနှောက်လည်း မွှေနှောက်မိပေလိမ့်မည်၊ တံ=ထိုရေကို၊ အပေယျံ=သောက်ချင်ဖွယ် မကောင်းအောင်၊ ကရိဿာမိပိ= ပြုလည်း ပြုမိပေလိမ့်မည်။

အင်္ဂံ=ငါသည်၊ စတုက္ကုဏ္ဍိကော=(ဒူးဆစ်နှင့်လက်) လေးဖက် ထောက် လျက်၊ (ဒူးဆစ်နှစ်ဖက်၊ လက်နှစ်ဖက် ဟူသော လေးဖက်သော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ဖြင့် ထောက်တည်ခြင်းရှိလျက်) [“စတုဟိ သရီရာဝယဝေဟိ ကုဏ္ဍနံ ဂမနံ စတုက္ကုဏ္ဍော=လေးဘက်သော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ဖြင့်ဖြစ်ခြင်း (ထောက်တည်ခြင်း)၊ စတုက္ကုဏ္ဍော ဧတသ္မိံ အတ္တိတိ စတုက္ကုဏ္ဍိကော=လေးဘက်သော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ ဖြင့် ထောက်တည်ခြင်းရှိသူ” ဟု ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂဋီကာ (နာ၊ ၄)အတိုင်း ဝစနတ္ထပြု] နိပတိတွာ=မြေ၌ဝပ်၍၊ ဂေါပိတကံ=နွားသောက်ပုံ သောက်နည်းအတိုင်း၊ ပိဝိတွာ =ပါးစပ်ဖြင့် စုပ်ယူသောက်၍၊ ယံနုန ပက္ကမေယျံ=ဖွဲခွာသွားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) သော=ထိုယောက်ျား သည်။ပ။ ပက္ကမေယျံ=ဖွဲခွာသွားရာ၏။ပ။

အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယာပိ အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရတာ=သည်လည်း၊ (အတ္တိ=ရှိ၏) အဿ=၏၊ သာပိ (အပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရတာ)ကိုလည်း၊ တသ္မိံ သမယေ=၌၊ မနသိ=၌၊ န ကာတဗ္ဗာ=သင့်၊ စ=စိတ်နှလုံး၌သွင်းပိုက်ထားရမည့် အချက်ကား၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာလေန ကာလံ=၌၊ စေတသော=၏၊ ယံ ဝိဝရံ=အကြင်ဖြစ်နိုင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းကိုလည်းကောင်း၊ စေတသော=၏၊ ယံ ပဿာဒံ=အကြင် ကြည်လင်မှု သဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ=ရ၏။ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ထိုသမထ ဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်ခွင့်နှင့် စိတ်ကြည်လင် မှု သဒ္ဓါတရားကို ရရှိရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တမေဝ=ထိုသမထ ဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်ခွင့်နှင့် စိတ်ကြည်လင်မှု သဒ္ဓါတရားကိုသာလျှင်၊ မနသိ=၌၊ ကာတဗ္ဗံ=၏။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော=ယောက်ျားတယောက် သည်၊ အာဗာဓိကော=အနာရောဂါစွဲကပ်နေပါလျက်၊ ဒုက္ခိတော=အလွန်အမင်း ဖြစ်သော ဒုက္ခရှိနေပါလျက်၊ ဝါ=လွန်စွာဒုက္ခရောက်နေပါလျက်၊ ဗာဠဂီလာနော=

အပြင်းအထန် မကျန်းမာနေပါလျက်၊ အဒွါနမဂ္ဂပဋိပန္နော=အခွန်ရှည်လျား ခရီးသွားနေရသည်။ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) တဿ=ထိုယောက်ျား၏၊ ပုရတောပိ= ရှေ့၌လည်း၊ ဂါမော=ရွာသည်၊ ဒူရေ=ဝေးကွာနေသည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ ပစ္ဆတောပိ=နောက်၌လည်း၊ ဂါမော=သည်၊ ဒူရေ=သည်၊ အဿ=၏၊ [ဒူရေ၌ ပဋ္ဌမာသိဝိဘတ်ကို ဖြေ၊ တနည်း "ဒူရေ=အဝေး၌၊ ဂါမော=သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ ၏" ဟု သတ္တမိ သိဝိဘတ်အတိုင်းလည်းဖြစ်နိုင်၏] သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ သပ္ပါယာနိ=သင့်လျော်ကုန်သော၊ ဝါ=ကျန်းမာရေးစသည် တိုးတက်ကြောင်း အစွမ်းသတ္တိနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် ၂၂ လည်းကြည့်] ဘောဇနာနိ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်တို့ကို၊ န လဘောယျ=မရနိုင်ရာ၊ သပ္ပါယာနိ= ကုန်သော၊ ဘောသဇ္ဇာနိ=ဆေးတို့ကို၊ န လဘောယျ=မရနိုင်ရာ၊ ပတိရူပံ= သင့်လျော်သော၊ ဥပဋ္ဌာကံ=လုပ်ကျွေးပြုစုသူကို၊ နလဘောယျ=ရာ၊ ဂါမန္တနာယကံ =ရွာသို့ ပို့ဆောင်ပေးမည့် လူတဦးဦးကို၊ န လဘောယျ=ရာ။

တမေနံ=ထိုလူမမာခရီးသွားယောက်ျားကို၊ အညတရော=တယောက် သော၊ အဒွါနမဂ္ဂပဋိပန္နော=အခွန်ရှည်လျားသော ခရီးကိုသွားနေသော၊ ပုရိသော= ဒုတိယယောက်ျားသည်၊ ပသေယျ=တွေ့မြင်လေရာ၏၊ သော=ထိုဒုတိယခရီးသွား ယောက်ျားသည်၊ တသ္မိံ ပုရိသေ=ထိုလူမမာ ခရီးသွားယောက်ျား၌၊ ကာရုညံ= သနားမှုကရုဏာကို၊ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဧဝ=ဧကန်ဖြစ်စေရာတော့သည်သာ၊ အနဒ္ဒယံ= မပြတ်အစဉ် ကြင်နာစောင့်ရှောက်မှုကို၊ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဧဝ=သည်သာ၊ အနကမ္ပံ= ငဲ့ညှာထောက်ထား သနားမှုကို၊ ဥပဋ္ဌာပေယျဧဝ=သည်သာ၊ [ကာရုညံယေဝ စသည်တို့မှ ဧဝ သဒ္ဒါကို ဥပဋ္ဌာပေယျနှင့် တွဲ၍အနက်ပေးသည်] (ကိန္တိ=အဘယ် သို့၊ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဧဝ=ဧကန်ဖြစ်စေရာသနည်းဟူမူ) အယံ ပုရိသော=ဤလူမမာ ခရီးသွားယောက်ျားသည်၊ သပ္ပါယာနိ=ကုန်သော၊ ဘောဇနာနိ=တို့ကို၊ လဘောယျ =ရပါမူကား၊ အဟောဝတ=ဪကောင်းလေစွာ၊ သပ္ပါယာနိ=ကုန်သော၊ ဘောသဇ္ဇာနိ=တို့ကို၊ လဘောယျ=ရပါမူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ ပတိရူပံ=သော၊ ဥပဋ္ဌာကံ=ကို၊ လဘောယျ=ကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ ဂါမန္တနာယကံ=ကို၊ လဘောယျ=ကား၊ အဟော ဝတ=စွာ။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ သပ္ပါယဘောဇဉ် စသည်ကို ရစေလိုခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အယံပုရိသော= ဤယောက်ျားသည်၊ ဣဧဝ=ဤလမ်းခရီး၌ပင်၊ အနယဗျသနံ=မကြီးပွားခြင်း ပျက်စီးခြင်းသို့၊ မာ အာပဇ္ဇိ=မရောက်ပါစေတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော သနား ကြင်နာမှုကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ သပ္ပါယဘောဇဉ် စသည်ကို ရစေလိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဧဝ=ဧကန်ဖြစ်စေရာတော့ သည်သာ)။ပ။

ကာရညံ=ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗံ ဧဝ=ဧကန် ဖြစ်စေသင့်သည်သာ။ပ။
 အနုကမ္မာ=ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ ဧဝ=သည်သာ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ
 ဧဝ=ဧကန်ဖြစ်စေသင့်သနည်းဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ကာယ
 ဒုစရိတံ=ကာယဒုစရိတ် အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့်
 ပြုကျင့်အပ်သောအကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါးကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ ကာယ
 သုစရိတံ=ကာယသုစရိတ်ကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်
 အပ်သော ကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါးကို၊ ဘာဝေယျ=ဖြစ်ပွားစေပါမူကား၊ အဟော
 ဝတ=ဪကောင်းလေစွာ၊ ဝစီဒုစရိတံ=ဝစီဒုစရိတ် အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရ
 ဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် ဝစီကံလေးပါးကို၊ ပဟာယ
 =၍၊ ဝစီသုစရိတံ=ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်
 အပ်သော ကုသိုလ်ဝစီကံ လေးပါးကို၊ ဘာဝေယျ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊
 မနောဒုစရိတံ=မနောဒုစရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့်
 ပြုကျင့်အပ်သောအကုသိုလ် မနောကံသုံးပါးကို၊ ပဟာယ=၍၊ မနောသုစရိတံ=
 မနောသုစရိတ်ကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာ ပြုကျင့်အပ်သော
 ကုသိုလ် မနောကံသုံးပါးကို၊ ဘာဝေယျ=ကား၊ အဟော ဝတ=စွာ။

ကိဿ ဟေတု=ဪ၊ တံ=ထိုသို့ ဒုစရိတ် အကုသိုလ်ကို ပယ်ရှား၍
 သုစရိတ်ကုသိုလ်ကို ဖြစ်ပွားစေလိုခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ
 =သည်။ပ။ [စာမျက်နှာ ၂၃၉ ကြည့်] နိရယံ=သို့၊ မာ ဥပပန္နိ=မလားရောက်ပါ
 စေသတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော သနားကြင်နာမှုကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ ဒုစရိတ်
 အကုသိုလ်ကို ပယ်ရှား၍ သုစရိတ်ကုသိုလ်ကို ဖြစ်ပွားစေလိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ=
 ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ ဧဝ=ဧကန်ဖြစ်စေသင့်သည်သာ)
 ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ဤနည်း ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ ဒုစရိတ်ကို ပယ်ရှား၍ သုစရိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်ပွားစေလိုသော ကရုဏာ
 တရားကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်) တသ္မိ ပုဂ္ဂလေ=၌၊ အာယာတော=ကို၊ ပဋိဝိ
 နေတဗ္ဗော=၏။ပ။

အာဂုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အစ္စောဒကာ=ကြည်လင်သောရေ
 ရှိသော၊ သာတောဒကာ=ချိုသောရေရှိသော၊ သိတောဒကာ=(ကျဲ၍)အေးသောရေ
 ရှိသော၊ သေတကာ=ဖြူဖွေးသော အရောင်ရှိသော၊ (လှိုင်းတံပိုးထရာဋ္ဌာနတို့၌
 ရွံညွှန်ကင်းဝေး၍ ဖြူဖွေးသော အရောင်ရှိသော) သုပတိတ္တာ=ကောင်းမွန်ညီညာ
 သော ဆိပ်ကမ်းရှိသော၊ ရမဏိယာ=ပျော်မွေ့ဖွယ်ကောင်းသော၊ နာနာရက္ခေဟိ=
 အမျိုးမျိုးသော သစ်ပင်တို့သည်၊ သဉ္ဇ နှာ=ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ ပေါက္ခရဏိ=ရေကန်
 သည်၊ (အဿ=ရှိရာ၏)။ပ။သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ တံ ပေါက္ခရဏိ=ထို
 ရေကန်သို့၊ ဩဂါဟေတွာ=သက်ဆင်း၍၊ နာတွာ စ=ရေချိုး၍လည်းကောင်း။

ပိဝိတွာ စ=ရေသောက်၍လည်းကောင်း၊ ပစ္စုတ္တရိတွာ=ရေကန်မှ တဖန်ပြန်တက်၍၊ တတ္ထေဝ=ထိုရေကန်အနီး၌ပင်၊ ရုက္ခတ္ထာယာယ=သစ်ပင်အရိပ်၌၊ နိသီဓယျဝါ=ထိုင်မှုလည်းထိုင်ရာ၏၊ နိပဇ္ဇေယျ ဝါ=အိပ်မှုလည်း အိပ်ရာ၏။ပ။

အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယာပိ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ=အကြင်စင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည်အဖြစ်သည်လည်း၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သာပိ (ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာ)=ထိုစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်ရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်း၊ တသ္မိံ သမယေ=၌။ပ။ ကာလေနကာလံ=၌၊ စေတသော=၏၊ ယမ္မိ ဝိဝရံ=အကြင်ဖြစ်နိုင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းကိုလည်းကောင်း၊ စေတသော=၏၊ ယမ္မိ ပသာဒံ=ကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ=ရ၏၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တမ္မိ= ထိုသမထဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်ခွင့်နှင့် စိတ်ကြည်လင်မှု သဒ္ဓါတရားကိုလည်း။ပ။ ဧဝံ=ဖြင့်၊ (ဤသို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်နှုတ်အကျင့်နှစ်မျိုးလုံး စင်ကြယ်မှုနှင့် စေတောဝိဝရ၊ စေတောပသာဒတို့ကို နှလုံးသွင်းပိုက်ဂရုစိုက်ခြင်းဖြင့်) တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=၌။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ သမန္တပါသာဒိကံ=ဝန်းကျင်ဥသံ့ အကျင့်ဂုဏ်အားလုံးပင် စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာဂမ္မ=အစွဲပြု၍၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ပသီဒတိ=ကြည်လင်၏။ပ။ဒုတိယံ။

၁၆၃(စာပိုဒ်)။ ၃-သာကစ္ဆသုတ်။ ။ အာဝုသော=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ စာပိုဒ် ၆၅ သုတ် (စာမျက်နှာ-၁၅၆) ကြည့်၊ ထိုသုတ်၌ "သီလသမ္ပဒါယ ကထာယ" ဟု ဝါကျရှိသောကြောင့် တပုဒ်စီခွဲ၍ အနက်ပြန်ဆိုရ၏။ ဤသုတ်၌ကား သမာသ်ရှိသောကြောင့် "သီလသမ္ပဒါကထာယ=သီလနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော စကားဖြင့်၊ ဝါ=သီလပြည့်စုံမှုနှင့်စပ်သောစကားဖြင့်။ပ။ သမာဓိသမ္ပဒါကထာယ=သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းစကားဖြင့်၊ ဝါ=သမာဓိပြည့်စုံမှုနှင့် စပ်သောစကားဖြင့်" ဤသို့ စသည်ဖြင့် နှစ်ပုဒ်တွဲ၍ အနက်ဆိုပါ။ စတုတ္ထသုတ်ကိုလည်း စာပိုဒ် ၆၆-သုတ်(နှာ-၁၅၇) ကြည့်။ တတိယံ၊ စတုတ္ထံ။

၅-ပဉ္စပုစ္ဆာသုတ်

၁၆၅။ အာဝုသော=တို့၊ ယော ကောစိ=တဦးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ ပဉ္စံ=အမေးပုစ္ဆာပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆတိ=မေးဘိသဗ္ဗော=အားလုံးစုံသော၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣဒေဟိ ဝါ=အကြောင်းတို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဧတေသံ=ထိုငါးမျိုးသော အကြောင်းတို့တွင်၊ အညတရေန ဝါ=တမျိုးမျိုးသော အကြောင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း (ပုစ္ဆတိ=မေး၏) ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဣဒေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ပုစ္ဆတိ=မေးသနည်းဟူမှု) မန္တတ္တာ=ထုံထိုင်းဖျင်းအ၊ ဉာဏ်ကင်းပသည်အဖြစ်ကြောင့်၊

မောမုဟတ္တာ=အလွန်တွေဝေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရံ=ကို၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=မေး၏၊ ပါပိစ္ဆော=ယုတ်မာသောအလိုရမ္မက်ရှိသည်၊ ဣစ္ဆာပကတော=အလိုဆိုးသည် ပင်ကိုစိတ်ကောင်းမှ ကင်းကွာအောင်ပြုအပ်သည်၊ ဝါ=အလိုဆိုး နှိပ်စက်အပ်သည်၊ [ဣစ္ဆာ=အလိုဆိုးသည် + အပ=ကင်းကွာအောင် + ကတ=ပြုအပ်သည်၊ အပကတ=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်] ဟုတွာ=၍၊ ပရံ=ကို၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=၏၊ ပရိဘဝံ(ပရိဘဝန္တော)=ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ [အန္တပစ္စည်း ဟိတ်အနက် ဟောကြံသည်] ပရံ=ကို၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=၏၊ အညာတုကာမော=သိခြင်းငှာအလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ပရံ=ကို၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=၏။

အထ ဝါ ပန=အကြောင်းတမျိုးကား၊ မေ=ငါသည်၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆော=မေးမြန်းအပ်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) သမ္ပဒေဝ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာသာလျှင်၊ (မေ=ငါအား) [မေကို နှစ်ကြိမ်အနက်ပေးသည်]သစေ ဗျာကရိဿတိ=အကယ်၍ ဖြေဆိုနိုင်ငြားအံ့၊ ဣစ္ဆေတံ(ဣတိ ဧတံ)=ဤသို့ ဖြေဆိုနိုင်ခြင်းသည်၊ ကုသလံ=ကောင်း၏၊ မေ=ငါသည်၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆော=သည်၊ (သမာနော=သော်)သမ္ပဒေဝ=လျှင်၊ (မေ=ငါအား)နောစေ ဗျာကရိဿတိ=အကယ်၍ မဖြေဆိုနိုင်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မဖြေဆိုနိုင်သည်ဖြစ်လသော်) အဟံ=ငါသည်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား၊ သမ္ပဒေဝ=လျှင်၊ ဗျာကရိဿာမိ=ဖြေဆိုပြအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော [အထဝါပန၏ နောက်၌ရှိသော “ဧဝံစိတ္တော” စသည်ကို အနက်ဆိုအံ့] ဧဝံစိတ္တော=ဤသို့သော စိတ်ကောင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ=၍)ပရံ=ကို၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆတိ=၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ယော ကောစိ=သည်။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ [အဟံကို နောက်မှ အနက်ပေးမည်]မေ=ငါသည်၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆော=သည်၊ (သမာနော=သော်)။ပ။ ဗျာကရိဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧဝံစိတ္တော=သည်၊ (ဟုတွာ)အဟံ=ငါသည်၊ [ချန်ထားခဲ့သော အဟံတည်း] ပရံ=ကို၊ ပဉ္စ=ကို၊ ပုစ္ဆာမိ=မေးပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ) ပဉ္စမံ။

၆-နိရောဓသုတ်

၁၆၆။ အာဝုသော=တို့၊ ဣ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ သီလသမ္ပန္နော=သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ သမာဓိသမ္ပန္နော=သမာဓိနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ပညာသမ္ပန္နော=ပညာနှင့်ပြည့်စုံသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) သညာဝေဒယိတနိရောဓံ=သညာဝေဒနာတို့၏ချုပ်ခြင်းဟူသော နိရောဓသမာပတ်ကို၊ သမာပဇ္ဇေယျာပိ= ဝင်စားမှုလည်း ဝင်စားနိုင်၏၊ (သညာဝေဒယိတနိရောဓတော=သညာဝေဒနာတို့၏ချုပ်ခြင်းဟူသော နိရောဓသမာပတ်မှ) ဝုဋ္ဌဟေယျာပိ=ထမှုလည်း ထနိုင်၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊(ဤသို့ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ခြင်းနှင့် နိရောဓသမာပတ်မှ ထနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) အတ္ထိ=ရှိနိုင်၏၊ ဝါ=ဖြစ်နိုင်၏။

ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေယဒုတေ့ကြိနေရသော အတ္တဘောဋ္ဌိပင်၊ ဝါယဒု မျက်
 မှောက်ဘဝဋ္ဌိပင်၊ အညံအရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ နော စေ အာရာဓေယျအကယ်၍
 မပြီးစီးစေနိုင်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မပြီးစီးစေနိုင်သည် ဖြစ်လသော်)
 ကဗဠိကာရာဟာရဘက္ခာနံ=အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစာအာဟာရကို စား
 ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ=ကာမာဝစရနတ်တို့၏၊ သဟဗျတံ=အတူတကွဖြစ်ဖက်
 အဖော်သဟဲနတ်အဖြစ်ကို၊ ဝါ=အတူတကွဖြစ်ဘက် အဖော်သဟဲ နတ်ဘဝကို၊
 အတိက္ကမ္မ ဧဝ=ကျော်လွန်၍သာလျှင်၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ မနောမယံ=
 စွာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယံ=သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာအပေါင်းသို့၊ ဝါ=သုဒ္ဓါဝါသ
 ဗြဟ္မာဘုံဌာနသို့၊ ဥပဗန္ဓော=လားရောက်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)။ပ။
 ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ (သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံဘဝသို့ရောက်၍ နိရောဓ
 သမာပတ် ဝင်စားနိုင်၊ ထနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) အတ္ထိ=ရှိနိုင်၏၊
 ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ)

☞

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=(အရှင်သာရိပုတြာက) မိန့်ဆိုအပ်လသော်၊
 အာယသ္မာ ဥဒါယီ= အရှင်ဥဒါယီသည်၊ (အရှင်လာဠုဒါယီသည်) အာယသ္မန္တံ
 သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ =ပြောဆိုပြီ၊
 (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=နည်းဟူမူ)အာဝုသော သာရိပုတ္တံ=ငါ့ရှင်သာရိပုတြာ၊ ယံ
 (ယေန ဌာနေန)=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ယံ (ယေန အဝကာသေန)=
 အကြင်အခွင့်အလမ်းကြောင့်၊ သော ဘိက္ခု=(သီလသမာဓိပညာနှင့် ပြည့်စုံသော)
 ထိုရဟန်းသည်၊ ကဗဠိကာရာဟာရ ဘက္ခာနံ=ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ=တို့၏။ပ။
 သညာဝေဒယိတနိရောဓံ=ကို၊ သမာပဇ္ဇေယျာပိ=၏၊ (သညာဝေဒယိတနိရောဓ
 တော=မှ)ဝုဠဟေယျာပိ=၏၊ ဧတံ(ဌာနံ)=သည်၊ [အဋ္ဌာနံ ခေါ် ဧတံ၌ ဧတံကို
 အနက်ပေးနေသည်] အဋ္ဌာနံ=မရအပ် မရနိုင်သောအကြောင်းတည်း၊ [အဝိဇ္ဇ
 မာနံ အနုပလဗ္ဘမာနံ ဌာနံ အဋ္ဌာနံ] ဝါ=မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းတည်း၊
 [နတ္ထိ ဌာနံ အဋ္ဌာနံ] သော (အဝကာသော)=ဤအခွင့်အလမ်းသည်၊ (သုဒ္ဓါ
 ဝါသ ဗြဟ္မာအပေါင်း၊ ဗြဟ္မာဘုံဘဝသို့ရောက်၍ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနိုင်၊
 ထနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအခွင့်အလမ်းသည်) အနဝကာသော=မရအပ် မရနိုင်သော
 အခွင့်အလမ်းတည်း၊ ဝါ=မရှိနိုင်၊ မဖြစ်နိုင်သော အခွင့်အလမ်းတည်း၊ [နတ္ထေတံ
 =နတ္ထိ+ဧတံ"၌ ဧတံကို ယခုအနက်ပေးအံ့] ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊
 (သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံဘဝသို့ ရောက်၍ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနိုင် ထနိုင်ခြင်း
 ဟူသော ဤအကြောင်းသည်) နတ္ထိ=မရှိနိုင်ပါ၊ ဝါ=မဖြစ် နိုင်ပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ။)

ဒုတိယမ္ဗိ=နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း။ပ။ တတိယမ္ဗိ=သုံးကြိမ်မြောက်လည်း၊
 အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ဘိက္ခု=တို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊

(ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) အာဂုသော=တို့၊ ဣဓ=ဤ။ပ။ ဧတံ ဌာနံ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ) [အစတုန်းက အာမန္တေသိနှင့် အစချီခဲ့သောကြောင့် အဆုံး၌ အာမန္တေသိနှင့်ပင် အဆုံးသတ်ရသည်။ “ဧတဒဝေါစ” ဟု အဝေါစနှင့် အစချီခဲ့သောနေရာတို့၌ကား အဝေါစနှင့်ပင် အဆုံးသတ်ပါ]။ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာမှာ၊ ဧတံ=ဤအကြံအစည်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဟောသိ=မူ) ယာဝတတိယကမ္မိ=သုံးကြိမ်တိုင်အောင်သော်မှပင်၊ မေ=ငါ၏၊ (ဝစနံ=စကားကို) အာယသ္မာ ဥဒါယိ=သည်၊ ပဋိက္ခောသတိ=ကန့်ကွက်ဟန့်တားပယ်ရှား၏၊ မေ=ငါ၏၊ (ဝစနံ=ကို) ကောစိ=တပါးတလေမျှပင်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုစ=ရဟန်းသည်လည်း၊ န အနုမောဒတိ=နှစ်သက်ရွှင်လန်းဝမ်းမမြောက်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ယံနုနု ဥပသင်္ကမေယျံ=သွားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤအကြံအစည်သည်၊ (အဟောသိ=ပြီ) အထ ခေါ=ထိုသို့အကြံအစည်ဖြစ်ပြီးသည်မှနောက်၌။ပ။ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွား၏။ပ။ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္မုခါပိ=ရှေ့တော်မှောက်၌လည်း၊ မေ=ငါ၏၊ (ဝစနံ=ကို)။ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ တုဏှိ=ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၊ ယံနုနု အသံ=ဖြစ်ရပါမူကောင်းလေစွာ၊ [တနည်း-အဟံ=ငါသည်၊ ယံနုနု တုဏှိ အသံ=ဆိတ်ဆိတ်နေရပါမူ ကောင်းလေစွာ] ဣတိ=ဤသို့သောအကြံသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ) အထ=ထိုသို့အကြံဖြစ်ပြီးနောက်၌။ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥဒါယိ=ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=မူ) ဥဒါယိ=ဥဒါယိ၊ တံ=သင်သည်၊ ကံ=ဘယ်ဟာကို၊ ဝါ=အဘယ်ဗြဟ္မာအပေါင်းကို၊ မနောမယံ=သော၊ ကာယံ=ဗြဟ္မာအပေါင်းဟူ၍၊ ပစ္စေသိ=နားလည်မှတ်သား ယုံကြည်ထားသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အရူပိနော=ရုပ်မရှိကုန်သော၊ သညာမယာ=ဈာန်သညာကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဒေဝါ=အကြင်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တေ ဒေဝေ=ထို အရူပဗြဟ္မာတို့ကို၊ မနောမယံ=သော၊ ကာယံ=ဗြဟ္မာအပေါင်းဟူ၍၊ အဟံ=သည်၊ ပစ္စေမိ=နားလည်မှတ်သား ယုံကြည်ထားပါ၏) ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) ဥဒါယိ=ဥဒါယိ၊ ဗာလဿ=နားမလည်သူ လူဗာလဖြစ်သော၊ အဗျတ္တဿ=နဲ့စပ်ကျွမ်းကျင်သိမြင်သူ မဟုတ်သော၊ တုယံ=သင့်အား၊ [ကိ နုခေါ၌စပ်] ဝါ=သင်၏၊ ဝါ=သင်သည်၊ [ဘဏိတေန၌စပ်] ဘဏိတေန=ပြောဆိုအပ်သောစကားဖြင့်၊ ဝါ=စကားပြောဆိုနေခြင်းဖြင့်၊ ကိ နုခေါ=အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ တွမ္မိ=

သင်လို ဖျင်းအ လူဗာလစင်လျက်လည်း၊ ဘဏိတဗွံ=စကားပြောဆို သင့်၏ဟူ၍၊ မညသိ နာမ=မှတ်ထင်နေလေဘိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=ပြီ)

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ=အရှင် အာနန္ဒာကို၊ အာမန္တေသိ=ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ)အာနန္တံ=အာနန္ဒာ၊ အတ္ထိ နာမ=ဖြစ်မှဖြစ်ရလေခြင်း၊ [အတ္ထိနာမသဒ္ဓါသည် အမရိသနတ္ထ(သည်းမခံ နိုင်ခြင်းအနက်ဟော)နိပါတ်ပုဒ်ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ ၆-တျာဒိကဏ္ဍ၊ ၃-သုတ်လည်းကြည့်ပါ]ထေရံ=ထေရ်ကြီးဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းကို၊ ဝိဟေသိယမာနံ=ညှဉ်းဆဲအပ်သည်ကို၊ ဝါ=ညှဉ်းဆဲခံနေရသည်ကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) အဇ္ဈုပေက္ခိဿထ=အရေးမယူ လျစ်လျူရှု နေရက်ကြ လေကုန်ဘိ၏၊ အာနန္တံ=အာနန္ဒာ၊ ဝိဟေသိယမာနမိ=ညှဉ်းဆဲခံနေရသော၊ ထေရမိ =ထေရ်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုမိ=ရဟန်း၌၊ (တုမှာကံ=သင်တို့မှာ) ကာရညမ္ပိ=သနားမှု ကရုဏာသော်မှလည်း၊ န ဟိ နာမ ဘဝိဿတိ=မဖြစ်ပါလေတုံဘိ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ=ပြီ) [တနည်း-အာနန္တံ=နန္ဒာ၊ ထေရမိ=သော၊ ဘိက္ခုမိ=ရဟန်းကို၊ ဝိဟေသိယမာနမိ=ညှဉ်းဆဲအပ်ပါလျက်၊ ဝါ=ညှဉ်းဆဲခံနေရပါလျက်၊ (တုမှာကံ= သင်တို့မှာ)ကာရညမ္ပိ=လည်း၊ န ဟိ နာမ ဘဝိဿတိ=ဘိ၏၊ ဣတိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ပြီ]။ပ။ ဘဂဝါ=သည်၊ ဣဒံ=ဤတရားစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့် ကြားတော်မူပြီ၊ သုဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ=ဤတရားစကားကို၊ ဝတ္တာန=မိန့်ကြားတော်မူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေတော်မူရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော် မူ၍၊ ဝိဟာရံ=ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့ မြတ်စွာဘုရား ဝင်တော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ အာနန္တော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစိရပက္ကန္တဿ=ဖဲခွာ ကြွသွားတော်မူပြီး၍ မကြာမြင့်သေးမီ၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ ဥပဝါဏော=အရှင် ဥပဝါဏသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွား၏။ပ။ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) အာဂုသော ဥပဝါဏ=အရှင်ဥပဝါဏ၊ ဣမ=ဤတပည့်တော်တို့ နေရာဌာန၌၊ အညေ=အခြား သော ရဟန်းတို့သည်၊ ထေရေ=ထေရ်ကြီးဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ ဝိဟေသေန္တိ=ညှဉ်းဆဲကြကုန်၏၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ တေန=ထိုထေရ် ကြီးရဟန်းတို့ကို ညှဉ်းဆဲသူအဖြစ်မှ၊ န မုစ္စာမ=မကင်းလွတ်ကြပါကုန်။

အာဂုသော ဥပဝါဏ=ဏ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာယန သမယံ=ညနေချမ်းအချိန်၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ၊ စိတ်ကိုခွာလျက်၊ ငြိမ် သက်ကိန်းဝပ်၊ ဖလသမာပတ်မှ၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၆၅)ကြည့်]ဝုဋ္ဌိတော= ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ဧတဒေဝ=ထိုထေရ်ကြီးတို့ကို

ညဉ်းဆဲမှုကိုသာလျှင်၊ အာရတ္တ=အကြောင်းပြု၍၊ ယံ(ဝစနံ)=အကြင်တရားစကား
တော်ကို၊ ဥဒါဟရေယျ=မိန့်မြွက်တော်မူရာ၏၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်
သည်၊ (ထေရ်ကြီးတို့ကို ညဉ်းဆဲမှုကို အကြောင်းပြု၍ မိန့်မြွက်တော်မူအပ်သော
ဤတရားစကားတော်သည်) [အနတ္တရိယံ ခေါ် ပနေတံ၌ ဧတံတည်း] အနတ္တရိယံ=
ထူးဆန်း အံ့ဩဖွယ်မဟုတ်ပါ၊ [တနည်း-အာရတ္တ=၍၊ ယံ ဥဒါဟရေယျ=
အကြင်တရားစကား မြွက်ကြားတော်မူရာ၏၊ ဧတံ=ဤတရားစကားမြွက်ကြား
တော်မူခြင်းသည်၊ အနတ္တရိယံ=ပါ [ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းအားလျော်စွာ
မိန့်မြွက်တော်မူရိုး ထုံးစံဖြစ်၍ အထူးအဆန်းမဟုတ်ပါ ဟူလို။]

ယထာ=ယင်းသို့ ထူးဆန်းအံ့ဩဖွယ် မဟုတ်သည်အဖြစ် ဟူသော
အကြောင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထ=(ထေရ်ကြီးတို့ကို ညဉ်းဆဲမှုကို အကြောင်းပြု၍ မိန့်
မြွက်တော်မူအပ်သော) ဤတရားစကားတော်၌၊ အာယသ္မန္တံ ယေဝ ဥပဝါဏံ=
အရှင်ဥပဝါဏအားသာလျှင်၊ (ပဋိဝစနံ=ခွန်းတုံ့ပြန်ကြား လျှောက်ထားအပ်သော
စကားသည်) ပဋိဘာသေယျ=ထင်ပေါ်လာပါစေလော၊ [အရှင်ဥပဝါဏကပဲ
မြတ်စွာဘုရားအား ခွန်းတုံ့ပြန်ကြား လျှောက်ထားတော်မူပါဟု ဆိုလိုသည်]
အမှောက်=တပည့်တော်တို့မှာ၊ ဣဒါနေဝ=ယခုပင်လျှင်၊ သာရန္တံ=စိုးရုံခြင်းသည်၊
(စိုးရုံမကင်း စိတ်ဆင်းရဲခြင်းဟူသော ဒေါမနဿသည်) ဩက္ကန္တံ=ဝင်ရောက်
နေပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြီ)

အထ ခေါ်=၌၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ ဝုဋ္ဌိတော=သည်၊ (သမာနော=
သော်၊) ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာ=စည်းဝေးရာရပ်သည်၊ ဝါ=
စည်းဝေးရာခန်းမဆောင်သည်၊ ဝါ=တရားသဘင်သည်၊(အတ္ထိ=၏၊)တေန=ထို
အရပ်၌၊ ဥပသင်္ဂမိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဝါ=ကြွရောက်လာတော်မူ၏၊ ဥပသင်္ဂ
မိတွာ=၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာအခင်းပေါ်၌၊ နိသီဒိ=
ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၍။ပ။ ဥပဝါဏံ=ဥပဝါဏ၊ ကတိဟိ=
အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=
သော။ပ။ ဘာဝနီယော စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ=
ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [စာပိုဒ် (၈၁)သုတ်(စာမျက်နှာ-၁၉၃)ကြည့်]
ဘန္တေ=ရား၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=။ပ။ ဘာဝနီယော စ=သည်လည်း
ကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊(ဓမ္မေဟိ
=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော။ပ။ဘာဝနီယော စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ
=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=ရား၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ထေရော=သော၊
ဘိက္ခု=သည်။ပ။ [စာပိုဒ်(၈၇)သုတ်၊ နှာ-၁၉၆၊ ၁၉၇ ကြည့်။]

ဥပဝါဏံ=ဥပဝါဏ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပေစွာ ကောင်းပေစွာ၊
ဥပဝါဏံ=ဥပဝါဏ၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။

ဘာဝနီယော စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ ဥပဝါဏ=ဥပဝါဏ၊ ပဉ္စ=
 ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ထေရဿ=ထေရ်ကြီးဖြစ်
 သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏။ (သန္တာနေ=သန္တာန်၌၊ ဝါ=ခန္ဓာအစဉ်၌) စေ န
 သံဝိဇ္ဇေယျံ=အကယ်၍ မရှိကုန်အံ့၊ (ဧဝံ အသံဝိဇ္ဇေယျံ=ဤသို့ မရှိကုန်လသော်)
 တံ=ထိုထေရ်ကြီးရဟန်းကို၊ ခဏ္ဍိစ္စေန=သွားကျိုးသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ=သွားကျိုးရလောက်အောင် အသက်ကြီးပြင်း အိုမင်းခြင်းကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ ပါလိစ္စေန=ဖြူသောဆံပင်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 ဝါ=ဆံပင်ဖြူရလောက်အောင် အသက်ကြီးပြင်း အိုမင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
 ဝလိတ္တစတာယ=တွန့်သောအရေရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သဗြဟ္မ
 စာရီ=အတူတကွ ဖြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ဘက် ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=သီတင်း
 သုံးဖော်တို့သည်၊ န သက္ကဏေယျံ=ရိုသေသမှုကောင်းစွာပြုကြမည် မဟုတ်ကုန်ရာ၊
 န ဂရုံကဏေယျံ=အလေးဂရုပြုကြမည် မဟုတ်ကုန်ရာ၊ န မာနေယျံ=မြတ်နိုး
 ကြမည် မဟုတ်ကုန်ရာ၊ န ပူဇေယျံ=ပူဇော်ကြမည် မဟုတ်ကုန်ရာ၊ ဥပဝါဏ=
 ဥပဝါဏ၊ စ ခေါ=အဟုတ်အမှန်ကား၊ ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊
 ဣမေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ထေရဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏။ (သန္တာနေ=၌)သံဝိဇ္ဇန္တိ
 =ရှိကုန်၏။ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုထေရ်ဖြစ်သော ရဟန်းကို၊ သဗြဟ္မ
 စာရီ=တို့သည်၊ သက္ကဏေန္တိ=ရိုသေသမှုကောင်းစွာ ပြုကြကုန်၏။ ဂရုံကဏေန္တိ=
 အလေးဂရုပြုကြကုန်၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၁။ ခဏ္ဍိစ္စ ပါလိစ္စ ဝလိတ္တစတာ။ ။ခဏ္ဍိတဒန္တ(ကျိုးသောသွားများ)ဟု
 ဆိုလိုလျက် ဒန္တပုဒ်ကိုချေ၍ ခဏ္ဍိတဟုဖြစ်၏။ ခဏ္ဍိတာနံ ဘာဝေါ ခဏ္ဍိစ္စံ= ကျိုးသော
 သွားတို့၏အဖြစ်၊ [ခဏ္ဍိတ+ဏျ] (တနည်း) ခဏ္ဍာ=သွား၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်း
 တို့၏ ကျိုးပဲ့ပြုတ်ကျခြင်း။ ခဏ္ဍံ ဇာတံ ဇေယျာတိ ခဏ္ဍိတော=ဖြစ်သောသွား၊
 ခြေသည်း၊ လက်သည်းတို့၏ ကျိုးပဲ့ပြုတ်ကျခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ [ခဏ္ဍ+ဣတ]၊
 ခဏ္ဍိတဿ ဘာဝေါ ခဏ္ဍိစ္စံ=ဖြစ်သော သွား၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်းများ ကျိုးပဲ့
 ပြုတ်ကျခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်။

ဝလိတ=ဖြူသောဆံပင်, အမွှေးများ၊ ဝလိတာနိ အဿ သန္တိတိ ဝလိတော=
 ဖြူသောဆံပင်အမွှေးများရှိသောသူ၊ ဝလိတဿ ဘာဝေါ ပါလိစ္စံ=ဖြူသော ဆံပင်အမွှေး
 ရှိသူ၏အဖြစ်။ ဝလိ= အတွန့်၊ ဝလိယော တစသ္မိ အဿာတိ ဝလိတ္တစော=အရေ၌
 အတွန့်များရှိသောသူ (တနည်း)ဝလိ တစော အဿာတိ ဝလိတ္တစော=တွန့်သောအရေ
 ရှိသူ၊ ဝလိတ္တစဿ ဘာဝေါ ဝလိတ္တစတာ=အရေ၌ အတွန့်များရှိသူ(ဝါ=တွန့်သော
 အရေရှိသူ)၏အဖြစ်။ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ၊ ၃၈၇-နှင့် ၄၆းဋီကာ၊ ၃၃၇၊ မူလ
 ပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၃၁၅။

၇-စောဒနာသုတ်

၁၆၇။ အာဂုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ စောဒကေန=စောဒနာသုဖြစ်သော၊ ဝါ=သူတပါးကို အပြစ်တင်စွပ်စွဲတတ်သူဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ ပရံ=သူတပါးကို၊ စောဒေတုကာမေန=စောဒနာခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဝါ=အပြစ်တင်စွပ်စွဲခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (သမာနေန=ဖြစ်လသော်)ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိသန္တာန်၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=စွဲကပ်တည်ရှိစေ၍၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၍၊ ပရော=သူတပါးကို၊ စောဒေတဗ္ဗော=စောဒနာရမည်၊ ဝါ=အပြစ်တင်စွပ်စွဲရမည်၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ=၍၊ ပရော=ကို၊ စောဒေတဗ္ဗော=အပြစ်တင်စွပ်စွဲ စောဒနာရမည်နည်းဟူမူ။)

ကာလေန=စောဒနာသင့်ရာ အချိန်အခါ၌၊ (စုဒိတကပုဂ္ဂိုလ် တပါးတည်းရှိနေခိုက်ဖြစ်၍ စောဒနာသင့်ရာ အချိန်အခါ၌) ဝက္ခာမိ=ပြောဆို စောဒနာအံ့၊ အကာလေန=စောဒနာသင့်ရာ အချိန်အခါ မဟုတ်သည်၌၊ (ပရိသတ်အလယ်နှင့် ဥပုသ်ပဝါရဏာ ပြုရာဌာနစသည်၌ စုဒိတကပုဂ္ဂိုလ် ရောက်ရှိနေခိုက်ဖြစ်၍ စောဒနာမူ မပြုသင့်ရာအချိန်အခါ၌) နော ဝက္ခာမိ=မပြောဆို မစောဒနာအံ့၊ ဘူတေန=သဘာဝအစစ် အဖြစ်မှန်အကြောင်းအရာဖြင့်၊ ဝက္ခာမိ=အံ့၊ အဘူတေန=သဘာဝအစစ် အဖြစ်မှန် မဟုတ်သော အကြောင်းအရာဖြင့်၊ နော ဝက္ခာမိ=အံ့၊ သဏှေန=သိမ်မွေ့နူးညံ့သော စကားဖြင့်၊ ဝက္ခာမိ=အံ့၊ ဖရုသေန=ကြမ်းတမ်းသော စကားဖြင့်၊ နော ဝက္ခာမိ=အံ့၊ အတ္ထသံဟိတေန=အကျိုးစီးပွားနှင့်စပ်သောစကားဖြင့်၊ ဝက္ခာမိ=အံ့၊ အနတ္ထသံဟိတေန=အကျိုးစီးပွားနှင့် မစပ်သောစကားဖြင့်၊ နော ဝက္ခာမိ=အံ့၊ မေတ္တစိတ္တော=မေတ္တာရှိသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝက္ခာမိ=အံ့၊ ဒေါသန္တရော=ဒေါသနှင့် ယှဉ်တွဲသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=၍) နော ဝက္ခာမိ= အံ့၊ [ဒေါသေန သမ္ပယုတ္တံ အန္တရံ စိတ္တံ ယဿာတိ ဒေါသန္တရော၊ အန္တရသဒ္ဓါသည် စိတ္တ၏ ပရိယာယ်တည်း] အာဂုသော=တို့၊ စောဒကေန=သော၊ ဘိက္ခုနာ=သည်၊ ပရံ=ကို၊ စောဒေတုကာမေန=သည်၊ (သမာနေန=သော်)ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို။ပ။

အာဂုသော=တို့၊ ဣမေ=ဤသတ္တလောက၌၊ ဧကစ္စံ=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အကာလေန=စောဒနာသင့်ရာ အချိန်အခါ မဟုတ်သည်၌၊ စောဒိယမာနံ=စောဒနာအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာလေန=စောဒနာသင့်ရာအချိန်အခါ၌၊ နော စောဒိယမာနံ=မစောဒနာအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=တွေ့မြင်၏၊ အဘူတေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ ဘူတေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖရုသေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ သဏှေန=ဖြင့်၊ နော

စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အနတ္တသံ
 ဟိတေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ အတ္တသံဟိတေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယ
 မာနံ=ကြောင့်၊ ကုပိတံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေါသန္တရေန=ဒေါသနှင့်ယှဉ်တွဲသော
 စိတ်ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ မေတ္တစိတ္တေန=မေတ္တာရှိသောစိတ်ဖြင့်၊ နော
 စောဒိယမာနံ=ကြောင့်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်၊
 ပဿာမိ=တွေ့မြင်၏။)

အာဝုသော=တို့၊ အဓမ္မစုဒိတဿ=မဟုတ်မမှန်သော အမှုအခင်း
 အကြောင်းရင်းဖြင့် အပြစ်တင်စွပ်စွဲ စောဒနာအပ်သော၊ ဝါ=မတရားသဖြင့်
 စွပ်စွဲစောဒနာခံရသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) ပဉ္စဟိ=
 ငါးပါးကုန်သော၊ အာကာရေဟိ=အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဝိပ္ပဋိသာရော=စိတ်ကြည်
 လင်ရွှင်လန်းချမ်းသာခြင်းကို၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=ကပ်ဆောင်ထားသင့်၏၊ ဝါ=
 ဖြစ်စေသင့်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=နည်းဟူမူ) အာယသ္မာ=
 အရှင်ဘုရားကို၊ အကာလေန=၌၊ စုဒိတော=စောဒနာအပ်၏၊ ဝါ=အပြစ်တင်
 စွပ်စွဲအပ်၏၊ ကာလေန=၌၊ နော စုဒိတော=စောဒနာအပ်သည်မဟုတ်၊ ဝါ=
 အပြစ်တင်စွပ်စွဲအပ်သည်မဟုတ်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်)တေ=အရှင်ဘုရားအား၊
 အဝိပ္ပဋိသာရာယ=စိတ်ကြည်လင်ရွှင်လန်းချမ်းသာခြင်းငှာ၊ အလံ=သင့်လျော်ပါ၏၊
 အာယသ္မာ=ကို၊ အဘူတေန=ဖြင့်။ပ။အာယသ္မာ=ကို၊ ဒေါသန္တရေန=ဖြင့်၊ စုဒိ
 တော=၏၊ မေတ္တစိတ္တေန=ဖြင့်၊ နော စုဒိတော=မဟုတ်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်)
 တေ=အား၊ အဝိပ္ပဋိသာရာယ=ငှာ၊ အလံ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဥပဒဟာတဗ္ဗော
 =ကပ်ဆောင်ထားသင့်၏၊ ဝါ=ဖြစ်စေသင့်၏) အာဝုသော=တို့၊ အဓမ္မစုဒိတဿ
 =သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌)ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အာကာရေ
 ဟိ=ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဝိပ္ပဋိသာရော=ကို၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=၏။

☸

အာဝုသော=တို့၊ အဓမ္မစောဒကဿ=မဟုတ်မမှန်သော အမှုအခင်း
 အကြောင်းရင်းဖြင့် စွပ်စွဲစောဒနာတတ်သော၊ ဝါ=မတရားသဖြင့် စွပ်စွဲစောဒနာ
 တတ်သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌) ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ=
 တို့ဖြင့်၊ ဝိပ္ပဋိသာရော=စိတ်မရွှင်လန်း မချမ်းသာခြင်းကို၊ ဝါ=မိမိပြစ်မှု အစွဲ
 ပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန်ခြင်းကို၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=၏၊ (ကိန္တိ=
 သို့၊ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=ဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ တေ=သင်သည်၊ အကာလေန
 =၌၊ စောဒိတော=စောဒနာအပ်၏၊ [ယခင်ကမူ “စုဒိတော” ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ
 ရုပ်ရှိခဲ့၏၊ စုဒိတောသည် စုရာဒိဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်၍ “စောဒေတိ စောဒယတိ”
 ဟူ၍ စုရာဒိကာရိတ်ပစ္စည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိနှင့်တကွ အာချာတ်ရုပ်ရှိရသောကြောင့်
 “စောဒိတော” ဟုလည်း ဝုဒ္ဓိဖြင့် ရှိသင့်ပါ၏] ကာလေန=၌၊ နော စောဒိတော
 =စောဒနာအပ်သည် မဟုတ်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) တေ=သင့်အား၊ ဝိပ္ပဋိသာ

ရာယ=စိတ်မရွှင်လန်း၊ မချမ်းသာခြင်းငှာ၊ အလံ=သင့်လျော်ပါ၏။ပ။ မေတ္တစိတ္တေ
န=ဖြင့်၊ နော စောဒိတော=ဟုတ်၊ (တသ္မာ=ကြောင့်)တေ=အား၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရာယ
=ငှာ၊ အလံ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဥပဒဟာတဗ္ဗော=သင့်၏)

အာဂုသော=တို့၊ အဓမ္မစောဒကဿ=သော။ပ။ ဥပဒဟာတဗ္ဗော=၏၊
ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ (အဓမ္မစောဒက ရဟန်း၌)
ဝိပုဋ္ဌိသာရဖြစ်စေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ယထာ=အကြင်
အကြောင်းကြောင့်၊ အညော=ထိုအဓမ္မစောဒကရဟန်းမှ တခြားသော၊ ဘိက္ခုပိ=
ရဟန်းသည်လည်း၊ အဘူတေန=သဘာဝအစစ်အဖြစ်မှန် မဟုတ်သောအကြောင်း
အရာဖြင့်၊ စောဒေတဗ္ဗံ=စောဒနာကောင်း၏ဟူ၍၊ န မညေယျ=မမှတ်ထင်သင့်၊
ဝါ=အမှတ်မမှားသင့်၊ ဣတိ=ဤသို့ မမှတ်ထင်သင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ
=ထိုသို့ အဓမ္မစောဒကရဟန်း၌ ဝိပုဋ္ဌိသာရဖြစ်စေရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=
ဖြစ်ပါ၏)

အာဂုသော=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤသတ္တလောက၌၊ အဟံ=ငါ
သည်၊ ဧကစ္ဆံ=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ကာလေန=၌၊ စောဒိယမာနံ=
စောဒနာအပ်ပါလျက်၊ အကာလေန=၌၊ နော စောဒိယမာနံ=စောဒနာအပ်သည်
မဟုတ်ပါဘဲလျက်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကို၊ ပဿာမိ=တွေ့မြင်ရ၏၊ ဘူတေန
=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ပါလျက်၊ အဘူတေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယမာနံ=ဘဲလျက်၊
ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သဏ္ဍေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ပါလျက်၊
ဖရသေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယမာနံ=ဘဲလျက်၊ ကုပိတံ=လည်းကောင်း။ပ။မေတ္တ
စိတ္တေန=ဖြင့်၊ စောဒိယမာနံ=ပါလျက်၊ ဒေါသန္တရေန=ဖြင့်၊ နော စောဒိယ
မာနံ=ဘဲလျက်၊ ကုပိတံ=စိတ်ဆိုးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်၊
ပဿာမိ=၏)

အာဂုသော=တို့၊ ဓမ္မစုဒိတဿ=ဟုတ်မှန်သောအမှုအခင်းအကြောင်းရင်း
ဖြင့် စွပ်စွဲစောဒနာခံရသော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌)။ပ။ အာဂုသော=
တို့၊ ဓမ္မစောဒကဿ=ဟုတ်မှန်သော အမှုအခင်းအကြောင်းရင်းဖြင့် စောဒနာ
သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ (သန္တာနေ=၌)။ပ။ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့
ဓမ္မစောဒကရဟန်း၌ အဝိပုဋ္ဌိသာရဖြစ်စေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း
ဟူမူ)ယထာ=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ အညော=ထိုဓမ္မစောဒကရဟန်းမှ
အခြားသော၊ ဘိက္ခုပိ=ရဟန်းသည်လည်း၊ ဘူတေန=သဘာဝအစစ် အဖြစ်မှန်
အကြောင်းအရာဖြင့်၊ စောဒိတဗ္ဗံ=စောဒနာထိုက်၏ဟူ၍၊ မညေယျ=သိမှတ်
ထားသင့်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ သိမှတ်ထားသင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့
ဓမ္မစောဒက ရဟန်း၌ အဝိပုဋ္ဌိသာရ ဖြစ်စေရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်
ပါ၏။)

အာဝုသော=တို့၊ စုဒ္ဓိတေန=အပြစ်တင်စွပ်စွဲ စောဒနာခံရသော၊ ပုဂ္ဂလေန=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သစ္စေ စ=မှန်ကန်သောစကား၌လည်းကောင်း၊ အကုပ္ပေ စ=အမျက်ဒေါသ မထွက်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့)ဒွိသု=နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗံ=ရပ်တည်ရ၏၊ အာဝုသော=တို့၊ ကာလေန ဝါ=၌လည်းကောင်း၊ အကာလေန ဝါ=၌လည်းကောင်း၊ ဘူတေန ဝါ=ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဘူတေန ဝါ=ဖြင့် လည်းကောင်း၊ သဏှေန ဝါ=ဖြင့် လည်းကောင်း။ပ။ အနတ္ထသံဟိတေန ဝါ=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မေတ္တစိတ္တာ=မေတ္တာရှိသော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ ဝါ=ဖြစ်ကြကုန်၍ လည်းကောင်း) ဒေါသန္တရာ=ဒေါသနှင့်ယှဉ်တွဲသောစိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ ဝါ=လည်းကောင်း) [အောက်ခြေမှ မူကွဲပါ၌အလို "မေတ္တစိတ္တေန ဝါ=မေတ္တာစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါသန္တရေန ဝါ=ဒေါသနှင့် ယှဉ်တွဲသောစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း" ဟု အနက်ဆိုပါ]ခံ=ငါ့ကို၊ပရေ=အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ စေပိ စောဒေယျံ=အကယ်၍ပင် စောဒနာကြစေကာမူ၊ အဟမ္ဘိ=ငါသည်လည်း၊ သစ္စေ စ=၌လည်းကောင်း၊ အကုပ္ပေစ=၌လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) ဒွိသုယေဝ=နှစ်ပါးပင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ပတိဋ္ဌဟေယျံ=ရပ်တည်နိုင်ပါ၏။

ဧသော ဓမ္မော=(သစ္စ,အကုပ္ပ ဟူသော) ဤတရားနှစ်ပါးသည်၊ မယိ=ငါ့၌၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သစေ ဇာနေယျံ=အကယ်၍ ငါသိငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ငါသိသည်ဖြစ်လသော်) အတ္ထိတိ=ရှိ၏ဟူ၍၊ နံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဒေယျံ=ငါဆိုပါအံ့၊ ဧသော ဓမ္မော=ဤတရားနှစ်ပါးသည်၊ မယိ=ငါ့၌၊ သံဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျံ= ငါဆိုပါအံ့) ဧသော ဓမ္မော=သည်၊ မယိ=ငါ့၌၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သစေ ဇာနေယျံ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်) နတ္ထိတိ=မရှိဟူ၍၊နံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဒေယျံ=အံ့၊ ဧသော ဓမ္မော=သည်၊ မယိ=၌၊ န သံဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ ဝဒေယျံ=အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ရဟန်းတို့ကို မိန့်ကြားပြီ) သာရိပုတ္တံ=သာရိပုတြာ၊ ဧဝမ္ပိ=ဤသို့ အတိအလင်း ရှင်းရှင်းပင်၊ တေ=သင်သည်၊ ဝုစ္စမာနာ=ပြောဆိုဆုံးမအပ်ပေကုန်၏၊ ဝါ=ပြောဆိုဆုံးမအပ်ကုန်လသော်၊ အထ စ ပန=ထိုသို့ပြောဆိုဆုံးမအပ်ပါကုန်လျက်ပင်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စေ=အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသာ=ဈာန်နှင့်မဂ်ဖိုလ်၊ မသိုမမှီး၊ အချည်းနှီးဖြစ်သော ယောက်ျားတို့သည်၊ ပဒက္ခိဏံ=ရိုသေစွာ၊ န ဂဏှန္တိ=မနာယူကြကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဿဒ္ဓါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားမရှိကုန်၊ ဇီဝိကတ္တာ=အသက်မွေးမှုဟူသော အကျိုးရှိကုန်၏၊ (လူ့ဘဝ၌ အသက်မွေးမှု ခက်ခဲခြင်းကြောင့် လွယ်ကူစွာ အသက်မွေးရခြင်း အကျိုးကျေးဇူးကို မျှော်ကိုး၍ ရဟန်း

ပြုကြကုန်၏) [ဇီဝိကာ အတ္ထော ဧတေသန္တိ ဇီဝိကတ္တာ] သဒ္ဓါ(သဒ္ဓါယ)= သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ (ရတနာသုံးတန်၊ ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်သောသဒ္ဓါတရားဖြင့်) ဝါ=ရတနာသုံးတန် ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်၍၊ ဝါ=ရတနာသုံးတန် ကံနှင့်ကံအကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ= ထွက်ခွာကြကုန်၍) အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့် အတန်းမြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ် နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေး မရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့) န ပဗ္ဗဇိတာ=ဝင်ရောက်ကြကုန်သည်မဟုတ်ကုန်၊ သဌာ=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်ကုန်၏၊ ဝါ=မိမိ၌မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာ ပြောဆိုတတ်ကုန်၏၊ မာယာဝိနော=မိမိအပြစ်ကို ဖုံးဖိလှည့်စားမှုရှိ ကြကုန်၏။

ကေတမိနော ° = ဆုံးခန်းတိုင်အောင် တတ်မြောက်ပြီးသော စဉ်းလဲ ကောက်ကျစ်မှု အတတ်ပညာရှိကြကုန်၏၊ ဥဒ္ဓတာ=စိတ်ပျံလွင့်ကုန်၏၊ ဝါ= ပျံလွင့်လှုပ်ကြွ ဥဒ္ဓစ္စရှိကြကုန်၏၊ ဥဒ္ဓတ္တာ=(အနှစ်မပါ၊ အချည်းနှီးသာ ဖြစ်လျက်) မြင့်တက်လွင့်လှ ကျူးရိုးနှင့်တူသော မာနရှိကုန်၏၊ စပလာ=လျှပ်ပေါ်လော်လီ ကုန်၏၊ မုခရာ=ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ်သော နှုတ်ခွန်းစကားရှိကုန်၏၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် (၄၃)သုတ်ကိုလည်းကြည့်] ဝိကိဏ္ဏဝါစာ=ဖရိုဖရဲဖွာကြသော စကားရှိ ကုန်၏၊ (နှုတ်စောင့်စည်းမှု မရှိဘဲ၊ ဟောင်ဖွာ ဟောင်ဖွာ ပြောချင်ရာပြောနေ ကြကုန်၏) ဣန္ဒြိယေသု=စက္ခု အစရှိသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တ ဒ္ဓါရာ=မပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရရှိကြကုန်၏၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၆၄၊ ၁၇၃) လည်းကြည့်။]

ဘောဇနေ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုနော=(ခံယူခြင်း၊ သုံးဆောင် ခြင်းနှင့်စပ်၍) အတိုင်းအတာ ပမာဏကို မသိကြကုန်၊ ဇာဂရိယံ=နိုးကြားသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနနယုတ္တာ=အားမထုတ်ကုန်၊ သာမညေ=ရဟန်းတို့၏ ဥစ္စာဖြစ် သော အကျင့်တရား၌၊ (ရဟန်းတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားလျော်သော သီလ သမထ ဝိပဿနာအကျင့်တရား၌) အနပေက္ခဝဇ္ဇော

၁။ ကိတဝ=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်သူ၊ လိမ်ညာသူ၊ ကိတဝဿ ကမ္မံ ကေတဝံ= စဉ်းလဲကောက်ကျစ် လိမ်ညာသူ၏ အမှုလုပ်ငန်း၊ စဉ်းလဲကောက်ကျစ်မှု၊ လိမ်ညာမှု၊ ကေတဝံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ကေတမိနော=စဉ်းလဲ ကောက်ကျစ်လိမ်ညာမှုရှိသူများ။ ကေတမိနောတံ သိက္ခိတကေရာဋီကာ၊ နိပ္ပန္နထာမဂတသာဠေယျာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ (ပ-၁၅၆)

၂။ သာမညေ အနပေက္ခဝဇ္ဇောတိ သမဏဓမ္မေ နိရပေက္ခာ၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိရဟိ တာတိ အတ္ထော၊ သိက္ခာယ န တိဗ္ဗဂါရဝါတိ သိက္ခာပဒေသု ဗဟုလဂါရဝါ န ဟောန္တိ၊ အာပတ္တိဝိတိက္ကမဗဟုလာ ဝါ။ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ။ ၁၅၇။

=ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိကြကုန်၊ သိက္ခာယ=အဓိသီလသိက္ခာ၌၊ ဝါ=သိက္ခာပုဒ်၌၊ န တိဗ္ဗဂါရဝါ=များသော ရှိသေလေးစားမှု မရှိကြကုန်၊ ဝါ=လေးစားမှု နည်းပါး၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ အာပတ်လွန်ကျူးမှုရှိကြကုန်၏။ ဗာဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို များပြားစွာ ခံယူကြကုန်၏။ သာထလိကာ=ကုန်၏။ ၂။ နိက္ခိတ္တဓုရာ= ရှိကုန်၏။ ဤပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇၉)သုတ် (နှာ-၁၈၉၊ ၁၉၀)ကြည့်။]

ကုသိတာ=ပျင်းရိကုန်၏။ ဟိနဝီရိယာ=ယုတ်လျော့သောဝီရိယရှိကုန်၏။ မုဋ္ဌဿတိနော=လွတ်ကင်းသောသတိရှိကုန်၏။ အသမ္ပဇာနာ=ကောင်းစွာဆင်ခြင် မသိမြင်ကြကုန်၊ ဝါ=သမ္ပဇေညဏ်ပညာ မရှိကြကုန်၊ အသမာဟိတာ=တခု တည်းသောအာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာ မထားနိုင်ကြကုန်၊ ဝါ= တေည်ကြည်ကြကုန်၊ ဝိဗ္ဗန္တိစိတ္တာ=အာရုံအများ လှည့်လည်သွားသော စိတ်ရှိ ကြကုန်၏။ ဒုပ္ပညာ=ပညာမရှိကုန်၊ ဧဠမုဂါ=ခံတွင်းမှ လျောကျသော အာရည် တံထွေးရှိကုန်၏။ ဝါ=အာရည်တံထွေးယိုကျရာ ခံတွင်းရှိကုန်၏။ [စာပိုဒ်(၁၁၂) သုတ်(နှာ-၂၂၈)လည်းကြည့်] တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မယာ=တပည့်တော်က၊ ဧဝံ=ဤသို့ အတိအလင်း ရှင်းရှင်းပင်၊ ဝုစ္စမာနာ=ပြောဆိုဆုံးမအပ်ကုန်လသော်၊ ပဒက္ခိဏံ=စွာ၊ န ဂဏန္တိ=မနာယူကြပါကုန်။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ပန=နာယူကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဖော်ပြလျှောက် ရသော်ကား၊ ယေ တေ ကုလပုတ္တာ=အကြင် အမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊ သဒ္ဓါ (သဒ္ဓါယ)=ဖြင့်၊ ဝါ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ အဂါရသ္မာ=မှ (နိက္ခမိတွာ=၍) အနဂါရိယံ=သို့၊ ပဗ္ဗဇိတာ=ဝင်ရောက်ကြကုန်၏။ အသဋ္ဌာ=မစဉ်းလဲ မကောက် ကျစ်ကုန်၊ ဝါ=မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာ ပြောဆိုတတ် ကြသူ မဟုတ်ကုန်၊ အမာယာဝိနော=မိမိအပြစ်ကို ဖုံးဖိလှည့်စားမှု မရှိကုန်၊ အကောတမိနော=ဆုံးခန်းတိုင်ရောက် တတ်မြောက်ပြီးသော စဉ်းလဲကောက်ကျစ်မှု အတတ်ပညာရှိကြသူ မဟုတ်ကုန်၊ အနုဒ္ဓတာ=စိတ်မပျံ့လွင့်ကုန်၊ ဝါ=ပျံ့လွင့် လှုပ်ကြွ ဥဒ္ဓစ္စမရှိကုန်၊ အနန္တဇာ=(အနှစ်မပါ အချည်းနှီးသာဖြစ်လျက်) မြင့်တက် လွင့်လူ ကျူးရိုးနှင့်တူသော မာန မရှိကုန်။

အစပလာ=မလျှပ်ပေါ် မလော်လီကုန်၊ အမုခရာ=ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ် သော နှုတ်ခွန်းစကားမရှိကုန်၊ အဝိကိဏ္ဍဝါစာ=ဖရိုဖရဲဖွာကြံသောစကားမရှိကုန်၊ ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဝုတ္တဒ္ဓါရာ=(သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် လုံခြုံစွာ)ပိတ်ဆီး အပ်သော အပေါက်ဒွါရရှိကြကုန်၏။ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုနော=...သိကြ ကုန်၏။ ဇာဂရိယံ=ကို၊ အံနယုတ္တာ=အားထုတ်ကြကုန်၏။ သာမညေ=၌၊ အပေက္ခဝန္တော=ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိကြကုန်၏။ သိက္ခာယ=၌၊ တိဗ္ဗဂါရဝါ=များသော ရှိသေလေးစားမှု ရှိကြကုန်၏။ န ဗာဟုလိကာ=ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို များပြားစွာ ခံယူသူ မဟုတ်ကုန်၊ န သာထလိကာ=ကုန်၊ [စာပိုဒ်(၇၉)သုတ်နှင့် စာပိုဒ် (၁၅၆)သုတ်(ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ-၁၉၀၊ ၂၈၅ နှင့် ၂၈၆)တို့ကို တွဲစပ်ကြည့်]။ ၂။

☞

အာရဒ္ဓဝီရိယာ=အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဝီရိယရှိကုန်၏။ ဝါ=ပြီးစီးပြည့်စုံပြီးသော ဝီရိယရှိကုန်၏။ ပဟိတတ္တာ=(ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ဘဲ ရဲဝံ့စွန့်စား နိဗ္ဗာန်သို့) စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိကြကုန်၏။ ဥပဋ္ဌိတဿတိနော=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိကြကုန်၏။ သမ္မဇာနာ=ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်ကြကုန်၏။ ဝါ=သမ္မဇေညာဏ်ရှိကုန်၏။ သမာဟိတာ=တခုတည်းသော အာရုံ၌) စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာ ထားနိုင်ကြကုန်၏။ ဝါ=တည်ကြည်ကုန်၏။ ဧကဂ္ဂစိတ္တာ=တခုတည်းသော အာရုံ၌ဖြစ်သောစိတ်ရှိကြကုန်၏။ ပညဝန္ဓော=ပညာရှိကုန်၏။ အနေဠမုဂါ=ခံတွင်းမှလျောကျသော အာရည်တံထွေး ရှိသူ မဟုတ်ကုန်။ ဝါ=ကုန်။ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ပ။ ဂဏှန္တိ=ကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ=တို့သည်။ ပ။ ဧဠမုဂါ=ကုန်၏။ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ တိဠန္တ=တည်ရှိနေပါကုန်ဦး။ ဝါ=ထားလိုက်ပါကုန်ဦး။ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ယေ တေ ကုလပုတ္တာ=တို့သည်ကား။ ပ။ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ တံ=သင်သည်။ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဝဒေယျာသိ=ပြောဆိုပါလော၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ သဗြဟ္မစာရီ=အတူတကွ ခြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ အသဒ္ဓမ္မာ=ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အကုသိုလ် ကမ္မပထ တရားဆယ်ပါးမှ၊ ဝုဠာပေတွာ=ထစေ၍၊ ဝါ=ဆွဲထုတ်ယူငင်၍၊ သဒ္ဓမ္မေ=ချီးမွမ်းအပ်ကောင်းခြတ်သော ကုသိုလ်ကမ္မပထ တရားဆယ်ပါး၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသာမိ=တည်မြဲစေအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (တံ=သင်သည်) သဗြဟ္မစာရီ=တို့ကို၊ ဩဝဒေ=ဆုံးမပါလော၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ သဗြဟ္မစာရီ=တို့ကို၊ (တံ=သည်)အနုသာသ=သွန်သင်ပါလော၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဧဝံဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ တေ=သင်သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံကြိုးပမ်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်၊ ဣတိ (အဝေါစ)သတ္တမံ။

၁၆၈(စာပိုဒ်)။ ၈-သီလသုတ်။ ။စာပိုဒ်(၂၄)ဒုဿီလသုတ်(နာ-၃၃၊ ၃၄နှင့် အားလုံးတူ၏။ ထိုသုတ်အတိုင်းပင် "တစောပိ န ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆတိ၊ ဖေဂ္ဂပိ န ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆတိ" ဟု ဖော်၍ အနက်ဆိုပါ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ခိ ပုဏိသန္တိသုတ်

၁၆၉။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်။ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွရောက်လာ၏။ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွရောက်လာပြီး၍၊ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တေန=အရှင်သာရိပုတြာနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ သမ္မောဒိ=တညီတညွတ်တည်း နီးနှောမိပြီ။ (ကျန်းမာသာရေးစသည်မေးကာ၊ ညီညာဆိုပြောနီးနှောမိပြီ) သမ္မောဒနိယံ=ဝမ်းမြောက်သင့်ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ [တနည်း ဣရဿဖြင့်-သမ္မောဒနိယံ=ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို

ဖြစ်စေတတ်သော] သာရဏီယံ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အမှတ်ရသင့်သော၊ ဝါ= အမြဲမသွေ ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်တည်နေစေသင့်သော၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၆)၌ လည်းကြည့်] ကထံ=စကားကို၊ ဝိတိသာရေတွာ=ပြီးဆုံးစေပြီး၍။ပ။

အာဝုသော သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာ၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှ ပမာဏရှိသော ဝုဏ်အရည်အချင်း ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ပြည့်စုံလျှင်၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အပြစ်ကင်းလတ် ကောင်းမြတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=သုံးဖြာပိဋကတ်၊ ပရိယတ်တရားတို့၌၊ ခိပ္ပ နိသန္တိ စ=လျင်မြန်စွာ မှတ်သားနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လျင်မြန်စွာ စူးစမ်း သိမြင်နိုင်သည် လည်းကောင်း၊ [ခိပ္ပ နိသာမယတိ ဥပဓာရေတိတိ ခိပ္ပနိသန္တိ။ နိ+သမ+တိ] သုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟီ စ=ကောင်းမွန်သေချာစွာ မှတ်ယူပြီးဖြစ်အောင် မှတ်ယူနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ နုခေါ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဗဟံစ=များစွာ လည်း၊ ဂဏှာတိ နုခေါ=မှတ်ယူနိုင်ပါသနည်း၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ= ထိုရဟန်းသည်၊ ဂဟိတဉ္စ=မှတ်ယူအပ်ပြီးသော ပရိယတ်တရားတော်သည်လည်း၊ နပ္ပမုဿတိ နုခေါ=မမေ့ပျောက်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေး လျှောက်ပြီ။)

အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဗဟုသုတော=များစွာ ကြားနာ သင်မှတ်ထားအပ်ပြီးသော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ရှိပါ၏၊ (တသ္မာ= ထို့ကြောင့်၊ ဘာသိတဿ=မေးမြန်းအပ်သော၊ ဧတဿ=ဤတရား၏၊ အတ္ထော= အဖြေအနက်သဘောသည်)အာယသ္မန္တယေဝ အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာ၏သာလျှင်၊ ပဋိဘာတု=အဖို့တွက်တာဖြစ်ပါစေလော၊ [အရှင်အာနန္ဒာ၏အမေးကို အရှင် အာနန္ဒာကံပဲ ဖြေဆိုဟောပြောပါဟူလို] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ)အာဝု သော သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာ၊ တေနဟိ=ထိုသို့ အရှင်ဘုရား တိုက်တွန်းခြင်း ကြောင့်၊ [တနည်း-တေနဟိ=တပည့်တော်တိုက်တွန်းပါ၏] (တံ=အရှင်ဘုရား သည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ=ဤတရားကို) သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲမြဲစွာ၊ ဝါ= တပည့်တော် တိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ သုဏှာဟိ=နာယူပါလော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားပါလော၊ (အဟံ=တပည့်တော်သည်) ဘာသိဿာမိ= ဟောပြောပါမည်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)ဧဝံ အာဝုသော=ကောင်းပါပြီ ငါ့ရှင်၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ အာယသ္မတော အာနန္တဿ=အရှင်အာနန္ဒာ၏၊ (ဝစနံ=စကားကို) ပစ္စသေသာသိ=ရှေ့ရှုနာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံပြန်နာခံပြီ၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

အာဝုသော သာရိပုတ္တံ=တြာ၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း သည်၊ အတ္ထကုသလော စ=(အဋ္ဌကထာဟူသော ထုတ်ဆိုဖွင့်ပြချက်) အနက်

အဓိပ္ပာယ်၌ ကျွမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မကုသလော စပါဠိ၌ ကျွမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနကုသလော စ ၂=အက္ခရာအမျိုးမျိုး၌ ကျွမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း၊ (သိထိလ၊ ဓနိတစသည် ညီညာ၊ ပီသစွာသော ပုဒ်အက္ခရာဖြင့် ကိုယ်တိုင်ရွတ်ဆိုနိုင်ခြင်း၊ သူတပါးတို့ ရွတ်ဆိုအပ်သည်ကိုလည်း သိနားလည်နိုင်ခြင်းအားဖြင့် အက္ခရာအမျိုးမျိုးအစားစား၌ ကျွမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း) နိရုတ္တိကုသလော စ ၃=ပြောဆိုအပ်သော ဘာသာစကားတို့၌ ကျွမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗာပရကုသလော စ=ရှေ့နောက် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှစ်ရပ်စသည် ငါးမျိုး နှိုးနှောတိုက်ဆိုင်မှု၌ ကျွမ်းကျင်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

၁။ အတ္တကုသလော။ ။ ထုတ်ဆိုဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဟုခေါ်၏။ အတ္တကုသလောတိ အဋ္ဌကထာကုသလော။ (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၆၀) န အတ္တကုသလောတိ န အဋ္ဌကထာကုသလော၊ အတ္ထုဒ္ဓါရေ ဆေကော န ဟောတိ။ (ပရိဝါဠိအဋ္ဌကထာ၊ ၂၂၁)

၂။ ဗျဉ္ဇနကုသလော။ ။ဗျဉ္ဇနကုသလောတိ အက္ခရာပုဒ်အစ ဆေကော။ (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ) န ဗျဉ္ဇနကုသလောတိ သိထိလဓနိတာဒိဝသေန ပရိမဏ္ဍလဗျဉ္ဇနာရောပနေ ကုသလော န ဟောတိ၊ န အက္ခရာပရိစ္ဆေဒေ နိပုဏောတိ အတ္ထော။ (ပရိဝါဠိ) ပရိမဏ္ဍလ။ပ။ န ဟောတိတိ ပရိမဏ္ဍလေန ပဒဗျဉ္ဇနေန ဝတ္တံ၊ ပရေဟိဝုတ္တံ ဇာနိတုဉ္စ အသမတ္ထောတိ အတ္ထော။ (ဝိမတိဋီကာ၊ ၃-၃၀၈)

၃။ နိရုတ္တိကုသလောတိ နိရုတ္တိဝစနေသု ဆေကော။ (ဤသုတ်၌) န နိရုတ္တိကုသလောတိ ဘာသန္တရဝေါဟာရေ(ဘာသာခြား စကားအမျိုးမျိုး၊ အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်း စကားလုံး အမျိုးမျိုး၌) န ကုသလော။ (ပရိဝါဠိ)။ သီလက္ခန္ဓီကာသစ် (ပ-၁၄၈)၌ကား နိဗ္ဗစန (ဝိဂြိဟ်ဝါကျ)၌ ကျွမ်းကျင်သည်ကို (တနည်း)အက္ခရာလာခြင်း၊ ချေခြင်းစသော နိရုတ္တိငါးမျိုး၌ ကျွမ်းကျင်သည်ကို နိရုတ္တိကုသလဟု ဆိုလိုကြောင်းဖွင့်၏။

၄။ ပုဗ္ဗာပရကုသလော။ ။(၁) အတ္ထပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် နောက်အနက်အဓိပ္ပာယ်။ (၂) ဓမ္မပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့ပါဠိနှင့် နောက်ပါဠိ။ (၃) အက္ခရာပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့အက္ခရာနှင့်နောက် အက္ခရာ။ (၄)ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့ဖြစ်သော ပုဒ်ဝါကျနှင့် နောက်ပုဒ်ဝါကျ။ (၅) အနုသန္တိပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကား အဆက်အစပ်၊ ရှေ့အပိုင်းနှင့် နောက်အပိုင်း အဆက်အစပ်ဟု ငါးမျိုးရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့နောက် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှစ်ရပ် နှိုးနှောတိုက်ဆိုင်မှု စသည်ဖြင့် နှိုးနှောတိုက်ဆိုင်မှုလည်း ငါးမျိုးရှိ၏။ ထိုငါးမျိုး၌ ကျွမ်းကျင်သည်ကို ပုဗ္ဗာပရကုသလဟု ဆိုလိုသည်။ ဤငါးမျိုးတို့တွင် ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗာပရ၌ ဗျဉ္ဇနအရ ပုဒ်ဝါကျကိုသာ ယူဖို့ရှိတော့၏။ ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၌ အက္ခရာပုဗ္ဗာပရ ဟု မရှိဘဲ နိရုတ္တိပုဗ္ဗာပရ ဟုရှိ၏။ အနုသန္တိပုဗ္ဗာပရနေရာ၌လည်း “ပုရေကထာ ပစ္ဆာကထာ”ဟု ရှိ၏။

အာရုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှလောက်ပမာဏရှိသော
 ဂုဏ်အရည်အချင်း ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊
 ဓမ္မေသု=တို့၌။ပ။ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏။ပ။ နပ္ပမုဿတိ=မမေ့ပျောက်ပါ၊ ဣတိ
 =သို့ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) အာရုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အစ္ဆရိယံ=အံ့ဖွယ်ကောင်း
 ပါပေစ္စာ၊ အာရုသော=တို့၊ အဗ္ဗတံ=မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးဖြစ်ပါပေစ္စာ၊ ဣဒံ=
 ဤတရားစကားကို၊ အာယသ္မတာ အာနန္ဓေန=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ယာဝ=
 အလွန်အကဲပင်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းစွာ ပြောဆိုဟောကြားအပ်ပါပေ၏၊ စ=
 ထို့အပြင်၊ ဝါ=ချီးမွမ်းစကားပြောကြားရလျှင်၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ
 အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊
 သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံ၏ ဟူ၍၊ ဓာရေမ=မှတ်ထားကြပါကုန်အံ့၊ အာယသ္မာ
 အာနန္ဒော=သည်၊ အတ္တကုသလော=၌ ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ပ။ ပုဗ္ဗာပရကုသလော
 =ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်ကြားပြီ)နဝမံ။

၁၀-ဘဒ္ဒဇိသုတ်

၁၇၀။[စာပိုဒ်(၁၀၀) စာမျက်နှာ(၂၀၇) လည်းကြည့်] အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊
 အာယသ္မာ ဘဒ္ဒဇိ=အရှင်ဘဒ္ဒဇိသည်။ပ။ အာယသ္မန္တံ ဘဒ္ဒဇိ=အရှင်ဘဒ္ဒဇိကို။ပ။
 အာရုသော ဘဒ္ဒဇိ=အရှင်ဘဒ္ဒဇိ၊ ဒဿနာနံ=မြင်ခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ ကိ=
 အဘယ်မြင်ခြင်းသည်၊ အဂ္ဂံ နုခေါ=အကောင်းမြတ်ဆုံးပါနည်း၊ ဝါ=အသာဆုံး
 ပါနည်း၊ သဝနာနံ=ကြားခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ ကိ=အဘယ်ကြားခြင်းသည်၊
 အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ် ဆုံးပါနည်း၊ ဝါ=နည်း၊ သုခါနံ=သုခအားလုံးတို့တွင်၊
 ကိ=အဘယ်သုခသည်၊ အဂ္ဂံ=နည်း၊ သညာနံ=သညာအားလုံးတို့တွင်၊ ကိ=
 အဘယ်သညာသည်၊ အဂ္ဂံ=နည်း၊ ဘဝါနံ=ဘဝဓန္ဓာအားလုံးတို့တွင်၊ ကိ=အဘယ်
 ဘဝဓန္ဓာသည်၊ အဂ္ဂံ=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ။)

အာရုသော=ငါ့ရှင်၊ အဘိဘူ=သတ္တဝါတို့ကို လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးနိုင်သူ
 အကြီးအကဲဖြစ်သော၊ အနဘိဘူတော=အခြားသတ္တဝါတို့က မလွှမ်းမိုး မအုပ်စိုး
 နိုင်သော၊ အညဒတ္ထု=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဒသော=အဆီးအတားကင်းစင်၊ အားလုံး
 စုံကိုသိမြင်နိုင်သော၊ ဝသဝတ္တိ=သတ္တဝါအားလုံးကို မိမိအလိုဆန္ဒ၌ လိုက်ပါစေ
 နိုင်သော၊ ဗြဟ္မာ=မဟာဗြဟ္မာသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ ယော=အကြင်သူသည်၊
 တံ ဗြဟ္မာနံ=ထိုမဟာဗြဟ္မာကို၊ ပဿတိ=ဖြစ်ရ၏၊ (တဿ=ထိုသူ၏) ဣဒံ=ဤ
 မဟာဗြဟ္မာကို မြင်ရခြင်းသည်၊ ဒဿနာနံ=မြင်ရခြင်း အားလုံးတို့တွင်၊ ဝါ=
 တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး မြင်ရခြင်းပါတည်း။

အာရုသော=ငါ့ရှင်၊ သုခေန=သုခဖြင့်၊ အဘိသန္နာ=စိုပြေနေကြကုန်သော၊
 ပရိသန္နာ=ဝန်းကျင်ဥသံ့ အားလုံးစုံ စိုပြေနေကြကုန်သော၊ အာဘဿရာ နာမ=

အာဘဿရမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကြကုန်၏၊ တေ=ထို
 အာဘဿရဗြဟ္မာတို့သည်၊ ကဒါစိ ကရဟစိ=ရံခါရံခါဌိ၊ ဝါ=မကြာမကြာ၊
 "အဟော သုခံ=ဪ ချမ်းသာပေစွာ၊ အဟော သုခံ=ဪ ချမ်းသာပေစွာ၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ ဥဒါနံ=(ပီတိ အဟုန်ကြွ၊ မြဲမရသဖြင့် ကျူးရင့်မြွက်ကြား)
 ဥဒါန်းစကားကို၊ ဥဒါနေန္တိ=ကျူးရင့်မြွတ်ဆိုကြကုန်၏၊ ယော=အကြင်သူသည်၊
 တံ သဒ္ဓံ=ထိုဥဒါန်းကျူးရင့်သံကို၊ သုဏာတိ=ကြားရ၏၊ (တဿ=ထိုသူ၏)
 ဣဒံ=ဤအာဘဿရဗြဟ္မာတို့၏ ဥဒါန်းကျူးရင့်သံကို ကြားရခြင်းသည်၊ သဝ
 နာနံ=ကြားရခြင်း အားလုံးတို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး
 ကြားရခြင်းမည်ပါ၏။

အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ သုဘကိဏှာ နာမ=သုဘကိဏှမည်ကုန်သော၊
 ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ တေ=ထိုသုဘကိဏှဗြဟ္မာတို့သည်၊
 တုသိတာ=ရွှင်လန်း နှစ်သက်ခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်လျက်၊ သန္တယေဝ=
 အကောင်းဆုံးကေန၊ အမှန်ရှိသည်သာဖြစ်သော၊ သုခံ=ထိပ်ဆုံးရောက်ရှိသည့်
 တတိယဈာန်ချမ်းသာကို၊ ပဋိသံဝေဒေန္တိ=ခံစားနေကြကုန်၏၊ သုခါနံ=သုခ
 အားလုံးတို့တွင်၊ ဣဒံ=ဤသုဘကိဏှဗြဟ္မာတို့၏ တတိယဈာန်သုခသည်၊
 အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး သုခမည်ပါ၏၊ အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ အာကိဉ္ဇညာယ
 တနုပဂါ=အာကိဉ္ဇညာယတနဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကြကုန်သော၊ ဒေဝါ=အရူပ
 ဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကြကုန်၏၊ သညာနံ=တို့တွင်၊ ဣဒံ=ဤအာကိဉ္ဇညာ
 ယတနဗြဟ္မာတို့၏ သညာသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး သညာမည်ပါ၏၊
 အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ နေဝသညာနာသညာယတနုပဂါ=နေဝသညာ နာသညာ
 ယတနဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကြကုန်သော၊ ဒေဝါ=အရူပဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္ထိ=
 ရှိကုန်၏၊ ဘဝါနံ=ဘဝခန္ဓာတို့တွင်၊ ဣဒံ=ဤ နေဝသညာ နာသညာယတန
 ဘုံသား ဗြဟ္မာတို့၏ ဘဝခန္ဓာသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး ဘဝခန္ဓာ
 ပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားပြီ။)

ဗဟုနာ=များစွာသော၊ ဇနေန=လူအပေါင်းသည်၊ (ဝုတ္တံ=ပြောဆိုအပ်
 သော)ယဒိဒံ(ဝစနံ)=အကြင်စကားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တေန=ထိုလူသူအများ
 ပြောဆိုအပ်သော စကားနှင့်) အာယသ္မတော ဘဒ္ဒဇိဿ=အရှင်ဘဒ္ဒဇိ၏၊ ဣဒံ=
 ဤယခုအဖြေစကားသည်၊ သမေတိ=ကိုက်ညီပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=
 အရှင်အာနန္ဒက ပြောကြားပြီ)။ပ။ အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ ယထာ=အကြင် အခြင်း

၁။ ယထာ ပဿတော။ပ။ ဣဒံ ဒဿနာနံ အဂ္ဂံ။ ။အထ ဝါ ယံ စက္ခုနာ
 ရူပံ ဒိသ္မာ နိရန္တရမေဝ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏာတိ၊ တံ တဿ
 အရဟတ္တံ စက္ခုဝိညာဏာနန္တရံ နာမ ဟောတိ၊ တံ သန္တာယ ဝုတ္တံ "ဣဒံ ဒဿနာနံ
 အဂ္ဂံ" ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌ ဒုတိယနည်းဖွင့်သေး၏၊ ထိုအဖွင့်ဝါကျ၌ "ယံ စက္ခုနာ" မှ

အရာအားဖြင့်၊ ပဿတော=တ္တဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ တခုခုကိုမြင်သောသူမှာ၊ [ခယော
 ဌိစပ်] အနန္တရာ=မြင်ပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ (ဝိပဿနံ=ဝိပဿနာ
 ဉာဏ်ကို၊ ပဋ္ဌပေတွာ=ဖြစ်စေ၍) အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယော=
 ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ (တထာ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်
 ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတော=တ္တဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ
 တခုခုကိုမြင်သောသူ၏) ဣဒံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော
 မြင်ခြင်းသည်၊ ဒဿနာနံ=မြင်ခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=
 အကောင်းမြတ်ဆုံး မြင်ခြင်းပါတည်း။

ယထာ=အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုဏတော=တ္တဋ္ဌာရုံအနိဋ္ဌာရုံ
 အသံတခုခုကို ကြားသောသူမှာ၊ အနန္တရာ=ကြားပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌
 "ယံ" ဟူသော အနိယမကို ရှုပ်နှင့်မတွဲဘဲ အရဟတ္တနှင့်တွဲ၍ "ယံ အရဟတ္တံ=
 အကြင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏" ဟု အနက်ပေးရမည် ဖြစ်သော
 ကြောင့် ထိုယံသဒ္ဒါ သည် ပါဠိတော်မှ ယထာ၏အနက်ဖွင့်မဟုတ်၊ "ဣဒံ ဒဿနာနံ
 အဂ္ဂံ" ဟူသော ပါဠိတော်မှ ဣဒံဟူသောနိယမ၏ အနိယမအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြအပ်သော
 ယံသဒ္ဒါတည်း၊ ဤဒုတိယနည်းအလို ပါဠိတော်၌-

"အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတော=
 ရူပါရုံကို စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်သည်၏
 အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ (ဝိပဿနံ=ကို၊ ပဋ္ဌပေတွာ=၍) အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=
 ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ (တထာ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို
 ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတော=ရူပါရုံကိုမြင်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်
 ၏) ဣဒံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော မြင်ခြင်းသည်၊ ဒဿနာနံ=တို့တွင်၊
 ဝါ=တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=မည်ပါ၏" ဟု အနက်ဆိုပါ။

နိဿယခန်း၌ကား အဋ္ဌကထာမှ ပဌမအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးထားပါသည်။
 သို့သော် ပဌမအဖွင့်နှင့် ဒုတိယအဖွင့်နှစ်မျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သောအခါ အနက်ပေးဟန်
 အနည်းငယ်မျှသာ ထူးခြား၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် အနှစ်သာရအားဖြင့်ကား ထိုအဖွင့်
 နှစ်မျိုး၏ ထူးခြားချက် တစ်ခုတခုမျှ မိမိဉာဏ်ဖြင့် ရှာမရပါ။

နောက်ပါဠိတော်ဝါကျ၌လည်း "ယထာ=ဖြင့်၊ သုဏတော=သဒ္ဒါရုံကို သောတ
 ဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားပြီးသည်
 အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ (ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ) အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ (တထာ=
 ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုဏတော=သဒ္ဒါရုံကို
 ကြားသောပုဂ္ဂိုလ်၏) ဣဒံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကြားခြင်းသည်၊
 သဝနာနံ=တို့တွင်၊ ဝါ=ထက်၊ အဂ္ဂံ=၏" ဟု အနက်ဆိုပါ။

၁။ အနန္တရာပုဒ်ဖွင့်ပုံနှစ်မျိုး။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ (၁) ယထာ ပဿတော အနန္တရာ-
 စသော ရှေးဝါကျတို့၌ရှိသော အနန္တရာပုဒ်ဖွင့်ပုံနှင့် (၂) ယထာ ဘူတဿ အနန္တရာ-

သာလျှင်၊ (ဝိပဿနံ=ကို၊ ပဋ္ဌပေတွာ=၍) အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=ကုန်ရာ
 အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ (တထာ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို
 ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုဏတော=ဣဋ္ဌာရုံအနိဋ္ဌာရုံ
 အသံတခုခုကို ကြားသောသူ၏) ဣဒံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်
 သော ကြားခြင်းသည်၊ သဝနာနံ=ကြားခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ ဝါ=တို့ထက်၊
 အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး ကြားခြင်း မည်ပါ၏၊ ယထာ(ယေန မဂ္ဂသုခေန)
 အကြင် အရိယမဂ်သုခဖြင့်၊ (အကြင် အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သော သုခဝေဒနာဖြင့်)
 သုခိတဿ=ဖြစ်သောသုခရှိသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ=အရိယမဂ်သုခ၏
 အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သုခါနံ=

ဟူသော နောက်ဆုံးဝါကျ၌ အနန္တရာပုဒ်ဖွင့်ပုံမှာ မတူကွဲပြားခြားနားသကဲ့သို့ ရှိနေ၏၊
 ထိုဖွင့်ပုံနှစ်မျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ပြရသော်-

(၁) ရှေးဝါကျတို့၌ အနန္တရာပုဒ်ကို “နိရန္တရမေဝ, သမနန္တရမေဝ” ဟုဖွင့်ခဲ့၏၊
 ထိုအဖွင့်အလို အန္တရာနိပါတ်ပုဒ်၏အနက်မှာ အလယ်အကြားကာလ(အလယ်က
 ပိုင်းခြားတားဆီးထားသော အဆီးအတား အကြားကာလ, အကြားအရပ်ဒေသစသော)
 အနက်များဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပါ၏၊ ထို့ကြောင့် နိဿယခန်း၌ “အနန္တရာ=
 အခြားမဲ့၌ (မြင်ပြီးသည်၏အခြားမဲ့, ကြားပြီးသည်၏အခြားမဲ့, အရိယမဂ်သုခ၏
 အခြားမဲ့၌)ဟု အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သည်၊ ထို၌ အခြားမဲ့ဟူသည် အလယ်က ပိုင်းခြားတားဆီး
 ထားသော အလယ်အကြားကင်းမဲ့ဟု ဆိုလို၏။

(၂) ယထာ ဘူတဿ အနန္တရာဟူသော နောက်ဆုံးဝါကျ၌ကား “အနန္တရာတိ
 အနန္တရာယေန အရဟတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ အနန္တရာ၌
 အန္တရာသဒ္ဒါကို အနှောင့်အယှက် အဆီးအတား အန္တရာယ်ဟူသောအနက်ကို ဟောသော
 အန္တရာယသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဟု ဆိုရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဆက္ကနိပါတ်၊ စာပိုဒ် (၂၇)
 ပဋ္ဌမသမယသုတ်ဋီကာ(နှာ-၁၀၂)၌ “အန္တရာယသဒ္ဒပရိယာယော ဣမ အန္တရာသဒ္ဒေါတိ
 အာဟ-အနန္တရာယေနာတိ” ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထိုအဖွင့်အတိုင်းပင် နိဿယခန်း၌
 “အနန္တရာ=အနှောင့်အယှက် အဆီးအတား အန္တရာယ်မရှိသောအားဖြင့်” ဟု အနက်
 ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဤနောက်ဆုံးဝါကျ၌ပင် အဋ္ဌကထာ၌ “အနန္တရာ အာသဝါနံ
 ခယော ဟောတိတိ မဂ္ဂါနန္တရမေဝ ဖလံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူ၍ တနည်း ဖွင့်ထားသေး၏၊
 ထိုအဖွင့်သည် “ယထာ ပဿတော အနန္တရာ” စသော ရှေးဝါကျတို့၏ အနန္တရာ
 ပုဒ်အဖွင့်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ အနန္တရာပုဒ်ကို နှစ်နည်း ဖွင့်ပြလျက်ရှိ၏၊
 သို့သော် ရှေးဝါကျတို့၌ အန္တရာသဒ္ဒါ၏ အလယ်အကြားဟူသော အနက်မှာလည်း
 အလယ်က ပိုင်းခြားတားဆီးထားသော အဆီးအတား အနှောင့်အယှက် အန္တရာယ်ဟူ
 သော အနက်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်နှစ်မျိုး၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အတူတူပင်
 ဖြစ်ပါသည်။

သုခအားလုံးတို့တွင်၊ ဣဒံ(မဂ္ဂသုခံ)=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော အရိယမဂ်သုခသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး သုခပါတည်း။

ယထာ(ယာယ မဂ္ဂသညာယ)=အကြင်အရိယမဂ်သညာဖြင့်၊ (အကြင် အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သောသညာဖြင့်) သညိဿ=သညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ =အရိယမဂ်သညာ၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သညာနံ=သညာအားလုံးတို့တွင်၊ ဣဒံ(အယံ မဂ္ဂသညာ)=ဤ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော အရိယမဂ်သညာသည်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂါ)= အကောင်းမြတ်ဆုံး သညာမည်ပါ၏၊ ယထာ(ယသ္မိံ ဘဝေ)=အကြင် ဘဝခန္ဓာ ဟူသော အတ္တဘော၌၊ ဘူတဿ=ဖြစ်ခိုက်တည်နေခိုက်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ= နှောင့်ယှက်ဆီးတား အန္တရာယ်မရှိသောအားဖြင့်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော= သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘဝါနံ=ဘဝခန္ဓာဟူသော အတ္တဘောတို့တွင်၊ ဣဒံ(အယံ ဘဝေါ)=ဤအရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပေါ်လာရာဖြစ်သော နောက်ဆုံးဘဝ ခန္ဓာ အတ္တဘောသည်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)=အကောင်းမြတ်ဆုံး ဘဝခန္ဓာအတ္တဘောမည် ပါ၏။

တနည်း-ယထာ (ယေဟိ ခန္ဓေဟိ)=အကြင် ခန္ဓာငါးပါးတို့ဖြင့်၊ ဘူတ ဿ=အရိယမဂ်ခဏ၌ ဖြစ်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အနန္တရာ=အရိယမဂ်၏ အခြားမဲ့၌ သာလျှင်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘဝါနံ=ဘဝခန္ဓာ ဟူသမျှတို့တွင်၊ ဣဒံ(ခန္ဓပဉ္စကံ)=ဤအရိယမဂ်ခဏ၌ဖြစ်သော ဘဝခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းသည်၊ အဂ္ဂံ=အကောင်းမြတ်ဆုံး ဘဝခန္ဓာမည်ပါ၏၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ) [ဘဝဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာဟူ၍လည်းကောင်း အတ္တဘောဟူ၍လည်းကောင်း အခေါ်အဝေါ်သုံးမျိုး၏ တရားကိုယ်အနက်သဘော မှာ ခန္ဓာငါးပါးချည်းတည်း]

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာဃာတဝဂ္ဂေါ=အာဃာတဝဂ်တည်း။

(ခဏ) ၃-ဥပါသကဝဂ်

၁၇၁(ဇာပိဒံ)။ ၁-သာရဇ္ဇသုတ်။ ။(ဘန္ဓေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤသာရဇ္ဇ သုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ မေ=သည်၊ သုတံ=ပြီ၊ (ကထံ=သို့၊ သုတံ=ဟူမူ) [ဇာပိဒံ(၁)သုတ်ကြည့်]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ= တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဥပါသကော=သီတင်းသည် ဒါယကာ သည်၊ (ရတနာမြတ်သုံးပါးကို ဆည်းကပ်သော ဒါယကာသည်)သာရဇ္ဇံ=သို့၊ ဩက္ကန္ဓော=သည်၊ ဟောတိ[ဇာပိဒံ ၃၂၊ ၁၄၅၊ ၁၅၈ (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၆၄၊ ၂၇၅၊ ၂၈၈) ကြည့်။]

၁၇၂(စာပိုဒ်)။ ၂-ဝိသာရဒသုတ်။ ။ဥပါသကော=သည်။ အဝိသာရဒေါ= ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသူ မဟုတ်သည်။ ဝါ=ကြောက်ရွံ့မှု မကင်းသူသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသတံ=နေရ၏။ပ။ ဝိသာရဒေါ=ကင်းသော ကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသူသည်။ (ဟုတွာ)။ပ။ ၃-နိရယသုတ်၌ ယထာဘတံ စသည်ကို စာပိုဒ် ၄-သုတ်(စာမျက်နှာ-၆ နှင့် ၇) ကြည့်။

၄-ဓရေသုတ်

၁၇၄။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=အနာထပိဏ်မည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သည်။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=(မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မူရာဖြစ်သော) ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသကံမိ=သွား၏၊ ဝါ=ရောက်လာ၏၊ ဥပသကံမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရှိသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒ္ဓိ=ထိုင်နေပြီး၊ [စာပိုဒ် (၃၁) စာမျက်နှာ(၅၈) လည်းကြည့်] ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္ဒံ=ထိုင်နေပြီးသော၊ အနာထပိဏ္ဍိကံ= အနာထပိဏ်မည်သော၊ ဂဟပတိ= အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကို၊ ဘဂဝါ=သည်။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တံ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဘယာနိ=ဘေးတို့ကို၊ (ကြောက်ရွံ့ခြင်းတည်းဟူသော စိတ္တုကြာသဘေးတို့ကို) ဝေရာနိ=အကုသိုလ်ရန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရန်တို့ကို၊ [ထိုဘေးရန်နှစ်မျိုးကို ဤနိဿယပဉ္စမတွဲ၊ နှာ ၁၂၇-ကြည့်] အပ္ပဟာယ=မပယ်စွန့်မှု၍၊ ဝါ=မပယ်စွန့်ခြင်းကြောင့်၊ (သော=ထိုဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကို မပယ်စွန့်သောသူကို)ဒုဿိလော ဣတိ=သီလမရှိသောသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊(သော=ထိုဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကို မပယ်စွန့်သောသူသည်) နိရယဉ္စ=ငရဲသို့လည်း၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ကတမာနိ ပဉ္စ=အဘယ် ဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကိုနည်းဟူမူ၊ ပါဏာတိပါတံ=သတ္တဝါအသက်ကို သတ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ [စာပိုဒ် ၃၂ (စာမျက်နှာ-၆၄)ကြည့်] အဒိန္နာဒါနံ=ယက်ခြင်းကို လည်းကောင်း။ပ။ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနံ=သောက်ခြင်းကို လည်းကောင်း တည်း၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဘယာနိ=ဤဘေးတို့ကို၊ ဣမာနိ ဝေရာနိ=ဤရန်တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ (သော=ထိုဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကို မပယ်စွန့်သောသူကို)။ပ။ ဝေရာနိ=တို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဝါ=ပယ်စွန့်ခြင်းကြောင့်၊ (သော=ထိုဘေးရန်ငါးမျိုးတို့ကို ပယ်စွန့်သောသူကို) သီလဝါဣတိ=သီလရှိသောသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ (သော=ထိုဘေးရန် ငါးမျိုးတို့ကို ပယ်စွန့်သောသူသည်) သုဂတိဉ္စ=ကောင်းသော ဘုံဘဝသို့လည်း၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏။ပ။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ပါဏာတိပါတိ=သူသည်၊ [စာမျက်နှာ-၂၇၅ ကြည့်] ပါဏာတိပါတပစ္စယာ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကို သတ်ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=ယခု မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ယံ ဘယံပိ=အကြင်ဘေးကိုလည်း၊ ယံ ဝေရံပိ=အကြင်ရန်ကိုလည်း၊ ပသဝတိ=ဖြစ်စေ၏၊ သမ္မရာယိကံ=နောင်တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော၊ ယံ ဘယံပိ=လည်း၊ ယံဝေရမ္ပိ=လည်း၊ ပသဝတိ=၏၊ စေတသိကံ=စိတ်၌မီသော၊ ယံ ဒုက္ခံပိ=အကြင်ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ (ကာယပသာဒဟူသော ကာယဝတ္ထု၌မီသော ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်းကောင်း) ယံ ဒေါမနသံပိ=အကြင်စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနသဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိသံဝေဒတိ=ခံစားရ၏၊ ပါဏာတိပါတာ=ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သောသူသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ တံ ဘယံ=ထိုဘေးကိုလည်း၊ တံ ဝေရံ=ထိုရန်ကိုလည်း၊ နေဝ ပသဝတိ=မဖြစ်စေ၊ သမ္မရာယိကံ=သော၊ တံ ဘယံ=လည်း၊ တံ ဝေရံ=လည်း၊ န ပသဝတိ=မဖြစ်စေ၊ စေတသိကံ=သော၊ တံ ဒုက္ခံ=ထိုဒုက္ခဝေဒနာကို လည်းကောင်း၊ တံ ဒေါမနသံ=ထိုဒေါမနသဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ န ပဋိသံဝေဒတိ=မခံစားရ၊ ပါဏာတိပါတာ=ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတဿ=ရှောင်ကြဉ်သောသူမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ဘေးရန်မဖြစ်ပွားခြင်း ဒုက္ခဒေါမနသမခံစားရခြင်းအားဖြင့်) တံ ဘယံ=ထိုဘေးသည်၊ တံ ဝေရံ=ထိုရန်သည်၊ ဝုပသန္တံ=ချုပ်ငြိမ်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ အဒိန္နာဒါယီ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါး ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူ လုယက်သူသည်၊ အဒိန္နာဒါနပစ္စယာ=ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူလုယက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ ယံ ဘယံပိ=လည်း။ပ။ ဝုပသန္တံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရီ=သူသည်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရပစ္စယာ=ကျင့်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ မုသာဝါဒီ=သည်၊ မုသာဝါဒပစ္စယာ=ပြောဆိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနပစ္စယာ=သောက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ ဝုပသန္တံ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ယော(နရော)=အကြင်လူသည်၊ ပါဏံ=သတ္တဝါ၊ အသက်ကို၊ [သတ္တဝါ၏ အသက်ဟု အဓိပ္ပာယ်မယူရ၊ ပညတ်အားဖြင့် သတ္တဝါကိုလည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေ (ရုပ်အသက်နှင့်နာမ်အသက်) ကိုလည်းကောင်း ပါဏဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြောင့် ထိုပညတ် ပရမတ် အခေါ်အဝေါ်နှစ်မျိုးလုံး ပါဝင်အောင် "သတ္တဝါ၊ အသက်"ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲ နိဿယ၊ နှာ-၄၇၄၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၁) သုတ် ပါဏာတိပါတ ပုဒ်၌လည်းရေးခဲ့ပြီ] အတိပါတေတိ=လျှင်မြန်စွာ လျော

ကျစေ၏။ ဝါ=ဓားလက်နက်စသည်တို့ဖြင့် လွှမ်းမိုးနိုင်စက်၍ လျောကျစေ၏။
 ဝါ=သတ်၏။ မုသာဝါဒဉ္စ=မဟုတ်မမှန်သော စကားကိုလည်း၊ ဘာသတိ=
 ပြောဆို၏။ လောကေ=သတ္တလောက၌၊ အဒိန္နံ=ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်သော
 သူတပါးပစ္စည်း၊ ဥစ္စာကို၊ အာဒိယတိ=ခိုးယူလုယက်၏။ ပရဒါရဉ္စ=သူတပါး
 မယားကိုလည်း၊ ဂစ္ဆတိ=မေထုန်ပျော်ပါး သွားရောက်၏။

ယော နရော=သည်။ သုရာမေရယပါနဉ္စ=သေရည်သေရက် သောက်ခြင်း
 ကိုလည်း၊ အနယုဉ္စတိ=အားထုတ်၏။ (သော နရော=ထိုလူကို) ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်
 သော၊ ဝေရာနိ=(ပါဏာတိပါတစသော)ရန်တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်မူ၍၊ ဝါ=
 မပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုဿိလော ဣတိ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိ
 သော၊ သော (နရော)=သည်။ [သောပပဇ္ဇတိ=သော+ဥပပဇ္ဇတိ] ကာယဿ=
 ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏။ ဘောဒါ=ပျက်စီးချို့ယွင်းသေလွန်ခြင်းမှ၊ (ပရံ=နောက်၌၊
 ဝါ=နောက်ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယူခြင်း၌)နိရယံ=ငရဲသို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏။

ယော(နရော)=သည်။ ပါဏံ=ကို၊ န အတိပါတေတိ=လျှင်မြန်စွာ
 မလျောကျစေ၊ ဝါ=မသတ်၊ မုသာဝါဒံ=ကို၊ န ဘာသတိ=မပြောဆို။ပ။ န
 အာဒိယတိ=မခိုးယူမလုယက်၊ ပရဒါရံ=ကို၊ န ဂစ္ဆတိ=မေထုန်မပျော်ပါး မသွား
 ရောက်။ပ။ နာနယုဉ္စတိ=အားမထုတ်၊ (သော နရော=ကို)ပဉ္စ=ကုန်သော၊
 ဝေရာနိ=တို့ကို၊ ပဟာယ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်၊ သီလဝါဣတိ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။
 သပ္ပညော=ပညာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါ=ပညာရှိသော၊ သော(နရော)=သည်။
 ကာယဿ=၏။ ဘောဒါ=မှ၊ (ပရံ=၌)သုဂတိ=ကောင်းသောဘဝသို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=
 ၏။ ဣတိ(အဝေါစ)စတုတ္ထံ။

၅-စဏ္ဍာလသုတ်

၁၇၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ဥပါသကော=ဥပါသကာသည်။ ဥပါသကစဏ္ဍာလောစ
 =ဥပါသကာခွန်းစဏ္ဍားသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကမလဉ္စ=ဥပါသကာ အညစ်
 အကြေးသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပတိကိဋ္ဌော စ=ဥပါသကာ အညံ့စား
 သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊
 ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဥပါသကော=သည်။
 ဥပါသကစဏ္ဍာလော စ =သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပါသကပတိကိဋ္ဌော စ=
 လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ၊ ဥပါသကော=သည်) အဿဒ္ဓေါ^၁=(ရတနာ
 မြတ်သုံးပါးနှင့် ကံ, ကံ၏အကျိုးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရား

၁။ အဿဒ္ဓေါ။ ။ ဗုဒ္ဓါဒိသု ကမ္မကမ္မဖလေသု စ သဒ္ဓါဝိပရိယာယော အဿဒ္ဓိယံ
 မိစ္ဆာမိမောက္ခော၊ ယထာဝုတ္တေန အဿဒ္ဓိယေန သမန္နာဂတော အဿဒ္ဓေါ၊ သီလက္ခန္
 ဋိကာ၊ ၂၈၃။

မရှိသည်၊ ဝါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးနှင့် ကံ ကံ၏အကျိုးတို့၌ ကြည်ညို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လွဲမှားသောဆုံးဖြတ်ချက် မိစ္ဆာမိမောက္ခရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုသီလော=သီလမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ကောတူဟလမင်္ဂလိကော=အသစ်အဆန်းအာရုံဟူသော မင်္ဂလာရှိသည်၊ ဝါ=ပညာမဲ့သူ လူဗာလတို့ ကြံဆအပ်သည့်အတိုင်း အသစ်အဆန်း မြင်ရ၊ ကြားရ၊ ထိတွေ့သိရှိရသောအာရုံကို ကြီးပွားကြောင်းဟု ယုံကြည်သူသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မင်္ဂလံ=ဒိဋ္ဌိ၊ သုတ၊ မုတမင်္ဂလာကို၊ ဝါ=မင်္ဂလာဟု သမုတ်အပ် သော အသစ်အဆန်း မြင်ရကြားရ ထိတွေ့သိရှိရသောအာရုံကို၊ ပစ္စေတိ= ယုံကြည်၏၊ ဝါ=ကြီးပွားကြောင်းဟု ရှုမြင်၏၊ ကမ္မံ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို၊ နော ပစ္စေတိ=မယုံကြည်၊ ဝါ=ကြီးပွားကြောင်း ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းဟု မရှုမြင်၊ စ=ထိုမှတစ်ပါး၊ ဣတော=ဤသဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားအဆုံးအမအယူဝါဒမှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ =အပြင်အပ မိစ္ဆာအယူဝါဒ၌၊ ဒက္ခိဏေယျံ=မြတ်သောအလှူခံယူထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဂဝေသတိ=ရှာမှီး၏၊ တတ္ထ စ=ထိုအပြင်အပ မိစ္ဆာအယူဝါဒ၌လည်း၊ ပုဗ္ဗကာရံ=ဦးဦးဖျားဖျားပြုလုပ်အပ်သော ဒါနစသော ကုသိုလ်ကိစ္စကို၊ ကရောတိ= ပြုလုပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့် ။ပ။ ဤ၌ ဒက္ခိဏေယျဂဝေသနနှင့် ပုဗ္ဗကာရကရဏကို တပေါင်းတည်း၊ တခု တည်းပြု၍ တရားငါးပါးဟု ဋီကာဖွင့်၏]

၁။ ကောတူဟလမင်္ဂလိကော။ ။ပညာမဲ့သူလူဗာလတို့ အမြင်အားဖြင့် ကြီးပွား ချမ်းသာကြောင်း (ကျက်သရေမင်္ဂလာ)ဟု ယူဆအပ်သော (အိပ်ရာထ နံနက်စောစော ကြိုတွေ့ရသော) ထူးထူးဆန်းဆန်းအာရုံကို “ကောတူဟလ မင်္ဂလ”ဟုခေါ်၏၊ ထို ကောတူဟလ မင်္ဂလအာရုံသည် သုံးမျိုးရှိ၏၊ ယင်းသုံးမျိုးမှာ-

- (၁) ဒိဋ္ဌမင်္ဂလအာရုံ =မျက်စိဖြင့် မြင်လိုက်ရသော ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီး၊ ရေပြည့်နေသောအိုးစသောအာရုံ။
- (၂) သုတမင်္ဂလအာရုံ=နားဖြင့် ကြားလိုက်ရသော “ဝဗု=ကြီးပွား။ ပုဏ္ဏ= ပြည့်စုံ” စသော အသံအာရုံ။
- (၃) မုတမင်္ဂလအာရုံ=နှာခေါင်းဖြင့် နမ်းရှုလိုက်ရသော ပဒုမာကြာပန်းနံ့ စသော အနံ့အာရုံ၊ ကိုက်ဝါးခဲစားလိုက်ရသော ဖုဿမည်သော ခန့်ပူ အရသာအာရုံ၊ ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့် ထိတွေ့လိုက်ရသော မြေကြီး၊ နွားချေး၊ ပန်း၊ သစ်သီး စသည်တို့၏ အထိအတွေ့အာရုံ။ (ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ၊ ၁၀၀)

ကောတူဟလံ=နံနက်စောစော၌ အသစ်အဆန်းကြိုတွေ့လိုက်ရသော အာရုံဖြစ်သော၊ မင်္ဂလံ=ကြီးပွားကြောင်းဟု လူဗာလတို့ ယူဆအပ်သော ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ အာရုံတည်း။ ကောတူဟလမင်္ဂလံ ယဿ အတ္တိထိ ကောတူဟလမင်္ဂလိကော =ကောတူဟလံမင်္ဂလာရှိသောသူ၊ ဝါ=ထူးထူးဆန်းဆန်း ကြိုတွေ့ရသော ဒိဋ္ဌ သုတ မုတအာရုံကို ကြီးပွားကြောင်းမင်္ဂလာဟု ယုံကြည်သောသူ။

ဥပါသကော=သည်၊ ဥပါသကရတနန္တံ =ဥပါသကဟူသော ရတနာသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပရိသတ်လေးမျိုးတို့ကို နှစ်သက်မှုဖြစ်စေတတ်သော သီတင်းသည် ဒါယကာသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပဒုမ္မာ=(ဂုဏ်ရောင်ဝင်းပျံ့၊ သတင်းနံ့ဖြာ)ဥပါသကာကြာပဒုမာသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပုဏ္ဏရိကန္တာ=(ဂုဏ်ရောင်ဝင်းပျံ့၊ သတင်းနံ့ဖြာ)ဥပါသကာကြာပုဏ္ဏရိကံသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သဒ္ဓေါ=(ရတနာမြတ်သုံးပါးနှင့် ကံနှင့်ကံအကျိုးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ သီလဝါ=သီလရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ အကောတူဟလမင်္ဂလိကော=အသစ်အဆန်းအာရုံဟူသော မင်္ဂလာရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=ပညာမဲ့.....ယုံကြည်သူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ ကမ္မံ=ကို၊ ပစ္စေတိ=၏။ မင်္ဂလံ=ကို၊ နော ပစ္စေတိ=မယုံကြည်၊ ဣတော=မှ။ပ။ နဂဝေသတိ=မရှာမှီး၊ ဣမ စ=ဤသဗ္ဗညု မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌ သာလျှင်။ပ။ပဉ္စမံ။

၆--ပီတိသုတ်

၁၇၆။ အထ ခေါ်=၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ =ငါးလိအရေအတွက် ပမာဏရှိကုန်သော၊ ဥပါသကသတေဟိ=ဥပါသကာအရာတို့သည်၊ [တနည်း-ပဉ္စမတ္တေဟိ ဥပါသကသတေဟိ=ဥပါသကာငါးရာတို့သည်] ပရိဝုတော=ခြံရံအပ်လျက်။ပ။ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ တုမေ=သင်တို့သည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ=ရဟန်းအပေါင်းကို၊ စိဝရံ+ပိဏ္ဍပါတံ+သေနာသနံ+ဂိလာနပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရေန =သင်္ကန်း+ဆွမ်း+အိပ်ရာနေရာကျောင်း+လူမမာရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးဖြင့်၊ ပစ္စုပဋိတာ=ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူကြပေကုန်၏၊ ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ တာဝတကေနော=ထိုမျှလောက် ပမာဏရှိသော ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူရုံမျှဖြင့်သာလျှင် “မယံ=ငါတို့သည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ=ကို၊ စိဝရံ.....က္ခာရေန=

၁။ ဥပါသကရတနာစသည်။ ။ ရတနံ=ရတနာ၊ ဝါ=(ပရိသတ်လေးမျိုးတို့ကို) နှစ်သက်မှု ဖြစ်စေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ ရမနံ ရတံ=နှစ်သက်ခြင်း၊ ရတံ ဇနေတိတိ ရတနံ ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ရတသဒ္ဓါပပဒ ဇနေတိ အပစ္စည်းဖြင့် (ဧကိုချေ၍) ရတနဟု ရုပ်ပြီး၏၊ ဥပါသကောံ ရတနံ ဥပါသကရတနံ=ဥပါသကာ ဒါယကာသည်ပင် နှစ်သက်မှုဖြစ်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ=ပရိသတ်လေးပါးတို့ကို နှစ်သက်မှု ဖြစ်စေတတ်သော ဥပါသကာဒါယကာ။

စတုန္ဒမ္ပိ ပရိသာနံ ရတိဇေနနဋ္ဌေန ဥပါသကောံ ရတနံ ဥပါသကရတနံ။ ဂုဏသောဘာကိတ္တိသဒ္ဓသုဂန္ဓတာယ ဥပါသကောံ ပဒုမံ ဥပါသကပဒုမံ၊ တထာ ဥပါသကပုဏ္ဏရိကံ။ သီလက္ခန္ဓိကာ ၂၈၃၊ ၂၈၄။

ဖြင့်၊ ပစ္စုပဋိတာ=ကုန်၏” ဣတိ=ဤသို့၊ (တုမှေဟိ=သင်တို့သည်)တုဋ္ဌိ=ကျေနပ်နှစ်သက်နေခြင်းကို၊ န ကရဏိယာ=မပြုသင့်သေး။

ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရဟန်းသံဃာကို ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူရရှိမှုဖြင့် အားရကျေနပ် မနေသင့်သေးသည် အဖြစ်ကြောင့်)ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်သနည်းဟူမူ) မယံ=ငါတို့သည်၊ ကိန္တိ=အဘယ်သို့သော အကြောင်းဖြင့်၊ ကာလေန ကာလံ=သင့်လျော်သည့် အခါတိုင်းအခါတိုင်း၌၊ ပဝိဝေကံ=နိဝရဏအကုသိုလ်တို့မှ ကင်းရှင်းသော၊ ပီတိံ=ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် ကိုမှီ၍ ဖြစ်သော ပီတိသို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်ကြကုန်၍၊ ဝိဟရေယျာမ=နေနိုင်ကြပါကုန်မည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏)ဂဟပတိ=ကြွယ်၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အတ္ထရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချိုးထိုက်ပါပေစွာ၊ ဘန္တေ=ရား၊ အဗ္ဗတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲထူးကဲစွာဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ “တုမှေ ခေါ ဂဟပတိ။ပ။ သိက္ခိတဗ္ဗိံ=တုမှေခေါ ဂဟပတိ။ပ။သိက္ခိတဗ္ဗံ”ဟူသော၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ ယာဝ=အလွန်အကဲ သာလျှင်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းစွာ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါပေပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအရိယာ သူတော်ကောင်း၏တပည့်သည်၊ ဝါ=အရိယာ သူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ပဝိဝေကံ=သော၊ ပီတိံ=သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ပဝိဝေက ပီတိသို့ ရောက်၍ နေရာထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတရားတို့သည်၊ န ဟောန္တိ=မရှိတော့ကုန်။

☰

[ပဉ္စဌာနတို့ကို ဟောပြောတော်မူလိုသောကြောင့် “ယမိဿ”စသည်ကို မိန့်တော်မူ၏] အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ကာမူပသံဟိတံ=(ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမဋ္ဌဆက်စပ်မှီတည်နေသော၊ ယမိ ဒုက္ခံ=အကြင်ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ယမိ ဒေါမနသံ=အကြင်စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနသဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝေယျ=ဖြစ်ရာ၏၊ (ပဝိဝေကပီတိသို့ မရောက်မီက ဖြစ်လေရာ၏)တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ပဝိဝေကပီတိသို့

ရောက်၍နေရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ တမ္ဗိ=ထိုဒုက္ခဒေါမန
 သာသည်လည်း၊ န ဟောတိ=မရှိတော့၊ အဿ=မှာ၊ ကာမူပသံဟိတံ=သော၊
 ယမ္ဗိ သုခံ=အကြင်ကိုယ်ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ယမ္ဗိ
 သောမနဿံ=အကြင်စိတ်ချမ်းသာမှု သောမနဿဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊
 (ဘဝေယျ=ဖြစ်လေရာ၏)တသ္မိ သမယေ=၌၊ အဿ=မှာ၊ တမ္ဗိ=ထိုသုခသောမန
 သာ ဝေဒနာသည်လည်း၊ န ဟောတိ=မရှိတော့။

အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ အကုသလူပသံဟိတံ=အကုသိုလ်၌
 ဆက်စပ်မီတည်နေသော၊ (သားကောင်ကို မြားဖြင့်ပစ်ခတ်ခြင်း စသော
 အကုသိုလ်၌ မီတည်နေသော) ယမ္ဗိ ဒုက္ခံ=သည်လည်းကောင်း၊ (သားကောင်
 ကို မြားဖြင့်မှန်အောင် မပစ်နိုင်ဘဲ လွဲချော်သွားခြင်း စသည်ကြောင့်ဖြစ်သော
 အကြင်ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း)ယမ္ဗိ ဒေါမနဿံ=သည်
 လည်းကောင်း၊ (ဘဝေယျ)။ပ။ အကုသလူပသံဟိတံ=သော၊ ယမ္ဗိ သုခံ=သည်
 လည်းကောင်း၊ (သားကောင်ကို မှန်အောင်ပစ်နိုင်ခြင်းစသည်ကြောင့်ဖြစ်သော
 အကြင်ကိုယ်ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း)။ပ။ ကုသလူပသံဟိတံ
 =ကုသိုလ်၌ ဆက်စပ်မီတည်နေသော၊ ယမ္ဗိ ဒုက္ခံ=သည်လည်းကောင်း၊ (ဒါန
 ပြုရာ၌ လှူဖွယ်ဝတ္ထုစသည် မပြည့်စုံမှုကြောင့်ဖြစ်သော အကြင်ကိုယ်ဆင်းရဲမှု
 ဒုက္ခဝေဒနာသည်လည်းကောင်း)။ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊ တသ္မိ သမယေ=၌၊ အဿ=
 မှာ၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဌာနာနိ=ဤအကြောင်းတရားတို့သည်၊ န ဟောန္တိ=
 မရှိတော့ကုန်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) သာရိပုတ္တံ=တြာ၊ သာဓု
 သာဓု=ကောင်းပေစွာ၊ ကောင်းပေစွာ၊ သာရိပုတ္တံ=တြာ၊ ယသ္မိ သမယေ=၌။ပ။
 ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဆဋ္ဌံ။

၇-ဝဏိဇ္ဇာသုတ်

၁၇၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ ဝဏိဇ္ဇာ=ဤ
 ကုန်သည်တို့လုပ်ငန်းတို့ကို၊ ဝါ=ဤ ကုန်ပစ္စည်းရောင်းခြင်း အလုပ်တို့ကို၊
 ဥပါသကေန=ရတနာမြတ်သုံးပါးကို ဆည်းကပ်သော သီတင်းသည်ဒါယကာ
 သည်၊ အကရဏိယာ=မပြုလုပ်သင့်ကုန်၊ ကတမာ ပဉ္စ=အဘယ်ငါးမျိုးတို့ကို
 နည်းဟူမူ၊ သတ္တဝဏိဇ္ဇာ=လက်နက်ရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တဝဏိဇ္ဇာ=
 လူသတ္တဝါရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မံသဝဏိဇ္ဇာ=(သားကောင်တို့ကိုသတ်၍)
 အသားရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ=သေရည်သေရက် ရောင်းခြင်းကို
 လည်းကောင်း၊ ဝိသဝဏိဇ္ဇာ=အဆိပ်ရောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခ
 ဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမာ ဝဏိဇ္ဇာ=ဤကုန်ပစ္စည်း ရောင်းခြင်းတို့ကို၊
 ဥပါသကေန=သည်၊ အကရဏိယာ=ကုန်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)
 သတ္တမံ။

၈-ရာသုတ်

၁၇၈။ ဘိက္ခဝေတို့၊ တံထိုငါမိန့်ဆိုတော်မူအပ်လတ္တံ့သော စကားကို၊ (တုမှေသင်တို့သည်) ကိံ မညထအဘယ်သို့ ထင်မြင်ကုန်သနည်း၊ “အယံ ပုရိသောဤယောကျာ်းသည်၊ ပါဏာတိပါတံခြင်းကို၊ ပဟာယပယ်စွန့်၍၊ ပါဏာတိပါတာမှ၊ ပဋိဝိရတောရှောင်ကြဉ်၏။” ဣတံဤသို့ပြောဆိုကြကုန်၍၊ တမေန(ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်သော) ထိုယောကျာ်းကို၊ ရာဇာနောမင်းတို့သည်၊ ဂဟေတွာဖမ်းကြကုန်၍၊ ပါဏာတိပါတာမှ၊ ဝေရမဏိဟေတုရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဟနန္တိ ဣတိ ဝါသတ်ကြကုန်၏ ဟု လည်းကောင်း၊ ဗန္တန္တိ ဣတိ ဝါချုပ်နှောင်ကြကုန်၏ဟုလည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗာဇန္တိ ဣတိ ဝါတိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်ကုန်၏ဟုလည်းကောင်း၊ ယထာပစ္စယံအကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ဝါအလိုရှိသလို၊ ကရောန္တိ ဣတိ ဝါပြုလုပ်ကြကုန်၏ဟု လည်းကောင်း၊ [ကရောန္တိတံ မှ ဣတိသဒ္ဒါကို ဟနန္တိစသော ကြိယာအားလုံးနှင့်တွဲ၍ အနက်ပေးသည်] တုမှေဟိသင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနုမြင်မူလည်း မြင်အပ်ဖူးသလော၊ သုတံ ဝါ အပိနုကြားမူလည်းကြားအပ်ဖူးသလော၊ ဣတံဤသို့၊ (အဝေါစမေးမြန်းတော်မူပြီ။)

ဘန္တေအရှင်ဘုရား၊ ဧတံဤသို့ မြင်ခြင်းကြားခြင်းသည်၊ (ဤသို့ ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကြောင့် ဘုရင်မင်းတို့က ဖမ်း၍သတ်ခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ခြင်းစသော အကြောင်းကို မြင်ခြင်းကြားခြင်းသည်)နောဟိမဖြစ်နိုင်ပါ၊ (ဣတံဤသို့၊ အဝေါစံလျှောက်ကြကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေတို့၊သာဓုကောင်းပါပေစွာ၊ ဘိက္ခဝေတို့၊ အယံ ပုရိသောသည်၊ ပါဏာတိပါတံကို၊ ပဟာယ။ပ။ ကရောန္တိ ဣတိ ဝါပြုလုပ်ကြကုန်၏ ဟုလည်းကောင်း၊ ဧတံဤအကြောင်းကို၊ မယာပိငါဘုရားသည်လည်း၊ နေဝ ဒိဋ္ဌံမြင်လည်း မမြင်အပ်ဖူးပါ၊ န သုတံကြားလည်း မကြားအပ်ဖူးပါ၊ အပိစ ခေါစင်စစ်သော်ကား၊ တထေဝထိုယောကျာ်း ပြုလုပ်အပ်ခဲ့သည့်အတိုင်းသာလျှင်၊ အဿထိုယောကျာ်း၏၊ ဝါပကမ္မံယုတ်မာသော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ (အညေအခြားသောသူတို့သည်) ပဝေဒန္တိ သိစေကြကုန်၏၊ ဝါသိအောင်ပြောကြကုန်၏၊ (ကိန္တိအဘယ်သို့၊

၁။ ပဝေဒန္တိ ပဝေဒတိ ဟူသော စာမူနှစ်မျိုး။ ။ နိဿယခန်း၌ “ပဝေဒန္တိ” ဟူသော ဗဟုဝစ်ကြိယာနှင့်ကိုက်ညီအောင် ဝါပကမ္မံကို ကံပုဒ်ပြုလုပ်ပြီးလျှင် အညေ ဟု ကတ္တာပုဒ်ထည့်၍ အနက်ပေးသည်။ ဤသို့ အနက်ပေးလျှင် အဋ္ဌကထာ၌ “အညေ အာရောဇန္တိ”ဟု ရှိသင့်၏။ အညေသံဟု သမ္ပဒါန်မဖြစ်သင့်။
 တနည်း--အပိစ ခေါကား၊ တထေဝသာလျှင်၊ အဿ၏။ ဝါပကမ္မံမကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံသည်၊ (အညေအခြားသောသူတို့ကို)ပဝေဒတိသိစေ၏။

ပဝေဒေန္တိ=သိစေကြကုန်သနည်းဟူမူ) အယံ ပုရိသော=ဤယောက်ျားသည်။
 ဣတ္ထိံ ဝါ=မိန်းမကိုလည်းကောင်း၊ ပုရိသံ ဝါ=ယောက်ျားကို လည်းကောင်း၊
 ဇီဝိတာ=(ရုပ်နာမ် နှစ်ချက်) အသက်ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပေသိ=ပယ်ခွင်းပြီ၊ ဣတိ=
 ဤသို့၊ (ပဝေဒေန္တိ=သိစေကြကုန်၏။)

တမေနံ=ထိုမိန်းမ ယောက်ျားသတ်သောသူကို၊ ရာဇာနော=ဘုရင်မင်း
 တို့သည်၊ ဂဟေတွာ=ဖမ်းကြကုန်၍၊ ပါဏာတိပါတဟေတု=(မိန်းမယောက်ျား
 ဟူသော)သတ္တဝါကို သတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဟနန္တိ ဝါ=သတ်မှု
 လည်း သတ်ကြကုန်၏၊ ဗန္တန္တိ ဝါ=ချုပ်နှောင်မှုလည်း ချုပ်နှောင်ကြကုန်၏၊
 ပဗ္ဗာဇေန္တိ ဝါ=တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်မှုလည်းနှင်ထုတ်ကြကုန်၏၊ ယထာပစ္စယံ
 =စွာ၊ ကရောန္တိ ဝါ=ပြုမှုလည်း ပြုလုပ်ကြကုန်၏၊ တုမှေဟိ=သင်တို့သည်၊
 ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကို၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါအပိနု=လော၊ သုတံ
 ဝါ အပိနု=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊
 နော=တပည့်တော်တို့သည်၊ (ဧဝရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော ပြစ်ဒဏ်ပေးမှုကို)
 ဒိဋ္ဌံ စ=မြင်လည်း မြင်အပ်ဖူးပါ၏၊ သုတံ စ=ကြားလည်း ကြားအပ်ဖူးပါ၏၊
 သုယျိဿတိ စ=နှောင်အခါ၌လည်း ကြားအပ်ပါဦးလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊
 (အဝေါစံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ)။ပ။

အဒိန္နာဒါနံ=ခြင်းကို၊ ပဟာယံ=ပယ်စွန့်၍၊ အဒိန္နာဒါနာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော
 =၏၊ ဣတိ=ဤသို့ ပြောဆိုကြကုန်၍၊ တမေနံ=(အဒိန္နာဒါနမှ ရှောင်ကြဉ်
 သော) ထိုယောက်ျားကိုပ။ ဂါမာ ဝါ=ရွာမှလည်းကောင်း၊ အရညာ ဝါ=
 တောမှလည်းကောင်း၊ အဒိန္နံ=ပိုင်ရှင်က မပေးအပ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ ထေယျ
 သင်္ခါတံ=ခိုးယူသူ၏ဖြစ်ကြောင်း စိတ်အဖို့အပိုင်းဖြင့်၊ ဝါ=ခိုးယူလိုသော စိတ်
 အဖို့အပိုင်းဖြင့်၊ အာဒိယိ=ခိုးယူပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဝေဒေန္တိ=၏) တမေနံ

ဝါ=သိစေသကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ဝါ=သိအောင်ပြောပြသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ပဝေ
 ဒေတိ=သိစေသနည်းဟူမူ)အယံ ပုရိသော=သည်၊ ဣတ္ထိံ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ဝေါရော
 ပေသိ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဝေဒေတိ=၏)

ပဝေဒေတိ ဟူသော ဧကဝုဇ်ကြိယာစာမူနှင့် ကိုက်ညီအောင် ပါပကမ္မံကို
 ကတ္တာပုဒ်ပြုလုပ်၍လည်းကောင်း၊ အညေဟုကာရိတ်ကံထည့်၍ လည်းကောင်း အနက်
 တနည်း ကြိဖန်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်၏၊ ဤနည်း၌ “ထိုယောက်ျား၏ မကောင်းမှု
 အကုသိုလ်ကံကပင် ထိုယောက်ျားကို (မိန်းမယောက်ျားကို သတ်တဲ့လူဟာ ဒီလူပဲဟု)
 အခြားသောသူတို့အား အသိပေးသကဲ့သို့ဖြစ်၏” ဟု ဥပရိက္ခာစကားသုံးနှုန်းထားသည်
 ဟု ကြံရပေလိမ့်မည်၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အညေသံ အာရောစေတိ ကထေတိ” ဟု
 သမ္ပဒါန်နှင့် ဧကဝုဇ်ကြိယာ ရှိရလိမ့်မည်၊ သို့သော် ပါပကမ္မံကို ကံပုဒ်ပြုလုပ်ခြင်း
 ကြောင့် ဥပရိက္ခာ မကြံရသော နိဿယခန်းအနက်ပေးနည်းက ပိုကောင်းပါသည်။

=ထိုသူခိုးကို၊ ရာဇာနော=တို့သည်၊ ဂဟေတွာ=၍၊ အဒိန္နာဒါနဟေတု=ပိုင်ရှင်က
 မပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။
 တမေနံ=(ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမု ရှောင်ကြဉ်သော) ထိုယောက်ျားကို၊ ရာဇာနော=
 တို့သည်။ပ။ အယံပုရိသော=သည်၊ ပရိတ္တိသု(ပရတ္တိတ္တိသု)=သူတပါးတို့၏
 ဇနီးမိန်းမတို့၌လည်းကောင်း၊ ပရကုမာရီသု=သူတပါးတို့၏ သမီးပျိုတို့၌
 လည်းကောင်း၊ စာရိတ္တံ=မေထုန်ပျော်ပါးသွားလာသူ၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိ=
 ရောက်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဝေဒေန္တိ) တမေနံ=ထိုသူတပါးဇနီးသမီးပျို တို့၌
 မေထုန်လွန်ကျူးပျော်မြူးသူကို။ပ။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဟေတု=မေထုန် ကာမဂုဏ်
 အကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာကျင့်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဟနန္တိ ဝါ။ပ။

☰

တမေနံ=(မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်သော) ထိုယောက်ျားကို။ပ။ အယံ
 ပုရိသော=သည်၊ ဂဟပတိဿ ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ [မုသာဝါ
 ဒေန၌စပ်] ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်၏လည်းကောင်း၊ [အတ္တံ၌စပ်] ဂဟပတိပုတ္တဿ
 ဝါ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်သားကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=၏ လည်းကောင်း၊ မုသာဝါ
 ဒေန=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ အတ္တံ=အကျိုးစီးပွားကို၊
 ပဘဉ္ဇိ=ဖျက်ဆီးပြီး၊ ဣတိ(ပဝေဒေန္တိ)တမေနံ=ထိုမဟုတ်မမှန်သော စကားပြော
 သော ယောက်ျားကို။ပ။ တမေနံ=ထိုသေရည်အရက်သောက်သောသူကို။ပ။ အယံ
 ပုရိသော=သည်၊ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနံ=ကို၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ
 အားထုတ်လျက်၊ ဣတ္ထိ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ပဘဉ္ဇိ=ပြီး၊ ဣတိ (ပဝေဒေန္တိ)
 တမေနံ=(သေရည်အရက်သောက်သော)ထိုယောက်ျားကို။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ဂိဟိသုတ်

☰

၁၇၉။ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိ
 ပုတြာကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်တော်
 မူသနည်းဟူမူ) သာရိပုတ္တံ=သာရိပုတြာ၊ သြဒါတဝသနံ=ဖြူသောအဝတ်ကို
 ဝတ်လျက်၊ ပဉ္စသု=ငါးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒေသု=သိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ ဝါ=
 ဖြည့်ကျင့်သင့်သော သီလကုသိုလ်အဖို့တို့၌၊ သံဂုတကမ္မန္တံ=ပိတ်ဆီးအပ်သော
 ကိုယ်နှုတ်အမှုရှိသော၊ စတုန္တံ=လေးပါးကုန်သော၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ဖြူစင်
 မြင့်မြတ်သောစိတ်၌ ဖြစ်တည်မှီနေကုန်သော၊ ဝါ=ထူးချွန်လွန်ကဲသော စိတ်
 သမာဓိ၌ ဖြစ်တည်မှီနေကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရာနံ =ယခု မျက်မှောက်

၁။ ဋီကာအဖွင့်စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဤသုတ်ဋီကာဝယ် ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရပုဒ်ကို
 ဖွင့်ရာ၌ “ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနမေတံ အဓိဝစနံ” စသည်ဖြင့် အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ၊ ဒု၊
 နာ-၂၆၇ (စတုတ္ထနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၂)ဥရုဝေလသုတ်)မှ အဖွင့်ဝါကျကိုပင် ထုတ်ပြ
 ထား၏၊ ထိုသို့ ထုတ်ပြထားသော ဋီကာအတိုင်းဆိုလျှင် ထို ဥရုဝေလသုတ်၌

ဘဝအတ္တဘောဠိ ချမ်းသာစွာနေထိုင်ရကြောင်းတရားတို့ကို၊ နိကာမလာဘိ
=မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ရနိုင်ခြင်းရှိသော၊ အကိစ္ဆလာဘိ=မပင်မပန်း ချမ်းသာစွာ
ရနိုင်ခြင်း ရှိသော၊ အကသိရလာဘိ=ပြန်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသော၊
ယံကိဉ္စိ=တဦးဦးသော၊ ဂိဟိ=လူဒါယကာကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) ဇာနေယျာထ
=သိကြကုန်ရာပါ၏။ ဝါ=သိကောင်းသိကြပါလိမ့်မည်။

သော=ထိုလူဒါယကာသည်၊ အာကခံမာနော=(ပြောကြားခြင်းငှါ)အလို
ရှိလသော်၊ အတ္တနာဝ=ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဗျာကရေယျ=
ထုတ်ဖော်ပြောကြားရာ၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဗျာကရေယျ=ထုတ်ဖော်ပြော
ကြားရာသနည်းဟူမူ၊ အဟံ=ငါသည်) ခိဏနိရယော=ကုန်ခန်းပြီးသော ငရဲဘဝ
ခန္ဓာရှိသည်၊ (ငရဲ မလားရောက်ရတော့သည်) ခိဏတိရစ္ဆာနယောနိ=ကုန်ခန်းပြီး
သော တိရစ္ဆာန်ဘဝ ခန္ဓာရှိသည်၊ ခိဏပေတ္တိဝိသယော=ကုန်ခန်းပြီးသော ပြိတ္တာ
ဖြစ်ရာ ဘဝခန္ဓာရှိသည်၊ ခိဏာပါယဒုဂ္ဂတိဝိနိပါတော=ကုန်ခန်းပြီးသော အပါယ်
ဘဝ၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ အင်္ဂါခြေလက် ပျက်စီးလျက် ကျရောက်ရာဘဝ ရှိသည်၊
အမိ=ဖြစ်၏။

အဟံ=ငါသည်၊ သောတာပန္နော=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ=
ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကို အကြွင်းမဲ့သွန်ချစွန့်ပစ်တတ်သော အရိယမဂ်
ဖြင့် ဖိုလ်သို့ရောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၈၇)သုတ်လည်း
ကြည့်] အဝိနိပါတဓမ္မော=မိမိကိုယ်ကို အပါယ်လေးပါးတို့၌ ဖောက်ပြန်စွာ
ကျရောက်စေတတ်သော သဘောမရှိသည်၊ နိယတော=သောတာပတ္တိမဂ်တည်း
ဟူသော ဓမ္မနိယာမဖြင့် ကိန်းသေမြဲသောသူသည်၊ (သောတာပတ္တိမဂ် တည်း
ဟူသော နိယာမတရားဖြင့် အထက်မဂ်ရရန် ကိန်းသေမှချမြဲသောသူသည်)
ဝါ= အောက်ထစ်ဆုံး ခုနစ်ဘဝမှ နောက်၌ မဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့် မြဲသော
သူသည်၊ သမ္မောဓိပရာယဏော=အထက်မဂ်သုံးပါးတည်းဟူသော နောက်ထပ်
လားရောက်အပ်သော တရားထူးရှိသူသည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(ဗျာကရေယျ=ထုတ်ဖော်ပြောကြားရာ၏။)

ကဲ့သို့ပင် ဤသုတ် ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရပုဒ်အရ ရူပါဝစရဈာန်တို့ကိုပင် ယူရတော့မည်
ဖြစ်နေ၏။ သို့သော် ဤသုတ်ပါဠိတော်ရင်း၌မူ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရပုဒ်အရ ဗုဒ္ဓဓမ္မ
သံဃာအဝေဇ္ဇပသာဒ သုံးပါးနှင့် အရိယကန္တသီလ (မဂ်ဖိုလ်သီလ)တို့ကို ယူရမည်
ဖြစ်ကြောင်းမှာ "ကတဓေသံ စတုန္နံ" စသော ပါဠိတော် စာသွားဖြင့် ထင်ရှားလှပါ၏။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓေ အဝေဇ္ဇပသာဒစသော ထိုတရားလေးပါးတို့မှာ ရူပါဝစရ
ဈာန်များ မဟုတ်ပါဘဲလျက် "ရူပါဝစရဈာနာနမေတံ အဓိဝစနံ" စသည်ဖြင့် ဋီကာ
ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို ပါဠိတော်နှင့် ဆက်စပ်မိအောင် မည်သို့မည်ပုံ နှိုးနှောတိုက်ဆိုင်
ရမည်ကို စဉ်းစားကြပါကုန်။

ကတမေသု=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စသု=ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒေသု=တို့၌၊ သံဝုတကမ္မန္တော=အမှုရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ ပါဏာတိပါတာ=မှ၊ ပဋိဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဉ္စသု=ကုန်သော၊ ဣမေသု သိက္ခာပဒေသု=ဤသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ သံဝုတကမ္မန္တော=ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ စတုန္ဒ=လေးပါးကုန်သော၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရောနံ=တို့ကို၊ နိကာမလာဘိ=ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘိ=ရှိသည်၊ အကသိရလာဘိ=သည်၊ ဟောတိ=နည်းဟူမူ။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣဓ=၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ ဗုဒ္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အဝေစ္စပသာဒေန=ဂုဏ်တော်တို့ကို ဟုတ်မှန်စွာသိ၍ ကြည်ညိုခြင်းသဘောနှင့်၊ [အဝေစ္စ(အဝ+ဣ+တွာ)=ဟုတ်မှန်စွာသိ၍+ပသာဒ=ကြည်ညိုခြင်း] သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ) သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ=၏၊ [စာပိုဒ်(၂) ဝိတ္ထတသုတ်လည်းကြည့်]။ပ။ သော ဘဂဝါ=သည်၊ ဣတိပိ=ကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ=မည်တော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဗုဒ္ဓေ=၌၊ အဝေစ္စပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏) [ပြန်စပ်သည်] အဝိသုဒ္ဓဿ=မစင်ကြယ် သော၊ စိတ္တဿ စိတ်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=စင်ကြယ်ခြင်းငှာ၊ အပရိယောဒါတဿ=မဖြူစင်သော၊ စိတ္တဿ=စိတ်ကို၊ ပရိယောဒပနာယ=ဖြူစင်စေခြင်းငှာ၊ အဿ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အာဘိစေတသိကော=ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော စိတ်၌ ဖြစ်တည်မှီနေသော၊ အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော=ဤယခုမျက်မှောက်ဘဝ အတ္တဘော၌ ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရကြောင်း တရားကို၊ ဝါ=သည်၊ (ဤ ဗုဒ္ဓေ အဝေစ္စ ပသာဒတည်းဟူသော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရတရားသည်) အဓိဂတော=ရအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရတရားကား၊ [တနည်း-သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတရားကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] အရိယသာဝကော=သည်၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ အဝေစ္စပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ) ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော=တရားတော်မြတ်ကို၊ သွာက္ခာတော=ကောင်းစွာ ဟောကြားတော်မူအပ် ပါပေ၏၊ (ဓမ္မော=တရားတော်မြတ်သည်) သန္တိဋ္ဌိကော=ညက်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိမြင်နိုင်သော တရားတော်ပါပေတည်း၊ အကာလိကော=အကျိုးပေးခွင့် ဆိုင်းငံ့သင့်ရာ၊ အချိန်အခါမရှိသော တရားတော်ပါပေတည်း၊ ဝါ=ယခုချက်ချင်း၊ မယွင်းတိကျ၊ အရိယဖိုလ် အကျိုးကိုပေးသော တရားတော်

ပါပေတည်း။ [မည်သည့်ဂုဏ်တော်ပုဒ်အရ မည်သည့်တရားတော်ကို ယူရကြောင်း သိသာအောင် ဓမ္မောပုဒ်ကို ဂုဏ်တော်ပုဒ်တိုင်း၌ တွဲစပ်လိုက်ပေး၍ အကျယ် တဝင့် ရေးသင့်သမျှ အနက်များကို တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၀) အာဓိပတေယျ သုတ်၌ရေးခဲ့ပြီ။ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၃၂၄ ကြည့်] ဧဟိပဿိကော=လိုက်ခဲ့စမ်းပါ။ ကြည့်ရှုလှည့်စမ်းပါဟု ဖိတ်ခေါ်ပြလိုက် သော တရားတော်ပေတည်း။ သြပနေယျိကော=မိမိစိတ်မှာ၊ မက္ခာစွဲအောင် ဆွဲကပ်ဆောင်လင့်၊ ဖြစ်စေသင့်သော တရားတော်ပေတည်း။ ဝိညုဟိ=(သစ္စာ လေးပါးတရားမြင်သိ)အရိယာပညာရှိတို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ=မိမိ မိမိသန္တာန်၌၊ ဝါ= မိမိ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ဝါ=ကိုယ်စီကိုယ်စီ အသီးအသီး၊ ဝေဒိတဗ္ဗော= သိမြင် ခံစားထိုက်သော တရားတော်ပေတည်း။ ဣတိ=သို့၊ (ဓမ္မေ=၌၊ အဝေစ္စ ပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ)အဝိသုဒ္ဓဿ=သော၊ စိတ္တဿ= ၏။ ပ။ ပရိယောဒပနာယ=ငှာ၊ အဿ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဒုတိယော=နှစ် ခုမြောက်သော၊ အာဘိစေတသိကော=သော၊ အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော=ကို၊ ဝါ=သည်၊ (ဓမ္မေ အဝေစ္စပသာဒဟူသော ဤဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတရားသည်) အဓိဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

သ္မာရိပုတ္တံ=သာရိပုတြာ၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ သံဃေ=သံဃာတော်၌၊ အဝေစ္စပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ= ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ)ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော =တပည့်အရိယာ သံဃာတော်အပေါင်းသည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော=(အဆုံးအမတရား လေးစားလိုက်နာ) ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူပါပေ၏၊ ဘဂဝတော=၏၊ သာဝက သံဃော=သည်၊ ဥပုပ္ပဋိပန္နော=ဖြောင့်မတ်စွာ ကျင့်တော်မူပါပေ၏၊ ဘဂဝတော= ၏၊ သာဝကသံဃော=သည်၊ ဉာယပ္ပဋိပန္နော=နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ ကျင့်တော်မူ ပါပေ၏၊ ဘဂဝတော=၏၊ သာဝကသံဃော=သည်၊ သာမိစိပ္ပဋိပန္နော=အရိုအသေ ပြုမှုနှင့် ထိုက်တန်အောင် ကျင့်တော်မူပါပေ၏။

စတ္တာရိ=(သ္မုဖိုလ် သ္မုမင် တွဲဖက်ထားတုန်) လေးပါးကုန်သော၊ ယဒိဒံ (ယာနိ ဣမာနိ) ပုရိသယုဂါနိ=အကြင် ယောက်ျားမြတ်အစုံတို့သည်၊ အဋ္ဌ= (တွဲဖက်မထား တသီးတခြားစီအားဖြင့်) ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ယဒိဒံ (ယေ ဣမေ) ပုရိသပုဂ္ဂလာ=အကြင် ယောက်ျားမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကြကုန်၏) ဘဂဝတော=၏၊ ဧသ (ဧသော) သာဝကသံဃော=(တွဲလျက်လေးပါး၊ ခွဲထား ရှစ်ဖော်) ဤတပည့်အရိယာ သံဃာတော်သည်၊ အာဟုနေယျော=လေးစား ကြည်ဖြူ အဝေးမှပင် ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော် မူထိုက်ပါပေ၏၊ [တိကစာပိုဒ် (၇၁) ဥပေါသထသုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၄၆၉)လည်းကြည့်] ပါဟုနေယျော=ဝေးနယ်

ရပ်ခြား၊ ဧည့်သည်များဖို့ သီးခြားစီမံထားအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုပင် ပေးလှူခြင်း ခံယူခြင်းငှာ သင့်လျော်ပါပေ၏။

ဒက္ခိဏေယျော=တမလွန်ဘဝအကျိုးကို မျှော်ကိုးယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူတော်မူထိုက်ပါပေ၏။ အဉ္ဇလိကရဏီယော=လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးသမှု ပြုထိုက်ပါပေ၏။ လောကဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏။ အနတ္တရံ=မိမိထက် ထူးကဲသာလွန်မြင့်မြတ်သောသူ မရှိသော၊ ဝါ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ မျိုးစေ့စု၏။ ကြီးထုမြင့်မား၊ ဖွံ့ထွားပေါက်ရောက်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းအတူ ဖြစ်တော်မူပါပေ၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (သံဃေ=၌၊ အဝေစ္စပသာဒေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏) အဝိသုဒ္ဓဿ=သော၊ စိတ္တဿ။ပ။ ပရိယောဒပနာယ=ငှာ၊ အဿ=သည်၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အာဘိစေတသိကော=သော၊ အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော=ကို၊ ဝါ=သည်၊ (သံဃေအဝေစ္စပုသာဒ တည်းဟူသော ဤဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတရားသည်) အဓိဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ပုန စပရံ=ကား၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ အခဏ္ဍေဟိ=အကျိုးအပြတ်မရှိကုန်သော၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို တိကစာပိုဒ်(၇၁)ကြည့်] အစ္စန္ဒေဟိ=အပေါက်မရှိကုန်သော၊ အသဗလေဟိ=အကွက်အကျားမရှိကုန်သော၊ အကမ္မာသေဟိ=အပြောက်အစက်မရှိကုန်သော၊ ဘုဇိဿဟိ=တဏှာ၏ကျွန်၊ တာဝန်မစပ်၊ လွတ်လပ်သူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဝိညျပ္ပသတ္တေဟိ=ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော၊ အပရာမဋ္ဌေဟိ=တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ် မဆွဲကိုင်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သီလဝိပတ္တိအပြစ်ဖြင့် မည်သူကမျှ မစွပ်စွဲ မသုံးသပ်အပ်ကုန်သော၊ သမာဓိသံဝတ္တနိကေဟိ=(ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော)သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ အရိယကန္တေဟိ=အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ သီလေဟိ=မဂ်ဖိုလ်သီလတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

အဝိသုဒ္ဓဿ=သော၊ စိတ္တဿ။ပ။ ပရိယောဒပနာယ=ငှာ၊ အဿ=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ အာဘိစေတသိကော=သော၊ အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော=ကို၊ ဝါ=သည်၊ (အခဏ္ဍတာ အစရှိသော ဝုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော သီလတည်းဟူသော ဤဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတရားသည်) အဓိဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏။ စတုန္နံ=ကုန်သော၊ အာဘိစေတသိကာနံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရနံ=ဤမျက်မှောက်ဘဝ အတ္တဘော၌ ချမ်းသာစွာနေထိုင်ရကြောင်း တရားတို့ကို။ပ။အကသိရလာဘိ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သမ္မောဓိပရာယဏော=သည်၊ အသ္မိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဗျာကရေယျ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသူတော်ကောင်းသည်။ နိရယေသု=ငရဲတို့၌၊ ဘယံ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးကို၊ ဒိသွာ=မြင်၍၊ ဝါ=ရှုဆင်ခြင်၍၊ ပါပါနိ=မကောင်းမှုတို့ကို၊ ပရိဝဇ္ဇယေ=ရှောင်ကြဉ်ရမည်။ အရိယဓမ္မံ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ငါးပါးသီလတရားကို၊ သမာဒါယ=ကောင်းစွာခံယူ၍၊ ပါပါနိ=မကောင်းမှုတို့ကို) ပရိဝဇ္ဇယေ=မည်။ ပရက္ကမေ=သတ်ဖြတ်မှုလုံ့လပယောဂသည်။ ဝိဇ္ဇမာနေ=ထင်ရှားရှိလျက်၊ ပါဏဘူတာနိ=သတ္တဝါဖြစ်သူမှန်သမျှတို့ကို၊ န ဟိသေ=မညှင်းဆဲ မသတ်ဖြတ်ရ၊ ဇာနံ (ဇာနန္ဒော)=မဟုတ်မှန်းသိနေပါလျက်၊ မုသာစ=ချွတ်ယွင်းသော စကားကိုလည်း၊ န ဘဏေ=မပြောဆိုရ၊ ဝါ=မပြောဆိုသင့်၊ အဒိန္နံ=ပိုင်ရှင်ကမပေးအပ်သော သူတပါးပစ္စည်းဥစ္စာကို န ပရာမသေ=မဆွဲကိုင်မခိုးယူရ၊ သေဟိ=မိမိ ပိုင်ဆိုင်ကုန်သော၊ ဒါရေဟိ=မယားတို့ဖြင့်၊ သန္တုဋ္ဌော= ရောင့်ရဲကျေနပ်သူသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပရဒါရဉ္စ=သူတပါးမယားကိုလည်း၊ အာရမေ=ဝေးစွာရှောင်ရှားရမည်။

တနည်း - "ပရဒါရဉ္စ=သူတပါးမယားမှလည်း၊ အာရမေ=ဝေးစွာမွေ့လျော်ရမည်။ ဝါ=ဝေးစွာရှောင်ရှားရမည်" ဟုသော်လည်း ပရဒါရံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို အပါဒါန်အနက်ဟောကြား သီ၊ သျာမု၌ "နာရမေ" ဟု ရှိ၏။ ပရဒါရဉ္စ=သူတပါးမယားကိုလည်း၊ န အာရမေ=မပျော်ပါးရ၊ ဝါ=မပျော်ပါးထိုက်၊ ဝါ=မပျော်ပါးကောင်း" ဟု အနက်ဆို။ ဂါထာတို့၌ ပရိဝဇ္ဇယေ စသောကြိယာတို့မှ ဧယျဝိဘတ်ကို "ရှောင်ကြဉ်ရမည်။ ဝါ=ရှောင်ကြဉ်သင့် ရှောင်ကြဉ်ထိုက်၏" စသည်ဖြင့် အာဏတ္တိအနက်နှင့် အရဟအနက်ဟော ကြံထားသည်။

ဇန္တု=ပညာရှိသူတော်ကောင်းသည်။ စိတ္တမောဟနိ=စိတ်ကို တွေဝေစေတတ်သော၊ မေရယံ=အရက်လေးမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဝါရဏိ=သေရည်ငါးမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ န ပိဝေ=မသောက်ရ၊ ဝါ=မသောက်ထိုက် မသောက်ကောင်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရေယျ=အထပ်ထပ် အောက်မေ့ထိုက်၏။ ဓမ္မံ စ=ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားကိုလည်း၊ အနုဝိတက္ကယေ=အထပ်ထပ် အလီလီ ကြံစည် အောက်မေ့ထိုက်၏။ အဗျာပဇ္ဇံ=ဆင်းရဲဒုက္ခမရှိသော၊ ဟိတံ=အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်နိုင်သော၊ စိတ္တံ=မေတ္တာအစရှိသော ဗြဟ္မဝိဟာရနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကို၊ ဒေဝလောကာယ= နတ်ဗြဟ္မာလောကအကျိုးငှာ၊ ဘာဝယေ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏။

ပုညတ္ထဿ=ကောင်းမှုဟူသော အကျိုးစီးပွားရှိ၍၊ ဝါ=ကောင်းမှုကုသိုလ်ဖြင့် အလိုရှိ၍၊ ဇိဂိသတော=ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို ရှာမှီးသောသူသည်။ ဒေယျဓမ္မေ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုသည်။ ဥပဋ္ဌိတေ=မိမိလက်ဝယ် တည်ရှိနေလသော်၊ သန္တေသု=သူတော်ကောင်းတို့၌၊ (သူတော်ကောင်းဖြစ်သော ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် ဘုရားတပည့်တော်တို့၌) ပဌမံ=ရှေးဦးစွာ၊ ဒိန္နာ=ပေးလှူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ=စင်

ကြယ်အောင်သုတ်သင်အပ်သော၊ ဒက္ခိဏာ=ဒါနစေတနာသည်၊ ဝိပုလာ=အကျိုး
တရားအားဖြင့် ပြန်ပွား များပြားသည်၊ ဝါ=ပြန်ပွားများပြားသော အကျိုးရှိသည်၊
ဟောတိ=၏။

သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ (အဟံ=ငါသည်) ဟဝေ=စင်စစ်ကေန အမှန်
အားဖြင့်၊ သန္တော=ငြိမ်သက် တည်ကြည်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍ ပဝက္ခာမိ=
(သူတော်ကောင်းသဘာဝကို) ဟောပြပေအံ့၊ [သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ဒုတိယာ ဗဟု
ဝုစိဝိဘတ်၌ "သန္တော" ဟုသာရှိ၍ သန္တောဟုမရှိ၊ ထို့ကြောင့် "သန္တော=သူတော်
ကောင်းတို့ကို" ဟု အနက်မပြန်ဆိုတော့ပေ] မေ=ငါ၏ (ဝစနံ=စကားကို)
သုဏောဟံ=နာယူလော၊ ထူတိ=ဤသို့ ဤပုံ အမျိုးမျိုးကုန်သော၊ ကဏှာသု
=မည်းနက်ကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=နွားမတို့၌သော်လည်းကောင်း၊ သေတာသု=
ဖြူကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=နွားမတို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ရောဟိဏီသု=နီကုန်
သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဟရီသု=ရွှေဝါရောင် အဆင်းရှိကုန်သော၊
ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း၊ [ဤဂါထာများသည် တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၈)
ဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ်၌ ပါခဲ့ပြီးဖြစ်၏] ကမ္မာသာသု=ပြောက်ကျားသော အဆင်းရှိ
ကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း၊ သရူပါသု=မိမိ၏သားငယ်နှင့်တူသော
အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း၊ ပါရေဝတာသု=ခိုပြာရောင်
အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဂေါသု ဝါ=လည်းကောင်း။

ယာသု ကာသုစိ=အမှတ်မရှိ တမျိုးမျိုးကုန်သော၊ ဧတာသု=ထိုနွားမ
တို့၌၊ ဒန္တော=လိမ္မာယဉ်ကျေးသော၊ ဓောရယော=ဝန်ကို ဆောင်နိုင်သော၊ ဗလ
သမ္ပန္နော=ခွန်အားနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ကလျာဏဝေဓိက္ခမော=ကောင်းမွန်ဖြောင့်မတ်
သော အရှိန်အဟုန်ဖြင့် သွားတတ်သော၊ [ဇေ=အရှိန်အဟုန်ဖြင့် + နိက္ခမ=သွား
တတ်သော] ပုဂံဝေါ=ဥသဘန္တားလားသည်၊ ဇာယတိ=ဖြစ်ထွန်းပေါက်ဖွားလာအံ့၊
တမေဝ=ထိုဥသဘန္တားလားကိုသာလျှင်၊ ဘာရေ=ဆောင်ရွက်သယ်ပိုးအပ်သော
ဝန်၌၊ ယုဉ္ဇန္တိ=ပူးတွဲ ယှဉ်စပ် တပ်ထားကြကုန်၏၊ အဿ=ထိုဥသဘန္တားလား၏၊
ဝဏ္ဏံ=အသွေးအရောင်ကို၊ န ပရိက္ခရေ=မစူးစမ်း မစစ်ဆေးကြတော့ကုန်။

ဝေမေဝံ=ဤအတူပင်၊ မနုဿေသု=လူတို့၌၊ ယသ္မိံ ကိသ္မိဉ္ဇ=တဦးဦး
သော၊ ဇာတိယေ=အမျိုး၌၊ ခတ္တိယေ=မင်းမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏေ
=ပုဏ္ဏားမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝေဿေ=ကုန်သည် လယ်လုပ် လူတန်းစားမျိုး
၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏာလ+ပုက္ကသေ=ဒွန်းစဏ္ဍား+ပန်းမှိုက်သွန် မစင်
ကြီးသမားဖြစ်သော၊ သုဒ္ဓေ=လူဆင်းရဲမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ယာသု ကာသုစိ
=တဦးဦးကုန်သော၊ ဧတာသု=ဤအမျိုးတို့၌၊ ဒန္တော=ယဉ်ကျေးသော၊ သုဗ္ဗ
တော=ကောင်းသောအကျင့်ရှိသော၊ ဓမ္မဋ္ဌော=တရား၌တည်သော၊ သီလသမ္ပန္နော
=သီလနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သစ္စဝါဒီ=မှန်ကန်သောစကားကိုသာ ပြောလေ့ရှိသော၊

ဟိရိမနော=မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ခြင်းသဘောနှင့် ယှဉ်တွဲသောစိတ်ရှိသော၊ ပဟိန ဇာတိမရဏော=ပယ်အပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသေခြင်းရှိသော၊ ဝါ= ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သေခြင်းတရားကို ပယ်ရှားပြီးသော။

ဗြဟ္မစရိယဿ=မြတ်သောအရိယမဂ်အကျင့်၏၊ ကေဝလီ=အားလုံး ပြည့်စုံသည်အဖြစ်ရှိသော၊ ဝါ=အားလုံးအပြည့်အစုံ ကျင့်သုံးပြီးသော၊ ပန္နဘာရော =စွန့်ချပစ်ပယ်အပ်ပြီးသော ခန္ဓာစသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိသော၊ ဝိသံယုတ္တော= ယောဂလေးပါးတို့နှင့် မယှဉ်မတွဲ ကွဲကွာပြီးသော၊ ကတကိစ္စော=မဂ်လေးပါး တို့ဖြင့် အသီးအသီးပြုအပ်ပြီးသော(၁၆)ပါးသောလုပ်ငန်းကိစ္စရှိသော၊ အနာသဝေါ =ကိလေသာအာသဝမရှိသော၊ သဗ္ဗ ဓမ္မာနံ=အားလုံးသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တရားတို့၏၊ ပါရဂူ=အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်သော(အဘိညာအစထား ခြောက်ပါးပြီးမြောက် အဆုံးသို့ရောက်သော) အနုပါဒါယ=တစုံတခုသော သင်္ခတ တရားကို ငါ, ငါ့ဥစ္စာဟု မစွဲလမ်း မဖမ်းယူမှု၍၊ နိဗ္ဗုတော=ကိလေသာဟု အပူမသန်း အေးချမ်းပြီးသော၊ (ဒီဏာသဝေါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဇာယတိ= ဖြစ်ထွန်းပေါက်ဖွား၏။

ဝိရဇေ=ကင်းရှင်းသော ရာဂစသောမြူရှိသော၊ တသ္မိံ စ ခေတ္တေ= ထိုလယ်ယာမြေကောင်းပမာ, ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၌သာလျှင်၊ ဒက္ခိဏာ=ဒါနကုသိုလ် မျိုးစေ့သည်၊ ဝိပုလာ=အကျိုးတရားအားဖြင့် စည်ပင်ဖွံ့ထွားကြီးမားသည်၊ ဟောတိ =၏၊ အဝိဇာနန္တာ=မသိနားမလည်ကြကုန်သော၊ (ဒါနမျိုးစေ့၏ စည်ပင်ရာ လယ်ယာမြေကောင်းကို မသိကြကုန်သော)၊ ဒုဗ္ဗေဓာ=ပညာမရှိကုန်သော၊ အဿု တာဝိနော=လယ်ယာမြေကောင်းအဆုံးအဖြတ်ကို မကြားဖူးကြကုန်သော၊ ဗာလာ စ=လူဖျင်းလူအတိုသည်ကား၊ ဗဟိဒ္ဓါ=မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်မှ အပြင် အပ၌၊ ဒါနာနိ=လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့ကို၊ ဒေန္တိ=ပေးလှူကြကုန်၏၊ သန္ဓေ=ဘုရားအစ ရှိသော သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ န ဥပါသရေ=မဆည်းကပ်ကြကုန်။

ယေ စ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ကား၊ သပ္ပညေ=ပညာနှင့်တကွဖြစ်ကုန် သော၊ ဓီရသမ္ပတေ=ပညာရှိတို့ ချီးကျူးသမှု အသိအမှတ်ပြုအပ်ကုန်သော၊ သန္ဓေ=တို့ကို၊ ဥပါသန္တိ=ဆည်းကပ်ကြကုန်၏၊ နေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သဒ္ဓါ စ=သဒ္ဓါတရားသည်လည်း၊ သုဂတေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ မူလဇာတာ=ဖြစ်ပွားသော အမြစ်ရှိ၏၊ ပတိဋ္ဌိတာ=စွဲမြဲတည်တံ့၏၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဒေဝလောကဋ္ဌ =နတ်ပြည်သို့လည်း၊ ယန္တိ=ရောက်ကြကုန်၏၊ ဝါ=သို့မဟုတ်၊ ဣဓ=ဤလူပြည်၌၊ ကုလေ=မင်း, ပုဏ္ဏား, ကုန်သည်လယ်သမားမျိုး၌၊ ဇာယရေ=ဖြစ်ကြကုန်၏၊ တေ ပဏ္ဍိတာ=ထိုပညာရှိတို့သည်၊ (ပူရေတွာ=သီလ, သမာဓိ, ပညာဂုဏ်တို့ကို ပြည့်စုံစေကြပြီး၍) အနုပုဗ္ဗေန=အစဉ်အားဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန်သို့၊ အဓိဂစ္ဆန္တိ= ရောက်ကြကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)နဝမံ။

၁၀-ဂဝေသီသုတ်

၁၈၀။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဟတာ=အရေအတွက်အားဖြင့် များစွာသော၊ ဝါ=(အပို့စွတာ အစရှိသော)ဂုဏ်အားဖြင့် မြင့်မြတ်သော၊ ဘိက္ခုသံဃေန=ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ကောသလေသု=ကောသလဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=ကောသလတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ စာရိကံ=ခရီးရှည်လျား ကြွသွားတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=ခရီးရှည်လျားကြွသွားတော်မူခြင်းဖြင့်၊ စရတိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပနော=အမွန်ရှည်သောခရီးကို ကြွသွားတော်မူသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) အညတရသ္မိံ =တခုသော၊ ပဒေသေ=အရပ်၌၊ မဟန္တံ=ကြီးစွာသော၊ သာလဝနံ=အင်ကြင်းတောကို၊ အဒ္ဓသာ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသ္မာန=မြင်တော်မူပြီး၍၊ မဂ္ဂါ=လမ်းမှ၊ ဩက္ကမ္မ=ဖဲခွာ ရှောင်လွှဲ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ တံ သာလဝနံ=ထိုအင်ကြင်းတောသည်၊ (အတ္ထိံ=ရှိ၏) တေန=ထိုအင်ကြင်းတောရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်သို့၊ ဥပသကံမိ=ကြွသွားတော်မူ၏၊ ဝါ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဥပသကံမိတွာ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ တံ သာလဝနံ=ထိုအင်ကြင်းတောသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ=ဝင်တော်မူပြီး၍၊ အညတရသ္မိံ=သော၊ ပဒေသေ=၌၊ သိတံ=ပြုံးခြင်းကို၊ ပါတွာကာသိ=အထင်အရှား ပြုတော်မူပြီ။

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာမှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိံ=အဘယ်သို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သိတဿ=ပြုံးခြင်းကို၊ ပါတုကမ္မာယ=အထင်အရှား ပြုခြင်းငှာ၊ ဟေတု=အကြောင်း သည်၊ ကောနုခေါ်=အဘယ်လေနည်း၊ ပစ္စယော=အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ကော(နုခေါ်)=အဘယ်လေနည်း၊ တထာဂတာ= မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ အကာရဏေန=အကြောင်းမဲ့အားဖြင့်၊ ဝါ=အကြောင်းမရှိသော ပြုံးခြင်းဖြင့်၊ သိတံ=ပြုံးခြင်းကို၊ န ပါတုကရောန္တိ=အထင်အရှား ပြုတော်မမူကြကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ) အထ ခေါ်=စဉ်းစားပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိံ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားသနည်းဟူမူ)ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတော=၏၊ သိတဿ=ကို။ပ။ န ပါတုကရောန္တိ=ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာကား၊ [တနည်း-အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] ဣမသ္မိံ ပဒေသေ=ဤအရပ်၌၊ ဣဒ္ဓဗ္ဗေဝ=ပြည့်စုံသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဖိတဉ္စ=အလွန်အမင်း ပြည့်စုံကုံလုံ

ကြွယ်ဝသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဗဟုဇနံ=များသောလူရှိသော၊ အာကိဏ္ဏမနုဿံ
 =ရောပြွမ်းသောလူရှိသော [ပခုံးချင်းစပ်၊ ပွတ်ခတ်သွားလာ၊ များစွာရောနှော၊
 စည်ကားသောလူရှိသော။ အာကိဏ္ဏမနုဿာတိ အံသကုဋေန အံသကုဋံ
 ပဟရိတွာ ဝိယ ဝိစရန္တေဟိ မနုဿေဟိ အာကိဏ္ဏာ။ သီလက္ခန္ဓံအဋ္ဌကထာ။
 ၃၂၁] နဂရံ=မြို့သည်၊ အဟောသိ=ရှိခဲ့ဖူးပြီ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အရဟံ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာ
 သမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စေတင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်
 ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ ကဿပေါ=ကဿပမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ
 =မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံ နဂရံ=ထိုမြို့ကို၊ ဥပနိဿာယ=မှီ၍၊ ဝိဟာသိ=သီတင်း
 သုံးနေတော်မူပြီ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ အရဟတော=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်
 သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ=အမှားမပါ.....မူသော၊ ကဿပဿ=ကဿပ
 မည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂဝေသိနာမ=ဂဝေသိမည်သော၊
 ဥပါသကော=သီတင်းသည် ဒါယကာသည်၊ သီလေသု=ငါးပါးသီလတို့၌၊
 အပရိပူရကာရီ=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှု မပြုရသေးသည်၊ အဟောသိ=
 ဖြစ်ပြီ။

အာနန္ဒ=နွာ၊ ဂဝေသိနာ=ဂဝေသိမည်သော၊ ဥပါသကောန=သီတင်းသည်
 ဒါယကာသည်၊ ပဋိဒေသိတာနိ=ဥပါသကာ၏အဖြစ်ကို လျှောက်ထားစေအပ်
 ကုန်သော၊ သမာဒပိတာနိ=သရဏဂုဓ်တို့၌ ကောင်းစွာ နာယူတည်မြဲစေအပ်ကုန်
 သော၊ ပဉ္စမတ္တာနိ=ငါးလီအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဥပါသကသတာနိ=သီတင်း
 သည် အရာတို့သည်၊ [တနည်း-ပဉ္စမတ္တာနိ ဥပါသကသတာနိ=သီတင်းသည်
 ငါးရာတို့သည်] သီလေသု=ငါးပါးသီလတို့၌၊ အပရိပူရကာရီနော=အပြည့်အစုံ
 ဖြည့်ကျင့်မှုကို မပြုရသေးကုန်သည်၊ အဟောသံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ အထ
 ခေါ=၌၊ ဂဝေသိဿ=ဂဝေသိမည်သော၊ ဥပါသကဿ=သီတင်းသည်မှာ၊ ဧတံ=
 ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ စဉ်းစား
 မိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

အဟံ=ငါသည်၊ ပဉ္စန္ဒံ=ငါးလီကုန်သော၊ ဣမေသံ ဥပါသကသတာနံ=
 ဤသီတင်းသည်အရာတို့၏၊ ဝါ=တို့အား၊ ဗဟုပကာရော=များသောကျေးဇူးရှိသူ
 ပေတည်း၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမော=ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ပေတည်း၊ သမာဒပေတာ=သရဏဂုဓ်
 တို့၌ ကောင်းစွာ ခံယူတည်မြဲစေသူပေတည်း၊ [တနည်း-“အဟံ=ငါသည်၊
 ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဥပါသကသတာနံ=ဤသီတင်းသည်ငါးရာတို့၏၊ ဝါ=တို့အား၊
 ဗဟုပကာရော=တည်း၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဥပါသကသတာနံ=တို့၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမော=
 တည်း၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဥပါသကသတာနံ=တို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမာဒပေတာ=
 တည်း။” ဤသို့လည်း ရှေးပုဂံများကိုလိုက်၍ အနက်ပေးနိုင်၏။]

အဟဉ္ဇ=ငါသည်လည်း၊ သီလေသု=တို့၌၊ အပရိပူရကာရီ=သေးသည်၊ အမှီ=ဖြစ်၏။ ဣမာနိ စ ပဉ္စဥပါသကသတာနိ=ဤသီတင်းသည်ငါးရာတို့သည်လည်း၊ သီလေသု=တို့၌၊ အပရိပူရကာရီနော=သေးကုန်သည်။ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) ဣစ္စေတံ(ဣတိ ဧတံ ကာရဏံ) ဤအကြောင်းသည်။ (ဤငါးပါးသီလတို့၌ အပြည့်အစုံ မဖြည့်ကျင့်ရသေးခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) သမသမံ=အားလုံးညီမျှ ထပ်တူကျနေ၏။ (မယံ=ငါ၏) ကိဉ္စိ=စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ အတိရေကံ=(ထိုဥပါသကာငါးရာတို့ထက်) သာလွန်ထူးကဲသော အကြောင်းဂုဏ်သည်။ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဟန္တ=ယခု၊ ဝါ=ကိုင်း၊ အဟံ=ငါသည်။ အတိရေကာယ=သူတို့ထက် သာလွန်ထူးကဲသော အကြောင်းဂုဏ်အလို့ငှာ၊ (ပဋိပဇ္ဇာမိ=ဖြည့်ကျင့်ပေအံ့) ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်။ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။)

အာနန္ဒ=နွှာ၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဂဝေသီ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဥပါသကော=သည်။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ တာနိ ပဉ္စဥပါသကသတာနိ=ထိုသီတင်းသည် ငါးရာတို့သည်။ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွား၏။ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ တာနိ ပဉ္စဥပါသကသတာနိ=တို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ။ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) အာယသ္မန္တော=အရှင်တို့၊ ဝါ=ဓမ္မမိတ်ဆွေတို့၊ (တုမှေ=အသင်တို့သည်) အဇ္ဇတဂ္ဂေ=ယနေ့ကို အစပြု၍၊ [တနည်း-အဇ္ဇတံ=ယနေ့ကို၊ အဂ္ဂေ=အဦးအစ ပဌမကို၊ ကတွာ=ပြု၍] မံ=အကျွန်ုပ်ကို၊ သီလေသု=ငါးပါးသီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရီ=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုသောသူဟူ၍၊ ဓာရေထ=မှတ်သားကြပါကုန်လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ။)

အာနန္ဒ=နွှာ၊ အထ ခေါ=၌၊ တေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဥပါသကသတာနံ=ထိုသီတင်းသည်ငါးရာတို့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်။ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။ (ကိန္တိ=သည်၊ အဟောသိ=ဟူမူ) အယျော ဂဝေသီ=အရှင်ဂဝေသီသည်။ အမှာကံ=ငါတို့အား၊ ဗဟူပကာရော=များသောကျေးဇူးရှိသူပေတည်း။ (အမှာကံ=ငါတို့၏) ပုဗ္ဗင်္ဂမော=ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ပေတည်း။ (အမှာကံ=ငါတို့ကို၊ ဝါ=ငါတို့၏) သမာဒပေတာ=သရဏဂုံတို့၌ ခံယူတည်မြဲစေသူပေတည်း။ ဝါ=သရဏဂုံတို့၌ ဆောက်တည်ခိုင်းသောသူပေတည်း။ အယျော ဟိ ဂဝေသီ=အရှင်ဂဝေသီသည်ပင်။ သီလေသု=တို့၌၊ ပရိပူရကာရီ=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုသူသည်။ ဘဝိဿတိ နာမ=ဖြစ်နိုင်ပေသေး၏။ မယံ ပန=ငါတို့လို လူစားများသည်ကား၊ ကိမင်္ဂံ (ကိ အင်္ဂံ)=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (ပရိပူရကာရီနော=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုသူတို့သည်) န (ဘဝိဿာမ)=မဖြစ်နိုင်ကြကုန်အံ့နည်း။ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်။ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ) [အဋ္ဌကထာ၌ "ကိမင်္ဂံ ပန န မယံ" ဟု ပဋိသေနေနှင့်တကွ ပါဠိရှိ၏။]

အာနန္ဒန္တန္ဒာ၊ အထ ခေါင်း၌၊ တာန် ပဉ္စဥပါသကသတာနိတို့သည်၊
 ယေနအကြင်အရပ်၌၊ ဂဝေသီသော၊ ဥပါသကောသည်၊ (အတ္ထိ၏)
 တေန၌၊ ဥပသကံမိသုသွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသကံမိတွာသွားကြပြီး၍၊ ဂဝေသီ
 မည်သော၊ ဥပါသကံကို၊ ဧတံဤစကားကို၊ အဝေါစုံပြောကြကုန်ပြီ၊
 (ကိန္တိသို့၊ အဝေါစုံဟူမူ) အယျော ဂဝေသီအရှင်ဂဝေသီသည်၊ အဇ္ဇတရော၍၊
 ဣမာနိပိ ပဉ္စဥပါသကသတာနိတို့ဥပါသကာ ငါးရာတို့ကိုလည်း၊ သီလေသု
 တို့၌၊ ပရိပူရကာရိနောပြုသူတို့ဟူ၍၊ ဓာရေတုအသိအမှတ်ပြုပါလော၊ ဣတိ
 ဤသို့၊ (အဝေါစုံပြောကြကုန်ပြီ)။ပ။ဣမာနိပိ ပဉ္စ ဥပါသကသတာနိတို့သည်
 လည်း၊ သီလေသုတို့၌၊ ပရိပူရကာရိနောပြုသူတို့သည်၊ (ဟောန္တိဖြစ်ကုန်၏)
 ဣဇ္ဇေတံ(ဣတိ ဧတံ ကာရဏံ)ဤအကြောင်းသည်၊ (ဤငါးပါးသီလတို့၌
 အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုဖြုခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်)သမသမံ၏။ပ။

ဗြဟ္မစာရိဗြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သူဟူ၍၊ အာရာစာရိမေထုနမှ
 ဝေးစွာကျင့်သူဟူ၍၊ မေထုနာမေထုနဖြစ်သော၊ ဝါရာဂထလာ၊ ညီညာတူမျှ၊
 အမိအမတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဂါမဓမ္မာရွာသူရွာသားတို့၏အကျင့်မှ၊ ဝိရတံ
 ရှောင်ကြဉ်သူဟူ၍၊ ဓာရေထအသိအမှတ်ပြုကြပါကုန်လော၊ ဣတိသို့၊
 (အဝေါစုံပြောဆိုပြီ)။ပ။ အယျော ဟိ ဂဝေသီသည်ပင်၊ ဗြဟ္မစာရိကျင့်သူ
 သည်၊ အာရာစာရိသူသည်၊ မေထုနာသော၊ ဂါမဓမ္မာမှ၊ ဝိရတောရှောင်
 ကြဉ်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ နာမသေး၏၊ မယံပနကား၊ ကိမံဂံကြောင့်၊
 (ဗြဟ္မစာရိနောဗြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သူတို့သည်) န ဘဝိဿာမမဖြစ်နိုင်
 ကြကုန်အံ့နည်း၊ (ဘဝိဿာမ ဧဝဖြစ်နိုင်ကြကုန်မည်သာတည်း)ဣတိဤသို့
 စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိပြီ)။ပ။

ဣမာနိပိ ပဉ္စဥပါသကသတာနိတို့ကိုလည်း၊ ဗြဟ္မစာရိနောသူတို့
 ဟူ၍၊ အာရာစာရိနောသူတို့ဟူ၍၊ မေထုနာသော၊ ဂါမဓမ္မာမှ၊ ဝိရတာ
 ရှောင်ကြဉ်သူတို့ဟူ၍၊ ဓာရေတုလော၊ ဣတိသို့၊ (အဝေါစုံပြီ)။ပ။ပရိပူရ
 ကာရိနောသူတို့သည်၊ (ဟောန္တိကုန်၏)အဟန္တုငါသည်လည်း၊ ဗြဟ္မစာရိ
 သူသည်၊ အာရာစာရိသူသည်၊ မေထုနာသော၊ ဂါမဓမ္မာမှ၊ ဝိရတော
 ရှောင်ကြဉ်သူသည်၊ အမိဖြစ်၏၊ဣမာနိပိ ပဉ္စဥပါသကသတာနိတို့သည်လည်း၊
 ဗြဟ္မစာရိနောသူတို့သည်။ပ။ ဂါမဓမ္မာမှ၊ ဝိရတာသူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)
 ဣဇ္ဇေတံ(ဣတိ ဧတံ ကာရဏံ)=(အပြည့်အစုံ သီလဖြည့်ကျင့်ခြင်းစသော)
 ဤအကြောင်းသည်၊ သမသမံ၏။ပ။ ဧကဘတ္တိကံတထပ်တည်းသော
 နံနက်စာ ထမင်းရှိသူဟူ၍၊ ဝါနေမွန်းမလွဲမီအတွင်း နံနက်စာ ထမင်းတထပ်သာ
 စားသောသူဟူ၍၊ ရတ္တုပရတံညဉ့်စားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သူဟူ၍၊ [ရတ္တိ+
 ဥပရတ] ဝိကာလဘောနောနေမွန်းလွဲချိန်၌ စားခြင်းမှ၊ (နေမဝင်မီအတွင်း

နေမွန်းလွဲချိန်၌ ယာဝကာလိက ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းမှ) ဝိရတံ=ရှောင်ကြဉ်သူဟူ၍၊ ဓာရေထ=လော၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။

အယျော ဟိ ဂဝေသီ=ပင်၊ ဧကဘတ္တိကော=ရှိသူသည်၊ ရတ္တုပရတော=သူသည်၊ ဝိကာလဘောဇနာ=မှ၊ ဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သူသည်၊ ဘဝိဿတိနာမ=သေး၏၊ မယံ ပန=ကား၊ ကိမ်ဂံ=ကြောင့်၊ (ဧကဘတ္တိကော=ရှိသူတို့သည်၊ ရတ္တုပရတာ=သူတို့သည်၊ ဝိကာလဘောဇနာ=မှ၊ ဝိရတာ=သူတို့သည်) န ဘဝိဿာမ=နည်း၊ (ဘဝိဿာမ ဧဝ=သာတည်း)ဣတိ=သည်၊ (အဟောသိ)။ပ။ ဧကဘတ္တိကော=ရှိသူတို့ဟူ၍။ပ။ ဝိရတော=သူတို့ဟူ၍၊ ဓာရေတု=လော၊ ဣတိ(အဝေါစံ)။ပ။ ဂါမဓမ္မာ=မှ၊ ဝိရတာ=သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)အဟန္တ=လည်း၊ ဧကဘတ္တိကော=သူသည်။ပ။ဝိကာလဘောဇနာ=မှ၊ ဝိရတော=သူသည်၊ အမ္ပိ=ဖြစ်၏။ပ။ဝိရတာ=သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)ဣစ္စေတံ=ဤအကြောင်းအရာအားလုံးသည်၊ သမသမံ=၏။ပ။

ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အရဟံ=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ ကဿပေါ=သော၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)တေန=၌၊ ဥပသင်္ကမိ=၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ =၍၊ အရဟန္တံ= ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ=သော၊ ကဿပံ=သော၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရားအဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကော=အထံတော်၌၊ ပဗ္ဗန္တံ=ရှင်သာမဏေအဖြစ်ကို၊ လဘောယျံ=ရလိုပါ၏၊ ဝါ=ရပါရစေ၊ ဥပသမ္ပဒံ =မြင့်မြတ်သောရဟန်းအဖြစ်ကို၊ လဘောယျံ=၏၊ ဝါ=စေ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒန္တံ=နှာ၊ ဂဝေသီ=သော၊ ဥပါသကော=သည်၊ အရဟတော=သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ=သော၊ ကဿပဿ=သော၊ ဘဂဝတော=၏၊ သန္တိကော=၌၊ ပဗ္ဗန္တံ=ကို၊ အလတ္ထံ=ရပြီ၊ ဥပသမ္ပဒံ=ကို၊ အလတ္ထံ=ရပြီ၊ အာနန္ဒန္တံ=နှာ၊ ဂဝေသီ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အစိရူပသမ္ပန္နော ခေါ်=မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ရောက်၍ မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ ဧကော=တပါးတည်းသည်။ပ။ [စာပိုဒ် (၅၆) ဥပဇ္ဈာယသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၃၇)ကြည့်] ဣတိ=သို့၊ အပ္ပညာသိ=သိပြီ၊ အာနန္ဒန္တံ=နှာ၊ ပန=ဤမျှမကသေး၊ ဂဝေသီ=ဂဝေသီမည်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အရဟတံ=တို့တွင်၊ အညတရော စ=တပါးအပါအဝင်သည်လည်း၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။ပ။

အယျော ဟိ ဂဝေသီ=သည်ပင်၊ ကေသမသံ့=ဆံပင်နှင့်မှတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်ကို၊ ဩဟာရေတွာ=ရိတ်ပယ်၍၊ ကာသာယာနိ=ဖန်ရှည်ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ဖန်ရှည်ကို သောက်တတ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ=အဝတ်တို့ကို၊

အတ္ထာဒေတွာ=ဝတ်ရုံ၍၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွာ၍) အနဂါရိယံ
 =ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို
 ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေး မရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့)
 ပဗ္ဗဇိဿတိ နာမ=ဝင်ရောက်နိုင်ပေသေး၏၊ မယံ ပန=ကား၊ ကိမ်ဂံ= အဘယ်
 အကြောင်းကြောင့်၊ (အနဂါရိယံ=သို့၊ န ပဗ္ဗဇိဿာမ=မဝင်ရောက်နိုင်ကုန်အံ့
 နည်း) ဣတိ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။ပ။ ဘန္တေ=
 အရှင်ဘုရား၊ မယံ=တပည့်တော်တို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊
 သန္တိကေ=၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ=ကို၊ လဘောယျာမ=ရလိုပါ၏၊ ဥပသမ္ပဒံ=ကို၊ လဘောယျာမ=
 ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

အာနန္ဒန္တော၊ တာနိ ပဉ္စဥပါသကသတာနိ=တို့သည်။ပ။ သန္တိကေ=၌၊
 ပဗ္ဗဇ္ဇံ=ကို၊ အလဘိသု=ရကြကုန်ပြီ၊ ဥပသမ္ပဒံ=ကို၊ အလဘိသု=ပြီ၊ အာနန္ဒန္တော၊
 အထ ခေါ=၌၊ ဂဝေသိဿ=ဂဝေသိမည်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းမှာ။ပ။ အဟံ
 =ငါသည်၊ အနုတ္တရဿ=သူထက်သာလွန်မြင့်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဣမဿ
 ဝိမုတ္တိသုခဿ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိချမ်းသာကို၊ နိကာမလာဘိ=အလိုရှိတိုင်း
 ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကိစ္ဆလာဘိ=အခက်အခဲမရှိ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ အကသိရ
 လာဘိ=ပြန်ပြောပေါများစွာ ရနိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောမိ=ဖြစ်၏၊ ဣမာနိပိ ပဉ္စ
 ဘိက္ခုသတာနိ=ဤရဟန်းငါးရာတို့သည်လည်း၊ အနုတ္တရဿ=သော၊ ဣမဿ
 ဝိမုတ္တိသုခဿ=ကို၊ နိကာမလာဘိနော=ခြင်းရှိကုန်သည်၊ အကိစ္ဆ လာဘိနော=
 ကုန်သည်၊ အကသိရလာဘိနော=ကုန်သည်၊ အသု=ဖြစ်ပါကုန်မူကား၊ အဟော
 ဝတ=ဪ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ။)

အာနန္ဒန္တော၊ အထ ခေါ=၌၊ တာနိ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ=ထိုရဟန်းငါးရာ
 တို့သည်၊ ဝုပကဋ္ဌာ=ဝတ္ထုကိလေသာ နှစ်ဖြာသောကာမတို့မှ ကိုယ်စိတ်အားဖြင့်
 ကင်းကွာကုန်သည်။ပ။ ပဟိတတ္တာ=ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြကုန်၍)ဝိဟရန္တာ
 နေကြကုန်လသော်၊ နစိရသေဝ=မိသာလျှင်။ပ။ဝိဟရိသု=နေကြကုန်ပြီ။ပ။
 အဗ္ဗညိသု=သိကြကုန်ပြီ၊ အာနန္ဒန္တော၊ ဣတိ=ဤဟောတော်မူခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊
 ဂဝေသိပမုခါနိ=ဂဝေသိ အကြီးအမှူးရှိကုန်သော၊ တာနိ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ
 =ထိုရဟန်းငါးရာတို့သည်၊ ဥတ္တရတ္တရိ=မြင့်သည်ထက် မြင့်သောတရားကို၊
 ပဏိတပဏိတံ=မြတ်သည်ထက် မြတ်သောတရားကို၊ ဝါယမမာနာ=အားထုတ်
 ကြကုန်လသော်၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်လသော်၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ဝိမုတ္တိ=
 ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသောအရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သတ္ထာကံသု=မျှော်မှောက်
 ပြုကြကုန်ပြီ။

အာနန္ဒန္တော၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်(ထိုသို့ ဂဝေသိအမှူးရှိသော ရဟန်း
 ငါးရာတို့ မြင့်မြတ်သည်ထက် မြင့်မြတ်သောတရားကို အားထုတ်ဖြစ်ပွားစေ၍

အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို မျက်မှောက်ပြုကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤ သာသနာတော်၌၊ ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဥတ္တရုတ္တရိ=ကို၊ ပဏိတပဏိတံ=ကို။ပ။ သစ္စိကရိသာမ= မျက်မှောက်ပြုကြကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရမည်) အာနန္ဒ =နွာ၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=မည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက် သုတ်တည်း။

တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ ဥပါသကဝဂ္ဂေါ=ဥပါသကဝဂ်တည်း။

(၁၉) ၄-အရညဝဂ်
၁-အာရညိကသုတ်

၁၈၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ အာရညိကာ=(ခုတင်ဆောက်တည်၍) တော၌ နေခြင်း အလေ့ရှိသောရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=အာရညကင်ခုတင် ဆောက်တည် သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးပါးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ မန္တတ္တာ=ထုံထိုင်းညှပ်ဖျင်း၊ အသိဉာဏ်ကင်းသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ခုတင်ဆောက်တည်ပုံနှင့် ခုတင်၏အကျိုးအာနိသင်ကို မသိ လောက်အောင် ထုံထိုင်းညှပ်ဖျင်း အသိဉာဏ်ကင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်) မောမူဟတ္တာ =အလွန်တွေဝေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာရညိကော=တော၌နေခြင်းအလေ့ရှိသည်၊ ဝါ=အာရညကင်ခုတင်ဆောက်တည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပါပိစ္ဆော=ယုတ်မာ သော လောဘအလိုရမ္မက်ရှိသည်၊ ဣစ္ဆာပကတော=လောဘအလိုရမ္မက်သည် သမ္မာအာဇီဝမှ ကင်းကွာအောင် ပြုအပ်သည်၊ ဝါ=လောဘအလိုရမ္မက် နှိပ်စက် အပ်သည်၊ [အပ=ကင်းကွာအောင်+ကတ=ပြုအပ်သည်၊ အပကတ=နှိပ်စက် အပ်သည်] (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အာရညိကော=တော၌နေခြင်းအလေ့ ရှိသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဥမ္မာဒါ=ရူးသွပ်ခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပါ=စိတ် ပျံလွင့်ခြင်းကြောင့်၊ အာရညိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

(ဣဒံ အာရညကင်္ဂံ နာမ=ဤအာရညကင် ခုတင်မည်သည်ကို၊ ဝါ= ဤတော၌နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ သမာဒါနကုသိုလ် စေတနာမည်သည်ကို) ဗုဒ္ဓေဟိ=မြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာဝ ကေဟိ=မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏိတံ=ချီးမွမ်းအပ်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ အာရညိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပ္ပိစ္ဆတံယေဝ =အလိုနည်းသူ၏ အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ဝါ=လိုချင်မှုလောဘမရှိသူ၏အဖြစ်ကို သာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ သန္တုဋ္ဌိယေဝ=ရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်ခြင်းကိုသာလျှင်၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ သလ္လေခံယေဝ=ကိလေသာတို့ကို ခြစ်ခွာ ပယ်ရှားမှုကိုသာလျှင်၊

နိဿယ=၍၊ ပဝိဝေကံယေဝ=(ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပဓိဝိဝေက ဟူသော သုံးမျိုးသော) ဝိဝေကတရားကိုသာလျှင်၊ ဝါ=ကာယဝိဝေကစသော သုံးမျိုးသော ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းမှုကိုသာလျှင်၊ နိဿယ=၍၊ ဣဒမတ္ထိတံ ယေဝ=ဤကောင်းမြတ်သော ဓုတင်အကျင့်ဖြင့် အလိုရှိသည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ နိဿယ=၍၊ [အတ္ထော ယဿ အတ္ထိတံ အတ္ထိ=အလိုရှိသူ၊ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ အတ္ထိ ဣဒမတ္ထိ=ဤဓုတင်အကျင့်မြတ်ဖြင့် အလိုရှိသူ၊ ဣဒမတ္ထိနော ဘာဝေါ ဣဒမတ္ထိတာ။ ဣကို ဋ္ဌပြု၍ ဣဒမတ္ထိတာဟုလည်း ဖြစ်၏] အာရညိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာရညိကာ=တော၌နေခြင်း အလေ့ရှိသောရဟန်း တို့သည်၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒူ=ငါးဦးကုန်သော၊ ဣမေသံ အာရညိကာနံ=ဤတော ၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့တွင်၊ ဝါ=ဤအာရညကင် ဓုတင်ဆောက်တည် သော ရဟန်းတို့တွင်၊ ယွာယံ (ယော အယံ) အာရညိကော=အကြင်တော၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းသည်၊ ဝါ=အကြင် အာရညကင်ဓုတင်ဆောက် တည်သော ရဟန်းသည်။ပ။ အယံ=ဤအပို့စွတာစသည်ကိုသာ မှီ၍ အာရညိက ဖြစ်သော ရဟန်းသည်၊ ပဉ္စန္ဒူ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ အာရညိကာနံ=ဤအာရညိက ရဟန်းတို့ထက်၊ အဂ္ဂေါ စ=သာလွန်ထူးချွန်သည်လည်းကောင်း၊ သေဋ္ဌောစ= အထူးချီးမွမ်းအပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပါမောက္ခော စ=အကြီးအမှူးသည်လည်း ကောင်း၊ ဥတ္တမော စ=မြင့်မြတ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဝရော စ=လိုလားတောင့်တ ထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုလျှင်ကား၊ ဂဝါ=နွားမှ၊ ခီရံ= နို့ရည်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ=ဖြစ်၏) ခီရမှာ=နို့ရည်မှ၊ ဒမိ=နို့ခမ်းသည်(နိဗ္ဗတ္တံ=ဖြစ်၏) ဒမိမှာ=နို့ခမ်းမှ၊ နဝနိတံ=ဆီဦးသည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ=၏)နဝနိတမှာ=မှ၊ သပိ=ထော ပတ်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တံ)သပိမှာ=မှ၊ သပိမဇ္ဈော=ထောပတ်ဆီကြည်သည်၊ (နိဗ္ဗတ္တော =ဖြစ်၏) တတ္ထ=ထို ခီရစသော ငါးမျိုးတို့တွင်၊ သပိမဇ္ဈော=ကို၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ) =အသာဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ=ဆိုအပ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင် ။ပ။ ပဝရော စ=လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=၏)ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့် တော်မူပြီ)ပဌမံ။

၂-စီဝရသုတ်များ

၁၈၂(စာပိုဒ်)။ ၂-စီဝရသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပံသုကူလိကာ=(ဓုတင် ဆောက်တည်၍) ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ပံသုကူဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ မောမူဟတ္တာ=ကြောင့်၊ ပံသုကူလိကော=ပံသုကူသင်္ကန်းကိုဝတ်ရုံသည်၊ ဟောတိ ။ပ။ ဒုတိယံ။

၁၈၃(စာပိုဒ်)။ ၃-ရုက္ခမူလိကသုတ်။ ။ ရုက္ခမူလိကာ=(ခုတင် ဆောက် တည်၍) သစ်ပင်အောက်၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်။ ဝါ=ရုက္ခမူ ခုတင်ဆောက်တည်သောရဟန်းတို့သည်။ ဣမေ ပဉ္စပ။ ရုက္ခမူလိကော=သစ်ပင် အောက်၌နေသည်။ ဟောတိ။ပ။ တတိယံ။

၁၈၄(စာပိုဒ်)။ ၄-သောသာနိကသုတ်။ ။ သောသာနိကာ=(ခုတင် ဆောက်တည်၍) သုသာန်၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်။ ဝါ=သော သာနိကခုတင်ဆောက်တည်သောရဟန်းတို့သည်။ ဣမေ ပဉ္စပ။ သောသာနိကော =သုသာန်၌ နေသည်။ ဟောတိ။ပ။ စတုတ္ထံ။

၁၈၅(စာပိုဒ်)။ ၅-အဗ္ဘောကာသိကသုတ်။ ။ အဗ္ဘောကာသိကာ=(ခုတင် ဆောက်တည်၍) ဟင်းလင်းပြင် လွင်တီးခေါင်၌နေခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်း တို့သည်။ ဝါ=အဗ္ဘောကာသိက ခုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်။ ဣမေ ပဉ္စပ။ အဗ္ဘောကာသိကော=ဟင်းလင်းပြင် လွင်တီးခေါင်၌နေသည်။ ဟောတိ။ပ။ ပဉ္စမံ။

၁၈၆(စာပိုဒ်)။ ၆-နေသဇ္ဇိကသုတ်။ ။ နေသဇ္ဇိကာ=(ခုတင်ဆောက် တည်ကာ)ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်ဖြင့်သာ နေလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်။ ဝါ= နေသဇ္ဇိကခုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်။ ဣမေ ပဉ္စပ။ [နေသဇ္ဇိက =နိသဇ္ဇာ+ဏိက။ နိသဇ္ဇာ=ထိုင်ခြင်းဖြင့် (အိပ်ခြင်း၊ လျောင်းစက်ခြင်း မပြုဘဲ ထိုင်ခြင်းဖြင့်သာ)+ဏိက=နေလေ့ရှိသောရဟန်း] ဆဋ္ဌံ။

၇-ယထာသန္တတိကစသောသုတ်များ

၁၈၇(စာပိုဒ်)။ ၇-ယထာသန္တတိကသုတ်။ ။ ယထာသန္တတိကာ=ဦးစွာ ပဌမ ခင်းကျင်းညွှန်ကြားချထားအပ်သော အိပ်ရာနေရာကျောင်း၌သာ နေလေ့ ရှိသော ရဟန်းတို့သည်။ ဝါ=ယထာသန္တတိက ခုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်း တို့သည်။ [ကြမ်းပိုးကိုက်သည်၊ နံ့စော်သည်၊ မနေချင်ဘူးဟု မငြင်းပယ်ဘဲ နေရာထိုင်ခင်း စီစဉ်ချထားသောရဟန်းက ညွှန်ပြသော နေရာ၌သာ(ဤနေရာ သည် ထေရ်စဉ် ဝါစဉ်အလျောက် အရှင်ဘုရားအတွက် ကျရောက်သောနေရာ ဖြစ်သည်ဟု ညွှန်ပြအပ်သော နေရာ၌သာ)နေသောရဟန်းတည်း။ ယဒေဝ သန္တတံ ယထာသန္တတံ=အကြင်သို့သော ခင်းအပ် စီစဉ်ညွှန်ပြချထားအပ်သော တခုတည်း အိပ်ရာ နေရာကျောင်း။ ယထာသန္တတေ ဝိဟရိတုံ သီလံ ယေသန္တိ ယထာသန္တ တိကာ] သတ္တမံ။

၁၈၈(စာပိုဒ်)။ ၈-ဧကောသနိကသုတ်။ ။ ဧကောသနိကာ=(နေရာ အမျိုးမျိုး မပြောင်းရွှေ့ဘဲ) တနေရာတည်း၊ တထိုင်တည်း၌သာ စားခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်။ ဝါ=ဧကောသနိက ခုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၁၈၉(စာပိုဒ်)။ ၉-ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကသုတ်။ ။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကာ= ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသည်မှ နောက်၌ ရအပ်သောဆွမ်းကို အတိရိက်ဝိနည်းကံပြု၍ စားခြင်းအလေ့မရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကစုတင် ဆောက် တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ [တော်ပြီဟု ပယ်မြစ်ပြီး (ပဝါရိတ်သင့်ပြီး)သည်မှ နောက်၌ ရလာသောဆွမ်းကို အတိရိက် ဝိနည်းကံပြု၍ စားကောင်းသော်လည်း စုတင်ဆောက်တည်ကာ မစားဘဲနေလေ့ရှိသော ရဟန်းတည်း၊ ခလုသဒ္ဒါသည် “န” သဒ္ဒါကဲ့သို့ ပဋိသေခ အနက်ကို ဟော၏၊ ပစ္ဆာ လဒ္ဒံ ဘတ္တံ ပစ္ဆာဘတ္တံ= နောက်၌ရအပ်သော ဆွမ်း၊ ပစ္ဆာဘတ္တံဿ ဘောဇနံ ပစ္ဆာဘတ္တံ=(ပဝါရိတ် သင့်ပြီးမှ) နောက်၌ရအပ်သောဆွမ်းကို စားခြင်း၊ [ဘောဇနပုဒ် အကျေကြ်] ပစ္ဆာဘတ္တံ သီလံ ယဿာတိ ပစ္ဆာဘတ္တိကော၊ န ပစ္ဆာဘတ္တိကော ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကော] နဝမံ။

၁၉-ပတ္တပိဏ္ဍိကသုတ်

၁၉၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပတ္တပိဏ္ဍိကာ=တခုတည်းသာဖြစ်သော ခွက်ထဲက ဆွမ်း ကို ယူငင်စားသောက်ခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ=ပတ္တပိဏ္ဍိ ကစုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ [ပတ္တေ=တခွက် တည်း၌ (နှစ်ခွက်မထားဘဲ တခွက်တည်းထဲက) ပိဏ္ဍော=ဆွမ်း၊ ပတ္တပိဏ္ဍာဿ ဂဟဏံ ပတ္တပိဏ္ဍော=တခွက်တည်းထဲက ဆွမ်းကို ယူခြင်းစားခြင်း၊ [ဂဟဏပုဒ် ကျေ၏] ပတ္တပိဏ္ဍော သီလံ ယေသန္တိ ပတ္တပိဏ္ဍိကာ။ပ။မောမူဟတ္တာ=ကြောင့်၊ ပတ္တပိဏ္ဍိကော=တခုတည်းသာဖြစ်သော ခွက်ထဲကဆွမ်းကို ယူငင်စားသောက် ခြင်းအလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ (ဣဒံ ပတ္တပိဏ္ဍိကံ နာမ=ဤတခုတည်း သာဖြစ်သော ခွက်ထဲကဆွမ်းကို ယူငင် စားသောက်ခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ သမာဒါန စေတနာမည်သည်ကို၊ ဝါ=ဤပတ္တပိဏ္ဍိကစုတင် မည်သည်ကို) ဗုဒ္ဓေဟိ=လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာဝကေဟိ=လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏိတံ =ပြီ၊ ဣတိ=၍။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပတ္တပိဏ္ဍိကာနံ=ဤတခု တည်းသာဖြစ်သော ခွက်ထဲက ဆွမ်းကိုယူငင်စားသောက်ခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့တွင်၊ ဝါ=ဤပတ္တပိဏ္ဍိ ကစုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်းတို့တွင်၊ ယွာယံ(ယော အယံ) ပတ္တပိဏ္ဍိကော=အကြင်တခုတည်း.....ရဟန်းသည်၊ ဝါ=သည်။ပ။ ပတ္တပိဏ္ဍိကော=တခုတည်း.....ခြင်းအလေ့ရှိသည်၊ ဝါ=ပတ္တပိဏ္ဍိ ကစုတင်ဆောက်တည်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အယံ=ဤအပိစ္ဆတာစသည်ကိုသာ မှီ၍ ပတ္တပိဏ္ဍိကဖြစ်သောရဟန်းသည်၊ ပဉ္စန္ဒံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပတ္တပိဏ္ဍိကာ နံ=ဤပတ္တပိဏ္ဍိက ရဟန်းတို့ထက်။ပ။ ဒသမံ=တည်း။ စတုတ္ထော=သော၊ အရညဝဂ္ဂေါ=တည်း။

(၂၀) ၅-ဗြာဟ္မဏဝဂ်
၁-သောဏသုတ်

၁၉၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ပေါရာဏာ=ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေ ဗြာဟ္မဏဓမ္မာ=ဤပုဏ္ဏားတို့၏ သဘောတရားတို့ကို၊ ဧတရဟိ=ယခုအခါ၌၊ သုနဓေသု=ခွေးတို့၌၊ သန္နိဿန္တိ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ဗြာဟ္မဏေသု=ပုဏ္ဏားတို့၌၊ နော သန္နိဿန္တိ=မတွေ့မြင်အပ်ကုန်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဗြာဟ္မဏဓမ္မာ=တို့ကို၊ ဧတရဟိ=၌၊ သုနဓေသု=တို့၌၊ သန္နိဿန္တိ=တွေ့မြင်အပ်ကုန်သနည်း၊ ဗြာဟ္မဏေသု=တို့၌၊ နော သန္နိဿန္တိ=မတွေ့မြင်အပ်ကုန်သနည်းဟူမူ]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊ [သုဒံအနက်မရှိ]ဗြာဟ္မဏိယေဝ=ပုဏ္ဏားမကိုသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ=မေထုန်ပျော်မြူး ကူးလူးသွားရောက်ကြကုန်၏၊ အဗြာဟ္မဏိ=ပုဏ္ဏားမ မဟုတ်သော မိန်းမကို၊ နောဂစ္ဆန္တိ=မေထုန်ပျော်မြူး မကူးလူး မသွားရောက်ကြကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတရဟိ=၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏိမ္ပိ=ပုဏ္ဏားမကိုလည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၏၊ အဗြာဟ္မဏိမ္ပိ=ကိုလည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတရဟိ=၌၊ သုနခါ=ခွေးတို့သည်၊ သုနခိယေဝ=ခွေးမကိုသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ=၏၊ အသုနခါ=ခွေးမ မဟုတ်သော တိရစ္ဆာန်မကို၊ နော ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပေါရာဏော=ရှေး၌ဖြစ်သော၊ အယံ ဗြာဟ္မဏဓမ္မာ=ဤပုဏ္ဏားတို့၏ သဘောတရားကို၊ ဧတရဟိ=၌၊ သုနဓေသု=တို့၌၊ သန္နိဿတိ=တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဗြာဟ္မဏေသု=တို့၌၊ နော သန္နိဿတိ=မတွေ့မြင်အပ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဗ္ဗေ=၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏိ=ပုဏ္ဏားမကို၊ ဥတုနိယေဝ=ကျဆင်းသော ရာသီသွေးရှိမှသာလျှင်၊ ဝါ=ရာသီသွေးလာမှသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ=မေထုန်ပျော်မြူး ကူးလူးသွားရောက်ကြကုန်၏၊ အနုတုနိ=ကျဆင်းသော ရာသီသွေးမရှိလျှင်ကား၊ နော ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်။ပ။ ဥတုနိမ္ပိ=ကျဆင်းသော ရာသီသွေးရှိလျှင်လည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=၏၊ အနုတုနိမ္ပိ=လျှင်လည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ=၏။ပ။ သုနခါ=ခွေးမကို၊ ဥတုနိယေဝ=ရှိမှသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ=၏၊ အနုတုနိ=လျှင်ကား၊ နော ဂစ္ဆန္တိ=ကုန်။ပ။ ဗြာဟ္မဏိ=ကို၊ နေဝ ကိဏန္တိ=ဝယ်လည်း မဝယ်ကြကုန်၊ နော ဝိက္ကိဏန္တိ=ရောင်းလည်း မရောင်းကြကုန်၊ သမ္ပိယေနေဝ=အချင်းချင်းချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ သံဗန္ဓာယ=မျိုးနွယ်မပြတ် ဆက်စပ်နေခြင်းငှာ၊ သံဝါသံ=နှီးနှောပေါင်းဖက် ဆက်ဆံခြင်းကို၊ သံပဝတ္တေန္တိ=ဖြစ်စေကုန်၏။ပ။

ကိဏန္တိပိ=ဝယ်လည်းဝယ်ကြကုန်၏၊ ဝိက္ကိဏန္တိပိ=ရောင်းလည်းရောင်းကြကုန်၏၊ သမ္ပိယေနပိ=ချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်လည်း။ပ။ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်။

ဧနဿပိ=ဥစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ဧညဿပိ=စပါးကိုလည်းကောင်း၊ ရဇတဿပိ=ငွေကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတဂ္ဂပဿပိ=ရွှေကိုလည်းကောင်း၊ သန္နိမိံ =သိုလှောင်သိမ်းဆည်းခြင်းကို၊ န ကရောန္တိ=မပြုလုပ်ကြကုန်။ပ။ ကရောန္တိ=ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဗ္ဗေ=၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်၊ သာယံ=ညနေအချိန်အခါ၌၊ သာယမာသာယာ=ညနေစာအကျိုးငှာလည်းကောင်း(ညနေစားသောက်ဖွယ် အစာအာဟာရအကျိုးငှာလည်းကောင်း)ပါတော=နံနက်အခါ၌၊ ပါတရာသာယာ=နံနက်စာ အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခံ=ထမင်းအစာအာဟာရကို၊ ပရိယေသန္တိ=ရှာဖွေကြကုန်၏။ပ။ ယာဝဒတ္ထံ=အလိုရှိသလောက်၊ ဥဒရာဝဒေဟကံ=ဝမ်းဗိုက်ပြည့်အောင်၊ ဘုဒ္ဓိတွာ=စားကြပြီး၍၊ အဝသေသံ=အကြွင်းအကျန်ကို၊ အာဒါယာ=ယူကြပြီး၍၊ ပက္ကမန္တိ=ဖဲခွာသွားကြကုန်၏။ပ။ပဌမံ။

၂-ဒေါဏဗြာဟ္မဏသုတ်

၁၉၂။ အထ ခေါ=၌၊ ဒေါဏော=ဒေါဏမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်။ပ။ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားနှင့်၊ သဒ္ဓိံ =အတူတကွ၊ သမ္မောဒိ=ပြီ။ပ။ [စာပိုဒ် (၁၆၉)သုတ်(စာမျက်နှာ-၃၁၀)ကြည့်]ကောမန္တံ=၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ကောမန္တံ=၌၊ နိသီန္ဒော=ထိုင်နေပြီးသော၊ ဒေါဏော=သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ မေ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ သုတံ=ကြားအပ်ဖူးပါပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ သုတံ=ဟူမူ) သမဏော ဂေါတမော=ရှင်ရဟန်းဂေါတမသည်၊ ဇိဏ္ဏေ=ဇရာစီးနင်း၊ အိုမင်းကုန်သော၊ (ဗျာဓိမပါ၊ ဇရာသက်သက်၊ နှိပ်စက်ယိုယွင်း၊ အိုမင်းကုန်သော) [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၉)သုတ် ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၁၇၁ လည်းကြည့်။]

ပုဗ္ဗေ=အရွယ်အားဖြင့် ကြီးရင့်ကုန်သော၊ မဟလ္လကော=မွေးဖွားခဲ့ရာ၊ ကာလကြာပြီး၊ အဘိုးကြီးဖြစ်ကုန်သော၊ အဒ္ဓဂတော=ကာလရှည်လျား၊ အရွယ်သုံးပါးကို ကျော်လွန်ကုန်သော၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တေ=(၆၇-နှစ်၊ စလစ်ချိန်ထောက်) နောက်ဆုံးအရွယ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားတို့ကို၊ န အဘိဝါဒေတိဝါ=ရှိခိုးထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်၊ ဝါ=ရှိခိုးထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင် မယူဆသည့် ပင်ကိုသဘာဝရှိ၏၊ (ဒိသွာ=ပုဏ္ဏားတို့ကို တွေ့မြင်၍၊ ဝါ=တွေ့မြင်လသော်) န ပစ္စုဋ္ဌေတိ ဝါ=နေရာမှ ထပေးထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်၊ ဝါ=နေရာမှ ထပေးထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင် မယူဆသည့် ပင်ကိုသဘာဝရှိ၏၊ [တနည်း-ဗြာဟ္မဏော=တို့ကို၊ န အဘိဝါဒေတိ ဝါ=ထင်၊ ဝါ=ရှိ၏၊ န ပစ္စုဋ္ဌေတိ ဝါ=ထ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်၊ ဝါ=ထ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင် မယူဆသည့် ပင်ကိုသဘာဝရှိ၏။ ဤနေရာ “န အဘိဝါဒေတိ

ဝါ"စသည်၌ ဝါသဒ္ဓါ၏အနက်ဖွင့် ရှင်းလင်းချက်တို့ကို အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၁) ဝေရဏ္ဍသုတ်၌ ရေးထားပါသည်။

အာသနေန=နေရာဖြင့်၊ န နိမန္တေတိ ဝါ=ဖိတ်မန်ထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်၊ ဝါ=ဖိတ်မန်ထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင် မယူဆသည့် ပင်ကိုသဘာဝရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတ်=ကြားအပ်ဖူးပါပြီ) ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ တယိဒံ=ထို အကျွန်ုပ်ကြားအပ်ဖူးသော အကြောင်းသည်၊ တထေဝ=ထို ကြားဖူးသည့် အတိုင်း ဟုတ်မှန်သည်သာတည်း၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူ) ဟိ(ယသ္မာ)=အကြင့်ကြောင့်၊ ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ ဇိဏ္ဏေ=ကုန်သော၊ ဝုဒ္ဓေ=ကုန်သော၊ မဟလ္လကော=ကုန်သော၊ အဒ္ဓဂတေ=ကုန်သော၊ ဝယော အနုပ္ပတ္တေ=ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=တို့ကို၊ န အဘိဝါဒေတိ ဝါ=ရှိလည်းမခိုး၊ (ဒိသ္မာ=၍၊ ဝါ=သော်)န ပစ္စုဋ္ဌေတိဝါ=နေရာမှလည်း မထ၊ အာသနေန=နေရာဖြင့်၊ န နိမန္တေတိ ဝါ=မဖိတ်မန်လည်း မဖိတ်မန်၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့် ပါတည်း) ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ တယိဒံ=ထိုရှိခိုးမှုစသည်ကို မပြုခြင်းသည်၊ န သမ္ပန္နမေဝ=မသင့်လျော်သည်သာတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ တွမ္မိ=သင်လဲပဲ၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားဟူ၍၊ ပဋိဇာနာသိ နော=ဝန်ခံသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမဟိ=ဝန်ခံသည်မှာ အမှန်ပါတည်း၊ "ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်၊ မာတိတော စ=အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတော စ=အဘဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဥဘတော=နှစ်ဖက်လုံးတို့မှ၊ သုဇာတော(မျိုးရိုးသန့်စင်) ကောင်းစွာ ဖွားမြင်ခဲ့၏၊ ဝါ=မျိုးကွဲမစပ်၊ သန့်ရှင်းသောဇာတ်ရှိ၏၊ သတ္တမာ=ခုနစ်ဆက်မြောက်သော၊ ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ=အဘိုးအဘွားတို့၏ အစုံအစုံတိုင်အောင်၊ ဝါ=အဘိုးအဘွားတို့၏ အသက်တမ်းပမာဏတိုင်အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော=စင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိ၏၊ ဇာတိဝါဒေန=ဇာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့စကားကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော=မပစ်ပယ်အပ်၊ ဝါ=ထုတ်ပယ်မခံရ၊ အနုပက္ကုဋ္ဌော=မဆဲရေးအပ်၊ ဝါ=ဆဲရေးကဲ့ရဲ့ မခံရ။

အဇ္ဈာယကော=ဝေဒကျမ်းတို့ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ မန္တမရော=ဝေဒကျမ်းတို့ကို စိတ်၌ ဆောင်ထားမှတ်သားနိုင်၏၊ သနိဃဏ္ဍုကေဋ္ဌဘာနံ=နိဃဏ္ဍုမည်သော အဘိဓာန်ကျမ်း၊ ကေဋ္ဌဘာမည်သော ကဗျာအလင်္ကာကျမ်းတို့နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သာက္ခရပုဘောဒါနံ=(ဌာနံ, ကရိုဏ်း, ဝိဂြိုဟ်စသည်ဖြင့်)အက္ခရာပုဒ်ပါဠိတို့ကို ခွဲခြားပြကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာကျမ်း၊ နိရုတ္တိကျမ်းတို့နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၉) တိကဏ္ဍသုတ်လည်းကြည့်] ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ=ဣတိဟာသကျမ်း ဟူသော ငါးကျမ်းမြောက်

ရှိကုန်သော၊ ဝါ=ငါးကျမ်းမြောက်ဖြစ်သော ဣတိဟာသကျမ်း အပါအဝင်ဖြစ်
 ကုန်သော၊ တိဏ္ဍိ=(ဣရု၊ ယဇု၊ သာမအားဖြင့်) သုံးပုံကုန်သော၊ ဝေဒါနံ=
 ဝေဒကျမ်းတို့၏၊ ပါရဂူ=ပြီးစီးထုတ်ချောက်ဆုံးခန်း ရောက်၏၊ (သဘောအနက်
 တွင်၊ မသက်ဝင်ဘဲ နှုတ်တွင်မပြတ်၊ ရွတ်ဖတ်အံ့တည်း၊ သင်ယူနည်းဖြင့်၊
 ပြီးစီးထုတ်ချောက် ဆုံးခန်းရောက်၏။)

ပဒကော=ဗျာကရုဏ်းကျမ်းလာ ပုဒ်ဝါကျကို သင်အံ့ပို့ချတတ်၏၊ (ဗျာ
 ကရုဏ်းကျမ်း၌ပါသော နာမ် အာချာတ်စသောပုဒ်နှင့် ဝါကျကို သင်အံ့ပို့ချ
 တတ်၏၊ ဝါ=ဝေဒကျမ်းတို့ကို ပုဒ်ဝါကျအားဖြင့် သင်အံ့ပို့ချတတ်၏၊) ဝေယျာ
 ကရုဏော=ဗျာကရုဏ်းကျမ်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သင်အံ့ပို့ချတတ်၏၊
 လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု=လောကာယတကျမ်း၊ မဟာပုရိသ
 လက္ခဏာကျမ်းတို့၌၊ ဝါ=အနာဂတ်စီးပွား ကုသိုလ်တရားကို သတ္တဝါအပေါင်း
 အားမထုတ်ကြောင်း ကျမ်းဂန်နှင့် ဘုရားအစရှိသော ယောက်ျားမြတ်တို့၏
 လက္ခဏာတော်တို့ကို ဖော်ပြသောကျမ်းဂန်တို့၌၊ အနဝယော=အပြည့်အစုံ သင်
 ကြားတတ်မြောက်၏၊ ဝါ=အခက်အခဲမရှိ အပြည့်အစုံ ဆောင်ထားမှတ်သား
 နိုင်၏၊ ဝါ=အခက်အခဲမရှိ အပြည့်အစုံရွတ်ဆို ပြောပြနိုင်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊
 [ထိုနောက် ယခင်က ချန်ထားခဲ့သော "ယံ တံ သမ္မာ ဝေမာနော ဝဒေယျ"
 ကို ယခုမှ အနက်ပေးရမည်] ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ ဝေမာနော=ပြောဆို
 သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ=အမှန်အတိုင်း၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုလိုငြားအံ့၊ [ထိုနောက်
 "မမေဝ တံ ဘော ဂေါတမ" စသည်ကို အနက်ပေးရမည်။]

ဘော ဂေါတမ=မ၊ တံ=ထိုစကားကို၊ (ဗြာဟ္မဏော ဥဘတော သုဇာ
 တော။ပ။ အနဝယော ဟူသော ထိုစကားကို) မမေဝ=အကျွန်ုပ်ကိုသာလျှင်၊
 ဝေမာနော=ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ=ပြောဆိုမှသာ၊ သမ္မာ=အမှန်အတိုင်း၊ ဝဒေယျ=
 ပြောဆိုသည်မည်နိုင်၏၊ ဝါ=ပြောဆိုရာရောက်နိုင်၏၊ (ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်
 နည်းဟူမူ)ဘော ဂေါတမ=မ၊ ဟိ (ယသ္မာ)=အကြင်ကြောင့်၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်
 သည်၊ မာတိတော စ=လည်းကောင်း၊ ပိတိတော စ=လည်းကောင်း၊ ဥဘတော
 =တို့မှ၊ သုဇာတော=(မျိုးရိုးသန့်စင်) ကောင်းစွာဖွားမြင်ခဲ့သော၊ ဝါ=မျိုးကွဲမစပ်၊
 သန့်ရှင်းသောဇာတ်ရှိသော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားပါတည်း၊ သတ္တမာ=သော၊
 ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ=တိုင်အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော=ရှိပါ၏၊ ဇာတိဝါဒေန
 =ကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော=မပစ်ပယ်အပ်ပါ၊ ဝါ=ထုတ်ပယ်မခံရပါ။ပ။ အနဝယော=
 ၏၊ ဣတိ=ထိုကြောင့်ပါတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ဗြာဟ္မဏာနံ=ပုဏ္ဏားတို့၏၊ ပုဗ္ဗကာ=ရှေး၌ဖြစ်ကုန်
 သော၊ မန္တာနံ=ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊ ကတ္တာရော=ရေးသားပြုစုတတ်ကုန်သော၊ မန္တာနံ
 =တို့ကို၊ ပဝတ္တာရော=လေးစားအပ်သော ကျမ်းစာမြတ်အဖြစ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုတတ်

ကုန်သော၊ ယေ တေ ဣသယော=အကြင်ရသေ့တို့သည်။ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေရတိ=ယခုအခါ၌၊ ဗြာဟ္မဏာ=တို့သည်။ ယေသံ=ယင်းရသေ့တို့သည်။ [ဂီတံ ပဝုတ္တံ သမိဟိတံတို့၌စပ်] ဝါ=ယင်းရသေ့တို့၏၊ [မန္တပဒံ၌စပ်] ဂီတံ=(အသံနေ အသံထားဖြင့်) သီဆိုရွတ်အံအပ်သော၊ ပဝုတ္တံ=လေးစားအပ်သော ကျမ်းစာမြတ် အဖြစ်ဖြင့် ပို့ချအပ်သော၊ သမိဟိတံ=ပေါင်းစုထားအပ်သော၊ ပေါရာဏံ= ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ဣဒံ မန္တပဒံ=ဤမန္တန်ပုဒ်တည်း ဟူသော၊ ဝါ=ဤဇာတ်နိမ့် သုဒ္ဒလူတန်းစားတို့၏ မျက်ကွယ်၌ ရွတ်ဆိုအပ်သဖြင့် မန္တန်ဟုလည်းခေါ်၍ ထိုထိုအကျိုးစီးပွားကို ပြုကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းလည်းဖြစ်သော၊ တံ=ထို ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုဂါယန္တိ=အစဉ်တစိုက် အတုလိုက်ကာ အသံနိမ့်မြင့် သီဆို ကြကုန်၏၊ တံ=ထိုဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုဘာသန္တိ=အစဉ်တစိုက် အတုလိုက်ကာ ရွတ်ဖတ်ကြကုန်၏၊ ဘာသိတံ=ထိုရသေ့တို့ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုဘာသန္တိ=အစဉ်တစိုက် အတုလိုက်၍ ရွတ်ဆိုကြကုန်၏၊ သဇ္ဈာယိတံ=ထို ရသေ့တို့ ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်အပ်သော ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုသဇ္ဈာယန္တိ=အစဉ် တစိုက် အတုလိုက်၍ ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ကြကုန်၏၊ ဝါစိတံ =ထိုရသေ့တို့ ပို့ချအပ်သော ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အနုဝါစေန္တိ=အစဉ်တစိုက် အတုလိုက်၍ သူတပါးတို့အား ပို့ချကြကုန်၏။

သေယျထိဒံ=ထိုရသေ့တို့ဟူသည် အဘယ်နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ဣဒံ (ဣမေ ဣသယော)=ဤရသေ့တို့ဟူသည်၊ သေယျထာ=အဘယ်သူတို့နည်းဟူမူ] အဋ္ဌကော=အဋ္ဌကရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝါမကော=ဝါမကရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝါမဒေဝေါ=ဝါမဒေဝရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝေဿာမိတ္တော= ဝေဿာမိတ္တရသေ့ လည်းကောင်း၊ ယမဒဂ္ဂိ=ယမဒဂ္ဂိရသေ့လည်းကောင်း၊ အဂီရသော=အဂီရသ ရသေ့လည်းကောင်း၊ ဘာရဒ္ဒါဇော=ဘာရဒ္ဒါဇရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝါသေဋ္ဌော= ဝါသေဋ္ဌရသေ့လည်းကောင်း၊ ကဿပေါ=ကဿပရသေ့လည်းကောင်း၊ ဘဂု= ဘဂုရသေ့လည်းကောင်းတည်း၊ တေ=ထိုအဋ္ဌကရသေ့စသော ရှေးပုဏ္ဏားတို့သည်၊ [တျဿုမေ=တေ+အဿု+ ဣမေဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အဿုအနက်မရှိ၊ အဋ္ဌကထာ၌ “တေ ဗြာဟ္မဏေ”အရ ဗြာဟ္မဏတို့ဟူသည် အဋ္ဌကစသော ရသေ့ဆယ်ဦး ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကာဒိဟိ ဒသဟိ ပေါရာဏကဗြာဟ္မဏေဟိ ဟူ၍ လည်း ဆိုခဲ့သေးသည်] ဗြဟ္မသမံ=ဗြဟ္မာနှင့်တူသော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ ဒေဝသမံ=နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တူသော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း။

၁။ မန္တပဒ၏ ဝိဂြိုဟ်။ ။မန္တ=မန္တန်+ပဒ=အကြောင်း(ထိုထိုအကျိုးစီးပွားကို ပြုကျင့်ရခြင်း၏အကြောင်း)မန္တိတဗ္ဗာ ရဟော ဘာသိတဗ္ဗာတိ မန္တာ=(ဇာတ်နိမ့် သုဒ္ဒ တို့ကို သင်ယူခွင့်မပေးဘဲ ကြည့်ဖယ်ထုတ်ကာ ထိုသုဒ္ဒတို့၏) မျက်ကွယ်၌ ရွတ်ဆို အပ်သော မန္တန်များ၊ မန္တာ ဧဝ ပဒံ မန္တပဒံ=မန္တန်တို့သည်ပင် အကြောင်း။

မရိယာဒံ=စည်းကမ်းရှိသော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ ဝါ=စည်းကမ်း
 အပိုင်းအခြား မကျော်လွှား မဖောက်ဖျက်သော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓိန္န
 မရိယာဒံ=ဖောက်ဖျက်အပ်သော စည်းကမ်းရှိသော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ ဝါ=
 စည်းကမ်းဖောက်ဖျက်သော ပုဏ္ဏားလည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏစက္ကာလံယေဝ=
 ပုဏ္ဏားဒွန်းစက္ကာသလျှင်ဖြစ်သော၊ ပဉ္စမံ=ငါးယောက်မြောက် ပုဏ္ဏားလည်း
 ကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဗြာဟ္မဏေ=ဤပုဏ္ဏား
 တို့ကို၊ ပညာပေန္တိ=ထုတ်ဖော်မြှောက်ကြား ခွဲခြားသိစေကြကုန်၏၊ [တျသုဋ္ဌိ
 တေပုဒ်ကို ပညာပေန္တိဋ္ဌိစပ်၍ ထိုအဋ္ဌကရသေ့စသော ရှေးပုဏ္ဏားတို့သည်
 (ဤ ငါးမျိုးသော ပုဏ္ဏားတို့ကို) ခွဲခြားသိစေကုန်၏၊ ပုဏ္ဏားငါးမျိုးရှိသည်ဟု
 ခွဲခြားပြောဆိုကြကုန်၏ ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ] ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ တံ= သင်သည်၊
 တေသံ=ထိုပုဏ္ဏားငါးမျိုးတို့တွင်၊ ကတမော=အဘယ်ပုဏ္ဏားပါနည်း၊ ဣတိ=
 ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ မယံ =အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုး
 ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏေ=ပုဏ္ဏားတို့ကို၊ န ဇာနာမ=ခွဲခြားမသိပါကုန်၊ အထ
 ခေါ=အဟုတ်အမှန် ဝန်ခံရလျှင်ကား၊ မယံ=တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏာ ဣတိ .ဧဝ
 =ပုဏ္ဏားတွေဟူ၍သာလျှင်၊ ဇာနာမ=(သာမန်ရိုးရာ တမျိုးသာ)သိပါကုန်၏၊
 သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏၊ ယထာ=အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်(ဘဝန္တေ ဂေါတမ
 =အရှင်ဂေါတမသည်၊ ဒေသေန္တေ=ဟောကြားလသော်) အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊
 ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဗြာဟ္မဏေ=ဤပုဏ္ဏားတို့ကို၊ ဇာနေယျံ=သိနိုင်၏၊ တထာ
 =ထိုအကျွန်ုပ် သိနိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဘဝံ ဂေါတမော=
 အရှင်ဂေါတမသည်၊ မေ=အကျွန်ုပ်အား၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်
 မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တေနဟိ=အသင် တောင်းပန်ခြင်းကြောင့်၊ [တနည်း-
 တေနဟိ=ငါတိုက်တွန်း၏] (တံ=သင်သည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ=ဤတရားကို) သာဓုကံ
 =ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲမြဲစွာ၊ ဝါ=ငါ၏စေခိုင်းတိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ သုဏောဟိ=
 နာယူလော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားလော၊ (အဟံ=
 ငါသည်) ဘာသိဿာမိ= ဟောကြားပေအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆို
 တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘော=ကောင်းပါပြီအရှင်၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ ဒေါဏော=
 သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို)
 ပစ္စသောသိ=ရှေ့ရှုနာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန်နာခံပြီ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရား
 သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
 အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံ အားဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော
 =သည်၊ ဗြဟ္မသမော=ဗြဟ္မာနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဒေါဏ=

ဒေါဏ၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဓာတိတော စ=လည်းကောင်း၊ ပိတိတော စ=လည်းကောင်း၊ ဥဘတော=တို့မှ၊ သုဓာတော=မျိုးရိုးသန့်စင်ကောင်းစွာဖွားမြင်ခဲ့သည်၊ ဝါ=သည်၊ သတ္တမာ=သော၊ ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ=အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော=ရှိသည်၊ ဇာတိဝါဒေန=ကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော=မပစ်ပယ်အပ်သည်၊ ဝါ=ထုတ်ပယ်မခံရသည်၊ အနုပတ္တုဋ္ဌော=အပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ အဋ္ဌစတ္တာလီသဝဿာနိ=၄၈ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ မန္တေ=မန္တန်တို့ကို၊ ဝါ=ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊ အဓီယမာနော=ရွတ်အံသင်ယူလျက်၊ ကောဓာရဗြဟ္မစရိယံ=လူငယ်ဘဝမှစ၍ ကျင့်အပ်သော မြတ်သောအကျင့်သီလကို၊ စရတိ=ကျင့်၏။ ပ။ စရိတွာ=ကျင့်ပြီး၍၊ မန္တေ=တို့ကို၊ အဓီယိတွာ=ရွတ်အံသင်ယူပြီး၍၊ အာစရိယဿ=ဆရာအတွက်၊ အာစရိယဓနံ=ဆရာအားလှူဖွယ် ဥစ္စာကို၊ ဓမ္မေနေဝ=တရားဖြင့်သာလျှင်၊ ပရိယေသတိ=ရှာမှီး၏၊ အဓမ္မေန=မတရားအားဖြင့်၊ နော ပရိယေသတိ=ရှာမှီးသည်မဟုတ်။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ တတ္ထ=ထိုဓမ္မေနေဝ စသော စကား၌၊ ဓမ္မော=တရားဟူသည်၊ ကော=အဘယ်နည်း၊ (အာစရိယဓနံ=ကို) ကသိယာ=လယ်ထွန်လယ်လုပ်ခြင်းဖြင့်၊ နေဝ ပရိယေသတိ=ရှာမှီးသည် မဟုတ်၊ ဝဏိဇ္ဇာယ=ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းဖြင့်၊ န ပရိယေသတိ=ရှာမှီးသည်မဟုတ်၊ ဂေါရက္ခေန=နွားကျောင်းခြင်း၊ နွားမွေးခြင်းဖြင့်၊ န ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ ဣဿတ္တေန =စစ်သားလုပ်ငန်း၊ စစ်မှုထမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=လက်နက်စွဲကိုင်၍ ဘုရင့်

၁။ ဣဿတ္တေနနှင့် ဣဿတ္တေန ဟူသော ပါဠိနှစ်မျိုး။ ။ဤနေရာ၌(၁) အဆုံး၌ ဒန္တဓ ပဌမက္ခရာနှစ်လုံး(တဝမ်းပူနှစ်လုံး)ဆင့်လျက် "ဣဿတ္တ" ဟု သဒ္ဒါသဒ္ဓေ ဘာဝဖြင့်လည်းကောင်း (၂)အဆုံး၌ ဒန္တဓ ပဌမ ဒုတိယ အက္ခရာနှစ်လုံး(တဝမ်းပူနှင့် ထဆင့်ထူး)ဆင့်လျက် "ဣဿတ္တ" ဟု အသဒ္ဒါသဒ္ဓေဘာဝဖြင့်လည်းကောင်း ပါဠိနှစ်မျိုး တွေ့ရ၏။ ထိုတွင်-

(၁) တဝမ်းပူနှစ်လုံးဆင့်ပါဠိ။ ။ဣဿတ္တနာတိ ဣဿာသကမ္မေန။ အဋ္ဌကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၂၃၉(စာပိုဒ် ၅၄-သုတ်)။ ဣဿတ္တော ဝုစ္စတိ အာဝုဓံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌာနကမ္မံ။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ပ-၃၆၁။ ဥသုနံ အသနကမ္မံ ဣဿတ္တံ၊ ဓနုသိပ္ပေန ဇီဝိကာ၊ ဣဓ ပန ဣဿတ္တံ ဝိယာတိ ဣဿတ္တံ၊ သဗ္ဗာဝုဓဇီဝိကာတိ အာဟာ "အာဝုဓံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌာနကမ္မံ" န္တိ။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ၃-၄၂။

ဤအဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်တို့ကို ကြည့်၍ ဣဿတ္တပုဒ်ကို ဣဿာသပုဒ်၊ ဣပစ္စည်းဟု ကြံပြီးလျှင် ဥသု အသတိ ခိပတိတိ ဣဿာသော=မြားကို ပစ်တတ်သောသူ (လေးသမား)၊ ဣဿာသာနံ ကမ္မံ ဣဿတ္တံ(လေးသမားတို့၏ အမှုလုပ်ငန်း၊ ဝါ=လေးအတတ်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်း)ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ဣပစ္စည်းကို ကမ္မအနက်၌

ထံပါးခစားခြင်းဖြင့်၊ န ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ ရာဇပေါရိသေန=(လက်နက်
မကိုင်ရသော ပုရောဟိတ်၊ အမတ်ကြီးစသော) မင်းထံခစား မင်းမှုထမ်း
ယောက်ျားအဖြစ်ဖြင့်၊ န ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ သိပ္ပညတရေန=(ဆင်ခြင်းအတတ်
အစ ရှိသော) အခြားအတတ်ပညာ တမျိုးမျိုးဖြင့်၊ န ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊
[သိပ္ပ+အညတရ။ အညတရ=တမျိုးမျိုးသော+သိပ္ပ=အတတ်ပညာ။]

ကေဝလံ=သက်သက်သန့်သန့်၊ (ထိုလုပ်ငန်းအတတ်ပညာတို့ မပါဘဲ
သီးသန့်) ကပါလံ=ထမင်းခွက်ကို၊ အနတိမညမာနော=မထိမဲ့မြင်မပြုဘဲ၊ ဝါ=
အထင်မသေးဘဲ၊ ဘိက္ခာစရိယာယ=ထမင်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်ခြင်းမျိုးဖြင့်သာ၊
ဝါ=ထမင်းတောင်းခံ နည်းမျိုးဖြင့်သာ၊ (အာစရိယဓနံ=ကို၊ ပရိယေသတိ=၏၊
အယံ=ဤထမင်းတောင်းခံ နည်းမျိုးဖြင့်သာ အာစရိယဓနံကို ရှာမှီးခြင်းသည်၊
ဓမ္မော=တရားမည်၏) သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ အာစရိယဿ=ဆရာအား၊ အာစရိ

သက်၊ သာဓိအာကို ရသယပြု၊ နောက်သကိုချေ၍ ဣဿတ္တရုပ်ပြီးသည်ဟု ကြံစည်
သင့်၏။ ထိုနောက် ဋီကာအတိုင်း ဣဿတ္တံ ဝိယာဘိ ဣဿတ္တံ(လေးသမားတို့၏
လုပ်ငန်းဖြစ်သော လေးအတတ်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းနှင့်တူသော လက်နက်တမျိုးမျိုး
စွဲကိုင်၍ ဆည်းကပ်ခစား အသက်မွေးမှု)၊ ဤသို့ ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆင့်ပါ၊ ဤအဖွင့်နှင့်
လျော်အောင် မူလပဏ္ဏာသဋီကာ ဣဿတ္တောနေရာ၌ ဣဿတ္တံဟု နပုလ္လိင်ရုပ်ရှိသင့်၏။

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ (၂၀၁)၌ ပရေသံ ဤသနဋ္ဌေန ဟိသနဋ္ဌေန ဣဿော၊
သော အဿ အတ္တိတိ ဣဿော (သုတပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းရှိသူ) ယောဓာ
ဇီဝိကော(စစ်တိုက်အသက်မွေးသူ၊ စစ်သား)ဣဿဿ ကမ္မံ ပဟရဏံ၊ ဥသု သတ္တိ
စ နိဿာယ ပဝတ္တာ ဇီဝိကာ ဣဿတ္တံ၊ တေနာဟ “အာဂုဓဇီဝိက”န္တိ ဟုဖွင့်၏။
ဤအဖွင့်အလို “ဣဿာသ+တ္တ”ဟု မကြံရ၊ ဣဿ+တ္တ ဟု ကြံရမည်၊ ဣဿတ္တံ
=စစ်သားလုပ်ငန်းဖြစ်သော မြားလုံကိုမှီ၍ အသက်မွေးခြင်း။

(၂) တဝမ်းပူနှင့် ထဆင်ထူးဆင့်ပါ၌။ ။ ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌
“န ဣဿတ္တေနာတိ န ယောဓာဇီဝကဓမ္မေန ဥပ္ပါဒေတိ”ဟု အသဒိသဒ္ဓေဘော်ပါ၌ရှိ၏။
ဋီကာ၌လည်း ထိုအတိုင်းပါ၌ ရှိပြီး မူလပဏ္ဏာသဋီကာအဖွင့်ဝါကျများကိုပင် ယူထား၏။
ထိုအသဒိသဒ္ဓေဘော်ပါ၌ လုပ်ငန်းကိစ္စအနက်ဟော အတ္တသဒ္ဓါဖြင့် “ဣဿာသ+
အတ္တ (သို့မဟုတ်) ဣဿ+အတ္တ”ဟု ကြံနိုင်ပေ၏။ သို့သော် ဋီကာတို့၌ ဣဿတ္တော
ဟု ပုလ္လိင်ဖြင့် မရှိဘဲ ဣဿတ္တံ(ဣဿတ္တံ)ဟု နပုလ္လိင်ဖြင့်ချည်း ရှိသောကြောင့်
လည်းကောင်း၊ ယင်းသို့ထူးခြားလှသော ကမ္မံ(ကိစ္စ) အနက်ဟော အတ္တသဒ္ဓါအတွက်
ဣဿာသာနံ အတ္တော ကမ္မံ(ကိစ္စံ)စသည်ဖြင့် အတိအလင်း မဖွင့်ခဲ့သောကြောင့်
လည်းကောင်း အတ္တသဒ္ဓါဟု ဆိုခြင်းထက် တ္တပစ္စည်းဟု ဆိုခြင်းက ပိုသင့်လျော်သည်ဟု
ယူဆ၏။ P.T.S အဘိဓာန်၌မူ ထိုအသဒိသဒ္ဓေဘော်ပါ၌ကိုပင် အတည်ပြုထုတ်ပြုပြီး
ဣမ္မန္တဟူသော သက္ကတပုဒ်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ပြထား၏။

ယဓနံ=ဆရာလှူဖွယ်ဥစ္စာကို၊ နိယျာဒေတွာ=အပ်နှင်းပြီး၍။ပ။ [စာပိုဒ် (၁၈၀) ဂဝေသီသုတ်(စာမျက်နှာ-၃၃၉) ကြည့်] အနဂါရိယံ=အိမ်မှုကိစ္စ မရှိရာ ရသေ့အဖြစ်သို့၊ ပဗ္ဗဇေတိ=ဝင်ရောက်၏။

သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဧဝံ=ဤမိန့်ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ပဗ္ဗဇိတော =ရသေ့အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသည်၊ သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ မေတ္တာသဟဂတေန= မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဧကံ=တခုသော၊ ဒိသံ=အရပ် မျက်နှာကို၊ ဝါ=အရပ်မျက်နှာ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဖရိတွာ=ဖြန့်၍၊ ဝါ=အာရုံပြု၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ တထာ=ထို့အတူ၊ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ (ဒိသံ=အရပ်မျက်နှာကိုလည်း၊ ဝါ=အရပ်မျက်နှာ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်း ကိုလည်း၊ ဖရိတွာ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏)ထထာ=ထို့အတူ၊ တတိယံ=သုံးခု မြောက်သော၊ (ဒိသံ=ကိုလည်း၊ ဖရိတွာ ဝိဟရတိ) တထာ=တူ၊ စတုတ္ထံ= လေးခုမြောက်သော၊ (ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိ)တ္ထတိ=ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဝါ= ဤ အရှေ့ အနောက် တောင် မြောက် အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ ဖြန့်သည့်နည်း တူပင်၊ ဥဒ္ဓံ=အထက်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အထက်အရပ်၌ နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဓော=အောက်အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ= အောက်အရပ်၌ နေသောသတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ တိရိယံ=အထောင့် အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ (ဖရိတွာ ဝိဟရတိ။)

သဗ္ဗဇိ=အားလုံးသော အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ သဗ္ဗတ္တတာယ=အားလုံးသော သတ္တဝါတို့၌ မိမိကိုယ်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=အားလုံးသောသတ္တဝါတို့၌ မိမိနှင့် တန်းတူညီမျှသည် အဖြစ်အားဖြင့် [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤနိဿယ ပထမတွဲ၊ စာမျက်နှာ-၄၂၉၊ တိကနိပါတ် စာပိုဒ် (၆၄)ဝေနာဂပုရသုတ်လည်း ကြည့်] သဗ္ဗာဝန္တံ=အားလုံးသော သတ္တဝါအပေါင်းရှိသော၊ လောကံ=သတ္တ လောကကို၊ မေတ္တာသဟဂတေန=သော၊ ဝိပုလေန=ကျယ်ပြန့်သော၊ ဝါ= (သတ္တဝါအာရုံ၏ တစိတ်တဖို့တချို့မျက်နှာသာမက အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်) ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်၍ အာရုံပြုတတ်သော၊ မဟဂ္ဂတေန=(ဘုံအားဖြင့်) မဟဂ္ဂုတ် ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကိလေသာပယ်ခွာနိုင်ခြင်းစသောဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သည်အဖြစ် သို့ ရောက်သော၊ အပ္ပမာဏေန=အတိုင်းအဆပမာဏမရှိသော၊ ဝါ=အတိုင်းအဆ ပမာဏ မရှိအောင် ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာ ပွားများအပ်သော၊ ဝါ=အတိုင်း အဆမရှိ များပြားလှသော သတ္တဝါတို့ကို အာရုံပြုသော၊ အဝေရေန=ဒေါသ ရန်မရှိသော၊ ဝါ=ဒေါသရန်မရှိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ အဗျာဗဇ္ဇေန= စိတ်ဆင်းရဲမှုဒေါမနသာမရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဖရိတွာ=ဖြန့်၍၊ ဝါ= အာရုံပြု၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

ကရုဏာသဟဂတေန=ကရုဏာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ=ဖြင့်။ပ။ မုဒိတာသဟဂတေန=မုဒိတာနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ စေတသာ။ပ။ ဥပေက္ခာသဟ

ဂတေန=ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ။ပ။သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စတ္တာ
 ရော=လေးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဗြဟ္မဝိဟာရေ=ဤဗြဟ္မဝိဟာရတရားတို့ကို၊
 ဝါ=ဤဥပပါတ်ဗြဟ္မာနှင့်တူစွာ နိဝရဏကင်းကွာသော စိတ်ရှိလျက် နေထိုင်
 ကြောင်းတရားတို့ကို၊ ဘာဝေတွာ=ဖြစ်ပွားစေ၍၊ ကာယဿ=ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊
 ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=
 နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ်
 ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ သုဂတိံ=သုခ၏ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မ
 လောကံ=ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့
 ဗြဟ္မဝိဟာရတရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းအားဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်၊
 ဗြဟ္မသမော=ဗြဟ္မာနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ကထဗ္ဗ=အဘယ်သို့အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=
 သည်၊ ဒေဝသမော=နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။ပ။ နိယျာ
 ဒေတွာ=၍၊ ဒါရံ=မယားကို၊ ဓမ္မေနေဝ=လျှင်၊ ပရိယေသတိ=၏၊ အဓမ္မေန=ဖြင့်၊
 နော ပရိယေသတိ=ဟုတ်၊ ဒေါဏ=ဏ၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ တတ္ထ=ထို
 ဓမ္မေနေဝ စသောစကား၌၊ ဓမ္မော=ဟူသည်၊ ကော=အဘယ်နည်း၊ (သော=ထို
 ပုဏ္ဏားသည်၊ ဒါရံ=မယားကို) ကယေန=(မိမိက)ဝယ်ခြင်းဖြင့်၊ နေဝ ကဏှာတိ
 =ယူသည်မဟုတ်၊ ဝိက္ခယေန=(သူတပါးက)ရောင်းခြင်းဖြင့်၊ န ကဏှာတိ=ယူ
 သည်မဟုတ်၊ ဥဒကူပဿဋ္ဌံ=ရေဖြင့်စွန့်လွှတ်အပ်သော၊ ဝါ=ထိုပုဏ္ဏား၏လက်၌
 ရေလောင်း၍ ပေးလှူအပ်သော၊ ဗြာဟ္မဏိယေဝ=ပုဏ္ဏားမကိုသာလျှင်၊ (ကဏှာတိ
 =ယူ၏၊ အယံ=ဤဝယ်ခြင်းရောင်းခြင်း မဟုတ်ဘဲ လက်၌ရေလောင်း၍ ပေးလှူ
 အပ်သော ပုဏ္ဏားမကိုသာ ယူခြင်းသည်၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏။)

သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဗြာဟ္မဏိယေဝ=လျှင်၊ ဂစ္ဆတိ=မေထုန်ပျော်မြူး
 ကူးလူးသွားရောက်၏၊ ခတ္တိယိံ=မင်းမျိုးမိန်းမကို၊ န ဂစ္ဆတိ=မေထုန်ပျော်မြူး
 မကူးလူး မသွားရောက်၊ ဝေဿိံ=ကုန်သည်လယ်လုပ် လူတန်းစားမိန်းမကို၊
 နဂစ္ဆတိ=ရောက်၊ သုဒ္ဓိံ=လူဆင်းရဲမျိုးမိန်းမကို၊ န ဂစ္ဆတိ=ရောက်၊ စဏ္ဍာလိံ
 =ဒွန်းစဏ္ဍားမျိုး မိန်းမကို။ပ။ နေသာဒိံ=မုဆိုးတံငါမျိုးမိန်းမကို။ပ။ ဝေဓိံ=နှီး
 သမားမျိုးမိန်းမကို။ပ။ ရထကာရိံ=ရထားသားရေနယ် အလုပ်သမားမျိုးမိန်းမကို။ပ။
 ပုက္ကုသိံ=ပန်းမှိုက်သွန် မစင်ကျုံးမျိုးမိန်းမကို၊ န ဂစ္ဆတိ=ရောက်၊ ဂဗ္ဘိနိံ=ကိုယ်ဝန်
 ဆောင်မိန်းမကို။ပ။ ပါယမာနံ=သားနို့တိုက်နေသော မိန်းမကို။ပ။ အနုတုနိံ=
 ရာသီသွေး မလာသောမိန်းမကို၊ န ဂစ္ဆတိ=ရောက်။

ဒေါဏ=ဏ၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မ
 ဏော=သည်၊ ဂဗ္ဘိနိံ=ကို၊ န ဂစ္ဆတိ=မေထုန်ပျော်မြူး မကူးလူး မသွားရောက်
 သနည်းဟူမူ၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဂဗ္ဘိနိံ=ကို၊ သစေ ဂစ္ဆတိ=

အကယ်၍ ကူးလူးသွားရောက်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ ကူးလူးသွားရောက်သည် ဖြစ်လသော်)သော မာဏဝကောဝါ=ထို(ဝမ်းဗိုက်တွင်းမှ) ကလေးသူငယ်သည် လည်းကောင်း၊ သာ မာဏဝိကာ ဝါ=(ဝမ်းဗိုက်တွင်းမှ)ထိုကလေးသူငယ်မသည်လည်းကောင်း၊ အတိမိဋ္ဌဇောနာမ=ကြီးစွာသော မစင်ကျင်ကြီးပုံ၌ ဖြစ်သော သူမည်သည်၊ [အတိ=ကြီးစွာသော+မိဋ္ဌ=ကျင်ကြီးပုံ၌+ဧ=ဖြစ်သူ] ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဂစ္ဆိနိ=ကို၊ န ဂစ္ဆတိ=ရောက်။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ စ=ထိုမှတပါး၊ ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ပါယမာနံ=ကို၊ န ဂစ္ဆတိ=နည်းဟူမူ၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ပါယမာနံ=ကို၊ သစေ ဂစ္ဆတိ=အံ့၊ (ဧဝံ သတိ=သော်) သော မာဏဝကော ဝါ=လည်းကောင်း၊ သာ မာဏဝိကာ ဝါ=လည်းကောင်း၊ အသုစိပဋိပိဋိတော နာမ=သုဂ်အညစ်အကြေး ရောထွေးလိမ်းကပ် နှိပ်စက်အပ်သူမည်သည်၊ ဟောတိ ။ပ။ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သာဗြာဟ္မဏီ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်မသည်၊ ကာမတ္ထာ=ငါးဖြာ အာရုံ ကာမဂုဏ်ဟူသော အကျိုးရှိသည်၊ ဝါ=ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်း အကျိုးငှာ ခေါ်ယူအပ်သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဟုတ်၊ [ကာမ=ကာမဂုဏ်ဟူသော +အတ္ထ=အကျိုးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မ] ဒဝတ္ထာ=ကစားပျော်မြူးခြင်း အကျိုးရှိသည်၊ ဝါ=ကစားပျော်မြူးခြင်းအကျိုးငှာ ခေါ်ယူအပ်သည်၊ န ဟောတိ=မဟုတ်၊ ရတတ္ထာ (ရတိအတ္ထာ)=မေထုန် ပျော်မြူးခြင်း အကျိုးရှိသည်၊ ဝါ=မေထုန် ပျော်မြူးခြင်းအကျိုးငှာ ခေါ်ယူအပ်သည်၊ န ဟောတိ=မဟုတ်၊ ဗြာဟ္မဏဿ=ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဗြာဟ္မဏီ=ပုဂ္ဂိုလ်မသည်၊ ပဇတ္တာဝ=သားသမီးဟူသော အကျိုးရှိသည်သာလျှင်၊ ဝါ=သားသမီးရဖို့ အကျိုးငှာသာ ခေါ်ယူအပ်သည်၊ [ပဇာ+အတ္ထာ+ဧဝံ] ဟောတိ=ဖြစ်၏။

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မေထုနံ=မေထုန်ကို၊ ဝါ=မေထုန်ကြောင့်ဖြစ်ရ သော သားသမီးကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ=ဖြစ်စေ၍။ပ။ ပဗ္ဗဇိတော=သည်၊ သမာနော=သော်၊ ကာမေဟိ=တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ=လျှင်။ပ။ [ဇာပိဒ်(၁၄)ဝိတ္ထတသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၉)ကြည့်] သော=ထိုရသေ့သည်၊ စတ္တာရော=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဈာနေ=ဤဈာန်တို့ကို။ပ။ သုဂတိ=သုခ၏ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်သော၊ သဂ္ဂံ=ရူပါရုံ စသော သမ္ပတ္တိတို့ဖြင့် လွန်စွာ မြင့်မြတ်သော၊ လောကံ=ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဒိဗ္ဗဝိဟာရရူပဈာန်လေးပါး ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဒေဝသမော=နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ ကထဉ္စ=ဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ မရိယာဒေါ=စည်းကမ်းရှိသူ မည်သည်၊ ဝါ=စည်းကမ်း မဖောက်ဖျက်သူ မည်သည်၊ ဟောတိ=

ဟူမူ။ပ။ တမေဝ ပုတ္တဿာဒံ=ထိုသားသမီး၌ ချစ်ခင်တွယ်တာ သာယာမှုကို ပင်လျှင်၊ နိကာမယမာနော=လိုလားတောင့်တလျက်၊ ကုဋ္ဌမ္ပံ=ပစ္စည်းဥစ္စာ အလယ်၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ=နေ၏၊ အဂါရသ္မာ=မှ။ပ။ န ပဗ္ဗဇတိ=မဝင်ရောက်၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက်၊ ပေါရာဏာနံ=ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာနံ=ပုဏ္ဏား တို့၏၊ မရိယာဒါ=စည်းကမ်းအပိုင်းအခြားသည်၊ [ဤနေရာ၌မူ မရိယာဒေါဟု မရှိသင့်၊ နဂိုမူလက္ခတ္တိလိင်ဖြင့် ကညာကဲ့သို့ မရိယာဒါဟု ရှိရမည်၊ ယခင် ရှေးဝါကျတုန်းကမူ ဗြာဟ္မဏောဟူသော အဘိဓေယျလိင်သို့လိုက်၍ မရိယာဒါ အဿ အတ္ထိတိ မရိယာဒေါ(စည်းကမ်းရှိသော ပုဏ္ဏား) ဟု အဿတ္ထိ ပစ္စည်း ဆင့်ထားသောကြောင့် မရိယာဒေါဟု ပုလ္လိင်ဩကာရန္တရုပ်ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်] (အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တာဝ=ထိုပုဏ္ဏားတို့ စည်းကမ်းရှိသလောက်)တတ္ထ=ထိုစည်းကမ်း အပိုင်းအခြား၌၊ တိဋ္ဌတိ=တည်၏၊ တံ=ထိုစည်းကမ်း အပိုင်းအခြားကို၊ န ဝီတိက္ကမတိ=မကျော်လွှား။

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ [အာကာရဝါကျ၏နောက်၌ “ခေါ ဒေါဏ တသ္မာ” ဟူသော စာကြောင်းမှ “ဒေါဏ”ကစ၍ အနက်ပေးသည်] ယာဝ=လောက်၊ ပေါရာဏာနံ=တို့၏။ပ။ မရိယာဒါ=သည်၊ (အတ္ထိ=၏၊ တာဝ=လောက်)တတ္ထ =၌၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဌိတော=တည်လျက်၊ တံ=ထိုစည်းကမ်းကို၊ န ဝီတိက္က မတိ=မကျော်လွှား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ မကျော်လွှားခြင်းဟူသော၊ တသ္မာ=ထို အကြောင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားကို၊ မရိယာဒေါတိ=စည်းကမ်းရှိသူ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့ စည်းကမ်း အပိုင်းအခြား မကျော်လွှားခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ မရိယာဒေါ= စည်းကမ်းရှိသူ မည်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ဒေါဏ=ဏ၊ ကထဗ္ဗ=ဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ သမ္ဘိန္ဒမရိယာဒေါ= ဖောက်ဖျက်အပ်သော စည်းကမ်းရှိသူမည်သည်၊ ဝါ=စည်းကမ်းဖောက်ဖျက် တတ်သူမည်သည်၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ နိယျာဒေတွာ=၍၊ ဓမ္မေနပိ=တရားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဓမ္မေနပိ=မတရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (တရားနည်းလမ်း စည်းကမ်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် စည်းကမ်းဖောက်ဖျက်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း) ကယေနပိ=လည်းကောင်း၊ ဝိက္ကယေနပိ=လည်းကောင်း၊ ဒါရ်=မယားကို၊ ပရိယေ သတိ=ရှာမှီး၏၊ ဥဒကူပဿန္တံ=သော၊ ဗြာဟ္မဏိမ္ပိ=ပုဏ္ဏားမကိုလည်း၊ ပရိယေ သတိ=၏၊ သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဗြာဟ္မဏိမ္ပိ=ကိုလည်း၊ ဂစ္ဆတိ=မေထုန် ပျော်မြူး ကူးလူးသွားရောက်၏၊ ခတ္တိယိမ္ပိ=ကိုလည်း၊ ဂစ္ဆတိ=၏။ပ။ ဥတုနိမ္ပိ= ရာသီသွေးလာသော မိန်းမကိုလည်း။ပ။ တဿ=၏၊ သာဗြာဟ္မဏီ=သည်၊ ကာမတ္တာပိ=အကျိုးရှိသည်လည်း၊ ဝါ=ငှာခေါ်ယူအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဒဝတ္တာပိ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ရတတ္တာပိ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏဿ

=၏။ ဗြာဟ္မဏီ=သည်။ ပဇတ္တာပိ=သားသမီးဟူသော အကျိုးရှိသည်လည်း။ ဝါ=လည်း။ ဟောတိ=၏။ ပ။ န တိဋ္ဌတိ=မတည်။ တံ=ထို စည်းကမ်း အပိုင်း အခြားကို။ ဝိတိက္ကမတိ=ကျော်လွှားလွန်ကျူး၏။

ဒေါဏ=ဏ၊ ယာဝ=လောက်၊ ပေါရာဏာနံ။ ပ။ န ဌိတော=မတည်ဘဲ၊ တံ=ကို၊ ဝိတိက္ကမတိ=၏။ ဣတိ=ဤသို့ ကျော်လွှားလွန်ကျူးခြင်းဟူသော၊ တသ္မာ=ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=ကို၊ သမ္ဘိန္ဒမရိယာဒေါတိ=ရှိသူဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ=၏။ ဒေါဏ=ဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ရှေးပုဏ္ဏားစည်းကမ်း၌ မတည်ခြင်း အားဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်။ သမ္ဘိန္ဒမရိယာဒေါ=ရှိသူမည်သည်။ ဟောတိ=၏။ ပ။ ဗြာဟ္မဏစဏ္ဍာလော=ပုဏ္ဏားဒွန်းစဏ္ဍားမည်သည်။ ဟောတိ=နည်းဟူမူ။ ပ။ အာစရိယဓနံ=ကို၊ ဓမ္မေနပိ=တရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဓမ္မေနပိ=မတရားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကသိယာပိ=လယ်ထွန် လယ်လုပ်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း။ ပ။ သိပ္ပညတရေနပိ=ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိယေသတိ=၏။ ဧဝံ=သန့်၊ ကပါလံ =ကို၊ အနတိမညမာနော=ဘဲ၊ ဘိက္ခာစရိယာယပိ=ဖြင့်လည်း။ [ဧဝံလမ္ဗိ၌ ပိကို ဤ၌တွဲ၍ အနက်ပေးသည်] ပရိယေသတိ=၏။ ပ။

သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်။ သဗ္ဗကမ္မေဟိ=အားလုံးသော အမှုလုပ်ငန်းတို့ဖြင့်၊ ဇိဝိကံ=အသက်မွေးမှုကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်၏။ တမေနံ=ထိုပုဏ္ဏားကို၊ (အားလုံး သော အမှုလုပ်ငန်းတို့ဖြင့် အသက်မွေးသော ထိုပုဏ္ဏားကို) ဗြာဟ္မဏာ=အခြား သော ပုဏ္ဏားတို့သည်။ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟံသု=မေးမြန်းပြောဆိုကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာဟံသု=မေးမြန်းပြောဆိုကြကုန်သနည်းဟူမူ) ကသ္မာ= အဘယ်ကြောင့်၊ ဘဝံ=အရှင်သည်။ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားဟူ၍၊ ပဋိဇာန မာနော= ဝန်ခံနေပါလျက်၊ သဗ္ဗကမ္မေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဇိဝိကံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟံသု=မေးမြန်းပြောဆိုကြကုန်ပြီ) သော=ထိုပုဏ္ဏားသည်။ ဧဝံ=ဤသို့၊ အာဟာ=ပြောပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာဟာ=ဟူမူ။)

ဘော=အိုအရှင်၊ အဂ္ဂိ=မီးသည်။ သုစိမ္ဗိ=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အရာ ဝတ္ထုကိုလည်း။ ဥဟတိ သေယျထာပိ=လောင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အသုစိမ္ဗိ= မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုကိုလည်း။ ဥဟတိ သေယျထာပိ= လည်းကောင်း၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တေန=ထိုစင်ကြယ် မစင်ကြယ် နှစ်သွယ်သော အရာဝတ္ထုသည်။ အဂ္ဂိ=မီးကို၊ န ဥပလိပ္ပတိ သေယျထာပိ=မလိမ်းကပ်အပ်သကဲ့ သို့လည်းကောင်း၊ ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝံ=ဤအတူပင်၊ သဗ္ဗကမ္မေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်။ ဇိဝိကံ=ကို၊ စေပိ ကပ္ပေတိ=အကယ်၍ ပြုလုပ်အံ့၊ စ=ထိုသို့ ပင် ပြုလုပ်ပါသော်လည်း၊ တေန=ထိုအားလုံးသော အမှုလုပ်ငန်းသည်။ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားကို၊ န ဥပလိပ္ပတိ=မလိမ်းကပ်အပ်ပါ။ (ဣတိ=ဤသို့၊ အာဟာ=ပြောပြီ။)

ဒေါဏ=ဒေါဏ၊ သဗ္ဗကမ္မေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဇီဝိကံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=၏၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ လုပ်ငန်းအားလုံးဖြင့် အသက်မွေးခြင်းဟူသော၊ တသ္မာ=ထို
 အကြောင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော=ကို၊ ဗြာဟ္မဏစဏ္ဍာလောတိ=ပုဏ္ဏား၊ ဒွန်းစဏ္ဍား
 ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဒေါဏ=ဏ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ လုပ်ငန်းအားလုံးဖြင့် အသက်မွေး
 ခြင်းအားဖြင့်။ပ။ ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ဧဝံ သန္တေ=ဤသို့၊ ပုဏ္ဏား
 ငါးမျိုးရှိသည်ဖြစ်လသော်၊ မယံ=အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏစဏ္ဍာလမ္ပိ=ပုဏ္ဏား
 ဒွန်းစဏ္ဍားကိုမျှလည်း၊ ဝါ=ပုဏ္ဏားဒွန်းစဏ္ဍား၏ အကျင့်ဂုဏ်ကိုမျှလည်း၊ န
 ပူရေမ=မပြည့်စုံစေနိုင်ပါကုန်၊ ဘော ဂေါတမ=မ၊ အဘိက္ကန္တံ=အလွန်နှစ်သက်
 အပ် ကောင်းမြတ်လှပါပေ၏။ပ။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ=ယနေ့ကိုအစပြု၍၊ ပါဏုပေတံ=
 အသက်တို့ဖြင့် ဆည်းကပ်လျက်၊ ဝါ=အသက်ထက်ဆုံး ဆည်းကပ်လျက်၊
 သရဏံ=ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတံ=သဘောပေါက် သိနားလည်သော၊ ဥပါသကံ=
 သီတင်းသည်ဒါယကာဟူ၍၊ မံ=အကျွန်ုပ်ကို၊ ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမ
 သည်၊ ဓာရေတု=အသိအမှတ်ပြုတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)
 ဒုတိယံ။

၃-သင်္ဂါရဝသုတ်

၁၉၃။ အထ ခေါ=ဌ၊ သင်္ဂါရဝေါ=သင်္ဂါရဝမည်သော။ပ။ ဘော ဂေါတမ=
 အရှင်ဂေါတမ၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ကဒါစိ=တရံတခါ၌၊ ဒီဃရတ္တံ
 =ရှည်မြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ သဇ္ဈာယကတာ=ပြုအပ်ပြီးသော ရွတ်အံ
 သရဇ္ဈာယ်ခြင်းရှိကုန်သော၊ [သဇ္ဈာယော ကတော ယေသံ မန္တာနန္တိ သဇ္ဈာယကတာ
 -ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ကတပုဒ်၏ ကံမှာ မန္တမဟုတ်၊ သဇ္ဈာယသာတည်း၊ ထို့ကြောင့်
 “သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို ပြုအပ်ကုန်သော” ဟု အနက်မပေးရ၊] မန္တာပိ=မန္တန်တို့သော်
 မှလည်း၊ ဝါ=ဝေဒကျမ်းစာတို့သော်မှလည်း၊ နပ္ပဋိဘန္တိ=ဉာဏ်အားမထင်ပေါ်
 လာကုန်၊ အသဇ္ဈာယကတာ=ပြုအပ်ပြီးသော ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းမရှိကုန်သော၊
 (မန္တာ=မန္တန်တို့သည်ကား) ပဂေဝ=ရှေးဦးမဆွ အစကပင်၊ (နပ္ပဋိဘန္တိ=ဉာဏ်အား
 မထင်ပေါ်လာကုန်) သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းသည်၊ (ထိုရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်
 ထားအပ်ပြီးသော မန္တန်တို့၏ ဉာဏ်အားမထင်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းသည်)
 ကောနုခေါ=အဘယ်ပါနည်း၊ သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ကော=
 အဘယ်ပါနည်း။

ဘော ဂေါတမ=မ၊ ပန=ထို့အပြင်၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊
 ကဒါစိ=ဌ၊ ဒီဃရတ္တံ=လုံး၊ အသဇ္ဈာယကတာ=ကုန်သော၊ မန္တာပိ=သော်မှလည်း၊
 ပဋိဘန္တိ=ဉာဏ်အား ထင်ပေါ်လာကုန်၏၊ သဇ္ဈာယကတာ=ကုန်သော၊ မန္တာ=
 ကား၊ ပဂေဝ=ပင်၊ ပဋိဘန္တိ=ကုန်၏၊ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းသည်။

(ထို မရွတ်အံ့၊ မသရဇ္ဈာယ်အပ်သော မန္တန်တို့ ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းသည်) ကော= အဘယ်နည်း၊ သော ပစ္စယော=သည်၊ ကော=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌိ တေန=ကာမရာဂသည် လွှမ်းမိုးယူငင်အပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ကာမရာဂရှိသော၊ ကာမရာဂပရေတေန=ကာမရာဂသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေအံ့၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ဥပ္ပန္နဿ=ဖြစ်ပေါ်လာ သော၊ ကာမရာဂဿ=ကာမရာဂ၏၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ စွဲမက်ခြင်းသဘော တရား၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်း တရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်း ဖြစ်သော အသုဘပဋ္ဌမဈာန်၊ ဝိပဿနာ၊ အရဟတ္တမဂ်တရားကို) ယထာ ဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိအံ့၊ တသ္မိံ သမယေ=(အဖြစ် မှန်သဘောအတိုင်း မသိရာ)ထိုအခါ၌၊ အတ္တတ္ထံပိ=မိမိ ရောက်သင့်ရသင့်သော အရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးစီးပွားကိုလည်း၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ နပဿတိ=မမြင်၊ တသ္မိံ သမယေ=၌၊ ပရတ္ထမ္ဘိ=(ပစ္စယဒါယကာ ဟူသော)သူ တပါးတို့ ရောက်သင့်ရသင့်သော အရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးစီးပွားကိုလည်း။ပ။ တသ္မိံ သမယေ=၌၊ ဥဘယတ္ထမ္ဘိ=မိမိသူတပါး နှစ်ဦးသားလုံး ရောက်သင့်ရသင့် သော အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးစီးပွားကိုလည်း။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဥဒပတ္တော=ရေ ပြည့်သောခွက်သည်၊ လာခါယ ဝါ=ချိပ်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဟလိဒ္ဓိယာ ဝါ=နန္ဒင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နီလိယာ ဝါ=မဲရွက်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မဲနယ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မဒ္ဓိဋ္ဌိယာ ဝါ=ထန်းကျင့်ဆိုးဆေးဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ သံသဇ္ဈော=ရောနှောအပ်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့)တတ္ထံ=ထိုရေ ပြည့်သောခွက်၌၊ စက္ခုမာ=မျက်စိရှိသော၊ ဝါ=မျက်စိမြင်သော၊ ပုရိသော= ယောက်ျားသည်၊ သကံ=မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ မုခနိမိတ္တံ=မျက်နှာရိပ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခ မာနော=ကြည့်ရှုလသော်၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ နပ္ပဇာနေယျ=မသိနိုင်၊ နပဿယျ =မမြင်နိုင်၊ ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဏား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဏား၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အကြောင်းတမျိုး ကား [တနည်း-ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဏား၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အကြောင်းကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့] ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ ဗျာပါဒပရိယုဋ္ဌိတေန=ဒေါသသည်လွှမ်းမိုးယူငင်အပ်သော၊ ဝါ= ထကြွသောင်းကျန်းသောဒေါသရှိသော၊ ဗျာပါဒပရေတေန=ဒေါသသည် အစဉ် လိုက်အပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေအံ့၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ ဥပ္ပန္နဿ=သော၊ ဗျာပါဒဿ=ဒေါသ၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရား

ကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာပဌမဈာန်နှင့် အနာဂါမိမဂ်တရားကို)။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဥဒပတ္တော=သည်၊ အဂ္ဂိနာ=မီးဖြင့်၊ သန္တတ္တော=လွန်စွာပူပြင်းသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥက္ကုထိတော=ကျိုက်ကျိုက် ဆူပွက်သည်၊ [၂+ကုထ+တ။ ဥက္ကုမိတောဟု ရှိရာ၌ကား ထ ကို ခပြုဟု ရုပ်စီရင်ကြ၏] ဥဿေဒကဇာတော^၁ =အထက်သို့တက်သော အပူငွေ့ရှိသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့)။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ပုနစပရံ=ကား၊ ယသ္မိ သမယေ=၌၊ ထိနမိဒ္ဒပရိယုဋ္ဌိ တေန=ထိနမိဒ္ဒသည် လွမ်းဖိယူငင်အပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ထိန မိဒ္ဒရှိသော၊ ထိနမိဒ္ဒပရေတေန=ထိနမိဒ္ဒသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော။ပ။ ထိနမိဒ္ဒ သာ=ထိနနှင့် မိဒ္ဒ၏၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘောနှင့် စေတသိက် လေးလံ ထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘော၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော အာလောကသညာ^၂နှင့် အရဟတ္တမဂ်တရားကို) ။ပ။ ဥဒပတ္တော=သည်၊ သေဝါလ+ပဏက+ပရိယောနဒ္ဓေါ=မှော်+ရေညှိ တို့သည်+မြွေးယုက်ဖုံးကာအပ်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့)။ပ။

၁။ ဥဿေဒကဇာတော ။ ။ ဤနေရာ၌ စာမူအမျိုးမျိုး ရှိနေ၏။ ယခု ပါဠိတော်စာမူ၌ ဥဿဒကဇာတောဟုရှိ၏။ အဋ္ဌကထာ၌လည်း ဥဿဒကဇာတောတိ ဥသုမကဇာတောဟုရှိ၏။ မိမိကား ဥဿဒကဇာတော ဟုရှိသင့်မည်ဟုယူဆ၏။ သေဒ=ဈေး၊ အငွေ။ ဥဂ္ဂတာ သေဒါ ယသ္မာ(ဥဒပတ္တာ)တိ ဥဿဒကော=အထက်သို့ တက်သော အပူငွေ့များရှိရာဖြစ်သော ရေနွေးခွက်၊ ဥဿဒကော ဟုတွာ ဇာတော ဥဿဒက ဇာတော=အထက်တက်သော အပူငွေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော (ရေနွေးခွက်)ဟု ဝစနတ္ထ ကြံရာ၏။ ယခုလက်ရှိစာမူကို နည်းမှီ၍ သင့်လျော်အောင် ကြံခြင်းဖြစ်သည်။

ဋီကာစာမူ၌ကား ဥသုရကဇာတော ဟုရှိ၏။ ဝိသုဒ္ဓါရုံစည်ရှင် ပိဋက အဘိဓာန်၌ ဤပါဠိကိုပင် အတည်ပြု၍ ဝစနတ္ထကြံထား၏။ ဥဂ္ဂတော သူရော ဥသုရော=တက်သောနေ၊ ဥသုရော ဝိယာတိ ဥသုရကော=တက်သောနေကဲ့သို့ပူသော အငွေ၊ ဇာတော ဥသုရကော ယဿာတိ ဥသုရကဇာတော=ဖြစ်သော အပူငွေ့ရှိသော (ရေနွေးခွက်)။ သံယုတ်ပါဠိတော် (တ-၁၀၇)နှင့် ၎င်းအဋ္ဌကထာ (တ-၂၁၀) သံယုတ် ဋီကာ (၃-၄၄၇)တို့၌ ဥသုဒကဇာတောဟု ရှိ၏။

၂။ အာလောကသညာ။ ။လရောင်၊ ကြယ်တာရာအရောင်စသော အလင်း ရောင်ကို ညဉ့်၌မြင်ခဲ့သည့်အတိုင်းပင် နေအချိန်၌လည်း နှလုံးသွင်းမှတ်သားသိမြင် နိုင်သောသညာကို အာလောကသညာဟုခေါ်၏။ စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ် (၄၁)သမာဓိ ဘာဝနာသုတ်(ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဒုတိယတွဲနိဿယ စာမျက်နှာ-၁၂၂)လည်း ကြည့်ပါ။ ဥပစာရအဆင့်၊ အပ္ပနာအဆင့်သို့ရောက်သော အာလောကသညာဖြစ်သည်ဟု သံယုတ် ဋီကာနှင့် ဤသုတ်ဋီကာတို့၌ ဖွင့်ဆို၏။

☸ ဥဒ္ဒစ္စ ကုက္ကုစ္စပရိယုဋ္ဌိတေန=ဥဒ္ဒစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စသည် လွှမ်းမိုးယူငင်အပ်သော၊ ဝါ=သော၊ ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စပရေတေန=ဥဒ္ဒစ္စ ကုက္ကုစ္စသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော။ပ။ ဥဒ္ဒစ္စ ကုက္ကုစ္စဿ=ဥဒ္ဒစ္စနှင့်ကုက္ကုစ္စ၏။ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်မှုနှင့် နောင်တတဖန်ပူပန်မှုသဘော၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်းဖြစ်သော ကသိဏဈာန်စသော သမထဈာန်အားလုံးနှင့် အရဟတ္တမဂ်, အနာဂါမိမဂ်ကို)။ပ။ ဥဒပတ္တော=သည်၊ ဝါတေရိတော=လေသည် လှုပ်ရှားစေအပ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) [ဝါတေန ဤရိတော ဝါတေရိတော] စလိတော=လှုပ်ရှားသည်၊ ဘန္ဓော=မငြိမ်မဝပ် ယောက်ယက်ခတ်သည်၊ ဥမိဇာတော=ဖြစ်သောလှိုင်းရှိသည်၊ ဝါ=လှိုင်းထသည်၊ (အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့)။ပ။

ဝိစိကိစ္ဆာပရိယုဋ္ဌိတေန=ဝိစိကိစ္ဆာသည် လွှမ်းမိုးယူငင်အပ်သော၊ ဝါ=သော၊ ဝိစိကိစ္ဆာပရေတေန=ဝိစိကိစ္ဆာသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော။ပ။ စ=သေး၊ ဥပ္ပန္နာယ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ=ဝိစိကိစ္ဆာ၏၊ ဝါ=ရတနာ သုံးဖြာအကျင့်သိက္ခာစသည်တို့၌ သို့သော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း သဘော၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်း တရားကို၊ (ထွက်ခွာသွားကြောင်း ဖြစ်သော ဓမ္မဝဝတ္တာနံနှင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကို)။ပ။ ဥဒပတ္တော=သည်၊ အာဝိလော=နောက်ကျနေသည်၊ လုဋ္ဌိတော=မငြိမ်မဝပ်၊ ဖောင်ဗင်ခတ်နေသည်၊ ကလလီဘူတော=ညွှန်အနယ်ထသည် အဖြစ်သို့ရောက်သည်၊ အန္ဓကာရေ=အမိုက်မှောင်၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချထားအပ်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့)။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ စ=မန္တန်တို့ ဉာဏ်အား ထင်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ယသ္မိ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ န ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌိတေန=ကာမရာဂသည် လွှမ်းမိုးယူငင်အပ်သည် မဟုတ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ကာမရာဂရှိသည် မဟုတ်သော၊ န ကာမရာဂပရေတေန=ကာမရာဂသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ=နေအံ့၊ စ=သေး။ပ။ ပဇာနာတိ=ခွဲခြားသိအံ့၊ တသ္မိ သမယေ=(အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း ခွဲခြားသိရာ) ထိုအခါ၌၊ အတ္တတ္ထမ္ဘိ=လည်း၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=ခွဲခြားသိ၏၊ ပဿတိ=မြင်၏၊ တသ္မိ သမယေ=(အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း ခွဲခြားသိရာ) ထိုအခါ၌။ပ။ အသံသဋ္ဌော=မရောနှောအပ်သည်၊ (အဿ=အံ့)။ပ။ ပဇာနေယျ=ခွဲခြားသိနိုင်၏၊ ပဿေယျ=မြင်နိုင်၏။ပ။

၁။ ဓမ္မဝဝတ္တာနံ။ ။ကုသိုလ်အစရှိသောတရားတို့ကို ဟုတ်မှန်စွာဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ခြင်းကို (တနည်း)အကြောင်းနှင့်တကွ နာမ်ရုပ်တို့ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်ခြင်းကို ဓမ္မဝဝတ္တာနဟုခေါ်၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီ၊ ၃-၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီ၊ ပ-၇၈။ ဥပစာရ ,အပ္ပနာအဆင့်သို့ရောက်သော ဓမ္မဝဝတ္တာနကိုယူဟု ယခင်သံယုတ်ဋီကာနှင့် ဤသုတ်ဋီကာဖွင့်၏။

အသန္တတ္တာ=မပူပြင်းသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အနုက္ကုထိတော=ကျိုက်
 ကျိုက်မဆူပွက်သည်။ အနုဿေဒကဇာတော=အထက်တက်သော အပူငွေ့မရှိ
 သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။ (အဿ=အံ့)။ပ။ န သေဝါလပဏက ပရိယောနဒ္ဓေါ=
 မှော်, ရေညိုတို့ မမြှေးယှက် မဖုံးကာအပ်သည်။ (အဿ=အံ့)။ပ။ န ဝါတေရိ
 တော=လေသည် မလှုပ်ရှားစေအပ်သည်။ (ဟုတွာ=၍၊ ဝါ=ကြောင့်)န စလိ
 တော=မလှုပ်ရှားသည်။ န ဘန္တော=မငြိမ်မဝပ်, ယောက်ယက် မခတ်သည်။
 န ဥမိဇာတော=ဖြစ်သောလှိုင်းမရှိသည်။ ဝါ=လှိုင်းမထသည်။ (အဿ=အံ့)။ပ။
 ဥဒပတ္တော=သည်။ အတ္တော=ကြည်လင်သည်။ ဝိပွသန္နော=အထူးကြည်လင်သည်။
 အနာဝိလော=မနောက်ကျသည်။ အာလောကေ=အလင်းရောင်၌၊ နိက္ခိတ္တော=ချ
 ထားအပ်သည်။ (အဿ=အံ့)။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ကဒါစိ=၌၊ ဒိဃ
 ရတ္တံ=လုံး။ပ။ ပဂေဝ=ပင်၊ နပ္ပဋိဘန္တိ=ကုန်၊ သော ဟေတု=ထို အကြောင်း
 သည်၊ အယံ ခေါ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤကာမရာဂစသည်တို့ လွှမ်းမီခံရ၍
 ထိုကာမရာဂစသည်တို့ ထွက်ခွာသွားကြောင်း တရားကို ဟုတ်မှန်စွာမသိခြင်း
 ပင်တည်း)သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊
 ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ကဒါစိ=
 ၌၊ ဒိဃရတ္တံ=လုံး၊ အသဇ္ဈာယကတာ။ပ။ ပဂေဝ=ပင်၊ ပဋိဘန္တိ=ကုန်၏၊ သော
 ဟေတု=သည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤကာမရာဂစသည်တို့ လွှမ်းမီ
 မခံရ၍ ကာမရာဂစသည်တို့ ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားကို ဟုတ်မှန်စွာ သိခြင်း
 ပင်တည်း)သော ပစ္စယော=သည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ=သို့၊
 (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)။ပ။ ဘဝံ ဂေါတမော=သည်၊ ဓာရေတု=မူပါ၊ ဣတိ
 =သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) တတိယံ။

၇-ကာရဏပါလီဆုတ်

၁၉၄။ [စာပိုဒ် (၃၄)သုတ်(၅၁-၇၅)လည်းကြည့်] တေန ခေါ ပန သမယေန=
 ထိုအခါ၌(ကုဋ္ဌာဂါရသာလာကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံး နေတော်
 မူရာ ထိုအခါ၌)ကာရဏပါလီ=ကာရဏပါလီမည်သော၊ (မင်းမျိုးတို့၏ လုပ်ငန်း
 ကိစ္စတို့ကို စီမံအားထုတ် ပြုလုပ်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ကာရဏဟု ခေါ်
 ဝေါ်အပ်သည့် ပါလီအမည်ရှိသော) ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်၊ လိစ္ဆဝိနံ=လိစ္ဆဝိ
 မင်းတို့၏၊ ကမ္မန္တံ=လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊ ကာရေတိ=ပြုလုပ်စေ၏၊ ကာရဏပါလီ=
 သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ပိဂိယာနိ=ပိဂိယာနိမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏံ=ပုဏ္ဏားကို၊
 ဒုရတောဝ=အဝေး၌သာလျှင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=လာနေသည်ကို၊ အဒ္ဓသာ ခေါ=မြင်ရ
 သည်သာ၊ ဒိသ္မာ=မြင်ပြီး၍၊ ပိဂိယာနိ=သော၊ ဗြာဟ္မဏံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊
 အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ။)

ဟန္တ=ယခု၊ ဝါ=အလို၊ ဘဝံ ပိဂီယာနီ=အရှင်ပိဂီယာနီသည်၊ ဒိဝဿ=နေ့၏၊ ဒိဝါ=(မွန်းမတ်မတ်တည့်ရာ) နေ့လည်အခါ၌၊ ကုတော=အဘယ်အရပ်မှ၊ အာဂစ္ဆတိ=လာခဲ့သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ)ဘော=အိုအရှင်၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဣတော=ဤမည်သော၊ ဝါ=အဲဒီနေရာဌာနဖြစ်သော၊ သမဏဿ=ရှင်ရဟန်းဖြစ်သော၊ ဂေါတမဿ=ဂေါတမ၏၊ သန္တိကာ=အထံတော်ပါးမှ [ဣတော သမဏဿ ဂေါတမဿ သန္တိကာ=အဲဒီ ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၏ အထံတော်ပါးမှ] အာဂစ္ဆာမိ=လာခဲ့ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ) [အဲဒီ ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၏အထံက လာခဲ့ပါတယ်ဟု လက်ညှိုးထိုး၍ ပြောကောင်းပြောလိမ့်မည်။]

ဘဝံ ပိဂီယာနီ=သည်၊ သမဏဿ=သော၊ ဂေါတမဿ=၏၊ တံ ပညာဝေယျတ္တိယံ=ထိုထက်မြက်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကို၊ ဝါ=ထို ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်မှုကို၊ [ဝိယတ္တဿ ဗျတ္တဿ ဆေကဿ ဘာဝေါ ဝေယျတ္တိယံ၊ ပညာ စ သာ ဝေယျတ္တိယဉ္ဇာတိ ပညာဝေယျတ္တိယံ] ကိံ မညတိ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်ပါသနည်း၊ (ဘဝံ ပိဂီယာနီ=သည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ=ရှင်ရဟန်းဂေါတမကို) ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိဟူ၍၊ မညေ=ထင်မြင်ပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ။)

ဘော=အိုအရှင်၊ (သမဏဿ ဂေါတမဿ=ရှင်ရဟန်း ဂေါတမ၏၊ ပညာဝေယျတ္တိယဇာနနေ=ဉာဏ်ပညာထက်မြက်မှုကို သိခြင်းကိစ္စ၌) အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဧကောစ=ဘယ်လောက်တော်သော လူစားမို့တဲ့နည်း၊ စ=ပြီးတော့လဲ၊ ဧကော=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်) သမဏဿ ဂေါတမဿ=ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၏၊ [ဒုတိယဖြစ်သော ဤ(ဧကော)ပုဒ်၌ ပဌမာဝိဘတ်သည် ဟိတ်အနက်ဟောတည်း]ပညာဝေယျတ္တိယံ=ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်မှုကို၊ ဇာနိဿာမိ=သိနိုင်မည်နည်း၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ=၏၊ ပညာဝေယျတ္တိယံ=ကို၊ ဇာနေယျ=သိနိုင်ငြားအံ့၊ သောပိ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ နူန=အမှန်တကယ်ပင်၊ တာဒိသောဝ=ထို ရှင်ဂေါတမကဲ့သို့သော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည်သာလျှင်၊ အဿ=ဖြစ်ရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပိဂီယာနီက ပြောဆိုပြီ) ဘဝံ ပိဂီယာနီ=အရှင်ပိဂီယာနီသည်၊ ခလု=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဥဠာရာယ=မွန်မြတ်သော၊ ပသံသာယ =ချီးကျူးခြင်းဖြင့်၊ သမဏံ ဂေါတမံ=ကို၊ ပသံသတိ=ချီးကျူးပေ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ကာရဏပါလီကပြောဆိုပြီ။)

ဘော=အိုအရှင်၊ (သမဏဿ ဂေါတမဿ=ကို၊ ပသံသနေ=ချီးကျူးခြင်းကိစ္စ၌) အဟံ=သည်၊ ဧကော စ=ဘယ်လောက်ဉာဏ်စွမ်းရှိသော လူစားမို့တဲ့နည်း၊ စ=ပြီးတော့လဲ၊ ဧကော=အဘယ်ကြောင့်၊ (အဟံ=သည်)သမဏံ ဂေါတမံ=ကို၊

ပသံသိသာမိ=(ထိုက်ထိုက်တန်တန်) ချီးကျူးနိုင်စွမ်းရှိမည်နည်း၊ သော ဘဝ
 ဂေါတမော=ထိုအရှင်ဂေါတမသည်၊ ပသတ္ထပ္ပသတ္တောဝ=လောကအားလုံးက
 ချီးကျူးဖွယ်ရာ၊ သူ၏အမြင့်မြတ်ဆုံး ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်သာ ချီးကျူးထိုက်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ [သူ၏အမြတ်ဆုံးဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်သာ သူ့ကို ချီးကျူးသင့်သည်၊
 တခြားတပါးသော သာမန်ရိုးရာဂုဏ်တို့ဖြင့် မချီးကျူးသင့်ဟုလို။ “ပသတ္တောဟိ=
 သူ၏ချီးကျူးဖွယ်အမြတ်ဆုံးဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်သာ၊ ပသတ္တော=ချီးကျူးထိုက်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ဝစနတ္ထပြု။]

ဝါ=ချီးကျူးခံရသူတို့က ချီးကျူးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ ဝါ=ချီးကျူး
 ထိုက်သောသူ အားလုံးတို့ထက်ပင် ချီးကျူးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ ဒေဝ
 မနုဿာနံ=နတ်လူတို့ထက်၊ သေဋ္ဌော=အထူးချီးမွမ်းအပ်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပါ
 တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပိဂီယာနီကပြောပြ)ပန=ဘယ့်နှယ်လဲ၊ ဘဝ
 ပိဂီယာနီ=သည်၊ ကိ=အဘယ်မည်သော၊ အတ္ထဝသံ=အကျိုးအာနိသင်ကို၊ ဝါ=
 အကြောင်းထူးကို၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ် ၃၁ နှင့် ၂၀၁-သုတ် (ဒုတိယ
 အကြိမ်ရိုက် ပထမတွဲ နိဿယ စာမျက်နှာ ၁၅၃ နှင့် ၂၁၄) လည်းကြည့်]
 သမ္မဿမာနော=ကောင်းစွာတွေ့မြင်ရ၍၊ ဝါ=ကောင်းစွာတွေ့မြင်ရခြင်းကြောင့်၊
 သမဏော ဂေါတမေ=ရှင်ရဟန်းဂေါတမ၌၊ ဧဝံ=ဤမျှလောက်၊ အဘိပ္ပသန္နော=
 အလွန်အကဲ ကြည်ညိုနေပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ကာရဏပါလိက
 မေးမြန်းပြီ။)

ဘော=အိုအရှင်၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ အဂ္ဂရသပရိတိတ္ထော=
 အကောင်းမြတ်ဆုံးအရသာတို့ဖြင့် ကျေနပ်နှစ်သက်နေသည်၊ ဝါ=အရသာ
 အရှိဆုံး အစာတို့ကို ကျေကျေနပ်နပ် ဝဝလင်လင် စားထားပြီးသည်၊ (သမာနော
 =ဖြစ်လသော်) အညေသံ=အခြားကုန်သော၊ ဟီနာနံ=အညံ့စားဖြစ်ကုန်သော၊
 ရသာနံ=အရသာတို့ကို၊ န ပိဟေတိ သေယျထာပိ=မတောင့်တတော့သကဲ့သို့၊
 ဘော=အိုအရှင်၊ ဒေဝဓေဝံ ခေါ=ဤအတူပင်၊ တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ
 =ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ ယတော ယတော=အကြင်အကြင် ဟောဖော်မြွက်ကြား
 တရားစကား အဖို့အပိုင်းအားဖြင့်၊ ဝါ=အကြင်အကြင် ဟောဖော်မြွတ်ကြား
 တရားစကား အမျိုးအစားထဲက၊ ယဒိ သုတ္တသော=သုတ်အဖို့ အပိုင်းအားဖြင့်
 သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သုတ်ဘက်ကသော်လည်းကောင်း၊ [သုတ္တသောတိ
 သုတ္တတော၊ သုတ္တဘာဂေနာတိ အတ္ထော(အဋ္ဌကထာ)။ ဤ၌ သုတ္တဘာဂေန
 ဟု ပါဠိရှိနေ၏] ယဒိ ဂေယျသော=ဂေယျအဖို့ အပိုင်းအားဖြင့်သော်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ=ဂေယျဘက်ကသော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဝေယျာကရဏသော
 =ဝေယျာကရဏအဖို့အပိုင်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝေယျာကရဏ
 ဘက်ကသော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ အဗ္ဘတဓမ္မသော=အဗ္ဘတဓမ္မအဖို့အပိုင်း

အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဘက်ကသော်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မ=တရားကို၊ သုဏာတိ=နာယူရငြားအံ့၊ တတော တတော=ထိုထိုသုတ်၊ ဂေယျစသောတရား စကားတော်မှ၊ အညေသံ=တခြားတပါးကုန်သော၊ ပုထုသမဏဗြာဟ္မဏပွဝါ ဒါနံ=များစွာသော ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့၏ အယူဝါဒတရားစကားတို့ကို၊ န ပိဟေတိ=မတောင့်တတော့။

ဘော=အိုအရှင်၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဇိယတ္ထာဒုဗ္ဗလျ ပရေတော=ဆာလောင်ခြင်း၊ အားမရှိခြင်းသည် အစဉ်လိုက်အပ်သော၊ ပုရိသော= ယောက်ျားသည်၊ မဓုပိဏ္ဍိကံ=မုန့်ချိုခဲကို၊ (အချိုလေးရပ်၊ ရောစပ်ပြုလုပ်၊ ဆန်မှုန့်ဆုပ်ကို) အဓိဂစ္ဆေယျ=ရငြားအံ့၊ သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ ယတော ယတော=အကြင်အကြင် မုန့်ချိုခဲအပိုင်းအစကို၊ သာယေထ=လျက်ငြားအံ့၊ ဝါ= အရသာခံယူမြည်းစားငြားအံ့၊ (တတော တတော=ထိုထိုမုန့်ချိုခဲအပိုင်းအစမှ) အသေစနကံ=ချိုအောင် နောက်ထပ်အရသာတမျိုး ဖြည့်စွက်တိုးရခြင်းမရှိသော၊ သာဒုရသံ=ချိုသာကောင်းမြတ်သောအရသာကို၊ လဘတိ ဧဝ=ရတော့သည်သာ၊ ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝမေဝံ ခေါ=ပင်။ပ။ တတော တတော=ထိုထို သုတ္တဂေယျ စသော တရားစကားမှ၊ ဝါ=စကားကြောင့်၊ အတ္တမနတံ=ပီတိသောမနဿတို့ သည် ယူအပ်သောစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=နှစ်သက်ရွှင်လန်း၊ စိတ်ချမ်းသာမှု ကို၊ လဘတေဝ=ရတော့သည်သာ၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပသာဒံ=ကြည်လင်မှုကို၊ လဘတိဧဝ=သာ။

ဘော=အိုအရှင်၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော=သည်၊ ဟရိစန္ဒနဿ ဝါ=ရွှေဝါရောင်အဆင်းရှိသော စန္ဒကူး၏သော်လည်းကောင်း၊ လောဟိတ စန္ဒ နဿ ဝါ=နီသောအဆင်းရှိသော စန္ဒကူး၏ သော်လည်းကောင်း၊ စန္ဒနယဋ္ဌိကံ =စန္ဒကူးတုံးကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ=ရငြားအံ့၊ သော=ထိုယောက်ျားသည်၊ ယတော ယတော =အကြင်အကြင် စန္ဒကူးတုံး အပိုင်းအစကို၊ ယဒိ မူလတော=အရင်းပိုင်း ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ မဇ္ဈတော=အလယ်ပိုင်းကိုသော် လည်းကောင်း၊ ယဒိ အဂ္ဂတော=အဖျားပိုင်းကို သော်လည်းကောင်း၊ ဃာယေထ=နမ်းရှူငြားအံ့၊ (တတော တတော=ထိုထို စန္ဒကူးတုံး အပိုင်းအစမှ) အသေစနကံ=အခြားအနံ့ တမျိုး ဖြည့်စွက်တိုးဖွယ်မလိုသော၊ သုရဘိဂန္ဓံ=ကောင်းသောအနံ့ကို၊ အဓိဂစ္ဆ တေဝ=ရသည်သာ။ပ။ တတော တတော=ထိုထို သုတ်၊ ဂေယျစသောတရား တော်မှ၊ ဝါ=တော်ကြောင့်၊ ပါမောဇ္ဇံ=နှစ်သက်မှုကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏၊ သော မနဿံ=ဝမ်းမြောက်မှု သောမနဿကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏။

ဘော=ရှင်၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပုရိသော=သည်၊ အာဗာဓိကော= အနာရောဂါစွဲကပ်သည်၊ ဒုက္ခိတော=ဒုက္ခရောက်နေသည်၊ ဝါ=အသည်းအသန် ဖြစ်နေသော ဒုက္ခရှိသည်၊ ဗာဠဂိလာနော=အပြင်းအထန် မကျန်းမာနေသည်၊

(အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့) တဿ=ထိုမကျန်းမာသော ယောက်ျား၏။ အာဗာဓံ= အနာရောဂါကို။ ကုသလော=ကျမ်းကျင်သော၊ ဘိသက္ကော=ဆေးသမားသည်။ ဌာနသော=တခဏချင်းပင်၊ နိဟရေယျ=ပယ်ရှားရာ၏။ ၁။ တတော တတော =ထိုထို သုတ္တ ဂေယျစသော တရားတော်ကြောင့်၊ ဝါ=တော်မှ၊ သောက+ပရိဒေဝ +ဒုက္ခ+ဒေါမနဿ+ဥပါယာသာ=ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း+ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း +ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း+စိတ်ဆင်းရဲခြင်း+ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းခြင်းတို့သည်။ အဗ္ဘတ္တံ =ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ=ရောက်ကုန်၏။

☞ ဘော=ရှင်၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပေါက္ခရဏီ=ရေကန်သည်။ အတ္ထော ဒကာ=ကြည်လင်သောရေရှိသည်။ သာတောဒကာ=ချိုသောရေရှိသည်။ သီတော ဒကာ=(ကျဲ၍)အေးသော ရေရှိသည်။ သေတကာ=ညွှန်မှော်ကင်းဝေး ဖြူဖွေးသော အရောင်အဆင်းရှိသည်။ သုပတိတ္တာ=ကောင်းမွန်ပြေညီသော ရေဆိပ်ရှိသည်။ ရမဏိယာ=ပျော်မွေ့ပွယ်ကောင်းသည်။ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏)အထ=ထိုအခါ၌၊ ဃမ္မာဘိတတ္တာ=နွေနေပူသည် လွန်စွာပူလောင်အပ်သော၊ ဃမ္မပရေတော= နွေနေပူသည် အစဉ်ထိစပ် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ကိလန္တော=ခရီးပန်းသော၊ တသိ တော=ရေငတ်နေသော၊ ပိပါသိတော=ရေသောက်လိုသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျား တယောက်သည်။ အာဂစ္ဆေယျ=လာရာ၏။ ဝါ=လာသည်ဆိုပါစို့၊ သော= ထိုယောက်ျားသည်။ တံ ပေါက္ခရဏီ =ထိုရေကန်သို့၊ သြဂါဟေတွာ=သက်ဆင်း၍၊ နာတွာ စ=ရေချိုး၍လည်းကောင်း၊ ပိဝိတွာ စ=ရေသောက်၍လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗ+ဒရထ+ကိလမထ+ပရိဇ္ဇာဟံ=အားလုံးစုံသော+ပူလောင်ခြင်း+ပင်ပန်းခြင်း +အိုက်စပ်ခြင်းကို၊ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေယျ=ငြိမ်းပျောက်စေရာ၏။ ၂။ တတော တတော =မှ၊ ဝါ=ကြောင့်၊ သဗ္ဗဒရထကိလမထ ပရိဇ္ဇာဟာ=အားလုံးသော ဝဋ်ဒုက္ခအပူ၊ ဝဋ်ဒုက္ခအပန်း၊ ဝဋ်ဒုက္ခအအိုက်အစပ်တို့သည်။ ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တိ=ငြိမ်းပျောက်ကုန်၏။ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပိဂိယာနိကပြောဆိုပြီး။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=ပိဂိယာနိပုဏ္ဏားက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ ကာရဏ ပါလီ=ကာရဏပါလီမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်။ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဧကံသံ(ဧကအံသံ)=တခုသော လက်ဝဲဘက်ပခုံးပေါ်၌၊ ဥတ္တရာ သံဂံ=အပေါ်ရံခြံထည်ကို၊ ကရိတွာ=တင်ထား၍၊ ဒက္ခိဏံ=လက်ယာဘက် ဖြစ်သော၊ ဇာဏုမဏ္ဍလံ=ပုဆစ်ခူးဝန်းကို၊ ပထဝိယံ=မြေပေါ်၌၊ နိဟန္တာ= ထောက်၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ (အတ္ထိ= ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ အဉ္စလိ=လက်အုပ်ကို၊ ပဏာမေတွာ =ချီမြှောက်၍၊ တိက္ခတ္တု=သုံးကြိမ်၊ ဥဒါနံ=ဥဒါန်းကို၊ ဝါ=ပီတိအဟုန်ကြွ၊ မြဲမရသဖြင့်၊ ကျူးရင့်မြွက်ကြား ဥဒါန်းစကားကို၊ ဥဒါနေသိ=ကျူးရင့် မြွတ်ဆိုပြီး (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥဒါနေသိ=ကျူးရင့်မြွတ်ဆိုသနည်းဟူမူ။)

အရဟတော=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူ၍ လူမင်း၊ နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာမင်းတို့ ဝပ်စင်းဦးခိုက်၊ ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓဿ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း ကျန် ကြွင်းမရှိ၊ သိမြင်တော်မူသော၊ [သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ+သံ=ကိုယ်တိုင် စထွင်၍+ ဗုဒ္ဓ=သိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား] တဿ ဘဂဝတော=ဘုန်းတော်ကြီးမား၊ ထိုမြတ်စွာဘုရားအား၊ နမော=အကျွန်ုပ်၏ ရှိခိုးခြင်းသည်၊ (အတ္ထု=ဖြစ်ပါစေ သတည်း) [ဤအတိုင်းပင် နမော တဿကို သုံးကြိမ်အနက်ပေးလေ]။ပ။ဣတိ =ဤသို့၊ (ဥဒါနေသိ=ပြီ။)

ဘော ပိဂိယာနိ=အိုပိဂိယာနိ၊ အဘိက္ကန္တံ=အလွန်နှစ်သက်အပ် ကောင်း မြတ်လှပါပေ၏၊ ဘော ပိဂိယာနိ=အိုပိဂိယာနိ၊ အဘိက္ကန္တံ=၏၊ ဘော ပိဂိယာနိ =နိ၊ နိက္ကုဋ္ဌိတံ=(တစုံတယောက်က) မှောက်၍ထားအပ်သော အိုးခွက်ကို၊ ဝါ= အလိုအလျောက် မှောက်လျက်တည်နေသော အိုးခွက်ကို၊ ဥက္ကုဋ္ဌေယျ သေယျ ထာပိ ဝါ=လှန်ပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆန္တံ=မြက်သစ်ရွက်စသည်တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဝိဝရေယျ သေယျထာပိ ဝါ=ဖွင့်လှစ် ဖော်ပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မူဠဿ=အရပ်မျက်နှာတို့၌ တွေဝေနေသောသူ အား၊ ဝါ=မျက်စိလည် လမ်းမှားသွားနေသူအား၊ မဂ္ဂံ=လမ်းမှန်ကို၊ အာစိက္ခေယျ သေယျထာပိ ဝါ=ပြောပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စက္ခုမန္တော=မျက်စိရှိသူတို့ သည်၊ ရူပါနိ=အဆင်းရောင် ရူပါရုံတို့ကို၊ ဒက္ခန္တိ=မြင်ကြကုန်လိမ့်မည်၊ ဣတိ= ဤသို့ ကြံစည်၍၊ အန္တကာရေ=အမိုက်မှောင်၌၊ (တောကြီးမြိုင်အုပ်၊ လဆုတ် ဆယ်လေး၊ တိမ်မြူးဖုံးကာ၊ သန်းခေါင်ခါဟု၊ လေးဖြာစုံခိုက်၊ အမိုက်တိုက်၌) တေလပစ္စောတံ=ဆီမီးတန်ဆောင်၊ အလင်းရောင်ကို၊ ဓာရေယျ သေယျ ထာပိ ဝါ=ညှိထွန်းဆောင်ပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း။

ဝေမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ဘောတာ ပိဂိယာနိနာ=အရှင်ပိဂိယာနိသည်၊ အနေကပရိယာယေန=များစွာသော နည်းပရိယာယ်ဖြင့်၊ ဓမ္မော=တရားတော်ကို၊ ပကာသိတော=ထင်ရှားဟောပြအပ်ပါပေပြီ၊ ဘော ပိဂိယာနိ=အိုပိဂိယာနိ၊ သော ဟံ(သော အဟံ)=ထိုအကျွန်ုပ်သည်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ=ထိုအရှင်ဂေါတမကို၊ သရဏံ=ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍၊ (အပါယ်လေးဖြား၊ အိုနာသေရေး၊ ပူဆွေး နေည၊ ငိုကြွေးရသည့်၊ ဒုက္ခအဖန်ဖန်၊ ဘေးရန်ပယ်ဖျောက်၊ ချမ်းသာရောက် အောင်၊ စောင့်ရှောက်ကယ်တင် အစဉ်အားထား၊ ကိုးစားမှီခိုရာဟူ၍) ဂစ္ဆာမိ= (ယုံကြည်လေးမြတ်) ဆည်းကပ်ပါ၏၊ ဝါ=သဘောပေါက် သိနားလည်ပါ၏၊ ဓမ္မဉ္စ=ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ= ရှစ်ပါးသော အရိယာရဟန်းတော် အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ (သရဏံ=ဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ=၏) အဇ္ဇတဂ္ဂေ=ယနေ့ကို အစပြု၍၊ ပါဏုပေတံ=အသက်တို့ဖြင့်

ဆည်းကပ်လျက်၊ ဝါ=အသက်ထက်ဆုံး ဆည်းကပ်လျက်၊ သရဏံ=၍၊ ဂတံ= သဘောပေါက်သိနားလည်သော၊ ဥပါသကံ=သီတင်းသည် ဒါယကာဟူ၍၊ မံ= အကျွန်ုပ်ကို၊ ဘဝံ ပိဂိယာနိ=အရှင်ပိဂိယာနိသည်၊ ဓာရေတု=အသိအမှတ် ပြုပါလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-ပိဂိယာနိသုတ်

၁၉၅။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ ပဉ္စမတ္တာနိ=ငါးလီအရေအတွက် ပမာဏရှိကုန်သော၊ လိစ္ဆဝိသတာနိ=လိစ္ဆဝိမင်းအရာတို့သည်၊ [တနည်း-ပဉ္စမတ္တာ နိ လိစ္ဆဝိသတာနိ=လိစ္ဆဝိမင်းငါးရာတို့သည်] ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပယံရ ပါသန္တိ=ဆည်းကပ်ကြကုန်၏၊ အပေကစ္ဆေ=အချို့ကုန်သော၊ လိစ္ဆဝိ=လိစ္ဆဝိမင်း တို့သည်၊ နီလာ=ညိုကုန်သည်၊ [ဤ "နီလာ" ဟူသောပါဌ်ဖြင့် ဘယ်ဟာတွေ ညိုသည်ဟု အထူးခွဲခြားမပြတ် အားလုံးစုံ ဘုံဆိုင်သာမည (သဗ္ဗသင်္ဂါဟိက) အနေအားဖြင့်သာ ပြဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဘာတွေညိုသည်ဟု အထူးခွဲခြား ပြဆိုတော်မူလိုရကား နီလဝတ္ထာစသည်မိန့်တော်မူ၏။]

နီလဝတ္ထာ=ညိုသောကိုယ်အဆင်း ရှိကုန်သည်၊(အညိုရောင်နဲ့သာပျောင်း သုတ်လိမ်းထားအပ်သောကြောင့် ညိုသော ကိုယ်အဆင်းရှိကုန်သည်) နီလဝတ္ထာ= ညိုသောအဝတ်ရှိကုန်သည်၊ နီလာလင်္ကာရာ=ညိုသော အဆင်တန်ဆာ ရှိကုန် သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။ပ။ ပီတာ=ဝါကုန်သည်၊ ပီတဝတ္ထာ=ဝါသော ကိုယ် အဆင်း ရှိကုန်သည်၊ ပီတဝတ္ထာ=ဝါသော အဝတ်ရှိကုန်သည်၊ ပီတာလင်္ကာရာ= ဝါသော အဆင်တန်ဆာရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏။ပ။ လောဟိတကာ=နီကုန် သည်၊ လောဟိတကဝတ္ထာ=နီသော ကိုယ်အဆင်း ရှိကုန်သည်၊ လောဟိ တကဝတ္ထာ=နီသောအဝတ်ရှိကုန်သည်၊ လောဟိတကာလင်္ကာရာ=နီသော အဆင် တန်ဆာရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏။ပ။ ဩဒါတာ=ဖြူကုန်သည်။ပ။ [ကျသုဒံ= တေ+အသုဒံ-ဟု ဖြတ်၊ အသုဒံ အနက်မရှိ]တေ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့ကို၊ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝတ္ထေနစေဝ=အဆင်းတော်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယသသာ စ=အခြံအရံ အကျော်အစောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတိရောစတိ=သာလွန်ကျော် လွှမ်း၍ တင့်တယ်တော်မူ၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ပိဂိယာနိ=ပိဂိယာနိမည်သော၊ ပြာဟ္မဏော= သည်။ပ။ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ= အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ) ဘဂဝါ=ဘုန်းတော်ကြီးမား ရှင် တော်မြတ်ဘုရား၊ (ဂါထာ=ချီးကျူးလျှောက်ထားစရာ ဂါထာသည်) မံ=တပည့် တော်၏၊ ပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာပါ၏၊ သုဂတ=ကောင်းသောစကား ကို မိန့်ဆိုတော်မူသော ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၊ (ဂါထာ=ချီးကျူးလျှောက်ထားစရာ ဂါထာသည်)မံ=တပည့်တော်၏၊ ပဋိဘာတိ=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာပါ၏။

[တပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဂါထာကဗျာဖြင့် ချီးကျူးလျှောက်ထားလိုပါသည်ဟု ဆိုလို၏။ “ဂါထာ=သည်၊ မံ=တပည့်တော်အား၊ ပဋိဘာတိ=ထင်ပေါ်လာပါ၏” ဟူ၍လည်း မံ၌ သမ္ပဒါန်အနက်ဆိုနိုင်သေး၏။] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ပိဂီယာနိ=ပိဂီယာနိ၊ (ဂါထာ=ချီးကျူးလျှောက်ထားစရာ ဂါထာသည်) တံ=သင့်၏။ ပဋိဘာတု=ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာပါစေလော၊ [လျှောက်ထားလိုက လျှောက်ထားပါဟူလို] ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ပိဂီယာနိ=သော၊ ဗြာဟ္မဏော=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္ပုခါ=အထံတော်မှောက်၌၊ သာရပ္ပယ=သင့်လျော်လျောက်ပတ် ကောင်းမြတ်သော၊ ဂါထာယ=ဂါထာကဗျာဖြင့်၊ အဘိတ္ထဝိ=ချီးကျူးပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဘိတ္ထဝိ=ချီးကျူးသနည်းဟူမူ။)

ကောကနဒံ=ကောကနဒဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော၊ သုဂန္ဓံ=ကောင်းသောအနံ့ရှိသော၊ ပဒ္ဒံ (ပဒုမံ)=ပွင့်ချပ်တရာရှိသော ပဒုမာကြာနီပန်းသည်၊ ပါတော=နေထွက်လာရာ နံနက်အခါ၌၊ ဖုလ္လံ=ကားကားစွင့်စွင့်ပွင့်သည်၊ အဝီတဂန္ဓံ=မကင်းသော အနံ့ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဝိရောစမာနံ=တင့်တယ်သည်၊ သိယာယထာ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ=ဤအတူ)အန္တလိက္ခေ=ကောင်းကင်၌၊ အာဒိစ္စမိဝ=နေမင်းကဲ့သို့၊ တပန္နံ=(တန်ခိုးတော်ဖြင့်)တောက်ပလျက်၊ ဝိရောစမာနံ=တင့်တယ်သပွယ်တော်မူသော၊ သုဂန္ဓံ=ကောင်းသောအနံ့ရှိတော်မူသော၊ (ကိုယ်တော်အနံ့၊ ဂုဏ်တော်အနံ့တို့ဖြင့် ကောင်းသော အနံ့ရှိတော်မူသော) အဂီရသံ=ကိုယ်အင်္ဂါတော် အစိတ်အစိတ်တို့မှ တဖိတ်ဖိတ်ကွန်မြူးထွက်ပေါ်လာသော ရောင်ခြည်ရှိတော်မူသော၊ (သမ္ပုဒ္ဓံ=မြတ်စွာဘုရားကို)ပဿ=ဖူးမြင်ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဘိတ္ထဝိ=ချီးကျူးပြီ) [အင်္ဂေသု ရသာ ရသ္မိယော ယဿာတိ အဂီရသော=ကိုယ် အင်္ဂါတော်တို့၌ ရောင်ခြည်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ အင်္ဂံ+ရသ။ အလယ်၌ ဤအက္ခရာလာ၊ ရသသဒ္ဓါ ရောင်ခြည်အနက်ဟော။]

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ တေ လိစ္ဆဝိ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ ပဉ္စဟိ ဥတ္တရာသင်္ဂသတေဟိ=ငါးရာသော အပေါ်ရုံခြံထည်တို့ဖြင့်၊ ပိဂီယာနိ=ပိဂီယာနိမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏံ=ပုဏ္ဏားကို၊ အစ္စာဒေသံ=ဖုံးအုပ်ခြံလွှမ်း လျှာဒါန်းကြကုန်ပြီ။ ။ပ။ တေဟိ ပဉ္စဟိ ဥတ္တရာသင်္ဂသတေဟိ=ထိုငါးရာသော အပေါ်ရုံခြံထည်တို့ဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အစ္စာဒေသံ=ဖုံးကာခြံလွှမ်း လျှာဒါန်းပြီ၊ အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တေ လိစ္ဆဝိ=ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) လိစ္ဆဝိ=လိစ္ဆဝိမင်းတို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ပဉ္စန္ဒံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ရတနာနံ=ရတနာတို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘော=ခဲယဉ်းသဖြင့်ရအပ်၏။

ဝါ=ရနိုင်ခဲ၏။ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ (ရတနာနံ=တို့၏။ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=သနည်းဟူမူ) [ထို့နောက်စာပိုဒ် ၁၄၃-သာရန္တဒသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၆၈)ကြည့်။]

၆-မဟာသုပိနသုတ်

၁၉၆။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ အရဟတော=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စေထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရားမှာ၊ သမ္မောဓာ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးမှ၊ ဝါ=အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးသို့ ရောက်ရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေဝ=ရှေးဦးပင်လျှင်၊ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓဿ=သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းမသိသေးသော၊ ဗောဓိသတ္တဿ ဧဝ=ဘုရားအလောင်းတော်သည်သာလျှင်၊ သတော=ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ခိုက်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ မဟာသုပိနာ=အိပ်မက်ကြီးတို့သည်၊ ဝါ=မြင့်မြတ်သောယောက်ျားတို့ မြင်မက်ထိုက်သော အိပ်မက်တို့သည်၊ [မဟန္တေဟိ ပုရိသေဟိ ပဿိတဗ္ဗာ သုပိနာ မဟာသုပိနာ] ဝါ=မြင့်မြတ်သော အကျိုးစီးပွားတို့၏ ရှေ့ပြေးအကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော အိပ်မက်တို့သည် [မဟန္တာနံ အတ္တာနံ နိမိတ္တဘူတာ သုပိနာ မဟာသုပိနာ] ပါတုရဟောသံ=ထင်ရှားဖြစ်လာကုန်ပြီ။

ပဉ္စ=ငါးမျိုးသော မဟာသုပိနတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။ပ။ အယံ မဟာပထဝီ=(စကြဝဠာတိုက်အပြည့်တည်ရှိသော)ဤမြေကြီးသည်၊ မဟာသယနံ=(အသရေရှိ၍) မြတ်သောအိပ်ရာနေရာသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ဟိမဝါ=ဟိမဝန္တာမည်သော၊ ပဗ္ဗတရာဇာ=တောင်ဘုရင်မင်းသည်၊ ဗိမ္ဗောဟနံ=ခေါင်းအုံးသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ ပုရတ္ထိမေ=အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော၊ သမုဒ္ဒေ=သမုဒ္ဒရာ၌၊ ဝါမော=လက်ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထော=လက်သည်၊ ဝါ=လက်ကို၊ ဩဟိတော=တင်ထားအပ်သည်၊ အဟောသိ=ပြီ၊ ပစ္စိမေ=အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ သမုဒ္ဒေ=၌၊ ဒက္ခိဏော=လက်ျာဘက်ဖြစ်သော။ပ။ ဒက္ခိဏေ=တောင်ဘက်ဖြစ်သော၊ သမုဒ္ဒေ=၌၊ ဥဘော=နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပါဒါ=ခြေတော်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ဩဟိတာ=တင်ထားအပ်ကုန်သည်၊ အဟောသံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ။ပ။ သတော=ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ခိုက်၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အယံ မဟာသုပိနော=ဤအိပ်မက်ကြီးသည်၊ ပါတုရဟောသိ=ထင်ရှားဖြစ်လာပြီ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော မဟာသုပိနကား။ပ။ တိရိယာနာမ=တိရိယာမည်သော၊ တိဏဇာတိ=နေရာမြက်မျိုးသည်၊ နာဘိယာ=ချက်မှ၊ ဥဂ္ဂန္ဓာ=တက်သွား၍၊ (ထွန်တုံး အရွယ်အစားရှိသော ရိုးတံနီဖြင့် တထွာလောက်၊ တတောင်လောက်စသည် ရှည်လျက် ရှည်လျက် မြင့်တက် မြင့်တက်သွား၍) နဘံ=ကောင်းကင်ကို၊ အာဟစ္စ=ဆိုက်ရောက်၍၊

(ယူစနာထောင်ပေါင်းများစွာ ရှည်လျားဆိုက်ရောက်၍) ဌိတာ=တ်ည်သည်။ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=ကား။ပ။ သေတာ =ဖွေးဖွေးဖြူကုန်သော၊ ကဏ္ဍသိသာ=မည်းနက်သော ဦးခေါင်းရှိကုန်သော၊ ကိမိ=ပိုးလောက်တို့သည်၊ ပါဒေဟိ=ခြေထောက်တို့မှ၊ ဥဿက္ကိတွာ=တက်သွား ပြီး၍၊ ယာဝ ဓာဏုမဏ္ဍလာ=ပုဆစ်ဒူးဝန်းတိုင်အောင်၊ ပဋိစ္စာဒေသံ=ဖုံးအုပ် ကြကုန်ပြီ။ပ။

နာနာဝဏ္ဏာ=အမျိုးမျိုးသော အဆင်းရောင်ရှိကုန်သော၊ စတ္တာရော= လေးကောင်ကုန်သော၊ သကုဏာ=ငှက်တို့သည်၊ စတုဟိ=လေးပါးကုန်သော၊ ဒိသာဟိ=အရပ်မျက်နှာတို့မှ၊ အာဂန္တာ=လာကြကုန်၍၊ ပါဒမူလေ=ခြေရင်း၌၊ နိပတိတွာ=သက်ဆင်းရပ်နားကြကုန်ပြီး၍၊ ဝါ=သက်ဆင်းရပ်နားကြကုန်ပြီးလ သော်၊ သဗ္ဗသေတာ=အားလုံးစုံဖွေးဖွေးဖြူကုန်သည်၊ သမ္ပဇ္ဇိသု=ဖြစ်ကြကုန်ပြီ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=ကား၊ အရဟံ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူ တော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ တထာဂတော=သည်၊ သမ္မောဓာ=မှ၊ ပုဗ္ဗေဝ=လျှင်၊ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ=သော၊ ဗောဓိသတ္တောဝ=ဘုရားအလောင်း တော်သည်သာလျှင်၊ သမာနော=ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ=ဖြစ်ခိုက်၊ မဟာတော=(သုံးယူစနာ မြင့်၍) ကြီးစွာသော၊ မိဇ္ဇပဗ္ဗတဿ=ကျင့်ကြီးတောင်၏၊ ဥပရူပရိ=အထက်ဖျား အထက်ဖျားအရပ်၌၊ မိဇ္ဇေန=ကျင့်ကြီးသည်၊ အလိပ္ပမာနော=မလူးကပ်အပ်ဘဲ၊ စင်္ဂမတိ=လူးလာခေါက်ပြန် စကြိုသွား၏။ပ။ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံ မဟာသုပိနော=သည်၊ ပါတုရဟောသိ=ပြီ။

[“ယမ္ဗိ”ကို အဟောသိစသော ကြိယာနှင့်တွဲ၍ အနက်ဆိုရမည်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရဟတော=သော။ပ။ မဟာသယနံ=သည်၊ ယမ္ဗိ အဟောသိ= အကြင်ဖြစ်ပြီ၊ ဟိမဝါ=သော။ပ။ ဝိမ္မောဟနံ=သည်၊ ယမ္ဗိ အဟောသိ= အကြင်ဖြစ်ပြီ။ပ။ ဩဟိတော=သည်၊ ယမ္ဗိ အဟောသိ=ပြီ။ပ။ ဩဟိတာ= ကုန်သည်၊ ယမ္ဗိ အဟောသံ=အကြင်ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အရဟတာ= ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန=သော၊ တထာဂတေန= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနတ္တရာ=သူ့ထက်ထူးချွန်သာလွန်မြင့်မြတ်သော တရား မရှိသော၊ ဝါ=အသာလွန် အမြင့်မြတ်ဆုံးတရားဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ= အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊ (အမှားမပါ၊ မှန်စွာကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်ကို) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ=ထိုးထွင်းသိမြင်အပ်ပြီ၊ ဝါ=ရရှိတော်မူအပ်ပြီ၊ တဿာ =ထိုအရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊ အဘိသမ္မောဓာယ=ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိခြင်းငှာ၊ ပဌမော=သော၊ အယံ မဟာသုပိနော=ဤအိပ်မက်ကြီးသည်၊ (မဟာပထဝီ၏ မဟာသယနဖြစ်ခြင်း ဟိမဝန္တာတောင်၏ ခေါင်းအုံးဖြစ်ခြင်းစသော ဤအိပ်မက် ကြီးသည်) ပါတုရဟောသိ=ပြီ၊ [ယမ္ဗိ ဘိက္ခဝေ၌ ယမ္ဗိဟူသော အနိယမသဒ္ဓါ၏ နိယမကား အယံ မဟာသုပိနော ပင်တည်း။]

ဘိက္ခဝေ=တို့ အရဟတော=သော။ပ။ ဌိတာ=သည်။ ယမ္ပိ အဟောသိ= ပြီ။ပ။ အရိယော=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းသော၊ အဋ္ဌဂိကော=အင်္ဂါရှစ်ပါး ရှိသော၊ မဂ္ဂေါ=မဂ်ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓိတွာ=ကိုယ်တိုင်ထိုးထွင်းသိမြင်ပြီး၍၊ ယာဝ ဒေဝ မနုဿဟိ=နတ်လူတို့တိုင်အောင်၊ သုပ္ပကာသိတော=ကောင်းစွာ ထင်ရှား ဟောပြတော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ=ထို အရိယအဋ္ဌဂိကမဂ်ကို ကိုယ်တိုင်သိငြား၊ ထင်ရှားဟောပြခြင်းကို၊ အဘိသမ္ဗောဓာယ=ဧကန်မြင်သိရရှိခြင်းငှာ၊ ဒုတိယော =နှစ်ခုမြောက်သော၊ အယံ မဟာသုပိနော=သည်၊ ပါတုရဟောသိ။ပ။ ယမ္ပိ ပဋိစ္စာဒေသံ=အကြင်ဖုံးအုပ်ကြကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗဟူ=များစွာကုန်သော၊ သြဒါတဝသနာ=အဖြူရောင်အဝတ်ကို ဝတ်ကြကုန်သော၊ ဂိဟိ=လူတို့သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပါဏုပေတာ=အသက်တို့ဖြင့် ဆည်းကပ်ကြကုန် လျက်၊ ဝါ=အသက်ထက်ဆုံး ဆည်းကပ်ကြကုန်လျက်၊ သရဏံ=ကိုးကွယ် အားထားရာဟူ၍၊ ဂတာ=သဘောပေါက်သိနားလည်ကြကုန်ပြီ၊ တဿ=ထိုသို့ လူတို့ အသက်ထက်ဆုံး ကိုးကွယ်ဆည်းကပ် သိမှတ်ခြင်းကို၊ အဘိသမ္ဗောဓာယ= ကိုယ်တွေ့မျက်မှောက်၊ ဆိုက်ရောက်မြင်သိ၊ ရရှိခြင်းငှာ။ပ။

သဗ္ဗသေတာ=ကုန်သည်၊ ယမ္ပိ သမ္ပဇ္ဇိသု=အကြင်ဖြစ်ကြကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ခတ္တိယာ=မင်းမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏားမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ဝေဿာ=ကုန်သည်လယ်လုပ်လူတန်းစားမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓါ=လူဆင်းရဲ မျိုးတို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့)စတ္တာရော=လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဝဏ္ဏာ=ဤအမျိုးတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)တေ=ထိုအမျိုးလေးပါးတို့သည်၊ တထာဂတပွဝေဒိတေ=မြတ်စွာဘုရားဟောကြားသိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မ ဝိနယေ=တရားဖြင့် ဆုံးမရာ ငါဘုရားသာသနာတော်၌၊ အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွာကြကုန်၍) အနဂါရိယံ=အိမ်မှထွက်ခွာမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (အိမ်၌နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေးကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းအဖြစ်သို့)ပဗ္ဗဇိတွာ=ရောက်လာ ကြပြီး၍၊ အနုတ္တရံ=သူ့ထက်ထူးချွန် သာလွန်မြင့်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ=အသာလွန်မြင့်မြတ်ဆုံး တရားဖြစ်သော၊ ဝိမုတ္တိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ် မြောက်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သန္တိကရောန္တိ=မျက်မှောက်ပြုကြကုန်၏၊ တဿ=ထိုအမျိုးလေးပါးတို့ အရဟတ္တဖိုလ် မျက်မှောက်ပြုခြင်းကို၊ အဘိသမ္ဗော ဓာယ=မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်သိရှိရခြင်းငှာ။ပ။

မိဇ္ဇေန=သည်၊ အလိပ္ပမာနော=အပ်ဘဲ၊ ယမ္ပိ စင်္ဂမတိ=အကြင်စင်္ကြံ ကြွတော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စိဝရ..... ကွာရာနံ=တို့ကို၊ [စာပိုဒ် (၁၇၆)ပီတိသုတ်(စာမျက်နှာ-၃၂၂)ကြည့်] လာဘီ= ရခြင်းရှိတော်မူ၏၊ တံ=ထိုသင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းလေးမျိုးကို၊ တထာဂတော=

သည်။ အဂထိတော=တဏှာသည် မချုပ်နှောင်အပ်ဘဲ၊ ဝါ=တဏှာ၏ချုပ်နှောင်မှု မခံရဘဲ၊ အမုစ္ဆိတော=တဏှာဖြင့် တွေဝေမေ့မြောမနေဘဲ၊ အနဇ္ဈောပနော=တဏှာသည် အလွန်အကဲ မဖိစီးအပ်ဘဲ၊ ဝါ=တဏှာဖြင့်မျိုချ၍ အညွန့်တုံး အဆုံးသတ်သူ မဟုတ်ဘဲ၊ [ဒုကနိပါတ် ဇာပိဒ် (၄၉)သုတ် လည်းကြည့်] အာဒိနဝဒဿာဝိ=အပြစ်ကိုမြင်လျက်၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးစွဲတုဉ်းပေးခြင်း၌ အပြစ်ကိုမြင်လျက်) နိဿရဏပညော=ဆန္ဒရာဂမှ ထွက်မြောက်သော ပညာရှိလျက်၊ ပရိဘူတိ=သုံးဆောင်၏၊ တဿ=ထိုပစ္စည်းလေးပါး ပေါများစွာ ရရှိ၍ မတွယ်မတာ တဏှာကင်းရှင်း သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ အဘိသမ္မောဓာယ=မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်သိရှိရခြင်းငှာ၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အယံ မဟာသုပိနော=(မစင်ကျင် ကြီး တောင်ပေါ်၌ မလူးမကပ် စင်္ကြံလျှောက်ရခြင်း ဟူသော)ဤအိပ်မက်ကြီးသည်၊ ပါတုရဟောသိ=ပြီ။ပ။ ဗောဓိသတ္တဿေဝ=လျှင်၊ သတော=ဖြစ်စဉ်၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ မဟာသုပိနာ=ဤအိပ်မက်ကြီးတို့သည်၊ ပါတုရဟောသံ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဆဋ္ဌ။

၇-ဝဿသုတ်

၁၉၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝဿဿ=မိုးရွာခြင်း၏၊ အန္တရာယာ=အန္တရာယ်တို့သည်၊ ဝါ=အနှောင့်အယှက် အဆီးအတားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ယံ=ယင်းအန္တရာယ်ကို၊ နေမိတ္တိကာ=နိမိတ်ဖတ်သော သူတို့သည်၊ န ဇာနန္တိ=ကြိုတင်၍ မသိနိုင်ကြကုန်၊ ယတ္ထ=ယင်းအန္တရာယ်၌၊ နေမိတ္တိကာနံ=နိမိတ်ဖတ်သူတို့၏၊ စက္ခု=ပညာမျက်စိသည်၊ န ကမတိ=မသွား၊ ဝါ=မစူးရောက်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးသော အန္တရာယ်တို့ ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥပရိ=အထက်ဖြစ်သော၊ အာကာသေ=ကောင်းကင်၌၊ တေဇောဓာတု=မီးဓာတ်သည်၊ ဝါ=ကြီးစွာသော မီးအစုအဝေးသည်၊ ပကုပ္ပတိ=ဖောက်ပြန်၏၊ တေန=ထိုသို့ မီးဓာတ်ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပနာ=ဖြစ်ပေါ်လာပြီးကုန်သော၊ ဝါ=နဂိုက ရှိထားပြီးဖြစ်ကုန်သော၊ မေဃာ=မိုးတိမ်တို့သည်၊ ပဋိဝိဂစ္ဆန္တိ=ကွယ်ပျောက်သွားကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအန္တရာယ်သည်၊ (အထက်ကောင်းကင်၌ တေဇောဓာတ် ဖောက်ပြန်ခြင်းဟူသော ဤအနှောင့်အယှက် အဆီးအတားသည်) ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ဝဿဿ=မိုးရွာခြင်း၏၊ အန္တရာယော=အန္တရာယ်တည်း၊ ယံ=ယင်းအန္တရာယ်ကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အန္တရာယ်ကား၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊အပရံ=အခြားသော အန္တရာယ်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] ဥပရိ=သော၊ အာကာသေ=၌၊ ဝါယောဓာတု=ဝါယောဓာတ်သည်၊ ဝါ=လေဓာတ်သည်၊ ပကုပ္ပတိ=၏၊ တေန =ထိုသို့ဝါယောဓာတ် ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=

(ဝါယောဓာတ် ဖောက်ပြန်ခြင်းဟူသော) ဤအန္တရာယ်သည်၊ ဒုတိယော=နှစ်ခု မြောက်သော။ပ။ ရာဟု=ရာဟုမည်သော၊ အသုရိန္ဒော=အသုရိန်သည်၊ ဝါ= အသုရာနတ်တို့၏ ဘုရင်မင်းသည်၊ ပါဏိနာ=လက်ခုပ်ဖြင့်၊ (ယူနောသုံးရာ ရှိသော လက်ခုပ်ကြီးဖြင့်) ဥဒကံ=မိုးရေကို၊ သဒ္ဓဋ္ဌိတ္တိတွာ=ခံယူ၍၊ မဟာသမုဒ္ဒေ =မဟာသမုဒ္ဒရာ ၌၊ ဆဇ္ဇေတိ=စွန့်ပစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအန္တရာယ် သည် (ဤသို့ ရာဟုအသုရိန်က မိုးရေကို လက်ခုပ်ဖြင့်ခံယူ၍ သမုဒ္ဒရာကြီး ထဲ၌ စွန့်ပစ်ခြင်းဟူသော အနှောင့်အယှက်သည်)။ပ။

ဝဿဝလာဟကာ=ဝဿဝလာဟကမည်ကုန်သော၊ ဝါ=မိုးရွာသွန်းခြင်း ၏ အကြောင်းဖြစ်သော မိုးတိမ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ ပမတ္တာ=မေ့လျော့နေကြကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ= (ဝဿဝလာဟကနတ်တို့၏ မေ့လျော့နေခြင်းဟူသော) ဤအန္တရာယ်သည်။ပ။ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ အဓမ္မိကာ=တရားမစောင့်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ အယံ=(လူတို့တရား မစောင့်ခြင်းဟူသော) ဤအန္တရာယ်သည်၊ ပဉ္စမော= ငါးခုမြောက်သော၊ ဝဿဿ=မိုးရွာခြင်း၏၊ အန္တရာယော=တည်း၊ ယံ=ယင်း အန္တရာယ်ကို၊ နေမိတ္တိကာ=တို့သည်။ပ။ န ကမတိ=မသွား၊ ဝါ=မစူးရောက်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)သတ္တမံ။

၈-ဝါစာသုတ်

၁၉၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ =အကြောင်းတို့ ကြောင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာ သင့်လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ [တနည်း-

၁။ ပဉ္စဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတာ။ ။ ဤပုဒ်တို့ကို အနက်(၂)နည်းခွဲ၍ ပြန်ဆို ထားခြင်းမှာ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း တိတိကျကျပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်၏။ ရှေးရှေးသုတ်များတုန်းက ပေးရိုးပေးစဉ် အနက်များမှာ “ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ =ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်(အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်)သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံသော” ဟူ၍ပင်တည်း။ ထိုပေးရိုးပေးစဉ် အနက်သည် ၌၊ ဋီ အဖွင့်အတိုင်း တိတိကျကျ ပြန်ဆိုထားအပ် သည်ကား မဟုတ်၊ သို့သော် ထိုပေးရိုးပေးစဉ် အနက်သာလျှင် နားရည်ဝ၍ အသားကျ နေပေ၏။

အဖွင့်အတိုင်း တိတိကျကျ ပြန်ဆိုအပ်သော အနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်ကောင်းလှ သော်လည်း ယခုမှတွေ့ရသော ဧည့်သည်မျက်နှာစိမ်းကဲ့သို့ ထူးထူးခြားခြားကြီး ဖြစ် နေလေ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးသုတ်များ၌ ပေးရိုးပေးစဉ်အနက်ကိုသာ ရေးခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ဤအင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ ထိုထိုနေရာ၌ “အင်္ဂေဟိတိ ဂုဏ်အင်္ဂါ”ဟုသာ ဖွင့်၍ ဟိဝိဘတ်နှင့် သမန္နာဂတာပုဒ်ကို လုံးဝမဖွင့်၊ ဤပဉ္စကနိပါတ် ဝါစာသုတ် ရောက်မှသာ ဋီကာ၌ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်မှာလည်း သံယုတ်အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့မှ ယူထားသော အဖွင့်သာတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်၊ (သဟ=အတူတကွ) သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာ သင့်လျော်စွာ ယှဉ်တွဲသော၊ ဝါစာ စကားသည်၊ သုဘာသိတာ=ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ခုတ္တာသိတာ=မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်သည်၊ နော (ဟောတိ)=မဖြစ်၊ အနဝဇ္ဇာ စ=ရာဂအစရှိသော အပြစ်မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝိညျုနံ=ပညာရှိတို့၏၊ အနန

သံယုတ်အဋ္ဌကထာ (ပ-၂၄၉)၌ အင်္ဂသဒ္ဓါကို ကာရဏ(အကြောင်း)အနက်၊ အဝယဝ (အစိတ်အပိုင်း)အနက်ဟု နှစ်နက်ဖွင့်၏။ သမန္နာဂတာသဒ္ဓါကို “သမန္နာဂတာ တိ သမနအာဂတာ ပဝတ္တာ ယုတ္တာ စ” ဟုဖွင့်၏။ [သံ=ကောင်းစွာ+အန=သင့်လျော်စွာ+အာဂတာ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဝါ=ယှဉ်တွဲသော] ထိုတွင် အင်္ဂေဟိ၌ အင်္ဂသဒ္ဓါကို ကာရဏအနက်၊ ပဉ္စမိ ဟိဝိဘတ်ကို ဟိတ်အနက် ပြန်ဆိုသည့်အခိုက်၌ သမန္နာဂတာ ပုဒ်မှ အာဂတာကို ပဝတ္တာအနက်ပြန်ဆိုရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ = အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာ သင့်လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော” ဟု အနက်ရေးထားသည်။ အင်္ဂေဟိတိ ကာရဏေဟိ၊ အင်္ဂိယန္တိ ဟေတုဘာဝေန ဉာယန္တိတိ အင်္ဂါနိ=အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့် သိအပ်သောတရား (အကြောင်းတရား)။ ဤဝစနတ္ထနှင့်အညီ အင်္ဂသဒ္ဓါ အကြောင်း(ကာရဏ) အနက်ကို ဟောသည်။ ဤသုတ်ဋီကာ။

အင်္ဂေဟိ၌ အင်္ဂသဒ္ဓါကို အဝယဝအနက်၊ တတိယာဟိဝိဘတ်ကို သဟယောဂ အနက်ပြန်ဆိုသည့်အခိုက်၌ သမန္နာဂတာပုဒ်မှ အာဂတာကို ယုတ္တာအနက် ပြန်ဆိုရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=အစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်၊ (သဟ=အတူတကွ) သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာသင့်လျော်စွာယှဉ်တွဲသော” ဟု အနက်ရေးထားသည်။ ဧကော ဒသကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၇)ဂေါပါလကသုတ်ဋီကာ (၃၆၄)၌ “အင်္ဂိယန္တိ အဝယဝဘာ ဝေန ဉာယန္တိတိ အင်္ဂါနိ၊ ကောဋ္ဌာသာ (အစိတ်အပိုင်း အဖို့အစုအနေအားဖြင့် သိအပ် သော တရား)” ဟု ဝစနတ္ထပြု၏။ ဤဝစနတ္ထနှင့်အညီ အင်္ဂသဒ္ဓါသည် အဝယဝ (ကောဋ္ဌာသ)=အဖို့အစု၊ အစိတ်အပိုင်းဟူသော အနက်ကိုဟော၏။

ကာရဏတ္ထေစ အင်္ဂသဒ္ဓေ စတူဟိတိ နိဿက္ကဝစနံ ဟောတိ၊ အဝယဝတ္ထေ ကာရဏဝစနံ (သံယုတ်အဋ္ဌကထာ) နိဿက္ကဝစနန္တိ ဟေတုမိ နိဿက္ကဝစနံ၊ တေနာဟ “သမနအာဂတာ ပဝတ္တာ” တိ၊.....ကာရဏဝစနန္တိ သဟယောဂေ ကာရဏဝစနံ၊ တေနာဟ “ယုတ္တာ” တိ။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ပ-၂၅၅။

ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိရဋီကာ၌ ထိုသံယုတ်၌၊ ဋီတို့မှယူ၍ ဖွင့်ထားသော်လည်း မစုံမလင်ဖြစ်နေ၏။ သမန္နာဂတာ၌ အာဂတာပုဒ်အတွက် ပဝတ္တာအနက်၊ ယုတ္တာအနက် နှစ်မျိုးလုံး ယူဖွင့်ထားသော်လည်း အင်္ဂသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုပြရာ၌ကား ပဝတ္တာအနက်နှင့် တွဲဖက်ရမည့် ကာရဏအနက်သာ ပါပြီးလျှင် ယုတ္တာအနက်နှင့် တွဲဖက်ရမည့် အဝယဝ အနက် မပါလာချေ။ ထို့ကြောင့် စာကျနေသည်ဟု ယူဆ၏။

ဝဇ္ဇာ စကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်း မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ကတမေဟိ= အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာသင့်လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဝါစာ=သည်၊ သုဘာသိတာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဒုဗ္ဘာသိတာ=သည်၊ နော ဟောတိ= မဖြစ်သနည်း၊ အနဝဇ္ဇာ စ=သည်လည်းကောင်း၊ ဝိညုနံ=တို့၏၊ အနနဝဇ္ဇာ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ကာလေန=ပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌ဘာသိတာ စ=ပြောဆိုအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သစ္စာ=မှန်ကန်စွာ၊ [ပဌမာကြိယာ ဝိသေသနကြံသည်။ တနည်း- သစ္စာ=မှန်ကန်သည်၊ ဟုတွာ=ဖြစ်၍] ဘာသိတာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ သဏှာ=နူးညံ့သိမ်မွေ့စွာ၊ ဘာသိတာစ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ [တနည်း- သဏှာ=နူးညံ့သိမ်မွေ့သည်၊ ဟုတွာ=၍၊ ဘာသိတာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏] အတ္တသံဟိတာ=အကျိုးစီးပွားနှင့်ဆပ်စပ်လျက်၊ ဘာသိတာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ မေတ္တာစိတ္တေန=မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်၊ ဘာသိတာ စ=လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ=ဤ အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သမန္နာဂတာ=သော၊ ဝါစာ=သည်၊ [တနည်း- ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ=ဤအစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်၊ (သဟာ=အတူတကွ)သမန္နာဂတာ=ကောင်းစွာ သင့်လျော်စွာယှဉ်တွဲသော၊ ဝါစာ=သည်]။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ကုလသုတ်

၁၉၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီလဝဇ္ဇော=သီလရှိကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းတို့သည်၊ ယံ ကုလံ=အကြင်အမျိုးထံသို့၊ ဥပသင်္ကမဇ္ဇော=သွားရောက်ကြကုန်၏၊ တတ္ထ=ထိုအမျိုး၌၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဌာနေဟိ= အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ဗဟုံ=များစွာသော၊ ပုညံ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ပသဝဇ္ဇိ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေကြကုန်၏၊ ဝါ=ရရှိကြကုန်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဌာနေဟိ=တို့ဖြင့်၊ ဗဟုံ=သော၊ ပုညံ=ကို၊ ပသဝဇ္ဇိ=သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ သီလဝဇ္ဇော=သီလရှိသော၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းသည်၊ ကုလံ=အမျိုးထံသို့၊ (လုဒါယကာ ဒါယိကာမ အိမ်ထောင်စု၊ မိသားစု တခုခုထံသို့) ဥပသင်္ကမဇ္ဇော =ကြွရောက်

၁။ သီလဝဇ္ဇော ပဗ္ဗဇိတော ဥပသင်္ကမဇ္ဇော။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ ကုလံ=သို့၊ ဥပသင်္ကမဇ္ဇော=ကြွရောက် လာတော်မူကြကုန်သော၊ သီလဝဇ္ဇော=သီလရှိ ကြကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းတို့ကို၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ဒိသွာ=ဖူးမြင်ကြ၍၊ စိတ္တာနိ=တို့ကို၊ ပသာဒေန္တိ=၏၊ ဤသို့အနက်ပြန်ဆို၍ သီလဝဇ္ဇော၊ ပဗ္ဗဇိတော၊ ဥပသင်္ကမဇ္ဇော ဟူသောသုံးပုဒ်တို့ကို ဒုတိယာဗဟုဝုစိဝိဘတုဗ္ဗပုဒ် ပြုလုပ်ပြီးလျှင်

လာလသော်၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ဒိသ္မာ=ရဟန်းကိုဖူးမြင်ကြရ၍၊ စိတ္တာနိ= သူတို့၏စိတ်တို့ကို၊ ပဿဒေန္တိ=ကြည်လင်စေကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရဟန်းကိုဖူးမြင်ကြရ၍ သူတို့၏စိတ်တို့ကို ကြည်လင်စေ ကြရာ ထိုအခါ၌) 'တံ ကုလံ=ထိုအမျိုးသည်၊ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကံ=နတ်ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းငှာဖြစ်သော၊ [သဂ္ဂေ ဥပပတ္တိ သဂ္ဂေါ၊ သဂ္ဂါယ သံဝတ္တတီတိ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကံ] ပဋိပဒံ=အကျင့်ကို၊ ပဋိပန္နံ=ကျင့်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိ သမယေ=၌။ပ။ ဥပသင်္ဂမန္တေ=ကြွရောက်လာလ သော်၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ ပစ္စုဒ္ဓန္တိ=နေရာမှထ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုကြကုန်၏၊ အဘိဝါဒေန္တိ=ရှိခိုးကြကုန်၏၊ အာသနံ=နေရာထိုင်ခင်းကျောင်းကို၊ ဒေန္တိ=ပေးလှူ ကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ခရီးဦးကြိုဆိုမှု၊ ရှိခိုးမှု၊ နေရာကျောင်း ပေးလှူမှုပြုကြရာ ထိုအခါ၌) တံ ကုလံ=သည်၊ ဥစ္စာကုလီန သံဝတ္တနိကံ=မြင့်မြတ်သော အမျိုး၌ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒံ=ကို။ပ။ မစ္ဆေရမလံ =ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးကို၊ ပဋိဝိနေန္တိ=ပယ်ဖျောက်ကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မိ သမယေ=၌၊ (ဝန်တိုမှု အညစ်အကြေးကို ပယ်ဖျောက်ကြရာ ထိုအခါ၌) တံကုလံ=သည်၊ မဟောသက္ခ သံဝတ္တနိကံ=ကြီးမားသော ဘုန်းတန်ခိုး အရှိန် အစော် ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒံ။ပ။

ယထာသတ္တိ=အစွမ်းသတ္တိအားလျော်စွာ၊ ဝါ=အစွမ်းသတ္တိရှိသလောက်၊ ယထာဗလံ=ခွန်အားဗလအားလျော်စွာ၊ ဝါ=ခွန်အားဗလရှိသလောက်၊ သံဝိဘန္တိ =ဝေဖန်ခွဲခြမ်း လှူဒါန်းကြကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ မဟာဘောဂ သံဝတ္တ နိကံ=များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ပ။ ပရိပုဉ္ဇန္တိ=သိလိုသော တရားဓမ္မကို မေးမြန်းကြကုန်၏၊ ပရိပုဉ္ဇန္တိ=သိလိုသောတရားဓမ္မကို စစ်ဆေး ကြကုန်၏၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ သုဏန္တိ=နာယူကြကုန်၏။ပ။ မဟာပညာသံဝတ္တနိကံ =ကြီးမား မြင့်မြတ်သော ပညာကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပဋိပဒံ=ကို၊ ပဋိပန္နံ= ကျင့်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ မနုဿာ=တို့သည်၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဌာနေဟိ=ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ဗဟံ=သော၊ ပုညံ=ကို၊ ပသဝန္တိ=ကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)နဝမံ။

ဒိသ္မာ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်နိုင်ပေ၏၊ ထို့အတူ ဒုတိယဌာန၌လည်း ထိုသုံးပုဒ်ကို ကံအနက်ပြန်ဆို၍ ပစ္စုဒ္ဓန္တိ အဘိဝါဒေန္တိ ဟူသောကြိယာတို့၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်နိုင်ပေ၏၊ သို့သော် တတိယဌာန၌ကား ထိုသုံးပုဒ်ကို ပဋိဝိနေန္တိကြိယာ၌ ကံအဖြစ် ဖြင့် မစပ်နိုင်တော့ပေ၊ ထို့ကြောင့် ယင်းသုံးပုဒ်တို့ကို ဒုတိယာဗဟုဝဂ် ယောဝိဘတုန္တ မပြုလုပ်ဘဲ သတ္တမိ ဧကဝဂ် သ္မိဝိဘတုန္တပုဒ်ပြုလုပ်ခြင်းသာ ငါးဌာနလုံးနှင့် ကိုက်ညီ၍ ကောင်း၏။

၁၈-နိဿယရဏီယသုတ်

၂၀၀။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ နိဿယရဏီယာ=ဆန့်ကျင်ဘက်မှ ထွက်မြောက်
 တတ်ကုန်သော၊ ဓာတုယော=(အသက်ရှင် အတ္တကောင်၊ သတ္တဝါကောင် မဟုတ်
 သော) ဓာတ်သဘောတို့သည်၊ ဣမာ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ [နိဿရန္တိတိ
 နိဿရဏီယာ=ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ထွက်ခွာသွားတတ်၊ ထွက်မြောက်တတ်သော
 တရားများ။ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍ ရသသရဖြင့် ဆိုလိုလျက် သသ္မိ အာဒိယပြု၍
 နိဿယရဏီယာဟု ပါဠိရှိသည်၊ ဤ၌ အနိယပစ္စည်းသည် ကတ္တားအနက်ကို
 ဟော၏] ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊
 ကာမံ=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမအာရုံကို၊ မနသိကရောတော=
 (စူးစမ်းလိုသဖြင့်)စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်နေစဉ်၊ [ကာမအာရုံဆီသို့ စိတ်သွား
 မသွား၊ ကာမဝိတက်ဝင်မဝင် စူးစမ်းလိုသဖြင့် (နေက္ခမ္မ ပဌမဈာန်၌ စွဲမြဲ
 နေသော) မိမိစိတ်ကို ကာမအာရုံဆီသို့ စေလွှတ်ကြည့်စဉ်ဟူလို] ကာမေသု=
 ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော ကာမတို့၌၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ န ပက္ခန္ဓတိ=
 မပြေးဝင်၊ နပုသိဒတိ=မကြည်လင်၊ ဝါ=မကြိုက် မနှစ်သက်၊ န သန္တိဋ္ဌတိ=
 မရပ်တည်၊ န ဝိမုစ္စတိ=လွတ်လွတ်လပ်လပ် မသက်ဝင်။

(တနည်း)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ ကာမံ=ကို၊ မနသိ
 ကရောတော=(စူးစမ်းလိုသဖြင့်) စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်သော၊ ဘိက္ခုနော=
 ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ကာမေသု=တို့၌၊ န ပက္ခန္ဓတိ=မပြေးဝင်၊ နပု
 သိဒတိ=မကြင်လင်၊ ဝါ=သက်၊ န သန္တိဋ္ဌတိ=တည်၊ န ဝိမုစ္စတိ=ဝင်။

ပန=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ နေက္ခမ္မံ=ကာမတို့မှ
 ထွက်မြောက်တတ်သော အသုဘပဌမဈာန်ကို၊ မနသိကရောတော=စိတ်နှလုံး၌
 သွင်းပိုက်စဉ်၊ ဝါ=စိတ်နှလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာစေစဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နေက္ခမ္မေ
 =ကာမတို့မှ ထွက်မြောက်တတ်သော အသုဘပဌမဈာန်၌၊ [တနည်း-ပန=
 ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ နေက္ခမ္မံ=ကို၊ မနသိကရောတော=သော၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊
 စိတ္တံ=သည်၊ နေက္ခမ္မေ=၌] ပက္ခန္ဓတိ=ပြေးဝင်၏၊ ပသိဒတိ=ကြည်လင်၏၊
 ဝါ=ကြိုက်နှစ်သက်၏၊ သန္တိဋ္ဌတိ=ရပ်တည်နေ၏၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်လွတ်လပ်လပ်
 သက်ဝင်၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ တံ စိတ္တံ=ထိုအသုဘပဌမဈာန်စိတ်သည်၊
 (ထို ပရိကမ်စိတ်နှင့်တကွသော အသုဘပဌမဈာန်စိတ်သည်) ဝါ=ကို၊ သုဂတံ=
 မိမိ၏အသုဘအာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၊ သုဘာဝိတံ=ကောင်းစွာ ဖြစ်ပွား
 စေအပ်ပြီးသည်၊ ကာမေဟိ=ကာမတို့မှ၊ သုဂုဋ္ဌိတံ=ကောင်းစွာထသည်၊ သုဝိမုတ္တံ
 =ကောင်းစွာလွတ်မြောက်သည်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=ကောင်းစွာ ကင်းကွာသည်၊
 (ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

စ=ဤမျှမကသေး၊ ကာမပစ္စယာ=ကာမဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊
 ယေ အာသဝါ=အကြင်လေးပါးသော အာသဝတို့သည် လည်းကောင်း၊ ယေ+
 ဝိဃာတ+ပရိဋ္ဌာဟာ=အကြင်+ကိုယ်စိတ်တို့ကို ညှဉ်းပန်းတတ်သော ဒုက္ခ
 ဝေဒနာ+ကိုယ်စိတ်တို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော ကာမရာဂအပူတို့သည် လည်း
 ကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်လာတတ်ကုန်၏၊ [ကာယစိတ္တာနိ ဝိဟနတီတိ ဝိဃာတော
 (ဒုက္ခံ)၊ ကာယစိတ္တာနိ ပရိဒဟတီတိ ပရိဋ္ဌာဟော (ကာမရာဂေါ) ဟု ဝစနတ္ထပြု]
 သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တေဟိ=ထို အာသဝ, ဝိဃာတ, ပရိဋ္ဌာဟတို့မှ၊
 မုတ္တော=လွတ်မြောက်၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တံ ဝေဒနံ=ထိုဝေဒနာကို၊
 (ထိုကာမဝေဒနာနှင့် ဝိဃာတ ပရိဋ္ဌာဟဝေဒနာကို) န ဝေဒိယတိ=မခံစားတော့၊
 [ကာမဝေဒနာ=ဝတ္ထုကာမကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကိလေသာကာမနှင့် ယှဉ်သော
 ဝေဒနာ] ဣဒံ=ဤအသုဘပဌမဈာန်ကို၊ ကာမာနံ=ကာမတို့သည်၊ ဝါ=ကာမ
 တို့၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားရာ တရားဟူ၍၊ အက္ခာတံ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။
 [နိဿရန္တိ တတောတိ နိဿရဏံ=(ကာမတို့သည်၊ ဝါ=ကာမတို့၏)ထွက်ခွာ
 သွားရာ အသုဘပဌမဈာန်တရား]။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော နိဿာရ
 ဏီယဓာတ်တမျိုးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ= ဟောတော်မူဦးအံ့)
 ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ ဗျာပါဒံ=ဒေါသကို၊ (စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်
 သော ဒေါသကို) မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထားစဉ်၊ ဝါ=
 ဖြစ်ပေါ်လာစေစဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဗျာပါဒေ=ဒေါသ၌၊ န ပက္ခန္ဓတိ=မပြေးဝင်၊
 [တနည်း-ဗျာပါဒံ=ကို၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထားသော၊
 ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ ဗျာပါဒေ=၌၊
 န ပက္ခန္ဓတိ=ဝင်]။ပ။ ပန=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ အဗျာပါဒံ=ဒေါသ၏ဆန့်ကျင်
 ဘက် မေတ္တာဈာန်ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်
 လာစေသော၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အဗျာပါဒေ=ဒေါသ၏ဆန့်
 ကျင်ဘက် မေတ္တာဈာန်၌၊ ပက္ခန္ဓတိ=၏၊ [တနည်း-ပန=မူ၍၊ အဿ=ထိုရဟန်း
 သည်၊ အဗျာပါဒံ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်စဉ်၊ ဝါ=စဉ်၊ စိတ္တံ=
 စိတ်သည်၊ အဗျာပါဒေ=၌၊ ပက္ခန္ဓတိ=၏]။ပ။ ဝိမုစ္စတိ=၏။

တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ တံ စိတ္တံ=ထိုမေတ္တာဈာန်စိတ်သည်၊ သုဂတံ=မိမိ
 ၏ အာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၊ (ပိယ မနာပသတ္တဝါ ပညတ်အာရုံဟူသော
 မိမိ၏အာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်) သုဘာဝိတံ=ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်သည်၊
 (ဗျာပါဒါ=ဒေါသမှ)သုဝုဋ္ဌိတံ=ကောင်းစွာထသည်၊ သုဝိမုတ္တံ=သည်၊ ဗျာပါဒေန
 =ဒေါသနှင့်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=ကောင်းစွာကင်းကွာသည်၊ (ဟောတိ=၏) [ဗျာပါဒေန
 ၌ နာဝိဘတ်ကို အပါဒါန်အနက်၌သက်စေ၍ “တံ စိတ္တံ=သည်၊ သုဂတံ=သည်၊

သုဘာဝိတံ=သည်၊ ဗျာပါဒေန=ဒေါသမှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=သည်၊ သုဝိမုတ္တံ=သည်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=သည် (ဟောတိ)ဤသို့လည်း ပြန်ဆိုနိုင်၏။]

စ=ဤမျှမကသေး၊ ဗျာပါဒပစ္စယာ=ဒေါသဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ယေ အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယေ ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=၏။ပ။ တံ ဝေဒနံ=ထိုဝေဒနာကို၊ (ထိုဗျာပါဒဝေဒနာ၊ ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာဝေဒနာကို) [ဒေါမနဿဝေဒနာချည်းသာတည်း] န ဝေဒိယတိ=မခံစား၊ ဣဒံ=ဤမေတ္တာဈာန်ကို၊ ဗျာပါဒဿ=ဒေါသသည်၊ ဝါ=ဒေါသ၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားရာတရားဟူ၍၊ အက္ခာတံ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော နိဿာရဏီယဓာတ်တမျိုးကို၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=အံ့) ဝိဟေသံ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသသမ္ပယုတ် အကုသိုလ်ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိဟေသာယ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသသမ္ပယုတ် အကုသိုလ်၌၊ န ပက္ခန္တတိ=ဝင်၊ [တနည်း-ဘိက္ခုနော=သည်၊ ဝိဟေသံ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=စဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိဟေသာယ=၌၊ န ပက္ခန္တတိ=ဝင်] ။ပ။န ဝိမုစ္စတိ=ဝင်။

ပန=၍၊ အဝိဟေသံ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသသမ္ပယုတ် အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာဈာန်ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သော၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အဝိဟေသာယ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသသမ္ပယုတ် အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာဈာန်၌၊ ပက္ခန္တတိ=၏။ပ။ ဝိမုစ္စတိ=၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ တံ စိတ္တံ=ထိုကရုဏာဈာန်စိတ်သည်၊ သုဂတံ=(ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ဟူသော) မိမိအာရုံ၌ ကောင်းစွာ ဖြစ်သည်၊ သုဘာဝိတံ=သည်၊ ဝိဟေသာယ=မှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=သည်၊ သုဝိမုတ္တံ=သည်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=သည်၊ (ဟောတိ)စ=သေး၊ ဝိဟေသာပစ္စယာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။ တံ ဝေဒနံ=ထိုဝေဒနာကို၊ (ထိုဝိဟေသာ ဝေဒနာနှင့် ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာဝေဒနာကို)န ဝေဒိယတိ=မခံစား၊ ဣဒံ=ဤကရုဏာဈာန်ကို၊ ဝိဟေသာယ=ညှဉ်းဆဲမှု အကုသိုလ်သည်၊ ဝါ=၏၊ နိဿရဏံ=ဟူ၍၊ အက္ခာတံ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော နိဿာရဏီယ ဓာတ်တမျိုးကား၊ ရူပံ=ရူပဈာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်အာရုံကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထားသော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၊ ထင်ပေါ်လာစေသော ["ရူပဈာန်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော" ဟုလည်းကောင်း၊ ကသိုဏ်းရုပ်အာရုံကို ထင်ပေါ်လာစေသော"ဟု လည်းကောင်း နှစ်မျိုးခွဲ၍ မှတ်ပါ] ဘိက္ခုနော=၏၊ စိတ္တံ=စိတ်

သည်။ ရူပေ=ရူပဈာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်အာရုံ၌၊ န ပက္ခန္ဓတိ။ပ။ပန=၍၊ အရူပ
 =အရူပဈာန်ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာ
 စေသော၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ အရူပေ=အရူပဈာန်၌။ပ။ တံ
 စိတ္တံ=ထို အရူပဈာန်စိတ်သည်၊ သုဂတံ=(ကောင်းကင်ပညတ် စသော) မိမိ
 အာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၊ သုဘာဝိတံ=သည်၊ ရူပေဟိ=ရူပဈာန်နှင့် ကသိုဏ်း
 ရုပ်တို့မှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=သည်၊ သုဝိမုတ္တံ=သည်၊ သုဝိသံယုတ္တံ=သည်၊ (ဟောတိ)စ=
 သေး၊ ရူပပစ္စယာ=ရူပဈာန်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။
 တံ ဝေဒနံ=ကို၊ (ထိုရူပဝေဒနာနှင့် ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟဝေဒနာကို) [ရူပဝေဒနာ=ရူပ
 ဈာန်၌ ပါဝင်သောဝေဒနာ]။ပ။ ဣဒံ=ဤ အရူပဈာန်ကို၊ ရူပါနံ=ရူပဈာန်နှင့်
 ကသိုဏ်းရုပ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့၏၊ နိဿရဏံ=၍၊ အက္ခာတံ=၏။ပ။

☸ သက္ကာယံ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော သက္ကာယအာရုံကို၊ ဝါ=ပရမတ္ထ
 အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို၊ မနသိ=၌၊ ကရော
 တော=သွင်းပိုက်သော၊ ဝါ=ထင်ပေါ်လာစေသော၊ [ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးဟူသော
 အာရုံကို စိတ်နှလုံး၌ ထင်ပေါ်လာစေသော ဟူလို]။ ဘိက္ခုနော=(သုက္ခဝိပဿက
 ရဟန္တာဖြစ်သော)ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည် ။ပ။ ပန=၍၊ သက္ကာယနိရောဓံ=
 သက္ကာယ၏ချုပ်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတော=
 သွင်းပိုက်ထားသော၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေသော၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်
 သည်။ပ။ တံစိတ္တံ=ထိုအရဟတ္တဖိုလ် သမာပတ်စိတ်သည်၊ သုဂတံ=(နိဗ္ဗာန်အာရုံ
 ဟူသော)မိမိအာရုံ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၊ သုဘာဝိတံ=သည်၊ သက္ကာယေန=
 ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးဟူသော သက္ကာယအာရုံမှ၊ သုဝုဋ္ဌိတံ=သည်။ပ။

စ=သေး၊ သက္ကာယပစ္စယာ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးဝ သက္ကာယဟူသော
 အကြောင်းကြောင့်။ပ။တံ ဝေဒနံ=ထိုဝေဒနာကို၊ (ထိုသက္ကာယဝေဒနာနှင့် ဝိဃာ
 တပရိဋ္ဌာဟဝေဒနာကို)။ပ။ဣဒံ=ဤအရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်စိတ်ကို၊ သက္ကာ
 ယဿ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးဝ သက္ကာယသည်၊ ဝါ=၏၊ နိဿရဏံ=၍၊ အက္ခာတံ=
 ၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ (သန္တာနေ=သန္တာန်၌၊ ဝါ=စိတ်အစဉ်၌)ကာမနန္ဒိပိ=
 ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ နှစ်သက်တတ်သော လောဘသည်လည်း၊ ဝါ=ကိလေသာ
 ကာမတည်းဟူသော နှစ်သက်ခင်တွယ်တတ်သော လောဘသည်လည်း၊ နာနု
 သေတိ=မဖြစ်တော့၊ ဗျာပါဒနန္ဒိပိ=ဒေါသကို အာရုံပြုဖြစ်သော နှစ်သက်တတ်
 သော လောဘသည်လည်း၊ နာနုသေတိ=မဖြစ်တော့၊ ဝိဟေသာနန္ဒိပိ=သတ္တဝါ
 တို့ကို ညှဉ်းဆဲမှုအကုသိုလ်ကို အာရုံပြုဖြစ်သော နှစ်သက်တတ်သော လောဘ
 သည်လည်း။ပ။ ရူပနန္ဒိပိ=ကသိုဏ်းရုပ်နှင့် ရူပဈာန်ကို အာရုံပြု၍ နှစ်သက်တတ်
 သော လောဘသည်လည်း။ပ။ သက္ကာယနန္ဒိပိ=သက္ကာယကိုအာရုံပြု၍ နှစ်သက်
 တတ်သော လောဘသည်လည်း၊ နာနုသေတိ=တော့။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ [“အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ” သို့ လှမ်းကြည့်လိုက်ပါ။ ဤ၌ သောပုဒ်မပါသင့်] ကာမနန္ဒိယာပိ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ နှစ်သက်တတ်သော လောဘ၏လည်း၊ အနနုသယာ=မဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒနန္ဒိယာပိ=၏လည်း၊ အနနုသယာ=လည်းကောင်း။ ၂။ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ နိရုနုသယော=အနုသယမရှိသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (သော=ထိုအနုသယမရှိသောရဟန်းသည်) တဏှံ=တဏှာကို၊ အစ္ဆေစ္ဆိ=ပယ်ဖြတ်ပြီးပြီ၊ သံယောဇနံ=သံယောဇနံဆယ်ပါးကို၊ ဝိဝတ္တယိ=ဆွဲနုတ်စွန့်ပစ်ပြီးပြီ၊ သမ္မာ=မှန်ကန်သော အကျင့်လမ်းစဉ်ဖြင့်၊ မာနာဘိသမယာ=မာနကိုပယ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခဿ=ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တံ=အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ဝါ=မဖြစ်လုံးလုံး ကုန်ဆုံးခြင်းကို၊ အကာသိ=ပြုပြီးပြီ၊ [တနည်း-ဒုက္ခဿ=ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တံ=အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ အကာသိ=မျက်မှောက်ပြုပြီ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဿာရဏီယာ=ကုန်သော၊ ဓာတုယော=တို့သည်၊ ဣမာ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ=တည်း၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂေါ=ဗြာဟ္မဏဝဂ်တည်း။ ၂။

စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ်ငါးဆယ်အစုအဝေးသည်၊ သမတ္ထော=ပြီးပြီ။

၅-ပဉ္စမ ပဏ္ဏာသက

(၂၁) ၁-ကိမိလဇနိ

၁-ကိမိလသုတ်

၂၀၁။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကိမိလာယံ=ကိမိလာမြို့၌၊ နိဗ္ဗလဝနေ=ကျည်းပင်တော၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ (ကိမိလာမြို့ ကျည်းပင်တော၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ ကိမိလော=အရှင်ကိမိလသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=(မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မူရာ) ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသကံမိ=ကြွသွား၏၊ ဝါ=ကြွရောက်လာ၏၊ ဥပသကံမိတွာ=ကြွသွားပြီး၍၊ ဝါ=ကြွရောက်လာပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရှိသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသီန္ဒော=ထိုင်နေပြီးသော၊ အာယသ္မာ ကိမိလော=အရှင်ကိမိလသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာ ဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ တထာဂတေ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ=ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးလသော်၊ သဒ္ဓမ္မော=သူတော်ကောင်းတရားတော်သည်၊ စိရဋ္ဌိတိကော=ကြာမြင့်စွာတည်တံ့ခြင်းရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ သော ဟေတု=ထိုအကြောင်းသည် (ထိုသူတော်ကောင်းတရားကြာမြင့်စွာ မတည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းသည်) ကောနုခေါ်=အဘယ်ပါနည်း၊ သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ (ထိုသူတော်ကောင်းတရား ကြာမြင့်စွာ မတည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းပစ္စည်းသည်) ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ။)

ကိမိလ=ကိမိလ။ ဣဓေ=ဤသာသနာတော်၌၊ တထာဂတေ=သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ=သော်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနိယော=ရဟန်းမတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကာ=သီတင်းသည်ဒါယကာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာယော=သီတင်းသည်ဒါယိကာမတို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္ထရိ=ဆရာမြတ်စွာဘုရား၌၊ အဂါရဝါ=ရှိသေလေးစားခြင်း မရှိကုန်ဘဲ၊ [ဇာပိဒံ-၉ သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ ၁၃၊ ၁၄ လည်းကြည့်) ဝါ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏အရာ၌ မထားကြကုန်ဘဲ၊ အပ္ပတိဿာ=အဆုံးအမအမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်း မရှိကြကုန်ဘဲ၊ ဝါ=အမှီအခိုအကြီးအကဲအရာ၌ မထားကြကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌။ပ။ သံဃေ=သံဃာတော်၌။ပ။ သိက္ခာယ=သိက္ခာ

သုံးပါး၌။ပ။ အညမညံ=အချင်းချင်း၊ အဂါရဝါ=ကုန်ဘဲ၊ အပ္ပတိဿာ=ကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တိ=၏၊ ကိမိလ=ကိမိလ၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ တထာဂတေ=သည်၊ ပရိနိဗ္ဗတေ=သော်၊ သဒ္ဓမ္မော=သည်၊ စိရဋ္ဌိတိကော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ သော ဟောတု=သည်၊ အယံခေါ=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤသို့ ဘိက္ခုစသည်တို့ ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာနှင့် အချင်းချင်း မရှိသေ မလေးစားခြင်း ပင်တည်း) သော ပစ္စယော=သည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဘန္တေ=ဘုရား၊ ပန=နောက်ထပ် မေးလျှောက်ဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ တထာဂတေ=သည်။ပ။စိရဋ္ဌိတိကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော ဟောတု=သည်၊ (ထိုသို့သူတော်ကောင်းတရား ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းသည်) ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ သော ပစ္စယော=သည်၊ ကော=နည်း၊ ဣတိ=(အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ)။ပ။ သဂါရဝါ=ရှိသေလေးစား သူ၏အဖြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဝါ=ရှိသေလေးစားခြင်းရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏အရာ၌ ထားကြကုန်လျက်၊ သပ္ပတိဿာ=အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဝါ=အဆုံးအမအမိန့် စကား လေးစားနာယူခြင်းရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=အမှီအခိုအကြီးအကဲအရာ၌ ထား ကြကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=၏။ပ။ကိမိလ=ကိမိလ၊ ယေန=အကြင်အကြောင်း ကြောင့်၊ တထာဂတေ=သည်၊ ပရိနိဗ္ဗတေ=သော်၊ သဒ္ဓမ္မော=သည်၊ စိရဋ္ဌိတိ ကော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော ဟောတု=ထိုအကြောင်းသည်၊ (ထိုသူတော် ကောင်းတရား ကြာမြင့်စွာတည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းသည်) အယံ ခေါ=ဤ သည်ပင်တည်း၊ (ဤသို့ဘိက္ခုစသည်တို့ ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာနှင့် အချင်းချင်း ရှိသေလေးစားခြင်းပင်တည်း) သော ပစ္စယော=ထိုအကြောင်း ပစ္စည်းသည်၊ အယံ=ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်)ပဌမံ။

၂-ဓမ္မဿဝစုသုတ်

၂၀၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မဿဝနေ=တရားနာခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=အကျိုး တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့ပေတည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အသုတံ=မကြားနာအပ်ဖူးသေးသောတရားကို၊ သုဏာတိ=ကြားနာရ၏၊ သုတံ=ကြားနာအပ်ဖူးပြီးသောတရားကို၊ ပရိယော ဒါပေတိ=သံသယကင်း ရှင်းလင်းပြတ်သား ကြည်လင်သွားစေ၏၊ ကခံ=ယုံမှား တွေးတောမူ ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ဝိတရတိ=ကျော်လွန်၏၊ ဒိဋ္ဌိ=အယူကို၊ ဥနံ=ဖြောင့် မတ်သည်ကို၊ ကရောတိ=ပြု၏၊ အဿ=ထိုတရားနာသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ= စိတ်သည်၊ ပသီဒတိ=ကြည်လင်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မဿဝနေ=၌၊ အာနိသံ သာ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)ဒုတိယံ။

၃-အဿာဇာနိယသုတ်

၂၀၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါ အကြောင်းတရားတို့နှင့်၊ ဝါ=ဂုဏ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= ပြည့်စုံသော၊ [ရှေးယခင် ပေးရိုးပေးစဉ်အနက်သာတည်း၊ စာပိုဒ်(၁၉၈)ဝါစာသုတ် (စာမျက်နှာ-၃၇၄)လည်းကြည့်] ရညော=မင်း၏၊ ဘဒြော=ကောင်းသော၊ အဿာဇာနိယော=မြင်းအာဇာနည်သည်၊ ဝါ=အကြောင်းဟုတ်သည် အကြောင်း မဟုတ်သည်ကို သိနားလည်သော မြင်းလိမ္မာသည်၊ ရာဇာရဟော=မင်းအား ထိုက်တန်သည်၊ ရာဇဘောဂ္ဂေါ=မင်း၏အသုံးအဆောင်သည်၊ ဝါ=မင်း၏ အသုံး တော်ခံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ရညော=မင်း၏၊ အင်္ဂန္ဓေဝ=ခြေလက်အင်္ဂါ အစိတ် အပိုင်းဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=စစ်မက်အင်္ဂါဟူ၍သာလျှင်၊ သင်္ခ=ခေါ်ဆိုအပ်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏။

ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ=အဘယ်ငါးပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ အဇ္ဇဝေန=ဖြောင့် မတ်စွာသွားတတ်သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဇဝေန=ခြေ၏လျင်မြန်မှုအရှိန် အဟုန်နှင့်လည်းကောင်း၊ မဒ္ဒဝေန=ခန္ဓာကိုယ်၏ နူးညံ့သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ခန္တိယာ=သည်းခံနိုင်ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ သောရဇ္ဇေန=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်တင့်တယ်သော အမှုကိစ္စ၌ မွေ့လျော်သည်အဖြစ် နှင့်လည်းကောင်း၊ [ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၅၄၇၊ ၅၄၈) ဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၂) ခတ္တိယ သုတ်လည်းကြည့်] ဝါ=မကောင်းမှုလုပ်ငန်းမှ ကောင်းစွာရှောင်ကြဉ်သည် အဖြစ်နှင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အလေ့အထရှိသည် အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသည်တို့ပင်တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ= ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ=ဤဂုဏ်အင်္ဂါအကြောင်းတရားတို့နှင့်၊ ဝါ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော။ပ။ သင်္ခ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဇဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ခမ္မေဟိ= တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာဟုနေ ယျော=သည်လည်းကောင်း။ပ။ [စာပိုဒ်(၁၀၇)သီလသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၂၅)ကြည့်] ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ=တို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ အဇ္ဇဝေန=ညာဏ်၏ ဖြောင့်မတ်စွာ သွား တတ်သည် အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဇဝေန=ညာဏ်၏လျင်မြန်မှုအရှိန်အဟုန်နှင့် လည်းကောင်း၊ မဒ္ဒဝေန=သီလအားဖြင့် နူးညံ့သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ခန္တိယာ=နှင့် လည်းကောင်း၊ သောရဇ္ဇေန=တင့်တယ်သော သုစရိတ်လုပ်ငန်း၌ မွေ့လျော်သည်အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်မှ ကောင်းစွာ ရှောင်ကြဉ်သူ၏ အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း (ဣတိ=ဤသည်တို့တည်း) ။ပ။ တတိယံ။

၄။ ဗလသုတ်

၂၀၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗလာနိ=ဗိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=(ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ် တို့ကြောင့်) မလှုပ်မယိုင် ခိုင်မြဲသော စွမ်းအားတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးပါး တို့တည်း၊ [ထို့နောက်စာပိုဒ်(၁)သံခိတ္တသုတ် စာမျက်နှာ-၂ ကြည့်]။ပ။ စတုတ္ထံ

၅-စေတောခိလသုတ်

၂၀၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ စေတောခိလာ=စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန် ကြောင်း တရားတို့သည်၊ ဝါ=စိတ်၏အမှိုက်သရိုက် သစ်ငုတ်ငြောင့်တံသင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့သည်၊ [စေတော ခိလယတိ ထဒ္ဒဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ စတေ ဟီတိ စေတောခိလာ။သာရတ္ထဋီကာ၊ ပ ၃၀၈]ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခူ= ရဟန်းသည်၊ သတ္တရိ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏ ခန္ဓာကိုယ်တော် ဂုဏ်တော်၌၊ ကင်္ခတိ=ယုံမှား၏၊ ဝိစိကိစ္ဆတိ=စူးစမ်းဆင်ခြင်လသော် သို့လော သို့လော တွေးတောပင်ပန်း၏၊ နာမိမုစ္ဆတိ=ဒီဟာပဲဟု ရဲရဲတင်းတင်း ရှင်းလင်း တိပြတ် မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ နသမ္ပသီဒတိ=သံသယမကင်းစင် မကြည်လင် မပြတ်သာ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခူ=အကြင်ရဟန်းသည်။ပ။တဿ= ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အာတပ္ပါယ=ကိလေသာတို့ကို ပူပန်လောင် ကျွမ်းခြောက်ခန်းစေတတ်သော ဝီရိယအကျိုးငှာ၊ အနယောဂါယ=အထပ်ထပ် အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ သာတစ္ဆာယ=မပြတ်မလပ် အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ ပဓာနာယ= ကြီးပမ်းခြင်းငှာ၊ န နမတိ=မညွတ်ကိုင်း၊ ယဿ= အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ် သည်။ပ။ပဓာနာယ=ငှာ၊ န နမတိ=မညွတ်ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤဝိစိကိစ္ဆာသည် (ဤမြတ်စွာဘုရား၌ ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာသည်) ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ စေတောခိလော=စေတောခိလ မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော စေတောခိလတရား ကာ။ ဘိက္ခူ=ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ (ပရိယတ္တိတရားနှင့် ပဋိဝေဓ လောကုတ္တရာတရား၌) ကင်္ခတိ=၏။ပ။ဘိက္ခူ=သည်၊ သံဃေ=ရှစ်ပါးသောအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၌၊ ကင်္ခတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခူ=သည်၊ ဘိက္ခာယ=သိက္ခာသုံးပါး၌၊ (အဓိသီလသိက္ခာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ အဓိပညာသိက္ခာ၌)ကင်္ခတိ=၏။ပ။ဘိက္ခူ=သည်၊ သဗြဟ္မစာရီသု=အတူတကွမြတ်သော တရားကျင့်ဖက် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ=သီတင်း သုံးဖော်ရဟန်းတို့၌၊ ကုပိတော=စိတ်ဆိုးသည်၊ အနတ္တမနော=မိမိပင်ကို စိတ်ကောင်းမရှိသည်၊ ဝါ=ပီတိသောမနဿတို့သည် ယူအပ်သော စိတ်မရှိသည်၊ ဝါ=စိတ်နှလုံးမကြည်သာသည်၊ အာဟတစိတ္တော=ဒေါသရိုက်နှက် နှိပ်စက်အပ် သောစိတ်ရှိသည်၊ ခိလဇာတော=ဖြစ်သောစိတ်ကြမ်းတမ်း ခက်ထန်ကြောင်းဒေါသ ရှိသည်၊ ဝါ=ဖြစ်သော အမှိုက်သရိုက်နှင့်တူသော ဒေါသရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ပ။ ယဿ=အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ န နမတိ=မညွတ်ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤသဗြဟ္မစာရီတို့၌ စိတ်ဆိုးခြင်းသည်၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော၊ စေတောခိလော=စေတောခိလ တရားမည်၏၊ ဝါ=စိတ်၏ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ကြောင်းတရားမည်၏။ပ။ပဉ္စမံ။

၆-ဝိနိဗ္ဗသုတ်

၂၀၆။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ စေတသောဝိနိဗ္ဗော=(ဖြစ်ခွင့်မပေးသောအားဖြင့်) ကုသိုလ်စိတ်ကို ဖမ်းဆုပ်ချုပ်နှောင်တတ်သော တရားတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာမေသု=ဝတ္ထု ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော ကာမတို့၌၊ အဝီတရာဂေါ=မကင်းရှင်းသောရာဂ ရှိသည်၊ အဝိဂတစ္ဆန္ဒော=မကင်းရှင်းသောလိုချင်တောင့်တမှုရှိသည်၊ အဝိဂတပေ မော=မကင်းရှင်းသော ချစ်ခင်မှုရှိသည်၊ အဝိဂတပိပါသော=မကင်းရှင်းသော သောက်သုံးလိုမှုရှိသည်၊ အဝိဂတပရိဋ္ဌာဟော=မကင်းရှင်းသော ပူလောင်မှုရှိ သည်၊ အဝိဂတတဏှော=မကင်းရှင်းသော ငတ်မွတ်မှုတဏှာရှိသည်၊ ဟောတိ= ၏။ပ။ ယဿ=အကြင်ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ပ။ ပဓာနာယ=ငှာ၊ န နမတိ= မညွတ်ကိုင်း၊ (တဿ=ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤကာမတို့၌ မကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ စေတသောဝိနိဗ္ဗော=ကုသိုလ် စိတ်ကို ဖမ်းဆုပ်ချုပ်နှောင်တတ်သောတရားမည်၏။

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စေတသောဝိနိဗ္ဗ တရားကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ကာယေ=မိမိ၏ နာမကာယ၌၊ ဝါ=မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘော၌၊ အဝီတရာဂေါ=သည်။ပ။ (တဿ=ထိုရဟန်း၏)အယံ=ဤမိမိ ကာယ၌ မကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဒုတိယော=သော၊ စေတသော ဝိနိဗ္ဗော=မည်၏၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ရူပေ=ဗဟိဒ္ဓ ရုပ်၌၊ ဝါ=သူတပါးတို့၏ ရုပ်တရားအပေါင်းနှင့် သက်မဲ့အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်၌၊ အဝီတရာဂေါ။ပ။ (တဿ=ထိုရဟန်း၏)အယံ=ဤဗဟိဒ္ဓရုပ်၌ မကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ တတိယော=သော၊ စေတသောဝိနိဗ္ဗော=မည်၏။

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=အလိုရှိ သလောက်၊ ဥဒရာဝဒေဟကံ=ဝမ်းဗိုက်ပြည့်စေလျက်၊ ဝါ=ဝမ်းဗိုက်ပြည့်အောင်၊ ဘုဒ္ဓိတွာ=စားပြီး၍၊ သေယျသုခံ=(ခုတင် ကုလားထိုင်ဟူသော) အိပ်ရာပေါ်၌ အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အိပ်ရာ၏အအေးငွေ့ အနွေးငွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ပဿသုခံ=ဝဲယာနံပါးတို့ကို ပြောင်းလှည့်စောင်းငဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ [ပဿသုခန္တိ ပဿာနံ သမ္ပရိဝတ္တနေန ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ။ မူလပဏ္ဍိကာ၊ ဒု ၅၄] မိဒ္ဓသုခံ=

အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ ကြီးစားအားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ [ထို့နောက် "ယော သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟကံ။ပ။ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ၊ တဿ စိတ္တံ န နမတိ အာတပ္ပါယ။ပ။ပဓာနာယ။ ယဿ စိတ္တံ န နမတိ အာတပ္ပါယ။ပ။ ပဓာနာယ။ အယံ စတုတ္ထော စေတသော ဝိနိဗန္ဓော ဟူ၍ ပေယျာလဖော်ပါ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=လောက်။ပ။(တဿ= ထိုရဟန်း၏) အယံ=ဤဝမ်းဗိုက်ပြည့်အောင်စား၍ သေယျသုခသည်ကို အား ထုတ်ခြင်းသည်၊ စတုတ္ထော=သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=မည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော စေတသော ဝိနိဗန္ဓု တရားကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ ဒေဝနိကာယံ=နတ် အပေါင်းကို၊ ပဏိဓာယ=တဏှာဖြင့်တောင့်တ၍၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအကျင့် ကို၊ စရတိ=ကျင့်၏။ [ပထမအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော နိဿယဤနေရာ၌ ဤဗြဟ္မ စရိယံပုဒ်ကို အနက်ပြန်ဆိုရာ၌ "ဗြဟ္မစရိယံ=မေထုန်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်း ဟူသော မြတ်သောအကျင့်ကို" ဟူ၍ မေထုနဝိရတိကိုသာယူထားမိ၏။ အမှန် အားဖြင့်ကား ဤဗြဟ္မစရိယံပုဒ်၌ မေထုနဝိရတိနှင့်တကွ ဗြဟ္မစရိယအားလုံးကို ယူရမည်ဖြစ်ပြီး၊ နောက်ဗြဟ္မစရိယေနပုဒ်ကျမှသာ မေထုနဝိရတိတခုတည်း ယူရမည်ဖြစ်၏]

(ကိန္တိ=အဘယ်သို့ တောင့်တ၍၊ စရတိ=ကျင့်သနည်းဟူမူ) အဟံ= ငါသည်၊ ဣမိနာ သီလေန ဝါ=ဤစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣမိနာ ဝတေန ဝါ=ဤခုတင်စသော အကျင့်ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣမိနာ တပေန ဝါ=ဤကိလေသာတို့ကို ပူပန်စေတတ် နှိပ်ကွပ်တတ်သော လုံးပမ်းကြီးကုတ် အားထုတ်မှု အကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အကျင့်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [တပေါတိ ဝီရိယာရမ္ဘော၊ သော ဟိ ကိလေသာနံ တပနဋ္ဌေန နိဂ္ဂဏှနဋ္ဌေန တပစရဏန္တိ ဝုတ္တံ။ မူလပဏ္ဍိကာ၊ ဒု ၅၄] ဣမိနာ ဗြဟ္မစရိယေန ဝါ= (မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း တည်းဟူသော) ဤမြတ်သောအကျင့်ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ဝါ=ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေဝေါ ဝါ=တန်ခိုးကြီးသော နတ်သည်သော် လည်းကောင်း၊ ဒေဝညတရော ဝါ=တန်ခိုးနည်းသော နတ်တို့တွင် အပါအဝင် နတ် တယောက်ယောက်သည် သော်လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ=ဤသို့တောင့်တ၍၊ (စရတိ=ကျင့်၏)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု= သည်။ပ။ (တဿ=ထို ရဟန်း၏) အယံ=ဤနတ်ဘဝကို တောင့်တ၍ ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်းသည်၊ ပဉ္စမော=သော၊ စေတသောဝိနိဗန္ဓော=မည်၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-ယာဂုသုတ်

၂၀၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယာဂုယာ=ယာဂု၏၊ ဝါ=ဆန်ပြုတ်၏၊ အာနိသံသာ=အကျိုးတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တို့တည်း။ပ။ (ယာဂု=ယာဂုသည်)ခုဒ္ဒံ=ဆာလောင်ခြင်းကို၊ ပဋိဟနတိ=ပယ်ဖျောက်၏၊ ပိပါသံ=ရေသောက်လိုခြင်းကို၊ ဝါ=ရေငတ်ခြင်းကို၊ ပဋိဝိနေတိ=ပြေပျောက်စေ၏၊ ဝါတံ=လေကို၊ အနုလောမေတိ=စုံဆင်းစေ၏၊ ဝတ္ထိ=အကြောကို၊ ဝါ=ဆီးအိမ်ကို၊ သောဓေတိ=သုတ်သင်၏၊ အာမာဝသေသံ=အစာသစ်အကြွင်းအကျန်ကို၊ [အာမ+အဝသေသ] ပါဓေတိ=ကြေကျက်စေ၏။ပ။သတ္တမံ။

၈-ဒန္တကဋ္ဌသုတ်

၂၀၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒန္တကဋ္ဌဿ=ဒန်ပူကို၊ ဝါ=သွားကိုသုတ်သင်ကြောင်းဖြစ်သော တမာရိုးစသည်ကို၊ အခါဒနေ=မကိုက်ဝါးခြင်း၌၊ ဝါ=မကိုက်

၁။ ဝတ္ထိ သောဓေတိ၌ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ဝါဒန္တရများ။ ။ ဝတ္ထိ သောဓေတိတိ မေနိယော သုဒ္ဓါ ကရောတိဟု၍ အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အလို ဝတ္ထိ သုဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ မေနိ(အကြော)အနက်ဟောတည်း။ သက္ကတ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌ ဝတ္ထိ သုဒ္ဓါ၏ အနက်များကို ထုတ်ပြရာတွင် Syringe (ပြွတ်၊ ပြွန်ချောင်း)ဟူသော အနက်လည်းပါဝင်၏။ ဓန္ဒာကိုယ်၌ ကျောက်ကပ်မှ ဆီးအိမ်သို့သွယ်ထားသော Ureter ဟုခေါ်သော ဆီးပြွန်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာအလို Syringeနှင့် သဘောတူသော ထိုဆီးပြွန်နှင့်တကွ အလားတူသက်ဆိုင်ရာ အကြောများကို “ဝတ္ထိ=မေနိ”ဟု ဆိုသင့်သည်ဟု စဉ်းစားမိသည်။

ယောအတွင်းဝန် အမတ်ကြီးဦးဘိုးလှိုင်၏ ဥတုဘောဇနသင်္ဂဟကျမ်း (ရှာ-စာ)၌ကား “ဝတ္ထိ=ဆီးအိမ်စည်ပေါင်းကို”ဟု အနက်ပေးပြီးလျှင် ဝတ္ထိသုဒ္ဓါ သိရာမည်သော အကြောကြီးဟောဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဖွင့်သည်ကို ကမ္ဘာတန်ဆာ အဘိဓာန်ခေါ်သော နိယဏ္ဍကျမ်းနှင့်မည်၊ ဆေးကျမ်းတို့၌ ယာဂုအကျိုးကို ဆိုသည်နှင့်လည်း မညီဖြစ်သောကြောင့် ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်”ဟု အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကိုပယ် ထားလေ၏။ ဝတ္ထိ=အူမရွေ့ကို၊ သောဓေတိ=၏ဟုလည်း အနက်ပေးကြသေး၏။ သင့်လျော်မည် ထင်သလို ပေးကြခြင်းသာတည်း။

၂။ ဒန်ပူနှင့် ဒန်ပူသုံးစွဲနည်း။ ။ ဒန်ပူဟုဆိုရာ၌ မြန်မာတို့၏ ပါးပါးလွှာလွှာ ဒန်ပူပြားကလေးကိုသာ မျက်စိဖြင့်မြင်မနေရ၊ ထိုဒန်ပူပြားကလေးမှာ သွားဖြင့် ကိုက်ဝါး အသုံးပြုရသည်မဟုတ်ဘဲ သွားကိုခြစ်ခြင်း လျှာကိုခြစ်ခြင်းအားဖြင့်သာ အသုံးပြုရိုးရှိသည်။ ထို့ကြောင့် တမာကိုင်းကြီး၏အဖျားပိုင်း လက်သန်းလက်ညှိုးလောက် အရွယ် အစားရှိသော တမာရိုးစသည်ကိုသာ ပါဠိတော်၌ ဒန္တကဋ္ဌ(ဒန်ပူ)ဟု ဆိုလိုကြောင်းကို လည်းကောင်း ထိုတမာရိုးစသည်ကို ကိုက်ဝါး၍ သွားရည် အာရည်ဖြင့် သွားကို ပွတ်တိုက် ဆေးကြောရကြောင်းကိုလည်းကောင်း သတိပြုသင့်သည်။

ဝါးခြင်းကြောင့်၊ အာဒိနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ပ။
 (ဒန္တကဋ္ဌဿ=ဒန်ပူကို၊ အခါဒနေန=မကိုက်ဝါးခြင်းကြောင့်)အစက္ခုဿံ=
 မျက်စိ၏ စီးပွားမဲ့သည်၊ ဝါ=မျက်စိမကြည်လင်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏)
 မုခံ=ခံတွင်းပါးစပ်သည်၊ ဒုဂ္ဂန္တံ=မကောင်းသော အနံ့ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊
 ရသဟရဏိယော=အရသာကို ဆောင်တတ်သော အကြောတို့သည်၊ န ဝိသုဇ္ဈန္တိ=
 မစင်ကြယ်ကုန်၊ ပိတ္တံ=သည်းခြေသည်လည်းကောင်း၊ သေမံ=သလိပ်သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဘတ္တံ=စားပြီးထမင်းကို၊ ပရိယောနန္ဒတိ=မြှေးယုက်ဖုံးအုပ်၏၊ အဿ=
 ထိုဒန်ပူ မဝါးသောသူအား၊ ဘတ္တံ=ထမင်းသည်၊ နစ္ဆာဒေတိ=မဆာ။ပ။ခါဒနေ=
 ကိုက်ဝါးခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်။ပ။(ဒန္တကဋ္ဌဿ=ကို၊ ခါဒနေန=ကိုက်ဝါး
 ခြင်းကြောင့်) စက္ခုဿံ=မျက်စိ၏စီးပွားသည်၊ ဝါ=မျက်စိမကြည်လင်သည်၊
 (ဟောတိ=၏) မုခံ=သည်၊ ဒုဂ္ဂန္တံ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ ဝိသုဇ္ဈန္တိ=စင်
 ကြယ်သန့်ရှင်းကုန်၏။ပ။ န ပရိယောနန္ဒတိ=မမြှေးယုက် မဖုံးအုပ်၊ အဿ=
 ထို ဒန်ပူဝါးသောသူအား၊ ဘတ္တံ=သည်၊ ဆာဒေတိ=ဆာလောင်၏။ပ။အဋ္ဌမံ။

၉-ဂီတဿရသုတ်

၂၀၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာယတကေန=ရှည်လျားသော၊ (ပုဒ်အက္ခရာ
 ပြည့်စုံပီသစွာ ဂါထာအရုတ်အဖတ် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း ပျက်စီးစေနိုင်လောက်
 အောင် ရှည်လျားစွာသော) ဂီတဿရေန=သီချင်းသံဖြင့်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊
 ဘဏန္တဿ=ရွတ်ဆိုဟောပြောသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အာဒိနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ
 ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ပ။ အတ္တနာပိ=တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်ကိုယ်တိုင်လည်း၊
 တသ္မိံ သရေ=ထိုမိမိ၏တရား ဂီတအသံ၌၊ သာရဇ္ဇတိ=လွန်စွာစွဲမက်၏၊ ပရေပိ
 =သူတပါးတို့သည်လည်း၊ တသ္မိံ သရေ=ထိုတရားဂီတသံ၌၊ သာရဇ္ဈန္တိ=လွန်စွာ
 စွဲမက်ကြကုန်၏၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ ဂါယာမ ယထေဝ=သီချင်းဆိုကြကုန်
 သကဲ့သို့သာလျှင်၊ ဝေမေဝံ=ဤအတူပင်၊ သကျပုတ္တိယာ=သာကီဝင်မင်းသား

၁။ အစက္ခုဿံပုဒ် ရုပ်ပြီးပုံနှင့် ဖြစ်သင့်သောဝိဘတ်။ ။စက္ခုနံ ဟိတံ
 စက္ခုဿံ၊ န စက္ခုဿံ အစက္ခုဿံ။ မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၄-ဏာဒိကဏ္ဍမှ “စက္ခာဒိတော
 သော”ဟူသောသုတ်ဖြင့် စက္ခုပုဒ်နောင် သာပစ္စည်းသက်၍ ပါဠိတော်၌ ပဌမာဝိဘတ်
 ဖြင့် စက္ခုဿံဟုဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အစက္ခုဿံ=မျက်စိ၏စီးပွားမဟုတ်သည်ကို၊
 ဝါ=မျက်စိ မကြည်လင်သည်ကို၊ ကရောတိ=ပြု၏”ဟူ၍ အစက္ခုဿံပုဒ်ကို
 ဒုတိယန္တပုဒ် မပြုလုပ်သင့်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ စက္ခု ဝိသုဒ္ဓံ န ကရောတိ
 ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်မှာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာဖြစ်၍ ထိုအဖွင့်ကိုကြည့်ပြီး ကရောတိပုဒ်
 ထည့်လျက် အနက်မပေးသင့်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ရှေ့နောက်ဝါကျတို့မှ လိုက်စရာ
 ဆောင်ယူစရာ ပုဒ်မရှိဘဲ ဒုတိယာဝိဘာတုန္တပုဒ် တပုဒ်တည်းဖြင့် တဝါကျသန့်သန့်
 မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း သတိပြုပါ။

ရှင်ဂေါတမ၏ တပည့်သားဖြစ်ကုန်သော၊ သမဏာ=ရဟန်းတို့သည်၊ ဂါယန္တိ= သီချင်းဆိုကြလေကုန်ဘိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဂဟပတိကာပိ=အိမ်ရှင် ဒါယကာ တို့သည်လည်း၊ ဥဇ္ဈယန္တိ=ကဲ့ရဲ့ကြကုန်၏၊ ပိ=ထိုမျှမကသေး၊ သရကုတ္တိ=သီချင်း သံ ပြုလုပ်မှုကို၊ နိကာမယမာနဿ=အလိုရှိသောသူ၏၊ သမာဓိဿ=သမထ ဝိပဿနာ သမာဓိ၏၊ ဘင်္ဂေါ=ပျက်စီးခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ပစ္စိမာ=နောက်၌ ဖြစ်သော၊ ဇနတာ=ရဟန်းရှင်လူအပေါင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌာနဂတိ=မိမိတို့တွေ့မြင်ရသော ဓမ္မကထိက အမှုအကျင့်ကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။ပ။နဝမံ။

၁၀-မုဋ္ဌဿတိသုတ်

၂၁၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မုဋ္ဌဿတိဿ=ကင်းလွတ်သော သတိရှိလျက်၊ အသမ္မဇာနဿ=ကောင်းစွာဆင်ခြင် မသိမြင်ဘဲ၊ ဝါ=သမ္မဇာဉ်ဉာဏ်မရှိဘဲ၊ နိဒ္ဒံ= အိပ်ပျော်ခြင်းသို့၊ ဩက္ကမတော=သက်ရောက်သောသူ၏၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲစွာ၊ (အိပ်မက်အမျိုးမျိုးမက်၍ ဆင်းရဲစွာ) သုပတိ=အိပ်ရ၏၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲစွာ၊ ဝါ=ကြောက်ကြောက်လန့်လန့်၊ ပဋိဗုဇ္ဈတိ= နိုးလာ၏၊ ပါပကံ=ဆိုးဝါးသော၊ သုပိနံ=အိပ်မက်ကို၊ ပဿတိ=မြင်မက်၏၊ ဒေဝတာ=နတ်တို့သည်၊ န ရက္ခန္တိ=မစောင့်ရှောက်ကြကုန်၊ အသုစိ=သုက်သည်၊ မုစ္ဆတိ=လွတ်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိဿ=စွဲကပ်တည်နေသောသတိ ရှိလျက်၊ သမ္မဇာနဿ=ကောင်းစွာဆင်ခြင်သိမြင်လျက်။ပ။ သုခံ=ချမ်းသာစွာ၊ သုပတိ=၏။ပ။ ပါပကံ=သော၊ သုပိနံ=ကို၊ န ပဿတိ=မမြင်မက်။ပ။

[ဤ၌ ထည့်သင့်ရာပါဠိထည့်၍ အနက်ပေးလိုလျှင် “(မုဋ္ဌဿတိ=ကင်း လွတ်သောသတိရှိလျက်၊ အသမ္မဇာနော=ကောင်းစွာဆင်ခြင် မသိမြင်ဘဲ၊ နိဒ္ဒံ= သို့၊ ဩက္ကမန္တော=သက်ရောက်သောသူသည်) ဒုက္ခံ=စွာ၊ သုပတိ=၏၊ ဒုက္ခံ= စွာ၊ ပဋိဗုဇ္ဈတိ=၏၊ ပါပကံ=သော၊ သုပိနံ=ကို၊ ပဿတိ=၏၊(မုဋ္ဌဿတိ=လျက်၊ အသမ္မဇာနံ=ဘဲ၊ နိဒ္ဒံ=သို့၊ ဩက္ကမန္တံ=သက်ရောက်သောသူကို) ဒေဝတာ=နတ်တို့ သည်၊ န ရက္ခန္တိ=ကုန်၊ (မုဋ္ဌဿတိဿ=လျက်၊ အသမ္မဇာနဿ=ဘဲ၊ နိဒ္ဒံ=သို့၊ ဩက္ကမတော=သူ၏၊ ဝါ=သူမှာ) အသုစိ=သည်၊ မုစ္ဆတိ=၏၊ ဤသို့လည်း အနက်ပေးနိုင်၏၊ သုက္ကပက္ခန္တိလည်း ဤနည်းမှီး၍ဆိုပါ၊ ပါဠိတော်၌ ဩက္ကမယ တောဟု ယအက္ခရာပိုနေသည်]။ပ။ ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ ပဋ္ဌမော= သော၊ ကိမိလဝဂ္ဂေါ=တည်း။

(၂၂) ၂-အက္ခရာသကဝဂ်

၁-အက္ခရာသကသုတ်

၂၁၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ သဗြဟ္မစာရိနံ=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့ကို၊ အက္ခရာသက+ပရိဘာသကော=

ဆဲရေးတတ် + ဘေးကိုပြု၍ခြိမ်းခြောက်တတ်၏။ အရိယူပဝါဒီ = အရိယပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲဆဲရေးတတ်၏။ တဿ = ထိုရဟန်းသည်၊ ပဉ္စ = ငါးမျိုးကုန်သော၊ အာဒိနဝါ = အပြစ်တို့ကို၊ ပါဠိကင်္ခါ = အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ ဝါ = မချွတ်မလွဲရရှိကုန်၏။ ကတမေ = အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ = ကုန်သော၊ (အာဒိနဝါ = တို့ကို၊ ပါဠိကင်္ခါ = ကုန်သနည်းဟူမူ၊ သော = ထိုရဟန်းသည်) ပါရာဇိကော = သာသနာတော်မှ ဆုံးရှုံးစေအပ်သည်။ ဝါ = ပါရာဇိကကျသည် (ဟုတွာ = ဖြစ်၍) ဆိန္နပရိပန္နော ဝါ = ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော အပါယ်လမ်းခရီး၏ ဘေးရန်ခေါ်ငြား လောကုတ္တရာတရားရှိသည်လည်း၊ ဝါ = အပါယ်လမ်းခရီး၏ ဘေးရန်ခေါ်ငြား လောကုတ္တရာတရားကို ပယ်ဖြတ်ပြီးသည်လည်း၊ ဟောတိ = ဖြစ်၏၊ [ပရိပန္နော = ဘေးရန် (အပါယ်လမ်းခရီး၏ ဘေးရန်ဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရား) ဆိန္နော ပရိပန္နော ယေနာတိ ဆိန္နပရိပန္နော။]

အညတရံ = တမျိုးမျိုးသော၊ သံကိလိဋ္ဌံ = ညစ်ညမ်းဆိုးသွမ်းသော၊ အာပတ္တိဝါ = အာပတ်သို့သော်လည်း၊ အာပဇ္ဇတိ = ရောက်၏။ ဗာဠံ = ပြင်းထန်သော၊ ရောဂါတင်္ဂံ ဝါ = ခက်ခဲဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်ရကြောင်း ရောဂါသို့သော်လည်း၊ ဖုသတိ = ထိရောက်စွဲကပ်ရတတ်၏။ [အာတင်္ဂံ = ခက်ခဲဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်ရကြောင်း ဖြစ်သော + ရောဂ = အနာရောဂါ] သမ္ဗုဇ္ဇော = တွေဝေလျက်၊ ကာလံ = သေခြင်းကို၊ ကရောတိ = ပြုရ၏။ [သေခါနီး၍ အိပ်ရာထဲ လဲနေစဉ် ရာပေါင်းများစွာသော ဓားလှံတို့ဖြင့် ထိုးခုတ်ခံနေရသလို ငရဲဂတိနိမိတ်တွေ ထင်လာခြင်းကြောင့် ကယ်ပါကယ်ပါဟု ကြောက်လန့်စွာ ကယောင်ကယမ်း အော်မြည်တမ်းလျက် သေရသည်ဟူလို] ကာယဿ = ၏၊ ဘောဒါ = ဟူသော။ ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ = လားရောက်၏။ [ဗာပိဒံ (၁၃၀) ဗျသနသုတ် (စာမျက်နှာ - ၂၃၉) ကြည့်]။ ပ။ တဿ = သည်၊ ပဉ္စ = ကုန်သော၊ ဣမေ အာဒိနဝါ = ဤအပြစ်တို့ကို၊ ပါဠိကင်္ခါ = ကုန်၏။ ဣတိ = ဤသို့၊ (အဝေါစ = မိန့်တော်မူပြီ) ပဌမံ။

၂-ဘဏ္ဍနကာရဏသုတ်

၂၁၂။ ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု = သည်၊ ဘဏ္ဍနကာရကော = ခိုက်ရန်ပွားကြောင်း ကြိမ်းမောင်း ခြိမ်းခြောက်မှု စသည်ကိုပြုလုပ်၏။ ကလဟကာရကော = ကိုယ်လက်ထိပါး ခိုက်ရန်ပွားမှုကို ပြုလုပ်၏။ ဝိဝါဒကာရကော = ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုမှုကို ပြုလုပ်၏။ ဘဿကာရကော = စည်းကမ်းပျက်ပြားများစွာစကားပြောဆိုခြင်းကို ပြုလုပ်၏။ သံဃေ = သံဃာ၌၊ ဝါ = ရဟန်းအပေါင်း၌၊ အဓိကရဏကာရကော = အဓိကရဏ်းလေးပါး တပါးပါးကို ပြုလုပ်၏။ တဿ = ထိုရဟန်းသည်။ ပ။ (သော = ထိုခိုက်ရန်ပွားမှုစသည်ပြုသောရဟန်းသည်) အနုဓိဂတံ = မရအပ်ဖူးသေးသော တရားထူးကို၊ နာဓိဂစ္ဆတိ = မရ၊ အဓိဂတာ = ရအပ်ပြီးသော တရားထူးမှ၊ ပရိဟာယတိ = ဆုတ်ယုတ်၏။ (တဿ = ထိုခိုက်ရန်ပွားမှုစသည်

ကို ပြုသောရဟန်း၏) ပါပကော=ယုတ်ညံ့သော၊ ဝါ=မကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုအပ်သော သတင်းစကားသံသည်၊ အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိ=ကျော်လွှမ်းပျံ့နှံ့၍တက်၏၊ [ဤနောက်ဆုံးဝါကျအတွက် ပါဠိသေသထည့်ရာ၌ "တံ=ထိုခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှု စသည်ကိုပြုသောရဟန်း၏၊ ပါပကော=သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=သည်၊ အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိ=၏" ဟူ၍ တဿ၏နေရာ၌(တံ)ဟူသော ဣတ္ထုမျှတာချာနုတ္တဒုတိယာဝိဘတျန္တပုဒ်ကိုလည်း ပါဠိသေသထည့်နိုင်၏]။ပ။ဒုတိယံ။

၃-သီလသုတ်

၂၁၃။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသောလူ၏၊ [နတ္ထိသီလံ ယဿာတိ ဒုဿီလော။ ဒုသဒ္ဓါသည် ဒုပ္ပညော၌ကဲ့သို့ အဘာဝအနက်ဟောတည်း] သီလဝိပတ္တိယာ=သီလပျက်စီးခြင်း၏၊ ဝါ=သီလပျက်စီးခြင်း၌၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤလောက၌၊ ဒုဿီလော=သီလ မရှိသော၊ သီလဝိပန္နော=ပျက်စီးသောသီလရှိသော၊ (ဂဟဋ္ဌော=လူသည်) ပမာဒါဓိကရဏံ = မေ့လျော့ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ (ပါဏာတိပါတစသော အကုသိုလ်အမှုကို ပြုလုပ်နေသဖြင့် ကုန်သွယ်လယ်လုပ် ကိစ္စတို့၌ မေ့လျော့နေခြင်း ဟူသောအကြောင်းကြောင့်)မဟတိ=များစွာသော၊ ဘောဂဇာနိ=ဥစ္စာစီးပွားဆုံးရှုံး ပျက်ပြားခြင်းသို့၊ နိဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤဥစ္စာစီးပွား ဆုံးရှုံးပျက်ပြားခြင်းသည်၊ ဒုဿီလဿ=၏၊ သီလဝိပတ္တိယာ=၏၊ ပဋ္ဌမော=သော၊ အာဒိနဝေါ =အပြစ်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အာဒိနဝကား၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသော၊ သီလဝိပန္နဿ=ပျက်စီးသော သီလရှိသော၊ (ဂဟဋ္ဌဿ=လူ၏) ပါပကော=သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=သည်၊ အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမကောင်းသတင်း ပျံ့နှံ့ခြင်းသည်၊ ဒုဿီလဿ=သီလမရှိသောလူ၏၊ သီလဝိပတ္တိယာ=၏၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာဒိနဝေါ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော အာဒိနဝကား၊ ဒုဿီလော=သော၊ သီလဝိပန္နော=သော၊ (ဂဟဋ္ဌော=လူသည်) ယညဒေဝ (ယံ ယံ ဒေဝ)ပရိသံ=အကြင်အကြင်ပရိသတ်သို့၊ ဥပသင်္ကမတိ=ဝင်ရောက်အံ့၊ ယဒိ ခတ္တိယပရိသံ=မင်းပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဗြာဟ္မဏပရိသံ=ပုဂ္ဂိုလ်ပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဂဟပတိပရိသံ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ သမဏပရိသံ=ရဟန်းပရိသတ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ (ဥပသင်္ကမတိ=အံ့)(တံ တံ ပရိသံ= ထိုထိုပရိသတ်သို့) အဝိသာရဒေါ=မရဲမဝံ့ကြောက်ရွံ့လျက်၊ မင်္ဂုဘူတော=အရှိန်အဝါမရှိသူအဖြစ်သို့ ရောက်လျက်၊ [မင်္ဂု မင်္ဂုတံ နိတ္တေဇတံ ဘူတော ပတ္တော မင်္ဂုဘူတော] ဝါ=မျက်နှာ

နွမ်းညှိုး ငုံ့ရှိုးရှိုးဖြစ်လျက်၊ ဥပသင်္ကမတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤပရိသတ်
 လေးပါးသို့ ကြောက်ရွံ့စွာ ဝင်ရောက်ရခြင်းသည်။ပ။ ဒုဿိလော=သော၊ သီလ
 ဝိပဇ္ဇော=သော၊ (ဂဟဋ္ဌော=သည်) သမ္ဗုဇ္ဈော=လျက်။ပ။အယံ=ဤတွေဝေလျက်
 သေရခြင်းသည်။ပ။စတုတ္ထော=သော၊ အာဒိနဝေါ=တည်း။ပ။ အယံ=ဤအပါယ်
 ငရဲသို့ရောက်ရခြင်းသည်။ပ။ ပဉ္စမော=သော၊ အာဒိနဝေါ=တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သီလဝတော=သီလရှိသောလူ၏။ သီလသမ္ပဒါယ=သီလ
 နှင့်ပြည့်စုံခြင်း၏။ အာနိသံသာ=အကျိုးတို့သည်၊ဣမေ ပဉ္စ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဣမေ=ဤသတ္တလောက၌၊ သီလဝါ=သီလရှိသော၊ သီလသမ္ပန္နော=သီလနှင့်ပြည့်စုံ
 သော၊ ဝါ=ပြည့်စုံသောသီလရှိသော(ဂဟဋ္ဌော=လူသည်)အပ္ပမာဒါဓိကရဏံ=မမေ့
 လျော့ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ မဟန္တံ=များသော၊ ဘောဂက္ခန္တံ=စီးပွား
 ဥစ္စာအစုအဝေးကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ=ရ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသို့စီးပွားဥစ္စာ
 များစွာရခြင်းသည်၊ သီလဝတော=၏။ သီလသမ္ပဒါယ=၏။ ပဉ္စမော=သော၊
 အာနိသံသာ=အကျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုနစ=လည်း၊ အပရံ=အခြားသော
 အကျိုးအာနိသင်ကား၊ သီလဝတော=သီလရှိသော၊ သီလသမ္ပန္နဿ=သီလနှင့်
 ပြည့်စုံသော(ဂဟဋ္ဌဿ=လူ၏)ကလျာဏော=ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=ချီးမွမ်း
 အံ့သြပြော ဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ ဝါ=ချီးမွမ်းအံ့သြကျော်စောသံသည်၊
 အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤကောင်းသော သတင်းပျံ့နှံ့ခြင်းသည်
 ။ပ။ [ထို့နောက် စာပိုဒ်(၃၄)သီဟသေနာပတိသုတ်(စာမျက်နှာ-၇၇)ကြည့်] အယံ
 =ဤပရိသတ်ထံ ရဲဝံ့စွာဝင်နိုင်ခြင်းသည်။ပ။ အသမ္ဗုဇ္ဈော=မတွေဝေဘဲ။ပ။ အယံ
 =ဤသို့ မတွေမဝေ သေရခြင်းသည်။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏။ ဘိက္ခဝေ=
 တို့၊ အယံ=ဤသို့ သေပြီးနောက် နတ်ပြည်ရောက်ရခြင်းသည်၊ သီလဝတော=
 လူ၏။ သီလသမ္ပဒါယ=၏။ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသာ=အကျိုး
 အာနိသင်ပေတည်း။ပ။ တတိယံ။

၄-ဗဟုဘာဏီသုတ်

၂၁၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဗဟုဘာဏီသ္မိံ=(ပညာဖြင့်မကန့်သတ် မပိုင်းခြား)
 များစွာ စကားပြောဆိုသော၊ ပုဂ္ဂလေ=ပုဂ္ဂိုလ်၌။ပ။ (ဗဟုဘာဏီ=များစွာစကား
 ပြောသောပုဂ္ဂိုလ်သည်)မုသာ=မဟုတ်မမှန်သောစကားကို၊ ဘဏတိ=ပြောဆို၏၊
 ပိသုဏံ=ကုန်းတိုက်စကားကို၊ ဝါ=ညီညွတ်နေသောသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြား
 စေတတ်သောစကားကို၊ ဘဏတိ=၏။ ဖရသံ=ကြမ်းတမ်းသောစကားကို။ပ။
 သမ္ပပ္ပလာပံ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနက်မဲ့ကင်း ပြိန်ဖျင်းသော
 စကားကို။ပ။မန္တဘာဏီသ္မိံ=ပညာဖြင့်ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ ပြောဆိုသော၊ ပုဂ္ဂ
 လေ=၌။ပ။(မန္တဘာဏီ=ပညာဖြင့် ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ ပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်)
 မုသာ=ကို၊ န ဘဏတိ=မပြောဆို။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ဝဋ္ဌမအာက္ခန္တိသုတ်

၂၁၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အက္ခန္တိယာ=သည်းမခံခြင်း၏၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်။ပ။ (အက္ခန္တိ=သည်းမခံသောသူသည်) ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနဿ=လူအပေါင်း၏။ အပ္ပိယော=မချစ်ခင်အပ်သည်၊ အမနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝေရဗဟုလော စ=(ပုဂ္ဂိုလ်ရန် အကုသိုလ်ရန်အားဖြင့်) များသောရန်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝဇ္ဇဗဟုလော စ=များသော အပြစ်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ခန္တိယာ=သည်းခံခြင်း၏၊ အာနိသံသာ။ပ။ (ခန္တိ=သည်းခံသောသူသည်) ဗဟုနော=သော၊ ဇနဿ=၏၊ ပိယော=ချစ်အပ်သည်၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဝေရဗဟု လော=ရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဝဇ္ဇဗဟုလော=ရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။ပဉ္စမံ။

၆-ဒုတိယအာက္ခန္တိသုတ်

၂၁၆။ လုဒ္ဒေါ စ=ကြမ်းကြုတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဝိပ္ပဋ္ဌိသာရီစ=မိမိပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတော ပူပန်ခြင်းရှိသည်လည်း၊ ဝါ=စိတ်မရွှင်လန်း မချမ်းသာသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အလုဒ္ဒေါစ=မကြမ်းကြုတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ=၏၊ အဝိပ္ပဋ္ဌိသာရီ စ=မိမိပြစ်မှု၊ အစွဲပြုကာ၊ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတော ပူပန်ခြင်း မရှိသည်လည်း၊ ဝါ=စိတ်ဓာတ်ရွှင်လန်း ချမ်းသာသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဆဒ္ဓံ။

၇-ဝဋ္ဌမအပါသာဒိကသုတ်

၂၁၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပါသာဒိကေ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို မဖြစ်စေတတ်သော ကာယကံ စသည်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ [ပသာဒံ ဇနေန္တိတိ ပါသာဒိကာနိ၊ န ပါသာဒိကာနိ အပါသာဒိကာနိ=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည် မဟုတ်ကုန်သော(မကြည်ညိုဖွယ်) ကာယကံစသောအကျင့်များ၊ အပါသာဒိကာနိ ယဿ အတ္တိတိ အပါသာဒိကော] အာဒိနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ။ပ။ အတ္တာပိ=မိမိ ကိုယ်တိုင်လည်း၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဥပဝဒတိ=ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲ၏၊ အနုဝိစ္စ=စဉ်းစားဆင်ခြင်သိမြင်ကြကုန်၍၊ ဝိညု=ပညာရှိတို့သည်၊ ဂရဟန္တိ=ကဲ့ရဲ့ကြကုန်၏။ပ။ ပါသာဒိကေ=စိတ်ကြည်လင်မှုကိုဖြစ်စေတတ်သော ဖြူစင်သောအကျင့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အာနိသံသာ။ပ။ န ဥပဝဒတိ=မကဲ့ရဲ့မစွပ်စွဲ။ပ။ ပသံသန္တိ=ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ပ။ သတ္တမံ။

၈-ဒုတိယ အပါသာဒိကသုတ်

၂၁၈။ အပ္ပသန္တာ=မကြည်ညိုသေးသော သူတို့သည်၊ နပ္ပသိဒန္တိ=မကြည်ညိုကြတော့ကုန်၊ ပသန္တာနံ=ကြည်ညိုပြီးကုန်သော၊ ဧကစ္စာနဉ္စ=အချို့သော သူတို့

မှာလည်း၊ အညထတ္တံ=အကြည်ညိုပျက်ကုန်သည်အဖြစ်သည်။ (ကြည်ညိုခြင်း ဟူသော အမျိုးအစား အပြားမှတစ်ပါး မကြည်ညိုခြင်းဟူသော အမျိုးအစား အပြား၏အဖြစ်သည်)ဟောတိ=၏။ သတ္ထုသာသနံ=မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမ တော်ကို၊ ဝါ=သည်။ အကတံ=လိုက်နာမှုမပြုအပ်သည်။ ဟောတိ=၏။ ပစ္ဆိမာ= နောက်၌ဖြစ်သော၊ ဇနတာ=ရဟန်းရှင်လူအပေါင်းသည်။ ဒိဋ္ဌာနဂတိ=မိမိတို့ တွေ့ မြင်ရသော အပါသာဒိကအမှုအကျင့်ကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက် ၏။ အဿ=ထိုအပါသာဒိကပုဂ္ဂိုလ်၏။ စိတ္တံ=စိတ်သည်။ နပ္ပသီဒတိ=မကြည်လင် ။ပ။ အပ္ပသန္နာ=မကြည်ညိုသေးသောသူတို့သည်။ ပသီဒန္တိ=ကြည်ညိုကုန်၏။ ပသန္နာနဉ္စ=ကြည်ညိုပြီးသော သူတို့မှာလည်း၊ ဘိယျောဘာဝေါ=တိုးတက် များပြား ကြည်ညိုမှုဖြစ်ပွားခြင်းသည်။ ဟောတိ=၏။ သတ္ထုသာသနံ=ကို၊ ဝါ= သည်။ ကတံ=လိုက်နာပြုကျင့်အပ်သည်။ ဟောတိ။ပ။ဒိဋ္ဌာနဂတိ=မိမိတို့ တွေ့မြင် ရသော ပါသာဒိကပုဂ္ဂိုလ်အကျင့်သီလကို အတုလိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=၏။ အဿ=ထိုပါသာဒိကပုဂ္ဂိုလ်၏။ စိတ္တံ=သည်။ ပသီဒတိ=ကြည်လင်၏။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-အင်္ဂုသုတ်

၂၁၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဂ္ဂိသ္မိ=မီးလှုံခြင်း၌၊ အာဒိနဝါ။ပ။ (အဂ္ဂိ=မီးလှုံခြင်း သည်) အစက္ခုသော=မျက်လုံးတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို မပြုတတ်သည် လည်း ကောင်း၊ ဝါ=မျက်စိမှန်စေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏော=မတင့် တယ်သော အဆင်းရှိအောင် ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင်းရောင် ကင်းပျောက် မွဲခြောက်ခြောက်ဖြစ်အောင် ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗ လကရဏော=အားမရှိအောင် ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ သင်္ဂဏိကာပဝဓု နော=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းဆုံမှုကို တိုးပွားစေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ တိရုတ္တာနကထာပဝတ္တနိကော=နတ်ပြည်နိဗ္ဗာန်ခရီး၏ အဆီးအတားဖြစ်သော စကားကို ဖြစ်စေတတ်သည်လည်းကောင်း ဟောတိ=၏။ပ။ နဝမံ။

၁၀-မဇ္ဈရာသုတ်

၂၂၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မဇ္ဈရာယံ=မဇ္ဈရာမြို့၌၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ (မဇ္ဈရာ=မဇ္ဈရာမြို့သည်) ဝိသမာ=ညီညာသော မြေပြင်မရှိ သည်လည်းကောင်း၊ ဗဟုရဇာ=(လေဖြင့်လွင့်ပါး) များသော မြူမှုန်ရှိသည် လည်းကောင်း၊ စဏ္ဍသုနခါ=ကြမ်းတမ်းသော ခွေးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါဠ ယက္ခာ =ကြမ်းကြုတ်သော ဘီလူးသားရဲရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဒုလ္လဘပိဏ္ဍာ= ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်သောဆွမ်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မဇ္ဈရာယံ=၌၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ=တည်း၊ ဒုတိယော=သော၊ အက္ခောသဝဂ္ဂေါ=ဝက်တည်း။

(၂၃) ၃-ဒီဃစာရိကဝဂ်

၁-ပဌမ ဒီဃစာရိကသုတ်

၂၂၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဒီဃစာရိကံ=ထိုထိုဤဤ ကြာရှည်စွာလှည့်လည်ခြင်းကို၊ အနဝတ္ထစာရိကံ^၁=အချိန်ကာလ ကန့်သတ်ချက်မရှိလှည့်လည်သွားလာခြင်းကို၊ အနယုတ္တဿ=ကြီးစားအားထုတ်လျက်၊ ဝိဟရတော=နေထိုင်သောသူ၏၊ အာဒိနဝါ=အပြစ်တို့သည်။ပ။ အသုတံ=မကြားနာအပ်ဖူးသေးသော တရားကို၊ န သုဏာတိ=မကြားနာရ၊ သုတံ=ကြားနာအပ်ပြီးသောတရားကို၊ န ပရိယောဒါပေတိ=သံသယမကင်း မရှင်းလင်း မပြတ်သားစေနိုင်၊ ဧကစ္စေန=တချို့တလေအနည်းငယ်မျှသော၊ သုတေန=ကြားနာမှတ်သား မိမိမှာရှိထားပြီးသော သုတတရားဖြင့်၊ အဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့မှုရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ကြည်လင် ဉာဏ်ဖြင့် ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်သူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဂါဠှံ=ပြင်းထန်သော၊ ရောဂါတင်္ဂံ=ခက်ခဲဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်ရကြောင်း ရောဂါသို့၊ ဖုသတိ=ထိရောက်စွဲကပ်ရတတ်၏၊ မိတ္တဝါစ=မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်း ရှိသည်လည်း၊ န ဟောတိ=မဖြစ်ရတတ်။ပ။

၁။ အနဝတ္ထစာရိကာ။ ။စာပိုဒ် ၁၄၆ မိတ္တသုတ်အဋ္ဌကထာ(၅၂)၌ အနဝတ္ထစာရိကန္တိ အနဝတ္ထာနစာရိကံ(အဝဝတ္ထာနစာရိကံ။သီမူ)ဟုဖွင့်၏။ အဝတ္ထာပနံ အဝတ္ထော=ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ တည်စေခြင်း၊ ဝါ=ပိုင်းခြားကန့်သတ်ခြင်း၊ ပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက်။ အဝရှေးရှိသော ထာဓာတ် ဏာပေပစ္စည်း အပစ္စည်း။ (ဏာပေပစ္စည်း အကျေကြ်)အဝသဒ္ဒါ ပရိစ္ဆိန္ဒနအနက်ဟော။ နတ္ထိ အဝတ္ထော ဧတိဿာ (စာရိကာယာ) တိ အနဝတ္ထာ=အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက်မရှိသော(လှည့်လည်သွားလာခြင်း) အနဝတ္ထာ စ သာ စာရိကာ စာတိ အနဝတ္ထစာရိကာ=အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက် မရှိသော လှည့်လည်သွားလာခြင်း။ ပုတ္တာဝါတိဒေသ ပြုထားသော ကြောင့် သမာသ်အလယ်၌ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းကျေပျောက်ရ၏။

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ(၈၁)၌မူ အနဝတ္ထိတစာရိကံဟု သံဝဏ္ဏနာပါဌ်ရှိ၏။ နတ္ထိ အဝတ္ထော ယဿ ပုဂ္ဂလဿာတိ အနဝတ္ထော=အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက်မရှိသောသူ၊ အနဝတ္ထဿ စာရိကာ အနဝတ္ထစာရိကာ=အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်ချက် မရှိသောသူ၏ လှည့်လည်သွားလာခြင်း။ ဝါ=အချိန်ကာလပိုင်းခြား ကန့်သတ်ချက်မရှိဘဲ လှည့်လည်သွားလာခြင်း။ သံဝဏ္ဏနာပါဌ်အနေအထားသို့လိုက်၍ ဝစနတ္ထ ကြံခြင်း ဖြစ်သည်။ သမဝတ္ထစာရပုဒ်၌ သုဋ္ဌ၊ အဝတ္ထော ယဿ(စာရဿာ)တိ သမဝတ္ထော=အချိန်ကာလကို ကောင်းစွာပိုင်းခြား ကန့်သတ်မှုရှိသော (လှည့်လည်ခြင်း) သမဝတ္ထော စာရော သမဝတ္ထစာရော၊(တနည်း) သုဋ္ဌ၊ အဝတ္ထော ယဿ ပုဂ္ဂလဿာတိ သမဝတ္ထော= အချိန်ကာလကို ကောင်းစွာပိုင်းခြား ကန့်သတ်မှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သမဝတ္ထဿ စာရော သမဝတ္ထစာရော။

သမဝတ္ထစာရေ=ကောင်းစွာ အချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်မှုရှိသော လှည့်လည်သွားလာခြင်း၌၊ ဝါ=ကောင်းစွာအချိန်ကာလပိုင်းခြားကန့်သတ်မှုရှိသူ ဖြစ်ကာ လှည့်လည်သွားလာခြင်း၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်။ပ။ အသုတံ=ကို၊ သုဏာတံ=ကြားနာရ၏၊ သုတံ=ကို၊ ပရိယောဒါပေတံ=သံသယကင်း ရှင်းလင်း ပြတ်သား ကြည်လင်သွားစေ၏၊ ဧကစ္စေန=တချို့တလေ နည်းနည်းပါးပါး ကလေးပင်ဖြစ်သော၊ သုတေန=ဖြင့်၊ ဝိသာရဒေါ=ကင်းသောကြောက်ရွံ့မှုရှိသည်၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ကြည်လင် ဉာဏ်ဖြင့်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်မှုရှိသူသည်၊ ဟောတံ=၏၊ ဂါဠံ=သော၊ ရောဂါတင်္ဂံ=သို့၊ န ဖုသတံ=မထိရောက်မစွဲကပ်။ပ။ ပဌမံ။

၂၂၂(စာပိုဒ်)။ ၂-ဒုတိယဒီယစာရိကသုတ်။ ။ [စာပိုဒ် ၂၁၂-သုတ်လည်း ကြည့်] အဓိဂတေန=ရအပ်ပြီးသော၊ ဧကစ္စေန=တချို့တလေ အနည်းငယ်မျှသော တရားထူးဖြင့်။ပ။ဒုတိယံ။

၃-အတိနိဝါသသုတ်

၂၂၃။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အတိနိဝါသေ=(အရပ်ဒေသ တခုတည်းဝယ်) အလွန် ကြာမြင့်စွာနေထိုင်ခြင်း၌၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်။ပ။(အတိနိဝါသီ=အလွန် ကြာမြင့် စွာ နေထိုင်သောရဟန်းသည်) ဗဟုဘဏ္ဍာ=များသောပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာ ရှိသည်၊ ဗဟုဘဏ္ဍာသန္တိစယော=များစွာသော ပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာအစုအပုံ ရှိသည်၊ [သန္တိစယ=အစုအပုံ] ဝါ=များစွာ စုဆောင်းထားအပ်သော ပစ္စည်း ပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာရှိသည်၊ [သန္တိစယ=စုဆောင်းထားအပ်သော+ဗဟုဘဏ္ဍာ =များစွာသော ပစ္စည်းပရိက္ခာရာ (ရှိသူ)] ဟောတံ=၏၊ ဗဟုဘေသဇ္ဇော= (ထောပတ် ဆီဦးစသော) များစွာသော ဆေးရှိသည်၊ ဗဟုဘေသဇ္ဇသန္တိစယော= များစွာသော ဆေးအစုအပုံရှိသည်၊ ဝါ=များစွာစုဆောင်းထားအပ်သော ဆေးရှိ သည်၊ ဟောတံ=၏။

ဗဟုကိစ္စော=များသော ဧကန်ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသည်၊ ဗဟုကရဏီယော= များသော ပြုသင့်ပြုထိုက်သော လုပ်ငန်းရှိသည်၊ ကိကရဏီယေသု=ဘာတွေ ပြုလုပ်ရမည်နည်းဟု ပြောဆိုစဉ်းစား၍ ပြုလုပ်သင့်သော ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌၊ ဗျတ္တော= နှံ့စပ်ကျမ်းကျင်သည်၊ ဝါ=နှံ့စပ်ကျမ်းကျင်၍ ဝါသနာဓာတ်စွဲကပ်နေ သည်၊ ဟောတံ=၏၊ အနနုလောမိကေန=သာသနာတော်အား မလျှောက်ပတ် သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန=လူတို့၏ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံပုံ ဆက်ဆံနည်းဖြင့်၊ ဂဟဋ္ဌ ပဗ္ဗဇိတေဟိ=လူ ရဟန်းတို့နှင့်၊ သံသဋ္ဌော=ပေါင်းသင်းဆက်ဆံလျက်၊ ဝိဟရတံ= နေ၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ တမှာ အာဝါသာ=ထိုနေရာကျောင်းမှ၊ ပက္ကမန္တော= ထွက်ခွာသွားလသော်၊ သာပေက္ခော=(မခွဲရက် မခွာရက်) ငဲ့ကွက်မှုရှိလျက်၊ ပက္ကမတံ=ထွက်ခွာသွားရ၏။ပ။

သမဝတ္ထဝါသေ=(အရပ်ဒေသတခု၌ အချိန်ကာလ) ကောင်းစွာကန့်သတ်ချက်ရှိသောနေခြင်း၌။ပ။ (သမဝတ္ထဝါသီ=အရပ်ဒေသတခု၌ အချိန်ကာလကောင်းစွာကန့်သတ်ချက်ရှိလျက်နေခြင်းရှိသောရဟန်းသည်) န ဗဟုဘဏ္ဍော=များသောပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာရှိသူ မဟုတ်သည်။ န ဗဟုဘဏ္ဍသန္နိစယော=များသောပစ္စည်းပရိက္ခာရာ ဘဏ္ဍာအစုအပုံရှိသူ မဟုတ်သည်။ ဝါ=သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ န ဗဟုဘောသဇ္ဇော=များသောဆေးရှိသူ မဟုတ်သည်။ န ဗဟုဘောသဇ္ဇသန္နိစယော=သည်။ ဟောတိ=၏။ န ဗဟုကိစ္စော=များသောဧကန်ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသူမဟုတ်သည်။ န ဗဟုကရဏီယော=များသောပြုသင့်ပြုဖွယ်လုပ်ငန်းရှိသူ မဟုတ်သည်။ ကိကရဏီယေသု=တို့၌။ န ဗျတ္တော=နဲ့စပ်ကျွမ်းကျင်သူ မဟုတ်သည်။ ဝါ=မနဲ့စပ်မကျွမ်းကျင်၍ ဝါသနာဓာတ်စွဲကပ်နေသူမဟုတ်သည်။ ဟောတိ=၏။ အနနလောမိကေန=သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန=ဖြင့်၊ ဂဟဋ္ဌပစ္စဇိတေဟိ=တို့နှင့်၊ အသံသဋ္ဌော=မရောယှက်မဆက်ဆံဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ စ=သေး။ပ။ အနပေက္ခော=ငဲ့ကွက်မှုမရှိဘဲ၊ ပက္ခမတိ=ထွက်ခွါသွားနိုင်၏။ပ။တတိယံ။

၂၂၄(စာပိုဒ်)။ ၄-မစ္ဆရီသုတ်။ ။အာဝါသမစ္ဆရီ=နေရာကျောင်း၌ ဝန်တိုသည်။ ဟောတိ=၏။ ကုလမစ္ဆရီ=အလုပ်အကျွေးအမျိုး ဒါယကာတို့၌ ဝန်တိုသည်။ ဟောတိ=၏။ [ဤသို့ စသည်ဖြင့် စာပိုဒ်(၁၁၅)မစ္ဆရီနိသုတ် (ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ-၂၃၁)အတိုင်း အနက်ဆိုပါ]။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ပဌမကုလူပကသုတ်

၂၂၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကုလူပကော=အမျိုးဒါယကာအိမ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်သော ရဟန်း၌၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်။ပ။ (ကုလူပကော=အမျိုးဒါယကာအိမ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်သောရဟန်းသည်) အနာမန္တစာရေ=ထင်ရှားရှိနေသော ရဟန်းကို မပန်ကြားဘဲ အမျိုးဒါယကာအိမ်သို့သွားခြင်းကြောင့်၊ (အာပတ္တိ=ပါစိတ်အာပတ်သို့) အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။ ရဟော=ဆိတ်ကွယ်ရာအရပ်၌၊ နိသဇ္ဇာယ=မာတုဂါမနှင့် တယောက်ချင်းချင်း ထိုင်နေခြင်းကြောင့်၊ အာပဇ္ဇတိ=ပါစိတ်အာပတ်သို့ ရောက်၏။ ပဋိစ္ဆန္နေ=နံရံစသည် ဖုံးကွယ်အပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ (နိသဇ္ဇာယ=မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ထိုင်နေခြင်းကြောင့်) အာပဇ္ဇတိ=ပါစိတ်အာပတ်သို့ ရောက်၏။ မာတုဂါမဿ=မာတုဂါမအား၊ ဆပ္ပဉ္စဝါစာဟိ=ငါးခွန်းခြောက်ခွန်းသော စကားတို့ထက်၊ ဥတ္တရိ=အပိုအလွန်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တော=ဟောလသော်၊ အာပဇ္ဇတိ=၏။ ကာမသင်္ကပ္ပဗဟုလော=များသော ကိလေသာကာမအကြံအစည်ရှိလျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-ခုဒ္ဒိယကုလူပကသုတ်

၂၂၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အတိဝေလံ=အတိုင်းအတာပမာဏထက် ပိုလွန်သော အချိန်အခါတိုင်အောင်၊ ဝါ=အလွန်အချိန်ကြာမြင့်စွာ၊ ကုလေသု=လူဒါယကာ အိမ်တို့၌၊ သံသဋ္ဌဿ=လူတို့နှင့် ရောနှောလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ ကုလူပကဿ=အိမ်သို့သွားရောက် လည်ပတ်တတ်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ အာဒိနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ (ကုလူပကဿ=ကုလူပက ရဟန်းမှာ) မာတုဂါမဿ=မိန်းမကို၊ အဘိဏ္ဍဒဿနံ=အမြဲမပြတ်တွေ့မြင်နေခြင်း သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဒဿနေ=တွေ့မြင်နေခြင်းသည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်၊ သံသဂ္ဂေါ=ရောနှောဆက်ဆံခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)သံသဂ္ဂေ=ရောနှောဆက်ဆံခြင်း သည်၊ သတိ=သော်၊ ဝိဿာသော=အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဝိဿာသေ= သည်၊ သတိ=သော်၊ ဩတာရော=ရာဂဘိလူး ပူးကပ်ခွင့်သည်၊ (ဟောတိ။)

ဩတိဏ္ဏစိတ္တဿ=ရာဂဘိလူးပူးကပ်အပ်သော စိတ်ရှိသောရဟန်းမှာ၊ ဝါ=သည်၊ “အနဘိရတော ဝါ=မပျော်မွေ့ဘဲလည်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သော အကျင့်ကို၊ စရိဿတိ=ကျင့်လတ္တံ့၊ အညတရံ=တမျိုးမျိုးသော၊ သံကိလိဋ္ဌံ=ညစ် ညမ်းသော၊ အာပတ္တိံ ဝါ=အာပတ်သို့လည်း၊ အာပဇ္ဇိဿတိ=ရောက်လတ္တံ့၊ သိက္ခံ ဝါ=အဓိသီလ သိက္ခာကိုလည်း၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟီနာယ=ယုတ်နိမ့်သော လူ့ဘဝအကျိုးငှါ၊ အာဝတ္တိဿတိ=ပြန်လည်သွားလတ္တံ့၊ (ဣတိ=ဤသို့သော) ဧတံ=ဤအကျိုးအပြစ်သည်၊ ဝါ=ကို၊ [ဩတိဏ္ဏစိတ္တဿ+ဧတံ၌ ဧတံကိုအနက် ပေးသည်] ပါဠိကံခံ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=ကေနရရှိသည်၊ (ဟောတိ)။ပ။ဆဋ္ဌ။

၇-ဘောဂသုတ်

၂၂၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘောဂေသု=စီးပွားဥစ္စာတို့၌၊ အာဒိနဝါ=တို့ သည်။ပ။ ဘောဂါ=စီးပွားဥစ္စာတို့သည်၊ အဂ္ဂိသာဓာရဏာ=မီးနှင့် ဆက်သွယ်နေကုန်၏၊ ဘောဂါ=တို့သည်၊ ဥဒကသာဓာရဏာ=ရေနှင့် ဆက်သွယ်နေကုန်၏၊ ဘောဂါ= တို့သည်၊ ရာသောဓာရဏာ=ဘုရင်မင်းနှင့် ဆက်သွယ်နေကုန်၏၊ ဘောဂါ= တို့သည်၊ စောရသာဓာရဏာ=သူခိုးဒြေနှင့် ဆက်သွယ်နေကုန်၏၊ ဘောဂါ= တို့သည်၊ အပ္ပိယေဟိ=မချစ်ခင်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ=မုန်းတီးဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါယာဒေဟိ=အမွေခံသားသမီးတို့နှင့်၊ သာဓာရဏာ=ဆက်သွယ်နေကုန်၏။ပ။ ဘောဂေ=စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ အတ္တာနံ=ကို၊ သုခေတိ=၏၊ [စာပိုဒ် (၄၁)အာဒိယသုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၉၀)ကြည့်]။ပ။ သတ္တမံ။

၈-ဥဿုရဘတ္တသုတ်

၂၂၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဥဿုရဘတ္တေ=အလွန်မြင့်တက်သော နေရှိရာအခါ၌ ချက်အပ်သောထမင်းရှိသော၊ ဝါ=ထမင်းချက် အလွန်နေမြင့်သော၊ [ဥဂ္ဂတော

သူရော ယသ္မိံ သမယေတိ ဥဿူရော=မြင့်တက်သောနေရီရာအခါ၊ ဥဿူရေ
 ပစနံ ဘတ္တံ ယဿ ကုလဿာတိ ဥဿူရဘတ္တံ] ကုလေ=အိမ်၌၊ အာဒီနဝါ=
 တို့သည်။ပ။ အတိထိ=(အရပ်တပါးမှ အခိုက်အတန့်ရောက်လာသည့်) အာဂန္တုက
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ပါဟုနာ=အကြင်ဧည့်သည်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)
 တေ=ထိုဧည့်သည်တို့ကို၊ ကာလေန=(ထိုထိုအစာအာဟာရစားခြင်းငှာ) သင့်တော်
 ဆီလျော်သည့်အချိန်၌၊ န ပဋိပုဇ္ဈေန္တိ=မပူဇော်နိုင်ကြကုန်၊ [ယာဂု သောက်ချိန်တွင်
 ယာဂုဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခဲဖွယ်စားချိန်တွင် ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထမင်းစား
 ချိန်တွင် ထမင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ခင်းဧည့်ခံမှု မပြုနိုင်ကြကုန်ဟူလို]
 ဗလိပဋိဂ္ဂါဟိကာ=ပူဇော်ပသဖွယ်ကို ခံယူကြကုန်သော၊ ယာ တာ ဒေဝတာ=
 အကြင်နတ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တာ=ထိုနတ်တို့ကို၊ ကာလေန=၌၊
 န ပဋိပုဇ္ဈေန္တိ=ကုန်။

ယေ တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ=အကြင်ရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့သည်၊
 ဧကဘတ္တိကာ=တထပ်တည်းသော နံနက်စာဆွမ်းရှိကြကုန်၏၊ ဝါ=နံနက်စာ
 ဆွမ်းတထပ်တည်းသာ ဘုဉ်းပေးတော်မူကြကုန်၏၊ ရတ္တပူရတာ=ညဉ့်၌စားခြင်း
 မှ ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏၊ ဝိကာလဘောဇနာ=နေမွန်းလွဲချိန်၌စားခြင်းမှ၊ ဝိရတာ=
 ရှောင်ကြဉ်ကုန်၏၊ တေ=ထိုရဟန်းသူတော်ကောင်းတို့ကို။ပ။ဒါသကမ္မကရပေါ
 ရိသာ=ကျွန် အခကြေးစားအလုပ်သမား မှီခိုအသက်မွေးသူတို့သည်၊ ဝိမုခါ=ဆန့်
 ကျင်ဘက် မျက်နှာရှိကြကုန်လျက်၊ ဝါ=မျက်နှာလွဲကြကုန်လျက်၊ ကမ္မံ=လုပ်ငန်း
 ကို၊ ကရောန္တိ=ပြုလုပ်ကြကုန်၏၊ [လုပ်ငန်းကိစ္စကိုမလုပ်ဘဲ မျက်နှာလွဲနေကြ
 ကုန်၏ဟူလို] တာဝတံကံယေဝ=ထိုမျှလောက်ပင် ပမာဏရှိသော၊ ဝါ=ထိုမျှ
 လောက် အလွန်နေမြင့်သည်တိုင်အောင်ပင် ကြာမြင့်လှသော၊ အသမယေန=အစာ
 စားခြင်းငှာ မသင့်လျော်သောအချိန်၌၊ ဝါ=အစာစားချိန်လွန်သောအခါ၌၊ [တာဝတ
 ကံနှင့် အသမယေနကို ဝိဘတ်မတူသော ဝိသေသန၊ ဝိသေသျကြိ၍ သင့်လျော်
 အောင် အနက်ပေးရ၏] ဘုတ္တံ=စားအပ်သော အစာသည်၊ အနောဇေန္တံ=ခန္ဓာ
 ကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့သော အဆီဩဇာမရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။

သမယဘတ္တော=ချက်သင့်ရာ အချိန်အခါ၌ ချက်အပ်သော ထမင်းရှိသော၊
 ဝါ=ထမင်းချက်ချိန်၌ ထမင်းချက်သော၊ ကုလေ=၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်။ပ။
 ပဋိပုဇ္ဈေန္တိ=ပူဇော်နိုင်ကြကုန်၏။ပ။ အဝိမုခါ=ဆန့်ကျင်ဘက်မျက်နှာမရှိကြ
 ကုန်ဘဲ၊ ဝါ=မျက်နှာ မလွဲကြကုန်ဘဲ။ပ။ တာဝတံကံယေဝ=ထိုမျှလောက်ပမာဏ
 ရှိသည်သာဖြစ်သော၊ ဝါ=ထိုမျှလောက် အချိန်ကာလ မှန်ကန်တိကျသည်သာ
 ဖြစ်သော၊ သမယေန=အစာစားခြင်းငှာ သင့်လျော်သော အချိန်အခါ၌၊ ဘုတ္တံ=
 သည်၊ ဩဇေန္တံ=ခန္ဓာကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့သော အဆီဩဇာ ရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။
 အဋ္ဌမံ။

၉-ပဋ္ဌမကဏ္ဍသပုဗ္ဗသုတ်

၂၂၉။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ကဏ္ဍသပွေ=မြွေဟောက်၌။ ပ။ (ကဏ္ဍသပွေ=မြွေဟောက်သည်) အသုစိ=မစင်ကြယ် ရွံစဖွယ်သတ္တဝါတည်း။ ဒုဂ္ဂန္ဓော=မကောင်းသော အနံ့ရှိ၏။ သဘီရု=ကြောက်မက်ဖွယ်အိပ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ ဝါ=ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် အလွန်အအိပ်ကြီး၏။ သပ္ပဋိဘယော^၂=(တွေ့မြင်ရ

၁။ သဘီရုကို သနိဒ္ဓေါဟူ၍ ဖွင့်ရာ၌ ဆိုလိုရင်း။ ။ ဘီရု ပသံသန္တိ န ဟိ တတ္ထ သူရံ (သံယုတ်၊ ပ ၂၁)၌ ဘီရုသဒ္ဓါသည် ကြောက်တတ်သောသူဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ အကတဘီရုတ္တာဏော(အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပ-၁၅၄)၌ ဘီရုသဒ္ဓါသည် ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ဤ၌လည်း ကြောက်ဖွယ် ဘေးဟူသော အနက်ဟောဖြစ်သင့်၏။

အဋ္ဌကထာ၌ကား “သဘီရုတိ သနိဒ္ဓေါ၊ မဟာနိဒ္ဓံ နိဒ္ဓါယတိ” ဟု ဖွင့်ထား၏။ သို့သော် ဘီရုသဒ္ဓါ၏ နိဒ္ဓါ(အိပ်ခြင်း)အနက်ဟောအဖြစ်ဖြင့်ကား အဘိဓာန်တို့၌ မတွေ့ရ။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ နိဒ္ဓါဟူသော သံဝဏ္ဏနာပါ၌ဖြင့် ဘီရုသဒ္ဓါ၏ မူရင်းသဒ္ဓတ္ထကို ဖွင့်သည်ဟုမကြံဘဲ ဘီရုသဒ္ဓါ၏ အရကောက်သရုပ်တရားကိုယ် အနက်မျှကိုသာ ဖွင့်သည်ဟု ကြံသင့်၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယခန်း၌ “သဘီရု= ကြောက်မက်ဖွယ် အိပ်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်၏” စသည်ဖြင့် အနက်ရေးခဲ့သည်။

ဆိုလိုရင်းကား- ထိုကဏ္ဍသပွေမှာ အလွန်အကျွံအိပ်ခြင်းကြောင့် ရန်သူတို့၏ ရိုက်နှက်သတ်ဖြတ်မှုကိုခံရတတ်၏။ အလွန်အကျွံအိပ်ခြင်းသည် ရန်သူတို့အား ရိုက်နှက် သတ်ဖြတ်ဖို့ အခွင့်ပေးသကဲ့သို့ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် အလွန်အကျွံအိပ်ခြင်းသည် ကြောက်ဖွယ်ဘေးတစ်ခုဖြစ်နေရကား ကဏ္ဍသပွေသည် ထိုအလွန်အကျွံအိပ်ခြင်းတည်းဟု သော ကြောက်ဖွယ်ဘေးနှင့် အတူတကွဖြစ်သည်။ ကြောက်ဖွယ်ဘေးနှင့်အတူ လက်တွဲ နေသည်ဟု သဘီရုပါဠိ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို စဉ်းစားမိသည်။ မာတုဂါမ၏ အာဒိနဝဋ္ဌလည်း ဤကဲ့သို့ပင် သင့်လျော်မည့်ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို ကြံစည်စဉ်းစား ရာ၏။

သို့သော် မှန်ကန်သင့်မြတ်သောပါဠိ ဖြစ်ဖွယ်မရှိသော “သဘီရု” ဟူသောပါဠိကို အဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြင်ဆင်ရန် ခဲယဉ်းလှသောကြောင့် ဤကဲ့သို့ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ဆက်စပ်၍ သင့်လျော်အောင် ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ကြံစည် စဉ်းစားရခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သဘီရု၏နေရာ၌ မှန်ကန်သော ပါဠိတမျိုးကို ကြံစည်ကြပါကုန်ဦး။

၂။ သပ္ပဋိဘယော ပုဒ်နက်စိစစ်ချက်။ ။ သပ္ပဋိဘယောတိ တံ နိဿယ ဘယံ (တွေ့မြင်သူတို့ ကြောက်ရွံ့ခြင်းသည်) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ သပ္ပဋိဘယော-ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ပဋိဘယသဒ္ဓါအတွက် (ကြောက်ဖွယ်ဘေးရန်၊ ဘေးဘျမ်း ဟူသောအနက်ကို မယူဘဲ) ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းဟူသော အနက်ကိုသာ ယူရ၏။

သူတို့၏) ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ ဝါ=တွေ့မြင်ရသူတို့ကို ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေတတ်၏။ မိတ္တဒုတ္တိ=(အစာကျွေးသော) မိတ်ဆွေကိုသော် မှပင် ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်၏။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကဏ္ဍသပ္ပေ=မြွေဟောက်၌၊ အာဒိနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ မာတုဂါမေ=မိန်းမ၌၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း။ပ။ (မာတုဂါမေ=မိန်းမသည်) အသုစိ=တည်း။ပ။ နဝမံ။

၁၀-ဒုတိယကဏ္ဍသပ္ပသုတ်

၂၃၀။ (ကဏ္ဍသပ္ပေ=မြွေဟောက်သည်) ကောဇနော=စိတ်ဆိုးတတ်၏။ ဥပနာဟီ=ရန်ငြိုးဖွဲ့တတ်၏။ ဥပနာဟီ=ရှေ့ဒေါသကို ဖွဲ့ကပ်ဆက်စပ်တတ်သော နောက်ဒေါသရှိ၏။ ဤသို့လည်း ဝိဂြိုဟ်နက်ဆိုးနိုင်၏။ ပုဗ္ဗကာလိကံ ကောမံ ဥပနယုတိ ဗန္ဓတိတိ ဥပနာဟော အပရကာလိကော ကောဓော၊ ဥပနာဟော အဿ အတ္တိတိ ဥပနာဟီ] ယောရဝိသော=ကြမ်းတမ်းသော အဆိပ်ရှိ၏။ ဒုဗ္ဗိဝေါ=နှစ်ဖြာကွဲသော လျှာရှိ၏။ ဝါ=လျှာနှစ်ခွဲရှိ၏။ပ။ (မာတုဂါမေ=သည်) ကောဇနော=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုကောဇနော အစရှိသောစကား၌၊ ဣဒံ=ဤသည်ကား၊ မာတုဂါမဿ=မိန်းမ၏။ ယောရဝိသတာ=ကြမ်းတမ်းသော အဆိပ်ရှိသည်အဖြစ်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေဘုယျေန=များသောအားဖြင့်၊ ဝါ=များစွာသော၊ မာတုဂါမေ=သည်၊ တိဗ္ဗရာဂေါ=တူထပ်သောရာဂရှိ၏။(ဣဒံ=

ယင်းသို့ ကြောက်ရွံ့ရာ၌လည်း ဤနေရာ၌ မြွေဟောက်က ကြောက်ရွံ့သည်ကို ပဋိဘယ ဟု မဆိုလို၊ မြွေဟောက်ကို တွေ့မြင်သူတို့က ကြောက်ရွံ့သည်ကိုသာ ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် "ကဏ္ဍသပ္ပေ=မြွေဟောက်သည်၊ သပ္ပဋိဘယော=တွေ့မြင်သူတို့၏ ကြောက်ရွံ့ မှုနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ ဝါ=တွေ့မြင်ရသူတို့ကို ကြောက်ရွံ့စေတတ်၏" ဟု အနက်ဆိုသည်။

ဤနေရာ၌ ပဋိဘယပုဒ်အတွက် ဘေးရန်၊ ဘေးဘျမ်းဟူသောအနက်ကိုယူ၍ "သပ္ပဋိဘယော=ဘေးဘျမ်းနှင့်တကွဖြစ်၏။ ဝါ=ဘေးဘျမ်းရှိ၏" ဟု အနက်ပေးခဲ့သော် လိုအနက်၌-

(၁) ပဋိဘယ=ဘေးဘျမ်းဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ညွှန်ပြစမ်းပါဟုဆိုလျှင် မြွေဟောက်ကိုပင် ညွှန်ပြရလိမ့်မည်။ မြွေဟောက်သည်ပင် ဘေးဘျမ်း၊ ဘေးဘျမ်း သည်ပင် မြွေဟောက် (၂) သပ္ပဋိဘယ=ဘေးဘျမ်းနှင့်တကွဖြစ်သော အရာဟူသည် လည်း ဤနေရာ၌ မြွေဟောက်ကလွဲ၍ တခြားညွှန်ပြစရာမရှိ၊ သို့ဖြစ်လျှင် ပဋိဘယပုဒ် ၏အနက်နှင့် သပ္ပဋိဘယပုဒ်၏အနက်တို့ မတူကွဲပြား ခြားနားရမည်ဖြစ်ပါလျက် မကွဲမပြား ထူးမခြားနားချည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် "ကဏ္ဍသပ္ပေ=မြွေဟောက်သည်၊ သပ္ပဋိဘယော=ဘေးဘျမ်းတည်းဟူသော မြွေဟောက်နှင့်တကွဖြစ်၏" ဟူ၍ အနက် အဓိပ္ပာယ် ပျက်ပြယ်တော့မည် ကောက်တည်း။

ဤထူထပ်သော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ယောရဝိသတာ=ကြမ်းတမ်းသော အဆိပ်ရှိသည် အဖြစ်ပေတည်း။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုကောဓော အစရှိသောစကား၌၊ ဣဒံ=ဤ သည်ကား၊ မာတုဂါမဿ=၏၊ ဒုဇ္ဈိတတာ=လျှာနှစ်ခွရှိသူ၏အဖြစ်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေဘုယျေန=ဖြင့်၊ ဝါ=သော၊ မာတုဂါမော=သည်၊ ပိသုဏဝါစော=ညီညွတ်နေသူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားစေတတ်သော ကုန်းတိုက်စကားရှိ၏၊ ဝါ=ကုန်းတိုက်စကားကို ပြောဆိုတတ်၏၊ (ဣဒံ=ဤကုန်းတိုက်စကား ပြောဆိုခြင်း သည်၊ ဒုဇ္ဈိတတာ=တည်း)။ပ။ မိတ္တဒုဗ္ဗိတာ=မိတ်ဆွေကိုညှဉ်းဆဲတတ်သူ၏အဖြစ် တည်း။ပ။ အတိစာရိနီ=(မိမိယောကျ်ားမှ အခြားသော ယောကျ်ားတို့နှင့်)မေထုန် လွန်ကျူးကျင့်တတ်၏၊ ဝါ=လင်ငယ်နေတတ်၏၊ (ဣဒံ=ဤအခြားယောကျ်ား တို့နှင့် မေထုန်လွန်ကျူးခြင်းသည်၊ မာတုဂါမဿ=၏၊ မိတ္တဒုဗ္ဗိတာ=တည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မာတုဂါမေ=၌၊ အာဒိနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)ဒသမံ။

တတိယော=သော၊ ဒိဃစာရိကဝဂ္ဂေါ=တည်း

(၂၄) ၄-အာဝါသိကဝဂ်

၁-အာဝါသိတသုတ်

၂၃၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ အာဝါသိကော=ကျောင်းနေကျောင်းထိုင်ဖြစ် သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အဘာဝနိယော=သူတပါးတို့၏ ကြည်ညိုလေးစားမှု ကို မတိုးပွားစေနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ငါးပါးကုန်သော(ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ အာဝါသိကော= သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အဘာဝနိယော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) န အာကပ္ပသမ္ပန္နော=ရဟန်းတို့၏ အသွင်အပြင်အမူအရာနှင့်ပြည့်စုံသူ မဟုတ်သည်၊ န ဝတ္တသမ္ပန္နော=(အာဂန္တုကဝတ်စသော)ကျင့်ဝတ်နှင့်ပြည့်စုံသူမဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ န ဗဟုသုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မသုတရှိသူ မဟုတ် သည်၊ ဝါ=များစွာကြားနာမှတ်သား သင်ယူထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ကျမ်းဂန်ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ န သုတဓရော=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတကို အာဂုံနှုတ်တက်ဆောင်ထားနိုင်သူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

န ပဋိသလ္လေခိတာ=ကိလေသာတို့ကို ခြစ်ခွာပယ်ရှားတတ်သူမဟုတ် သည်၊ [ပတိ+သံ+လိခ+တု] န ပဋိသလ္လာနာရာမော=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့်တပါး တည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ န ကလျာဏဝါစော=ကောင်းသောစကားရှိသူ မဟုတ်သည်၊ န ကလျာဏဝါက္ကရဏော=ကောင်းမွန်ချိုသာသော စကားသံရှိသူ မဟုတ်သည်။

ဟောတိ=၏။ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသည်။ ဇေဋ္ဌော=ဖျင်းအသည်။ ဇေဋ္ဌမူဂေါ=တံတွေး
အရိအရံယိုကျသော ခံတွင်းရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်
သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။

ဘာဝနိယော=သုတပါးတို့၏ လေးစားကြည်ညိုမှုကို တိုးပွားစေနိုင်သည်
။ပ။ အာကပ္ပသမ္ပန္နော=ရဟန်းတို့၏ အသွင်အပြင် အမူအရာနှင့်ပြည့်စုံသည်။
ဝတ္တသမ္ပန္နော=(အာဂန္တုကဝတ်စသော)ကျင့်ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ=၏။
ဗဟုသုတော=များစွာသော ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသောသုတရှိသည်။ ဝါ=သည်။ သုတ
ဓရော=ပရိယတ္တိဓမ္မသုတကို အာဂုံနှုတ်တက်ဆောင်ထားနိုင်သည်။ ဟောတိ=၏။
ပဋိသလ္လေခိတာ=ကိလေသာတို့ကို ခြစ်ခွာပယ်ရှားတတ်သည်။ ပဋိသလ္လာနာရာ
မော=ဖွယ်ရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ ကလျာဏဝါစော=ကောင်းသောစကားရှိသည်။
[စာပိုဒ်(၈၇)စာမျက်နှာ(၁၉၇)လည်းကြည့်] ကလျာဏဝါက္ကရဏော=သံရှိသည်။
ဟောတိ=၏။ ပညဝါ=ပညာရှိသည်။ အဇေဋ္ဌော=မဖျင်းအသည်။ အနေဋ္ဌမူဂေါ
=တံတွေးအရိအရံ ယိုကျသော ခံတွင်းရှိသူမဟုတ်သည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ပဌမံ။

၃-သောဘာစုသုတ်

၂၃၃။ [ပိယသုတ်ကို စာပိုဒ်(၈၁)နှင့်(၈၇)သုတ် (နှာ-၁၉၂၊ ၁၉၇)ကြည့်]
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ။ပ။အာဝါသံ=နေထိုင်ရာကျောင်းကို၊ သောဘောတိ=တင့်တယ်
စေ၏။ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ သောဘောတိ
=တင့်တယ်စေသနည်းဟူမူ)။ပ။ ဥပသင်္ကမန္တေ=မိမိထံမှောက် ရောက်လာသော
ရဟန်းရှင်လူတို့ကို၊ ဓမ္မိယာ=သော၊ ကထာယ=ဖြင့်။ပ။ သမ္ပဟံသေတုံ=လည်း
ကောင်း၊ ပဋိဗလော=စွမ်းနိုင်သည်။ (ကိုယ်အား ဉာဏ်အား စွမ်းပကား ရှိသည်)
ဟောတိ=၏။ [စာပိုဒ်(၁၂၄)ဒုတိယဥပဋ္ဌာကသုတ်(နှာ-၂၃၆)ကြည့်] တတိယံ။

၄-ဗဟုပကာရသုတ်

၂၃၄။ အာဝါသဿ=ကျောင်းအား၊ ဗဟုပကာရော=များသောကျေးဇူးရှိသည်။
ဟောတိ=၏။ပ။ (အာဝါသဿ=ကျောင်း၏) ဓဏ္ဍပုလ္လံ=ကျိုးပဲ့ပြုတ်ကျရာ၊
ပွင့်ပေါက်ကွဲပျက်ရာဌာနကို၊ ပဋိသင်္ခရောတိ=ပြုပြင်၏။ ပန=ထိုမှတပါး၊ မဟာ=
များစွာသော၊ ဘိက္ခုသံဃော=ရဟန်းအပေါင်းသည်။ အဘိက္ကန္တော=ကြွလာအံ့၊
နာနာဝေရဇ္ဇကာ=အမျိုးမျိုးသောတိုင်းနယ်ပယ်သားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=အမျိုးမျိုး
သော တိုင်းနယ်ပယ်မှ ကြွလာကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်။ (ဟောန္တိ=
ဖြစ်ကုန်အံ့၊ သော=ထိုအာဝါသိကရဟန်းသည်) ဂိဟိနံ=(ဖိတ်မန်ထားသော)လူ
ဒါယကာတို့အား၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားရောက်၍၊ အာရောစေတိ=ပြောကြား၏။
(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာရောစေတိ=ပြောကြားသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ဒါယကာ
တို့၊ မဟာ=သော၊ ဘိက္ခုသံဃော=သည်။ အဘိက္ကန္တော=ကြွလာတော်မူ၏။
နာနာဝေရဇ္ဇကာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ပါတည်း။ (တုမှေ=သင်တို့သည်)

ပုညာနိ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကရောထ=ပြုကြကုန်လော၊ ပုညာနိ=တို့ကို၊
ကာတံ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ သမယော=အချိန်အခါပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊
(အာရောစေတိ=၏)။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-အနုကမ္မသုတ်

၂၃၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ဂိဟိ=လူတို့ကို၊
[ဂိဟိနံ=ဟု မရှိသင့်] အနုကမ္မတိ=ငဲ့ညှာထောက်ထားသနား၏၊ ကတမေဟိ=
ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်။ပ။ ဂိဟိ=တို့ကို၊ အနုကမ္မတိ=
ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားသနည်းဟူမူ) (ဂိဟိ=လူတို့ကို) အဓိသီလေ=ထူးကဲသော
ငါးပါးသီလ၌၊ သမာဒပေတိ=ကောင်းစွာနာယူ ကျင့်သုံးစေ၏၊ ဓမ္မဒဿနေ=
သစ္စာလေးပါးတရားကို သိမြင်သောဉာဏ်၌၊ နိဝေသေတိ=သက်ဝင် တည်နေ
စေ၏၊ ဂိလာနကေ=မကျန်းမာသော လူဒါယကာတို့ထံသို့၊ ဥပသင်္ဂမိတွာ=
သွားရောက်၍၊ သတိ=သတိကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ=ဖြစ်စေ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
ဥပ္ပါဒေတိ=ဟူမူ) အာယသ္မန္တော=ဒါယကာတို့၊ အရဟ+ဂ္ဂတံ=အထူးတလည်
ပူဇော်ဖွယ် အားလုံးတို့ကို ခံယူတော်မူထိုက်သော ရတနာသုံးပါး အပေါင်း၌+
ဖြစ်သော၊ သတိ=သတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေထ=စွဲကပ်တည်နေစေပါကုန်လော၊ ဣတိ=
ဤသို့၊ (ဥပ္ပါဒေတိ=ဖြစ်စေ၏)။ပ။

ပန=ထိုမှတပါး၊ လူခံ ဝါ=ကြမ်းတမ်းညံ့ဖျင်းသည်သော်လည်းဖြစ်သော၊
ပဏီတံ ဝါ=မွန်မြတ်သည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ယံ ဘောဇနံ=အကြင်စားဖွယ်ကို၊
အဿ=ထိုရဟန်းအား၊ ဒေန္တိ=ပေးလှူကုန်အံ့၊ တံ=ထိုလူခံ ပဏီတစားဖွယ်အမျိုး
မျိုးကို၊ အတ္တနာ=ကိုယ်တိုင်၊ ပရိတုဉ္စတိ=ဘုဉ်းပေး၏၊ သဒ္ဓါဒေယျံ=ဒါယကာတို့
က သဒ္ဓါတရားဖြင့်ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ န ဝိနိပါတေတိ=ဖောက်
ပြန်စွာမကျရောက်စေ၊ ဝါ=မဖျက်ဆီး၊ (မိဘမှတပါးသောလူတို့အား ပေးကမ်း
ခြင်းအားဖြင့် မဖျက်ဆီး)၊ [အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မာတာပိတုနံ ဒါတံ၊ န စ
ဘိက္ခဝေ သဒ္ဓါဒေယျံ ဝိနိပါတေတဗ္ဗံ၊ ယော ဝိနိပါတေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။
ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော်၊ ၄၁၂] ။ပ။ပဉ္စမံ။

၂၃၆(စာပိုဒ်)။ ၆-ပဌမအဝဏ္ဏာရဟသုတ်။ ။ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော
ဧဝံ နိရယေ-ဟူသော ဝါကျ၏အနက်ကို စာပိုဒ်(၄) ယထာဘတသုတ်(နှာ-၆)
ကြည့်။ အနုနိစ္စ စသောပုဒ်တို့၏အနက်ကို စာပိုဒ်(၁၁၆)ဝဏ္ဏနာသုတ်(နှာ-၂၃၂)
ကြည့်။

၂၃၇(စာပိုဒ်)။ ၇-ဒုတိယအဝဏ္ဏာရဟသုတ်။ ။အာဝါသမစ္စရိ=သည်၊
[စာပိုဒ် ၂၂၄ သုတ် (နှာ-၃၉၉)ကြည့်] အာဝါသပလိဂေဓီ=(ပါးစပ်အတွင်း
ထည့်သွင်း ငုံထားသကဲ့သို့) ကျောင်း၌ အလွန်အမင်းတပ်မက် ခင်တွယ်နေသည်။

ဟောတိ=၏။ ကုလမစ္ဆရိ=သည်။ ကုလပလိဂေဓိ=လူဒါယကာ ဒါယိကာမအမျိုး
တို့၌ အလွန်အမင်း တပ်မက်ခင်တွယ်နေသည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ အာဝါသမစ္ဆရိ=
သည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်။ အာဝါသပလိဂေဓိ=သည်။ န ဟောတိ။ပ။ သတ္တမံ။
စတုတ္ထော=သော။ အာဝါသိကဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

(၂၅) ၅-ဒုစွရိတဝဂ်

၂၄၁(စာပိုဒ်)။ ၁-ပဌမဒုစွရိတသုတ်။ ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုစွရိတေ=
ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်၌၊ ဝါ=မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ကံ၌၊
အာဒိနဝါ=တို့သည်။ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်။
ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ [စာပိုဒ် ၂၁၁၊ ၂၁၇ သုတ် (စာမျက်နှာ-၃၉၂
နှင့် ၃၉၅) ကြည့်]။ပ။ သုစရိတေ=သုစရိတ်ကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ကောင်းစွာ ပြုကျင့်
အပ်သော ကုသိုလ်ကံ၌။ပ။ ပဌမံ။

၂၄၂(စာပိုဒ်)။ ၂-ပဌမကာယဒုစွရိတသုတ်။ ။ ကာယဒုစွရိတေ=
ကာယဒုစွရိတ်အကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်
သော အကုသိုလ်ကာယကံသုံးပါး၌၊ အာဒိနဝါ။ပ။ ကာယသုစရိတေ=ကာယ
သုစရိတ်ကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်
ကာယကံသုံးပါး၌၊ အာနိသံသာ=တို့သည်။ ဣမေ ပဉ္စ။ပ။ ဒုတိယံ။

၂၄၃(စာပိုဒ်)။ ၃-ပဌမဝစီဒုစွရိတသုတ်။ ။ ဝစီဒုစွရိတေ=ဝစီဒုစွရိတ်
အကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်
ဝစီကံ လေးပါး၌။ပ။ ဝစီသုစရိတေ=ဝစီသုစရိတ်ကုသိုလ်၌၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်
ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ဝစီကံ လေးပါး၌၊ အာနိသံသာ။ပ။ တတိယံ။

၂၄၄(စာပိုဒ်)။ ၄-ပဌမ မနောဒုစွရိတသုတ်။ ။ မနောဒုစွရိတေ=
မနောဒုစွရိတ်အကုသိုလ်၌၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော
အကုသိုလ်မနောကံသုံးပါး၌။ပ။ မနောသုစရိတေ=မနောသုစရိတ်ကုသိုလ်၌၊
ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်မနောကံသုံးပါး၌။ပ။
စတုတ္ထံ။

၂၄၅(စာပိုဒ်)။ ၅-ဒုတိယဒုစွရိတသုတ်။ ။ သဒ္ဓမ္မာ=သူတော်ကောင်း
တို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးမှ၊ ဝုဋ္ဌာတိ=ထသွား၏။ ဝါ=ခွဲခွာထွက်
သွား၏။ အဿဒ္ဓမ္မေ=သူယုတ်မာတို့၏ အကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါး၌၊
ပတိဋ္ဌာတိ=တည်နေ၏။ပ။ပဉ္စမံ။

၉-သိဝထိကသုတ်

၂၄၆။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သိဝထိကာယ=သူသာန်သင်းချိုင်း၌၊ အာဒိ
နဝါ။ပ။ (သိဝထိကာ=သူသာန်သင်းချိုင်းသည်) အသုစိ=မစင်မကြယ်ရွံ့ရှာဖွယ်

သည်လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂန္ဓာ=မကောင်းသော အနံ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပဋိ
 ဘယာ=ဘေးရန်အန္တရာယ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါဠာနံ=ကြမ်းတမ်း
 ကုန်သော၊ အမနုဿာနံ=ဘီလူးသားရဲတို့၏၊ အာဝါသော=နေရာဌာနသည်
 လည်းကောင်း၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ နေဿ=လူအပေါင်း၏၊ အာရောဒနာ=
 ငိုကြွေးရာဌာနသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=၏)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=
 ဤအတူပင်၊ သိဝထိကူပမေ=သုသာန်ဟူသော ဥပမာရှိသော၊ ဝါ=သုသာန်ဖြင့်
 ဥပမာနှိုင်းခိုင်းအပ်သော၊ ပုဂ္ဂလေ=ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အာဒီနဝါ=တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=
 တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အသုစိနာ=မစင်မကြယ် ရွံရှာဖွယ်ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မေန=ကာယ
 ကံနှင့်၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုအပ်သော စေတနာကံ သုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=
 ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အသုစိနာ=သော၊ ဝစီကမ္မေန=ဝစီကံနှင့်၊ ဝါ=ဝစီ
 ဒွါရဖြင့် ပြုအပ်သော စေတနာကံလေးပါးနှင့်။ပ။ မနောကမ္မေန=မနောကံနှင့်
 ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ပြုအပ်သော စေတနာကံသုံးပါးနှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊
 ဟောတိ=၏၊ ဣဒံ=ဤအသုစိကာယကံစသည်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို၊ အဿ=
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အသုစိတာယ=မစင်မကြယ် ရွံရှာဖွယ်၏အဖြစ်ဟူ၍၊ (အဟံ=ငါ
 သည်) ဝဒါမိ=မိန့်ဆို၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာ သိဝထိကာ=ထိုသုသာန်သည်၊
 အသုစိ=မစင်မကြယ် ရွံရှာဖွယ်သည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ဤအသုစိကာယကံစသည်ရှိသော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုရွံရှာဖွယ် သုသာန်ဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊
 ဝဒါမိ=မိန့်ဆို၏။

အသုစိနာ=သော၊ ကာယကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတဿ=ပြည့်စုံသော၊
 အသုစိနာ=သော၊ ဝစီကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတဿ=သော၊ အသုစိနာ=သော၊
 မနောကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတဿ=သော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပါပကော=
 သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ=သည်၊ အဗ္ဗုဂ္ဂစ္ဆတိ=၏၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဣဒံ=ဤ
 မကောင်းသတင်းပျံ့နှံ့ခြင်းကို၊ ဒုဂ္ဂန္ဓတာယ=မကောင်းသောအနံ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူ၍
 (အဟံ=ငါသည်) ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာ သိဝထိကာ=သည်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓာ=
 မကောင်းသောအနံ့ရှိသည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ
 ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (အသုစိကာယကံစသည်နှင့် ပြည့်စုံ၍ ပျံ့နှံ့သော မကောင်း
 သတင်းရှိသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို) တထူပမံ=ထိုမကောင်းနံ့ရှိသော သုသာန်ဥပမာ
 ရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏။

အသုစိနာ=သော၊ ကာယကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံသော။ပ။
 မနောကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=သော၊ တမေနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပေသလာ=သီလ
 ကိုချစ်မြတ်နိုးကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ အာရကာ=

ဝေးစွာ၊ ပရိဝဇ္ဇန္တိ=ရှောင်ရှားကြကုန်၏။ ဣဒံ=ဤသို့ရှောင်ရှားခြင်းကို၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ သပ္ပဋိဘယသ္မိံ=ဘေးရန်အန္တရာယ်ရှိသူ၏အဖြစ်ဟူ၍၊ [ဘာဝပုဗ္ဗာန်ကြံသည်]။ပ။ သပ္ပဋိဘယာ=ဘေးရန်အန္တရာယ်နှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဝါ=ဘေးရန်အန္တရာယ်ရှိသည်။ ဟောတိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တထူပမံ=ထိုဘေးရန်ရှိသော သုသာန်ဥပမာရှိ၏ဟူ၍။ပ။

အသုစိနာ=သော၊ ကာယကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော။ပ။ မနောကမ္မေန=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဘာဂေဟိ=မိမိနှင့်တူသော အဖို့ရှိကုန်သော၊ ဝါ=မိမိနှင့်သဘောတူကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေဟိ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ သံဝသတိံ= ပေါင်းသင်းနေထိုင်၏။ ဣဒံ=ဤ သဘောတူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းကို၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါဠာဝါသသ္မိံ=ကြမ်းတမ်းဆိုးသွမ်းသော ဘီလူးသားရဲတို့၏ နေရာဌာန၏အဖြစ် ဟူ၍။ပ။ အာဝါသော=နေရာဌာနသည်၊ ဟောတိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ကို၊ တထူပမံ=ထိုဆိုးသွမ်းသော ဘီလူးသားရဲတို့နေရာသုသာန် ဥပမာရှိ၏ဟူ၍။ပ။

သဗြဟ္မစာရီ=တို့သည်၊ ဒိသ္မာ=မြင်ကြရ၍၊ “ယေ မယံ=အကြင်ငါတို့ သည်၊ ဧဝရူပေဟိ=ဤသို့ ဆိုးသွမ်းခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေဟိ=ပုဂ္ဂိုလ် တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ သံဝသာမ=ပေါင်းသင်းနေထိုင်ကြရကုန်၏။ တေသံ နော=ထိုငါတို့မှာ၊ အဟော ဝတ ဒုက္ခံ=ဪ-ဆင်းရဲပေစွာတကား” ဣတိ= ဤသို့၊ ဒီယနဓမ္မံ=ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချခြင်းသဘောသို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ=ရောက်ကြကုန်၏။ ဣဒံ=ဤသီတင်းသုံးဖော်တို့က ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချခြင်းကို၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ အာရော ဒနာယ=ငိုကြွေးရာဌာန၏ အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာ သိဝထိ ကာ=သည်၊ ဗဟုနော=သော၊ ဇနဿ=၏။ အာရောဒနာ=ငိုကြွေးရာဌာနသည်။ ဟောတိ သေယျထာပိ=သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တထူပမံ= ထိုငိုကြွေးရာ သုသာန်ဥပမာရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ။ပ။ နဝမံ။

၁၀-ပုဂ္ဂလပုဿာဒသုတ်

၂၅၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုဂ္ဂလပုဿာဒေ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်း၌ စွဲမြဲစွာ ကြည်ညိုခြင်း၌။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ=အကြင်ရဟန်းဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ပုဂ္ဂလော=အခြားရဟန်းရှင်လူ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးသည်၊ အဘိပ္ပသန္နော= အလွန်အကဲကြည်ညိုသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်အံ့၊ သော=ထိုအကြည်ညိုခံရသော ရဟန်းသည်၊ ယထာရူပါယ=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ အာပတ္တိယာ=အာပတ် ဖြင့်၊ သံဃော=သံဃာသည်၊ ဥက္ခိပတိ=ကြည့်ဖယ်ထုတ်၏၊ တထာရူပံ=ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ အာပတ္တိံ=အာပတ်သို့၊ အာပန္နော=သင့်ရောက်သည်၊ ဟောတိ=

၏။ တဿ=ထိုအလွန်အကဲ ကြည်ညိုသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ တွေးတောခြင်းသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ တွေးတောခြင်းသည်။ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ယော အယံ ပုဂ္ဂလော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ မေ=ငါ၏။ ပိယော=ချစ်အပ်သူတည်း။ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သူတည်း။ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သံဃေန=သံဃာသည်။ ဥက္ခိတ္တာ=ကြဉ်ဖယ်ထုတ်အပ်ပြီ။ ဣတိ=ဤသို့ တွေးတောခြင်းသည်။ (ဟောတိ=၏။ ဣတိ=ဤသို့တွေးတော၍) ဘိက္ခုသု=(ကြဉ်ဖယ်ထုတ်သော)ရဟန်းတို့၌။ အပ္ပသာဒဗဟုလော=များစွာမကြည်ညို မကျေနပ်ခြင်းရှိသည်။ ဟောတိ=၏။ ဘိက္ခုသု=တို့၌။ အပ္ပသာဒဗဟုလော=ရှိသည်။ သမာနော=ဖြစ်လသော်။ အညေ=(မိမိ၏အလွန်အကဲအကြည်ညိုခံရဟန်းမှ) တပါးကုန်သော။ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို။ န ဘဇတိ=မဆည်းကပ်။ အညေ=ကုန်သော။ ဘိက္ခု=တို့ကို။ အဘန္တော=မဆည်းကပ်လသော်။ သဒ္ဓမ္မံ=သူတော်ကောင်းတရားကို။ န သုဏာတိ=မကြားနာရ။ သဒ္ဓမ္မံ=ကို။ အသုဏန္တော=မကြားနာရလသော်။ သဒ္ဓမ္မာ=မှ။ ပရိဟာယတိ=ဆုတ်ယုတ်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ အယံ=ဤသူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်။ ပုဂ္ဂလပ္ပသာဒေ=၌။ ပဉ္စမော=ရှေးဦးစွာသော။ အာဒိနဝေါ=အပြစ်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့။ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အပြစ်တမျိုးကား။ [တနည်း--ဘိက္ခဝေ=တို့။ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း။ အပရံ=အခြားသောအပြစ်ကို။ အဟံ=ငါသည်။ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူဦးအံ့]။ပ။ အန္တေ=အစွန်အဖျားဖြစ်သော နေရာ၌။ နိသီဒါပေတိ=ထိုင်နေစေ၏။ တထာရူပံ=သော။ အာပတ္တိံ=သို့။ အာပန္နော=သည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ အန္တေ=၌။ နိသီဒါပိတော=ထိုင်နေစေအပ်ပြီ။ ဣတိ=ဤသို့တွေးတောခြင်းသည်။ (ဟောတိ=၏။ ဣတိ=ဤသို့တွေးတော၍) ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌။ အပ္ပသာဒဗဟုလော=သည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ သော=ထိုအကြည်ညိုခံရသော ရဟန်းသည်။ ဒိသာပက္ကန္တော=အရပ်တပါးသို့ သွားသည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ သော=ထိုအကြည်ညိုခံရသော ရဟန်းသည်။ ဝိဗ္ဗန္တော=လူထွက်သွားသည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ ကာလင်္ဂတော=ကွယ်လွန်သွားသည်။ ဟောတိ=၏။

☸ တဿ=ထိုအလွန်အကဲကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့တွေးတောခြင်းသည်။ပ။ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကာလင်္ဂတော=ကွယ်လွန်ပြီ။ ဣတိ=ဤသို့တွေးတောခြင်းသည်။ (ဟောတိ=၏။ ဣတိ=ဤသို့တွေးတော၍) အညေ=(မိမိကြည်ညိုသောရဟန်းမှ)တပါးတခြားကုန်သော။ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို။ န ဘဇတိ=မဆည်းကပ်။ပ။ ပရိဟာယတိ=ဆုတ်ယုတ်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ အယံ=ဤသူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်။ ပုဂ္ဂလပ္ပသာဒေ=၌။ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော။ အာဒိနဝေါ=အပြစ်တည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ ပုဂ္ဂလပ္ပသာဒေ=၌။

အာဒိနဝါ=အပြစ်တို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ။ ပဉ္စမော=သော၊ ဒုစ္စရိတဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။ပ။

ပဉ္စမော=သော၊ ပဏ္ဏာသကော=သုတ်ငါးဆယ် အစုအဝေးသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

(၂၆) ၆-ဥပသမ္မဒါဝဂ်

၁-ဥပသမ္မာဒေတမ္မသုတ်

၂၅၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတေန=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ ဥပသမ္မာဒေတမ္မံ=(ဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်၍ လူသာမဏေကို) မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေသင့် ရောက်စေထိုက်၏။ ဝါ=(ဥပဇ္ဈာယ်ပြုလုပ်ကာ လူသာမဏေကို)ပဉ္စင်းခံပေးသင့်ပေးထိုက်၏။ [သာမဏေရောကိုဦး၍ ဥပသမ္မာဒေတမ္မောဟု ပုလ္လိင်ဖြင့် မရှိဘဲ ဥပသမ္မာဒေတမ္မံဟု နပုလ္လိင်ဖြင့် ရှိနေခြင်းကြောင့် ဤပုဒ်ကို ဘောဟောရုပ်ကြံရပေလိမ့်မည်၊ ဘောဟောရုပ်ထုံးစံအတိုင်း တိတိကျကျ အနက်ပြန်ဆိုလျှင် “ဥပသမ္မာဒေတမ္မံ=ပဉ္စင်းခံပေးရာ၏”ဟု (ရာ)ဟူသော အသံနှင့်(ခြင်း)ဟူသော အသံပါစေရလိမ့်မည်] ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတေန=သော၊ ဘိက္ခုနာ=သည်၊ ဥပသမ္မာဒေတမ္မံ=ထိုက်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အသေခေန=သော။ပ။ [ဇာပိုဒ်(၁၀၈)အသေခသုတ်(နာ-၂၂၅)ကြည့်] ပဌမံ။

၂၅၂(ဇာပိုဒ်)။ ၂-နိဿယသုတ်။ ။နိဿယော=နိဿရည်းကို၊ ဝါ=(ဆရာအဖြစ်ဖြင့် အခြားရဟန်းတို့၏) မှီခိုနေထိုင်ရာကို၊ ဒါတဗ္ဗော=ပေးသင့်ပေးထိုက်၏။ ဝါ=ပေးနိုင်၏။ [မိမိကိုယ်ကို အခြားရဟန်းတို့၏ မှီခိုနေထိုင်ရာ ဆရာ(နိဿယ)ပြုလုပ်၍ အခြားရဟန်းတို့အား မိမိအထံ၌ မှီခိုနေထိုင်ခွင့်ပေးသင့်ပေးထိုက်ပေးနိုင်၏။ ပေးကောင်း၏ဟူလို]။ပ။ ဒုတိယံ။

၂၅၃(ဇာပိုဒ်)။ ၃-သာမဏေရသုတ်။ ။(ဥပဇ္ဈာယေန=ဥပဇ္ဈာယ်သည်၊ ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သာမဏေရော=သာမဏေကို၊ ဥပဇ္ဈာပေတဗ္ဗော=(မိမိအား) ပြုစုလုပ်ကျွေးစေထိုက်၏။ ဝါ=ပြုစုလုပ်ကျွေးသော တပည့်အဖြစ်ဖြင့် ခေါ်ယူထားနိုင်၏။ပ။ တတိယံ။

၄-ဝဋ္ဋမစ္ဆရိယသုတ်

၂၅၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မစ္ဆရိယာနိ=ဝန်တို့သူ၏ အဖြစ်တို့သည်၊ ဝါ=ဝန်တို့လျှို့ဝှက်ခြင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာဝါသမစ္ဆရိယံ=နေရာကျောင်း၌ ဝန်တို့လျှို့ဝှက်သူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကုလမစ္ဆရိယံ=လူဒါယကာ ဒါယိကာမ

အမျိုး၌ ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ လာဘမစ္ဆရိယံ=ပစ္စည်း
လာဘ၌ ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယံ=ကိုယ်အဆင်း
နှင့်အကျင့်ဂုဏ်၌ ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ=
ပရိယတ်တရား၌ ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ=
တို့၊ မစ္ဆရိယာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=တို့တည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးမျိုး
ကုန်သော၊ ဣမေသံ မစ္ဆရိယာနံ=ဤမစ္ဆရိယတို့တွင်၊ ယဒိဒံ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ=အ
ကြင်ဓမ္မမစ္ဆရိယသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေ=ဤဓမ္မမစ္ဆရိယသည်၊ ပတိကိဋ္ဌံ=အညံ့
ဆုံးတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-မစ္ဆရိယပဟာနုသုတ်

၂၅၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စန္ဒ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ မစ္ဆရိယာနံ=ဝန်တိုသူ၏
အဖြစ်တို့ကို၊ ဝါ=ဝန်တိုခြင်းသဘောတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်သတ်ခြင်းငှာ၊
သမုစ္ဆေဒါယ=အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်းငှာ၊ ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောအကျင့်ကို၊
ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊
(မစ္ဆရိယာနံ=တို့ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ သမုစ္ဆေဒါယ=ငှာ၊ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ဝုဿ
တိ=ကျင့်သုံးအပ်သနည်းဟူမူ) အာဝါသမစ္ဆရိယဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ။ပ။
ဝုဿတိ=ကျင့်သုံးအပ်၏၊ ကုလမစ္ဆရိယဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ=
၏၊ လာဘမစ္ဆရိယဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ။ပ။ ဝုဿတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ပဉ္စန္ဒ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ မစ္ဆရိယာနံ=ဤဝန်တိုလျှို့ဝှက်ခြင်းသဘောတို့ကို။ပ။
ဝုဿတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)ပဉ္စမံ။

၆-ပဋ္ဌမဇ္ဈာနသုတ်

၂၅၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရား
တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်မူ၍၊ ပဋ္ဌမံ=ရှေးဦးစွာသော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဝါ=ကို၊
ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝါ=ရ၍၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတ
မေ ပဉ္စ=အဘယ်ငါးပါးတို့ကိုနည်းဟူမူ၊ အာဝါသမစ္ဆရိယံ=ကိုလည်းကောင်း၊
ကုလမစ္ဆရိယံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဓမ္မမစ္ဆရိယံ=ကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။
ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍။ပ။ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-ခဗ-ဒုတိယဇ္ဈာနသုတ္တာဒိသတ္တကာ

၂၅၇-၂၆၃။ ဒုတိယံ=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊
ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ [ကတမေ ပဉ္စ? အာဝါသမစ္ဆရိယံ စသည်
ဖော်ဆိုလေ]။ပ။ တတိယံ=သုံးခုမြောက်သော၊ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတုံ
အဘဗ္ဗော။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊

သောတာပတ္တိဖလံ=သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို၊ သန္တိကာတုံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အာဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ သကဒါဂါမိဖလံ=သကဒါဂါမိဖိုလ်ကို၊ သန္တိကာတုံ=ငှာ၊ အာဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ အနာဂါမိဖလံ=အနာဂါမိဖိုလ်ကို။ပ။ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို။ပ။ တေရသမံ=၁၃-ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၁၄-အပရပဋ္ဌမဇ္ဈာနသုတ်

၂၆၄။ ကတမေ ပဉ္စ=အဘယ်ငါးပါးတို့ကိုနည်း၊ အာဝါသမစ္ဆရိယံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ အကတညုတံ=သူတပါးပြုအပ်ဖူးသော ကျေးဇူးကိုမသိတတ်သူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အကတဝေဒိတံ=သူတပါးပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးကို ထင်းရှူးဖော်ပြ မပေးဆပ်သူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်းတည်း။ [အကတညုတာနှင့် အကတဝေဒိတာဟူ၍ စကားနှစ်မျိုး ရှိနေသော်လည်း အနက်သဘောမှာ တမျိုးတည်းသာဖြစ်သောကြောင့် ထိုနှစ်မျိုးကို ဓမ္မတခုအဖြစ်ဖြင့်သာ ရေတွက်၍ ဓမ္မငါးပါးဖြစ်၏]။ပ။ စုဒ္ဓသမံ=(၁၄)ခုမြောက်သုတ်တည်း။ပ။ ဧကဝီသတိမံ=(၂၁)ခုမြောက်သုတ်တည်း။ ဆဋ္ဌော=ခြောက်ခုမြောက်သော၊ ဥပသမ္ပဒါဝဂ္ဂေါ=တည်း။

၁-သမ္မုတိဝေယျာလ

၁-ဘတ္တုဒ္ဒေသကသုတ်

၂၇၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောရဟန်းကို၊ ဘတ္တုဒ္ဓေသကော=ဆွမ်းညွှန်ရဟန်းဟူ၍၊ (ဒါယကာတို့အိမ်မှ စာရေးတံဆွမ်းစသည်ကိုခံယူရန် ထေရ်စဉ်ဝါစဉ်ညွှန်ပြအလှည့်ချသော ရဟန်းဟူ၍) န သမ္ပန္နိတဗ္ဗော=မသမုတ်ထိုက်၊ ဝါ=အသိအမှတ်မပြုထိုက်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ကို၊ ဘတ္တုဒ္ဓေသကော=ဟူ၍၊ န သမ္ပန္နိတဗ္ဗော=မသမုတ်ထိုက်သနည်းဟူမူ) ဆန္ဒာ=ချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်၊ အဂတိ=မလိုက်ပါထိုက်သောအရာသို့၊ ဝါ=မပြုထိုက်သော အရာကို၊ ဂစ္ဆတိ=လိုက်ပါ၏၊ ဝါ=ပြုလုပ်၏၊ [ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၇) သုတ်လည်းကြည့်] ဒေါသာ=စိတ်ဆိုးမုန်းတီးခြင်းကြောင့်၊ အဂတိ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ မောဟာ=မသိနားမလည်ခြင်းကြောင့်။ပ။ ဘယာ=ကြောက်ခြင်းကြောင့်။ပ။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနုဒ္ဓိဋ္ဌံ=ဆွမ်းညွှန်အပ်ပြီး မညွှန်အပ်သေးသည်ကို၊ ဝါ=ညွှန်ပြအပ်ပြီးသောဆွမ်း၊ မညွှန်ပြအပ်သေးသောဆွမ်းကို၊ န ဇာနာတိ=မသိ။ပ။ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော=သမုတ်ထိုက်၏၊ ဝါ=အသိအမှတ် ပြုထိုက်၏။ပ။ ဆန္ဒာ=ကြောင့်၊ အဂတိ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ န ဂစ္ဆတိ=မလိုက်ပါ၊ ဝါ=မပြုလုပ်။ပ။

ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော=ကို၊ ဘတ္တုဒ္ဓေသကော=ဟူ၍၊ သမ္ပတော=နဂိုမူလက သမုတ်အပ်ပြီးသည်၊ (သမာနောပိ=ဖြစ်ပါသော်လည်း)

န ပေသေတဗ္ဗော=ဆွမ်းညွှန်မစေခိုင်းထိုက်၊ [ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်ဆိုပါ]။ပ။ သမန္နာဂတော=ကို၊ ဘတ္တုဒ္ဓေ သကော=ဟူ၍၊ သမ္ပတော=သမုတ်အပ်ပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပေသေတဗ္ဗော=ဆွမ်းညွှန်မစေခိုင်းထိုက်၏၊ [“ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? န ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ” စသည်ဖြင့်ဖော်ဆိုပါ]။ပ။ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော= ပြည့်စုံသော၊ ဘတ္တုဒ္ဓေသကော=ဆွမ်းညွှန်ရဟန်းကို၊ ဗာလော=လူဖျင်း လူအ လူမိုက်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=သိသင့် သိထိုက် သိနိုင်၏၊ ဝါ=သိရမည်၊ [“ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ” စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုပါ]။ပ။ သမန္နာ ဂတော=သော၊ ဘတ္တုဒ္ဓေသကော=ကို၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိ သူတော်ကောင်းဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=၏၊ [“ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? န ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ” စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုလေ]။ပ။

ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘတ္တုဒ္ဓေသ ကော=ဆွမ်းညွှန်ရဟန်းသည်၊ ခတံ=တူးဖြိုထားအပ်ပြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ =ဂုဏ်မရှိသော၊ ဥပဟတံ=ဖျက်ဆီးထားအပ်ပြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ် မရှိသော၊ အတ္တာနံ=မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပရိဟရတိ=ပြုစုစောင့်ရှောက်၏၊ [ထို့နောက် “ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? န ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ” စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုပါ]။ ပ။ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘတ္တုဒ္ဓေသကော=သည်၊ အက္ခတံ=မတူးဖြိုအပ်သော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ အနုပဟတံ=မဖျက်ဆီးအပ်သော ဂုဏ် ရှိသော၊ ဝါ=ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အတ္တာနံ=ကို၊ ပရိဟရတိ=၏၊ [“ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? န ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ” စသည်ဖြင့် ဖော်ဆိုပါ]။ပ။ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘတ္တုဒ္ဓေသကော=ကို၊ [ထို့နောက် “ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ နိရယေ၊ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ” စသည်ဆက်ဆိုလေ]။ပ။ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဘတ္တုဒ္ဓေသကော ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ သဂ္ဂေ၊ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ရှိသည့်အတိုင်း ဆက်ဆို။ပ။ ပဌမံ။

၂-၁၄-သေနာသနပညာပကသုတ္တာဒိ

၂၇၃-၂၈၅။ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောရဟန်းကို၊ သေနာသနပညာ ပကော=အိပ်ရာနေရာ ခင်းပေးသောရဟန်းဟူ၍၊ န သမ္ပန္နိတဗ္ဗော=မသမုတ် ထိုက်၊ ဝါ=မသမုတ်ရ။ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ။ပ။ပညတ္တာ ပညတ္တံ=အိပ်ရာနေရာ ခင်းအပ်ပြီး၊ မခင်းအပ်သေးသည်ကို၊ ဝါ=အိပ်ရာနေရာ ကို ဤမျှလောက်ခင်းအပ်ပြီး၊ ဤမျှလောက်မခင်းရသေးဟူ၍၊ န ဇာနာတိ= မသိ။ပ။

သေနာသနဂ္ဂါဟာပကော=အိပ်ရာနေရာကျောင်းကိုယူစေ (လက်ခံစေ) သော ရဟန်းဟူ၍၊ [ရဟန်းများကို ထေရ်စဉ် ဝါစဉ်အတိုင်း “အရှင်ဘုရားက

ဒီကျောင်းမှာနေပါ။ ဒီနေရာမှာနေပါ" ဟု စီစဉ်သတ်မှတ် နေရာချထားပေးသော ရဟန်းတည်း။ပ။ ဂဟိတာဂဟိတံ=အိပ်ရာနေရာကျောင်းကို ယူစေအပ်ပြီးသော ရဟန်း၊ မယူစေအပ်သေးသော ရဟန်းကို၊ (တနည်း) ဂဟိတာဂဟိတံ=အိပ်ရာ နေရာ ကျောင်းကိုယူပြီးသောရဟန်း၊ မယူသေးသောရဟန်းကို၊ [ဤကဲ့သို့ပါဠိ နှစ်မျိုးပြ၍ အနက်ပေးရာ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်အတူတူပင်ဖြစ်သော်လည်း ရှေးပါဠိ မှာ ကာရိတ်ကမ္မရုပ်ဖြစ်၍ နောက်ပါဠိမှာ ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါသော သုဒ္ဓကတ္တု ရုပ်ဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌မူ ကာရိတ်ပစ္စည်းပါသောရှေးပါဠိသာ သင့်မြတ်ကြောင်း ကို ပတ္တဂ္ဂါဟာပက သမ္မုတိရောက်မှရေးအံ့]။ပ။

ဘဏ္ဍာဂါရိကော=ဘဏ္ဍာတိုက်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သော ရဟန်း ဟူ၍။ပ။ ဂုတ္တာဂုတ္တံ=ဘဏ္ဍာတိုက်လုံခြုံသည် မလုံခြုံသည်ကို။ပ။ စိဝရပဋိဂ္ဂါ ဟကော=(သံဃာအားလှူဒါန်းသော) သင်္ကန်းကို လက်ခံသောရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဂဟိတာဂဟိတံ=လက်ခံအပ်ပြီးသောသင်္ကန်း၊ လက်မခံရသေးသောသင်္ကန်းကို၊ ဝါ=ဤမည်သော ဒါယကာ၏သင်္ကန်းကို လက်ခံအပ်ပြီး၊ ဤမည်သောဒါယကာ ၏သင်္ကန်းကို လက်မခံရသေးဟူ၍၊ [ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော် စိဝရက္ခန္ဓကား ၃၉၅။ ဤနေရာ၌ကား ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါစေဘဲ "ဂဟိတာဂဟိတံ" ဟူ၍ ဂုဒ္ဓိမဲ့ သုဒ္ဓကမ္မရုပ်ရှိစေရမည်]။ပ။

☸ စိဝရဘာဇကော=သံဃိကသင်္ကန်း ခွဲဝေပေးသော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဘာဇိတာ ဘာဇိတံ=ခွဲဝေအပ်ပြီးသော သင်္ကန်းနှင့် မခွဲဝေအပ်သေးသော သင်္ကန်း ကို၊ ဝါ=သင်္ကန်းကို ဤမျှလောက်ခွဲဝေအပ်ပြီး၊ ဤမျှလောက်မခွဲဝေရသေး ဟူ၍။ပ။ ယာဂုဘာဇကော=ယာဂုခွဲဝေပေးသော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဖလဘာဇကော =သစ်သီး ခွဲဝေပေးသော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ခန္ဓဘာဇကော=ခဲဖွယ်ခွဲဝေပေးသော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဘာဇိတာဘာဇိတံ=ခွဲဝေအပ်ပြီး၊ မခွဲဝေအပ်သေးသည်ကို၊ ဝါ= ခဲဖွယ်ကို ဤမျှလောက် ခွဲဝေပေးအပ်ပြီး၊ ဤမျှလောက် မခွဲဝေပေးရသေးဟူ၍။ပ။

အပ္ပမတ္တကဝိဿဇ္ဇကော=နည်းသော အတိုင်းအတာ ပမာဏရှိသော ပစ္စည်းပရိက္ခရာကို ပေးစွန့်သောရဟန်းဟူ၍၊ ဝါ=(အပ် ဓားငယ်စသော)အသေး အဖွဲ့ တိုလီမိုလီပစ္စည်း ပရိက္ခရာကိုပေးစွန့်သော ရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဝိဿဇ္ဇိတာ ဝိဿဇ္ဇိတံ=ပေးစွန့်အပ်ပြီး၊ မပေးစွန့်အပ်သေးသည်ကို။ပ။ သာဠိယဂ္ဂါဟာပ ကော=မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ခံယူစေသောရဟန်းဟူ၍။ပ။ ဂါဟိတာဂါဟိတံ=မိုးရေခံ သင်္ကန်းကို ခံယူစေအပ်ပြီးသောရဟန်း မခံယူစေအပ်သေးသောရဟန်းကို၊ (တနည်း)ဂဟိတာဂဟိတံ=မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ခံယူပြီးသောရဟန်း၊ မခံယူသေး သောရဟန်းကို။ပ။ ပတ္တဂ္ဂါဟာပကော=သပိတ်ကို ခံယူစေတတ်သော ရဟန်း

၁။ ပတ္တဂ္ဂါဟာပကော။ ။ဥပဇ္ဇပဗ္ဗနသိက္ခာပုဒ်စည်းကမ်းအရ ရဟန်းတပါး သည် မိမိ၏ကွဲအက်နေသော သပိတ်အဟောင်း၌ သံနန်းကြိုးအဖွဲ့အတုပ် အချည် အနောင် ငါးရမပြည့်သေးသမျှကာလပတ်လုံး နောက်ထပ်သပိတ်အသစ် အလှူမခံ

ဟူ၍။ပ။ ဂါဟိတာဂါဟိတံ = သပိတ်ကိုယူစေအပ်ပြီးသော ရဟန်း၊ မယူစေအပ်
သေးသောရဟန်းကို၊ (တနည်း)ဂဟိတာဂဟိတံ = သပိတ်ကို ယူပြီးသောရဟန်း၊
မယူသေးသောရဟန်းကို၊ န ဇာနာတိ = မသိ။၄။ ဇာနာတိ = သိ၏။ပ။ အာရာမိက

ကောင်းပါဘဲလျက် အလှူခံလာခဲ့သော် ထိုသပိတ်အသစ်ကို သံဃပရိသတ်အလယ်၌
စွန့်ရ၏၊ ထိုသို့စွန့်သောအခါ သံဃပရိသတ်ထဲမှ ဆန္ဒာဂတိမလိုက်ခြင်းစသော ဂုဏ်
ငါးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်းကို ပတ္တဂ္ဂါဟာပကရဟန်းဟု သမုတ်ရ၏၊ ဤအင်္ဂုတ္တိုရ်
ပါဠိတော်၌လည်း ထိုရဟန်းကိုပင် ပတ္တဂ္ဂါဟာပကဟု ဟောတော်မူ၏။ ပတ္တဂ္ဂါဟာပ
က = သပိတ်ကို ယူစေသောရဟန်း၊ (ဤသပိတ်ကို ယူပါဟု သံဃပရိသတ်ကို စေ
ခိုင်းတိုက်တွန်း လျှောက်ထားသောရဟန်း။)

၁။ ဂါဟိတာဂါဟိတံ။ ။ ဤအင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော် ပတ္တဂ္ဂါဟာပကသမ္မုတိ၌
ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါဘဲ “ဂဟိတာဂဟိတံ” ဟု ပါဠိရှိသော်လည်း ပါရာဇိကဏ်ပါဠိ
တော် ဦးနပဉ္စဗန္ဓန သိက္ခာပုဒ်(၃၅၇)၌ကား ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ “ဂါဟိတာ
ဂါဟိတံ” ဟူ၍ (ကာရိတ ကမ္မရုပ်) ပါဠိရှိ၏၊ ထိုသို့ကာရိတ်ပစ္စည်းပါခြင်း မပါခြင်း
ကြောင့် ထိုပုဒ်တို့ဟောအပ်သော အနက်ခြံ(အဘိဓေယျတ္ထ)လည်း ကွဲပြားခြားနား
လာနိုင်၏။

ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါသောပါဠိ၌ “ဂဟိတ = သပိတ်ကိုယူပြီးသောရဟန်း +
အဂဟိတ = သပိတ်ကိုမယူသေးသောရဟန်း” ဟူ၍ ဤနေရာနှင့်ဆီလျော်အောင် သုဒ္ဓ
ကတ္တုရုပ်ကြိ၍ နိဿယခန်း၌ အနက်ပြန်ဆိုခဲ့သော်လည်း “ဂဟိတ = ယူအပ် + အဂဟိ
တ = မယူအပ်” ဟု ကံအနက်သာလျှင် အသုံးများခြင်းကြောင့် “ဂဟိတ = ယူအပ်ပြီးသော
သပိတ် + အဂဟိတ = မယူအပ်သေးသောသပိတ်” ဟူ၍ သပိတ်သည် ထိုနှစ်ပုဒ်တို့၏
အဘိဓေယျတ္ထ ဖြစ်လာနိုင်၏။

ကာရိတ်ပစ္စည်းပါသောပါဠိ၌ “ဂါဟိတ = သပိတ်ကို ယူစေအပ်ပြီးသောရဟန်း
(ယူပါဟု စေခိုင်းတိုက်တွန်းအပ် စေခိုင်းတိုက်တွန်းခံရသောရဟန်း) + အဂါဟိတ =
သပိတ်ကိုမယူစေအပ်သေးသောရဟန်း (ယူပါဟု မစေခိုင်း မတိုက်တွန်းခံရသေးသော
ရဟန်း)” ဤသို့အားဖြင့် ရဟန်းသည် “ဂါဟိတ + အဂါဟိတ” ပုဒ်တို့၏ အဘိဓေယျတ္ထ
ဖြစ်၏၊ အကျယ်တဝင့် ထပ်မံ၍စိစစ်ပြရသော်-

ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ထိုပတ္တဂ္ဂါဟာပက ရဟန်းသည် ယခင်ရဟန်းအလှူခံခဲ့သော
သပိတ်အသစ်ကို သံဃပရိသတ်ထဲမှ အကြီးဆုံးထေရ်ကို ယူစေရ၏ (ယူပါဟု ပြောဆို
လျှောက်ထားရ၏) အကြီးဆုံးထေရ်က ထိုသပိတ်အသစ်ကိုယူလျှင် ထိုအကြီးဆုံးထေရ်
၏ နဂိုမူလ သုံးစွဲနေကျသပိတ်ကို ဒုတိယထေရ်ကို ယူစေရ၏၊ ဒုတိယထေရ်၏
နဂိုမူလသပိတ်ကို တတိယထေရ်ကို ယူစေရ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ
ယူစေပြီးနောက် အစွန်ဆုံး(အငယ်ဆုံး)ရဟန်း၏ သပိတ်(ပတ္တပရိယန္တ)ကို ယခင်
သပိတ်အသစ် အလှူခံခဲ့သော ရဟန်းကို ယူစေရ၏(အယူခိုင်းရ၏)။

ထိုပတ္တဂ္ဂါဟာပက ရဟန်းသည် ယင်းသို့သပိတ်ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲယူစေရာ၌
“ငါသည် ဤမည်သောရဟန်းကို သပိတ်ယူစေအပ်ပြီးပြီ၊ ဤမည်သောရဟန်းကို

ပေသကော=အာရာမ်စောင့်ကို စေခိုင်းသောရဟန်းဟူ၍။ပ။ သာမဏေရပေသ
ကော=သာမဏေကို စေခိုင်းသောရဟန်းဟူ၍။ပ။ ပေသိတာပေသိတံ=စေခိုင်း
အပ်ပြီး၊ မစေခိုင်းအပ်သေးသည်ကို၊ [စူဠဝါပါဠိတော်၊ ၃၃၂]။ပ။ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ

သပိတံမယူစေအပ်သေး”ဟူ၍ သေချာစွာသိရှိမှတ်သား ထားရမည်ဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့
သိရှိမှတ်သားထားခြင်းသည် ထိုပတ္တဂ္ဂါဟာပက ရဟန်း၏ ဂုဏ်အင်္ဂါတပါးဖြစ်၏။
ထို့ကြောင့် ဂါဟိတာဂါဟိတံ ဇာနာတိဟု ဟောတော်မူ၏။

ယင်းသို့ဟောတော်မူရာ၌ “ပတ္တဂ္ဂါဟာပက”ဟူသော ရှေ့စကားတုန်းက
ကာရိတ်ပစ္စည်းပါသည့်အတွက် “ပတ္တဂ္ဂါဟာပက=သပိတံကို ယူစေတတ်(ယူပါဟု
စေခိုင်းတတ်)သော ရဟန်း”ဟူ၍ စေခိုင်းတတ်သော ရဟန်းခြံအနက်ကို ယူခဲ့သည်နှင့်
ဆီလျော်အောင် နောက်စကား၌လည်း ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ “ဂါဟိတံ=ယူစေအပ်
(ယူပါဟု စေခိုင်းအပ်)သော ရဟန်း”ဟူ၍ စေခိုင်းအပ် (စေခိုင်းခံရ)သော ရဟန်း
ခြံအနက်ကိုယူမှသာလျှင် ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကား ညီညွတ်မည်ဖြစ်ရကား
ဂါဟိတာဂါဟိတံ-ဟူသော ကာရိတ်ကမ္မရုပ်ပါဌ်သာ ကောင်းမြတ်သင့်လျော်သည်မှာ
ထင်ရှားလှပါသည်။

သို့သော် ယခုစာမူများစွာတို့၌ ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါဘဲ “ဂါဟိတာဂါဟိတံ”ဟု
ချည်းသာ ရှိနေလေ၏။ ထိုပါဌ်ကို ရိုးရာထုံးစံအတိုင်း သုဒ္ဓကမ္မရုပ် မကြိတ် ကတ်ကတ်
သတ်သတ် သုဒ္ဓကတ္တရုပ်ကြံလျှင်ကား ယခင် ကာရိတ်ကမ္မရုပ်နှင့် အနက်ခြံအားဖြင့်
အတူတူပင် ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ-ဂါဟိတံ=သပိတံကို ယူစေအပ်သော ရဟန်း
ဟူသည် တခြားရဟန်းမဟုတ်၊ (ယူပါဟု စေခိုင်းခံရသည့်အတွက်) ဂါဟိတံ=ထိုသပိတံ
ကို လက်ခံယူငင်တတ်သော ရဟန်းပင်ဖြစ်ရကား ဂါဟိတံ(ယူစေအပ်)ဟူသော ကာရိတ်
ကမ္မရုပ်နှင့် ဂါဟိတံ(ယူတတ်)ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တရုပ်သည် အနက်ခြံအတူတူပင်ဖြစ်
သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ရိုးရာအတိုင်း သုဒ္ဓကမ္မရုပ်ပင် ပြုလုပ်၍ “ဂါဟိတာဂါဟိတံ=သပိတံကို ယူအပ်
ပြီး မယူအပ်သေးသည်ကို၊ ဝါ=သပိတံကို မည်သည့်ရဟန်းက ယူအပ်ပြီး၊ မည်သည့်
ရဟန်းက မယူအပ်သေးဟူ၍၊ ဇာနာတိ=သိ၏” ဤသို့အနက်ပြန်ဆိုလျှင် သင့်လျော်
သလိုရှိသော်လည်း ထိုပုဒ်တို့၏ အဘိဓမ္မေယျတ္ထမှာ သပိတံသာလျှင်ဖြစ်သောကြောင့်
“ဂါဟိတာဂါဟိတံ=ယူအပ်ပြီးသောသပိတံ၊ မယူအပ်သေးသောသပိတံကို၊ ဝါ=မည်သည့်
သပိတံကို ယူအပ်ပြီး၊ မည်သည့်သပိတံကို မယူအပ်သေးဟူ၍၊ ဇာနာတိ=သိ၏”ဟူ၍
ဤနေရာနှင့် မဆီလျော်သော အနက်အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်နိုင်သည်သာဖြစ်၏။
ထို့ကြောင့် ယင်းသို့ကာရိတ်မဲ့ပါဌ်မရှိသင့်ဟု ဆုံးဖြတ်သင့်၏။

ထိုအတူ ယခင် သေနာသနဂ္ဂါဟာပက သမ္မုတိနှင့် သာဠိယဂ္ဂါဟာပက
သမ္မုတိ၌လည်းကောင်း၊ စူဠဝါပါဠိတော် သမထက္ခန္ဓက၊ ယောဘုယျသိကာသမထ(၂၀၄)
နှင့် သေနာသနက္ခန္ဓက၊ သေနာသနဂ္ဂါဟာပကသမ္မုတိ(၃၁၇)တို့၌လည်းကောင်း၊ ဂါဟိ
တာဂါဟိတံဟု ကာရိတ်ကမ္မရုပ်ပါဌ်သာ ရှိသင့်ပါသည်။

ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသောရဟန်းကို၊ သာမဏေရပေသကော=ဟူ၍၊ သမ္မတော=နဂိုမူလက သမုတ်အပ်ပြီးသည်၊ (သမာနောပီ=ဖြစ်ပါသော်လည်း) န ပေသေတဗ္ဗော=သာမဏေကိုခိုင်းရန် မစေခိုင်းရ။ပ။ သမ္မတော=သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပေသေတဗ္ဗော=သာမဏေကိုခိုင်းရန် စေခိုင်းရမည် ။ပ။ စုဒ္ဒသမံ=၁၄-ခုမြောက်သုတ်တည်း၊ သမ္မုတိပေယျာလံ=သမ္မုတိနှင့် စပ်သော မြှုပ်ကွက်သည်၊ နိဋ္ဌိတံ=ပြီးပြီ။

၂-သိက္ခာပဒပေယျာလ

၂၈၆ [စာပိုဒ် (၄)ယထာဘတသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၁၄၅) နိရယသုတ် (စာမျက်နှာ-၆ နှင့် ၂၇၄) လည်းကြည့်] အဗြဟ္မစာရီ=မမြတ်သော မေထုန် အကျင့်ကို ကျင့်သူသည်၊ ဟောတိ=၏ ။ပ။ အဗြဟ္မစရိယာ=မမြတ်သော မေထုန် အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းမှ။ပ။ ပဌမံ။

၂၈၇-၂၉၂။ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနီ=ရဟန်းမကို၊ [ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တာ ဧဝံ နိရယေ၊ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? ပါဏာတိပါတိနိ စသည် ဆိုပါ၊ ထို၌ ဣတ္ထိလိင်ဆိုင်ရာ ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တာဝါကျကို စာပိုဒ်(၁၁၅)မစ္ဆရိနိ သုတ်(နှာ-၂၃၁)ကြည့်။ ပါဏာတိပါတိနိစသော ဣတ္ထိလိင်ပုဒ်ကို ပါဏာတိပါတိ စသော ပုလ္လိင်ပုဒ်အတိုင်းအနက်ဆို]။ပ။ သိက္ခမာနာ=သိက္ခမာန်မကို၊ (ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိမှ စ၍ ဝိကာလဘောဇနာ ဝေရမဏိတိုင်အောင်သော ခြောက်ပါးသော ကျင့်ဝတ်တို့၌ ကျင့်ဆဲဖြစ်သော အမျိုးသမီးကို)။ပ။ သာမဏေရော=သာမဏေကို။ပ။ သာမဏေရီ=သာမဏေမကို။ပ။ ဥပါသကော=သီတင်းသည် ဒါယကာကို။ပ။ ဥပါသိကာ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမကို။ပ။သတ္တမံ။

၂၉၃-၃၀၂။ အာဇီဝကော=အဝတ် မဝတ်သောပရိဗိုဇ်ကို။ပ။ နိဂဏ္ဍော=ရှေ့ပိုင်းကိုသာ အဝတ်ဖုံးသော တိတ္ထိယကို။ပ။ မုဏ္ဍသာဝကော=ဦးပြည်းခေါင်းတုံးသော နိဂဏ္ဍ၏တပည့်ကို။ပ။ ဇဠိလကော=ရသေ့ကို။ပ။ ပရိဗ္ဗာဇကော=အဝတ်ဝတ်သော ပရိဗိုဇ်ကို။ပ။ မာဂဏ္ဍိကော=မာဂဏ္ဍိကမည်သော တိတ္ထိယကို။ပ။ တောဒဏ္ဍိကော=တောဒဏ္ဍိကမည်သော တိတ္ထိယကို၊ ဝါ=အဖျား၌အခွသုံးခုပါသော တောင်ငှေးကို ကိုင်ဆောင်သော တိတ္ထိယကို၊ ဝါ=အဖျား၌ စည်းထားအပ်သော အလံသဖွယ်အဝတ်၌ အမှတ်အသားကြိုးအဖွဲ့သုံးခုပါသော တောင်ငှေးကို ကိုင်ဆောင်သော တိတ္ထိယကို၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ ၂-သျှာဒိကဏ္ဍ၊ ၁၈-သုတ်] ။ပ။ အာရဒ္ဒကော=အာရဒ္ဒကတိတ္ထိယကို။ပ။ ဂေါတမကော=ဂေါတမကတိတ္ထိယကို။ပ။ ဒေဝဓမ္မိကော=ဒေဝဓမ္မိကတိတ္ထိယကို။ပ။ သတ္တရသမံ=၁၇-ခုမြောက် သုတ်တည်း။

သိက္ခာပဒပေယျာလံ=သိက္ခာပုဒ်ဆိုင်ရာ မြှုပ်ကွက်သည်၊ နိဋ္ဌိတံ=ပြီးပြီ။

၃-ရာဂဝေယျာလ

၃၀၃။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ရာဂဿ=ရာဂကို၊ အဘိညာယ=ထူးခြားသော ဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းငှာ၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေသင့်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ=တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေသင့်ကုန်သနည်းဟူမူ) အသုဘသညာ= (မိမိခန္ဓာကိုယ်ကောင်၌) မတင့်တယ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာကိုလည်းကောင်း၊ မရဏသညာ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ [စာပိုဒ်(၆၁) ပဌမသညာသုတ် (နှာ-၁၅၄၊ ၁၅၅)ကြည့်] အနဘိရတိသညာ=ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေသင့်ကုန်၏)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို၊ အဘိညာယ=ငှာ၊ ပဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမေဓမ္မာ=ဤတရားတို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ၃၀၄-သုတ်ကို စာပိုဒ်(၆၂)ဒုတိယသညာသုတ်(နှာ-၁၅၅)ကြည့်။

☞ ၃၀၅။ အနိစ္စသညာ=ကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စေ=၌၊ ဒုက္ခသညာ=ကိုလည်းကောင်း၊ [စာပိုဒ်(၇၂)ဒုတိယစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်(၁၆၃) ကြည့်]။ပ။ ဝိရာဂသညာ=ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ=ကုန်၏)။

၃၀၆။ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ=သဒ္ဓိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သဒ္ဓါဟူသောအကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ ယုံကြည်ခြင်းကိစ္စ၌ လိုက်ပါလာအောင် သမ္ပယုတ်တရားတို့အပေါ်၌ စိုးမိုးအုပ်စိုး အကြီးအကဲဖြစ်သော သဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ ဝီရိယိန္ဒြိယံ=ဝီရိယိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝီရိယဟူသော အကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ၌ လိုက်ပါလာအောင် သမ္ပယုတ်တရားတို့အပေါ်၌ စိုးမိုးအုပ်စိုးအကြီးအကဲဖြစ်သော ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ သတိန္ဒြိယံ=သတိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သတိဟူသော အကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းကိစ္စ၌ လိုက်....အကဲဖြစ်သော သတိကိုလည်းကောင်း၊ သမာဓိန္ဒြိယံ=သမာဓိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=သမာဓိဟူသော အကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ တည်ကြည်ခြင်းကိစ္စ၌လိုက်....အကဲဖြစ်သော သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ပညိန္ဒြိယံ=ပညိန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပညာဟူသော အကြီးအကဲကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၏ သိမြင်ခြင်းကိစ္စ၌လိုက်.....ကဲဖြစ်သောပညာကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာနိ=ဖြစ်ပွားစေသင့်ကုန်၏)။ပ။

၃၀၇။ သဒ္ဓါဗလံ=သဒ္ဓါဗိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ [ဤအကျယ်ဖွင့်အနက်ကို စာပိုဒ်(၁) သံခိတ္တသုတ်(နှာ-၂)နှင့် စာပိုဒ်(၁၃)သံခိတ္တသုတ်(နှာ-၁၇) ကြည့်၍ ဆိုပါ]။ပ။ ပညာဗလံ=ပညာဗိုလ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာနိ=၏)။ပ။

၃၀၈-၁၁၅၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ရာဂကို၊ ပရိညာယ=ပိုင်းခြားသိခြင်းငှာ၊ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊ ကတမေ ပဉ္စ? အသုဘသညာ မရဏသညာ။ပ။ သမာဓိဗလံ ပညာဗလံ၊ ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ ပရိညာယ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာတိ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ရာဂ၏၊ ပရိက္ခယာယ=ကုန်ခန်းခြင်းငှာ၊ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ရာဂကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာ။ပ။ ရာဂဿ=၏၊ ခယာယ=ကုန်ခန်းခြင်းငှာ။ပ။ ရာဂဿ=၏၊ ဝယာယ=ပျက်စီးခြင်းငှာ။ပ။ ဝိရာဂါယ=ကင်းကွာ ပျောက်ပျက်ခြင်းငှာ။ပ။ နိရောဓာယ=ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ။ပ။ ရာဂဿ=ကို၊ စာဂါယ=စွန့်လွှတ်ခြင်းငှာ။ပ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါယ=တဖန်စွန့်လွှတ်ခြင်းငှာ၊ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊ ကတမေ ပဉ္စ? အသုဘသညာ။ပ။ ပညာဗလံ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒေါသဿ=ဒေါသကို၊ အဘိညာယ=ငှာ၊ ပဉ္စ ဓမ္မာ။ပ။ ပရိညာယ=ငှာ။ပ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါယ=ငှာ၊ ပဉ္စ ဓမ္မာ။ပ။ မောဟဿ=မောဟကို။ပ။ ကောဿ=စိတ်ဆိုးခြင်းကို။ပ။ ဥပနာဟဿ=ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းကို။ပ။ မက္ခဿ=သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းကို။ပ။ ပဠာသဿ=ကိုယ့်ထက်သာသူ တန်းတူယှဉ်တူ ဂုဏ်ပြိုင်မှုကို။ပ။ ဣဿာယ=ငြူစူခြင်းသဘောကို။ပ။ မစ္ဆရိယဿ=ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏အဖြစ်ကို။ပ။ ဓာယာယ=မိမိ၏ အပြစ်အနာကို ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်မှုကို။ပ။ သာဠေယျဿ=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်မှုကို၊ ဝါ=မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုတတ်သူ၏ အဖြစ်ကို။ပ။

ထမ္ဘဿ=ကောမောန၏အစွမ်းဖြင့် ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကို။ပ။ သာရမ္ဘဿ=သူထက်ထူးချွန် သာလွန်အောင် ပြုတတ်သောမာနကို။ပ။ မာနဿ=မာနကို၊ ဝါ=ထောင်လွှား မောက်မာခြင်းသဘောကို။ပ။ အတိမာနဿ=လွန်ကဲသောမာနကို။ပ။ မဒဿ=မာန်ယစ်ခြင်းကို၊ ဝါ=မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းကို။ပ။ ပမာဒဿ=မေ့လျော့ခြင်းကို၊ အဘိညာယ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ ရာဂပေယျာလံ=ရာဂနှင့်စပ်သော မြှုပ်ကွက်သည်၊ နိဋ္ဌိတံ=ပြီးပြီ။ပ။

ပဉ္စကနိပါတော=ပဉ္စကနိပါတ်သည်၊ ဝါ=တရားငါးမျိုးငါးမျိုးတို့၏ အပေါင်းအစုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရာ အပိုင်းအခန်းသည်၊ နိဋ္ဌိတော=ပြီးပြီ။

အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နိဿယ

ဆက္ကနိပါတ်

၁-ပဌမ ပဏ္ဍာသက

၁-ဘာဟုနေယျဝဂ်

၁-ပဌမဘာဟုနေယျသုတ်

၁။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤအာဟုနေယျသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=ပြီ၊ (ကထံ=သို့၊ သုတံ=ဟူမူ) [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁)သုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁) ကြည့်]။ပ။ ဘိက္ခဝေ=၊ ရဟန်းတို့၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာဟုနေယျာ=သည်လည်းကောင်း။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၀၇) သီလသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၂၅) ကြည့်] ပုညက္ခေတ္တံ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာဟုနေယျာ=လည်းကောင်း။ပ။ ပုညက္ခေတ္တံ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣဒံ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ စက္ခုနာ=မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရူပံ=အဆင်းရူပါရုံကို၊ ဒိသ္မာ=မြင်၍၊ ဝါ=မြင်ခြင်းကြောင့်၊ သုမနော=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဣဋ္ဌာရုံ၌ စွဲမက်မှုရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော သောမနဿဖြင့် ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိသည်) နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒုဗ္ဗနော=မကောင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ (အနိဋ္ဌာရုံ၌ ဒေါသနှင့်တကွဖြစ်သော ဒေါမနဿဖြင့် ဖောက်ပြန်ပျက်စီးမုန်းတီးသော စိတ်ရှိသည်) န ဟောတိ=မဖြစ်၊ သတော=သတိရှိသည်၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ် အလယ်အလတ်အာရုံ တွေကြုံရမှု သတိပြုသည်) သမ္မဇာနော=ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်သည်၊ ဝါ=သမ္မဇဉ်ညာဏ်ပညာရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥပေက္ခကော=လျစ်လျူရှုလျက်၊ (ကောင်းဆိုးနှစ်ရပ် အလယ်အလတ်အာရုံ တွေကြုံရမှု လျစ်လျူရှုလျက်) ဝါ=မုန်းချစ်နှစ်ဝ မောဟကင်းကွာ သင့်လျော်ညီမျှစွာရှုမှတ်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။

သောတေန=နားဖြင့်၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သဒ္ဓံ=အသံသဒ္ဓါရုံကို၊ သုတွာ=ကြားရ၍၊ ဝါ=ကြားရခြင်းကြောင့်၊ သုမနော=သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒုဗ္ဗနော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ သတော=သည်၊ သမ္မဇာနော=သည်။

(ဟုတွာ=၍) ဥပေက္ခကော=လျက်၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဃာနေန=နှာခေါင်းဖြင့်၊ ဝါ=ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓံ=အနံ့ဂန္ဓာရုံကို၊ ဃာယိတွာ=နမ်းရှု၍။ပ။ ဇိဝါယ=လျှာဖြင့်၊ ဝါ=ဇိဝါဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ရသံ=အရသာ ရသာရုံကို၊ သာယိတွာ=လျက်၍၊ ဝါ=အရသာခံယူ၍။ပ။ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ=အတွေ့အထိဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို၊ ဖုသိတွာ=တွေ့ထိ၍။ပ။ မနသာ=မနောဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ဓမ္မံ=သဘော ဓမ္မာရုံကို၊ ဝိညာယ=သိ၍၊ သုမနော=သည်။ပ။ ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ ပုညက္ခေတ္တံ=သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) [ဣဒမဝေါစ ဝါကျကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁)သုတ်ကြည့်]။ပ။ အဘိနန္ဒံ=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (သုတံ=နာယုမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤတွင် အပြီးတည်း) ပဌမံ=ပဌမသုတ်တည်း။

၂-ဒုတိယဘာဟုနေယျသုတ်

၂။ [ဤသုတ်၏အနက်ကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၃)ဥပက္ခိလေသသုတ် (စာမျက်နှာ-၂၆)ကြည့်၊ ဤ၌ ကိရိယာပုဒ် ပြောင်းလဲခြင်းမျှသာ ထူးသောကြောင့် ထိုကိရိယာ ပုဒ်များကိုသာ အနက်ပေးအံ့] ပစ္စနဘောတိ=ခံစားသုံးစွဲ၏၊ ဝါ=ကိုယ်တွေ့ထိရောက် မျက်မှောက်ပြု၏။ပ။ ဗဟုဓာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ပ။ အာဝိဘာဝံ=ကို၊ (ကရောတိ=ပြုလုပ်၏) တိရောဘာဝံ=ကို၊ (ကရောတိ=၏)။ပ။ အသဇ္ဇမာနော=ငြိတွယ်မနေဘဲ၊ ဂစ္ဆတိ=သွားနိုင်၏။ပ။ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ ဝါ=ပြုလုပ်နိုင်၏။ပ။ ကမတိ=ကြွသွား၏။ပ။ ပရာမသတိ=သုံးသပ်၏၊ ပရိမဇ္ဇတိ=ပွတ်တိုက်၏။ပ။ ဝတ္တေတိ=လိုက်စေ၏။ ဝါ=လိုက်စေနိုင်၏။ပ။ သုဏာတိ=ကြားနိုင်၏။ပ။ ပရိစ္စ=၍၊ ပဇာနာတိ=ခွဲခြားသိ၏။ပ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရတိ=ဉာဏ်ဖြင့်အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့၏၊ သေယျထိဒံ=ကို၊ (အနုဿရတိ=ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့သနည်းဟူမူ)။ပ။ ပဿတိ=မြင်၏။ပ။ ယထာကမ္မုပဂေ=ကုန်သော၊ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဇာနာတိ=သိသနည်းဟူမူ)။ပ။ သဂ္ဂံ=သော၊ လောကံ=သို့၊ ဥပပန္နာ=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဇာနာတိ=သိ၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဒိဗ္ဗေန။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ပ။ ဒုတိယံ=ဒုတိယသုတ်တည်း။

၃(စာပိုဒ်)။ ၃-ဣန္ဒြိယသုတ်။ ။သဒ္ဓိန္ဒြိယေန=သဒ္ဓိန္ဒြေနှင့် လည်းကောင်း၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၀၆) သုတ် စာမျက်နှာ-၄၁၉) ကြည့်] ဝိရိယိန္ဒြိယေန=ဝိရိယိန္ဒြေနှင့်လည်းကောင်း။ပ။ ပညိန္ဒြိယေန=နှင့်လည်းကောင်း၊ (သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏) အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယာ။ပ။ တတိယံ=သုံးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၄(စာပိုဒ်)။ ၄-ဗလသုတ်။ ။သဒ္ဓါဗလေန=သဒ္ဓါဗိုလ်နှင့် လည်းကောင်း [စာမျက်နှာ(၂)လည်းကြည့်]။ပ။ ပညာဗလေန=နှင့်လည်းကောင်း၊ (သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏)။ပ။ စတုတ္ထံ=လေးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၅(စာပိုဒ်)။ ၅-ပဌမအာဇာနိယသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်။ပ။ သင်္ခံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ (အင်္ဂေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော= ။ပ။ သင်္ခံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ=ဟူမူ) [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၀၃)အဿာဇာနိယသုတ်(စာမျက်နှာ-၃၈၅)ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ရညော=၏၊ ဘဒြော=သော၊ အဿာဇာနိယော=သည်။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၃၈)နှင့် (၁၃၉)သုတ်(စာမျက်နှာ ၂၅၆၊ ၂၅၈-၉)ကြည့်] ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော စ=ကိုယ်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=။ပ။ ဓမ္မာနံ=သဘောဓမ္မာရုံတို့ကို၊ ခမော=သည်၊ (ဟောတိ=၏)။ပ။ ပဉ္စမံ=ငါးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၆-၇(စာပိုဒ်)။ ၆-၇-ဒုတိယ တတိယအာဇာနိယသုတ်။ ။ဗလသမ္ပန္နော စ=ကိုယ်ခန္ဓာစွမ်းအားနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဆဋ္ဌံ=၆-ခုမြောက်သုတ်တည်း။ပ။ ဇေသမ္ပန္နော စ=ခြေ၏လျင်မြန်မှု အရှိန်အဟုန်နှင့် ပြည့်စုံသည်လည်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သတ္တမံ=ခုနစ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

၈-အနုတ္တရိယသုတ်

၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုတ္တရိယာနိ=မိမိတို့ထက် သာလွန်ထူးမြတ်သော မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်းစသည် မရှိသော မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်းစသည်တို့သည်၊ ဝါ=တန်းတူကင်းလတ်၊ အထူးမြတ်ဆုံးမြင်ခြင်း ကြားခြင်း စသည်တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့ပေတည်း၊ [နတ္ထိ ဧတေသံ ဥတ္တရာနိ ဝိသိဋ္ဌာနိတိ အနုတ္တရာနိ၊ အနုတ္တရာနိ ဧဝ အနုတ္တရိယာနိ] ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=(ကြည့်ရှုခြင်း အားလုံးတို့တွင်) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဖူးမြင်ကြည့်ရှုခြင်းလည်းကောင်း၊ (သဒ္ဓါသက်ဝင် ခင်မင်ကြည်ညိုသောအားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားနှင့် ရဟန်းသံဃာကို ဖူးမြင်ရခြင်း၊ ကသိုဏ်းနိမိတ်နှင့် အသုဘနိမိတ်တို့ကို ကြည့်ရှုစီးဖြန်းခြင်းစသော အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဖူးမြင်ကြည့်ရှုခြင်းလည်းကောင်း) သဝနာနုတ္တရိယံ=(ကြားနားခြင်း အားလုံးတို့တွင်) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြားနားခြင်းလည်းကောင်း၊ (သဒ္ဓါသက်ဝင်ခင်မင်ကြည်ညိုသောအားဖြင့် ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်တော်စကားနှင့် သုံးဖြာဝိဇ္ဇကတ် မြတ်ဘုရားစကားကို ကြားနားရခြင်းတည်းဟူသော အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြားနားရခြင်းလည်းကောင်း။)

လာဘာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ရရှိခြင်းလည်းကောင်း(အရိယဥစ္စာ ခုနစ်ဖြာကို ရရှိခြင်းတည်းဟူသော အထူးမြတ်ဆုံးရရှိခြင်းလည်းကောင်း)

သိက္ခာနုတ္တရိယံ=(အဓိသီလစသော သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းတည်းဟူသော) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဖြည့်ကျင့်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ပါရိစရိယာနုတ္တရိယံ=(ရတနာသုံးပါးတို့ကို ပြုစုခြင်းတည်းဟူသော) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပြုစုခြင်းလည်းကောင်း၊ အနုဿတာနုတ္တရိယံ=(ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဟူသော) အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ [အနုဿတိ+အနုတ္တရိယ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုတ္တရိယာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) အဋ္ဌမံ=ရုတ်စုမြောက်သုတ်တည်း။

၉-အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ်

၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဋ္ဌာနသဒ္ဓါသည် အကြောင်းဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ အကြောင်းဟူသည် ဤနေရာ၌ “မျက်မှောက်ဘဝ၊ တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွားချမ်းသာစသည်တို့၏အကြောင်း” ဟု ဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် “အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=မျက်မှောက်ဘဝ၊ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော စီးပွားချမ်းသာ စသည်တို့၏အကြောင်းဖြစ်သော အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းတို့သည်” ဟုလည်း အကျယ်တဝင့် အနက်ဆိုနိုင်၏၊ ဣမာနိ ဆ=တည်း။ပ။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ=ဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံပြု၍ ထပ်တလဲလဲအောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဓမ္မာနုဿတိ=တရားဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံပြု၍ ထပ်တလဲလဲ အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ သံဃာနုဿတိ=သံဃာဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံ.....ဘောလည်းကောင်း၊ သီလာနုဿတိ=မိမိ၏ဖြူစင်သော သီလကို အာရုံ.....ဘောလည်းကောင်း၊ စာဂါနုဿတိ=မိမိ၏ စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှုကို အာရုံ.....ဘောလည်းကောင်း၊ ဒေဝတာနုဿတိ=နတ်တို့၏ သဒ္ဓါသီလစသောဂုဏ်နှင့်တူသော မိမိ၏သဒ္ဓါသီလစသောဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍ ထပ်တလဲလဲအောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်း သဘောလည်းကောင်းတည်း။ပ။ နဝမံ=ကိုးခုမြောက်သုတ်တည်း။

၁၀-မဟာစာမသုတ်

၁၀။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သက္ကောသု=သက္ကဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=သက္ကတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ ကပိလဝတ္ထုသ္မိ=ကပိလဝတ်မြို့တော်အနီး၌၊ နိဂြောဓာရာမေ=နိဂြောဓကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ကပိလဝတ်မြို့တော်အနီး၊ နိဂြောဓကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) မဟာနာမော=မဟာနာမ်မည်သော၊ သက္ကော=သာကီဝင်မင်းသည်၊ [ထို့နောက် ပဉ္စကနိပါတ်

စာပိုဒ်(၃၁)နှင့် '(၁၇၄)သုတ်(စာမျက်နှာ-၅၈၊ ၃၁၈)ကြည့်]။ပ။ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤ စကားကို၊ အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီး၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မေးလျှောက်သနည်းဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ယော သော အရိယသာဝကော=အကြင်အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်၊ ဝါ=အကြင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏တပည့်သည်၊ အာဂတဖလော=လာရောက်ပြီးသော အရိယဖိုလ်ရှိ၏၊ ဝိညာတသာသနော=သိအပ်ပြီးသော သိက္ခာသုံးပါးဟူသော အဆုံးအမတရားတော်ရှိ၏၊ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ကတမေန ဝိဟာရေန=အဘယ်မည်သော မှီခိုနေထိုင်ရာတရားဖြင့်၊ ဗဟုလံ=များစွာ၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီး။)

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ယော သော အရိယသာဝကော=သည်။ပ။ သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဤဟောတော်မူအပ်လတ္တံ့သော မှီခိုနေထိုင်ရာတရားဖြင့်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရတိ=နေထိုင်၏၊ မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ အရိယသာဝကော=အရိယာတပည့်သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အနုဿရတိ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့သနည်းဟူမူ) [ဣတိပိသော ဘဂဝါ စသည်ကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂)ဝိတ္ထတသုတ်(စာမျက်နှာ-၃)ကြည့်]။ပ။ ဘဂဝါ=ဘဂဝန္တုမည်တော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿရတိ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့၏။)

မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိ သမယေ=အကြင်အခါ၌။ပ။ တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ဘုရားဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့နေရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ=(သူခိုးဒြေထကြွ သောင်းကျန်းသော တောကဲ့သို့) ရာဂသည် ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုး တည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ရာဂရှိသော၊ ဝါ=ရာဂကြောင့် ထကြွသောင်းကျန်းသော၊ [ဤပုဒ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ပ-၂၆၅၅၅နှင့်၏၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌ကား စာပျက်နေသည်] စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်၊ ဒေါသပရိယုဋ္ဌိတံ=ဒေါသသည် ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ဝါ=ထကြွသောင်းကျန်းသော ဒေါသရှိသော၊ ဝါ=ဒေါသကြောင့် ထကြွသောင်းကျန်းသော၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ မောဟပရိယုဋ္ဌိတံ=မောဟသည် ထကြွလွှမ်းမိုးအုပ်စိုး တည်နေအပ်သော၊ ဝါ=သော၊ စိတ္တံ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံစိတ်စသည် မဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယသာဝက၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ=အာရုံပြု၍၊ ဥဇဂတမေဝ=(ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်တန်းစွာ သွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=ဖြောင့်မတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

မဟာနာမ=နာမ်၊ ပန=ဖြောင့်တန်းစွာသွားခြင်း၏ အကျိုးကာ။ ဥရုဂတ
 စိတ္တော=ဖြောင့်တန်းစွာသွားသော စိတ်ရှိသော၊ အရိယသာဝကော=သည်။ အတ္ထ
 ဝေဒံ=အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောကို မှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊
 (ဣတိပိ သော ဘဂဝါအစရှိသော ပုဒ်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ် သဘောကိုမှီ၍
 ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှု ပီတိပါမောဇ္ဇကို)လဘတိ=ရ၏။ ဓမ္မဝေဒံ=
 ပါဠိကိုမှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ [ဣတိပိ သော ဘဂဝါအစရှိသော
 ပါဠိပင်တည်း] လဘတိ=၏။ ဓမ္မုပသံဟိတံ=ပါဠိနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ဟူသော
 တရားနှင့်ဆက်စပ်သော၊ ပါမောဇ္ဇံ=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်မှုကို၊ လဘတိ=ရ၏။
 ပမုဒိတဿ=ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သောသူမှာ၊ (အတ္ထဝေဒ ဓမ္မဝေဒဟူသော
 ပါမောဇ္ဇနှင့်မျိုးဖြင့် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သောသူမှာ) ပီတိ=ငါးမျိုးသော နှစ်သက်မှု
 ပီတိသည် ဇာယတိ=ဖြစ်၏။ ပီတိမနဿ=ပီတိဖြင့် ရွှင်လန်းနှစ်သက်သော
 စိတ်ရှိသူ၏။ ကာယော=ကိုယ်သည်။ (နာမကာယ ကရကောယဟူသောကိုယ်
 သည်) ပဿမ္ဘတိ=အပူငြိမ်း၏။ ပဿဒ္ဓကာယော=အပူငြိမ်းသောကိုယ်ရှိသော
 သူသည်။ သုခံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာချမ်းသာကို၊ ဝေဒိယတိ=ခံစား၏။ သုခိနော=
 ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာရှိသူသည်။ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမာဓိယတိ=အာရုံ၌
 ကောင်းစွာထားအပ်ထားနိုင်၏။

မဟာနာမ=နာမ်၊ အယံ အရိယသာဝကော=ဤအရိယာတပည့်ကို၊ ဝိသမ
 ဂတာယ=ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ဖြင့်) မငြိမ်မသက်ဖြစ်နေသော၊ ဝါ=မငြိမ်
 မသက်ဖြစ်ကြောင်း ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟရှိသော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါအပေါင်း၌၊

၁။ အတ္ထဝေဒံ ဓမ္မဝေဒံတို့၌ အတ္ထနှင့်ဓမ္မ။ ။ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌
 “အတ္ထဝေဒန္တိ အဋ္ဌကထံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ ပီတိပါမောဇ္ဇံ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ဝယ်
 “အဋ္ဌကထံ နိဿာယ”၌ အဋ္ဌကထာ(ဖွင့်ဆိုအပ်သောအနက်)ဟူသည် “ဣတိပိ သော
 ဘဂဝါ”အစရှိသော ပုဒ်တို့၏ အနက်သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ပ-၂၁၉၅
 “ဣတိပိ သော ဘဂဝါတိ အာဒိနံ အတ္ထံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ တုဋ္ဌိံ သန္ဓာယ-လဘတိ
 အတ္ထဝေဒန္တိ ဝုတ္တံ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ “ဘဝဇာတိအာဒိနံ ပဒါနံ
 အတ္ထံ နိဿာယ”ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။

အတ္ထဝေဒံ=(အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော) အကျိုးကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်း
 မြောက်မှုကို၊ လဘတိ=ရ၏။ ဓမ္မဝေဒံ=(ကိလေသာတို့မှ ကင်းဝေးတော်မူသည်၏
 အဖြစ်တည်းဟူသော) အကြောင်းကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ လဘ
 တိ= ရ၏။ ဓမ္မုပသံဟိတံ=ထိုအကျိုး အကြောင်းဟူသောဂုဏ်နှင့် ဆက်စပ်သော၊
 ပါမောဇ္ဇံ= ကို၊ လဘတိ=၏။ ဤသို့လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ(ပ-၂၈၅)နှင့် ဤသုတ်ဋီကာ
 ဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်တနည်း ပေးနိုင်သေး၏။

သမပ္ပတ္တော=ငြိမ်သက်ခြင်းသို့ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ သဗျာပစ္စာယ=ဒုက္ခနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခနှင့်တကွဖြစ်သော) ပဇာယ=ဦး၊ အဗျာပစ္စော=ဒုက္ခမရှိဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏ဟူ၍၊ ဓမ္မသောတံ=ဝိပဿနာတရားအယဉ်သို့၊ သမာပန္နော=ကောင်းစွာရောက်လျက်၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ=ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

မဟာနာမ=မဟာနာမ်၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော ဝိဟာရတမျိုးကား၊ [တနည်း - မဟာနာမ=နာမ်၊ ပုန=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသော ဝိဟာရတမျိုးကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့] အရိယသာဝကော=သည်၊ ဓမ္မံ=တရားဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ) [ထို့နောက် တရားဂုဏ်တော်ပါဠိကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၇၉)ဂိဟိသုတ် (စာမျက်နှာ-၃၂၉) ကြည့်]။ပ။ ဝိညုဟိ=တို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ=ဦး၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿရတိ=၏)။ပ။ ဓမ္မံ=တရား ဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (တရားဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့နေရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ။ပ။

တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတစိတ်စသည် မဖြစ်ရာထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယသာဝက၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဓမ္မံ=တရားဂုဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ=၍၊ ဥဇုဂတမေဝ=(ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌)ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ=လျှင်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဓမ္မာနုဿတိ=ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။ သံဃံ=သံဃာဂုဏ်တော်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ)။ပ။ လောကဿ=၏၊ အနုတ္တရံ=သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ=၏၊ ဣတိ(အနုဿရတိ=၏)။ပ။ သံဃံ=သံဃာဂုဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ=၍၊ ဥဇုဂတမေဝ=(သံဃာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်မတ်စွာ သွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သံဃာနုဿတိ=သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

အတ္တနော=မိမိ၏၊ အဇဏ္ဍာနိ=အကျိုးအပြတ်မရှိကုန်သော၊ အစ္စ္ဓိဒ္ဓါနိ=အပေါက်မရှိကုန်သော။ပ။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ=ကုန်သော၊ သီလာနိ=သီလတို့ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ သီလံ=သီလကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ=(သီလကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့နေရာ) ထိုအခါ၌၊ အဿ=မှာ၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ။ပ။ ဥဇုဂတမေဝ=(သီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်တန်းစွာ သွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အတ္တနော=မိမိ၏၊ စာဂံ=စွန့်ကြဲပေးကမ်း လျှာခြံနန်းမူကုသိုလ်ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ)။

☞ (ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်) ယော အဟံ=အကြင်ငါသည်။ မစ္ဆေရမလ ပရိယုဋ္ဌိတာယ=ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးသည် ထကြွလွှမ်းမိုး အုပ်စိုးတည်နေအပ်သော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ ဝိဂတမလမစ္ဆေရေန=ကင်းသောဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ မုတ္တစာဂေါ=လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ်စွန့်ကြဲမှုရှိလျက်၊ ပယတပါဏိ=သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော လက်ရှိလျက်၊ ဝါ=ဆေးကြောအပ်ပြီးသော လက်ရှိလျက်၊ ဝေါသဂ္ဂရတော=စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းမှု၌ မွေ့လျော်လျက်၊ ယာစယောဂေါ=တောင်းရမ်းအလှူခံခြင်းငှာ သင့်လျော်လျက်၊ ဝါ=တောင်းရမ်းအလှူခံသူတို့နှင့် ယှဉ်တွဲမှုရှိလျက်၊ ဒါနသံဝိဘာဂရတော=ပေးလှူခြင်း၊ ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း၌ မွေ့လျော်လျက်၊ အဂါရံ=အိမ်၌၊ အဇ္ဈာဝသာမိ=နေ၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) တဿ မေ=ထိုငါ့မှာ၊ လာဘာ=လာဘ်ကောင်းလာဘ်မြတ်တို့သည်၊ ဝါ=သက်ရှည်၊ ဆင်းလှ၊ ချမ်းသာရ၊ ဗလ၊ ဉာဏ်ပညာစသော ရသင့်ရဖွယ် အကျိုးတရားတို့သည်၊ ဟောန္တိ ဝတ=ဖြစ်ပါပေကုန်စွာ တကား၊ တဿ မေ=ထိုငါသည်၊ သုလဒ္ဓံ ဝတ=(ဤသာသနာတော်နှင့် လူ့ဘဝကို) ကောင်းစွာရအပ်ပေစွာတကား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုဿရတိ=၏)။ပ။ ဥဇုဂတမေဝ=(စာဂါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်တန်းစွာသွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ။ပ။

ဒေဝတာနုဿတိ=ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝါ=နတ်တို့၏သဒ္ဓါသီလအစရှိသောဂုဏ်နှင့်တူသော မိမိ၏သဒ္ဓါသီလစသောဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍ ထပ်တလဲလဲ ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု သတိကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဘာဝေတိ=ဟူမူ) စာတုမဟာရာဇိကာ=စာတုမဟာရာဇိမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏၊ [စာတုမဟာရာဇိကာ တာဝတိံသာစသော ပုဒ်တို့၏ ဝိဂြိုဟ်နက်ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၁)ဥပေါသထသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ] တာဝတိံသာ=တာဝတိံသာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ သန္တိ=၏၊ ယာမာ=ယာမာမည်ကုန်သော။ပ။ တုသိတာ=တုသိတာမည်ကုန်သော။ပ။ နိမ္မာနရတိနော=နိမ္မာနရတိ မည်ကုန်သော။ပ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနော=ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏၊ ဗြဟ္မကာယိကာ=ပဌမဈာန်ဘုံသား ဗြဟ္မာအပေါင်း၌ အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သန္တိ=ရှိကြကုန်၏၊ တတော=ထိုပဌမဈာန်ဘုံသား ဗြဟ္မာတို့မှ၊ ဥတ္တရိ=အထက်ပရိတ္တာဘာစသည် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ=ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သန္တိ=၏။

ယထာရူပါယ=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ သဒ္ဓါယ=သဒ္ဓါတရားနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကြကုန်သော၊တာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဣတော=ဤလူ့ဘဝမှ၊ စုတာ=ရွေ့လျောစုတေ သေလွန်ကြကုန်ပြီး၍၊ တတ္ထ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း၌၊ ဥပပန္နာ=ဖြစ်ကြရကုန်ပြီ၊ မယုမ္ပိ=ငါ့မှာလည်း၊ တထာရူပါ=

ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း၌ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း သဘောရှိသော) သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါတရားသည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ယထာရူပေန=အကြင်သို့သဘော ရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ကုန်သော။ပ။ တထာရူပံ=ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ သီလံ=သီလသည်။ပ။ သုတေန=ပရိယတ္တိ ဓမ္မဟူသောသုတနှင့်၊ ဝါ=ကြားနာသင်မှတ်ထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားနှင့်။ပ။ စာဂေန=စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှု ကုသိုလ်နှင့်။ပ။ ပညာယ=ပညာနှင့်။ပ။ ပညာ=ပညာ သည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။)

မဟာနာမ=နာမ်၊ ယသ္မိ သမယေ=၌၊ အရိယသာဝကော=သည်၊ အတ္တ နော စ=မိမိ၏လည်းကောင်း၊ တာသဉ္စ ဒေဝတာနံ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့၏လည်း ကောင်း၊ သဒ္ဓဉ္စ=သဒ္ဓါတရားကိုလည်းကောင်း၊ သီလဉ္စ=သီလကိုလည်းကောင်း၊ သုတဉ္စ=ပရိယတ္တိဓမ္မဟူသော သုတကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကြားနာသင်ယူမှတ် သားထားအပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ကျမ်းဂန်ကိုလည်းကောင်း၊ စာဂဉ္စ= စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ=ပညာကိုလည်းကောင်း၊ အနုဿရတိ=၏၊ တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (မိမိနှင့် နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ သဒ္ဓါ သီလစသည်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယသာဝကမှာ၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ=သော။ပ။ တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတစိတ် စသည် မဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုအရိယသာဝက၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့ကို၊ ဝါ=ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သက်သေအရာ၌ ထား၍ ဆင်ခြင်အောက်မေ့အပ်သော မိမိ၏သဒ္ဓါသီလစသော ဂုဏ်တို့ကို၊ အာရဗ္ဘ=အာရုံပြု၍၊ ဥဇုဂတမေဝ=(ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌) ဖြောင့်တန်းစွာ သွားသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဒေဝတာနုဿတိ=ဒေဝတာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ မဟာနာမ=နာမ်၊ ယော သော အရိယသာဝကော=သည်။ပ။ သော=(သောတာပန်ဖြစ်သော) ထို အရိယာတပည့်သည်၊ ဣမိနာ ဝိဟာရေန=ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော မှီခို နေထိုင်ရာတရားဖြင့်၊ ဗဟုလံ=စွာ၊ ဝိဟရတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်) ဒသမံ= ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။

ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အာဟုနေယျဝဂ္ဂေါ= အာဟုနေယျဝဂ်တည်း။

၂-သာရဏီယဝဂ်
၁-ပဌမသာရဏီယသုတ်

၁၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သာရဏီယာ=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက် ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့တည်း၊ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

က္ခမ=ဤသာသနာတော်၌၊(ဤသာသနာတော်က) ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ သဗြဟ္မစာရီသု=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌၊ အာဝိ စေဝ=မျက်မှောက်၌ လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာလည်းကောင်း၊ ရဟော စ=မျက်ကွယ်၌ လည်းကောင်း၊ ဝါ=မျက်ကွယ်ဖြစ်၍ မထင်မရှားလည်းကောင်း၊ မေတ္တံ=မေတ္တာရှိသော၊ ဝါ=မေတ္တာစိတ်ဖြင့်ပြုလုပ်သင့်သော၊ ကာယကမ္မံ= ကာယကံကို၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=ကိုယ်မှု လုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်တံ=ရှေ့ရှုစွဲကပ် တည်စေအပ်သည်၊ ဝါ=ပြုလုပ် အပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ အယမ္ဗိ= ဤမေတ္တာ ကာယကံသည်လည်း၊ သာရဏီယော=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်သော၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော သာရဏီယဓမ္မကား၊ ဘိက္ခုနော=သည်။ပ။ဝစီကမ္မံ=ဝစီကံကို၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အမှု လုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=နှုတ်မှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်။ပ။ အယမ္ဗိ=ဤမေတ္တာဝစီကံသည် လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ= ကား၊ ဘိက္ခုနော=သည်။ပ။ မနောကမ္မံ=မနောကံကို၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့် ပြုလုပ် အပ်သော အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=စိတ်အမှုလုပ်ငန်းကို၊ ဝါ=သည်။ပ။ အယမ္ဗိ=ဤ မေတ္တာမနောကံသည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=တရားမည်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော သာရဏီယဓမ္မကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [အပ္ပဋ္ဌိဝိဘတ္တဘောဂီ ဟောတိ သာဓာရဏ ဘောဂီတို့၌ စပ်ပါ] ဓမ္မိကာ=တရားသဖြင့် ဖြစ်လာကုန်သော၊(မိစ္ဆာဇီဝကိုရှောင်ရှား၍ တရား နှင့်အညီ ဆွမ်းခံမှုကျင့်ဝတ်ဖြင့် ဖြစ်လာကုန်သော) ဓမ္မလဒ္ဓါ=တရားသဖြင့်ရအပ် ပြီးကုန်သော၊ ယေ တေ လာဘာ=အကြင်သင်္ကန်းအစရှိသော ပစ္စည်းလာဘ်တို့ သည်၊ ဟောန္တိ=ရှိကုန်အံ့၊ အန္တမသော=အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ပတ္တပရိယာ ပန္နမတ္တမ္ဗိ=သပိတ်ထဲ၌ရှိသော တဇွန်း၊ နှစ်ဇွန်းသော ဆွမ်းအနည်းငယ်မျှသည် သော်လည်း၊ ဟောတိ=ရှိအံ့၊ တထာရူပေဟိ=ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ လာဘေ ဟိ=အာမိသပစ္စည်းလာဘ်တို့ဖြင့်၊ အပ္ပဋ္ဌိဝိဘတ္တဘောဂီ=(စိတ်ဖြင့်) ခွဲခြား ကန့်သတ်မှုမရှိဘဲ သုံးစွဲသည်၊ ဝါ=မခွဲခြားမကန့်သတ်အပ်သော ပစ္စည်းလာဘ်

၁။ မေတ္တံ ကာယကမ္မံ။ ။ မေတ္တာ=မိဒ+တ+အာ။ မိဒ္ဓတိ သိနိယုတိ တောယာတိ မေတ္တာ (စေးကပ်စိုပြေကြောင်းဖြစ်သော သဘောတရား)မိတ္တဘာဝေါ (စိတ်ဆွေဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ချစ်ခင်ခြင်းသဘောတရား) မေတ္တာ တေဿ အတ္ထိတိ မေတ္တံ (မေတ္တာရှိသော ကာယကံ၊ ဝါ=မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ကာယကံ)ဟု ဤသုတ်ဋီကာဖွင့်သည်။ ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၀၅) ဖာသုဝိဟာရသုတ် (စာမျက်နှာ-၂၂၂)အဖွင့် အနက်များနှင့်လည်းနှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါ။

ကို သုံးစွဲသည်။ [ဤရွှေဤမျှသော ပစ္စည်းကိုသာ ပေးလှူမည်။ ဤရွှေ ဤမျှ ကိုကား မပေးလှူဟု ပစ္စည်းအာဓိသကိုလည်း ခွဲခြားကန့်သတ်မှု မပြုဘဲ လည်းကောင်း၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်အား လှူမည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်အား မလှူဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ခွဲခြားကန့်သတ်မှု မပြုဘဲလည်းကောင်း၊ သုံးစွဲသည်ဟူလို] သီလဝန္တေဟိ=သီလ ရှိကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့်၊ သာဓာရဏဘောဂီ= သက်ဆိုင်သည်ကိုပြုလျက် သုံးစွဲသည်။ ဟောတိ=၏။ အယမ္ဗိ=ဤသို့ မိမိပစ္စည်း ကို အများဆိုင် ဘုံပစ္စည်းပြုလုပ်၍ သုံးစွဲခြင်းသည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ [သီလသာမည ဂတော ဝိဟရတိ၌စပ်ပါ] အခဏ္ဍာနိ=ကုန်သော။ပ။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ= ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၀၅) ဖာသုဝိဟာရသုတ်၌မူ မဂ်သမာဓိ ဖိုလ်သမာဓိကိုယူခဲ့သည်] ယာနိ တာနိ သီလနိ=အကြင်အရိယမဂ်သီလတို့သည်။ [ယခင်က စတုပါရိ သုဒ္ဓိသီလ ကို ယူခဲ့သည်] (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တထာရူပေဟိ=ထိုသို့သဘော ရှိကုန်သော၊ သီလေဟိ=အရိယမဂ်သီလတို့ဖြင့်၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတို့နှင့် တကွ၊ အာဝိစေဝ=လည်းကောင်း၊ ရဟော စ=လည်းကောင်း၊ သီလသာမညဂတော =သီလအားဖြင့်တူသည်အဖြစ်သို့ရောက်လျက်၊ ဝါ=သီလချင်း တူညီသည်အဖြစ် သို့ ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=နေ၏။ အယမ္ဗိ=ဤသဗြဟ္မ စာရီတို့နှင့် အရိယမဂ် သီလအားဖြင့် တထပ်တည်းကျ တူညီမှုခြင်းသည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်။ ယာ အယံ=သော၊ ဝါ=သော၊ ဒိဋ္ဌိ=မဂ်နှင့်ယှဉ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်။ [ယခင်ဖာသုဝိဟာရသုတ် (စာမျက်နှာ-၂၂၂)လည်းကြည့်] အရိယာ=သည်။ပ။ ဒုက္ခက္ခယာယ=ငှာ၊ နိယျာတိ =၏။ တထာရူပါယ=သော၊ ဒိဋ္ဌိယာ=မဂ်နှင့်ယှဉ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့်။ပ။ ရဟောစ =လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော=ဒိဋ္ဌိအားဖြင့် တူသည်အဖြစ်သို့ရောက်လျက်၊ ဝိဟရတိ=၏။ အယမ္ဗိ=ဤသဗြဟ္မစာရီတို့နှင့် မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိချင်း တူညီခြင်း သည်လည်း၊ သာရဏီယော=သော၊ ဓမ္မော=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာရဏီယာ= ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ ဆ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော် မူပြီ) ပဌမံ။

၂-ဒုတိယသာရဏီယသုတ်

၁၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရား တို့သည်။ သာရဏီယာ=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်ကုန်သည်။ ပိယကရဏာ= (သီတင်းသုံးဖော်တို့၏) ချစ်ခင်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ပြုတတ်ကုန်သည်။ ဂရုကရဏာ=

အလေးဂရုပြုထိုက်သူဖြစ်အောင် ပြုတတ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကုန်၍) သင်္ဂဟာယ=(သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို) ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ၊ အဝိဝါဒါယ=အချင်းချင်း မငြင်းခုံခြင်းငှာ၊ သာမဂ္ဂိယာ=ညီညွတ်သည်အဖြစ်ငှာ၊ ဧကီဘာဝါယ=မကွဲမပြား တသားတည်းဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏။

ဆ=ခြောက်ပါးသော တရားတို့ဟူသည်။ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ= တရားတို့သည်၊ သာရဏီယာ=ကုန်သည်၊ ပိယကရဏာ=ကုန်သည်။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ]။ပ။ အယမ္ဗိ ဓမ္မော=ဤတရားသည်လည်း၊ (ဤမေတ္တာ ကာယကံတရားသည်လည်း) သာရဏီယော=အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်သည်၊ ပိယကရဏော=အောင်ပြုတတ်သည်၊ ဂရုကရဏော=တတ်သည်၊ (ဟုတွာ= ဖြစ်၍) သင်္ဂဟာယ=ငှာ၊ အဝိဝါဒါယ=ငှာ၊ သာမဂ္ဂိယာ=ငှာ၊ ဧကီဘာဝါယ= မကွဲမပြားတသားတည်း ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော တရားကား။ပ။ သာဓာရဏဘောဂီ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ အယမ္ဗိ ဓမ္မော=ဤတရားသည်လည်း၊(ဤမိမိပစ္စည်းကို အများဆိုင် ဘုံပစ္စည်းပြုလုပ်၍ သုံးစွဲခြင်းဟူသော တရားသည်လည်း) သာရဏီယော= သည်။ပ။ သံဝတ္တတိ=၏။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-နိဿာရဏီယသုတ်

၁၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဿာရဏီယာ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ ထွက် ဇွာသွားကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ ထွက်မြောက်တတ် ကုန်သော၊ ဓာတုယော=ဓာတ်သဘောတို့သည်၊ ဣမာ ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့ တည်း၊ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျ= ပြောဆိုလေရာငြားအံ့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝဒေယျ=ပြောဆိုလေရာသနည်းဟူမူ) မေ=ငါသည်၊ [ဟိခေါအနက်မရှိ] မေတ္တာ=မေတ္တာဟူသော၊ (တိကစတုက္ကဗျာန် နှင့်ယှဉ်သော မေတ္တာဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိ=စေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ဆန့်ကျင် ဘက်တို့မှ ယှဉ်ဘက်စိတ်၏ လွတ်ကင်းကြောင်းတရားကို၊ ဘာဝိတာ=(အပြည့် အစုံ) ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးပါပြီ၊ ဗဟုလီကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု အပ်ပြီးပါပြီ၊ ယာနီကတာ=အာဇာနည်မြင်းကအပ်သော ယာဉ်ကဲ့သို့(မိမိအလို ဆန္ဒအတိုင်းဖြစ်အောင်) ပြုအပ်ပြီးပါပြီ။

ဝတ္ထုကတာ=တည်ရာမှီရာဖြစ်အောင် ပြုအပ်ပြီးပါပြီ၊ ဝါ=ကောင်းစွာ သုတ်သင်အပ်ပြီးသော ဘေးရန်ရှိသော တည်နေရာကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးပါပြီ၊ အနု ဋ္ဌိတာ=လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ တည်ရှိစေအပ်ပြီးပါပြီ၊ (ထိုထိုအဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကိစ္စအား

သင့်လျော်အောင် လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ တည်ရှိစေအပ်ပြီးပါပြီ) ဝါ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဖြစ်စေအပ်ပြီးပါပြီ၊ [အနုဋ္ဌိတာယာတိ အနု အနု ပဝတ္တိတာယ၊ နိစ္စာမိဋ္ဌိတာယာ တိ အတ္ထော။ ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၊ ၁၈၄] ပရိစိတာ=ဝန်းကျင်ဥသံ့ အပြည့်အစုံ ဆည်းပူးအပ်ပြီးပါပြီ၊ သုသမာရဒ္ဓါ=(ထိပ်ဆုံးသို့ရောက်, ကျွမ်းကျင်လောက်အောင်) ကောင်းစွာ အားထုတ်အပ်ပြီးပါပြီ၊ အထ စပန=ယင်းသို့ဖြစ်ပါလျက်ပင်၊ (ယင်း သို့ ဘာဝနာ ဗဟုလီကရဏစသည်လောက်လုံ ပြီးပြည့်စုံပြီးဖြစ်ပါလျက်ပင်) မေ=တပည့်တော်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဗျာပါဒေါ=ဒေါသသည်၊ ပရိယာဒါယ=ယူ ဆောင်၍၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေ၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်နေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျ= ပြောဆိုလေရာငြားအံ့။)

သော=ထိုရဟန်းကို၊ "ဧဝံ=ဤသို့၊ မာ ဘဏိ=မပြောပါလင့်" ဣတိ= ဤသို့၊ ဝစနိယော=ပြောဆိုသင့်သည်၊ အဿ=ဖြစ်၏၊ အာယသ္မာ=အရှင်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မာ အဝစ=မပြောပါလင့်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ မာ အဗ္ဘာ စိက္ခိ=လွှမ်းမိုးဖိစီး၍ မပြောပါလင့်၊ ဝါ=မစွပ်စွဲ မကဲ့ရဲ့ပါလင့်၊ ဘဂဝတော= မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဗ္ဘက္ခာနံ=လွှမ်းမိုးဖိစီးပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဝါ=သည်၊ န ဟိ သာဓု=တကယ်ပင် မကောင်းပါ၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ န ဟိ ဝဒေယျ=မဟောတန်ရာပါ၊ အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ ယံ(ယေန ဌာနေန)= အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ယံ(ယေန အဝကာသေန)=အကြင်အခွင့်အလမ်း ကြောင့်၊ မေတ္တာယ=မေတ္တာမည်သော၊ စေတောဝိမုတ္တိယာ=စေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝိတာယ=အပြည့်အစုံ ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးလသော်၊ ဗဟုလီကတာယ =အပ်ပြီးလသော်။ပ။ သုသမာရဒ္ဓါယ=အပ်ပြီးလသော်၊ အထ စ ပန=လျက်ပင်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ဘာဝနာ, ဗဟုလီကရဏ စသည်လောက်လုံ ပြီးပြည့်စုံ ပြီးသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဗျာပါဒေါ=သည်၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ ဌာသတိ=တည်နေလတ္တံ့။

[အဋ္ဌာနမေတံ၌ ဧတံကို ယခုမှ အနက်ပေးရမည်] ဧတံ(ဌာနံ)=ဤ အကြောင်းသည်၊ (ဗျာပါဒက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော ဤ အကြောင်းသည်)အဋ္ဌာနံ=မရအပ်, မရနိုင်သော အကြောင်းတည်း၊ ဝါ=မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတည်း၊ [ဧကကနိပါတ်ဓာပိဒ်(၂၆၈) အဋ္ဌာနပါဠိကို လည်းကြည့်ပါ] ဒေသော(အဝကာသော)=ဤအခွင့်အလမ်းသည်၊ (ဗျာပါဒက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော ဤအခွင့်အလမ်းသည်) [အဋ္ဌာန မေတံ၌ ဧတံကိုပင် ဒေသောဟု ပုလ္လိင်ပြင်လိုက်၍ အနက်ပေးသည်] အနဝကာ သော=မရအပ်, မရနိုင်သော အခွင့်အလမ်းတည်း၊ ဝါ=မရှိနိုင်, မဖြစ်နိုင်သော အခွင့်အလမ်းတည်း၊ [ထို့နောက် "နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ"သို့သွားအံ့] ဧတံဌာနံ= (ဗျာပါဒက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊

န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိပါ။ အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ မေတ္တာ=မေတ္တာမည်သော၊ ယဒိဒံ(ယာ အယံ) စေတောဝိမုတ္တိ=အကြင်စေတောဝိမုတ္တိသည်၊ ဝါ=သည်၊ (အတ္တိ=ရှိ၏) ဧတံ=ဤမေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိသည်၊ ဗျာပါဒဿ=ဒေါသ၏၊ ဝါ=ဒေါသည်၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝစနိယော= ပြောဆိုသင့်သည်၊ အဿ=ဖြစ်၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌။ပ။ မေ=ငါ သည်၊ ကရုဏာ=ကရုဏာဟူသော၊ (တိကစတုက္ကဗျာန်နှင့်ယှဉ်သော ကရုဏာ ဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိ=ကို၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝိတာ=ပြီ။ပ။ သုသမာရဒ္ဓါ=ပြီ၊ အထ စ ပန=လျက်ပင်၊ မေ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ဝိဟေသာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲ နိဝိစက်မှု (ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်) အကုသိုလ်သည်၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျ=အံ့)။ပ။ ပရိယာဒါယ=၍၊ ဌဿတိ=တ္တံ၊ ဧတံ ဌာနံ= ဤအကြောင်းသည်၊ (ဝိဟေသာက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) အဌာနံ=တည်း၊ ဧသော (အဝကာသော)=ဤအခွင့် အလမ်းသည်၊ (ဝိဟေသာက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေခြင်းဟူသော ဤအခွင့် အလမ်းသည်) အနဝကာသော=တည်း၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊ နဝိဇ္ဇတိ=မရှိပါ၊ အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ ကရုဏာ=ကရုဏာဟူသော၊ ယဒိဒံ(ယာ အယံ) စေတောဝိမုတ္တိ=သည်၊ ဝါ=သည်(အတ္တိ=ရှိ၏)ဧတံ=ဤ ကရုဏာစေတော ဝိမုတ္တိသည်၊ ဝိဟေသာယ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနိဝိစက်မှု အကုသိုလ်၏၊ နိဿရဏံ=ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝစနိယော=သည်၊ အဿ=၏)။ပ။

မေ=ငါသည်၊ မုဒိတာ=မုဒိတာမည်သော(တိကစတုက္ကဗျာန်နှင့်ယှဉ်သော မုဒိတာမည်သော) စေတောဝိမုတ္တိ=ကို၊ ဘာဝိတာ။ပ။ အရတိ=မပျော်မွေ့ခြင်း သဘောသည်၊ (သတ္တဝါတို့ ကြီးပွားချမ်းသာနေခြင်း၌ ငြူစူစိတ်ဝင် မပျော်ရွှင် ခြင်း၊ တောကျောင်းနှင့် သမထဝိပဿနာတရားတို့၌ မပျော်မွေ့ခြင်း သဘော သည်) [သတ္တာနံ သမ္ပတ္တိယာ၊ ပန္နသေနာသနေသု၊ အဓိကုသလဓမ္မေသု စ အသဟနံ အရမဏံ အရတိက္ကဓေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ပ-၃၇၉] ။ပ။ ဧတံ(ဌာနံ)=ဤအကြောင်းသည်၊ (အရတိက စိတ်ကိုယူဆောင်၍ တည်နေ ခြင်း ဟူသော ဤအကြောင်းသည်) အဌာနံ။ပ။ အရတိယာ=၏၊ နိဿရဏံ= ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားတည်း။ပ။

မေ=ငါသည်၊ ဥပေက္ခာ=ဥပေက္ခာဟူသော၊ (စတုက္ကပဉ္စကဗျာန်နှင့်ယှဉ် သော ဥပေက္ခာဟူသော) စေတောဝိမုတ္တိ=ကို၊ ဘာဝိတာ။ပ။ ရာဂေါ=ရာဂသည် ။ပ။ မေ=ငါသည်၊ အနိမိတ္တာ=ရာဂနိမိတ် စသည်မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်

၁။ နိမိတ္တသဒ္ဓါ၏အနက်။ ။နိမိတ္တ=အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ် နိမိတ်၊ ဝါ=အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာခြင်း။ ရုပ်, ဝေဒနာ,

သမာပတ်တည်းဟူသော(ရာဂနိမိတ်စသည်၊ ရူပနိမိတ်စသည်၊ နိစ္စနိမိတ်စသည် မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်တည်းဟူသော) ဝါ=နိစ္စနိမိတ်၊ သုခနိမိတ် စသည် မရှိသော ဗလဝင်္ဂိပဿနာတည်းဟူသော၊ ဝါ=နိစ္စနိမိတ်၊ သုခနိမိတ်

သညာ အစရှိသော သင်္ခါရတရားတို့သည် အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန်မရှိပါဘဲလျက် ရှိသကဲ့သို့ (ရှိသယောင်ယောင်) သတ္တဝါတို့စိတ်၌ ထင်ပေါ်လာကုန်၏။ ထိုကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာခြင်းကို နိမိတ္တဟုခေါ်သည်။ (သို့မဟုတ်) ထိုကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသော ရုပ်ဝေဒနာစသော သင်္ခါရတို့ကို နိမိတ္တ ခေါ်သည်ဟု အကြမ်းဖျင်းမှတ်ထားရာ၏။

ရူပနိမိတ်၊ ဝေဒနာနိမိတ်စသည်။ ။ ရူပဿ နိမိတ္တံ ရူပနိမိတ္တံ=ရုပ်၏ အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ်နိမိတ်၊ ဝါ=ရုပ်၏ အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန် အရိပ်နိမိတ်ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာခြင်း၊ ဝါ=အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန် အရိပ်နိမိတ် ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသောရုပ်။ ဝေဒနာယ နိမိတ္တံ ဝေဒနာနိမိတ္တံ=ဝေဒနာ၏ အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ်နိမိတ်၊ ဝါ=ဝေဒနာ၏ အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန် ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာခြင်း၊ ဝါ=အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန် အရိပ်နိမိတ်ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသော ဝေဒနာ။ သညာနိမိတ္တံ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းဆိုပါ။

ရာဂနိမိတ်၊ ဒေါသနိမိတ်။ ။ ရာဂဿ နိမိတ္တံ ရာဂနိမိတ္တံ=ရာဂ၏ အထည် ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ်နိမိတ်(စသည်ဆိုပါ) ဒေါသနိမိတ္တံစသည်၌လည်း ဤအတိုင်း ပင်တည်း။ တနည်းအားဖြင့် နိမိတ္တသဒ္ဒါကို ကာရဏ(အကြောင်း)အနက်ဟောယူ၍ "ရာဂေါ ဧဝ နိမိတ္တံ ကာရဏံ ရာဂနိမိတ္တံ" ဟူ၍ ဝစနတ္ထပြု၊ ရာဂေါ ဧဝ=ရှေးရှေး ဖြစ်သော ရာဂသည်ပင်လျှင်၊ နိမိတ္တံ ကာရဏံ=နောက်နောက်ဖြစ်သော ရာဂ၏ အကြောင်းတည်း၊ ရာဂနိမိတ္တံ=ရှေးရှေးရာဂသည်ပင် နောက်နောက်ရာဂ၏အကြောင်း၊ ဝါ=နောက်နောက်ဖြစ်သော ရာဂ၏အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေးရာဂ။ (ဒေါသနိမိတ္တံ မောဟနိမိတ္တံတို့၌လည်း ဤအတိုင်းဝစနတ္ထပြု။)

နိစ္စနိမိတ်၊ သုခနိမိတ် စသည်။ ။ နိစ္စံ ဣတိ နိမိတ္တံ နိစ္စနိမိတ္တံ=(ရုပ်ဝေဒနာ စသော သင်္ခါရတို့၏) မြစ်၏ဟူ၍ ထင်ပေါ်လာသော အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ် နိမိတ်၊ ဝါ=မြစ်သည်ပုံသဏ္ဍာန် အရိပ်နိမိတ်အနေဖြင့် ထင်ပေါ်လာခြင်း။ သုခန္တိ နိမိတ္တံ သုခနိမိတ္တံ=သုခဟူ၍ ထင်ပေါ်လာသော ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ်နိမိတ်၊ ဝါ=သုခဟူ သော ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ်နိမိတ် အနေအားဖြင့် ထင်ပေါ်လာခြင်း။ အတ္တာတိ နိမိတ္တံ အတ္တနိမိတ္တံ=အနှစ်သာရ အမာခံ အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟူ၍ ထင်ပေါ်လာသော ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ်နိမိတ်၊ ဝါ=အတ္တကောင်ဟူသော ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ်နိမိတ်အနေဖြင့် ထင်ပေါ်လာခြင်း။

သာဓက။ ။ နိမိတ္တဓမ္မာ သင်္ခါရာ၊ တေ ဟိ သနိမိတ္တာ သဝိဂ္ဂဟာ ဝိယ ဥပဋ္ဌဟန္တိတိ တေသံ အဘာဝိတဘာဝနဿ ဘာဝိတဘာဝနဿ စ ဥပဋ္ဌဟနာကာရံ ဒဿေန္တော သမူဟာဒိတိ အာဒိမာဟ။ အနုဋီကာ(ဓမ္မသင်္ဂဏီ)၊ ၁၂၁။

စသည်ကို ပယ်ခွာတတ်သော ဗလဝရိပဿနာတည်းဟူသော၊ စေတောဝိမုတ္တိ= စေတောဝိမုတ္တိကို၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝိတာ=ပြီ။ပ။ အထ စ ပန=လျက်ပင်၊ မေ= ငါ့မှာ၊ နိမိတ္တာနုသာရိ=ရာဂနိမိတ် စသည်ကိုအစဉ်လိုက်လေ့ (အာရုံပြုဖြစ်လေ့) ရှိသော၊ ဝိညာဏံ=ဝိညာဏ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်နေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျ=ငြားအုံ။)

သော=ထိုရဟန်းကို။ပ။ ဝိညာဏံ=သည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဧတံ (ဌာနံ)=ဤအကြောင်းသည်၊ (နိမိတ္တာနုသာရိဝိညာဏံ ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤ အကြောင်းသည်) အဋ္ဌာနံ။ပ။ အာဂုသော=ငါ့ရှင်၊ အနိမိတ္တာ=ရာဂနိမိတ်စသည် မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ် သမာပတ်တည်းဟူသော၊ ဝါ=နိစ္စနိမိတ်, သုခနိမိတ် စသည် မရှိသော ဗလဝရိပဿနာတည်းဟူသော၊ ယဒိဒံ(ယာ အယံ) စေတော ဝိမုတ္တိ=အကြင်စေတောဝိမုတ္တိသည်၊ ဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)ဧတံ=ဤအနိမိတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိသည်၊ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ=(ရာဂနိမိတ် စသော)အားလုံးသောနိမိတ် တို့၏၊ နိဿရဏံ=တည်း။ ဣတိ=သို့၊ (ဝစနိယော=သည်၊ အဿ=၏)။ပ။

မေ=ငါ၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) အသ္မိတိ(အသ္မိ+ဣတိ)=ငါဖြစ်၏ ဟူသော မာနသည်၊ ဝါ=ငါတကားဟု ထောင်လွှားသော မာနသည်၊ ဝိဂတံ= ကင်းပြီ၊ အယံ=ဤမည်သော အသက်ရှင် အတ္တကောင်သည်၊ (ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် တပါးပါးသော ဤမည်သော အသက်ရှင် အတ္တကောင်သည်) အဟံ=ငါသည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ စ=ဤသို့လည်း၊ နသမနပဿာမိ=မရှု၊ အထ စ ပန=ထို သို့ မရှုပါဘဲလျက်ပင်၊ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လံ=ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော သို့လော သို့လော တွေးတောမှု၊ မြားပြောငဲ့သည်၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်နေပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊(ဝဒေယျ=ငြားအုံ)သော=ထို ရဟန်းကို။ပ။

နိမိတ္တန္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ၊ ယံ သင်္ခါရာနံ သမ္မဟာဒိဃနဝသေန သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာနံ၊ တံ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ဒု ၄၃၉။ သင်္ခါရာနံ ပန တထာ ဥပဋ္ဌာနံ သင်္ခါရဝိနိမုတ္တံ န ဟောတိ။ ၎င်း၊ ၄၄၇။ ရာဂဿ နိမိတ္တံ, ရာဂေါ ဧဝ ဝါ နိမိတ္တံ ရာဂနိမိတ္တံ။..... ရူပဝေဒနာဒိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ ရူပနိမိတ္တာဒိ။ တေသံ ယေဝ နိစ္စာဒိဝသေန ဥပဋ္ဌာနံ နိစ္စနိမိတ္တာဒိ။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ဒု ၉၆။ သတိပိ သင်္ခါရနိမိတ္တာဝိရဟေ နိစ္စနိမိတ္တာဒိဝိရဟတော “အနိမိတ္တာ”တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ “အနိမိတ္တန္တိ ဗလဝရိပဿနာသမာဓိ”န္တိ။ ၎င်း၊ ၁၇၇။

ဥပရူပရိ ဥပ္ပဇ္ဇနကရာဂါဒိနံ ကာရဏတ္တာ ရာဂါဒယော နိမိတ္တန္တိ အာဟ “ရာဂဒေါသမောဟနိမိတ္တေဟီ”တိ။ သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာနမ္ပေတ္ထ နိမိတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထဋီကာ၊ ဒု၊ ၂၈၇။

ယံ(ယေန ဌာနေန)=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ယံ(ယေန အဝကာသေန)=ကြောင့်၊ အသ္မိတိ=ငါဖြစ်၏တကားဟု ထောင်လွှားသော မာနသည်၊ ဝိဂတေ=ကင်းကွာပြီးလသော်၊ အယံ=ဤမည်သောအသက်ရှင်အတ္တကောင်သည်၊ အဟံ=ငါသည်၊ အသ္မိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ စ=ဤသို့လည်း၊ န သမနုပဿတော=မရှုသော၊ အထ စ ပန=ထိုသို့ မရှုပါဘဲလျက်ဝင်၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လံ=သည်၊ ပရိယာဒါယ=၍၊ ဌာသတိ=တည်ရှိနေလတ္တံ့၊ ဧတံ(ဌာနံ)=(ဝိစိကိစ္ဆာမြားပြောင့် တည်ရှိနေခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊ အဌာနံ=တည်း။ပ။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယဒိဒံ(ယော အယံ) အသ္မိတိမာန သမုဗ္ဗိတော=အကြင်ငါဖြစ်၏တကားဟု ထောင်လွှားသော မာနကို ပယ်ခွာအပ်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဧတံ=ဤငါဖြစ်၏တကားဟု ထောင်လွှားသော မာနကို ပယ်ခွာအပ်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်သည်၊ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လဿ=၏၊ နိဿရဏံ=တည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝစနိယော=သည်၊ အဿ=၏)တတိယံ။

၄-ဘဒ္ဒကသုတ်

၁၄။ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ဘိက္ခု=(စုဝေးနေသော) ရဟန်းတို့ကို၊ “အာဝုသော ဘိက္ခုဝေ=ငါ့ရှင် ရဟန်းတို့၊” ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ=အရှင်သာရိပုတြာအား၊ ပစ္စုသောသံ=ရှေ့ရှုနာယုကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိစ္ဆိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယထာ ယထာ=အကြင် အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိဟာရံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပယတော=ပြုလုပ်သော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ န ဘဒ္ဒကံ=မကောင်းသော(ကြောက်ကြောက်လန့်လန့် သေရခြင်းကြောင့် မကောင်းသော) မရဏံ=သေရခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ နဘဒ္ဒိကာ=မကောင်းသော၊ (အပါယ်တုံ၌ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းကြောင့် မကောင်းသော) ကာလကိရိယာ=ကွယ်လွန်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) တထာ တထာ=ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ထိုထို မကောင်းသော သေရခြင်း ဖြစ်လောက်အောင်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဝိဟာရံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်၏၊ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပယတော=သော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ န ဘဒ္ဒကံ=သော။ပ။ ကာလကိရိယာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တထာ တထာ=ဖြင့်၊ ဝါ=အောင်၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အဘယ်နည်းအဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်သနည်းဟူမူ။

အာရုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ကမ္မာရာမော=(ဂန္ထဓုရ၊ ဝိပဿနာဓုရ၌ မပျော်မွေ့ဘဲ ကျောင်းဆောက်ခြင်း စသော) အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ [အဋ္ဌကထာဖွင့် ဝိဂြိုဟ်နက်တည်း] ဝါ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ [ဋီကာအနက်] ကမ္မာတော=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ပျော်မွေ့နေသည်၊ ကမ္မာရာမတံ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ အားထုတ်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘဿာရာမော=(မိန်းမယောက်ျားတို့ ရုပ်အဆင်းလှမလှ စသည်ထွေပြား)စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=စကားပြောဆိုနေရခြင်းတည်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ ဘဿရတော=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့သည်၊ ဘဿာရာမတံ=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သည်၊ ဟောတိ=၏။

နိဒ္ဒါရာမော=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=အိပ်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ နိဒ္ဒါရတော=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့သည်၊ နိဒ္ဒါရာမတံ=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သင်္ဂဏိကာရာမော^၁ =အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစု နေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်း

၁။ ကမ္မာရာမော ဘဿာရာမော။ ။ ကမ္မ(နဝကမ္မ)=အသစ်တိုးချဲ့ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စ။ အာရမဏံ အာရာမော=ပျော်မွေ့ခြင်း၊ ကမ္မေ(နဝကမ္မေ) အာရာမော အဿာတိ ကမ္မာရာမော=အသစ်တိုးချဲ့လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ။ ဤသို့အဋ္ဌကထာ၌ ဝစနတ္ထပြု၏။ ဋီကာလာ တနည်းအဖွင့်အလိုအားဖြင့်မူ-အာရမိတဗ္ဗောတိ အာရာမော=ပျော်မွေ့ဖွယ်(လုပ်ငန်းကိစ္စ)၊ ကမ္မံ အာရာမော ဧတဿာတိ ကမ္မာရာမော=အသစ်တိုးချဲ့လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်(ပျော်စရာ)ရှိသောသူ။ ဘာသနံ ဘဿံ=စကားပြောခြင်း၊ [ဘာသ+ဏျ] ဘဿ အာရာမော(ဘဿံ ဝါ အာရာမော) ယဿာတိ ဘာဿာရာမော။ နိဒ္ဒါယ အာရာမော(နိဒ္ဒါ ဝါ အာရာမော)ယဿာတိ နိဒ္ဒါရာမော။

၂။ သင်္ဂဏိကာရာမော ပပဉ္စာရာမော။ ။ သင်္ဂဏနံ သမောဓာနံ သင်္ဂဏိကာ=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၊ [သံ+ဂဏ+ဏျ+ဣအာဂံ] သင်္ဂဏိကာယ အာရာမော (သင်္ဂဏိကာ ဝါ အာရာမော) ယဿာတိ သင်္ဂဏိကာရာမော။ အဋ္ဌကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၀) အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိဟူသော တရားသုံးပါးတို့ကို ပပဉ္စဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း ဖွင့်ထား၏။ ဤဘဒ္ဒကသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား-

“ပပဉ္စောတိ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနဝသေန ပပတ္တော မဒနာကာရသဏ္ဍိတော ကိလေသပပဉ္စော=တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတို့ အလိုကျ မာန်ယစ်မှူးခြင်းသဘောအားဖြင့်

ရှိသည်။ သင်္ဂဏီကရတော=အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့သည်။ သင်္ဂဏီကာရာမတံ=၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သည်။ ဟောတိ=၏။ သံသဂ္ဂါရာမော=(အမျိုးသမီး ဘိက္ခုနီ စသည်တို့နှင့်) ရောနှောဆက်ဆံခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်။ သံသဂ္ဂရတော=ဘိက္ခုနီစသည်တို့နှင့် ရောနှောဆက်ဆံခြင်း၌ ပျော်မွေ့သည်။ သံသဂ္ဂါရာမတံ=၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သည်။ ဟောတိ=၏။

ပပဇ္ဇာရာမော=ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်။ (တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့၏ အလိုကျ မာန်ယစ်မှူးရူးခြင်း သဘောဖြင့် ရပ်တည်သော ကိလေသာတည်းဟူသော ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ချဲ့တရား၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်) ပပဇ္ဇရတော=ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာ၌ ပျော်မွေ့သည်။ ပပဇ္ဇာရာမတံ=၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သည်။ ဟောတိ=၏။ အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပယတော=သော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ။ပ။ ကာလကိရိယာ=သည်။ ဟောတိ=၏။ တထာ တထာ=ဖြင့်၊ ဝါ=အောင်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံ အားဖြင့်(ဤသို့ ကမ္မာရာမတာစသည်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်)ဘိက္ခု=သည်။ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်၏။

အာဝုသော=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ သက္ကာယာဘိရတော=တေ ဘူမကဝဋ်ဒုက္ခဟူသော သက္ကာယ၌ ပျော်မွေ့သူဟူ၍၊ သမ္မာ=နည်းလမ်းမှန်သော အကျင့်ဖြင့်၊ ဒုက္ခဿ=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး၏၊ အန္တကိရိယာယ=အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ပြုခြင်းငှာ၊ ဝါ=မဖြစ်လုံးလုံးကုန်ဆုံးအောင်ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ကာယံ=တေဘူမကဝဋ် ဒုက္ခဟူသော သက္ကာယကို၊ ဝါ=ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တေဘူမကဝဋ် ဒုက္ခအပေါင်းကို၊ နပ္ပဟောသိ=ပယ်စွန့်ပြီး မဟုတ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။ပ။ ဘဒ္ဒကံ=ကောင်းသော၊ မရဏံ=သည်။ ဘဒ္ဒိကာ=ကောင်းသော၊ ကာလကိရိယာ=သည်။ ဟောတိ=၏။ပ။ ကမ္မာရာမော=သည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ကမ္မရတော=သည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ကမ္မာရာမတံ=ကို၊ အနုယုတ္တော=သည်။ န ဟောတိ=

တည်ရှိသော ကိလေသာကို ပပဇ္ဇခေါ်သည်ဟု ဖွင့်သည်။ ဤအဖွင့်အလို တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာနတို့နှင့် တကွသော ကိလေသာတို့ကို "ပပဇ္ဇ"ခေါ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်၏။ တနည်းအားဖြင့်မူ ဝသေနပုဒ်ကို "အလိုကျအားဖြင့်"ဟု အနက်မဆိုဘဲ "အဖြစ်(အနေ)အားဖြင့်"ဟု အနက်ဆိုလျှင်ကား "တဏှာ ဒိဋ္ဌိမာနအဖြစ်(အနေ)အားဖြင့် ဖြစ်သော (မာန်ယစ်မှူးရူးခြင်းသဘောအားဖြင့် တည်ရှိသော) ကိလေသာဟူသော ပပဇ္ဇတရား"ဟု ဆိုလိုသောကြောင့် တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာနဟူသော ကိလေသာသုံးမျိုး ကိုပင် "ပပဇ္ဇ"ခေါ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်၏။ ပပဇ္ဇေတိ ဝိတ္တာရေတိတိ ပပဇ္ဇော=ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့တတ်သောတရား၊ ပပဇ္ဇေ အာရာမော (ပပဇ္ဇော ဝါ အာရာမော) ယဿာတိ ပပဇ္ဇာရာမော။

မဖြစ်။ပ။ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့် (ဤသို့ ကမ္မာရာမစသည်မဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=၏၊ အာဂုသော=တို့၊ အယံ ဘိက္ခု=ကို၊ နိဗ္ဗာနာဘိရတော=နိဗ္ဗာန်၌ ပျော်မွေ့သူဟူ၍၊ သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဒုက္ခဿ=၏၊ အန္တကိရိယာယ=ငှာ၊ သက္ကာယံ=ကို၊ ပဟောသိ=ပယ်စွန့်ပြီးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ယော=အကြင်ရဟန်းသည်၊ ပပဉ္စ=ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာကို၊ ဝါ=တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အလိုကျ မာန်ယစ်မှူးရူးခြင်း သဘောဖြင့် ရပ်တည်သော ကိလေသာတည်းဟူသော ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ချဲ့တရားကို၊ အနုယုတ္တော=သည်၊ ပပဉ္စာဘိရတော=ဝဋ်ဒုက္ခနယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာ၌ ပျော်မွေ့သည်၊ မဂေါ=သားကောင်နှင့်တူသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ယောဂက္ခေမံ=ယောဂလေးဖြာ ဘေးကုန်ရာဖြစ်သော၊ အနုတ္တရံ=ယင်းတရားထက် ထူးမြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ=အထူးမြတ်ဆုံး တရားဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝိရာဇယီ=လွဲချော်စေပြီ၊ ယော စ=အကြင် ရဟန်းသည်ကား၊ ပပဉ္စ=ကို၊ ဟိတွာန=ပယ်စွန့်ပြီး၍၊ နိပ္ပပဉ္စပဒေ=ကိလေသာ ပပဉ္စမရှိသော နိဗ္ဗာန်၌၊ [ပဒ=နိဗ္ဗာန်] ရတော=ပျော်မွေ့၏၊ သော=ထိုရဟန်း သည်။ပ။ အာရာဇယီ=ပြီးစီးစေပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၁၅(စာပိုဒ်)။ ၅-အနုတပ္ပိယသုတ်။ ။ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေ သိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်း ဟူမူ) အာဂုသော=တို့၊ ယထာ ယထာ=ဖြင့်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပယတော=သော၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ကာလကိရိယာ=ကွယ်လွန်ခြင်းသည်၊ အနုတပ္ပိ= ထပ်တလဲလဲ ပူပန်ဝမ်းနည်းစေတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တထာ တထာ=ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=ထိုထို ထပ်တလဲလဲ ပူပန်ဝမ်းနည်းစေတတ်သော ကွယ်လွန်ခြင်းဖြစ်လောက်အောင်၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဝိဟာရံ=ကို၊ ကပ္ပေတိ=၏။ပ။ အနုတပ္ပိ=ထပ်တလဲလဲ မပူပန် စေတတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-ခုကုလပိတုသုတ်

၁၆။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘဂ္ဂေယု=ဘဂ္ဂမည်သော ဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=ဘဂ္ဂတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ သုသုမာရဂီရေ= သုသုမာရဂီရ်မြို့၌၊ (မိကျောင်းမည်သံ၊ အကြောင်းခံငြား၊ တည်ထောင်ထားအပ် သည် အဖြစ်ကြောင့် သုသုမာရဂီရ် မည်သောမြို့၌၊ ဝါ=မိကျောင်းပုံဟန်၊ သက္ကာနံတူဘိ၊ တောင်အနီးရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် သုသုမာရဂီရ်မည်သောမြို့၌) မိဂဒါယေ=သားကောင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာဖြစ်သော၊ ဘောသကဋ္ဌာဝနေ=ဘော သကဋ္ဌာမည်သောတော၌၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅၅) ပဌမ သမဇီဝိသုတ်လည်း ကြည့်] ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (သုသုမာရဂိရိမြို့ဝယ် သား
 ကောင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာ ဘေသကဋ္ဌာတော၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေ
 တော်မူရာ ထိုအခါ၌) နကုလပိတာ=နကုလပိတုမည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်
 သည်၊ အဗာဓိကော=အနာရောဂါစွဲကပ်နေသည်၊ ဒုက္ခိတော=လွန်မင်းစွာဖြစ်သော
 ဒုက္ခရှိသည်၊ ဗာဠဂိလာနော=အပြင်းအထန်မကျန်းမာသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊
 အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ နကုလမာတာ=နကုလမာတုမည်သော၊ ဂဟပတာနိ=
 အိမ်ရှင်မသည်၊ နကုလပိတရံ=နကုလပိတုမည်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ကို၊
 ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္နိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ တံ=သင်သည်၊ သာပေက္ခော=ငဲ့ကွက် တွယ်တာမူ
 တဏှာရှိလျက်၊ ကာလံ=ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ မာ အကာသိ=မပြုပါလင့်၊ ဂဟပ
 တိ=အိမ်ရှင်၊ သာပေက္ခဿ=ငဲ့ကွက်တွယ်တာမူ တဏှာရှိလျက်၊ ကာလကိရိယာ=
 ကွယ်လွန်မှုပြုခြင်းသည်၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲကြောင်းတရားပေတည်း၊ စ=ဤမျှမက
 သေး၊ သာပေက္ခဿ=လျက်၊ ကာလကိရိယာ=ကို၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရား
 သည်၊ ဂရဟိတာ=ကဲ့ရဲ့တော်မူအပ်ပြီ၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ ပန=ထိုအပြင်း၊ သိယာ
 ခေါ=မချွတ်ကော်အမှန်ပင်၊ တေ=သင့်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊
 အဿ=ဖြစ်နေငြားအံ့၊ (ကိန္နိ=အဘယ်သို့ တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊ အဿ=
 ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ။)

နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနိ=သည်၊ မမ=ငါ၏၊ အစုယေန=
 ကွယ်လွန်ရာအခါ၌၊ ဒါရကေ=ကလေးသူငယ်တို့ကို၊ ပေါသေတံ=ကျွေးမွေးခြင်း
 ဌာလည်းကောင်း၊ ဃရာဝါသံ=အိမ်ဟူသော နေရာဌာနကို၊ ဝါ=အိမ်မှုကိစ္စအဝဝ
 ကို၊ (အိမ်ဟူသောနေရာဌာန၏ ကိစ္စကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ကို) [အိမ်မှု ကိစ္စတိုင်
 အောင် ဌာနပစာရအားဖြင့် ဆွဲယူ၍ အနက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်] သန္တရိတံ=မလစ်
 မလပ် ဆက်စပ် တည်တံ့စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ န သက္ခိဿတိ=မစွမ်းနိုင်
 လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊ (အဿ=ဖြစ်နေငြားအံ့။)

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ ပန=သို့သော်လဲ၊ ဧတံ=ဤဃရာဝါသကိစ္စ တည်တံ့
 စေနိုင်ခြင်း ရှိ မရှိ ပြဿနာကို၊ ဧဝံ=ဤ အသင် တွေးတောပူပန်သည့်အတိုင်း၊
 န ခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မမှတ်ထိုက်သည်သာ၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ အဟံ=ကျွန်တော်မသည်၊
 ကပ္ပါသံ=ဝါချည်ကို၊ ကန္တိတံ=ဝင့်ခြင်း ငင်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝေဏီ=သိုးမွေး
 အစည်းကို၊ ဩလိခိတံ=အရှုပ်အထွေး ဖြေရှင်း၊ စုစည်းပြုလုပ်ခြင်းငှာ လည်း
 ကောင်း၊ ကုသလာ=ကျွမ်းကျင်ပါ၏၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ အဟံ=ကျွန်တော်မ
 သည်၊ တဝ=သင်၏၊ အစုယေန=ကွယ်လွန်ရာအခါ၌၊ ဒါရကေ=တို့ကို၊
 ပေါသေတံ=လည်းကောင်း၊ ဃရာဝါသံ=ကို၊ သန္တရိတံ=လည်းကောင်း၊ သက္ခောဓိ
 =စွမ်းနိုင်ပါ၏၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ တဿာ=ထို့ကြောင့်၊ [တိဟအနက်မရှိ] တံ=
 သင်သည်၊ သာပေက္ခော=လျက်၊ ကာလံ=ကို၊ မာ အကာသိ=လင့်။ပ။

☞

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်၊ ပန=ထို့အပြင်၊ သိယာ ခေါ=ပင်၊ တေ=သင့်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊ အဿ=ဖြစ်နေငြားအံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဿ=ဟူမူ) နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ မမ=၏၊ အစ္စယေန=၌၊ အညံ=အခြားသော၊ ဃရံ=ယောက်ျားအိမ်သို့၊ ဂမိဿတိ=လိုက်သွားလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တွေးတောပူပန်ခြင်းသည်၊ (အဿ=ဖြစ်နေငြားအံ့) ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤနောက်ယောက်ျားအိမ်သို့ လိုက်သွား၊ မသွား ပြဿနာကို၊ ဧဝံ=ဤအသင်တွေးတောပူပန်သည့်အတိုင်း၊ န ခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ နော=ကျွန်တော်မတို့သည်၊ သောဠသဝဿာနိ=၁၆-နှစ်တို့ ပတ်လုံး၊ ဂဟဋ္ဌကံ=အိမ်နေလူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသီလဖြစ်သော၊ ယံ ဗြဟ္မ စရိယံ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော) အကြင်မြတ်သော အကျင့်ကို၊ သမာစိဏ္ဍံ=ကောင်းစွာကျင့်အပ်ပြီ၊ (တံ=ထိုကျွန်တော်မတို့ ကျင့်အပ်သော ဗြဟ္မ စရိယကို) တံ စေဝ=သင်သည်လည်း၊ ဇာနာသိ=သိ၏၊ အဟဗ္ဗ=အကျွန်မသည် လည်း၊ (ဇာနာမိ=သိ၏)။ပ။

ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနကာမာ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိ သည်၊ န ဘဝိဿတိ=မဖြစ်တော့လတ္တံ့၊ ဘိက္ခုသံဃဿ=ရဟန်းတော်အပေါင်း ကို၊ ဒဿနကာမာ=သည်၊ န ဘဝိဿတိ=တ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ တွေးတောပူပန်ခြင်း သည်၊ (အဿ=အံ့) ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤမြတ်စွာ ဘုရားနှင့် ရဟန်းသံဃာကို ဖူးမြင်ခြင်းကိစ္စကို၊ ဧဝံ=ဤအသင်တွေးတောပူပန် သည့်အတိုင်း၊ န ခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ ဟိ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အဟံ=အကျွန်မသည်၊ တဝ=သင်၏၊ အစ္စယေန=ကွယ်လွန်ရာအခါ၌၊ ဘဂဝ တော=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနကာမတရာစေဝ=သာလွန်၍ ဖူးမြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ=ကို၊ ဒဿနကာမတရာ စ=သည် လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ပါအံ့။ပ။

သီလေသု=သီလတို့၌၊ ပရိပူရကာရိနီ=အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့ရှိ သည်၊ န (ဘဝိဿတိ)=မဖြစ်တော့လတ္တံ့၊ [န နကုလမာတာ၌ ရှေ့ဆုံးမှ န ကို ဘဝိဿတိကြိယာထည့်စွက်၍ အနက်ပေးသည်] ဣတိ=ဤသို့တွေးတောပူပန် ခြင်းသည်၊ (အဿ=အံ့) ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤသီလ ဖြည့်ကျင့်မှုကိစ္စကို၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ န ခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ တဿ ဘဂဝတော=ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝိကာ=တပည့်အမျိုးသမီးဖြစ်ကုန်သော၊ ဩဒါတဝသနာ=ဖြူသောအဝတ်ကို ဝတ်ကုန်သော၊ သီလေသု=သီလတို့၌၊ ပရိပူ ရကာရိနီယော=လေ့ရှိကုန်သော၊ ဂိဟိ=လူတို့သည်၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှ လောက်အရေအတွက် ပမာဏရှိကုန်၏၊ အဟံ=ကျွန်တော်မသည်၊ တာသံ=ထို မျှလောက်ပမာဏရှိသော တပည့်မ အမျိုးသမီးတို့တွင်၊ အညတရာ=တဦးအပါ အဝင်ပါတည်း။

ပန=အားကိုးပြုကာ၊ မေးလျှောက်ဖွယ်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြပါဦးမည်။
 ယဿ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ကင်္ခါဝါ=ယုံမှားသံသယသည်လည်းကောင်း၊ ဝိမတိ
 ဝါ=သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့၊
 အရဟံ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ=အမှားမပါ၊ မှန်စွာ
 ပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ၊ သိမြင်တော်မူသော၊
 အယံ=ဤမည်သော၊ (ဤငါတို့မြို့နီးနား ထင်ရှားရှိနေသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ် ဖြစ်တော်
 မူသော) သော ဘဂဝါ=ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘဂ္ဂေသု=ဌ်၊ သုသုမာရဂိရေ=ဌ်၊
 မိဂဒါယေ=သော၊ ဘေသကဋ္ဌာဝနေ=ဌ်၊ ဝိဟရတိ=၏၊ (သော=ထိုကင်္ခါ၊ ဝိမတိ
 ဖြစ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) တံ ဘဂဝန္တံ=ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=
 သွားရောက်ချဉ်းကပ်၍၊ ပုစ္ဆတု=မေးမြန်းလျှောက်လေလော။ပ။

နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊
 ဝါ=မိမိခန္ဓာအစဉ်ဟူသော နိယကဇ္ဈတ္တံ၌၊ စေတောသမထဿ=အပွနာစိတ်နှင့်
 ယှဉ်သော သမာဓိကို၊ ဝါ=စိတ်၏ နိဝရဏငြိမ်းကြောင်း သမာဓိကို၊ နလာဘိနီ=
 ရခြင်းမရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့တွေးတောခြင်းသည်၊ (အဿ=အံ့)ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=
 လည်း၊ ဧတံ=ဤအဇ္ဈတ္တစေတောသမထ ရခြင်းမရခြင်းကို၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ န ခေါ
 ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ တဿ ဘဂဝတော=၏၊ သာဝိကာ=ကုန်သော၊
 သြဒါတဝသနာ=ကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တံ=ဌ်၊ စေတောသမထဿ=ကို၊ လာဘိနိယော
 =ရခြင်းရှိကုန်သော၊ ဂိဟီ=လူတို့သည်၊ ယာဝတာ=ကုန်၏၊ အဟံ=ကျွန်တော်မ
 သည်၊ တာသံ=ထိုမျှလောက်ပမာဏရှိသော တပည့်မတို့တွင်၊ (ထိုအဇ္ဈတ္တ စေတော
 သမထကိုရသော တပည့်မတို့တွင်) အညတရာ=တဦးအပါအဝင်ပါတည်း။ပ။

နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနီ=သည်၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ=ဤ
 တရားဖြင့် ဆုံးမရာ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌၊ သြဂါဓပ္ပတ္တာ=ခိုဝင်နေထိုင်
 ရာ တရားထူးသို့ရောက်လျက်၊ ပတိဂါဓပ္ပတ္တာ=ထောက်တည်ရာတရားထူးသို့
 ရောက်လျက်၊ အဿာသပ္ပတ္တာ=ရှုသာရှိက်သာ မှီခိုရာတရားထူးသို့ ရောက်လျက်၊
 တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆာ=ကူးခပ်လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိလျက်၊ ဝါ=ယုံမှားမှု

၁။ နနကုလမာတာ။ပ။ ဝိဟရတိ။ ။ န ဝိဟရတိဟူသော ကြိယာပုဒ်ကို
 သြဂါဓပ္ပတ္တာ စသော ရှေးရှေးပုဒ်တိုင်းနှင့်တွဲစပ်၍ “သြဂါဓပ္ပတ္တာ (န ဝိဟရတိ)=
 ခိုဝင်နေထိုင်ရာ တရားထူးသို့ ရောက်လျက် (မနေနိုင်ရှာသေး) ပတိဂါဓပ္ပတ္တာ (န
 ဝိဟရတိ)=ထောက်တည်ရာ တရားထူးသို့ ရောက်လျက် (မနေနိုင်ရှာသေး)။ပ။
 အပရပ္ပစ္စယာ န ဝိဟရတိ=တရားတော်ကို ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိပြီးဖြစ်သဖြင့်
 သူတပါးပြောဟော စကားကိုသာ ယုံကြည်အားထားနေရသူ မဟုတ်ဘဲ မနေနိုင်ရှာသေး
 (ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် မသိနိုင်သေးသောကြောင့် သူတပါးပြောစကားကိုသာ ယုံကြည်
 အားထားနေရသည်ဟူလို) ဤသို့အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

ဝိစိကိစ္ဆာစရီးကြမ်းကို ကူးခပ်လွန်မြောက်လျက်၊ ဝိဂတကထံကထာ=ကင်းရှင်းပြီးသော သို့လောသို့လော တွေးတောမှုရှိလျက်၊ သတ္တုသာသနေး=မြတ်စွာဘုရားအဆုံးအမတရားတော်၌၊ ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တာ=ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်း၊ ရဲတင်းရွှင်ပျသူ၏ဖြစ်ကြောင်း သောမနဿညာဏ်သို့ရောက်လျက်၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၈) ဝေသာရဇ္ဇသုတ်လည်းကြည့်] အပရပ္ပစ္စယာ^၁=သူတပါးတည်းဟူသော ယုံကြည်အားထားဖွယ် ပုဂ္ဂိုလ်ရှိနေရသူ မဟုတ်ဘဲ၊ ဝါ=တရားတော်ကိုကိုယ်ပိုင်ညာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိမြင်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့် သူတပါးကိုသာ ပုံ၍ယုံကြည်အားထားနေရသူမဟုတ်ဘဲ၊ န ဝိဟရတိ=မနေနိုင်ရှာသေး၊ ဣတိ=ဤသို့တွေးတောခြင်းသည်၊ (အဿ=ဖြစ်နေငြားအံ့။)

ဂဟပတိ=ရှင်၊ ပန=သို့သော်လည်း၊ ဧတံ=ဤဓမ္မဝိနယ၌ ဩဂါဓပ္ပတ္တစသည်ဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်းသဘောကို၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ န ခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=သာ၊ ဂဟပတိ=ရှင်၊ တဿ ဘဂဝတော=၏၊ သာဝိကာ=ကုန်သော၊ ဩဒါတဝသနာ=ကုန်သော၊ ယာဝတာ=အကြင်မျှလောက် အရေအတွက် ရှိကုန်သော၊ ဝိဟိ=လူတို့သည်၊ ဣမသ္မိ ဓမ္မဝိနယေ=၌၊ ဩဂါဓပ္ပတ္တာ=သို့ရောက်ကုန်လျက်၊ ပတိဂါဓပ္ပတ္တာ=ရောက်ကုန်လျက်၊ [ဗဟုဝစ်အနက် ပြောင်းလဲ၍ဆိုပါ]။ပ။ အပရပ္ပစ္စယာ=မဟုတ်ကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ အဟံ=သည်၊ တာသံ=(ဩဂါဓပ္ပတ္တာ စသည်ဖြစ်သော) ထိုတပည့်မတို့တွင်၊ အညတရာ=တည်း။ပ။ သာပေက္ခဿ=လျက်၊ ကာလကိရိယာ=ကို၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဂရဟိတာ=ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောဆိုပြီ)။

အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ နကုလမာတရာ=နကုလမာတုမည်သော၊ ဂဟပတာနိယာ=အိမ်ရှင်မသည်၊ ဣမိနာ ဩဝါဒေန=ဤအဆုံးအမ ဩဝါဒဖြင့်၊ ဩဝဒိယမာနဿ=ဆုံးမအပ်လသော်၊ ဝါ=ဆုံးမအပ်သော၊ နကုလပိတုနော=နကုလပိတုမည်သော၊ ဂဟပတိဿ=အိမ်ရှင်၏၊ သော အာဗာဓော=ထိုရောဂါဝေဒနာသည်၊ ဌာနသော=တခဏချင်းအားဖြင့်ပင်၊ ပဋိပ္ပဿန္တိ=ပျောက်ကင်းသွားပြီ၊ နကုလပိတာ=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ တမှာ အာဗာဓော=ထိုရောဂါဝေဒနာမှ၊ ဝုဠဟိ စ=နာလန်ထလည်းထလေပြီ၊ (ပျောက်ကင်းကျန်းမာ၊ ထူထလာလည်းထူထလာလေပြီ) ပန=နာလန်ထရုံမျှမကသေး၊ နကုလပိတုနော=သော၊ ဂဟပတိဿ=၏၊ သော အာဗာဓော=သည်၊ တထာပဟိနော စ=ထိုနာလန်ထ၍

၁။ အပရပ္ပစ္စယာ။ ။ပရ=သူတပါးဟူသော+ပစ္စေတဗ္ဗောတိ ပစ္စယော=ယုံကြည်အားထားဖွယ်ပုဂ္ဂိုလ်။ ပရော ပစ္စယော ဧတိဿာတိ ပရပ္ပစ္စယာ=သူတပါးတည်းဟူသော ယုံကြည်အားထားရာ ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသောသူ (သူတပါးကို ယုံကြည်အားထားနေရသောသူ) န ပရပ္ပစ္စယာ အပရပ္ပစ္စယာ=သူတပါးပြောစကားကိုသာ ပုံ၍ယုံကြည်အားထားနေရသူ မဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်(နကုလမာတာ။)

နောက်ထပ်တဖန် မပေါ်လာအောင် ပျောက်ကင်းသွားသည်လည်း။ အဟောသိ= ဖြစ်ပြီ။

အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ နကုလပိတာ=သော၊ ဂဟပတိ=သည်၊ ဂိလာနာ= မကျန်းမာသူ၏အဖြစ်မှ၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၄)မဟာနာမသက္ကသုတ်လည်း ကြည့်] ဝုဋ္ဌိတော=ထပြီးသည် (ပျောက်ကင်းကျန်းမာ ထူထလာပြီးသည်) ဂေလညာ=မကျန်းမာသူ၏အဖြစ်မှ၊ အစိရဝုဋ္ဌိတော=ထပြီး၍ မကြာမြင့်သေး သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်)ဒဏ္ဍံ=တောင်ဝှေးကို၊ ဩလုဗ္ဗ=ထောက်၍။ပ။ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ယဿ တေ=အကြင်သင့်ကို၊ နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာနိ=သည်၊ အနုကမ္ပိကာ=(စီးပွားဖြင့်) ဝဲညှာထောက်ထား သနားလျက်၊ အတ္တကာမာ=အကျိုးကို လိုလားလျက်၊ ဩဝါဒိကာ=ဆုံးမပါပေ၏၊ အနုသာသိ ကာ=သွန်သင်ကံမြစ်ပါပေ၏၊ တဿ တေ=ထိုသင့်မှာ၊ လာဘာ=ကောင်းမြတ် သော အဆုံးအမ ဩဝါဒလာဘ်လာဘတို့ကို ရရှိခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ပါ ပေကုန်၏) တဿ တေ=ထိုသင်သည်၊ (မနုဿတ္တံ=လူ့ဘဝကို) သုလဒ္ဓံ=ကောင်း စွာရအပ်ပါပေ၏၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ မမ=ငါဘုရား၏၊ သာဝိကာ=ကုန် သော၊ ဩဒါတဝသနာ=ကုန်သော၊ သီလေသု=တို့၌၊ ပရိပူရကာရိနိယော=ကုန် သော၊ ဂိဟိ=လူတို့သည်၊ ယာဝတာ=ကုန်၏၊ နကုလမာတာ=သော၊ ဂဟပတာ နိ=သည်၊ တာသံ=ထိုမျှလောက်ပမာဏရှိသော သီလပရိပူရကာရိနိတပည့်မတို့ တွင်၊ အညတရာ=တည်း။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-သောပွသုတ်

၁၇။ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာယနသမယံ=ညနေချမ်း အခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=တပါးတည်း၊ ဖလသမာပတ်ဖြင့် ကိန်းအောင်းနေတော် မူခြင်းမှ၊ ဝါ=သင်္ခါရသတ္တဝါ၊ ဖဲခွာကင်းဆိတ်၊ ကိုယ်စိတ်ရှင်းလင်း၊ ဖလ သမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၅)သရဘသုတ်လည်း ကြည့်] ဝုဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ယေန= အကြင်အရပ်၌၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာ=အစည်းအဝေးခန်းမဆောင်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ= ကြွသွားတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္ထေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ= ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ အာယသ္မာပိ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်လည်း ။ပ။ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး၍၊ ဧကမန္တံ= သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသီဒိ=ပြီ။

အာယသ္မာပိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော=အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလ္လာန်သည်လည်း။ သာယနသမယံ ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော။ပ။ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေ တွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ [အရှင်မဟာကဿပ၊ အရှင်မဟာကစ္စာန စသည်တို့

အတွက်လည်း ပေယျာလဖော်ပါ]။ပ။ အထ ခေါ=ဌ်၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဗဟုဒေဝ= များစွာသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ရတ္တိ=ညဉ့်ကို၊ နိသဇ္ဇာယ=ထိုင်နေတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဝိတိနာမေတွာ=ကုန်လွန်စေတော်မူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေတော်မူရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ= ထတော်မူ၍၊ ဝိဟာရံ=ကျောင်းတော်သို့၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ၊ တေဝိ ခေါ အာယသ္မန္တော=(အရှင်သာရိပုတ္တရာအစရှိသော)ထိုအရှင်မြတ်တို့သည်လည်း၊

ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစိရပဏ္ဍိန္ဒဿ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍ မကြာ မြင့်သေးမီ၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူကြကုန်၍၊ ယထာဝိဟာ ရံ=မိမိတို့၏ ကျောင်းအသီးသီးသို့၊ အဂမံသု=ကြွသွားတော်မူကြကုန်ပြီ။

တတ္ထ=ထိုအစည်းအဝေး ခန်းမဆောင်၌၊ နဝါ=သီတင်းငယ်ရဟန်းသစ် ဖြစ်ကြကုန်သော၊ အစိရပဗ္ဗဇိတာ=ရဟန်းဖြစ်၍ မကြာမြင့်သေးကုန်သော၊ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ=သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနယာ ပိဋကတ် ဤသာသနာတော်မြတ်သို့၊ ဝါ=တုတ်ဓားမပါ၊ တရားဖြင့် ဆုံးမရာ ဤမြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်သို့၊ အခုနာ=မကြာမတင် ယခုအခါ၌ပင်၊ အာဂတာ=ဝင်ရောက်လာကြကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) တေ ပန(ဘိက္ခု)=ထို ရဟန်းသစ်တို့သည်ကား၊ [ယေ ပန၌ ပနကို တေ၏နောက်၌ (တေ ပန)ဟု တွဲဆိုသည်] ယာဝ သူရိယုဂ္ဂမနာ=နေထွက်သည်တိုင်အောင်၊ ကာကစ္ဆမာနာ=

၁။ ကာကစ္ဆမာနာ။ ။ The Pali Text Society (P.T.S)အဘိဓာန်၌ ကာကစ္ဆတိဟု အာချာတ်ရုပ်ပြ၍ “To Snore=အိပ်ပျော်လျက် ဟောက်သည်”ဟု အနက်ဖွင့်ပြထား၏။ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ကာသဓာတ်၏ အနက်များကို “ကုသဒ္ဒ=စက် ဆုပ်ဖွယ် အသံပြုခြင်း(ချောင်းဆိုးခြင်း) ပကာသ=ထင်ရှားခြင်း” စသည်ဖြင့် ပြထား ရာတွင် ဟောက်ခြင်း၊ သွားကြိတ်ခြင်းအနက်များကိုလည်း ကုသဒ္ဒဟုဆိုနိုင်၏။

ယင်းအဘိဓာန်ကိုနည်းမှီး၍ ရုပ်စီရင်လျှင်လည်း- ကာသဓာတ်၏နောက်၌ ဆပစ္စည်းသက်၊ ကာ၏ဒွေဘော်ကာလာ(ကာ ကာသ ဆ) ဓာတွန်သကို စပြု၊ ကာသ ဓာတ်၏ကာ၌ ရဿပြုလျှင် (ဇိဗစ္ဆတိကဲ့သို့)ကာကစ္ဆတိ၊ ကာကစ္ဆမာနော စသည် ဖြင့် ရုပ်ပြီးနိုင်၏။ သို့သော် ထိုရုပ်ပြီးပုံအတိုင်းဆိုလျှင် အဋ္ဌကထာ၌ ကာကစ္ဆမာနာတိ ကာကသဒ္ဒံ ကရောန္တာ ဒန္တေ ခါဒန္တာဟူ၍ ကျီးကန်းအနက်ဟော ကာကသဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်ပြထားခြင်းသည် ကာကစ္ဆမာနာပုဒ်၏ ရုပ်ပြီးပုံကို ဖွင့်ပြခြင်းမဟုတ်ဘဲ အနက်ဖွင့် သက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။

ဝိသုဒ္ဓါရုံစည်ရှင် ပိဋကအဘိဓာန်၌မူ “ကာကသဒ္ဒံ ကရောန္တာ”ဟူသော သံဝဏ္ဏနာကိုထောက်၍ “ကာကာ ဝိယ အဇ္ဈယန္တိ သဒ္ဓံ ကရောန္တိ”ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီး လျှင် “ကာက+အဓိ+ဣ+မာန”ဖြင့်ပြီးသော ကာကစ္ဆမာနာဟု ပါဠိရှိသင့်၏ဟုလည်း ကောင်း၊ ဒန္တေ ခါဒန္တာ ဟူသော သံဝဏ္ဏနာကို ထောက်၍ “ကာကာ ဝိယ ဆမန္တိ ဒန္တေ ခါဒန္တိ”ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီးလျှင် “ကာက+ဆမ+အာန”ဖြင့် ရုပ်ပြီးသော ကာကစ္ဆ

ကျီးသံနှင့်တူသော အသံကိုမြည်စေကြကုန်လျက်၊ ဝါ=ဟောက်ကြ၊ သွားကြိတ်
ကြကုန်လျက်၊ သုပိသု=အိပ်ကြကုန်ပြီ။

ဘဂဝါ=သည်၊ ဒိဗ္ဗေန=နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော ပသာဒစက္ခုနှင့်တူသော၊
ဝိသုဒ္ဓေန=အယူစင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၃)ဥပက္ခိလေ
သသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃၁)လည်းကြည့်] အတိက္ကန္တမာနုသကေန=လူတို့
မြင်နိုင်သော ရူပါရုံကိုကျော် လွန်၍မြင်နိုင်သော၊ စက္ခုနာ=အဘိညာဉ်မျက်စိဖြင့်၊
တေဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသစ်တို့ကို၊ ယာဝသုရိယုဂ္ဂမနာ=တိုင်အောင်၊ ကာကစ္ဆမာနေ
=ကုန်လျက်၊ သုပန္နော=အိပ်ပျော်နေကြသည်တို့ကို၊ အဒ္ဓသာ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသ္မာ
=မြင်တော်မူပြီး၍။ပ။ နိသဇ္ဇေ=ထိုင်နေတော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဘိက္ခု=တို့ကို၊
အာမန္တေသိ=မိန့်၊ ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊
သာရိပုတ္တော=သာရိပုတြာသည်၊ ကဟံနုခေါ=အဘယ်မှာနည်း၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာ-
နော=မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်၊ ကဟံ=အဘယ်မှာနည်း။ပ။ အနန္တော=အာနန္ဒာ
သည်၊ ကဟံ=နည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ထေရာ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=သီလစသောဂုဏ်တို့
ဖြင့် နိုင်မြဲတည်တံ့သူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ တေ သာဝကာ=(သာရိ
ပုတြာစသော) ထိုတပည့်တို့သည်၊ ကဟံ=အဘယ်အရပ်၌၊ ဂတာ နုခေါ=သွား
ကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရှင်
တော်မြတ်ဘုရား၊ တေပိ အာယသုန္တော=ထိုထေရ်ရှင်တို့သည်လည်း။ပ။ အဂမံ
သု=ပြန်ကြွသွားကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ)
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန=ထိုသို့ ရှင်သာရိပုတြာစသော ထေရ်တို့ပြန်သွားကြကုန်
သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တုမေ=သင်တို့သည်၊ “ထေရာ=ထေရ်ရှင် ဖြစ်ကြကုန်သော၊
ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ န အာဂတာ=ပြန်ကြွမလာကြတော့ကုန်၊ ဣတိ=ဤသို့
စဉ်းစားမိကြကုန်၍၊ ယာဝ သုရိယုဂ္ဂမနာ=အောင်။ပ။ သုပထ နော=အိပ်နေ
ကြကုန်သလော၊ [တေန နော တုန်းက နောကို ဤ၌တွဲပေးသည်။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ=ထိုငါ့မိန့်ဆိုမည့်စကားကို၊ (တုမေ=သင်တို့သည်)
ကိ=အဘယ်သို့၊ မညထ=ထင်မြင်ယူဆကြကုန်သနည်း၊ ခတ္တိယော=အမျိုးဇာတ်
အားဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တော=ဦးထိပ်ထက်၌ အဘိသိက်ရေစင်ဖြင့်
သွန်းဖျန်းအပ်ပြီးသော၊ ဝါ=ဦးထိပ်ထက်၌ အဘိသိက်သွန်း၍ မင်းမြှောက်အပ်
ပြီးသော၊ ရာဇာ=ဘုရင်မင်းသည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=အလိုရှိတိုင်း၊ သေယျသုခံ=ကို
လည်းကောင်း၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၀၆)သုတ်(စာမျက်နှာ-၃၈၇)ကြည့်]။ပ။

မာနာဟု ပါဠိရှိသင့်၏ဟုလည်းကောင်း ဤသို့ပါဠိနှစ်မျိုးကြီးစည်ပြထား၏။ ထို့အပြင်
“ကာက+သမာန”ဟု ရုပ်တည်၍ (ဥစ္စိဋ္ဌကဲ့သို့)သကိုဆပြုကာ ဒွေဘော်လာလျှင်လည်း
ကာကစ္ဆမာနဟုရုပ်ပြီးနိုင်သည်ဟု ပြထားသေး၏။

မိဒ္ဓသုခံ=ကိုလည်းကောင်း၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ ကြီးစားအားထုတ်သည်၊
 (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရန္တော=နေလျက်၊ ယာဝဇီဝံ=အသက်ထက်ဆုံး၊ ရန္တံ=မင်း
 အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=ပြုစေလသော်၊ ဇနပဒဿဝါ=တိုင်းသူပြည်သားအပေါင်း
 ၏လည်း၊ ပိယော=ချစ်ခင်အပ်သူသည်၊ မနာပေါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်
 သူသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤအကြောင်းကို၊ တုမေဟိ=သင်တို့သည်၊
 ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနု=မြင်မူလည်း မြင်အပ်ဖူးပါသလော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=ကြားမူလည်း
 ကြားအပ်ဖူးပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=
 အရှင်ဘုရား၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ (အမေဟိ=တပည့်တော်တို့သည်) နော(ဒိဋ္ဌံ
 ဝါ)=မြင်လည်း မမြင်အပ်ဖူးပါ၊ နော (သုတံ ဝါ)=ကြားလည်း မကြားအပ်ဖူးပါ၊
 (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ သာဓု=ကောင်းပါပေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ခတ္တိ
 ယော=သော၊ မုဒ္ဓါဝသိတ္တော=သော၊ ရာဇာ=သည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း။ပ။ မနာ
 ပေါ=သည်၊ (ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ မယာ
 ပိ=ငါသည်လည်း၊ နေဝ ဒိဋ္ဌံ=မြင်လည်း မမြင်အပ်ဖူးပါ၊ နသုတံ=ကြားလည်း
 မကြားအပ်ဖူးပါ။ပ။ ရဋ္ဌိကော=တိုင်းကြပ်နယ်စားသည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း၊
 သေယျသုခံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ဝိဟရန္တော=လျက်၊ ယာဝဇီဝံ=ဆုံး၊ ရဋ္ဌိကတ္တံ=
 တိုင်းကြပ်နယ်စား၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ ရဋ္ဌဿ ဝါ=တိုင်းနယ်ပယ်၏
 လည်း၊ ဝါ=တိုင်းနယ်ပယ်နေ လူအပေါင်း၏လည်း၊ ပိယော=သည်၊ မနာပေါ=
 သည်၊ (ဟောတိ=၏)ဣတိ=ဤအကြောင်းကို၊တုမေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ
 အပိနု=လော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ။)

[နော ဟေတံ ဘန္တေ၊ သာဓု ဘိက္ခဝေ၊ မယာပိ ခေါ ဧတံ ဘိက္ခဝေ
 နေဝ ဒိဋ္ဌံ န သုတံ “ရဋ္ဌိကော ယာဝဒတ္ထံ သေယျသုခံ။ပ။ အနုယုတ္တော ဝိဟ
 ရန္တော ယာဝဇီဝံ ရဋ္ဌိကတ္တံ ကာရေန္တော ရဋ္ဌဿ ဝါ ပိယော မနာပေါ”တိ။
 တံ ကိ မညထ ဘိက္ခဝေ၊ အပိနု တုမေဟိ ဒိဋ္ဌံ ဝါ သုတံ ဝါ “ပေတ္တဏိကော
 ယာဝဒတ္ထံ သေယျသုခံ။ပ။ ဝိဟရန္တော ယာဝဇီဝံ ပေတ္တဏိကတ္တံ ကာရေန္တော
 ပိတုနော ဝါ ပိယော မနာပေါတိ။ နော ဟေတံ ဘန္တေ။ သာဓု ဘိက္ခဝေ
 ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်။]

ပေတ္တဏိကော=အဘအမွေစား အမွေခံသည်၊ [ပေယျာလမြှုပ်ထားသည့်
 အတိုင်း အနက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်၊ ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၈)လိစ္ဆဝိကုမာရကသုတ်
 (နှာ-၁၅၀)၌ကား ပေတ္တဏိကသည် ရဋ္ဌိက၏ ဝိသေသနတည်း၊] ယာဝဒတ္ထံ=
 တိုင်း။ပ။ ယာဝဇီဝံ=ဆုံး၊ ပေတ္တဏိကတ္တံ=အဘအမွေစား အမွေခံ၏အဖြစ်ကို၊
 ကာရေန္တော=သော်၊ ပိတုနော ဝါ=အဘ၏လည်း၊ ပိယော။ပ။ သေနာပတိကော
 =စစ်မှန်ချုပ်ကြီးသည်၊ ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း။ပ။ ယာဝဇီဝံ=ဆုံး၊ သေနာပတိကတ္တံ=

စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ သေနာယ ဝါ=စစ်တပ်၏လည်း၊ ပိယော=သည်၊ မနာပေါ=သည် (ဟောတိ)။ပ။ ဂါမဂါမဏိကော=ရွာအပေါင်း၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး ရွာစားကြီးသည်၊ ယာဝဒတ္ထံ။ပ။ယာဝဒီဝံ=ဆုံး၊ ဂါမဂါမဏိကတ္တံ= ရွာအပေါင်း၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး ရွာစားကြီး၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ ဂါမဿ ဝါ=ရွာသူရွာသား လူအများ၏လည်း၊ ပိယော။ပ။

ပူဂါမဏိကော=အသင်းအဖွဲ့၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး အသင်းလူကြီးသည် ။ပ။ ပူဂါမဏိကတ္တံ=အသင်းအဖွဲ့၏ ရှေ့ဆောင်ဦးစီး အသင်းလူကြီး၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တော=သော်၊ ပူဂဿ ဝါ=အသင်းအဖွဲ့၏လည်း။ပ။ သမဏော ဝါ=ရဟန်း သည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏော ဝါ=သူတော်သူမြတ်သည်လည်းကောင်း၊ ယာဝဒတ္ထံ=တိုင်း။ပ။ အနုယုတ္တော=ထုတ်လျက်၊ ဣန္ဒြိယေသု=(စက္ခုအစရှိသော) ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ ဂုတ္တဒွါရော=လုံခြုံစွာ ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက် မရှိဘဲ၊ ဘောဇနော=၌၊ အမတ္တညျ=ဘဲ၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၅၆) ဥပဇ္ဈာယသုတ် (စာမျက်နှာ-၁၃၆) ကြည့်] ဇာဂရိယံ=ကို၊ အနုနုယုတ္တော=ဘဲ။ပ။ ဘာဝနာ နယောဂံ=ကို၊ အနုနုယုတ္တော=ဘဲ၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် ၂၃-ဥပတ္တိလေသသုတ်(စာမျက်နှာ-၃၃) ကြည့်] ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရန္တော= နေသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤအကြောင်းကို၊ တုမေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနု=လော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=လော၊ ဣတိ=(အဝေါစ)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သမဏော ဝါ=သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရန္တော=နေသည်၊ (ဟောတိ)ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ မယာဝိ=ငါလဲဘဲ၊ နေဝ ဒိဋ္ဌံ=ဖူးပါ၊ န သုတံ=ဖူးပါ၊ ဣတိ(အဝေါစ)ဘိက္ခဝေ= တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့သေယျသုစ စသည်ကို အားထုတ်ပြီးလျှင် ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ အစရှိသောဂုဏ်တို့နှင့် မပြည့်စုံမှု၍ အနာသဝ စေတောဝိမုတ္တိကို ကိုယ်တွေ့မျက်မှောက် ဆိုက်ရောက်နေသော သမဏ ဗြာဟ္မဏ မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ (ဝေါ=သင်တို့သည်) ဧဝံ= ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတမ္ပံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတမ္ပံ=နည်းဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဣန္ဒြိယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒွါရော=တို့သည်။ပ။ [ယခင် ဥပဇ္ဈာယသုတ်ပင်ကြည့်] သတ္တမံ။

၈-မစ္ဆမန္တသုတ်

၁၈။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၈၀) ဂဝေသီသုတ် (စာမျက်နှာ-၃၃၄)လည်း ကြည့်] အညတရသ္မိံ=သော၊ ပဒေသေ=၌၊ မစ္ဆမန္တံ=ငါးတို့ကို ဖမ်းယူတတ်သော၊ မစ္ဆိကံ=ငါးသတ် သမားကို၊ ဝါ=တံငါသည်ကို၊ [မစ္ဆေ ယာတေတီတိ မစ္ဆိကော] မစ္ဆေ=ငါးတို့ကို၊ ဝဓိတွာ ဝဓိတွာ=သတ်၍ သတ်၍၊ ဝိက္ခိဏမာနံ=ရောင်းနေသည် ကို၊ အဒ္ဓသ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသ္မာ=မြင်တော်မူပြီး၍၊ မဂ္ဂါ=မှ၊ ဩက္ကမ္မ=၍၊

အညတရသ္မိ=တပင်သော၊ ရုက္ခမူလေ=သစ်ပင်၏အနီး၌၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်၌
 ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ မစ္ဆဗန္ဓ=သော၊ အမုံ မစ္ဆိကံ=ထိုတံငါ
 သည်ကို။ပ။ ဝိက္ခိဏမာနံ=ကို၊ ပဿထ နော=မြင်ကြကုန်၏လော၊ ဣတိ=သို့၊
 (အာမန္တေသိ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=မြင်ကြပါကုန်၏ဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊
 (အဝေါစုံ=ပြန်လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ=ထိုငါမိန့်ဆိုမည့်စကားကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်)
 ကိ=သို့၊ မညထ=နည်း၊ မစ္ဆဗန္ဓော=ငါးတို့ကို ဖမ်းယူတတ်သော၊ မစ္ဆိကော=
 ငါးသတ်သမားတံငါသည်သည်။ပ။ ဝိက္ခိဏမာနော=ရောင်းလသော်၊ တေန
 ကမ္မေန=ထိုငါးသတ်၍ ရောင်းခြင်းလုပ်ငန်းဖြင့်၊ တေန အာဇီဝေန=ထိုငါးရောင်း
 ၍ အသက်မွေးခြင်းဖြင့်၊ ဟတ္ထိယာယိ ဝါ=ဆင်ဖြင့်သွားနိုင်သူသည်သော်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ=ဆင်စီးသွားနိုင်သော ဆင်ပိုင်ရှင်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အဿ
 ယာယိ ဝါ=မြင်းဖြင့် သွားနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊
 ရထယာယိ ဝါ=ရထားဖြင့်သွားနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်း
 ကောင်း၊ ယာနယာယိ ဝါ=ယာဉ်ဖြင့် သွားနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊
 ဘောဂဘောဂီ ဝါ=စည်းစိမ်ဥစ္စာသုံးဆောင် ခံစားနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊
 မဟန္တံ=ကြီးစွာသော၊ ဘောဂက္ခန္ဓံ=ပစ္စည်းဥစ္စာ အစုအပုံအလယ်၌၊ အဇ္ဈာဝသန္တော
 ဝါ=နေနိုင်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤအကြောင်း
 ကို၊ တုမှေဟိ=သင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌံ ဝါ အပိနု=လော၊ သုတံ ဝါ အပိနု=လော။ပ။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ဟတ္ထိယာယိ
 စသည် မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ
 (ယသ္မာ)=အကြင်ကြောင့်၊ သော=ထိုတံငါသည်သည်၊ ဝဇ္ဇေ=သတ်ဖွယ်ရာဖြစ်
 ကုန်သော၊ ဝဇာယ=သတ်ခြင်းငှာ၊ ဥပနီတေ=ယူဆောင်ထားအပ်ပြီးကုန်သော၊
 တေ မစ္ဆေ=ထိုငါးတို့ကို၊ ပါပကေန=ယုတ်မာသော၊ မနသာ=သတ်လိုစိတ်ဖြင့်၊
 အနုပေက္ခတိ=အထပ်ထပ်ကြည့်၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုတံငါသည်
 သည်၊ ဟတ္ထိယာယိ=ဆင်ဖြင့်သွားနိုင်သူသည်၊ ဝါ=ဆင်စီးနိုင်သော ဆင်ပိုင်ရှင်
 သည်၊ နေဝ ဟောတိ=မဖြစ်နိုင်၊ အဿယာယိ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်နိုင်။ပ။
 ဘောဂက္ခန္ဓံ=၌၊ န အဇ္ဈာဝသတိ=မနေနိုင်။ပ။ ဂေါဃာတကော=နွားသတ်သမား
 သည်၊ ဂါဝေါ=နွားတို့ကို။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ(ယသ္မာ)=ကြောင့်၊ သော=ထိုနွား
 သတ်သမားသည်၊ ဝဇ္ဇေ=သတ်ဖို့ရာဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဇာယ=ငှာ၊ ဥပနီတေ=ကုန်
 သော၊ တေ ဂါဝေါ=ထိုနွားတို့ကို၊ ပါပကေန=သော၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခ
 တိ=၏။ပ။ ဩရုတ္တိကော=သိုးသတ်သမားသည်၊ ဥရဗ္ဗေ=သိုးတို့ကို၊ ဝဇိတွာ
 ဝဇိတွာ။ပ။ သူကရိကော=ဝက်သတ်သမားသည်၊ သူကရေ=ဝက်တို့ကို။ပ။ သာကု
 ဏိကော=ငှက်မုဆိုးသည်၊ သကုဏေ=ငှက်တို့ကို။ပ။ မာဂဝိကော=သားမုဆိုးသည်၊
 မဂေ=သားကောင်တို့ကို။ပ။ [“တေ ဟိ နာမ သော” စသည်သို့ သွားတော့အံ့။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သော=ထိုငါး နွားစသည်တို့ကို သတ်သောသူသည်၊ ဝဇ္ဈေ=ကုန်သော၊ ဝဇာယ=ငှာ၊ ဥပနိတေ=ကုန်သော၊ တိရစ္ဆာနဂတေ=တိရစ္ဆာန် ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ပါဏေ=ထိုသတ္တဝါတို့ကို၊ ပါပကေန=သော၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခမာနော=အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟတ္ထိယာယီ=သည်၊ နေဝ ဘဝိဿတိနာမ=မဖြစ်နိုင်ပေသေး၏၊ အဿယာယီ=သည်၊ န ဘဝိဿတိ နာမ=ပေသေး၏။ပ။ န အဇ္ဈာဝသိဿတိ နာမ=မနေနိုင်ပေသေး၏၊ ယံ(ယော)= အကြင်သူသည်၊ ဝဇ္ဈံ=သတ်ဖို့ရာဖြစ်သော၊ ဝဇာယ=ငှာ၊ ဥပနိတံ=ယူဆောင်အပ် ပြီးသော၊ မနုဿဘူတံ=လူဖြစ်သူကို၊ ပါပကေန=သော၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခ တိ=အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုအံ့၊ (တဿ=သတ်လိုစိတ်ဖြင့် အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုသော ထိုသူမှာ၊ ဝါ=ထိုသူ၏၊ သမ္ပတ္တိယာ=စီးပွားချမ်းသာ တိုးတက်ပြည့်စုံခြင်း၏၊ အဘာဝေ=မဖြစ်နိုင်ခြင်း၌) ဝါဒေါ=အထူးတလည် ပြောဆိုဖွယ်စကားသည်၊ ကောပန(အတ္ထိ)=အဘယ်မှာ ရှိပါမည်နည်း၊ (နတ္ထိ ဝေ=မရှိတော့သည်သာ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဟုတ်မှန်လှပေ၏၊ တဿ=ထိုသူ၏၊ တံ=ထိုသတ်လိုစိတ် ဖြင့် အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုမှု အကုသိုလ်ကံသည်၊ ဒီဃရတ္တံ=ရှည်စွာသောညဉ့်နေ့ ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ=စီးပွားမဲ့အကျိုးငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ [ထို့နောက် ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၃၀)ဗျသနသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၃၉) ကြည့်]။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ပဌမ မရဏသတိသုတ်

၁၉။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ နာတိကေ=နာတိက ရွာ၌၊ (ဆွေမျိုးတို့နေရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့် နာတိကမည်သောရွာ၌) ဂိဇ္ဇကာ ဝသထေ=အုတ်ပြာသာဒ်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တတြ ခေါ= ထိုအခါ၌၊ (နာတိကရွာဝယ် အုတ်ပြာသာဒ်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံး နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌)။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ် ပဌမသုတ်(စာမျက်နှာ-၁)ကြည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မရဏဿ တိ=မရဏသတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ ဝါ=သေခြင်းတရား ကို အာရုံပြု၍ အထပ်ထပ် အောက်မေ့ အမှတ်ရနေခြင်း သဘောတရားသည်၊ ဝါ=ကို၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သည်၊ ဗဟုလီကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့ အလာ ပြုအပ်သည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်လသော်) မဟပ္ပလာ=(လောကုတ္တရာသုခ ဟူသော) မြတ်သောအကျိုးရှိ သည်၊ မဟာနိသံသာ=(လောကုတ္တရာသုခဟူသော) မြတ်သောအာနိသင်ရှိသည်၊ အမတောဂဓာ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထောက်တည် ရာ ရှိသည်၊ [အမတ+ဩဂဓ] အမတပရိယောသာနာ=အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အပြီးသတ်တရားရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ မရဏသတိ=ကို၊ ဘာဝေထ နော=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်၏လော(ဖြစ်ပွားစေကြ ရဲ့လား)၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မေးမြန်းတော်မူအပ်လသော်၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧဝံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်သနည်း ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ မရဏဿတိ=ကို၊ ဘာဝေမိ=ဖြစ်ပွားစေပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ တံ=သင်သည်၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ [ယထာအနက်မရှိ] မရဏဿတိ=ကို၊ ဘာဝေသိ=ဖြစ်ပွားစေပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ဣစ=ဤအရပ်၌၊ မယံ=တပည့်တော်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မရဏဿတိ ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

အဟံ=ငါသည်၊ ရတ္တိန္ဒြိဝံ= တညဉ့်တနေ့ပတ်လုံး၊ ဇီဝေယျံ=အသက်ရှည်ပါမူကား၊ အဟော ဝတ=ဪကောင်းလေစွာ၊ (တံ ရတ္တိန္ဒြိဝံ=ထိုအသက်ရှင်သမျှ တညဉ့်တနေ့ပတ်လုံး၊ ဝါ=ထိုအသက်ရှင်သမျှ တညဉ့်တနေ့အတွင်း၌) ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနံ=အဆုံးအမကို၊ (အရိယမဂ်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်စေနိုင်သော အဆုံးအမကို) မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရေယျံ=သွင်းပိုက်ထားရပါမူကား၊ မေ=ငါသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ (ကိစ္စံ=မိမိ၏စီးပွားဖြစ်သော ရဟန်းကိစ္စကို) ဗဟု=များစွာ၊ ကတံ=ပြုကျင့်အားထုတ်အပ်သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ မရဏဿတိ ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏) ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ မရဏဿတိ=ကို၊ ဘာဝေမိ=ဖြစ်ပွားစေပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခုပိ=ရဟန်းသည်လည်း။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အဟမ္ပိ=တပည့်တော်လဲပဲ၊ မရဏဿတိ=ကို။ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ ဒီဝသံ=တနေ့ပတ်လုံး၊ ဇီဝေယျံ=အသက်ရှည်ပါမူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တံ ဒီဝသံ=ထိုအသက်ရှည်သမျှ တနေ့ပတ်လုံး၊ ဝါ=ထိုအသက်ရှည်သမျှ တနေ့အတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရေယျံ=မူကား၊ မေ=ငါသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ (ကိစ္စံ=မိမိ၏စီးပွားဖြစ်သော ရဟန်းကိစ္စကို)ဗဟု=များစွာ၊ ကတံ=သည်၊ အဿ=၏၊ ဣတိ=သည်၊ (ဟောတိ)။ပ။ အဟံ=ငါသည်၊ ယဒန္တရံ (ယံ+အန္တရံ) အကြင်အခိုက်အတန့်ခဏမျှသော ကာလပတ်လုံး၊ ဧကပိဏ္ဍပါတံ=တကြိမ်တထပ်သော ဆွမ်းကို၊ ဘုဒ္ဓာမိ=စား၏၊ တဒန္တရံ=ထိုဆွမ်းတကြိမ်စား အခိုက်အတန့်ခဏမျှ ကာလကြာရုံပင်၊ ဇီဝေယျံ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တဒန္တရံ=ထိုဆွမ်းတကြိမ်စား အခိုက်အတန့်ကာလအတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ=ကို။ပ။ အဟံ=သည်၊ ယဒန္တရံ=လုံး၊ စတ္တာရော အာလောပေ=လေးလုတ်သော ဆွမ်းတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ အာလောပေ=ငါးလုတ်

သောဆွမ်းတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါဒိတွာ=ဝါး၍၊ အဇ္ဈောဟရာမိ=မျိုချ၏၊ တဒန္တရုံ=ထိုဆွမ်းလေးငါးလုတ် ဝါးမျိုရာ အခိုက်အတန့်မျှ ကာလကြာရုံပင်၊ ဇီဝေယျံ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တဒန္တရုံ=ထိုဆွမ်းလေးငါးလုတ် ဝါးမျို ရာ အခိုက်အတန့်မျှ ကာလအတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ။ပ။

အဟံ=သည်၊ ယဒန္တရုံ=အကြင်အခိုက်အတန့်မျှ ကာလပတ်လုံး၊ ဧကံ အာလောပံ=တလုတ်သောဆွမ်းကို၊ သင်္ခါဒိတွာ=ဝါး၍၊ အဇ္ဈောဟရာမိ=၏၊ တဒန္တရုံ=ထိုဆွမ်းတလုတ်ဝါးမျိုရာ အခိုက်အတန့် ခဏမျှသော ကာလကြာရုံပင်၊ ဇီဝေယျံ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တဒန္တရုံ=ထိုဆွမ်းတလုတ်ဝါးမျိုရာ အခိုက် အတန့်မျှ ကာလအတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ။ပ။ အဟံ=သည်၊ ယဒန္တ ရုံ=လုံး၊ အဿသိတွာ ဝါ=ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်းပြီး၍သော်လည်း၊ ပဿသာ မိ=ထွက်သက်လေကိုထုတ်၏၊ ပဿသိတွာ ဝါ=ထွက်သက်လေကို ထုတ်ပြီး၍ သော်လည်း၊ အဿသာမိ=ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်း၏၊ တဒန္တရုံ=ထိုနှာခေါင်းလေ တကြိမ်တခါအသွင်းအထုတ် ပြုလုပ်ရာ အခိုက်အတန့်ခဏမျှသော ကာလ ကြာရုံပင်၊ ဇီဝေယျံ=မူကား၊ အဟော ဝတ=စွာ၊ (တဒန္တရုံ=ထိုနှာခေါင်းလေ တကြိမ်တခါ အသွင်းအထုတ်ပြုလုပ်ရာ အခိုက်အတန့်မျှ ကာလအတွင်း၌) ဘဂဝတော=၏၊ သာသနံ။ပ။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ထိုရဟန်းတို့က လျှောက်အပ်လသော်၊ ဘဂဝါ= သည်၊ တေ ဘိက္ခု။=ထိုရဟန်းတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူ ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော စ အယံ ဘိက္ခု=အကြင် ရဟန်းသည်လည်း၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ မရဏသတိ=မရဏသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာ ဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဘာဝေတိ=ဟူမူ) အဟံ=သည်၊ ရတ္တိန္တိဝံ= တညဉ့်တနေ့ပတ်လုံး၊ ဇီဝေယျံ=မူကား၊ အဟောဝတ=စွာ။ပ။ ဗဟု=စွာ၊ ကတံ= သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။)

≡ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော စ အယံ ဘိက္ခု=လည်း၊ ဧဝံ=သို့၊ မရဏသတိ ။ပ။ [ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု။ ပမတ္တာ စသောဝါကျသို့ သွားတော့အံ့] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ ဘိက္ခု။=ဤလေးဦးသော ရဟန်းတို့ကို၊ (မိမိအသက်ကို တညဉ့်တနေ့ ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်း၊ တနေ့ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်း၊ ဆွမ်းတ ကြိမ်စားကာလ ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်း၊ လေးငါးလုတ်စားကာလပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်းတည်းဟူသော ဤလေးဦးသော ရဟန်းတို့ကို)ပမတ္တာ=မေ့လျော့ကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏ဟူ၍၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ယောယ=ကုန် ခန်းကြောင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှါ၊ ဒန္တံ=နှေးကွေးသော၊ ဝါ=နှေးကွေးစွာ၊ မရဏသတိ=ကို၊ ဘာဝေန္တိ=ဖြစ်ပွားစေကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ=ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော စ ခေါ အယံ ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်လည်း၊ ဧဝံ=

ဤသို့၊ မရဏသတိ=ကို၊ ဘာဝေတိ=၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဘာဝေတိ=ဟူမူ)။ပ။
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ ဘိက္ခု=ဤနောက်နှစ်ဦးသော ရဟန်းတို့ကို၊ (မိမိအသက်
 ရှည်ချိန်ကို ဆွမ်းတလုတ်စားကာလမျှ ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်း၊ တကြိမ်တခါ
 အသက်ရှူရှိုက်ကာလမျှ ပိုင်းဖြတ်သော ရဟန်းဟူသော ဤရဟန်းနှစ်ပါးတို့ကို)
 အပ္ပမတ္တာ=မမေ့လျော့ကြကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရန္တိ=နေကြကုန်၏ဟူ၍။ပ။ တိက္ခ=
 ထက်သန်သော၊ ဝါ=ထက်သန်စွာ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နောက်နှစ်ဦးသော ရဟန်းတို့
 သာ မမေ့မလျော့နေကြ၍ ထက်သန်စွာ မရဏသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဖြစ်ပွားစေ
 ကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧဝံ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗ=
 ရမည်၊ (ကိန္တိ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗ=ဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) အပ္ပမတ္တာ=မမေ့လျော့
 ကြကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရိဿာမ=နေကြကုန်အံ့၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ဝယာယ=ငှာ၊
 တိက္ခံ=သော၊ ဝါ=စွာ၊ မရဏသတိ=ကို၊ ဘာဝေဿာမ=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်အံ့၊
 ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗ=ရမည်) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့
 နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ဝေါ=သင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗ=ရမည်၊ ဣတိ=သို့၊
 (အဝေါစ) နဝမံ။

၁၀-ခုတိယမရဏသတိသုတ်

၂၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဘာဝိတာ
 =ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဗဟုလိကတာ=ကြိမ်ဖန်များစွာ
 အလေ့အလာပြုအပ်သော၊ မရဏသတိ=မရဏသတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ မဟပ္ပ
 လာ=သည်။ပ။ အမတပရိယောသာနာ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဒီဝသေ=နေ၊
 အချိန်သည်၊ နိက္ခန္တေ=ကုန်လွန်လသော်၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်အချိန်သည်၊ ပတိဂတာယ
 =ဆိုက်ရောက်လာလသော်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၏၊
 (ကိန္တိ=သို့၊ ပဋိသန္ဓိက္ခတိ=ဟူမူ။)

မေ=ငါ့မှာ၊ မရဏသသ=သေခြင်း၏၊ ပစ္စယာ=အကြောင်းတို့သည်၊ ဗဟု
 ကာ ခေါ=ဧကန်ပင်များလှကုန်၏၊ အဟိ ဝါ=မြေသည်သော်လည်း၊ မံ=ငါ့ကို၊
 ခံသေယျ=ကိုက်ရာ၏၊ ဝိစ္စိကော ဝါ=ကင်းမြီးကောက်သည်သော်လည်း။ပ။
 သတပဒီဝါ=ကင်းခြေများသည်သော်လည်း။ပ။ တေန=ထိုသို့ကိုက်ခြင်းကြောင့်၊
 မေ=ငါ၏၊ ကာလကိရိယာ=သေဆုံးခြင်းသည်၊ အဿ=ဖြစ်လေရာ၏၊ သော=
 ထိုမြေစသည် အကိုက်ခံရခြင်းသည်၊ မမ=ငါ၏၊ အန္တရာယော=အန္တရာယ်သည်၊
 (အသက်၊ ရဟန်းတရား၊ နတ်ပြည်၊ အရိယမဂ်တို့၏ အန္တရာယ်သည်) အဿ=
 ဖြစ်လေရာ၏၊ ဥပက္ခလိတွာ ဝါ=ချွတ်ချော်၍သော်လည်း၊ ပပတေယျံ=လဲကျသွား
 လေရာ၏၊ ဝါ=ချောက်ထဲစသည်သို့ လိမ့်ကျသွားလေရာ၏၊ မေ=ငါ၏၊ ဝါ=
 ငါသည်၊ ဘုတ္တံ=စားထားအပ်ပြီးသော၊ ဘုတ္တံ ဝါ=ထမင်းအစာသည်သော်လည်း။

ဗျာပဇ္ဇေယျ=(အစာမကျေခြင်းစသည်ဖြင့်) ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်လေရာ၏။
မေ=ငါ၏။ ပိတ္တံ ဝါ=သည်းခြေသည်သော်လည်း၊ ကုပ္ပေယျ=ဖောက်ပြန်လေရာ၏။
မေ=ငါ၏။ သေမံ ဝါ=သလိပ်သည်သော်လည်း။ပ။ မေ=ငါ၏။ သတ္တကာ=ဓား
လက်နက်ကဲ့သို့ ကိုယ်အင်္ဂါအဆက်အစပ်တို့ကို ဖြတ်တောက်တတ်ကုန်သော၊
ဝါတာ ဝါ=လေတို့သည်သော်လည်း၊ ကုပ္ပေယျ=ဖောက်ပြန်ကုန်ရာ၏။ တေန=ထို့
ကြောင့်။ပ။ သော=ထိုချွတ်ချော်လဲကျခြင်းစသည်သည်၊ မေ=ငါ၏။ အန္တရာ
ယော=သည်၊ အဿ=ဖြစ်လေရာ၏။ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ=ဆင်ခြင်
စဉ်းစား၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုဆင်ခြင်စဉ်းစားသော ရဟန်းသည်၊
ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိကွတိ=ထပ်မံ၍) ဆင်ခြင်စဉ်းစားသင့်၏။ (ကိန္တိ=သို့၊
ပဋိသန္ဓိကွတိ=ဟူမူ) မေ=ငါသည်၊ ရတ္တိ=ညဉ့်အချိန်၌၊ ကာလံ=သေဆုံးခြင်းကို၊
ကရောန္တဿ=(အကယ်၍)ပြုစဉ်၊ ဝါ=အကယ်၍ပြုလသော်၊ ယေ=အကြင်
အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ အန္တရာယာယ=(အရိယမဂ်၏)အန္တရာယ်အကျိုးငှာ၊
အဿ=ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ မေ=ငါ၏။ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌)အပ္ပဟိနာ=မပယ်အပ်
သေးကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်
သော၊ တေ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်၊ အတ္တိ နုခေါ်=ရှိလေကုန်သလော၊ ဣတိ=
ဤသို့၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ=သင့်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ပစ္စဝေက္ခ
မာနော=ဆင်ခြင်စဉ်းစားလသော်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ သစေ ဇာနာတိ=အကယ်၍
သိငြားအံ့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဇာနာတိ=သိသနည်းဟူမူ။)

မေ=ငါသည်၊ ရတ္တိ=၌၊ ကာလံ=ကို။ပ။ အကုသလာ=ကုန်သော၊ တေ
ဓမ္မာ=တို့သည်၊ အတ္တိ=ရှိနေကုန်၏။ ဣတိ=သို့၊ (သစေ ဇာနာတိ=အံ့၊ ဧဝံ
သတိ=ဤသို့ သိသည်ဖြစ်လသော်) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုရဟန်း
သည်၊ (မိမိမှာ မပယ်အပ်သေးသော အကုသိုလ်တရားများ ရှိနေသေး၏ဟု
သိသော ထိုရဟန်းသည်) ပါပကာနံ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာနံ=
အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံယေဝ ဓမ္မာနံ=ထိုတရားတို့ကိုပင်လျှင်၊
ပဟာနာယ=ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊ အဓိမတ္တော=လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာရှိသော၊
ဝါ=အားကောင်းသော၊ ဆန္ဒော စ=ကုသိုလ်ဆန္ဒကိုလည်းကောင်း၊ ဝါယာမော
စ=(ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း)ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ ဥဿာဟော
စ=ထို့ထက်ပိုလွန်၍ အားထုတ်မှု ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ ဥဿောဋ္ဌီ
စ=ပြီးစီးထမြောက်စေသော ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပဋိဝါနိ စ=(လုပ်ငန်းကိစ္စ
မပြီးဆုံးမီအတွင်း၌) နောက်သို့ ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊
သတိ စ=အမှတ်ရသော သတိကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မဇညဉ္ဇ=ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်
သိမြင်သော ဉာဏ်ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏီယံ=ပြုသင့်ဖြစ်စေသင့်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာဒိတ္တစေလော ဝါ=မီးလောင်အပ်သော အဝတ်ပုဆိုး ရှိသောသူသည်လည်းကောင်း၊ အာဒိတ္တသိသော ဝါ=မီးလောင်အပ်သောဦးခေါင်း ရှိသောသူသည်လည်းကောင်း၊ တဿေဝ စေလဿ ဝါ=ထိုအဝတ်ပုဆိုးကိုသာ လျှင်လည်းကောင်း၊ တဿေဝ သိသဿ ဝါ=ထိုဦးခေါင်းကိုသာလျှင်လည်း ကောင်း၊ နိဗ္ဗာပနာယ=မီးငြိမ်းစေခြင်းငှာ၊ အဓိမတ္တံ=သော၊ ဆန္ဒဉ္စ=ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝါယာမဉ္စ=ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု ဝီရိယကိုလည်းကောင်း။ပ။ ကရေယျ သေယျထာပိ=ပြုရာသကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ တေန ဘိက္ခုနာ=သည်။ပ။ ကရဏီယံ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုသို့မဟုတ်မူ၍၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ပ။ သစေ ဇာနာတိ=အံ့၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဇာနာတိ=ဟူမူ)မေ= ငါသည်၊ ရတ္တိ=၌၊ ကာလံ=ကို။ပ။ အကုသလာ=ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ နတ္ထိ=မရှိတော့ကုန်၊ ဣတိ=သို့၊ (သစေ ဇာနာတိ=အံ့၊ ဧဝံ သတိ=သော်။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တေန ဘိက္ခုနာ=ထိုရဟန်းသည်၊ (မိမိမှာ အကုသိုလ် တရားများ ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်၏ဟု သိသော ထိုရဟန်းသည်) တေနေဝ ပီတိ ပါမောဇ္ဇေန=ထိုနှစ်သက်မှု၊ ဝမ်းမြောက်မှုဖြင့်ပင်လျှင်၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ် ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ အဟောရတ္တံ=နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အနုသိက္ခိနာ= အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဖြည့်ကျင့်အားထုတ်လျက်၊ ဝိဟာတဗ္ဗံ=နေသင့်၏၊ ဝါ= နေရမည်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်သည်၊ နိက္ခန္တာယ=ကုန်လွန်လသော်၊ ဒိဝသေ=နေ့ သည်၊ ပတိဂတေ=ဆိုက်ရောက်လာလသော်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ=၏။ ပ။ ဒိဝါ=နေ့၌၊ ကာလံ=သေဆုံးခြင်းကို၊ ကရောန္တဿ=အကယ်၍ပြုစဉ်၊ ဝါ= သော်။ပ။ ဝိဟာတဗ္ဗံ=နေသင့်၏၊ ဝါ=နေရမည်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဘာဝိတာ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ ဧဝံ=သို့၊ ဗဟုလီကတာ=သော၊ မရဏဿတိ= သည်။ပ။ အမတပရိယောသာနာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ဒသမံ= တည်း။ ဒုတိယော=သော၊ သာရဏီယဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

၃-အနုတ္တရိယဝဂ်
၁-သာမကသုတ်

၂၁။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သက္ကေသု=သက္ကမည် သော ဇနပုဒ်၌၊ ဝါ=သက္ကတိုင်းပြည်၌၊ သာမဂါမကေ=(လမန်းမြက်စပါး ပေါ များရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်) သာမမည်သောရွာ၌၊ ပေါက္ခရဏီယာယံ=ပေါက္ခရဏီ ယာမည်သော ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အညတရာ=တယောက်သော၊ ဒေဝတာ=နတ်သည်၊ အဘိက္ကန္တာ ယ=ညဉ့်ဦးယာမ်ကို ကျော်လွန်ပြီးသော၊ ဝါ=အလွန်နှစ်သက်အပ် ကောင်းမြတ်

သော၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်သန်းခေါင်၌၊ ဝါ=ညဉ့်အလယ်ပိုင်း မဇ္ဈိမယာမ်၌၊ အဘိက္ကန္တ
 ဝဏ္ဏာ=အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် တင့်တယ်သော ကိုယ်အရေအဆင်း၊ ရောင်ရှိသည်။
 (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ကေဝလကပ္ပံ=ပတ်လည်ဝန်းကျင် ကုန်စင်အောင်၊ ဝါ=အားလုံး
 လောက်နီးပါးဖြစ်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၂၈) ဟတ္ထကသုတ်လည်းကြည့်]
 ပေါက္ခရဏိယံ=ပေါက္ခရဏိယာ ကျောင်းတိုက်ကို၊ ဩဘာသေတွာ=(ကိုယ်အ
 ရောင်၊ တန်ဆာရောင်တို့ဖြင့်) ထိန်ထိန်လင်းစေ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊
 [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် ၃၁ နှင့် ၁၇၄ သုတ် (ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၅၈ နှင့်
 ၃၁၈)တို့ကို ကြည့်]။ပ။ အဋ္ဌာသိ=ရပ်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတာ=ရပ်နေသော၊
 သာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်သည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊
 အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ တယော=သုံးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရား
 တို့သည်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ပရိဟာနာယ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=
 ဖြစ်ကုန်၏၊ တယော=သုံးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊
 ကမ္မာရာမတာ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း၊ [ဤဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄)ဘဒ္ဒကသုတ်(နှာ-၄၃၈)လည်း
 ကြည့်] ဘဿာရာမတာ=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်
 လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒါရာမတာ=အိပ်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ် လည်း
 ကောင်းတည်း။ ဘန္တေ=ရား၊ တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရား
 တို့သည်။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

သာ ဒေဝတာ=ထိုနတ်သည်၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊
 သတ္တာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမနုညော=(ထိုနတ်၏စကားကို) ကောင်းစွာခွင့်
 ပြုတော်မူခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=သဘောတူတော်မူသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ အထ
 ခေါ=ထိုအခါ၌၊ သာ ဒေဝတာ=သည်၊ “မေ=ငါ့အား၊ သတ္တာ=သည်၊ သမနု
 ညော=ကောင်းစွာခွင့်ပြုတော်မူခြင်းရှိ၏၊ ဝါ=သဘောတူတော်မူ၏၊ ဣတိ=ဤ
 သို့ သိနားလည်၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာ ရှိခိုး
 ပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ တတ္ထေဝ=ထိုရပ်၍လျှောက်ထား
 ရာ အရပ်၌ပင်၊ အန္တရဓာယိ=ကွယ်ပျောက်သွားပြီး။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ တဿာ ရတ္တိယာ=ထိုညဉ့်၏၊ အစု
 ယေန=ကုန်လွန်ရာအခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်
 မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမံ ရတ္တိ=ဤညဉ့်၌။ပ။
 ဩဘာသေတွာ=၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ (အမှိ=ရှိတော်
 မူ၏) တေန=ထို ငါဘုရား ရှိတော်မူရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=
 ရောက်လာ၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ရောက်လာပြီး၍၊ မံ=ငါ့ကို။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ကောမန္တံ=ဌံ၊ ဌိတာ=သော၊ သာ ဒေဝတာ=သည်၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာ ဒေဝတာ=သည်၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ ဝတ္တာ=လျှောက်ပြီး ၍။ပ။တစ္ဆေဝ=ပင်၊ အန္တရဇာယိ=ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ ဝေါ=အကြင်သင်တို့ကို၊ ကုသလေဟိ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရား တို့မှ၊ ပရိဟာယမာနေ=ဆုတ်ယုတ်နေကြသည်တို့ကို၊ ဒေဝတာပိ=နတ်တို့သည် လည်း၊ ဇာနန္တိ=သိနေ ကြကုန်၏၊ တေသံ ဝေါ=ထိုသင်တို့မှာ၊ အလာဘာ= ကုသိုလ်တရားတို့ကို မရခြင်းတို့သည်၊ ဝါ=အရမတော်ခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ= ဖြစ်လေကုန်၏) တေသံ (ဝေါ)=ထိုသင်တို့သည်၊ ဒုလ္လဒ္ဓံ=ဤသာသနာတော်ကို မကောင်းသဖြင့် ရအပ်ပါ လေပြီ၊ ဝါ=(ဤသာသနာတော်ကို) မထိုက်မတန် ရအပ်လေပြီ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပရေပိ=တပါးတခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တယော= သုံးမျိုးကုန်သော၊ ပရိဟာနိယေ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဝါ= ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ ဒေသေသာမိ=ဟောတော် မူအံ့၊ တံ=ထိုပရိဟာနိယတရားကို၊ သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=နာယူ ကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိသာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ= မိန့်ကြားတော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=အမိန့်တော်အတိုင်း နာယူပါမည်၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုတရားနာ ရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော= မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=အမိန့်စကားတော်ကို)ပစ္စသောသံ=ရှေ့နာယူကြကုန် ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=ကုန်သော၊ ပရိဟာနိယာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ= တရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ စ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သင်္ဂဏိကာရာမတာ= အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်လည်း ကောင်း၊ ဒေါဝစသတာ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏ မလေးစားမှုအပြုအမူ စေတနာရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏ မလေးစားမှု အပြုအမူ စေတနာလည်းကောင်း၊ [ဒုကနိပါတ် ဇာပိဒ် ၉၅-၈ ကြည့်] ပါပမိတ္တတာ=(သဒ္ဓါတရားမရှိသူစသော) ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေ ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။[ယုတ်မာသောသူတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံကြောင်း အကုသိုလ် စေတနာကို ပါပမိတ္တတာဟုခေါ်၏၊ (တနည်း) ယုတ်မာသောသူ တို့နှင့် ဆက်ဆံပေါင်းသင်း စိတ်ကိုင်းညွတ်ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးကို ပါပမိတ္တတာဟုခေါ်၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊

တယော=ကုန်သော၊ ပရိဟာနိယာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ ခေါ= ဤသည်တို့ပင်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယေ ကေစိ=မည်သူမဆို အားလုံးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အတိတ်ံ=လွန်ခဲ့ပြီးသော၊ အဒ္ဓါနံ=ကာလ၌၊ ကုသလေဟိ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့မှ၊ ပရိဟာယိသု=ဆုတ်ယုတ်ခဲ့ကြကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန် သော၊ တေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဝေ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့ကြောင့်သာလျှင်၊ (ဤကမ္မာရာမတာ အစရှိသော တရား တို့ကြောင့်သာလျှင်) ကုသလေဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ပရိဟာယိသု=ကုန် ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပိ=အတိတ်ကာလ၌သာမကသေး၊ ယေ ကေစိ=တို့သည်၊ အနာဂတံ=အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရောက်ပြီးရောက်ဆဲ မဟုတ်သော၊ ဝါ= ရောက်လတ္တံ့ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနံ=၌၊ ကုသလေဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ပရိဟာယိသန္တိ=ဆုတ်ယုတ်ကုန်လတ္တံ့၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ တေ=တို့သည်။ပ။ ပရိဟာယိသန္တိ=တ္တံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပိ=အတိတ်၊ အနာဂတ် ကာလ၌သာမက သေး၊ ယေ ကေစိ=တို့သည်၊ တေရဟိ=ယခုပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌၊ ကုသလေဟိ= ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ပရိဟာယန္တိ=ဆုတ်ယုတ်ကြကုန်ဆဲ၊ သဗ္ဗေ=ကုန်သော၊ တေ=တို့သည်၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟေဝ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့ကြောင့် သာလျှင်၊ ကုသလေဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့မှ၊ ပရိဟာယန္တိ=ဆုတ်ယုတ် ကြကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) ပဌမံ။

၂-အပရိဟာနိယသုတ်

၂၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ဇ-ပါးကုန်သော၊ အပရိဟာနိယေ=ဆုတ်ယုတ်မှုကင်း၊ တိုးတက်ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မဆုတ်ယုတ်အင်၊ စည်ပင် တိုးတက် ကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ (အဟံ=ငါသည်) ဒေသေသာမိ= အံ့၊ (တုမေ=အသင်ရဟန်းတို့သည်) တံ=ထို ငါဟောတော်မူအပ်မည့် အပရိဟာနိယတရားတော်ကို၊ သာဓုကံ=စွာ၊ သုဏာထ=ကုန်လော့။ပ။ န ကမ္မာရာမတာ=အသစ်တိုးချဲ့ ပြုလုပ်ဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ န ဘဿာရာမတာ=စကားပြောဆိုခြင်း၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသူ မဟုတ်သည်အဖြစ်လည်းကောင်း။ပ။ သောဝစသတာ=ဆိုဆုံးမ လွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှုအပြုအမူ စေတနာရှိသည်၏အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှု အပြု အမူ စေတနာလည်းကောင်း၊ ကလျာဏမိတ္တတာ=(သဒ္ဓါတရားရှိသူစသော) ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ= ကုန်သော၊ အပရိဟာနိယာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ=ဤသည်တို့ ပင်တည်း။ပ။ န ပရိဟာယိသု=မဆုတ်ယုတ်ခဲ့ကြကုန်။ပ။ န ပရိဟာ ယိသန္တိ= မဆုတ်ယုတ်ကုန် လတ္တံ့။ပ။ န ပရိဟာယန္တိ=မဆုတ်ယုတ်ကုန်ဆဲ။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ဘယသုတ်

၂၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဘယန္တိ ဧတံ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟူသော ဤနာမည်သည်။ ကာမာနံ=(ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော)ကာမတို့၏၊ အဓိဝစနံ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုက္ခန္တိ ဧတံ=ဒုက္ခဟူသော ဤနာမည်သည်။ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=တည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရောဂေါတိ ဧတံ=အနာရောဂါဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ ဂဏ္ဍောတိ ဧတံ=အိုင်းအမာဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ သင်္ဂေါတိ ဧတံ=ငြိတွယ်ဖွယ်တရား၊ ငြိတွယ်တတ်သော တရားဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ ပင်္ကောတိ ဧတံ=ရွံ့ညွှန်ဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ဘယန္တိ ဧတံ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟူသော ဤနာမည်သည်။ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=နာမည်သည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမရာဂရတ္တော=ကာမရာဂဖြင့် တပ်မက်သော၊ ဆန္ဒရာဂဝိနိဗ္ဗေဒါ=ဆန္ဒရာဂသည် ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်အပ်သော၊ အယံ=ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ဘယာပိ=စိတ်ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းမှလည်း၊ န ပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ သမ္မရာယိကာ=နှောင်တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ဘယာပိ=မှလည်း၊ န ပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဘယန္တိ ဧတံ=သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=သည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=ထို့အပြင်၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ ဒုက္ခန္တိ ဧတံ=သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=သည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမရာဂရတ္တော=သော၊ ဆန္ဒရာဂဝိနိဗ္ဗေဒါ=သော၊ အယံ=ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ ဒုက္ခာပိ=ဆင်းရဲမှလည်း၊ န ပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ သမ္မရာယိကာ=သော၊ ဒုက္ခာပိ=မှလည်း၊ န ပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခန္တိ ဧတံ=သည်၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ အဓိဝစနံ=သည်။ (ဟောတိ=၏)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=နောက်ထပ်မေးဖွယ်ကား၊ ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ ရောဂေါတိ ဧတံ=အနာရောဂါဟူသော ဤနာမည်သည်။ ကာမာနံ=တို့၏။ပ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ ရောဂါပိ=(ကိလေသာဟူသော)အနာရောဂါမှလည်း၊ န ပရိမုစ္စတိ=မလွတ်၊ သမ္မရာယိကာ=သော၊ ရောဂါပိ=(ကိလေသာဟူသော) အနာရောဂါမှလည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=နောက်ထပ်မေးဖွယ်ကား၊ ကသ္မာ=ကြောင့်၊ ဂဏ္ဍောတိ ဧတံ=အိုင်းအမာဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ ဂဏ္ဍာပိ=ကိလေသာအိုင်းအမာမှလည်း။ပ။ သင်္ဂေါတိ ဧတံ=သင်္ဂဟူသော ဤနာမည်သည်။ပ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ သင်္ဂါပိ=ငြိတွယ်တတ်သော ကိလေသာတရားမှလည်း၊ န ပရိမုစ္စတိ။ပ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ=သော၊ ပင်္ကောပိ=ကိလေသာရွံ့ညွှန်မှလည်း။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ)

ဘယံ=ကြောက်ဖွယ်ဘေးလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆင်းရဲကြောင်းတရားလည်းကောင်း၊ ရောဂေါ=အနာရောဂါလည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍော=အိုင်းအနာလည်းကောင်း၊ သင်္ဂေါ စ=ငြိတွယ်ဖွယ်တရား၊ ငြိတွယ်တတ်သောတရားလည်းဖြစ်သော၊ ပင်္ကော စ=ရွံ့ညွှန်လည်းဖြစ်သော၊ ဥဘယံ=ဤတရားနှစ်ပါးလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော)ဧတေ=ဤခြောက်ပါးသောတရားတို့ကို၊ ကာမာ=ကာမတို့ဟူ၍၊ ပုဗ္ဗန္တိ=ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ယတ္ထ=ယင်းကာမတရားတို့၌၊ ပုထုဇ္ဇနော=ပုထုဇဉ်သတ္တဝါသည်၊ သတ္တော=ငြိကပ်တွယ်တာနေ၏။

အဋ္ဌကထာဖွင့်သို့ မလိုက်ဘဲ ဝါကျစာသွားအလိုက် ဂါထာအနက်ပေးထားခြင်းဖြစ်၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌ “ယတ္ထ သတ္တော ပုထုဇ္ဇနောတိ ယသ္မိံ သင်္ဂေါ စ ပင်္ကော စ ပုထုဇ္ဇနော သတ္တော လဂ္ဂေါ လဂ္ဂိတော”ဟူ၍ ယတ္ထ၏အစွဲကို သင်္ဂံနှင့် ပင်္ကံကိုသာ ပြထား၏။ ထိုအတိုင်းအနက်ပေးလျှင်ကား-

ဘယံ=ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံ=လည်းကောင်း၊ ရောဂေါ=လည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍော=လည်းကောင်း၊ ယတ္ထ=အကြင် သင်္ဂံ၊ ပင်္ကံနှစ်မျိုး၌၊ ပုထုဇ္ဇနော=သည်၊ သတ္တော=၏၊ သင်္ဂေါ စ=သော၊ ပင်္ကောစ=သော၊ ဥဘယံ=လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) ဧတေ=ဤခြောက်ပါးသောတရားတို့ကို၊ ကာမာ=ဟူ၍၊ ပုဗ္ဗန္တိ=ကုန်၏။ ဤသို့အနက်ပေးပါ။ သို့သော် အဋ္ဌကနိပါတ်စာပိုဒ်-၅၆ ဘယသုတ်နှင့်လည်း တိုက်ဆိုင်ကြည့်လေဦး။

☞ (ယေ=အကြင်ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဇာတိမရဏသမ္ဘဝေ=ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ သေခြင်းတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဥပါဒါနေ=ဥပါဒါန်တရားလေးပါး၌၊ ဝါ=ပြင်းထန်မြဲမြံစွာ ဖမ်းယူတတ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတရား၌၊ ဘယံ=ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးကို၊ ဒိသ္မာ=တွေ့မြင်ကြ၍၊ အနုပါဒါ(အနုပါဒါယ)=ဥပါဒါန်တရားလေးပါးတို့ဖြင့် တစုံတခုသော သင်္ခတတရားကို မယူကြကုန်မူ၍၊ ဇာတိမရဏသင်္ခယေ=ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ သေခြင်းတို့၏ ကောင်းစွာကုန်ခန်းရာ နိဗ္ဗာန်၌၊ ပိမုဇ္ဇန္တိ=အာရုံပြုကာ လွတ်မြောက်တော်မူကြကုန်၏၊ ဝါ=လွတ်လွတ်ကင်းကင်း နှလုံးသွင်းသက်ဝင်ဘော်မူကြကုန်၏။

တေ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဒေမပ္ပတ္တာ=ဥပါဒါန်ဘေးရန်ကင်းသူတို့၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကြကုန်လျက်၊ သုခိနော=လောကုတ္တရာသုခရှိကြကုန်လျက်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မာဘိနိဗ္ဗတာ=(ခန္ဓာကိုယ်တွင်း ကိလေသာကင်းသဖြင့်)မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ငြိမ်းအေးကြကုန်လျက်၊ သဗ္ဗဝေရာယာတိတာ=အားလုံးသောရန်ဘေးတို့ကို ကျော်လွန်ကြကုန်လျက်၊ သဗ္ဗဒုက္ခံ=အားလုံးသော ဝဋ်ဒုက္ခကို၊ ဥပစူရံ=ကျော်လွှား လွန်မြောက်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဂေါဓ=မိန့်တော်မူပြီ) တဟိယံ။

၄-ဟိမဝဇ္ဇသုတ်

၂၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=၆-ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဟိမဝဇ္ဇံ=ဟိမဝဇ္ဇာမည်သော၊ ပဗ္ဗတရာဇံ=တောင်ဘုရင်မင်းကိုသော်မှပင်၊ ပဒါလေယျ=ဖောက်ခွဲနိုင်ပေသေး၏၊ ဆဝါယ=ယုတ်ညံ့သော၊ အဝိဇ္ဇာယ=အဝိဇ္ဇာမည်သော မောဟ၌၊ ဝါဒေါ=(ဖောက်ခွဲနိုင်၏ဟု) အထူးဆိုဖွယ် စကားသည်၊ ဧကော ပန(အတ္ထိ)=အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း၊ (နတ္ထိ ဧဝ=မရှိတော့သည်သာ) ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဟိမဝဇ္ဇံ=သော၊ ပဗ္ဗတရာဇံ=ကို၊ ပဒါလေယျ=ဖောက်ခွဲနိုင်ရာသနည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သမာဓိဿ=ဈာန်သမာဓိကို၊ သမာပတ္တိကုသလော=ဝင်စားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သမာဓိဿ=ဝင်စားအပ်သော ဈာန်သမာဓိကို၊ ဌိတိကုသလော=(အလိုရှိသလောက် အစဉ်မပြတ်)တည်တံ့နေစေခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သမာဓိဿ=ဝင်စားအပ်သော ဈာန်သမာဓိ၏၊ ဝါ=ဝင်စားအပ်သော ဈာန်သမာဓိမှ၊ [နိဿက္ကတ္ထေ ဝါ သာမိဝစနံ ကတံ။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ ၀-၂၁၅] ဝုဋ္ဌာနကုသလော=(သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်အတွင်း)ထခြင်း၊ ရပ်နားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သမာဓိဿ=ဈာန်သမာဓိ၏၊ ကလ္လိတကုသလော=ကောင်းစွာဖြစ်သော ရွှင်လန်းခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဝါ=ဆိုက်ရောက်ဝင်စားခြင်းကိစ္စ၌ ရွှင်လန်းခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်အောင် ပြုခြင်းငှာ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သမာဓိဿ=ဈာန်သမာဓိ၏၊ ဂေါစရကုသလော=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံနှင့် ဆွမ်းခံရွာတည်းဟူသော)ကျက်စားရာ၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

၁။ ကလ္လိတကုသလော။ ။ကလ္လိတ၌ ကလ္လပုဒ် ဣတပစ္စည်း၊ ကလ္လ(ကလ္လဘာဝ) =ခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်သည်အဖြစ်။ (ဈာန်သမာဓိကို ဝင်စားခြင်းကိစ္စ၌ ရွှင်လန်းခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း သဘောတည်း) ကလ္လံ သဗ္ဗာတံ ယသ္မာတိ ကလ္လိတော=ကောင်းစွာဖြစ်သော ရွှင်လန်းခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း သဘောရှိသော သမာဓိ၊ ကလ္လိတေ ကလ္လိတဘာဝေ ကုသလော ကလ္လိတကုသလော=ကောင်းစွာဖြစ်သော ရွှင်လန်းခုံကျန်းစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်၌ ကျွမ်းကျင်သောရဟန်း။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် သံယုတ်ဋီကာ၊ ၃-၂၇၉ တို့ဝယ် နိပုန္နချရာ၌ ကလ္လိတောဟုပုလ္လိင်ဖြင့်ရှိ၏၊ ကလ္လံ သမတ္ထံ ဟုဖွင့်၏၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌ “အဂိလာနဘာဝေါ အရောဂဘာဝေါ ကလ္လတာ”ဟုဖွင့်သည်။

၂။ “သမာဓိဿ ဂေါစရကုသလော ဟောတိ”ဟူသော ပါဠိ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ “သမာဓိကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်းသိ၏၊ ဤသမာဓိသည်

သမာဓိဿ=(ပဌမဈာန်သမာဓိ အစရှိသော) အောက်အောက်ဈာန်သမာဓိကို၊ အဘိနိဟာရကုသလော=အထက်အထက် ဈာန်သမာဓိအဆင့် ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးခြင်း၌ ကျမ်းကျင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ= ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်။ပ။ [ဤသုတ်ကို ယခင်ပဋိသမ္ဘိ ဒါမဂ်အဋ္ဌကထာနှင့် သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု၊ ၃၂၃သုတ် အဖွင့်တို့ကိုပါကြည့်၍ အနက်ပြန်ဆိုသည်] စတုတ္ထံ။

၅-အနုဿတိဋ္ဌာနသုတ်

၂၅။ [ဤဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၉ နှင့် ၁၀)သုတ်(စာမျက်နှာ-၄၂၄၊ ၄၂၅) လည်းကြည့်၊ ဤ၌ "ဥဇုဂတမေဝဿ" မှစ၍ အနက်ရေးမည်] တသ္မိံ သမယေ= ဌံ၊ အဿ=၏၊ ဥဇု ဂတမေဝ=မြောင့်မတ်စွာသွားသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြောင့်မတ်သည်အဖြစ် သို့ ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဂေဓမှာ=တပ်မက်ဖွယ်အာရုံမှ၊ နိက္ခန္တံ=ထွက်မြောက်သည်၊ မုတ္တံ=လွတ်မြောက် သည်၊ ဝုဋ္ဌိတံ=ကင်းကွာ ထမြောက်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဂေဓောတိ ဧတံ=ဂေဓဟူသော ဤနာမည်သည်၊ ဝါ=တပ်မက်ဖွယ်အာရုံဟူသော ဤနာမည်သည်၊ ပဉ္စန္ဒံ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမဂုဏာနံ=ကာမဂုဏ်တို့၏၊ ဝါ= ဝတ္ထုကာမ အနှောင်အဖွဲ့တို့၏၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမ အစုအဝေးတို့၏၊ အဓိဝစနံ= နာမည်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း၊ ဝါ=ဤဗုဒ္ဓါ နုဿတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရအပ်သော ဥပစာရဈာန်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏံ= အခြေခံအကြောင်းကို၊ ကရိတွာ=ပြု၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ဘုရားဂုဏ်တော် ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဇေ=အချို့ကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ဝိသုဇ္ဈန္တိ=အလွန်အမင်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကုန်၏၊ ဝါ=အလွန်အမင်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ် အခြားသော အနုဿတိ ဋ္ဌာနကာ၊ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြား သော အနုဿတိဋ္ဌာနကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့]။ပ။ ဣဒမ္ပိ=ဤဓမ္မာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း၊ ဝါ=ဤဓမ္မာနုဿတိ၏အစွမ်းဖြင့်

ကသိုဏ်းနိမိတ်စသည်ကို အာရုံပြု၍ ဤသမာဓိသည် အနိစ္စလက္ခဏာစသည်ကို အာရုံ ပြုသည်ဟုလည်းသိ၏၊ သမာဓိအားမလျောက်ပတ်သော (အထောက်အကူမပြုသော) တရားတို့ကို ရှောင်ရှား၍ လျောက်ပတ်သော(အထောက်အကူပြုသော) တရားတို့ကို မှီဝဲ၏၊ ဆွမ်းခံသွားလျှင်လည်း သတိသမ္ပဇ်ဖြင့်သွား၏၊ သမာဓိရရှိ အထောက်အကူ ပြုသော ဆွမ်းခံရွာဒကာ ဒကာမတို့နှင့်သာ ဆက်ဆံ၏" ဟုဆိုလို၏။

ရအပ်သော ဥပစာရဈာန်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏံ=ကို၊ ကရိတွာ=ပြု၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ တရားဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်၊ ဣဓ=ဤ၊ ဧကစ္စေ=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဝိသုဇ္ဈန္တိ=ကုန်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ မုနု စပရံ=ကား။ပ။ ဣဒမ္ပိ=ဤသံဃာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း၊ ဝါ=ဤသံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းဖြင့်ရအပ်သော ဥပစာရဈာန်ကိုလည်း။ပ။ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့သံဃာဂုဏ်တော်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်။ပ။ ဣဒမ္ပိ=ဤသီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်း၊ ဝါ=ဤသီလာနုဿတိ၏အစွမ်းဖြင့် ရအပ်သော ဥပစာရဈာန်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏံ=ကို၊ ကရိတွာ=၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ မိမိသီလကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်။ပ။

စာဂါနုဿတိ၌-ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ မိမိ၏စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်။ပ။ ဒေဝတာနုဿတိ၌-အရိယသာဝကော=သည်၊ ဒေဝတာ=နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို၊ ဝါ=နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သက်သေအရာ၌ထား၍ ဆင်ခြင်အောက်မေ့သင့်သော မိမိ၏ သဒ္ဓါအစရှိသောဂုဏ်တို့ကို၊ အနုဿရတိ=၏၊ (ကိုန္တိ=သို့၊ အနုဿရတိ=ဟူမူ)။ပ။ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ ဒေဝတာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းခြင်းဖြင့်၊ ဣဓ=ဤ၊ ဧကစ္စေ=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဝိသုဇ္ဈန္တိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ပဉ္စမံ။

၆-မဟာကစ္စာနုသုတ်

၂၆။ တတြ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော=အရှင်မဟာကစ္စာနုသည်။ပ။ [ဤဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်-၁၄ သုတ်(စာမျက်နှာ-၄၃၇) ကြည့်] အာဂုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ အစ္စရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ၊ အာဂုသော=တို့၊ အဗ္ဗုတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဇာနတာ=အနာဝရဏ ဉာဏ်ဖြင့်သိတော်မူသော၊ ပဿတာ=သမန္တစက္ခုဖြင့် မြင်တော်မူသော၊ အရဟတာ=ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန=အမှားမပါ၊ မှန်စွာ ပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိမြင်တော်မူသော၊ တေန ဘဂဝတာ=ထိုဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ (ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေး၊ အဘိဇ္ဈာဝိသမလောဘ အစရှိသော ကြေးညော်တို့ဖြင့် ညစ်နွမ်းသော စိတ်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏)၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=(ရာဂစသော အညစ်အကြေး ကြေးညော်တို့မှ) သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သောကပရိဒေဝါနံ = ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်းတို့ကို၊ သမတိက္ကမာယ=ပယ်ရှားကျော်လွှားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ=ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း စိတ်ဆင်းရဲခြင်းတို့၏၊ အတ္ထင်္ဂမာယ=ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဉာယဿ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော အရိယမဂ်ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာလည်းကောင်း။

နိဗ္ဗာနဿ=နိဗ္ဗာန်ကို၊ (ဘဝအသစ် နောက်ထပ်ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်သော တဏှာစသည်ကင်းသော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို) သစ္စိကိရိယာယ= မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သမ္မာဓေ=ငါးဖြာအာရုံကာမဂုဏ်ဟူသော အကျဉ်းအကျပ်ထဲ၌၊ ဝါ=တဏှာသံကိလေသစသည်တို့ တိုးကျိတ်ပူးကပ် ပြည့် ကျပ်နေသော အိမ်ရာတည်ထောင် လှူဘောင်၌၊ ဩကာသာဓိဂမော=(မဂ်ဖိုလ် ချမ်းသာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းငှာ)နေရာဌာန ရရှိနိုင်ပုံကို၊ [ဩကာသ=နေရာဌာန + အဓိဂမ=ရရှိခြင်း] ဝါ=လောကုတ္တရာတရားဖြစ်နိုင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းကို၊ [အဓိဂမ=ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဖြစ်သော+ဩကာသ=အခွင့်အလမ်း] ယာဝ စ=အလွန်အကဲ ပင်၊ (အတိုင်းအတာ ပမာဏပြုဖို့ခဲယဉ်း၊ အလွန်အမင်းပင်) အနုဗုဒ္ဓေါ= သင့်လျော်စွာ သိတော်မူအပ်ပေပြီ၊ [ယာဝဉ္စိဒံ=ယာဝစ+ဣဒံ။ ထို၌ ဣဒံကို အနက်မရှိ နိပါတ်ကြံ၊ (တနည်း) "ယာဝဉ္စိဒံ=အလွန်အကဲပင်" ဟူ၍ နိပါတ သမုဒါယကြံ၍ အနက်ဆို၊ (တနည်း) "ယာဝစ+ဣဒံ" ဟုပင် ပုဒ်ဖြတ်၍ "သမ္မာဓေ=၌၊ ဣဒံ(အယံ) ဩကာသာဓိဂမော=ဤနေရာဌာနရရှိနိုင်ပုံကို၊ ယာဝ စ=ပင်၊ အနုဗုဒ္ဓေါ=ပြီ" ဟု အနက်ဆိုလျှင် ဣဒံသည် သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တည်း၊ ၎င်းကို လိင်္ဂဝိပလ္လာသကြံပါ]

ယဒိဒံ=ယင်းသို့သော နေရာဌာန(ဩကာသ)ဟူသည်၊ ဝါ=ယင်းသို့သော လောကုတ္တရာတရား ဖြစ်နိုင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းဟူသည်၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန် သော၊ အနုဿတိဌာနာနိ=အနုဿတိဌာနတို့ပေတည်း၊ ဝါ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မှအမှတ်ရခြင်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့ပေတည်း၊ ဆ=၆ ပါးတို့ ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာဂုသော=တို့၊ ဣစ=ဤသာသနာ တော်၌။ပ။

☞ အာဂုသော=တို့၊ သ သော အရိယသာဝကော=ထိုအရိယာတပည့်သည်၊ သဗ္ဗသော=အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာကာသသမေက=(ငြိစပ် ထိပါး၊ ဆီးတားမထင်) ဟင်းလင်းပြင် ကောင်းကင်နှင့်တူသော၊ ဝိပုလေန= စည်ပင်ပြန့်ပွားသော၊ မဟဂ္ဂတေန=မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ [တိက နိပါတ်စာပိုဒ်(၆၄)ဝေနာဂပုရသုတ်လည်းကြည့်] ဝါ=မြတ်သော အရိယသာဝက တို့ သွားအပ်၊ ကျင့်အပ်သော၊ အပ္ပမာဏေန=(ကျယ်ပြန့်အောင်ဖြန့်ခြင်းအား ဖြင့်) အတိုင်းအတာပမာဏမရှိသော၊ အဝေရေန=အကုသိုလ်ရန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရန်မရှိ သော၊ အဗျာဗဇ္ဇေန=ဒေါသယှဉ်တွဲ၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုမရှိသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ (ဗုဒ္ဓါနုဿတိစိတ်ဖြင့်) ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အာဂုသော=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဗုဒ္ဓါနုဿ တိစိတ်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏံ=အခြေခံအကြောင်းကို၊ ကရိတွာ=ပြု၍၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=ဖြင့်၊ ဣစ=၌၊ ဧကစ္စေ=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်၊ ဝိသုဒ္ဓိဓမ္မာ=အလွန် အမင်း စင်ကြယ်သန့်ရှင်းခြင်းသဘောရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ အာဂု

သော=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနုဿတိဋ္ဌာနကား။ပ။ အဗျာ
ဗဇ္ဈေန=သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ (ဓမ္မာနုဿတိစိတ်ဖြင့်) ဝိဟရတိ=၏၊
အာရုသော=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဓမ္မာနုဿတိစိတ်ကိုလည်း၊ အာရမ္မဏံ။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇-မဋ္ဌမသမယသုတ်

၂၇။ အထ ခေါ=၌၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။
ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ မနောဘာဝနီယဿ=စိတ်နှလုံးကိုတိုးတက်ကြီးပွားစေတတ်
သော၊ ဝါ=စိတ်ဖြင့်ချီးမွမ်းသင့် ချီးမွမ်းထိုက်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းကို၊
ဒဿနာယ=မြင်တွေ့ခြင်းငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=သွားရောက်ချဉ်းကပ်ခြင်းငှာ၊ သမ
ယာ=အချိန်အခါတို့သည်၊ ကတိ နုခေါ=အဘယ်မျှလောက် ရှိပါကုန်သနည်း၊
ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ မနောဘာဝနီယဿ=သော၊
ဘိက္ခုနော=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယာ=တို့သည်၊ ဣမေ
ဆ=ဤခြောက်ပါးတို့ပေတည်း၊ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်
တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ယသ္မိံ သမယေ=
အကြင်အခါ၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ [ထို့နောက် ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၉၃)သင်္ဂီ
ရဝသုတ်(စာမျက်နှာ-၃၅၉)ကြည့်]။ပ။

တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=ကို၊
ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားရောက်ချဉ်းကပ်၍၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝစနီယော=လျှောက်ထား
သင့်သည်၊ အဿ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝစနီယော=သည်၊ အဿ=ဖြစ်
သနည်းဟူမူ) အာရုသော=အရှင်ဘုရား၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ကာမရာဂ
ပရိယုဋ္ဌိတေန=သော၊ ကာမရာဂပရေတေန=သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဟ
ရာမိ=နေပါ၏။ပ။ နပ္ပဇာနာမိ=မသိပါ၊ သာဓု=တောင်းပန်ပါ၏၊ အာယသ္မာ=
အရှင်သည်၊ ဝတ=စဉ်းစား၍၊ မေ=တပည့်တော်အား၊ ကာမရာဂဿ=ကာမရာဂ
ကို၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်တို့၌ စွဲမက်မှု လောဘအကုသိုလ်ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ရှား
ခြင်းငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါ၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝစနီယော=
သည်၊ အဿ=ဖြစ်၏။)

တဿ=ထိုလျှောက်ထားသော ရဟန်းအား၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊
ဘိက္ခု=သည်၊ ကာမရာဂဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ (အသုဘ
ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို) ဒေသေတိ=ဟောကြား၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ=ဤကာမ
ရာဂ ပရိယုဋ္ဌိတဖြစ်ရာအခါသည်၊ မနောဘာဝနီယဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ကို၊
ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ ပဋ္ဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ သမယော=အခါ
တည်း၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ ပုနစ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောသမယ
ကား၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဗျာပါဒဿ=ဒေါသကို၊ ပဟာနာယ=
ငှာ၊ ဓမ္မံ=မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို၊ ဒေသေတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ=

ဤဗျာပါဒပရိယုဋ္ဌိတ ဖြစ်ရာအခါသည်။ပ။ ထိနမိဒ္ဓဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ (ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျက်ကြောင်း အာလောကသညာ အစရှိသော တရားကို) ဒေသေတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ=ဤထိနမိဒ္ဓ ပရိယုဋ္ဌိတဖြစ်ရာ အခါသည်။ပ။ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စကုတ္တုစ္စဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို၊ ဒေသေတိ=၏။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာယ =ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=ရတနာသုံးပါး ဂုဏ်ကျေးဇူးတရားကို၊ ဒေသေတိ =၏။ပ။

ယံ နိမိတ္တံ=အကြင်အာရုံအကြောင်းတရားကို၊ အာဂမ္မံ=ဆိုက်ရောက်အာရုံ ပြု၍၊ ယံ နိမိတ္တံ=အကြင်အာရုံ အကြောင်းတရားကို၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောတော=သွင်းပိုက်ထင်ပေါ်လာစေသော၊ (ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်မှာ) အနန္တရာ= နောင်ယုက်ဆီးတား အန္တရာယ်မရှိသောအားဖြင့်၊ [အန္တရာသဒ္ဓါသည် အန္တရာယ သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၇၀) ဘဒ္ဒဇီသုတ်၊ ဒုတိယ အကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃၁၆၊ ၃၁၇ ကြည့်] အာသဝါနံ= အာသဝတရားတို့၏၊ ခယော=ကုန်ခန်းခြင်းသည်၊ ဝါ=ကုန်ခန်းရာ အရဟတ္တဖိုလ် သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ တံ နိမိတ္တံ=ထိုအာရုံအကြောင်းတရားကို၊ (ထိုအန္တရာယ် မရှိဘဲ အာသဝက္ခယဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းတရားကို) နပ္ပဇာနာတိ=မသိ၊ တသ္မိသမယေ=ထိုအခါ၌။ပ။ ခယာယ=ကုန်ခန်းခြင်းငှာ၊ ဝါ=ကုန်ခန်းရာ အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတု=ဟောတော်မူပါ၊ ဣတိ= ဤသို့၊ (ဝစနီယော=သည်၊ အဿ=၏) တဿ=ထိုလျှောက်ထားသော ရဟန်း အား။ပ။ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေတိ=၏၊ ဘိက္ခု=ရဟန်း၊ အယံ=ဤအန္တရာယ် မရှိဘဲ အာသဝက္ခယဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းတရားကို မသိရာအခါသည်။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ ဆဠော=၆-ခုမြောက်သော၊ သမယော=အခါပေတည်း။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) သတ္တမံ။

၈-ဒုတိယ သမယသုတ်

၂၈။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=၌၊ သမ္မဟုလာ=များစွာကုန်သော၊ ထေရာ=ထေရ်ရှင်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဗာရာဏသီယံ= ဗာရာဏသီမြို့အနီး၌၊ ဣသိပတနော=ဣသိပတနမည်သော၊ ဝါ=ဘုရားပစ္စေက ဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့ ပေါင်းဆုံစည်ဝေးရာဖြစ်သော၊ မိဂဒါယေ=(သားကောင်တို့ အား ဘေးမဲ့ပေးရာ) မိဂဒါဝုန်တော၌၊ ဝိဟရန္တိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူကြကုန်၏၊ အထ ခေါ်=၌၊ ထေရာနံ=ထေရ်ရှင်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ=ထိုရဟန်း တို့သည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=ဆွမ်းစားပြီးရာကာလမှနောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာနံ= ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာကြကုန်လျက်၊ မဏ္ဍလမာဠေ=တန်ဆောင်းဝန်းအသွင်ဖြင့် ဆောက်လုပ်အပ်သော ဆွမ်းစားကျောင်း၌၊ သန္နိသိန္နာနံ=ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန် စဉ်၊ သန္နိပတိတာနံ=စုဝေးရောက်ရှိနေကြကုန်စဉ်၊ အယံ အန္တရာကထာ=ဤ

ကြီးကြားစကားသည်၊ (ဤကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်းကိစ္စ စသည်တို့၏ စပ်ကြားကာလ၌ ပြောဆိုအပ်သောစကားသည်) ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပေါ်လာသနည်းဟူမူ) [တနည်း - အထ ခေါ်=၌၊ ပစ္စာဘတ္တံ=၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာနံ=ကုန်လျက်၊ မဏ္ဍလမာဠေ=၌၊ သန္နိသိန္နာနံ=ကုန်သော၊ သန္နိပတိတာနံ=ကုန်သော၊ ထေရာနံ=ကုန်သော၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ=တို့၏၊ အယံ အန္တရာကထာ=သည်၊ ဥဒပါဒိ=ပြီ၊ ကိဒိသိ=အဘယ်သို့သော ကြီးကြားစကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဟူမူ] အာရုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ မနောဘာဝနိယဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယော=အခွင့်အခါသည်၊ ကောနုခေါ်=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့သော ကြီးကြားစကားသည်၊ (ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပေါ်လာပြီ။)

စံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ထေရေ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) အာရုသော=တို့၊ ယသို့ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ မနောဘာဝနိယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာ=ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပါဒေ=ခြေတို့ကို၊ ပက္ခာလေတွာ=ဆေးကြောပြီး၍၊ ပလ္လင်္ကံ=ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေခြင်းကို၊ ဝါ=တင်ပျဉ်ခွေခြင်းကို၊ အာဘုဇိတွာ။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ=၍၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၇၅)သုတ် (စာမျက်နှာ-၁၇၂) ကြည့်] သော သမယော=လိုအခါသည်၊ (ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာပြီးနောက် ခြေဆေး၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရှေ့ရှု သတိကိုထား၍ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာ ထိုအခါသည်) မနောဘာဝနိယဿ=သော။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယော=အခါပေတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)

စံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ရဟန်းတပါးက လျှောက်အပ်လသော်၊ အညတရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ တံ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မူ) [ယသို့ အာရုသော။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ ဟူသော အနိယမဝါကျမှစ၍ အနက်ဆိုရမည်] အာရုသော=ငါ့ရှင်၊ ယသို့ သမယေ=၌၊ မနောဘာဝနိယော=သော။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ=၍၊ နိသိန္နော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ထို့နောက်မှ "နခေါ အာရုသော။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ"ဟူသော နိယမဝါကျသို့ ပြန်လာရမည်] အာရုသော=ငါ့ရှင်၊ သော သမယော=သည်၊ မနောဘာဝနိယဿ။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ န ခေါ သမယော=အချိန်အခါ မဟုတ်သေးသည်သာတည်း။

တသို့ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ဆွမ်းခံရာဌာနမှ ဖဲခွာပြီးနောက် ခြေဆေး၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရှေ့ရှု သတိထား၍ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထို

မနောဘာဝနီယရဟန်း၏၊ စာရိတ္တကိလမထောပိ=ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်းသည်သော်မှလည်း၊ အပ္ပဋိပ္ပဿဒွေါ=မငြိမ်းပျောက်သေး သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [စရတိတိ စာရိ၊ စာရိနော ဘာဝေါ စာရိတ္တံ=ဆွမ်းခံလှည့် လည်သောရဟန်း၏အဖြစ်၊ ဝါ=ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်း၊ စာရိတ္တေန ဥပ္ပန္နော ကိလမထော စာရိတ္တကိလမထော] တသ္မိံ သမယေ=(တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာ) ထိုအခါ၌၊ အဿ=ထိုမနောဘာဝနီယရဟန်း၏၊ ဘတ္တကိလမထောပိ=ဆွမ်း ကြောင့်ဖြစ်သော ထိုင်းမှိုင်းလေးလံပူပန်ခြင်းသည်သော်မှလည်း။ပ။ တသ္မာ= ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုအခါသည်၊ (ဆွမ်းစားပြီးနောက် တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာ ထိုအချိန်အခါသည်) မနောဘာဝနီယဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=ကို၊ ဒဿနာယ= ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ အသမယော=အချိန်အခါမဟုတ်သေး။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သာယနသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် တပါးတည်းကိန်းအောင်းနေထိုင်ရာမှ၊ ဝုဋ္ဌိတော=ထပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟာရမစ္ဆာယာယံ=ကျောင်း အစွန်အဖျားအရိပ်၌၊ ပလ္လင်္ကံ=ကို၊ အာဘုဇိတွာ=၍ ။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ=၍၊ နိသိန္နော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော သမယော=ထို အချိန်အခါသည်၊ (ညနေချမ်းဝယ် ကျောင်းစွန်ရိပ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရှေ့ရှု သတိကို ထား၍ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာ ထိုအခါသည်)။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယော =အခါပါတည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=ရဟန်းတပါးက ပြောဆိုအပ်လသော်။ပ။ အာဝု သော=ငါ့ရှင်၊ ယသ္မိံ သမယေ=၌၊ မနောဘာဝနီယော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သာယနသမယံ=၌။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ=၍၊ နိသိန္နော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အာဝု သော=ငါ့ရှင်၊ သော သမယော=ထိုအခါသည်၊ (ညနေချမ်းဝယ် ကျောင်းအစွန် အရိပ်၌ ထိုင်နေရာ ထိုအချိန်အခါသည်) မနောဘာဝနီယဿ=သော၊ ဘိက္ခု နော=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ န ခေါ် သမယော=သာတည်း၊ အဿ=ထိုမနောဘာဝနီယရဟန်းသည်၊ ဒိဝါ=နေ့အချိန်၌၊ ဝါ=နေ့အချိန်တုန်းက၊ ယဒေဝ(ယံ ဧဝံ)သမာဓိနိမိတ္တံ=အကြင်သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာ လျှင်၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကတံ=သွင်းပိုက်ထားအပ်သည်၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ အပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (ညနေချမ်းဝယ် ကျောင်း အစွန်အရိပ်၌ ထိုင်နေရာထိုအခါ၌) အဿ=ထိုမနောဘာဝနီယရဟန်း၏၊ (မနော ဒွါရေ=မနောဒွါရ၌) တဒေဝ(သမာဓိနိမိတ္တံ)=ထိုသမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ် သည်သာလျှင်၊ သမုဒါစရတိ=အထပ်ထပ်ဖြစ်နေ၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ သော= ထိုအချိန်အခါသည်။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ အသမယော=အချိန်အခါ မဟုတ် သေး။ပ။

☰

ရတ္တိယာ=ညဉ့်၏၊ ပစ္စုသသမယံ=နံနက်မိုးသောက်ယာမ် အချိန်၌၊ ပစ္စုဋ္ဌာယ=စောစောထ၍။ပ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ=၍၊ နိသိန္နော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော သမယော=ထိုအခါသည်၊ (နံနက်မိုးသောက်ယာမ်၌ စောစောထ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရှေ့၍ သတိကိုထား၍ တင်ပျဉ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာထိုအခါသည်)။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ သမယော=အခါတည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ)။ပ။ တသ္မိ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (နံနက်မိုးသောက်ယာမ်၌ စောစောထ၍ ထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌) အဿ=ထိုမနောဘာဝနီယရဟန်း၏၊ ကာယော=ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ [သြဇ္ဈာယီ+အဿ] သြဇ္ဈာယီ=သြဇာဖြင့်တည်တံ့နေသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဿ=ထိုမနောဘာဝနီယ ရဟန်းမှာ၊ ဗုဒ္ဓါနံ=မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သာသနံ=အဆုံးအမတရားတော်ကို၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကာတုံ=သွင်းပိုက်ထားခြင်းငှာ၊ ဖာသု=ချမ်းသာသည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

☰

တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုအချိန်အခါသည်၊(နံနက်မိုးသောက်ယာမ်၌ ထ၍ ထိုင်နေရာထိုအခါသည်)။ပ။ ဥပသင်္ကမိတုံ=ငှာ၊ အသမယော=သေး၊ ဣတိ(အဝေါစ)စံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=ရဟန်းတပါးက လျှောက်ထားပြောဆိုအပ်လ သော်။ပ။အာဝုသော=အရှင်ဘုရားတို့၊ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ (ဤမနောဘာဝနီယ ရဟန်းကို ချဉ်းကပ်သင့်ရာ အချိန်အခါဟူသော အကြောင်းကို) မေ=တပည့် တော်သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္ပုခါ=မျက်မှောက်တော်၌၊ သုတံ= နားဖြင့်နာယူအပ်ခဲ့ပါပြီ၊ သမ္ပုခါ=၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=စိတ်ဖြင့်မှတ်ယူအပ်ခဲ့ပါပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ သုတံ=အပ်ခဲ့သနည်း။ ပဋိဂ္ဂဟိတံ=အပ်ခဲ့သနည်းဟူမူ) [ထို့နောက် ယခင်သုတ်အတိုင်း အနက်ဆိုပါ]။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ဥဒါယီသုတ်

၂၉။ အထခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥဒါယီ=အရှင်လာဠုဒါယီကို၊ အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ)ဥဒါယီ=ဥဒါယီ၊ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဝါ=မျက် မှောက်ဘဝ တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွားချမ်းသာစသည်တို့၏ အကြောင်း ဖြစ်သော အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း သဘောတရားတို့သည်၊ ကတိ နုခေါ=အဘယ်မျှလောက်ရှိကုန်သနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ။)

စံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=မြတ်စွာဘုရားမိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊ အာ ယသ္မာ ဥဒါယီ=အရှင်ဥဒါယီသည်၊ တုဏှိ=ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၊ အဟောသိ= ဖြစ်ပြီ၊ ဒုတိယမ္ပိ=နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဘဂဝါ=သည်။ပ။ အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္တော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ပ။ အာဝုသော ဥဒါယီ=ငါ့ရှင်ဥဒါယီ၊ သတ္တာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံ=သင့်ကို၊ အာမန္တေသိ=မေးမြန်းတော်မူပါပြီ။

ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောပြီ) အာဝုသော အာနန္ဒ=ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ အဟံ= ငါသည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) သုဏောမိ= ကြားပါ၏၊ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌။ပ။ [ဤ ဆက္က နိပါတ် စာပိုဒ်(၂)သုတ် (စာမျက်နှာ-၄၂၂) ကြည့်] ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ=ဤ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိသည်၊ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းပါတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ= လျှောက်ပြီ။)

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဥဒါယီ=ဥဒါယီမည်သော၊ အယံ မောဃပုရိသော=(ဈာန်နှင့်မဂ်ဖိုလ် မသိုမမှီး)ဤ အချည်းနှီးဖြစ်သော ယောက်ျားသည်၊ အဓိစိတ္တံ=လွန်ကဲထူးခြားသော သမာဓိ ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ အနုယုတ္တော=အားထုတ်လျက်၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေလျက်၊ န ဝိဟရတိ=မနေ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဟံ=ငါသည်၊ အညာသိ=(ကြိုတင်၍) သိပြီးပါ ပြီ၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ကတိ နခေါ=နည်း၊ ဣတိ= သို့၊ (အာမန္တေသိ) ဘန္တေ=ရား၊ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ပါ တည်း၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄) ဝိတ္ထတသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၉)ကြည့်] ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=ဤဈာန် သုံးပါးတည်းဟူသော အနုဿတိဋ္ဌာနသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤလျှောက်ထားအပ် ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဘာဝိတံ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သည်၊ ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဗဟုလိကတံ =ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သည်၊ (သမာနံ=ဖြစ်လသော်) ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ ဝိဟာရာယ=ယခုမျက်မှောက် အတ္တဘော၌ပင် ကိလေသာအာမိသ မရှိသော သုခဖြင့် နေထိုင်ရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အနုဿတိဋ္ဌာန ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာလောကသညံ=အရောင်အလင်းနိမိတ်၌ဖြစ်သော အမှတ် သညာကို၊ ဝါ=အရောင်အလင်းဟူ၍ သိမှတ်မှုသဘောတရားကို၊ မနသိ=စိတ် နှလုံး၌၊ ကရောတိ=သွင်းပိုက်ထား၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်စေ၏၊ ဒိဝါသည်=နေ့ဟူသော အမှတ်သညာကို၊ အဓိဋ္ဌာတိ=မှတ်သားထား၏၊ ဒိဝါ=နေ့၌၊ (အာလောက သညာ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကတာ ယထာ=သွင်းပိုက်ထားအပ်ခဲ့သကဲ့သို့)တထာ= ထို့အတူ၊ ရတ္တိ=ညဉ့်၌လည်း၊ (အာလောကသညာ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရောတိ=၏) ရတ္တိ=ညဉ့်၌၊ (အာလောကသညာ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကတာ ယထာ=ခဲ့သကဲ့သို့) တထာ=ထို့အတူ၊ ဒိဝါ=နေ့၌လည်း၊ (အာလောကသညာ=ကို၊ မနသိ=၌၊ ကရော တိ=၏။)

ဣတိ=ဤသို့၊ ဝိဝဋ္ဌေန=(ထိနမိဒ္ဓအပိတ်အဆီးကင်းသဖြင့်) ပွင့်လင်းထင်ရှားသော၊ အပရိယောနဒ္ဓေန=နီဝရဏတို့ မမြှေးယှက်မပိတ်ဖုံးအပ်သော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ သပ္ပဘာသံ=ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အရောင်အလင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏၊ [သပ္ပဘာသန္တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏော ဘာသေန သဟောဘာသံ။ပ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏာလောကော ဟိ ဣဓ အဓိပေတော။ အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဒု-၃၀၃] ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=ဤအနုဿတိဋ္ဌာနသည် (ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အရောင်အလင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုပါဒကဗျာန်စိတ်ဟူသော ဤအနုဿတိဋ္ဌာနသည်) ဉာဏဒဿနပုဋိလာဘာယ=ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အမြင်ကိုရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တကံ=ဖြစ်၏။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ပုန စပရံ=ကား၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ပါဒတလာ=ခြေဖဝါးပြင်မှ၊ ဥဒ္ဓံ=အထက်ဆံပင်ဖျားတိုင်အောင်သော၊ ကေသမတ္တကာ=ဆံပင်အဖျားမှ၊ အဓော=အောက်ခြေဖဝါးပြင်တိုင်အောင်သော၊ တစပရိယန္တံ=အရေပါးဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော၊ (ဖီလာသတ်မှတ်၊ ပတ်ပတ်လည်အားလုံး၊ အရေပါးဖုံးအုပ်လျက်ရှိသော) နာနပ္ပကာရဿ=ထူးထွေကွဲပြား၊ အမျိုးမျိုးအစားစားရှိသော၊ အသုစိနော=မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ်ဖြင့်၊ ပူရံ=ပြည့်နှက်နေသော၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ဤခန္ဓာကိုယ်ကောင်ကိုပင်၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်သနည်းဟူမူ။)

ဣမသ္မိံ ကာယေ=ဤခန္ဓာကိုယ်၌၊ ကေသာ=ဆံပင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ လောမာ=အမွှေးတို့သည်လည်းကောင်း၊ နခါ=ခြေသည်းလက်သည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒန္တာ=သွားတို့သည်လည်းကောင်း၊ တဇော=အရေသည်လည်းကောင်း၊ ဓံသံ=အသားသည်လည်းကောင်း၊ နှာရု=အကြောသည်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိ=အရိုးသည်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိမိဇ္ဇံ=ရိုးတွင်းခြင်ဆီသည်လည်းကောင်း၊ ဝက္ကံ=အညှို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟဒယံ=နှလုံးသည်လည်းကောင်း၊ ယကနံ=အသည်းသည်လည်းကောင်း၊ ကိလောမကံ=အမြှေးသည်လည်းကောင်း၊ ပိဟကံ=အပျဉ်သည်လည်းကောင်း၊ (သရက်ရွက်ခေါ်တွင်၊ ဘေ၊ အပျဉ်မည်ငြားဝမ်းလျာသားသည်လည်းကောင်း) ပပ္ဖါသံ=အဆုတ်သည်လည်းကောင်း၊ အန္တံ=အူမသည်လည်းကောင်း၊ အန္တဂုဏံ=အူသိမ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥဒရိယံ=အစာသစ်သည်လည်းကောင်း၊ ကရီသံ=အစာဟောင်းကျင်ကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ပိတ္တံ=သည်းခြေသည်လည်းကောင်း။

သေမှံ=သလိပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗော=ပြည်သည်လည်းကောင်း၊ လောဟိတံ=သွေးသည်လည်းကောင်း၊ သေဒေါ=ချွေးသည်လည်းကောင်း၊ မေဒေါ=အဆီခဲသည်လည်းကောင်း၊ အဿု=မျက်ရည်သည်လည်းကောင်း၊ ဝသာ=ဆီကြည်သည်လည်းကောင်း၊ ဓေဠော=တံတွေးသည်လည်းကောင်း၊ သိဃံ

ဏိကာ=နှပ်သည်လည်းကောင်း၊ လသိကာ=အစေးသည်လည်းကောင်း၊ မုတ္တံ=ကျင်ငယ်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တိ=ရှိကုန်၏၊ [အတ္တိတိ ဝစနဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တံ၊ နိပါတပဒံ ဝါ ဧတံ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ပ-၂၉၉] ဣတိ=ဤသို့၊ (ပစ္စဝေက္ခတိ=ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏) ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=ဤအနုဿတိဋ္ဌာနသည်၊ (ဤခန္ဓာကိုယ်ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းဟူသော အနုဿတိဋ္ဌာနသည်)။ ပ။ ကာမရာဂပ္ပဟာနာယ=ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ စွဲမက်မှုရာဂကို ပယ်သတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ ပ။

ဘိက္ခု=သည်၊ သိဝထိကာယ=သုသာန်၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=စွန့်ပစ်ထားအပ်သော၊ ဧကာဟမတံ ဝါ=သေပြီး၍ တရက်ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ဒွိဟမတံ ဝါ=သေပြီး၍ နှစ်ရက်ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ တိဟမတံ ဝါ=သေပြီး၍သုံးရက်ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ဥဒ္ဓုမာတကံ=သေပြီးအထက်(သေပြီးဟိုဘက်) နောက်နောက်ရက်၌ ကြွတက်ဖူးရောင်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်အလောင်းကောင်ဖြစ်သော၊ သရီရံ=ခန္ဓာကိုယ်ကောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနိလကံ=ဖြူနီရောယှက်၊ ညိုနက်မဲပုပ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဆောင်၊ အလောင်းကောင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=နဂိုအရောင်ဆင်း၊ ဖောက်ပြန်ယွင်းပျက်၊ ညိုနက်မဲပုပ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဆောင်၊ အလောင်းကောင်ဖြစ်သော၊ သရီရံ=ခန္ဓာကိုယ်ကောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ=ပြည်သွေးယိုကာ ရွံဖွယ်ရာမသွေ ဖြစ်ပေါ်နေသော အလောင်းကောင်ဖြစ်သော၊ သရီရံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပဿေယျ ဝေယျထာပိ=တွေ့မြင်ကြည့်ရှုရာသကဲ့သို့။

(တထာ=ထို့အတူ) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ဤမိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကိုပင်၊ (တေန ကာယေန=ထိုသရီရ်းက သူသေကိုယ်ကောင်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဥပသံဟရတိ=ညာဏ်ဖြင့်ဆောင်ကပ်နှိုင်းယှဉ်၏၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဥပသံဟရတိ=ညာဏ်ဖြင့်ဆောင်ကပ်နှိုင်းယှဉ်သနည်းဟူမူ) အယမိကာယော=ဤငါ၏ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း၊ ဧဝံဓမ္မော=ဤသူသေကောင်ပုပ်၏ သဘောမျိုးရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤဥဒ္ဓုမာတကစသည်မခြား အလားတူဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧဝံအနတိတော=ဤဥဒ္ဓုမာတကစသည်၏ သဘောတရားကို မကျော်လွှားနိုင်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဥပသံဟရတိ=၏။)

ဝါ ပန=ဥပမာတမျိုးကား၊ သိဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=စွန့်ပစ်ထားအပ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ကာကေဟိ=ကျီးတို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=ထိုးဆိတ်စားအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ကုလလေဟိ=စွန့်တို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=သော၊ ဂိဇ္ဈေဟိ=လင်းတတို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=သော၊ သုနဓေဟိ=အိမ်ခွေးတို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=ခဲစားအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ သိင်္ဂီလေဟိ=တောခွေးတို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=သော၊ ဝိဝိဓေဟိ=အမျိုးမျိုးကုန်သော၊ ပါဏကဇာတေဟိ=ပိုးကောင်တို့သည်၊ ခဇ္ဇမာနံ ဝါ=ခဲစားအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ သရီရံ=သူသေကောင်ကို၊ ပဿေ

ယျ သေယျထာပိ=တွေမြင်ကြည့်ရှုရာသကဲ့သို့၊ (တထာ=ထို့အတူ) သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ပင်။ပ။ ဧဝံဓမ္မော=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ ကျီးစသည်တို့ ထိုးဆိတ်ခဲစား ခံရခြင်းသဘော ရှိချေ၏။ ဧဝံဘာဝီ=ဤ သူသေကောင်ကဲ့သို့ ကျီးစသည်တို့ ထိုးဆိတ်ခဲစားခံရသည် ဖြစ်မည်သာတည်း။ ဧဝံ အနတီတော=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ပင် ကျီးစသည်တို့ ခဲစားခံရခြင်းသဘော ကို မကျော်လွှားနိုင်ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

ဝါ ပန=ဥပမာတမျိုးကား၊ သီဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=စွန့်ပစ်ထားအပ် သော၊ သမံသလောဟိတံ=အသားအသွေး အကြွင်းအကျန်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ နှာရသမ္ပန္တံ=အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့စပ်ယှက်တွယ်နေသော၊ အဋ္ဌိသင်္ခလိကံ=အရိုးစု ဖြစ်သော၊ (အဆက်မပြတ်သေးဘဲ ဆက်တွဲနေသော အရိုးစုဖြစ်သော)သရီရံ=သူ သေကောင်ကို၊ ပဿေယျ သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)သော=ထိုရဟန်းသည်၊ [ပေယျာလဖော်ဆိုအံ့] ဣမမေဝ ကာယံ=ဤမိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကိုပင်၊ (တေန ကာယေန=ထိုသင်္ချိုင်းက အရိုးစုကိုယ်ကောင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ=ကွ)ဧဝံ=သို့၊ ဥပသံ ဟရတိ=၏၊ (ကထံ=သို့၊ ဥပသံဟရတိ=ဟူမူ) အယမ္ပိ ကာယော=ဤငါ၏ ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း၊ ဧဝံဓမ္မော=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ပင် အရိုးစုဖြစ်ခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ အရိုးစုဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧဝံအနတီတော=ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ပင် အရိုးစုသဘောကို မကျော်လွန်နိုင် ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

ဝါ ပန=ကား၊ သီဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ နိမ္မံသလောဟိတ မက္ခိတံ=အသားမရှိတော့ဘဲ သွေးဖြင့်သာ လူးပေနေသော၊ နှာရသမ္ပန္တံ=သော၊ အဋ္ဌိသင်္ခလိကံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ ပဿေယျ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ (တထာ= တူ)သော=ထိုရဟန်းသည်၊ [ထို့နောက် ပေယျာလကိုဖော်၍ “ဧဝံဓမ္မော” စသည်ကို ရေးခဲ့ပြီးသော အဋ္ဌိသင်္ခလိကာအတိုင်း အနက်ဆိုပါ]။ပ။ ဝါ ပန= ကား၊ သီဝထိကာယ=၌၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ အပဂတသမ္ပန္တံ=ကင်းသော အသားအသွေးရှိသော၊ ဝါ=အသားအသွေးမရှိသော၊ နှာရသမ္ပန္တံ=သော၊ အဋ္ဌိသင်္ခ လိကံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ ပဿေယျ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့။ပ။

[ထို့နောက် ပေယျာလဖော်လျှင် “သေယျထာပိ ဝါ ပန ပဿေယျ သရီရံ သီဝထိကာယ ဆဋ္ဌိတံ အဋ္ဌိကာနိ အပဂတသမ္ပန္တံနိ ဒိသာဝိဒိသာဝိက္ခိတ္တာ နိ အညေန ဟတ္ထဋ္ဌိကံ အညေန ပါဒဋ္ဌိကံ။ပ။ အညေန သီသကဋ္ဌာဟံ၊ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဧဝံ ဥပသံဟရတိ “အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံ ဘာဝီ ဧဝံအနတီတော”တိ။ သေယျထာပိ ဝါပန ပဿေယျ သရီရံ သီဝထိ ကာယ ဆဋ္ဌိတံ အဋ္ဌိကာနိ သေတာနိ သင်္ခဝဏ္ဏပုဋ္ဌိဘာဂါနိ၊ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဧဝံ ဥပသံဟရတိ။ပ။ ဧဝံအနတီတောတိ။ သေယျထာပိ ဝါ ပန

ပသေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဋ္ဌိတံ အဋ္ဌိကာနိ ပုဉ္ဇကိတာနိ တေရောဝသိ
ကာနိ၊ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဧဝံ ဥပသံဟရတိ။ပ။ ဧဝံအနတိတောတိ။
သေယျထာပိ ဝါ ပန ပသေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဋ္ဌိတံ အဋ္ဌိကာနိ
ပူတိနိ စုဏ္ဏကဇာတာနိ၊ သော ဣမမေဝ ကာယံ”ဟု ပေယျာလဖော်ပါ။ ထို
အတိုင်းအနက်ရေးမည်။]

ဝါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=ဌ၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ သရီရံ=သူသေကောင်
ကို၊ [ပသေယျဌ်စပ်ပါ။ ဘယ်လို သရီရနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ အဋ္ဌိကာနိ
အပဂတသမ္ပန္နာနိ စသည်ကိုဟောတော်မူ၏] အပဂတသမ္ပန္နာနိ=ပြုတ်ပြီးသော
အဆက်ရှိကုန်လျက်၊ ဝါ=အဆက်ပြုတ်ပြီးကုန်လျက်၊ ဒိသာဝိဒိသာဝိက္ခိတ္တာနိ=
ရှေ့ရှုတူရူအရပ် အထောင့်အရပ်မျက်နှာတို့၌ ဖရိုဖရဲဖြန့်ကြဲပစ်လွှင့်ထားအပ်
ကုန်သော၊ အဋ္ဌိကာနိ=အရိုးတို့ကို၊ [ပသေယျဌ်စပ်။ အဘယ်သို့ဖြန့်ကြဲထား
သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ အညေနစသည် မိန့်တော်မူ၏] အညေန=အခြားအရပ်
မျက်နှာ တနေရာ၌၊ ဟတ္ထဋ္ဌိကံ=လက်အရိုးကိုလည်းကောင်း။ (ဖရိုဖရဲဖြန့်ကြဲ
နေသော (၆၄)ချောင်းသော လက်အရိုးကိုလည်းကောင်း) အညေန=အခြားအရပ်
မျက်နှာ တနေရာ၌၊ ပါဒဋ္ဌိကံ=ခြေထောက်အရိုးကိုလည်းကောင်း၊ အညေန=ဌ၊
ဇယ်ဋ္ဌိကံ=ခြေသလုံး မြင်းခေါင်းအရိုးကိုလည်းကောင်း။

အညေန=ဌ၊ ဥရုဋ္ဌိကံ=ပေါင်းရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ကဋ္ဌိဋ္ဌိကံ=ခါး
တင်ပါးရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဖာသုကဋ္ဌိကံ=နံရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ပိဋ္ဌိကဏှ
ကဋ္ဌိကံ=ကျောက်ကုန်းဆူးရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ခန္ဓဋ္ဌိကံ=ပခုံးရိုးကိုလည်း
ကောင်း။ပ။ ဂိဝဋ္ဌိကံ=လည်ပင်းရိုးကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဟနုကဋ္ဌိကံ=မေးရိုးကို
လည်းကောင်း။ပ။ ဒန္တကဋ္ဌိကံ=သွားရိုးကိုလည်းကောင်း၊ အညေန=အခြားအရပ်
မျက်နှာ တနေရာ၌၊ သီသကဋ္ဌာဟံ=ဦးခေါင်းခွံကိုလည်းကောင်း၊ ပသေယျ
သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ=ပင်၊
(တေန ကာယေန=နှင့်၊ သဒ္ဓိ=ကွ)ဧဝံ=သို့၊ ဥပသံဟရတိ=၏၊ (ကထံ=သို့၊
ဥပသံဟရတိ=မူ) အယမ္ပိ ကာယော=လည်း၊ ဧဝံဓမ္မော=ဤအတိုင်းပင် ဖရိုဖရဲ
ဖြန့်ကြဲခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤအတိုင်းပင် ဖရိုဖရဲဖြန့်ကြဲအပ်သည်
ဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း၊ ဧဝံအနတိတော=ဤအတိုင်းပင် ဖရိုဖရဲဖြန့်ကြဲခြင်း
သဘောကို မကျော်လွန်နိုင်ချေ၊ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

ဝါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=ဌ၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ သေတာ
နိ=ဖွေးဖွေးဖြူကုန်သော၊ ဝါ=ဖွေးဖွေးဖြူကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ခဝဏ္ဏပုဋိ
ဘာဂါနိ=ခရုသင်းအဆင်းနှင့်တူကုန်သော၊ အဋ္ဌိကာနိ=အရိုးတို့ကို၊ ပသေယျ
သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)။ပ။ ဧဝံဓမ္မော=ဤအတိုင်းပင် ခရုသင်းအတူ
ဖွေးဖွေးဖြူသော အရိုးဖြစ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤအတိုင်းပင် ခရုသင်း

အတူ ဖွေးဖွေးဖြူသော အရိုးဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း။ ဧဝံအနတိတော=ဤအတိုင်း ပင် ခရုသင်းအတူ ဖွေးဖွေးဖြူသော အရိုးဖြစ်ခြင်းသဘောကို မကျော်လွန်နိုင်ချေ။ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ။)

ဝါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=ဌ်၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ တေရော ဝဿိကာနိ=တနစ်ကျော်ကာလသို့ ရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ=တနစ်ကျော်မှု ကာလကြာရှည်ကုန်သော၊ ဝါ=ကြာရှည်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဝဿဿ တိရော တိရောဝဿံ၊ တိရောဝဿံ ဂတာနိ တေရောဝဿိကာနိ] ပုဉ္ဇကိတာနိ =ပြုအပ်သော အစုအပုံရှိကုန် သော၊ [ပုဉ္ဇော ကတော ယေသံ အဋ္ဌိကာနန္တိ ပုဉ္ဇကတာနိ၊ ထို့နောက် ကမှ အကို ဣပြု၍ ပုဉ္ဇကိတ ဖြစ်သည်ဟုကြံပါ] ဝါ=ဖြစ်သောအစုအပုံရှိကုန်သော၊ ဝါ=အစုအပုံဖြစ်နေကုန်သော၊ [ပုဉ္ဇကော သဉ္ဇာတော ယေသန္တိ ပုဉ္ဇကတာနိ။ ပုဉ္ဇကပုဒ်၊ ဣတပစ္စည်း] အဋ္ဌိကာနိ=အရိုး တို့ကို၊ ပဿေယျ သေယျထာပိ=သို့၊ (တထာ=တူ)။ပ။ ဧဝံဓမ္မော=ဤနည်း အတိုင်းပင် တနစ်ကျော် အရိုးပုံဖြစ်ခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤနည်း အတိုင်း တနစ်ကျော် အရိုးပုံ ဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း။ ဧဝံအနတိတော=ဤနည်း အတိုင်း တနစ်ကျော် အရိုးပုံ ဖြစ်ခြင်းသဘောကို မကျော်လွန်နိုင်ချေ။ ဣတိ (ဥပသံဟရတိ။)

ဝါ ပန=ကား၊ သိဝထိကာယ=ဌ်၊ ဆဋ္ဌိတံ=သော၊ သရီရံ=ကို၊ ပူတိနိ= ပုပ်ဆွေးကုန်သော၊ ဝါ=ပုပ်ဆွေးနေကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စုဏ္ဏကဇာတာနိ= အမှုန့်အမှုန့်ဖြစ်နေကုန်သော၊ အဋ္ဌိကာနိ=အရိုးတို့ကို၊ ပဿေယျ သေယျထာပိ= သို့၊ (တထာ=တူ)။ပ။ ဧဝံဓမ္မော=ဤနည်းအတိုင်းပင် အရိုးဆွေးအမှုန့်ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဧဝံဘာဝီ=ဤနည်းအတိုင်း အရိုးဆွေးအမှုန့်ဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း။ ဧဝံအနတိတော=ဤနည်းအတိုင်း အရိုးဆွေးအမှုန့်ဖြစ်ခြင်း သဘောတရားကို မကျော်လွှားနိုင်ချေ။ ဣတိ(ဥပသံဟရတိ)ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုဿတိဋ္ဌာနံ= သည်၊ (ဤမိမိခန္ဓာကိုယ်ကို သုသာန်က သူသေကောင်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ဆင်ခြင်ခြင်း ဟူသော အနုဿတိဋ္ဌာနံသည်) ဧဝံ=သို့၊ ဝါ=တိုင်း၊ ဘာဝိတံ။ပ။ အသ္မိမာန သမုတ္တိတာယ=ငါတကားဟု ထောင်လွှားသောမာန(၉)မျိုးကို ပယ်ခွာခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဣဒံ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=ဤစတုတ္ထဈာန်ဟူသော အနုဿတိဋ္ဌာနံသည်၊ ဝါ=ဤစတုတ္ထ ဈာန်ဟူသော အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း သဘောတရားဖြစ် သော အကြောင်းသည်။ပ။ အနေကဇာတုပဋိဝေဓာယ=(စက္ခုဓာတ်စသည်နှင့် ကာမဓာတ်စသော) များစွာသော ဓာတ်သဘောတို့ကို ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ=၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ပဉ္စ=ဤငါး မျိုးတို့ပါတည်း။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေစွာ၊ ကောင်းပါပေစွာ၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ တေနဟိ=ငါတိုက်တွန်း၏၊ တံ=သင်သည်၊ ဆဋ္ဌံ=ခြောက်ခု မြောက်သော၊ ဣဒမ္ပိ အနုဿတိဋ္ဌာနံ=ဤအနုဿတိဋ္ဌာနကိုလည်း၊ ဓာရေဟိ= မှတ်သားထားလော၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ သတောဝ=အမှတ်သတိကပ်လျက်သာလျှင်၊ ဝါ=သတိပညာနှစ်ရပ် ယှဉ်ကပ် လျက်သာလျှင်၊ အဘိက္ကမတိ=ရှေ့သို့သွား၏၊ သတောဝ=လျှင်၊ ပဋိက္ကမတိ= နောက်သို့ဆုတ်၏၊ ဝါ=နောက်သို့ပြန်လှည့်လာ၏။ပ။ တိဋ္ဌတိ=ရပ်၏။ပ။ နိသီ ဒတိ=ထိုင်၏။ပ။ သေယျံ=လျောင်းစက်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြု၏၊ သတောဝ= လျှင်၊ ကမ္မံ=အမှုကိုစွဲကို၊ အဓိဋ္ဌာတိ=ပြုလုပ်၏၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣဒံ အနုဿတိဋ္ဌာနံ =(သတိပညာဖြင့် ရှေ့သွားခြင်း၊ နောက်ဆုတ်ခြင်းစသော)ဤအနုဿတိဋ္ဌာနသည် ။ပ။ သတိသမ္ပဗညာယ=သတိနှင့် သမ္ပဗျေညာဏ်အကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) နဝမံ။

၁၀-အနုတ္တရိယသုတ်

၃၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုတ္တရိယာနိ=တန်းတူကင်းလတ် အထူးမြတ်ဆုံး မြင်ခြင်း ကြားခြင်းစသည်တို့သည်၊ [စာပိုဒ်(၈)သုတ်(စာမျက်နှာ-၄၂၃)လည်း ကြည့်] ဣမာနိ ဆ=တည်း။ပ။ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံး မြင်ကြည့်ရ ခြင်းလည်းကောင်း၊ [ဤသုတ်၌မူ အကျယ်တဝင့် ဟောတော်မူလတ္တံ့ ဖြစ်သော ကြောင့် ယခင်စာပိုဒ် (၈)သုတ်မှ အကျယ်ဖွင့် လက်သဲကွင်းအနက်ကို ဆိုဖို့ မလိုသေး] သဝနာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြားနာရခြင်းလည်းကောင်း၊ လာဘာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော လာဘ်ရခြင်း လည်းကောင်း၊ သိက္ခာ နုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံး သင်ယူဖြည့်ကျင့်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ပါရိစရိယာ နုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပြုစုရခြင်းလည်းကောင်း၊ အနုဿတာနုတ္တရိယံ =အထူးမြတ်ဆုံးသော ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသည် တို့ပင်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော မြင်ကြည့် ရှုခြင်းဟူသည်၊ ကတမဇ္ဇ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက ၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သောသူသည်၊ ဟတ္ထိရတနမ္ပိ=ဆင်ရတနာကိုလည်း၊ ဒဿနာ ယ=ကြည့်ရှုခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏၊ အဿရတနမ္ပိ=မြင်းရတနာကိုလည်း။ပ။ မဏိရတနမ္ပိ=ပတ္တမြားရတနာကိုလည်း၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ပန=အား လုံးစုံ ခြံ၍ငုံ၍ ပြောရလျှင်ကား၊ ဥစ္စာဝစံ ဝါ=ကြီးမား၊ သေးငယ်ကြည့်ရှုဖွယ် တခုခုကိုလည်း၊ ဝါ=မြင့်မြတ် နှိမ့်ကျ ကြည့်ရှုဖွယ် တသွယ်သွယ်ကိုလည်း၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ=မှားသောအယူရှိသော၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နံ= မှားယွင်းသောအကျင့်ကို ကျင့်သော၊ သမဏံ ဝါ=ရသေ့ ရဟန်းကိုသော်လည်း

ကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ=ပုဏ္ဏားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဗြာဟ္မဏအမည်ခံ
 ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒဿနာယ=ငှား၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဧတံ ဒဿနံ=ဤဆင်ရတနာစသည်ကို ကြည့်ရှုတွေ့မြင်ခြင်းမည်သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ
 ပေ၏၊ ဧတံ(ဒဿနံ)=မည်သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဟံ=ငါသည်)
 န ဝဒါမိ=မဆိုပါ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တံ ဧတံ ဒဿနံ=ထိုဆင်ရတနာ
 စသည်ကိုကြည့်ရှုခြင်းသည်၊ ဟိနံ=ယုတ်နိမ့်သည်၊ ဝါ=အညံ့စားသည်၊ ဂမ္မံ=
 ရွာသူရွာသား လူညံ့များ၏ဥစ္စာသည်၊ (ရွာသူရွာသားလူညံ့များ၏ မှီဝဲသုံးစွဲစရာ
 ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသည်) ပေါထုဇ္ဇနိကံ=ပုထုဇဉ်တို့၏ ဥစ္စာသည်၊ (ပုထုဇဉ်တို့၏
 မှီဝဲသုံးစွဲစရာ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာသည်) အနရိယံ=မမြင့်မြတ် မဖြူစင်သည်၊ ဝါ=
 အပြစ်မကင်း၊မသန့်ရှင်းသည်၊ ဝါ=အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ ကြည့်ဖယ်ရှောင်
 လွှဲ မသုံးစွဲအပ်သည်၊ အနတ္ထသံဟိတံ=အကျိုးစီးပွားနှင့် မစပ်သည်၊ (မျက်မှောက်၊
 တမလွန် နှစ်တန်သော ဘဝ၌ဖြစ်သော အကျိုးစီးပွားစသည်နှင့် မဆက်စပ်သည်)
 (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) နိဗ္ဗိဒါယ=ဝဋ်ဒုက္ခ၌ငြီးငွေ့ခြင်းငှာ၊ န သံဝတ္တတိ=မဖြစ်၊ ဝိရာ
 ဂါယ=ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကင်းကွာပျက်စီးခြင်းငှာ၊ န သံဝတ္တတိ=
 မဖြစ်၊ နိရောဓာယ=ရာဂစသည်တို့ အပြီးသတ်ချုပ်ပျောက်ခြင်းငှာ။ပ။ ဥပသမာ
 ယ=ရာဂစသည်ငြိမ်းခြင်းငှာ။ပ။ အဘိညာယ=ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းငှာ။ပ။
 သမ္မောဓာယ=မဂ်ဉာဏ်လေးပါးကို ထွင်းဖောက်မြင်သိရရှိခြင်းငှာ၊ န သံဝတ္တတိ=
 မဖြစ်၊ နိဗ္ဗာနာယ=အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ၊ န သံဝတ္တတိ=မဖြစ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ=ဒဿနာနုတ္တရိယကိုပြုရလျှင်ကား၊ ယော=
 အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သက်ဝင်တည်နေသော ကြည်ညိုမှုရှိသည်၊
 နိဝိဋ္ဌပေမော=သက်ဝင်တည်နေသော ချစ်ခင်မှုရှိသည်၊ ဧကန္တဂတော=(လျှပ်
 မယိုင်ခိုင်မြဲသော ကြည်ညိုမှုဟူသော) တခုတည်းသောအဖို့သို့ရောက်သည်၊
 အဘိပ္ပသန္ဓော=အလွန်အကဲကြည်ညိုသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) တထာဂတံ ဝါ=
 မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတ သာဝကံ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏
 တပည့်အရိယာသံဃာကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿနာယ=ကြည့်ရှုဖူးမြော်ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆ
 တိ=သွား၏၊ [ထို့နောက် ဧတဒါနုတ္တရိယံဝါကျကို အနက်မပေးသေးဘဲ "ယဒိဒံ
 တထာဂတံ ဝါ။ပ။ အဘိပ္ပသန္ဓော" ဟူသော ဝါကျကို ရှေးဦးစွာအနက်ပေးမည်]
 နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်၊ နိဝိဋ္ဌပေမော=သည်၊ ဧကန္တဂတော=သည်၊ အဘိပ္ပသန္ဓော=
 သည်၊ (ဟုတွာ=၍) တထာဂတံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ
 ဝါ=လည်းကောင်း၊ ယဒိဒံ(ယဿ ဣမဿ)ဒဿနာယ=အကြင်ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊
 ဂစ္ဆတိ=သွား၏။

[ထို့နောက် ဧတဒါနုတ္တရိယံစသည်သို့ ပြန်လာခဲ့တော့အံ့၊ ဧတံ+အနုတ္တ
 ရိယံ-ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ယခင်က "ယော" ဟု အနိယမ ရှိခဲ့သောကြောင့် "တဿ" ဟု

နိယမထည့်] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒဿနာနံ=ကြည့်ရှုခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ (တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)ဧတံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို ကြည့်ရှုဖူးမြင်ခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=ငှာလည်းကောင်း၊ [ဇာပိဒံ ၂၆ သုတ် (ဇာဗျက်နာ-၄၆၄)ကြည့်]။ပ။ နိဗ္ဗာနဿ=ကို၊ သစ္စိကိရိယာယ=ငှာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=တန်းတူကင်းလတ် အထူးမြတ်ဆုံး ကြည့်ရှု ဖူးမြင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [ထို့နောက် ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေသို့သွားအံ့] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို ဖူးမြင်ရခြင်းကို၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=တန်းတူကင်းလတ် အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြည့်ရှုဖူးမြင်ခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ=ဤသည်ကား၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=ဒဿနာနုတ္တရိယတည်း။

သဝနာနုတ္တရိယဉ္စ=တန်းတူကင်းလတ်၊ အထူးမြတ်ဆုံးသော ကြားနာရခြင်းဟူသည်လည်း၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤ၊ ဧကစ္စော=သည်၊ ဘေရိသဒ္ဓမ္မိ=စည်သံကိုလည်း၊ သဝနာယ=နားထောင်ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏၊ ဝိဇာသဒ္ဓမ္မိ=စောင်းသံကိုလည်း။ပ။ ဂီတသဒ္ဓမ္မိ=သီချင်းသံကိုလည်း။ပ။ ပန=ခြေ၍ငုံ၍ ဟောပြုရလျှင်ကား၊ ဥစ္စာဝစံ ဝါ=ကြီးမားသေးငယ် ကြားရဖွယ်ဟု၊ အသံတခုခုကိုလည်း၊ ဝါ=မြင့်မြတ်နိမ့်ကျ၊ ကြားရဖွယ်ဟု၊ အသံတခုခုကိုလည်း၊ သဝနာယ=ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ=သော၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နဿ=သော၊ သမဏဿ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဿဝနာယ=တရားကိုနာယူခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧတံ သဝနံ=ထိုစည်သံစသည်ကို နားထောင်ခြင်းမည်သည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ ဧတံ(သဝနံ)=မည်သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဟံ=ငါသည်) န ဝဒါမိ=မဆိုပါ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ တံ ဧတံ သဝနံ=ထိုစည်သံစသည်ကို နားထောင်ခြင်းသည်၊ ဟီနံ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ်=သဝနာနုတ္တရိယကို ဟောပြုရသော်ကား၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ=၍) တထာဂတဿဝါ=၏လည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကဿဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဿဝနာယ=ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=သွား၏၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ)တထာဂတဿ ဝါ=လည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကဿ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ယဒိဒံ ဓမ္မဿဝနာယ=အကြင်တရားနာခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဝနာနံ=နားထောင်ခြင်း၊ နာယူခြင်းအားလုံးတို့တွင်(တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ဧတံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝက၏ တရားကိုနာယူခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=ငှာလည်းကောင်း။ပ။ သစ္စိကိရိယာယ=ငှာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးနာယူခြင်းသည်။

(ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝက
၏တရားကို နာယူခြင်းကို၊ သဝနာနုတ္တရိယံ=ခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဣတိ=
ဤသည်ကား၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=ဒဿနာနုတ္တရိယသည်လည်းကောင်း၊ သဝနာ
နုတ္တရိယံ=သဝနာနုတ္တရိယသည်လည်းကောင်းတည်း။

လာဘာနုတ္တရိယဉ္စ=အထူးမြတ်ဆုံးလာဘ်ရခြင်းဟူသည်လည်း၊ ကထံ=
အဘယ်သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ ပုတ္တလာဘာမ္ပိ=သားသမီးဟူသော ရလာဘ်ကို
လည်း၊ လဘတိ=ရ၏၊ ဒါရလာဘာမ္ပိ=မယား ရလာဘ်ကိုလည်း၊ လဘတိ=၏၊
ဓနလာဘာမ္ပိ=ပစ္စည်းဥစ္စာ ရလာဘ်ကိုလည်း၊ လဘတိ=၏၊ ပန=ကား၊ ဥစ္စာဝစံ=
ကြီးမားသေးငယ်၊ အသွယ်သွယ်သော၊ ဝါ=ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော၊
လာဘံ ဝါ=ရလာဘ်ကိုလည်း၊ လဘတိ=ရ၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကေ=သော၊ မိစ္ဆာပဋိ
ပန္နေ=သော၊ သမဏေဝါ=၌လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏေ ဝါ=၌လည်းကောင်း၊
သဒ္ဓံ=ကြည်ညိုယုံကြည်မှုကို၊ ပဋိလဘတိ=ရ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒေသော
လာဘော=ဤလာဘ်ရခြင်းအမျိုးမျိုးသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ ဒေသော(လာဘော)=
သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဟံ=ငါသည်) န ဝဒါမိ=မဆိုပါ၊ ဘိက္ခဝေ=
တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ သော ဒေသော လာဘော=ထိုလာဘ်ရခြင်း အမျိုးမျိုး
သည်၊ ဟိန္ဒော။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ်=လာဘာနုတ္တရိယကို ပြဆိုရသော်ကား၊ ယော=
အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ)
တထာဂတေ ဝါ=၌လည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကေ ဝါ=၌လည်းကောင်း၊
သဒ္ဓံ=ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါတရားကို၊ ပဋိလဘတိ=ရ၏၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။
အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ)တထာဂတေ ဝါ=၌လည်းကောင်း၊ တထာဂတ
သာဝကေ ဝါ=၌လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓံ=ကို၊ ယဒိဒံ (ယံ ဣဒံ) ပဋိလဘတိ=
အကြင်ရ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လာဘာနံ=လာဘ်ရခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ (တဿ=
ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ဧတံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝက၌ ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါ
လာဘ်ရခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပ။ သစ္စိကိရိယာယ=ငှာလည်း
ကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံးလာဘ်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=၏)
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝက၌ ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါ
လာဘ်ရခြင်းကို၊ လာဘာနုတ္တရိယံ=တန်းတူကင်းလတ်၊ အထူးမြတ်ဆုံးလာဘ်ရခြင်း
ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသည်ကား၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=ရိယသည်လည်း
ကောင်း။ပ။ လာဘာနုတ္တရိယံ=ရိယသည်လည်းကောင်းတည်း။

သိက္ခာနုတ္တရိယဉ္စ=တန်းတူကင်းလတ်အထူးမြတ်ဆုံးသင်ယူ ဖြည့်ကျင့်
ခြင်းဟူသည်လည်း၊ ကထံ=အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း
ဟူမူ။ပ။ ဟတ္ထိသ္မိမ္ပိ=ဆင်ကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင်ယူသင့်သောဆင်

အတတ်ကို) သိက္ခတိ=သင်ယူ၏။ အဿသ္မိမ္မိ=မြင်းကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတမ္ပ= သင်ယူသင့်သော မြင်းအတတ်ကို) သိက္ခတိ=၏။ ရထသ္မိမ္မိ=ရထားကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတမ္ပ=သင်ယူသင့်သော ရထားအတတ်ကို) သိက္ခတိ=၏။ ဓနုသ္မိမ္မိ=လေး ကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတမ္ပ=သင်ယူသင့်သော လေးအတတ်ကို)သိက္ခတိ=၏။

၁။ "ဟတ္ထိသ္မိမ္မိ သိက္ခတိ"၌ ဋီကာအဖွင့်စဉ်းစားဖွယ်။ ။ဟတ္ထိသ္မိမ္မိ သိက္ခတိတိ ဟတ္ထိနိမိတ္တံ သိက္ခိတမ္ပံ ဟတ္ထိသိပ္ပံ သိက္ခတိ၊ သေသပဒေသုပိ ဒေသေ နယော။ ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၁၀၅။ ဟတ္ထိသ္မိမ္မိ သိက္ခိတိ ဟတ္ထိနိမိတ္တံ ယံ သိပ္ပံ သိက္ခိတမ္ပံ၊ တံ သိက္ခိန္တိ၊ ဒေသေ နယော အဿာဒိသု။ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၊ ၃-၂၀၅(ကုလ ဒူသန သိက္ခာပုဒ်။) ဟတ္ထိသ္မိန္တိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မန္တိ အာဟာ "ဟတ္ထိနိမိတ္တံ သိက္ခိတမ္ပ"န္တိ။ ဤသုတ်ဋီကာ၊ ၁၀၅။

ထိုဋီကာအဖွင့်များနှင့်အညီ ဟတ္ထိသ္မိသ္မိ သ္မိဝိဘတ်ကို နိမိတ်အနက်ဟောပြုလုပ်၍ လည်းကောင်း၊ သိက္ခိတမ္ပဟူသော ပါဠိသေသထည့်စွက်၍လည်းကောင်း အနက်ပေးထား ပါသည်။ ထိုဋီကာအဖွင့်များသည် အလွန်ရှင်း၍ သိလွယ်လှပါ၏။ သို့သော် ဤသုတ် ဋီကာ၌ ဆက်လက်၍-

"ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ ဟတ္ထိသန္နိသိတတ္တာ စ ဟတ္ထိသိပ္ပံ ဟတ္ထိတိ ဂဟေတွာ" ဟူ၍ ဟတ္ထိသ္မိသ္မိ ဟတ္ထိပုဒ်အရ ဆင်ကိုသာမက ဆင်ကိုမှီ၍(ဆင်ကိုအကြောင်းပြု၍) တတ်မြောက်ရသော ဆင်အတတ်(ဟတ္ထိသိပ္ပ)တိုင်အောင် (ဌာနုပစာရ၊ကာရဏု ပစာရအားဖြင့်)ယူရမည်အဖြစ်ကို ဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် ဟတ္ထိသိပ္ပေ သိက္ခတိတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗောဟုလည်းကောင်း သာရတ္ထဋီကာ၊ ၃(၃၇၃)၌လည်း "ဟတ္ထိသ္မိန္တိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ၊ ဟတ္ထိနိမိတ္တံသိပ္ပေတိ အတ္ထော"ဟုလည်းကောင်း အနက်ပြန်ဆိုဖွင့်ပြ ထား၏။

ထိုဋီကာနှစ်စောင်လုံး၏ ယင်းအနက်ပြန်ဆိုချက်များမှာ အဋ္ဌကထာမှ အလွတ် တနည်းသတ်သတ် ဖွင့်ဆိုခြင်းမဟုတ်ဘဲ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကိုပင် ထပ်မံရှင်းလင်းဖွင့်ဆို ထားသော စကားသွားများဖြစ်၏။ ထိုဋီကာစကားသွားများအတိုင်းဆိုလျှင် ပါဠိတော်၌ "ဟတ္ထိသ္မိမ္မိ=ဆင်အတတ်ကြောင့်လည်း၊ ဝါ=ဆင်ကိုအကြောင်းပြု၍ သင်ယူသင့်သော အတတ်ကြောင့်လည်း၊ သိက္ခတိ=(ဆင်အတတ်ကို)သင်ယူ၏"ဟူ၍ အနက်ပြန်ဆိုရ တော့မည်ဖြစ်နေလေ၏။

အကယ်၍ ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ အစရှိသော ဤသုတ်ဋီကာအဖွင့်ကို အဋ္ဌကထာမှ အလွတ်တနည်း သီးသန့်ဖွင့်သည်ဟုယူလျှင်ကား "ဟတ္ထိသ္မိမ္မိ=ဆင်အတတ်၌လည်း၊ ဝါ=ဆင်ကိုအကြောင်းပြု၍ သင်ယူသင့်သော အတတ်၌လည်း၊ ဝါ=ဆင်အတတ်ကို လည်း၊ သိက္ခတိ=သင်ယူ၏" ဟု အနက်ပြန်ဆိုသင့်သည်သာမက "ဟတ္ထိဝိသယတ္တာ ဝါ"ဟု ဝါသဒ္ဓါသော်လည်း ပါသင့်၏။ သို့မဟုတ် "ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော"ဟူ၍ ဝိသဒ္ဓါသော်လည်း ပါသင့်၏။ ဤထက်ပို၍ မှန်ကန်တိကျအောင် ထပ်မံ၍ကြံစည် ကြပါကုန်။

ထရသ္မိမ္မိ=သန်လျက်ဓားကြောင့်လည်း၊ (သိက္ခိတမ္ပ=သင်ယူသင့်သော သန်လျက် ဓားအတတ်ကို) သိက္ခိတိ=၏၊ ပန=ကား၊ ဥစ္စာဝစံ ဝါ=ကြီးမားသေးငယ် အတတ် အသွယ်သွယ်ကိုလည်း၊ သိက္ခိတိ=၏၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ=သော၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နဿ= သော၊ သမဏဿ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဝါ=၏လည်းကောင်း၊ (သိက္ခိ=အကျင့်ကို) သိက္ခိတိ=ကျင့်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒော သိက္ခာ=ဤသင်ယူ ဖြည့်ကျင့်မှုမျိုးသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပေ၏၊ ဒော(သိက္ခာ)=ဤသင်ယူဖြည့်ကျင့်မှုမျိုး သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဟံ=ငါသည်)န ဝဒါမိ=မဆို၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ သာ ဒော သိက္ခာ=ထိုသို့သော ဤသင်ယူဖြည့်ကျင့်မှုမျိုး သည်၊ ဟီနာ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ်=သိက္ခာနုတ္တရိယကိုပြုရလျှင်ကား၊ ယော= အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ) တထာဂတပုဝေဒိတေ=မြတ်စွာဘုရားဟောကြား သိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မဝိန ယေ=သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနယာပိဋကတ်၊ သာသနာတော်မြတ်၌၊ ဝါ=တုတ်ဓားမပါ၊ တရားဖြင့်သာ ဆုံးမရာ၊ ဤမြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်၌၊ အဓိသီလမ္မိ=အဓိ သီလသိက္ခာကိုလည်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့်သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာ သီလကိုလည်း၊ သိက္ခိတိ=ဖြည့်ကျင့်၏၊ အဓိစိတ္တမ္မိ=အဓိစိတ္တသိက္ခာကိုလည်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့်သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာစိတ်ကိုလည်း၊ သိက္ခိ တိ=ဖြည့်ကျင့်၏၊ အဓိပညမ္မိ=အဓိပညာသိက္ခာကိုလည်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့်သာလွန် ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာပညာကိုလည်း၊ သိက္ခိတိ=ဖြည့်ကျင့်၏။

နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ=သည်။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ)တထာဂတပု ဝေဒိတေ=သော၊ ဓမ္မဝိနယေ=၌၊ အဓိသီလမ္မိ=ကိုလည်း၊ ယဒိဒံ သိက္ခိတိ= အကြင်ဖြည့်ကျင့်၏၊ အဓိစိတ္တမ္မိ=လည်း၊ ယဒိဒံ သိက္ခိတိ=၏၊ အဓိပညမ္မိ=လည်း၊ ယဒိဒံ သိက္ခိတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သိက္ခာနံ=သင်ယူဖြည့်ကျင့်မှု အားလုံး တို့တွင်၊ (တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)ဧတံ=ဤ အဓိသီလအစရှိသော သိက္ခာ သုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပ။ သန္တိကိရိယာယ=ငှာလည်း ကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံး ဖြည့်ကျင့်မှုသည်၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤအဓိသီလစသော သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်မှုကို၊ သိက္ခာနုတ္တရိယံ =တန်းတူကင်းလတ်၊ အထူးမြတ်ဆုံး ဖြည့်ကျင့်မှုဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ပါရိစရိယာနုတ္တရိယဉ္စ=တန်းတူကင်းလတ် အထူးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပြုစု လုပ်ကျွေးခြင်းသည်လည်း၊ ကထံ=အဘယ်သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ ခတ္တိယမ္မိ= ဘုရင်မင်းကိုမူလည်း၊ ပရိစရတိ=ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ ဗြာဟ္မဏမ္မိ=ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမူလည်း၊ ပရိစရတိ=ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ ဂဟပတိမ္မိ=အိမ်ရှင်သူကြွယ်ကိုမူလည်း၊ ပရိစရတိ= ၏၊ ပန=ကား၊ ဥစ္စာဝစံ ဝါ=မြင့်မြတ်နိမ့်ယုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးကိုမူလည်း၊ ပရိ

စရတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒေသာ ပါရိစရိယာ=ဤပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းအမျိုးမျိုးသည်။ပ။စ=သို့သော်လည်း၊ သာ ဒေသာ ပါရိစရိယာ=ထိုပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းအမျိုးမျိုးသည်၊ ဟီနာ။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ်=ပါရိစရိယာနုတ္တရိယကို ပြုရလျှင်ကား၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ) တထာဂတံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိစရတိ=၏၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ)တထာဂတံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ ယဒိဒံ ပရိစရတိ=အကြင်ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပါရိစရိယာနံ=ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ (တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ဧတံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ=ငှာလည်းကောင်း။ပ။ သစ္စိကိရိယာယ=ငှာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=အထူးမြတ်ဆုံး ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းကို။ပ။

အနုဿတာနုတ္တရိယဉ္စ=တန်းတူကင်းလတ် အထူးမြတ်ဆုံး ဆင်ခြင်အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းသည်လည်း၊ ကထံ=သို့၊ ဟောတိ=ဟူမူ။ပ။ ပုတ္တလာဘမ္ပိ=သားသမီးရခြင်းကိုလည်း၊ ဝါ=ရရှိအပ်သော သားသမီးကိုလည်း၊ အနုဿရတိ=အထပ်ထပ်အောက်မေ့ အမှတ်ရနေ၏၊ ဒါရလာဘမ္ပိ=မယားရရှိခြင်းကိုလည်း၊ ဝါ=ရရှိအပ်သောမယားကိုလည်း၊ အနုဿရတိ=၏၊ ဓနလာဘမ္ပိ=ပစ္စည်းဥစ္စာရရှိခြင်းကိုလည်း၊ အနုဿ ရတိ=၏၊ ပန=ကား၊ ဥစ္စာဝစံ=ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော၊ လာဘံ ဝါ=လာဘ်ရရှိခြင်းကိုလည်း၊ ဝါ=ရရှိအပ်သော လာဘ်ကိုလည်း၊ အနုဿရတိ=၏။ပ။ မိစ္ဆာပဋိပန္နံ=သော။ပ။ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ အနုဿရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒေသာ အနုဿတိ=ဤအထပ်ထပ် အမှတ်ရခြင်း အမျိုးမျိုးသည်၊ အတ္ထိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ=သို့သော်လည်း၊ သာ ဒေသာ အနုဿတိ=ထိုအမှတ်ရခြင်းအမျိုးမျိုးသည်။ဟီနာ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စ ခေါ်=အနုဿတာနုတ္တရိယကိုပြုရလျှင်ကား၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ)တထာဂတံ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားတပည့် အရိယာသာဝကကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားတပည့် အရိယာသံဃာဂုဏ်တော်ကို လည်းကောင်း၊ အနုဿရတိ=အထပ်ထပ်ဆင်ခြင်အောက်မေ့အမှတ်ရနေ၏၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ။ပ။ အဘိပ္ပသန္နော=သည်၊ (ဟုတွာ)တထာဂတံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတသာဝကံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ ယဒိဒံ အနုဿရတိ=အကြင်အထပ်ထပ် အောက်မေ့အမှတ်ရနေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုဿတိနံ=အထပ်ထပ်

အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းအားလုံးတို့တွင်၊ (တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)တေ=ဤတထာ
 ဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို အထပ်ထပ်အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်းသည်၊
 သတ္တာနံ=တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပ။ သတ္တိကိရိယာယ=ဉာလည်းကောင်း၊ အနုတ္တရိယံ=
 တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံး အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်းသည်၊(ဟောတိ)
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ=ဤတထာဂတနှင့် တထာဂတသာဝကကို အထပ်ထပ်
 အောက်မေ့အမှတ်ရနေခြင်းကို၊ အနုဿတာနုတ္တရိယံ=ခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏၊
 ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အနုတ္တရိယာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=
 မိန့်တော်မူပြီ)

ယေ=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ [အဋ္ဌကထာ၌ တေ ဘိက္ခု ဇာနန္တိဟု
 ရဟန်းများကိုသာယူထား၏] ဒဿနာနုတ္တရံ=တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံး
 ဖြစ်သော ကြည့်ရှုဖူးမြော်ခြင်းကို၊ လဒ္ဓါ စ=ရကြကုန်၍လည်းကောင်း၊ အနုတ္တရံ=
 တန်းတူကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံးသော၊ သဝနံ=တရားဒေသနာကြားနာရခြင်းကို၊
 လဒ္ဓါ စ=၍လည်းကောင်း၊ လာဘာနုတ္တရိယံ=တန်းတူကင်းလတ်, အထူးမြတ်ဆုံး
 ဖြစ်သော ရလာဘ်ကို၊ လဒ္ဓါ စ=၍လည်းကောင်း၊ သိက္ခာနုတ္တရိယေ=တန်းတူ
 ကင်းလတ်,အထူးမြတ်ဆုံး သိက္ခာသုံးဖြာဖြည့်ကျင့်မှု၌၊ ရတာ စ=မွေ့လျော်
 ကြကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ ပါရိစရိယာ(ပါရိစရိယာယ)=ဘုရားသံဃာရတနာ
 တို့ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းဖြင့်၊ [နာဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သော ယအက္ခရာ
 အကျေကြ်သည်။ ဋ,ဋီတို့၌ကား ပါရိစရိယေဟု ပါဠိရှိ၍ လိင်္ဂံ,ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ
 ဖွင့်ဆို၏] ဥပဋ္ဌိတာ=ဆည်းကပ်တည်နေပြုစုကြပေကုန်လျက်လည်းကောင်း၊
 ဝိဝေကပဋိသံယုတ္တံ=ခန္ဓာစသော ဥပဓိအားလုံး ကင်းဆိတ်သုဉ်းသည့် နိဗ္ဗာန်နှင့်
 ဆက်စပ်၍၊ အနုဿတိ=တန်းတူကင်းလတ် အမြတ်ဆုံး ဘုရားသံဃာဂုဏ်ကို
 အထပ်ထပ်ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း သဘောတရားကို၊ ဘာဝယန္တိ=ဖြစ်ပွားစေ
 ကြကုန်၏။

အပ္ပမာဒေ=သတိမကင်း,မမေ့လျော့ခြင်း သဘောတရား၌၊ ဝါ=မမေ့
 လျော့ကြောင်း သတိတရား၌၊ ပမုဒိတာ=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ကြကုန်
 လျက်လည်းကောင်း၊ နိပကာ=ကိလေသာတို့ကို ခြောက်ခန်းစေတတ်သော ပညာ
 ရှိ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ကြကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ သီလသံဂုတာ=အကုသိုလ်တို့ကို
 သီလဖြင့်ပိတ်ပင် တားဆီးကြကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ ခေမံ=ဘေးဥပဒ်ကုန်ခန်း
 ကြောင်းဖြစ်သော၊ အမတဂါမိနိ=သေခြင်းကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း
 အရိယမဂ်ကို၊ (ဘာဝယန္တိ=ဖြစ်ပွားစေကြကုန်၏) တေ=ထိုရဟန်းတို့သည်၊
 [ပစ္စေန္တိ၌စပ်] ယတ္ထ=အကြင်နိဗ္ဗာန်၌၊ ဒုက္ခံ=ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံးသည်၊ နိရုဇ္ဈတိ=
 ချုပ်ဆုံး၏၊ တံ=ထိုဝဋ်ဒုက္ခအားလုံး ချုပ်ဆုံးရာနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝေ=အမှန်တကယ်ပင်၊
 ကာလေန=(သိမြင်ခြင်းငှာ) သင့်လျော်သောအခါ၌၊ ပစ္စေန္တိ=သိမြင်ကြကုန်၏၊

[ပတိ+ဣဓာတ်+အပစွည်း+အန္တိ။ ဣဓာတ်သည် သိခြင်းအနက်ဟောတည်း။
ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒသမံ=ဆယ်ခုမြောက်သုတ်တည်း။
တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အနုတ္တရိယဝဂ္ဂေါ=အနုတ္တရိယဝဂ်တည်း။

၄-ဒေဝတာဝဂ်
၁-သေသုတ်

၃၁။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤ
တရားတို့သည်၊ သေဿ=သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ဦးဖြစ်သော၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးတို့
ကို ဖြည့်ကျင့်ဆဲ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ဦးဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ပရိဟာ
နာယ=အထက်အထက်ရရှိဖွယ် မဂ်ဖိုလ်ဂုဏ်တို့ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=အထက်
အထက် ရရှိဖွယ်မဂ်ဖိုလ်ဂုဏ်တို့ မဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ဆ=ဖိ-ပါး
တို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကမ္မာရာမတာ=လည်းကောင်း၊
[ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၈၉)ပဌမသေသုတ်နှင့် ဤဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၄)သုတ်၊
(၂၁၊ ၂၂)သုတ် (ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၂၀၀၊ ၄၃၈၊ ၄၅၇၊
၄၅၉)ကြည့်]။ပ။ ဣန္ဒြိယေသု=စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တ
ဒ္ဓါရတာ=လုံခြုံစွာပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက် မရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊
ဘောဇနေ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုတာ=(ခံယူခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်းနှင့်
စပ်၍) အတိုင်းအတာ ပမာဏကိုမသိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း။ပ။ အပရိဟာ
နာယ=အထက်အထက် ရရှိဖွယ်မဂ်ဖိုလ်ဂုဏ်တို့ မဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ။ပ။ ဣန္ဒြိ
ယေသု=တို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဓါရတာ=လုံခြုံစွာ ပိတ်ဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက်ရှိသူ၏
အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=၌၊ မတ္တညုတာ=အတိုင်းအတာပမာဏကို
သိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ သံဝတ္တန္တိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) ပဌမံ။

၂-ပဌမအပရိဟာနသုတ်

၃၂။ [စာပိုဒ်(၂၁)သာမကသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၅၆၊ ၄၅၇)လည်းကြည့်]
ကေဝလကပ္ပံ=အောင်၊ ဝါ=သော၊ ဇေတဝနံ=ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်ကို။ပ။
ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရားတို့သည်၊ ဘိက္ခုနော
=ရဟန်း၏၊ အပရိဟာနာယ=ရရှိပြီး၊ ရရှိဖွယ်ဂုဏ်တို့မှ မဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ။ပ။
သတ္တဂါရဝတာ=မြတ်စွာဘုရား၌ အလေးဂရုပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊
ဓမ္မဂါရဝတာ=လောကုတ္တရာ တရားကိုးပါး၌ အလေးဂရုပြုသူ၏အဖြစ် လည်း
ကောင်း၊ သံဃဂါရဝတာ=သံဃာတော်၌ အလေးဂရုပြုသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊
သိက္ခာဂါရဝတာ=သိက္ခာသုံးပါးတို့၌ အလေးဂရုပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊
အပ္ပမာဒဂါရဝတာ=(ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌) မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရား၌
အလေးဂရုပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္တာရဂါရဝတာ=အာမိသ၊ ဓမ္မ၊

နှစ်ဌာနဖြင့် လောကတံထွာ ပျုဉ္ဇာဝတ်ပြု ချီးမြှောက်မှု၌ အလေးဂရုပြုသူ၏အဖြစ် လည်းကောင်းတည်း။ ဘန္တေ=ရား၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ။ပ။

[ဂါထာ] သတ္တုဂရု=မြတ်စွာဘုရားဟူသော အလေးဂရုပြုဖွယ်ရှိသော၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၌ အလေးဂရုပြုသော၊ ဓမ္မဂရု=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးဟူ သော အလေးဂရုပြုဖွယ်ရှိသော၊ ဝါ=လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး၌ အလေးဂရုပြု သော၊ သံဃေ စ=သံဃာတော်၌လည်း၊ တိဗ္ဗဂါရဝေါ=အားကြီးသော အလေးဂရု ပြုသူ၏ အဖြစ်ရှိသော၊ အပ္ပမာဒဂရု=မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရားဟူသော အလေးဂရုပြုဖွယ်ရှိသော၊ ပဋိသန္တာရဂါရဝေါ=အာမိသ, ဓမ္မ၊ နှစ်ဌာနဖြင့် လောက တံထွာ ပျုဉ္ဇာဝတ်ပြု ချီးမြှောက်မှု၌ အလေးဂရုပြုသူ၏ အဖြစ်ရှိသော၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ပရိဟာနာယ=ရပြီး, ရဖွယ်၊ ဂုဏ်အသွယ်သွယ်မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ နိဗ္ဗာနဿေဝ=နိဗ္ဗာန်၏သာလျှင်၊ သန္တိကေ=အနီး၌၊ (စရတိ=လှည့်လည်နေ၏) ဣတိ(အဝေါစ)ဒုတိယံ။

၃-ဒုတိယအပရိဟာနသုတ်

၃၃။ ဟိရိဂါရဝတာ=ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်း, စက်ဆုပ်ခြင်း သဘော၌ အလေးဂရုပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဩတ္တပ္ပဂါရဝတာ=ဒုစွရိတ် အကုသိုလ် ကြောင့် ကြောက်လန့်ခြင်းသဘော၌ အလေးဂရုပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း တည်း။ပ။

[ဂါထာ] သတ္တုဂရု=သော။ပ။ ဟိရိဩတ္တပ္ပသမ္ပန္နော=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ် ရှက်မှု, ကြောက်မှုကုသိုလ်တရားနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သပ္ပတိဿော=(မြတ်စွာဘုရား စသည်တို့၏) အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းရှိသော၊ ဝါ=(မြတ်စွာဘုရား စသည်တို့ကို) အကြီးအကဲအရာ၌ထားခြင်း, ရိသေတုပက္ခ ဦးနှိမ်ချခြင်းရှိသော၊ (ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်) [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် ၉-ပဌမအဂါရဝသုတ် (စာမျက်နှာ- ၁၃) လည်းကြည့်] ပရိဟာနာယ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။ စရတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစ) တတိယံ။

၄-မဟာမောဂ္ဂလ္လာနသုတ်

၃၄။ အထ ခေါ=၌၊ ရဟောဂတဿ=ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ရောက်တော် မူလျက်၊ ပဋိသလ္လိနဿ=တပါးတည်းကိန်းအောင်းတော်မူသော၊ ဝါ=အာရုံများ စွာ, စိတ်ကိုခွာ၍, ကောင်းစွာသန့်စင်, စိတ်ကြည်လင်ကြောင်း, ကိန်းအောင်းတော် မူသော၊ အာယသ္မတော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မှာ၊ ဧဝံ= ဤသို့၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပရိဝိတက္ကော=အကြံအစည်သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်သနည်းဟူမှု)ကတမေ သံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့မှာ၊ [ဧဝံ ဉာဏံ၌စပ်] သောတာပနာ

နာမ=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည်။ အဝိနိပါတဓမ္မာ=မိမိကိုယ်ကို အပါယ်
လေးပါးတို့၌ ဖောက်ပြန်စွာကျရောက်စေတတ်သော သဘောမရှိကုန်။ နိယတာ=
သောတာပတ္တိမဂ်တည်းဟူသော ဓမ္မနိယာမဖြင့်(အထက်မဂ်ရရန်)ကိန်းသေမုချမြီ
ကုန်၏။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၇၉)လည်းကြည့်] သမ္မောဓိပရာယဏာ=အထက်
မဂ်သုံးပါးတည်းဟူသော နောက်ထပ်လားရောက်အပ်သော တရားထူးရှိကုန်၏။
ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့သိသော၊ ဉာဏံ=ဉာဏ်သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ (ဣတိ=
ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ။)

တေန ခေါ ပန သမယေန=(အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၏ အကြံအစည်
ဖြစ်ရာ) ထိုအခါ၌၊ တိဿော နာမ=တိဿမည်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်။
အဓနာ=မကြာမတင် ယခုအခါ၌ပင်၊ ကာလင်္ဂတော=ကွယ်လွန်ခြင်းကိုပြုသည်။
(ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အညတရံ=တခုသော၊ ဗြဟ္မလောကံ=ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့၊ ဥပပန္နော=
လားရောက်သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ တတြပိ=ထိုတိဿဗြဟ္မာ၏ ဗြဟ္မာ့
ပြည်၌လည်း၊ နံ=ထိုတိဿဗြဟ္မာကို၊ "တိဿော=တိဿမည်သော၊ ဗြဟ္မာ=
ဗြဟ္မာသည်။ မဟိဒ္ဓိကော=ကြီးသော တန်ခိုးရှိ၏။ (အကြီးအကျယ် ပြီးစီးထ
မြောက် သိဒ္ဓိပေါက်မှုရှိ၏) မဟာနဘာဝေါ=ကြီးသော အာနုဘော်ရှိ၏။(ကြီးမား
ကျယ်ပြန့်၊ ဖြန့်လွှမ်းနိုင်ငြား၊ စွမ်းပကားအာနုဘော်ရှိ၏) ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့၊
ဇာနန္တိ=သိကြကုန်၏။ (အခြားဗြဟ္မာတို့က သိကြကုန်၏)အထ ခေါ=(အကြံ
အစည်ဖြစ်ပြီးရာ) ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော=အရှင်မဟာ
မောဂ္ဂလ္လာန်သည်။ ဗလဝါ=အားကောင်းသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်။
သမိဒ္ဓိတံ=ကွေးထားအပ်ပြီးသော၊ ဗာဟံ=လက်မောင်းကို၊ ပသာရေယျ သေယျ
ထာပိ နာမ ဝါ=ဆန့်တန်းလိုက်ရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပသာရိတံ= ဆန့်တန်း
ထားအပ်ပြီးသော၊ ဗာဟံ=လက်မောင်းကို၊ သမိဇ္ဇေယျ သေယျထာပိ နာမ ဝါ=
ကွေးလိုက်ရာသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဧဝမေဝံ=ဤနည်းအသွင် လျင်မြန်စွာပင်၊
ဇေတဝနေ=ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ အန္တရဟိတော=ကွယ်ပျောက်ခဲ့ပြီးသည်။
(ဟုတွာ=ဖြစ်၍) တသ္မိံ ဗြဟ္မလောကေ=(တိဿဗြဟ္မာ၏) ထိုဗြဟ္မာပြည်၌၊
ပါတုရဟောသိ=ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ တိဿော=တိဿမည်သော၊ ဗြဟ္မာ=ဗြဟ္မာသည်။
အာယသ္မန္တံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ကို၊ ဒုရတောဝ=အဝေး၌
ပင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=ကြွလာနေသည်ကို၊ အဒ္ဓသာ ခေါ=မြင်ရသည်သာ၊ ဒိသ္မာန=မြင်ရ
ပြီး၍။ပ။ ဧတံ ဝစနံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
အဝေါစ=လျှောက်သနည်းဟူမူ။)

မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာနံ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၊ ဧဟိ=ကြွလာတော်မူပါ
လော၊ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာနံ=လ္လာန်၊(အာဂတံ=အရှင်၏ကြွလာတော်မူခြင်းသည်)
သ္မာဂတံ(သု အာဂတံ)=ကောင်းသော ကြွလာတော်မူခြင်းပါတည်း၊ မာရိသ

မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာနံ၊ ဣဝ=ဤအကျွန်ုပ်တို့၊ ဗြဟ္မာဘုံ၌၊ အာဂမနာယ=ကြွလာ
 တော်မူခြင်းငှာ၊ ယဒိဒံ(ယော အယံ)ပရိယာယော=အကြင်အလှည့်အကြိမ်သည်၊
 (အတ္တိ=ရှိ၏) ဣမံ ပရိယာယံ=ဤကြွလာဖို့အလှည့်အကြိမ်ကို၊ (တွံ=အရှင်
 သည်) စိရသံ=ကြာမြင့်လှမှ၊ အကာသိ=ပြုပါပြီ၊ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာနံ၊
 နိသီဒ=ထိုင်နေတော်မူပါ၊ ဣဒံ အာသနံ=ဤနေရာကို၊ ပညတ္တံ=အရှင်အတွက်
 ခင်းထားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)အာယသ္မာ မဟာ
 မောဂ္ဂလ္လာနော=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံသည်၊ ပညတ္တော=ခင်းထားအပ်သော၊ အာ
 သနေ=နေရာ၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေပြီ၊ တိသော=တိဿမည်သော၊ ဗြဟ္မာပိ=ဗြဟ္မာ
 သည်လည်း။ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္တံ=ထိုင်နေပြီးသော၊ တိသံ=တိဿမည်သော၊
 ဗြဟ္မာနံ=ဗြဟ္မာကို။ပ။ တိဿ=တိဿ၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊
 ဒေဝါနံ=နတ်တို့မှာ။ပ။ အဗ္ဗောဓိပရာယဏာ=ရှိကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့သိ
 သော၊ ဉာဏံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်း
 ပြီ) မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာနံ၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ=စာတုမဟာရာဇ် မည်ကုန်
 သော၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့မှာ။ပ။ သဗ္ဗောဓိပရာယဏာ=ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=သော၊
 ဉာဏံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)တိဿ=
 တိဿ၊ သဗ္ဗေသညေဝ=အားလုံးစုံချည်းသာဖြစ်ကုန်သော၊ စာတုမဟာရာဇိကာ
 နံ=ကုန်သော။ပ။ သဗ္ဗောဓိပရာယဏာ=ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဉာဏံ=သည်၊
 ဟောတိ နခေါ=ဖြစ်ပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံက
 မေးပြီ။)

မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=အရှင်မောဂ္ဂလ္လာနံ၊ သဗ္ဗေသံ=အားလုံးကုန်သော။ပ။
 ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဉာဏံ=သည်၊ န ခေါ ဟောတိ=ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါ၊ မာရိသ
 မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာနံ၊ စာတုမဟာရာဇိကာ=ရာဇ်မည်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဒေဝါ=
 အကြင်နတ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်
 သက်ရောက်ကာ ခိုင်မြဲစွာကြည်ညိုခြင်းနှင့်၊ အသမန္နာဂတာ=မပြည့်စုံကုန်၊
 ဓမ္မေ=တရားတော်၌။ပ။ သံဃေ=အရိယာသံဃာတော်၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=နှင့်၊
 အသမန္နာဂတာ=ကုန်၊ အရိယကန္တေဟိ=အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ နှစ်သက်အပ်
 ကုန်သော၊ သီလေဟိ=ငါးပါးသီလတို့နှင့်၊ အသမန္နာဂတာ=ကုန်၊ တေသံ ဒေဝါ
 နံ=ထိုနတ်တို့မှာ။ပ။ သဗ္ဗောဓိပရာယဏာ=ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဉာဏံ=
 သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်ပါ၊ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာနံ၊ စ ခေါ=ထို အသိ
 ဉာဏ်ဖြစ်သော စာတုမဟာရာဇ်နတ်များကို ဖော်ပြရလျှင်ကား၊ စာတုမဟာ
 ရာဇိကာ=ကုန်သော၊ ယေ တေ ဒေဝါ=တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ=၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=
 နှင့်၊ သမန္နာဂတာ=ပြည့်စုံကုန်၏။ပ။ တေသံ ဒေဝါနံ=ထိုနတ်တို့မှာ။ပ။ ဣတိ
 ဧဝံ=သော၊ ဉာဏံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=တိဿ

ဗြဟ္မာက လျှောက်ပြီ) တိဿ=တိဿ၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ=ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ
 ဧဝ=နတ်တို့မှာသာလျှင်။ပ။ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဉာဏံ=သည်၊ ဟောတိ နုခေါ=
 ဖြစ်ပါသလော၊ ဥဒါဟု=သို့မဟုတ်၊ တာဝတိံသာနံ=တာဝတိံသာမည်ကုန်သော၊
 ဒေဝါနမ္ပိ=နတ်တို့မှာလည်း။ပ။ သမ္မောဓိပရာယဏာ=ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ=သော၊
 ဉာဏံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသေးသလော၊ [ဤသို့စသည်ဖြင့် နောက်ဆုံးဝါကျ
 ကိုကြည့်၍ ပေယျာလဖော်လေ]။ပ။

ယာမာနံ=ယာမာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=နတ်တို့မှာလည်း။ပ။
 တုသိတာနံ=တုသိတာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=မှာလည်း။ပ။ နိမ္မာနရတီနံ=နိမ္မာန
 ရတီမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=မှာလည်း။ပ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနံ=ပရနိမ္မိတ
 ဝသဝတ္တီ မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=မှာလည်း။ပ။ဣတိ ဧဝံ=သော၊ ဉာဏံ=သည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်ပါသေးသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) မာရိသ
 မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနံ=မည်ကုန်သော၊ ဒေဝါနမ္ပိ=မှာလည်း။ပ။
 ဉာဏံ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=တိဿဗြဟ္မာက ဖြေ
 ကြားလျှောက်ထားပြီ)။ပ။ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ=တ္တိမည်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဒေဝါ
 =အကြင်နတ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ။ပ။ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန=လ္လာန်၊ စခေါ=ထိုအသိ
 ဉာဏ်ဖြစ်သော ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့ကို ဖော်ပြရလျှင်ကား။ပ။ ဣတိ
 (အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ) အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာ
 မောဂ္ဂလ္လာနော=သည်၊ တိဿဿ=တိဿမည်သော၊ ဗြဟ္မုနော=ဗြဟ္မာ၏၊
 ဘာသိတံ=လျှောက်ထားအပ်သောစကားကို၊ အဘိနန္ဒိတွာ=လွန်စွာနှစ်သက်၍၊
 ဝါ=အလွန်နှစ်သက်စွာလက်ခံ၍၊ အနမောဒိတွာ=အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်၍၊ ဝါ=
 ဝမ်းမြောက်စွာလက်ခံ၍။ပ။ ဗြဟ္မလောကေ=ဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ အန္တရဟိတော=ကွယ်
 ပျောက်လျက်၊ ဇေတဝနေ=ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ ပါတုရဟောသိ=ထင်ရှား
 ပေါ်လာပြီ၊ ဣတိ=ဤတွင် အပြီးတည်း။ စတုတ္ထံ။

၅-ဝိဇ္ဇာဘာဂိယသုတ်

၃၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ=(ပူးပေါင်းယှဉ်တွဲခြင်းအားဖြင့်)
 ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရှစ်ပါးသို့ချဉ်းကပ်တတ်ကုန် သော၊ ဝါ=ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရှစ်ပါးအဖို့ အစိတ်
 အပိုင်း၌ဖြစ်ကုန်သော၊ မ္မော=တရားတို့သည်၊ ဣမေ ဆ=ဤမြောက်ပါးတို့တည်း၊
 ဆ=မြောက်ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။ [ထို့နောက် ပဉ္စက
 နိပါတ်စာပိုဒ်(၇၂)ဒုတိယစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၆၃)ကြည့်]။ပ။
 နိရောဓသညာ=ရုပ်နာမ်ချုပ်ငြိမ်းမှုကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း၊
 တည်း၊ ဝါ=ရုပ်နာမ်ချုပ်ငြိမ်းမှုကို အဖန်ဖန်ရှုသောဉာဏ်၌ ယှဉ်တွဲဖြစ်သော
 သညာလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-ဝိဝါဒမူလသုတ်

၃၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝိဝါဒမူလာနိ=ငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတို့သည်။ ဣမာနိ ဆ=ဤခြောက်မျိုးတို့တည်း။ ၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ ကောဓနော=အမျက်ဒေါသထွက်လေ့ရှိသည်၊ ဥပနာဟီ=ရှေ့ဒေါသကို ဖွဲ့ကပ်ဆက်စပ်တတ်သော နောက်ဒေါသရှိသည်၊ ဝါ=ရန်ငြိုးဖွဲ့တတ်သည်၊ [ပုဗ္ဗကာလိကံ ကောဓံ ဥပနယုတိ ဗန္ဓတိတိ ဥပနာဟော အပရကာလိကော ကောဓော၊ ဥပနာဟော အဿ အတ္ထိတိ ဥပနာဟီ] ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ ကောဓနော=သည်၊ ဥပနာဟီ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သော(ဘိက္ခု)=ထိုရဟန်းသည်၊ သတ္ထရိပိ=မြတ်စွာဘုရား၌လည်း၊ အဂါရဝေါ=အလေးဂရုပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်မရှိဘဲ၊ ဝါ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏အရာ၌ မထားဘဲ၊ အပ္ပတိသော=အဆုံးအမ၊ အမိန့်စကားကို လေးစားနာယူခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝါ=အမှီအခိုအကြီးအကဲ အရာ၌ထားခြင်း၊ ရှိသေတုပ်ကွ ဦးနှိမ်ချခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဓမ္မေပိ=တရားတော်၌လည်း။ ၂။ သံဃေပိ=သံဃာတော်၌လည်း။ ၂။ သိက္ခာယပိ=သိက္ခာသုံးပါး၌လည်း၊ ဝါ=သိက္ခာသုံးပါးကိုလည်း၊ န ပရိပူရကာရီ=ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့မရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ သတ္ထရိ=မြတ်စွာဘုရား၌။ ၂။ သိက္ခာယ=သိက္ခာသုံးပါး၌၊ ဝါ=ကို၊ န ပရိပူရကာရီ=ပြည့်စုံအောင်ဖြည့်ကျင့်မှုပြုလေ့မရှိ၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ သံဃေ=ရဟန်းသံဃာ၌၊ ဝိဝါဒံ=ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုခြင်းကို၊ ဝါ=ငြင်းခုံခြင်းကို၊ ဇနေတိ=ဖြစ်စေ၏၊ ယော ဝိဝါဒေါ=အကြင်ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဝါ=အကြင်ငြင်းခုံခြင်းသည်၊ ဗဟုဇနာဟီတာယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားမဲ့အကျိုးငှာ၊ [ဗဟုဇနာ+အဟိတာယ] ဗဟုဇနာသုခါယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ မချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဗဟုဇနာ=များစွာသော၊ ဇနဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနတ္တာယ=အကျိုးမဲ့အလို့ငှာ၊ ဝါ=မကြီးပွားခြင်းငှာ၊ ဒေဝမနုဿာနံ=နတ်လူတို့၏၊ အဟိတာယ=စီးပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ (တဿ ဝိဝါဒဿ=ထိုငြင်းခုံခြင်း၏) ဝေရူပံ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဝိဝါဒမူလံ=ငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို၊ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ=မိမိပရိသတ်အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ=အပြင်အပသူတပါး ပရိသတ်၌လည်းကောင်း၊ စေ သမနုပဿေယျာထ=အကယ်၍ တွေ့မြင်ကြကုန်အံ့၊ ဤသုတ် အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုခြင်းတည်း။ တနည်း - အဇ္ဈတ္တံ ဝါ=မိမိနှင့် မိမိပရိသတ်အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ=သူတပါးနှင့် သူတပါးပရိသတ်အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ စေ သမနုပဿေ

ယျာထ=အံ။ အဇ္ဈတ္တံ ဝါတိ အတ္တနိ ဝါ အတ္တနော ပရိသာယ ဝါ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါတိ ပရသ္မိ ဝါ ပရဿ ပရိသာယ ဝါ။ သာရတ္ထဋီကာ၊ တ-၃၇၆။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုသို့တွေ့မြင်ရာ၌ [တနည်း-တတြ=ထိုသို့တွေ့မြင်ခြင်းသည်၊ သတိ=ဖြစ်လသော်] တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ပါပကဿ=ယုတ်မာသော၊ တဿေဝ ဝိဝါဒမူလဿ=ထိုငြင်းခုံမှု၏ အကြောင်းရင်းကိုပင်၊ ပဟာနာယ=ပယ်ခြင်းငှာ၊ ဝါယမေယျာထ=ကြီးစားအားထုတ်ကြကုန်လော။ပ။ စေ န သမနုပသေယျာထ=အကယ်၍ မတွေ့မြင်ကြကုန်ငြားအံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုသို့မတွေ့မြင်ကြရာ၌၊ [တနည်း-တတြ=ထိုသို့မတွေ့မြင်ခြင်းသည်၊ သတိ=သော်] တုမှေ=သင်တို့သည်၊ ပါပကဿ=သော၊ တဿေဝ ဝိဝါဒမူလဿ=၏ပင်လျှင်၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ အနဝဿဝါယ=မဖြစ်ပွားခြင်းငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇေယျာထ=ကျင့်ကြကုန်လော၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ နောင်မဖြစ်ပွားရအောင် ကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ ပါပကဿ=သော၊ ဧတဿ ဝိဝါဒမူလဿ=ထိုငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို၊ ပဟာနု=ပယ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ပယ်ခြင်းဖြင့်။ပ။ အနဝဿဝေါ=မဖြစ်ပွားခြင်းသည်၊ ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောဝိဝါဒမူလကာ၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မက္ခိ=သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသမူ

၁။ မက္ခိပုဒ် စစနတ္ထ။ ။ပရဂုဏမက္ခနာယ ပဝတ္တောပိ(ယထာ ဂူထေန ပဟရန္တံ ဂူထော ပဋ္ဌမတရံ မက္ခေတိ၊ တထေဝ)အတ္တနော ကာရကံ ပဋ္ဌမတရံ မက္ခေတိတိ မက္ခော=သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ညစ်ပေ ပျက်စီးစေခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော်လည်း (သူတပါးကို မစင်ကျင်ကြီးဖြင့် ပစ်ခတ်လျှင် ပစ်ခတ်သော သူကိုပင် ရှေးဦးစွာ မစင်လူးကပ်ညစ်ပေသကဲ့သို့ ထို့အတူ) မိမိ၏ဖြစ်ရာတည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဂုဏ်ကို ရှေးဦးစွာ ချေဖျက်ညစ်ပေ ပျက်စီးစေတတ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်တရား။ မက္ခော ဧတဿ အတ္တိတိ မက္ခိ=ထိုဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော မက္ခရိသော ရဟန်း။ ဋီကာမှ ဝိကြိဟ်ဝါကျကိုပင် ဥပမာနုဥပမေယျ နှစ်ဝါကျခွဲထားသည်။ ဋီကာ၌ ပဟရန္တံဟု ပါဠိပျက်၏။ အတ္တနော=မိမိဟူသောမက္ခကို၊ ကာရကံ=ပြုလုပ်တတ်၊ ဖြစ်ပေါ်လာစေ တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ=မိမိဟူသောမက္ခ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို။

ယဒိပိ ဟိ သော ဂူထံ ဂဟေတွာ ပရံ ပဟရန္တော ဝိယ အတ္တနော ကရံ ပဋ္ဌမတရံ မက္ခေတိယေဝ၊ တထာပိ ပရေသံ ဂုဏမက္ခနာဓိပ္ပာယေန ပဝတ္တေတဗ္ဗတ္တာ “ပရဂုဏမက္ခနော”တိ ဂုဏတိ=ထိုမက္ခသည် သူတပါးကို မစင်ဖြင့်ကိုင်ပေါက်သော သူကဲ့သို့ မိမိကိုပြုလုပ်သူ (မိမိဟူသောမက္ခ၏ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်)ကို ရှေးဦးစွာ ချေဖျက် ညစ်ပေ ပျက်စီးစေသည်သာ ဖြစ်သော်လည်း၊ (ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်မူကား) သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်လိုသောဆန္ဒဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာစေအပ်သည် (ဖြစ်ပေါ် လာသည်) အဖြစ်ကြောင့် ထိုမက္ခကို “သူတပါးဂုဏ်ကျေးဇူး အဖျက်သဘော”ဟုပင် ဆိုရမည်။ ဣတိဂုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၄၆။

စိတ္တုပ္ပါဒ် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌာသီ=ကိုယ့်ထက်သာသူ၊ တန်းတူယှဉ်တူ၊
 ဂုဏ်ပြိုင်ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သူတပါးဂုဏ်တို့ကို ကိုက်ဖြတ်၍
 မိမိဂုဏ်နှင့်ညီမျှအောင် ပြုတတ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ် ရှိသည်လည်းကောင်း၊
 [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၈၂)ဝိတရာဂသုတ်(ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၉၃)လည်း
 ကြည့်]ဟောတိ=၏။ပ။ ဣဿုကီ=ဤစုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ (သူတပါးတို့
 ပစ္စည်းလောက်ပေါများမှု၊ တရိတသေ ပြုစုချီးမြှောက်ခံရမှု စသည်တို့ကို ဤစု
 တတ်သည်လည်းကောင်း) မစ္ဆရီ=(အာဝါသ၊ ကုလစသည်တို့ကို) ဝန်တိုတတ်
 သော သဘောရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။

သဋ္ဌော=စဉ်းလဲကောက်ကျစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိ၌မရှိသော
 ဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားစွာပြောဆိုတတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိမှာ
 မရှိသောဂုဏ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်း ရှိသည်လည်းကောင်း၊ မာယာဝီ
 =မိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်ခြင်း သဘောရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=
 ၏။ပ။ ပါပိစ္ဆော=ယုတ်မာသော လောဘအလိုရမ္မက် ရှိသည်လည်းကောင်း၊
 မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=လွဲမှားယုတ်မာသော အယူရှိသည်လည်းကောင်း၊ (ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်
 သည့် ယုတ်မာသော နတ္ထိကအယူဝါဒ၊ အဟေတုကအယူဝါဒ၊ အင်္ဂီရိယ အယူ

၁။ ဣဿုကီပုဒ် ဝစနတ္ထ။ ။ဋီကာ၌ (ဣဿဓာတ်၊ ဥကီပစ္စည်းဖြင့်)
 ဣဿတိ ဥဿယတိတိ ဣဿုကီ(ဤစုတတ်သောသူ)ဟု ကတ္တုသာနေဝစနတ္ထပြု၏။
 မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၄-ဏာဒိကဏ္ဍ၊ ၁၂၁ (ဒိဿန္တညေပိ ပစ္စယာ)သုတ်၌ကား ဣဿာပုဒ်၊
 ဥကီပစ္စည်းဖြင့် ဣဿာ အဿ အတ္တိတိ ဣဿုကီ (ဤစုမှုရှိသောသူ)ဟု အဿတ္တိ
 တဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု၏။

၂။ သဋ္ဌပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ။ ။ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဝင် သဋ္ဌဓာတ်သည် ကေတဝ(စဉ်းလဲ
 ကောက်ကျစ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သဋ္ဌောတိ ကေရာဋီကော” ဟူသော
 အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ သဋ္ဌတိ ဝဇ္ဇေတိတိ သဋ္ဌော (စဉ်းလဲလှည့်ပတ် ကောက်ကျစ်
 တတ်သောသူ)ဟု ဝစနတ္ထပြုပါ။ (တနည်း)စုရာဒိဂိုဏ်းဝင် သဋ္ဌဓာတ်သည် အသမ္မာ
 ဘာသန(ကောင်းမွန်မွန်ကန်စွာ မပြောဆိုခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့်
 “သဋ္ဌောတိ အသန္တဂုဏပရိဒိပနတော နသမ္မာဘာသိတာ” ဟူသော သမ္မောဟဝိနောဒနိဋ္ဌ၊
 ၄၇၅-နှင့်အညီ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “သဋ္ဌယတိ န သမ္မာ ဘာသတိတိ သဋ္ဌော”ဟု
 ဝစနတ္ထပြု၏။ သဋ္ဌော=မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ဖော်ပြ၍ မမှန်မကန်ပြောဆို
 တတ်သောသူ။

ဒီ၊ ပါထိကဝဂ်ဋီကာ(၁၉)၌မူ “သဋ္ဌနံ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနံ သဋ္ဌော=မိမိမှာ
 မရှိသောဂုဏ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းတည်း။ သဋ္ဌော တေဿ အတ္တိတိ
 သဋ္ဌော=မိမိမှာ မရှိသောဂုဏ်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းရှိသောသူ”ဟု
 ဝစနတ္ထပြု၏။

ဝါဒ ရှိသည်လည်းကောင်း) ဟောတိ=၏။ပ။ သန္တိဋ္ဌိပရာမာသီ=မိမိ အယူဝါဒကို မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိမိကိုယ်တိုင် စွဲကိုင်ယူငင် အပ်ပြီးသော အယူဝါဒကို မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်တတ်သည် လည်းကောင်း၊ အာဓာနဂ္ဂါဟီ=(ငါ့အယူဝါဒသာ အမှန်ဟု) မြဲမြံစွာ ဆုပ်ကိုင်တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ=မိမိ၏အယူမှားကို မစွန့်လွှတ်နိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ [ပေယျာလများကို ရှေ့နောက်ဝါကျများကိုကြည့်၍ ဖော်ပါ]။ပ။ဆဋ္ဌ။

၇-ဆဋ္ဌင်္ဂဒါနသုတ်

၃၇။ [ပဉ္စကဇာပိုဒ် ၁-သုတ်လည်းကြည့်] တေန ခေါ ပန သမယေန= ထိုအခါ၌၊ ဝေဠုကဏ္ဍကီ=ဝေဠုကဏ္ဍကမြို့နေသူဖြစ်သော၊ နန္ဒမာတာ=နန္ဒမာတု မည်သော၊ ဝါ=နန္ဒ၏မယ်တော်ဖြစ်သော၊ ဥပါသိကာ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမ သည်၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနပ္ပမုခေ=အရှင်သာရိပုတြာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် အကြီးအမှူးရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃေ=ရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဆဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ=ခြောက် ပါးသောအင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဒက္ခိဏံ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ပတိဋ္ဌာပေ တိ=လက်ရောက်တည်ရှိစေ၏၊ ဝါ=လှူဒါန်း၏၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒိဗ္ဗေန=သော၊ [ဇာပိုဒ်(၁၇)သောပွသုတ်(၄၄-၄၄၇)ကြည့်]။ပ။ အတိက္ကန္တမာန သကေန=သော၊ စက္ခုနာ=ဖြင့်၊ ဝေဠုကဏ္ဍကီ=သော၊ နန္ဒမာတာရံ=နန္ဒမာတု မည်သော၊ ဝါ=သော၊ ဥပါသိကံ=ကို။ပ။ ပတိဋ္ဌာပေန္တိ=လက်ရောက်တည်စေ၊ လှူဒါန်းနေသည်ကို၊ အဒ္ဓသာ=မြင်တော်မူပြီး၊ ဒိသ္မာ=မြင်တော်မူပြီး၍၊ ဘိက္ခု=

၁။ သန္တိဋ္ဌိပရာမာသီ။ ။ သံ အတ္တနော ဒိဋ္ဌိ သန္တိဋ္ဌိ=မိမိ၏အယူဝါဒ၊ သယံ ဝါ အတ္တနာ ယထာဂဟိတာ ဒိဋ္ဌိ သန္တိဋ္ဌိ=မိမိကိုယ်တိုင် စွဲကိုင်ယူထားအပ် ပြီးသော အယူဝါဒ၊ ပရတော အာမသတိတိ ပရာမာသီ=လွဲမှားစွာ သုံးသပ်တတ်သော သူ၊ သန္တိဋ္ဌိ ပရာမာသီ သန္တိဋ္ဌိပရာမာသီ။

၂။ အာဓာနဂ္ဂါဟီ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ အာဓာနံ ဒဋ္ဌံ ဂဏှာတိတိ အာဓာ နဂ္ဂါဟီ (မြဲမြံစွာ ဆုပ်ကိုင်တတ်သောသူ)ဟူ၍ အလွယ်နည်းမျှသာဖွင့်ဆို၏။ ပါထိက ဝဂ်ဋီကာ၊ ၂၀-၌မူ “အာ ဗာဋ္ဌံ ဝိယ ဝိယတိတိ အာဓာနန္တိ အာဟ ဒဋ္ဌံ သုဠု ဌပိတန္တိ”ဟူ၍ အာဓာနပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုပါပြဆိုထား၏။ အာဓာန=လွန်မင်းပြင်းထန် မြဲမြံစွာယူအပ်သကဲ့သို့ ယူငင်သိမ်းပိုက်ထားအပ်သော အယူဝါဒ၊ ဂဏှာတိတိ ဂါဟီ= ဆုပ်ကိုင်တတ်သောသူ၊ အာဓာနံ ဒဋ္ဌံ သုဠု ဌပိတံ ကတွာ ဂါဟီ အာဓာနဂ္ဂါဟီ=(မိမိ အယူဝါဒကို) လွန်မင်းပြင်းထန် မြဲမြံစွာ သိမ်းပိုက်ထားအပ်သည်ကိုပြု၍ (ဝါ=သိမ်း ပိုက်ထားအပ်သည်ဟု ဆိုရလောက်အောင်) ဆုပ်ကိုင်တတ်သူ။

၃။ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ။ ။ လဒ္ဓိံ ပဋိနိဿန္တတိတိ ပဋိနိဿဂ္ဂီ၊ န ပဋိနိဿဂ္ဂီ ဒုပ္ပ ဋိနိဿဂ္ဂီ=မိမိ၏ အယူမှားကို မစွန့်နိုင်သူ၊ ဤ၌ ဒုသဒ္ဓါသည် “ဒုပ္ပညော ဒုသသိလော” တို့၌ကဲ့သို့ ပဋိသေခအနက်ဟောဟု ပါထိကဝဂ်ဋီကာ(၂၀)မိန့်ဆို၏။

ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေဠုကဏ္ဍကံ=သော၊ နန္ဒမာတာ=သော၊ သော ဥပါသိကာ=ဤသီတင်းသည် ဒါယိကာမသည်။ ပ။ ပတိဋ္ဌာပေတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဆဠင်္ဂသမန္နာဂတာ=သော၊ ဒက္ခိဏာ=လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုသည်၊ ဝါ=ဒါနကုသိုလ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ [ဒက္ခိန္တိ ဝဗ္ဗန္တိ တောယာတိ ဒက္ခိဏာ=ကြီးပွားတိုးတက်ကြောင်းဖြစ်သော (၁)ဒါနကုသိုလ် (၂)လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထု၊ ဤအနက်နှစ်မျိုးတို့တွင် (၂)အနက်ကို ယူရမည်ဟု “ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပေတိ” တုန်းက ဋီကာဖွင့်ခဲ့၏။ ဤနေရာ၌ကား (၁)အနက်လည်းဖြစ်သင့်သည်ဟု ယူဆ၏] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဒါယကဿ=အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တီဏိ=သုံးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တီဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)။

ဒါယကဿ=၏၊ တီဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဒါယကော=အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒါနာ=လှူဒါန်းခြင်းကိစ္စမှ၊ ဝါ=လှူဒါန်းဆဲ မုဉ္ဇစေတနာမှ၊ ပုဗ္ဗေဝ=ရှေးဦးမဆွ ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ပင်၊ သုမနော=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒဒံ (ဒဒန္တော)= (မုဉ္ဇစေတနာဖြင့်) စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းနေစဉ်၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပသာဒေတိ=ကြည်လင်ရွှင်ပျစေ၏၊ ဒတွာ=လှူဒါန်းပြီး၍၊ အတ္တမနော=ပီတိသောမနဿတို့ ယူအပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒါယကဿ=၏၊ တီဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=ဂုဏ်အင်္ဂါတို့ဟူသည်၊ ဣမာနိ=ဤသည်တို့ပင်တည်း။

ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တီဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=တို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤ၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာ=တို့သည်၊ ဝီတရာဂါ ဝါ=ကင်းရှင်းသော ရာဂရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်မူလည်း၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ရာဂဝိနယာယ=ရာဂကင်းရှင်းခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နာ ဝါ=ကျင့်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်မူလည်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဝီတဒေါသာ ဝါ=ကင်းရှင်းသော ဒေါသရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်မူလည်း၊ ဟောန္တိ=၏၊ ဒေါသဝိနယာယ=ဒေါသကင်းရှင်းခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နာ ဝါ=မူလည်း၊ ဟောန္တိ=၏။ ပ။ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=တို့၏၊ တီဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=တို့ဟူသည်၊ ဣမာနိ=တည်း။

ဣတိ=ဤသို့အားဖြင့်၊ ဒါယကဿ=၏၊ တီဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=တို့သည် လည်းကောင်း၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ=တို့၏၊ တီဏိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ=

တို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဆဋ္ဌဂ်သမန္နာဂတာ=သော၊ ဒက္ခိဏာ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ ဧဝံ=ဖြင့်၊ ဆဋ္ဌဂ်သမန္နာဂတာယ=သော၊ ဒက္ခိဏာယ=ဒါနကုသိုလ်၌၊ ဧတ္တကော=ဤမျှ အရေအတွက်ရှိသော၊ ပုညာဘိသန္ဓော=ကောင်းမှုအယဉ် သည်။ပ။ သံဝတ္တတိ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပုညဿ=ကောင်းမှုကုသိုလ်၏၊ ပမာဏံ=အရေအတွက်ပမာဏကို၊ ဂဟေတု=မှတ်ယူခြင်းငှာ၊ န သုကရံ= လွယ်ကူစွာမပြုအပ်၊ အထ ခေါ်=ကား။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၄၅) ပုညာဘိသန္ဓ သုတ်(စာမျက်နှာ-၁၀၄)ကြည့်]။ပ။

[ဂါထာ] ဒါနာ=မှာ၊ ပုဗ္ဗေဝ=၌ပင်၊ သုမနော=သည်၊ (ဟောတိ=၏)ဒံ (ဒဒန္တော)=စဉ်၊ စိတ္တံ=ကို၊ ပဿာဒယေ=ကြည်လင်ရွှင်ပျစေ၏၊ ဒတွာ=၍၊ အတ္တ မနော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒော=ဤသို့ မလှူမိရှေး၌ ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ လှူဆဲခဏ၌ စိတ်ရွှင်လန်းခြင်း၊ လှူဒါန်းပြီးနောက်၌ ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်၊ ဝါ=ဤသို့ (ပုဗ္ဗစေတနာ၊ မုဉ္ဇစေတနာ၊ အပရစေတနာဟူသော) စေတနာသုံးပါး နှင့်ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ယညဿ=အလှူဒါန၏၊ သမ္ပဒါ=ပြည့်စုံလုံလောက် ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)ဝီတရာဂါ=ကင်းရှင်းသော ရာဂရှိကုန်သော၊ ဝီတဒေါသာ= ကင်းရှင်းသော ဒေါသရှိကုန်သော၊ ဝီတမောဟာ=ကင်းရှင်းသော မောဟရှိကုန် သော၊ အနာသဝါ=ကိလေသာအာသဝ မရှိကြကုန်သော၊ သညတာ=သီလတည်း ဟူသော အထိန်းအကွပ်ဖြင့် ကိုယ်နှုတ်တို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်စည်း ကုန်သော၊ ဗြဟ္မစာရယော=မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်တော်မူကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ယညဿ=အလှူဒါန၏၊ သမ္ပန္နံ=ပြည့်စုံလုံလောက်သော၊ ခေတ္တံ=လယ် ယာမြေကောင်းပေတည်း။

သယံ=အလှူရှင်ကိုယ်တိုင်၊ အာစမယိတွာန=အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လက်၊ ခြေ၊ ခံတွင်း ရှင်းလင်းဆေးကြောပြီး၍၊ [လက်ခြေခံတွင်းဆေးရေကို ကိုယ်တိုင် လှူဒါန်း၍ဟုဆိုလို၏] သကေဟိ=မိမိဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဏိဘိ=လက်တို့ ဖြင့်၊ ဒတွာ=ပေးလှူပြီး၍၊ ဝါ=ပေးလှူခြင်းကြောင့်၊ ပရတော=လှူဒါန်းပြီးရာ နောက်အခါ၌၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ ဒော ယညော=ဤဒါနကုသိုလ်သည်၊ မဟပူလော=များသော အကျိုးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ မေဓာဝီ=ပညာရှိသည်၊ သဒ္ဓေါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးဂုဏ်တော်တို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) မုတ္တေန=ပစ္စည်းလောက်၌ ဝန်တိုမှုစသည်တို့မှ လွတ်ကင်းသော၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဧဝံ=ဤသို့ စေတနာသုံးဖြာ ပြည့်စုံစွာဖြင့်၊ ယဇိတွာ= ပူဇော်ပြီး၍၊ ဝါ=ပူဇော်ခြင်းကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ အဗျာဗန္ဓု=ဆင်းရဲ မရှိရာဖြစ်သော၊ သုခံ=သုခရှိရာဖြစ်သော၊ ဝါ=မြင့်မြတ်ပြန့်ပြော၊ ပေါများသော သုခသောမနဿ ရှိရာဖြစ်သော၊ လောကံ=ဘုံဘဝသို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)သတ္တမံ။

၈-အတ္တကာရီသုတ်

၃၈။ အထ ခေါ=ဌ်၊ အညတရော=တယောက်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာ၏။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ် ဓာပိုဒ်(၁၆၉)ခိပုနိသန္တိသုတ်(ဓာမျက်နှာ-၃၁၀)ကြည့်] သော ဗြာဟ္မဏော=ထိုပုဏ္ဏားသည်။ပ။ ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ “အတ္တကာရော=မိမိပြုအပ်သော လုံ့လဝီရိယသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ပရကာရော=သူတပါးပြုအပ်သော လုံ့လဝီရိယသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဧဝံဝါဒီ=ဤသို့သော အယူဝါဒရှိပါ၏၊ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=ဤသို့သော အယူဒိဋ္ဌိ ရှိပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဧဝံဝါဒီ=ဤသို့သောအယူဝါဒရှိသူကို၊ ဧဝံဒိဋ္ဌိ=ဤသို့သော အယူဒိဋ္ဌိရှိသူကို၊ မာ အဒ္ဓသံ ဝါ=မြင်လည်းမမြင်လိုပါ၊ ဝါ=မြင်လည်းမမြင်ရပါစေသတည်း၊ မာ အသောသိ ဝါ=ကြားလည်းမကြားလိုပါ၊ ဝါ=ကြားလည်း မကြားရပါစေသတည်း၊ [“မာဟံ နာဂိတ ယသေန သမာဂမံ” စသော အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော်၊ ဒု၊ နှာ-၂၅၊ တ-၁၅၅တို့နှင့် အလားတူ ပတ္တနာအနက်ပြန်ဆိုသည်] ကထံ=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ သယံ=ကိုယ်တိုင်၊ အဘိက္ကမန္တော=ရှေ့ရှုတူရုသွားနေပါလျက်၊ ပဋိက္ကမန္တော=နောက်သို့ ပြန်လှည့်နေပါလျက်၊ “အတ္တကာရော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ပရကာရော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ” ဣတိ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝက္ကတိ နာမ=ပြောဆိုလေဘိသနည်း၊ [မိမိကိုယ်တိုင် သွားချည်ပြန်လှည့် လှုပ်လှုပ်ရှားရှား အားထုတ်လုပ်ကိုင်နေပါလျက် အဘယ်ကြောင့် “အတ္တကာရ ပရကာရ မရှိ”ဟု ပြောဆိုနေပါသနည်းဟုလို။]

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တံ=ထိုငါပြောဆိုမည့်စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိံ မညသိ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်သနည်း၊ အာရဗ္ဗဓာတု=အဦးအစ အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်၊ ဝါ=အဦးအစ အားထုတ်တတ်သည်ဖြစ်၍ မိမိသဘောကို ဆောင်တတ်သော ဝီရိယသည်၊ အတ္ထိ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝံ=ရှိသည်မှန်ပါ၏၊ (ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ) အာရဗ္ဗဓာတုယာ=အဦးအစ အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်၊ သတိ=ရှိလသော်၊ အာရဗ္ဗဝန္တော=အဦးအစ အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်၊ ပညာယန္တိ=ထင်ရှားရှိပါကုန်သလော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝံ=ထင်ရှားရှိကုန်သည် မှန်ပါ၏၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=ဖြေကြားပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ယံ(ယာယ)အာရဗ္ဗဓာတုယာ=အကြင်အာရဗ္ဗဓာတ်သည်၊ ဝါ=အကြင်အဦးအစ အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်၊ သတိ=ရှိ

လသော်။ပ။ ပညာယန္တိ=ထင်ရှားရှိကုန်၏။ အယံ=ဤအာရတ္တဓာတ်သည်။ သတ္တာနံ =သတ္တဝါတို့၏။ အတ္တကာရော=မိမိပြုလုပ်အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယမည်၏။ အယံ=ဤအာရတ္တဓာတ်သည်။ (သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏) ပရကာရော=သူတပါး ပြုလုပ်အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယမည်၏။ပ။

နိက္ကမဓာတု=ပျင်းရိမှုမှ ထွက်မြောက်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘော သည်။ ဝါ=ပျင်းရိမှုမှ ထွက်မြောက်တတ်သည်ဖြစ်၍ မိမိသဘောကိုဆောင်တတ် သော ဝီရိယသည်။ အတ္ထိ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီး) ဘော=အိုအရှင်၊ ဧဝံ=၏။ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားပြီး) နိက္ကမဓာတုယာ= သည်။ သတိ=ရှိလသော်၊ နိက္ကမဝန္တော=ပျင်းရိမှုမှ ထွက်မြောက်တတ်သော ဝီရိယရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့သည်။ ပညာယန္တိ=သလော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေး) ဘော=ရှင်၊ ဧဝံ=၏။ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=ဖြေ) ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ယံ(ယာယ) နိက္ကမဓာတုယာ=သည်။ သတိ=သော်၊ နိက္ကမဝန္တော=ကုန်သော၊ သတ္တာ=တို့ သည်။ ပညာယန္တိ=ကုန်၏။ အယံ=ဤနိက္ကမဓာတ်သည်။ သတ္တာနံ=တို့၏။ အတ္တ ကာရော=မည်၏။ အယံ=ဤနိက္ကမဓာတ်သည်။ (သတ္တာနံ=တို့၏) ပရကာရော= မည်၏။

ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ တံ=ထိုဝါပြောဆိုအပ်မည့် စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိံ မညသိ=နည်း၊ ပရက္ကမဓာတု=အဆင့်ဆင့်မြင့်သော နေရာဌာနသို့ ကျော်နင်း တက်ရောက်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်။ အတ္ထိ=ရှိပါသလော။ပ။ ထာမ ဓာတု=အားစွမ်းလုံလ ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်။ပ။ ဌိတိဓာတု=ခိုင်မြဲတည်မတ် ရပ်တည်မှု ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်။ပ။ ဥပက္ကမဓာတု=အပတ်တကုတ် အား ထုတ်တတ်သော ဝီရိယဓာတ်သဘောသည်။ အတ္ထိ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီး)။ပ။ ဥပက္ကမဝန္တော=အပတ်တကုတ် အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယရှိကုန်သော၊ သတ္တာ=သတ္တဝါတို့သည်။ ပညာယန္တိ=ထင်ရှားရှိပါကုန် သလော၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ယံ(ယာယ)ဥပက္ကမဓာတုယာ= သည်။ သတိ=ရှိလသော်။ပ။ ပညာယန္တိ=ထင်ရှားရှိကုန်၏။ အယံ=ဤဥပက္ကမ ဓာတ်သည်။ပ။ [အဘိက္ကန္တံ စသည်ကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၉၂၊ ၁၉၄) ဒုတိယ အကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ်၊ ၄၁-၃၅၈၊ ၃၆၇ ကြည့်] အဋ္ဌမံ။

၉-နိဒါနသုတ်

၃၉။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကမ္မာနံ=ဝဋ္ဋဂါမိကံတို့၏။ ဝါ=ဝဋ်ဆင်းရဲသို့ လားရောက်စေတတ်သော ကံတို့၏။ သမုဒယာယ=ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ=အားထုတ် စုဆောင်းခြင်းငှာ၊ နိဒါနာနိ=အကြောင်းတို့သည်။ ဣမာနိ တီဏိ=ဤသုံးမျိုး တို့တည်း။ တီဏိ=သုံးမျိုးတို့ဟူသည်။ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ကမ္မာနံ= ဝဋ္ဋဂါမိကံတို့၏။ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ ဝါ=ငှာ၊ လောဘော=လောဘ

ဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ကမ္မာနံ=တို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ ဝါ=ငှာ၊ ဒေါသော=ဒေါသဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်း။ပ။ မောဟော=မောဟဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောဘာ=လောဘကြောင့်၊ အလောဘော=အလောဘသည်၊ ဝါ=လိုချင်တပ်မက်မှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မလိုချင် မတပ်မက်ခြင်း သဘောသည်၊ န သမုဒေတိ=ဖြစ်သည်မဟုတ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အထ ခေါ်=အဟုတ်အမှန်ကား၊ လောဘာ=လောဘကြောင့်၊ လောဘော=လောဘသည်သာ၊ သမုဒေတိ=ဖြစ်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒေါသာ=ဒေါသကြောင့်၊ အဒေါသော=အဒေါသသည်၊ ဝါ=စိတ်ဆိုးမှန်းတီးခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် စိတ်မဆိုး၊ မမှန်းတီးခြင်းသဘောသည်၊ န သမုဒေတိ=ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အထ ခေါ်=ကား။ပ။ အမောဟော=အမောဟသည်၊ ဝါ=အသိဉာဏ်ကင်း၊ တွေဝေခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တွေဝေကင်းစင်၊ ဉာဏ်အမြင်သည်။ပ။ မောဟာ=မောဟကြောင့်၊ ဝါ=အသိဉာဏ်ကင်း၊ တွေဝေခြင်းကြောင့်၊ မောဟော=မောဟသည်သာလျှင်၊ ဝါ=အ သိဉာဏ်ကင်း၊ တွေဝေခြင်းသည်သာလျှင်၊ သမုဒေတိ=ဖြစ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောဘဇေန=လောဘကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=ကံကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါသဇေန=ဒေါသကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=ကံကြောင့်လည်းကောင်း၊ မောဟဇေန=မောဟကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=ကံကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေဝါ=နတ်တို့သည်၊ န ပညာယန္တိ=ထင်ရှားပေါ်ပေါက်လာသည်မဟုတ်ကုန်၊ မနုဿာ=လူတို့သည်၊ န ပညာယန္တိ=ကုန်၊ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ အညာ=နတ်လူတို့မှ တပါးတခြားကုန်သော၊ ယာ ကာစိ=ကြွင်းမဲ့ဥသံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ သုဂတိယော=ကောင်းသော လားရာဘဝတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တာပိ သုဂတိယော=ထိုကောင်းသော လားရာဘဝ အားလုံးတို့သည်လည်း၊ န ပညာယန္တိ=ကုန်။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အထ ခေါ်=အဟုတ်အမှန်ကား။ပ။ နိရယော=ငရဲသည်၊ ပညာယတိ=ထင်ရှားပေါ်လာ၏၊ တိရစ္ဆာနယောနိ=တိရစ္ဆာန်တို့၏ ဘဝခန္ဓာသည်၊ ပညာယတိ=၏၊ ပေတ္တိဝိသယော=ပြိတ္တာအပေါင်း၏ ဖြစ်ရာဘဝခန္ဓာသည်၊ ပညာယတိ=၏၊ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ အညာ=ငရဲစသည်မှ တပါးတခြားကုန်သော၊ ယာ ကာစိ=ကုန်သော၊ ဒုဂ္ဂတိယော=မကောင်းသော လားရာဘဝတို့သည်(သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တာပိ ဒုဂ္ဂတိယော=ထိုမကောင်းသောလားရာ ဘဝအားလုံးတို့သည်လည်း၊ ပညာယန္တိ=ထင်ရှားပေါ်လာကုန်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကမ္မာနံ=ဝဇ္ဇဂါမိကံတို့၏၊ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ ဝါ=ငှာ၊ နိဒါနာနိ=အကြောင်းတို့သည်၊ ဣမာနိ တိဏိ=ဤသုံးမျိုးတို့ပေတည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကမ္မာနံ=ဝိဝဋ္ဌဂါမိကံတို့၏။ ဝါ=ဝဋ်ဆင်းရဲကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ကံတို့၏။ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ ဝါ=ငှာ၊ နိဒါနာနိ=တို့သည်။ ဣမာနိ တီဏိ=တည်း။ပ။ ကမ္မာနံ=ဝိဝဋ္ဌဂါမိကံတို့၏။ ဝါ=တို့ကို၊ သမုဒယာယ=ငှာ၊ အလောဘော=အလောဘဟူသော၊ ဝါ=လိုချင်တပ်မက်မှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မလိုချင်မတပ်မက်ခြင်း သဘောဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်း။ပ။ အမောဟော=အမောဟဟူသော၊ ဝါ=အသိဉာဏ်ကင်း၊ တွေဝေခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တွေဝေကင်းစင်၊ ဉာဏ်အမြင်ဟူသော၊ နိဒါနံ=အကြောင်းလည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အလောဘာ=အလောဘကြောင့်၊ လောဘော=လောဘသည်၊ န သမုဒေတိ=ဖြစ်သည်မဟုတ်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အထ ခေါ=ကား၊ အလောဘာ=အလောဘကြောင့်၊ အလောဘောဝ=အလောဘသည်သာ၊ သမုဒေတိ=ဖြစ်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အလောဘာဇေန=အလောဘကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=ကံကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဒေါသဇေန=အဒေါသကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကမ္မေန=လည်းကောင်း၊ အမောဟဇေန=သော၊ ကမ္မေန=လည်းကောင်း၊ နိရယော=သည်၊ န ပညာယတိ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသည်မဟုတ်၊ တိရစ္ဆာနယောနိ=သည်၊ န ပညာယတိ=ဟုတ်။ပ။ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ အညာ=အခြားကုန်သော၊ ယာ ကာစိ=ကုန်သော၊ ဒုဂ္ဂတိယော=တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏၊ တာပိ ဒုဂ္ဂတိယော=လည်း၊ န ပညာယန္တိ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသည်မဟုတ်ကုန်)။ပ။ နဝမံ။

.၄၀ (ဇာပိဒ်)။ ၁၀-ကိမိလသုတ်။ ။[ပဉ္စကနိပါတ် ဇာပိဒ်(၂၀၁) ကိမိလသုတ်(စာမျက်နှာ-၃၈၃) ကြည့်] အပ္ပမာဒေ=သတိမကင်း၊ မမေ့လျော့ခြင်း၌၊ ဝါ=မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတရား၌။ပ။ ပဋိသန္တာရေ=အာမိသ၊ ဓမ္မနှစ်ဋ္ဌာနုဖြင့်၊ လောက တံတွာ ပျူငှာဝတ်ပြု၊ ချီးမြှောက်မှု၌။ပ။ ဒသမံ။

၁၁-ဒါရက္ခသုတ်

၄၁။ ဧကံ=သော၊ သမယံ=၌၊ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏အနီး၌၊ ဂိဇ္ဈကုဋေ=ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတေ=တောင်၌၊ ဝါ=တောင်ပေါ်ကျောင်း၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်၌ အရှင်သာရိပုတြာ သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌)အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=သည်၊ ပုဗ္ဗဏှ သမယံ=နံနက်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ=သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်ကာဝတ်၍၊ ပတ္တစိဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဝါ=ကိုင်ဆောင်ခြုံရုံ၍၊ သမ္ပဟုလေဟိ=များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ=ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ဂိဇ္ဈကုဋေ=ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတာ=တောင်မှ၊ ဩရောဟန္တော=သက်ဆင်းတော်မူလသော်၊ အညတရသ္မိ=တခုသော၊ ပဒေသေ=အရပ်၌၊ မဟန္တံ=ကြီးစွာသော၊ ဒါရက္ခန္တံ=

သစ်တုံးကို၊ အဒ္ဓသ=မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသ္မာ=မြင်တော်မူပြီး၍၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူသနည်းဟူမူ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ တုမေ=သင်တို့သည်၊ မဟန္တံ=ကြီးစွာသော၊ အမံ ဒါရက္ခန္တံ=ထိုသစ်တုံးကို၊ ပဿထ နော=မြင်ကြပါကုန်၏လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ)အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=မြင်သည်မှန်ပါ၏၊ [တနည်း-ဧဝံ အာဝုသော=မှန်ပါ၊ မြင်ပါ၏ အရှင်ဘုရား] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=ပြန်ကြားလျှောက်ထားကုန်ပြီ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=တန်ခိုးအဘိညာဉ်ရှိသော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=စိတ်၏ ဝသိဘော်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=စိတ်၏ လိုတိုင်းပြီးမြောက်၊ သိဒ္ဓိပေါက်သည် အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ ဝါ=စိတ်၏ စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည် အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၅) အနုသောတသုတ်လည်းကြည့်] ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာကခံမာနော=အလိုရှိလသော်(စိတ်ဖြင့် မှတ်သား ခြင်းငှာ အလိုရှိလသော်) အမံ ဒါရက္ခန္တံ=ကို၊ ပထဝီတွေဝ=ပထဝီဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မြေဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=မှတ်သားနိုင်၏၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ပထဝီဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယံ(ပထဝီ ဓာတု)=အကြင်ပထဝီဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင်ခက်မာမူဟူသော မြေဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ အမံ ဒါရက္ခန္တံ=ကို၊ ပထဝီတွေဝ=လျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=စိတ်ဖြင့် မှတ်သားရာ၏၊ အမုမိ ဒါရက္ခန္တေ=ထိုသစ်တုံး၌၊ သာ ပထဝီဓာတု=ထိုပထဝီဓာတ်သည်၊ ဝါ=ထိုခက်မာမူ မြေဓာတ်သဘောသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ဤသို့ သစ်တုံး၌ ပထဝီဓာတ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ပထဝီဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာကခံမာနော=သော်၊ အမံ ဒါရက္ခန္တံ=ကို၊ အာပေါတွေဝ=အာပေါဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=ရေဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=မှတ်သားနိုင်ပေ၏၊ ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ အာပေါဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာဝုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယံ(အာပေါဓာတု)=အကြင်အာပေါဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင်အရည်အစိုအစေးဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ အမံ ဒါရက္ခန္တံ=ကို၊ အာပေါတွေဝ=လျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=ရာ၏၊ အမုမိ ဒါရက္ခန္တေ=၌၊ သာ အာပေါဓာတု=ထိုအာပေါဓာတ်သည်၊ ဝါ=ထိုအရည်အစို အစေးဓာတ်သဘောသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ဤသို့ သစ်တုံး၌ အာပေါဓာတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ အာပေါဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

အာရုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊ ဘိက္ခု
 =သည်၊ အာကင်္ခမာနော=သော်၊ အမုံ ဒါရက္ခန္ဓံ=ကို၊ တေဇောတွေဝ=တေဇော
 ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မီးဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=နိုင်၏၊ ကိဿ ဟေတု=
 ကြောင့်၊ တံ=သည်၊ (ဟောတိ=ဟူမူ)။ပ။ ယံ(တေဇော ဓာတုံ)=အကြင်တေဇော
 ဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင် အပူဇွေမီးဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=၍၊ အမုံ ဒါရက္ခန္ဓံ
 =ကို၊ တေဇောတွေဝ=လျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=ရာ၏၊ အမုမိ ဒါရက္ခန္ဓေ=၌၊ သာ
 တေဇောဓာတု=ထို တေဇောဓာတ်သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ (ဣတိ=ဤသို့ တေဇော
 ဓာတ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် တံ=ထိုသို့ တေဇောဟူ၍ မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊
 ဟောတိ။)

အာရုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ။ပ။ ဝါယောတွေဝ=ဝါယောဟူ၍သာလျှင်၊
 ဝါ=လေဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=နိုင်၏၊ ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်။ပ။ ယံ
 (ဝါယောဓာတုံ)=အကြင်ဝါယောဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင် တောင့်တင်းစေခြင်း၊
 ထောက်ကန်ခြင်းဟူသော လေဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ။ပ။ သာ ဝါယော
 ဓာတု=ထိုဝါယောဓာတ်သည်၊ ဝါ=သည်၊ အတ္ထိ။ပ။ အာရုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ။ပ။
 သုဘန္တေဝ=တင့်တယ်သော အရာဝတ္ထုဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=၏၊ ကိဿ
 ဟေတု=ကြောင့်။ပ။ ယံ(သုဘဓာတုံ)=အကြင်သုဘဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင်တင့်
 တယ်လှပသောဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=၍။ပ။ သုဘန္တေဝ=လျှင်၊ အဓိမုစ္စေ
 ယျ=၏၊ အမုမိ ဒါရက္ခန္ဓေ =ထိုသစ်တုံး၌၊ ဝါ=ထိုသစ်တုံး၏ နိမိတ်သော
 အဆင်းရှိသော အနှစ်အသား၌၊ သာ သုဘဓာတု=ထိုသုဘဓာတ်သည်၊ ဝါ=
 (ပဒုမာ ကြာပန်း အဆင်းရှိသော) ထိုတင့်တယ်လှပသော ဓာတ်သဘောသည်၊
 အတ္ထိ။ပ။

အာရုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ။ပ။ အမုံ ဒါရက္ခန္ဓံ=ကို၊ အသုဘန္တေဝ=အသုဘ
 ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝါ=မတင့်တယ်သော အရာဝတ္ထုဟူ၍သာလျှင်၊ အဓိမုစ္စေယျ=နိုင်
 ပေ၏၊ ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ အသုဘဟု မှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊
 (ဟောတိ=ဟူမူ) အာရုသော=တို့၊ ဣဒ္ဓိမာ=သော၊ စေတောဝသိပ္ပတ္တော=သော၊
 ဘိက္ခု=သည်၊ ယံ(အသုဘဓာတုံ)=အကြင်အသုဘဓာတ်ကို၊ ဝါ=အကြင်မတင့်
 တယ်သော ဓာတ်သဘောကို၊ နိဿာယ=၍။ပ။ အဓိမုစ္စေယျ=ရာ၏၊ အမုမိ
 ဒါရက္ခန္ဓေ=ထိုသစ်တုံး၌၊ ဝါ=ထိုသစ်တုံး၏ ဆွေးမြည့်သော အမှုန့်၊ အကာ၊
 အပွေး၌၊ သာ အသုဘဓာတု=သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့သစ်တုံး၌
 အသုဘဓာတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ=ထိုသို့ အသုဘဟု မှတ်သားနိုင်ခြင်း
 သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=မိန့်) ဧကောဒသမံ=(၁၁)ခုမြောက်
 သုတ်တည်း။

၁၂-နာဂီတသုတ်

၄၂။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၀) နာဂီတသုတ်လည်း(စာမျက်နှာ-၅၀ စသည်)ကြည့်ပါ။ ဤ၌ "ဣဓာဟံ နာဂီတ" မှစ၍ အနက်ပြန်ဆိုမည်] နာဂီတ= နာဂီတ၊ ဣဓ=ဤ သာသနာတော်၌၊ ဂါမန္တဝိဟာရိ=ရွာအနီးကျောင်း၌ နေလေ့ ရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ သမာဟိတံ=သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌စိတ်ကို ကောင်းမွန် တည်ငြိမ်စွာထားလျက်၊ [သမာဓိနာ အရမ္မဏေ စိတ္တံ သမ္မာ အာဒဟတိ ဌပေတီတိ သမာဟိတော ဘိက္ခု] ဝါ=သမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားလျက်၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေ သည်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=မြင်တော်မူ၏၊ နာဂီတ=နာဂီတ၊ တဿ မယံ=ထို ငါ့မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ဣဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ ဣမံ အာယသ္မန္တံ=ဤရွာအနီးကျောင်းနေ အရှင် ရဟန်းကို၊ အာရာမိကော ဝါ=အာရာမိစောင့်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သမဏု ဒ္ဒေသော ဝါ=သာမဏေသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌဟိဿတိ=ချဉ်းကပ်တည် နေလတ္တံ့၊ (ဥပဋ္ဌဟန္တော=ချဉ်းကပ်တည်နေလျက်) တံ=ထိုရွာအနီးကျောင်းနေ ရဟန်းကို၊ တမှာ သမာဓိမှာ=ထိုသမာဓိမှ၊ စာဝေဿတိ=ရွေ့လျောစေလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) နာဂီတ=နာဂီတ၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမာဓိမှ ရွေ့လျောစေလိမ့်မည်ကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိ ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=အာရာမိစောင့်နှင့် သာမဏေတို့က သမာဓိမှ ရွေ့လျောအောင် နှောင့်ယှက်ကြလိမ့်မည် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) အဟံ=ငါသည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော= ထိုရဟန်း၏၊ (ထိုသမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားနေသောရဟန်း၏) ဂါမန္တဝိဟာ- ရေန=ရွာအနီးကျောင်း၌ နေခြင်းကြောင့်၊ န အတ္တမနော=မိမိ၏ ပင်ကိုယ်မနော၊ နှစ်သက်သော စိတ်မရှိသည်၊ [အတ္တနော မနော ယဿ မေတိ အတ္တမနော] ဝါ=စိုးရိမ်စိတ်နှော၊ သဘောမကျသည်၊ ဟောမိ=ဖြစ်ရ၏။

နာဂီတ=တ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ အာရညိကံ= တော၌နေလေ့ရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းကို၊ အရညေ=တော၌၊ ပစလာယမာနံ= အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်းလျက်၊ (သမာဓိကို မဝင်စားဘဲ အိပ်ငိုက်ရုံသာအိပ်ငိုက်လျက်) [အက္ခိဒလာဒီနံ ပစလံ ကရောတီတိ ပစလာယမာနော=မျက်လွှာစသည်တို့ကို တလှုပ်လှုပ်ပုတ်ခတ်မှုပြုနေသော(အိပ်ငိုက်နေသော)ရဟန်း] နိသိန္နံ=ထိုင်နေသည် ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=၏။ပ။ ဣဒါနိ=၌၊ အယံ အာယသ္မာ=ဤ တောနေအရှင်သည်၊ ဣမံ နိဒ္ဒါကိလမထံ=ဤငိုက်မျဉ်းအိပ်ချင်၊ မရွှင်မလန်း၊ ပင်ပန်းထိုင်းမှိုင်းမှုကို [နိဒ္ဒါ=အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်းခြင်းဟူသော+ကိလမထံ=မရွှင် မလန်း ပင်ပန်းထိုင်းမှိုင်းခြင်း။ (တနည်း)နိဒ္ဒါ=အိပ်ချင်ငိုက်မျဉ်းကြောင်း ထိနမိဒ္ဒ တည်းဟူသော + ကိလမထံ=မရွှင်မလန်း ပင်ပန်းထိုင်းမှိုင်းကြောင်းတရား]

ပဋိဝိနောဒေတွာ=ပယ်ဖျောက်၍၊ ဧကတ္တံ=တခုတည်းသော သဘောရှိသော၊ (လောဘ၊ ဒေါသ စသည်မနှော၊ တသဘောတည်းသာရှိသော)အရညသည်ယေဝ =တောဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာကိုသာလျှင်၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရိဿတိ =သွင်းပိုက်ထားလတ္တံ့၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်စေလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစား မိခြင်းသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ နာဂိတ=တ၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ အရညသည်ကိုသာ စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားလိမ့်မည် အဖြစ်ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော=ထို အိပ်ငိုက်နေသော ရဟန်း၏၊ အရညဝိဟာရေန=တော၌နေခြင်းကြောင့်၊ အတ္တမနှော=မိမိ၏ပင်ကိုယ်မနှော၊ နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=စိုးရိမ်မနှော၊ စိတ်သဘောကျသည်၊ ဟောမိ=ဖြစ်၏။

နာဂိတ=တ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဝါ=နောက်ထပ် ရဟန်းတပါးကား၊ ဣဓ=၌၊ အာရညိကံ=သော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ အရညေ=တော၌၊ အသမာဟိတံ= သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားဘဲ၊ ဝါ=သမာဓိကို မဝင်စားဘဲ၊ နိသိန္နံ=ထိုင်နေသည်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ပဿာမိ=၏။ပ။ ဣဒါနိ =၌၊ အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ အသမာဟိတံ=သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ မထားအပ်သော၊ [သမာဓိနာ အာရမ္မဏေ သမ္မာ အာဓိယ တေ ဌပီယတေတိ သမာဟိတံ၊ န သမာဟိတံ အသမာဟိတံ စိတ္တံ] စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ သမာဒဟိဿတိ=အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားလတ္တံ့၊ သမာဟိတံ= သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားအပ်ပြီးသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကို လည်း၊ အနုရက္ခိဿတိ=အစဉ်စောင့်ရှောက် ချီးမြှောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)နာဂိတ=တ၊ တေန= ထို့ကြောင့်၊(ထိုသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ အသမာဟိတံစိတ်ကို အာရုံ၌ တည်ငြိမ်စွာထားမှု၊ သမာဟိတံစိတ်ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်မှု ပြုလိမ့်မည် အဖြစ်ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်။ပ။

နာဂိတ=တ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဝါ=နောက်ထပ် ရဟန်းတပါးကား။ပ။ သမာဟိတံ=သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာထားလျက်၊ ဝါ=သမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်ဝင်စားလျက်၊ နိသိန္နံ=ကို၊ အဟံ=သည်၊ ပဿာမိ= ၏။ပ။ ဣဒါနိ=၌၊ အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ အဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက်သေးသော၊ စိတ္တံဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ ဝိမောစေဿတိ=လွတ်မြောက် စေလတ္တံ့၊ (တဒဂံဝိမုတ္တိအစရှိသော ငါးမျိုးသောဝိမုတ္တိတို့ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်စေလတ္တံ့) ဝိမုတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသော၊ စိတ္တံ ဝါ=စိတ်ကိုလည်း၊ အနုရက္ခိဿတိ=တ္တံ့၊ ဣတိ=သည်၊ (ဟောတိ) နာဂိတ=တ၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ ကိလေသာ

တို့မှ မလွတ်မြောက်သေးသောစိတ်ကို လွတ်မြောက်စေမှု၊ လွတ်မြောက်ပြီးသော စိတ်ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်မှု ပြုလိမ့်မည်အဖြစ်ကြောင့်)။ပ။

နာဂိတ=တ၊ ပန=နောက်ထပ်ရဟန်းတပါးကား၊ ဣဓေ=ဤ၊ ဂါမန္တဝိဟာရိ=သော၊ ဘိက္ခု=ကို၊ စီဝရ.....က္ခာရာနံ=သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာနေရာ ကျောင်း၊ လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏အကာ အကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးတို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိ သည်ကို၊ အဟံ=သည်၊ ပဿာမိ=၏၊ သော=ထိုရွာအနီးကျောင်းနေ ရဟန်းသည်၊ တံ+လာဘ+သက္ကာရ+သိလောကံ=ထို+ရိုးရိုးပစ္စည်းလာဘ်+အထူးကောင်းစွာ စီမံပြုလုပ်အပ်သော ပစ္စည်းလာဘ်+ချီးမွမ်းအံ့ဩကျော်စောမှုကို၊ နိကာမယမာ နော=လိုလားတောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပဋိသလ္လာနံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် တပါး တည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်းအကျင့်ကို၊ ရိဇ္ဇတိ=ကြည့်ဖယ်၏၊ အရညဝနပတ္တာ နိ=အရညကင် ဓုတင်ဖြစ်မြောက် တောဆိုလောက်၍ လူသူအရောက်နည်းသော တောကျောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပန္နာနိ=အလွန်ဝေးကွာခြား၊ အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန် သော၊ သေနာသနာနိ=အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းတို့ကို၊ ရိဇ္ဇတိ=စွန့်ခွာရှောင်ရှား၏၊ ဂါမနိဂမရာဇောနိ=ရွာ၊ နိဂုံး၊ မင်းနေပြည်တော်သို့၊ ဩသရိတွာ=ချဉ်းကပ်သက် ရောက်၍၊ ဝါသံ=နေထိုင်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတိ=ပြုလုပ်၏၊ နာဂိတ=တ၊ တေန= ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပဋိသလ္လာနနှင့် တောကျောင်းတို့ကို စွန့်ခွာ၍ ရွာနိဂုံး မင်းနေပြည်တော်တို့သို့ သွားရောက်နေထိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း၏၊ ဂါမန္တဝိဟာရေန=ကြောင့်၊ န အတ္တမနော= သည်၊ ဟောမိ=၏။ပ။

သော=ထိုတောနေရဟန်းသည်၊ တံ လာဘသက္ကာရသိလောကံ=ကို၊ ပဋိပဏာမေတွာ=ပယ်စွန့်၍၊ ပဋိသလ္လာနံ=ကို၊ န ရိဇ္ဇတိ=မကြည့်ဖယ်။ပ။ နာဂိ တ=တ၊ တေန=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လာဘသက္ကာရသိလောကကိုသာ ပယ်စွန့်၍ ပဋိသလ္လာနစသည်ကို မပယ်စွန့်ခြင်းကြောင့်)။ပ။ နာဂိတ=နာဂိတ၊ ယသ္မိ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပနော=အစွန့်ရှည်လျား သော ခရီးကိုသွားသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) ပုရတော ဝါ=ငါ၏ရှေ့၌ လည်းကောင်း၊ ပစ္စတော ဝါ=ငါ၏နောက်၌လည်းကောင်း၊ ကဉ္စိ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦး တယောက်ကိုမျှ၊ န ပဿာမိ=မမြင်ရ၊ နာဂိတ=တ၊ တသ္မိ သမယေ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦး ကိုမျှ မမြင်ရရာ ထိုအခါ၌၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ဖာသု=ချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏၊ အန္တမသော=ယုတ်စွာအဆုံးအားဖြင့်၊ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မာယ=ကျင့်ကြီး၊ ကျင်ငယ် စွန့်ခြင်းအမှုကိစ္စ အကျိုးငှာသော်မှပင်၊ (ဖာသု=သည်၊ ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒွါဒသမံ=၁၂-ခုမြောက်သုတ်တည်း။ စတုတ္ထော=လေးခုမြောက်သော၊ ဒေဝတာဝဂ္ဂေါ=ဒေဝတာဝဂ်တည်း။

၅-ဓမ္မိကဝဂ်
၁-နာဂသုတ်

၄၃။ ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌။ပ။ သာဝတ္ထိယံ=၌၊ ပိဏ္ဏာယ= ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ ပါဝိသိ=ဝင်တော်မူပြီ၊ သာဝတ္ထိယံ=၌၊ ပိဏ္ဏာယ=ငှာ၊ စရိတွာ= လှည့်လည်တော်မူပြီး၍၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ=ဆွမ်းစားပြီးရာကာလမှနောက်၌၊ ပိဏ္ဏ ပါတပဋိက္ကန္တော=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွာခဲ့ပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ= အဘယ်သို့၊ အာမန္တေသိ=ဟူမူ) အာနန္တံ=အာနန္ဒာ၊ အာယာမ=လာ သွားကြစို့၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ပုဗ္ဗာရာမော=မြို့အရှေ့ဘက် အာရာမ်သည်၊ ဝါ=ပုဗ္ဗာရုံ ကျောင်းတိုက်သည်၊ မိဂါရမာတုပါသာဒေါ=မိဂါရ၏မိခင် ဝိသာခါ၏ပြာသာဒ် သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=ထိုအရပ်သို့၊ (ထိုပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတိုက် မိဂါရမာတုပြာသာဒ်ရှိရာအရပ်သို့) ဒိဝါဝိဟာရာယ=နေ့ပိုင်းအချိန်၌ သီးသန့် နေခြင်းငှာ၊ ဝါ=နေ့သန့်ခြင်းငှာ၊ (မယံ=ငါတို့သည်) ဥပသင်္ကမိဿာမ=သွား ကြကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မူပြီ၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=ကောင်းပါ ပြီ၊ ဣတိ ခေါ်=ဤသို့ပင်၊ အာယသ္မာ အာနန္တော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော =မြတ်စွာဘုရားအား၊ ပစ္စသောသိ=ရှေ့ရှုနာယူပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် လက်ခံပြီ။

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မတာ အာနန္တေန=အရှင်အာနန္ဒနှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ။ပ။ တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ်=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာယနသမယံ= ညနေချမ်းအချိန်၌၊ ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ စိတ်ကိုခွာလျက်၊ ငြိမ်သက်ကိန်း ဝပ်၊ ဖလသမာပတ်မှ၊ ဝါ=သင်္ခါရသတ္တဝါ၊ ဖဲခွာကင်းဆိတ်၊ ကိုယ်စိတ်ရှင်းလင်း၊ ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၅)သရဘသုတ်

လည်းကြည့်] ဝုဒ္ဓိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော=သော်)။ပ။
ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကော=မြို့၏အရှေ့ဘက် တံခါးမုခ် သည်၊ ဝါ=မြို့၏အရှေ့တံခါးမုခ်အနီးရှိ မြစ်ကမ်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန= ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂတ္တာနိ=ကိုယ်ခန္ဓာတို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတံ=ရေသွန်းလောင်းခြင်း ငှာ၊ ဝါ=အအေးဓာတ်ရရုံမျှ ရေချိုးခြင်းငှာ၊ (ဆပ်ပြာမှုန့်စသည်တို့ဖြင့် ပွတ်တိုက် ခြင်း လက်ဖနောင့် လက်သီးဆုပ် စသည်တို့ဖြင့် ဈေးတွန်းခြင်းတို့ကို မပြုလုပ် ဘဲ အအေးဓာတ်ရရုံမျှ ရေချိုးခြင်းငှာ) ဥပသင်္ကမိဿာမ=ကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အာမန္တေသိ=မူပြီ။)

ဧဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီ အရှင်ဘုရား၊ ဣတိ ခေါ်=ပင်။ပ။ တေန= ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂတ္တာနိ=တို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတံ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားတော် မူပြီ၊ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကော=၌၊ ဂတ္တာနိ=တို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတွာ=ရေသွန်းလောင်းပြီး၍၊

ပစ္စုတ္တရိတွာ=ရေမှပြန်တက်ပြီး၍၊ ဧကစိဝရော=တထည်တည်းသော ခါးဝတ် သင်္ကန်းရှိသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဂတ္တာနိ=ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို၊ ပုဗ္ဗာပယမာနော= ရေမချိုးမီ ရှေးကကဲ့သို့ ရေမရှိသည်အဖြစ်သို့ရောက်စေလျက်၊ ဝါ=ရေမချိုးမီ ရှေးကကဲ့သို့ ရေခြောက်အောင်ပြုလုပ်လျက်၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေတော်မူပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ် ရေသပ္ပာယ်တော်မူရာ ထိုအခါ၌) ကောသလဿ=ကောသလတိုင်းပြည်အရှင် ဘုရင်မင်းဖြစ်သော၊ ပသေနဒိဿ=ပသေနဒိမည်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ သေ တော နာမ=သေတမည်သော၊ ဝါ=ငဖြူကြီးမည်သော၊ နာဂေါ=ဆင်သည်၊ မဟာတူရိယတာဠိတဝါဒိတေန=မြင့်မြတ်ခမ်းနားစွာ တူရိယာတို့ကို ဦးစွာပဌမ ခေါက်ခြင်း၊ ထို့နောက်ဆက်ကာတီးခြင်းဖြင့်၊ ဝါ=မြတ်သောတူရိယာတို့ကို ဦးစွာပဌမခေါက်ခြင်း ထို့နောက်ဆက်ကာတီးခြင်းဟူသော အခမ်းအနားဖြင့်၊ ဝါ=မြတ်သောစည်ကြီး မုရိုးစည် ထက်စည်ဟူသော တူရိယာတို့ကို တီးခြင်း၊ စောင်း၊ ဝါး၊ နွားမျက်နှာသဏ္ဍာန်ရှိ တူရိယာစသည်တို့ကို တီးခြင်းဟူသောအခမ်း အနားဖြင့်၊ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကာ=မြို့အရှေ့တံခါးမုခ်အနီးရှိ မြစ်ကမ်းမှ၊ ပစ္စုတ္တရတိ= ပြန်တက်လာ၏။

တံ=ထိုဆင်ကို၊ ဧနော အပိဿု=လူအပေါင်းသည်လည်း၊ (ဆင်ကို

၁။ ပုဗ္ဗာပယမာနော။ ။ပုဗ္ဗာပယမာနပုဒ်ကို ပုဗ္ဗပုဒ်နှင့် (အပဓာတ်၊ ကာရိတ်ဏယ ပစ္စည်း၊ မာနပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော)အာပယမာနပုဒ်ဟုခွဲပါ။ ပုဗ္ဗ=(ရေချိုးရာအခါမှ) ရှေးအဖို့၌ကဲ့သို့+အာပယမာန=ရောက်စေသောသူ၊ နာနတော ပုဗ္ဗေ ဝိယ ဝေါဒကဘာဝံ အာပယတိ ဂမယတိတိ ပုဗ္ဗာပယမာနော=ရေမချိုးမီ ရှေ့ပိုင်းတုန်းကကဲ့သို့ ပင်ကို ပကတိ ရေမရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်စေသောသူ (ရေချိုးထားအပ်သော ခန္ဓာကိုယ် တော်ကို ရေမရှိအောင်၊ ရေခြောက်အောင် ပြုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားတည်း။)

ဂတ္တာနိ ပုဗ္ဗာပယမာနောတိ ပကတိဘာဝံ ဂမယမာနော၊ နိရုဒကာနိ ကုရ မာနော၊ သုက္ခာပယမာနောတိ အတ္ထော။ မူလပဏ္ဍာသအဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၇၃။ ပုဗ္ဗာပယမာ နောတိ နာနတော ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိယ ဝေါဒကဘာဝံ အာပဇ္ဇမာနော ဂမေန္တော။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ပ-၈၂။ ဤဋီကာဝါကျ၌ အာပဇ္ဇမာနော၏နေရာ၌ အာပယမာနောဟု ပါ၌ရှိသင့်၏။

၂။ တာဠိတနှင့် ဝါဒိတပုဒ်နက်။ ။တာဠိတ=ဦးစွာပဌမ ခေါက်ခြင်း၊ ဝါဒိတ= ထို့နောက်ဆက်ကာ တီးခြင်း၊ (တနည်း) ဘေရီ=စည်ကြီး၊ မုဒိဂံ=မုရိုးစည်၊ ပဏဝ= ထက်စည်၊ ဤသို့အစရှိသော တူရိယာတို့ကိုတီးခြင်းကို တာဠိတဟုခေါ်၏၊ ဝိဏာ= စောင်း၊ ဝေဠု=ဝါး၊ ဂေါမုခိ=နွားမျက်နှာသဏ္ဍာန်ရှိ တူရိယာအစရှိသည်တို့ကို တီးခြင်း ကို ဝါဒိတဟု ခေါ်၏။

၃။ အပိဿုပုဒ်နက်နှင့် အဓိပ္ပာယ်။ ။ဒိ မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ ၅၆။ မူလ ပဏ္ဍာသအဋ္ဌကထာ၊ ဒု(၈၁)တို့ကို နည်းမှီး၍ အပိဿုသဒ္ဒါကို အနုဗြူဟန(သမ္ပိဏ္ဍန)

ကြည့်ရှုခြင်းငှာ ရောက်လာသော လူအပေါင်းသည်လည်း) ဒိသွာ=ဝိုင်းအုံ
 ကြည့်၍၊ ဧဝံ=ဤသို့ တအံတဿ၊ အာဟာ=ချီးမွမ်းပြောဆို၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊
 အာဟာ=ပြောဆိုသနည်းဟူမူ) ရညော=မင်း၏၊ နာဂေါ=ဆင်သည်၊ အဘိရူပေါ
 ဝတ ဘော=လွန်ကဲသော အဆင်းရှိပါပေစွာဟရိ၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှပါပေစွာ
 ဟရိ၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ဒဿနိယော ဝတ ဘော=ကြည့်ရှုချင်ဖွယ်
 တင့်တယ်ပါပေစွာဟရိ၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=သည်၊ ပါသာဒိကော ဝတ
 ဘော=စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်ပါပေစွာဟရိ၊ ရညော=၏၊ နာဂေါ=
 သည်၊ ကာယုပပန္နော ဝတ ဘော=ပြည့်စုံသော ကိုယ်အင်္ဂါရှိပါပေစွာဟရိ၊
 ဣတိ=ဤသို့ တအံတဿ၊ (အာဟာ=ချီးမွမ်းပြောဆို၏။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=(လူအပေါင်းက ဆင်ကို) ချီးမွမ်းအံ့သြပြောဆိုအပ်
 လသော်၊ အာယသ္မာ ဥဒါယီ=အရှင်ကာဠုဒါယီသည်၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊
 ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) ဘန္တေ=
 အရှင်ဘုရား၊ မဟန္တံ=မြင့်မတ်ရှည်လျား ကြီးမားသော၊ ဗြဟန္တံ=လုံးပတ်ခံငြား
 ကြီးထွားသော၊ ကာယုပပန္နံ=ပြည့်စုံသောကိုယ်အင်္ဂါရှိသော၊ ဟတ္ထိမေဝ=ဆင်ကို
 သာလျှင်၊ ဇနော=လူအပေါင်းသည်၊ ဒိသွာ=ကြည့်၍၊ ဝါ=မြင်၍၊ "နာဂေါ
 ဝတ ဘော=ဆင်ပြောင်ကြီးပါကလားဟေ့၊ နာဂေါ=ဆင်ပြောင်ကြီး" ဣတိ=ဤသို့
 သော စကားကို၊ ဧဝံ=ဤသို့ တအံတဿ၊ အာဟာ နုခေါ=ပြောဆိုပါသလော၊
 ဥဒါဟု=သို့မဟုတ်၊ အညံ=ဆင်မှတပါးတခြားသော၊ မဟန္တံ=သော၊ ဗြဟန္တံ=
 သော၊ ကာယုပပန္နံ=သော၊ ကဒ္ဓိပိ=တစုံတခုကိုလည်း၊ ဇနော=သည်၊ ဒိသွာ=၍၊
 "နာဂေါ ဝတ ဘော=နာဂပါကလားဟရိ၊ နာဂေါ=နာဂပါကလား" ဣတိ=
 ဤစကားကို၊ ဧဝံ=ဤသို့ တအံတဿ၊ အာဟာ=ပြောဆိုပါသေးသလော၊ ဣတိ=
 ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဥဒါယီ=ဥဒါယီ၊ မဟန္တံ=သော၊ ဗြဟန္တံ=သော၊ ကာယုပပန္နံ=သော၊
 ဟတ္ထိမိ=ဆင်ကိုလည်း၊ ဇနော=သည်၊ ဒိသွာ=၍ နာဂေါ ဝတ ဘော=နာဂပါ
 ကလားဟရိ၊ နာဂေါ=နာဂပါကလား၊ ဣတိ=ကို၊ ဧဝံ=ဤ၊ အာဟာ=ပြောဆို၏၊
 ဥဒါယီ=ဥဒါယီ၊ မဟန္တံ=သော။ပ။ ကာယုပပန္နံ=သော၊ အဿမ္ပိ=မြင်းကိုလည်း၊
 ဇနော=သည်၊ ဒိသွာ=၍၊ နာဂေါ ဝတ ဘော=ဟရိ၊ နာဂေါ=လား၊ ဣတိ=ကို၊
 ဧဝံ=ဤ၊ အာဟာ=၏၊ ဥဒါယီ=ယီ။ပ။ ကာယုပပန္နံ=သော၊ ဂေါဏမ္ပိ=နွားကို
 လည်း။ပ။ ဥရဂမ္ပိ=မြွေကိုလည်း။ပ။ ရုက္ခမ္ပိ=သစ်ပင်ကိုလည်း။ပ။ မနုဿမ္ပိ=လူ
 ကိုလည်း။ပ။ နာဂေါ ဝတ ဘော=ရိ၊ နာဂေါ=လား၊ ဣတိ=ကို၊ ဧဝံ=ဤ၊
 အာဟာ=၏။

အနက်ဟောကြသည်၊ ဆင်ကလည်း ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကံမှ တက်လာ၏၊ လူအများကလည်း
 ဝိုင်းအုံကြည့်ကြ ချီးမွမ်းကြ၏ဟုဆိုလို၏။

ဥဒါယိ=ဥဒါယိ၊ အပိစ=အစစ်အမှန်ပြောရလျှင်ကား၊ ယော=အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဒေဝကေ=အောက်ကာမာဝစရ နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်အပေါင်း နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ=မာရ်မင်းအမှူးထား၊ ဝသဝတ္တိဘုံသား နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကေ=နှစ်ဆယ်သော ဗြဟ္မာ အပေါင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ လောကေ=ဩကာသလောက၌လည်းကောင်း၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ=သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ဝါ=ဤ သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ရဟန္တာ၊ မကောင်းမှုတို့ကို ပယ်ရှားပျောက်သွားစေပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့နှင့် လည်း တကွဖြစ်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်၌လည်းကြည့်] သဒေဝမနုဿာယ=သမ္မုတိနတ်တည်းဟူသော လူမင်း၊ ထိုလူမင်းနှင့် သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့မှ ကြွင်းကျန်သော လူတို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ=သတ္တဝါ အပေါင်း၌လည်းကောင်း၊ အာဂုံ=ယုတ်မာညစ်ကျ၊ အကုသိုလ်အမှုကို၊ ကာယေ န=ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနုဿာ=စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ န ကရောတိ=မပြုလုပ်၊ တံ=ထိုအကုသိုလ် အမှု မပြုလုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ နာဂေါတိ=နာဂဟူ၍၊ ဗြူမိ= မိန့်ဆို၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်။)

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အတ္တရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာ၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အဗ္ဗုတံ=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာဖြစ်ပါပေစွာ၊ ဘန္တေ=ရား၊ "အပိစ ဥဒါယိ။ပ။ နာဂေါတိ ဗြူမိတိ=အပိစ ဥဒါယိ။ပ။ နာဂေါတိ ဗြူမိ" ဟူသော၊ ဣဒံ=ဤစကားကို၊ ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယာဝ=အလွန်ပင်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းစွာ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါပေပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ စ ပန=ဆက် လက်၍ ချီးကျူးစကား လျှောက်ထားပါဦးမည်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ သုဘာသိတံ= ကောင်းစွာမိန့်ကြားတော်မူအပ်သော၊ ဣဒံ=(အပိစ ဥဒါယိအစရှိသော) ဤစကား ကို၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ဣမာဟိ ဂါထာဟိ=ဤဂါထာတို့ဖြင့်၊ အနုမောဒါ မိ=ဝမ်းမြောက်နှစ်လို၊ မြွက်ဆိုအားရမ်း၊ ချီးမွမ်းပါ၏။

အတ္တဒန္တံ=ဆရာမရှိ၊ မိမိအလိုလို၊ ပင်ကိုယဉ်ကျေးတော်မူပြီးထသော၊ (ဆရာသခင်၊ သွန်သင်မလို၊ ကိုယ်တိုင်အားသစ်၊ ဖြစ်စေအပ်ငြား၊ မဂ်တရားဖြင့် ခြောက်ပါးတူ၍၊ အနေသွင်ပြင်၊ အစဉ်ငြိမ်းအေး၊ ယဉ်ကျေးတော်မူပြီးထသော) သမာဟိတံ=(ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော သမာဓိဖြင့်) အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်း မွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားတော်မူထသော၊ ဝါ=(ထိုသမာဓိနှစ်မျိုးဖြင့်) တည်ကြည် ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိတော်မူထသော၊ ဗြဟ္မပထေ=(နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ) မြတ်သော အရိယမဂ်လမ်းခရီး၌၊ ဣရိယမာနံ=နေတော်မူသော၊ [မြတ်စွာဘုရားသည် အရိယမဂ်လေးပါးဖြစ်ဆဲအနိုက်တုန်းက ထိုအရိယမဂ်လမ်းခရီး၌ သီတင်းသုံးနေ

တော်မူ၏ဟုဆိုလိုသည်] စိတ္တဿ=စိတ်၏၊ ဥပသမေ=နီဝရဏစသည် ကင်းငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်လေးပါး၌၊ ရတံ=မွေ့လျော်တော်မူသော။ [မနုဿဘူတံ သမ္ပန္နံ ဟူသောနှစ်ပုဒ်ကို နောက်မှ အနက်ပေးမည်။]

သဗ္ဗဓမ္မာနံ=အားလုံးစုံသော ခန္ဓာအစရှိသောတရားတို့၏၊ ပါရဂုံ=အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်တော်မူသော၊ (အဘိညာအစထား၊ ခြောက်ပါးပြီးမြောက်၊ အဆုံးသို့ရောက်တော်မူသော) [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၂)ဒုတိယ ဥရုဝေလသုတ်လည်းကြည့်] မနုဿဘူတံ=(လူကမွေးဖွား) လူသားစင်စစ် ကေန်ဖြစ်တော်မူသော၊ ယံ သမ္ပန္နံ=အကြင်ရှင်တော်မြတ်ဘုရားကို၊ (သိဖွယ်ဥသံ၊ လုံးစုံပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ သိမြင်နိုင်ငြား၊ အကြင်ရှင်တော်မြတ်ဘုရားကို) မနုဿာ=ပညာရှိသူ လူတို့သည်၊ နမဿန္တိ=ရှိခိုးကြကုန်၏၊ (ကိုယ်နှုတ်စိတ်ပါ၊ ဤသုံးဖြာဖြင့် လွန်စွာမြတ်နိုး၊ ရှိခိုးကြကုန်၏၊ ဝါ=ဓမ္မာနုဓမ္မ၊ ကျင့်ကြသောအား၊ လေးစားမြတ်နိုး၊ ရှိခိုးကြကုန်၏။)

သဗ္ဗသံယောဇနာတိတံ=အားလုံးသော သံယောဇဉ်ဆယ်မျိုးတို့ကို ကျော်လွန်တော်မူသော၊ ဝနာ=ကိလေသာတည်းဟူသော တောမှ၊ နိဗ္ဗန္တံ(နိ+ဝနံ)=ကိလေသာ တောမရှိသော နိဗ္ဗာန်သို့၊ အာဂတံ=ဆိုက်ရောက်တော်မူသော၊ ကာမေဟိ=(ဝတ္ထုကိလေသာနှစ်ဖြာသော) ကာမတို့မှ၊ နေက္ခမ္မရတံ=ထွက်မြောက်လွတ်ကင်းသော ရဟန်းအဖြစ် စသည်တို့၌ မွေ့လျော်တော်မူသော၊ (ထွက်မြောက်လွတ်ကင်းသော ရဟန်းအဖြစ်၊ သမာပတ်ရှစ်ပါး၊ မဂ်လေးပါးတို့၌ မွေ့လျော်တော်မူသော) [သေလာဝ=သေလာ+တ္ထဝ] သေလာ=အသုံးနည်းပါး အညံ့စားကျောက်ခဲမှ၊ (အနှစ်သာရ ကင်းပမပြောင်၊ အရောင်မဲ့မဲ့၊ ကျောက်ခဲတုံးမှ) မုတ္တံ=မရောမစပ်၊ အလွတ်သတ်သတ်ဖြစ်သော၊ ကဇ္ဇနံ တ္ထဝ=ရွှေတုံးရွှေသား၊ မြားတမူ၊ အလားတူဖြစ်တော်မူသော၊ တံ သမ္ပန္နံ=ထိုရှင်တော်မြတ်ဘုရားကို။

၁။ ဗြဟ္မပထ၏ တရားကိုယ်။ ။ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ဗြဟ္မပထေတိ သေဋ္ဌပထေ အမတပထေ နိဗ္ဗာနပထေ” ဟုသာ ဖွင့်၏။ ဗြဟ္မပထအရ ဘာကိုယူရမည်ဆိုသည်ကို သိသာအောင် တိုက်ရိုက်မဖွင့်၊ နိဗ္ဗာနပထ ဟူသောစကားကိုထောက်၍ ဗြဟ္မပထအရ အရိယမဂ်ဟူသော လမ်းခရီးကို ယူလိုက်ရပေ၏။ ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၂၆၀ ၌မူ “ဣရိယမာနံ ဗြဟ္မပထေတိ စတုဗ္ဗိဓေပိ ဗြဟ္မဝိဟာရပထေ၊ ဗြဟ္မေ ဝါ သေဋ္ဌေ ဖလသမာပတ္တိပထေ သမာပဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တမာနံ” ဟု တိတိကျကျ နှစ်နည်းဖွင့်ပြ၏။ ထိုအဖွင့်အလို-

“ဗြဟ္မပထေ=ဗြဟ္မဝိဟာရတရား လေးပါးဟူသော လမ်းခရီး၌၊ ဝါ=မြတ်သော ဖလသမာပတ်ဟူသော လမ်းခရီး၌၊ ဣရိယမာနံ=ဝင်စားခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်တော်မူသော” ဟု အနက်ဆို။ ထိုတွင် ပဌမနည်း၌ ဗြဟ္မဝိဟာရပထေဟု ဆိုလိုလျက် ဝိဟာရပုဒ် ကျေသည်ဟုကြံပါ။

ဒေဝါဝိ=နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်လည်း၊ နမဿန္တိ=ကုန်၏။ တ္တုတိ=ဤစကားတော်ကို၊ အရဟတော=ကိလေသာအညစ်အကြေး ကင်းဝေးတော်မူသော ရှင်တော်မြတ် ဘုရား၏။ (ကိလေသာအညစ်အကြေး၊ ကင်းစေးစသား၊ ကြောင်းလေးပါးကြောင့် ရှဉ္ဇားနာမံ၊ အရဟံ တွင်ခေါ်၊ ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏) [အကြောင်း လေးပါးကို ဋီကာ၌ကြည့်] (သန္တိကေ=အထံတော်၌) မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=ကြားနာ မှတ်သားထားအပ်ပါပြီ။

ဟိမဝါ=ဟိမဝန္တာတောင်ဘုရင်မင်းသည်၊ အညေ=အခြားကုန်သော၊ သိ လုစွယေ=တောင်တို့ကို၊ (အာတိရောစတိ ယထာ=သာလွန်တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ) နာဂေါ=အကုသိုလ်အမှု၊ မပြုရှောင်ရှား၊ ရှင်တော်မြတ်ဘုရား သည်၊ သဗ္ဗေ=(ပုထုဇဉ်အစ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအဆုံး) အားလုံးသော သတ္တဝါတို့ကို၊ အစူရုစိ=သာလွန်၍ဖြစ်သော တင့်တယ်ခြင်းရှိတော်မူ၏။ (နာဂေါ=နာဂမည်ငြား ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်) နာဂနာမာနံ=နာဂအမည်ရရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေသံ=အား လုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ (အားလုံးသော မြေ၊ ဆင်၊ လူယောက်ျား၊ သေက္ခ၊ အသေက္ခ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့တွင်) သစ္စနာမော=အကုသိုလ်မပြုခြင်း၊ အကြောင်းရင်း နှင့်၊ မယွင်းလျော်ကန်၊ နာဂအမည်မှန် ရှိတော်မူသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အနုတ္တရော=တန်းတူကင်းလတ်၊ သာလွန်ထူးမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော်မူ၏။

၁။ သဗ္ဗေ အစူရုစိတိ သဗ္ဗသတ္တေ အတိက္ကမိတွာ ပဝတ္တရုစိ-ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ အစူရုစိ=အတိ+ရုစိ(ပဝတ္တရုစိ)။ အတိက္ကမိတွာ ပဝတ္တရုစိ ယဿ နာဂဿာတိ အစူရုစိ (ကျော်လွန်၍ဖြစ်သော တင့်တယ်ခြင်းရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား)ဟု ဗဟုဗွိဟိ သမာသံဝစနတ္ထပြု၊ ပဝတ္တပုဒ်အကျေကြံ။

ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ၌ကား “အစူရုစိတိ အတ္တနော ကာယရုစိယာ ဉာဏရုစိ ယာ စ သဒေဝကံ လောကံ အတိက္ကမိတွာ ရုစိ သောဘိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို အစူရုစိသည် အာချာတ်ပုဒ်တည်း။ အတိ+အ+ရုစိဓာတ်+အဇ္ဈတ္တနိ ဤဝိဘတ်။ ထို ထေရဂါထာ၌ သဗ္ဗေ၏ နေရာ၌ “သ ဝေ”ဟုပါ၌ ရှိ၏။

“ဟိမဝါ=ဟိမဝန္တာတောင် ဘုရင်မင်းသည်၊ အညေ=အခြားကုန်သော၊ သိလုစွ ယေ=တောင်တို့ကို၊ (အာတိရောစတိ ယထာ=ခိုင်မြဲလေးလံ၍ ကြီးမားသော အနှစ်သာရ ရှိခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် သာလွန်တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ) နာဂေါ=အကုသိုလ်အမှုခင်း မပြုခြင်းကြောင့် နာဂအမည်တော်ရရှိတော်မူသော၊ ဝါ= ဆင်ပြောင်ကြီးအလား ကြီးမားသော ခွန်အားရှိတော်မူခြင်းကြောင့် နာဂအမည်တော် ရရှိတော်မူသော၊ သ (သော)=ထိုရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ ဝေ=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ အစူရုစိ=(ကိုယ်တော်နှင့် ဉာဏ်တော်၏ တင့်တယ်တော်မူခြင်းအားဖြင့် နတ်နှင့်တကွ လောကအားလုံးကို) သာလွန်တင့်တယ်တော်မူပြီ”ဟူ၍ ထေရဂါထာ အဖွင့်အလို အနက်ဆိုပါ။

နာဂံ=မြတ်စွာဗုဒ္ဓ “နာဂ”ခေါ်ပုံ အကြောင်းစုံကို၊ ဝေါ=ရှင်တော်မြတ် ဘုရားတို့အား၊ အဟံ=တပည့်တော် ကာဠုဒါယိသည်၊ ကိတ္တယိဿာမိ=အသေး စိတ်ခွဲခြား လျှောက်ထားပါအံ့၊ ဟိ(ယသ္မာ)=အကြံကြောင့်၊ သော=ထိုရှင်တော် မြတ်ဘုရားသည်၊ အာဂုံ=အကုသိုလ်တရားအားလုံးကို၊ န ကရောတိ=မပြုလုပ်၊ (မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ မပြုလုပ်) တသ္မာ=ထိုသို့ အကုသိုလ်အမှုခင်း၊ ပြုတော်မမူခြင်းကြောင့်၊ နာဂေါ=နာဂမည်တော်မူ၏၊ [ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ အတိုင်း ပါဠိသေသထည့်သည်] သောရစွံ=စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော သီလသည် လည်းကောင်း၊ (တင့်တယ်သော သုစရိတ်အမှု၌ ပျော်မွေ့သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း စင်ကြယ်သော သီလသည် လည်းကောင်း) အဝိဟိံသာ စ=သတ္တဝါတို့ကို မညှဉ်းဆဲကြောင်း ကရုဏာသည်လည်းကောင်း၊ (သတ္တဝါတို့ကို မညှဉ်းဆဲ ကြောင်း ဖြစ်သော ကရုဏာဗြဟ္မဝိဟာရဈာန်နှင့် ထိုဈာန်၏ရှေ့ပိုင်း ကရုဏာ ဥပစာရဈာန်သည်လည်းကောင်း) တေ=ထိုတရားနှစ်မျိုးတို့သည်၊ (သောရစွနှင့် အဝိဟိံသာဟူသော တရားနှစ်မျိုးတို့သည်) နာဂဿ=ရှင်တော်မြတ်ဘုရားတည်း ဟူသော ဆင်တော်ကြီး၏၊ ဒုဝေ=နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပါဒါ=ရှေ့ခြေတော်တို့ ပါတည်း။

တပေါ စ=(ကိလေသာတို့ကို ခါတွက်ဖျက်ဆီးကြောင်း ဖြစ်သော)အလို နည်းပါး ခေါင်းပါးခြိုးခြံသော အကျင့်သည် လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မစရိယံစ= မြတ်သောအရိယမဂ် သီလအကျင့်သည်လည်းကောင်း၊ [တျာပရေ=တေ+အပရေ] တေ=ထိုအကျင့်နှစ်မျိုးတို့သည်၊ နာဂဿ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာ၏၊ အပရေ=(ရှေ့ခြေတော်တို့မှ) တပါးတခြားကုန်သော၊ စရဏာ=နောက်ခြေတော် တို့ပါတည်း၊ မဟာနာဂေါ=ရှင်တော်မြတ်ဘုရားတည်းဟူသော ကြီးမြတ်သော ဆင်တော်ရတနာသည်၊ သဒ္ဓါဟတ္ထော=သဒ္ဓါတရားဖြင့်ပြီးသော နှာမောင်းတော် ရှိပါ၏၊ ဥပေက္ခာသေတဒန္တဝါ=ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာဖြင့်ပြီးသော ဖြူမွေးသော အစွယ် တော်တို့ရှိပါ၏။

(မဟာနာဂဿ=၏)သတိ=သတိသည်၊ ဂီဝါ=လည်ပင်းတော်ပါတည်း၊ (သောရစွအစရှိသော တရားတည်းဟူသော အကြောတို့၏ ပေါင်းဆုံတည်နေရာ လည်ပင်းပါတည်း) ပညာ=သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာသည်၊ သိရော=အမြတ်ဆုံးအင်္ဂါ ဦးခေါင်းရတနာပါတည်း၊ ဓမ္မစိန္တနာ=မှီဝဲအပ်၊မအပ်၊ နှစ်ရပ်တရား၊ ခွဲခြားဆင်

၁။ ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗေ ဟုရှိသင့် မသင့်။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗေ ဓာနာတိ ဟူ၍ ပါဠိရှိ၏ “ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗေ=မှီဝဲထိုက် မမှီဝဲထိုက်သော တရားတို့ကို” ဟု လိုရာဆွဲ၍ အနက်ပေးနိုင်ဖွယ်ရှိသော်လည်း “ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗေ=ကျွတ်ထိုက် မကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါ တို့ကို” ဟူသော ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်ခန်း အနက်နှင့်ရောယှက်နိုင်၏။ ထို့ ကြောင့် အောက်ခြေ၌ပြထားသော “သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗေ” ဟူသော မူကွဲပါဠိသာ ကောင်း၏။ ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ-

ခြင် သိမြင်နိုင်သော ဉာဏ်သည်၊ ဝိမံသာ=စားအပ်၊ မစားအပ်၊ နှစ်ရပ်အစာ၊ သေချာစူးစမ်း၊ ခွဲခြမ်းသိငြား၊ နှာမောင်းအဖျားပါတည်း။

(သော=ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာသည်) ဓမ္မကုန္တိသမာဝါသော= (ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ်စသည်တို့၏ ပြီးစီးထမြောက်ရာ)စတုတ္ထဈာန်သမာဓိတရား

ဆင်နှာမောင်း၏ အဖျားပိုင်းသည် ကြမ်းတမ်းသော အစာ၊ နူးညံ့သောအစာ၊ စားကောင်း၊ မစားကောင်းသောအစာတို့ကို စူးစမ်းသကဲ့သို့ ထို့အတူ မှီဝဲသင့်(ဖြစ်ပွားစေသင့်)သော တရား၊ မမှီဝဲသင့်(ပယ်ရှားသင့်)သော တရားဟူ၍ တရားနှစ်မျိုးနှစ်စား ခွဲခြားဆင်ခြင် သိမြင်နိုင်သောဉာဏ်သည် ဓမ္မစိန္တနာမည်၏။ ထိုဓမ္မစိန္တနာသည် ဗုဒ္ဓဆင်တော်ကြီး၏ နှာမောင်းအဖျား(ဝိမံသာ) ဖြစ်ပါ၏ဟူလို။

၂။ ဓမ္မကုန္တိသမာဝါသော။ ။ဤ၌ ဓမ္မအရ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို ယူရ၏။ သမာဝါသပုဒ်ကို “သံ+အာဝါသ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ သံ=ကောင်းစွာ+အာဝါသ=တည်နေရာဌာန(တောင်း၊ အိတ်စသည်)၊ သမာဝါသန္တိ ဧတ္တာတံ သမာဝါသော၊ ကုန္တိ ဧဝသမာဝါသော ကုန္တိသမာဝါသော=ဝမ်းဗိုက်သည်ပင် ကောင်းစွာ တည်နေရာဌာန၊ ဝါ=ကောင်းစွာ တည်နေရာဌာနဖြစ်သော ဝမ်းဗိုက်။ ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ် စသည်တို့သည် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ၌ ရပ်တည် အခြေခံလျက် ပြီးစီးထမြောက်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို ကုန္တိသမာဝါသဟု ခေါ်၏။

ထို့နောက် ဓမ္မော ကုန္တိသမာဝါသော အဿ မဟာနာဂဿာတံ ဓမ္မကုန္တိသမာဝါသော (စတုတ္ထဈာန် သမာဓိတရားတည်းဟူသော ကောင်းစွာတည်နေရာ ဝမ်းတိုက်ရှိတော်မူသော ဘုရားတည်းဟူသော ဆင်တော်ကြီး)ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိ၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ဓမ္မကုန္တိသမာဝါသဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းတော်မူ၏။

ဤကား ထေရဂါထာ၌တွေ့ရသော “သမာဝါသ”ဟူသော ပါဠိကိုယူ၍(ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာအတိုင်း) အနက်ဖွင့်ဆို ရေးသားလိုက်ခြင်းဖြစ်၏။ ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ၌မူ သမထဝိပဿနာကို ဓမ္မဟုဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် ထိုဓမ္မကိုပင် အဘိညာဉ်နှင့် သမထတို့၏ တည်နေရာဝမ်းတိုက် (ကုန္တိသမာဝါသ)ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထိုအဖွင့်အလို “ဓမ္မကုန္တိသမာဝါသော = အဘိညာဉ် သမထတို့၏ ကောင်းစွာတည်နေရာ သမထဝိပဿနာဟူသော ဝမ်းတိုက်ရှိတော်မူ၏”ဟု အနက်ဆိုပါ။

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ သမာတပေါဟုပါဠိရှိ၏။ ထိုပါဠိ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အတ္တနောမတိဖြင့် ကြိဖန်ယူလျှင်ဖြစ်နိုင်သော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌ တပဓာတ်နှင့် ဆီလျော်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အနည်းငယ်မျှမဖွင့်ပြ၊ ထို့ကြောင့် သမာတပကို မှန်ကန်သောပါဠိဟု မဆိုထိုက်။

သမာဝါပေါဟုလည်း မူကွဲပါဠိရှိသေး၏။ ထိုပါဠိသည် အာဝါပ, အာဝါပက ပုဒ်တို့နှင့် အနက်တူဖြစ်နိုင်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ‘နာဠိယာဝါပကေန’ဟူသောပါဠိ၏

တည်းဟူသော ကောင်းစွာတည်နေရာ ဝမ်းတိုက်ရှိတော်မူ၏။ ဝိဝေကော=ကာယ၊ စိတ္တံ၊ ဥပဓိဝိဝေကဟူသော ဝိဝေကသုံးပါးသည်။ တဿ=ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာဆင်တော် ရတနာ၏။ ဝါလဓိ=အမြီးပါတည်း (ယင်ကောင်တို့ကို ဖယ်ရှားသကဲ့သို့ လူ ရဟန်း အခြေအရံတို့ကို ဖယ်ရှားတားဆီးတတ်သော အမြီးပါတည်း) သော= ထိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာသည်။ ဈာယီ=စိုက်စိုက်စူးစူး အထူးရှုငြား၊ ဈာန်ဝင်စားတော်မူ၏။ (အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်တို့ဖြင့် ကသိုဏ်း အစရှိသော အာရုံ၊ အနိစ္စတာ အစရှိသော လက္ခဏာတို့ကို စူးစိုက်ရှုငြား၊ ဝင်စားတော်မူ၏) အဿာသရတော=ထွက်လေဝင်လေပမာ ကင်းကွာ၍ မဖြစ်နိုင် သော ဖလသမာပတ်၌ မွေ့လျော်တော်မူ၏။ [ပကတိဆင်သတ္တဝါ၏ ထွက်လေ ဝင်လေကို အဿာသဟုခေါ်၍ ဤ၌မူ ထိုထွက်လေ ဝင်လေနှင့် တူသော (ထွက်လေ ဝင်လေကဲ့သို့ မကင်းကွာနိုင်သော) ဖလသမာပတ်ကို အဿာသဟု ခေါ်၏။ ပကတိသောဆင်သည် ထွက်လေဝင်လေနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်သကဲ့သို့ ဘုရားတည်းဟူသော ဆင်ပြောင်ကြီးသည်လည်း ဖလသမာပတ်နှင့် ကင်းကွာ တော်မမူဟူလို] အဇ္ဈတ္တံ=ဝိသယဇ္ဈတ္တဖြစ်သော ဖလသမာပတ်၌၊ သုသမာဟိတော =ကောင်းမွန် တည်ငြိမ်စွာ စိတ်ကို ထားတော်မူ၏။

နာဂေါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာသည်။ ဂစ္ဆံ(ဂစ္ဆန္တော)=ကြွသွား တော်မူစဉ်မှာလည်း၊ သမာဟိတော=ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ စိတ်ကိုထားတော် မူ၏။ ဝါ=တည်ကြည်ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိတော်မူ၏။ နာဂေါ=သည်။ ဌိတော= ရပ်နေတော်မူစဉ်မှာလည်း၊ သမာဟိတော=၏။ ဝါ=၏။ နာဂေါ=သည်။ သေယျံ= လျောင်းစက်တော်မူခြင်းကို၊ (ကရောန္တော=ပြုစဉ်မှာလည်း) သမာဟိတော=၏။ နိသိန္နော=ထိုင်နေတော်မူစဉ်မှာလည်း၊ သမာဟိတော=၏။ နာဂေါ=သည်။ သဗ္ဗတ္ထ

အဖွင့်ဖြစ်သော ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာ(၃၈၄)ကို နည်းမှီ၍ “လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ သမာဝပန္နိ ပက္ခိပန္နိ ယတ္တာတံ သမာဝါပေါ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ရရသမျှပစ္စည်းဝတ္ထုကို ထည့်ရာ အိတ်(တဝိကာ)ဟူသောအနက်ကို “သမာဝါပ”ဟု ယူလျှင် တွဲဘက်ကုန္တိသဒ္ဓါနှင့် လိုက်လျောပေ၏။

သို့သော် ထိုအာဝါပ၊ အာဝါပက၊ သမာဝါပပုဒ်တို့သည် အလွန်တွေ့ရခဲသော ကြောင့် ဝိနည်းမဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၌ကဲ့သို့ အထူးဖွင့်ပြသင့်သောပုဒ်များဖြစ်၏။ သို့ပါလျက် ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌ ဓာတွတ္တ ပစ္စယတ္တတို့ကို အထူးဖွင့်ပြခဲ့ သည်ကို ထောက်လျှင် ထိုသမာဝါပပုဒ်သည်လည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်ပြခဲ့သောပုဒ် မဟုတ် သည်မှာ သိသာလှပေ၏။ ထို့ကြောင့် အတွေ့များလှ၍ အနက်ပေါ်လွင်သော ဝသဓာတ် ဖြင့် (ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာအတိုင်း)မေ့ကုန္တိသမာဝါသောဟု တွေ့ရသောပါဠိသာ အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားမိသည်။ ထိုပါဠိကိုအတည်ပြုလျှင် အဋ္ဌကထာ ၌လည်း “သမာဝါသော နာမ သမာဝသနန္တာနံ”ဟု ရှိသင့်၏။

=(စက္ခုစသော)အားလုံးသော ဒွါရတို့၌၊ သံဝုတော=သတိဖြင့် လုံခြုံစွာ ပိတ်ဆီးတော်မူ၏။ ဧသာ=ဆိုလတ္တံ့ဆိုပြီး အသီးသီးဂုဏ်အင် ဤပြည့်စုံလင်ခြင်းသည်၊ နာဂဿ=ဗုဒ္ဓမဂ်လာ၊ ဆင်တော်ရတနာကြီး၏။ သမ္ပဒါ=အံ့ဖွယ်ဂုဏ်အင်၊ ပြည့်စုံလင်ခြင်းပါတည်း။

(ဗုဒ္ဓေါ=မြတ်စွာဘုရားသည်) အနဝဇ္ဇာနိ=(သမ္မာအာဇီဝကြောင့် ရအပ်သည်ဖြစ်၍) အပြစ်မရှိသောဘောဇဉ်တို့ကို၊ ဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေးတော်မူ၏။ သာဝဇ္ဇာနိ=(ငါးမျိုးသော မိစ္ဆာဇီဝကြောင့် ရအပ်သည်ဖြစ်၍)အပြစ်ရှိသောဘောဇဉ်တို့ကို၊ န ဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေးတော်မူ၊ [ကုဟန, လပန, နေမိတ္တိကတာ, နိပ္ပေသိကတာ, လာဘေန လာဘံ နိဇီဝိသနတာဟူ၍ မိစ္ဆာဇီဝငါးမျိုးရှိ၏။ ၎င်းငါးမျိုး၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် ရာ-ကုဟကသုတ်၊(ဤစာအုပ်၊ စာမျက်နှာ-၁၉၃၊ ၁၉၄) ကြည့်] ဃာသံ=စားဖွယ် ဘောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ အစ္စာဒနံ=အဝတ်သင်္ကန်းကိုလည်းကောင်း၊ လဒ္ဓါ=(အပြစ်ကင်းကွာ) ရရှိလာ၍၊ ဝါ=ရရှိလာလသော်၊ သန္နိဓိ=စုဆောင်းသိုမှီး သိမ်းဆည်းမှုကို၊ ပရိဝဇ္ဇယံ (ပရိဝဇ္ဇယန္တော)=ရှောင်ကြဉ်တော်မူလျက်၊ (ဘုဉ္ဇတိ=ဘုဉ်းပေးသုံးစွဲတော်မူ၏။)

အဏုံ=သေးငယ်သော၊ သံယောဇနံ=သံယောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထူလံ=ကြီးမားသော၊ သံယောဇနံ=သံယောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္ပံ=အားလုံးသော၊ ဗန္ဓနံ=သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့ ဆယ်မျိုးကို၊ ဆေတွာနု=ပယ်ဖြတ်ပြီး၍၊ ယေန ယေန=အကြင်အကြင် အရပ်မျက်နှာဘက်ဖြင့်၊ [ဧဝ အနက်မရှိ] ဂစ္ဆတိ=ကြွသွားတော်မူအံ့၊ (တံ တံ=ထိုထိုအရပ်မျက်နှာဘက်သို့) အနပေက္ခောဝ=ငဲ့ကွက်တွယ်တာမှု မရှိဘဲသာလျှင်၊ ဂစ္ဆတိ=ကြွသွားတော်မူ၏။

သုစိဂန္ဓံ=စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသောအနံ့ရှိသော၊ မနောရမံ=စိတ်နှလုံးကို ပျော်မွေ့စေတတ်သော၊ ပုဏ္ဏရိကံ=ပုဏ္ဏရိတ်ကြာသည်၊ ဥဒကေ=ရေ၌၊ ဇာတံ=ပေါက်လျက်၊ (ဥဒကေ=ရေ၌) ပဝဗ္ဗတိ ယထာပိ=ကြီးထွားသကဲ့သို့၊ တောယေန=ရေသည်၊ န ဥပလိပ္ပတိ ယထာပိ=မလိမ်းကပ်အပ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ=ထိုအတူပင်၊ ဗုဒ္ဓေါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ လောကေ=လူသတ္တဝါလောက၌၊ သုဇာတော=ကောင်းစွာသန့်စင် ဖွားမြင်တော်မူလျက်၊ လောကေ=လူသတ္တဝါလောက၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ ပဒုမံ=ပဒုမာကြာကို၊ တောယေန=ရေသည်၊ န ဥပလိပ္ပတိ ယထာ=မလိမ်းကပ်အပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ=ထိုအတူ၊ ဗုဒ္ဓေါ=မြတ်စွာဘုရားကို) လောကေန=သတ္တလောကနှင့်၊ (သဒ္ဓိံ=အတူတကွ) နုပလိပ္ပတိ=(တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ အစေးတို့သည်) မလိမ်းကပ်အပ်။

ဇလိတော=တောက်လောင်သော၊ မဟာဂိနိ=ကြီးစွာသောမီးသည်၊ အနာဟာရော=လောင်စာမရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဥပသမ္ပတိ ဣဝံ=ငြိမ်းသကဲ့သို့၊ [မဟာဂိနိ+ဣဝံ၌ ဣဝံကို ဤ၌ယှဉ်တွဲပါ] တထာ=ထိုအတူ၊ သင်္ခါရေသု=

ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့သည်၊ ဥပသန္တေသု=ချုပ်ငြိမ်းကုန်လသော်၊ (ဗုဒ္ဓေါ=မြတ်စွာဘုရားကို) နိဗ္ဗုတောတိ=သင်္ခါရခပ်သိမ်း၊ မီးငြိမ်းပြီဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

အတ္တဿ=(မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ဟူသော ဥပမေယျဖြစ်သော)အနက်သဘောကို၊ ဝိညာပနီ=သိစေနိုင်သော၊ အယံ ဥပမာ=ဤဆင်တော်မြတ်ဥပမာကို၊ ဝိညုဟိ=(ပဋိသန္တိဒါပုတ္တ ကာဠုဒါယီထေရ်ဟူသော)ပညာရှိတို့သည်၊ ဒေသိတာ=ချီးမွမ်းမြှောက်ကြား လျှောက်ထားအပ်ပြီ၊ နာဂေန=ကာဠုဒါယီထေရ်ဟူသော ဆင်တော်မြတ်သည်၊ ဒေသိတံ=ချီးမွမ်းမြှောက်ကြားလျှောက်ထားအပ်သော၊ နာဂံ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်ရတနာ၏ ဂုဏ်တော်ကို၊ မဟာနာဂါ=အခြားသော ရဟန္တာထေရ်ရှင် ဟူသော မြတ်သောဆင်တော်တို့သည်၊ ဝိညဿန္တိ=သိတော်မူကြပါကုန်လတ္တံ့။

ဝိတရာဂေါ=ကင်းပြီးသော ရာဂရှိတော်မူသော၊ ဝိတဒေါသော=ကင်းပြီးသော ဒေါသရှိတော်မူသော၊ ဝိတမောဟော=ကင်းပြီးသော မောဟရှိတော်မူသော၊ အနာသဝေါ=အာသဝကိလေသာရှိတော်မူသော၊ နာဂေါ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆင်တော်ရတနာသည်၊ သရီရံ=ဘဝခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို၊ ဝိဇဟံ(ဝိဇဟန္တော)=ပယ်စွန့်တော်မူလျက်၊ အနာသဝေါ=အာသဝကိလေသာမရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပရိနိဗ္ဗိဿတိ=ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း အငြိမ်းဓာတ်ဖြင့် ငြိမ်းအေးတော်မူလတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အနုမောဒါမိ=ဝမ်းမြောက်နှစ်လို၊ မြှောက်ဆိုအားရမ်း၊ ချီးမွမ်းပါ၏)ပဌမံ။

၂-မိဂသာလာသုတ်

၄၄။ အထ ခေါ=၌။ပ။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ မိဂသာလာယ=မိဂသာလာမည်သော၊ ဥပါသိကာယ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမ၏၊ နိဝေသနံ=နေအိမ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ကြွသွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားပြီး၍၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာ၌၊ နိသိဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ အထ ခေါ=ထိုင်နေတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ မိဂသာလာ=မိဂသာလာမည်သော၊ ဥပါသိကာ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ (အတ္ထိ)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍။ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္ဒာ=ထိုင်နေပြီးသော။ပ။

ဘန္တေ အာနန္ဒ=အရှင်အာနန္ဒာ၊ ယတြ(ယသ္မိ ဓမ္မေ)=အကြင်တရားတော်၌၊ ဗြဟ္မစာရီ စ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော) မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သောသူသည်လည်းကောင်း၊ အဗြဟ္မစာရီ စ=(မေထုန်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကို မကျင့်သောသူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ယုတ်နိမ့် မအပ် မမြင့်မြတ်သော မေထုန်အမှု ပြုကျင့်သူသည် လည်းကောင်း၊ ဥဘော=ထိုနှစ်ဦးသောသူတို့သည်၊ အဘိသမ္ပရာယံ=နောင်တမလွန်လောက၌၊ [ကမ္မဝသေန အဘိမုခေါ သမ္ပရေတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္တာတိ အဘိသမ္ပရာယော=ကံ၏

အစွမ်းဖြင့် ရှေ့ရွလားရောက်ရာ တမလွန်လောက။ အဘိသမ္မရာယံ၌ သ္မိဝိဘတ်ကို အံပြု။ သို့မဟုတ် ဒုတိယာအံဝိဘတ်ကို သတ္တမိအနက်၌ သက်ဟုကြိပါ။ သမသမဂတိကာ=တထပ်တည်းကျ၊ တူညီမျှသော လားရာဘဝရှိကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ နာမ=(မဖြစ်သင့်ဘဲ)ဖြစ်နေခဲ့လေကုန်ပြီ၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေသိတော=ဟောကြားတော်မူအပ်သော၊ (ဗြဟ္မစာရီနှင့် အဗြဟ္မစာရီနှစ်ဦး၏ တမလွန်ဘဝ အဆင့်အတန်းကို ထပ်တူညီမျှထား၍ဟောကြားတော်မူအပ်သော)အယံ ဓမ္မော=ဤတရားကို၊ ကထံ ကထံ နာမ=(သင့်တင့်လျော်ညီ)အဘယ်အဘယ်မည်သော အကြောင်းယုတ္တိဖြင့်၊ အညေယျော=(သံသယကင်း ရှင်းလင်းတိပြတ်) သိမှတ်အပ်ပါသနည်း၊ ဝါ=သိမှတ်ရပါမည်နည်း။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ မေ=တပည့်တော်မ၏၊ ပိတာ=ဖခင်ဖြစ်သော၊ ပုရာဏော=ပုရာဏသည်၊ ဗြဟ္မစာရီ=(မေထုန်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူသော) မြတ်သောအကျင့်ကိုကျင့်သည်၊ အာရာစာရီ=မေထုန်မှဝေးစွာကျင့်သည်၊ မေထုနာ=မေထုန်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ရာဂထလာ၊ ညီညာတူကြ၊ အဖိုအမတို့၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ ဂါမဓမ္မာ=ရွာသူရွာသားတို့၏ အကျင့်တရားမှ၊ ဝိရတော=ရှောင်ကြဉ်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ သော=ထိုဖခင်ပုရာဏကို၊ [ဗျာကတော၌ စပ်] ဝါ=ထိုဖခင်ပုရာဏသည်၊ [ကာလင်္ကတော၌ စပ်] ကာလင်္ကတော=ကွယ်လွန်မှုပြုပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်) “(ပုရာဏော=ပုရာဏသည်) သကဒါဂါမိသတ္တော=သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) [တနည်း-သကဒါဂါမိပတ္တာ=သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ ဟုတွာ=ဖြစ်၍] တုသိတံ=တုသိတာမည်သော၊ ကာယံ=နတ်အပေါင်းသို့၊ ဝါ=နတ်ဘုံသို့၊ ဥပပန္နော=လားရောက်ပြီ” ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗျာကတော=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ။

ဘန္တေ=ရား၊ အပိ=ထိုမျှမကသေး၊ မေ=တပည့်တော်မ၏၊ ပေတ္တေယျာ=အဘိုးဖြစ်သော၊ [တနည်း-ပေတ္တေယျော=ဘကြီးဖြစ်သော၊ ဝါ=ဘထွေးဖြစ်သော။ ဒသကနိပါတ်၊ စာပိုဒ်(၇၅)မိဂသာလာသုတ်(ပဉ္စမတွဲနိဿယ၊ နှာ-၅၁၉)လည်းကြည့်] ဣသိဒတ္တော=ဣသိဒတ္တသည်၊ အဗြဟ္မစာရီ=သည်၊ သဒါရသန္တုဋ္ဌော=မိမိမယားဖြင့် ကျေနပ်ရောင့်ရဲသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ သောပိ=ထိုအဘိုးဣသိဒတ္တကိုလည်း၊ ဝါ=သည်လည်း၊ ကာလင်္ကတော=သည်၊ (သမာနော=သော်) “(ဣသိဒတ္တော=ဣသိဒတ္တသည်) သကဒါဂါမိပတ္တာ=သကဒါဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ=၍) တုသိတံ=သော၊ ကာယံ=သို့၊ ဥပပန္နော=ပြီ” ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝတော=သည်၊ ဗျာကတော=ပြီ၊ ဘန္တေ အာနန္ဒ=နွာ၊ ယတြာ (ယသို့ ဓမ္မေ)=၌၊ ဗြဟ္မစာရီ စ=သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဘဝိဿန္တိ နာမ=ကုန်ပြီ။ ပ။ အညေယျော=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ဘဂိနိ=နှမ၊

ဧတံ=ဤပုရာဏနှင့် ဣသိဒတ္တတို့၏ လားရောက်ရာဘဝ အဆင့်အတန်းကို၊ ဧဝံ ခေါ်=ဤသင်လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း ထပ်တူညီမျှထား၍သာလျှင်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ။)

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်။ပ။ နိဝေသနေ=နေအိမ်၌၊ ပိဏ္ဍပါတံ=ဆွမ်းကို၊ ဂဟေတွာ=ခံယူပြီး၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ပက္ကာမိ=ကြွသွားပြီ။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဣဝ=ဤအရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ=၌။ပ။ တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားခဲ့ပါပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍။ပ။ နိသီဒိ=ထိုင်နေပါပြီ၊ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အထ ခေါ်=၌။ပ။ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ (အသ္မိ=ရှိ၏) တေန=၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ရောက်လာပြီး၍၊ မံ=တပည့်တော်ကို။ပ။ နိသီဒိ=ပြီ၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသီန္ဒာ=သော၊ မိဂသာလာ=သော။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ပုတ္တော=မိဂသာလာဥပါသိကာက လျှောက်ထားအပ်လသော်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ မိဂသာလံ=မိဂသာလာမည်သော၊ ဥပါသိကံ=သီတင်းသည် ဒါယိကာမကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစံ=ပြောကြားခဲ့ပါပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစံ=ပြောကြားခဲ့သနည်းဟူမူ) ဘဂိနိ=နမ၊ ဧတံ=ကို၊ ဧဝံ ခေါ်=လျှင်၊ ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတံ=ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဗာလာ=မသိနားမလည်သော၊ အဗျတ္တာ=မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာသော၊ အမ္မကာ=မိန်းမသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အမ္မကပညာ=မိန်းမတို့၏ အသိပညာမျှသာရှိသော၊ မိဂသာလာ=သော၊ ဥပါသိကာ=သည်၊ ကာ စ=အဘယ်မိန်းမနည်း၊ (တမလွန်လောက လားရာဂတိကို မှန်ကန်စွာခွဲခြားသိသော ဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်အရာဝယ် အဘယ်မျှလောက် ခွဲခြားသိသောမိန်းမတို့နည်း) ပုရိသပုဂ္ဂလပရောပရိယဉာဏေ°=ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဣန္ဒြေထက်သည် နံ့သည်အဖြစ်ကိုသိသော (ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယ)ဉာဏ်အရာ၌၊ (အပ္ပဋိဟတဝိ

၁။ ပုရိသပုဂ္ဂလပရောပရိယဉာဏေ။ ။ပရောပရိယ၌ ပရောပရပုဒ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ပရောပရကိုလည်း "ပရ+အပရ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အကို ဩပြု။ (တနည်း)ပရ+ဩပရဟု ပုဒ်ဖြတ်။ ပရ=မြတ်သော(ထက်မြက်သော) သဒ္ဒါ ပညာစသော ဣန္ဒြေ။ အပရ(ဩပရ)=မမြတ်သော၊ ယုတ်နိမ့်သော၊ န(နံ့)သော သဒ္ဒါပညာစသော ဣန္ဒြေ။ ပရာနိ စ အပရာနိ(ဩပရာနိ) စ ပရောပရာနိ၊ ပရောပရာနံ ဘာဝေါ ပရောပရိယံ=ဣန္ဒြေတို့ ထက်ကုန် နံ့ကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ပုရိသပုဂ္ဂလာနံ ပရောပရိယံ ပုရိသပုဂ္ဂလ ပရောပရိယံ၊ ပုရိသပုဂ္ဂလပရောပရိယဉာဏံ ပုရိသပုဂ္ဂလပရောပရိယဉာဏံ=ယောက်ျား ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏) သဒ္ဒါ ပညာစသော ဣန္ဒြေ အထက် အနံ့ကို သိသော ဉာဏ်(ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏံ။)

သယာ=အဆီးအတားမရှိသော အာရုံရှိတော်မူကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ=မြတ်စွာဘုရားရှင်တော်မြတ်တို့သည်) ဧက စ=အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့တဲနည်း၊ (မိဂသာလာ၏ ဉာဏ်ဖြင့် ဝေဖန်ဖွယ်ရာ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့တဲနည်း) အာနန္ဒ=နွာ၊ လောကသ္မိ=သတ္တလောက၌၊ ဆ=ခြောက်ဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [သန္တော၌စပ်] ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ [သံဝိဇ္ဇမာနာ၌စပ်] သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ=သိမြင်အပ်ကုန်၏၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆ=ခြောက်ဦးကုန်သော၊ (ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ သန္တော=ထင်ရှားရှိကုန်သနည်း၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ=ရအပ်ကုန်သနည်းဟူမူ။)

☞

အာနန္ဒ=နွာ၊ ဣမ=ဤလောက၌၊ ဧကစော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သောရတော=မကောင်းမှုမှ ကောင်းစွာရှောင်ကြဉ်သည်၊ သုခသံဝါသော=ချမ်းသာစွာ ဆက်ဆံပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တေန=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ)ဧကတ္တဝါသေန=တပေါင်းတည်း နေထိုင်ခြင်းဖြင့်၊ သဗြဟ္မစာရီ=အတူတကွ မြတ်သောတရားကျင့်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဘိနန္ဒန္တိ=နှစ်သက်ကြကုန်၏။

တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (သောရတ သုခသံဝါသဖြစ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သဝနေနပိ=တရားဓမ္မကြားနာခြင်းဖြင့်လည်း၊ ဝါ=တရားဓမ္မကြားနာခြင်းကိုလည်း၊ အကတံ=မပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဗဟုသစ္စေနပိ=ဗဟုသုတရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း လုံ့လဝီရိယဖြင့်လည်း၊ ဝါ=များစွာကြားနာ သင်မှတ်အပ်ပြီးသော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း လုံ့လဝီရိယဖြင့်လည်း၊ ဝါ=သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်ကို များစွာကြားနာ သင်မှတ်ခြင်းရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း လုံ့လဝီရိယဖြင့်လည်း၊ အကတံ=(ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို) မပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒိဋ္ဌိယာပိ=ပညာဖြင့်လည်း၊ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ=(ထိုးထွင်းသိသင့်သောတရားကို)ထိုးထွင်းမသိအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သာမာယိကံ=သင့်လျော်သည့်အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌ တရားနာမှုကို အမှီတကဲပြု၍ ရသင့်ရထိုက်သော၊ ဝိမုတ္တိမ္ပိ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော ဝိတိပါမောဇ္ဇကိုလည်း၊ န လဘတိ=မရ၊ [သမယေ သမယေ (ဓမ္မဿဝနံ နိဿာယ)လဒ္ဓန္တံ သာမာယိကံ ဟုဝစနတ္ထပြုမ၌ အကို ဒီဃပြု၊ သ၌ အကိုကား ထုံးစံအတိုင်း ကိတပစ္စည်းကြောင့် ဝုဒ္ဓိပြု။]

သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာယဿ=ဥပါဒိနူကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘောဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်တပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဟာနာယ=(နတ်ပြည်နှင့် မဂ်တရားတို့မှ)ယုတ်လျော့နိမ့်ကျခြင်းငှာ၊ ပရေတိ=ဖြစ်၏၊ ဝိသေသာယာ=(နတ်ပြည်နှင့် မဂ်တရားတို့၏)တိုးတက်မြင့်မား ထူးခြားခြင်းငှာ၊ နော ပရေတိ=မဖြစ်၊ [ဒသကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်၌၊

နာ(၃၂၃)၌ “သဂ္ဂတောပိ မဂ္ဂတောပိ ပရိဟာယတိ။ပ။ ဟာနာယ ပရေတိတိ ဟာနာယ ပဝတ္တတိ”ဟုဖွင့်၏။ ဟာနဂါမိယေဝ=ယုတ်လျော့ နိမ့်ကျခြင်းသို့ ရောက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ဝိသေသဂါမိ=တိုးတက်မြင့်မား ထူးခြားခြင်းသို့ရောက်သည်။ နော ဟောတိ=မဖြစ်၊ အာနန္ဒ=နာ၊ ပန=နောက်ထပ်ပုဂ္ဂိုလ် တဦးကား၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်။ပ။ သဝနေန ဝိ=ဖြင့်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း၊ ကတံ=ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဗာဟုသစ္စေ နပိ=ဖြင့်လည်း၊ ကတံ=(ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို) ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒိဋ္ဌိယာပိ=ဖြင့်လည်း၊ ပဋိဝိဒ္ဓံ=(ထိုးထွင်းသိသင့်သောတရားကို) ထိုးထွင်းသိအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဝိမုတ္တိမ္ပိ=လည်း၊ လဘတိ=ရ၏။ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ တတြ=ထိုသောရတ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၌၊ ဝါ=ထိုသောရတ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏ ဟာနဂါမိ၊ ဝိသေသဂါမိဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=အတိုင်းအတာပမာဏကို ယူငင်မှတ်သားကြသောသူတို့သည်၊ ဝါ=နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာကြသော သူတို့သည်၊ ပမိဏန္တိ=နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာခြင်းငှာ အားထုတ်ကြကုန်၏။ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပမိဏန္တိ=ကုန်သနည်းဟုမူ) ဣမဿပိ=ဤပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း၊ တေဝ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်ပင်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၊ ရှိကုန်၏)အပရဿပိ=အခြားပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း၊ တေဝ ဓမ္မာ=ထိုတရားတို့သည်ပင်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၊ ရှိကုန်၏)ကသ္မာ=အဘယ်ကြောင့်၊ တေသံ=ထိုသောရတပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်၊ ဟိနော=ဂုဏ်တို့ဖြင့် ယုတ်နိမ့်အောက်ကျနေသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဧကော=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည်၊ ပဏိတော=ဂုဏ်တို့ဖြင့် သာလွန်ထူးကဲသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်နေပါသနည်း) ဣတိ=ဤသို့၊ (ပမိဏန္တိ=ကုန်၏) အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဟိ=နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာခြင်း၏အပြစ်ကား၊ တေသံ=ထို ပမာဏိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တံ=ထိုသို့ နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှု ပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ ဒီဃရတ္တံ=ရှည်မြင့်ကြာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ=စီးပွားကင်းမဲ့ဖို့ အလို့ငှာ၊ ဒုက္ခာယ=ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဟောတိ=၏။

အာနန္ဒ=နာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ယွာယံ ပုဂ္ဂလော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သောရတော=သည်။ပ။ လဘတိ=ရ၏၊ အာနန္ဒ=နာ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤသောရတပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (တရားနာခြင်း၊ ဗာဟုဿစ္စဖြင့်ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို ပြုခြင်းစသောအကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဤသောရတပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပုရိမေန=ရှေး၌ဖြစ်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုသောရတပုဂ္ဂိုလ်ထက်၊ (တရားနာခြင်း၊ ဗဟုဿစ္စဖြင့် ပြုသင့်သောကုသိုလ်ကို ပြုခြင်းစသော အကြောင်းအင်္ဂါချို့တဲ့သော ထိုသောရတပုဂ္ဂိုလ်ထက်) အဘိက္ကန္တတရော ဝ=သာလွန်ကောင်းမွန်သည်လည်းကောင်း၊ ပဏိတတရော ဝ=သာလွန်မြင့်မြတ်သည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ=၏)။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့သာလွန်ကောင်းမွန် မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာနန္ဒ=နွာ၊ ဟိ (ယသ္မာ)=အကြင်ကြောင့်၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=(တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော) ဤသောရတပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဓမ္မသောတော=(အရှိန်အဝါကြီးမြင့်ရဲရင့်သော) ဝိပဿနာတရားအယဉ်သည်။ နိဗ္ဗဟတိ=အရိယဘုံအဆင့်သို့ ပို့ဆောင်၏။ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ သာလွန်ကောင်းမွန်မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်သည်။ ဟောတိ=ဖြစ်၏) တဒန္တရံ=ထိုအကြောင်းကို၊ (ဝိပဿနာတရားအယဉ်က အရိယဘုံအဆင့်သို့ ပို့ဆောင်ခြင်းဟူသော ထိုအကြောင်းကို) တထာဂတေန=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အညတြ=ချင်းချန်ထား၍၊ ဧကော=အဘယ်သူသည်၊ ဇာနေယျ=သိနိုင်အံ့နည်း၊ [တဒန္တရန္တိ ဝစနဝိပလ္လာသေန ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ ကတန္တိ အာဟာ "တံ အန္တရံ တံ ကာရဏ"န္တိဟု ဋီကာအဖွင့်ဝါကျရှိ၏။ သံဝဏ္ဏနာနှင့် သံဝဏ္ဏတဗ္ဗစပ်ဟပ်၍ မရသောကြောင့် ထိုအဖွင့်ဝါကျမှာ စာပျက်နေခြင်းသာ ဖြစ်ရာ၏။ သို့မဟုတ် ဋီကာဆရာလက်ထက်က ပါဠိတော်စာမူ၌ "တဒန္တရာနံ" ဟူ၍ ဆဋ္ဌိဗဟုဝစနန္တပါ၌ ရှိခဲ့သောကြောင့် ထိုနည်းတူရှိသော အဋ္ဌကထာကိုလည်း "တဒန္တရာနန္တိ ဝစနဝိပလ္လာသေန" စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်ခြင်း ဖြစ်လေရာ၏ဟု စဉ်းစားမိသည်။]

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါး အဘယ်သူမျှ ထိုအကြောင်းကို မသိနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌၊ (တုမေ=သင်တို့သည်) ပုဂ္ဂလေသု=ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပမာဏိကာ=သူတို့သည်၊ မာ အဟုဝတ္ထ=မဖြစ်ကြကုန်လင့်၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=အတိုင်းအတာ ပမာဏကို၊ မာ ဂဏိတ္ထ=မယူငင် မမှတ်သားကြကုန်လင့်၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏုန္တော=ယူငင်မှတ်သားသောသူသည်၊ ခညတိ ဟိ=မိမိ၏အကျင့်ဂုဏ်ကို တူးဖော်မိတော့သည်သာတည်း။

အာနန္ဒ=နွာ၊ အဟံ ဝါ=ငါသည်သော်လည်း၊ ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏေယျ=ယူငင်မှတ်သားသင့်၏၊ ဝါ=ယူငင်မှတ်သားရမည်၊ ပန=သို့မဟုတ်၊ ယော=(ငါမှတစ်ပါးတခြားသော) အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မာဒိသော=ငါကဲ့သို့သော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည်ပင်၊ အဿ=ဖြစ်၏၊ (သောဝါ=ငါကဲ့သို့သော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်သော်လည်း၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏေယျ=သင့်၏၊ ဝါ=ရမည်။)

၁။ ခညတိကို ကတ္ထုရုပ်ကြံသည်။ (တနည်း) ခညတိကို ထုံးစံအတိုင်း ကမ္မရုပ်ကြံ၍ "ပုဂ္ဂလေသု=တို့၌၊ ပမာဏံ=ကို၊ ဂဏုန္တော=သူကို၊ ခညတိ ဟိ=(နှိုင်းချိန်တိုင်းတာမှုပြုကြောင်း အကုသိုလ်က ထိုတိုင်းတာသူ၏ အကျင့်ဂုဏ်ကို တူးဖော်ခြင်းအားဖြင့်) တူးဖော်အပ် တူးဖော်ခံရတော့သည်သာတည်း"ဟု အနက်ဆိုပါ။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ပန=နောက်ထပ်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကား၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊
 ကေစ္စဿ=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလဿ=ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာနေ=သန္တာန်၌၊ ဝါ=စိတ်
 အစဉ်၌) ကောဓမာနော=အမျက်ဒေါသနှင့် မာနသည်၊ အဓိဂတော=ဖြစ်ပွားနေ
 သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ စ=ဤမျှမကသေး၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာနေ=
 ၌) သမယေန သမယံ=ဖြစ်ခွင့်ကြုံရာ အခါတိုင်းအခါတိုင်း၌၊ လောဘဓမ္မာ=
 လောဘတရားတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ကောဓ
 မာနနှင့် လောဘတရားတို့ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သဝနေနပိ=
 ဖြင့်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း။ပ။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၌၊ (ကောဓမာနနှင့် လောဘ
 တရားတို့ ဖြစ်ပွားခြင်းရှိ၍ တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသူ မပြည့်စုံသူဟူသော
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၌) ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၏ ဟာနဂါမိ ဝိသေသဂါမိဖြစ်ခြင်း
 မဖြစ်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=တို့သည်။ပ။ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ [တနည်း-
 အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သန္တာနေ=ရှပ်ခန္ဓာအစဉ်၌] သမယေန သမယံ=ပြောဆိုခွင့်
 ရရာ အခါတိုင်းအခါတိုင်း၌၊ ဝစီသင်္ခါရာ=ခွန်းတုံ့ခွန်းပြန်ပြောစကားတို့သည်၊
 ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ [တနည်း=သမယေန သမယံ=၌၊ ဝစီသံသာရာ=အပြန်ပြန်

၁။ ဝစီသင်္ခါရာ၊ ဝစီသံသာရာဟူသော ပါဠိနှစ်မျိုး။ ။ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ
 သင်္ခရိယန္တိ နိဗ္ဗတ္တိယန္တိတိ သင်္ခါရာ၊ ဝစီယော စ တာ သင်္ခါရာဇာတိ ဝစီသင်္ခါရာ
 (ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ပြုလုပ်အပ်၊ ဖြစ်စေအပ်သော ခွန်းတုံ့ခွန်းပြန်ပြောစကားများ)
 ဟု ဝစနတ္ထကြိရာ၏၊ ယခုပါဠိတော်စာအုပ်၌လည်းကောင်း၊ ဝစီသင်္ခါရာတိ အာလာပ
 သလ္လာပဝသေန ဝစနာနေဝ ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်ဝါကျ၌လည်းကောင်း ဝစီ
 သင်္ခါရာ-ဟု ပါဠိရှိ၏၊ ထိုပါဠိကို သင့်လျော်အောင် ဝိတြိဟ်ဝါကျ ပြုလုပ်၍
 အနက်ပေးထားပါသည်။

သို့သော် သင်္ခါရယမိုက်ပါဠိတော်နှင့် မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ ၃၇၅၊ ၃၇၆။
 မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ ၃-၂၆၃တို့၌ လည်းကောင်း၊ သံယုတ်ပါဠိတော်၊ ၃-၄၈၃
 (သဠာယတနဝဂ်)နှင့် ထို၏အဋ္ဌကထာ တ-၁၃၂ တို့၌လည်းကောင်း ကုသိုလ်
 အကုသိုလ်စေတနာ (၂၀)နှင့် ဝိတက်ဝိစာရတို့ကိုသာ ဝစီသင်္ခါရဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း
 မိန့်ဆို၍ နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော စကားလုံးကိုမူ ဝစီသင်္ခါရ ခေါ်ဆိုသည်ဟု
 မမိန့်ဆိုပါ။

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ သီဟိုဠ်စာမူ၌ ဝစီသံသာရာဟုပါဠိရှိကြောင်း ပြထား၏၊
 အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ ၃-၅၂ (ဒုကနိပါတ်)၌လည်း “သံသရမာနာ(ပဝတ္တမာနာ)ဝါစာ
 ဝစီသံသာရာ” ဟု ဖွင့်ဆို၏၊ ထိုဝစီသံသာရာဟူသော ပါဠိသည် ဝစီသင်္ခါရာဟူသော
 ပါဠိထက်ကောင်းသည်ဟု ယူဆ၏၊ အာလာပသလ္လာပဝသေန သံသရန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ
 သံသာရာ၊ ဝစီယော စ တာ သံသာရာ ဇာတိ ဝစီသံသာရာ (ခွန်းတုံ့ခွန်းပြန်
 ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သောစကားများ)ဟု ဝစနတ္ထပြု။

အလှန်လှန် ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်သော စကားတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ=၏] တဿ= ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ကောဓမာနနှင့် ဝစီသင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) သဝနေနပိ။ပ။ အာနန္ဒ=န္တာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၌၊ (ကောဓမာနနှင့် ဝစီသင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းရှိ၍ တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသူ မပြည့်စုံသူဟူသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့၌)ဝါ=.....ကိစ္စ၌၊ ပမာဏိကာ=တို့သည်။ပ။

အာနန္ဒ=န္တာ၊ တတြ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တွင်၊ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာနေ=၌) ကောဓမာနော=သည်။ပ။ လဘတိ=၏၊ အာနန္ဒ=န္တာ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ကောဓမာနနှင့် ဝစီသင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းရှိ၍ တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပုရိမေန=ရှေး၌ဖြစ်သော၊ အမုနာ ပုဂ္ဂလေန=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ထက်၊ (ကောဓမာနနှင့် ဝစီသင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းရှိ၍ တရားနာမှုစသည်နှင့် မပြည့်စုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ထက်) အဘိက္ကန္တတရော စ=လည်းကောင်း။ပ။ အာနန္ဒ=န္တာ၊ ဟိ(ယသ္မာ)=ကြောင့်၊ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (တရားနာမှုစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို)။ပ။ အာနန္ဒ=န္တာ၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [(၁၂)သောရတပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး (၃၂)ဖြစ်ပွားသော ကောဓမာနလောဘတရားများရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး(၅၆) ဖြစ်ပွားသော ကောဓမာန ဝစီသင်္ခါရတို့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့တည်း] ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ပ။

အာနန္ဒ=န္တာ၊ ယထာရူပေန=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ (မေထုနဝိရတိဟူသော ဗြဟ္မစရိယသီလနှင့်) ပုရာဏော=ပုရာဏသည်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ တထာရူပေန=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ သီလေန=သီလနှင့်၊ (ပုရာဏမှာ ပြည့်စုံနေသောထိုသီလနှင့်) ဣသိဒတ္တော=ဣသိဒတ္တသည်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ အဘဝိဿ=ဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့၊ ဣ=ဤပုရာဏနှင့် ဣသိဒတ္တတို့ နှစ်ဦးနှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာရာ၌၊ ပုရာဏော=သည်၊ ဣသိဒတ္တဿ=၏၊ ဂတိမ္ပိ=အသိဉာဏ်အဆင့်အတန်းကိုလည်း၊ န အညဿ=မသိနိုင်ရာ၊ ဝါ=မမီနိုင်ရာ၊ အာနန္ဒ=န္တာ၊ စ=ထို့အပြင်၊ ယထာရူပါယ=အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ ပညာယ=ပညာနှင့်။ပ။ တထာရူပါယ=ထိုသို့သဘောရှိသော။ပ။ အဘဝိဿ=အံ့၊ ဣ=ရာ၌။ပ။ န အညဿ=ရာ။

၁။ ယထာရူပေန ။ပ။ ဂတိမ္ပိ န အညဿ။ ။ပုရာဏသည် မေထုနဓမ္မဝိရတိသီလ(ဗြဟ္မစရိယ)နှင့်ပြည့်စုံ၍ ပညာနှင့်မူ ဣသိဒတ္တလောက်မပြည့်စုံ၊ ဣသိဒတ္တကား ပညာနှင့်ပြည့်စုံ၍ မေထုနဓမ္မဝိရတိသီလနှင့် မပြည့်စုံ၊ အကယ်၍ ပုရာဏမှာ ပြည့်စုံနေသောသီလနှင့် ဣသိဒတ္တမှာလည်း ပြည့်စုံခဲ့သော် ပုရာဏသည် ဣသိဒတ္တ၏ ဉာဏ်ပညာဂတိကို သိနိုင်မီနိုင်မည် မဟုတ်တော့ရာ၊ ဣသိဒတ္တမှာ ပြည့်စုံနေသောပညာနှင့် ပုရာဏမှာ ပြည့်စုံခဲ့လျှင်လည်း ဣသိဒတ္တသည် ပုရာဏ၏ ဉာဏ်ပညာဂတိကို သိနိုင် မီနိုင်မည် မဟုတ်လေရာဟူလို။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣတိ ခေါ=ဤနည်းဤပုံအားဖြင့်၊ (ပုရာဏနှင့် ဣသိဒတ္တ တို့သည် တဦး၏ဂတိ အဆင့်အတန်းကို တဦးက မသိနိုင်သည် မဟုတ်ဘဲ သိနိုင်ခြင်း မိနိုင်ခြင်းအားဖြင့်) ဥဘော=နှစ်ဦးကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=(ပုရာဏနှင့် ဣသိဒတ္တမည်သော) ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဧကင်္ဂဟီနာ=(သီလပညာဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါနှစ်ပါးတို့တွင်) တပါးပါးသော ဂုဏ်အင်္ဂါအားဖြင့် ယုတ်လျော့နေကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒုတိယံ။

၃-ဣဏသုတ်

၄၅။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ လောကသ္မိ=သတ္တလောက၌၊ ကာမဘောဂိနော=ကာမဂုဏ်ခံစားသောသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ ဒါလိဒ္ဓိယံ=ပစ္စည်းဥစ္စာချို့တဲ့သူ လူမွဲ၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာချို့တဲ့သူ လူမွဲဖြစ်ရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါသလော)ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=(လူမွဲဖြစ်ရခြင်းသည်) ဆင်းရဲကြောင်းကေန် အမှန်ဖြစ်ပါ၏ ဘုရား၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစုံ=ဖြေကြားလျှောက်ထားကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿကော=ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမရှိသော၊ [သက=ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ၊ နတ္ထိ သကံ ယဿာတိ အဿကော] အနာဠိကော=ဥစ္စာနေကြွယ်ဝသူမဟုတ်သော၊ ဒလိဒ္ဓေါ=လူမွဲ

ဂစ္ဆတိ ဇာနာတိတိ ဂတိ=သိတတ်သောညာဏ်။(တနည်း) ဂန္တဗ္ဗာ ပတ္တဗ္ဗာတိ ဂတိ=ရောက်အပ်ရအပ်သော အသိညာဏ်။ သဒ္ဓနိတိဓာတုမာလာ (၅၁)၌ “ညာတိ အညာတိ” ဟုပြု၏၊ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၊ ပ-၈၆ ၌လည်း “အညာတိ ပဋိဝိဇ္ဇာတိ” ဟုရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အာပုဗ္ဗ ဉာဓာတ် ကာလာတိပတ္တိ သာဝိဘတ်ဖြင့် “အညဿ” ဟု ရုပ်ရှိနိုင်၏။

၁။ တရားဓမ္မအဆင့်တူ၍ ဂတိလည်းတူ။ ။ပုရာဏသည် သီလအားဖြင့် ထူးခြားမှုရှိ၍ ဣသိဒတ္တသည် ပညာအားဖြင့် ထူးခြားမှုရှိ၏၊ ပုရာဏ၏ သီလသည် ဣသိဒတ္တ၏ ပညာအရာ၌တည်၏၊ ဣသိဒတ္တ၏ပညာသည် ပုရာဏ၏သီလအရာ၌ တည်၏၊ ဤသို့အားဖြင့် ထိုနှစ်ဦးတို့သည် တရားဓမ္မအဆင့်အတန်း တူညီကြသဖြင့် ကွယ်လွန်သောအခါ လားရာဂတိလည်း တန်းတူညီမျှ တုသိတာဘုံတဝချည်း ဖြစ်ကုန်၏။

၂။ အနာဠိကပုဒ် ရုပ်ပြီးပုံ။ ။အနာဠိက ပုဒ်ကို “န+အာဠိက” ဟုပုဒ် ဖြတ်၊ အဋ္ဌကထာ၌ “အနာဠိကောတိ န အမော” ဟုဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် အာဠိကပုဒ် နှင့် အမုပုဒ်တို့ကို အနက်တူ ပရိယာယ်ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏၊ အာရှေးရှိသော ဈေ ဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် “အမု” ဟုပါဠိရှိ၍ သတ္တတ၌မူ အာပုဟုရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋကအဘိဓာန်၌ အာပု၌ ပကို ဋုပြု၍ ဣလှလျှင် “အာဠိယ” ဟု ဖြစ်၍ ယကို ကပြုလျှင် အာဠိကဟုဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဟထိုးဖြင့် “အာဠိယ” ဟု မရှိသင့်ကြောင်းကို လည်းကောင်း မိန့်ဆို၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် “အာပု=အာပိယ=

သည်။ ဣဏံ=ကြွေးမြီကို၊ ယမ္မိ အာဒိယတိ=အကြင်ယူရ၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိ=သတ္တလောက၌၊ ကာမဘောဂိနော=၏။ ဝါ=မှာ၊ တံဣဏာဒါနမ္မိ=ထို ကြွေးယူရခြင်းသည်လည်း။ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းသည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါ သလော) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=(ကြွေးယူခြင်း သည်လည်း) ဆင်းရဲကြောင်းကေန အမှန်ဖြစ်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစုံ= ဖြေကြားလျှောက်ထားကုန်ပြီ) [ယမ္မိ၌ ပိသဒ္ဓါ အနက်မရှိကြ၊ သို့မဟုတ် ဣဏာဒါနမ္မိ-၌ ပိသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ(သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ)သော်လည်း ကြိပါ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿကော=သော၊ အနာဠိကော=သော၊ ဒလိဒ္ဓေါ=သည်။ ဣဏံ=ကြွေးမြီကို၊ အာဒိယိတွာ=ယူ၍၊ ယမ္မိ ဝမိံ =အကြင်အတိုးအညွန့်ကို၊ ပဋိဿုဏာတိ=(ပေးပါမည်ဟု) ဝန်ခံရ၏။ (မူရင်းအကြွေး မပေးနိုင်သေးလျှင် အတိုးအညွန့်ကို ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံထားရ၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိ=၌၊ ကာမဘောဂိနော=၏။ ဝါ=မှာ၊ သာ ဝမိပိ=ထိုအတိုးအညွန့်သည်လည်း။ (ပေးပါ မည်ဟု ဝန်ခံထားရသော ထိုအတိုးအညွန့်သည်လည်း) ဝါ=ထို အတိုးအညွန့် ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံရခြင်းသည်လည်း။ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းသည်။ (ဟောတိ= လော) ဣတိ(အဝေါစ=မေး) ဧဝံ ဘန္တေ=ဆင်းရဲကြောင်းကေန အမှန်ဖြစ်ပါ၏ ဘုရား၊ ဣတိ(အဝေါစုံ=ဖြေ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿကော၊ အနာဠိကော၊ ဒလိဒ္ဓေါ=သည်၊ ဝမိံ= ကြွေးအတိုးအညွန့်ကို၊ ပဋိဿုဏိတွာ=ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံပြီး၍၊ ကာလာဘတံ= သတ်မှတ်ထားသည့်အချိန်၌ ဆောင်နှင်းပေးဆပ်အပ်(ပေးဆပ်ရမည်ဖြစ်)သော၊ [တနည်း-ကာလဂတံ=ပေးဆပ်ဖို့ရာ အချိန်အခါသို့ ရောက်သော] ဝမိံ=ကို၊ န ဒေတိ=မပေး၊ (တသ္မာ=ထိုသို့မပေးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဏသာမိကာ= ကြွေးရှင်တို့သည်) နံ=ထိုကြွေးယူသူ လူမွဲကို၊ ယမ္မိ စောဒန္တိပိ=အကြင်တောင်း လည်း တောင်းကြကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိ=၌၊ ကာမဘောဂိနော= မှာ၊ သာ စောဒနာပိ=(ငွေရှင်ကြွေးရှင်တို့က) ထိုကြွေး အတိုးတောင်းခြင်းသည် လည်း။ ဒုက္ခံ=သည်။ (ဟောတိ=လော)။ပ။

ဒလိဒ္ဓေါ=သည်၊ စောဒိယမာနော=(ကြွေးရှင်တို့က) ကြွေးအတိုးတောင်း အပ်လသော်၊ န ဒေတိ=မပေးနိုင်၊ (တသ္မာ=ထိုကြောင့်၊ ဣဏသာမိကာ=တို့သည်) နံ=ထိုကြွေးယူသူ လူမွဲကို၊ ယမ္မိ အနုစရန္တိပိ=အကြင် နောက်မှတောက်လျှောက် တကောက်ကောက်လိုက်လည်း လိုက်ကြကုန်၏။ (လူစုလူဝေး ပရိသတ်အလယ် နှင့် ဂိုဏ်းအသင်းအဖွဲ့ အလယ်တို့၌ နေပူလှမ်းခြင်း၊ မြူမှုန်ဖြင့် လောင်းချခြင်း စသည်ဖြင့် အရှက်တကွဲအကျိုးနဲ့အောင် ဖိစီးနှိပ်ကွပ် အကြပ်ကိုင်လျက် နောက်မှ

အာဠိယ=အာဠိက"ဟူ၍ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာသော ကာရိ ကာရိယများ ဖြစ် ကြ၏။ အာဘုသံ ဈာယိတဗ္ဗောတိ အာဠိယော(အာဠိကော)=လွန်ကဲစွာ ကြံစည် တွေးတောသင့် ရှုစားသင့်သူ၊ ဝါ=ပစ္စည်းဓန ကြွယ်ဝပေါများသူ။

ထက်ကြပ်မကွာ ဇွတ်တရွတ်လိုက်ကာ ကြွေးတောင်းကြကုန်၏) ဘိက္ခုဝေ=တို့။ပ။ သာ အနုစရိယာပိ=(ကြွေးရှင်တို့က) ထိုသို့ နောက်မှတောက်လျှောက် လိုက်ခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=သည်၊ (ဟောတိ=လော) ။ပ။ အနုစရိယမာနော=(ကြွေးရှင်တို့က) နောက်မှတောက်လျှောက် တကောက်ကောက်လိုက်ကာ ကြွေးတောင်းအပ်ပါလျက်၊ နဒေတိ=မပေး၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ ဣဏသာမိကာ=တို့သည်) နံ=ထိုကြွေးမဆပ်နိုင်သူ လူမွဲလူဆင်းရဲကို၊ ယမ္မိ ဗန္ဓနိပိ=အကြင် ဖမ်းချုပ် တုပ်နှောင်မှုလည်း၊ ဖမ်းချုပ်တုပ်နှောင်ကြကုန်၏၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့။ပ။ တံ ဗန္ဓနမ္ပိ=ထိုကြွေးရှင်တို့က ဖမ်းချုပ်တုပ်နှောင်ခြင်းသည်လည်း။ပ။

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဣတိ ခေါ=ဤသို့လျှင်၊ ဝါ=ဤဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်းပင်၊ လောကသ္မိ=၌၊ ကာမဘောဂိနော=မှာ၊ ဒါလိဒ္ဓိယမ္ပိ=ပစ္စည်းဥစ္စာ ချို့တဲ့သူလူမွဲ၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲကြောင်းပေတည်း၊ လောကသ္မိ=၌၊ ကာမဘောဂိနော=မှာ၊ ဣဏာဒါနမ္ပိ=ကြွေးယူရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=တည်း ။ပ။ ဝနိပိ=အတိုးအညွန့်သည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=တည်း။ပ။ စောဒနာပိ=(ကြွေးရှင် တို့က) ကြွေးအတိုးအညွန့်တောင်းခြင်းသည်လည်း။ပ။ အနုစရိယာပိ=နောက်မှ တောက်လျှောက်လိုက်ခြင်းသည်လည်း။ပ။ ဗန္ဓနမ္ပိ=ဖမ်းချုပ် တုပ်နှောင်ခံရခြင်း သည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=ပေတည်း။

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဝေမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယဿ ကဿစိ=ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦး မှာ၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဝါ=တရားတို့ တွင်၊ (တရားတွေထဲက)သဒ္ဓါ=ဩကပ္ပန သဒ္ဓါတရားမျှသည်သော်မှလည်း၊ (ရတနာမြတ်သုံးပါး ဂုဏ်တော်တို့၌ မယိမ်းမယိုင်ခိုင်မြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည် သော သဒ္ဓါတရားမျှ သည်သော်မှလည်း) နတ္ထိ=မရှိအံ့၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟိရီ=ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်းစက်ဆုပ်ခြင်းသဘောတရား မျှသည်သော်မှလည်း၊ နတ္ထိ=အံ့။ပ။ ဩတ္တပုံ=ဒုစွရိတ် အကုသိုလ်ကြောင့် ကြောက်လန့်ခြင်း သဘောတရားမျှသည်သော်မှလည်း၊ နတ္ထိ=အံ့။ပ။ ဝိရိယံ= ထကြွလုံ့လ ကာယိကဝီရိယမျှသည်သော်မှလည်း၊ နတ္ထိ=မရှိအံ့၊ ကုသလေသု= ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝါ=တို့တွင်၊ ပညာ=ကမ္မဿကတာပညာမျှသည် သော်မှလည်း၊ နတ္ထိ=အံ့၊ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ အယံ=(ဩကပ္ပန သဒ္ဓါစသည်မရှိသော) ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယဿ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏၊ ဝိနယေ= အဆုံးအမဖြစ်သော တရားရတနာ သာသနာတော်၌၊ အဿကော=ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ မရှိသော၊ အနာဠိကော=ဥစ္စာနေကြွယ်ဝသူ မဟုတ်သော၊ ဒလိဒ္ဓေါ=လူမွဲလူဆင်းရဲ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ အဿကော=သော၊ အနာဠိကော=သော၊ သ သော ဒလိဒ္ဓေါ=ထိုလူမွဲလူဆင်းရဲသည်၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဝါ=

တို့တွင်၊ သဒ္ဓါယ=ဩကပ္ပနသဒ္ဓါတရားသည်၊ အသတိ=မရှိသော်လည်းကောင်း၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟိရိယာ=ဟိရိသည်၊ ဝါ=ဒုစွရိတ် အကုသိုလ်ကို ရှက်ခြင်း၊ စက်ဆုပ်ခြင်း သဘောတရားသည်၊ အသတိ=မရှိသော် လည်းကောင်း။ပ။ ဩတ္တပ္ပေ=သည်။ပ။ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ပညာယ=ကမ္မဿကတာ ပညာသည်၊ အသတိ=မရှိသော်လည်းကောင်း၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ=ကာယ ဒွါရဖြင့်၊ ဝါ=ကာယဝိညတ်ဖြင့်၊ ဒုစွရိတ်=ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=မကောင်း သဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ကို၊ စရတိ=ပြုကျင့်၏၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်၊ ဝါ=ဝစီဒွါရဖြင့်၊ ဝါ=ဝစီဝိညတ်ဖြင့်။ပ။ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်၊ ဒုစွရိတ်=ကို၊ စရတိ=၏၊ အဿ=(သဒ္ဓါနေ စသည်မဲ့မဲ့) ထိုလူဆင်းရဲ၏၊ ဣဒံ=ဤသဒ္ဓါစသည်မရှိ၍ ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်းကို၊ ဣဏာ ဒါနသ္မိံ=ကြွေးယူခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ [ဣဏာ ဒါနသ္မိံ၌ သ္မိဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်၌သက်။]

သော=(ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်သော)ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တဿ ကာယဒုစွရိတဿ=ထိုကာယ ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် ကာယကံသုံးပါးကို၊ ပဋိစ္စာဒန ဟေတု=ဖုံးအုပ်ထားလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပါဝိကံ=ယုတ်မာသော၊ ဣစ္ဆံ=လောဘအလိုရမ္မက်ကို၊ ပဏိဒဟတိ=စိတ်၌ထား၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပေါ်လာစေ၏၊ (အညေ=အခြားသော သူတို့သည်) မံ=ငါ့ကို၊ ဝါ=ငါ၏ ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်အမှု ကို၊ မာ ညေျံ=မသိပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ အခြားသူတို့ မသိမှုကို၊ ဣစ္ဆတိ=လိုလား၏၊ (အညေ=တို့သည်) မံ=ကို၊ မာညေျံ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သင်္ကပ္ပတိ=ကြံစည်၏။ပ။ ဝါစံ=စကားကို၊ ဘာသတိ=ပြောဆို၏။ပ။ မာ ညေျံ= တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ ကြံစည်၍၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်၊ ပရက္ကမတိ=(ဖုံးအုပ်မှု ကိစ္စကို) ကြိုးစားအားထုတ်ပြုလုပ်၏။

သော=(ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်သော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တဿ ဝစီဒုစွရိတဿ=ထိုဝစီဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုဝစီဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ဝစီကံလေးပါးကို၊ ပဋိစ္စာဒနဟေတု=ကြောင့်။ပ။ သော=(ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကိုပြုကျင့်သော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တဿ မနောဒုစွရိ တဿ=ထိုမနောဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုမနောဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ် မနောကံသုံးပါးကို။ပ။ အဿ=ထိုဒုစွရိတ် အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဣဒံ=ဤဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ဖုံးအုပ်

၁။ ညေျံရုပ်ပြီးပုံ။ ။ မောဂ္ဂုလ္လာန်နိဿယ၊ ၆-တျာဒိကဏ္ဍ၊ ၆၂၊ ၆၃-သုတ်တို့၌ ယေျံဝိဘတ်ကို ညေျံဟု ရုပ်ပြီးသည်ဟု မိန့်ဆို၏။ သို့ဖြစ်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ "မာ မံ ဇာနန္တ"ဟူ၍ ဗဟုဝဏ် အဋ္ဌဝိဘတ်ဖြင့် ပါ၌ရှိရမည်။

ခြင်းကို၊ ဝဗ္ဗိယာ=ကြွေးမြီအတိုးအညွန့်ဟူ၍၊ ဝါ=အတိုးအညွန့် ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏။

တမေနံ=ထိုဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပေသလာ= ချစ်အပ်သော သီလရှိကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်တို့သည်၊ ဧဝံ= ဤသို့၊ အာဟံသု=ပြောဆိုကြကုန်၏၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ အာဟံသု=ပြောဆို ကြကုန်သနည်းဟူမူ) အယဉ္ဇ သော အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ [တနည်း-အယဉ္ဇ =ဤယခုမျက်မှောက် တွေ့မြင်နေရသော၊ သော အာယသ္မာ=ထိုအရှင်သည်၊] ဧဝံကာရီ=ဤသို့ ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏၊ ဧဝံသမာစာရော=ဤသို့ ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်းရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အာဟံသု=ပြောဆို ကြကုန်၏) ဣဒံ=ဤသို့သီတင်းသုံးဖော်တို့က ပြောဆိုခြင်းကို၊ အဿ=ထိုဒုစွရိတ် အကုသိုလ်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ=ထိုဒုစွရိတ်ကြွေးမြီကို ယူသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ စောဒနာယ=ကြွေးအတိုးတောင်းခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ) ဝဒါမိ။

အရညဂတံ ဝါ=တော၌ရောက်နေသည်သော်လည်း ဖြစ်သော၊ ရုက္ခ မူလ ဂတံ ဝါ=သစ်ပင်အနီး (သစ်ပင်အောက်)၌ ရောက်နေသည်သော်လည်း ဖြစ်သော၊ သုညာဂါရဂတံ ဝါ=ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်း၌ ရောက်နေသည်သော် လည်းဖြစ်သော၊ တမေနံ=ထိုဒုစွရိတ် အကုသိုလ်အမှု ပြုလုပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရသဟဂတာ=မိမိပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာ တွေးတောပူပန် ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=စိတ်နှလုံး မရွှင်လန်း မချမ်းမြေ့ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပကာ=ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလဝိတက္ကာ= အကုသိုလ် အကြံအစည်တို့သည်၊ သမုဒါစရန္တိ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် မပြတ်လိုက် ကြကုန်၏၊ ဝါ=ဝိုင်းရံလိုက်ကြကုန်၏၊ ဣဒံ=ဤအကုသလဝိတက်တို့က ဝိုင်းရံလိုက်ခြင်းကို၊ အဿ=ထို ဒုစွရိတ် အကုသိုလ် ပြုလုပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အနုစရိယာယ=ကြွေးရှင်တို့က နောက်မှ တောက်လျှောက်လိုက်ခြင်းဟူ၍၊ (အဟံ =သည်) ဝဒါမိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဿကော=သော၊ အနာဠိကော=သော၊ သ သော ဒလိဒေါ=သည်၊ ကာယေန=ဖြင့်၊ ဒုစွရိတ်=ကို၊ စရိတွာ=ကျင့်ပြီး၍လည်းကောင်း။ ပ။ မနသာ=ဖြင့်၊ ဒုစွရိတ်=ကို၊ စရိတွာ=ပြုကျင့်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ကာယဿ= ဥပါဒိန္နကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘေဒါ=ပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော၊ မရဏာ=သေခြင်းမှ၊ ဝါ=သေသည်မှ၊ ပရံ=နောက်၌၊ ဝါ=နောက်ဖြစ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာကိုယူခြင်း၌၊ ဝါ=နောက်ထပ်ယူအပ်သော ဘဝသစ်ခန္ဓာ၌၊ နိရယဗန္ဓနေ ဝါ=ငရဲဘဝခန္ဓာဟူ သော အချုပ်ထောင် နှောင်အိမ်၌သော်လည်း၊ ဝါ=ငရဲဘဝခန္ဓာ ဟူသော နှောင် ကြီးဖြင့်သော်လည်း၊ ဗဇ္ဇတိ=ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်အပ်၏၊ တိရုတ္တာနယောနိဗန္ဓနေ ဝါ=တိရုတ္တာန် ဘဝခန္ဓာဟူသော အချုပ်ထောင်နှောင်အိမ်၌သော်လည်း၊ ဝါ= တိရုတ္တာန်ဘဝခန္ဓာဟူသော နှောင်ကြီးဖြင့်သော်လည်း၊ ဗဇ္ဇတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ နိရယဗန္ဓနံ ဝါ=ဤငရဲဘဝခန္ဓာဟူသော အချုပ်
ထောင်နှောင်အိမ်သည်လည်းကောင်း၊ ဣဒံ တိရစ္ဆာနယောနိဗန္ဓနံ ဝါ=သည်လည်း
ကောင်း၊ (ဒါရုဏံ=ကြမ်းတမ်းသည်၊ ကဋ္ဌကံ=ခါးစပ်သည်၊ ဝါ=ထက်မြက်စူးရှ
သည်၊ အနုတ္တရဿ=သူထက်သာလွန် ထူးမြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ=
သာလွန်ထူးမြတ်ဆုံးတရားဖြစ်သော၊ ယောဂက္ခေမဿ=ယောဂလေးဖြာ ဘေးကုန်
ရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိဂမာယ=ရခြင်းငှာ၊ ဝါ=ရခြင်း၏၊ အန္တရာယကရံ=
အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သည်၊) ဟောတိ ယထာ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
ဧဝံဒါရုဏံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူကြမ်းတမ်းသော၊ ဧဝံကဋ္ဌကံ=ဤနှယ်
မခြား အလားတူခါးစပ်သော၊ အနုတ္တရဿ=သော၊ ယောဂက္ခေမဿ=ကို၊ အဓိ
ဂမာယ=ငှာ၊ ဧဝံအန္တရာယကရံ=ဤနှယ်မခြား အလားတူအန္တရာယ်ပြုတတ်သော၊
အညံ=အခြားသော၊ (နိရယဗန္ဓနံ၊ တိရစ္ဆာနယောနိဗန္ဓနံတို့မှတပါးတခြားသော)
ဧကဗန္ဓနံပိ=တခုသော အချုပ်ထောင် နှောင်အိမ်ကိုမျှလည်း၊ အဟံ=ငါဘုရား
သည်၊ န သမနုပဿာမိ=မြင်တော်မမူ၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်စက္ခုဖြင့် အကုန်အစင်
ကြည့်ရှု၍ပင် မြင်တော်မမူ) ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်။)

(တနည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒံ နိရယဗန္ဓနံ ယထာ ဝါ=ဤငရဲဘဝခန္ဓာ
ဟူသော အချုပ်ထောင် နှောင်အိမ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဣဒံ တိရစ္ဆာနယောနိ
ဗန္ဓနံ ယထာ ဝါ=ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံဒါရုဏံ=ဤနှယ်မခြား
အလားတူကြမ်းတမ်းသော၊ ဧဝံ ကဋ္ဌကံ=သော၊ အနုတ္တရဿ=သော၊ ယောဂက္ခေ
မဿ=ကို၊ အဓိဂမာယ=ငှာ၊ ဝါ=၏၊ ဧဝံအန္တရာယကရံ=သော၊ အညံ=သော၊
ဧကဗန္ဓနံပိ=မျှလည်း၊ အဟံ=သည်၊ န သမနုပဿာမိ=မြင်တော်မမူ၊ ဣတိ
(အဝေါစ) ဤသို့လည်း အကျဉ်းချုပ် အလွယ်နည်း အနက်ဆိုလိုက ဆိုပါ။]

လောကေ=သတ္တလောက၌၊ ဒါလိဒ္ဓိယံ စ=ပစ္စည်းဥစ္စာချို့တဲ့သူ လူမွဲ၏
အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လူမွဲဘဝကိုလည်းကောင်း။ ဣဏာဒါနဉ္စ=ကြွေး
ယူရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်း တရားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်
၏၊ ဒလိဒ္ဓေါ=ဥစ္စာမဲ့မဲ့ လူဆင်းရဲသည်၊ ဣဏံ=ကြွေးမြီကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊
ဘုခမာနော=စားသုံးလျက်၊ ဝါ=စားသုံးရသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဟညတိ=(ကိုယ်
စိတ်ညှိုးနွမ်း)ပင်ပန်းဆင်းရဲရ၏။

တတော=ထိုသို့ ကြွေးယူစားသုံးခြင်းကြောင့်၊ (ဣဏသာမိကာ=ကြွေး
ရှင်တို့သည်) နံ=ထိုကြွေးယူစားသူ လူဆင်းရဲသို့၊ ဝါ=ထိုကြွေးယူစား၍ အတိုး
အညွှန်ကိုမျှ မပေးနိုင်သူလူဆင်းရဲသို့၊ အနုစရန္တိ=နောက်မှတောက်လျှောက်
တကောက်ကောက်လိုက်ကြကုန်၏၊ (သော ဒလိဒ္ဓေါ=ထိုကြွေးယူစားသူလူမွဲ
သည်) ဗန္ဓနံပိ=ချုပ်နှောင်ခံရသူအဖြစ်သို့လည်း၊ နိဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ကာမ
လာဘာဘိဓ္ဓိနံ=ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်ရလာဘ်ကို မျှော်လင့်တောင့်တနေသူတို့

၏၊ ဝါ=တို့မှာ၊ ဧတံ ဗန္ဓနံ=ဤချုပ်နှောင်ခံရခြင်းသည်၊ ဟိ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းပေတည်း။

တထေဝ=တို့အတူပင်၊ အရိယဝိနယေ=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ အဆုံးအမဖြစ်သော တရားရတနာသာသနာတော်၌၊ [ဝိနယ=ဆုံးမကြောင်းတရားတော်] ယဿ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သဒ္ဓါ=ဩကပ္ပနသဒ္ဓါတရားသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ (သော=ထိုဩကပ္ပနသဒ္ဓါ မရှိသူသည်)အဟိရိကော=ဟိရိမရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မကောင်းမှုဒုစွရိတ်ကို မရှက် မစက်ဆုပ်သည်လည်းကောင်း၊ အနောတ္တပ္ပိ=ဩတ္တပ္ပမရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မကောင်းမှုဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သည်လည်းကောင်း၊ ပါပကမ္မဝိနိဗ္ဗယော=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံကို တိုးပွားစေတတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်၍) ကာယဒုစွရိတ်=ကို၊ ကတ္တာစ=ပြုလုပ်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဝစီဒုစွရိတာနိ=တို့ကို၊ ကတ္တာ စ=လည်းကောင်း၊ မနောဒုစွရိတ်=ကို၊ ကတ္တာ စ=လည်းကောင်း၊ (အညေ=တို့သည်)၊ မံ=ငါ့ကို၊ ဝါ=ကို၊ မာ ဇညျ=တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့အခြားသူတို့ မသိမှုကို၊ ဣစ္ဆတိ=လိုလား၏။

သော=ထိုဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကိုပြုပြီးသောသူသည်၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒ္ဓါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါဇာယ=နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစီဒ္ဓါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥဒ=ထိုမျှမကသေး၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါပကမ္မံ=မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကို၊ ပဝဇေန္တော=တိုးပွားစေလျက်၊ တတ္ထ တတ္ထ=ထိုထိုတိုးပွားစေအပ်သော မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံတို့၌၊ ပုနပ္ပုနံ=ထပ်တလဲလဲ၊ သံသပ္ပတိ=တုန်လှုပ်ချောက်ချား၏၊ ပါပကမ္မော=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံရှိသော၊ ဒုမ္မေဓော=ပညာမရှိသော၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ ဒုက္ကဋ်=မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်သော ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို၊ ဇာနံ (ဇာနန္တော)=တရားရေးတွေး၍သိသော၊ ဒလိဒ္ဓေါ=သဒ္ဓါနေ စသည်မဲ့မဲ့ ထိုလူဆင်းရဲသည်၊ ဣဏံ=(ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ဟူသော) ကြွေးမြီကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ဘုဗ္ဗမာနော=လျက်၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ဝိဟညတိ=၏။

တတော=ထိုသို့ ဒုစွရိတ်ကြွေးမြီကိုယူ၍ စားသုံးခြင်းကြောင့်၊ ဂါမေ ဝါ=ရွာ၌လည်းကောင်း၊ ယဒိ=သို့မဟုတ်၊ အရညေ ဝါ=တော၌လည်းကောင်း၊ [ယဿ=ယေ+အဿ] အဿ=ထိုဒုစွရိတ် ကြွေးတင်နေသောလူမဲ့၏၊ ဝိပ္ပဋိသာ

၁။ ပါပကမ္မဝိနိဗ္ဗယော။ ။ဝယ=ဝိ+အယ=ပျက်စီးစေခြင်း(ကာရိတ်ပစ္စည်းအကျေကြ်)။ ဝိ=အထူးအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗယ=မပျက်စီးစေခြင်း၊ ဝါ=တိုးပွားစေခြင်း။ ပါပကမ္မဿ ဝိနိဗ္ဗယော ယဿာတိ ပါပကမ္မဝိနိဗ္ဗယော=မကောင်းမှုကို အထူးအားဖြင့် မပျက်မစီး ခိုင်ပြီးတိုးပွားစေခြင်းရှိသူ။ ဤသို့ကြံသင့်၏။ ပါပကမ္မဝိနိဗ္ဗယောတိ ပါပကမ္မဝရကော။ အဋ္ဌကထာ။

ရဇာ=မိမိပြစ်မှုအစွဲပြုကာ ဖောက်ပြန်စွာတွေးတော ပူပန်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊
 ဝါ=စိတ်နှလုံး၊ မရွှင်လန်း၊ မချမ်းမြေ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ မာနသာ=စိတ်၌
 မှီတွယ်နေကုန်သော၊ ဒုခါ=ဆင်းရဲစေတတ်ကုန်သော၊ ယေ သင်္ကပ္ပါ=အကြင်
 အကုသိုလ် အကြံအစည်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) မာနသာ=ကုန်သော၊ ဒုခါ=
 ကုန်သော၊ တေ သင်္ကပ္ပါ=ထိုအကုသိုလ် အကြံအစည်တို့သည်၊ နံ=ထိုဒုစွရိတ်
 ကြွေးတင်နေသူ လူမွဲ လူဆင်းရဲသို့၊ အနုစရန္တိ=နောက်မှ တောက်လျှောက်
 တကောက်ကောက် လိုက်ကြကုန်၏။

ပါပကမ္မော=သော။ပ။ ဇာနံ=(ဇာနန္တော)=သော၊ သော=ထိုသဒ္ဓါနေ
 စသည်မဲ့မဲ့ လူဆင်းရဲသည်၊ ဝါ=ကို၊ အညတရံ=တခုသော၊ ယောနိ=တိရစ္ဆာန်
 ဘဝသို့၊ ဂန္တာဝါ=ရောက်၍သော်လည်းကောင်း၊ နိရယေဝါပိ=ငရဲဘဝ၌သော်လည်း
 ကောင်း၊ ဗဇ္ဇတိ=ချုပ်နှောင်အပ်၏၊ ဟိ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဧတံ ဗန္ဓနံ=ဤငရဲ
 တိရစ္ဆာန်ဘဝဟူသော အချုပ်ထောင်နှောင်အိမ်သည်၊ ဝါ=ဤငရဲတိရစ္ဆာန်ဘဝ
 နှောင်အိမ်၌ ချုပ်နှောင်ခံရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခံ=ဆင်းရဲကြောင်းကေန်ပေတည်း၊
 ဝီရော=ပညာရှိသည်၊ ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ=(ကုသိုလ်ကမ္မပထဟူသော)တရားဖြင့် ရအပ်
 ကုန်သော၊ ဝါ=ကုသိုလ် ကမ္မပထတရား မပျက်ပြားစေဘဲ ရအပ်ကုန်သော၊
 ဘောဂေဟိ=စီးပွားဥစ္စာတို့ဖြင့်၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ ပသာဒယံ(ပသာဒယန္တော)=
 ကြည်လင်စေလျက်၊ ဒဒံ(ဒဒန္တော)=ပေးလှူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယမှာ=ယင်းသို့
 သော ငရဲ တိရစ္ဆာန် ဘဝခန္ဓာနှောင်အိမ်မှ၊ ပမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏။

သဒ္ဓဿ=သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ယရမေသိနော=အိမ်ဟူသော နေရာဌာနကို
 ရှာမှီးသောလူ၏၊ ဝါ=အိမ်နေရာဌာနကို ရှာမှီးနေထိုင်သောလူ၏၊ ဝါ=အိမ်ဟူသော
 နေရာဌာန၌ မှီတည်နေသော ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို ရှာမှီးသောလူ၏၊
 [ယရမေသိနောတိ ယရာဝါသသင်္ခါတံ ယရံ ဒေသန္တဿ၊ ယရာဝါသသန္နိဿိ
 တတ္တာ “ယရ”န္တိ ကာမဂုဏာ ဝုစ္စန္တိတိ အာဟာ “ပဉ္စကာမဂုဏေ”တိ။ သံယုတ်
 ဋီကာ၊ ပ-၃၂၇] ဒိဋ္ဌဓမ္မဟိတတ္ထာယစ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွား
 အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ သမ္မရာယသုခါယ စ=တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော ချမ်းသာ
 အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဥဘယတ္ထ=မျက်မှောက် တမလွန်၊ နှစ်တန်သောဘဝ၌၊
 ကဋ္ဌဂ္ဂါဟော(အပြစ်ကင်းရှင်း) အောင်မြင်ခြင်းကို ယူငင်သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်၊
 ဝါ=အောင်ပန်းဆွတ်ခူးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) [ကဋ္ဌ=အောင်မြင်ခြင်း။
 ကဋ္ဌော ဇယေ ဣတ္ထိနိမိတ္တေ၊ ကိလဇ္ဇေ သော ကတေ တိသု၊ အဘိဓာန်၊
 ၉၉၇-ဂါထာ။]

ဧဝံ=ဤဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ဤသို့ ငရဲ တိရစ္ဆာန်ဘဝ
 နှောင်အိမ်မှ လွတ်မြောက်၍ ပစ္စုပ္ပန် တမလွန်၊ နှစ်တန်သောဘဝ၌ အောင်မြင်
 မှုကို ရယူနိုင်ခြင်းကြောင့်) ဂဟဋ္ဌာနံ=လူတို့မှာ၊ စာဂေါ=စွန့်ကြဲ ပေးကမ်း

လှူဒါန်းခြင်းတည်းဟူသော၊ ဧတံ ပုညံ=ဤကောင်းမှု ကုသိုလ်သည်၊ ပဝဗုတိ=တိုးပွား၏။

တထေဝ=ထို့အတူပင်၊ (ထိုအိမ်နေသူလူတို့မှာ စွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုကုသိုလ် တိုးပွားသည့်နည်းတူပင်) အရိယဝိနယေ=ဌ်၊ ယဿ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာ နေ=စိတ်အစဉ်၌) သဒ္ဓါ=(သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏) သဒ္ဓါတရားသည်၊ ပတိဋ္ဌိတာ= ခိုင်မြဲစွာတည်ရှိ၏၊ (သော=ထိုခိုင်မြဲစွာတည်သော သဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် သည်) ဟိရိမနော စ=(မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို စက်ဆုပ်သော)ဟိရိနှင့် ယှဉ် သောစိတ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဩတ္တပ္ပိ စ=မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကြောင့် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ပညဝါ စ=ပညာရှိသည်လည်း ကောင်း၊ သီလသံဝုတော စ=သီလဖြင့် ကိုယ်နှုတ်တို့ကို စောင့်စည်းထိန်းသိမ်း သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဧသော ခေါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာလျှင်၊ (သဒ္ဓါ၊ ဟိရိမန၊ ဩတ္တပ္ပ၊ ပညာ၊ သီလသံဝရဏတို့နှင့်ပြည့်စုံသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို သာလျှင်) အရိယဝိနယေ=ဌ်၊ သုခဇီဝိတိ=ချမ်းသာစွာ အသက်ရှင်သောသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏။

(သော=ထိုသုခဇီဝိပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏေ=နိ ဝရဏတရားတို့ကို၊ ဟိတွာ=ပယ်စွန့်ပြီး၍၊ နိစုံ=အမြဲ၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော=အား ထုတ်အပ်သော (ကာယိက၊ စေတသိက) ဝီရိယရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) နိရာမိသံ=(ဝတ္ထု ကိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသော ကာမဟူသော) အာမိသမရှိသော၊ သုခံ=အောက်စျာန် သုံးပါးတို့ကို မှီ၍ဖြစ်သောချမ်းသာကို၊ ဝါ=တတိယဈာန် ချမ်းသာကို၊ လဒ္ဓါ=ရပြီး၍၊ ဥပေက္ခံ=စတုတ္ထဈာန်ပေက္ခာကို၊ (စတုတ္ထဈာန်၌ ပါဝင်သော တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာကို)အဓိတိဋ္ဌတိ=ခိုင်မြဲစွာဖြစ်ပေါ်လာစေ၏၊ ဝါ= ခိုင်မြဲစွာထား၏၊ ဈာနာနိ=လေးပါးသောဈာန်တို့သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဧကော ဒိ=တည်ကြည်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဆန့်ကျင်ဘက်ဝေးကွာ၊ တဦးတည်းသာဖြစ် လျက် မြင့်တက်သော တည်ကြည်စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=မွန်မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်တက် သော တည်ကြည်စိတ်ရှိသည်) နိပကော=ကမ္မဿကတာ ဉာဏ်ပညာရှိသည်၊ သတော=သတိရှိသည်၊ (ကာယ၊ စိတ္တ၊ ဝေဒနာ၊ ဓမ္မဟူသော အာရုံကို လွန်ကဲ စွဲမြဲသော သတိဖြင့် အောက်မေ့အမှတ်ရသည်) ဟောတိ=၏။

ဧဝံ=ဤမျှလောက်သော အကြောင်းတရားကို၊ (သဒ္ဓါနေ စသည်မဲ့မဲ့၊ လူဆင်းရဲဖြစ်၍ ဒုစွရိတ်ကြွေးမြီတင်ခြင်းစသော အကြောင်းတရားကို) ယထာ

၁။နိဝကော။ ။ပဋိပက္ခတော အတ္တာနံ နိပါတီတိ နိပကော=ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်မှ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၊ (နိ+ပါ+ ဣ)တနည်း-ပဋိပက္ခံ နိပယတိ ဝိသောသေတီတိ နိပကော=ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ် ကို ခြောက်သွေ့စေတတ်သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၊ (နိ+ပေ+အ=နိပယ၊ ထို့နောက် ယကို ကပြ၍ နိပကဟုဖြစ်၏)။

ဘူတံ=အဖြစ်မှန် သဘောအတိုင်း၊ ဥက္ခာ=သိ၍၊ သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယေ=အားလုံးသော သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့ ကုန်ခန်းရာနိဗ္ဗာန်၌၊ သဗ္ဗသော=အားလုံးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အားလုံးစုံအကုန်အစင်၊ အနုပါဒါယ=မစွဲလမ်း မဖမ်းယူမှု၍၊ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် သင်္ခတတရားဟူသမျှကို မစွဲလမ်းမဖမ်းယူမှု၍) သမ္မာ=အကြောင်းမှန်၊ နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ စိတ္တံ=မဂ်စိတ်သည်၊ ဝိမုတ္တိံ=လွတ်လွတ်ကင်းကင်း နှလုံးသွင်းသက်ဝင်၏၊ [သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ နှလုံးသွင်းသက်ဝင်၏၊ အာရုံပြု၏ဟူလို။]

သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တဿ=နိဗ္ဗာန်၌နှလုံးသွင်း သက်ဝင်တော်မူသော၊ တာဒိ နော=တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ (လာဘာလာဘာ၊ အဦးစသည်၊ တွေ့ရ ရှစ်တန်၊ လောကခံကြောင့်၊ ဖောက်ပြန်မရှိ၊ တာဒိမြတ်ဂုဏ် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ ဝါ=ကောင်းဆိုးနှစ်ခု၊ တန်းတူတော်မူသော) တဿ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ မေ= ငါ၏၊ ဝိမုတ္တိံ=အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိံသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်သည်၊ အကုပ္ပိ=ရာဂစသည်တို့ကြောင့်

၁။ အကုပ္ပိ မေ ဝိမုတ္တိံ။ ။ရာဂါဒိဟိ န ကုပ္ပတိတိ အကုပ္ပိ=ရာဂစသည် တို့ကြောင့် မဖောက်ပြန် မပျက်စီးသော အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဝိမုတ္တိံ။(တနည်း) အကုပ္ပိ= မဖောက်ပြန် မပျက်စီးသော နိဗ္ဗာန်အာရုံရှိသည်၊ [အကုပ္ပံ အာရမ္မဏံ ဧတိဿာတိ အကုပ္ပိရမ္မဏာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “အကုပ္ပိရမ္မဏာ”ဟုဆိုလိုလျက် အာရမ္မဏပုဒ် ချေထားသည်ဟုကြံပါ] ဝါ=ဖောက်ပြန် ပျက်စီးကြောင်း ကိလေသာမရှိသည်၊ [ကုပ္ပတိ ဧတေဟိ ကိလေသေဟိတိ ကုပ္ပိ၊ န သန္တိ ကုပ္ပိ ဧတိဿာ ဝိမုတ္တိယာတိ အကုပ္ပိ။]

အဋ္ဌကထာ၌ “ဝိမုတ္တိတိ မဂ္ဂဝိမုတ္တိပိ ဖလဝိမုတ္တိပိ”ဟုဖွင့်၏၊ နိဿယခန်း၌ ထိုအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးထားသည်၊ ဋီကာ၌မူ “အကုပ္ပိ မေ ဝိမုတ္တိတိ မယံ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ”ဟူ၍ မဂ္ဂဝိမုတ္တိမပါဘဲ အရဟတ္တဖလ ဝိမုတ္တိသာပါသော အဖွင့် ဝါကျတွေ့ရ၏၊ ထိုအဖွင့်အလို ဉာဏ်ပုဒ်၏အရ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိကိုသာ ပြန်၍ဆင်ခြင်သည်ဖြစ်ရကား ဘဝသံယောဇနက္ခယပုဒ်အရလည်း အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာယူပြီးလျှင် ဘဝသံယောဇနက္ခယနှင့် ဉာဏ်ကို အာဓာရ၊ အာဓေယံအဖြစ်ဖြင့်စပ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၈)သေက္ခသုတ်မှ ဂါထာအတိုင်း ဤသို့အနက်ပေးသင့်၏-

သမ္မာ=ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တဿ=သော၊ တာဒိနော=သော၊ တဿ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ မေ=ငါ၏၊ ဝိမုတ္တိံ=အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိံသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီး သော အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ အကုပ္ပိ=သည်၊ (ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဘဝ သံယော ဇနက္ခယေ=ဘဝအနှောင်အဖွဲ့ ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ ဉာဏံ=ပြန်၍ ဆင်ခြင်သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဝေ=စင်စစ်ကေန်အမှန်ပင်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏။

မဖောက်ပြန် မပျက်စီးသည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဉာဏံ=ပြန်၍ ဆင်ခြင်သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်။ ဝေ=စင်စစ်ကေနအမှန်ပင်၊ ဟောတိ=၏။

(တဿ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏) ဘဝသံယောဇနက္ခယေ=ဘဝအနှောင့်အဖွဲ့ ကုန်ခန်းရာ နိဗ္ဗာန်၌၊ ဝါ=ဘဝအနှောင့်အဖွဲ့ ကုန်ခန်းကြောင်း၊ အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်၌၊ (ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်သော)၊ ဧတံ=ဤအရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်၊ အရဟတ္တဖိုလ် ဉာဏ်သည်။ ပရမံ=မြတ်သော၊ ဉာဏံ=ဉာဏ်မည်၏။ ဧတံ=ဤအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ် ချမ်းသာသည်။ အနတ္တရံ=သူထက် သာလွန်မွန်မြတ်သော ချမ်းသာမရှိသော၊ ဝါ=အမြတ်ဆုံးချမ်းသာဖြစ်သော၊ အသောကံ=စိုးရိမ်ပူဆွေးမှု ဒေါမနဿဝေဒနာ မရှိသော၊ ဝိရံဇံ=ကိလေသာမြူမရှိသော၊ ခေမံ=ယောဂလေးဖြာ ဘေးကုန်ရာ ကုန်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ သုခံ=ချမ်းသာမည်၏။ ဧတံ=ဤအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်သည်၊ ဥတ္တမံ=မြတ်သော၊ အာဏဏျံ=ကိလေသာကြွေးမြီမရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တရားပေတည်း။ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) တတိယံ။

၁။ ဘဝသံယောဇနက္ခယေ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ "ဘဝသံယောဇနက္ခယေတိ ဘဝသံယောဇနက္ခယသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ၊ ဘဝသံယောဇနာနဉ္စ ခယန္တေ ဥပ္ပန္နံ" ဟူ၍ နှစ်နည်းဖွင့်၏။ ထိုနှစ်နည်းတို့တွင် "ဘဝသံယောဇနာနဉ္စ ခယန္တေ" ဟူသော ဒုတိယ အဖွင့်သည် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုဆိုလိုသော အဖွင့်ဖြစ်၏။ သို့သော် "ဧတံ မဂ္ဂပလ ဉာဏံ ပရမဉာဏံနာမ" ဟုလည်း ဖွင့်ထားသောကြောင့် အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ် နှစ်မျိုးလုံးပင် ဘဝသံယောဇနက္ခယဖြစ်နိုင်၏။

သံတ္တေ ဘဝေသု သံယောဇန္တိ ဥပနိဗန္တန္တိကိ ဘဝသံယောဇနာနိ=သတ္တဝါတို့ ကိုး ဘဝခန္ဓာတို့၌ ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သော တရားဆယ်ပါး။ (တနည်း) ဘဝ ဝါ ဘဝေန သံယောဇန္တိတိ ဘဝသံယောဇနာနိ=ဘဝတမျိုးကို ဘဝတမျိုးဖြင့် ဖွဲ့တုပ် ချည်နှောင်တတ်သော တရားဆယ်မျိုး။ မူလပဏ္ဍာသအဋ္ဌကထာ(၄၅)အဖွင့်တည်း။ ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ "ဘဝါဘဝေနဝ" ဟု ပါ၍ရှိနေ၏။

၂။ ဥပ္ပန္နံပုဒ်အဓိပ္ပာယ်။ ။ ဤ 'ဥပ္ပန္နံ' ပုဒ်သည် အဋ္ဌကထာမှယူထည့်ပေးသော ပါဠိသေသတည်း။ အဋ္ဌကထာစာမူ၌ကား ဥပ္ပန္နာဟုလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပန္နတ္တာ-ဟုလည်း ကောင်း ရှိနေ၏။ "ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်သော" ဟု ပြန်ဆိုရာ၌ "ဥပ္ပန္နံ=အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ=အပါအဝင်ဖြစ်သော" ဟု အနက်နှစ်မျိုးရနိုင်၏။ ထိုတွင် ဘဝသံယော ဇနက္ခယပုဒ်အရ နိဗ္ဗာန်ကိုယူသောအခါ "နိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်သော၊ ဧတံ=ဤအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်သည်" ဟုလည်းကောင်း၊ ဘဝသံယောဇနက္ခယပုဒ်အရ အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူသောအခါ "အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ပါဝင် သော၊ ဧတံ=ဤအရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်သည်" ဟုလည်းကောင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူပါ။

၄-မဟာစုန္ဒသုတ်

၄၆။ (ဘန္ဓေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤမဟာစုန္ဒသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=ပြီ၊ (ကထံ=သို့၊ သုတံ=နည်းဟူမူ) ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော=အရှင်မဟာစုန္ဒသည်၊ (ဓမ္မသေနာပတိဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာ၏ ညီဖြစ်သော အရှင်မဟာစုန္ဒသည်) စေတီသု=စေတီတိုင်းနယ်ပယ်၌၊ [စေတီသုဟူ၍ ဗဟုဝစနန္တပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း၊ ဧကဝုဏ်အနက်ပြန်ဆိုရ၏၊ တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၆၄) ဝေနာဂပုရသုတ်ကြည့်] သယံဇာတိယံ=သယံဇာတိမည်သော နိဂုံး၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံး နေတော်မူ၏။

တတြ=ထိုသယံဇာတိမည်သော နိဂုံး၌၊ ဝါ=ထိုသယံဇာတိနိဂုံးဝယ် အရှင်မဟာစုန္ဒ သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော=သည်၊ ဘိက္ခု=စုဝေးနေသော ရဟန်းတို့ကို၊ "အာဝုသော ဘိက္ခုဝေ=ငါ့ရှင်ရဟန်းတို့၊" ဣတိ=ဤသို့၊ အာမန္တေသိ=မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဣတိခေါ=ဤသို့ပင်၊ တေ ဘိက္ခု=ထိုစုဝေးနေသော ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော မဟာစုန္ဒဿ=အရှင်မဟာစုန္ဒ၏၊ (အာမန္တနံ=မိန့်ခေါ်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=အမိန့်စကားကို) ပစ္စသောသု=ရှေ့ရှုနာယုကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော=သည်၊ ဧဝံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=မိန့်ဆိုသနည်းဟူမူ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဝေ=ဤသယံဇာတိနိဂုံး၌၊ ဓမ္မယောဂါ=တရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟောကြားမှုရှိကြကုန်သော၊ ဝါ=တရားဟော ဓမ္မကထိကဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဈာယိ=ရှုကြကြံကြကုန်သော၊ (အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်တို့ဖြင့် အာရုံတို့ကို စူးစိုက်စွာရှုကြကြံကြကုန်သော) ဝါ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှုကြံပွားများကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အပသာဒေန္တိ=ပုတ်ခတ်ထိပါး ပြောကြားကုန်၏၊ ဝါ=ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အပသာဒေန္တိ=ပုတ်ခတ်ထိပါး ပြောကြားကုန်သနည်းဟူမူ။)

ဣမေ ပန=ဤဈာယိရဟန်းတို့သည်ကား (မယံ=ငါတို့သည်) ဈာယိနော=ရှုကြကြံကြသူတို့သည်၊ အမှာ=ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဈာယိနော=ရှုကြကြံကြသူတို့သည်၊ အမှာ=ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ ပြောဆိုကြကုန်၍၊ ဈာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ပစ္စာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ဝါ=အမျိုးမျိုး ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ နိဇ္ဈာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ဝါ=အကြွင်းမဲ့ ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ အဝဇ္ဇာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ဝါ=စူးစိုက်စွာ ရှုကြကြံကြကုန်၏၊ ဣမေ=ဤရဟန်းတို့သည်၊ ကိ=အဘယ်မည်သောတရားကို၊ ဈာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်သနည်း၊ ဣမေ=ဤရဟန်းတို့သည်၊ ကိန္တိ=အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ဝါ=အဘယ်အကျိုးကို

မျှော်ကိုး၍၊ ဈာယန္တိ=ရှုကြကြံကြကုန်သနည်း၊ ဣမေ=တို့သည်၊ ကထံ=အဘယ်
အကြောင်းကြောင့်၊ ဈာယန္တိ=သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အပသာဒေန္တိ=ပုတ်ခတ်
ထိပါး ပြောကြားကြကုန်၏။)

တတ္ထ=ထိုသို့ ပုတ်ခတ်ထိပါးပြောကြားကြရာ၌၊ ဝါ=ထိုသို့ပုတ်ခတ်
ထိပါးပြောကြားကြခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မယောဂါ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု ၈=ရဟန်းတို့
သည်လည်း၊ နပ္ပသီဒန္တိ=စိတ်မကြည်မလန်း မချမ်းမြေ့ကြတော့ကုန်၊ ဈာယီ=
ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှုကြံပွားများကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု ၈=တို့သည်လည်း၊ နပ္ပသီ
ဒန္တိ=ကုန်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ=များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားအလို့ငှာ
လည်းကောင်း၊ ဗဟုဇနသုခါယ=များစွာသောသတ္တဝါ အပေါင်း၏ ချမ်းသာခြင်း
ငှာလည်းကောင်း၊ ဗဟုနော=များစွာသော၊ ဇနဿ=သတ္တဝါအပေါင်း၏၊
အတ္ထာယ=ကြီးပွားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဟိတာယ=စီးပွားအလို့ငှာလည်းကောင်း၊
ဒေဝမနုဿာနံ=နတ်လူတို့၏၊ သုခါယ=ချမ်းသာခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ပဋိပနာ
၈=ပြုကျင့်သူတို့သည်လည်း၊ န ဟောန္တိ=မဟုတ်တော့ကုန်။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=ဤသယံဇာတိနိဂုံး၌၊
ဈာယီ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု ၈=တို့သည်၊ ဓမ္မယောဂေ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု ၈=တို့ကို၊
အပသာဒေန္တိ=ကုန်၏၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အပသာဒေန္တိ=ဟူမူ) ဣမေ ပန=ဤဓမ္မ
ယောဂရဟန်းတို့သည်ကား၊ (မယံ=ငါတို့သည်) ဓမ္မယောဂါ=တရား၌ အားထုတ်
ကြိုးစားဟောကြားကြကုန်သည်၊ အမှာ=ကုန်၏၊ ဓမ္မယောဂါ=ကုန်သည်၊ အမှာ=
ကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့ပြောဆိုကြကုန်၍၊ ဥဒ္ဒတာ=စိတ်ပျံ့လွင့်နေကြကုန်၏၊
ဝါ=ကုန်၏၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆၇)စောဒနာသုတ် (စာမျက်နှာ-၃၀၈)
ကြည့်]။ပ။ ပါကတိန္ဒြိယာ=လူ၏အသွင်ပေါ်လွင်သော ဣန္ဒြေရှိကြကုန်၏၊ ဣမေ
=ဤရဟန်းတို့သည်၊ ဓမ္မယောဂါ=တရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟောကြားကြ
ကုန်၏ဟူသည်၊ ကိ=အဘယ်မည်သော တရားတဲ့နည်း၊ [တနည်း-ဣမေ=
တို့သည်၊ ကိဓမ္မယောဂါ=အဘယ်မည်သောတရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟော
ကြားနေကြကုန်သနည်း] ဣမေ=တို့သည်၊ ကိန္တိ=ငှာ၊ ဝါ=၍၊ ဓမ္မယောဂါ=
တရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟောကြားနေကြကုန်သနည်း၊ ဣမေ=တို့သည်၊
ကထံ=ကြောင့်၊ ဓမ္မယောဂါ=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အပသာဒေန္တိ=ကုန်၏)။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ပန=ပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဓမ္မယောဂါ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု ၈=
တို့သည်၊ ဓမ္မယောဂါနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု ၈နံ ၈=ရဟန်းတို့၏သာလျှင်၊ ဝဏ္ဏံ=
ဂုဏ်ကို၊ ဘာသန္တိ=ချီးမွမ်းပြောဆိုကြကုန်၏၊ ဈာယီနံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှု
ကြံပွားများကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု ၈နံ=တို့၏၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ နော ဘာသန္တိ=မချီးမွမ်း
မပြောဆိုကြကုန်၊ တတ္ထ=ထိုသို့ ဓမ္မယောဂရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကိုသာ ချီးမွမ်းပြော
ဆို၍ ဈာယီရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို မချီးမွမ်း မပြောဆိုကြရာ၌၊ ဝါ=ကြခြင်း

ကြောင့်။ပ။ ဈာယိနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ ဝေ=တို့၏သာလျှင်။ပ။ တတ္ထ=ထိုသို့ ဈာယိ ရဟန်းတို့၏ ဂုဏ်ကိုသာ ချီးမွမ်း၍ ဓမ္မယောဂ ရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို မချီးမွမ်းကြရာ၌၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။

အာဂုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဓမ္မယောဂရဟန်းတို့က ဈာယိရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို မချီးမွမ်းသဖြင့် စိတ်မကြည်လင် မရွှင်လန်း မချမ်းမြေ့ခြင်းနှင့် ဗဟုနေဟိတ သုခအကျိုးပြုကျင့်မှု မဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်) ဣဟ=ဤသာသနာတော်၌ (ဝေါ=ငါ့ရှင်တို့သည်) ဧဝံ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်သနည်းဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဓမ္မယောဂါ=တရား၌ အားထုတ်ကြိုးစား ဟောကြားကြသူတို့သည်၊ ဝါ=ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဈာယိနံ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှုကြပွားများကြကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ=တို့၏၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ ဘာသိဿာမ=ချီးမွမ်း ပြောဆိုကုန်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏) အာဂုသော=တို့၊ ဧဝံဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ဝေါ=ငါ့ရှင်တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏။

ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ကျင့်ကြံအားထုတ် သင့်သည်အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) အာဂုသော=တို့၊ ဟိ=အကြောင့်ကြောင့်၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အမတံ=သေခြင်းပျက်စီးခြင်း မရှိ ရာဖြစ်သော၊ ဝါ=သေခြင်း ပျက်စီးခြင်းမရှိသော၊ ဓာတုံ=နိဗ္ဗာနဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=အငြိမ်းဓာတ်သဘောကို၊ ကာယေန=နာမကာယဖြင့်၊ ဝါ=မဂ်ဖိုလ်စိတ္တပျာဒ် ဟူသော နာမ်တရားအပေါင်းဖြင့်၊ ဖုသိတွာ=တွေထိဆိုက်ရောက်ကြကုန်၍၊ ဝိဟ ရန္တိ=နေကြကုန်၏၊ ဧတေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ အစ္စရိယာ=လက်ဖျစ်ခတ်တီး ချီးကျူးထိုက်သူတို့သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြ၍) ဒုလ္လဘာ=ခက်ခဲသဖြင့် တွေမြင်ရရှိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=တွေမြင်ရရှိခဲကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပေတည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့ အစ္စရိယ ဒုလ္လဘပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ခြင်း ကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းသမှု ပြုစုကေန် ကျင့် ကြံ အားထုတ်သင့်သည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏။)

အာဂုသော=တို့၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဈာယိရဟန်းတို့က ဓမ္မယောဂရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို မချီးမွမ်းသဖြင့် စိတ်မကြည်လင် မရွှင်လန်းမချမ်း မြေ့ခြင်းနှင့် ဗဟုနေဟိတသုခအကျိုးပြုကျင့်မှု မဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်) ဣဟ=၌၊ (ဝေါ=တို့သည်) ဧဝံ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏၊ (ကိန္တိ=၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဟူမူ၊ မယံ=ငါတို့သည်) ဈာယိ=ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ရှု ကြပွားများသူတို့သည်၊ သမာနာ=ကုန်လျက်၊ ဓမ္မယောဂါနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ=

ရဟန်းတို့၏လည်း၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ ဘာသိဿာမ=ကုန်အံ၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏) အာဝုသော=တို့၊ ဧဝံ ဟိ=လျှင်၊ ဝေါ=တို့သည်၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=သင့်၏။

ကိဿ ဟေတု=ကြောင့်၊ တံ=သည်၊ (ဟောတိ=မူ) အာဝုသော=တို့၊ ဟိ=ကြောင့်၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဂမ္ဘိရံ=(လျှို့ဝှက်ဖုံးအုပ်တိမ်မြုပ်) ခက်ခဲနက်နဲသော၊ အတ္ထပဒံ=(ခန္ဓာဓာတ်အာယတနအစရှိသော) အနက်အဖို့အစုကို၊ ဝါ=ခန္ဓာဓာတ် အာယတနအစရှိသော အနက်သဘောတည်း၊ ဟူသော သိသင့်သိဖွယ်တရားကို၊ [ပဒ=အဖို့အစု၊ ဝါ=သိဖွယ်တရား] ပညာယ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာဖြင့်၊ ဝါ=ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာ၊ သမ္မသနပဋိဝေဓပညာ၊ ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာပညာဖြင့်၊ အတိဝိဇ္ဇာ=ဖောက်ထွင်း၍၊ ပဿန္တိ=သိမြင်ကြကုန်၏၊ ဧတေ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ လောကသ္မိ=ဌ်၊ အစ္စရိယာ=တို့သည်၊ (ဟုတွာ=၍) ဒုလ္လဘာ=ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=တည်း၊ (ဣတိ=ဤသို့ အစ္စရိယဒုလ္လဘပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ တံ=ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=၏) ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) စတုတ္ထံ။

၅-ပဌမသန္တိန္ဒြိကသုတ်

၄၇။ အထ ဝေါ=ထိုအခါ၌၊ မောဠိယသီဝကော=မောဠိယသီဝကမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော=ပရိဗိုဇ်သည်၊ [ထို့နောက် ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၁) သုမနသုတ်နှင့် စာပိုဒ်(၁၆၉)ခိပ္ပနိသန္တိသုတ်(စာမျက်နှာ-၅၈၊ ၃၁၀)ကြည့်]။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ သန္တိန္ဒြိကော=မိမိကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော၊ ဓမ္မော=ပစ္စဝေက္ခဏာတရား၊ ဝါ=ရှုမှတ်ဆင်ခြင် သိမြင်သောတရား၊ သန္တိန္ဒြိကော=သော၊ ဓမ္မော=ရား၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ=ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ ကိတ္တာဝတာ=အဘယ်မျှလောက်အတိုင်းအတာပမာဏရှိသော သိမြင်ခြင်းဖြင့်၊ သန္တိန္ဒြိကော=မိမိကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော၊ အကာလိကော=ကာလကွာဝေးမှ ကိလေသာပယ်သတ်မှု ကိစ္စပြုတတ်သည် မဟုတ်သော၊ ဝါ=ယခုချက်ချင်း၊ မယွင်းတိကျ၊ ကိလေသာပယ်သတ်မှု ကိစ္စကို ပြုတတ်သော၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၅)နိဂဏ္ဌသုတ် အဋ္ဌကထာကို နည်းမှီး၍ အနက်ပြန်ဆိုသည်] ဧဟိပဿိကော=လိုက်ခဲ့စမ်းပါ၊ ကြည့်ရှုလှည့်စမ်းပါဟု ဖိတ်ခေါ်ပြထိုက်သော၊ ဩပနေယျိကော=မိမိစိတ်မှာ၊ မက္ခာစွဲအောင်၊ ဆွဲကပ်ဆောင်လင့်၊ ဖြစ်စေသင့်သော၊ ဝိညုဟိ=ပညာရှိတို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ=မိမိမိမိသန္တာန်၌၊ ဝါ=မိမိကိုယ်တိုင်၊ ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ဝါ=ကိုယ်စီကိုယ်စီ အသီးအသီး၊ ဝေဒိတဗ္ဗော=သိမြင်ခံစားထိုက်သော၊ ဓမ္မော=ပစ္စဝေက္ခဏာတရားသည်၊ ဝါ=ရှုမှတ်ဆင်ခြင် သိမြင်သောတရားသည်၊ ဟောတိ နုခေါ်=ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားမေးမြန်းပြီ။

သီဝက=သီဝက၊ တေနဟိ=ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဝါ=ထိုသို့ “ကိတ္တာဝတာ နုခေါ” စသည်ဖြင့် အသင်လျှောက်ထား မေးမြန်းခြင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထ=ဤအသင်၏ မေးခွန်း၌၊ တံ ဧဝ=သင့်ကိုပင်လျှင်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပဋိပုစ္ဆာမိ=ပြန်မေးပါအံ့၊ (အတ္ထော=ငါမေးမြန်းအပ်သော အနက်သဘောသည်) ယထာ=အကြင်အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ ဝါ=အကြင်သို့သောနည်းဖြင့်၊ (ဗျာကရောန္တဿ=ဖြေဆိုသော) တေ=သင့်အား၊ ဝါ=သင်၏စိတ်၌၊ ခမေယျ=နှစ်သက်သဘောကျရာ၏၊ ဝါ=နှစ် သက်ခြင်းကို ဖြစ်စေရာ၏၊ တထာ=ထိုနှစ်သက်သဘောကျသည့် အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ နံ=ထိုငါမေးမြန်းအပ်သော အနက်သဘောကို၊ (တံ=သင်သည်) ဗျာကရေယျာသိ=ဖြေဆိုလော၊ [သင်ကြိုက်သလိုဖြေပါဟူလို။]

သီဝက=သီဝက၊ တံ=ထိုငါပြောအပ်မည့်စကားကို၊ (တံ=သင်သည်) ကိမညသိ=အဘယ်သို့ထင်မြင်သနည်း၊ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ သန္တံ=ထင်ရှားရှိ သော၊ လောဘံ ဝါ=လောဘကိုလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ လောဘော= လောဘသည်၊ အတ္ထိ=ရှိနေ၏၊ ဝါ=ဖြစ်နေ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဇာနာသိ=ကွဲ ပြားစွာ သိပါသလော၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ အသန္တံ=ထင်ရှားမရှိသော၊ လောဘံ ဝါ= လည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ လောဘော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဝါ=မဖြစ်၊ ဣတိ=သို့၊ ပဇာနာသိ=ကွဲပြားစွာ သိပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကွဲပြားစွာ သိပါ၏ဘုရား၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ= ဖြေဆိုပြီ။)

သီဝက=သီဝက၊ တံ=သင်သည်၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ သန္တံ=သော၊ လောဘံ ဝါ=ကိုလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ လောဘော=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ= သို့၊ ယံ ပဇာနာသိ=အကြင် ကွဲပြားစွာသိ၏။ပ။ လောဘော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ ယံ ပဇာနာသိ=အကြင်ကွဲပြားစွာသိ၏၊ သီဝက=က၊ ဧဝမိ=ဤသို့ ကွဲပြားစွာသိခြင်းဖြင့်လည်း၊ သန္တိဋ္ဌိကော=သော၊ အကာလိကော=သော၊ ဖဟိပဿိ ကော=သော၊ ဩပနေယျိကော=သော၊ ဝိညုဟိ=တို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ=၌၊ ဝေဒိ တဗ္ဗော=သော၊ ဓမ္မော=ပစ္စဝေက္ခဏာတရားသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏။ပ။ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ သန္တံ=သော၊ ဒေါသံ ဝါ=ဒေါသကိုလည်း။ပ။ လောဘဓမ္မံ ဝါ=လောဘနှင့်ယှဉ်သောတရားကိုလည်း။ပ။ မောဟဓမ္မံ ဝါ=မောဟနှင့်ယှဉ်သော တရားကိုလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အဇ္ဈတ္တံ=၌၊ မောဟဓမ္မော=မောဟနှင့်ယှဉ်သော တရားသည်၊ အတ္ထိ=ရှိနေ၏၊ ဝါ=၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပဇာနာသိ=ကွဲပြားစွာ သိသလော။ပ။ [ဣမေသု ဒွိသု သုတ္တေသု ပစ္စဝေက္ခဏာဝ ကထိတာဟူသော အဋ္ဌကထာအတိုင်း သန္တိဋ္ဌိကဓမ္မအရ ပစ္စဝေက္ခဏာကိုယူ၍ အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ နောက်သုတ်၌လည်း ဤအတိုင်းပင်တည်း။]

၆-ခုတိယသန္တိဋ္ဌိကသုတ်

၄၈။ အထ ခေါ=ဋ္ဌိ၊ အညတရော=တယောက်သော၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်။ပ။ ဧကမန္တံ=ဋ္ဌိ၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော၊ သောဗြာဟ္မဏော=ထိုပုဏ္ဏားသည်။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တေနဟိ=လျှင်၊ ဝါ=ကြောင့်။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တံ=ထိုငါပြောဆိုမည့်စကားကို၊ (တွံ=သင်သည်) ကိမညသိ=နည်း၊ အဇ္ဈတ္တံ=ဋ္ဌိ၊ သန္တံ=သော၊ ရာဂံ ဝါ=ရာဂကိုလည်း၊ ဝါ=စွဲမက်ခြင်းသဘောကိုလည်း၊ မေ=၏၊ အဇ္ဈတ္တံ=ဋ္ဌိ၊ ရာဂေါ=ရာဂသည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဇာနာသိ=လော။ပ။ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ ပဇာနာသိ=လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘော=ကွဲပြားစွာသိပါ၏အရှင်၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ) ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ တွံ=သင်သည်။ပ။ ရာဂေါ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ယံ ပဇာနာသိ=အကြင်ကွဲပြားစွာသိ၏။ပ။ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ=သို့၊ ယံ ပဇာနာသိ=၏၊ ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဏား၊ ဧဝမိ=ဤသို့ကွဲပြားစွာသိခြင်းဖြင့်လည်း၊ သန္တိဋ္ဌိကော=သော၊ အကာလိကော=သော။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော=သော၊ ဓမ္မော=ပစ္စဝေက္ခဏာတရားသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။

အဇ္ဈတ္တံ=ဋ္ဌိ၊ သန္တံ=သော၊ ကာယသန္ဓေသံ ဝါ=ကာယဒွါရ၏ဖောက်ပြန်လွဲမှားချက်ကိုလည်း၊ ဝါ=ကိုယ်အပြစ်ကိုလည်း။ပ။ ဝစီသန္ဓေသံ ဝါ=ဝစီဒွါရ၏ဖောက်ပြန်လွဲမှားချက်ကိုလည်း၊ ဝါ=နှုတ်အပြစ်ကိုလည်း။ပ။ မနောသန္ဓေသံ ဝါ=မနောဒွါရ၏ ဖောက်ပြန်လွဲမှားချက်ကိုလည်း၊ ဝါ=စိတ်အပြစ်ကိုလည်း၊ မေ=ငါ၏၊ အဇ္ဈတ္တံ=ဋ္ဌိ၊ မနောသန္ဓေသော=မနောဒွါရ၏ ဖောက်ပြန်လွဲမှားချက်သည်၊ ဝါ=စိတ်အပြစ် သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ပဇာနာသိ=လော။ပ။သဋ္ဌံ။

၇-ခေမသုတ်

၄၉။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (သာဝတ္ထိမြို့တော်အနီးဝယ် အနာထပိဏ်သူဌေး၏ ဧတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ စ ခေမော=အရှင်ခေမသည်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မာ စ သုမနော=အရှင်သုမနသည်လည်းကောင်း၊ သာဝတ္ထိယံ=သာဝတ္ထိမြို့တော်အနီး၌၊ ဝါ=အနီးက၊ အန္ဓဝနသ္မိ=သူကန်းတော၌၊ (သူကန်းတို့နေထိုင်ရာတော၌) ဝိဟရန္တိ=နေတော်မူကြကုန်၏၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌။ပ။ တေန=ဋ္ဌိ၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ကမိသု=ကြွသွားကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=ရောက်လာကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားကြပြီး၍၊ ဝါ=၍။ပ။ နိသိဒ္ဓိသု=ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=ဋ္ဌိ၊ နိသိန္နော=ထိုင်နေပြီးသော။ပ။

ဘန္ဓေ=အရှင်ဘုရား၊ ယော သော ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းသည်၊ အရဟံ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ၏၊ ခိဏာသဝေါ=ကုန်ခန်းပြီးသောအာသဝရှိ၏၊ ဝုသိ

တဝါ=မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးဖြစ်၏။ ကတကရဏိယော= ပြုအပ်ပြီးသော ပရိညာစသော မဂ်ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ=မဂ်လေးပါးဖြင့်ပြုသင့်သော ပရိညာ, ပဟာန, ဘာဝနာ, သန္တိကိရိယာဟူသောကိစ္စကို ပြုပြီးလေပြီ။ ဩဟိတ ဘာရော=စွန့်ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာစသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိ၏။ ဝါ=ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုး ကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးဖိစီးတတ်သော ခန္ဓာ, ကိလေသာ, အဘိသင်္ခါရတို့ကို စွန့်ပစ် ပယ်ချပြီးလေပြီ။ အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော=ရောက်အပ်ရအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားရှိ၏။ [သဒတ္ထ=သက+အတ္ထ။ သက=ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာ ဖြစ်သော+အတ္ထ=အကျိုး] ပရိက္ခိဏဘဝသံယောဇနော=ကုန်ခန်းပြီးသော ဘဝ အနှောင်အဖွဲ့ ရှိ၏။ သမ္မာ=အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်။ အညာ (အညာယ)=သိ၍။ (အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့ကိုသိ၍) ဝိမုတ္တာ =ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီ။ ဝါ=နိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်ကင်းလေပြီ။ ဝါ=နိဗ္ဗာန်၌ နှလုံးသွင်း သက်ဝင်ပြီ။ [ဤသုတ်ဋီကာ၌ "အစ္စန္ဒဘူတာယ" ဟု ပါဠိပျက်၏။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ(၁-၉၆)၌ "အာဇာနနဘူတာယ" ဟု ရှိသည်။]

တဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ထင်မြင်ခြင်းသည်။ ဝါ=ဤသို့မှတ်ထင် သော မာနသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်တော့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့မှတ်ထင်ခြင်းသည်။ န ဟောတိ=မဖြစ်သနည်းဟူမူ) မေ=ငါ့မှာ၊ သေယျော=ငါ့ထက်မြတ်သောသူ သည်။ အတ္ထိ=ရှိ၏။ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ မေ=ငါ့မှာ၊ သဒိသော= ငါနှင့်တန်းတူ ရည်တူပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အတ္ထိ=ရှိ၏။ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ဟီနော=ငါ့အောက်ယုတ်နိမ့်သူသည်။ အတ္ထိ=ရှိ၏။ ဣတိ ဝါ=လည်း ကောင်း၊ ဣတိ=ဤသို့မှတ်ထင်ခြင်းသည်။ ဝါ=ဤသို့မှတ်ထင်သော မာနသည်။ (ဤသို့မှတ်ထင်သော သေယျမာန် သဒိသမာန် ဟီနမာန်ဟူသော မာနသုံးမျိုး သည်) န ဟောတိ=မရှိ။ အာယသ္မာ ခေမော=အရှင်ခေမသည်။ ဣဒံ=ဤစကား

၁။ အတ္ထိ မေ သေယျောတိ ဝါ စသည်၌ အနက်ပေးစိစစ်ချက်။ ။န ဟိ ခိဏာသဝဿ "အတ္ထိ မယံ သေယျော၊ အတ္ထိ သဒိသော၊ အတ္ထိ ဟီနော"တိ မာနော ဟောတိ ဟူသော အဋ္ဌကထာ အဖွင့်ဝါကျကိုနည်းမှီး၍ တဿ န ဧဝံ ဟောတိ "အတ္ထိ မေ သေယျောတိ ဝါ အစရှိသော ပါဠိတော်ဝါကျကို အနက်ပြန်ဆိုသည်။ ထိုတွင် ပါဠိတော်မှ "တဿ န ဧဝံ ဟောတိ" ဟူသော အာကာရဝန္တနှင့် အဋ္ဌကထာမှ "န ဟိ ခိဏာသဝဿ ဣတိ မာနော ဟောတိ" ဟူသော အာကာရဝန္တသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် "သေယျောဟမသ္မိ၊ သဒိသောဟမသ္မိ" ဟူသော ဝါကျကို အတုလိုက်၍ "မေ=ငါ့မှာ၊ သေယျောတိ=သူတပါးတို့ထက် ငါက မြတ်၏ဟု မှတ်ထင်သော မာနသည်။ အတ္ထိ=ရှိ၏။ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း" စသည်ဖြင့် သေယျောတိကို ကတ္တားပြုလုပ်၍ အနက်ပြန်ဆိုခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် မမှန်ကန်နိုင်။

ကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီး၊ သတ္တာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမနုညော=ကောင်းစွာ ခွင့်ပြုတော်မူခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=ကောင်းစွာ လက်ခံတော်မူသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီး။

အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ ခေမော=သည်၊ မေ=ငါ့အား၊ သတ္တာ=သည်၊ သမနုညော=ကောင်းစွာ ခွင့်ပြုတော်မူခြင်းရှိ၏၊ ဣတိ=ဤသို့ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာရှိခိုး၍၊ ပဒက္ခိဏံ=အရိုအသေကို၊ ကတွာ=ပြု၍၊ ပက္ကာမိ=ဖဲခွာကြွသွားပြီး၊ အထ ခေါ=အရှင်ခေမ ဖဲခွာသွားပြီးသည်မှနောက်၌၊ အာယသ္မာ သုမနော=အရှင်သုမနသည်၊ အာယသ္မန္တေ ခေမေ=အရှင်ခေမသည်၊ အစိရပက္ကန္တေ=ဖဲခွာကြွသွားပြီး၍ မကြာမြင့်မီ၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီး၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ)။ပ။ မေ=ငါ့မှာ၊ သေယျော=သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။

အထ ခေါ=(အရှင်ခေမနှင့် အရှင်သုမနတို့ ဖဲခွာကြွသွားကြပြီးရာ) ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာယသ္မန္တေ စ ခေမေ=အရှင်ခေမသည်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မန္တေ စ သုမနော=သည်လည်းကောင်း၊ အစိရပက္ကန္တေ သု=ဖဲခွာကြွသွားကြပြီး၍ မကြာမြင့်သေးကုန်မီပင်၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေ သိ=မိန့်တော်မူပြီး၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အာမန္တေ သိ=မိန့်တော်မူသနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဧဝံခေါ=ဤနည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ (ဤသို့ တိုက်ရိုက်မဟုတ်ဘဲ သွယ်ဝိုက်သောနည်းအားဖြင့်သာလျှင်) ကုလပုတ္တာ=အမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ (မိမိမှာ အမှန်တကယ်ရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို) ဗျာကရောန္တိ=ပြောကြားကြကုန်၏၊ အတ္ထော စ=ရဟန္တာဟုသိနိုင်ကြောင်းအနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ ဝုတ္တော=ပြောဆိုအပ်ပြီး၊ အတ္တာ စ=မိမိကိုယ်ကိုလည်း၊ အနုပနီတော=(ငါ့ရဟန္တာဖြစ်သည်ဟူသော စကားဖြင့်) အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မပို့ဆောင်အပ်။

အထ စ ပန=ယင်းသို့ ဖြစ်ပါလျက်ပင်၊ (ယင်းသို့ အရှင်ခေမနှင့်အရှင် သုမနတို့ ရဟန္တာစင်စစ် ဧကန်ဖြစ်ပြီးလျက် မိမိတို့ရဟန္တာဖြစ်သည်ကို တိုက်ရိုက် မပြောကြား မလျှောက်ထားပါဘဲလျက်ပင်) ဣစ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စေ=အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသာ=(ဈာန်နှင့်မဂ်ဖိုလ်၊ မသို့မမှီး) အချည်း အနီးသော ယောက်ျားတို့သည်၊ ဟသမာနကာ မညေ=ရယ်ရှင်ဖွယ်ပြောကုန်သကဲ့သို့၊ အညံ=(မိမိမှာမရှိသော)အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဗျာကရောန္တိ=(ရှိသည့်အလား လိမ်ဝါကြွား၍)

နိဿယခန်းက အတိုင်း သေယျောကို ကတ္တာပြုလုပ်၍ အနက်ပြန်ဆိုမှသာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်လည်း ကိုက်ညီ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်း မှန်ကန်နိုင်မည်။

ပြောကြားကြကုန်၏။ တေ=ထိုမောဃပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ပစ္စာ=ပြောကြားပြီးရာ နောက်အခါ၌။ ဝိဃာတံ=ကိုယ်စိတ်တို့ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခသို့။ ဝါ=ကိုယ်စိတ်ပင်ပန်း ဆင်းရဲခြင်းသို့။ [ကာယစိတ္တာနိ ဝိဟနတီတိ ဝိဃာတော ဒုက္ခံ] အာပစ္စန္တိ=ရောက်ကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

(ခိဏာသဝါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဥဿေသု=မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ် တို့၌လည်း။ န ဥပနိယရေး=မာနဖြင့် မချဉ်းကပ်ကြကုန်။ ဩမေသု=ယုတ်နိမ့် သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌လည်း။ န ဥပနိယရေး=ကုန်။ သမတ္တေ=တန်းတူရည်တူသဘောရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း။ န ဥပနိယရေး=ကုန်။ (တေသံ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ဇာတိ=ပဋိသန္ဓေသည်။ ဝါ=ဘဝအသစ်ထပ်၍ဖြစ်ခြင်းသည်။ ခိဏာ=ကုန်ဆုံးပြီ။ (တေဟိ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဗြဟ္မစရိယံ=မြတ်သောမဂ်အကျင့်ကို။ ဝုသိတံ =ကျင့်သုံးအပ်ပြီ။ (တေ=ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) သံယောဇနဝိပုပ္ဖတ္တာ= သံယောဇဉ် နောင်ကြီးတို့မှ လွတ်မြောက်ကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ=ဖြစ်ကြ၍) စရန္တိ= ဒေသ ထိုဤ လှည့်လည်ကြွသွားတော်မူကြကုန်၏။ ဝါ=နိဗ္ဗာန်သို့ ကြွသွားတော် မူကြကုန်၏။ ဣတိ(အဝေါစ) သတ္တမံ။

၈-ဣန္ဒြိယသံဝရသုတ်

၅၀။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣန္ဒြိယသံဝရေ=ဣန္ဒြိယသံဝရသီလသည်။ ဝါ=ဣန္ဒြေတို့ကို ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်မှု သီလသည်။ (အဘိဇ္ဈာ, ဒေါမနဿအစ ရှိသော အကုသိုလ်မဝင်လာအောင် စက္ခုစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးဟူသော တံခါးပေါက်တို့ကို သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆီးစောင့်ရှောက်ခြင်းတည်း ဟူသော သီလသည်) အသတိ=မရှိလသော်၊ ဣန္ဒြိယသံဝရဝိပနုဿ=ပျက်စီးသော

၁။ ဥဿ ဩမ သမတ္တ။ ။ဥဒ္ဓံ သယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ဥဿာ=အထက်၌ ဖြစ်ကြကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဝါ=မြတ်သော(သေယျ)ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဥပုဗ္ဗ သီဇာတ်၊ အပစ္စည်း။

ဩမ=ယုတ်နိမ့်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ=ဟိနပုဂ္ဂိုလ်၊ ပါဠိ၌ ဩမပုဒ်သည် သတ္တတ၌ အဝမပုဒ်နှင့် ဆက်သွယ်၏။ အဝဇာတ် မပစ္စည်း၊ အဝတိ(ရက္ခတိ) အသ္မာ အတ္တာနန္တိ အဝမော (ဩမော)ဟု ထောမနိဓိ၌ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏။ မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်ရာပုဂ္ဂိုလ် ဟု ဝိဂြိုဟ်အနက် ဖြစ်၏။ လူမိုက်နှင့် မရောနှောသကဲ့သို့ မရောနှော မဆက်ဆံမိအောင် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်မြစ်တား စောင့်ရှောက်ထားရာပုဂ္ဂိုလ် (မိမိနှင့်အပေါင်းအသင်း မလုပ်သင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်)ဟု ဆိုလို၏။ အဘိဓာန်ဋီကာဂါထာ (၇၀၀)၌မူ "ဥမ နိန္ဒာယံ ကမ္မေ အ"ဟူ၍ ဥမဇာတ် အပစ္စည်းဆို၏။

သမတ္တ=သမ+အတ္တ၊ သမော သဒိသော အတ္တာ သဘာဝေါ ယဿာတိ သမတ္တော=မိမိနှင့်တူသော သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ=သဒိသပုဂ္ဂိုလ်။

ဣန္ဒြိယ သံဝရ သီလရှိသောသူ၏၊ ဝါ=သူမှာ၊ သီလံ=(ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ အစရှိသော အားလုံးသော) သီလသည်၊ ဟတူပနိသံ=(မိမိကိုယ်တိုင်ပင်) ဖျက်ဆီး အပ်သော မှီရာအကြောင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ သီလေ=သီလအားလုံးသည်၊ အသတိ=သော်၊ သီလဝိပနန္ဓဿ=ပျက်စီးသောသီလရှိသောသူ၏၊ ဝါ=မှာ၊ သမ္မာ သမာဓိ=သမ္မာသမာဓိသည်၊ ဝါ=သည်၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၄)ဒုဿီလသုတ်၊ ဒုတိယအကြိမ် ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၃၃၊ ၃၄ လည်းကြည့်] ဟတူပနိသော=(မိမိကိုယ်တိုင်ပင်) ဖျက်ဆီးအပ်သော မှီရာအကြောင်းရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣန္ဒြိယသံဝရေ=ဣန္ဒြိယ သံဝရသီလသည်၊ သတိ=ရှိလသော်၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသမ္ပန္နဿ=ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=မှာ၊ သီလံ=အားလုံးသော သီလသည်၊ ဥပနိသသမ္ပန္နံ=မှီရာ အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-အာနန္ဒသုတ်

၅၁။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၆၉) ခိပ္ပနိသန္တိသုတ်၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ ၃၁၀ လည်းကြည့်] အာဂုသော သာရိပုတ္တံ=အရှင်သာရိပုတြာ၊ ကိတ္တာဝတာ= အဘယ်မျှ အတိုင်းအတာပမာဏရှိသော ကြီးပမ်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ အသုတံ=ရှေးက မကြားအပ်ဖူးသော၊ ဓမ္မံ စေဝ=တရားကိုလည်း၊ သုဏာတိ နုခေါ=ကြားရပါသနည်း၊ အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝါ=ထိုရဟန်း၏၊ သုတာ=ရှေးကကြားနာအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=တရားတို့သည်လည်း၊ သမ္မောသံ=မေ့ပျောက် ပျက်စီးခြင်းသို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ နုခေါ=မရောက်ပါကုန်သနည်း၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=သည်၊ ယေ ဓမ္မာ=အကြင်တရား တို့ကို၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ သမ္ပုဋ္ဌပုဗ္ဗာ=ထိရောက်အပ်ဖူးကုန်၏၊ ဝါ=ကြံစည်စဉ်းစား အပ်ဖူးကုန်၏၊ တေ စ (ဓမ္မာ)=ထိုတရားတို့သည်လည်း၊ သမုဒါစရန္တိ နုခေါ=မနောဒွါရ၌ ထင်ပေါ်ကျက်စားပါကုန်သနည်း၊ အဝိညာတဉ္စ= မသိအပ်ဖူးသော အကြောင်းအရာကိုလည်း၊ ဝိဇာနာတိ နုခေါ=အထူးသိရပါ သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့ (အဝေါစ=မေးမြန်းလျှောက်ထားပြီ)။ပ။ [ယခင် ခိပ္ပနိ သန္တိသုတ်ကြည့်။]

အာဂုသော သာရိပုတ္တံ=တြာ၊ ဣဝ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု= ရဟန်းသည်၊ ဓမ္မံ=ပရိယတ္တိတရားတော်ကို၊ ပရိယာပုဏာတိ=သင်ယူ၏၊ ဝါ= သင်အံလေ့ကျက် နှုတ်တက်ဆောင်ထား၏၊ [ထို့နောက် ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၇၃) ပဌမ ဓမ္မဝိဟာရီသုတ်၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ-၁၆၃ ကြည့်]။ပ။ ပရေသံ= သူတပါးတို့အား၊ ဝါ=တို့ကို၊ ဝါစေတိ=ရွတ်အံသင်ယူစေ၏၊ ဝါ=သင်ပြပို့ချ၏ ။ပ။ ယသ္မိ အာဝါသေ=အကြင်ကျောင်း၌၊ ထေရာ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ= မြိမြိသော သီလစသော ဂုဏ်ရှိသူဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟုသုတာ=များစွာကြားနာ

သင်မှတ်ထားအပ်ပြီးသော သုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ္တိတရားရှိကုန်သော၊ အာဂတာဂမာ=ကျေပြန်စွာ နှုတ်၌ ရောက်လာပြီးသော အာဂုံပါဠိပရိယတ္တိတရား ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မဓရာ=သုတ် အဘိဓမ္မာ၊ နှစ်ဖြာသော ပိဋကတရားကို ဆောင်ကုန် သော၊ ဝိနယဓရာ=ဝိနည်းပိဋကကို ဆောင်ကုန်သော၊ မာတိကာဓရာ=(ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ၊ နှစ်လီသော ပါတိမောက်ဟူသော) ခေါင်းစဉ်မာတိကာကို ဆောင်ကုန် သော၊ ဝါ=ဝိနည်းအဘိဓမ္မာ၊ ဤနှစ်ဖြာတို့၏ မာတိကာကို ဆောင်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဝိဟရန္တိ=သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူကြကုန်၏။

(သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်) [ဘိက္ခု ဓမ္မ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ စသည် ဖြင့်ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ထိုရဟန်းသည်] တသ္မိ အာဝါသေ=(ဗဟုသုတ ထေရ်ရှင် ရဟန်းတို့ သီတင်းသုံးနေထိုင်ရာ) ထိုကျောင်း၌၊ ဝသံ=မိုးသုံးလပတ်လုံး သီတင်းသုံး မှီတင်းနေထိုင်ခြင်းသို့၊ ဥပေတိ=ကပ်ရောက်၏၊ (သော ဘိက္ခု= သည်) တေ=ထိုဗဟုသုတထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့ထံသို့၊ ကာလေန ကာလံ=သင့် လျော်သည့်အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဝါ=ရံခါရံခါ၌၊ ဝါ=မကြာမကြာ၊ ဥပသင်္ဂ မိတ္တာ=သွားရောက်၍၊ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤအနုသန္ဓေနှင့် ပုဗ္ဗာပရသည်၊ ဝါ=ဤရှေ့နောက် အနက်အဓိပ္ပာယ် အဆက်အသွယ်နှင့် ရှေ့နောက် စကား နှစ်ရပ် နီးနှောတိုက်ဆိုင်ပုံသည်၊ ကထံ=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်ပါသနည်း)[အနုသန္ဓိ=ရှေ့နောက် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှစ်ရပ် အဆက် အသွယ်။ ပုဗ္ဗာပရ=ရှေ့နောက် စကားနှစ်ရပ်နီးနှောတိုက်ဆိုင်ခြင်း။ ဒုကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၈) သုတ်လည်းကြည့်] ဣမဿ=ဤဟောကြားအပ်သော တရားစကား ၏၊ အတ္ထော=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကား၊ ကော=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ပရိပုစ္ဆတိ=(အနုသန္ဓေနှင့် ပုဗ္ဗာပရကို) မေးမြန်း၏၊ ပရိပဉ္စတိ=(မေးရမည့် အကြောင်းအရာကို) နှိုင်းချိန်ပိုင်းဖြတ် မေးမြန်း၏။

(တနည်း) ဣဒံ=ဤပါဠိကား၊ ကထံ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဝါ=အဘယ် နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့် ဤအနက်ကိုဟောရပါသနည်း၊ ဣမဿ=၏၊ အတ္ထော= ကား၊ ကော=နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ ပရိပုစ္ဆတိ=ပါဠိကိုမေးမြန်း၏၊ ပရိပဉ္စတိ= ပါဠိ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို စူးစမ်းမေးမြန်း၏၊ [ဋီကာအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဤနောက်နည်း အနက်ရေးသည်၊ ရှေ့နည်းမှာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်အနက်တည်း။ ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ပထမတွဲ ၅၁-၁၈၅ နှင့် ပဉ္စမတွဲ၊ ၅၁-၇၉၇ တို့ တွဲစပ်ကြည့်ပါ။]

တေ=ထိုထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့သည်၊ တဿ အာယသ္မတော=ထိုမေးမြန်း သော အရှင်ရဟန်းအား၊ အဝိဝဋ္ဌံ စေ=အကျယ်တဝင့် မဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ ဝါ=ကွယ်ဝှက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ ဝိဝရန္တိ=အကျယ်တဝင့်ဖွင့်ပြကြကုန်၏၊ (အခြားသော နေရာဌာနကျမ်းဂန်အခန်း

ကဏ္ဍပါဠိကိုဆောင်ပြု၍ အကျယ်တဝင့်ဖွင့်ပြကုန်၏) အနုတ္တာနိကတဉ္စ=ပေါ်လွင်အောင် မပြုအပ်သေးသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊ ဥတ္တာနိကရောက္ခိ=(အသင့်ယုတ္တိကို ဖော်ပြသောအားဖြင့်) ပေါ်လွင်အောင်ပြုကြကုန်၏။ အနေကဝိဟိတေ သု=များသောအပြားရှိကုန်သော၊ ကင်္ခါဋ္ဌာနိယေသု=ယုံမှားတွေးတောခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်း၊ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသုစ=ခဲရာခဲဆစ်ပါဠိပုဒ်တို့၌လည်း၊ ကင်္ခ=ယုံမှားတွေးတောခြင်းကို၊ ပဋိဝိနောဒေက္ခိ=(မှန်ကန်စွာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပေးသောအားဖြင့်) ပယ်ဖျောက်ကုန်၏။ အာဝုသော သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှအတိုင်းအတာပမာဏရှိသော ကြီးပမ်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့်၊ (ဤမျှပမာဏရှိသော ပရိယတ်တရားကိုသင်ယူခြင်း၊ အကျယ်တဝင့်ဟောကြားပို့ချသင်ပြပေးခြင်း၊ ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ အဖန်ဖန်ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းကြောင့်)ဘိက္ခု=သည်။ အသုတံ=သော၊ ဓမ္မံ စေဝ=ကိုလည်း၊ သုဏာတိ=ကြားနာရပါ၏။ အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝါ=ထိုရဟန်း၏၊ သုတာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=လည်း၊ သမ္မောသံ=သို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ=မရောက်ကုန်။ပ။ သမုဒါစရန္တိ=မနောဒွါရ၌ ထင်ပေါ်ကျက်စားပါကုန်၏။ အဝိညာတဉ္စ=ကိုလည်း၊ ဝိဇာနာတိ=အထူးသိရပါ၏။ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ)။ပ။

စ=ထိုမှတပါး၊ ဝါ=ချီးမွမ်းဖွယ် ပြောကြားရသော်ကား၊ မယံ=ငါတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ=ပြည့်စုံ၏ဟူ၍၊ ဓာရေမ=မှတ်ထားကြကုန်အံ့၊ ဟိ=ဟုတ်မှန်လှပေ၏၊ ဝါ=ယင်းတရားခြောက်ပါးကိုဖော်ပြရသော်ကား၊ 'အာယသ္မာ' အာနန္ဒော=သည်၊ ဓမ္မံ=ကို။ပ။ မာတိကာဓရာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ဝိဟရန္တိ=ကုန်၏၊ တသ္မိ အာဝါသေ=၌၊ ဝဿံ=သို့၊ ဥပေတိ=၏၊ တေ=ထိုထေရ်ရှင် ရဟန်းတို့ထံသို့၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်။ပ။ တေ=ထိုထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ=အရှင်အာနန္ဒာအား။ပ။ နဝမံ။

၁၀-ဓတ္တိယသုတ်

၅၂။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဇာဏုသေသာဏိ=ဇာဏုသေသာဏိမည်သော၊ (ဇာဏုသေသာဏိပုရောဟိတ်ရာထူးရှိသောအမျိုး၌လည်း ပေါက်ဖွား၍ ဘုရင့်ထံမှ ဇာဏုသေသာဏိမည်သော ပုရောဟိတ်ရာထူးကိုလည်း ရရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် ဇာဏုသေသာဏိမည်သော) ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားသည်။ပ။ ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ဓတ္တိယာ=မင်းတို့သည်၊ ကိအဓိပ္ပာယံ=အဘယ်အရာ၌ အလိုဆန္ဒရှိပါကုန်သနည်း၊ ကိဥပဝိဇာရာ=အဘယ်အကျိုးငှာ လေ့လာကျက်စားသောစိတ်ရှိပါကုန်သနည်း၊ ကိအဓိဋ္ဌာနာ=အဘယ်မည်သော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာရှိပါကုန်သနည်း၊ ကိအဘိနိဝေသာ=အဘယ်အကျိုးငှာ ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စား

သော စိတ်ရှိပါကုန်သနည်း၊ ကိပ်ရိယောသာနာ=အဘယ်မည်သော အပြီးသတ် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် ရှိပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက် ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏား၊ ခတ္တိယာ=မင်းတို့သည်၊ ဘောဂါဓိပ္ပါယာ=ပစ္စည်း ဥစ္စာ သိုလှောင်စုဆောင်းခြင်း၌ အလိုဆန္ဒရှိပါကုန်၏၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာစုဆောင်း သိုလှောင်ထားလိုကြကုန်၏၊ ပညျပဝိစာရာ=ပညာအကျိုးငှာ လေ့လာကျက်စား သော စိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ဝါ=ပညာရှိဖြစ်လိုမှဖြင့် ပညာကို လေ့လာလိုက်စား ကြကုန်၏၊ ဗလာဓိဋ္ဌာနာ=စစ်သည်မိုလ်ပါဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာ ရှိကုန်၏၊ ပထဝီဘိနိဝေသာ=နယ်မြေပိုင်ဆိုင်ခြင်းငှာ ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စား သော စိတ်ရှိကုန်၏၊ ဣဿရိယပရိယောသာနာ=စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သော ဘုရင်မင်း အဖြစ် အဘိသိက်သွန်းမှုဟူသော အပြီးသတ် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် ရှိကုန်၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ဗြာဟ္မဏာ ပန=ပုဏ္ဏားတို့သည်ကား၊ ဝါ=ပုဏ္ဏားတို့ကတော့၊ ကိံအဓိပ္ပါယာ=နည်း။ပ။ မန္တာဓိဋ္ဌာနာ=မန္တန်ဗေဒင်ဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာရှိကုန်၏၊ ယညာဘိနိဝေသာ=ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငှာ ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ဗြဟ္မလောကပရိယောသာနာ= ဗြဟ္မာ့ပြည်လားရောက်ရခြင်းဟူသော အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် ရှိကြ ကုန်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်)။ပ။ ဗြာဟ္မဏာ=ပုဏ္ဏား၊ ဂဟပတိကာ=အိမ်ပိုင်ရှင် လူတို့သည်။ပ။ သိပ္ပါဓိဋ္ဌာနာ=အတတ်ပညာဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထား ရာရှိကုန်၏၊ ကမ္မန္တာဘိနိဝေသာ=(လယ်လုပ်ကုန်သွယ်စသော) လုပ်ငန်းကိစ္စ ပြုလုပ်ခြင်းငှာ ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ်ရှိကြကုန်၏၊ နိဋ္ဌိတကမ္မန္တပရိ

၁။ဘောဂါဓိပ္ပါယာ စသည်။ ။ဘောဂ=ပစ္စည်းဥစ္စာ၌၊ ဝါ=ပစ္စည်းဥစ္စာ စုဆောင်း သိုလှောင်ထားခြင်း၌+အဓိပ္ပါယာ=အလိုဆန္ဒ(ရှိသူ)၊ ဘောဂေ အဓိပ္ပါယော ယေသန္တိ ဘောဂါဓိပ္ပါယာ။ ဥပဝိစာရ=နီးနီးကပ်ကပ် လေ့လာကျက်စားသောစိတ်၊ ပညတ္ထာယ ဥပဝိစာရော ယေသန္တိ ပညျပဝိစာရာ။ ဗလ=စစ်သည်မိုလ်ပါအပေါင်းဟူ သော+အဓိဋ္ဌာနာ=ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာ(ရှိသူ)၊ ဗလံ အဓိဋ္ဌာနံ ယေသန္တိ ဗလာ ဓိဋ္ဌာနာ။

၂။ပထဝီဘိနိဝေသစသည်။ ။အဘိနိဝေသ=ဝင်စားသောစိတ်၊ ဝါ=ကြံစည် စဉ်းစား စိတ်ဝင်စားခြင်း၊ ပထဝီယာ(နယ်မြေအကျိုးငှာ) အဘိနိဝေသော ဧတေသန္တိ ပထဝီဘိနိဝေသာ။ ဣဿရိယာ ဘာဝေါ ဣဿရိယံ=စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သော ဘုရင်မင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော မင်းအဖြစ်အဘိသိက်သွန်းမှု၊ ဝါ=အဘိသိက်သွန်း၍ မင်းမြှောက်မှု၊ ပရိယောသာနာ=အပြီးအဆုံးအတွတ်အထိပ်ပန်းတိုင်၊ ဣဿရိယံ ပရိယောသာနံ ဧတေ သန္တိ ဣဿရိယပရိယောသာနာ။

ယောသာနာ=ပြီးစီးသော လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ရှိကုန်၏၊
ဣတိ(အဝေါစ=မိန်း)။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဣတ္ထိ=မိန်းမတို့သည်၊ ပုရိသာဓိပ္ပာယာ=ယောက်ျား
တို့၌ဖြစ်သော အလိုဆန္ဒရှိကုန်၏၊ ဝါ=ယောက်ျားတို့နှင့် နှီးနှောရောယှက်ပေါင်း
ဖက်ဆက်ဆံလိုသော ဆန္ဒရှိကုန်၏၊ အလင်္ကာရူပဝိစာရာ=တန်ဆာဆင်ခြင်းငှာ
လေ့လာကျက်စားသော စိတ်ရှိကုန်၏၊ ပုတ္တာဓိဋ္ဌာနာ=(မျိုးရိုးအမွေအနှစ်၏
ပိုင်ရှင်ဖြစ်သော) သားတည်းဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာရှိကုန်၏၊
အသပတ္တိဘိနိဝေသာ=လင်တူ မိန်းမ မရှိဘဲ တဦးတည်းသော မယားဖြစ်ခြင်းငှာ
ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ်ရှိကြကုန်၏၊ ဣဿရိယပရိယောသာနာ=အိမ်မှု
ကိစ္စ၌ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ရသူ၏အဖြစ်ဟူသော အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ရှိကုန်၏၊
ဣတိ(အဝေါစ)။ပ။

ဘော ဂေါတမ=မ၊ စောရာ=ခိုးသူတို့သည်၊ ကိံအဓိပ္ပာယာ=နည်း၊
ကိဥပဝိစာရာ=အဘယ်၌ လေ့လာကျက်စားသော စိတ်ရှိပါကုန်သနည်း။ပ။
အာဒါနာဓိပ္ပာယာ=ခိုးယူလုယက်ခြင်း၌ အလိုဆန္ဒရှိကုန်၏၊ ဂဟနူပဝိစာရာ=
ပုန်းခိုရာ တောအုပ်တောရှုပ်၌ ကျက်စားသောစိတ် ရှိကုန်၏၊ သတ္တာဓိဋ္ဌာနာ=
လက်နက်ဟူသော ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာ ရှိကုန်၏၊ အန္ဓကာရာ
ဘိနိဝေသာ=အမိုက်မှောင်အကျိုးငှာ ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ် ရှိကုန်၏၊
အဒဿနပရိယောသာနာ=ဥစ္စာရှင်တို့ မမြင်ရခြင်းဟူသော အပြီးသတ် ရည်မှန်း
ချက် ရှိကုန်၏။ပ။

သမဏာ ပန=ရဟန်းတို့သည်ကား၊ ကိံအဓိပ္ပာယာ=နည်း၊ ကိဥပဝိစာရာ
=အဘယ်အကျိုးငှာ လေ့လာကျက်စားသော စိတ်ရှိကုန်သနည်း။ပ။ ကိံအဘိနိဝေ
သာ=အဘယ်၌ဝင်စားသော စိတ်ရှိပါကုန်သနည်း။ပ။ ခန္တိသောရစ္စာဓိပ္ပာယာ^၂=

၁။ အသပတ္တိဘိနိဝေသာ။ ။ယောက်ျား တယောက်တည်း၌ မယားနှစ်ယောက်
သုံးယောက်စသည်ရှိနေလျှင် ထိုမယားများသည် တယောက်နှင့်တယောက် သပတ္တိ
(မယားပြိုင်)များဖြစ်ကြ၏၊ သမာနော ပတိ ဧတိဿာတိ သပတ္တိ=တူသောလင်ရှိသော
မိန်းမ၊ ဝါ=လင်တူမိန်းမ၊ နတ္ထိ သပတ္တိ ဧတိဿာတိ အသပတ္တိ=လင်တူမိန်းမ မရှိ
သောမယား၊ ဝါ=ပြိုင်ဘက်မယားမရှိ၍ တဦးတည်းသောမယား၊ အသပတ္တိယာ
(အသပတ္တိဘာဝတ္ထာယ) အဘိနိဝေသာ ဧတိဿာ ဣတ္ထိယာတိ အသပတ္တိဘိ-
နိဝေသာ=လင်တူ မိန်းမ မရှိသည်အဖြစ်ငှာ (ဝါ=မယားပြိုင်မရှိဘဲ တဦးတည်းသော
မယားဖြစ်ခြင်းငှာ) ကြံစည်စဉ်းစား စိတ်ဝင်စားမှုရှိသော မိန်းမ။

၂။ သူရတ ဟု ဒီယဖြင့်ရှိသင့်။ ။သောဘနေ ရတော သူရတော=သန့်ရှင်း
စင်ကြယ်တင့်တယ်သော ကာယကံ ဝစီကံ၌ မွေ့လျော်သောသူ၊ သူရတဿ ဘာဝေါ

သည်းခံခြင်း၊ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်တင့်တယ်သော ကာယကံဝစီကံ၌ မွေ့လျော်သော သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းသိလ၌ အလိုဆန္ဒရှိကုန်၏။ပ။ သိလာခိဋ္ဌာနာ=သိလဟူသော

သောရစွံ=ထိုသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းအကျင့်သိလ။ ဤ၌ သုဥပသာရမှ ဥကို ဒိဃပြု၍ “သူရတ”ဟု ဒိဃဖြင့် ရုပ်ရှိစေရမည်။

ကင်္ခါဘာသာဋီကာ ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်၌မူ သုဥပသာရကို (ဒုရ်)ဥပသာရဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ပြပြီးလျှင် ဒိဃဖြင့် ရုပ်ပြီးပြထားသော ကင်္ခါဋီကာသစ်အဆိုကို စဉ်းစားသင့်ကြောင်း ပြဆိုထား၏။ အကျယ်ဖော်ပြရသော်-

ပါဠိ၌ ဒုဥပသာရသည် သက္ကတ၌ “ဒုရ်”ဟုရှိသကဲ့သို့ ပါဠိ၌ သုဥပသာရသည် သက္ကတ၌ “သူရ်”ဟုမရှိ၊ “သု”ဟုပင်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဒုရ်”မှ ပျောက်သွားသော(ရ်)အတွက် ပါဠိ၌ ဒုရက္ခာတောဟု (ရ်)လာခြင်း၊ ဒုဒ္ဒသံ ဟု ဒွေဘော်လာခြင်း၊ ဒုရမံဟု ဒိဃပြုခြင်းတည်းဟူသော အစားထိုးမှုအစီအရင်များ ပြုလုပ်ရသကဲ့သို့ ထို့အတူ နဂိုကပင် “ရ်”မပါသော သုဥပသာရအတွက် ယင်းသို့ အစားထိုးမှု အစီအရင်များ ပြုလုပ်ဖွယ်မလိုရကား “သူရတ”ဟုသာ ရသဖြင့်ပါဠိရှိစေဖို့ရာ ယင်းဘာသာဋီကာ မိန့်တော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော် ကင်္ခါဋီကာသစ်၌သာမက အခြားသော ဋီကာများ၌လည်း ဒိဃဖြင့် ရုပ်ပြီးပြထား၏။

သောဘနေ ကာယိကဝါစသိကကမ္မေ ရတောတိ သူရတောတိ ဥကာရဿ ဒိဃံ ကတွာ။ ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ၊ စက္ကဝတ္တိသုတ်အဖွင့်။ ၂၈။ စတုတ္ထနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ စာပိုဒ်(၆၁) ပတ္တကမ္မသုတ်အဖွင့်၊ ၅၁-၃၀၉။

ရမ ကိဋ္ဌာယံ သုပုဗ္ဗော၊ သုဿ နိစ္စံ ဒိဃော၊ သုဠ၊ ရမဏံ၊ သုဠ၊ ရမတိတိ ဝါ သူရတော။ ဏာဒိမောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၈၄-သုတ်၊ ဤ၌ နိစ္စံ ဒိဃောဟုပင် ဆိုထားသေး၏။

ထိုဋီကာများနှင့် ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတို့ထက် ရှေးကျ၍ ၎င်းတို့၏မှီရာဖြစ်သော သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်း(ပါဏိနိ)၌လည်း ဒိဃဖြင့် ရုပ်စီရင်ထား၏။ သိဒ္ဓါန္တကော်မုဒိ၊ ဥဏာဒိပဉ္စမပိုင်း ၆၉၂-သုတ်၊ ပါဏိနိ ဥဏာဒိပဉ္စမပိုင်း ၁၄-သုတ်၌-

သော် ရမေး ဣော ဒမေ ပုဗ္ဗပဒသျစ ဒိရ်ဃ(သုတ်)။ ရမေး သုပုဗ္ဗာတ် ဒမေ ဝါစေ ဣး သျာတ်၊ (ပုဗ္ဗပဒသျ စ ဒိရ်ဃ) ကိဋ္ဌာတ် အနုနာသိကလောပး၊ သူရတ ဥပဇန္ဓော ဒယာလုဇ္ဇ၊ (ဝုတ္တိ) [သုရှေးရှိသော ရမဓာတ်မှ နောက်၌ ဆုံးမခြင်း အနက်ကို ဟောအပ်လသော် ဣပစ္စည်းသက်၊ သုဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏ ဥသရကိုလည်း ဒိဃပြု၊ က်အနုပန်ရှိသောကြောင့် ရမဓာတ်မှ မ်ဟူသော အနုနာသိကကိုချေ၊ သူရတော=ငြိမ်သက်သောသူ၊ ဝါ=သနားတတ်သောသူ။]

ထိုပါဏိနိသဒ္ဒါကျမ်း အဆိုအမိန့်အတိုင်းပင် သက္ကတ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန် တို့၌လည်း သူရတ-ဟု ဒိဃဖြင့် တညီတညွတ်တည်း ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် အမေမှာ မှာသည့်အတိုင်း ဒိဃဖြင့်ပါဠိရှိရမည်မှာ အလွန်သေချာလှပါသည်။

ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာရှိကုန်၏။ အာကိဉ္ဇညာဘိနိဝေသာ^၁=ကြောင့်ကြ
ပလိဗောဓမရှိသည်အဖြစ်၌ ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စားသောစိတ်ရှိကုန်၏။ နိဗ္ဗာနပရိ
ယောသာနာ=နိဗ္ဗာန်ဟူသော အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ရှိကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့၊
(အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ)

ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ အစ္စရိယံ=လက်ဖျစ်ခတ်တီးအံ့ချီးထိုက်
ပါပေစွာ၊ ဘော ဂေါတမ=မ၊ အဗ္ဗုတံ=မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူး ဖြစ်ပါပေစွာ၊
ဘဝံ ဂေါတမော=အရှင်ဂေါတမသည်၊ ခတ္တိယာနမ္ပိ=မင်းတို့၏လည်း၊ အဓိပ္ပာ
ယဉ္ဇ=အလိုဆန္ဒကိုလည်းကောင်း၊ ဥပဝိစာရဉ္ဇ=လေ့လာကျက်စားသော စိတ်ကို
လည်းကောင်း။ အဓိဋ္ဌာနဉ္ဇ=ထောက်တည်မှီခိုအားထားရာကိုလည်းကောင်း၊ အဘိ
နိဝေသဉ္ဇ=ကြံစည်စဉ်းစား ဝင်စားသော စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်ဝင်စားမှု
ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယောသာနဉ္ဇ=အပြီးသတ်ရည်မှန်းချက်ကိုလည်းကောင်း၊
ဝါ=နောက်ဆုံး အထွတ်အထိပ်ပန်းတိုင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာနာတိ=သိပါပေ၏၊
ဘဝံ ဂေါတမော=သည်၊ ဗြာဟ္မဏာနမ္ပိ=ပုဏ္ဏားတို့၏လည်း၊ အဓိပ္ပာယဉ္ဇ=ကို
လည်းကောင်း။ပ။ ပရိယောသာနဉ္ဇ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာနာတိ=သိပါပေ၏၊
ဘဝံ ဂေါတမော=သည်၊ ဂဟပတိနမ္ပိ=အိမ်ရှင်လူတို့၏လည်း။ပ။ ဣတ္ထိနမ္ပိ=
မိန်းမတို့၏လည်း။ပ။ စောရာနမ္ပိ=ခိုးသူတို့၏လည်း။ပ။ သမဏာနမ္ပိ=ရဟန်း
တို့၏လည်း။ပ။ ဒသမံ။

၁၁-အပ္ပမာဒသုတ်

၅၃။ ဘော ဂေါတမ=အရှင်ဂေါတမ၊ ယော(ဒကော ဓမ္မော)=အကြင်
တခုသောတရားသည်၊ (ဘာဝိတော=ဖြစ်ပွားစေအပ်သည်၊ ဗဟုလိကတော=

၁။ အာကိဉ္ဇညာဘိနိဝေသာ။ ။ကိဉ္ဇနံ ဝုစ္စတိ ပလိဗောဓော ဟူသော
အင်္ဂုတ္တိရ်ဋ္ဌ၊ ဒု (တိက၊ နာ-၁၉၄)နှင့်အညီ ကိဉ္ဇိဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကိဉ္ဇန
သဒ္ဒါသည် ကြောင့်ကြပလိဗောဓ ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ သတ္တေ ကိဉ္ဇေတိ
မဒ္ဒတိ ပရိဗုဇ္ဇေတိတိ ကိဉ္ဇနံ = သတ္တဝါတို့ကို ဖိစီးနှိပ်ကွပ် ချုပ်ချယ်တတ်သော
ကြောင့်ကြ ပလိဗောဓ၊ နတ္ထိ ကိဉ္ဇနံ ယသာတိ အကိဉ္ဇနော=ကြောင့်ကြပလိဗောဓ
မရှိသောသူ၊ အကိဉ္ဇနဿ ဘာဝေါ အာကိဉ္ဇညံ=ကြောင့်ကြ ပလိဗောဓ မရှိသောသူ၏
အဖြစ်၊ အာကိဉ္ဇညေ အဘိနိဝေသော ဒေတေသန္တိ အာကိဉ္ဇညာဘိနိဝေသာ။

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “အကိဉ္ဇနဘာဝေ နိဂ္ဂဟဏဘာဝေ”ဟု နိဂ္ဂဟဏသဒ္ဒါ
ဖြင့် ဖွင့်သကဲ့သို့ စတုတ္ထနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိရ်ဋ္ဌ (ဒု-၃၆၀)၌လည်း အာကိဉ္ဇညံယေဝ
ပဋိပဒန္တိ ကိဉ္ဇနဘာဝရဟိတံ နိပ္ပလိဗောဓံ နိဂ္ဂဟဏမေဝ ပဋိပဒံ”ဟု နိဂ္ဂဟဏသဒ္ဒါ
ဖြင့်ပင် ဖွင့်ခဲ့၏။ ထိုနိဂ္ဂဟဏသဒ္ဒါ၌ “နှိပ်ကွပ်”ဟူသော အနက်ကို အသုံးမပြုဘဲ
နိဥပသာရကို ပဋိပေကြေ၍ “နိဂ္ဂဟဏဘာဝေ=ဖမ်းချုပ်ဆုပ်ကိုင်တတ်သော ပလိဗောဓ
မရှိသူ၏အဖြစ်၌”ဟု အနက်ပြန်ဆိုရမည်။

ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သည်။ သမာနော=ဖြစ်လသော်) ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ= မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ အတ္တဉ္ဇေဝ=အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိ ကော=တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ယော အတ္ထော=အကြင်အကျိုးသည်။ (အတ္ထိ= ရှိ၏။ တံ အတ္ထံ စ=ကိုအကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ အတ္ထေ=အကျိုးတို့ကို၊ သမဓိဂ္ဂယု=ကောင်းစွာယူ၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်၏။ ဘာဝိတော=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ ဗဟုလီကတော=ကြိမ်ဖန် များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သော၊ ဧကော=တခုသော၊ သော ဓမ္မော=ထိုတရား သည်။ အတ္ထိ နုခေါ=ရှိပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထား မေးမြန်းပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ယော (ဧကော ဓမ္မော)=သည်။ (ဘာဝိတော=သည်။ ဗဟုလီကတော=သည်။ သမာနော=သော်) ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ အတ္တဉ္ဇေဝ=လည်း ကောင်း၊ သမ္ပရာယိကော=သော၊ ယော အတ္ထော=သည်။ (အတ္ထိ=ရှိ၏။ တံ အတ္ထံ စ=လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) ဥဘော=ကုန်သော၊ အတ္ထေ= တို့ကို၊ သမဓိဂ္ဂယု=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏။ ဘာဝိတော=သော၊ ဗဟုလီကတော=သော၊ ဧကော=သော၊ သော ဓမ္မော=သည်။ အတ္ထိ ခေါ=ရှိပေသည်သာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ကြားတော်မူပြီ။)

ဘော ဂေါတမ=မ၊ ယော (ဧကော ဓမ္မော)=သည်။ (ဘာဝိတော=သည်။ ဗဟုလီကတော=သည်။ သမာနော=သော်)။ပ။ သမဓိဂ္ဂယု=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏။ ဘာဝိတော=သော၊ ဗဟုလီကတော=သော၊ ဧကော=သော၊ သော ဓမ္မော=သည်။ ကတမော ပန=အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ) ဗြာဟ္မဏ= ပုဏ္ဏား၊ အပ္ပမာဒေါ=မမေ့လျော့ခြင်းသတိတည်းဟူသော၊ ဝါ=မေ့လျော့မှု အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သတိတည်းဟူသော၊ ဝါ=မမေ့လျော့ကြောင်း သတိတည်းဟူသော၊ ဧကော=သော၊ ဓမ္မော=သည်။ ဘာဝိတော=သည်။ ဗဟုလီကတော=သည်။ (သမာနော=သော်) ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ အတ္တဉ္ဇေဝ= လည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကော=သော၊ ယော အတ္ထော=သည်။ (အတ္ထိ=၏။ တံ အတ္ထံ စ=လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) ဥဘော=ကုန်သော၊ အတ္ထေ=တို့ကို၊ သမ ဓိဂ္ဂယု=၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်ပါ၏။

(တနည်း) ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဏား၊ (ယော ဧကော ဓမ္မော=သည်။ ဘာဝိတော= သည်။ ဗဟုလီကတော=သည်။ သမာနော=သော်) ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ အတ္တဉ္ဇေဝ= လည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကော=သော၊ ယော အတ္ထော=သည်။ (အတ္ထိ=၏။ တံ အတ္ထံ စ=လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ကုန်သော) ဥဘော=ကုန်သော၊ အတ္ထေ=တို့ ကို၊ သမဓိဂ္ဂယု=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏။ ဘာဝိတော=သော၊ ဗဟုလီကတော=သော၊ ဧကော=သော၊ သော ဓမ္မော=သည်။ အပ္ပမာဒေါ=မမေ့လျော့ခြင်းသတိပေတည်း။

ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ယာနိ ကာနိစိ=ကြွင်းမဲ့ဥသု အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဇင်္ဂလာနံ=ကြည်းကုန်းမြေအပြင်၌ ပေါက်ဖွား ကျက်စားကုန်သော၊ ပါဏာနံ=ခြေ ရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ ပဒဇာတာနိ=ခြေရာတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)သဗ္ဗာနိ= အားလုံးကုန်သော၊ တာနိ (ပဒဇာတာနိ) ထိုခြေရာတို့သည်၊ ဟတ္ထိပဒေ=ဆင်၏ ခြေရာ၌၊ သမောဓာနံ=ထည့်သွင်းနိုင်ခြင်းသို့၊ ဝါ=ဝင်ဆုံခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ သေယျ ထာပိ=ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ ယဒိဒံ မဟန္တတ္တံ=အကြင်ကြီးမားသည်၏ အဖြစ် သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန မဟန္တတ္တေန=ထိုကြီးမားသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဟတ္ထိ ပဒံ=ဆင်ခြေရာကို၊ တေသံ=ထိုကြည်းကုန်းသတ္တဝါတို့၏ ခြေရာအားလုံးတို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံး(အသာလွန်ဆုံး)ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ=ဆိုအပ်သကဲ့ သို့၊ ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အပ္ပမာဒေါ=ဟူသော၊ ဧကော= သော၊ ဓမ္မော=တရားသည်၊ ဘာဝိတော=သည်၊ ဗဟုလီကတော=သည်၊ (သမာ နော=သော်)။ပ။ သမဓိဂ္ဂယု=၍၊ တိဋ္ဌတိ=တည်၏။

ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ကုဋ္ဌာဂါရဿ=အထွတ်တပ်ဆင်အပ်သော အိမ် ကျောင်း၏၊ ယာ ကာစိ=ကြွင်းမဲ့ဥသု အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဂေါပါနသိယော= အခြင်ရနယ်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) သဗ္ဗာ=အားလုံးကုန်သော၊ တာ(ဂေါပါန သိယော)=ထိုအခြင်ရနယ်တို့သည်၊ ကုဋ္ဌင်္ဂမာ=အထွတ်သို့ဆိုက်ရောက်ကုန်သည်၊ ကုဋ္ဌနိန္ဒာ=အထွတ်၌ ညွတ်ကိုင်ကုန်သည်၊ ကုဋ္ဌသမောသရဏာ=အထွတ်၌ ပေါင်းဆုံ ဆိုက်ရောက်ခြင်းရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ သေယျထာပိ=ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ကုဋ္ဌံ=အထွတ်ကို၊ တာသံ=ထိုအခြင်ရနယ်အားလုံးတို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=ဟူ၍၊ အက္ခာ ယတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ အပ္ပမာဒေါ= ဟူသော၊ ဧကော=သော။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ပဗ္ဗဇလောယကော=ပြိန်းမြက်ကို ရိတ်သောသူသည်၊ ပဗ္ဗဇံ=ပြိန်းမြက်ကို၊ လာယိတွာ=ရိတ်ပြီး၍၊ အဂ္ဂေ=အဖျား၌၊ ဂဟေတွာ=ဆုပ်ကိုင် ၍၊ သြဇုနာတိ သေယျထာပိ=အောက်သို့လှည့်၍ ခါသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိဇုနာတိ သေယျထာပိ=နံဘေးနှစ်ဖက်တို့ဖြင့် ခါသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိစ္ဆာ ဒေတိ သေယျထာပိ=လက်မောင်းနှင့် သစ်ပင်တို့၌ ရိုက်ခတ်သကဲ့သို့ လည်း ကောင်း။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ဏ္ဍား၊ ဝဏ္ဏန္တိန္ဒာယ=ပြတ်သောအညှာရှိသော၊ အဗ္ဗပိဏ္ဏိ ယာ=သရက်သီးခိုင်၌၊ ဝါ=၏၊ ယာနိကာနိစိ=ကြွင်းမဲ့ဥသု အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဝဏ္ဏုပနိဗန္ဓာနိ=အညှာ၌ ဖွဲ့ကပ် ဆက်စပ်နေကုန်သော၊ ဝါ=အညှာ၌ တည်နေ ကုန်သော၊ အဗ္ဗာနိ=သရက်သီးတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) သဗ္ဗာနိ=ကုန်သော၊ တာနိ=ထိုသရက်သီးတို့သည်၊ တဒန္တယာနိ=ထိုအညှာသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဝါ=ထိုသရက်သီးခိုင်၏ ရိုးတံသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ သေယျထာပိ= ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ယေကေစိ=ကြွင်းမဲ့ဥသည့် အားလုံးစုံကုန်သော၊ ခုဒ္ဒရာဇာနော= (စကြဝတေးမင်း၏ လက်အောက်ခံဖြစ်၍) ငယ်သောမင်းတို့သည်၊ ဝါ=စကြဝတေးမင်းမဟုတ်သော ပကတိရိုးရိုး သာမန်မင်းတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏)သဗ္ဗေ=အားလုံးကုန်သော၊ တေ=ထိုငယ်သောမင်းတို့သည်၊ ဝါ=ထိုပကတိရိုးရိုး သာမန်မင်းတို့သည်၊ စက္ကဝတ္တိဿ=စကြဝတေးဖြစ်သော၊ ဝါ=စကြာရတနာကို လည်စေတတ်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ အနုယန္တာ=နောက်လိုက်နောက်ပါတို့သည်၊ ဘဝန္တိ သေယျထာပိ=ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ စက္ကဝတ္တိ=စကြဝတေးဖြစ်သော၊ ဝါ=သော၊ ရာဇာ=မင်းကို၊ တေသံ=ထိုငယ်သောမင်း အားလုံးတို့ထက်၊ အဂ္ဂံ=အမြတ်ဆုံးမင်းဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ=သို့။ပ။

ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ယာကာစိ=ကုန်သော၊ တာရကရူပါနံ=ကြယ်တာရာတို့၏၊ ပဘာ=အရောင်တို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) သဗ္ဗာ=အားလုံးကုန်သော၊ တာ=ထိုကြယ်တာရာအရောင်တို့သည်၊ စန္ဒဿ=လ၏၊ ပဘာယ=အရောင်၏၊ သောဠသိ= ၁၆-ခုမြောက်သော၊ ကလံ=အစိတ်တစ်စိတ်ကို၊ နအဂ္ဂန္တိ သေယျထာပိ=မထိုက်(မမီ)ကုန်သကဲ့သို့၊ စန္ဒပူဘာ=လအရောင်ကို၊ တာသံ=ထိုကြယ်တာရာအရောင်တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂါ)အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ သေယျထာပိ=ကဲ့သို့၊ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ စေမေဝံ ခေါ=ဤအတူပင်၊ အပ္ပမာဒေါ=ဟူသော၊ ဧကော=သော၊ ဓမ္မော=တရားသည်။ပ။ ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ ဧကော=သော၊ အယံ ဓမ္မော=ဤတရားသည်၊ ဘာဝိတော=သည်။ပ။ တိဋ္ဌတိ=၏၊ [တနည်း-ဗြာဟ္မဏ=ဣန္ဒြား၊ (ယော ဧကော ဓမ္မော=သည်၊ ဘာဝိတော=သည်၊ ဗဟုလီကတော=သည်၊ သမာနော=သော်) ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ=သော၊ အတ္ထဇ္ဇေဝ=ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကော=သော၊ ယော အတ္ထော=သည်၊ (အတ္ထိ=၏၊ တံ အတ္ထံစ=လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ကုန်သော) ဥဘော=ကုန်သော၊ အတ္ထေ=တို့ကို၊ သမဓိဂ္ဂယု=၍၊ တိဋ္ဌတိ=၏၊ ဘာဝိတော=သော၊ ဗဟုလီကတော=သော၊ ဧကော=သော၊ သော် ဓမ္မော=ထိုတရားဟူသည်၊ အယံ ခေါ=ဤအပ္ပမာဒတရားပေတည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်)ကောဒသမံ=၁၁-ခုမြောက်သုတ်တည်း။]

၁၂-ဓမ္မိကသုတ်

၅၄။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ရာဂြိုဟ်မြို့အနီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=အရှင်ဓမ္မိကသည်၊ ဇာတိဘူမိယံ=ဇာတိဘူမိအရပ်၌၊ ဝါ=ဘုရား

၁။ ဇာတိဘူမိယံနှင့်စပ်၍ သဒ္ဒါကျမ်းနှင့် ဌာနီကာအဖွင့်။ ။ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ နဂိုမူလ ဣတ္ထိလိင် ဘူမိသဒ္ဒါဖြင့် "ဇာတိဘူမိယံ"ဟု ရှိသကဲ့သို့ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် ရထဝိနိတသုတ်(၁၉၉)၌လည်း "ဇာတိဘူမိယံ"ဟုပင်ရှိ၏။

အလောင်းတော်၏ ဇာတိဌာနေ မွေးရပ်မြေဖြစ်သော ကပိလဝတ်မြို့တော်၌၊ အာဝါသိကော=ကျောင်းတိုင်ဘုန်းကြီးသည်၊ (ကျောင်းအသစ်ဆောက်ခြင်း၊

မောဂ္ဂလ္လာန်သမာဿ် “ပါပါဒီဟိ ဘူမိယာ” ဟူသော (၄၁)သုတ်၌မူ ဘူမိသဒ္ဒါ၏နောက်၌ အပစ္စည်းသက်၍ (ဘူမိပုဒ်၏ တူကို အပြု၍ နပုလ္လိင်အကာရန္တဖြင့်)ဇာတိဘူမံဟု ရုပ်ပြီးထားခြင်းကြောင့် ထိုမောဂ္ဂလ္လာန်အလို “ဇာတိဘူမသ္မိ”ဟု ပါဠိရှိရမည်ဖြစ်၏။

ဇနနံ ဇာတိ=မွေးဖွားခြင်း၊ ဇာတိယာ ဘူမိ ဇာတိဘူမံ=မွေးဖွားခြင်း၏မြေ၊ ဇာတိချက်ကြွ မွေးရပ်မြေ၊ (တနည်း) ဇာယိ မဟာဗောဓိသတ္တော ဧတ္တာတိ ဇာတိ၊ သာ ဧဝ ဘူမိတိ ဇာတိဘူမံ=သဗ္ဗညုဘုရားအလောင်း၏ မီးရှူးသန့်စင်ဖွားမြင်ရာမြေ (ကပိလဝတ်မြို့တော်)။ မူလပဏ္ဏာသင်္ခိကာ၊ ဒု(၁၀၈)ဝိဂြိုဟ်။ မောဂ္ဂလ္လာန်ပဋိကာ၌မူ “ဇာတိယာ ဥပလက္ခိတာ ဘူမိ ယသ္မိ ဌာနေတိ ဇာတိဘူမံ=မွေးဖွားခြင်းဖြင့် မှတ်သား အပ်သော မြေရှိသောအရပ်”ဟု ဝစနတ္ထပြု၏။ “ဣစ္ဆာမ မယံ ဘန္တေ ပစ္ဆာဘူမံ နေပဒံ ဂန္တံ”ဟူသော ခန္တဝဂ္ဂသံယုတ်၊ နကုလပိတုဝဂ် ဒေဝဒဟသုတ် (သံယုတ်၊ ဒု၊ ၅)၌ ပစ္ဆာဘူမဟူသော ပါဠိသည်လည်း ဤဇာတိဘူမဟူသော ပါဠိနှင့် အလားတူပင် ဖြစ်၏။

ဤ၌ “ဇာတိ=မွေးဖွားရာ”ဟူ၍ သာမန်ဆိုထားသော်လည်း တခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ ၏ မွေးဖွားရာဇာတိကို မယူရ၊ သဗ္ဗညုဘုရားအလောင်းတော်၏ မီးရှူးသန့်စင်ဖွားမြင် ရာ ဇာတိကိုသာယူရ၏။ ထို့ကြောင့် သာကီယဇနပုဒ် (သာကီဝင်မင်းတို့၏ နယ်ပယ်) တခုလုံးကိုလည်းကောင်း၊ အထူးအားဖြင့် ထိုသာကီယဇနပုဒ် အတွင်းမှာရှိသော ကပိလဝတ်မြို့တော်ကိုလည်းကောင်း “ဇာတိဘူမိ”ဟုခေါ်သည်။

ဇာတိဘူမိတိ ဇာတဋ္ဌာနံ။ပ။ တဿ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တဿ ဇာတဋ္ဌာန သာကီယဇနပဒေါ ကပိလဝတ္ထာဟာရော “ဇာတိဘူမိ”တိ ဝုစ္စတိ။ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၄၁။

တေန အနညသာဓာရဏာယ ဇာတိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ သဒေဝကော လောကေ သုပါကဋ္ဌဘာဝတော ဝိသေသနေန ဝိနာပိ ဝိသိဋ္ဌဝိသယောဝ ဣဓ ဇာတိသဒ္ဒေါ ဝိညာယတီတိ ဒသေတိ၊ တေနာဟ “သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တဿ ဇာတဋ္ဌာနသာကီယဇန ပဒေါ”တိ၊ တတ္ထပိ ကပိလဝတ္ထုသန္နိဿယော ပဒေသောတိ အာဟ “ကပိလဝတ္ထာ ဟာရော”တိ။ ၎င်းဋီကာ၊ ဒု-၁၀၈။

တဿ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တဿ ဇာတဋ္ဌာနံ၊ သာတိသယဿ ပန ဇနက ကပိလဝတ္ထု သန္နိဿယော “ဇာတိဘူမိ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဤသုတ်အပိုတွင်ရှိဋီကာ၊ ၁၁၈။ ဤသုတ်ဋီကာဝါကျများမှာ မူလပဏ္ဏာ-၅-ဋီ-နှစ်ခုလုံးကို ပေါင်းစပ် ယူပြထားသော ဝါကျများ ဖြစ်၏။ သို့သော် သာကီယဇနရာ၌ သာတိသယဟု တွေ့ရပြီး ဇနပဒနေရာ၌ ဇနကဟု တွေ့ရသောကြောင့် ဇာမူမသန့်ရှင်းဟု ယူဆ၏။

ကျောင်းဟောင်းပြင်ခြင်းစသော ကျောင်းတာဝန်ဆောင် ဘုန်းကြီးသည်) သဗ္ဗသော (သဗ္ဗေသု)=အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဇာတိဘူမိယံ=၌၊ ဝါ=ဇာတိဘူမိအရပ်က၊ သတ္တသု=(၇)ခု ကုန်သော၊ အာဝါသေသု=ကျောင်းပရိဝုဏ်တို့၌၊ (အာဝါသိကော =သည်) ဟောတိ=ဖြစ်၏။

တကြ=ထိုကျောင်းပရိဝုဏ်တို့၌၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=အရှင်ဓမ္မိကသည်၊ အာဂန္တုကေ=ဧည့်သည်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ အက္ခောသတိ=ဆဲရေး၏၊ ပရိဘာသတိ=ခြိမ်းခြောက်၏၊ ဝိဟိသတိ=ညှဉ်းဆဲ၏၊ ဝါစာယ=စကားဖြင့်၊ ဝိတုဒတိ=ထိုးနှက်၏၊ ရောသေတိ=ထိပါးပုတ်ခတ်၏၊ အာဂန္တုကာ=ဧည့်သည်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ စ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အာယသ္မတာ ဓမ္မိကေန=အရှင်ဓမ္မိကသည်၊ အက္ခောသိယမာနာ=ဆဲရေးအပ်ကုန်လသော်၊ ပရိဘာသိယမာနာ=ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန်လသော်၊ ဝိဟေသိယမာနာ=ညှဉ်းဆဲအပ်ကုန်လသော်၊ ဝါစာယ=ဖြင့်၊ ဝိတုဒိယမာနာ=ထိုးနှက်အပ်ကုန်လသော်၊ ရောသိယမာနာ=ထိပါးပုတ်ခတ်အပ်ကုန်လသော်၊ ပက္ကမန္တိ=အရပ်တပါးသို့၊ ဖဲခွာသွားကြကုန်၏၊ န သက္ကန္တိ=မတည်နေကြကုန်၊ အာဝါသံ=ကျောင်းကို၊ ရိဇ္ဇန္တိ=စွန့်ခွာသွားကြကုန်၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (အာဂန္တုကရဟန်းတို့ အရပ်တပါး ဖဲခွာသွားကြရာ ထိုအခါ၌) ဇာတိဘူမကာနံ=ဇာတိဘူမိ၌ နေထိုင်ကြကုန်သော၊ [ဇာတိဘူမိအရပ်ဟူသော နေရာဌာနရှိကြကုန်သော။ ဇာတိဘူမံ ဣမေသံ နိဝါသောတိ ဇာတိဘူမကာ] ဥပါသကာနံ=သီတင်းသည် ဒါယကာတို့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) မယံ=ငါတို့သည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ=ရဟန်းအပေါင်းကို၊ စီဝရ...ကွာရေန=သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ အိပ်ရာ နေရာ ကျောင်း၊ လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးဖြင့်၊ ပစ္စုပဋိတာ=ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူကြပါကုန်၏၊ အထ စ ပန=ထိုသို့ ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးလှူကြပါကုန်လျက်ပင်၊ အာဂန္တုကာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=

ထို့ပြင် ကပိလဝတ္ထာဟာရော နေရာ၌ “ကပိလဝတ္ထာဂါရော”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယ၌တွေ့ရ၏။ နိဿယဆရာတော် စိတ်ကြိုက် ပြင်ထားသောပါဠိဖြစ်တန်ရာ၏။ ကပိလဝတ္ထာဂါရော=ကပိလဝတ်မြို့တော်ဟူသော နေအိမ်ဟု ဆိုလိုဟန်ရှိ၏။ သို့သော် အဂါရသဒ္ဒါသည် နပုလ္လိင်ဖြင့်သာရှိသောကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်မဟုတ်လျှင် “ကပိလဝတ္ထာဂါရော”ဟု ပုလ္လိင်ဖြင့် မရှိနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကပိလဝတ္ထာဝါသောဟုပြင်လျှင် ကောင်းမည် ဟူ၍ ပထမအကြိမ်ရိုက်နှိပ်သော ဤစာအုပ်၌ ထင်မြင်ချက်ရေးခဲ့၏။ သို့သော် ကပိလဝတ္ထာဟာရော”ဟုသာရှိသင့်ကြောင်းကို စတုတ္ထတွဲ နိဿယအစပိုင်း၌ သာဓကနှင့်တကွ ဆုံးဖြတ်ထားပါသည်။

ရဟန်းတို့သည်၊ ပက္ခမန္တိ=ကုန်၏၊ န သက္ကန္တိ=ကုန်၊ အာဝါသံ=ကို၊ ရိဉ္စန္တိ=ကုန်၏၊ ယေန=အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ အာဂန္တုကာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ပက္ခမန္တိ=ကုန်၏၊ န သက္ကန္တိ=ကုန်၊ အာဝါသံ=ကို၊ ရိဉ္စန္တိ=ကုန်၏၊ သော ဟေတု=ထိုအာဂန္တုကာရဟန်းတို့ ဖွဲ့သွားခြင်း၏ အကြောင်းပတ်သည်၊ ကောနုခေါ=အဘယ်ပါလေနည်း၊ သော ပစ္စယော=ထိုအာဂန္တုကာရဟန်းတို့ ဖွဲ့သွားခြင်း၏အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ကော နုခေါ=နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်စားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။)

အထ ခေါ=ထိုသို့စဉ်စားမိပြီးရာအခါ၌၊ ဇာတိဘူမကာနံ=ကုန်သော၊ ဥပါသကာနံ=တို့မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့စဉ်စားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြန်ပြီ၊ (ကိန္တိ အဟောသိ)အယံ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=ဤအရှင်ဓမ္မိကသည်။ပ။ မယံ=ငါတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဓမ္မိကံ=အရှင်ဓမ္မိကကို၊ ယံနုန ပဗ္ဗာဇေယျာမ=နှင့်ထုတ်ကြရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်စားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြန်ပြီ) အထ ခေါ=နောက်ထပ်စဉ်စားမိပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဇာတိဘူမကာ=ကုန်သော၊ ဥပါသကာ=တို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသင်္ဂမိသု=သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ဂမိတွာ=သွားကြပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ ဓမ္မိကံ=ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစုံ=ဟူမူ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=သည်၊ ဣမမှာ အာဝါသာ=ဤကျောင်းပရိဝုဏ်မှ၊ ဝါ=ဤကျောင်းဝင်းမှ၊ ပက္ခမတု=အခြားအရပ်သို့ ထွက်ခွာသွားတော်မူပါ၊ တေ=အရှင်ဓမ္မိကအား၊ ဣဓ=ဤကျောင်းပရိဝုဏ်၌၊ ဝါသေန=နေခြင်းဖြင့်၊ အလံ=အကျိုးမရှိပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ။)

အထ ခေါ=နှင့်ထုတ်ခံရရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=သည်၊ တမှာ အာဝါသာ=ထိုနှင့်ထုတ်ခံရရာ ကျောင်းပရိဝုဏ်မှ၊ အညံ=အခြားသော၊ အာဝါသံ=ကျောင်းပရိဝုဏ်သို့၊ အဂမာသိ=သွားပြီ၊ တတြပိ=ထိုဒုတိယကျောင်းပရိဝုဏ်၌လည်း။ပ။ ဣမမှာပိ အာဝါသာ=ဤကျောင်းပရိဝုဏ်မှလည်း၊ ပက္ခမတု=ပါ။ပ။ တမှာပိ အာဝါသာ=ထိုဒုတိယကျောင်းပရိဝုဏ်မှလည်း၊ အညံ=သော၊ အာဝါသံ=တတိယကျောင်းပရိဝုဏ်သို့၊ အဂမာသိ=သွားပြန်ပြီ၊ တတြပိ=ထိုတတိယကျောင်းပရိဝုဏ်၌လည်း။ပ။ မယံ=ငါတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဓမ္မိကံ=ကို၊ ဇာတိဘူမိယံ=၌၊ ဝါ=က၊ သဗ္ဗသော(သဗ္ဗေဟိ)=အားလုံးကုန်သော၊ သတ္တဟိ=ခုနစ်ခုကုန်သော၊ အာဝါသေဟိ=ကျောင်းပရိဝုဏ်တို့မှ၊ ယံနုန ပဗ္ဗာဇေယျာမ=နှင့်ထုတ်ကြရပါကုန်မူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့စဉ်စားမိခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။ပ။

အထ ခေါ=(၇)ခုသော ကျောင်းပရိဝုဏ်တို့မှ နှင်ထုတ်ခံရရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မတော ဓမ္မိကဿ=အရှင်ဓမ္မိကမှာ၊ ဧတံ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ အဟောသိ) ဇာတိဘူမကေဟိ=ကုန်သော၊ ဥပါသကေဟိ=တို့သည်၊ ဇာတိဘူမိယံ=၌၊ ဝါ=က၊ သဗ္ဗသော=ကုန်သော၊ သတ္တဟိ=ကုန်သော၊ အာဝါသေဟိ=တို့မှ၊ (အဟံ=ငါသည်၊ ဝါ=ကို) ပဗ္ဗာဇိတော=နှင်ထုတ်အပ်သည်၊ ဝါ=နှင်ထုတ်ခံရသည်၊ အမှိ=ဖြစ်၏၊ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ (အဟံ=ငါသည်) ကဟံ=အဘယ်အရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂစ္ဆာမိ နုခေါ=သွားရပါမည်နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော အကြံအစည်သည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။ပ။ အဟံ=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ယံနုန ဥပသင်္ကမေယျံ=သွားရပါမူကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့သောအကြံသည်၊ (အဟောသိ)

အထ ခေါ=အကြံအစည်ဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဓမ္မိကော=သည်၊ ပတ္တစီဝရံ=သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ=ယူ၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ရာဇဂဟံ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့ရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်သို့၊ ပက္ကာမိ=ထွက်ခွာသွားပြီ၊ အနုပုဗ္ဗေန=အစဉ်အားဖြင့်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ရာဇဂဟံ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) ဂိဇ္ဈကုဇော=ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတော=တောင်သည်၊ (အတ္ထိ=၏) ယေန=၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)ဗြာဟ္မဏ=ပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်သော၊ ဓမ္မိက=ဓမ္မိက၊ ဟန္တု=ယခု၊ တံ=သင်သည်၊ ကုတော=အဘယ်အရပ်မှ၊ အာဂစ္ဆသိ နု=လာခဲ့သနည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်) (တနည်း)ဟန္တု=ဟဲ့၊ ဝါ=ဟယ်၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=ပုဏ္ဏားမျိုးဓမ္မိက၊ တံ=သင်သည်၊ ကုတော=မှ၊ အာဂစ္ဆသိ နု=နည်း၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ အဟံ=တပည့်တော်ကို။ပ။ အာဝါသေဟိ=တို့မှ၊ ပဗ္ဗာဇိတော=နှင်ထုတ်အပ်ပါပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=ပုဏ္ဏားမျိုးဓမ္မိက၊ အလံ=နှင်ထုတ်သင့်လှပေ၏၊ [တနည်း-ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ (တံ=သင့်ကို၊ ယံ ပဗ္ဗာဇေယျံ=အကြင်နှင်ထုတ်ကြကုန်ရာ၏၊ ဧတံ=ဤသို့နှင်ထုတ်ခြင်းသည်) အလံ=သင့်လျော်လှပေ၏] တေ=သင့်အား၊ ဣမိနာ=ဤဇာတိဘူမိအရပ်၌နေခြင်းဖြင့်၊ ကိ=အဘယ်အကျိုးရှိမည်နည်း၊ ယံ တံ=အကြင်သင့်ကို၊ တတော တတော=ထိုထိုကျောင်းပရိဝုဏ်မှ၊ ပဗ္ဗာဇန္တိ=နှင်ထုတ်ကြကုန်၏၊ သော တံ=ထိုသင်သည်၊ တတော တတော=ဝုဏ်မှ၊ ပဗ္ဗာဇိတော=နှင်ထုတ်ခံရသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)မမေဝ=ငါ၏သာလျှင်၊ သန္တိကေ=အထံ၌၊ အာဂစ္ဆသိ=လာ၏။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာကား၊ [တနည်း-ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ရှေး၌ဖြစ်ခဲ့ဖူးသောအကြောင်းအရာကို၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့]သာမုဒ္ဓိကာ=သမုဒ္ဓရာကို ရွက်လွှင့် ကူးသွားကြကုန်သော၊ ဝါဏိဇာ=ကုန်သည်တို့သည်၊ တီရဒသိ=သမုဒ္ဓရာကမ်းကို ကြည့်တတ်သော၊ ဝါ=သမုဒ္ဓရာကမ်းကို မြင်နိုင်သော၊ သကုဏံ=ကျီးငှက်ကို၊ ဂဟေတွာ=ယူကြပြီး၍၊ နာဝါယ=လှေဖြင့်၊ သမုဒ္ဓံ=သမုဒ္ဓရာသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟန္တိ=သက်ရောက် ကူးသွားကြကုန်၏၊ တေ=ထိုကုန်သည်တို့သည်၊ အတီရဒကိုဏိယာ=ကမ်းကို မမြင်ရသော၊ နာဝါယ=ရွက်လှေမှ၊ တီရဒသိ=ကမ်းကိုကြည့်တတ်သော၊ သကုဏံ=ကို၊ မုဉ္ဇန္တိ=လွှတ်ကြကုန်၏၊ သော=ထိုကျီးငှက်သည်၊ ပုရတ္ထိမံ=အရှေ့ဘက်၌ဖြစ်သော၊ ဒိသံ=အရပ်မျက်နှာသို့၊ ဂစ္ဆတေဝ=ပျံသွားသည်သာ၊ ပစ္စိမံ=အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=ပျံသွားသည်သာ။ ဥတ္တရံ=မြောက်ဘက်၌ဖြစ်သော၊ ဒိသံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=သာ၊ ဒက္ခိဏံ=တောင်ဘက်၌ဖြစ်သော၊ ဒိသံ=သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=သာ၊ ဥဒ္ဒံ=အထက်သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=ပျံတက်သည်သာ၊ အနုဒိသံ=အထောင့်အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဧဝ=ပျံသွားသည်သာ။

သော=ထိုကျီးငှက်သည်၊ သမန္တာ=လှေ၏ ထက်ဝန်းကျင် ပတ်ပတ်လည်၌၊ [တနည်း-သာမန္တာ=လှေ၏အနီး၌]တီရံ=ကမ်းကို၊ သစေ ပဿတိ=အကယ်၍ မြင်ရငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့မြင်ရသည်ဖြစ်လသော်) တထာဂတောဝ=ထိုလွတ်လိုက်သည့်အတိုင်း မပြန်လာဘဲ ပျံသွားမြဲ ပျံသွားတော့သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ပန=ယင်းသို့မဟုတ်မူ၍၊ သော=ထိုကျီးသည်၊ သမန္တာ=လည်၌၊ [တနည်း-သာမန္တာ=လှေ၏အနီးအရပ်၌]တီရံ=ကမ်းကို၊ သစေ န ပဿတိ=အကယ်၍ မမြင်ရသေးငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မမြင်ရသေးသည်ဖြစ်လသော်) တမေဝ နာဝံ=ထိုလှေသို့သာ၊ ပစ္စာဂစ္ဆတိ=တဖန်ပျံလာ၏၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ ယံ တံ=အကြင်သင့်ကို။ပ။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ကား၊ ကောရဗျဿ=ကောရဗျ မည်သော၊ ရညော=မင်း၏၊ ပဉ္စသာခေါ=ငါးခုသောအကိုင်းရှိသော၊ သီတဏ္ဍာ ယော=အေးမြသော အရိပ်ရှိသော၊ မနောရမော=စိတ်ပျော်မွေ့ရာဖြစ်သော၊ သုပ္ပတိဋ္ဌော နာမ=သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော၊ (ကောင်းမွန်ခိုင်မြဲစွာ တည်တံ့သည် အဖြစ်ကြောင့် သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော) နိဂြောဓရာဇာ = ပညောင်ပင်မင်းသည်၊ အဟောသိ=ရှိခဲ့ဖူးပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သုပ္ပတိဋ္ဌဿ=သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော၊ နိဂြောဓရာဇဿ=ပညောင်ပင်မင်း၏၊ အဘိနိဝေသော=အကိုင်းအခက်ဖြန့်ကား သွားရောက်တည်နေရာ အကျယ်အဝန်းအရပ်သည်၊ ဒွါဒသယောဇနာနိ=(၁၂) ယူဇနာတို့တိုင်အောင်၊ အဟောသိ = ဖြစ်ပြီ၊ မူလသန္တာနကာနံ=အားလုံးစုံ ဖြန့်ကားပွားသော

အမြစ်တို့၏။ အဘိနိဝေသော=ထိုးဖောက်တည်နေရာ အကျယ်အဝန်း အရပ်သည်။ ပဉ္စယောနောနိ=ငါးယူနောတို့တိုင်အောင်။ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က။ သုပ္ပတိဋ္ဌဿ=သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော။ နိဂြောဓရာဇဿ=၏။ အာဠကထာလိကာ သေယျထာပိ နာမ=ဆန်တပြည်ချက် ထမင်းအိုးကဲ့သို့။ တာဝ မဟန္တာနိ=ထိုမျှလောက် အရွယ်အစားကြီးမားကုန်သော။ ဖလာနိ=အသီးတို့သည်။ အဟောသံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ။ အနေလကံ=(ပျားကောင် ပျားဥတည်း ဟူသော) အပြစ်မရှိသော။ [နတ္ထိ ဇလံ ဒေါသော ယဿာတိ အနေလကံ] ခုဒ္ဒံ=ငယ်သောယင်ပျားတို့သည် ပြုလုပ်အပ်သော။ မရံ=ပျားလပို့သည်။ သာဒု=ချိုသည်။ ဟောတိ သေယျထာပိနာမ=ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ=ဤအတူ။ အဿ=ထိုပညောင်ပင်မင်း၏။ ဖလာနိ=အသီးတို့သည်။ သာဒုနိ=ချိုကုန်သည်။ အဟောသံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ။ [ခုဒ္ဒါဟိ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာဟိ ကတံ ခုဒ္ဒံ ဟု ဝစနတ္ထပြု။ အနိဋ္ဌကန္တိ နိဒ္ဒေါသံ။ နိဒ္ဒေါသတာ စေတ္ထ မက္ခိကာဒိရဟိတတာယာတိ အာဟာ “နိမ္မက္ခိကာ” န္တိအာဒိ။ သာရတ္ထဋီကာ၊ ပ-၄၃၆။ မရံဗ္ဗိ အာဂမသန္တိနိဂ္ဂဟိတ်တည်း။]

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က။ သုပ္ပတိဋ္ဌဿ=သော။ နိဂြောဓရာဇဿ=၏။ ဧကံ=တခုသော။ ခန္တံ=အကိုင်းကြီးကို။ ဣတ္ထာဂါရေန=မောင်းမမိဖုရား အဆောင်နှင့်။ ဝါ=မောင်းမမိဖုရားအပေါင်းနှင့်။ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ရာဇာ=ဘုရင်မင်းသည်။ ပရိဘုဉ္ဇတိ=သုံးဆောင်၏။ [ဣတ္ထိနံ အဂါရံ ဣတ္ထာဂါရံ ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့် အညီ မောင်းမမိဖုရားတို့၏ အခန်းအဆောင်ကို ဣတ္ထာဂါရ ဟုခေါ်သော်လည်း ဤ၌မူ ထိုမောင်းမမိဖုရားအပေါင်းကိုပင် ဌာနပစာရအားဖြင့် ဣတ္ထာဂါရ ဟုခေါ်ဆိုရသည်] ဧကံ=သော။ ခန္တံ=ကို။ ဗလကာယော=စစ်သည်ဗိုလ်ပါအပေါင်းသည်။ ပရိဘုဉ္ဇတိ=၏။ ဧကံ=သော။ ခန္တံ=ကို။ နေဂမဇာနပဒါ=နိဂုံးနေသူ၊ ဇနပုဒ်နေသူတို့သည်။ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ=သုံးဆောင်ကြကုန်၏။ ဧကံ=သော။ ခန္တံ=ကို။ သမဏဗြာဟ္မဏာ=ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ မိဂါ=သားကောင်တို့သည်။ [တနည်း-မိဂပက္ခိနော=သားငှက်တို့သည်။] ပရိဘုဉ္ဇန္တိ=ကုန်၏။ ဧကံ=တစုံတယောက်သောသူသည်။ ဝါ=တဦး တယောက်မျှ။ ဖလာနိ-အသီးတို့ကို။ န ရက္ခတိ=မစောင့်ရှောက်။ (သူခိုးမခိုးအောင် စောင့်ရှောက်ဖွယ်မလို) အညမညဿ=အချင်းချင်း၏။ (ကောဠာသေ=ဝေစုဝေပုံကျ ပညောင်ကိုင်း၌) ဖလာနိ=ညောင်သီးတို့ကို။ န စ ဟိံသန္တိ=(မည်သူကမျှ) မဖျက်ဆီးလည်း မဖျက်ဆီးကုန်။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က။ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌။ အညတရော=တယောက်သော။ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်။ သုပ္ပတိဋ္ဌဿ=သော။ နိဂြောဓရာဇဿ=၏။ ဖလာနိ=အသီးတို့ကို။ ယာဝဒတ္ထံ=အလိုတိုင်အောင်။ ဝါ=အလိုရှိသလောက်။ ဘက္ခိတွာ=စားပြီး၍။ သာခံ=ထီးအရွယ်အစားရှိသော အခက်ကို။ ဘဒ္ဓိတွာ=ချီး၍။ ပက္ကာမိ=(အရိပ်မှီး၍)ဖဲသွားပြီ။ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က။ အထခေါ=၌။ သုပ္ပတိဋ္ဌေ=

သော၊ နိဂြောဓရာဇေ=ပညောင်ပင်မင်း၌၊ အဓိဝတ္ထာယ=စိုးအုပ်နေသော၊ ဒေဝ-
တာယ=နတ်မှာ၊ ဧတံ=ဤသို့၊ တွေးတောအံ့သြခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊
(ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ တွေးတော အံ့သြခြင်းသည်၊ အဟောသိ=ဟူမူ။)

အစ္စရိယံ ဝတ ဘော=လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွာဟရိ၊
အဗ္ဗုတံ ဝတ ဘော=မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲစွာ ဖြစ်ပါပေစွာဟရိ၊ ယတြ(ယော
မနုဿော)=အကြင်လူသည်၊ သုပ္ပတိဋ္ဌဿ=သော။ပ။ဘဗ္ဗိတွာ=၍၊ ပက္ကမိဿတိ
နာမ=ဖဲရွာသွားလေဘိ၏၊ သော မနုဿော=ထိုလူသည်၊ ယာဝ (အတိဝိယ)
=အလွန်ပင်၊ ပါပေါ=ယုတ်မာ၏၊ သုပ္ပတိဋ္ဌော=သော၊ နိဂြောဓရာဇာ=သည်၊
အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ ဖလံ=အသီးကို၊ ယံ နူန န ဒေယျ=မပေးပါမူ
ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တွေးတောအံ့သြခြင်းသည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)
ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ အထ ခေါ=ထိုမှနောက်၌၊ (ပညောင်ပင်စောင့်နတ်၏
အသီးမသီးစေလိုသော စိတ်အလိုဆန္ဒ ဖြစ်ပြီးသည်မှနောက်၌)။ပ။ ဖလံ=ကို၊
န အဒါသိ=မပေးပြီ၊ (နတ်၏ အဓိဋ္ဌာန်ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် မသီးတော့ပြီ။)

။ပ။ အထ ခေါ=အသီးမသီးတော့ရာ ထိုအခါ၌၊ ကောရဗျော=ကောရ
ဗျမည်သော၊ ရာဇာ=မင်းသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏၊
ဣန္ဒော=စိုးမိုးအုပ်စီး အကြီးအကဲဖြစ်သော၊ ဝါ=ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော=
သိကြားမင်းသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)တေန=ထိုသိကြားမင်းရှိရာအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ
=သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဒေဝါနံ=နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒံ=အစိုးရသူ
ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကံ=သိကြားမင်းကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=ပြောဆို
ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ) မာရိသ=အရှင်သိကြားမင်း၊ ယဂ္ဂေ=
အကျွန်ုပ်ပြောကြားပါ၏၊ ဝါ=အကျွန်ုပ်တိုက်တွန်းပါ၏၊ [တနည်း-ယဂ္ဂေ=
ကောင်းစွာ] ဇာနေယျာသိ=သိပါလော၊ သုပ္ပတိဋ္ဌော=သော၊ နိဂြောဓရာဇာ=
ပညောင်ပင်မင်းသည်၊ ဖလံ=ကို၊ န ဒေတိ=မပေးတော့ပါ၊ ဝါ=မသီးတော့ပါ၊
ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=ပြောပြီ)[ယဂ္ဂေတိ ဣမဿ အာရောစယာမိတိ အယ
မတ္ထောတိ အာဟာ "အာရောစနတ္ထေ နိပါတော" တိ။ ယဂ္ဂေ ဇာနေယျာသိတိ
သုဋ္ဌ၊ ဇာနေယျာသိတိပိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထဋီကာ၊ ၃-၈။ ယဂ္ဂေတိ
ဇောဒနတ္ထေ နိပါတော။ သံယုတ်ဋ္ဌ၊ တ-၄၄။]

။ပ။ဒေဝါနံ=တို့၏၊ ဣန္ဒော=သော၊ သက္ကော=သည်၊ ယထာ(ယေန
ဣဒ္ဓါတိသင်္ခါရေန)=အကြင်တန်ခိုးစီမံဖန်ဆင်းခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=အကြင်စီမံ
ဖန်ဆင်းအပ်သောတန်ခိုးကြောင့်၊ ဘုသာ=ပြင်းထန်သော၊ ဝါတဂုဋ္ဌိ=လေမိုးသည်၊
အာဂန္တာ=လာ၍၊ သုပ္ပတိဋ္ဌံ=သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော၊ နိဂြောဓရာဇံ=ပညောင်ပင်မင်းကို၊
ပဝတ္ထေသိ=လူးလိမ့်လဲကျသွားစေပြီ၊ ဥမ္မုလံ=အထက်၌ထောင်သောအမြစ်ရှိသည်
ကို၊ အကာသိ=ပြုပြီ၊ [ဥဒ္ဓံ မူလံ ယဿ နိဂြောဓရာဇဿာတိ ဥမ္မုလော=အထက်၌

အမြစ်ရှိသော ပညောင်ပင်မင်း၊ တံ ဥမ္မူလံ] တထာရူပံ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊
 (ထိုသို့သုပ္ပတိဋ္ဌမည်သော ပညောင်ပင်မင်းကို လူးလိမ့်လဲကျသွားစေပြီး အမြစ်
 ထောင်စေနိုင်လောက်အောင် ပြင်းထန်သော လေမိုးကျလာစေနိုင်ခြင်းသဘော
 ရှိသော) ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ=တန်ခိုး စီမံဖန်ဆင်းမှုကို၊ ဝါ=စီမံဖန်ဆင်းအပ်သော
 တန်ခိုးကို၊ အဘိသင်္ခါသိ=စီမံဖန်ဆင်းပြီ။ပ။ အဓိဝတ္ထာ=သော၊ ဒေဝတာ=နတ်
 သည်၊ ဒုက္ခံ=စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဒုမ္မနာ=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သောစိတ်
 ရှိသည်၊ အဿုမုခိ=မျက်ရည်ဖြင့် စိုစွတ်သောမျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)
 ရုဒမာနာ=ငိုကြွေးလျက်၊ ဧကမန္တံ=တခုသောနေရာ၌၊ အဋ္ဌာသိ=ရပ်နေပြီ။

ဒေဝါနံ=တို့၏၊ ဣန္ဒော=သော၊ သက္ကော=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊
 သုပ္ပတိဋ္ဌေ=သော၊ နိဂြောဓရာဇေ=၌၊ အဓိဝတ္ထာ=သော၊ ဒေဝတာ=နတ်သည်၊
 (အတ္ထိ)။ပ။ အဓိဝတ္ထံ=သော၊ ဒေဝတံ=နတ်ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=
 မေးပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မှ)ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ ကိ=အဘယ့်ကြောင့်၊ တံ=
 သင်သည်၊ ဒုက္ခံ=သည်။ပ။ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတာ န=ရပ်နေပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊
 (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ) မာရိသ=အရှင်သိကြားမင်း၊ (ယထာ=အကြင်အကြောင်း
 ကြောင့်) ဘုသာ=သော၊ ဝါတဝုဋ္ဌံ=သည်၊ အာဂန္တာ=လာ၍၊ မေ=အကျွန်ုပ်၏၊
 ဘဝနံ=ဘုံမိမာန်ကို၊ ပဝတ္တေသိ=ပြီ၊ ဥမ္မူလံ=ကို၊ အကာသိ=ပြုပြီ၊ တထာဟိ=
 ထို့ကြောင့်ပင်၊ (အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ ဒုမ္မနာ=သည်၊ အဿုမုခိ=
 သည်၊ (ဟုတွာ)ရုဒမာနာ=လျက်၊ ဧကမန္တံ=၌၊ ဌိတာ=ရပ်နေပါ၏) ဣတိ=သို့၊
 (အဝေါစ=ပြန်ပြောပြီ။)

ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ တံ(တဝ)=သင်သည်၊ ရုက္ခမေဓ္မံ=သစ်ပင်၏ပင်ကို
 သဘော၌၊ (သစ်ပင်တို့ကဲ့သို့ ခုတ်ဖြတ်ခြင်းစသည်တို့ကြောင့် အမျက်ထွက်ခြင်း
 သဘော၌) ဌိတာယ=တည်စဉ်၊ ဝါ=တည်ခိုက်၊ ဝါ=တည်မြဲပါလျက်၊ ဘုသာ=
 သော။ပ။ ပဝတ္တေသိ အပိနု=လူးလိမ့်လဲကျသွားစေသလော၊ ဥမ္မူလံ=ကို၊ အကာ
 သိ အပိနု=ပြုခဲ့သလော၊ ဣတိ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)မာရိသ=အရှင်သိကြား
 မင်း၊ ကထံ ပန=အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ရုက္ခော=သစ်ပင်သည်၊
 ဝါ=သစ်ပင်စောင့်နတ်သည်၊ ရုက္ခမေဓ္မံ=၌၊ ဌိတော=တည်မြဲသည်၊ ဟောတိ=
 ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ပြန်မေးပြီ။)

ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ ဣစ=ဤလောက၌၊ ရုက္ခဿ=သစ်ပင်၏၊ မူလံ=
 အမြစ်ကို၊ မူလတ္ထိကာ=အမြစ်ဖြင့် အလိုရှိသူတို့သည်၊ ဝါ=အမြစ်ကို အလိုရှိ

၁။ရုက္ခမေဓ္မံ။ ။ရုက္ခမေဓ္မော နာမ ရုက္ခေ ဆိဇ္ဇမာနေ ရုက္ခဒေဝတာယ မနော
 ပဒေါသဿ အကရဏံ။ ပါစိတ်ဘူတဂါမဝဂ်သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၊ ၂၅။ ရုက္ခ
 မေဓ္မတိ ရုက္ခပကတိယံ၊ ရုက္ခသဘာဝေတိ အတ္ထော၊ ရုက္ခာနံ ဝိယ ဆေဒနာဒိသု
 အကုပ္ပနဉ္စိ ရုက္ခမေဓ္မော နာမ။ သာရတ္ထဋီကာ၊ တ-၁၇။

သူတို့သည်၊ ဟရန္တိ=ဆောင်ယူသွားကြကုန်၏၊ တစံ=အခွံအခေါက်ကို၊ တစတ္ထိကာ=အခွံအခေါက်ကို အလိုရှိသူတို့သည်၊ ဟရန္တိ=ကုန်၏၊ ပတ္တံ=အရွက်ကို၊ ပတ္တတ္ထိကာ=အရွက်အလိုရှိသူတို့သည်။ပ။ ပုပ္ဖံ=အပွင့်ကို။ပ။ စ=ထိုသို့ပင် ဆောင်ယူသွားကြပါကုန်သော်လည်း၊ တေန=ထိုသို့ဆောင်ယူသွားခြင်းကြောင့်၊ ဒေဝတာယ=သစ်ပင်စောင့်နတ်သည်၊ အနတ္တမနတာ ဝါ=မိမိပင်ကိုယ်စိတ်မရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်နှလုံး မရွှင်လန်းမချမ်းမြေ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနဘိနန္တိ ဝါ=စိတ်မနှစ်သက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ န ကရဏိယာ=မပြုသင့်၊ ဝါ=မဖြစ်စေသင့်၊ ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ ဧဝံ=ဤသို့ စိတ်မနှစ်သက်မှုကို မပြုခြင်း မဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ရုက္ခော=သည်၊ ဝါ=သည်၊ ရုက္ခဓမ္မေ=၌၊ ဌိတော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားပြီ။)

မာရိသ=အရှင်သိကြားမင်း၊ မေ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ဝါ=အကျွန်ုပ်၏၊ ရုက္ခဓမ္မေ=၌၊ အဋ္ဌိတာယ ဧဝံ=မတည်မြဲစဉ်သာလျှင်၊ ဝါ=မတည်မြဲသည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ဘုသာ=သော။ပ။ ပဝတ္တေသိ=လူးလိမ့်လဲကျသွားစေခဲ့ပါပြီ၊ ဥမ္မုလံ=ကို၊ အကာသိ=ပြုခဲ့ပါပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစ=သံတော်ဦးတင်ပြီ) ဒေဝတေ=အိုနတ်၊ တံ=သင်သည်၊ ရုက္ခဓမ္မေ=၌၊ သစေ တိဋ္ဌေယျာသိ=အကယ်၍ တည်ငြားအံ့ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့တည်သည်ဖြစ်လသော်) တေ=သင်၏၊ ဘဝနံ=ဘုံဗိမာန်သည်၊ ပုရေ ယထာ=ရှေး၌ကဲ့သို့၊ သိယာ=ဖြစ်နိုင်ရာပါ၏၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်ဆိုပြီ) မာရိသ=အရှင်သိကြားမင်း၊ အဟံ=အကျွန်ုပ်သည်၊ ရုက္ခဓမ္မေ=၌၊ ဌဿာမိ=တည်ပါမည်၊ မေ=အကျွန်ုပ်၏၊ ဘဝနံ=သည်၊ ပုရေ ယထာ=ရှေး၌ကဲ့သို့၊ ဟောတု=ဖြစ်ပါစေလော၊ [တနည်း-မေ=၏၊ ဘဝနံ=သည်၊ ပုရေ=ရှေး၌၊ ဝါ=လေမိုးမလာမီ ရှေးယခင်က၊ အဟောသိ ယထာ=အကောင်းပကတိဖြစ်ခဲ့သကဲ့သို့၊ တထာ=ထိုအတူ၊ (ဣဒါနိ=လေမိုးကျလာပြီးရာ ယခုအခါ၌)ဟောတု=အကောင်းပကတိ ဖြစ်ပါစေလော] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=တောင်းပန်စကားပြောကြားပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ ဒေဝါနံ=တို့၏၊ ဣန္ဒော=သော၊ သက္ကော=သည်၊ ယထာ(ယေန ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရေန)=ကြောင့်၊ ဘုသာ=သော၊ ဝါတဝုဋ္ဌိ=သည်။ပ။ ဥဿာပေသိ=ထောင်မတ်စေပြီ၊ မူလာနိ=အမြစ်တို့သည်၊ သစ္စဝီနိ=(ရှေးယခင်အရေနှင့်)တူသော အရေရှိကုန်သည်၊ ဝါ=ပင်ကိုပကတိနေရာ၌ တည်ကုန်သည်၊ အဟောသံ=ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=ပုဏ္ဏားမျိုးဓမ္မိက၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ (ဤသစ်ပင်စောင့်နတ်အတူပင်) သမဏဓမ္မေ=ရဟန်းတရား၌၊ ဌိတံ=တည်သော၊ ဝါ=တည်ပါလျက်၊ တံ=သင့်ကို၊ ဇာတိဘူမကာ=ကုန်သော၊ ဥပါသကာ=တို့သည်၊ ဇာတိဘူမိယံ=၌၊ သဗ္ဗသော(သဗ္ဗေဟိ)=ကုန်သော၊ သတ္တဟိ=ကုန်သော၊ အာဝါသေဟိ=တို့မှ၊ ပဗ္ဗာဇေသံ အပိနု=နှင်ထုတ်

ခဲကြကုန်သလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ကထံ ပန=အဘယ်နည်း၊ အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ သမဏော=ရဟန်းသည်၊ သမဏ ဓမ္မေ=၌၊ ဌိတော=တည်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါသည်နည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= ပြန်၍မေးလျှောက်ပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဣစ=ဤလောက၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်၌၊ သမဏော=ရဟန်းသည်၊ အက္ခောသန္တံ=ဆဲရေးသူကို၊ န ပစ္စက္ခောသတိ=ပြန်၍ မဆဲရေး၊ ရောသန္တံ=ခြုတ်ခြယ်ထိပါးစော်ကားသူကို၊ န ပဋိရောသတိ=ပြန်၍ မခြုတ်ခြယ်ထိပါးမစော်ကား၊ ဘဏ္ဏန္တံ=ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်သောသူကို၊ န ပဋိဘဏ္ဏတိ=ပြန်၍မရိုက်နှက် မပုတ်ခတ်၊ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဧဝံ ခေါ= ဤသို့ ဆဲရေးသူကိုပြန်၍ မဆဲရေးခြင်း စသည်ဖြင့်ပင်။ သမဏော=သည်၊ သမဏဓမ္မေ=၌၊ ဌိတော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်ကြား ဖြေဆိုတော်မူပြီ)ဘန္တေ=ရား၊ သမဏဓမ္မေ=၌၊ အဋ္ဌိတံယေဝ=မတည်သည်သာ ဖြစ်သော၊ ဝါ=မတည်မြဲ၍သာလျှင်၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ ဇာတိဘူမကာ= ကုန်သော။ပ။ အာဝါသေဟိ=တို့မှ၊ ပဗ္ဗာဒေသံ=နှင်ထုတ်ကြပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ကား၊ ကံမေသု=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌၊ ဝိတရာဂေါ=(ဈာန်ဖြင့် ပယ်ခွာခြင်းကြောင့်) ကင်းသောရာဂရှိသော၊ တိတ္ထက ရော=အယူဝါဒကို ပြုလုပ်တတ်သော၊ (သုဂတိဘဝသို့ သက်ဆင်းရာဆိပ်ကမ်း တည်းဟူသော အယူဝါဒကို ပြုလုပ်တတ်သော) သုနေတ္တောနာမ=(ကောင်းသော မျက်လုံးများရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) သုနေတ္တမည်သော၊ သတ္တာ=ဆရာသည်၊ အဟောသိ=ရှိခဲ့ဖူးပြီ၊ [သုန္ဒရာနိ နေတ္တာနိ ယဿ သတ္တုနောတိ သုနေတ္တော] ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သုနေတ္တဿ=သုနေတ္တမည်သော၊ သတ္တုနော=ဆရာမှာ၊ အနေကာနိ=တပါးမကများစွာကုန်သော၊ သာဝကသတာနိ=တပည့်အရာတို့သည်၊ [တနည်း-အနေကာနိ သာဝကသတာနိ=ရာပေါင်းများစွာသော တပည့်တို့သည်] အဟောသံ=ရှိခဲ့ကုန်ပြီ၊ သုနေတ္တော=သုနေတ္တမည်သော၊ သတ္တာ=ဆရာသည်၊ သာဝကာနံ=တပည့်တို့အား၊ ဗြဟ္မလောကသဟဗျတာယ=ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ (အခြား ဗြဟ္မာတို့၏) အတူတကွဖြစ်ဖက် အဖော်သဟဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မံ=(ဗြဟ္မာ့ပြည်ရောက်ကြောင်း)တရားကို၊ ဒေသေသိ=ဟောကြားပြီ။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ယေ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သုနေတ္တဿ=သော၊ သတ္တုနော=ဆရာသည်၊ ဗြဟ္မလောကသဟဗျတာယ=ငှာ၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ ဒေသေန္တဿ=ဟောကြားစဉ်၊ စိတ္တာနိ=စိတ်တို့ကို၊ န ပဿာဒေသံ=မကြည်လင် စေကြကုန်၊ တေ=(စိတ်မကြည်လင်စေကြသော) ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကာယဿ= ၏၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၃၀) ဗျသနသုတ်၊ ဒုအကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ်

စာမျက်နှာ-၂၃၉ [ကြည့်]။ပ။ ဥပပဇ္ဇိသု=လားရောက်ကြကုန်ပြီ။ပ။ ပသာဒေသံ= ကြည်လင်စေကုန်ပြီ၊ တေ=ထိုစိတ်ကြည်လင်စေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ပ။ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဘူတပုဗ္ဗံ=ကား၊ ကာမေသု=တို့၌၊ ဝိတရာဂေါ=သော၊ တိတ္ထကရော=သော၊ မူဂပက္ခော နာမ=မူဂပက္ခမည်သော၊ သတ္တာ=သည်၊ အဟောသိ=ပြီ။ပ။ အရနေမိ နာမ=အရနေမိမည်သော။ပ။ ကုဒ္ဒါလကော နာမ= ကုဒ္ဒါလကမည်သော။ပ။ ဟတ္ထိပါလော နာမ=ဟတ္ထိပါလမည်သော။ပ။ ဇောတိ ပါလော နာမ=ဇောတိပါလမည်သော၊ သတ္တာ=သည်၊ အဟောသိ=ပြီ။ပ။

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ တံ=ထိုငါမိန့်ဆိုမည့်စကားကို၊ (တံ=သင်သည်) ကိံ မညသိ=အဘယ်သို့ ထင်မြင်သနည်း၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ ကာမေသု= တို့၌၊ ဝိတရာဂေ=ကင်းသော ရာဂရှိကုန်သော၊ အနေကသတပရိဝါရေ=တရာ မက များပြားလှသော အခြံအရံပရိသတ်ရှိကုန်သော၊ သသာဝကသံဃေ=တပည့် အပေါင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ တိတ္ထကရေ=အယူဝါဒကိုပြုလုပ်ဟောကြား တတ်ကုန်သော၊ ဆ=ခြောက်ဦးကုန်သော၊ ဣမေ သတ္တာရေ=ဤဆရာတို့ကို၊ ပဒုဋ္ဌစိတ္တော=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသဖျက်ဆီး မုန်းတီးသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)အက္ခောသေယျ=ဆဲရေးငြားအံ့၊ ပရိ ဘာသေယျ=ခြိမ်းခြောက်ငြားအံ့၊ သော=ထိုခြောက်ယောက်သော ဆရာတို့ကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူသည်၊ ဗဟု=များစွာသော၊ အပုညံ=မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကို၊ ပသဝေယျ=ရရှိပါသလော၊ ဝါ=မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေပါသလော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=မကောင်းမှုကို ရရှိသည်မှန်ပါ၏ ဘုရား၊ ဣတိ(အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=ပုဏ္ဏားမျိုးဓမ္မိက၊ ယော=အကြင်သူသည်။ပ။ အပုညံ= ကို၊ ပသဝေယျ=ရရှိရာ၏၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေရာ၏၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ ဒိဋ္ဌိ သမ္ပန္နံ=သောတာပတ္တိမဂ်ညဏ်အမြင်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဧကံ=တယောက်သော၊ ပုဂ္ဂလံ=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဒုဋ္ဌစိတ္တော=သည်၊ (ဟုတွာ)အက္ခောသတိ= ဆဲရေး၏၊ ပရိဘာသတိ=ဘေးကိုပြု၍ ခြိမ်းခြောက်၏၊ အယံ=(ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နပုဂ္ဂိုလ် တဦးကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သော)ဤသူသည်၊ တတော=ထိုတပည့်အပေါင်းနှင့် တကွဖြစ်သော ဆရာခြောက်ဦးတို့ကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူထက်၊ ဗဟုတ ရံ=အထူးသဖြင့် များပြားသော၊ အပုညံ=ကို၊ ပသဝတိ=ရရှိ၏၊ ဝါ=၏၊ ကိဿ ဟေတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုသို့ဆရာခြောက်ဦးတို့ကို ဆဲရေး ခြိမ်းခြောက်သောသူထက် မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို ရရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ= ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သဗြဟ္မစာရီသု=သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌၊ (ဧကုဒ္ဒေသတာ စသည်၊ တန်းတူညီသော အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ကြသော သီတင်း

သုံးဖော်ရဟန်းတို့၌) [ယထာမံ=ယထာ+ဣမံ] ဣမံ ယထာ=ဤဆဲရေးခြိမ်း
 ခြောက်ခြင်းကဲ့သို့၊ (တထာ=တို့အတူ) ဣတော=ဤ ငါဘုရား အဆုံးအမ
 တရားတော်မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=အပြင်အပ ထိတ္ထိယတို့၏ အဆုံးအမတရား၌၊
 ဧဝရူပိ=ဤသို့သဘောရှိသော၊ (ဤသဗြဟ္မစာရီတို့၌ ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်း
 လောက် အကုသိုလ်အပြစ် ရရှိနိုင်ခြင်း သဘောရှိသော) အညံ=အခြားသော၊
 (သဗြဟ္မစာရီတို့၌ ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းမှတပါး တခြားသော) ခန္တိ=မိမိ၏
 ကုသိုလ်ဂုဏ်ထူးကို တူးဖော်တတ်သော ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို၊ အဟံ=ငါဘုရား
 သည်၊ န ဝဒါမိ= ဟောတော်မမူ။ [အဋ္ဌကထာ၌ “အညံ ဧဝရူပံ ဂုဏခန္တိ” ဟု
 အညံပုဒ် ထည့်ထား၏]

(တနည်း) ဗြဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သဗြဟ္မစာရီသု=တို့၌၊ ဣမံ=ဤဆဲ
 ရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို၊ ခန္တိ=မိမိ၏ကုသိုလ်ဂုဏ်ကို တူးဖော်တတ်သော ဆဲရေး
 ခြိမ်းခြောက်ခြင်းဟူ၍၊ ဝဒါမိ ယထာ=ငါဟောတော်မူသကဲ့သို့၊ (တထာ=တို့
 အတူ) ဣတော=မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=၌၊ အညံ=သဗြဟ္မစာရီတို့မှ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၌ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို၊ ဧဝရူပိ=သော၊ ခန္တိ=မိမိကုသိုလ်ဂုဏ်ထူးကို
 တူးဖော်တတ်သော ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ န ဝဒါမိ=
 မမူ။

(တနည်း) ဗြဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ သဗြဟ္မစာရီသု=တို့၌၊ ဣမံ=သည်၊
 ဧကတိ ယထာ=မိမိကုသိုလ်ဂုဏ်ကို တူးဖော်သကဲ့သို့၊ (တထာ=တူ) ဣတော=
 မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=၌၊ အညံ=သဗြဟ္မစာရီတို့၌ ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်းမှတပါး တခြား
 သော၊ ဧဝရူပိ=သော၊ ခန္တိ=မိမိကုသိုလ်ဂုဏ်ကို တူးဖော်တတ်သော ဆဲရေးခြိမ်း
 ခြောက်ခြင်းကို၊ အဟံ=သည်၊ န ဝဒါမိ=မမူ။

[ထို့နောက် “တံ ကိဿ ဟောတု” ဟူသော ပုစ္ဆာကိုပြန်၍ ဆက်စပ်သော
 “ဣတိ တံ ဟောတိ” ဟူသော အဖုံးအအုပ် ဝါကျထည့်စွက်၍ အနက်ပေးရဦး
 မည်] ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့သဗြဟ္မစာရီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်ခြင်း
 ကဲ့သို့ ဂုဏ်ကိုဖော်တတ်သော အပြစ်ကြီးသည် အခြားသော ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်
 ခြင်းကို ငါဘုရားဟောတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်) တံ=ထိုသို့ဆရာခြောက်ဦး
 တို့ကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သော သူထက် မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို ရရှိခြင်းသည်၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏။

[ထို့နောက် “တသ္မာတိဟ” စသည်ကို အနက်ပေးမည်] ဗြဟ္မဏ ဓမ္မိက
 =က၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပဒုဋ္ဌစိတ်
 ဖြင့် ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူသည် သုနေတ္တအစရှိသော ဆရာခြောက်ဦးတို့ကို
 ပဒုဋ္ဌစိတ်ဖြင့် ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်သောသူထက် အကုသိုလ်အပြစ် ရရှိသည်အဖြစ်
 ကြောင့်) ဣဟ=ဤငါဘုရားသာသနာတော်၌၊ (တေ=သင်သည်) ဧဝံ=ဤသို့

နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့နှလုံးသွင်း၍၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည်နည်းဟူမူ) နော=ငါတို့၏၊ အာမသဗြဟ္မ စာရီသု=ကိုယ်နှင့်သက်ဆိုင်၊ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော သီတင်းသုံးဖော်

၁။ အာမသဗြဟ္မစာရီသု။ ။ ဤနေရာ၌ “သမသဗြဟ္မစာရီသု၊ အာမသဗြဟ္မ-စာရီသု” ဟု ပါဠိနှစ်မျိုးရှိ၏။ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်ဝါကျ၌လည်း “သမဇနော၊ အာမဇနော” ဟု ပါဠိနှစ်မျိုးရှိ၏။ စိစစ်ပြဦးအံ့-

“ဒီအလုပ်ကို လုပ်ပေးစမ်းပါ။ ဒီပစ္စည်းကို ငါ့ပေးစမ်းပါ” စသည်ဖြင့် စေခိုင်းတိုက်တွန်း အကူအညီတောင်းခံသောအခါ “အာမ=အင်းဟုတ်ကဲ့၊ ကောင်းပြီ” ဟု ဝန်ခံကတိပြုကြသော အိမ်သူအိမ်သား ဆွေမျိုးသားချင်းတို့ကို “အာမဇန” ဟု ခေါ်၏။ ထိုအာမဇနကိုပင် အာမဇနော နာမ သကဇနော ပုစ္ဆတိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် အညီ “သကဇန(ကိုယ့်လူ၊ ကိုယ့်ဘက်သား)” ဟု ခေါ်၏။

“အာမာတိ ပဋိဇာနာတိတိ အာမော၊ အာမော သကော ဇနော အာမဇနော” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ဤပုဒ်နှင့်အလားတူ “အာမဇာတ၊ အာမဒါသီ” ဟုလည်းရှိသေး၏။ ထို၌ “အင်း ဟုတ်ကဲ့” ဟု ဝန်ခံတတ်သော အိမ်ကျွန်မ (ဂေဟဒါသီ) ကို “အာမာ” ဟု ခေါ်၍ ထိုကျွန်မ၏သားကို “အာမာယ ဇာတော ပုတ္တော အာမဇာတော” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ “အာမဇာတ” ဟု ခေါ်၏။

အာမဇန-ပု၊ အာမ+ဇန၊ အာမာတိ သွိကာရကော ဇနော (၁) ကိုယ့်လူ၊ ကိုယ့်ပရိသတ်။ (ဝိသုဒ္ဓါရုံ ပိဋကအဘိဓာန်။)

Amajana, m., people living in the same house, housemates. (one's) family. relatives; (Critical ဟု ခေါ်သော ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်။)

အာမဇာတောတိ “အာမ အဟံ ဝေါ ဒါသီ” တိ ဧဝံ ဒါသဗျံ ဥပဂတာယ အာမဒါသိသင်္ခါတာယ ဒါသိယာ ပုတ္တော။ ဇာတ် အဋ္ဌကထာ၊ ပ-၂၄၂ (ကေကနိပါတ် နန္ဒဇာတ်)

“အဟံ တုမှာကံ ဒါသီ” တိ ဧဝံ ဒါသိဘာဝံ ပဋိဇာနာတိတိ အာမာ၊ ဂေဟဒါသီ။ သဒ္ဓနိတိ ပဒမာလာ။ ၃၄၄။

ထိုကဲ့သို့ ကိစ္စကြီးငယ်ကို ကူညီဆောင်ရွက်ရန် ဝန်ခံကတိပြုကြသော ကိုယ့်လူ၊ ကိုယ့်ပရိသတ်၊ ကိုယ့်အိမ်သူ အိမ်သား ဆွေမျိုးသားချင်း (သကဇန) တို့ကို “အာမဇန” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ကေကမ္မ၊ ကေဒ္ဓေသ၊ သမသိက္ခတာ အားဖြင့် တူညီ၍ “အာမ ဘန္တေ ပဿာမိ၊ သာဓု သုဒ္ဓ၊ ဘန္တေ သံဝရိဿာမိဟု ဝန်ခံကြသော သဗြဟ္မစာရီ (သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်း) တို့ကိုလည်း “အာမသဗြဟ္မစာရီ” ဟု ခေါ်၏။

အာမာတိ ပဋိဇာနန္တိတိ အာမာ=ကောင်းပါပြီ၊ အာပတ်မလွန်ကျူးအောင် စောင့်စည်းပါမည်ဟု ဝန်ခံကြသော သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းများ။ ထိုရဟန်းတို့သည်ပင်

ရဟန်းတို့၌၊ (ဘန္တေ အာမ၊ ဝန်ခံကြသဖြင့်၊ ဆုံးမအပ်နှင်း၊ အချင်းချင်းသက်ဆိုင်၊ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၌) စိတ္တာနိ=(ငါတို့၏)စိတ်တို့သည်၊ ပဒုဋ္ဌာနိ=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ=ဒေါသဖြစ်ပွားပြစ်မှား ဖောက်ပြန်ကုန်သည်၊ န ဘဝိဿန္တိ=မဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ (သိက္ခိတမ္ပံ=ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်) ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက=က၊ ဧဝံ ဟိ=ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ တေ=သင်သည်၊ သိက္ခိတမ္ပံ=ရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

သုနေတ္တာ စ=သုနေတ္တမည်သောဆရာသည်လည်းကောင်း။ မူဂပက္ခော စ=မူဂပက္ခမည်သော ဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏော=ပုဏ္ဏားဖြစ်သော၊ အရနေမိ စ=အရနေမိမည်သော ဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ကုဒ္ဒါလကော=ကုဒ္ဒါလကမည်သော၊ သတ္တာ စ=ဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိပါလော=ဟတ္ထိပါလမည်သော၊ မာဏဝေါ=လုလင်ဖြစ်သော၊ သတ္တာ စ=ဆရာသည်လည်းကောင်း။ အဟု=ရှိခဲ့ဖူးပြီ၊ ဇောတိပါလော=ပင်ကိုနာမည်အားဖြင့် ဇောတိပါလလည်း မည်သော၊ (မွေးဖွားရာနေ့၌ လက်နက်တို့ အရောင်တလက်လက် ထွန်းတက်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘုရင်နှင့်တကွ အတိုင်းအတာမရှိများပြားလှသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ အကျိုးယုတ်မှုကို ဖယ်ရှားစောင့်ရှောက်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ဇောတိပါလလည်းမည်သော) ဂေါဝိန္ဒော=ရာထူးဌာနန္တရအားဖြင့် မဟာဂေါဝိန္ဒလည်းမည်သော၊ (ဘခင်ဂေါဝိန္ဒ၏ ရာထူး၌ တင်မြှောက်အဘိသိက်သွန်းအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ရာထူးဌာနန္တရအားဖြင့် မဟာဂေါဝိန္ဒ

တပါးနှင့်တပါး အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဆုံးမရန် အပ်နှင်း၍ အချင်းချင်းပိုင်ဆိုင်ကြသောကြောင့် သကဇန (ကိုယ်နှင့်သက်ဆိုင် ကိုယ်ပိုင်ပုဂ္ဂိုလ်) ဖြစ်ကြ၏။ သမာနံ ဗြဟ္မံ သဗြဟ္မံ=တူညီသော ဧကုဒ္ဒေသတာစသော မြတ်သောအကျင့်၊ သဗြဟ္မံ စရန္တိတံ သဗြဟ္မစာရိနော=ဧကုဒ္ဒေသတာစသည် တန်းတူညီသော အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ကြသော သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းများ၊ အာမာ သကာ သဗြဟ္မစာရိနော အာမသဗြဟ္မစာရိနော=ကိုယ်နှင့် သက်ဆိုင်၍ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းများ၊ (အာမဘန္တေ ဝန်ခံခြင်း အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဆုံးမရန် အပ်နှင်းခြင်းဖြင့် အချင်းချင်းပိုင်ဆိုင်ကြသော သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းများ)

ဤပြခဲ့သော သာဓကနှင့် စိစစ်ချက်များအတိုင်း “အာမဇနော၊ အာမသဗြဟ္မစာရိသု”ဟုသာ ပါဌ်မှန် ဖြစ်သင့်၏။ ယခုစာမူများ၌ “သမဇနော၊ သမသဗြဟ္မစာရိသု”ဟု ရှိ၏။ သမ=တန်းတူညီမျှ ဖြစ်သဖြင့် +သက=ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ယူကာ သမပုဒ်လည်း ပါဌ်မှန်ဖြစ်ပါသည်ဟု ကတ်သီးကတ်သတ် ပြောလိုက ပြောနိုင်ပါ၏။

လည်းမည်သော) သတ္တပုရောဟိတော=(ရေဏုအစရှိသော) ခုနစ်ဦးသောမင်းတို့၏ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားသည်လည်းကောင်း၊ အဟု=ရှိခဲ့ဖူးပြီ။

အတီတံသေ=ရှေးလွန်ခဲ့ပြီးသောကာလအဖို့၌၊ အဟိသကာ=သတ္တဝါတို့ကို မညှဉ်းဆဲမနှိပ်စက်တတ်ကုန်သော၊ ယသသယိနော=များသောအခြံအရံအကျော်အစောရှိကြကုန်သော၊ ဆ=ခြောက်ဦးကုန်သော၊ (ဧတေ)သတ္တာရော=ထိုဆရာတို့သည်၊ နိရာမဂန္ဓာ=အမျက်ဒေါသဟူသော စိမ်းစိုပုပ်ညှီသော အနံ့မရှိကုန်သည်၊ [အာမ=စိမ်းစိုသော+ဂန္ဓာ=အနံ့၊ နတ္ထိ အာမဂန္ဓော ယေသံ သတ္တာရာနန္တိ နိရာမဂန္ဓာ] ကရုဏော=ရှေ့အဖို့က ကရုဏာနှင့်တကွဖြစ်သော ကရုဏာဈာန်၌၊ အဓိမုတ္တာ=သက်ဝင်တည်နေကြကုန်သည်၊ [ကရုဏာ (ပုဗ္ဗဘာဂကရုဏာ) အဿဈာနဿ အတ္ထိတိ ကရုဏံ=ရှေ့ပိုင်းကရုဏာရှိသော ကရုဏာဈာန် (ကရုဏာဈာန်၏ ရှေ့အဖို့ကဖြစ်ခဲ့သော ကရုဏာနှင့်တကွဖြစ်သော ကရုဏာဈာန်)] ကာမသံယောဇနာတိဂါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ နှောင်ဖွဲ့တတ်သော တဏှာကို လွန်မြောက်ကုန်သည်၊ ဝါ=ကာမရာဂသံယောဇဉ်ကို လွန်မြောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) ကာမရာဂံ=ကာမဂုဏ်၌ တပ်မက်သောတဏှာရာဂကို၊ ဝိရာဇေတွာ=စက်ဆုပ်ရွံ့မုန်းကြကုန်၍၊ ဗြဟ္မလောကူပဂါ=ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ လားရောက်ကြကုန်သည်၊ အဟု=ဖြစ်ကြကုန်ပြီ။

တေသံ=ထိုဆရာခြောက်ဦးတို့၏၊ အနေကာနိ သတာနိ=တရာမကများပြားလှကုန်သော၊ ဝါ=ရာပေါင်းများစွာကုန်သော၊ သာဝကာပိ=တပည့်တို့သည်လည်း၊ အဟောသံ=ရှိခဲ့ဖူးကုန်ပြီ၊ (တေပိ=ထိုတပည့်တို့သည်လည်း) နိရာမဂန္ဓာ=ကုန်သည်။ပ။ အဟု=ကုန်ပြီ၊ ယော နရော=အကြင်လူမိုက်သည်၊ ဝိတရာဂေ=(ဈာန်ဖြင့် ပယ်ခွာထားခြင်းကြောင့်)ကင်းသော ရာဂရှိကုန်သော၊ သမာဟိတော=တခုတည်းသောအာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားကြကုန်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်ငြိမ်သက်တော်မူကြကုန်သော၊ ဗာဟိရကော=ဤသာသနာတော်၏ အပြင်အပ အဆုံးအမတရား၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ ဣသိ=ထိုရသေ့တို့ကို၊ ဝါ=ထိုသီလ သမာဓိ အစရှိဂုဏ်ထူး ဆည်းပူးရှာမှီးကြသော သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ [ယေတေ=ဧတေ၊ ယအာဂုံ၊] ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပေါ=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ်အကြံရှိသည်၊ ဝါ=ဒေါသဖျက်ဆီးမုန်းတီးသောစိတ်အကြံရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပရိဘာသတိ=ခြိမ်းခြောက်အံ့၊ တာဒိသော=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ ဗာဟိရကဣသိတို့ကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သဘောရှိသော) သော နရော=ထိုလူမိုက်သည်၊ ဗဟု စ=များပြားလှသည်သာဖြစ်သော၊ အပုညံ=မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို၊ ပသဝတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။ ဝါ=ရရှိ၏။ [ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပေါ တိ ဝိသသံသဋ္ဌမုတ္တံ ဝိယ ဒေါသေန ပဒုသိတမနသင်္ကပ္ပေါ။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၂၁၄၊ (ဘယဘောရဝသုတ်။)]

စ=ထို့ထက် အကုသိုလ်အပြစ်ရရှိသောသူကို ပြရသော်ကား၊ ယော နရော=အကြင်လူမိုက်သည်၊ ဗုဒ္ဓဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကံ=တပည့်ဖြစ် သော၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ=သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဧကံ=တပါး သော၊ ဘိက္ခု=သောတာပန်ရဟန်းကို၊ ပဒုဋ္ဌမနသကံပေါ=သည်၊ (ဟုတွာ=၍) ပရိဘာသတိ=အံ့၊ ဤဂါထာ၌ ယောနှစ်ပုဒ်ပါ၏၊ တပုဒ်ကို အနက်မရှိကြံပါ။ အယံ နရော=ဤလူမိုက်သည်၊ (ဗုဒ္ဓသာဝကဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နရဟန်းတပါးကို ပဒုဋ္ဌမနသကံပွဖြင့် ခြိမ်းခြောက်သော ဤလူမိုက်သည်) တတော=ထိုဗဟိရက ဣသိတို့ကို ပဒုဋ္ဌမနသကံပွဖြင့် ခြိမ်းခြောက်သော လူမိုက်ထက်၊ ဗဟုတရံ= သာ၍များပြားသော၊ ဝါ=သာ၍များပြားစွာ၊ အပုညံ=ကို၊ ပသဝေ=မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပွားစေ၏၊ ဝါ=ရရှိ၏။

ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနပုဟာယိနံ=အကျိုးမဲ့တို့၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သော (၆၂) ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို ပယ်စွန့်တတ်သော၊ [ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနပုဒ်၌ “ဋ္ဌာန=အကျိုးမဲ့ တို့၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော+ဒိဋ္ဌိ=၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ” ဟု အနက်မှတ်။ ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ အနတ္တာနံ ဋ္ဌာနာနိ ကာရုဏာနိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနိ] သာဓုရူပံ=ကောင်း သော အကျင့်သဘောရှိသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ န အာသီဒေ=(ကဲ့ရဲ့စော်ကား) မထိပါးမပုတ်ခတ်ထိုက်၊ ဝါ=မထိပါး မပုတ်ခတ်ရ၊ (ယော=အကြင်သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ကာမေသု=ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌၊ အဝိတရာဂေါ=မကင်း ရှင်းသော ရာဂရှိ၏၊ ယဿ=အကြင်သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သဒ္ဓါ စ=သဒ္ဓိန္ဒြေ သည်လည်းကောင်း၊ သတိ စ=သတိန္ဒြေသည်လည်းကောင်း၊ ဝီရိယံ စ=ဝီရိယံန္ဒြေ သည်လည်းကောင်း၊ သမထော စ=သမာဓိန္ဒြေသည်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာ စ=(သင်္ခါရတရားတို့ကို ပိုင်းခြားယူငင်တတ်သော) ဝိပဿနာဉာဏ်ဟူသော ဣန္ဒြေသည်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤမည်ကုန်သော) ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယာ (ဣန္ဒြိယာနိ)=ဝိပဿနာဣန္ဒြေတို့သည်၊ မုဒု(မုဒုနိ)=နုနယ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) ဧသော=ဤသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယသံဃဿ= အရိယာသံဃာတော်၏၊ သတ္တမော=(၇)ပါးမြောက်သော၊ (အရဟတ္တဖိုလ် ပုဂ္ဂိုလ်မှ ပြောင်းပြန် ရေတွက်သော် ခုနစ်ပါးမြောက်ဖြစ်သော) ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။

တာဒိသံ=ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ထိုသို့ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်း စသော သဘောရှိသော) ဘိက္ခု=သောတာပန်ရဟန်းကို၊ အာသစ္စ=ထိပါးပုတ်ခတ် ၍၊ ဝါ=ထိပါးပုတ်ခတ်ခြင်းကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေဝ=ရှေးဦးမဆွ ပဌမကပင်၊ အတ္တာနံ=မိမိ ကိုယ်ကို၊ ဥပဟညတိ=ညှင်းဆဲနှိပ်စက်သည်မည်၏၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ဥပဟန္တာနံ=ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ပြီး၍၊ ပစ္စာ=နောက်၌၊ အညံ=အခြားသောသူကို၊ ဝိဟိသတိ=ညှင်းဆဲနှိပ်စက်သည်မည်၏။

စ=တိုက်တွန်းစကား မိန့်ကြားတော်မူအံ့၊ (ယသွာ=အကြင်ကြောင့်) ယော=အကြင်ပညာရှိသည်၊ အတ္တာနံ=မိမိကိုယ်ကို၊ ရက္ခတိ=(အကုသိုလ်အပြစ် မဖြစ်အောင်) ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၏၊ တဿ=ထိုပညာရှိသည်၊ ဗာဟိရော= မိမိမှ အပြင်အပဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ရက္ခိတော=(မညှဉ်းဆဲ မနှိပ်စက်မိအောင်) စောင့်ရှောက်အပ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်တော့၏၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှု အကုသိုလ်မဖြစ်အောင် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ခြင်းဖြင့် သူတပါးကိုလည်း မညှဉ်းဆဲ မနှိပ်စက်မိအောင် စောင့်ရှောက်ပြီး ဖြစ်တော့သည် အဖြစ်ကြောင့်) ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိသည်၊ သဒါ=အမြဲခပ်သိမ်း၊ အက္ခတော=မိမိ၏ကုသိုလ်ဂုဏ်ကို မတူးဖြိုသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အတ္တာနံ= မိမိကိုယ်ကို၊ ရက္ခေယျ=စောင့်ရှောက်သင့်၏၊ ဝါ=စောင့်ရှောက်ရမည်၊ ဝါ= စောင့်ရှောက်ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဒွါဒသမံ=(၁၂)ခု မြောက်သုတ်တည်း၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ ဓမ္မိကဝဂ္ဂေါ=ဓမ္မိကဝဂ်တည်း။ပ။ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ ပဏ္ဍာသကော=သုတ်ငါးဆယ် အပေါင်းအစု သည်၊ သမတ္ထော=ပြီးပြီ။

၂-ဒုတိယပဏ္ဍာသက

(၆) ခ-မဟာဓိ

ခ-သောဏသုတ်

၅၅။ (ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤသောဏသုတ်ကို) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤယခုလျှောက်ထားမည့်အတိုင်း၊ မေ=တပည့်တော်သည်၊ သုတံ=(မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ) နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ (ကထံ=အဘယ်သို့၊ သုတံ=နာယူမှတ်သား ထားအပ်သနည်းဟူမူ) ဧကံ=တပါးသော၊ သမယံ=အခါ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ရာဇဂဟေ=ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌၊ ဂိဇ္ဈကုဋေ=ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတေ=တောင်၌၊ ဝါ=တောင်ပေါ်ကျောင်း၌၊ ဝိဟရတိ=သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏၊ တေန ခေါ် ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာသောဏော=အရှင် သောဏသည်၊ ရာဇဂဟေ=၌၊ သီတဝနသ္မိံ =သီတမည်သော တောသုသာန်၌၊ ဝိဟရတိ=၏။

အထ ခေါ်=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာသောဏသ္မာ=အရှင်သောဏသည်၊ ရဟောဂတဿ=လူရှင်ကင်းဆိတ်ရာသို့ ရောက်လျက်၊ ပဋိသလ္လိနဿ=တပါးတည်းကိန်းအောင်းနေစဉ်၊ [တနည်း-အထ ခေါ်=၌၊ ရဟောဂတဿ=

၁။ သီတဝနပုဒ်နက် စိစစ်ချက်။ ။ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော် စမ္ပက္ခန္ဓက (၂၆၈)နှင့် ဤသုတ်ပါဠိတော်တို့၌ သီတဝနပုဒ်ကို ယင်းတိုက်ပင်တော၌-ဟု (သီသပါဝနပုဒ်နှင့်အနက်တူ)မြန်မာပြန်တော်မူကြ၏။ သို့သော် ထောမနိဓိနှင့် အမရကောသသက္ကတအဘိဓာန်, Practicalခေါ် သက္ကတအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌ သီတသဒ္ဒါ၏ ဟောနက်များကို ထုတ်ပြရာတွင် အသန=ပိတောက်ပင်၊ ဗဟုဝါရက=သနပ်ပင်၊ ဝေတသ=ကြိမ်ပင် Nimba tree =တမာပင်ဟူသောအနက်များကိုသာ တွေ့ရ၍ ယင်းတိုက်ပင်ဟူသော အနက်ကို မတွေ့ရ။

ထို့ပြင် ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း “သီတဝနေတိ ဧဝံနာမကော သုသာနေ”ဟုလည်းကောင်း၊ သာရုတ္တဒီကာ၊ တ-၂၉၀ (မဟာဝါ စမ္ပက္ခန္ဓက)၌လည်း “သီတဝနေတိ ဧဝံနာမကော ဝနေ”ဟုလည်းကောင်း သာဓာန်မျှသာ ဖွင့်ပြ၏။ တောအနက်ဟော ဝနသဒ္ဒါ ပါနေသောကြောင့် ထိုဝနသဒ္ဒါနှင့် တွဲဖက် သီတသဒ္ဒါလည်း သစ်ပင်အနက်ဟော ဖြစ်ရမည်ဟု ယုဆဖွယ်ရာ ရှိသော်လည်း မည်သည့်သစ်ပင်ဟု မသိနိုင်သောကြောင့် နိဿယခန်း၌ အဋ္ဌကထာဒီကာတို့ ဖွင့်သည့်အတိုင်း “သီတဝနသ္မိံ =သီတမည်သော တောသုသာန်၌”ဟု အနက်ပေးခဲ့ပါသည်။

လူရှင်ကင်းဆိတ်ရာသို့ ရောက်လျက်၊ ပဋိသလ္လိနဿ=တပါးတည်း ကိန်းအောင်း
 နေသော၊ အာယသ္မတော သောဏဿ=အရှင်သောဏ၏၊ ဝါ=အရှင်သောဏမှာ]
 ဧဝံ=ဤသို့၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပရိဝိတက္ကော=အကြံအစည်သည်၊ ဥဒပါဒိ=
 ဖြစ်ပြီ၊ (ကိဒိသော=အဘယ်သို့သော စိတ်အကြံသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်း
 ဟူမူ) ယေ ကေစိ=ကြွင်းမဲ့ဥသံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ သာဝကာ=တပည့်တို့သည်၊ အာရဒ္ဒဝီရိယာ=ပြီးစီးစေအပ်သော ဝီရိယ
 ရှိကုန်လျက်၊ ဝါ=အပြည့်အစုံ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိကုန်လျက်၊ ဝိဟရန္တိ=
 နေတော်မူကြကုန်၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ တေသံ=(အာရဒ္ဒဝီရိယဖြစ်သော) ထို
 အားလုံးသော တပည့်တို့တွင်၊ အညတရော=တပါးအပါအဝင်ပါတည်း။

အထ စ ပန=ယင်းသို့ တပါးအပါအဝင်ဖြစ်ပါလျက်၊ မေ=ငါ၏၊
 စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အနပါဒါယ=တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အလိုကျအားဖြင့် တစုံတခု
 သော သင်္ခတတရားကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ=အာသဝတရားတို့မှ၊ န ဝိမုစ္စတိ=
 မလွတ်မြောက်၊ [ဒုတိယအနက်ပေးနည်းနှင့် ရှင်းလင်းချက်ကို တိကနိပါတ်
 စာပိုဒ်(၁၃၁)ဒုတိယအနုရုဒ္ဒသုတ်ကြည့်]ပန=ယင်းသို့ မလွတ်မြောက်နိုင်သေးလျှင်
 ကား၊ [လူ့ဘဝ၌ မဆိုထားဘိ၊ အာရဒ္ဒဝီရိယရှိသော ရဟန်းဘဝမှာပင် ငါ၏စိတ်
 သည် ကိလေသာအာသဝတို့မှ ယင်းသို့ မလွတ်မြောက်နိုင်သေးလျှင်ကား]
 (ယသ္မာ=အကြွင့်ကြောင့်) မေ=ငါ၏၊ ကုလေ=အမျိုး၌၊ ဝါ=နေအိမ်၌၊ ဘောဂါ=
 ပစ္စည်းဥစ္စာတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ ခေါ=ရှိကုန်သည်သာ၊ (မယာ=ငါသည်) ဘောဂါ=
 ပစ္စည်းဥစ္စာတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ ဘုဒ္ဓိတုံ စ=သုံးစွဲခံစားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊
 ပုညာနိ=ကုသိုလ် ကောင်းမှုတို့သည်၊ ဝါ=တို့ကို၊ ကာတုံ စ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာ
 လည်းကောင်း၊ သက္ကာ=တတ်နိုင်ကုန်၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်။

၁။ သက္ကာ ဘောဂါစ ဘုဒ္ဓိတုံ။ ။ဤဝါကျ၌ သက္ကာကိုငဲ့၍ “ဘောဂါ၊
 ပုညာနိ”ဟု ပဌမာဗဟုဝစ်ယောဝိဘတ် သက်ထားသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။
 ထို့ကြောင့် ဘောဂါနှင့် ပုညာနိပုဒ်တို့ကို “တို့သည်”ဟု ကတ္တာအနက်ပေး၍ “သက္ကာ=
 တတ်နိုင်ကုန်၏”၌ စပ်ရ၏။ ယင်းသို့ ပဌမာဗဟုဝစ်ယောဝိဘတ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း
 ဘုဒ္ဓိတုံ၊ ကာတုံတို့၌ အဓိပ္ပါယ်ရရုံမျှ စပ်နိုင်အောင် “တို့ကို”ဟု ကံအနက်လည်း
 ဆိုရသေး၏။ မယာပုဒ်ကိုမူ ဘုဒ္ဓိတုံ၊ ကာတုံတို့၌စပ်၊ ဤနေရာ၌ သက္ကာကို ငဲ့၍
 “ဘောဂါ”ဟု ပထမန္တထားပြီးကာမှ ဘုဒ္ဓိတုံကိုငဲ့၍ “ဘောဂါ”ဟု ဒုတိယန္တ မဖြစ်နိုင်
 တော့ပုံကို ညဉ့်မှောင်မိုက်ထဲ၌ ခွေးဟု ထပ်မှတ်၍ အသတ်ခံရသော သားကလေး
 အတွက် သားမှန်းသိသောအခါ အသက်တဖန် ပြန်ရှင်ရန် မဖြစ်နိုင်ခြင်းနှင့် နှိုင်းခိုင်းကာ
 “သာသညာယ ဟတော ရတ္တော”စသည်ဖြင့် ဘေဒစိန္တာ (၃၈၆) ဂါထာ မိန့်ဆို၏။
 ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော် (၄၁-၂၆၈)၌မူ “ဘောဂါ”ဟု ဒုတိယာဗဟုဝစ် ယောဝိဘတ်
 ဖြင့် ပါ၍ရှိ၏။

သိက္ခံ=ရဟန်းသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟိနာယ=ယုတ်နိမ့်သော
 လူ့ဘဝအကျိုးငှာ၊ အာဝတ္တိတွာ=ပြန်လည်သွား၍၊ ဘောဂေ စ=ပစ္စည်းဥစ္စာ
 တို့ကိုလည်း၊ ယံနုန ဘုဇ္ဇေယျံ=သုံးစွဲခံစားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ပုညာနိ
 စ=ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကိုလည်း၊ ယံနုန ကရေယျံ=ပြုရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊
 ဣတိ=ဤသို့သော စိတ်အကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ စေတသာ=ကိုယ်တော်၏စိတ်ဖြင့်၊
 အယသ္မတော သောဏဿ=၏၊ စေတောပရိဝိတက္ကံ=စိတ်အကြံကို၊ အညာယ=
 သိတော်မူ၍၊ သေယျထာပိ နာမ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ ဗလဝါ=အားကောင်း
 သော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ သမိဉ္ဇိတံ=ကွေးထားအပ်ပြီးသော၊ ဗာဟံ=
 လက်မောင်းကို၊ ပသာရေယျ သေယျထာပိ နာမ ဝါ=ဆန့်တန်းလိုက်ရာသကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ ပသာရိတံ=ဆန့်တန်းအပ်ပြီးသော၊ ဗာဟံ=ကို၊ သမိဇ္ဇေယျ
 သေယျထာပိ နာမ ဝါ=ကွေးလိုက်ရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧဝမေဝံ ခေါ=
 ဤနည်းအသွင် လျင်မြန်စွာပင်၊ ဝိဇ္ဇာကုဇ္ဇေ=သော၊ ပဗ္ဗတေ=၌၊ အန္တရဟိတော=
 ကွယ်ပျောက်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သီတဝနေ=၌၊ အာယသ္မတော
 သောဏဿ=၏၊ သမ္ပုခေ=ရှေ့မှောက်၌၊ ပါတုရဟောသိ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ
 တော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ပညတ္ထေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာအခင်း
 ပေါ်၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်တော်မူပြီ၊ အာယသ္မာပိ သောဏော=အရှင်သောဏသည်
 လည်း၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ=ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ပ။
 ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)

သောဏာ=သောဏ၊ တေ=သင်သည်၊ ရဟောဂတဿ=လျက်။ပ။
 ဥဒပါဒိ နနု=ဖြစ်ခဲ့သည်မဟုတ်လော၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ခဲ့သနည်း
 ဟူမူ) ယေကေစိ=ကုန်သော။ပ။ ပုညာနိ စ=တို့ကိုလည်း၊ ယံနုန ကရေယျံ=
 စွာ၊ ဣတိ=ဤသို့သောစိတ်အကြံသည်၊ (ဥဒပါဒိ နနု=ဖြစ်ခဲ့သည်မဟုတ်လော၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ အဝေါစ=ပြီ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဧဝံ=ဤသို့သော စိတ်
 အကြံဖြစ်ခဲ့သည် မှန်ပါ၏၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ) သောဏာ=
 သောဏ၊ တံ=ထိုငါမိန့်ဆိုအပ်မည့်စကားကို၊ (တံ=သင်သည်)ကိ မညသိ=
 အဘယ်သို့ ထင်မြင်သနည်း၊ တံ=သင်သည်၊ ပုဗ္ဗေ=ရှေး၌၊ အဂါရိယဘူတော=
 အိမ်နေသူလူဖြစ်သည်၊ (သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ ဝါ=ဖြစ်စဉ်) ဝိဏာယ=
 စောင်း၏၊ တန္တိဿရေ=စောင်းကြိုး (စောင်းညှို့)အသံ၌၊ ဝါ=စောင်းတီးခြင်း
 အတတ်၌၊ ကုသလော=ကျွမ်းကျင်သူသည်၊ (ဟောသိ=ဖြစ်ပါသလော)ဣတိ=
 သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ=
 သို့၊ (အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ)။

။ပ။ယဒါ=အကြင်အခါ၌၊ တေ=သင်၏၊ ဝိဏာယ=စောင်း၏၊ တန္တိယော
 =ကြိုးတို့သည်၊ ဝါ=ညှို့တို့သည်၊ အစ္စာယတာ=အလွန်ရှည်လျားစွာ ဆွဲငင်

တီးခတ်အပ်ကုန်သည်။ ဝါ=အလွန်ကြမ်းတမ်းပြင်းထန်စွာ တီးခတ်အပ်ကုန်သည်။
 ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်အံ့။ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌။ တေ=သင်၏။ ဝိဏာ=စောင်း
 သည်။ သရဝတီ ဝါ-ကောင်းသောအသံရှိသည်လည်း။ ဟောတိ အပိနု=ဖြစ်ပါ၏
 လော၊ ကမ္မညာ ဝါ=တီးခြင်းအမှု၌ လျှောက်ပတ်ကောင်းမွန်သည်လည်း။ ဝါ=
 အတီးကောင်းသည်လည်း။ ဟောတိ အပိနု=လော၊ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=
 မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတံ=ဤအသံကောင်းခြင်း၊ အတီး
 ကောင်းခြင်းသည်။ နောဟိ(ဟောတိ)=မဖြစ်ပါ။ ဣတိ=သို့။ (အဝေါစ=ဖြေဆိုပြီ)
 ။ပ။ တန္တိယော=တို့သည်။ အတိသိထိလာ=အလွန်လျော့လျော့ တီးအပ်ကုန်သည်။
 ဟောန္တိ=အံ့။ပ။ သောဏ=သောဏ၊ ပန=ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ။ ယဒါ=၌။ တေ=သင်
 ၏။ ဝိဏာယ=၏။ တန္တိယော=တို့သည်။ န အစွာယတာ=အလွန်ရှည်လျားစွာ
 ဆွဲငင် တီးခတ်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်။ ဝါ=အလွန်ပြင်းထန်စွာ တီးအပ်သည်
 မဟုတ်ကုန်သည်။ နာတိသိထိလာ=အလွန်လျော့စွာ တီးအပ်သည်မဟုတ်ကုန်
 သည်။ သမေ= ညီညီမျှမျှ အလယ်အလတ်ကျသော၊ ဂုဏေ=စောင်းညှို့အသံ၌။
 ပတိဋ္ဌိတာ=တည်ကုန်သည်။ ဝါ=တည်ထား၍ တီးခတ်အပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ=
 အံ့။ပ။ ဧဝံ ဘန္တေ=အသံကောင်း၊ အတီးကောင်းသည် မှန်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ
 (အဝေါစ=ဖြေကြားလျှောက်ထားပြီ။)

သောဏ=သောဏ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်။ အစွာရဒ္ဒဝိရိယံ=အလွန်အား
 ထုတ်အပ်သော ဝိရိယသည်။ ဥဒ္ဒစ္စာယ=စိတ်ပျံ့လွင့်သည် အဖြစ်ငှား သံဝတ္တတိ=
 ဖြစ်၏။ အတိသိထိလဝိရိယံ=အလွန်လျော့သော ဝိရိယသည်။ ကောသဇ္ဇာယ=
 ပျင်းရိသည်အဖြစ်ငှား၊ သံဝတ္တတိ=၏။ သောဏ=သောဏ၊ တသ္မာ=ထို့ကြောင့်။
 တံ=သင်သည်။ ဝိရိယသမထံ=ဝိရိယနှင့် အညီအမျှ ယှဉ်သော သမာဓိကို။
 အဓိဋ္ဌဟ=တည်ဆောက်ပါလော၊ ဣန္ဒြိယာနံ=သဒ္ဓါ အစရှိသော ဣန္ဒြေတို့၏။
 (သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ ဝိရိယနှင့် သမာဓိဟူသော နှစ်ပါးစီသော ဣန္ဒြေတို့၏) သမတဉ္စ
 =(တပါးထက်တပါး မလွန်ကဲဘဲ) ညီမျှသည်အဖြစ်ကိုလည်း။ ပဋိဝိဇ္ဇာ=ထိုးထွင်း
 သိပါလော၊ တတ္ထ စ=ထိုဣန္ဒြေတို့ ညီမျှသည်အဖြစ်သည်လည်း။ (သတိ=ဖြစ်
 လသော်) နိမိတ္တံ=(သမထ ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ဟူသော) အရိပ်နိမိတ်ကို။ ဂဏှာဟိ
 =ယူလော၊ ဝါ=(မှန်ကြေးမုံအပြင်ဝယ် မျက်နှာရိပ် ထင်ပေါ်လာသည့်ပမာ)
 ထင်ပေါ်လာစေလော၊ ဣတိ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီ
 ဘုရား၊ ဣတိ=သို့။ အာယသ္မာ သောဏော=သည်။ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား
 ၏။ (ဝစနံ=စကားတော်ကို) ပစ္စသောသိ=ရှေ့ရှုရိသေစွာ နာယူပြီ။ ဝါ=စကား
 တုံ့ပြန် ရိသေစွာနာခံပြီ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌။ ဘဂဝါ=သည်။ အာယသ္မန္တံ သောဏံ=အရှင်
 သောဏကို။ ဣမိနာ ဩဝါဒေန=ဤစောင်းဥပမာပြု အဆုံးအမတရားတော်ဖြင့်။

ဩဝံတော=ဆုံးမတော်မူပြီး၍။ပ။ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန=အခါ၌၊
 ဝီရိယသမထံ=ကို၊ အဓိဋ္ဌာသိ=တည်ဆောက်ပြီ။ပ။ ပဋိဝိဇ္ဇာ=ထိုးထွင်းသိပြီ။ပ။
 နိမိတ္တံ=သမထဝိပဿနာအရိပ်နိမိတ်ကို၊ အဂ္ဂဃောသိ=ယူပြီ၊ ဝါ ထင်ပေါ်လာစေ
 ပြီ၊ [ထို့နောက် စာမျက်နှာ-၁၃၇၊ ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၅၆) ဥပဇ္ဈာယသုတ်
 ကြည့်]။ပ။ အထ ခေါ်=၌၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တဿ=အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော၊
 အာယသ္မတော သောဏဿ=အရှင်သောဏမှာ၊ ဧတံ=ဤအကြံအစည်သည်၊
 အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်အကြံအစည်သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်သနည်း
 ဟူမူ) အဟံ=ငါသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်
 မူ၏)တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ယံနုန ဥပသင်္ကမေယျံ=သွားရပါမူ ကောင်းလေ
 စွာ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ=အထံ
 တော်၌၊ အညံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ် ရရှိကြောင်းကို၊ ယံနုန
 ဗျာကရေယျံ=ထုတ်ဖော်လျှောက်ထားရပါမူ ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ=ဤသို့သော
 အကြံအစည်သည်၊ (အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ)။

အထ ခေါ်=၌၊ အာယသ္မာ သောဏော=သည်။ပ။ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ=
 ပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ယော သော ဘိက္ခု=သည်၊ [စာပိုဒ်
 (၄၉)ခေမသုတ် (စာမျက်နှာ-၅၃၉)ကြည့်]။ပ။ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ ဆ=
 ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဌာနာနိ=အကြောင်းတရားတို့သို့၊ အဓိမုတ္တော=ထိုးထွင်း
 ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=ညွတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊
 နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော=ကိလေသာအားလုံးတို့မှ ထွက်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သို့
 ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=ကိလေသာ အားလုံးတို့မှ
 ထွက်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ညွတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊
 ပဝိဝေကာဓိမုတ္တော=ကိလေသာ အားလုံးတို့မှ ကင်းရှင်း ဆိတ်သုဉ်းသော
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=သည်၊
 ဟောတိ=၏ ။

အဗျာပဇ္ဇာဓိမုတ္တော=ဒေါသဗျာပါဒ မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်း
 ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ တဏှာက္ခယာဓိ-
 မုတ္တော=တဏှာကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်
 မှောက်ပြုသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဥပါဒါနက္ခယာဓိမုတ္တော=ဥပါဒါန်ကုန်ခန်းကြောင်း
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=ပြင်းပြင်း
 ထန်ထန် မြဲမြံစွာ စွဲလမ်းဖမ်းယူတတ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိ ကုန်ခန်းကြောင်း
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ
 =၏၊ အသမ္မောဟာဓိမုတ္တော=ပြင်းထန်စွာတွေဝေသော မောဟမရှိသော
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်၊ ဝါ=ပြင်းထန်စွာ

တွေဝေသော မောဟမရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ညွတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘန္တေ=ရား၊ သိယာ=တခါတရံ၌၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စဿ=အချို့သော၊ အာယသ္မတော=အရှင်မှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ယုံမှား တွေးတောခြင်းသည်၊ အဿ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ ယုံမှားတွေးတောခြင်းသည်၊ အဿ=ဖြစ်နိုင်သနည်းဟူမူ) အယံ အာယသ္မာ=ဤအရှင်သည်၊ ဧကဝလံ=သက်သက်၊ (ထိုးထွင်းသိသော ဉာဏ်ပညာနှင့် မတွဲမဖက်သက်သက်) သဒ္ဓါမတ္တကံ=ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားမျှကို၊ နိဿာယ=မှီ၍၊ နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော=သည်၊ ဝါ=ငါနေက္ခမ္မာဓိမုတ္တဖြစ်သည်ဟု အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားသည်၊ ဟောတိနူန=ဖြစ်လေရောသလား၊ ဣတိ=ဤသို့ယုံမှား တွေးတောခြင်းသည်၊ (အဿ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏) ဘန္တေ=ရား၊ ပန=ထိုသို့ပင် ယုံမှားတွေးတောမှု ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း၊ ဧတံ=ဤနေက္ခမ္မာဓိမုတ္တဖြစ်ခြင်းကို၊ ဧဝံ=ဤသို့ ယုံမှား တွေးတောသည့်အတိုင်း၊ နှ ခေါ် ဒဋ္ဌဗ္ဗံ=မမှတ်သင့်သည်သာ။

ဘန္တေ=ရား၊ ဝိဏာသဝေါ=ကုန်ခန်းပြီးသော အာသဝရှိသော၊ ဝုသိတဝါ=ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော မြတ်သော မဂ်အကျင့်ရှိသော၊ ဝါ=မြတ်သော မဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးသော၊ ကတကရဏီယော=ပြုအပ်ပြီးသော (၁၆)ပါးသော ပြုဖွယ် မဂ်ကိစ္စရှိသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနော=မိမိ၏၊ ကရဏီယံ ဝါ=နောက်ထပ်ပြုဖွယ်ကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ ကတဿ=ပြုအပ်ပြီးသောမဂ်ကိစ္စကို၊ ပုဋိဓယံ ဝါ=အထပ်ထပ်ပြုငြား တိုးပွားစေခြင်းကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ အသမနပဿန္တော =မမြင်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ရာဂဿ=ရာဂ၏၊ ခယာ=အကြွင်းမဲ့ ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်၊ (လောကီဈာန်ဖြင့် ပယ်ခွာခြင်းကဲ့သို့မဟုတ်ဘဲ အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်၍ ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်) ဝိတရာဂတ္တာ=(မဂ္ဂပုဋိဝေဖြင့်) ကင်းပြီးသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော=ကိလေသာအားလုံးတို့မှ ထွက်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုနေသည်၊ ဝါ=...တ္တဖိုလ်၌ ညွတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒေါသဿ=ဒေါသ၏၊ ခယာ=ကြောင့်၊ ဝိတဒေါသတ္တာ=(မဂ္ဂပုဋိဝေဖြင့်) ကင်းပြီးသော ဒေါသရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်။ပ။ မောဟဿ=မောဟ၏၊ ခယာ=ကြောင့်။ပ။

အယံ အာယသ္မာ=သည်၊ လာဘ+သက္ကာရ+သိလောကံ=(ဆွမ်းသင်္ကန်းစသော) သာမာန်ရိုးရိုးရအပ်သော ပစ္စည်းလာဘ်+အထူးတလည်ကောင်းစွာ စီမံပြုလုပ်အပ်သော ပစ္စည်း+ချီးမွမ်းအံ့ဩ ကျော်စောမှုကို၊ ဝါ=လာဘ်+ပူဇော်သက္ကာရနှင့်+အကျော်အစောကို၊ နိကာမယမာနော=လိုလားတောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပဝိဝေကာဓိမုတ္တော=ကိလေသာအားလုံးတို့မှ ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းသော အရဟတ္တဖိုလ်၌ ညွတ်ကိုင်းသည်၊ ဝါ=...တ္တဖိုလ်၌ ငါညွတ်

ကိုင်း၏ဟု အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားသည်။ဟောတိ နုနု=ဖြစ်လေရောသလော၊
 တ္တတိ=ဤသို့ ယုံမှားတွေးတောမှုသည်။ (အဿ=ဖြစ်နိုင်ပါ၏) ဘန္တေ=ရား၊
 ပန=ထိုသို့ပင် ယုံမှားတွေးတောမှု ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း၊ ဧတံ=ဤပဝိဝေကာ
 ဓိမုတ္တဖြစ်ခြင်းကို၊ ဧဝံ=ဤသို့ ယုံမှားတွေးတောသည့်အတိုင်း၊ န ခေါ ခဋ္ဌဗ္ဗံ=
 သာ။ပ။ ပဝိဝေကာဓိမုတ္တာ= မျက်မှောက်ပြုနေသည်။ ဝါ=ဥဉ္ဇုတ်ကိုင်း
 သည်၊ ဟောတိ။ပ။

အယံ အာယသ္မာ=သည်။ သီလဗ္ဗတပရာမာသံ=(ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်
 ကြောင်းမဟုတ်သော) အလေ့အကျင့်ကို မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ယူဆမှု ဒိဋ္ဌိမျှ
 ကိုပင်၊ (နွား ခွေး စသည်တို့၏ အလေ့အကျင့်နှင့် လောကီသီလ လောကီဈာန်
 မျှဖြင့် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်နိုင်၏ဟု မှားယွင်းစွာယူဆမှု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ
 မျှကိုပင်) [သုဒ္ဓိမဂ္ဂပရာမသနဝသေန ပဝတ္တိတံ ယံကိဉ္စိ လောကီယံ သီလံ
 ဈာနဉ္စ သီလဗ္ဗတမိစ္စေဝ တ္တဓာမိပေတံ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ဒု-၃၃၃] သာရတော=
 အမွန်အမြတ်အားဖြင့်၊ ဝါ=အနှစ်သာရအနေအားဖြင့်၊ ပစ္စာဂစ္ဆန္တော=ယုံကြည်
 အားထား အသိမှားသည်။ (ဟုတွာ=၍) အဗျာပဇ္ဇာဓိမုတ္တာ=....မှောက်ပြုသည်။
 ဝါ=....တ္တဖိုလ်၌ ဉ္ဇုတ်ကိုင်းသည်။ ဝါ=....ဝါဉ္ဇုတ်ကိုင်း၏ဟု အရဟတ္တဖိုလ်
 ကို ပြောကြားသည်။ (ဟောတိ နုနု)။ပ။ အဗျာပဇ္ဇာဓိမုတ္တာ=ပြုသည်။ ဝါ=
 ကိုင်းသည်။ ဟောတိ။ပ။

ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ “ယော သော ဘန္တေ
 ဘိက္ခု အရဟံ ခိဏာသဝေါ” စသည်ဖြင့် လျှောက်ထားခဲ့သည့်အတိုင်း၊ သမ္မာ=
 မှန်ကန်သော ဝိပဿနာအကျင့်ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တစိတ္တဿ=ကိလေသာတို့မှ
 လွတ်မြောက်သောစိတ်ရှိသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ [စက္ခုဿ-၌စပ်] ဘုသာ=
 (နတ်အာရုံအလား) အင်အားကြီးမားပြင်းထန်ကုန်သော၊ စက္ခုဝိညေယျာ=စက္ခု
 ဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ရူပါ=ရူပါရုံတို့သည်၊ စက္ခုဿ=စက္ခုပသာဒ၏၊
 ဝါ=စက္ခုပသာဒအား၊ အာပါတံ=ရှေ့ရှုကျရောက်ခြင်းသို့၊ ဝါ=ထင်ပေါ်လာခြင်း
 သို့၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ=အကယ်၍ ရောက်လာကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသုပိ=ဤသို့
 ရောက်လာသည် ဖြစ်ကုန်သော်လည်း) (ကိလေသာ=ကိလေသာတို့သည်) အဿ
 = ထိုရဟန္တာ၏၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နေဝ ပရိယာဒိယန္တိ=ထက်ဝန်ကျင်းမှ မဖမ်းယူ
 နိုင်ကုန်။

အဿ=ထိုရဟန္တာ၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အမိဿိကတမေဝံ=အာရုံနှင့်
 ရောနှောအောင် ပြုတတ်သော ကိလေသာမရှိသည်သာလျှင်၊ ဝါ=ကိလေသာ

၁။ အမိဿိကတံ။ ။မိဿံ ကရောန္တိတိ မိဿိကတာ=အာရုံနှင့်စိတ်ကို ရောနှော
 အောင် ပြုတတ်သော ကိလေသာများ၊ န သန္တိ မိဿိကတာ (ကိလေသာ)ယဿ
 စိတ္တဿာတိ အမိဿိကတံ=အာရုံနှင့်ရောနှောအောင် ပြုတတ်သောကိလေသာ မရှိ

တို့က အာရုံနှင့် ရောနှောအောင် မပြုအပ်သည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဌိတံ= တည်တံ့သည်၊ အာနေဉ္ဇပုတ္တံ=တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည် အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (ဧသော=ဤရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်) အဿ=ထိုစိတ်၏၊ ဝယဉ္ဇ= ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကိုလည်း၊ အနုပဿတိ=ရှု၏၊ [ဥပ္ပါဒေါ စ ဝယော စ ဝယော-ဟူ၍ ဝိရူပေကသေသံပြု။]

ဘုသာ=ကုန်သော၊ သောတဝိညေယျာ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန် သော၊ သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါရုံတို့သည်၊ သောတဿ=သောတပသာဒ၏၊ ဝါ=အား၊ အာပါတံ=သို့၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ=အကယ်၍ ရောက်လာကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သန္တေသုပိ= လည်း) (ကိလေသာ=တို့သည်) အဿ=၏၊ စိတ္တံ=ကို၊ နေဝ ပရိယာဒိယန္တိ= ကုန်။ပ။ ဘုသာ=ကုန်သော၊ ဃာနဝိညေယျာ=ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန် သော၊ ဂန္ဓာ=ဂန္ဓာရုံတို့သည်၊ ဃာနဿ=ဃာနပသာဒ၏၊ ဝါ=အား၊ အာပါတံ= သို့၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ=အံ့။ပ။ ဘုသာ=ကုန်သော၊ ဇိဝှာဝိညေယျာ=ဇိဝှာဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ရသာ=ရသာရုံတို့သည်၊ ဇိဝှာယ=ဇိဝှာပသာဒ၏၊ ဝါ=အား၊ အာပါတံ=သို့၊ စေ အာဂစ္ဆန္တိ=အံ့။ပ။ ဘုသာ=ကုန်သော၊ ကာယဝိညေယျာ= ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်၊ ကာယဿ=ကာယပသာဒ၏၊ ဝါ=အား။ပ။ ဘုသာ=ကုန်သော၊ မနောဝိညေယျာ =မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=ဓမ္မာရုံတို့သည်၊ မနဿ=မနောဒွါရ ၏၊ ဝါ=အား။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရသော်ကား၊ သေလော=ကျောက်ဖြင့် ပြီးသော၊ ပဗ္ဗတော=တောင်သည်၊ အစ္စ္စိဒ္ဓေါ=အပေါက်မရှိသည်၊ အသုသိရော= အခေါင်းမရှိသည်၊ ဧကဂ္ဂနော=မကွဲမအက် တစ်ခုနက်ဖြစ် ကျစ်လျစ်သိပ်သည်း သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) အထ=ယင်းသို့ဖြစ်ရာအခါ၌၊ ပုရတ္ထိမာယ=အရှေ့ ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=အရပ်၌၊ ဝါ=အရပ်က၊ ဘုသာ=ပြင်းထန်သော၊ ဝါတဝုဋ္ဌိ=လေမိုးအစုအဝေးသည်၊ စေ အာဂစ္ဆေယျာ=အကယ်၍လာငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ=ဤသို့လာသည် ဖြစ်ပါသော်လည်း) (သာ=ထိုပြင်းထန်သော လေမိုး အစုအဝေးသည်) နံ=ထိုကျောက်တောင်ကို၊ နေဝ သင်္ကမ္မေယျာ=တစ်စိတ်တဖို့ တချို့အားဖြင့်လည်း မလှုပ်ရှားစေနိုင်ရာ၊ န သမ္ပကမ္မေယျာ=အားလုံးသော အဖို့ အားဖြင့်လည်း မလှုပ်ရှားစေနိုင်ရာ၊ န သမ္ပဝေဓေယျာ=ယိမ်းယိုင်လှုပ်ရှား လဲကျ မသွားစေနိုင်ရာ၊ အထ=၌၊ ပစ္စိမာယ=အနောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=၌၊

သောစိတ်။ (တနည်း) မိဿံ ကရိယတေတိ၊ မိဿိကတံ=(ကိလေသာတို့က) အာရုံနှင့် ရောနှောအောင် ပြုအပ်သောစိတ်၊ န မိဿိကတံ အမိဿိကတံ=(ကိလေသာတို့က) အာရုံနှင့် ရောနှောအောင် ပြုအပ်သည် မဟုတ်သောစိတ်။

ဝါ=က။ပ။ ဥတ္တရာယ=မြောက်ဘက်ဖြစ်သော။ပ။ ဒက္ခိဏာယ=တောင်ဘက် ဖြစ်သော။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဝေမေဝံ ခေါ်=ဤအတူပင်။ပ။

[ဂါထာ] နေကမ္မံ=ကိလေသာ အားလုံးတို့မှ ထွက်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိမုတ္တဿ စ=ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည် လည်း ဖြစ်သော၊ ဝါ=ညွတ်ကိုင်းသည်လည်း ဖြစ်သော၊ စေတသော=စိတ်၏၊ ပဝိဝေကံ=ကိလေသာအားလုံးမှ ကင်းရှင်း ဆိတ်သုဉ်းသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိမုတ္တဿ စ = သော၊ ဝါ=သော၊ အဗျာပဇ္ဇာဓိမုတ္တဿ စ = ဒေါသဗျာပါဒ မရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝါ=...တ္တဖိုလ်ကို ညွတ်ကိုင်းသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဥပါဒါနက္ခယဿ =ဥပါဒါန်ကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိမုတ္တဿ စ=သော။

တဏှာက္ခယာဓိမုတ္တဿ စ=တဏှာကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်းဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝါ=သော၊ စေတသော=စိတ်၏၊ အသမ္မောဟံ=ပြင်းစွာတွေဝေသော မောဟမရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိမုတ္တဿ စ=သော၊ (ဇိဏာသဝဿ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်) [“ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏” ဟု သာမီအနက်ပေးခိုက် စိတ္တံ ဝပ်၊ “ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်” ဟု ကတ္တာအနက်ပေးခိုက် ဒိသ္မာဉ္စဝပ်] အာယတနပ္ပါဒံ =(စက္ခုစသော) အာယတနတို့၏၊ အဖြစ်အပျက်ကို၊ ဒိသ္မာ=မြင်၍၊ ဝါ=ရှု၍၊ သမ္မာ=မှန်ကန်သော ဤဝိပဿနာ အကျင့်ဖြင့်၊ (အာယတနတို့၏ အဖြစ်အပျက် ကို ရှုသော ဤဝိပဿနာအကျင့်ဟူသော အကြောင်းမှန်၊ နည်းလမ်းမှန်ဖြင့်) စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=(ဖလသမာပတ် အနေအားဖြင့်) နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်၏။

(တနည်း) အာယတနပ္ပါဒံ=ကို၊ ဒိသ္မာ=၍၊ (အရိယမဂ္ဂါနဘာဝေန= ဤအာယတနပ္ပါဒကို ရှုသော ဝိပဿနာကြောင့် ရအပ်သော အရိယမဂ်၏ အစွမ်းဖြင့်) သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=မှန်ကန်စွာ၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စတိ= ကိလေသာအားလုံးမှ လွတ်မြောက်၏။

သမ္မာ=မှန်ကန်သော ဝိပဿနာအကျင့်ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တဿ=(ဖလသမာပတ် စိတ်ဖြင့်) နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်တော်မူသော၊ [တနည်း-(အရိယမဂ္ဂါနဘာဝေန=ဖြင့်) သမ္မာ=စွာ၊ ဝိမုတ္တဿ=ကိလေသာအားလုံးမှ လွတ်မြောက်တော်မူသော] သန္တစိတ္တဿ=ငြိမ်းအေးသော စိတ်ရှိသော။ တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်းမှာ၊ ကတဿ=ပြုအပ်ပြီးသောမဂ်ကိုစွကို၊ ပဋိစယော=အထပ်ထပ်ပြုငြား တိုးပွား စေခြင်း ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ ကရဏီယံ=နောက်ထပ်ပြုဖွယ်မဂ်ကိုစွသည်လည်း၊ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ။

ကေဂ္ဂနော=မကွဲမအက် တခဲနက် ကျစ်လျစ် သိပ်သည်းသော၊ သေလော =ကျောက်တောင်သည်၊ ဝါတေန=လေကြောင့်၊ န သမီရတိ ယထာ=မလှုပ်ရှား

သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ ဣဋ္ဌာ စ=လိုလားနှစ်သက်ဖွယ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 အနိဋ္ဌာ စ=မလိုလား မနှစ်သက် ရွံ့မုန်းဖွယ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကောဝလာ=
 ကြွင်းမဲ့ဥသံ အားလုံးစုံကုန်သော၊ ရူပါ=ရူပါရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ရသာ=
 ရသာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာ=ဂန္ဓာရုံ
 တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဖဿာ စ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာ စ=
 ဓမ္မာရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ တာဒိနော=တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန္တာ
 ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ကောင်းဆိုးအာရုံ တွေကြုံနှစ်ရပ် တထပ်တည်းပြု တန်းတူတော်
 မူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဌိတံ=တည်တံ့ခိုင်မြဲသော၊ ဝိပုဗ္ဗတ္တံ=ကိလေသာတို့မှ
 လွတ်မြောက်သော၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ နပ္ပဝေဓန္တိ=မလှုပ်ရှားစေနိုင်ကုန်၊ (သော=ထို
 ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အဿ=ထိုစိတ်၏၊ ဝယဉ္ဇ=အဖြစ်အပျက်ကိုလည်း၊
 အနုပဿတိ=အထပ်ထပ်ရှု၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ) ပဌမံ။

၂-ဖဂ္ဂုနသုတ်

၅၆။ တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=အရှင်ဖဂ္ဂုန
 သည်၊ အာဗာဓိကော=အနာရောဂါ စွဲကပ်နေသည်၊ ဒုက္ခိတော=အလွန်အကဲ
 ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာရှိသည်၊ ဝါ=ဒုက္ခရောက်နေသည်၊ ဗာဠဂိလာနော=အပြင်း
 အထန် မကျန်းမာနေသည်၊ ဟောတိ=၏၊ အထ ခေါ=၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=
 အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ
 =ရှိတော်မူ၏)။ ပ။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်၊ အာဗာဓိကော
 =အနာရောဂါ စွဲကပ်နေပါ၏၊ ဒုက္ခိတော=နာရှိပါ၏၊ ဝါ=ဒုက္ခရောက်နေပါ၏၊
 ဗာဠဂိလာနော=မာနေပါ၏၊ ဘန္တေ=ရား၊ သာဓု=တပည့်တော် တောင်းပန်ပါ၏၊
 ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ=အကြောင်း
 ပြု၍၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်၊ (အတ္ထိ)တေန=ထို
 အရှင် ဖဂ္ဂုနရှိရာအရပ်၌၊ ဥပသင်္ဂမတု=ကြွတော်မူပါ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=
 လျှောက်ထားပြီ) [တနည်း-ဘန္တေ=ရား၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အနုကမ္ပံ=ကို၊ ဥပါဒါယ
 =၍၊ ယေန=၌၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်၊ (အတ္ထိ) တေန=၌၊ ဥပသင်္ဂမတု=
 ကြွသွားတော်မူပါမူကား၊ သာဓု=ကောင်းပါ၏၊ ဣတိ အဝေါစ] ဘဂဝါ=သည်၊
 တုဏှိဘာဝေန=ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ အဓိဝါသေသိ=လက်ခံ
 တော်မူပြီ။

အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ သာယနသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊
 ပဋိသလ္လာနာ=အာရုံများစွာ၊ စိတ်ကိုခွာလျက်၊ ငြိမ်သက်ကိန်းဝပ်၊ ဖလသမာ
 ပတ်မှ၊ ဝါ=သင်္ခါရသတ္တဝါ၊ ဖဲခွာကင်းဆိတ်၊ ကိုယ်စိတ်ရှင်းလင်း၊ ဖလသမာ
 ပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းမှ၊ ဝုဋ္ဌိတော=ထတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော=ဖြစ်
 လသော်)။ ပ။ ဥပသင်္ဂမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=

မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒုရတောဝ=အဝေး၌ပင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ=ကြွလာတော်မူနေသည်ကို၊ အဒ္ဓသာ ခေါ်=မြင်ရပြီးသည်သာ၊ ဒိသ္မာန=မြင်ရပြီး၍၊ မဉ္ဇကော=ညောင်စောင်းပေါ်၌၊ သမဓောသိ=ထတော့မည့်အမှုအရာကို ပြုပြီ၊ (ဝန်းကျင်လှုပ်ရှား လေးစားသမှု ထတော့မည့်အမှုအရာကို ပြုပြီ) [သံ+အဓောသိ။ သံပုဗ္ဗ ဓူဓာတ်၊ အဇ္ဈတ္တနိ ဤဝိဘတ်၊ သအာဝံ၊ ဓာတ်၏အစ၌ အလာ၊ ဓူ ကမ္မနေ။]

အထ ခေါ်=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဖဂ္ဂုနံ=အရှင်ဖဂ္ဂုနကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ) ဖဂ္ဂုနံ=ဖဂ္ဂုန၊ အလံ=တော်ပြီ၊ (ထိုင်စရာနေရာ ပေးဖို့ မလိုတော့ပြီ) ပရေဟိ=တပါးတခြားသော သူတို့သည်၊ ပညတ္တာနိ=ခင်းထားအပ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ အာသနာနိ=ဤနေရာအခင်းတို့သည်၊ သန္တိ=ရှိပါကုန်၏၊ အဟံ=ငါသည်၊ တတ္ထ=ထိုနေရာအခင်းတို့၌၊ နိသီဒိဿာမိ=ထိုင်အံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘဂဝါ=သည်၊ ပညတ္ထေ=ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ=နေရာထိုင်ခင်းပေါ်၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်တော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ နိသဇ္ဇ=ထိုင်တော်မူပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ ဖဂ္ဂုနံ=ကို၊ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစ (ကိန္တိ အဝေါစ)။ပ။

ဖဂ္ဂုနံ=ဖဂ္ဂုန၊ ကစ္ဆိ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဝါ=ဘယ်နှယ်လဲ၊ တေ=သင်၏၊ (ဣဒံ သရီရံ=ဤခန္ဓာကိုယ်သည်) ခမနီယံ=ဒုက္ခကို ခံနိုင်၏လော၊ [ဒုက္ခဝေဒနာဒဏ်ကို ခံနိုင်ရဲ့လား]ကစ္ဆိ=နည်း၊ (တေ=သင်၏၊ ဣဒံ သရီရံ=သည်) ယာပနီယံ=(လျောင်းထိုင်ရပ်သွား လေးပါးသော) ဣရိယာပုထ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ပါ၏လော၊ ဝါ=ဣရိယာပထ မျှတပါ၏လော၊ [ဘယ်နှယ်လဲ၊ ထနိုင်ရဲ့လား၊ ထိုင်နိုင်ရဲ့လား စသည်ဖြင့် ဆိုလို၏] ကစ္ဆိ=နည်း၊ တေ=သင်၏၊ ဒုက္ခာ=ဒုက္ခဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာတို့သည်၊ ပဋိက္ခမန္တိ=လျော့ပါးသက်သာပါကုန်၏လော၊ နော အဘိက္ခမန္တိ=မတိုးပွားပါကုန်၏လော၊ သာနံ=ထိုဝေဒနာတို့၏၊ ပဋိက္ခမော=လျော့ပါးသက်သာခြင်းသည်၊ ပညာယတိ=သိသာထင်ရှား၏လော၊ [“ထိယံ တော သံ နမိ ဝါ” ဟူသော သဒ္ဓနီတိ(၃၆၇)သုတ်ဖြင့် တကို သပြု၍ နဝိဘတ်ဖြင့် “သာနံ” ဟု ရုပ်ပြီး၏] နော အဘိက္ခမော=မတိုးပွားခြင်းသည်၊ ပညာယတိ=လော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ (ဣဒံ သရီရံ=သည်) န ခမနီယံ=ဒုက္ခကို မခံနိုင်ပါ၊ န ယာပနီယံ=ဣရိယာပုထ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပါ၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ဝါ=တပည့် တော်မှာ၊ ဗာဠာ=ပြင်းထန်ကုန်သော၊ ဒုက္ခာ=ကုန်သော၊ ဝေဒနာ=တို့သည်၊ အဘိက္ခမန္တိ=တိုးပွားနေပါကုန်၏၊ နော ပဋိက္ခမန္တိ=မယုတ်လျော့ပါကုန်။ပ။

ဘန္တေ=ရား၊ ဗလဝါ=အားကောင်းသော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ တိဏှေန=ထက်မြက်သော၊ သိခရေန=သံစူးဖြင့်၊ မုဒ္ဓနိ=ဦးထိပ်၌၊ အဘိမတ္ထေယျ

သေယျထာပိ=ထိုးစိုက်လိုက်သကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ မုဒ္ဓနိ=ဦး၊ အဓိမတ္တာ=လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာရှိကုန်သော၊ ဝါ=လွန်မင်းပြင်းထန်ကုန်သော၊ ဝါတာ=လေတို့သည်၊ ဥိဟနန္တိ=ထိုးနှက်ညှဉ်းပန်းနေပါကုန်၏။ပ။ ဒဇ္ဇေန=ခိုင်ခံ့မြဲမြံသော၊ ဝရတ္တက္ခယောန=သာရေးကြီးအပိုင်းဖြင့်၊ သီသဝေဋ္ဌနံ=ဦးခေါင်းကို ရစ်ပတ်ဖွဲ့ချည်ခြင်းကို၊ (ဦးခေါင်းကို ရစ်ပတ်၍ ထိုကြိုးအဖျား၌ တပ်ထားအပ်သော တုတ်ချောင်းဖြင့် ချာချာပတ်ပတ်လှည့်၍ ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်ခြင်းကို) ဒဒေယျ သေယျထာပိ=ပေးရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ မေ=၏၊ သီသေ=ဦး၊ အဓိမတ္တာ=ကုန်သော၊ သီသဝေဒနာ=ခေါင်းကိုက် ခေါင်းခဲဝေဒနာတို့သည်၊ (အပြင်မထွက်နိုင်၍ အတွင်း၌သာ တိုးဝှေ့နေသော လေတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဦးခေါင်းဝေဒနာတို့သည်) (ဟောန္တိ=ဖြစ်ပေါ်နေကုန်၏။)

ဘန္တေ=ရား၊ ဒက္ခော=ကျွမ်းကျင်သော၊ ဂေါဃာတကော ဝါ=နွားသတ်သမားသည်လည်းကောင်း၊ ဂေါဃာတကန္တေဝါသီ ဝါ=နွားသတ်သမား၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း၊ တိဏှေန=ထက်လှစွာသော၊ ဂေါဝိကန္တနေန=နွားကို ဖောက်ခွဲ လှီးဖြတ်ကြောင်း ဓားဖြင့်၊ ကုစ္ဆိ=နွားဝမ်းဗိုက်ကို၊ ပရိကန္တေယျ သေယျထာပိ=လှီးဖြတ်ဖောက်ခွဲရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ မေ=၏၊ ကုစ္ဆိ=ဝမ်းဗိုက်ကို၊ အဓိမတ္တာ=ကုန်သော၊ ဝါတာ=လေတို့သည်၊ ပရိကန္တန္တိ=လှီးဖြတ်ဖောက်ခွဲနေပါကုန်၏။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဒွေ=နှစ်ယောက်ကုန်သော၊ ဗလဝန္တော=အားကောင်းကုန်သော၊ ပုရိသာ=ယောက်ျားတို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလတရံ=အထူးအားနည်းနေသော၊ ပုရိသံ=ယောက်ျားကို၊ နာနာဗာဟာသု=နေရာအမျိုးမျိုးသော လက်မောင်းတို့၌၊ ဂဟေတွာ=ဆွဲကိုင်ကြကုန်၍၊ အင်္ဂါရကာသုယာ=မီးကျိုးတွင်း၌၊ ဝါ=မီးကျိုးစု မီးကျိုးပုံ၌၊ သန္တာပေယျံ သေယျထာပိ=ပြင်းထန်စွာပူလောင်စေကြကုန် ရာသကဲ့သို့၊ ဝါ=ကင်ကြ ရှိမြှိုက်ကြကုန်ရာသကဲ့သို့၊ သမ္ပရိတာပေယျံ သေယျထာပိ=ပြင်းထန်စွာ ထက်ဝန်းကျင်မှ ပူလောင်စေကြကုန်ရာသကဲ့သို့၊ ဝါ=ပြင်းထန်စွာ ထက်ဝန်းကျင်မှ ကင်ကြ ရှိမြှိုက်ကြကုန်ရာသကဲ့သို့၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝမေဝံ=ပင်၊ မေ=၏၊ ကာယသ္မိ=ခန္ဓာကိုယ်၌၊ အဓိမတ္တာ=လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသော၊ ဝါ=လွန်မင်းပြင်းထန်သော၊ သုဟော=ပူလောင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်နေပါ၏)။ပ။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ (အရှင်ဖဂ္ဂနု အပြင်းအထန် ဒုက္ခဝေဒနာ ခံစားနေရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ=သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဖဂ္ဂနု=အရှင်ဖဂ္ဂနုကို၊ ဓမ္မိယာ=တရားရှိသော၊ ကထာယ=စကားဖြင့်၊ သန္တုသေတွာ=(နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော အကျိုးတရားကို) မျက်မှောက်ထင်ထင် မြင်စေပြီး၍၊ သမာဒပေတွာ=(ကုသိုလ်တရားတို့ကို) ကောင်းစွာလက်ခံ နာယူစေပြီး၍၊ သမုတ္တေဇေတွာ=(နာယူအပ်

ပြီးသော တရားတို့၌) ကောင်းစွာအားတက် ထက်မြက် စေပြီး၍၊ သမ္ပဟံသေတွာ
=(ရပြီး ဂုဏ်ထူးချီးကျူးပြောလျက်) စိတ်ဓာတ်အစဉ် ကြည်လင်ရှင်လန်းစေပြီး၍၊
အာသနာ=ထိုင်နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ=ထတော်မူ၍၊ ပက္ကာမိ=ကြွသွားတော်မူပြီ။

အထ ခေါ်=၌၊ အာယသ္မာ ဖဂ္ဂုနော=အရှင်ဖဂ္ဂုနသည်၊ ဘဂဝတော=
မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အစိရပက္ကန္တဿ=ကြွသွားတော်မူပြီး၍ မကြာမြင့်မီ၊ ကာလံ=
ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ အကာသိ=ပြုပြီ၊ စ=ထူးခြားချက်ကား၊ အဿ=ထိုအရှင်
ဖဂ္ဂုန၏၊ တမိ သမယေ=ထိုအချိန်ဖြစ်သော၊ မရဏကာလေ=သေခါနီးအခါ၌၊
ဣန္ဒြိယာနိ=(စက္ခုအစရှိသော ခြောက်ပါးသော) ဣန္ဒြေတို့သည်၊ ဝိပ္ပသီဒိသု=
အထူးကြည်လင်ကုန်ပြီ၊ အထ ခေါ်=(အရှင်ဖဂ္ဂုန ကွယ်လွန်တော်မူပြီးရာ)
ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အာယသ္မာ
ဖဂ္ဂုနော=သည်။ပ။ ဝိပ္ပသီဒိသု=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ကိ=အဘယ်ကြောင့်၊ ဝါ=အဘယ်မှာလျှင်၊ ဖဂ္ဂုနဿ=
ဖဂ္ဂုနမည်သော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ဣန္ဒြိယာနိ=တို့သည်၊ န ဝိပ္ပသီဒိဿန္တိ=
မကြည်လင်ကုန်အံ့နည်း၊ အာနန္ဒ=န္တာ၊ ဖဂ္ဂုနဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ စိတ္တံ=
စိတ်သည်၊ ပဉ္စဟိ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဩရမ္ဘာဂိယေဟိ=အောက်ကာမဓာတ်သို့
ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ ဝါ=အောက်ကာမဓာတ်အဖို့၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော၊
ဝါ=အောက်ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေစေတတ်ကုန်သော၊ [ဒုကနိပါတ်
စာပိုဒ်(၃၇)သုတ်ကြည့်] သံယောဇနေဟိ=သံယောဇဉ်တို့မှ၊(ကာမရာဂ၊ ပဋိဃနှင့်၊
သီလ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော သံယောဇဉ်တို့မှ) အဝိမုတ္တံ=(တရားမနာရသေး
မီက) မလွတ်မြောက်သေးသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ တဿ=ထိုဖဂ္ဂုနရဟန်း၏၊
စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တံ ဓမ္မဒေသနံ=(ကွယ်လွန်ခါနီး၌ ငါဘုရား ဟောကြားအပ်
သော)ထိုတရားဒေသနာကို၊ သုတွာ=ကြားနာရပြီး၍၊ ဝါ=ကြားနာရခြင်းကြောင့်
။ပ။ သံယောဇနေဟိ=တို့မှ၊ ဝိမုတ္တံ=လွတ်မြောက်ပြီ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ကာလေန=သင့်လျော်သောအခါ၌၊ ဓမ္မဿဝနေ=
တရားနာခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ကာလေန=၌၊ အတ္ထုပပရိက္ခာယ=(မှန်ကန်၊
မမှန်ကန်သော)အကြောင်းနည်းလမ်းကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊
ဝါ=အကြောင်းနည်းလမ်းဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌လည်း
ကောင်း၊ အာနိသံသာ=အကျိုးအာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ဆ=ဤ(၆)မျိုးတို့တည်း၊
ဆ=၆-မျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ ဣစ
=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ပဉ္စဟိ=
ကုန်သော၊ ဩရမ္ဘာဂိယေဟိ=ကုန်သော၊ သံယောဇနေဟိ=တို့မှ၊ အဝိမုတ္တံ=သည်၊
ဟောတိ=၏၊ သော=ထိုရဟန်းသည်၊ တမိ သမယေ=ထိုအချိန်အခါဖြစ်သော၊
(ထိုဩရမ္ဘာဂိယ သံယောဇဉ်ငါးမျိုးတို့မှ မလွတ်မြောက်သေးရာဖြစ်သော) မရဏ
ကာလေ=၌၊ တထာဂတံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ လဘတိ=အခွင့်ရ၏။

တဿ=ထိုရဟန်းအား၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ အာဒိကလျာဏံ=အစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (လေးပါးရှိသော ဂါထာ၌ ပဌမပါးဟူသော အစပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) မဇ္ဈေ-ကလျာဏံ=အလယ်ပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (ဒုတိယ၊ တတိယပါးဟူသော အလယ်ပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) ပရိယောသာနကလျာဏံ=အဆုံးပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း၊ (စတုတ္ထပါးဟူသော အဆုံးပိုင်း၌ ကောင်းအောင်လည်းကောင်း) သာတ္ထံ=(သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္မပ္ပဓာန် အစရှိသော) အနက်သဘောနှင့် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညုနံ=(သိထိလ၊ ခနိတ အစရှိသော) အက္ခရာနှင့်ပြည့်စုံပီသအောင်လည်းကောင်း၊ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ=အားလုံးစုံထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံအောင်လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓံ=(အကျိုးလိုလား၊ မေတ္တာပွားယှဉ်) ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်အောင်လည်းကောင်း၊ ဒေသေတိ=ဟောတော်မူ၏။

(ဧဝံ=ဤသို့ အာဒိကလျာဏ စသည်ဖြစ်အောင်၊ ဒေသေန္တော စ=ဟောကြားတော်မူလျှင်လည်း) ဗြဟ္မစရိယံ=(သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သွင်းယူအပ်သော) မြတ်သောအကျင့် ဖြစ်သော သာသနာတော်ကို၊ ပကာသေတိ=ထင်ရှားပြတော်မူ၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တံ ဓမ္မဒေသနံ=(ကွယ်လွန်ခါနီး၌ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော) ထိုတရား ဒေသနာတော်ကို။ပ။ သံယောဇနေဟိ=တို့မှ၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏၊ အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ အယံ=ဤသည်ကား၊ (သေခါနီးကာလ၌ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရား ဒေသနာတော်ကို ကြားရ၍ ဩရုဗ္ဘာဂိယသံယောဇဉ်ငါးမျိုးတို့မှ စိတ်၏ လွတ်မြောက်ခြင်းသည်ကား) ကာလေန=တရားနာသင့်ရာ အခါ၌၊ ဓမ္မဿဝနေ=တရားနာခြင်း၌၊ ပဌမော=ရှေးဦးစွာသော၊ အာနိသံသော=အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော အကျိုးအာနိသင်ကား။ပ။ မရဏကာလေ=၌၊ တထာဂတံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ န ဟေဝ ခေါလဘတိ=အခွင့်မရသည်သာ၊ အပိစ ခေါ=စင်စစ်သော်ကား၊ တထာဂတသာဝကံ=မြတ်စွာဘုရားတပည့်ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ လဘတိ=၏၊ တဿ=ထိုရဟန်းအား၊ တထာဂတသာဝကော=သည်၊ ဓမ္မံ=ကို။ပ။ ပကာသေတိ=၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ တံ ဓမ္မဒေသနံ=(မြတ်စွာဘုရားတပည့် ဟောကြားအပ်သော) ထိုတရားဒေသနာတော်ကို။ပ။ ဝိမုစ္စတိ=၏၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ အယံ=ဤသည်ကား၊ (ဤမြတ်စွာဘုရားတပည့် ဟောကြားအပ်သော တရားဒေသနာတော်ကို ကြားနာရ၍ ဩရုဗ္ဘာဂိယသံယောဇဉ် ငါးမျိုးတို့မှ စိတ်၏ လွတ်မြောက်ခြင်းသည်ကား) ကာလေန=၌၊ ဓမ္မဿဝနေ=၌၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။

၂၀။ တထာဂတသာဝကံ=ကို၊ ဒဿနာယ=ငှာ၊ နပိ လဘတိ=အခွင့်ရ သည်လည်းမဟုတ်၊ အပိစ ခေါ်=အဟုတ်သော်ကာ၊ (သော=ထိုရဟန်းသည်) ယထာသုတံ=နာယူ နာယူအပ်ပြီးသမျှသော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သင်ကြား သင်ကြားအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဓမ္မံ=တရားဒေသနာတော်ကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကတိ=အထပ်ထပ် ကြံစည်၏၊ အနုဝိစာရေတိ=အထပ်ထပ် ဆင်ခြင် သုံးသပ်၏၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတိ=အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်၏၊ တဿ= ထိုရဟန်းသည်၊ ယထာသုတံ=သော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကယတော=အထပ်ထပ်ကြံစည်လသော်၊ ဝါ= အထပ်ထပ် ကြံစည်စဉ်၊ အနုဝိစာရယတော=အထပ်ထပ်ဆင်ခြင်သုံးသပ်လသော်၊ ဝါ=စဉ်၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတော=အထပ်ထပ်ရှုဆင်ခြင်လသော်၊ ဝါ=စဉ်။

၂၁။ စိတ္တံ=သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ အယံ=ဤသည်ကား၊ (ဤသို့နာယူ သင်ကြားအပ်ပြီးသမျှသော တရားဒေသနာတော်ကို အထပ်ထပ် ကြံစည်သုံးသပ် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းကြောင့် ဩရုဗ္ဗာဂိယ သံယောဇဉ်ငါးမျိုးတို့မှ စိတ်၏လွတ်မြောက်ခြင်းသည်ကား) ကာလေန=၌၊ အတ္ထုပပရိက္ခာယ=၌၊ တတိယော=သုံးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။

အာနန္ဒ=နွာ၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခုနော။၂။ ဝိမုတ္တံ=လွတ်မြောက်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ စ ခေါ်=သို့သော်လည်း၊ အနုတ္တရေ=မိမိထက် ထူးကဲလွန်မြတ်

၁။ တဿ ယထာသုတံ။၂။ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။ ။(တနည်း)တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ=သည်၊ ယထာသုတံ=သော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကယတော=အထပ်ထပ် ကြံစည်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုဝိစာရယတော= အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတော= ကြောင့်၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော။၂။ စိတ္တံ=သည်၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏။

(တနည်း)ယထာသုတံ=သော၊ ယထာပရိယတ္တံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ စေတသာ= ဖြင့်၊ အနုဝိတက္ကယတော=အထပ်ထပ် ကြံစည်သော၊ အနုဝိစာရယတော=အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော၊ မနသာ=ဖြင့်၊ အနုပေက္ခတော=အထပ်ထပ် ရှုဆင်ခြင်သော၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်၊ ပဉ္စဟိ=ကုန်သော၊ ဩရုဗ္ဗာဂိယေဟိ=ကုန်သော၊ သံယောဇနေဟိ=တို့မှ၊ ဝိမုစ္စတိ=လွတ်မြောက်၏။

နိဿယခန်း၌ အနုဝိတက္ကယတော စသည်ကို လက္ခဏအနက်နှင့် အနာဒရ အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ ထိုနည်း၌ အနုဝိတက္ကနစသော ကြိယာနှင့် ဝိမုစ္စနကြိယာတို့ တပြိုင်နက်တည်း အတိအကျ မဖြစ်နိုင်သော်လည်း အနုဝိတက္ကန စသောကြိယာ ဖြစ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏအနည်းငယ် ကွာခြားရုံမျှဖြင့် ဝိမုစ္စနကြိယာ ဖြစ်နိုင်ရကား တပြိုင်နက်တည်းဟုပင် ဆိုနိုင်သောကြောင့် လက္ခဏအနက် အနာဒရအနက်တို့ကို ပြန်ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သော တရားမရှိသော၊ ဥပဓိသင်္ခယေ=(ခန္ဓာအစရှိသော) ဥပဓိတို့၏ကုန်ခန်းရာ နိဗ္ဗာန်၌၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ အဝိမုတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် မသက်ဝင် မညွတ်ကိုင်း သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပကာသေတိ=၏၊ တဿ=ထိုရဟန်း၏၊ စိတ္တံ=သည်။ပ။ ဥပဓိသင်္ခယေ=၌၊ ဝိမုစ္စတိ=အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်း၏၊ အာနန္ဒ= န္ဓာ၊ အယံ=ဤသည်ကား၊ (ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဒေသနာတော်ကို ကြားနာရ၍ အနုတ္တရ ဥပဓိသင်္ခယ၌ စိတ်၏ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် သက်ဝင် ညွတ်ကိုင်းခြင်းသည်ကား) ကာလေန=၌၊ ဓမ္မဿဝနေ=၌၊ စတုတ္ထော=လေးခု မြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။ပ။ အယံ=ဤသည်ကား၊ (ဤသို့ တထာ- ဂတသာဝက၏ တရားကို ကြားနာရ၍ အနုတ္တရဥပဓိသင်္ခယ၌ စိတ်၏ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းခြင်းသည်ကား) ကာလေန=၌၊ ဓမ္မဿဝနေ =၌၊ ပဉ္စမော=ငါးခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော=တည်း။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ဆဋ္ဌဘိဇာတိသုတ်

၅၇။ ဘန္ဓေ=အရှင်ဘုရား၊ ပူရဏေန=ပူရဏမည်သော၊ (တယောက်လျှော သော ကျွန်တရာကို ပြည့်စေတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ပူရဏမည်သော) ကဿပေန=ကဿပသည်၊ ဝါ=ကဿပအနွယ်ဝင် ဖြစ်သူသည်၊ [တနည်း- ကဿပေန=ကဿပအနွယ်ဝင်ဖြစ်သော၊ ပူရဏေန=ပူရဏသည်] ဆဋ္ဌဘိ ဇာတိယော=ခြောက်ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့ကို၊ ပညတ္တာ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ကဏှာဘိဇာတိ=မည်းနက်သော အမျိုးဇာတ်ကို၊ ပညတ္တာ= ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်အပ်ပြီ၊ နိလာဘိဇာတိ=ညိုသော အမျိုးဇာတ်ကို၊ ပညတ္တာ =အပ်ပြီ၊ လောဟိတာဘိဇာတိ=နီသောအမျိုးဇာတ်ကို။ပ။ ဟလိဒ္ဓါဘိဇာတိ= နနွင်းရောင်အဆင်း ဝါဝင်းသောအမျိုးဇာတ်ကို။ပ။ သုက္ကာဘိဇာတိ=ဖြူစင်သော အမျိုးဇာတ်ကို။ပ။ ပရမသုက္ကာဘိဇာတိ=အလွန်ဖြူစင်သော အမျိုးဇာတ်ကို၊ ပညတ္တာ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်အပ်ပြီ။

ဘန္ဓေ=ရား၊ တတြ=ထိုခြောက်ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့တွင်၊ ဣဒံ(အယံ) =ဤလျှောက်ထားအပ်လတ္တံ့သော အမျိုးဇာတ်ကို၊ ပူရဏေန=သော၊ ကဿပေန= သည်၊ ကဏှာဘိဇာတိ = မည်းနက်သော အမျိုးဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ=အပ်ပါ ပြီ၊ သြရတ္တိကာ=သိုးသတ်သမားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သူကရိကာ=ဝက်သတ် သမားတို့ကို လည်းကောင်း၊ သာကုဏိကာ=ငှက်သတ်သမား (ငှက်မုဆိုး)တို့ကို လည်း ကောင်း၊ မာဂဝိကာ=သားသတ်သမား (သားမုဆိုး)တို့ကိုလည်းကောင်း၊ လုဒ္ဓါ=(သတ်ဖြတ်ညှဉ်းပန်း ကြမ်းတမ်းရက်စက်သူ) မုဆိုးဟူသမျှတို့ကို လည်းကောင်း၊ မစ္ဆယာတကာ=ငါးသုတ်သမား တံငါသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စောရာ=ခိုးသားဒမြတို့ကို လည်းကောင်း၊ စောရယာတကာ=သူခိုးဒမြတို့ကို သတ်ဖြတ်သူ (လက်မရွံ့အာဏာသား ပါးကွက်သမား) တို့ကိုလည်းကောင်း။

ဗန္ဓနာဂါရိကာ = အချုပ်ထောင်နှောင်အိမ်စောင့် (ထောင်မှူး)တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဝါပန = ထိုမှတပါး၊ အညေ = အခြားကုန်သော၊ (ပြဆိုအပ်ပြီးသော ဩရတ္တိကမှ ဗန္ဓနာဂါရိကာ တိုင်အောင်သော လူတို့မှတပါး ထခြားကုန်သော) ကုရုရကမ္ပန္တာ = ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်သော အမှုလုပ်ငန်းရှိကုန်သော၊ ယေ ကေစိ = ကြွင်းမဲ့ဥသံ အားလုံးစုံသော အမျိုးဇာတ်တို့သည်၊ (သန္တိ = ရှိကုန်၏) တေပိ = ထိုအားလုံးသော အမျိုးဇာတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ကဏ္ဍာဘိဇာတိယော = မည်းနက်သော အမျိုးဇာတ်တို့ဟူ၍၊ ပညတ္တာ = ပညတ်အပ်ပါကုန်ပြီ။)

ဘန္တေ = ရား၊ တတြ = တို့တွင်၊ ဣဒံ (အယံ) = ကို၊ ပူရဏေန = သော၊ ကဿပေန = သည်၊ နိလာဘိဇာတိ = ညိုသောအမျိုးဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ = ပြီ၊ ကဏ္ဍကဝုတ္တိကာ = ဆူးဖြင့် အသက်မွေးသူဖြစ်ကုန်သော၊ (ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌ ဆန္ဒရာဂဟူသော ဆူးထည့်စွက်၍ သုံးဆောင်ကြခြင်းကြောင့် ဆူးဖြင့် အသက်မွေး သူ ဖြစ်ကုန်သော) ဘိက္ခု = ဘုရားသာသနာတော်ဝင် ရဟန်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ [တနည်း - ကဏ္ဍကဝုတ္တိကာ = တဏ္ဍကဝုတ္တိကမည်ကုန်သော၊ ဝါ = (ခန္ဓာကိုယ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အတ္တကိလမထအကျင့်ကို ပြုကျင့်အားထုတ်ကြခြင်းကြောင့်) ဆူးပေါ်၌ နေထိုင်ကျင့်သုံးကြသကဲ့သို့ ဖြစ်သူမည်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု = ဤသာသနာ တော်၏ အပြင်အပ ရဟန်းအချို့တို့ကိုလည်းကောင်း၊] ဝါ ပန = ပါး၊ အညေ = (ကဏ္ဍကဝုတ္တိက ရဟန်းတို့မှ) တပါးတခြားကုန်သော၊ ကမ္မဝါဒါ = ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံရှိ၏ဟု ပြောဆိုကြောင်း အယူအဆရှိကုန်သော၊ ကိရိယဝါဒါ = ကုသိုလ်ကံကို ပြုထိုက်၏ဟု အယူအဆရှိကုန်သော၊ ယေ ကေစိ = ကြွင်းမဲ့ဥသံ အားလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးဇာတ်တို့သည်၊ (သန္တိ = ရှိကုန်၏၊ တေပိ = ထိုအားလုံး သော ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးဇာတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိလာဘိဇာတိယော = ညိုသော အမျိုးဇာတ်တို့ဟူ၍၊ ပညတ္တာ = ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်အပ်ကုန်ပြီ။)

ဘန္တေ = ရား၊ တတြ = တို့တွင်၊ ဣဒံ (အယံ) = ကို၊ ပူရဏေန = သော၊ ကဿ ပေန = သည်၊ လောဟိတာဘိဇာတိ = ဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ = အပ်ပြီ၊ ဧကသာဠကာ = (ရှေ့ပိုင်းအဖုံးအကာ) အဝတ်တထည်သာ ဝတ်ကြကုန်သော၊ နိဂဏ္ဍာ = နိဂဏ္ဍ မည်သော တက္ကတွန်းတို့ကို၊ ဝါ = သံယောဇဉ်အထုံးအဖွဲ့မရှိသူဟု ခေါ်ဆိုသမှတ် အပ်သော တိတ္ထိယတို့ကို၊ လောဟိတာဘိဇာတိယော = ဇာတ်တို့ဟူ၍၊ ပညတ္တာ = အပ်ကုန်ပြီ။ ပ။ ဟလိဒ္ဓါဘိဇာတိ = ဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ = အပ်ပြီ၊ ဩဒါတဝသနာ = အဝတ်ဖြူကို ဝတ်ကုန်သော၊ အစေလကသာဝကာ = အဝတ်မဝတ်သော ပရိဗိုဇ် တို့၏ တပည့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဂိဟိ = လူတို့ကို၊ ဟလိဒ္ဓါဘိဇာတိယော = ၍၊ ပညတ္တာ = ကုန်ပြီ။

။ပ။ သုက္ကာဘိဇာတိ = ၍၊ ပညတ္တာ = အပ်ပြီ၊ အာဇီဝကာ = အဝတ်မဝတ် သော ပရိဗိုဇ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [အာဇီဝကောတိ နဂ္ဂပရိဗ္ဗာဇကော။ ပဉ္စက

နိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ။ ၈၅] အာဇီဝကိနိယော=အဝတ်မဝတ်သော ပရိပိုင်မတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (သုက္ကာဘိဇာတိယော=၍၊ ပညတ္တာ=ကုန်ပြီ)။ပ။ ပရမသုက္ကာဘိဇာတိ=၍၊ ပညတ္တာ=ပြီ၊ နန္ဒော=နန္ဒမည်သော၊ ဝစ္ဆော=ဝစ္ဆကိုလည်းကောင်း၊ (အနွယ်အားဖြင့် ဝစ္ဆခေါ်တွင်သူကိုလည်းကောင်း) ကိသော=ကိသမည်သော၊ သံကိစ္စော=သံကိစ္စကို လည်းကောင်း၊ (အနွယ်အားဖြင့် သံကိစ္စခေါ်တွင်သူကို လည်းကောင်း) [တနည်း-ဝစ္ဆော=အနွယ်အားဖြင့် ဝစ္ဆဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ နန္ဒော=နန္ဒမည်သောသူကို လည်းကောင်း၊ သံကိစ္စော=အနွယ်အားဖြင့် သံကိစ္စဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ ကိသော=ကိသမည်သူကိုလည်းကောင်း။ နန္ဒောတိ တံဿ နာမံ၊ ဝစ္ဆောတိ ဂေါတ္တံ၊ ကိသောတိ နာမံ၊ သံကိစ္စောတိ ဂေါတ္တံ။ မူလပဏ္ဍာသအဋ္ဌကထာ၊ ၃-၁၈၆] မက္ခလိဂေါသာလော=မက္ခလိဂေါသာလကိုလည်းကောင်း၊ ပရမသုက္ကာဘိဇာတိ=အလွန်ဖြူသော အမျိုးဇာတ်ဟူ၍၊ ပညတ္တာ=ပညတ်အပ်ပြီ၊ ဘန္တေ=ရာ၊ ပူရဏောန=သော၊ ကဿပေန=သည်၊ ဆ=၆-မျိုးကုန်သော၊ ဣမာ အဘိဇာတိယော=ဤ အမျိုးဇာတ်တို့ကို၊ ပညတ္တာ=ကုန်ပြီ၊ ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ပူရဏဿ=သော၊ ကဿပဿ=အား၊ ဣမာ ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=ဤခြောက်ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့ကို၊ ပညာပေတုံ=ခွဲခြားသတ်မှတ်ပညတ်ခြင်းငှာ၊ သဗ္ဗော=အားလုံးသော၊ လောကော=သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဝါ=သတ္တဝါအပေါင်း၏ အဖြစ်မှန်သဘာဝသည်၊ ဧတံ=ထိုခွဲခြားသတ်မှတ်ပညတ်ချက်ကို၊ အဗ္ဗနဇာနာတိ ကိံ ပန=ခွင့်ပြုပါ၏လော၊ ဝါ=လက်ခံပါ၏လော။

၁။ ကိံ ပနာနန္ဒ ပူရဏဿ။ပ။ပညာပေတုန္တိ။ ။အဘိဇာတိ(၆)မျိုး ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်ဖို့အတွက် အဲဒီခွဲခြားသတ်မှတ်ချက်ကို အားလုံးသော သတ္တလောကကံ (ဝါ=အားလုံးသော သတ္တလောက၏ အဖြစ်မှန်သဘာဝက) ခွင့်ပြုပါရဲ့လား၊ လက်ခံပါရဲ့လားဟုလို။

ဤဝါကျ၌ ပညာပေတုံဟူသော သမ္ပဒါန်သည် ကံနှင့်သဘောတူသောကြောင့် "တေအဗ္ဗနဇာနာတိ"မှ ဧတံဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်ကို အနက်မဲ့ကြံလိုကကြံနိုင်၏။ (သို့မဟုတ်) ပညာပေတုံဟူသော တုံပစ္စယန္တပုဒ်နေရာ၌ ပဉ္စမိတုဝိဘတ်ဖြင့် "ပညာပေတု"ဟု အာချာတ်ကြိယာပုဒ် ရှိစေပြီးလျှင် အဗ္ဗနဇာနာတိ၏ အာကာရဝါကျ ပြုလုပ်နိုင်၏။ ယင်းသို့ပြုလုပ်လျှင်-

"အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ပူရဏဿ=သော၊ ကဿပဿ=အား၊ ဣမာ ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=တို့ကို၊ ပညာပေတု=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ သဗ္ဗော=သော၊ လောကော=သည်၊ ဧတံ=ဤခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်ချက်ကို၊ အဗ္ဗနဇာနာတိ ကိံ ပန=ခွင့်ပြု၏လော"ဟု အနက်ပြန်ဆိုရာ၏၊ ပညာပေတု၏ ကတ္တာကို "ပူရဏော ကဿပေါ"ဟု ထည့်ပါ။

ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ (သဗ္ဗော=သော၊ လောကော=သည်)ဧတံ=ဤခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်ချက်ကို၊ နော အဗ္ဘနုဇာနာတိ =ခွင့်မပြုပါ၊ [တနည်း-ဘန္တေ=ရား၊ ဧတံ=ဤခွင့်ပြုခြင်းသည်၊ နော ဟောတိ= မဖြစ်နိုင်ပါ] ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ။)

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ဒလိဒ္ဓေါ=ဥစ္စာမဲ့မဲ့ လူဆင်းရဲဖြစ်သော၊ အဿကော=ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမရှိသော၊ အနာဠိကော=ဥစ္စာနေ ကြွယ်ဝသူ မဟုတ်သော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ (အဿ=ရှိရာ၏) အကာ မကဿ=(နွားအသားဖိုး မပေးနိုင်၍) နွားအသားကို အလိုမရှိသော၊ တဿ= ထိုဥစ္စာမဲ့မဲ့ လူဆင်းရဲ၏၊ (ဟတ္ထေ ဝါ=လက်၌သော်လည်းကောင်း၊ ကေသေ ဝါ=ဆံပင်၌သော်လည်းကောင်း) ဝိလံ=နွားသား(အမဲသား) ဝေစုဝေပုံကို၊ ဝါ= အမဲသားတွဲကို၊ ဩလဂ္ဂေယျံ=အတင်းအဓမ္မ ဆွဲချိပ်ချည်နှောင်ကြကုန်ရာ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့ပြော၍၊ ဩလဂ္ဂေယျံ=နည်းဟူမူ) အတ္တော ပုရိသ=အမောင် ယောက်ျား၊ တေ=သည်၊ ဣဒံ မံသဉ္စ=ဤနွားသားကိုလည်း၊ ခါဒိတဗ္ဗံ=စားရ မည်၊ မူလဉ္စ=အသားဖိုးကိုလည်း၊ အနုပ္ပဒါတဗ္ဗံ=ပေးရမည်၊ ဣတိ=ဤသို့ပြော၍၊ (ဩလဂ္ဂေယျံ=ရာ၏)။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အဗျတ္တေန=ပညာမယှဉ် မကျွမ်း ကျင် မထက်မြက်သော၊ အခေတ္တညုနာ=အမျိုးဇာတ် ပညတ်ခြင်း၏အကြောင်း ရင်းခေတ်ကို မသိသော၊ [ခေတ္တ=ခေတ်၊ အကြောင်းရင်း၊ အရာဌာန၊ ခေတ္တံ ဇာနာတိတိ ခေတ္တညု၊ န ခေတ္တညု] အကုသလေန=(အမျိုးဇာတ်ပညတ်ခြင်း၌) မလိမ္မာ မပါးနပ်သော၊ ဗာလေန=လူဖျင်း လူအသည်၊ (ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော= တို့ကို၊ ပညတ္တာ ယထာ=ပညတ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထို့အတူ) ပူရဏေန =သော၊ ကဿပေန=သည်၊ ဧတေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ=ထိုသမဏဗြာဟ္မဏ တို့၏၊ အပ္ပဋိညာယ=ဝန်မခံခြင်းဖြင့်၊ ဣမာ ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=တို့ကို၊ ပညတ္တာ =ကုန်ပြီ။

၁။ သေယျထာပိ အာနန္ဒ။ပ။အနုပ္ပဒါတဗ္ဗံ။ ။ရှေးခေတ်က ကုန်သည်များ လှည်းဖြင့် ခရီးသွားကြသောအခါ လမ်းခုလတ်၌ နွားတကောင်သေလေ၏။ သေသွား သော နွား၏ တန်ဖိုးငွေကို အလိုရှိသော နွားပိုင်ရှင်ကုန်သည်က ကျန်သောအဖော် ကုန်သည်တို့အား အမဲသားတွဲပေး၍ အမဲသားဖိုး တောင်း၏။ အမဲသားဖိုး မပေးနိုင်၍ အမဲသားကို မယူချင်သော လူမဲ့လူဆင်းရဲကိုလည်း အတင်းအဓမ္မ အမဲသားပေး၍ ငွေတောင်း၏။ သေသွားသောနွား၏ တန်ဖိုး ပြန်ရအောင် ကျန်ကုန်သည်အားလုံးက တာဝန်ယူရသတတ်၊ ယင်းသို့သော ထိုခေတ်ကာလ ထုံးတမ်းစဉ်လာကို ဥပမာပြုလို၍ သေယျထာပိ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=၆-ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့ကို၊ ပညာပေမိ=ခွဲခြားသတ်မှတ် ပညတ်တော်မူအံ့၊ တံ=ထိုခွဲခြား သတ်မှတ် ပညတ်ချက်ကို၊ (တံ=သင်သည်) သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ သုဏာဟိ= နာယူလော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားလော၊ (အဟံ= ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူ ပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ=သို့၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ ပစ္စသောသိ=ရှေ့ရှုရိသေစွာ နာယူပြီ၊ ဝါ=စကား တုံ့ပြန် နာခံပြီ၊ ဘဂဝါ=သည်၊ ဧတံ=ဤတရားစကားတော်ကို၊ အဝေါစ=မိန့် တော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ။)

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဆဋ္ဌဘိဇာတိယော=၆-ပါးသော အမျိုးဇာတ်တို့ဟူသည်၊ ကတမာ စ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣစ=ဤလောက၌၊ ဧကဇ္ဈော= အချို့သောသူသည်၊ ကဏှဘိဇာတိယော=မည်းညစ်ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးဇာတ်၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ=မည်းညစ်ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ကဏှ=မည်းညစ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ (ဒုစ္စရိတ်တရား ဆယ်ပါးကို) အဘိ ဇာယတိ=ဖြစ်စေ၏၊ ဤကား ဋီကာဖွင့် အနက်တည်း၊ အဋ္ဌကထာဖွင့်အနက်ကို အောက်ခြေအဓိပ္ပာယ်ခန်း၌ ကြည့် ။ ဤ၌ (ဒုစ္စရိတ်တရားဆယ်ပါးကို)ဟူ၍

၁။ ကဏှ ဓမ္မံ အဘိဇာယတိ။ ။ဤဝါကျအဖွင့်အဋ္ဌကထာ၌ “ကဏှ ဓမ္မံ အဘိဇာယတိတိ ကဏှသဘာဝေါ ဟုတွာ ဇာယတိ နိဗ္ဗတ္တတိ၊ ကဏှဘိဇာတိယံ ဝါ ဇာယတိ”ဟူ၍ နှစ်နည်းဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အလို “ကဏှ+ဓမ္မံ”ဟု ဝါကျမဖြစ်နိုင်၊ “ကဏှသဘာဝေါ”ဟူသော အဖွင့်နှင့်အညီ “ကဏှော ဓမ္မော ယဿာတိ ကဏှဓမ္မော= မည်းညစ်သော ဒုစ္စရိတ်အကုသိုလ်သဘောရှိသောသူ”ဟု ဗဟုဗွိဟိသမာသံဝစနတ္ထပြု၍ “ကဏှဓမ္မံ”ဟု အလယ်၌ နိဂ္ဂဟိတ်မပါဘဲသော်လည်း ပါဠိရှိရမည်ဖြစ်၏၊ အကယ်၍ ကဏှဟု နိဂ္ဂဟိတ်ပါနေစေကာမူ ထိုနိဂ္ဂဟိတ်မှာ ဒုတိယာ အံဝိဘတ်မဟုတ်၊ စက္ခု ဥဒပါဒိ-၌ကဲ့သို့လာသော အာဂမ သန္တိနိဂ္ဂဟိတ်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။

“ကဏှသဘာဝေါ ဟုတွာ”ဟူသော ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်ကြောင့်ပင် ကဏှ ဓမ္မံပုဒ်မှ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်၌ သက်ဟု ဋီကာဆိုသည်၊ ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့် အလို ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးလိုလျှင်-

ကဏှဘိဇာတိယော=(နဂိုမူလက) မည်းညစ်ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးဇာတ်၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ=ဇာတ်ရှိသည်၊ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ကဏှဓမ္မံ(ကဏှဓမ္မော)=(မည်းညစ် ယုတ်နိမ့်သော အမျိုးဇာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဒုစ္စရိတ်ဆယ်ပါးတည်းဟူသော) မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားသဘောရှိသူသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) အဘိဇာယတိ= ဖြစ်၏၊ [နဂိုမူလက မည်းညစ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသူဖြစ်ပြီးလျှင် (နောက်ထပ်လည်း

လက်သဲကွင်းအနက် ထည့်ရေးထားသော်လည်း “ကာယေန ဒုစူရိတံ စရတိ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ချဲ့ ဟောတော်မူဦးမည် ဖြစ်သောကြောင့် အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်မျှသာ ဖြစ်သော ဤနေရာ၌ “မမ္မံ=တရားကို” ဟု သာမန်လောက်သာ အနက်ပေးသင့်၏။]

အာနန္ဒ=န္တာ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သည်။ပ။ သုက္ကံ= ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော၊ မမ္မံ=တရားကို၊ (သုစရိတ်ကုသိုလ်တရား ဆယ်ပါးကို) အဘိဇာယတိ=ဖြစ်စေ၏။ပ။ အကဏှံ=မည်းညစ်သည်လည်းမဟုတ်သော၊

မည်းညစ်သော အမျိုးဇာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဒုစူရိတ်ဆယ်ပါးတည်းဟူသော) မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားရှိသူဖြစ်ပြန်၏ဟူလို]။ပ။

ကဏှာဘိဇာတိယော=သည်၊ သမာနော=၍၊ သုက္ကမ္မံ=(ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော အမျိုးဇာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော သုစရိတ်ဆယ်ပါးတည်းဟူသော) ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရားသဘောရှိသည်၊ (ဟုတွာ=၍)အဘိဇာယတိ=ဖြစ်၏။

“ကဏှာဘိဇာတိယံ ဝါ ဇာယတိ” ဟူသော ဒုတိယနည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်အလို (ဋီကာ၌ အထူးမဖွင့်စေကာမူ) ကဏှမ္မံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သတ္တမီအနက်၌ သက်စေလိုသည်မှာ ထင်ရှား၏။ ထိုဒုတိယအဖွင့်အလို အနက်ပေးလျှင်-

“ကဏှာဘိဇာတိယော=(ယခုဘဝ၌) မည်းညစ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသူသည်၊ သမာနော=ဖြစ်၍၊ ဝါ=ဖြစ်လျက်၊ ကဏှမ္မံ=(သေပြီးနောက်ဝယ်)မည်းညစ်သော သဘောရှိသော အမျိုးဇာတ်၌၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်၏။ပ။ သုက္ကမ္မံ=(သေပြီးနောက်ဝယ်) ဖြူစင်သောသဘောရှိသော အမျိုးဇာတ်၌၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်၏” ဟု အနက်ဆိုပါ။ ဝစနတ္ထကိုလည်း “ကဏှော ဓမ္မော ယဿာ ဇာတိယာတိ ကဏှမ္မော=မည်းညစ်သော သဘောရှိသော အမျိုးဇာတ်” ဟုပင် ပြုပါ။

(၁) ကဏှာဘိဇာတိယော သမာနောတိ ကဏှေ နိစကုလေ ဇာတော ဟုတွာ၊ ကဏှမ္မန္တိ ပစ္စတ္တေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟာ “ကဏှသဘာဝေါ ဟုတွာ အဘိဇာယတိ” တိ။ (၂) တံ အန္တောဂပေတုအတ္ထံ ပဒံ၊ ဥပ္ပါဒေတီတိ အတ္ထော၊ တသ္မာ ကဏှမ္မံ အဘိဇာယတီတိ ကာဠကံ ဒသဒုဿိလျမ္မံ ဥပ္ပါဒေတိ။ ဋီကာ၊ [ဒီ၊ ပါထိကဝဂ် အဋ္ဌကထာ(၂၂၀) ၎င်းဋီကာ (၂၅၆)တို့ကိုလည်း ရောစပ်ယူဖွင့်ထားသည်။]

ဤဋီကာ၌ (၂) အမှတ်ဝါကျမှာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်သို့ မလိုက်ဘဲ ဋီကာနည်း သတ်သတ်အဖွင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို(၂)အမှတ်ဝါကျ၌ ဝါနှင့် အထဝါ တခုခု ပါသင့်၏။ နိဿယခန်း၌ ထိုဋီကာနည်းအတိုင်း အနက်ရေးခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အန္တောဂပေတုအတ္ထံ ပဒံ” ဟုသည်နှင့်အညီ “အဘိဇာယတိ=ဖြစ်စေ၏” ဟု အနက်ပြန်ဆို၍ အဘိဇာယတိ၌ ကာရိတ်ပစ္စည်း အကျေကြွပါ၊ [အဘိ+ဇန+ဒိဝါဒိယပစ္စည်း + ကာရိတ်ဏေပစ္စည်းသက်ချေ (သို့မဟုတ်-အဘိ+ဇန+ကာရိတ်ဏယပစ္စည်း)+ တိဝိဘတ်+ဇာတွန် န်ကို အာပြု။ ကာရိတ်ဏယပစ္စည်းသက်လျှင် ချေဖွယ်မလို။]

အသုက္ကံ=ဖြူစင်သည်လည်း မဟုတ်သော၊ နိဗ္ဗာန်=ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းပြီးရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဝါ=နောက်ထပ်တဖန် ငြိမ်းစေသောအားဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဘိဇာယတိ= ဖြစ်စေ၏။ (ဋီကာနည်းတည်း)။

(တနည်း) နိဗ္ဗာန်=ကိလေသာခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းပြီးရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ဝါ= ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းရာ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သို့၊ အဘိဇာယတိ=ရောက်၏။ (တနည်း) နိဗ္ဗာန်=အရိယာဘုံအဆင့်ဟူသော ငြိမ်းအေးသောအမျိုးဇာတ်ဖြင့်၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်၏။ [အရိယာပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးဇာတ် (အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဘဝ) သို့ ရောက်သွားသည်ဟူလို] [အဋ္ဌကထာနည်းတည်း။]

။ပ။ ဧကစ္စော=သည်၊ သုက္ကာဘိဇာတိယော=ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော အမျိုးဇာတ်၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ=ဇာတ်ရှိသည်။ပ။ အာနန္ဒ=နွှာ၊ ကထဉ္စ=အဘယ်သို့သော

၁။ နိဗ္ဗာန် အဘိဇာယတိ။ ။ဤ၌ အဘိဇာယတိကို ပသဝတိ-ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ယခင်က "ဥပ္ပါဒေတိ"ဟု ဖွင့်သည်နှင့် အတူတူပင်တည်း၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်စေ၏" ဟု ကာရိတ်ကြီးယာဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ပုဒ်အရ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို မယူဘဲ အရဟတ္တဖိုကို ယူရ၏။ မှန်၏။ "ကိလေသနိဗ္ဗာနန္တေ ဇာတတ္တာ"ဟု သော ဋီကာနှင့်အညီ ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သည် ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းပြီးသည့်အဆုံး၌ (ဝါ=ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းပြီးရာအခါ၌)ဖြစ်ပေါ်လာသောတရားဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်၏။ "ကိလေသာ နိဗ္ဗာယိသု ဧတ္တာတိ နိဗ္ဗာန်= ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းပြီးရာ အရဟတ္တဖိုလ်"ဟု ဝစနတ္ထပြု။

(တနည်း) ပဋိပ္ပဿန္တနဝသေန ကိလေသေ နိဗ္ဗာပေတိတိ နိဗ္ဗာန်=ထပ်၍ ငြိမ်းစေသည့် အနေအားဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်။ ဤကား ဋီကာအဖွင့်တည်း။

အဋ္ဌကထာ၌ကား "နိဗ္ဗာန် အဘိဇာယတိတိ နိဗ္ဗာန် ပါပုဏ္ဍာတိ"ဟု ပဌမနည်းဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အလို နိဗ္ဗာန်ပုဒ်အရ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာမက ယူရိုးယူစဉ် နိဗ္ဗာန် (အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်)ကိုလည်း ယူနိုင်၏။ အဘိဇာယတိကိုလည်း ကာရိတ်ကြီးယာကြီးဖို့မလို၊ ရိုးရိုးသုဒ္ဓကြီးယာသာ ဖြစ်သည်။ ဇနဇာတ်ကိုကား ပါပုဏ္ဍာ အနက်ဟောကြီး၊ ထို့နောက် "အရိယဘုမိသင်္ခါတာယ ဝါ နိဗ္ဗာနဇာတိယာ ဇာယတိ"ဟု ဒုတိယနည်း ဖွင့်၏။ ထိုအလို "နိဗ္ဗာယတိတိ နိဗ္ဗာန်=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးဇာတ်"ဟု ဝစနတ္ထပြု။ "အကဏှံ အသုက္ကံ နိဗ္ဗာန်"တို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက်၌သက်၊ (ဋီကာ၌ကား ဝိဘတ်နက်ကို မပြတော့) အဘိဇာယတိသည် သုဒ္ဓကြီးယာ၊ ဇနဇာတ် ဖြစ်ခြင်းအနက်ဟော။

အဋ္ဌကထာယံ ပန "ဇာယတိတိ ဣမဿ ပါပုဏ္ဍာတိတိ အတ္ထံ ဂဟေတွာဝ "နိဗ္ဗာန် ပါပုဏ္ဍာတိတိ" ဝုတ္တံး ဋီကာ။

အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကဏှာဘိဇာတိယော=သည်၊ သမာနော=၍၊ ကဏှ=
 သော၊ ဓမ္မ=တရားကို၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်စေသနည်းဟူမူ၊ [တနည်း-ကဏှဓမ္မ
 (ကဏှဓမ္မော)=ရှိသူသည်၊ (ဟုတွာ=၍) အဘိဇာယတိ=ဖြစ်သနည်း၊ (တနည်း)
 ကဏှဓမ္မ=ဇာတ်၌၊ အဘိဇာယတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ] အာနန္ဒ=န္တာ၊ ဣဓ=
 ၌၊ ဧကဇ္ဈော=သည်၊ နိစေ=နိမ့်ကျသော၊ ကုလေ=အမျိုး၌၊ ပစ္စာဇာတော
 =ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ [ထို့နောက် ဇာတကြောင်းကျော် ယတ္ထ ကသိရေန
 သို့သွား] ယတ္ထ=အကြင်အမျိုး၌၊ ကသိရေန=ခက်ခဲသဖြင့်၊ ဃာသစ္စာဒေါ
 =အစားအဝတ်ကို၊ လဗ္ဘတိ=ရအပ်၏၊ (တာဒိသေ=ထိုကဲ့သို့ တွေ့မြင်အပ်သော)
 ဒလိဒ္ဒေ=ဆင်းရဲသော၊ အပ္ပန္နပါနဘောဇနေ=နည်းပါးသော ထမင်း အဖျော်
 ဘောဇဉ် ရှိသော၊ ကသိရဂုတ္တိကေ=ဆင်းရဲသဖြင့် အသက်မွေးရခြင်း ရှိသော။

စဏ္ဍာလကုလေ ဝါ=ဒွန်းစဏ္ဍာ၊ အောက်တန်းစားမျိုး၌သော် လည်း
 ကောင်း၊ နေသာဒကုလေ ဝါ=မုဆိုး တံငါမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝေနကုလေ
 ဝါ=နီးအလုပ်သမားမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ (ဝါး၊ ကြိမ် စသော နီးတို့ဖြင့်
 ဖျာ၊ စကော၊ တောင်း စသည်ရက်လုပ်သော အမျိုး၌သော်လည်းကောင်း)
 ရထကာရကုလေ ဝါ=ရထား သားရေအလုပ်သမားမျိုး၌သော် လည်းကောင်း၊
 [ရထေသု စမ္မေန နဟနံ ကရောတိတိ ရထကာရော=ရထားလှည်းတို့၌ သားရေ
 ဖြင့် ဖွဲ့ပတ်ကွပ်မှုကို ပြုသောသူ၊ သားရေအလုပ်သမား၊ ဖိနပ်ချုပ်သမား]
 ပုက္ကသကုလေ ဝါ=ပန်းမှိုက်သွန် မစင်ကျုံးသမားအမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊
 (ပစ္စာဇာတော=ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

စ=ထိုမျှမကသေး၊ (မျိုးရိုးနိမ့်ကျ၍ စားဝတ်နေရေး ကျပ်တည်းရုံမျှ
 မကသေး) သော=ထိုသူသည်၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဍော=မတင့်တယ်သော အဆင်းရှိသည်၊
 ဝါ=အရပ်ဆိုးသည်၊ ဒုဒ္ဒသိကော=(မွေးမိခင်ဖြစ်သူကပင်) ဆိုးဝါးစွာ မြင်ရခြင်း
 ရှိသည်၊ ဩကောဋိမကော=ပုကွသည်၊ ဗဝါဗာဓော=များသော အနာရောဂါ
 ရှိသည်၊ ကာဏော ဝါ=မျက်စိကန်းသည်လည်းကောင်း၊ ကုဏီ ဝါ=လက်ကောက်
 ကွေးခြင်းရှိသည် လည်းကောင်း၊ ခဇ္ဈော ဝါ=ခြေခွင်သည် လည်းကောင်း၊
 ပက္ခဟာတော ဝါ=သေနေသော အောက်ပိုင်းကိုယ်ရှိသည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ
 =၏၊ [ဟတ=နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ (သေနေသော) + ပက္ခ=ကိုယ်တပိုင်း
 (ရှိသူ)၊ ပိဋ္ဌသပ္ပိ=ထိုင်ခုံကုလားထိုင်ဖြင့် တွန်းဆွဲသွားရသူ၊ ငဆွံ။]

အနုဿ=ခဲဖွယ်စားဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါနဿ=သောက်ဖွယ်အဖျော်
 ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထဿ=အဝတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယာနဿ=ယာဉ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဗာလာ ဂန္ဓ ဝိလေပနဿ=ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်းကိုလည်းကောင်း၊
 သေယျာ+အာဝသထ+ပဒီပေယျဿ=အိပ်ရာခင်း+နေရာအိမ်+မီးထွန်းစရာ
 မီးစာ မီးခွက် ဆီကိုလည်းကောင်း၊ [တိကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၃)အာသံသသုတ်

လည်းကြည့်] လာဘီ=ရခြင်းရှိသည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ သော=ထိုသူသည်၊
 (ထိုဒွန်းစက္ကာစသော ယုတ်နိမ့်သော အမျိုး၌ဖြစ်သောသူသည်) ကာယေန=ဖြင့်၊
 [ဤဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၅)ဣဏသုတ်(စာမျက်နှာ-၅၂၆)ကြည့်]။ပ။ စရိတွာ=
 ပြုကျင့်ပြီး၍၊ ကာယဿ=၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=လားရောက်၏၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်
 (၁၃၀) ဗျသနသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၃၉)ကြည့်] အာနန္ဒ=နွှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ဆိုအပ်ခဲ့
 ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ယုတ်နိမ့်သော စက္ကာလစသော အမျိုး၌
 ဖြစ်၍ ဒုစွရိတ်အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်း၊ သေပြီးနောက်၌ ငရဲသို့ လားရောက်
 ရခြင်းအားဖြင့်) ကဏှာဘိဇာတိယော=သည်။ပ။ အဘိဇာယတိ=၏။ပ။

သော=သည်၊ ကာယေန=ဖြင့်၊ သုစရိတံ=ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော
 ကုသိုလ်ကို၊ စရတိ=ပြုကျင့်၏။ပ။ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နွှာ၊ ဧဝံ=အားဖြင့်၊
 (ဤသို့ ယုတ်နိမ့်သော စက္ကာလစသော အမျိုး၌ဖြစ်၍ သုစရိတ်ကုသိုလ်ကို
 ပြုကျင့်ခြင်း၊ သေပြီးနောက်၌ သုဂတိဘဝသို့ လားရောက်ရခြင်းအားဖြင့်)။ပ။
 အဘိဇာယတိ=၏။ပ။ သော=ထိုသူသည်၊ (စက္ကာလစသော အမျိုးတခုခု၌
 ဖြစ်သောထိုသူသည်) ကေသမသယံ=ဆံပင်နှင့် မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်ကို၊ ဩဟာ
 ရေတွာ=ရိတ်ပယ်၍၊ ကာသာယာနိ=ဖန်ရည်ကို သောက်တတ်ကုန်သော၊ ဝါ=
 ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ=အဝတ်တို့ကို၊ အတ္တာဒေတွာ=ဝတ်ရုံ၍၊
 အဂါရသ္မာ=အိမ်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ=ထွက်ခွာ၍)အနဂါရိယံ=ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ဝါ=
 ရဟန်းဘဝသို့၊ (အိမ်၌ နေထိုင်မှု လူ့အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြီးပွားရေးကို
 ဆောင်နိုင်သော လယ်လုပ်နွားမွေး ကုန်သွယ်ရေးမရှိရာ ရဟန်းဘဝသို့) ပဗ္ဗဇေတိ=
 ဝင်ရောက်၏။

သော=ထိုသူသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝါ=ဤသို့ဆံမုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်ကို
 ပယ်ဖြတ်ခြင်းစသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ ပဗ္ဗဇိတော=ရဟန်းဘဝသို့ ရောက်ပြီးသည်၊
 သမာနော=ဖြစ်လသော်၊ စေတသော=စိတ်ကို၊ ဥပက္ကိလေသေ=ပူးကပ်နှိပ်စက်
 တတ် ပူလောင်စေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=ညစ်နွမ်းစေတတ်ကုန်သော၊ ပညာယ=
 ပညာကို၊ (ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာကို) ဒုဗ္ဗလီကရဏေ=(ဖြစ်ခွင့်တားဆီးခြင်း
 ဖြင့်) အားနည်းအောင် ပြုတတ်ကုန်သော၊ ပဉ္စ=ငါးမျိုးကုန်သော၊ နိဝရဏေ=
 (ကာမဇ္ဈန္ဒ အစရှိသော) နိဝရဏတရားတို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်၍၊ စတုသု=လေးပါး
 ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေသု=သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တော=ကောင်း
 မွန်စွဲမြဲစွာ တည်တံ့သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သတ္တ=(၇)ပါးကုန်သော၊
 ဗောဇ္ဈင်္ဂေ=ဗောဇ္ဈင်တရားတို့ကို၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအားလျော်စွာ၊
 ဘာဝေတွာ=ဖြစ်ပွားစေ၍။ပ။ အဘိဇာယတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နွှာ၊ ဧဝံ=အားဖြင့်၊
 (ဤသို့ယုတ်နိမ့်သော စက္ကာလစသော အမျိုးတို့၌ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုပြီးလျှင်
 ဗောဇ္ဈင်(၇)ပါး ဖြစ်ပွားစေကာ အကဏှအသုက္က အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်စေ

ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါ=အကဏှ အသုက္က အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း အားဖြင့်)။ပ။

ဥစ္စေ=မြင့်မြတ်သော၊ ကုလေ=အမျိုး၌၊ ပစ္စာဇာတော=ဖြစ်သည်၊ အမေ= ဥစ္စာကြွယ်ဝ၍ အစိုးရသော၊ မဟဒ္ဒနေ=(မြေ၌မြုပ်ထား)များသောဥစ္စာရှိသော၊ မဟာဘောဂေ=(ရွှေခွက် ငွေခွက် အဝတ်ထည်စသော)များသောအသုံးအဆောင် ဘဏ္ဍာရှိသော၊ ပဟူတဇာတရူပရဇတေ=(မြှုပ်နှံထား) များသော ရွှေငွေရှိသော၊ [စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၈၅)တမောတမသုတ်လည်းကြည့်] ပဟူတဝိတ္တုပကရဏေ =များစွာသော နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဆင်တန်ဆာရှိသော၊ [ဝိတ္တ=နှစ်သက်ခြင်း၏ +ဥပကရဏ=အကြောင်း] ပဟူတနေဓညေ=များစွာသော နွားစသော ဥစ္စာနှင့် ခုနစ်မျိုးသော စပါးရှိသော၊ ခတ္တိယမဟာသာလကုလေ ဝါ=များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော မင်းမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏမဟာ သာလကုလေ ဝါ=များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော ပုဏ္ဏားမျိုး၌သော် လည်းကောင်း၊ ဂဟပတိမဟာသာလကုလေ ဝါ=များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော အိမ်ရှင်သူကြွယ်မျိုး၌ သော်လည်းကောင်း၊ ပစ္စာဇာတော=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

စ=ဤမျှမကသေး၊ (ဤသို့ ချမ်းသာကြွယ်ဝ အစိုးရသော ခတ္တိယ မဟာသာလ အစရှိသောအမျိုးတို့၌ ဖြစ်ရုံမျှမကသေး) သော=ထိုသူသည်၊ (အမု မဟဒ္ဒန စသည်ဖြစ်သော ခတ္တိယမဟာသာလစသော တခုခုသော အမျိုး၌ ဖြစ်ရသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) အဘိရူပေါ=(အခြားသူတို့ထက်) လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည်၊ ဝါ=အလွန်အဆင်းလှသည်၊ ဒဿနိယော=ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှု ထိုက်သည်၊ ဝါ=ကြည့်ရှုချင်စဖွယ် တင့်တယ်သည်၊ ပါသာဒိကော=စိတ်ကြည် လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ပရမာယ=မွန်မြတ်သန်ရှင်းသော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရ တာယ=အဆင်း၏ ကောင်းမွန်လှပသည်အဖြစ်နှင့် ဝါ=တင့်တယ်ဝင်းပ အဆင်း လှ၍ ကိုယ်ကာယသဏ္ဍာန် ပုံစံကျနသည်အဖြစ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=၏။

အနုဿ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ သေယျာဝသထပဒီပေယျဿ=ကိုလည်း ကောင်း၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိ၏၊ သော=ထိုသူသည်၊ (ခတ္တိယမဟာသာလ စသော တခုခုသော အမျိုး၌ဖြစ်သော ထိုသူသည်) ကာယေန=ဖြင့်။ပ။ မနသာ=ဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ=ကို၊ စရတိ=၏၊ သော=ထိုသူသည်၊ (ခတ္တိယမဟာသာလ စသော အမျိုးတခုခု၌ဖြစ်၍ အကုသိုလ်ဒုစ္စရိတ်ပြုကျင့်သော ထိုသူသည်)။ပ။ နိရယံ= သို့၊ ဥပပဇ္ဇတိ=၏၊ အာနန္ဒ=နှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဤသို့ ခတ္တိယ မဟာသာလ စသော မြင့်မြတ်သောအမျိုး၌ ဖြစ်၍ ဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်ကို ပြုကျင့်ခြင်း၊ သေပြီးနောက်၌ ငရဲသို့ လားရောက်ရခြင်းအားဖြင့်) ။ပ။ အဘိဇာယတိ=၏။ပ။ တတိယံ။

၄-ဘာသဝသုတ်

၅၈။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၀၇)သီလသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၂၅) ကြည့်] ဘိက္ခုဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣဝေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ ယေ အာသဝါ=(ကာမာသဝ အစရှိသော) အကြင်အာသဝတရား လေးပါးတို့ကို၊ သံဝရာ =ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့် ပယ်ထိုက်ကုန်၏၊ တေ(အာသဝါ)=ထိုပယ်ထိုက်သော အာသဝတရား လေးပါးတို့သည်၊ သံဝရေန=ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟိနာ= ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ ယေ အာသဝါ=တို့ကို၊ ပဋိသေဝနာ = (ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍)မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ တေ

၁။ သံဝရာ-၌ ဝစနတ္ထံ၊ အဘိဓေယျတ္ထံ၊ ဝိဘတျတ္ထံ။ သံဝရတိ ပိဒဟတိ ထကေတိတိ သံဝရော=ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရား၊ စက္ခုအစရှိသော (စက္ခုမြေ့ အစရှိသော) ဒွါရခြောက်ပေါက်တို့၌ ကိလေသာတို့ ဖြစ်ခွင့်(ဝင်ခွင့်)မရ အောင် ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိတရား၊ ၎င်းကို သတိသံဝရဟု ခေါ်၏။

“သံဝရာ ပဟာတဗ္ဗာတိ သံဝရေန ပဟာတဗ္ဗာ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၍ “သံဝရေနာတိ သံဝရေန ဟေတုဘူတေန ဝါ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဖွင့်ထား သောကြောင့် သံဝရာ၌ ပဉ္စမိသ္ဗာဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက်၌ (တနည်း)ဟိတ်အနက်၌ သက်ဟု နှစ်နည်းဆိုလို၏။ “အာသဝါ ဒဿနာ ပဟာတဗ္ဗာ။ပ။ သံဝရာ ပဟာတဗ္ဗာ” စသည်ကို ဖွင့်သော မူလပဏ္ဍာသဋီကာ (ပ-၁၅၁)၌ “ဟေတုမိ နိဿက္ကဝစနံ”ဟူ၍ ဟိတ်အနက်တမျိုးသာ ဖွင့်၏။

သို့သော် “အာသဝတို့ကို ဒဿန (သောတာပတ္တိမဂ်)ကြောင့် ပယ်သည်၊ သံဝရ(သတိ)ကြောင့် ပယ်သည်”ဟု ဟိတ်အနက်ပြန်ဆိုလျှင် ဒဿနနှင့် သံဝရတို့သည် ပယ်သတ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားမျှသာဖြစ်၍ တကယ် တိုက်ရိုက်ပယ်သတ်သော တရား မဖြစ်နိုင်တော့လေရာ၊ ဒဿနဖြင့် ပယ်သည်၊ သံဝရဖြင့် ပယ်သည်ဟု ကရိုဏ်းအနက် ပြန်ဆိုမှသာ တကယ်တိုက်ရိုက် (လက်တွေ့) ပယ်သတ်သောတရား ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဟိတ်အနက်ဖွင့်ဆိုသော ဋီကာဆရာတို့၏ အာဘောဂကို ဆက်လက်ကြံစည်ကြပါကုန်။

၂။ ပဋိသေဝနာ အဓိဝါသနာ ပရိဝဇ္ဇနာ။ ပဋိသေဝတိ ဧတေနာတိ ပဋိ သေဝနံ=(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍) မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်းဖြစ်သောဉာဏ်၊ သင်္ကန်း စသည်တို့ကို မှီဝဲသုံးစွဲရာ၌ အချမ်းအပူ စသည်တို့ကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်း စသောအကျိုးကို ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်တည်း။ ထိုဉာဏ်ကို ဉာဏသံဝရဟုလည်း ခေါ်၏။ [ဋီကာ ဝစနတ္ထဝါကျ၌ “ပဋိသေဝနံ”ဟု နပုလ္လိင်ရုပ်ရှိသော်လည်း ပါဠိတော်၌ ဣတ္ထိလိင်ရုပ် ရှိ၏]။

(အာသဝါ)=တို့သည်၊ ပဋိသေဝနာယ=(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍) မှီဝဲ သုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့်။ပ။

ယေ အာသဝါ=တို့ကို၊ အဓိဝါသနာ=ချုပ်တည်းသည်းခံကြောင်းဖြစ်သော ခန္တိသံဝရတရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ တေ(အာသဝါ)=တို့သည်၊ အဓိဝါသနာယ=ဖြင့်။ပ။ ပရိဝဇ္ဇနာ=ရှောင်ရှားကြောင်းဖြစ်သော သီလသံဝရဖြင့်၊ [နောက်၌ အကျယ်ပြုလိမ့်မည် ဖြစ်သောကြောင့် ဘာကို ချုပ်တည်းသည်းခံသည်၊ ဘာကို ရှောင်ရှားသည်ဟူ၍ ဤနေရာ၌ ဖော်၍ဆိုဖို့ မလိုသေး]။ပ။ ဝိနောဒနာ=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်ကြောင်း၊ ဝီရိယသံဝရဖြင့်။ပ။ ဘာဝနာ=လောကုတ္တရာဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာဖြင့်၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော လောကုတ္တရာ ဗောဇ္ဈင်တရားဖြင့်။ပ။ [“သံဝရာ ပဟာတဗ္ဗာ”ဟူသော ဝါကျ၌ မူလပဏ္ဏာသ

အဓိဝါသတိ ခမတိ စတောယာတိ အဓိဝါသနာ=(သီတဥဏှ စသည်ကို) ချုပ်တည်း သည်းခံကြောင်းတရား၊ တရားကိုယ်မှာ ထိုသီတ ဥဏှ စသည်တို့ကို ချုပ်တည်း သည်းခံခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော အဒေါသ (တနည်း) ထိုအဒေါသ ပြဇာန်းသော ကုသိုလ်ခန္ဓာလေးပါးတည်း၊ ထိုအဒေါသစသည်ကို ခန္တိသံဝရဟု ခေါ်၏။

ပရိဝဇ္ဇတိ စတေနာတိ ပရိဝဇ္ဇနံ=(ကြမ်းတမ်းသော ဆင်မြင်းစသည်ကို) ရှောင်ရှားကြောင်းတရား၊ တရားကိုယ်မှာ ထိုဆင် စသည်ကို ရှောင်ရှားခြင်းသဘော အားဖြင့်ဖြစ်သော စေတနာ(သို့မဟုတ်) ထိုစေတနာ ပြဇာန်းသော ကုသိုလ်ခန္ဓာလေးပါး တည်း၊ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (ပ-၁၅၂)၌ ပြထားသော တရားကိုယ်အရ ကောက်ဖြစ်၏။ ထိုဋီကာ၌-

(၁) ဝိရတိ (၂) စေတနာ (၃) စေတနာသမ္ပယုတ်တရားဟူ၍ သုံးပါးရှိရာတွင် (၂)(၃)တရားသာ ပါဝင်၍ ဝိရတိမည်သော သီလမပါဝင်ဟု ယူဆ၏။ အဋ္ဌကထာ၌မူ “သီလသံဝရသင်္ခါတေန ပရိဝဇ္ဇနေန” ဟု ပရိဝဇ္ဇနပုဒ်အရ သီလသံဝရကို ယူထား၏။ ထိုသီလသံဝရ၌ ဝိရတိ၊ စေတနာ၊ စေတနာသမ္ပယုတ်တရားဟူသော ပြခွဲသော တရား သုံးမျိုးလုံး ပါဝင်နိုင်၏။ သိက္ခာပဒဝိဘင်းပါဠိတော်၊ နှာ(၂၉၉)၌ ကြည့်ပါ။ ဤပရိဝဇ္ဇနာနှင့် စပ်၍ နောက်ထပ်မှတ်ဖွယ်ကို ပရိဝဇ္ဇနာ ပဟာတဗ္ဗာအခန်း၌ ရေးဦးအံ့။

ကာမဝိတက္ကာဒိကေ ဝိနောဒေတိ အတ္တနော သန္တာနတော နိဟရတိ စတေနာတိ ဝိနောဒနံ=ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို မိမိခန္ဓာအစဉ်မှ ပယ်ထုတ်ကြောင်း ဝီရိယ။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၌ “ကာမဝိတက္ကာဒိကေ ဝိနောဒေတိ ဝိတုဒတိ စတေနာတိ ဝိနောဒနံ=ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို ထိုးနှက်ကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ဝီရိယ” ဟု ရှိ၏။

အဋ္ဌကထာ၌ “လောကုတ္တရာယ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ” ဟု နောက်ပိုင်း၌ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဘာဝေတဗ္ဗာတိ ဘာဝနာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်သော လောကုတ္တရာဗောဇ္ဈင် တရား” ဟု ဝစနတ္ထပြု။

ဋီကာအဖွင့်နှင့်အညီ သွာဝိဘတ်ကို အာပြု၍ “သံဝရာ” ဟု ရုပ်ပြီး၏။ ပဋိသေ-
ဝနာ၊ အဓိဝါသနာ၊ ပရိဝဇ္ဇနာ၊ ဝိနောဒနာ ဘာဝနာ-ဟူသော ဣတ္ထိလိင်ရုပ်
တို့၌ကား သွာဝိဘတ်ကို အာယပြုပြီးနောက် ယကို ချေသည်ဟုကြံ။]

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ အာသဝါ=
အာသဝတို့ကို၊ သံဝရာ=ပိတ်ဖုံး ကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ
=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်း၊ (ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော) ယေ=(ပယ်
ထိုက်သော) ယင်းအာသဝတို့ကို၊ သံဝရေန=ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိ
တရားဖြင့်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ၊
ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဝါ=ဤသာသနာတော်က၊ ဘိက္ခု=
ရဟန်းသည်၊ ယောနိသော = သင့်လျော်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=
ညာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သိမြင်၍၊ (စက္ခုန္တေစသော ဒွါရပေါက်ကို မပိတ်ခြင်း၌
အပြစ်ကို ညာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် သိမြင်၍) စက္ခုန္တိယသံဝရသံဝုတော” = စက္ခုန္တိ၌
(ကိလေသာဖြစ်ခွင့်မရအောင်) ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံသည်၊
ဝါ=စက္ခုန္တိဟူသော ဒွါရအပေါက်၌ သတိဟူသော တံခါးရွက် အပိတ်ကို
ပိတ်ဖုံး ကာဆီးပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေ၏။

၁။ စက္ခုန္တိယသံဝရသံဝုတော။ ။စက္ခုမေဝ ဣန္ဒြိယံ စက္ခုန္တိယံ=စက္ခုပသာဒ
သည်ပင်လျှင် ဣန္ဒြိယံ၊ ဝါ=စက္ခုဒွါရ (မျက်စိပေါက်)။ စက္ခုန္တိယေ သံဝရော စက္ခုန္တိယ
သံဝရော=စက္ခုန္တိ၌ (ကိလေသာ ဖြစ်ခွင့်မရအောင်) ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သောသတိ။
သံဝုတော၌ ဝုဓာတ်သည် ပိတ်ဆိုခြင်းအနက်ဟော ဖြစ်သော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌
ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတောပုဒ်၏ ဝိဘင်းပါဠိကို သာဓကထုတ်ပြုလျက် “သံဝုတောတိ
တေန သံဝရေန ဥပေတော (သမန္နာဂတော)ဟု ဖွင့်ထား၏။ အဓိပ္ပာယ်အဖွင့်သာတည်း။
“စက္ခုန္တိယသံဝရေန သံဝုတော စက္ခုန္တိယ သံဝရသံဝုတော=စက္ခုန္တိယ သံဝရသတိ
တရားဖြင့် ပိတ်ဆီးသူ” ဟု တတိယာတပျူရိသံ သမာသံတွဲစပ် အနက်ဆို။

(တနည်း) သံဝရံ ဝိဒဟိ ထကေသိတိ သံဝုတော=ပိတ်ဖုံးကာဆီးပြီးသူ-ဟု
အတိတ်အနက်ဟော တပစ္စည်းကြံ၍ ဝစနတ္ထပြု၊ ပထမနည်းအတွက် အဋ္ဌကထာ၌
သံဝုတပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို အထူးမဆိုခဲ့၊ ထို့ကြောင့် ပထမနည်း၌ သံဝရတိ ဝိဒဟတိ
ထကေတိတိ သံဝုတော=ပိတ်ဖုံးကာဆီးသောသူဟူ၍ ရိုးရိုးပစ္စုပ္ပန်ကာလိက ဝစနတ္ထ
လည်း ပြုသင့်သည်ဟု ယူဆ၏။ စက္ခုန္တိယသံဝရံ သံဝုတော စက္ခုန္တိယသံဝရသံဝုတော
=စက္ခုန္တိဟူသော ဒွါရပေါက်၌ ပိတ်ဆီးတတ်သော သတိဟူသော တံခါးရွက်အပိတ်
ကို ပိတ်ပြီးသူ။ ဤဒုတိယနည်းသည် “စက္ခုန္တိယသံဝရံ အသံဝုတဿ(သံဝုတဿ)”
ဟူသော ဤသုတ်ပါဠိတော်နှင့် တထပ်တည်းကျ၍ ပိုကောင်းသည်ဟု အဋ္ဌကထာ
မိန့်သည်။

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဟိ=စက္ခုန္တိယသံဝရနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ဝါ=စက္ခုန္တိယသံဝရသော ဒွါရပေါက်၌ သတိဟူသော တံခါးရွက်ကို ပိတ်ရခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ယံ စက္ခုန္တိယသံဝရံ =အကြင်စက္ခုန္တိယ၌ ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိဟူသော တံခါးရွက်ကို၊ အသံဝုတဿ=မပိတ်မဆီးဘဲ၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ဃေ) အာသဝါ=(ကာမာသဝ အစရှိသော) အကြင်အာသဝလေးပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယံ (ဃေ) ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာ=အကြင်စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူမီးနှင့်

၁။ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နှင့် နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သော ယံသဒ္ဓါ။ ။ယံဟိဿ-၌ ယံသဒ္ဓါကို (၁) စက္ခုန္တိယသံဝရနှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးနည်း (၂)အာသဝါ ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးနည်းဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌ နှစ်နည်းဖွင့်၏။ နိဿယခန်း၌မူ ထိုနှစ်နည်းကို တနည်းစီခွဲ၍ အနက်ပေးမနေတော့ဘဲ တနည်းတည်းပေါင်း၍ အနက်ပေးလိုက်သည်။ ထိုနှစ်နည်းတို့တွင် ပထမနည်း၌ ယ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နောင် ဒုတိယာ အံဝိဘတ် သက်ထားကြောင်း သိသာပြီဖြစ်၍ အထူးရေးဖို့ပင် မလိုပါ။

အာသဝါ, ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ “ယံ (ဃေ) အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း” စသည်ဖြင့် အနက်ပေးရသော ဒုတိယနည်း၌ကား ပုလ္လိင် ယသဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နောင် ပထမာဗဟုဝုဏ်ယောဝိဘတ်သက်၍ “ဃေ” ဟု ဆိုသင့်လျက် လိင်္ဂဝိပလ္လာသ, ဝစနဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် နပုလ္လိင်ကေဝုဏ်သို့ ပြောင်း၍ “ယံ” ဟု ဆိုသည်ဟုလည်းကောင်း, တနည်းအားဖြင့် ယင်းသို့ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်မကြံဘဲ ပစ္စတ္တပုထုဝစနတ္ထ (ပဌမာဗဟုဝုဏ်အနက်ကို ဟောသော)ယံဟူသော နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။

ယန္တိအာဒေသောတိ ဣမိနာ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန သဒ္ဓိံ ဝစနဝိပလ္လာသော ကတောတိ ဒဿေတိ၊ နိပါတပဒံ ဝါ ဧတံ ပစ္စတ္တပုထုဝစနတ္ထံ။ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၁၆၇။

၂။ ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာ။ ။ပရိဒဟန္တိတိ ပရိဋ္ဌာဟာ=လောင်မြိုက်တတ်သော အပူမီးများ၊ ထိုအပူမီးများဟူသည်(၁) ကိလေသပရိဋ္ဌာဟာ=(ကာမာသဝ စသော အာသဝလေးပါးတို့နှင့် ယှဉ်သော) ကိလေသာအပူမီး၊ (၂) ဝိပါကပရိဋ္ဌာဟာ=ထိုအာသဝနှင့် ကိလေသာတို့၏ နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော အကျိုးဝိပါက ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသော အပူမီးဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။

စိတ္တံ ဝိဟနန္တိတိ ဝိဃာတာ=စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်ကုန်သော (အပူမီးများ)၊ ဝိဃာတာ ပရိဋ္ဌာဟာ ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာ=စိတ်ကိုညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်တတ်ကုန်သော အပူမီးများ၊(တနည်း)သတ္တေ ဝိဟနန္တိတိ ဝိဃာတာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်သော ကိုယ်စိတ်ဒုက္ခများ၊ ဝိဃာတာနံ နိဗ္ဗတ္တကာ ဝိဃာတာ=ထိုဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော(အပူမီးများ)၊ နိဗ္ဗတ္တကပုဒ်အကျေကြီး၊ ထို့နောက်မှ ဝိဃာတာ ပရိဋ္ဌာဟာ ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာ(ကိုယ်စိတ်ဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အပူမီးများ)ဟုတွဲ။

ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုး ဝိပါက်အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ဝါ=အကြင်
 ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သော ကိလေသာအပူမီးနှင့် ယင်းတို့၏
 အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ=ဖြစ်ကုန်
 ရာ၏။ တံ စက္ခုန္တိယသံဝရံ=ထိုစက္ခုန္တိယသံဝရံ ဖြစ်၍ ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိဟူ
 သော တံခါးရွက်ကို၊ သံဝုတဿ=ပိတ်ဖုံးကာဆီးလျက်၊ ဝိဟရတော=နေသော၊
 အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ [တနည်း-အဿ=ထိုရဟန်း၏၊ သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌]
 ဧဝံ=ဤသို့ ပိတ်ဖုံးကာဆီးခြင်းကြောင့်၊ တေ အာသဝါ=ထိုအာသဝလေးပါး
 တို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ဝိဃာတပရိဇ္ဈာဟာ=ထိုစိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်
 တတ်သော ကိလေသာအပူမီးနှင့် ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီး
 တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ န ဟောန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်။

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ သောတိန္တိယသံဝရသံဝုတော=သော
 တိန္တိယ (ကိလေသာ ဖြစ်ခွင့်မရအောင်) ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိနှင့်
 ပြည့်စုံသည်၊ ဝါ=သောတိန္တိယဟူသော ဒွါရပေါက်၌ သတိဟူသော တံခါးရွက်
 အပိတ်ကို ပိတ်ဖုံးကာဆီးပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)ဝိဟရတိ=နေ၏။ပ။ မနိန္တိယ^၁
 သံဝရသံဝုတော=သည်၊ (ဟုတွာ=၍) ဝိဟရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=
 မနိန္တိယ သံဝရနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏အကျိုးကား၊ ဝါ=ကား၊ ယံ မနိန္တိယသံဝရံ=
 အကြင် မနိန္တိယ ပိတ်ဖုံးကာဆီးတတ်သော သတိဟူသော တံခါးရွက်ကို၊
 အသံဝုတဿ=ဘဲ၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ အဿ=မှာ၊ ယံ(ယေ)အာသဝါ=လည်း
 ကောင်း။ပ။ န ဟောန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤ
 အာသဝတို့ကို၊ (စက္ခုဒွါရ စသော ဒွါရခြောက်ပေါက်၌ စက္ခုန္တိယသံဝရ စသော
 သတိတံခါးရွက် ခြောက်မျိုးကို မပိတ်ဆို့လျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၍ ပိတ်ဆို့လျှင်
 မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ဤ ၂၄-မျိုးသော အာသဝတို့ကို) သံဝရာ=ပိတ်ဖုံး
 ကာဆီးတတ်သော သတိတရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=
 (ပယ်ထိုက်သော) ယင်းအာသဝတို့သည်၊ သံဝရေန=ဖြင့်၊ ပဟိနာ=ပယ်အပ်ပြီး
 ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ= ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ=ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ အာသဝါ=အာသဝတို့ကို၊ ပဋိ-
 သေဝနာ=(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍) မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်
 ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်း၊ (ကတမေ=ကုန်သော) ယေ=(ပယ်သင့်သော) ယင်း
 အာသဝတို့သည်၊ ပဋိသေဝနာယ=(ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍) မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်းဉာဏ်
 ဖြင့်၊ ပဟိနာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ=ဤ။

၁။ ၂၄-မျိုးသော အာသဝ။ ။ဒွါရတပေါက်၌ အာသဝ(၄)မျိုးဖြစ်၍ ဒွါရ
 ခြောက်ပေါက်၌ အာသဝ(၂၄)မျိုး ဖြစ်သည်။

ဘိက္ခု=သည်၊ ယောနိသော=သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ စိဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ ပဋိသေဝတိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲ မှီဝဲ၏။ သီတဿ=အအေးကို၊ (ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း၊ အပြင်ပ၌ ဥတုဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အအေးဟူသမျှကို) ယာဝဒေဝ ပဋိဃာတာယ=ကာကွယ်ပယ်ရှားခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ဥဏှဿ=မီးပူကို၊ ယာဝဒေဝ ပဋိဃာတာယ=လျှင်၊ ခံသ+မကသ+ဝါတ+အာတပ+သရီသပ+သမ္ပဿာနံ=မှက်+ခြင်+လေ+နေပူ+မြွေ၊ ကင်းခြေများ စသည်တို့၏+ကိုက်ခဲ၊ ထိပါး အတွေ့နှစ်ပါးတို့ကို၊ [သရီသပ=ကိုယ်ဖြင့်တွားသွားတတ်သော မြွေ ကင်းခြေများ စသည်၊] ယာဝဒေဝ ပဋိဃာတာယ=လျှင်၊ ယာဝဒေဝ ဟိရိကောပီနပဋိစ္ဆာဒနတ္ထံ^၂=(ဖုံးအုပ်ထားလျှင်) အရှက်တရား ကွဲပျက်ပြားကြောင်းဖြစ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးအုပ်ခြင်းအကျိုးငှာသာလျှင်၊ ဝါ=ရှက်ဖွယ်ဖြစ်၍ ဖုံးအုပ်ထားထိုက်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးအုပ်ခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင်၊ (စိဝရံ=သင်္ကန်းကို၊ ပဋိသေဝတိ=ဝတ်ရုံသုံးစွဲ မှီဝဲ၏။)

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဝိတ္ထုပါတံ=ဆွမ်း အစရှိသော စားသောက်ဖွယ်ကို၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲ၏။ ဒေါယ=(ကလေးသူငယ်တို့ကဲ့သို့) မြူးတူးပျော်ပါး ကစားခြင်းငှာ၊ နေဝ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲစားသောက်သည်မဟုတ်၊ မဒါယ=(လက်ငှေ့သမား၊ လက်ပန်းသမား စသည်တို့ကဲ့သို့) ခွန်အားမာန်၊ ယောကျ်ားမာန် စသည်ဖြင့် မာန်တက်ထောင်လွှား ဝင့်ကြွားခြင်းငှာ၊ န ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲစားသောက်သည်မဟုတ်၊ မဏ္ဍနာယ=(နန်းတော်သူ၊ ပြည်တန်ဆာမတို့ကဲ့သို့) ကိုယ်လက်အင်္ဂါ ပြည့်ဖြူးခြင်းငှာ၊ န ပဋိသေဝတိ=ဟုတ်၊ ဝိဘူသနာယ=(ဂျမ်းသမား၊ ကချေသည်တို့ကဲ့သို့) အရေအဆင်း ကြည်လင်ခြင်းငှာ၊ န ပဋိသေဝတိ=ဟုတ်။

ဣမဿ ကာယဿ=ဤခန္ဓာကိုယ်၏၊ ယာဝဒေဝ ဌိတိယာ=အဆက်

၁။ ယောနိသော ပဋိသေဝတိ။ ။ချမ်း၍ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလျှင် အချမ်းကို ကာကွယ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပူ၍ဝတ်ရုံလျှင် အပူကိုကာကွယ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်လည်းကောင်း သင့်လျော်သောအကြောင်း (ယောနိ) မည်၏။ ထိုအကြောင်းသည်ပင်လျှင် (ဝတ်ရုံခြင်းကြောင့် ရရှိသော)အကျိုးလည်းမည်၏။ ထိုအကျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးစွဲ၏ဟုလို။

၂။ ဟိရိကောပီန။ ။ဟိရိ=အရှက်+ကောပီန=ကွဲကြောင်း(ပျက်စီးကြောင်း) ကိုယ်အင်္ဂါ၊ (ဖုံးအုပ်ထားလျှင် အရှက်ကွဲကြောင်းဖြစ်သော အင်္ဂါဓာတ်စသည်)၊ ကုပဓာတ် တပစ္စည်း (ဤနပြု)။ ဟိရိ ကုပ္ပတိ ဝိနဿတိ ဧတေနာတိ ဟိရိကောပီနံ။

(တနည်း) ကုပိ အစ္ဆာဒနေ၊ ကုပနံ ကုပံ=ဖုံးအုပ်ခြင်း။ ကုပံ အရဟတီတိ ကောပီနံ=ဖုံးအုပ်ခြင်းကို ထိုက်သောကိုယ်အင်္ဂါ၊ ကုပပုဒ်နောင် ဤနဏ်ပစ္စည်းသက်၊ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဟိရိယိတဗ္ဗာတိ ဟိရိ=ရှက်ဖွယ်။ ဟိရိ စ သာ ကောပီနံ ဓာတိ ဟိရိကောပီနံ=ရှက်ဖွယ်ဖြစ်၍ ဖုံးအုပ်ထားထိုက်သော ကိုယ်အင်္ဂါ။

မပြတ် ခိုင်မတ်တည်တံ့နေရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ယာဝဒေဝ ယာဝနာယ=ဇီဝိ
 တိန္ဒြေကို မပြတ်မစဲ ဖြစ်မြဲဖြစ်တည်စေရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ယာဝဒေဝ
 ဝိဟိံသုပရတိယာ=ဆာလောင်မွတ်သိပ်ခြင်း ဆင်းရဲကင်းရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊
 ယာဝ ဒေဝ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယ=သာသန , မဂ္ဂ၊ နှစ်ပါးသော အကျင့်မြတ်ကို
 ချီးမြှောက်နိုင်ရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲစားသောက်၏၊ (အဟံ=
 ငါသည်) ဣတိ=ဤသို့ အစာအာဟာရမှီဝဲ စားသောက်ခြင်းဖြင့်၊ ပုရာဏံ=
 အဟောင်းဖြစ်သော၊ ဝေဒနံ စ=ဆာလောင်မွတ်သိပ်ခြင်း ဆင်းရဲဝေဒနာကိုလည်း၊
 ပဋိဟင်္ဂါမိ=ပယ်ရှားတားဆီးအံ့၊ နဝံ=အသစ်ဖြစ်သော၊ ဝေဒနံ စ=အတိုင်းအဆ
 မရှိ စားမိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲဝေဒနာကိုလည်း၊ န ဥပ္ပါဒေယာမိ=
 မဖြစ်စေအံ့၊ မေ=ငါ့မှာ၊ ယာတြာ စ=ဤကိုယ်ခန္ဓာ ရှည်ကြာကာလ မျှတ
 ဖြစ်တည်နေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဣရိယာပုထ်လေးပါး မပျက်ပြားဘဲ
 ဖြစ်မြဲ ဖြစ်တည်နေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အနဝဇ္ဇတာ စ=အပြစ်မရှိသူ၏
 အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဖာသုဝိဟာရော စ=ချမ်းသာစွာ နေခြင်းသည်လည်း
 ကောင်း၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ =ဤသို့ ဆင်ခြင်၍၊ (ပဋိသေဝတိ=
 မှီဝဲစားသောက်၏။)

ယောနိသော=အားဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ သေနာသနံ^၂=အိပ်ရာ နေရာ
 ကျောင်းနှင့် အခင်းကို၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲသုံးစွဲ၏၊ သီတဿ=ကို၊ ယာဝဒေဝ
 ပဋိဃာတာယ=သာလျှင်။ပ။ယာဝဒေဝ ဥတုပရိဿယဝိနောဒနပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ

၁။ ဣတိသဒ္ဓါပါသင့်။ ။ပဋိဟင်္ဂါမိဟူသော အမှယောဂ ကြိယာနှင့် မေသဒ္ဓါတို့
 ပါနေသောကြောင့် “ဣတိ ပုရာဏဉ္စ” အစရှိသော ဝါကျတို့သည် “ဣဓ ဘိက္ခဝေ
 ဘိက္ခု” မှ ဘိက္ခုကိုယ်တိုင် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲစားသောက်နေပုံ (ပဋိသေဝနာကာရ)ကို
 ပြသောဝါကျများ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိသေဝတိကြိယာ၏ ပဋိသေဝနာကာရ
 ဝါကျများဖြစ်သည်နှင့်လျော်ညီစွာ ထိုဝါကျတို့၏ အဆုံး၌ “ဖာသုဝိဟာရော စာတိ”
 ဟူ၍ ဣတိသဒ္ဓါပါသင့်၏။ ဤဆွမ်းပစ္စုဝေက္ခဏာပါဠိ၌ နောက်ထပ်အနက်ဖွင့် အမျိုး
 မျိုးနှင့် ရေးသင့်ဖွယ်ရာတို့ကို တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆) အပဏ္ဏကသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီ။

၂။ သေနနှင့် အာသနဗျာ။ ။သေတိ ဧတ္တာတိ သေန-ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်
 အညီ အိပ်ရာ(လျောင်းစက်ရာ)ဖြစ်သော ဝိဟာရ(ကျောင်း)၊ အခုယောဂ(တဖက်ရပ်
 မိုးကျောင်း)၊ ပါသာဒ(ပြာသာဒ်) စသည်နှင့် မဉ္ဇူ(ညောင်စောင်း) အစရှိသောအခင်းကို
 “သေန” ဟု ခေါ်၏။ အာသတိ နိသိဒတိ ဧတ္တာတိ အာသနံ-ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ
 ထိုင်နေရာဖြစ်သော ထိုဝိဟာရ၊ အခုယောဂ စသည်နှင့် ပိဋ္ဌ(အင်းပျဉ်) သန္တတ(အခြား
 သော ထိုင်နေရာအခင်း)တို့ကို “အာသန” ဟု ခေါ်၏။ သေနဉ္စ အာသနဉ္စ သေနာသနံ=
 အိပ်ရာနေရာကျောင်းအခင်း။

=ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ရှားတားဆီးရုံ၊ တပါးတည်း ကိန်းအောင်းခြင်း၌ ပျော်မွေ့ချမ်းသာရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ပဋိသေဝတိ=မှီဝဲသုံးစွဲ၏။

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဂိလာနပ္ပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရံ=လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ဆေးကို၊ [ပုဒ်နက်ရှင်းလင်းချက်ကို ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂) ပဓာနသုတ်ကြည့်] ပဋိသေဝတိ=၏၊ ဥပ္ပန္နာနံ=ဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ ဝါ=ဖြစ်ပြီးသော ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် အလားတူကုန်သော၊ ဝေယျာ-

၁။ ဥတုပရိဿယဝိနောဒန။ ။ပရိဿယ=နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးရန်၊ ဥတုယေဝ ပရိဿယော ဥတုပရိဿယော=အအေးအပူဥတုသည်ပင် ဘေးရန်။ ဥတုပရိဿယသ ဝိနောဒနံ ဥတုပရိဿယဝိနောဒနံ=ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ရှားတားဆီးခြင်း။

(တနည်း) ပရိဿယပုဒ်အရ ဥတုတည်းဟူသော ဘေးရန်ကို မယူတော့ဘဲ (၁) ပါကဋပရိဿယ=(ခြင်္သေ့ ကျားစသော)ထင်ရှားသောဘေးရန်၊ (၂) ပဋိစ္စပရိဿယ=(ရာဂဒေါသစသော) ဖုံးကွယ်သော မထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့ကိုသာ ယူရ၏။ ထိုအလို “ဥတု စ ပရိဿယော စ ဥတုပရိဿယံ=အအေးအပူဥတုနှင့် ထင်ရှားမထင်ရှားသောဘေးရန်”ဟု ဒွန်သမာသ်တွဲ။

ပဋိသလ္လာနာရာမ။ ။ပဋိသံဟရိတွာ=ဖွဲ့ခွာရုပ်သိမ်း၍၊ သမ္ပဒေဝ=ကောင်းစွာသာလျှင်၊ လယနံ=ကပ်ငြိခြင်းတည်း၊ ပဋိသလ္လာနံ=ခြင်း၊ ဤ ဝစနတ္တနှင့်အညီ အာရုံအမျိုးမျိုးမှ ဖွဲ့ခွာရုပ်သိမ်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ တစ်ခုတည်း၌သာ စိတ်၏ကောင်းစွာ ကပ်ငြိခြင်းကို ပဋိသလ္လာန (တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်း)ဟု ခေါ်သည်။ ပဋိသလ္လာနေ အာရာမော ပဋိသလ္လာနာရာမော=တပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့ချမ်းသာခြင်း။ ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်(၁-၃၃)အဖွင့်များနှင့် အညီ-

“ယာဝဒေဝ ဥတုပရိဿယဝိနောဒနပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ=အအေး အပူဥတုနှင့် ခြင်္သေ့ ကျား စသော ထင်ရှားသောဘေးရန်၊ ရာဂဒေါသ စသော မထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့ကို ပယ်ရှားတားဆီးရုံ၊ အာရုံအမျိုးမျိုးမှ ဖွဲ့ခွာရုပ်သိမ်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ တစ်ခုတည်း၌သာ စိတ်၏ကောင်းစွာ ကပ်ငြိခြင်းဟူသော တပါးတည်း ကိန်းအောင်းခြင်း၌ ပျော်မွေ့ချမ်းသာရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်”ဟူ၍ ရှည်လျားစွာ အနက်ဆိုနိုင်၏။

၂။ ဥပ္ပန္န ဒုက္ခဝေဒနာ။ ။ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပြီးဟုဆိုသော်လည်း တကယ်ဖြစ်ပြီးသော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို မယူရ၊ ထိုဖြစ်ပြီးသော ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် သူ့သဘောအတိုင်း ရုပ်ပျောက်သွားသည်ဖြစ်ရကား ဆေးစား၍ တားဆီးကုသနေဖွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပြီးဒုက္ခဝေဒနာနှင့် အလားတူ ဆက်၍ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို သာလျှင် ဥပ္ပန္နဟု ဆိုရသည်။

ဗာဓိကာနံ^၁ = ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းနှင့် ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း အကြောင်းရင်း ရှိကုန်သော နူနာစသော အနာရောဂါကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ = ဒုက္ခ ဝေဒနာတို့ကို၊ ယာဝဒေဝ ပဋိဿာတာယ = ကာကွယ်ပယ်ရှားရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ယာဝဒေဝ အဗျာဗဗ္ဗ ပရမတာယ = ဆင်းရဲကင်းကွာ ကျန်းမာချမ်းသာခြင်း အတိုင်းအတာ ရှိသည်အဖြစ်တိုင်ရုံ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ပဋိသေဝတိ = မှီဝဲ သုံးစွဲ၏၊ (ထို့နောက် ဣတိသဒ္ဓါမလိုဟု ယူဆ၏။)

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဟိ = ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူး ကား၊ ယံ = အကြင်သင်္ကန်း အစရှိသော ပစ္စည်းလေးပါး တပါးပါးကို၊ အပဋိသေဝတော = ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မမှီဝဲ မသုံးစွဲသော၊ အဿ = ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ (ယေ) အာသဝါ = အကြင်အာသဝလေးပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယံ (ယေ) ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာ = အကြင် စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာ အပူမီးတို့နှင့် ယင်းတို့၏အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက်ဟူသော အပူမီး၊ အလွန်အကျွံ စားခြင်းကြောင့် အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒုက္ခဝေဒနာအပူမီးတို့သည်လည်း ကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ = ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ရာ၏၊ (တံ = ထိုသင်္ကန်း စသော ပစ္စည်း လေးပါး တပါးပါးကို) ပဋိသေဝတော = ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲသော၊ အဿ = ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ = ဤသို့ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲခြင်းကြောင့်၊ တေ အာသဝါ = ထိုအာသဝလေးပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ဝိဃာတပရိဋ္ဌာဟာ = ထိုစိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူမီးနှင့် ယင်း တို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီး၊ အလွန်အကျွံ စားခြင်းကြောင့် အသစ် ဖြစ်လာသော ဒုက္ခဝေဒနာအပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ န ဟောန္တိ = မဖြစ်တော့ ကုန်။

ဘိက္ခဝေ = တို့၊ ဣမေ အာသဝါ = ဤအာသဝတို့ကို၊ (ဆွမ်းသင်္ကန်း ကျောင်းဆေး ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်၍ မမှီဝဲမသုံးစွဲလျှင်

၁။ ဝေယျာဗာဓိတာ။ ။ ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း (ဓာတ်ပျက်ခြင်း)ကို လည်း ကောင်း ထိုဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော နူနာ အိုင်းအနာ အဖုအလုံး စသော အနာရောဂါတို့ကိုလည်းကောင်း ဗျာဗာဓေဟု ခေါ်၏၊ ဗျာဗာဓတော ဥပ္ပန္နာ ဝေယျာဗာဓိကာ။

၂။ အဗျာဗဗ္ဗပရမတာ။ ။ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ အာဗာဓတီတိ ဗျာဗာဓော၊ ဗျာဗာဓော ဧဝ ဗျာဗဗ္ဗံ = အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နှိပ်စက်တတ်သောဒုက္ခ။ နတ္ထိ ဧတ္ထိ ဗျာဗဗ္ဗန္တိ အဗျာဗဗ္ဗံ = ဒုက္ခမရှိရာဖြစ်သော သဘောတရား (ဒုက္ခကင်းကွာ ကျန်းမာ ချမ်းသာခြင်း သဘောတရား) အဗျာဗဗ္ဗံ ပရမံ ယဿာတိ အဗျာဗဗ္ဗပရမော = ဆင်းရဲ ကင်းကွာ ကျန်းမာ ချမ်းသာခြင်းဟူသော အတိုင်းအတာ အပိုင်းအခြားရှိသော သူ၊ တဿ ဘာဝေါ အဗျာဗဗ္ဗပရမတာ။

ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၍ ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးစွဲလျှင် မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော
 ဤ (၁၆)ပါးသော အာသဝတို့ကို) ပဋိသေဝနာ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ မှီဝဲသုံးစွဲ
 ကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့်၊ (ဉာဏ်ဟူသော သံဝရတရားဖြင့်) ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်
 ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=(ပယ်ထိုက်သော) ယင်းအာသဝတို့သည်၊ ပဋိသေဝနာယ=
 ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ မှီဝဲသုံးစွဲကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဟိနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊
 ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ=ဆိုအပ်ကုန်၏၊ [ပစ္စည်းတပါး၌ အာသဝ
 လေးပါးဖြစ်၍ ပစ္စည်းလေးပါး၌ အာသဝ ၁၆-ပါး ဖြစ်သည်။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့ကို၊ အဓိဝါသနာ=
 ချုပ်တည်းသည်းခံကြောင်း ခန္တိသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်
 သနည်း၊ (ကတမေ=ကုန်သော) ယေ=ယင်းအာသဝတို့သည်၊ အဓိဝါသနာယ=
 ဖြင့်၊ ပဟိနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=သနည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=၌၊
 ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သီတဿ=အအေးကိုလည်းကောင်း၊ ဥဏှဿ=မီးပူကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဇိဃတ္ထာယ=ဆာလောင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပိပါသာယ=ရေငတ်ခြင်း
 ကိုလည်းကောင်း၊ ခံသ.....ဿာနံ=နှစ်ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုရတ္တာနံ=
 မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဒုရာဂတာနံ=မကောင်းသဖြင့် သောတ
 ဒွါရသို့ ရောက်လာကုန်သော၊ ဝစနပထာနံ=စကားဟူသော အကြောင်းတို့ကို
 လည်းကောင်း၊ ဝါ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိလိုသောသူ၊ သိစေလိုသောသူတို့၏
 အကြောင်းဖြစ်သော စကားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ [စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၁၄)
 နာဂသုတ်လည်းကြည့်] ခမော=သည်းခံနိုင်သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။

ဥပ္ပန္နာနံ=ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ သာရီရိကာနံ=ခန္ဓာကိုယ်၌ စွဲကပ်နေ
 ကုန်သော၊ ဒုက္ခာနံ=ခက်ခဲသဖြင့် သည်းခံအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သည်းခံနိုင်ခဲကုန်
 သော၊ တိဗ္ဗာနံ=ထူထပ်ကုန်သော၊ (အဆက်မပြတ် တရစပ်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်
 ထူထပ်ကုန်သော) ဝါ=(ပူပြင်းဆင်းရဲစေခြင်းအားဖြင့်) ကြမ်းကြုတ်ကုန်သော၊
 ဝါ=မချမ်းသာစေတတ်ကုန်သော၊ (မချမ်းသာစေတတ်၍ မလိုလားအပ်ကုန်သော)
 ခရာနံ=ကြမ်းတမ်းကုန်သော၊ ကဋ္ဌကာနံ=ထက်မြက်စူးရှကုန်သော၊ ဝါ=ခါးစပ်
 သော အရသာနှင့် တူကုန်သော၊ အသာတာနံ=ချိုသာခံချင်ဖွယ် မကောင်းကုန်
 သော၊ အမနာပါနံ=စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ=မနှစ်မြို့ဖွယ်
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဏဟရာနံ=အသက်ကို ဆောင်ယူပယ်ရှားနိုင်ကုန်သော၊
 ဝေဒနာနံ=ဆင်းရဲဝေဒနာတို့ကို၊ အဓိဝါသကဇာတိကော=သည်းခံတတ်သောသူ၏
 သဘောရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ယံ=အကြင်
 သီတဥဏှစသည်ကို၊ အနုဓိဝါသတော=သည်းမခံသော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊
 ယံ(ယေ) အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယံ(ယေ) ဝိဃာတပရိဇ္ဇာဟာ=

အကြင်စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူမီးတို့နှင့် ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ=၏။ (တံ=ထိုသီတဥဏှ စသည်ကို) အဓိဝါသတော=သည်းခံသော၊ အသေ=ထိုရဟန်းမှာ၊ စဝံ=ဤသို့ သည်းခံခြင်းကြောင့်။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤအာသဝတို့ကို၊ (သီတဥဏှ စသည်ကို သည်းမခံနိုင်လျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၍ သည်းခံနိုင်လျှင် မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ဤများစွာသော အာသဝတို့ကို) အဓိဝါသနာ=ချုပ်တည်း သည်းခံကြောင်း ခန္တိသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=(ပယ်ထိုက်သော) ယင်းအာသဝတို့သည်။ ပ။ ဟောန္တိ=၏ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့ကို၊ ပရိဝဇ္ဇနာ=ရှောင်းရှားကြောင်း သီလသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=သနည်း။ ပ။ ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ (ဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်ကို ရှောင်ရှားခြင်း၏အကျိုးနှင့် ရွာတွင်းသို့ဝင်ခြင်း၏ အကျိုး စသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သိမြင်၍) စဏ္ဍံ=ကြမ်းတမ်းသော၊ ဟတ္ထိ=ဆင်ကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတိ=ရှောင်ရှား၏၊ စဏ္ဍံ=သော၊ အသံ=မြင်းကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတိ=၏။ ပ။ ဂေါဏံ=နွားကို။ ပ။ ကုက္ကုရံ=ခွေးကို။ ပ။ အဟိ=မြွေကိုလည်းကောင်း၊ ခါဏံ=သစ်ငုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍကဋ္ဌာနံ=ဆူးရှိရာ အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ သောဗ္ဗံ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် ကမ်းပါးပြတ်လျက် နက်ရှိုင်းသော တွင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ထူးအိုင်ကိုလည်းကောင်း၊ ပပါတံ=ကမ်းပါးတဖက်ပြတ် ချောက်ကိုလည်းကောင်း၊ [သောဗ္ဗော နာမ သမန္တတော ဆိန္ဒုတဇ္ဇော ဂမ္ဘီရော အာဝါဇ္ဇော၊ ပပါတောတိ ပဗ္ဗတန္တရေ ဝါ ထလန္တရေ ဝါ ဧကတော ဆိန္ဒော ဟောတိ။ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၊ ၃-၄၂] စန္ဒနိကံ=မစင်ညွှန်ပုပ်တွင်းကိုလည်းကောင်း၊ (မသန့်ရှင်းသောရေနှင့် ကိုယ်ဝန်အညစ်အကြေး စသည်စွန့်ရာ မစင်ညွှန်ပုပ်တွင်းကိုလည်းကောင်း) ဩဠိဂလ္လံ=ထိုမစင်ညွှန်ပုပ်စီးဆင်းရာမြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဝဇ္ဇေတိ=ရှောင်ရှား၏။

ယထာရူပေ=အကြင်သို့ သဘောရှိသော၊ အနာသနေ=မထိုင်သင့်သော နေရာ၌၊ (မာတုဂါမနှင့် တယောက်ချင်းချင်း ထိုင်နေရာဖြစ်၍ အနိယတသိက္ခာ ပုဒ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဆိတ်ကွယ်ရာ၊ နံရံစသည် ဖုံးကွယ်ရာဌာန၌) နိသိန္နံ=ထိုင်နေသော ရဟန်းကိုလည်းကောင်း၊ ယထာရူပေ=သော၊ အဂေါစရေ=သွားလာဝင်ထွက် မကျက်စားသင့်သော ပြည်တန်ဆာမအထံ စသည်၌၊ စရန္တံ=သွားလာဝင်ထွက် ကျက်စားသော ရဟန်းကိုလည်းကောင်း၊ ယထာရူပေ=အကြင်သို့သဘောရှိကုန်သော၊ ပါပကေ=ယုတ်မာကုန်သော၊ မိတ္တေ=ဒုဿီလဖြစ်သော မိတ်ဆွေအတူအယောင်တို့ကို၊ ဘဇန္တံ=မှီဝဲဆက်ဆံသော ရဟန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိညျာ=ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ=သီတင်းသုံးဖော်

ရဟန်းတို့သည်၊ ပါပကောသု=ယုတ်မာကုန်သော၊ ဌာနေသု=(မေထုန်လွန်ကျူးမှု အစရှိသော) အမှုအပြစ်ရေးရာ ဌာနတို့၌၊ ဩကပ္ပေယျံ=ယုံကြည်သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ကြကုန်ရာ၏၊ (အမှန်တကယ် လွန်ကျူးပြီးပြီ၊ လွန်ကျူးလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ကုန်ရာ၏။) -

သော=ထိုရဟန်းသည်၊ (ထိုအာသဝတို့ကို ပယ်ရှားသော ရဟန်းသည်) တဉ္စ အနာသနံ=ထိုမထိုင်သင့်သော နေရာကိုလည်းကောင်း၊ တဉ္စ အဂေါစရံ= ထိုသွားလာဝင်ထွက် မကျက်စားသင့်သော ပြည့်တန်ဆာမ စသည်ကိုလည်း ကောင်း၊ ပါပကော=ယုတ်မာကုန်သော၊ တေ စ မိတ္တော=ထိုဒုဿီလဖြစ်သော မိတ်ဆွေ အတုအယောင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ပရိဝဇ္ဇေတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၏အကျိုးကား၊ ယံ= အကြင်ဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်ကို၊ အပရိဝဇ္ဇယတော=မရှောင်ရှားသော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ)အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ ယံ(ယေ) ဝိဿာတပရိဇ္ဇာဟာ=အကြင်စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာအပူ မီးတို့နှင့် ယင်းတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးဝိပါက် အပူမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ=၏၊ (တံ=ထိုဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်ကို) ပရိဝဇ္ဇယတော= ရှောင်ရှားသော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ရှောင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ တေ အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဣမေ အာသဝါ=တို့ကို၊ (ဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်ကို မတိမ်းရှောင်လျှင် ဖြစ်လာနိုင်၍ တိမ်းရှောင်လျှင် မဖြစ်လာ နိုင်သော ဤအာသဝတို့ကို) ပရိဝဇ္ဇနာ=ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း သီလသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=ယင်းသို့ပယ်ထိုက်သော အာသဝ တို့သည်။ပ။

၁။ ဆင်ကြမ်း မြင်းကြမ်း စသည်မှ ရှောင်ရှားမှုအားလုံး သီလသံဝရ။ ။ ဤနေရာ၌ ဟောတော်မူအပ်သော ရှောင်ကြဉ်မှုအားလုံးသည် အဘယ်နည်းဖြင့် သီလ သံဝရဖြစ်နိုင်မည်နည်းဟူမူ၊ ဆင်ကြမ်းမြင်းကြမ်း စသည်ကို တိမ်းရှောင်ခြင်းသည် အာစာရသီလဖြစ်၏၊ ဘေးရန်ကင်းကြောင်း ကောင်းမြတ်သော အစဉ်အလာအကျင့် သီလဟု ဆိုလို၏။

ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ မာတုဂါမနှင့် တဦးချင်းထိုင်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း (အနာ- သနပရိဝဇ္ဇန)သည် မေထုန်ကာယသံသဂ္ဂစသည်မှ ရှောင်ကြဉ်မှု (အနာစာရပရိဝဇ္ဇန) ဟူသော သီလသံဝရပင် ဖြစ်၏၊ သစ်သီးပေးခြင်း၊ ပန်းပေးခြင်း စသော မိစ္ဆာဇီဝ (အနာစာရ)မှလည်းကောင်း၊ သွားလာဝင်ထွက် မဆက်ဆံသင့် မကျက်စားသင့်သော ပြည်တန်ဆာမ၊ မုဆိုးမ၊ အပျိုကြီး၊ ပဏ္ဍုက်၊ အရက်ဆိုင်၊ ဘိက္ခုနီဟူသော အဂေါစရမှ လည်းကောင်း ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် စာရိတ္တသီလ အနေအားဖြင့် သီလ သံဝရ ဖြစ်၏။ ဤသုတ်ဋီကာ၊ ၁၃၀။ ၁၃၁။ မူလပဏ္ဍာသဋီကာ၊ ပ-၁၄၅။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့ကို၊
 ဝိနောဒနာ=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်ကြောင်း၊ ဝီရိယသံဝရဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=နည်း၊
 (ကတမေ=ကုန်သော) ယေ=ယင်းသို့ ပယ်ထိုက်သော အာသဝတို့ကို၊ ဝိနော
 ဒနာယ=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်ကြောင်း၊ ဝီရိယသံဝရဖြင့်၊ ပဟိနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်
 သည်၊ ဟောန္တိ=နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယောနိသော=
 ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ (ကာမဝိတက် စသည်တို့၏ အပြစ်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်
 သိမြင်၍) ဥပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကာမဝိတက္ကံ=ကာမဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဝတ္ထု
 ကာမတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ကြံစည်တွေးတောမှုကို၊ ဝါ=ကာမရာဂနှင့်
 ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောမှုကို၊ နာမိဝါသေတိ=မိမိစိတ်အထက်သို့ တက်စီး၍
 မနေစေ၊ ဝါ=မိမိစိတ်အတွင်း၌ လက်ခံမထား၊ ပဟေတိ=ပယ်စွန့်၏၊ ဝိနော
 ဒေတိ=ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်၏၊ ဗျန္တိကရောတိ=ကင်းသောအဆုံးအပိုင်းအခြား
 ရှိအောင်ပြု၏၊ ဝါ=ဘင်ခဏမျှပင် မကျန်ရအောင် အပြီးအပြတ် အဆုံးသတ်
 ပယ်ရှား၏၊ အနဘာဝံ=ထပ်ကာ ထပ်ကာ မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဝါ=မတိုးပွားခြင်းသို့၊
 ဂမေတိ=ရောက်စေ၏။

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ=ဗျာပါဒ
 ဝိတက်ကို၊ ဝါ=ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းကို၊ နာမိဝါသေတိ=
 စေ၊ ဝါ=ထား။ပ။ ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဥပ္ပန္နံ=သော၊ ဝိဟိသာဝိ-
 တက္ကံ=ဝိဟိသာဝိတက်ကို၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ကြောင်း၊ ဒေါသ
 စသော အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်တွေးတောခြင်းကို။ပ။ ပဋိသင်္ခါ=၍၊
 ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ = ဖြစ်ပေါ်လာကုန် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ ဝါ = ဖြစ်လာသည်နှင့်
 တပြိုင်နက်၊ ဖြစ်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပကေ = ယုတ်မာ
 ကုန်သော၊ အကုသလေ = အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ = တရားတို့ကို၊
 (ကာမဝိတက် စသည် အပါအဝင်ဖြစ်သော ကိုးမျိုးသော ဝိတက်ကြီးဟူသော
 တရားတို့ကို)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ကာမဝိတက် စသည်ကို ပယ်ရှားခြင်း၏အကျိုးကား၊
 ယံ=အကြင် ကာမဝိတက် စသည်ကို၊ အဝိနောဒယတော=မထိုးနှက် မထုတ်
 ပယ်သော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ) အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း။ပ။
 ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ=၏၊ (တံ=ထိုကာမဝိတက် စသည်ကို) ဝိနောဒယတော=ထိုးနှက်
 ပယ်ထုတ်သော၊ တဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ထိုးနှက်ပယ်ထုတ်ခြင်း
 ကြောင့်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤအာသဝတို့ကို၊ (ကာမဝိတက်
 စသည်ကို မပယ်ရှားလျှင် ဖြစ်လာနိုင်၍ ပယ်ရှားလျှင် မဖြစ်လာနိုင်တော့သော
 ဤအာသဝတို့ကို) ဝိနောဒနာ=ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို မိမိသန္တာန်မှ ပယ်
 ထုတ်ကြောင်း၊ ဝီရိယသံဝရဖြင့်၊ (ထိုထိုဝိတက်၌ အပြစ်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်

သိမြင်သောဉာဏ်နှင့် အတူတကွ တွဲဖက်လျက် ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို ပယ်ထုတ်ကြောင်း ဝီရိယသံဝရဖြင့်)။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကတမေ=ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့ကို၊ ဘာဝနာ= လောကုတ္တရာဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာဖြင့်၊-ဝါ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော လောကုတ္တရာ ဗောဇ္ဈင်တရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်း၊ (ကတမေ=ကုန်သော)ယေ=ယင်းသို့ ပယ်ထိုက်သော အာသဝတို့သည်၊ ဘာဝနာယ=ဖြင့်၊ ဝါ=ဖြင့်၊ ပဟိနာ=ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=သနည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယောနိသော=ဖြင့်၊ပဋိသင်္ခါ=ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် သိမြင်၍၊ (သတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို မဖြစ်ပွားစေခြင်း၌ အပြစ်၊ ဖြစ်ပွားစေခြင်း၌ အကျိုးအာနိသင်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သိမြင်၍) သတိသမ္မောဇ္ဈင်=သတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ ဝိဝေကနိဿိတံ=သင်္ခတ တရားအားလုံး၊ ကင်္ခိတံသုဉ်းသော နိဗ္ဗာန်ကို အမှီတကဲပြုနေအောင်၊ ဝိရာဂ နိဿိတံ=သင်္ခတ တရားအားလုံး ပျက်စီးရာနိဗ္ဗာန်ကို အမှီတကဲ ပြုနေအောင်၊ နိရောဓနိဿိတံ=သင်္ခတအားလုံး ချုပ်ဆုံးရာနိဗ္ဗာန်ကို အမှီတကဲ ပြုနေအောင်၊ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ =ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်စွန့်ပယ်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်းအားဖြင့် ရင့်ကျက်ပြီးဖြစ်အောင်၊ ဘာဝေတိ=ဖြစ်ပွားစေ၏။

၁။ သတိသမ္မောဇ္ဈင် ဘာဝေတိ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ။ ။ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ၌ ဝေါသဂ္ဂနှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုနှစ်မျိုးမှာ-

(၁) ဝေါသဇ္ဇနံ ကိလေသာသမုဇ္ဈေဒတော ပရိစ္စဇနံ ဝေါသဂ္ဂေါ=ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် စွန့်ပစ်ခြင်း၊ ၎င်းကို ပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂဟု ခေါ်၏။ တရားကိုယ်မှာ ယင်းသို့ ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်စွန့်ခြင်း သဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော (အရိယမဂ်ခဏ၌ ဖြစ်သော) သတိသမ္မောဇ္ဈင်တည်း။

(၂) ဝေါသဇ္ဇနံ နိဗ္ဗာနပက္ခန္ဓနံ ဝေါသဂ္ဂေါ=နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်း၊ ၎င်းကို ပက္ခန္ဓနဝေါသဂ္ဂဟု ခေါ်၏။ တရားကိုယ်မှာ နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော (အရိယမဂ်ခဏ၌ဖြစ်သော) သတိသမ္မောဇ္ဈင်တည်း။

ဤ၌ ထိုဝေါသဂ္ဂတပုဒ်တည်းဖြင့် ထိုပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂ ပက္ခန္ဓနဝေါသဂ္ဂနှစ်မျိုးလုံး သိမ်းကြိုးယူနိုင်အောင် "ဝေါသဂ္ဂေါ စ ဝေါသဂ္ဂေါစ ဝေါသဂ္ဂေါ"ဟု ဧကသေသပြု။ ပရိဏာမိ ပရိပစ္စိုတိ ပရိဏာမိ=ရင့်ကျက်ပြီးသော အရိယမဂ်၊ ဝါ=ထိုအရိယမဂ်ခဏ၌ဖြစ်သော(အရိယမဂ်၌ ပါဝင်ယှဉ်တွဲသော)သတိသမ္မောဇ္ဈင်။ ဝေါသဂ္ဂေန ပရိဏာမိ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ=ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်စွန့်ပစ်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်ခြင်းအားဖြင့် ရင့်ကျက်ပြီးသော အရိယမဂ်။ ဤဝစနတ္ထနှင့်အညီ "သတိသမ္မောဇ္ဈင် ဘာဝေတိ ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ"ဟူသော ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ "(သတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်ပွားစေရာ၌) ထိုကဲ့သို့ ရင့်ကျက်ပြီးသော အရိယမဂ်အဆင့်သို့ ရောက်အောင် ဖြစ်ပွားစေသည်"ဟု ဆိုလို၏။ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် ဘာဝေတိ-စသည်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်။

ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ (ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို မဖြစ်ပွားစေခြင်း၌ အပြစ်၊ ဖြစ်ပွားစေခြင်း၌ အကျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် သိမြင်၍) ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်=ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ ဝိဝေကနိဿိတံ=အောင်။ပ။ ဝေါသဂ္ဂပရိကာမိ=အောင်၊ ဘာဝေတိ=၏။ ယောနိသော=ဖြင့်၊ ပဋိသင်္ခါ=၍၊ ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်=ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ ဝိဝေကနိဿိတံ=အောင်။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဟိ=ဗောဇ္ဈင်တရားဖြစ်ပွားစေခြင်း၏အကျိုးကား၊ ယံ=အကြင် ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါး တပါးပါးကို၊ အဘာဝယတော=မဖြစ်ပွားစေသော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ယံ(ယေ)အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ=ရာ၏၊ (တံ=ထိုဗောဇ္ဈင် ၇-ပါး တပါးပါးကို) ဘာဝယတော=ဖြစ်ပွားစေသော၊ အဿ=ထိုရဟန်းမှာ၊ ဧဝံ=ဤသို့ ဖြစ်ပွားစေခြင်းကြောင့်၊ တေ အာသဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း။ပ။ န ဟောန္တိ=မဖြစ်တော့ကုန်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမေ အာသဝါ=ဤအာသဝတို့ကို၊ (ဤလောကုတ္တရာ ဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်တို့ကို မဖြစ်ပွားစေလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၍ ဖြစ်ပွားစေလျှင် မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ဤအာသဝတို့ကို) ဘာဝနာ(ဘာဝနာယ)=လောကုတ္တရာ ဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်ဘာဝနာဖြင့်၊ ဝါ=ဖြစ်ပွားစေအပ်သော လောကုတ္တရာဗောဇ္ဈင် တရားဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ယေ=ယင်းသို့ပယ်ထိုက်သော အာသဝတို့သည်၊ ဘာဝနာယ=လောကုတ္တရာဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်ဘာဝနာဖြင့်၊ ပဟိနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ=ဤတရားတို့နှင့်၊ (အာသဝတို့ကို သံဝရဖြင့် ပယ်ခြင်း၊ ပဋိသေဝနာဖြင့် ပယ်ခြင်း၊ အဝေါသနာဖြင့် ပယ်ခြင်း အစရှိသော တရားတို့နှင့်)။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ဒါရုကမ္မိကသုတ်

၅၉။ [ဤဆက္ကနိပါတ်၊ စာပိုဒ်(၁၉)ပဌမမရဏသတိသုတ်(စာမျက်နှာ- ၄၅၁) လည်းကြည့်] အထ ခေါ=၌၊ ဒါရုကမ္မိကော=သစ်ရောင်းခြင်းအလုပ်ဖြင့် အသက်မွေးသော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်သည်။ပ။ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ တေ=သင်၏၊ ကုလေ=အမျိုး၌ဒါနံ=အလှူကို၊ (လှူဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို)ဒိယတိ အပိနု=ပေးလှူအပ်ပါ၏လော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းတော်မူပြီ)ဘန္တေ=အရှင် ဘုရား၊ မေ=တပည့်တော်၏၊ ကုလေ=၌၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒိယတိ=ပေးလှူအပ်ပါ၏။

တဉ္စ ဒါနံ=ထိုအလှူဒါနကိုလည်း၊ [ဒိယတိ-၌စပ်] ယေ တေ ဘိက္ခု= အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ အာရညိကာ=(ဓုတင်ဆောက်တည်၍) တော၌နေခြင်း အလေ့ရှိကုန်သည်၊ ဝါ=အရညကင်ဓုတင် ဆောက်တည်ကြကုန်သည်၊ ပိဏ္ဍုပါတိကာ=(ဓုတင်ဆောက်တည်၍) ဆွမ်းခံကြကုန်သည်၊ ဝါ=ပိဏ္ဍုပါတိကင်ဓုတင် ဆောက်တည်ကြကုန်သည်၊ ပံသုကူလိကာ=(ဓုတင်ဆောက်တည်၍) ပံသုကူ

သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်း အလေ့ရှိကုန်သည်။ ဝါ=ပံသုကုမုတင် ဆောက်တည်
 ကြကုန်သည်(ဟုတွာ=ဖြစ်ကြကုန်၍) အရဟန္တာ ဝါ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်
 သော်လည်းကောင်း၊ အရဟတ္တမဂ္ဂံ=အရဟတ္တမဂ်သို့၊ သမာပနာ ဝါ=ရောက်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏) ဘန္တေ=ရား၊ မေ=
 တပည့်တော်သည်၊ တထာရူပေသု=ထိုသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ (ထိုသို့ ရဟန္တာ
 ပုဂ္ဂိုလ်၊ အရဟတ္တမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိကုန်သော) ဘိက္ခုသု=ရဟန်းတို့၌၊
 ဝါ=ရဟန်းတို့အား၊ ဒိယတိ=ပေးလှူအပ်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=
 လျှောက်ပြီ) [ဘိက္ခုသု ဒါနံ-၌ ဒါနံပုဒ်ကို တဉ္စနှင့် တွဲ၍ အနက်ဆိုခဲ့ပြီးပြီ။]

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ကာမဘောဂိနာ=ကာမဂုဏ်ခံစားသော၊
 ပုတ္တသမ္မာဓသယနံ=သားမယားတို့ဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းသော အိပ်စက်ရာနေအိမ်၌၊
 အဇ္ဈာဝသန္တေန=နေထိုင်သော၊ ကာသိကစန္ဒနံ=ကာသိတိုင်း၌ဖြစ်သော နူးညံ့
 တောက်ပြောင်သော စန္ဒကူးကို၊ ဝါ=ကာသိတိုင်း၌ဖြစ်သော အဝတ်ထည်နှင့်
 စန္ဒကူးကို၊ [ကာသိကစန္ဒနန္တိ သဏှစန္ဒနံ၊ ကာသိကဝတ္ထဉ္စ စန္ဒနဉ္စာတိ ဝါ
 အတ္ထော။ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ၊ သတ္တဇဠိလသုတ်၊ ၃၀၁။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ဝါသဒ္ဓါ
 မပါ] ပစ္စနုဘောန္တေန=သုံးစွဲသော၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ=ပန်း၊ နံသာ၊ နံသာပျောင်း
 ကို၊ ဓာရယန္တေန=ဆောင်သော၊ ဝါ=ပန်ဆင်သုတ်လိမ်းသော၊ ဇာတရူပ+ရဇတံ=
 ရွှေနှင့်+အခြားသောပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ [ဇာတရူပရဇတန္တိ သုဝဏ္ဏဉ္စေဝ အဝ-
 သိဋ္ဌဓနဉ္စ။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် ဥဒါနဋ္ဌကထာ] သာဒိယန္တေန=ကိုင်ခံသာယာ
 သော၊ ဂိဟိနာ=လှူဖြစ်သော၊ တယာ=သင်သည်၊ ဣမေ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
 အရဟန္တာ=ရဟန္တာတို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=ဤသို့လည်းကောင်း၊ ဣမေ=ဤပုဂ္ဂိုလ်
 တို့သည်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂံ=အရဟတ္တမဂ်သို့၊ သမာပနာ=ရောက်နေသောပုဂ္ဂိုလ်
 တို့တည်း၊ ဣတိ ဝါ=လည်းကောင်း၊ ဇတံ=ဤသို့သော အကြောင်းကို၊ ဒုဇ္ဇာနံ=
 ခက်ခဲသဖြင့် သိအပ်၏၊ ဝါ=သိနိုင်ခဲ့၏၊ [ထို့နောက် ဣတိ သဒ္ဓါရှိနေသည်မှာ
 အပိုသက်သက်သာဟု ယူဆ၏။]

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ အာရညိကော=တော၌ နေလေ့ရှိသော၊
 ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ဥဒ္ဒတော=စိတ်ပျံလွင့်သည်၊ ဥဒ္ဓဋ္ဌော=(အနှစ်မပါ၊ အချည်း
 နီးသာ ဖြစ်လျက်) မြင့်တက်လွင့်လှ၊ ကျူးရိုးနှင့်တူသော မာနရှိသည်၊ စပလော=
 လျှပ်ပေါ်လော်လီသည်၊ မုခရော=ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ်သော နှုတ်ခွန်းစကားရှိသည်၊
 [ဒုကနိပါတ်၊ ပရိသဝဂ်၊ စာပိုဒ်(၄၃)လည်းကြည့်] ဝိကိဏ္ဏဝါစော=ဖရိုဖရဲ
 ဖွာကြံသော စကားရှိသည်၊ မုဋ္ဌသတိ=လွတ်ကင်းသောသတိရှိသည်၊ အသမ္မဇာ-
 နော=ကောင်းစွာဆင်ခြင် မသိမြင်သည်၊ အသမာဟိတော=တခုတည်းသော
 အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းမွန်တည်တံ့စွာ မထားနိုင်သည်၊ ဝါ=စိတ်မတည်ကြည်
 သည်၊ ဝိဗ္ဗန္တိစိတ္တော = အာရုံအများ လှည့်လည်သွားသော စိတ်ရှိသည်။

ပါကတိန္ဒြိယော=လူ၏သွင်ပြင် ပေါ်လွင်သော ဣန္ဒြေရှိသည်။ စေ ဟောတိ= အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ ဧဝံပိ=ဤသို့ဖြစ်လျှင်လည်း၊ သော=ထိုတောနေရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန=(ဥဒ္ဓတတာ ဥဒ္ဓတော အစရှိသော) ထိုအကြောင်းအင်္ဂါဟူသော အပြစ်ကြောင့်၊ ဂါရယော=ကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

ဂဟပတိ=ကာ၊ အာရညိကော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အနုဒ္ဓတော= စိတ်မပျံ့လွင့်သည်၊ အနုဒ္ဓန္တော=မြင့်တက်လွင့်လှ ကျူးရိုးနှင့်တူသော မာနမရှိသည်၊ အစပလော=မလျှပ်ပေါ် မလော်လီသည်၊ အမုခရော=ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ်သော နှုတ်ခွန်းစကားမရှိသည်၊ အဝိကိဏ္ဍဝါစော=ဖရိုဖရဲ ဖွာကြဲသော စကားမရှိသည်၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိ=(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌) စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိသည်၊ သမ္ပဇာနော =ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်သည်၊ သမာဟိတော=တခုတည်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်တည်တံ့စွာထားသည်၊ ဝါ=စိတ်တည်ကြည်သည်၊ ဧကဂ္ဂစိတ္တော = တခုတည်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ဖြစ်သောစိတ်ရှိသည်၊ သံဝုတိန္ဒြိယော=ကောင်းစွာစောင့်စည်းအပ်သော ဣန္ဒြေရှိသည်၊ စေ ဟောတိ= အံ့၊ ဧဝံပိ=လည်း၊ သော=ထိုတောနေရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန=(အနုဒ္ဓတတာ အနုဒ္ဓန္တော အစရှိသော) ထိုအကြောင်းဂုဏ်အင်္ဂါကြောင့်၊ ပါသံသော=ချီးမွမ်း ထိုက်သည်။ (ဟောတိ=ဖြစ်၏။)

ဂဟပတိ=ကာ၊ ဂါမန္တဝိဟာရီ=ရွာအနီးကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော၊ ဘိက္ခု =သည်၊ ဥဒ္ဓတော=သည်။ပ။ သော=ထိုရွာအနီး ကျောင်းနေရဟန်းသည်၊ တေန အင်္ဂေန။ပ။ ဂဟပတိ=ကာ၊ ပိဏ္ဍုပါတိကော=ဆွမ်းခံသော၊ ဝါ=ပိဏ္ဍုပါတ်စုတင် ဆောက်တည်သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဥဒ္ဓတော=သည်။ပ။ သော=ထိုဆွမ်းခံရဟန်း သည်။ပ။ နေမန္တနိကော=(ဒါယကာတို့၏) အပင့်အဖိတ်ကို လက်ခံသော၊ (ဒါယကာတို့၏ ပင့်ဖိတ်ကြောင်း ဆွမ်းစသော ပစ္စည်းကို လက်ခံယူငင်သော) ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သော=ထိုအပင့်အဖိတ် လက်ခံသော ရဟန်းသည်။ပ။ ပံသုက္က လိကော=ပံသုက္ကသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်းအလေ့ရှိသော။ပ။ သော=ထိုပံသုက္ကလိက ရဟန်းသည်။ပ။ ဂဟပတိစိဝရခရော=အိမ်ရှင်ဒါယကာတို့ လှူဒါန်းအပ်သော သင်္ကန်းကိုဆောင်သော၊ ဝါ=ဂဟပတိစိဝရကို ဝတ်ရုံသော။ပ။ သော=ထိုဂဟပတိ စိဝရကို ဝတ်ရုံသော ရဟန်းသည်။ပ။

ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ဣဗံ=ငါတိုက်တွန်း၏၊ တံ=သင်သည်၊ သံဃေ=ရဟန်းသံဃာအား၊ ဝါ=ရဟန်းတော် အပေါင်းအား၊ ဒါနံ=အလှူကို၊ ဒေဟီ=ပေးလှူလော၊ သံဃေ=အား၊ ဝါ=၌၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒေတော=ပေးလှူသော၊ တေ=သင်၏၊ စိတ္တံ=စိတ်သည်၊ ပဿီဒိဿတိ=ကြည်ညိုလှူ၊ သော တံ= (သံဃာအား ပေးလှူသော) ထိုသင်သည်၊ ပဿန္တစိတ္တော=ကြည်လင်ရှင်လန်း သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ကာယဿ=၏။ပ။ ဥပပဋ္ဌိဿသိ=လားရောက်

☰

လတ္တံ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဒသာဟံ (ဒေသာ+အဟံ)=ထိုတပည့်တော်သည်၊ အဇ္ဇတဂ္ဂေ=ယနေ့ကို အစပြု၍၊ သံဃေ=၌၊ ဝါ=အား၊ ဒါနံ=ကို၊ ဒဿာမိ=ပေးလှူပါအံ့၊ ဣတိ(အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)။ ပဉ္စမံ။

၆-မာတ္တိသာရိပုတ္တသုတ်

၆၀။ [စာပိုဒ်(၂၈)ဒုတိယသမယသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၆၇)လည်းကြည့်] တေန ခေါ ပန သမယေန=ထိုအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ=ကုန်သော၊ ထေရာ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခု= တို့သည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာ=ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ ဖဲခွာ ကြကုန်ပြီးသည်၊ (သမာနာ=ဖြစ်ကုန်လသော်) မဏ္ဍလမာဠေ=၌၊ သန္နိသိန္နာ= ပေါင်းစု ထိုင်နေကြကုန်လျက်၊ သန္နိပတိတာ=ကုန်လျက်၊ အဘိဓမ္မကထံ= (ခန္ဓာဓာတ် အာယတန စသော)အဘိဓမ္မာနှင့် ရောနှောသောစကားကို၊ ကထေန္တိ= ပြောဆို တော်မူကြကုန်၏၊ တတြ=ထိုသို့ အဘိဓမ္မကထာကို ပြောဆိုတော်မူ ကြရာအခါ၌၊ [သုဒံအနက်မရှိ] ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=ဆင်ဆရာ၏ သားဖြစ်သော၊ (ဆင်တို့ကို ယဉ်အောင် သင်ပြပေးတတ်သော ဆင်ဆရာ၏ သားဖြစ်သော) အာယသ္မာ စိတ္တော=အရှင်စိတ္တသည်၊ ထေရာနံ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ= ရဟန်းတို့သည်၊ အဘိဓမ္မကထံ=ကို၊ ကထေန္တာနံ=ပြောဆိုကြကုန်စဉ်၊ အန္တရန္တရာ =ကြိုးကြားကြိုးကြား၌၊ (ထေရ်ရဟန်းတို့ စကားစဉ်၏ ကြိုးကြားကြိုးကြား၌) ကထံ=မိမိ၏စကားကို၊ သြပါတေတိ=စွက်ဖက်ပြောကြား၏။

အထ ခေါ=ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကောဠိကော=အရှင်မဟာ ကောဠိကသည်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တံ=သော၊ အာယသ္မန္တံ စိတ္တံ=အရှင်စိတ္တကို၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ အဝေါစ=မာန်မဲပြောဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=မူ) ဟတ္ထိ- သာရိပုတ္တော=သော၊ အာယသ္မာ စိတ္တော=အရှင်စိတ္တသည်၊ ထေရာနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ=တို့သည်။ပ၊ ကထံ=ကို၊ မာ သြပါတေသိ=ဝင်ရောက်စွက်ဖက် မပြော ပါလင့်၊ ယာစ ကထာပရိယောသာနံ=ထေရ်တို့ စကားပြီးဆုံးသည်တိုင်အောင်၊ အာယသ္မာ စိတ္တော=အရှင်စိတ္တသည်၊ အာဂမေတု=ဆိုင်းငံ့ပါလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မာန်မဲပြောဆိုပြီ။)

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=မဟာကောဠိကက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ ဟတ္ထိ သာရိပုတ္တဿ=သော၊ အာယသ္မတော စိတ္တဿ=အရှင်စိတ္တ၏၊ သဟာယကာ= အဖော်သဟဲ ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ မဟာ ကောဠိကံ=အရှင်မဟာကောဠိကကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစံ=လျှောက်ထား ကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ အဝေါစံ=လျှောက်ထားကြကုန်သနည်းဟူမှ) အာယသ္မာ မဟာကောဠိကော=သည်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တံ=သော၊ အာယသ္မန္တံ စိတ္တံ =ကို၊ မာ အပသာဒေသိ=မမာန်မဲ မနှိပ်ကွက်ပါလင့်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊

အာယသ္မာ စိတ္တော=သည်၊ ပဏ္ဍိတော=ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော =သော၊ အာယသ္မာ စိတ္တောစ=သည်လည်း၊ ထေရာနံ=ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ= ရဟန်းတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ=အတူတကွ) အဘိဓမ္မကထံ=ကို၊ ကထေတံ=ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ပဟောတိ=စွမ်းနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ။)

အာဝုသော=ငါရှင်တို့၊ ပရဿ=သူတပါး၏၊ စေတောပရိယာယံ=စိတ်၏ အလှည့်အကြိမ်ကို၊ ဝါ=စိတ်အပြောင်းအလဲကို၊ အဇာနန္တေဟိ=မသိသူတို့သည်၊ ဧတံ=ဤအရှင်စိတ္တ၏ အဖြစ်မှန်သဘောကို၊ ဒုဇ္ဈာနံ ခေါ=ခက်ခဲသဖြင့် သိအပ် သည်သာ၊ ဝါ=သိနိုင်ခဲ့သည်သာတည်း၊ အာဝုသော=ငါရှင်တို့၊ ဣဓေ=ဤလောက ၌၊ ဧကဇ္ဈော=အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော=ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယာဝ=အကြင်မျှလောက်၊ သတ္တာရံ=ဆရာကို၊ ဥပနိဿာယ=မှီခို၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ အညတရံ=(ဆရာမှ တခြား) တပါးပါးသော၊ ဂရုဋ္ဌာနိယံ=အလေးဂရုပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အရာ၌ တည်သော၊ သဗြဟ္မစာရီ ဝါ=သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းကိုသော်လည်း၊ (ဥပနိဿာယ=၍၊ ဝိဟရတိ=၏) တာဝဒေဝ=ထိုမျှလောက်သော ကာလ၌ သာလျှင်၊ (ထိုသို့ မိမိဆရာနှင့် ဂရုဋ္ဌာနိယသီတင်းသုံးဖော်ဆရာတော်တပါးပါး ကို မှီခိုနေသမျှ အခါကာလ၌သာလျှင်) သောရတ သောရတော=တင့်တယ်သော အကျင့်သီလ၌ ဓမ္မလျော်သူကဲ့သို့ပင် တင့်တယ်သော အကျင့်သီလ၌ ဓမ္မလျော် သူသည်၊ ဝါ=အကျင့်သီလကောင်းသူနှင့်မခြား တသားတည်းတူသည်၊ ဟောတိ= ၏၊ နိဝါတနိဝါတော=မာနနှိမ်ချိုး ရိုသေကျိုးနွံသူကဲ့သို့ပင် မာနနှိမ်ချိုး ရိုသေ ကျိုးနွံသူသည်၊ ဝါ=ရိုသေကျိုးနွံသူနှင့်မခြား တသားတည်း တူညီသည်၊ ဟောတိ =ဖြစ်၏၊ ဥပသန္တုပသန္တော =တည်ငြိမ်အေးဆေးသူကဲ့သို့ပင် တည်ငြိမ်အေးဆေး သူသည်၊ ဝါ=တည်ငြိမ် အေးဆေးသူနှင့်မခြား တသားတည်းတူသည်၊ ဟောတိ =၏။

စ ခေါ=သို့သော်လည်း၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သတ္တာရာ=ဆရာအထံပါးမှ၊ ဝပကဿတိ ဧဝ=တသီးတခြား ခွဲခွာသွားလေတော့ သည်သာ၊ ဂရုဋ္ဌာနိယေဟိ=ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရီဟိ=တို့မှ၊ ဝပကဿတိ ဧဝ=သည်သာ၊ (တတော=ခွဲခွာသွားရာ ထိုအခါ၌) သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဘိက္ခုဟိ=ရဟန်းတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီဟိ=ရဟန်းမတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကေဟိ=သီတင်းသည် ဒါယကာတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာဟိ= သီတင်းသည် ဒါယိကာမတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ရညာ=မင်းနှင့် လည်းကောင်း၊ ရာဇမဟာမတ္တေဟိ = မင်း၏အမတ်ကြီးတို့နှင့် လည်းကောင်း၊ ထိတ္ထိယေဟိ= ထိတ္ထိယတို့နှင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ=မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ထိတ္ထိယ သာဝကေဟိ=ထိတ္ထိယတို့၏ တပည့်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ သံသဋ္ဌော= နှီးနှော ရောယှက် ဆက်ဆံလျက်၊ (အသံကြားခြင်း၊ ရုပ်အဆင်းကို မြင်ခြင်း၊ အချင်းချင်း

စကားပြောခြင်း၊ တဦး၏ ပစ္စည်းဥစ္စာကို တဦးက- သုံးစွဲခြင်း၊ လက်စသော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဆွဲကိုင်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ငါးမျိုးသော သံသဂ္ဂရာဂ တို့ဖြင့် နှီးနှောရောယှက်ဆက်ဆံလျက်) ဝိဟရတိ=နေ၏။

သံသဋ္ဌဿ=နှီးနှောရောယှက် ဆက်ဆံလျက်၊ ဝိဿတ္ထဿ=ကိုယ်နှင့် စိတ်ကို လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်လွှတ်လျက်၊ ဝါ=သံသယကင်းစင် အကျွမ်း ဝင်လျက်၊ ပါကတဿ=လူ၏အသွင် ပေါ်လွင်သော ဣန္ဒြေရှိလျက်၊ ဘဿံ= (အကန့်အသတ်မထား များစွာ) စကားပြောဆိုခြင်းကို၊ အနယုတ္တဿ=အားထုတ် လျက်၊ ဝိဟရတော=နေသော၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ=ကုသိုလ်စိတ်ကို၊ ရာဂေါ=ရာဂသည်၊ အနန္တံသေတိ=အဝေးသို့ ပစ်လွှင့်၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ရာဂါနန္တံသိတေန=ရာဂသည် ပစ်လွှင့်အပ်သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ဖြင့်၊ ဝါ=စိတ် ကြောင့်၊ သိက္ခံ= အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ပစ္စက္ခာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဟိနာယ=ယုတ်နိမ့် သော လူ့ဘဝအကျိုးငှာ၊ အာဝတ္တတိ=ပြန်လည်သွား၏။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ ကိဋ္ဌာဒေါ= ကောက်ပင်ကို စားတတ်သော၊ ဂေါဏော=နွားကို၊ ဝါ=နွားသည်၊ ဒါမေန ဝါ=နွားချည်ကြိုးဖြင့်သော်လည်း၊ ဗဒ္ဒေါ=ချည်နှောင်အပ်သည်၊ ဝဇေ ဝါ=နွား ခြံ၌သော်လည်း၊ ဩရဒ္ဒေါ=သွင်းလှောင် ပိတ်ဆီးအပ်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ငြားအံ့) အာဝုသော=တို့၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျနု=ပြောဆို လေရာငြားအံ့၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ဝဒေယျနု=ပြောဆိုလေရာသနည်းဟူမူ) ဒါနိ= ယခုအခါ၌ (နွားချည်ကြိုးဖြင့်သော်လည်း ချည်နှောင်အပ်ပြီးရာ၊ နွားခြံ၌သော် လည်း သွင်းလှောင်အပ်ပြီးရာ ယခုအခါ၌) ကိဋ္ဌာဒေါ=သော၊ အယံ ဂေါဏော= ဤနွားသည်၊ ပုနဒေဝ=နောက်ထပ်တဖန်သာလျှင်၊ ကိဋ္ဌံ=ကောက်ပင်ရှိရာ လယ်ကွင်းသို့၊ န ဩတရိဿတိ=သက်ဆင်းတော့မည်မဟုတ်၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ဝဒေယျနု=ငြားအံ့) အာဝုသော=တို့၊ ဝဒမာနော=ယင်းသို့ ပြောဆိုသော၊ သော=

၁။ ကိဋ္ဌာဒေါ၌ ဋီကာအဖွင့်နှင့် အဘိဓာန်။ ။ ကိဋ္ဌံ အဒတိ ဘက္ခတိတိ ကိဋ္ဌာဒေါ။ ဤ၌ ထွန်ယက်အပ်သောလယ်(ကိဋ္ဌဋ္ဌာန)ကို မုချအားဖြင့် ကိဋ္ဌဟုခေါ်၍ ထိုလယ်၌ ပေါက်သောကောက်ပင်ကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ကိဋ္ဌ ခေါ်သည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ လယ်တည်းဟူသောတည်ရာ ကိဋ္ဌဋ္ဌာနကို ကာရဏ(အကြောင်း)ဟုယူ၍ ထိုလယ်၌ ပေါက်သော ဋ္ဌာနိကောက်ပင်ကို ဖလ(အကျိုး)ဟု ယူကာ ကာရဏ၏နာမည် ကို ဖလ၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဋ္ဌာနူပစာရဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။

အဘိဓာန် (၄၅၂)ဂါထာ၌မူ "ကိဋ္ဌံ တု သဿံ ဝေဉ္ဇ၊ ဝိဟိ ထမ္မကရိရိတော" ဟု ပရိယာယ်ပုဒ် (၅)ပုဒ်ပြု၏။ ထိုအလို ကိဋ္ဌသဒ္ဒါသည် တိုက်ရိုက်မုချအားဖြင့်ပင် သဿ(ကောက်ပင်ဟူသော) အနက်ဟောသည်ဟု ဆိုနိုင်၏။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဝဒေယျ နုခေါ်=ပြောဆိုရာပါ၏လော၊
ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ။)

အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ=ဤမှန်ကန်စွာ ပြောဆိုခြင်းသည်၊ နော
(ဟောတိ)=မဖြစ်ပါ၊ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ယံ (ယေန ဌာနေန)=
အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ကိဋ္ဌာဒေါ=သော၊ သော ဂေါဏော=ထိုနွားသည်၊
ဒါမံ= နွားချည်ကြိုးကို၊ ဆေတွာ ဝါ=ဖြတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဝဇံ=နွားခြံကို၊
ဘိန္ဒိတွာ ဝါ=ဖောက်ချက်၍သော်လည်းကောင်း၊ အထ=ထိုမှနောက်၌၊ (ချည်
ကြိုးကို ဖြတ်ပြီးရာ၊ ခြံကိုဖောက်ဖြတ်ပြီးရာအခါမှနောက်၌) ပုနဒေဝ=လျှင်၊
ကိဋ္ဌံ=သို့၊ သြတရေယျ=သက်ဆင်းရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤအကြောင်းသည်၊
(လယ်ကွင်းသို့ သက်ဆင်းခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်)ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ=
ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဧဝမေဝံ=ဤ
အတူပင်။ပ။

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣဝေ=ဤလောက၌။ပ။ [ပဉ္စက
နိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄) ဝိတ္ထတသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၉)ကြည့်] ဝိဟရတိ=နေ၏၊
သော=ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အဟံ=ငါသည်) ပဌမဿ=ပဌမဖြစ်သော၊ ဈာနဿ
=ဈာန်ကို၊ လာဘီ=ရခြင်း ရှိသည်၊ အမှီ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစိတ်
အကြံဖြင့်၊ ဘိက္ခုဟိ=တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီဟိ=တို့နှင့်လည်းကောင်း။ပ။
အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ စာတုမဟာပထေ=လေးခုသော လမ်းမ
အဆုံ၌၊ ဝါ=လမ်းဆုံလမ်းမ လမ်းလေးခွ၌၊ ထုလ္လုဖုသိတကော=ကြီးသော
မိုးရေပေါက်ရှိသော၊ ဒေဝေါ=မိုးသည်၊ ဝဿန္တော=ရွာလျက်၊ ရဇံ=မြို့မှန်ဖုံကို၊
အန္တရဓာပေယျ=ကွယ်ပျောက်စေရာ၏၊ စိက္ခလ္လံ=ရွံ့ညွှန်ကို၊ ပါတုကရေယျ=
ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာစေရာ၏။

အာဝုသော=တို့၊ ယော=အကြင်သူသည်၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝဒေယျနု=
ငြားအုံ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဝဒေယျ=မူ) ဒါနိ=မိုးကြီးရွာပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ အမုသ္မိံ
စာတုမဟာပထေ=ထိုလေးခုသော လမ်းမအဆုံ၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ရဇော=သည်၊
န ပါတုဘဝိဿတိ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်တော့မည်မဟုတ်၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျနု=
ငြားအုံ)။ပ။ အာဝုသော=အရှင်ဘုရား၊ ယံ(ယေန ဌာနေန)=အကြင်အကြောင်း
ကြောင့်၊ အမုသ္မိံ စာတုမဟာပထေ=၌၊ မနုဿာ ဝါ=လူတို့သည်လည်း၊
အတိက္ကမေယျံ=ဖိနင်းကျော်လွှား ဖြတ်သွားကြကုန်ရာ၏၊ ဂေါပသူ ဝါ=နွား၊
ဆိတ်တို့သည်လည်း၊ အတိက္ကမေယျံ=ရာ၏၊ ဝါတာတပေါ ဝါ=လေ နေပူသည်
လည်း၊ သ္မုဟဂတံ=အစိုအစေးဓာတ်ကို၊ ပရိယာဒိယေယျ=ကုန်ခန်းသွားစေ
ရာ၏၊ အထ=ထိုအခါ၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ရဇော=မြို့မှန်ဖုံသည်၊ ပါတုဘဝေယျ=
ထင်ရှား ဖြစ်လာရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ = ဤမြို့မှန် ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဟူသော
အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိပါ၏၊ ဣတိ(အဝေါစုံ)။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ဂါမဿ ဝါ=ရွာ၏လည်းကောင်း၊ နိဂမဿ ဝါ = နိဂုံး၏လည်းကောင်း၊ အဝိဒူရေ=အနီး၌၊ မဟန္တံ=ကြီးသော၊ တဠာကံ=တဖက်ဆည်ကန်သည်၊ (အဿ=ရုံရာ၏) တတ္ထ=ထိုတဖက်ဆည်ကန်၌၊ ထုလ္လုဖုသိတကော=သော၊ ဒေဝေါ=မိုးသည်၊ ဝုဋ္ဌော=ရွာပြီးသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သိပ္ပံ+သမ္ပကမ္ပိ=ယောက်သွားနှင့်+ခရကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကနုကမာနှင့်+ယောက်သွားကိုလည်းကောင်း၊ သက္ခရ+ကဋ္ဌလမ္ပိ=ကျောက်စရစ်နှင့်+အိုးခြမ်းကွဲကိုလည်းကောင်း၊ အန္တရုစာပေယျ=ကွယ်ပျောက်သွားစေရာ၏။ပ။ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ အမုသ္မိံ တဠာကေ=ထိုတဖက်ဆည်ကန်၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ သိပ္ပံသမ္ပကာ ဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ သက္ခရကဋ္ဌလာ ဝါ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ န ပါတုဘဝိဿန္တံ=ထင်ရှားမဖြစ်ပေါ်ကုန်တော့လတ္တံ့၊ ဣတိ(ဝဒေယျနု=ငြားအံ့)။ပ။ အာဝုသော=ရား၊ ယံ(ယေန ဌာနေန)=ကြောင့်၊ အမုသ္မိံ=ထိုမည်သော၊ တဠာကေ=၌၊ မနဿာ ဝါ=လူတို့သည်လည်း၊ ပိဝေယျံ=သောက်ကုန်ရာ၏၊ ဂေါပသူ ဝါ=လည်း၊ ပိဝေယျံ=၏။ပ။ သိပ္ပံသမ္ပကာပိ=တို့သည်လည်းကောင်း၊ သက္ခရကဋ္ဌလာပိ=လည်းကောင်း၊ ပါတုဘဝေယျံ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကုန်ရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဣတိ (အဝေါစုံ။)

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပဏီတဘောဇနံ=မွန်မြတ်သောဘောဇဉ်ကို၊ ဘုတ္တာဝိ=စားပြီးသော၊ ပုရိသံ=ယောက်ျား၏၊ (စိတ္တေ=စိတ်၌) အာဘိဒေါသိကံ=ထင်ရှားသော အပြစ်ဒေါသရှိသော၊ ဘောဇနံ=လူးဆန်ကြမ်းဘောဇဉ်သည်၊ နစ္ဆာဒေယျံ =မနှစ်သက်ရာ၊ ဝါ=နှစ်သက်မှုကို မဖြစ်စေရာ။ပ။ ဒါနိ=၌၊ (ပဏီတဘောဇဉ်ကို စားပြီးရာ ယခုအခါ၌) အမံ ပုရိသံ=ထိုယောက်ျား၏၊ (စိတ္တေ=စိတ်၌) ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ဘောဇနံ=လူးဆန်ကြမ်းဘောဇဉ်သည်၊ န ဓာဒေဿတိ=မနှစ်သက်လတ္တံ့၊ ဝါ=မဆာလတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝဒေယျနု=ငြားအံ့) အာဝုသော=တို့၊ ဝဒမာနော=ယင်းသို့ ပြောဆိုသော၊ သော=ထို

၁။ ပုရိသံ ဘုတ္တာဝိ ဘောဇနံ အာဘိဒေါသိကံ နစ္ဆာဒေယျံ။ ။ဤဝါကျဝယ် “ဘုတ္တာဝိ ပုရိသံ” တို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သာမိအနက်၌ သက်ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ၎င်းဝါကျသည် “ဘတ္တဗ္ဗဿ နစ္ဆာဒေယျံ” ဟူသော ဝါကျနှင့်အလားတူ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာ အဖွင့်သည် မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဒါကျမ်းအဆိုနှင့် တထပ်တည်းတူညီ၏။ ကစ္စည်း ရူပသိဒ္ဓိ သဒ္ဓနိတိတို့ အလိုအားဖြင့်မူ ပုရိသံ ဘုတ္တာဝိတို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သမ္ပဒါနိအနက်၌သက်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၁)သမိဒ္ဓသုတ်လည်းကြည့်။

အဘိညာတော ဒေါသော အဘိဒေါသော=ထင်ရှားသောအပြစ်ဒေါသ၊ အဘိဒေါသော ယဿ ဘောဇနဿ အတ္တိတိ အာဘိဒေါသိကံ။

ယောကျ်ားသည်၊ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ၊ ဝဒေယျ နုခေါ=ပြောဆိုရာပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြီ)။ပ။

အာဂုသော=အရှင်ဘုရား၊ ယံ(ယေန ဌာနေန)=ကြောင့်၊ ပဏိတဘောဇနံ =ကို၊ ဘုတ္တာဝိ=သော၊ အမံ ပုရိသံ=ထိုယောကျ်ား၏၊ (စိတ္တေ=၌)၊ ယာဝ= အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ အဿ=ထိုယောကျ်ား၏၊ (ပဏိတဘောဇနံ ကို စားထားသော ထိုယောကျ်ား၏) သာ ဩဇာ=(ပဏိတဘောဇနံ၌ပါရှိသော) ထိုအဆီအစေး ဩဇာသည်၊ ကာယေ=ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဌဿတိ=တည်လတ္တံ့၊ တာဝ =ထိုဩဇာတည်ရှိသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ အညံ=ပဏိတဘောဇနံမှ တပါးတခြား သော၊ ဘောဇနံ=ဘောဇနံသည်၊ န ဆာဒေဿတိ=မနှစ်သက်လတ္တံ့၊ ဝါ=မဆာ လတ္တံ့၊ ယတော စ ခေါ=အကြင်အခါ၌ကား၊ အဿ=ထိုယောကျ်ား၏၊ သာ ဩဇာ=ထိုအဆီအစေး ဩဇာသည်၊ အန္တရဓာယိဿတိ=ကုန်ခန်းပျောက်ပျက် သွားလတ္တံ့၊ အထ=ထိုအခါ၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ တံ ဘောဇနံ=ထိုလူးဆန်ကြမ်း ဘောဇနံသည်၊ ဆာဒေယျ=နှစ်သက်လာရာ၏၊ ဝါ=ဆာလာရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ= ထိုနှစ်သက် ဆာလောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိပါ၏၊ ဣတိ (အဝေါစံ)။ပ။

အာဂုသော=တို့၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ပဗ္ဗတသဇ္ဇံပေ= တောင်ထိပ် ဖျား၌၊ ဝါ=တောင်၌ပါဝင်သော အရပ်ဒေသ၌၊ (တောင်ပေါ်ဒေသ၌) နိဝါတော= လေမရှိသည်၊ ဝါ=လေငြိမ်သက်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဂတဦမိကော=ကင်း သော လှိုင်းတံပိုးရှိသော၊ ဥဒကရဟဒေါ=ရေအိုင်သည်၊ (အဿ=ရှိရာ၏)။ပ။ ဒါနိ=ယခုအခါ၌၊ အမုသ္မိံ ဥဒကရဟဒေ=ထိုရေအိုင်၌၊ ပုနဒေဝ=လျှင်၊ ဦမိ= လှိုင်းတံပိုးသည်၊ န ပါတုဘဝိဿတိ=ထင်ရှား မဖြစ်ပေါ်လာတော့လတ္တံ့၊ ဣတိ (ဝဒေယျန=အံ့)။ပ။ အာဂုသော=ရား၊ (ယံ ယေန ဌာနေန=ကြောင့်) ပုရတ္ထိဓာယ =အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ=အရပ်မျက်နှာမှ၊ ဘုသာ=ပြင်းထန်သော၊ ယာ

၁။ ပဗ္ဗတသဇ္ဇံပေ။ ။ယေဘုယျေန သံခိပတိ သင်္ကံစိတော ဘဝတိတိ သဇ္ဇံပေါ=များသောအားဖြင့် ကျဉ်းကျဉ်းသွားသောနေရာ၊ ဝါ=တောင်ထိပ်ဖျား၊ သီလ- ကွန်ဋီကာသစ်၊ ဒု။ ၁၆၂။ ပဗ္ဗတဿ သဇ္ဇံပေါ ပဗ္ဗတသဇ္ဇံပေါ ပဗ္ဗတမတ္ထကံ။

(တနည်း) သံခိပိယတိ ပဗ္ဗတဘာဝေန ဂဏိယတိတိ သဇ္ဇံပေါ=တောင်အဖြစ် ဖြင့် ထည့်သွင်းရေတွက်အပ်သော အရပ်၊ ပဗ္ဗတေ သဇ္ဇံပေါ ပဗ္ဗတသဇ္ဇံပေါ ပဗ္ဗတ ပရိယာပန္နော ပဒေသော=တောင်ပေါ်၌ပါဝင်သော အရပ်ဒေသ၊ ဝါ=တောင်ပေါ်ဒေသ။

ပဗ္ဗတသဇ္ဇံပေတိ ပဗ္ဗတမတ္ထကော။ သီလကွန်၊ ဌ၊ ၂၀၂။ ပဗ္ဗတမတ္ထကေတိ ပဗ္ဗတသီခရေ၊ တဦ ယေဘုယျေန သံခိတ္တံ သင်္ကံစိတံ ဟောတိတိ ပါဠိယံ “ပဗ္ဗတ သဇ္ဇံပေ”တိ ဝုတ္တံ၊ ပဗ္ဗတပရိယာပန္နော ဝါ ပဒေသော ပဗ္ဗတသဇ္ဇံပေါ။ ၎င်းဋီကာ ဟောင်း၊ ၂၇၂။

ဝါတဝုဋ္ဌိ=အကြင် လေမိုးသည်၊ အာဂစ္ဆေယျ=လာရာ၏၊ သာ=ထိုလေမိုးသည်၊ တသ္မိံ ဥဒကရဟဒေ=ထိုရေအိုင်၌၊ ဥဗ္ဗိ=လှိုင်းတံပိုးကို၊ ဇနေယျ=ဖြစ်စေရာ၏၊ ပစ္စိမာယ=အနောက်ဖြစ်သော၊ ဒိဿာယ=မှ၊ ဘုဿာ=သော၊ ယာ ဝါတဝုဋ္ဌိ=သည်။ ပ။ ဥဗ္ဗိ=ကို၊ ဇနေယျ=၏၊ ဥတ္တရာယ=မြောက်ဖြစ်သော။ ပ။ ဥဗ္ဗိ=ကို၊ ဇနေယျ=၏၊ ဒက္ခိဏာယ=တောင်ဖြစ်သော။ ပ။ ဇနေယျ=၏၊ ဧတံ ဌာနံ= (လှိုင်းတံပိုးကို ဖြစ်စေခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=၏။ ပ။

အာဝုသော=တို့၊ ပန=ပါး၊ ဣဓ=၌၊ ဧကစ္စော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ=(နိဗ္ဗာန်နိမိတ် အစရှိသော) အားလုံးသော အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန် အရိပ်နိမိတ်တို့ကို၊ အမနသိကာရာ=နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်၊ အနိမိတ္တံ=နိဗ္ဗာန်နိမိတ် အစရှိသော အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဍာန်အရိပ်နိမိတ် မရှိသော၊ [စာဖိုဒ် (၁၃)နိဿာရဏီယသုတ် (စာမျက်နှာ-၄၃၄-၅)လည်းကြည့်] စေတောသမာဓိ =အားကောင်းသော ဝိပဿနာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိသို့၊ (ဗလဝိပဿနာ သမာဓိသို့) ဥပသမ္ပဇ္ဇ=ရောက်၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အဟံ=ငါသည်) အနိမိတ္တဿ=သော၊ စေတောသမာဓိဿ=ကို၊ လာဘီ=သည်၊ အမှီ=ဖြစ်၏၊ ဣတိ=ဤသို့သောစိတ်အကြံဖြင့်။ ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သေယျထာဝိ=ကား၊ ရာဇာ ဝါ=မင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇမဟာမတ္တော ဝါ=မင်း၏ အမတ်ကြီးသည်သော်လည်းကောင်း၊ စတုရင်္ဂီနိယာ=လေးမျိုးသော စစ်အင်္ဂါရှိသော၊ သေနာယံ=စစ်တပ်ဖြင့်၊ အဒ္ဓါန မဂ္ဂပဋိပန္နော=အခွန်ရှည်လျားသော ခရီးကို သွားလသော်၊ အညတရသ္မိံ=တခု သော၊ ဝနသဇ္ဈေ=တောအုပ်၌၊ ဧကရတ္တိ=တညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဝါသံ=နေခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆေယျ=ကပ်ရောက်ရာ၏၊ တတြ=ထိုတောအုပ်၌၊ ဟတ္ထိသဒ္ဓေန=ဆင်၏ အသံကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဿသဒ္ဓေန=မြင်းအသံကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရထ သဒ္ဓေန=ရထားအသံကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပတ္ထိသဒ္ဓေန=ခြေလျင်စစ်သား အသံ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘေရိ + ပဏဝ + သင်္ခ + တိဏဝ + နိန္ဒာဒသဒ္ဓေန= စည်ကြီးသံ + ထက်စည်သံ + ခရသင်းသံ + စည်တိုသံ + ပေါင်းစု ဟစ်အော်သံ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စီရိကသဒ္ဓေါ=ပုစဉ်းရင်ကွဲအသံသည်၊ အန္တရဓာယေယျ= ပျောက်ကွယ်သွားရာ၏။ ပ။ ယံ(ယေန ဌာနေန)=ကြောင့်၊ သော ရာဇာ ဝါ=ထိုမင်းသည်လည်းကောင်း၊ သော ရာဇမဟာမတ္တော ဝါ=ထိုမင်းအမတ် ကြီးသည်လည်းကောင်း၊ တမှာ ဝနသဏ္ဍာ=ထိုတောအုပ်မှ၊ ပက္ကမေယျ=ထွက်ခွာ သွားရာ၏၊ အထ=ထွက်ခွာသွားပြီးသည်မှ နောက်၌။ ပ။ ပါတုဘဝေယျ=၏၊ ဧတံ ဌာနံ=(ပုစဉ်း ရင်ကွဲသံ ထင်ရှားပေါ်ပေါက်လာခြင်းဟူသော)ထိုအကြောင်း သည်၊ ဝိဇ္ဇတိ=၏၊ ဣတိ(အဝေါစံ)။ ပ။ ဟိနာယ=ငှာ၊ အာဝတ္တတိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ။)

အထ ခေါ်=အရှင်မဟာကောဠိက မိန့်ကြားပြီးရာကာလမှ နောက်၌၊
 ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ အာယသ္မာ စိတ္တော=သည်၊ အပရေန=တပါးသော၊
 သမယေန=အခါ၌။ပ။ အထ ခေါ်=အရှင်စိတ္တ လူ့ဘဝသို့ ပြန်လည်သွားရာ
 ထိုအခါ၌၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တဿ=သော၊ စိတ္တဿ=စိတ္တ၏၊ သဟာယကာ=ကုန်
 သော၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အာယသ္မာ မဟာကောဠိကော
 =သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိသု=ကြွသွားကြကုန်ပြီ၊
 ဥပသင်္ကမိတွာ=ကြွသွားကြပြီး၍။ပ။ ဧတံ=ကို၊ အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊
 (ကိန္တိ အဝေါစုံ) အာယသ္မတာ မဟာကောဠိကေန=အရှင် မဟာကောဠိကသည်၊
 ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=ကို၊ စေတသာ=အရှင် မဟာကောဠိက၏
 စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=ဟတ္ထိသာရိပုတ္တစိတ္တ၏ စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=ခွဲခြား၍၊ ဝိဒိတော
 ကိနု=သိအပ်ပါပြီလော။

(ကိန္တိ=သို့၊ ဝိဒိတော=သိအပ်ပြီနည်းဟူမူ) ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊
 စိတ္တော=သည်၊ ဣမာသဉ္စ=ဤမည်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာသဉ္စ=ဤ
 မည်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဟာရသမာပတ္တိနံ=ဝင်စားနေထိုင်ကြောင်း
 သမာပတ်တို့ကို၊ လာဘီ=ရခြင်းရှိ၏၊ အထ စ ပန=ထိုသို့ရပါလျက်ပင်။ပ။
 အာဝတ္တိဿတိ=ပြန်လည်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝိဒိတော ကိနု=သိအပ်ပါပြီလော)
 ဥဒါဟု=ထိုသို့မဟုတ်၊ ဒေဝတာ=နတ်တို့သည်၊ "ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဟတ္ထိ
 သာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=သည်၊ ဣမာသဉ္စ=ကုန်သော။ပ။ အာဝတ္တိဿတိ=
 တ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ အတ္ထံ=ဤအကြောင်းကို၊ အာရောစေသံ ကိနုခေါ်=
 လျှောက်ထားကြပြီးကုန်သလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစုံ=လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ မေ=ငါသည်၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော
 =ကို၊ စေတသာ=ငါ၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=သူ၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=၍၊ ဝိဒိတော=
 သိအပ်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ ဝိဒိတော=နည်းဟူမူ) (ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော
 =သည်) ဣမာသဉ္စ=ကုန်သော၊ ဣမာသဉ္စ=ကုန်သော။ပ။ အာဝတ္တိဿတိ=
 တ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (ဝိဒိတော=ပြီ) ဒေဝတာပိ=နတ်တို့သည်လည်း၊ မေ=ငါ့အား၊
 စေတမတ္ထံ=(အရှင်စိတ္တ၏လူအဖြစ်သို့ ပြန်လည်သွားခြင်းဟူသော) ဤအကြောင်း
 ကို၊ အာရောစေသံ=လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အာရောစေသံ=နည်း
 ဟူမူ) ဘန္တေ=ရား၊ ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော=သော၊ စိတ္တော=သည်။ပ။ အာဝတ္တိဿတိ
 =တ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အာရောစေသံ=ကုန်ပြီ)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စိတ္တော=သည်၊
 နစိရံ=မကြာမြင့်မီ၊ နေက္ခမ္မဿ=(ဝတ္ထုကိလေသာ) နှစ်ဖြာသောကာမတို့မှ ထွက်
 မြောက်သော ရဟန်းအဖြစ်၏၊ ဝါ=အိမ်အနှောင်အဖွဲ့မှ ထွက်မြောက်သောရဟန်း
 အဖြစ်၏၊ (ဂုဏံ=ဂုဏ်ကို) သရိဿတိ=အောက်မေ့ အမှတ်ရလတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊
 (အဝေါစုံ=မိန့်တော်မူပြီ) [ထို့နောက် စာပိုဒ်(၅၇) ဆဋ္ဌဘိဇာတိသုတ်(စာမျက်နှာ-

၅၉၃)နှင့် ပဉ္စက နိပါတ်စာပိုဒ်(၅၆)ဥပစ္စာယသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၃၇)ကြည့်] ဆဋ္ဌံ။

၇-မဇ္ဈသုတ်

၆၁။ တေန ခေါ ပန သမယေန=၌၊ သမ္ပဟုလာနံ=ကုန်သော၊ ထေရာနံ= ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ=ရဟန်းတို့သည်၊ ပစ္စာဘတ္တံ=၌။ပ။ [စာပိုဒ် (၂၈)ဒုတိယ သမယသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၆၇)ကြည့်] အာဝုသော=ငါ့ရှင်တို့၊ ဘဂဝတာ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပါရာယနေ=ပါရာယန တရားနာ ရသေ့ အစည်းအဝေး၌၊ မေတ္တေယျပဇ္ဇေ=မေတ္တေယျလုလင်၏ အမေးပုစ္ဆာ၌၊ “ယော ဥဘောန္တေ။ပ။ မစ္စဂါတိ=ယော ဥဘောန္တေ။ပ။ မစ္စဂါ” ဟူသော၊ ဣဒံ=ဤတရား စကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ=ဟောတော် မူအပ်ပြီ။

[ဂါထာအနက်] ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဘော=နှစ်မျိုးကုန်သော၊ အန္တေ=အဖို့တို့ကို၊ မန္တာ(မန္တာယ)=ပညာဖြင့်၊ ဝိဒိတွာန=သိပြီး၍၊ မဇ္ဈေ=အလယ် အရပ်၌၊ န လိပ္ပတိ=တဏှာဖြင့် မသုတ်လိမ်း၊ ဝါ=တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မငြိတွယ်၊ [လိပ္ပတိပါဌ်သည် ကမ္မရုပ်ဖြစ်နေသောကြောင့် ယောဟူသော ပဌမာ ဝုတ္တ ကတ္တားနှင့် မဆီလျော်၊ ထို့ကြောင့် အောက်ခြေ၌ပြုထားသော ကတ္တရုပ် “လိပ္ပတိ” ပါဌ်သာ ကောင်း၏] တံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ မဟာပုရိသောတိ=မြတ်သော ယောက်ျားဟူ၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ဗြုမိ=ဟောတော်မူ၏၊ သော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣဒံ=ဤလောက၌၊ သိဗ္ဗိနိ=ချုပ်စပ်တတ်သောတရားကို၊ အစ္စဂါ=ကျော်လွန်ပြီ။

အာဝုသော=တို့(တတ္ထ=ထိုဂါထာ၌) စကော=တခုသော၊ အန္တော=အဖို့ ဟူသည်၊ ကတမော န ခေါ=အဘယ်နည်း၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အန္တော=အဖို့ဟူသည်၊ ကတမော=အဘယ်နည်း၊ မဇ္ဈေ=အလယ်ဌာနဟူသည်၊ ကိ=အဘယ်နည်း၊ သိဗ္ဗိနိ=ချုပ်စပ်တတ်သော တရားဟူသည်၊ ကာ=အဘယ်

၁။ ဂါထာအဖွင့်နှစ်မျိုး။ ။ “မန္တာ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ တာယ ဥဘော အန္တေ ဝိဒိတွာ မဇ္ဈေ န လိပ္ပတိ၊ ဝေမဇ္ဈဌာနေ န လိပ္ပတိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ဤဂါထာပုဗ္ဗမု ကို အနက်ပြန်ဆိုသည်။ “ယော ဥဘော စ အန္တေ မဇ္ဈေ မန္တာယ အဘိညာယ ဇာနိတွာ။ပ။ဝိဘူတံ ကတွာ န လိပ္ပတိ” ဟူသော စုဋ္ဌနိဒ္ဒေသပါဠိတော် (၄၅)အလို “ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဘော=ကုန်သော၊ အန္တေ=အဖို့တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ မဇ္ဈေ (မဇ္ဈံ)=အလယ်အဖို့ကိုလည်းကောင်း၊ မန္တာ (မန္တာယ)=ဖြင့်၊ ဝိဒိတွာန= သိ၍၊ န လိပ္ပတိ=တွယ်၊” ဟု အနက်ဆိုပါ။ မန္တာ၌ နာဝိဘတ်(သို့မဟုတ်) ပဌမာ ဝိဘတ်ဟု ဝိဘတ်နှစ်မျိုးဆိုနိုင်၏။ ထိုတွင် နာဝိဘတ်ဟု ဆိုလိုပါက မန္တာယ၌ နာဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သော ယကို ချေပါ၊ သို့မဟုတ် မန္တာဟုပင် ပထမာဝိဘတ် ဆိုလိုပါက ထိုပထမာဝိဘတ်ကို ကရိဏ်းအနက်၌ သက်ဟု ဋီကာဖွင့်၏။

နည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ (အယံ အန္တရာကထာ=ဤကြီးကြားစကားသည်၊ ဥဒပါဒိ=ဖြစ်ပြီ) ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ရဟန်းတပါးက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အညတရော=တပါးသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ ထေရေ=ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့ကို၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ၊ (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=နည်းဟူမူ။)

အာဝုသော=တို့၊ ဖဿော^၁ = ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဤယခုဘဝ အတ္တဘောသည်၊ ဧကော=တခုသော၊ အန္တော=အဖို့ပါတည်း၊ ဖဿသမုဒယော= (ယခုဘဝ အတ္တဘော၌ ပြုအပ်သော) ကမ္မဖဿဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော အနာဂတ်ဘဝ အတ္တဘောသည်၊ ဝါ=ကမ္မဖဿကြောင့်ဖြစ်သော အနာဂတ်ဘဝ အတ္တဘောသည်၊ ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ အန္တော=အဖို့ပါတည်း၊ [လောကီ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟူသော စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဖဿကို ကမ္မဖဿဟု ခေါ်၏] ဖဿနိရောဓော=ဖဿ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်၊ မဇ္ဈေ=အလယ်အရပ် ပါတည်း။ (တဏှာကြီးကို ဖြတ်တောက်၍ နှစ်ဖြာနှစ်ခြမ်းပြုတတ်သော အလယ် အရပ်အဖို့ပါတည်း) တဏှာ=တဏှာသည်၊ သိဗ္ဗိနိ=ချုပ်စပ်တတ်သောတရား မည်ပါ၏၊ ဟိ=မှန်ပါ၏၊ တဏှာ=တဏှာသည်၊ တဿ တဿေဝ ဘဝဿ= ထိုထိုဘဝ၏ပင်လျှင်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ=ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ နံ=ထိုဖဿနှင့် ဖဿ သမုဒယကို၊ (ဤယခုဘဝ အတ္တဘောနှင့် နောက်အနာဂတ်ဘဝ အတ္တဘောတည်း ဟူသော ထိုဖဿနှင့် ဖဿသမုဒယကို) သိဗ္ဗတိ=ချုပ်စပ်တတ်ပါ၏။

အာဝုသော=အရှင်ဘုရားတို့၊ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှလောက်သိ၍ မသုတ် လိမ်း မတွယ်တာခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှလောက် အဖို့နှစ်ပါးကို သိ၍ တဏှာဖြင့် အလယ်ဌာန၌ မသုတ်လိမ်း မတွယ်တာခြင်းဖြင့်) ဘိက္ခု=သည်၊ အဘိညေယျံ= ထူးခြားသောမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်သော သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ အဘိဇာနာတိ= ထူးခြားသော မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိသည်မည်ပါ၏၊ ပရိညေယျံ=(တိရဏပရိညာ၊ ပဟာနပရိညာဖြင့်) ပိုင်းခြား၍သိထိုက်သော ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာကို၊ ပရိဇာနာတိ=ပိုင်းခြား၍သိသည်မည်၏၊ အဘိညေယျံ=ကို၊ အဘိဇာနန္တော= ထူးခြားသောမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိလျက်၊ ပရိညေယျံ=ကို၊ ပရိဇာနန္တော=ပိုင်းခြား သိလျက်၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက် အတ္တဘော၌ပင်လျှင်၊ ဒုက္ခဿ=ဝဋ်

၁။ ဖဿော ဧကော အန္တော။ ဤပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောသည် မေထုန်ပျော်မြူး၍ အချင်းချင်း တွေ့ထိမှု ဖဿကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ “ဖဿပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ”ဟူသော ကြောင်းကျိုးဖြစ်စဉ်အရ ဖဿကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤပါဠိတော်၌ ထိုနှစ်မျိုးသော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို ကာရဏု ပစာရအားဖြင့် “ဖဿော ဧကော အန္တော”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူသည်။

ဒုက္ခ၏။ အန္တကရော= အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ပြုသူမည်သည်။ ဟောတိ= ဖြစ်ပါ၏။ ဣတိ=ဤသို့။ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ။)

ဝေ=ဤသို့။ ဝုတ္တေ=ရဟန်းတပါးက လျှောက်ထားအပ်လသော်။ပ။ အာဝုသော=တို့။ အတိတံ=အတိတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာသည်။ ဧကော=သော။ အန္တော =အဖို့ပါတည်း။ အနာဂတံ=အနာဂတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာသည်။ ဒုတိယော=သော။ အန္တော=ပါတည်း။ ပစ္စုပ္ပန်=ယခုဖြစ်ဆဲ ခန္ဓာသည်။ မဇ္ဈေ=အလယ်အရပ်အဖို့ ပါတည်း။ပ။ နံ=ထို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာကို။ပ။ အာဝုသော=တို့။ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှလောက်သိ၍ မတွယ်တာခြင်းဖြင့်။ (ဤမျှလောက် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာတို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မတွယ်တာခြင်းဖြင့်)။ပ။ အာဝုသော=တို့။ သုခါ=သော။ ဝေဒနာ=ဝေဒနာသည်။ပ။ ဒုက္ခာ=ဒုက္ခဖြစ် သော။ ဝေဒနာ=ဝေဒနာသည်။ပ။ အဒုက္ခမသုခါ=ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော။ ဝေဒနာ=ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်။ မဇ္ဈေ=(သုခ ဒုက္ခ နှစ်ပါးတို့၏) အလယ်အရပ်အဖို့ပါတည်း။ပ။ နံ=ထိုသုခ ဒုက္ခ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာသုံးပါးကို။ပ။ ဧတ္တာဝတာ=ဤမျှလောက်သိ၍ မတွယ်တာခြင်းဖြင့်။ (ဤမျှလောက် ဝေဒနာ သုံးပါးတို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မတွယ်တာခြင်းဖြင့်)။ပ။

အာဝုသော=တို့။ နာမံ=နာမ်သည်။ပ။ ရူပံ=ရုပ်သည်။ပ။ ဝိညာဏံ= ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်တကွသော ဝိညာဏ်အားလုံးသည်။ မဇ္ဈေ=(နာမ်ရုပ်တို့၏) အလယ်အရပ်အဖို့ပါတည်း။ပ။ နံ=ထိုနာမ်ရုပ် ဝိညာဏ်ကို။ပ။ အာဝုသော=တို့။ ဧတ္တာဝတာ=ခြင်းဖြင့် (ဤမျှလောက် နာမ်ရုပ်ဝိညာဏ်တို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မတွယ်တာခြင်းဖြင့်)။ပ။ အာဝုသော=တို့။ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော။ အဇ္ဈတ္တိကာနိ=မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ အာယတနာနိ=အာယတနတို့သည်။ ဧကော=သော။ အန္တော=တည်း။ ဆ=ကုန်သော။ ဗာဟိရာနိ=မိမိခန္ဓာအစဉ်မှ အပြင်အပ၌ ဖြစ်ကုန်သော။ပ။ ဝိညာဏံ=ကမ္မဝိညာဏ်သည်။ (လောကီ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟူသော စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည်) ဝါ=သတ်မှတ် မထား၊ အားလုံးသောဝိညာဏ်သည်။ ဝါ=ဇောဝိညာဏ်သည်။ မဇ္ဈေ=အလယ် အရပ်အဖို့ပါတည်း။ပ။ နံ=ထိုအဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရအာယတနတို့နှင့် ဝိညာဏ်ကို။ပ။ အာဝုသော=တို့။ ဧတ္တာဝတာ=ခြင်းဖြင့်။ (ဤမျှလောက် အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရ အာယတနဝိညာဏ်တို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ် မတွယ်တာခြင်းဖြင့်)။ပ။

အာဝုသော=တို့။ သက္ကာယော=သက္ကာယဖြစ်သော တေဘူမကဝဋ်သည်။ (ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးအပေါင်းဟူသော တေဘူ မကဝဋ်သည်)။ပ။ သက္ကာယသမုဒယော=သက္ကာယဖြစ်သော တေဘူမကဝဋ်၏ ဖြစ်ကြောင်း တဏှာဟူသော သမုဒယသစ္စာသည်။ပ။ သက္ကာယနိရောဓော= သက္ကာယဖြစ်သော တေဘူမကဝဋ်၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာ

သည်။ပ။ နံ=ထိုသက္ကာယနှင့် သက္ကာယသမုဒယကို။ပ။ အာဝုသော=တို့၊ တောဝတာ=ဤမျှလောက်သိ၍ မတွယ်တာ ခြင်းဖြင့်၊ (ဤမျှလောက် သက္ကာယ၊ သက္ကာယသမုဒယ၊ သက္ကာယနိရောဓတို့ကို သိ၍ တဏှာဖြင့် မတွယ်တာ ခြင်းဖြင့်)။ပ။

အာဝုသော=တို့၊ သဗ္ဗေဟေဝ=အားလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ အမှေဟိ=ငါတို့သည်၊ ယထာသကံ=မိမိ ကိုယ်ပိုင် ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော၊ ပဋိဘာနံ =ဉာဏ်အား ရှေ့ထင်ပေါ်လာသောအဖြေ ဝိဿဒ္ဓနကို၊ ဗျာကတံ=ဖြေကြား အပ်ပြီ၊ အာဝုသော=တို့၊ အာယာမ=လာ သွားကြကုန်စို့၊ ယေန=အကြင်အရပ် ၌၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အတ္ထိ=ရှိတော်မူ၏) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ= ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသကံမိဿာမ=သွားကြကုန်အံ့၊ ဥပသကံမိတွာ=သွားကြပြီး၍၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာဘုရားအား၊ တေမတ္ထံ=ဤအကြောင်းကို၊ (ယော ဥဘောန္တေ ဝိဒိတွာန အစရှိသော ဂါထာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူဆပုံ မတူညီခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို) အာရောစေသာမ=လျှောက်ထားကြကုန်အံ့၊ ဘဂဝါ=မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ နော=တပည့်တော်တို့အား၊ ယထာ=အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗျာကရိဿတိ=ဖြေကြားတော်မူလတ္တံ့၊ တထာ=ထိုမြတ်စွာဘုရား ဖြေကြားတော် မူသည့်အတိုင်းပင်၊ နံ=ထိုဂါထာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဓာရေဿာမ=စိတ်၌ ဆောင်ထား မှတ်သားကြပါကုန်အံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=လျှောက်ထားပြီ။)

အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိခေါ=ဤသို့ပင်၊ ထေရာ= ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော=ထိုရဟန်း၏၊ (ဝစနံ= စကားကို) ပစ္စသောသံ=ရှေ့ရှိသေစွာ နာယူကြကုန်ပြီ၊ ဝါ=စကားတုံ့ပြန် နာခံကြကုန်ပြီ၊ အထ=ထိုမှနောက်၌။ပ။ ဥပသကံမိသု=ကြွသွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသကံမိတွာ=ကြွသွားကြပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ= ရှိသေစွာ ရှိခိုးကြပြီး၍၊ ဧကမန္တံ=သင့်လျော်သည့် တခုသောနေရာ၌၊ နိသိဒိသု =ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ ဧကမန္တံ=၌၊ နိသိန္နာ=ထိုင်နေကြကုန်သော၊ ထေရာ= ကုန်သော၊ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ [အာရောစေသံ-၌စပ်ပါ] သဗ္ဗေဟေဝ=အားလုံးစုံ သာလျှင် ဖြစ်သော ထေရ်ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ=အတူတကွ၊ ကထာသလ္လာပေါ= ပြောဆိုအပ်သမျှ စကားသည်၊ ယာဝတကော=အကြင်မျှလောက် ပမာဏ ရှိ သည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ပြီ၊ တံ သဗ္ဗံ=ထိုမျှလောက် ပမာဏရှိသော ပြောဆိုအပ် သမျှ စကားအားလုံးကို၊ ဘဂဝတော=အား၊ အာရောစေသံ=လျှောက်ထားကြ ကုန်ပြီ။

(အာရောစေတွာ=လျှောက်ထားကြပြီး၍၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ အဝေါစံ= မေးမြန်းလျှောက်ထားကြကုန်ပြီ၊ ကိန္တိံ=သို့၊ အဝေါစံ=နည်းဟူမူ) ဤပါဌသေသ များကို ထည့်သွင်းဆိုလိုကဆိုပါ။ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ကဿ=အဘယ်ရဟန်း၏၊

(ဝစနံ=စကားသည်) သုဘာသိတံ နုခေါ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုအပ်သော စကားပါနည်း၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစံ=ကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သဗ္ဗေသံ=အားလုံး ကုန်သော၊ ဝေါ=သင်တို့၏၊ (ဝစနံ=သည်) ပရိယာယေန=ထိုထိုအကြောင်းဖြင့် ပင်၊ သုဘာသိတံ=ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုအပ်သော စကားချည်းပါတည်း၊ အပိစ=သို့သော်လည်း၊ ဝါ=အမှန်စင်စစ် ငါဘုရား၏ဆန္ဒ အလိုတော်ကျအား ဖြင့်လည်း၊ [သုဏာထ-စသည်၌စပ်] ယံ=အကြင် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ သန္ဓာယ =ရည်ရွယ်၌၊ မယာ=ငါသည်၊ ပါရာယနေ=၌၊ မေတ္တေယျပဇ္ဇေ=၌၊ “ယော ဥဘောန္တေပ။ မစ္စဂါတိ=ယော ဥဘောန္တေပ။ မစ္စဂါ”ဟူ၍၊ ဘာသိတံ=ဟော ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ တံ=ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (တုမှေ=သင်တို့သည်) သာဓုကံ =ကောင်းစွာ၊ သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊ ကရောထ= သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိခေါ =ဤသို့ပင်။ပ။

မြတ်စွာဘုရား၏ သန္ဓာယဘာသိတံဖြစ်သော “ဖဿော ခေါ ဘိက္ခဝေ ဧကော အန္တော”စသည်နှင့်အညီ ဂါထာကို အနက်ပြန်ဆိုလိုလျှင်-

ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဘော=ဤယခုဘဝအတ္တဘောဟူသော ဖဿနှင့် နောက်အနာဂတ်ဘဝ အတ္တဘောဟူသော ဖဿသမုဒယအားဖြင့် နှစ်မျိုးကုန်သော၊ အန္တေ=အဖို့တို့ကို၊ မန္တာ(မန္တာယ)=ပညာဖြင့်၊ ဝိဒိတွာန=သိ၍၊ မစ္စေ=ဖဿ၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အလယ်ဌာနအဖို့၌၊ န လိမ္မတိ=တဏှာ ဖြင့် မလိမ်းကပ် မငြိတွယ်။ပ။ သိဗ္ဗိနိ=ဖဿနှင့် ဖဿသမုဒယကို ချုပ်စပ်တတ် သော တဏှာကို၊ အစ္စဂါ=ပြီး [ဤနည်းကို မှီ၍ ထိုထိုရဟန်းတို့ ဖြေကြားအပ် သော “အတိတံ ဧကော အန္တော”စသည်ကို ကြည့်၍လည်း ဤဂါထာကို အနက်အမျိုးမျိုး ဆိုနိုင်သည်] သတ္တမံ။

၈-ပုဂ္ဂိုလ်သိန္ဓိယဉာဏသုတ်

၆၂။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၃၀) နာဂိတသုတ်(စာမျက်နှာ-၅၀၊ ၅၁)လည်း ကြည့်] ယေန(ပဒေသေန)=၌၊ ဒဏ္ဍကပ္ပကံ နာမ=ဒဏ္ဍကပ္ပကမည်သော၊ ကောသလာနံ=တို့၏၊ ဝါ=၏၊ နိဂမော=နိဂုံးသည်၊ (အတ္ထိ)။ပ။ အထ ခေါ=၌၊ ဘဂဝါ=သည်၊ မဂ္ဂါ=လမ်းမှ၊ ဩက္ကမ္မ=ဖဲခွာ၍၊ အညတရသ္မိ=တခုသော၊ ရုက္ခမူလေ=သစ်ပင်၏အနီး၌၊ ဝါ=သစ်ပင်အောက်၌၊ ပညတ္တေ=ခင်းထားအပ် သော၊ အာသနေ=နေရာထိုင်ခင်းပေါ်၌၊ နိသီဒိ=ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ တေ စ ဘိက္ခု=ထိုနောက်တော်ပါ ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အာဝသထံ=တည်းခိုရာ အဆောက်အဦကို၊ ပရိယေသိတံ=ရှာဖွေခြင်းငှာ၊ ဒဏ္ဍကပ္ပကံ=ဒဏ္ဍကပ္ပကနိဂုံးသို့၊ ပဝိသိသု=ဝင်ကြကုန်ပြီ။

အထခေါ=ဦး၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ သမ္ပဟုလေဟိ
 =များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ=ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ=အတူတကွ၊ ယေန=
 အကြင်အရပ်၌၊ အစိရဝတိ=အစိရဝတိ မည်သော၊ နဒိ=မြစ်သည်၊ (အတ္ထိ=ရှိ၏)
 တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဂတ္တာနိ=တို့ကို၊ ပရိသိဉ္စိတံ=ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိ=
 ကြွသွားပြီ၊ [ဤဆက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄၃)နာဂသုတ်(စာမျက်နှာ-၅၀၅)ကြည့်]
 အစိရဝတိယာ=သော၊ နဒိယာ=ဦး။ပ။ အထ ခေါ=ဦး၊ အညတရော=တပါးသော၊
 ဘိက္ခု=(ဒေဝဒတ်ဘက်သားဖြစ်သော) ရဟန်းသည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊
 အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ (အတ္ထိ) တေန=ထိုအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ=သွားပြီ၊
 ဝါ=ရောက် လာပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ=သွားပြီး၍၊ ဝါ=ရောက်လာပြီး၍၊ အာယသ္မန္တံ
 အာနန္ဒံ=အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ အာဝေါစ=မေးမြန်းပြောဆိုပြီ၊
 (ကိန္တိ=သို့၊ အဝေါစ=ဟူမူ။)

အာဝုသော အာနန္ဒံ=ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ ကိ န ခေါ=အဘယ်သို့ပါနည်း၊
 ဝါ=ဘယ်နှယ်ပါလဲ၊ သဗ္ဗံ=ဖြစ်လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာအားလုံးကို၊ စေတသာ
 =စိတ်တော်ဖြင့်၊ သမန္နာဟရိတွာ=ကောင်းစွာ အစဉ်မပြတ် ဆောင်ယူ၍၊ ဝါ=
 ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ [အာပါယိကော ဒေဝဒတ္တော-ဟူသော ဝါကျသို့သွားအံ့]
 ဒေဝဒတ္တော=ဒေဝဒတ်သည်၊ အာပါယိကော =အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သည်၊
 ဝါ=အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ထိုက်သည်၊ နေရယိကော=အဝီစိငရဲသို့ လားရောက်
 လတ္တံ့သည်၊ ဝါ=အဝီစိငရဲ၌ ဖြစ်ထိုက်သည်၊ ကပ္ပဇ္ဈော=(အဝီစိငရဲ၏ သက်တမ်း
 အာယုကပ်ဖြစ်သော) အန္တရကပ်ပတ်လုံး တည်နေရလတ္တံ့သည်၊ အတေကိစ္ဆော
 =ကုစားနိုင်ခြင်း မရှိသည်၊ ဝါ=(အဝီစိသို့ မရောက်အောင်) ကုစားတားဆီး၍
 မရနိုင်တော့သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်၏) ဣတိ=ဤသို့၊ ဒေဝဒတ္တော=ဒေဝဒတ်ကို၊
 ဝါ = ဒေဝဒတ်၏ နောင်ဖြစ်မည့်ဘဝကို၊ ဘဂဝတာ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 ဗျာကတော ကိ န ခေါ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ခဲ့ပါသလော။

ဥဒါဟု=ထိုသို့မဟုတ်၊ ကေနစိဒေဝ=တစုံတခုသာဖြစ်သော၊ (အပါယ်
 ဘုံသို့ ဒေဝဒတ်လားရောက်ဖို့အတွက် မသေမချာ တစုံတခုသာဖြစ်သော)

၁။ အာပါယိကော အတေကိစ္ဆော။ ။နိဗ္ဗတ္တိဝသေန နိရယံ အရဟတိဟူသော
 မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ (၄၇)နှင့်အညီ ဤသုတ်ဋီကာ၌လည်း "နိဗ္ဗတ္တိဝသေန အပါယ်
 အရဟတိ"ဟူ၍ အရဟတိပုဒ် ပါရမည်၊ ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ "အာပါယိကောတိ
 အပါယေ နိဗ္ဗတ္တနကော"ဟု ဖွင့်၍ စုဋ္ဌဝါပါဠိတော် သံဃဆောဒကက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ
 (၁၁၂)၌ "အပါယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိတိ အာပါယိကော"ဟု ဖွင့်သည်။

တိကိစ္ဆနံ တိကိစ္ဆာ=ကုစားနိုင်ခြင်း၊ နတ္ထိ တိကိစ္ဆာ ယဿ ဒေဝဒတ္တဿာတိ
 အတေကိစ္ဆော-ဟု ဝစနတ္ထပြု။ ဣဒါနိ ဗုဒ္ဓသဟဿနာပိ တိကိစ္ဆိတံ န သက္ကာတိ
 အတေကိစ္ဆော-ဟူ၍ စုဋ္ဌဝါအဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

ပရိယာယေန=(အကုသိုလ်ကံဟူသော) အကြောင်းဖြင့်၊ ဗျာကတော န ခေါ်= မိန့်ကြားတော်မူအပ်ခဲ့ပါသလော၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မေးမြန်းပြောဆိုပြီ) အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ဧတံ=ဤဒေဝဒတ်၏ နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော ဘဝကို၊ ဧဝံ ခေါ်=ဤသို့ပင်၊ (ဤသို့ “အာပါယိကော ဒေဝဒတ္တော။ပ။ အတေကိစ္ဆော” ဟူ၍ ပင်) ဘဂဝတာ=သည်၊ ဗျာကတံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ= ပြန်လည်မိန့်ဆိုပြီ)။ပ။

ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊ ဣစ=ဤအရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ သဗ္ဗဟုလေဟိ=ကုန်သော။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ အထ ခေါ်=၌၊ အညတရော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ယေန=အကြင်အရပ်၌၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ (အမှီ=ရှိ၏) တေန=ထိုတပည့်တော်ရှိရာအရပ်၌၊ ဝါ=သို့၊ ဥပသကံမိ=ရောက်လာပြီ၊ ဥပသကံမိတွာ=၍၊ မံ=တပည့်တော်ကို၊ ဧတံ=ဤအကြောင်းကို၊ အဝေါစ= မေးမြန်းပါပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ)။ပ။ ဘန္တေ=ရား၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=ထိုရဟန်းက ပြောဆိုအပ်လသော်၊ အဟံ=တပည့်တော်သည်၊ တံ ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းကို၊ ဧတံ= ဤစကားကို၊ အဝေါစံ=ပြန်ပြောပါပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစံ)။ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ အစိရပဗ္ဗဇိတော= ရဟန်းပြု၍ မကြာမြင့်သေးသော၊ နဝေါ ဝါ=သီတင်းငယ်သည်သော်လည်း၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဗာလော=မသိနားမလည်သော၊ အဗျတ္တော=မလိမ္မာ မန့်စပ် မပါးနပ်သော၊ ထေရော ဝါ=ထေရ်ကြီးသည်သော်လည်း၊ ဘဝိဿတိ= တ္တံ့၊ မယာ=ငါဘုရားသည်၊ ယံ=အကြင်စကားကို၊ ဧကံသေန=သေချာတိကျ တခုတည်းသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဗျာကတံ=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ=ထို စကား၌၊ (သေချာတိကျစွာ မိန့်ကြားအပ်ပြီးသော ထိုစကား၌) ကထံ ဟိ=အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ ဒွေန္တံ=မတိမကျ နှစ်ခုနှစ်ဖြာ ကွဲသည်အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိဿတိ နာမ=ရောက်လိမ့်လတ္တံ့နည်း။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣမံ(အယံ) ဒေဝဒတ္တော=ဤဒေဝဒတ်ကို၊ သဗ္ဗံ=နောင် ဖြစ်မည့် အကြောင်းအရာအားလုံးစုံကို၊ မယာ=ငါသည်၊ စေတသာ=ငါဘုရား၏ စိတ်ဖြင့်၊ သမန္နာဟရိတွာ=ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ ဗျာကတော ယထာ=မိန့်ကြားတော် မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ=ဤအတူ၊ ယော=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သဗ္ဗံ=နောင်ဖြစ်မည့် အကြောင်းအရာအားလုံးစုံကို၊ မယာ=သည်၊ စေတသာ=ဖြင့်၊ သမန္နာဟရိတွာ= ၍၊ ဗျာကတော=မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ အညံ=ဒေဝဒတ်မှ တပါးတခြားသော၊ တံ ဧကပုဂ္ဂလဗ္ဗိ=ထိုတဦးတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှလည်း၊ (နောင်ဖြစ်မည့် အကြောင်းအရာ အားလုံးကို ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ မိန့်ကြားအပ်ပြီးသော ထိုတဦး တယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှလည်း) အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ န သမနပဿာမိ= မြင်တော်မမူ။

အာနန္ဒန္တော၊ ယာဝကီဝဉ္စ=အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဒေဝဒတ္တဿ=ဒေဝဒတ်၏၊ ဝါလဂ္ဂကောဋိနိတ္တုဒနမတ္တမ္ပိ=သားမြီး၏ အဖျားချွန်ဖြင့် ထိုးကော်ပြနိုင်လောက်သော ပမာဏမျှပင်ရှိသော၊ ဝါ=သားမြီး ဖျားချွန်ကလေး၏ ကျရောက်ထောက်တည်နိုင်လောက်သော ပမာဏမျှပင်ရှိသော၊ [ဝါလ=သားမြီး၏ + အဂ္ဂ=အဖျား + ကောဋိ=ထိပ်ချွန် + နိတ္တုဒန=ထိုးကော်ပြနိုင် သော၊ ဝါ=ကျရောက်ထောက်တည်နိုင်လောက်သော + မတ္တာ=အတိုင်းအတာ ပမာဏ(ရှိသော)] သုတ္တဓမ္မံ=ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရားကို၊ အဒ္ဓသံ=မြင်ရပြီ၊ တာဝ=ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ (ထိုရွှေထိုမျှ ပမာဏရှိသော ဖြူစင် သော ကုသိုလ်တရားကို မြင်ရသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး) အဟံ=ငါသည်၊ ဒေဝဒတ္တံ=ဒေဝဒတ်ကို၊ "ဒေဝဒတ္တော=သည်၊ အာပါယိကော=သည်။ပ။ အတေ- ကိစ္ဆော=သည်၊ ဟောတိ=၏" ဣတိ=ဤသို့၊ နေဝ ဗျာကာသိ=မိန့်ကြားတော် မမူပြီ။ အာနန္ဒန္တော၊ ယတော စ ခေါ=အကြင်အခါ၌ကား၊ အဟံ=သည်။ပ။ န အဒ္ဓသံ=မတွေ့မြင်ရတော့ပြီ၊ အထ= (မတွေ့မြင်ရရာ) ထိုအခါ၌၊ အဟံ=သည် ။ပ။ အတေကိစ္ဆော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ ဗျာကာသိ=မိန့်ကြားပြီ။

အာနန္ဒန္တော၊ သေယျထာပိ=ဥပမာပြုရလျှင်ကား၊ သာဓိကပေါရိသော= အပိုအလွန်နှင့်တကွ လက်ခုတ်တဖောင်ရှိသော၊ ဝါ=လက်ခုတ်တဖောင်ကျော် နက်သော၊ ဝုထကူပေါ=မစင် ကျင်ကြီးတွင်းသည်၊ ဝုထဿ=မစင်ကျင်ကြီးဖြင့်၊ ပူရော=ပြည့်သည်၊ သမတိတ္တိကော=တွင်း၏အနားရေးနှင့် အညီအမျှပြည့်သည်၊ (အဿ=ဖြစ်ရာ၏) တတြ=ထိုမစင်တွင်း၌၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ သသိ- သကော=ဦးခေါင်းနှင့်တကွ လူတကိုယ်လုံးပင်၊ [သဟ သိသေန ယော ပုရိသော ဝတ္တတိတိ သသိသကော=ဦးခေါင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ယောက်ျားတကိုယ်လုံး] နိမုဂ္ဂေါ=နစ်မြုပ်သည်၊ အဿ=ဖြစ်ရာ၏၊ တဿ=ထိုမစင်တွင်း၌ နစ်မြုပ်နေသော ယောက်ျား၏၊ အတ္တကာမော=အကျိုးကိုလိုလားသော၊ ဝါ=ကြီးပွားမှုကို လိုလား သော၊ ဟိတကာမော=စီးပွားကို လိုလားသော၊ ယောဂက္ခေမကာမော=ယောဂ လေးဖြာ ဘေးကင်းရာဌာနကို လိုလားသော၊ ကောစိဒေဝ=တဦးဦးသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ပုရိသော=ယောက်ျားသည်၊ တမှာ ဂျထကူပါ=ထိုမစင်တွင်းမှ၊ ဥဒ္ဓရိတု ကာမော=ထုတ်ဆယ်ကယ်တင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ=ဖြစ်ရာ၏။

သာဓိကပေါရိသော။ ။သဟ အဓိကေန ယံ ဝတ္တတိတိ သာဓိကံ=အပိုအလွန် ပမာဏနှင့် တကွဖြစ်သော (လက်ခုတ်တဖောင်)၊ ပုရိသဿ ပမာဏံ ပေါရိသံ=မတ်တပ် ရပ်သော ယောက်ျား၏ (အထက်ဆန့်တန်း မြောက်ထားအပ်သော လက်နှင့်တကွသော) ပမာဏ၊ ဝါ=လက်ခုတ်တဖောင်။ သာဓိကံ ပေါရိသံ ယဿ ဂျထကူပဿာတိ သာဓိက ပေါရိသော။ သမတိတ္တိကပုဒ်၏ ဝနတ္ထကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၂၈)ပဉ္စဂီကသုတ်၊ ဤစာအုပ် စာမျက်နှာ(၄၈) ကြည့်။

သော=ထိုမစင်တွင်းမှ ထုတ်ဆယ်လိုသော ယောက်ျားသည်၊ တံ
 ဂျထကူပံ=ထိုမစင်တွင်းကို၊ သမန္တာ=ဝန်းကျင်ပတ်ပတ် ထိုထိုအရပ်၌၊ အနုပရိ-
 ဂစ္ဆန္တော=အစဉ်မပြတ် လှည့်ပတ်သွားလသော်၊ ယတ္ထ=အကြင်ကိုယ်ခန္ဓာအရပ်၌၊
 တံ=ထိုမစင်တွင်း၌ကျသော ယောက်ျားကို၊ ဂယေတွာ=ခွဲကိုင်ယူငင်၍၊ ဥဒ္ဒရေယျ
 =ထုတ်ဆယ် ကယ်တင်ရာ၏၊ တဿ ပုရိသဿ=ထိုမစင်တွင်း၌ ကျသော
 ယောက်ျား၏၊ ဂျထေန=မစင်ဖြင့်၊ အမက္ခိတံ=မလူးကပ်အပ်သော၊ (တံ ဌာနံ=ထို
 ခန္ဓာကိုယ်အရပ်ကို) ဝါလဂ္ဂကောဋ္ဌိ နိတ္တုဒနမတ္တမ္ပိ=သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့်
 ထိုးညွှန်ပြနိုင်လောက်ရုံမျှ ပမာဏရှိသော နေရာကိုပင်လည်း၊ ဝါ=သားမြီးဖျားချွန်
 ကလေး၏ ကျရောက်ထောက်တည်နိုင်လောက်ရုံမျှ ပမာဏရှိသော နေရာကိုပင်
 လည်း၊ နေဝပသေယျ=မမြင်ရသည်သာ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ ဧဝမေဝ=ဤအတူပင်၊
 အဟံ=ငါဘုရားသည်၊ ယတော=အကြင်အခါ၌။ပ။

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ တုမှေ=သင်တို့သည်၊ သစေ သုဏေယျာထ=အကယ်
 ၍ နားထောင်လိုကြကုန်ငြားအံ့၊ (အဟံ=ငါသည်) တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား
 ၏၊ ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏာနိ=ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဣန္ဒြေတို့ ထက်သည် နံ့သည်
 အဖြစ်ကို သိသောဉာဏ်တို့ကို၊ ဝိဘဇိဿာမိ=ခွဲခြားဝေဘန်တော်မူအံ့၊ ဣတိ=
 ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဘဂဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပုရိသိန္ဒြိယ-
 ဉာဏာနိ=တို့ကို၊ ယံ ဝိဘဇေယျ=အကြင်ခွဲခြား ဝေဘန်တော်မူရာ၏၊ ဘဂဝါ=
 ဘုန်းတော်ကြီးမားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတဿ=ထိုခွဲခြားဝေဘန်တော်
 မူခြင်း၏၊ ကာလော=အချိန်အခါပါတည်း၊ သုဂတ=အကျိုးရှိ ဟုတ်မှန်၊ နှစ်တန်
 သောစကားကိုသာ မိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတဿ=ထိုခွဲခြားဝေဘန်
 တော်မူခြင်း၏၊ ကာလော=တည်း၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော=မြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ (သမ္ပုခါ=အထံတော်မှောက်၌) သုတွာ=ကြားနာကြကုန်၍၊ ဓာရေဿန္တိ
 =နှုတ်တက်ဆောင်ထား မှတ်သားကြပါကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=
 လျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=နွာ၊ တေနဟိ=ထိုသို့ အသင်လျှောက်ထား တောင်းပန်ခြင်း
 ကြောင့်၊ (တနည်း) တေနဟိ=ငါတိုက်တွန်း၏၊ (တံ့=သင်သည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ=
 ဤတရားကို) သာဓုကံ=ကောင်းစွာ၊ ဝါ=စွဲစွဲမြဲမြဲ မှတ်မှတ်သားသား၊ ဝါ=ငါ၏
 စေခိုင်း တိုက်တွန်းချက်ဖြင့်၊ သုဏာဟိ=နာယုလော၊ မနသိ=စိတ်နှလုံး၌၊
 ကရောဟိ=သွင်းပိုက်ထားသော၊ (အဟံ=ငါသည်) ဘာသိဿာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=ကောင်းပါပြီဘုရား၊ ဣတိ
 ခေါ= ဤသို့ပင်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=အရှင်အာနန္ဒာသည်။ပ။

အာနန္ဒ=နွာ၊ ဣစ=ဤသတ္တလောက၌၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဧကစွံ=အချို့
 သော၊ ပုဂ္ဂလံ=ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဧဝံ=ဤသို့၊ ဧတသာ=ငါဘုရား၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော

=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္ဆာန်=ပိုင်းခြား၍၊ ပဇာနာမိ=သိ၏၊ (ကိန္တိ=အဘယ်သို့၊ ပဇာနာမိ=သိသနည်းဟူမူ) ဣမဿ ပုဂ္ဂလဿ=ဤပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ကုသလာ= ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ=တရားတို့သည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇမာနာ=ဤရွေးဤမျှ ရှိကုန်၏၊ အကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ=လည်း၊ ဝိဇ္ဇမာနာ=ကုန်၏၊ ဣတိ= သို့၊ (ပဇာနာမိ=သိ၏) တမေနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အပရေန=တပါးသော၊ သမယေန=အခါ၌၊ ဧဝံ=သို့။ ပ။ ပဇာနာမိ=၏၊ (ကိန္တိ ပဇာနာမိ) ဣမဿ ပုဂ္ဂလဿ=မှာ၊ ကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့သည်၊ အန္တရဟိတာ= ကွယ်ပကုန်ပြီ၊ အကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သမ္ပုဗ္ဗိဘူတာ=ပေါ်လွင် ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ပြီ။

☞ စ=သို့သော်လည်း၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) အသမုစ္ဆိန္နံ=မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော၊ ကုသလမူလံ=ကုသိုလ်မူလသည်၊ ဝါ= ကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း ဓာတ်ခံသဘောသည်၊ အတ္ထိ ခေါ်=ရှိသေးသည်သာ၊ တဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တမှာ ကုသလာ=ထိုကုသိုလ်မူလမှ၊ ဝါ=ထိုကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း ဓာတ်ခံသဘောမှ၊ ကုသလံ=အခြားသောကုသိုလ်သည်၊ ပါတု- ဘဝိဿတိ=ထင်ရှားဖြစ်လတ္တံ့၊ ဧဝံ=ဤသို့ ထင်ရှားဖြစ်လသော်၊ အယံ ပုဂ္ဂလော =ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ အပရိဟာနဓမ္မော=မဆုတ်ယုတ်ခြင်း သဘောရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (ပဇာနာမိ=ငါဘုရား သိတော်မူ၏။)

အာနန္ဒ=အာနန္ဒာ၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အခဏ္ဍာနိ=(တစိတ်တပိုင်းမျှ) မကျိုးမပဲ့ကုန်သော၊ အပူတိနိ=မပုပ်ဆွေးကုန်သော၊ အဝါတာတပဟတာနိ= လေနေပူတို့ မဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သော၊ သာရဒါနိ =အနှစ်အဆန်ကို ယူကုန်သော၊ ဝါ=အနှစ်အဆန်ရှိကုန်သော၊ ဝါ=တန်ဆောင်မုန်းလ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ သုခ သယိတာနိ=(မိုးလေးလပတ်လုံး ဂိုဒေါင်၌) ကောင်းစွာ သိုလှောင်သိမ်းဆည်း ထားအပ်ကုန်သော၊ ဝိဇာနိ=မျိုးစေ့တို့ကို၊ သုခေတ္တေ=(မြေဩဇာအဆီအနှစ်ရှိ၍) ကောင်းသောလယ်မြေ၌၊ သုပရိကမ္မကတာယ=ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော ကောင်းစွာ ထွန်ယက်မှုရှိသော၊ ဘူမိယာံ=မြေ၌၊ နိက္ခိတ္တာနိ=ကြံချအပ်ကုန်ငြားအံ့။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣမာနိ ဝိဇာနိ=ဤမျိုးစေ့တို့သည်၊ ပုဒ္ဓိ=အညောက်ပေါ် ထွက် တိုးတက်ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဠိ=အမြစ်သက်ဆင်းစည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=

၁။ သာရဒါနိ၏ ဝစနတ္ထနှင့် ရုပ်ပြီး။ ။ သာရံ အာဒိယန္တိ ဂဏန္တိတိ သာရဒါနိ= အနှစ်အဆန်ကို ယူတတ်သော မျိုးစေ့များ။ ဤ၌ သာရသဒ္ဒါပပဒ အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့် သာရဒါနိ-ဟု ဆိုလိုလျက် အာကို ရဿပြု၍ သာရဒါနိ-ဟု စာရှိသည်၊ (တနည်း) သရဒပုဒ် ဣပစ္စည်းဖြင့် “သရဒေ သရဒမာသေ နိဗ္ဗတ္တာနိ သာရဒါနိ= တန်ဆောင်မုန်းလ၌ ဖြစ်သော မျိုးစေ့များ” ဟု တဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု။

အကိုင်းအခက်ဖြန့်ကား ပြန့်ပွားသည် အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိဿန္တိ=ရောက်ကုန်လတ္တံ့၊
 ဣတိ=ဤသို့၊ တံ=သင်သည်၊ ဇာနေယျာသိ=သိနိုင်ပါ၏လော၊ ဣတိ=သို့၊
 (အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ=သိနိုင်ပါ၏ဘုရား၊ (ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=
 ဖြေဆိုပြီ) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဧဝမေဝံ=ဤအတူပင်၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဣ=ဤသတ္တ-
 လောက၌၊ ဧကန္တံ=သော။ပ။ အပရိဟာနဓမ္မော=ရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ၊ ဣတိ=
 သို့၊ (ပဇာနာမိ=၏) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဧဝမ္ပိ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့
 ကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍ အကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်
 လာသော်လည်း မပယ်ဖြတ်အပ်သော ကုသိုလ်မူလရှိ၍ ထိုကုသိုလ်မူလမှ ထင်ရှား
 ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့သော အခြားသောကုသိုလ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်
 နောင်အခါ၌ မဆုတ်ယုတ်သော သဘောရှိသူဖြစ်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအား
 ဖြင့်လည်း) တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပုရိသပုဂ္ဂလော=ယောက်ျား
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ [ဝိဒိတော၌စပ်ပါ]စေတသာ=ငါ၏စိတ်တော်ဖြင့်၊ စေတော=ယောက်ျား
 ပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=ပိုင်းခြား၍၊ ဝိဒိတော=သိအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဧဝမ္ပိ=ဤသို့၊ ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို
 ယခင်ကအတိုင်း ဆိုပါ] တထာဂတဿ=သည်၊ ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏံ=ပုရိသိန္ဒြိယ
 ဉာဏ်ကို၊ ဝါ=ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဣန္ဒြေအထက်အနံ့ကို သိသောဉာဏ်ကို၊
 စေတသာ=ငါ၏စိတ်ဖြင့်၊ စေတော=ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ကို၊ ပရိစ္စ=၍၊
 ဝိဒိတံ=သိအပ်သည်၊ ဝါ=ရရှိအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ [“ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏံ
 ဝိဒိတံ ဟောတိ”ဟု ပုဒ်ချင်းဆက်စပ်ပြီးလျှင် “ပုရိသိန္ဒြိယဉာဏ်ကို သိအပ်၏၊
 ရရှိအပ်၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူပါ] အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဧဝမ္ပိ=လည်း၊ တထာဂတဿ=
 သည်၊ အာယတိ=နောင်အခါ၌၊ ဓမ္မသမုပ္ပါဒေါ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့၏
 ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို။ပ။ ဝိဒိတော=သိအပ်သည်၊ ဟောတိ။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ပန=ထိုမှတပါး၊ ဣ=ဤသတ္တလောက၌၊ အဟံ=ငါသည်
 ။ပ။ ပရိဟာနဓမ္မော=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောရှိသည်။ပ။ သုခသယိတာနိ=ကုန်
 သော၊ ဝိဇာနိ=တို့ကို၊ ပုထုသိလာယ=ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော ကျောက်ဖျာပေါ်၌၊
 နိက္ခိတ္တာနိ=ချထားအပ်ကုန်ငြားအံ့၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣမာနိ ဝိဇာနိ=တို့သည်၊
 ပုဒ္ဓိ=သို့။ပ။ န အာပဇ္ဇိဿန္တိ=မရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တံ=သည်၊
 ဇာနေယျာသိ=သိနိုင်ပါ၏လော၊ ဣတိ(အဝေါစ=မေးတော်မူပြီ)။ပ။ ပရိဟာန
 ဓမ္မော=ရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ=တ္တံ၊ ဣတိ=သို့၊ (ပဇာနာမိ=၏) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊
 ဧဝမ္ပိ=ဤသို့၊ဤပုံ အားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့ အကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍
 ကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း မပယ်ဖြတ်အပ်သော
 အကုသိုလ်မူလ ရှိ၍ ထိုအကုသိုလ်မူလမှ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့သော အခြားသော
 အကုသိုလ် ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အခါ၌ ဆုတ်ယုတ်

သော သဘောရှိသူ ဖြစ်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်လည်း) တထာဂတဿ= သည်၊ ပုရိသ ပုဂ္ဂလော=ကို၊ စေတဿာ=ဖြင့်၊ စေတော=ကို။ပ။

ဣမဿ ပုဂ္ဂလဿ=ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=ဤပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဝါလဂ္ဂကောဋိ- နိတ္တုဒနမတ္တောပိ=သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော်ပြနိုင်သော ပမာဏမျှ လောက်ပင် ရှိသော၊ ဝါ=သော၊ သုက္ကော=ဖြူစင်သော၊ ဓမ္မော=ကုသိုလ်တရား သည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧကန္တကာဠကေဟိ=စင်စစ် ကေန် မည်းညစ်ကုန်သော၊ အကုသလေဟိ=အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ= တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ကာယဿ=၏၊ ဘောဒါ။ပ။ ဥပပဇ္ဇိဿတိ=လားရောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့ (ပဇာနာမိ=သိတော် မူ၏။)

အာနန္ဒ=နွာ၊ သေယျထာပိ=ကား၊ ခဏ္ဍာနိ=ကျိုးပဲ့ကုန်သော၊ ပူတီနိ= ပုပ်ဆွေးကုန်သော၊ ဝါတာတပဟတာနိ=လေနေပူတို့ ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သော၊ ဝိဇာနိ=မျိုးစေ့တို့ကို၊ သုခေတ္တော=ဌ်၊ သုပရိကမ္မကတာယ=သော၊ ဘူမိယာ=ဌ်၊ နိက္ခိတ္တာနိ=စိုက်ပျိုးကြီးချအပ်ကုန်ငြားအံ့။ပ။ နိရယံ=သို့၊ ဥပပဇ္ဇိဿတိ=တ္တံ၊ ဣတိ(ပဇာနာမိ) အာနန္ဒ=နွာ၊ ဝေဓိ=ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့သားမြီး ဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော်ပြနိုင်လောက်ရုံမျှပင် သုက္ကမ္မေမရှိတော့၍ စင်စစ် ကေန်မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်သာ ပြည့်စုံသည် အဖြစ်ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ် သေဆုံးသောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ လားရောက်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်း အားဖြင့်လည်း) တထာဂတဿ=သည်။ပ။ အာယတိ=ဌ်၊ ဓမ္မသမုပ္ပါဒေါ။ပ။ ဟောတိ=၏၊ ဣတိ=သို့၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ။)

ဝေ=ဤသို့၊ ဝုတ္တော=မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူအပ်လသော်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော=သည်၊ ဘဂဝန္တံ=ကို၊ ဝေ=ဤစကားကို၊ အဝေါစ= လျှောက်ပြီ၊ (ကိန္တိ အဝေါစ) ဘန္တော=မြတ်စွာဘုရား၊ တိတ္ထံ=သုံးဦးကုန်သော၊ ဣမေသံ ပုဂ္ဂလာနံ=ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သပ္ပဋိဘာဂါ=တူသောအဖို့ရှိကုန်သော၊ ဝါ=အလားတူ ဖြစ်ကုန်သော၊ အပရေပိ=အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တယော= သုံးဦးကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပညာပေတံ=ခွဲခြားသိစေ ခြင်းငှာ၊ ဝါ=ထုတ်ဖော်သတ်မှတ် ပညတ်ဟောကြားခြင်းငှာ၊ သက္ကာ န ခေါ= တတ်နိုင်ပါကုန်၏လော၊ ဣတိ=သို့၊ (အဝေါစ=မေးလျှောက်ပြီ။)

အာနန္ဒ=နွာ၊ (တိတ္ထံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပုဂ္ဂလာနံ=တို့၏၊ သပ္ပဋိ- ဘာဂါ=ကုန်သော၊ အပရေပိ=ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပညာပေတံ=ငှာ) သက္ကာ=တတ်နိုင်ပါကုန်၏၊ ဣတိ=သို့၊ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ၊ အာနန္ဒ=နွာ၊ အဟံ=သည်၊ ဣဝေ= ဤသတ္တလောကဌ်။ပ။ အကုသလာ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ သမ္ပုဗ္ဗိဘူတာ=

ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ပြီ၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊
 (သန္တာနေ=၌)အသမုတ္တိန္ဒ=မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော၊ ယံ ကုသလမူလံ=အကြင်
 ကုသိုလ်မူလသည်၊ ဝါ=သည်၊ အတ္တိ=ရှိ၏၊ တမ္ပိ=ထိုကုသိုလ်မူလသည်လည်း၊
 သဗ္ဗေန သမ္ပံ=အချင်းခပ်သိမ်း၊ [တနည်း-သဗ္ဗေန=အားလုံးသော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ သမ္ပံ=အားလုံးစုံအကုန်အစင်] သမုပ္ပါတံ=ပယ်သတ်အပ်သည်အဖြစ်သို့၊
 ဂစ္ဆတိ=ရောက်၏၊ ဧဝံ=ဤသို့ရောက်လသော်။ပ။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ သေယျထာပိ=ကား၊ အာဒိတ္တာနိ=မီးအဆင်းရောင်ဝင်းဝင်း
 ပြောင်နေကုန်သော၊ သမ္ပုဇ္ဇလိတာနိ=ဝန်းကျင်ပတ်ရံ၊ မီးလျှံကြွတက်၊ ဝင်းဝင်း
 လက်နေကုန်သော၊ သဇောတိဘူတာနိ=မီးလျှံ အရောင်အလင်းနှင့်တကွဖြစ်၍
 ဖြစ်ကုန်သော၊ အင်္ဂါရာနိ=မီးကျိုးခဲတို့ကို၊ ပုထုသိလာယ=ကြီးမားသော ကျောက်
 ဖျာ၌၊ နိက္ခိတ္တာနိ=ချထားအပ်ကုန်ငြားအံ့၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဣမာနိ အင်္ဂါရာနိ=ဤ
 မီးကျိုးခဲတို့သည်၊ ဝုဒ္ဓိ=ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဇ္ဇိ=စည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ=ပြန့်
 ပွားသည်အဖြစ်သို့၊ န အာပဇ္ဇိဿန္တိ=မရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့၊ တံ=
 သည်၊ ဇာနေယျာသိ=သိနိုင်ပါ၏လော၊ ဣတိ=(အဝေါစ=မေး) ဧဝံ ဘန္တေ=
 သိနိုင်ပါ၏ဘုရား၊ (ဣတိ အဝေါစ=လျှောက်) အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ သေယျထာပိ
 ဝါ ပန=ဥပမာတမျိုး ပြရလျှင်ကား၊ သာယနသမယံ=ညနေချမ်းအခါ၌၊ သူရိယေ
 =နေသည်၊ ဩဂစ္ဆန္တေ=သက်လျောလသော်၊ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ အာလောကော=
 အရောင်အလင်းသည်၊ အန္တရဓာယိဿတိ=ကွယ်ပလတ္တံ့၊ အန္တကာရော=အမိုက်
 မှောင်သည်၊ ပါတုဘဝိဿတိ=ထင်ရှားဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊ တံ=သည်၊
 ဇာနေယျာသိ=လော၊ ဣတိ(အဝေါစ) ဧဝံ ဘန္တေ=ရား၊ (ဣတိ အဝေါစ)

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ သေယျထာပိ ဝါ ပန=ကား၊ အဘိဒေါအဒ္ဓရတ္တံ 'ညဉ့်
 သန်းခေါင် ရှေ့ဖြစ်ပေါ်လာလသော်၊ ဝါ=ရှေ့ ဖြစ်ပေါ်လာသော ညဉ့်သန်းခေါင်

၁။ "အဘိဒေါအဒ္ဓရတ္တံ"၌ သမာသ်နှင့် ဝါကျအဖွင့်နှစ်နည်း။ ပဌမအနက်
 ပေးနည်းအလို အဘိဒေါအဒ္ဓရတ္တံသည် ဝါကျမဟုတ်၊ သမာသ်ပုဒ်တပုဒ်သာတည်း။
 အဘိဒေါသဒ္ဓါသည် အဘိသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူနိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၏၊ ရတ္တိယာ အဒ္ဓံ အဒ္ဓရတ္တံ
 =ညဉ့်၏ထက်ဝက်၊ ဝါ=ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်၊ အဘိမုခိဘူတံ အဒ္ဓရတ္တံ အဘိဒေါ-
 အဒ္ဓရတ္တံ=ရှေ့ဖြစ်ပေါ်လာသော ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်။

အဘိဒေါအဒ္ဓရတ္တန္တိ အဘိအဒ္ဓရတ္တံ၊ အဒ္ဓရတ္တေ အဘိမုခိဘူတော။ (အဋ္ဌကထာ)
 အဘိဒေါတိ အဘိသဒ္ဓေန သမာနတ္ထနိပါတပဒန္တိ အာဟာ "အဘိအမုရတ္တံ"န္တိ။ဋီကာ။

နောက်ထပ် အနက်ပေးနည်းများအလို ဘိဒဓာတ် အပစ္စည်း ဣတ္ထိဇောတက
 အာပစ္စည်းဖြင့် ဘိဒါ(ပျက်စီးခြင်း ကုန်ဆုံးခြင်း)ဟု ရုပ်ပြီး၏၊ နတ္ထိ ဇောဿ ဘိဒါတိ
 အဘိဒေါ=ပျက်စီးကုန်ဆုံးခြင်းမရှိသေးသော ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်။ ၎င်းပုဒ်သည်
 အဒ္ဓရတ္တံ(အမုရတ္တံ)ပုဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သောကြောင့် "အဘိဒံ"ဟု နပုလ္လိင်ပဌမာ

အချိန်၌၊ ဘတ္တကာလသမယေ=မင်းမျိုးတို့ ထမင်းစားရာ အခါကာလ သမယ၌၊
 (တနည်း) အဘိဒေါ (အဘိဒံ)=ပျက်စီး ကုန်ဆုံးခြင်းမရှိသေးသော၊ အဒ္ဓရတ္တံ=
 ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်ပတ်လုံး၊ [ညဉ့်သန်းခေါင် အချိန်မကုန်သေးသမျှ ကာလ
 ပတ်လုံး ဟူလို] (တနည်း) အဘိဒေါ (အဘိဒေ)=ပျက်စီးကုန်ဆုံးခြင်း မရှိသေး
 သော၊ အဒ္ဓရတ္တံ (အဒ္ဓရတ္တေ)=ညဉ့် သန်းခေါင်အချိန်၌၊ ဘတ္တကာလသမယေ=ဦး
 အာနန္ဒ=နွှာ၊ အာလောကော=သည်၊ အန္တရဟိတော=ကွယ်ပျောက်ခဲ့ပြီ၊
 အန္တကာရော=သည်၊ ပါတုဘူတော=ထင်ရှား ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ တံ=သည်၊
 ဧနေယျာသိ=လော။ပ။ အာနန္ဒ=နွှာ၊ ဧဝမ္ပိ= ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့
 ကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍ အကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာ
 ပြီးလျှင် မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော ကုသိုလ် မူလကိုလည်း အချင်းခပ်သိမ်း
 ပယ်နုတ်စွန့်ပစ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အခါ၌ ဆုတ်ယုတ်
 ခြင်း သဘောရှိသူဖြစ်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်)။ပ။

အာနန္ဒ=နွှာ၊ ပန=ထိုမှတပါး။ အဟံ=သည်၊ ဣမ=ဦး၊ ဧကစံ=သော။ပ။
 စ=ထိုမျှမကသေး၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌) အဿမုစ္ဆိန္ဒံ=
 သော၊ ယံ အကုသလမူလံ=အကြင်အကုသိုလ်မူလသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ တမ္ပိ=
 ထိုအကုသိုလ်မူလသည်လည်း။ပ။ သဗောတိဘူတာနိ=ကုန်သော၊ အင်္ဂါရာနိ=
 တို့ကို၊ သုက္ခေ=ခြောက်သွေ့သော၊ တိဏပုဇ္ဇေ ဝါ=မြက်ပုံ၌လည်းကောင်း၊
 ကဋ္ဌပုဇ္ဇေ ဝါ=ထင်းပုံ၌လည်းကောင်း၊ နိက္ခိတ္တာနိ=အံ့။ပ။ အာနန္ဒ=နွှာ၊
 သေယျထာပိ ဝါ ပန=ကား၊ ရတ္တိယာ=ညဉ့်၏၊ ပစ္စုသသမယံ=နံနက်မိုးသောက်ယံ
 အချိန်၌၊ သူရိယေ=နေသည်၊ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တေ=တက်လာလသော်။ပ။

အာနန္ဒ=နွှာ၊ သေယျထာပိ ဝါ ပန=ကား၊ အဘိဒေါမဇ္ဈနိကေ=နေမွန်း
 တည့်ချိန် ရှေ့ဖြစ်ပေါ်လာလသော်၊ ဝါ=ရှေ့ဖြစ်ပေါ်လာသော နေမွန်းတည့်ချိန်
 ၌၊ [တနည်း-အဘိဒေါ(အဘိဒေ)=ပျက်စီးကုန်ဆုံးခြင်း မရှိသေးသော၊ မဇ္ဈနိကေ=
 နေမွန်းတည့်ချိန်၌]။ပ။ အာနန္ဒ=နွှာ၊ ဧဝမ္ပိ=လည်း၊ (ဤသို့အကုသိုလ်တရားများ
 ကွယ်ပ၍ ကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် မပယ်ဖြတ်
 အပ်သေးသော ထိုအကုသိုလ်မူလကိုလည်း အချင်းခပ်သိမ်း ပယ်နုတ်စွန့်ပစ်
 သည်အဖြစ်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အခါ၌ မဆုတ်ယုတ်ခြင်း သဘောရှိသူ

ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်ရှိရမည် ဖြစ်ပါလျက် လိင်္ဂဝိပလ္လာသအားဖြင့် အဘိဒေါ-ဟု ရှိသည်။

ပါဠိတော်ဝါကျ၌လည်း အဒ္ဓရတ္တံပုဒ်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို အစ္စန္ဒသံယောဂ
 အနက်ပြန်ဆိုလျှင် အဘိဒေါ၌ ပဌမာဝိဘတ်ကိုလည်း ဒုတိယာအနက်(ဒုတိယာဝိဘတ်
 ၏ အစ္စန္ဒသံယောဂအနက်)၌သက်။ နောက်ဆုံးနည်း၌ကား အဘိဒေါ၌ ပဌမာဝိဘတ်ကို
 လည်းကောင်း အဒ္ဓရတ္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကိုလည်းကောင်း ဘုမ္မတ္ထ(သတ္တမီအနက်)၌
 သက်။

ဖြစ်လတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်လည်း။)။ပ။ အကုသလော=အကုသိုလ်ဖြစ်
 သော၊ ဓမ္မော=တရားသည်၊ နတ္ထိ=မရှိ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော=ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧကန္တ
 သုက္ကေဟိ=စင်စစ်ဧကန် ဖြူစင်ကုန်သော၊ အနဝဇ္ဇေဟိ=အပြစ်မရှိကုန်သော၊
 ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတွာ)ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ=ယခု
 မျက်မှောက်ဘဝ အတ္တဘောဋ္ဌိပင်လျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ=ပရိနိဗ္ဗာန်ဖြူလတ္တံ့၊
 ဝါ=နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာစသည်
 ကင်းသော ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းလတ္တံ့၊ ဣတိ=သို့၊
 (ပဇာနာမိ=သိတော်မူ၏။)

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ သေယျထာပိ=ကား၊ သိတာနိ=အေးနေကုန်သော၊ နိဗ္ဗတာနိ
 =မီးငြိမ်းနေကုန်သော၊ အင်္ဂါရာနိ=မီးသွေးခဲတို့ကို။ပ။ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဧဝမ္ပိ=ဤသို့
 ဤပုံအားဖြင့်လည်း၊ (ဤသို့ သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော် ပြနိုင်သော
 ပမာဏမျှလောက်ပင် အကုသိုလ်တရားမရှိတော့၍ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် စင်စစ်ဧကန်
 ဖြူစင်သော အနဝဇ္ဇတရားတို့နှင့်သာ ပြည့်စုံသည်အဖြစ်ကြောင့် ယခုဘဝ၌ပင်
 ပရိနိဗ္ဗာန်ဖြူလတ္တံ့ဟု သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်လည်း)တထာဂတဿ=သည်၊ ပုရိသ
 ပုဂ္ဂလော=ကို။ပ။ အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ ဧဝမ္ပိ=လည်း၊ [အကျယ်ဖွင့်အနက်ကို ယခင်
 အတိုင်း ဆိုလေ]။ပ။ ဝိဒိတော ဟောတိ။

အာနန္ဒ=န္ဒာ၊ တတြ=ထို(၆)ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ပုရိမာ=ရှေး၌ဖြစ်
 ကုန်သော၊ တယော=သုံးဦးကုန်သော၊ ယေ တေ ပုဂ္ဂလာ=အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
 (ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏) တိတ္ထံ=သုံးဦးကုန်သော၊ တေသံ ပုဂ္ဂလာနံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့
 တွင်၊ ဧကော=တဦးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊(ကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍ အကုသိုလ်
 တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော
 ကုသိုလ်မူလရှိ၍ ထိုကုသိုလ်မူလမှ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့သော အခြားသော
 ကုသိုလ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော ဦးစွာပဋ္ဌမဟောကြားအပ်သော တဦးသော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အပရိဟာနဓမ္မော=မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဧကော=တဦး
 သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍ ကုသိုလ်တရားများ
 ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း မပယ်ဖြတ်ရသေးသော အကုသိုလ်
 မူလရှိ၍ ထိုအကုသိုလ်မူလမှ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့သော အခြားသော
 အကုသိုလ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော ဒုတိယဟောကြားအပ်သော တဦးသော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပရိဟာနဓမ္မော=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဧကော=တဦးသော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော်ပြနိုင်လောက်ရုံမျှပင် သုက္က
 ဓမ္မ မရှိတော့၍ စင်စစ်ဧကန် မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်သာ
 ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော တတိယဟောကြားအပ်သော တဦးသော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အာပါယိကော=အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်လတ္တံ့ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ နေရယိကော=
 ငရဲ၌ ဖြစ်လတ္တံ့ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။(၉)

အာနန္တ=န္တာ၊ တတြ=ထို (၆)ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ပစ္ဆိမာ=နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ ယေ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ=အကြင်သို့သော ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ=ရှိကုန်၏) တိဏ္ဍံ=ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပုဂ္ဂလာနံ= ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ဧကော=သည်၊ (ကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍ အကုသိုလ် တရားများ ပေါ်လွင်ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော ကုသိုလ်မူလကိုလည်း အချင်းခပ်သိမ်း ပယ်နုတ်စွန့်ပစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဦးစွာပဌမ ဟောကြားအပ်သော တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပရိဟာနဓမ္မော=ရှိ၏၊ ဧကော=သည်၊ (အကုသိုလ်တရားများ ကွယ်ပ၍ ကုသိုလ်တရားများ ပေါ်လွင် ထင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် မပယ်ဖြတ်အပ်သေးသော အကုသိုလ်မူလကိုလည်း အချင်းခပ်သိမ်း ပယ်နုတ်စွန့်ပစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဒုတိယဟောကြားအပ်သော တဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အပရိဟာနဓမ္မော=ရှိ၏၊ ဧကော=တဦးသောပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ (သားမြီးဖျားချွန်ကလေးဖြင့် ထိုးကော်ပြနိုင်လောက်ရုံမျှပင် အကုသိုလ် တရားမရှိတော့၍ စင်စစ်ဧကန် ဖြူစင်သော အနဝဇ္ဇဓမ္မတို့နှင့်သာ ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော တတိယဟောကြားအပ်သော တဦးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပရိနိဗ္ဗာနဓမ္မော=ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဝါ=ကိလေသာခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်း ခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ=မိန့်) အဋ္ဌမံ။

၉-နိဗ္ဗေဓိကသုတ်

၆၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယံ=(ရှေး၌မဖောက်ခွဲအပ်ဖူးသော) လောဘအတုံးအခဲ စသည်ကို ဖောက်ခွဲတတ်သော အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မ ပရိယာယံ=တရားဒေသနာဟူသော အကြောင်းကို၊ ဝါ=(မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရခြင်း၏) အကြောင်းဖြစ်သော တရားဒေသနာတော်ကို ၊ ဝေါ=သင်တို့အား၊ (အဟံ=ငါသည်) ဒေသေသာမိ=ဟောတော်မူအံ့၊ (တုမေ=သင်တို့သည်) တံ= ထိုတရားဒေသနာဟူသော အကြောင်းကို၊ သာဓုကံ=စွာ၊ ဝါ=သား၊ ဝါ=ဖြင့်၊ သုဏာထ=နာယူကြကုန်လော့၊ မနသိ=၌၊ ကရောထ=သွင်းပိုက်ထားကြကုန်လော့၊ (အဟံ=သည်) ဘာသိသာမိ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယော=သော၊ သော ဓမ္မပရိယာယော= ထိုတရားဒေသနာဟူသော အကြောင်းဟူသည်၊ ကတမော စ=အဘယ်နည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမာ=ကာမတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ=သိသင့်သိထိုက်ကုန်၏၊ ကာမာနံ

၁။ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယံ ဓမ္မပရိယာယံ။ ။နိဗ္ဗေဓံ ကရောတိတိ နိဗ္ဗေဓိကော= ဖောက်ခွဲမှုကို ပြုတတ်သော၊ ဝါ=ဖောက်ခွဲတတ်သော+ပရိယာယံ=အကြောင်း။ ဓမ္မ= ပရိယတ္တိတရားဒေသနာတော်ဟူသော+ပရိယာယံ = (မဂ်ဖိုလ်တရားထူး ရခြင်း၏) အကြောင်း။

=ကာမတို့၏။ နိဒါနသမ္ဘဝေါ =အကြောင်းနိဒါန်းဟူသော အမွန်အစဖြစ်ပေါ်လာရာကို၊ (ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ဖြင့် အပ်နှင်းပေးကမ်းတတ်သော အကြောင်းဟူသော အမွန်အစ ဖြစ်ပေါ်လာရာကို) ဝေဒိတဗ္ဗာ=၏။ ကာမာနံ=တို့၏။ ဝေမတ္တတာ ၂=မတူထူးခြားကွဲပြားပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ=၏။ ပ။ ဝိပါကော=အကျိုးကို။ ပ။ ကာမနိရောဓော=ကာမတို့၏ ချုပ်ရာကို။ ပ။ ကာမနိရောဓဂါမိနိ=ကာမတို့၏ ချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ=သိသင့်သိထိုက်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ=သိသင့်သိထိုက်ကုန်၏။ ဝေဒနာနံ=ဝေဒနာတို့၏။ ပ။ ဝေဒနာနိရောဓော=ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာကို။ ပ။ ဝေဒနာနိရောဓဂါမိနိ=ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာသို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ ပ။ သညာ=သညာတို့ကို။ ပ။ အာသဝါ=အာသဝတို့ကို။ ပ။ ကမ္မံ=ကံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ=သိသင့်သိထိုက်၏။ ကမ္မာနံ=ကံတို့၏။ ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုက္ခံ=ဒုက္ခကို။ ပ။ ဒုက္ခသမ=ဒုက္ခ၏။ ပ။

"ကာမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပ။ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ=ကာမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပ။ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာ" ဟူ၍၊ ဣတိ ဧတံ=ဤစကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ=အဘယ်အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စံ=စွဲ၍၊ ဝါ=ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုအပ်သနည်းဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ စက္ခုဝိညေယျာ=စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိမြင်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ=စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ထိုစက္ခုဒွါရိကဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=အလိုရှိအပ်သော အာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=သဘာဝအားဖြင့်သာလျှင် ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ ကန္တာ=နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ မနာပါ=စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ပိယရူပါ=ချစ်အပ်သော သဘောရှိကုန်သော၊ ကာမူပသံဟိတာ? "

၁။ နိဒါနသမ္ဘဝေါ။ ။ ကာမေ နိဒေတိ ဥပ္ပါဒနသမတ္တတာယ နိယျာဒေတိတိ နိဒါနံ=ကာမတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ဖြင့် အပ်နှင်းပေးကမ်းတတ်သော အကြောင်းတရား၊ (ကာမတည်းဟူသော အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်သော အကြောင်းတရားဟု ဆိုလို၏) သမ္ဘဝတိ တတောတိ သမ္ဘဝေါ = အမွန်အစဖြစ်ရာ အကြောင်း၊ နိဒါနမေဝ သမ္ဘဝေါ နိဒါနသမ္ဘဝေါ။ ဤဝစနတ္ထများနှင့်အညီ နိဒါနပုဒ်နှင့် သမ္ဘဝပုဒ်တို့သည် အကြောင်းအနက်ဟောချည်း ဖြစ်သည်။

၂။ ဝေမတ္တတာ။ ။ ဝိသိဋ္ဌာ မတ္တာ ဝိမတ္တာ (ထူးခြားသောအတိုင်းအတာ ပမာဏ)ဝိမတ္တာ ဧဝ ဝေမတ္တံ၊ ဝိသဒိသတာတိ အတ္ထော။ သုတ်မဟာဝါ၊ မဟာပဒါနသုတ် ဋီကာ၊ ၁၆။ ထို့နောက် "ဝေမတ္တံ ဧဝ ဝေမတ္တတာ" ဟု တာပစုည်းအနက်မရှိ ကြံရာ၏။

၂။ ကာမူပသံဟိတာ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ "ကာမူပသံဟိတာတိ ကာမရာဂေန ဥပေဓု သမ္ပန္နနိယာ သမ္ပန္နာ ကာတဗ္ဗာ" ဟု ဖွင့်၏။ သမ္ပန္နနိယာပုဒ်နေရာ၌ "သန္တာ-

=(အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော) ကာမရာဂနှင့်ကပ်၍ ဆက်စပ်အပ်ကုန်သော၊ ရုဇနိယာ= စွဲမက်မှု ရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ=စွဲမက်စေတတ်ကုန်သော၊ ရူပါ= ရူပါရုံတို့လည်းကောင်း။

သောတဝိညေယျာ=သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=သောတဝိညာဏ်နှင့် ထိုသောတဒွါရိကဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာ=ကုန်သော၊ ကန္တာ=ကုန်သော။ပ။ ရုဇနိယာ=ကုန်သော၊ သဒ္ဓါ=သဒ္ဓါရုံတို့လည်းကောင်း။ပ။ ကာယဝိညေယျာ=ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ=ကုန်သော။ပ။ ရုဇနိယာ=ကုန်သော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသို့) ကာမဂုဏာ=ကာမဂုဏ်တို့သည်၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်အပ်သော ဝတ္ထုကာမအနှောင်အဖွဲ့တို့သည်၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်အပ်သော ဝတ္ထုကာမအစုတို့သည်၊ ဣမေ ပဉ္စ=ဤငါးမျိုးတို့တည်း။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အပိစ ခေါ်=အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်ကား၊ ဧတေ=ထို ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ စသည်တို့သည်၊ ကာမာ=ကာမတို့သည်၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ကာမမည်ကုန်သည်၊ န (ဟောန္တိ)=မဖြစ်ကုန်၊ ဧတေ=ထိုရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ စသည်တို့ကို၊ အရိယဿ=ဗြဟ္မာလူနတ် ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်အပ်သော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝိနယေ=အဆုံးအမ တရားရတနာ သာသနာတော်၌၊ ကာမဂုဏာ နာမ=ကာမဂုဏ်တို့ မည်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ=ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏။

ပုရိသဿ=သတ္တဝါ၏၊ သင်္ကပ္ပရာဂေါ=ကြံစည်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ရာဂသည်၊ ဝါ=သုဘစသည် အနေအားဖြင့် ကြံစည်အပ်သောဝတ္ထု၌ ဖြစ်သော ရာဂသည်၊ ကာမော=လိုလားနှစ်သက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ကိလေသကာမ မည်၏၊ လောကေ=လောက၌၊ စိတြာနိ=ထူးထွေဆန်းပြားကုန် ထူးထွေဆန်းပြားကုန်သော၊ ယာနိ=အကြင်ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့သည်၊ (သန္တိ=ရှိကုန်၏) ဧတေ=ထိုရူပါရုံ အစရှိသောအာရုံတို့သည်၊ ကာမာ=လိုလားနှစ်သက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ကိလေသကာမ မည်ကုန်သည်၊ န=မဟုတ်ကုန်၊ ပုရိသဿ=၏၊ သင်္ကပ္ပရာဂေါ=ကြံစည်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ရာဂတည်းဟူသော၊ ကာမော=ကိလေသကာမသည်၊ စိတြိ=ထူးပြားဆန်းကြယ်သည်၊ (ဝေဒနာ၊ ဒိဋ္ဌိ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ပုံကွဲပြားခြင်း၊

နိယာ”ဟု မူလပဏ္ဏာသင်္ဂီကာ၊ ၃-၄၁(မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်)၌ ရှိ၏၊ ထိုအဖွင့်နှင့်အညီ သံဟိတာ-၌ သံပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်ကို သန္တိ(ဆက်စပ်ခြင်း)အနက်ဟောကြံ၍ ဥပေစ္စ သံဟိတာ ဥပသံဟိတာ=ကပ်၍ဆက်စပ်အပ်ကုန်သော (ရူပါရုံစသည်)ဟု ဝစနတ္ထပြု၍၌ အာရုံပြုအပ်သည်ကိုပင် ဆက်စပ်အပ်သည်ဟု ဆိုသည်၊ ကာမေန ကာမရာဂေန ဥပသံဟိတာ ကာမူပသံဟိတာ=အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကာမရာဂနှင့် ကပ်၍ဆက်စပ်အပ် (အာရုံပြုအပ်)သော ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ အစရှိသော ကာမဂုဏ်အာရုံများ။

ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ကွဲပြားခြင်းအားဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်)ဟုတွာ=ဖြစ်၍၊ တိဋ္ဌတိ
 ယထာ=တည်သကဲ့သို့၊ တထေဝ=ထိုအတူသာလျှင်၊ (ထိုသက်ပွရာဂဟူသော
 ကိလေသကာမအတူသာလျှင်) လောကေ=လောက၌၊ တာနိ=ထိုရူပါရုံ အစ
 ရှိသော အာရုံတို့သည်၊ စိတြာနိ=ထူးပြားဆန်းကြယ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်
 ကြကုန်၍) တိဋ္ဌန္တိ=တည်ကုန်၏၊ အထ=ထိုသို့ ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ ဧတ္ထ=
 ဤရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့၌၊ ဆန္တံ=ဆန္ဒရာဂကို၊ ဝါ=လိုလားနှစ်သက်သော
 ရာဂကို၊ ဝိရာ=ပညာရှိတို့သည်၊ ဝိနယန္တိ=ပယ်ရှားကုန်၏။ ဣတိ=ဤသို့၊
 (အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆို၏။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=အကြောင်းရင်း နိဒါန်း
 ဟူသော အမွန်အစဖြစ်ရာဟူသည်၊ ကတမော စ=အဘယ်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊
 ဖသော=(ကိလေသကာမနှင့်တကွ ဖြစ်သော) ဖဿသည်၊ ကာမာနံ=ကိလေသ
 ကာမတို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=အကြောင်းရင်းနိဒါန်းဟူသော အမွန်အစဖြစ်ရာ
 မည်၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမာနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=မတူထူးခြား ကွဲပြားသည်
 အဖြစ်ဟူသည်၊ ကတမော စ=နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရူပေသု=ရူပါရုံတို့၌၊ ကာမော
 =လိုလားနှစ်သက်သော ကိလေသကာမသည်၊ အညော=တမျိုးတခြားတပါး
 တည်း၊ (သဒ္ဓါရုံ စသည်တို့၌ လိုလားနှစ်သက်သော ကိလေသကာမမှ တမျိုး
 တခြားတပါးတည်း) သဒ္ဓေသု=သဒ္ဓါရုံတို့၌၊ ကာမော=လိုလားနှစ်သက်သော
 ကိလေသကာမသည်၊ အညော=တည်း၊ (ရူပါရုံစသည်တို့၌ လိုလားနှစ်သက်သော
 ကိလေသကာမမှ တမျိုးတခြား တပါးတည်း)။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ
 သဘောကို၊ (ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံငါးမျိုးတို့၌ လိုလားနှစ်သက်သော
 ကိလေသကာမငါးမျိုးတို့၏ အချင်းချင်း မတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်းဟူသော
 ဤသဘောကို) ကာမာနံ=ကိလေသကာမတို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=မတူထူးခြား ကွဲ
 ပြားသည်အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမယမာနော=ငါးပါးအာရုံကာမဂုဏ်ကို လိုလား
 နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တန္တံ တန္တံ=ထိုကာမသဘောရှိသော၊ ထိုကာမသဘော
 ရှိသော၊ ဝါ=ထိုကာမအားလျော်သော၊ ထိုကာမအားလျော်သော၊ [တေနာကာရေန
 ဇာတော တဇ္ဇော=ထိုကာမအားလျော်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော]
 ပုညဘာဂိယံ=ကုသိုလ်၏ အဖို့ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ=ကုသိုလ်၏ အဖို့၌ဖြစ်သော၊
 ယံ အတ္တဘာဝံ ဝါ=အကြင် (နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သူ၏) အတ္တဘောကိုလည်းကောင်း၊
 အပုညဘာဂိယံ=အကုသိုလ်၏ အဖို့ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ=သော၊ ယံ အတ္တဘာဝံ
 ဝါ=အကြင် (အပါယ်၌ဖြစ်သူ၏) အတ္တဘောကိုလည်းကောင်း၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တေတိ=
 ဖြစ်စေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤပုညဘာဂိယ အပုညဘာဂိယ အတ္တဘောကို၊
 ကာမာနံ=ကိလေသကာမတို့၏၊ ဝိပါကော=အကျိုးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကာမနိရောဓော=ကာမတို့၏ ချုပ်ရာဟူသည်။ ကတမော
 စ=နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖဿနိရောဓော=ဖဿ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည်။ ကာမ
 နိရောဓော=ကာမတို့၏ ချုပ်ရာမည်၏။ အရိယော=ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်း
 သော၊ ဝါ=ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော၊ အဋ္ဌဂီကော=ရှစ်ပါးသော အစိတ်
 အပိုင်းရှိသော၊ အယမေဝ မဂ္ဂေါ=ဤမဂ်သည်သာလျှင်၊ ကာမနိရောဓဂါမိနိံ=
 သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်မည်၏။ သေယျထိဒံ=ထိုအရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်ဟူသည်
 အဘယ်နည်း၊ [တနည်း-ဣဒံ အယံ မဂ္ဂေါ=ဤအရိယအဋ္ဌဂီကမဂ်ဟူသည်။
 သေယျထာ=အဘယ်နည်း။]

သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်စွာ သိတတ်သော ဉာဏ်ပညာလည်းကောင်း၊ သမ္မာ-
 သင်္ကပ္ပေါ=မှန်ကန်စွာ ကြံစည်တတ်သော သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာ
 ဝါစာ=မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုကြောင်း သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာကမ္မန္တော
 =မှန်ကန်စွာ ပြုလုပ်ကြောင်း သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာအာဇီဝေါ=
 မှန်ကန်စွာ အသက်မွေးကြောင်း သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာဝါယာမော=
 မှန်ကန်စွာ အားထုတ်တတ်သော ဝီရိယလည်းကောင်း၊ သမ္မာသတိ=မှန်ကန်စွာ
 အောက်မေ့အမှတ်ရတတ်သော သဘောတရားလည်းကောင်း၊ သမ္မာသမာဓိ=
 မှန်ကန်စွာ စိတ်ကိုအာရုံ၌ တည်တည်တံ့တံ့ ထားတတ်သော သဘောတရား
 လည်းကောင်းတည်း။ [သာရတ္ထဋီကာ၊ တ (၁၇၀)အတိုင်း ဝိဂြိုဟ်နက်ရေးသည်။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ အရိယသာဝကော=ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
 အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်။ ဝါ=(မြတ်စွာဘုရား၏) အရိယာ
 သူတော်ကောင်းဖြစ်သော တပည့်သည်။ [တနည်း-ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယတော(ယော)
 အရိယသာဝကော=အကြင်ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အရိယာသူတော်ကောင်း၏ တပည့်သည်။
 ဝါ=သည်] ဧဝံ=ဤဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ကာမေ=ကိလေသ
 ကာမတို့ကို၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ ကာမာနံ=ကိလေသကာမတို့၏၊
 နိဒါနသမ္ဘဝံ=ကို၊ ပဇာနာတိ=၏။ပ။ ပဋိပဒံ=ကို၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ (တတော=
 ထိုအခါ၌) သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ကာမနိရောဓံ=ကိလေသကာမတို့၏
 ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ [ယခင်က ကာမနိရောဓပုဒ်ကို “ကိလေသကာမတို့၏
 ချုပ်ရာ” ဟု အနက်ဆိုခဲ့၏၊ ဤနေရာ၌ကား ဗြဟ္မစရိယကို ယူရမည်ဖြစ်သော
 ကြောင့် “ကိလေသကာမတို့၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော” ဟု အနက်ဆိုရသည်။]
 နိဗ္ဗေဒိကံ=လောဘအတုံးအခဲ စသည်တို့ကို ဖောက်ခွဲတတ်သော၊ ဣမံ ဗြဟ္မ
 စရိယံ=ဤမြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ပဇာနာတိ=၏။

“ကာမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ပ။ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ=ကာမာ
 ဘိက္ခဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ပ။ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟူ၍၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ယံ
 တံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဧတံ=ထိုစကား

ကို၊ ဣဒံ=ဤမိန့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို၊ (သင်္ကပ္ပရာဂဟူသော ကိလေသကာမ၊ ဖဿဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ၊ ရူပကာမ သဒ္ဓကာမစသော ကိလေသကာမငါးမျိုးတို့၏ အချင်းချင်း မတူမှု ဝေမတ္တတာ၊ ပုညဘာဂီယ အပုညဘာဂီယ အတ္တဘာဝဟူသော အကျိုးဝိပါက်၊ ဖဿနိရောဓဟူသော ကာမ နိရောဓ၊ အရိယအဋ္ဌဂီကမင်္ဂဟူသော ကာမနိရောဓဂါမိနိ ပဋိပဒါတည်းဟူသော ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ=ငါဘုရား သည်) ဝုတ္တံ=မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာတို့သည်၊ သုခါ=သုခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ =ဝေဒနာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခာ=ဒုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ=လည်းကောင်း၊ အဒုက္ခမ သုခါ=ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သော၊ ဝေဒနာ=(ဥပေက္ခာ) ဝေဒနာ လည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဣမာ တိဿော=ဤသုံးမျိုးတို့တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဖဿော=ဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဖဿသည်၊ ဝေဒနာနံ=ဝေဒနာတို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=မည်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သာမိသာ=ကိလေသာဟူသော အာမိသ နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သုခါ=သုခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ=ဝေဒနာသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ နိရောမိသာ=ကိလေသာအာမိသမရှိသော၊ သုခါ=သော၊ ဝေဒနာ=သည်၊ အတ္ထိ= ရှိ၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤ သာမိသာ နိရောမိသာ သုခဝေဒနာစသော ဝေဒနာအမျိုးမျိုး ကွဲပြားခြင်းကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝေဒိယမာနော=သုခ ဒုက္ခ စသောဝေဒနာကို ခံစားသူ သည်၊ တနံ တနံ=ထိုဝေဒနာသဘောရှိသော ထိုဝေဒနာသဘောရှိသော၊ ဝါ= ထိုဝေဒနာအားလျော်သော ထိုဝေဒနာအားလျော်သော၊ ပုညဘာဂီယံ=သော၊ ဝါ=သော၊ ယံ အတ္တဘာဝံ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ ဖဿနိရောဓော=ဖဿ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်၊ ဝေဒနာနိရောဓော=ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာမည်၏၊ အရိယော= သော၊ အဋ္ဌဂီကော=သော၊ အယမေဝ မဂ္ဂေါ=လျှင်၊ ဝေဒနာနိရောဓဂါမိနိ=ဝေဒနာ တို့၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်မည်၏။ပ။ (တတော=ထိုအခါ၌) သော=ထိုအရိယသာဝကသည်၊ ဝေဒနာနိရောဓံ=ဝေဒနာ တို့၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကံ=သော၊ ဣမံ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ပဇာ- နာတိ=၏။ပ။ ယံ တံ=အကြင်စကားကို၊ (မယာ=ငါသည်) ဝုတ္တံ=ပြီ၊ ဧတံ= ထိုစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (သုခ စသော ဝေဒနာသုံးပါး၊ ဖဿ ဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ၊ သာမိသသုခဝေဒနာ စသော ဝေဒနာ(၆)မျိုးတို့၏ မတူ ထူးခြားကွဲပြားမှုဟူသော ဝေမတ္တတာ၊ ပုညဘာဂီယ အပုညဘာဂီယ အတ္တဘာဝဟူသော အကျိုးဝိပါက်၊ ဖဿနိရောဓဟူသော ဝေဒနာနိရောဓ၊ အရိယ အဋ္ဌဂီကမင်္ဂဟူသော ဝေဒနာနိရောဓ ဂါမိနိပဋိပဒါတည်းဟူသော ဤဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သညာ=သညာတို့သည်၊ ဝါ=အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်း သဘောတို့သည်၊ ရူပသညာ=ရူပါရုံ၌ အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓသညာ=သဒ္ဓါရုံ၌ အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဂန္ဓသညာ=ဂန္ဓာရုံ၌...ကောင်း၊ ရသသညာ=ရသာရုံ၌...ကောင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌...ကောင်း၊ ဓမ္မသညာ=ဓမ္မာရုံ၌ အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဣမာ ဆ=ဤ(၆)မျိုးတို့တည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖဿော=သညာနှင့်တကွဖြစ်သော ဖဿသည်၊ သညာနံ=သညာ တို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=အကြောင်းရင်း နိဒါန်းဟူသော အမွန်အစဖြစ်ရာ မည်၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ရူပေသု=ရူပါရုံတို့၌၊ သညာ=အမှတ်အသားပြု၍သိခြင်း သဘောသည်၊ အညာ=တမျိုးတခြားတပါးတည်း၊ (သဒ္ဓါရုံစသည်တို့၌ အမှတ် အသားပြု၍ သိခြင်းမှ တမျိုးတခြားတပါးတည်း) သဒ္ဓေသု=သဒ္ဓါရုံတို့၌၊ သညာ=အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းသဘောသည်၊ အညာ=တည်း၊ (ရူပသညာ၊ ဂန္ဓသညာ စသည်တို့မှ တမျိုးတခြားတပါးတည်း)ဂန္ဓေသု=ဂန္ဓာရုံတို့၌။ပ။ ရသေသု=ရသာရုံ တို့၌။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေသု=ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့၌။ပ။ ဓမ္မေသု=ဓမ္မာရုံတို့၌၊ သညာ=သည်၊ အညာ=(ရူပသညာ စသည်တို့မှ) တမျိုးတခြားတပါးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသဘောကို၊(ရူပသညာ၊ သဒ္ဓသညာ စသော ခြောက်မျိုးတို့၏ အချင်း ချင်း မတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်းဟူသော ဤသဘောကို) သညာနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သညံ=သညာကို၊ ဝေါဟာရဝေပက္ကံ=စကားပြောဆိုရခြင်း ဟူသော အကျိုးဝိပါက်ရှိ၏ဟူ၍၊ (အဟံ=ငါသည်) ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊ [ဝိပါကော ဧဝ ဝေပက္ကံ၊ ဝေါဟာရော ဝေပက္ကံ ယဿာ သညာယာတိ ဝေါဟာရ ဝေပက္ကာ] ယထာ ယထာ=အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဗ္ဗာနာတိ= မှတ်သား၍သိ၏၊ [နံပုဒ် အနက်မရှိ] တထာ တထာ=ထိုထိုမှတ်သား၍ သိသည့် အတိုင်းပင်၊ (အဟံ=ငါသည်) ဧဝံသညီ=ဤသို့သော အမည်သညာရှိသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ဝေါဟရတိ=ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို၏၊ [နာမ ယောဂဖြင့် "အဟောသိတိ"ဟု ပါဠိရှိလျှင် ပိုကောင်း၏၊ "တထာ တထာ=..... အတိုင်းပင်၊ (အယံ=ဤသူသည်) ဧဝံသညီ=ရှိသည်၊ အဟောသိ=ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ=သို့၊ ဝေါဟရတိ=၏"ဟု အနက်ဆိုလေ] ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤမှတ် သား၍ သိသည့်အတိုင်း ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရခြင်းကို၊ သညာနံ=တို့၏၊ ဝိပါကော= အကျိုးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။

။ပ။ဧဝံ=ဤသို့၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ သညံ=(၆)မျိုးသော သညာကို၊ ပဓာနာတိ=သိ၏။ပ။ (တတော=ထိုအခါ၌) သော=ထိုအရိယသာဝက

သည်၊ သညာနိရောဓံ=သညာ၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကံ=သော၊ ဣမံ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို၊ ပဇာနာတိ=၏။ပ။ ဧတံ=ထိုစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက် သဘောကို၊ (ရူပသညာ သဒ္ဓသညာစသော သညာ(၆)ပါး၊ ဖဿဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ၊ ရူပသညာစသော သညာ(၆)ပါးတို့၏ အချင်းချင်း မတူထူးခြား ကွဲပြားမှုဟူသော ဝေမတ္တတာ၊ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရခြင်းဟူသော အကျိုးဝိပါက်၊ ဖဿနိရောဓဟူသော သညာနိရောဓ၊ အရိယအဋ္ဌကိကမင်္ဂဟူသော သညာနိရောဓ ဂါမိနိပဋိပဒါတည်းဟူသော ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ= ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီး။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာသဝါ=အာသဝတို့သည်၊ ဝါ=စက္ခုအစရှိသော (၆)ပါး ရွှါရ အမာဝတို့မှ သန့်ရည်ပြည်သွေးပမာ ယိုစီးတတ်သော တရားတို့သည်၊ [တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၆) အပဏ္ဏကသုတ်လည်းကြည့်] ကာမာသဝေါ=ကာမာ သဝလည်းကောင်း၊ ဝါ=ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ဖြစ်သော ရာဂဟူသော ယိုစီးတတ်သော တရားလည်းကောင်း၊ [ပဉ္စကာမဂုဏ သင်္ခါတေ ကာမေ (အာရမ္မဏ ကရဏဝသေန) ပဝတ္တော အာသဝေါ ကာမာ သဝေါ] ဘဝါသဝေါ=ဘဝါသဝလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရူပ အရူပဥပပတ္တိဘဝ၌ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်)ဖြစ်သော ရာဂဟူသော ယိုစီးတတ်သောတရား လည်း ကောင်း၊ ဝါ=ရူပ အရူပဈာန်ဟူသောကမ္မဘဝ၌ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ဖြစ်သော ရာဂဟူသော ယိုစီးတတ်သောတရားလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာသဝေါ=အဝိဇ္ဇာသဝ လည်းကောင်း၊ ဝါ=သစ္စာလေးပါး စသည်တို့၌ မသိတတ်သော မောဟဟူသော ယိုစီးတတ်သောတရားလည်းကောင်း၊ [အဝိဇ္ဇာ ဧဝ အာသဝေါ အဝိဇ္ဇာသဝေါ] ဣတိ=ဤသို့၊ ဣမေ တယော=ဤသုံးမျိုးတို့တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဝိဇ္ဇာ=အဝိဇ္ဇာသည်၊ ဝါ=သစ္စာလေးပါး အစရှိသော ရှစ်ပါးသောဌာနတို့၌ သိတတ်သောဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ထူထပ် သော မောဟသည်၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=မည်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ= တို့၊ နိရယဂမနိယာ=ငရဲသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ အာသဝါ=အာသဝ တို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ တိရစ္ဆာနယောနိဂမနိယာ=တိရစ္ဆာန်ဘဝသို့ လား ရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ အာသဝါ=တို့သည်၊ အတ္ထိ=ရှိကုန်၏၊ ပေတ္တိဝိသယ

၁။ ဤ၌ ရှစ်ပါးသောဌာနဟူသည် (၄)သစ္စာလေးပါး၊ (၅) အတိတ်အဖို့ဖြစ်သော ခန္ဓာအာယတနဓာတ်ဟူသော ပုဗ္ဗန္တ။ (၆) အနာဂတ်အဖို့ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတနဓာတ် ဟူသော အပရန္တ။ (၇)ထိုအတိတ်အနာဂတ် နှစ်ပါးသောအဖို့ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်ဟူသော ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ။ (၈) အကြောင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် , အကျိုးပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား (ဣဒပုစ္စယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မ)ဟူသော ရှစ်ပါးတည်း။ ပုဗ္ဗန္တ=ပုဗ္ဗ+အန္တ။ ပုဗ္ဗ=ရှေး အတိတ်ဖြစ်သော+အန္တ=အဖို့။ အပရ=နောက်အနာဂတ်ဖြစ်သော+ အန္တ=အဖို့။

ဂမနိယာ=ပြိတ္တာဘဝသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော။ပ။ မနုဿလောက-
 ဂမနိယာ=လူ့ပြည် လူ့ဘဝသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော။ပ။ ဒေဝလောက-
 ဂမနိယာ=နတ်ဘုံ နတ်ဘဝသို့ လားရောက်စေတတ်ကုန်သော။ အာသဝါ=တို့
 သည်။ အတ္တိ=ရှိကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤနိရယဂမနိယ စသည်ငါးမျိုး
 ကွဲပြားခြားနားခြင်းကို၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=၍၊ ဝုစ္စတိ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဝိဇ္ဇာဂတော=အဝိဇ္ဇာပူးကပ်အပ်သော သတ္တဝါသည်။
 တဇ္ဇံ တဇ္ဇံ=ထိုအဝိဇ္ဇာသဘောရှိသော၊ ထိုအဝိဇ္ဇာသဘောရှိသော၊ ဝါ=ထိုအဝိဇ္ဇာ
 အားလျော်သော၊ ထိုအဝိဇ္ဇာအားလျော်သော။ပ။ ဧဝံ=တိုင်း၊ အာသဝေ=သုံးမျိုး
 သော အာသဝတို့ကို၊ ပဇာနာတိ=၏၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ အာသဝါနံ=အာသဝတို့၏၊
 နိဒါန သမ္ဘဝံ=ကို။ပ။ အာသဝါနံ=တို့၏၊ နိရောဓံ=ချုပ်ရာကို၊ ပဇာနာတိ=၏၊
 ဧဝံ=တိုင်း၊ အာသဝါနံ=တို့၏၊ နိရောဓဂါမိနိ=ချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်
 သော။ပ။ အာသဝနိရောဓံ=အာသဝတို့၏ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကံ။ပ။
 ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ကာမာသဝစသော သုံးပါးသော
 အာသဝ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ-အစရှိသော ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်
 သဘောကို) ပဋိစ္စ=၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ=ပြီ။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=အကြင်ကြောင့်)စေတယိတွာ=ဒွါရ၌ဖြစ်သော
 စေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍၊ ကာယေန=ကာယဒွါရ ကာယဝိညတ်ဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=ဝစီဒွါရ ဝစီဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနုဿာ=စေတနာ
 နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္မံ=ကံကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏။

၁။ စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ။ပ။မနုဿာ။ ။စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ
 အစရှိသော ဤပါဠိဝါကျမှာ များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အရွတ်အဖတ် အရအမိ
 များနေသော ဝါကျဖြစ်၏။ ၎င်းကို ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ အနည်းငယ်မျှသာ
 ဖွင့်၏။ အဋ္ဌသာလိနိ မူလဋီကာ(၇၇)အနုဋီကာ (၈၄)တို့၌ နည်းအမျိုးမျိုးဖွင့်ထား၏။
 ထိုအဖွင့်များအတိုင်းလည်း ဤ၌ရေးဦးအံ့-

လျှာဒါန်းပေးကမ်းခြင်း၊ သူတပါးအသက် သတ်ခြင်း စသော (အောင်မြင်
 ထမြောက်အောင် အပြီးသတ်ပြုလုပ်အပ်သော) ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို သန္နိဋ္ဌာနကံဟု
 ခေါ်၏။ ထိုသန္နိဋ္ဌာနကံကို မပြုလုပ်မီ ရှေးဦးစွာ ပုရိမစေတနာ(ရှေ့ပိုင်းစေတနာ)ဖြင့်
 အားထုတ်လှုံ့ဆော်ရသေး၏။ စေတယိတွာ=ယင်းသို့ အားထုတ်လှုံ့ဆော်ပြီးမှသာ၊ ကမ္မံ=
 ထိုသန္နိဋ္ဌာနကံကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏။

ယင်းသို့ ပြုလုပ်ရာ၌ သူတပါး အသက်သတ်ခြင်း အစရှိသော သန္နိဋ္ဌာန
 အကုသိုလ်ကာယကံကို၊ ကာယေန=ကာယဒွါရ ကာယဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=အပြီး
 သတ် အောင်မြင်ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်၏။ မုသာဝါဒ အစရှိသော သန္နိဋ္ဌာန
 အကုသိုလ်ဝစီကံကို၊ ဝါစာယ=ဝစီဒွါရ ဝစီဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=အပြီးသတ်အောင်မြင်

(တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) အဟံ=ငါသည်။ စေတနံ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာကို၊ (သမ္ပယုတ်တရားတို့အပေါ်၌ စိမ့်ပြုလုပ် အားထုတ်နှိုးဆော်တတ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာကို) ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏။

။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဖဿော=ကံနှင့်တကွဖြစ်သော ဖဿသည်။ ကမ္မာနံ =ကံတို့၏။ နိဒါနသမ္ဘဝေါ=မည်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိရယဝေဒနီယံ=ငရဲ၌ ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်၏။ အဘိဇ္ဈာအစရှိသော သန္နိဋ္ဌာနအကုသိုလ်မနောကံကို၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့် (မနောဒွါရဖြင့်) ကရောတိ=အပြီးသတ် အောင်မြင်ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်၏။

ယင်းသို့ အောင်မြင်ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်သော ထိုသန္နိဋ္ဌာနကံသည် ရှေ့အဖို့က လှုံ့ဆော်ခဲ့သော ပုရိမစေတနာနှင့် သဘာဝချင်းအတူတူပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စေတနာကို ကံဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်။ ဤနည်းအလို အနက်ပေးလိုလျှင်-

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=အကြောင့်ကြောင့်) စေတယိတွာ=ပုရိမစေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍၊ ကာယေန=ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာယဒွါရ ကာယ ဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝစိဒွါရ ဝစိဝိညတ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ မနသာ=စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္မံ=သန္နိဋ္ဌာနကံကို၊ ဝါ=အောင်မြင်ထမြောက်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကို၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏။ (တသ္မာ=ထိုသို့ ပုရိမစေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍ သန္နိဋ္ဌာနကံကို ပြုလုပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ=ထိုသို့ ပုရိမစေတနာဖြင့် အားထုတ် လှုံ့ဆော်ပြီးမှ သန္နိဋ္ဌာနကံကို ပြုလုပ်သည်ဖြစ်၍ သန္နိဋ္ဌာနကံသည် ပုရိမစေတနာနှင့် သဘောတူသည် အဖြစ်ကြောင့်) စေတနံ=စေတနာကို၊ ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏။

အတိုချုပ် ဆိုလိုရင်းမှာ-ရှေးဦးစွာ ပုရိမစေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်ပြီးမှ ကာယဒွါရ စသည်ဖြင့် သန္နိဋ္ဌာနကံကို ပြု၏။ သို့ဖြစ်၍ သန္နိဋ္ဌာနကံသည် ပုရိမစေတနာ နှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စေတနာကို ကံဟူ၍ ငါဘုရားဟောတော်မူ၏ ဟုလို။

ဤအနက်ပေးနည်း၌ စေတယိတွာပုဒ်၏ အရဖြစ်သော ပုရိမစေတနာသည် ရှေ့ပိုင်းအချိန်(ရှေးဝိထိအနိက်) တုန်းက ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် "စေတယိတွာ"သည် ပုဗ္ဗကာလကြိယာတည်း။ "ကမ္မံ ကရောတိ"၏ အရဖြစ်သော သန္နိဋ္ဌာနကံကို ပြုလုပ် ခြင်း ကြိယာသည် နောက်ပိုင်း (နောက်ဝိထိအနိက်)ကျမှ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် "ကမ္မံ ကရောတိ"သည် အပရကာလကြိယာတည်း။

စေတယိတွာ ကမ္မံ ကရောတိတိ ဓတ္ထ ယသ္မာ ပုရိမစေတနာယ စေတယိတွာ သန္နိဋ္ဌာနကမ္မံ ကရောတိ၊ တသ္မာ စေတနာပုဗ္ဗကံ ကမ္မံ တံစေတနာသဘာဝမေဝါတိ စေတနံ အဟံ ကမ္မံ ဝဒါမိတိ အတ္ထော။ အဋ္ဌသာလိနိမူလဋီကာ၊ ၇၇။

ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊ ဝါ=ငရဲ၌ အကျိုးပေးသော၊ ကမ္မံ=အကုသိုလ်ကံ သည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ [ဝေဒနိယံ=ခံစားအပ်သော အကျိုး၊ နိရယေ ဝေဒနိယံ ယဿ ကမ္မဿာတိ နိရယဝေဒနိယံ] တိရစ္ဆာနယောနိဝေဒနိယံ=တိရစ္ဆာန်ဘဝ၌

တနည်း။ စေတယိတွာပုဒ်နှင့် ကမ္မံ ကရောတိပုဒ်တို့အရ မိမိတို့ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ဝီထိတခုတည်း၊ စိတ္တက္ခဏတချက်တည်းအတွင်းမှာပင် အတုံတကွဖြစ်ကြ သော ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ယူရ၏၊ ထိုသို့ယူရာ၌-

(၁) စေတယိတွာပုဒ်အရ စေတနာကို ယူ၍ (၂) ကမ္မံပုဒ်အရ ထိုစေတနာနှင့် တကွဖြစ်သော စောပနကိရိယာ(ထကြွလှုပ်ရှားမှု)နှင့် အဘိဇ္ဇာအစရှိသော အပြုအမူ ကိရိယာဟူသောကံကို ယူရ၏၊ [ထို၌ စောပနကိရိယာဟူသည် ကာယဝိညတ် ဝစီ ဝိညတ်နှစ်ပါးတည်း] (၃) ကာယေနနှင့် ဝါစာယပုဒ်တို့အရ ထိုစောပနကိရိယာဟု ဆိုသော ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ပါးမှ ကြွင်းသော စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယနှင့် သဒ္ဓါဝါစာ (နှုတ်ထွက်စကားသံ) တို့ကိုယူရ၏၊ [ထို၌ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ကိုယ်မှုဆိုင်ရာရုပ် တို့ကို စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယဟု ဆိုသည်] မနသာပုဒ်အရ ထိုစေတနာ အဘိဇ္ဇာစသည် တို့နှင့် ယှဉ်သောစိတ် (မနောဒွါရ)ကို ယူရ၏။ (တနည်း) ကာယေန ဝါစာယပုဒ် တို့အရ ရှေးရှေးဝီထိ၌ဖြစ်ခဲ့သော ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ရုပ်တို့ကိုလည်း ယူရ၏။

ဤသို့အားဖြင့် မိမိတို့ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ စိတ္တက္ခဏတချက်တည်းအတွင်း၌ ဖြစ် သော ရုပ်နာမ်တရားများသာ ပါဝင်သော စေတယိတွာနှင့် ကမ္မံကရောတိတို့သည် သမာနကာလကြိယာ (တချိန်တည်း ပြုလုပ်ရသောလုပ်ငန်း)များ ဖြစ်ကြ၏၊ သို့သော် စေတယိတွာသည် အကြောင်းကြိယာဖြစ်၍ ကမ္မံ ကရောတိသည် အကျိုးကြိယာ ဖြစ်ရကား အကြောင်းကြိယာကို ပုဗ္ဗကာလကြိယာကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အကျိုး ကြိယာကို အပရကာလကြိယာကဲ့သို့လည်းကောင်း ဆိုနိုင်၏၊ ဤနည်းအရ အနက် ပေးလိုလျှင်-

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=အကြံနှင့်ကြောင့်) စေတယိတွာ=စေတနာဖြင့် အား ထုတ်လှုံဆော်၍၊ ကမ္မံ=လှုပ်ရှားသော ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ဟူသော အပြုအမူကံနှင့် အဘိဇ္ဇာအစရှိသော အပြုအမူကံကို၊ ကာယေန=စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရှေးရှေးကာယဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=နှုတ်ထွက်စကားသံဟူသော သဒ္ဓါဝါစာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ရှေးရှေးဝစီဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနသာ=စေတနာ အဘိဇ္ဇာ စသည်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကရောတိ=ပြုလုပ်၏၊ (တသ္မာ= ထို့ကြောင့်) စေတနံ=ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်နှင့် အဘိဇ္ဇာအစရှိသော အပြုအမူကံကို ပြုလုပ်သော အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ= ဟောတော်မူ၏။

အကယ်၍ ကာယေန ဝါစာယ မနသာပုဒ်တို့ကို တခြားစီတွဲစပ်၍ အနက် ပေးလိုလျှင်-

ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊ ဝါ=သော၊ ကမ္မံ=အကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ပေတ္တိဝိသယဝေဒနီယံ=ပြိတ္တာအပေါင်း၏ ဖြစ်ရာဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုး

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ) စေတယိတွာ=စေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံ့ဆော်၍၊ ကမ္မံ=လှုပ်ရှားသော ကာယဝိညတ်အပြုအမူကံကို၊ ကာယေန=စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယဖြင့်၊ ဝါ=ရှေးရှေးကာယဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) စေတနံ=ကာယဝိညတ်ဟူသော အပြုအမူကံကို ပြုလုပ်တတ်သော အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ ဝဒါမိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=ကြောင့်) စေတယိတွာ=၍၊ ကမ္မံ=ဝစီဝိညတ်ဟူသော အပြုအမူကံကို၊ ဝါစာယ=နှုတ်ထွက်စကားသံဟူသော သဒ္ဒါဝါစာဖြင့်၊ ဝါ=ရှေးရှေးဝစီဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ) စေတနံ=ဝစီဝိညတ်ဟူသော အပြုအမူကံကို ပြုလုပ်သော အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ကမ္မံ=၍၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ) စေတယိတွာ=၍၊ ကမ္မံ=အဘိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြုအမူကံကို၊ မနသာ=စေတနာ အဘိဇ္ဇာစသည်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ(တသ္မာ) စေတနံ=အဘိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြုအမူကံကို ပြုလုပ်သော အကြောင်းရင်းစေတနာကို၊ ကမ္မံ=၍၊ အဟံ ဝဒါမိ=၏။

ဤနည်း၌ စေတနာကို ကံဟု ဆိုရာ၌ ကာယဝိညတ် စသော အပြုအမူကံသည် အကျိုးဖြစ်၍ ထိုအပြုအမူကံကို ပြုလုပ်သောစေတနာသည် အကြောင်းဖြစ်ရကား အကျိုးဖြစ်သော အပြုအမူကံ၏အမည်ကို အကြောင်းစေတနာ၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် စေတနာကို ကံဟုခေါ်သည်ဟု ကြံရာ၏။

အထဝါ သမာနကာလတ္ထေပိ ကာရဏကိရိယာ ပုဗ္ဗကာလာ ဝိယ ဝတ္တံ၊ ယုတ္တာ၊ ဖလကိရိယာ စ အပရကာလာ ဝိယ၊ ယသ္မာ စ စေတနာယ စေတယိတွာ ကာယ ဝါစာဟိ စောပနကိရိယံ မနသာ စ အဘိဇ္ဇာဒိကိရိယံ ကရောတိ၊ တသ္မာ တဿာ ကိရိယာယ ကာရိကံ စေတနံ အဟံ ကမ္မံ ဝဒါမိတိ အတ္ထော၊ မူလင်္ဂိကာ။

စောပနကိရိယန္တိ ဝိညတ္တိဒ္ဓယံ အာဟ၊ တဿာ ဟိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယသဒ္ဒါ ဝါစာဟိ ကာယဝစီဝိညတ္တိဟိ ဝေ ဝါ ပုရိမပုရိမာဟိ ပဝတ္ထေတဗ္ဗတ္တာ "ကာယဝါစာဟိ စောပနကိရိယံ ကရောတိတိ ဝုတ္တံ။ တဗ္ဗိကာရာနံ ဘူတာနံ တထာ ပဝတ္တနတော။ အနင်္ဂိကာ။

တနည်း။ ။စေတယိတွာပုဒ်အရ ယခင်ဒုတိယနည်းအတိုင်း စေတနာကို ယူ၍ ကမ္မံပုဒ်အရလည်း ထိုစေတနာနှင့်တကွဖြစ်သော စောပနကိရိယာနှင့် အဘိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြုအမူဟူသော ကံကိုယူရ၏။ သို့သော် ဤနည်း၌ ရူပကာယ၏ နိုင်မာခြင်း လှုပ်ရှားခြင်း အပြုအမူကိုလည်းကောင်း၊ ဥပါဒိန္နကရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်မှု အပြုအမူ (စိတ္တပေထဝိဇာတ်နှင့် ကမ္မပေထဝိ ဝေသည်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်းအပြုအမူ)ကို လည်းကောင်း စောပနကိရိယာဟု ခေါ်၏။ ကာယေန ဝါစာယပုဒ်တို့အရ ထိုစေတနာ

ရှိသော၊ ကမ္မံ=အကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=၏၊ မနုဿလောကဝေဒနီယံ=လူ့ပြည် လူ့ဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊ ကမ္မံ=ကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဒေဝလောက ဝေဒနီယံ=နတ်ပြည်နတ်ဘဝ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊

နှင့်တကွဖြစ်သော ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်တို့ကိုယူ၍ မနုဿပုဒ်အရ ယခင်ကအတိုင်း စေတနာအဘိဇ္ဇာ စသည်နှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်(မနောဒွါရ)ကို ယူရ၏၊ အနက်ပေးပုံကား-

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ) စေတယိတွာ=စေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံဆော်၍၊ ကမ္မံ=ရူပကာယ၏ ခိုင်မာခြင်း လှုပ်ရှားခြင်း၊ ဥပါဒိန္နကရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်း အပြုအမူနှင့် အဘိဇ္ဇာအစရှိသော အပြုအမူဟူသောကံကို၊ ကာယေန=ကာယဝိညတ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ=ဝစီဝိညတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနုဿာ=မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=စေတနာအဘိဇ္ဇာ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) စေတနံ=စေတနာကို၊ (ရူပကာယ၏ ခိုင်မာခြင်း လှုပ်ရှားခြင်း ဥပါဒိန္နကရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်း အပြုအမူနှင့် အဘိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြုအမူဟူသော ကံကိုပြုလုပ်တတ်သော စေတနာကို) ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ အကယ်၍ ကာယေန ဝါစာယ မနုဿာသုံးပုဒ်ကို တခြားစီခွဲ၍ အနက်ဆိုလိုလျှင်-

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ=ကြောင့်) စေတယိတွာ=စေတနာဖြင့် အားထုတ်လှုံဆော်၍၊ ကမ္မံ=ရူပကာယ၏ ခိုင်မာခြင်းလှုပ်ရှားခြင်း အပြုအမူဟူသောကံကို၊ ကာယေန=ကာယဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ=ထို့ကြောင့်) စေတနံ=ရူပကာယ၏ ခိုင်မာခြင်းလှုပ်ရှားခြင်း အပြုအမူကို ပြုလုပ်သော စေတနာကို၊ ကမ္မံ=ကံဟူ၍၊ အဟံ=သည်၊ ဝဒါမိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ယသ္မာ) စေတယိတွာ=၍၊ ကမ္မံ=ဥပါဒိန္နက ရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်း အပြုအမူဟူသောကံကို၊ ဝါစာယ=ဝစီဝိညတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ=၏၊ (တသ္မာ) စေတနံ=ဥပါဒိန္နကရုပ်တို့၏ တိုက်ခတ်ခြင်းအပြုအမူကို ပြုလုပ်သောစေတနာကို၊ ကမ္မံ=၍၊ အဟံ ဝဒါမိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ(ယသ္မာ)စေတယိတွာ=၍၊ ကမ္မံ=အဘိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြုအမူဟူသောကံကို၊ မနုဿာ=စေတနာအဘိဇ္ဇာ စသည်တို့နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်၊ ကရောတိ (တသ္မာ) စေတနံ=အဘိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြုအမူကို ပြုလုပ်သော စေတနာကို၊ ကမ္မံ=၍၊ အဟံ ဝဒါမိ။

အထဝါ ကာယဝါစာဟိတိ ကာယဝစီဝိညတ္တိဟိ။ ဧဝပနကိရိယန္တိ ရူပကာယဿ ထမ္ဘနစလနကိရိယံ ဥပါဒိန္နကယဋ္ဌနကိရိယဉ္စ၊ ဧသ ဟိ ကိရိယာ "ရူပကာယံ ထမ္ဘေတုံ ဇာလေတုံ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထော"တိ၊ "ဥပါဒိန္နကယဋ္ဌနဿ ပစ္စယဘူတော"တိ စ ဝုတ္တတ္တာ ကာယဝစီဝိညတ္တိဟိ နိပ္ပဇ္ဇတိတိ။ အနုဋီကာ။

ဝါ=နတ်ပြည် နတ်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသော၊ ကမ္မံ=ကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤနိရယဝေဒနီယကံ သော ကံငါးမျိုး ကွဲပြားခြားနားခြင်းကို၊ ကမ္မာနံ=တို့၏၊ ဝေမတ္တတာ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ=၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ=ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင်၊ (ပဋိသံဝေဒနီယံ=ခံစားအပ်သော၊ ဝိပါကံ ဝါ=အကျိုးလည်းကောင်း) ဥပပဇ္ဇ=ယခုဘဝ၏ အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝသို့ရောက်၍၊ (ပဋိသံဝေဒနီယံ=သော၊ ဝိပါကံ ဝါ=အကျိုးလည်းကောင်း) အပရေ= (ယခုဘဝနှင့် ဒုတိယဘဝမှ) တခြားတပါးသော၊ ပရိယာယေ=အကျိုးပေးဖို့ အလှည့်ကျသောဘဝ၌၊ (ပဋိသံဝေဒနီယံ=သော၊ ဝိပါကံ ဝါ=အကျိုးလည်းကောင်း၊ ဣတိ=ဤသို့) ကမ္မာနံ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့၏၊ ဝိပါကံ=အကျိုးဝိပါကံကို၊ တိဝိခံ=သုံးပါး အပြားရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤဒိဋ္ဌဓမ္မပဋိသံဝေဒနီယအစရှိသော အကျိုးကို၊ ကမ္မာနံ=တို့၏။ပ။ ဧဝံ=ဤဟောတော်မူအပ်ခဲ့သည်အတိုင်း၊ ကမ္မံ=ကံကို၊ ပဇာနာတိ=၏။ပ။ ဧဝံ=တိုင်း၊ ကမ္မနိရောဓံ=ကံတို့၏ ချုပ်ရာကို၊ ပဇာနာတိ။ပ။ ကမ္မနိရောဓံ=ကံတို့၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗေဓိကံ=သော၊ ဣမံ ဗြဟ္မစရိယံ=ကို။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (စေတနာဟူသောကံ၊ ဖဿဟူသော နိဒါနသမ္ပဝအစရှိသော ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ဤအနက်သဘောကို)။ပ။

ဇာတိပိ=ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဦးစွာပဌမဖြစ်ရခြင်းသည်လည်း၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲဒုက္ခတည်း၊ ဝါ=ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အကြောင်းတည်း၊ ဧရာပိ=ခန္ဓာဟောင်းမြင်း အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=တည်း၊ ဝါ=တည်း၊ ဗျာဓိပိ=မကျန်းမမာ နာခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=တည်း၊ မရဏမ္ပိ=ခန္ဓာပျက်ယွင်း သေခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=တည်း၊ သောက+ပရိဒေဝ+ဒုက္ခံ+ဒေါမနဿ+ဥပါယာသာပိ=ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်း+ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း+ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း+စိတ်ဆင်းရဲခြင်း+ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းခြင်းတို့သည်လည်း၊ ဒုက္ခာ=ဆင်းရဲဒုက္ခတို့တည်း၊ ဝါ=ဆင်းရဲကြောင်းတို့တည်း။

ယမ္ပိ(ယေနပိ) အကြင် လိုချင်တောင့်တမှု တဏှာဖြင့်လည်း၊ ဣစ္ဆံ(ဣစ္ဆန္တော)=မရနိုင်သောအရာဝတ္ထုကို အလိုရှိလသော်၊ န လဘတိ=မရ၊ တမ္ပိ=ထိုမရနိုင်သော အရာဝတ္ထုကို လိုချင်ကြောင်းတဏှာသည်လည်း၊ ဝါ=ထိုမရနိုင်သော အရာဝတ္ထုကို လိုချင်မှုတဏှာသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=တည်း၊ [တနည်း-ဣစ္ဆံ=အလိုရှိအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ယံ န လဘတိ=အကြင်မရ၊ တမ္ပိ=ထိုအလိုရှိအပ်သော အရာဝတ္ထုကို မရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=တည်း၊ (တနည်း) ယမ္ပိစ္ဆံ=အကြင်လိုချင်ခြင်းကို၊ န လဘတိ=လိုချင်သည့်အတိုင်းမရ၊ တမ္ပိ=ထိုမရနိုင်သော လိုချင်ခြင်းသည်လည်း၊ ဝါ=ထိုမရနိုင်သည်ကို လိုချင်ခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ=

တည်း၊] သံခိတ္တေန=အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စ=ငါးပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ= ဥပါဒါန်တို့၏အာရုံဖြစ်သော လောကီရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့သည်၊ ဒုက္ခာ=တို့တည်း။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တဏှာ=တဏှာသည်၊ ဒုက္ခဿ=၏၊ နိဒါနသမ္ဘဝေါ= မည်၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဓိမတ္တံ=လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသော၊ ဝါ=အား ကြီးသော၊ ဒုက္ခံ=ဒုက္ခသည်၊ အတ္ထိ=ရှိ၏၊ ပရိတ္တံ=အင်အားနည်းပါးသော၊ ဒုက္ခံ= သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဒန္တဝိရာဂိ=နေ့ကွေးလေးကန်စွာ ကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်းသော၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဒိပ္ပဝိရာဂိ=လျင်မြန်စွာကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်းသော၊ ဒုက္ခံ=သည်၊ အတ္ထိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤအဓိမတ္တ ဒုက္ခစသော ဒုက္ခ အမျိုးအစား ကွဲပြားခြားနားခြင်းကို၊ ဒုက္ခဿ=၏၊ ဝေမတ္တတာ=ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ= ၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣမ=ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော=အချို့သောသူသည်၊ ယေန ဒုက္ခေန=အကြင်ဒုက္ခသည်၊ အဘိဘူတော=လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်၊ ပရိယာ ဒိန္နစိတ္တော=ထက်ဝန်းကျင်မှ သိမ်းယူအပ်သော (သုခသောမနဿသဟဂုတ်) စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ=ကုန်ခန်းစေအပ်သော (သုခသောမနဿ သဟဂုတ်)စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) သောစတိ=ဝမ်းနည်း၏၊ ကိလမတိ=ပင်ပန်း၏၊ ပရိဒေဝတိ= ဝိုကြွေးမြည်တမ်း၏၊ ဥရတ္တာဠိ=ရင်ဘတ်ကို တီးခတ်ထုရိုက်၍၊ ကန္တတိ=ခေါ်ဝေါ် မြည်တမ်း၏၊ သမ္မောဟံ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏၊ ဝါ ပန=ထိုမှတပါး၊ ယေန ဒုက္ခေန=အကြင်ဒုက္ခသည်၊ အဘိဘူတော=သည်၊ ပရိယာဒိန္နစိတ္တော=သည်၊ (ဟုတွာ) ကော=အဘယ်သူသည်၊ ဣမဿ ဒုက္ခဿ= ဤဒုက္ခ၏၊ နိရောဓာယ=ချုပ်ပျောက်လွတ်ကင်းခြင်းငှာ၊ ဧကပဒံ=တခုသော ပုဒ်ရှိသော မန္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=တခုသောပုဒ်ဖြင့် ဖွဲ့စီထားအပ်သော မန္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒွိပဒံ=နှစ်ပုဒ်ရှိသော မန္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ=နှစ်ခုကုန်သောပုဒ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စီထားအပ်သော မန္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဇာနာတိ=သိပါသနည်း၊ ဣတိ=ဤသို့သော ယုံကြည်အားကိုးစိတ်ဖြင့်၊ ဗဟိဒ္ဓါ= ဤသာသနာတော်မှ အပြင်အပ၌၊ ပရိယေဠိ=ရှာမှီးခြင်းသို့၊ (ဒုက္ခငြိမ်းကြောင်း မန္တန်ကို ရှာမှီးခြင်းသို့) အာပဇ္ဇတိ=ရောက်၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တံ ဒုက္ခံ=ထိုဒုက္ခကို၊ သမ္မောဟဝေပက္ကံ ဝါ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းဟူသော အကျိုးဆက်ရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်းဟူသော နောက်ဆက်တွဲအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပရိယေဠိဝေပက္ကံ ဝါ=ဒုက္ခငြိမ်းကြောင်းမန္တန်ကို ရှာမှီးခြင်းအကျိုးဆက်ရှိ၏ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒုက္ခငြိမ်းကြောင်း မန္တန်ကို ရှာမှီးခြင်းဟူသော နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အဟံ=ငါသည်၊ ဝဒါမိ=ဟော တော်မူ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အယံ=ဤသမ္မောဟနှင့် ပရိယေဠိကို။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဒုက္ခနိရောဓော=ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာဟူသည်၊ ကတမော စ=နည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တဏှာနိရောဓော=တဏှာ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သည်၊ ဒုက္ခနိရောဓော=ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာမည်၏။ပ။ ဒုက္ခဿ=၏၊ နိရောဓဂါမိနီ=ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ=အကျင့်မည်၏။ပ။ ဧတံ=ဤစကားကို၊ ဣဒံ=ဤအနက်သဘောကို၊ (ဧတံဒုက္ခ၊ ဧရာဒုက္ခ အစရှိသော ဒုက္ခအပြား၊ တဏှာဟူသော နိဒါနသမ္ဘဝ အစရှိသော ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ဤအနက်သဘောကို) ပဋိစ္စ=ရည်ရွယ်၍၊ ပုတ္တံ=ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယော=လောဘအတုံးအခဲ စသည်ကို ဖောက်ခွဲတတ်သော အကြောင်းဖြစ်သော၊ သောဓမ္မပရိယာယော=ထိုတရားဒေသနာဟူသော အကြောင်းဟူသည်၊ အယံ ခေါ်=ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤကာမ၊ ကာမနိဒါနသမ္ဘဝ၊ ကာမဝေမတ္တတာ စသည်ပင်တည်း) နဝမံ။

☞ ဝေ-သီမာဇာသုတ်

၆၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ တထာဂတဗလာနီ= (အများမဆိုင် ကိုယ်ပိုင်သီးခြား) မြတ်စွာဘုရား၏ ဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့သည်၊ ဝါ=ရှေးဘုရားရှင်များ ဉာဏ်စွမ်းအားနှင့် မခြားတမူ အလားတူစွာ ဆိုက်ရောက်လာသော ဉာဏ်စွမ်းအားတော်တို့သည်၊ ဣမာနိဆ=ဤ(၆)ပါးတို့ပေတည်း၊ ယေဟိ ဗလေဟိ=ယင်းဉာဏ်စွမ်းအားတော်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာသဘံ=မြင့်မြတ်သောသူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ=ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဌာနံ=သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဟူသော နေရာဌာနသို့၊ ဝါ=ဌာနကို၊ ပဋိဇာနာတိ=ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။

၁။ တထာဂတဗလာနီ။ ။တထာဂတဿေဝ ဗလာနီ တထာဂတဗလာနီ=မြတ်စွာဘုရား၏သာလျှင် ဉာဏ်စွမ်းအားတော်များ၊ အများမဆိုင် ကိုယ်ပိုင်သီးခြား မြတ်စွာဘုရား၏သာ ဉာဏ်စွမ်းအားတော်များ၊ (တနည်း) "တထာ+အာဂတ+ဗလ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တထာ=ထိုရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့ကဲ့သို့ (ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြည့်စုံမှုကြောင့် ရောက်လာသော ဉာဏ်တော်စွမ်းအားများကဲ့သို့)+အာဂတာနီ=ရောက်လာကုန်သော+ဗလာနီ=ဉာဏ်တော်စွမ်းအားများ။

ဖော်ပြလတ္တံ့သော ဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့သည် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ် အစရှိသော အခြားသော မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတယောက်၌မျှ မရှိဘဲ မြတ်စွာဘုရားရှင်များမှာသာ ရှိသော စွမ်းအားတော်များ ဖြစ်၏။ ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်တော်စွမ်းအားကဲ့သို့ပင် မြတ်စွာဘုရား၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြည့်စုံခြင်း (ပုညသမ္ပတ္တိ)ကြောင့် ရောက်လာသော ဉာဏ်စွမ်းအားတော်များလည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့ကို တထာဂတဗလဟု ခေါ်သည်။

ဝါ=ကိုယ်တော်၏ထံ လက်ခံထားရှိတော်မူ၏။ ဝါ=ဝန်ခံတော်မူ၏။ [ဤပုဒ်တို့၏ အဖွင့် ရှင်းလင်းချက်ကို စတုက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(ဂ) ဝေသာရဇ္ဇသုတ်၌ ရေးခဲ့ပြီး။]

[တနည်း-အာသဘံ=နိသဘခေါ်ငြား၊ ဥသဘန္တားလား၏၊ လှုပ်ရှား မယိုင် မြဲခိုင်မတ်မတ်၊ ရပ်တည်ခြင်းနှင့်တူသော၊ ဌာနံ=ရန်သူမှန်သမျှ၊ လှုပ်မရ နိုင်၊ မြဲခိုင်မတ်မတ်၊ ရဲဝံ့စွာ ရပ်တည်ခြင်းတည်းဟူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် သို့၊ ဝါ=ဉာဏ်တော်ကို၊ ပဋိဇာနာတိ=၏။ ဝါ=၏။]

ပရိသာသု=ရှစ်ပါးသောပရိသတ်တို့၌၊ သီဟနာဒံ=မြတ်သောမိန့်မြွက် တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ=မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့စွာ မိန့်မြွက်အပ်သော စကားတော်ကို၊ ဝါ=မရွံ့မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့၊ ရဲရဲတောက်ကြိုးဝါး မိန့်မြွက်အပ်သော စကားတော်ကို၊ နဒတိ=မိန့်မြွက်တော်မူ၏။ ဗြဟ္မစက္ကံ=မြတ်သော တရားစက်ဝန်း ကို၊ (မြင့်မြတ်သန့်ရှင်းသော ပဋိဝေဇဉာဏ်၊ ဒေသနာဉာဏ်ဟူသော စက်ဝိုင်း စက်ဘီးကို) ပဝတ္တေတိ=အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေတော်မူ၏။ ဝါ=လည်စေတော် မူ၏။ ဆ=ခြောက်ပါးတို့ဟူသည်။ ကတမာနိ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ဣဓ=ဤလောက၌၊ တထာဂတော=မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ဌာနဉ္စ=ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရားကိုလည်း၊ (ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတခုခုကို နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ယူဆခြင်း၊ အမိအဖသတ်ခြင်း စသော ဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းတရားကိုလည်း) ဌာနတော=ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရား အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်း တရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌာနဉ္စ=မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရားကိုလည်း၊ (သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတခုခုကို နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ယူဆခြင်း၊ အမိအဘသတ်ခြင်း အစရှိသော မဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းကိုလည်း) အဋ္ဌာနတော

၁။ ဌာန အဋ္ဌာန။ ။ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမရူပ အရူပဟူသော သင်္ခါရ တရားတခုခုကို နိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ သုခဟုလည်းကောင်း ယူဆ၏။ ထိုသင်္ခါရတရား များနှင့် ကသိုဏ်းအစရှိသော ပညတ်တို့ကို အတ္တဟုလည်း ယူဆ၏။ ထို့အပြင် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အမိအဘသတ်ခြင်း အစရှိသော အာနန္တရိယကံတို့ကိုလည်း လွန် ကျူး၏။ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ယင်းသို့ နိစ္စ သုခ အတ္တဟု ယူဆခြင်းနှင့် အာနန္တရိယကံ လွန်ကျူးခြင်း အစရှိသော ထိုအကြောင်းများသည် တကယ်ဖြစ်နိုင် ရှိနိုင်သော အကြောင်းတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤ၌ ထိုအကြောင်းများကို ဌာနဟု ခေါ်၏။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်အတွက်ကား ထိုအကြောင်းများသည် တကယ်မဖြစ်နိုင် မရှိနိုင် မရနိုင်သော အဋ္ဌာနအကြောင်းများ ဖြစ်၏။ နတ္ထိ ဌာနံ အဋ္ဌာနံ=မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်း၊ (တနည်း) အဝိဇ္ဇမာနံ ဌာနံ အဋ္ဌာနံ=မရအပ် မရနိုင်သော အကြောင်း။ ကျန်သော ဌာန အဋ္ဌာနတို့ကို ဉာဏဝိဘင်းပါဠိတော်(၃၄၈)နှင့် ဧကကနိပါတ် ပါဠိတော်(၂၈)၌ ကြည့်ကြလေကုန်။

=မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတရား အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘောအတိုင်း၊ ပဇာနာတိ=သိတော် မူ၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္မိ(ယေနပိ ဉာဏေန)=အကြွင်းဉာဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ တထာဂတော=သည်။ပ။ ပဇာနာတိ=၏။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္မိ=ဤဌာနအဋ္ဌာန ကို သိသော ဉာဏ်တော်သည်လည်း၊ တထာဂတဿ=၏။ တထာဂတဗလံ= (အများမဆိုင်၊ ကိုယ်ပိုင်သီးခြား) မြတ်စွာဘုရား၏ ဉာဏ်တော်စွမ်းအား မည်သည်၊ ဝါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ယံ ဗလံ=ယင်းသို့သော (ဌာန အဋ္ဌာနကို သိသော) ဉာဏ်တော်စွမ်းအားသို့၊ အာဂမ္မ=ဆိုက်ရောက်တော်မူ၍။ပ။ ပဝတ္ထေတိ=၏။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=နောက်ထပ်အခြားသော တထာဂတဗလ တမျိုးကား၊ တထာဂတော=သည်၊အတိတာနာဂတ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ=အတိတ်အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မသမာဒါနာနံ^၁=ကောင်းစွာလက်ခံယူငင် ပြုကျင့်အပ် ကုန်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏၊ ဝါ=ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏၊ ဝိပါကံ=အကျိုးကို၊ဌာနသော=အထောက်အကူ အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဂတိ၊ ဥပဓိ၊ ကာလ၊ ပယောဂဟူသော အထောက်အကူ အကြောင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း) ဟေတုသော ၊=တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေသော မူရင်းအကြောင်းအားဖြင့်

၁။ ကမ္မသမာဒါန။ ။သမာဒိယန္တိတိ သမာဒါနာနိ=ကောင်းစွာလက်ခံယူငင် ပြုကျင့်အပ်ကုန်သော၊ ကမ္မာနိ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံများ၊ ကမ္မာနိ စ တာနိ သမာဒါနာနိ ဇာတိ ကမ္မသမာဒါနာနိ။ (တနည်း) ကမ္မာနိ ဝေ ကမ္မသမာဒါနာနိ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ သမာဒါနပုဒ် အနက်ထူးမရှိ။

၂။ ဌာနသော ဟေတုသော။ ။သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိဖြစ်သော ဂတိ၊ ဥပဓိ၊ ကာလ၊ ပယောဂဟူသော ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းပစ္စည်း(အထောက်အကူအကြောင်း) လေးမျိုးကို ဌာနဟု ခေါ်၏။ အကျိုးတရားတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေသော (ဝါ=နေက ဖြစ်သော) ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူသော အကြောင်းကို ဟေတုဟု ခေါ်၏။ ထိုတွင်-

လူ့ဘဝ နတ်ဘဝဟူသော သုဂတိဘဝသို့ ရောက်နေခြင်းကို ဂတိသမ္ပတ္တိဟု လည်းကောင်း၊ ငရဲ တိရစ္ဆာန် အစရှိသော အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ လားရောက်နေခြင်းကို ဂတိဝိပတ္တိဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ ခန္ဓာကိုယ် ရူပကာယ အချိုးအစားကျန လှပ တင့်တယ်ခြင်းကို ဥပဓိသမ္ပတ္တိဟုလည်းကောင်း၊ ယင်း၏ မလှပ မတင့်တယ်ခြင်း အရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်ခြင်းကို ဥပဓိဝိပတ္တိဟု လည်းကောင်း ခေါ်၏။ [ဥပဓိဿ= ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘော၏၊ သမ္ပတ္တိ=ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ ဥပဓိသမ္ပတ္တိ=ခြင်း၊ ဝိပတ္တိ= ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်း။]

လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္ပိ(ယေနပိ ဉာဏေန)=ဖြင့်လည်း။ပ။ ပဇာနာတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္ပိ=ဤဉာဏ်တော် သည်လည်း၊ (ဤကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးကို ဌာနဟေတု ဟူသော အကြောင်းအားဖြင့် အမှန်အတိုင်း သိတော်မူသော ဉာဏ်တော် စွမ်းအားသည်လည်း)။ပ။ ယံ ဗလံ=ယင်းဉာဏ်တော်စွမ်းအားသို့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စ=နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ=အခြားသောဉာဏ် တော် စွမ်းအားကား၊ တထာဂတော=သည်၊ ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တိနံ^၁= လေးပါးသော ရူပါဝစရဈာန်၊ ရှစ်ပါးသော ဝိမောက္ခ၊ သုံးပါးသော သမာဓိ၊ ကိုးပါးသော အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ သမာပတ်တို့၏၊ သံကိလေသံ^၂=ညစ်နွမ်းကြောင်း

ဘုရင်မင်းတို့ တရားသဖြင့် အုပ်ချုပ်၍ ခေတ်ကာလကောင်းခြင်း သာယာ ဝပြောခြင်းကို ကာလသမ္ပတ္တိဟုလည်းကောင်း၊ မတရားသဖြင့် အုပ်ချုပ်ခြင်း စစ်ဖြစ် နေခြင်း စသည်ကြောင့် ခေတ်ကာလမကောင်းခြင်းကို ကာလဝိပတ္တိဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ ဒါနသီလ စသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုလုပ်ခြင်းကို ပယောဂ သမ္ပတ္တိဟုလည်း ကောင်း၊ သူတပါးအသက် သတ်ခြင်း သူတပါးဥစ္စာ ခိုးယူလုယက်ခြင်း စသော မကောင်းမှုဒုစရိတ် ကျူးလွန်ခြင်းကို ပယောဂဝိပတ္တိဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ အမျိုးမျိုး၏ အကျိုးပေးပုံ အမျိုးမျိုးကို သိတော်မူ၏။ ထိုသို့ သိတော်မူရာ၌ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ မြောက်မြား စွာသော အကုသိုလ်ကံတွေကို ပြုလုပ်ထားသော်လည်း ဂတိသမ္ပတ္တိစသော သမ္ပတ္တိ လေးမျိုး(တမျိုးမျိုး)နှင့် ကြုံကြိုက်နေသောကြောင့် ထိုအကုသိုလ်ကံတို့ အကျိုးမပေး သေးပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဂတိဝိပတ္တိ စသည်တို့နှင့် ကြုံကြိုက်၍ အကျိုးပေးနေပုံကို လည်းကောင်း သိတော်မူ၏။ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်များမှာမူ ကုသိုလ်ကံတွေ ပြုလုပ်ထားသော် လည်း ဂတိဝိပတ္တိ စသည်တို့နှင့် ကြုံကြိုက်နေသောကြောင့် အကျိုးမပေးသေးပုံနှင့် ဂတိသမ္ပတ္တိ စသည်နှင့် ကြုံကြိုက်၍ အကျိုးပေးပုံကိုလည်း သိတော်မူ၏။

၁။ ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တိနံ။ ။ဝိမောက္ခရှစ်ပါးနှင့် သမာဓိသုံးပါး တို့ကို ဉာဏဝိဘင်းပါဠိတော်(၃၅၆)နှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော် (ပ-၄၂၊ ၃၀၄) ဧကက နိပါတ်စာပိုဒ် (၄၃၅) တိကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၈၄) ရာဂပေယျာလတို့၌ ကြည့်။ ပဌမဈာန် သမာပတ်မှစ၍ နေဝသညာ နာသညာယတနသမာပတ် နိရောဓသမာပတ် တိုင်အောင် သမာပတ်(၉)ပါးကို အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ် (အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား နေထိုင်ကြောင်း သမာပတ်)ဟု ခေါ်၏။

၂။ သံကိလေသံ ဝေါဒါနံ ဝုဋ္ဌာနံ။ ။ဝသိဆော်သို့ ရောက်အောင် အဝါးဝစွာ ကြေညက်စွာ မလေ့လာရသေးသော ပဌမဈာန် စသည်တို့မှထသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ သညာ နှင့် မနသိကာရတို့သည် ကာမဂုဏ်အာရုံသို့ ပြေးသွားတတ်ကုန်၏။ ယင်းသို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၏ သညာမနသိကာရတို့ ကာမဂုဏ်အာရုံသို့ ပြေးသွားကျက်စားခြင်းသဘောကို

ဖြစ်သော ဟာနဘာဂိယဓမ္မကိုလည်းကောင်း၊ ဝေါဒါနံ=ဖြူစင်ကြောင်း ဖြစ်သော
ဝိသေသဘာဂိယဓမ္မကိုလည်းကောင်း၊ ဝုဋ္ဌာနံ=ဈာန်စသည်မှ ထကြောင်း သဘော
တရားကိုလည်းကောင်း၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ပဇာနာတိ=၏။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊

ဟာန ဘာဂိယဓမ္မ(ဆုတ်ယုတ်သောအဖို့ ရှိသောသဘော)ဟု ခေါ်၏။ ထို ဟာနဘာဂိယ
ဓမ္မသည် သံကိလေသ မည်၏။

ယင်းသို့ ကြေညက်စွာ လေ့လာပြီးသော ပဌမဈာန် စသည်တို့မှ ထသော
ပုဂ္ဂိုလ်၏ သညာမနသိကာရတို့ ဒုတိယဈာန် စသည်သို့ ပြေးသွားကျက်စားခြင်းသဘော
ကို ဝိသေသဘာဂိယဓမ္မ (ထူးသောအဖို့ရှိသော သဘော)ဟု ခေါ်၏။ ၎င်းကို ဝေါဒါန
ဟု ခေါ်သည်။

ဉာဏဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၃၈၄)၌ "ဝုဋ္ဌာနန္တိ ယေန ကာရဏေန ဈာနာဒိဟိ
ဝုဋ္ဌဟန္တိ၊ တံ ကာရဏံ=ဈာန် စသည်တို့မှ (ဈာန်၊ ဝိမောက္ခ၊ သမာဓိ၊ သမာပတ်တို့မှ)
ထကြောင်းတရားသည် ဝုဋ္ဌာနမည်၏" ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း "ဝုဋ္ဌာနံ=ဈာန်
စသည်တို့မှထကြောင်းတရားကိုလည်းကောင်း" ဟူ၍ အကြမ်းဖျင်းအနက် ပေးခဲ့သည်။
ဈာနာဒိဟိ ဝုဋ္ဌဟန္တိ ယေန ကာရဏေနာတိ ဝုဋ္ဌာနံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု။

ဤမျှလောက်ဖြင့် ဘာကို ဝုဋ္ဌာနခေါ်သည်ဟု (အဘိဓမ္မယုတ္တကို)မသိနိုင်သေး၊
ထို့ကြောင့် "ဝုဋ္ဌာနန္တိ ဝေါဒါနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာနံ၊ တမှာ တမှာ သမာဓိမှာ ဝုဋ္ဌာနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာနန္တိ
ဧဝံ ဝုတ္တံ ပဂုဏဇ္ဈာနဉ္စေ ဘဝင်္ဂံဖလသမာပတ္တိယော စ" ဟူသော ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ
အဖွင့်အတိုင်း (၁) ပဂုဏဈာန် (၂) ဘဝင် (၃) ဖလသမာပတ်တို့ကို ဝုဋ္ဌာနခေါ်သည်ဟု
မှတ်ရာ၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် အဝါးဝစွာ ကြေညက်စွာ လေ့လာအပ်ပြီးသော အောက်
အောက်ဖြစ်သော ဈာန်ကို ပဂုဏဈာန်ဟု ခေါ်၏။

ထို့အပြင် ဉာဏဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၄၄၄)၌လည်း "ဝေါဒါနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာနန္တိ
ဣဓိနာ ပဂုဏဝေါဒါနံ ဝုဋ္ဌာနံ နာမ ကထိတံ (ပဂုဏဝေါဒါနကို ဝုဋ္ဌာနခေါ်သည်)
ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်၌ ဈာန်ကို ဝသီဘော်မြောက်အောင် အဝါးဝ ကြေညက်စွာ
လေ့လာထားခြင်းကြောင့် နိဝရဏ အစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ယင်းဈာန်၏
စင်ကြယ်သန့်ရှင်းခြင်းကို (သို့မဟုတ်-ထိုဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော
ယင်းဈာန်ကို) ပဂုဏဝေါဒါနဟု ခေါ်၏။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာမှ "ပဂုဏဇ္ဈာနံ" ဟူသော
စကားနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်၏။ [ပဂုဏ=ကြေညက်စွာ လေ့လာအပ်ပြီးဖြစ်၍+ဝေါဒါန
=ဈာန်၏ ဖြူစင်သန့်ရှင်းခြင်း၊ ဝါ=ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောဈာန်။]

ပဂုဏဝေါဒါနံ ပဂုဏဘာဝသိဒ္ဓါ ဈာနဿ ပဋိပက္ခတော ဝိသုဒ္ဓိ။ ဉာဏ
ဝိဘင်းအနုဋီကာ၊ ၂၁၄။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ၃(၂၄)၌မူ ဝေါဒါနန္တိ
ပဂုဏတာသင်္ခါတံ ဝေါဒါနံ (ဝေါဒါနဟူသည် ဈာန်ကို ဝသီဘော်သို့ ရောက်အောင်
ကြေညက်စွာ လေ့လာအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဖြူစင်သန့်ရှင်းခြင်းသဘော)
ဟု ဖွင့်၏။ အနုဋီကာနှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်၏။

ဣဒမ္ပိ=ဤဉာဏ်တော်သည်လည်း၊ (ဤ ဈာန် ဝိမောက္ခ သမာဓိ သမာပတ်တို့၏ သံကိလေသ ဝေါဒါန ဝုဋ္ဌာနတို့ကို ဟုတ်မှန်စွာသိသော ဉာဏ်စွမ်းအားသည် လည်း)။ပ။ ယံ ဗလံ=ယင်းဉာဏ်တော်စွမ်းအားသို့။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ပုန စပရံ=ကား၊ တထာဂတော=သည်၊ အနေကဝိဟိတံ= များသော အပြားရှိသော၊ (ဘဝ၊ ယောနိ၊ ဂတိ စသည်ဖြင့် များသောအံ့မျိုးအစား

ဤပြခဲ့သော အဖွင့်များနှင့်အညီ "ပဌမဇ္ဈနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌဟတိ ဧတေန ပဂုဏ ဝေါဒါနေနာတိ ဝုဋ္ဌာနံ" ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပဌမဈာန် စသည်တို့မှ ထကြောင်း (ဝါ= ပဌမဈာန် စသည်တို့မှ ထ၍ ဒုတိယဈာန် စသည်ကို ရကြောင်း ရောက်ကြောင်း) ဖြစ်သောကြောင့် ပဂုဏဝေါဒါနကို ဝုဋ္ဌာနဟု ခေါ်၏။ သဗ္ဗဇ္ဈာနေဟိ ဝုဋ္ဌဟတိ ဧတေန ဘဝင်္ဂေနာတိ ဝုဋ္ဌာနံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အားလုံးသောဈာန်တို့မှ ထကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဘဝင်္ဂကို ဝုဋ္ဌာနဟု ခေါ်၏။ ဤ၌ ဈာန်ဇောအစဉ် ဆက်လက်မဖြစ် တော့ဘဲ ရပ်တန့်သွားသည်ကို ဈာန်မှ ထသည်ဟု ခေါ်၏။ ထိုဈာန်ဇောများ ရပ်တန့်သွားသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဘွင်စိတ်များ ပေါ်လာကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဘွင်ကို ဈာန်မှ ထကြောင်း (ဈာန်ဇောအစဉ် ရပ်တန့်ခြင်း၏ အကြောင်း)ဟု ခေါ်သည်။

နိရောဓသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟတိ ဧတာယ ဖလသမာပတ္တိယာတိ ဝုဋ္ဌာနံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ နိရောဓသမာပတ်မှ ထကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဖလသမာပတ်ကို ဝုဋ္ဌာန ဟု ခေါ်၏။ ဈာန်မှ ထသောအခါ ဘဝင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာရကား ဘဝင်စိတ်သည် ဈာန်မှထကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၌ အနာဂါမ်ဖိုလ်ဇော (အနာဂါမ်ဖလသမာပတ်) တကြိမ်စော၍ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်ဇော(အရဟတ္တဖလသမာပတ်) တကြိမ်စော၏။ ထို့ကြောင့် ဖလသမာပတ် (ထိုဖိုလ်ဇော)ကို နိရောဓသမာပတ်မှ ထကြောင်းတရား (ဝုဋ္ဌာန)ဟု ခေါ်သည်။

ယင်းသို့ ဖလသမာပတ်ကို ဝုဋ္ဌာန-ဟု ဆိုရသော်လည်း ဉာဏဝိဘင်း ပါဠိတော်၌မူ "ဝေါဒါနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာနံ၊ တမှာ တမှာ သမာဓိမှာ ဝုဋ္ဌာနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာနံ" ဟုသာ ဟောတော်မူ၍ ဖလသမာပတ်ကို ဝုဋ္ဌာနဟု တိုက်ရိုက်ဟောတော်မမူ၊ (နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာနံ-ဟု ဟောတော်မမူ) ထို့ကြောင့် ဖလသမာပတ်ကို ပါဠိမုတ္တကဝုဋ္ဌာန (ပါဠိတော်မှ အလွတ်ဖြစ်သော ဝုဋ္ဌာနတရား)ဟု ဉာဏဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ မိန့်ဆိုသည်။

ယခုဖော်ပြခဲ့သော ဌ ဋီအဖွင့်များနှင့်အညီ "တထာဂတော ဈာနဝိမောက္ခ သမာဓိသမာပတ္တိနံ.....ဝုဋ္ဌာနံ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ" ဟုသော ပါဠိတော်၌-

မြတ်စွာဘုရားသည် ဈာန်လေးပါး၊ ဝိမောက္ခရှစ်ပါး၊ သမာဓိသုံးပါး၊ သမာပတ်ကိုးပါးတို့၏ (ကြေညက်စွာ လေ့လာပြီး၍) ဖြူစင်သန့်ရှင်းခြင်းသဘော ဟူသော ဝုဋ္ဌာနကိုလည်းကောင်း၊ (ထိုဈာန်ဝိမောက္ခ စသည်တို့မှ ထကြောင်း) ဘဝင် ဟူသော ဝုဋ္ဌာနကိုလည်းကောင်း၊ (ထိုသမာပတ် ကိုးပါးတို့အနက် နိရောဓသမာပတ်မှ ထကြောင်း) ဖလသမာပတ်ဟူသော ဝုဋ္ဌာနကိုလည်းကောင်း အဖြစ်မှန် သဘောအတိုင်း သိတော်မူ၏" ဟူ၍ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်ပါလေ။

အကွဲအပြားရှိသော) ဝါ=အမည်အနွယ်စသော များသောအမျိုးအစား အကွဲအပြား တို့နှင့်တကွ ချဲ့ထွင်အပ်သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=(အခြားမဲ့ဘဝမှ စ၍) ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ဝါ=ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်နှင့် တကွ ထိုခန္ဓာအစဉ်နှင့်ဆက်စပ်သော အမည်, အနွယ်, အဆင်း, အစာအာဟာရ စသည်ကို၊ အနုဿရတိ=(ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသသို့) စိတ်ကိုညွတ်စေပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင် အောက်မေ့နိုင်၏၊ (ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသသို့ စိတ်ကိုညွတ်စေပြီး သည်နှင့် တပြိုင်နက် တဆက်တည်းသာလျှင် အောက်မေ့နိုင်၏) ဝါ=ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်၏၊ (ဘဝခန္ဓာအစဉ် အတိုင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း, စုတိပဋိသန္ဓေအားဖြင့်လည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်၏။)

သေယျထိဒံ=အဘယ်သို့သော ပုဗ္ဗေနိဝါသကို၊ (အနုဿရတိ=နည်းဟူမူ) ဧကမ္မိ ဇာတိ=တခုသောဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံး ရှိသော တခုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒွေပိ ဇာတိယော=နှစ်ခုသောဘဝတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပဋိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံး ရှိသော နှစ်ခုသောဘဝတို့၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာအစဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၃) ဥပက္ကိလေသသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၉၊ ၃၀) လည်း ကြည့်] အနုဿရတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ယမ္မိ(ယေနပိ ဉာဏေန)=ဖြင့်လည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္မိ=ဤ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏ်တော် စွမ်းအားသည် လည်း။ပ။ သတ္တေ=သတ္တဝါတို့ကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ=သိ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္မိ=ဤဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တော်သည် လည်း။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝိဟရတိ=နေ၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဒမ္မိ=ဤ အာသဝက္ခယဉာဏ်တော်သည်လည်း။ပ။ ဗြဟ္မစက္ကံ =ကို၊ ပဝတ္တေတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တထာဂတဿ=၏၊ တထာဂတဗလာနိ= တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=တို့တည်း၊ ယေဟိ ဗလေဟိ=ယင်းဉာဏ်တော်စွမ်းအား ခြောက်ပါးတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော။ပ။ ပဝတ္တေတိ=၏။

☞

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထိုသီဟနာဒ မိန့်မြွက်တော်မူရာ၌၊ ဝါ=တော်မူ ခြင်းကြောင့်၊ ပရေ=တပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တထာဂတံ=မြတ်စွာ ဘုရားကို။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဉာဏေန=သိသောဉာဏ်အားဖြင့်၊ [ဉာဏ် အနေအားဖြင့်၊ ဝါ=သိသောဉာဏ်နှင့် ပတ်သက်၍] ဥပသင်္ကမိတ္တာ=လာရောက် ကြကုန်၍၊ ပဉ္စံ=အမေးပုစ္ဆာ ပြဿနာကို၊ စေ ပုစ္ဆန္တိ=အကယ်၍ မေးလျှောက် ကြကုန်အံ့၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (ဧဝံ သတိ=ဤသို့ မေးလျှောက်သည်ဖြစ်လျှင်) ယထာ ယထာ=အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တထာဂတဿ=မြတ်စွာ ဘုရားမှာ၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရားသည်။ပ။ ဉာဏံ=သိသောဉာဏ်သည်၊ ဝါ=ကို၊ ဝိဒိတံ=ထင်ရှားပြီ၊ ဝါ=ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဝါ=သိအပ်ပြီ၊ ဝါ=ရအပ်ပြီ။

တထာ တထာ=ထိုထိုထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ= ထိုထိုထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အတိုင်း၊ တေသံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ [ဗျာက- ရောတိဋ္ဌ-စပ်] ဝါ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [ပုဋ္ဌော-ဋ္ဌိစပ်] ပဉ္စ=ကို၊ ပုဋ္ဌော=မေးအပ် သည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍)တထာဂတော=သည်၊ ဌာနဉ္စ=ကိုလည်း။ပ။ ယထာဘူတံ =တိုင်း၊ ဉာဏေန=သိသောဉာဏ်ဖြင့်၊ ဗျာကရောတိ=ဖြေကြားတော် မူ၏။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ရာဋ္ဌ၊ ဝါ=ကြောင့်၊ ပရေ=တို့သည်၊ တထာဂတံ= ကို၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ=ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို အောက်မေ့ ကြောင်း သတိကို။ပ။ စေ ပုစ္ဆန္တိ=အံ့။ပ။ သတ္တာနံ=သတ္တဝါတို့၏၊ စုတူပပါတံ= စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေကို။ပ။ တထာဂတံ=ကို၊ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏၊ ခယံ=ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဉာဏေန=သိသော ဉာဏ်အနေအားဖြင့်၊ ဝါ=၍၊ [ဤ]နေရာ၌ ပဉ္စမီဝိဘတ် ပေယျာလတို့ဖြင့် "ဓယာ။ပ။" ဟု မရှိသင့်]။ပ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တတြ=ထို(၆)ပါးသော ဉာဏ်တော်စွမ်းအားတို့တွင်၊ ဌာနဉ္စ=ကိုလည်း၊ ဌာနတော=ဖြင့်လည်းကောင်း။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ယမ္ပိဒံ ဉာဏံ=အကြင်သိသော ဉာဏ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ=ရှိ၏) တမ္ပိ=ထိုဉာဏ်ကို လည်း၊ (ထိုဌာနာဌာန ဉာဏ်တော်ကိုလည်း) သမာဟိတဿ=စိတ်ကိုအာရုံ၌ ကောင်းမွန် တည်ငြိမ်စွာ ထားသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=စိတ်တည်ကြည်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ဉာဏံ= ဉာဏ်ဟူ၍) ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၏၊ အသမာဟိတဿ=စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ မထားသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ=စိတ်မတည်ကြည်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၏၊ (ဉာဏံ=ဟူ၍) နော ဝဒါမိ=ဟောတော်မူ၊ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်နံ= ကုန်သော။ပ။ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ယမ္ပိဒံဉာဏံ=လည်း၊ (ဟောတိ=၏) တမ္ပိ= ထိုဉာဏ်ကိုလည်း၊ (ထိုကမ္မဝိပါကန္တရူဉာဏ်ကိုလည်း)။ပ။ တမ္ပိ=ထိုဗျာန သံကိလေသာဒိဉာဏ်ကိုလည်း။ပ။ တမ္ပိ=ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်ကိုလည်း။ ပ။ တမ္ပိ=ထိုစုတူပပါတဉာဏ်ကိုလည်း။ပ။

အာသဝါနံ=တို့၏၊ ခယံ=ကို၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ယမ္ပိဒံဉာဏံ=လည်း၊ (ဟောတိ)တမ္ပိ=ထိုအာသဝက္ခယဉာဏ်ကိုလည်း။ပ။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣတိ=ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (ဤသို့ သမာဟိတပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်သာလျှင် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) သမာမိ=သမာမိသည်၊ ဝါ=စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ ထားတတ် သော သဘောတရားသည်၊ မဂ္ဂေါ=ထိုဉာဏ်တို့ကို ရခြင်း၏အကြောင်း မှန်ပေ တည်း၊ အသမာမိ=သမာမိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မတည် ကြည်ခြင်း သဘောသည်၊ ကုမ္မဂ္ဂေါ=ထိုဉာဏ်တို့ကိုရခြင်း၏ လွဲမှားသောအကြောင်း ပေ တည်း၊ ဣတိ(အဝေါစ) ဒသမံ။

ဆဋ္ဌော=၆-ခုမြောက်သော၊ မဟာဝဂ္ဂေါ=မဟာဝဂ်တည်း။

၇-ဘေဇောဓင်

၁-အနာဂါမိဖလသုတ်

၆၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=၆-ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်စွန့်၍၊ ဝါ=မပယ်စွန့်လသော်၊ အနာဂါမိဖလံ=အနာဂါမိဖိုလ်ကို၊ သစ္စိကာတံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေ ဆ=အဘယ်(၆)ပါးတို့ကို နည်းဟူမူ၊ အဿဒ္ဓိယံ=သဒ္ဓါတရားမရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရတနာမြတ်သုံးပါးနှင့် ကံ, ကံ၏အကျိုးတို့၌ ကြည်ညိုယုံကြည်သောသဒ္ဓါတရား မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော လွဲမှားသောဆုံးဖြတ်ချက် (မိစ္ဆာဓိမောက္ခ) ကိုလည်းကောင်း၊ အဟိရိကံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မရှက်တတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကို မရှက် မစက်ဆုပ်ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ အနောတ္တပ္ပံ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အကုသိုလ်ဒုစွရိတ်ကြောင့် မကြောက်လန့်ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ကောသန္ဓံ=ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌဿန္တံ=ပျောက်ပျက်ကင်းကွာသော သတိရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုပ္ပညတံ=ပညာမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ။ပ။ ပဟာယ=ပယ်စွန့်၍၊ ဝါ=ပယ်စွန့်လသော်၊ အနာဂါမိဖလံကို၊ သစ္စိကာတံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ) ပဋ္ဌမံ။

၆၆ (စာပိုဒ်)။ ၂-အရဟတ္တသုတ်။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော။ပ။ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သစ္စိကာတံ။ပ။ ထိနံ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ မိဒ္ဓံ=စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓန္တံ=စိတ်ယုံလွင့်ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ကုက္ကုန္တံ=နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ [ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ် (၁၃၊ ၁၄၊ ၁၅)လည်းကြည့်]။ပ။ ပမာဒံ=သတိကင်းပေါ့ မေ့လျော့ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-မိတ္တသုတ်

၆၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ [ပရိပူရေဿတိနှင့် န ဝိဇ္ဇတိတို့၌စပ်]သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ပါပမိတ္တော=ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေရှိသည်၊ ပါပသဟာယော=ယုတ်မာသော အဖော်သဟဲရှိသည်၊ ပါပသမ္ပဝင်္ဂော=ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့၌ ညွတ်ယိမ်းကိုင်းရှိုင်းသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပါပမိတ္တော=ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့ကို၊ သေဝမာနော=မှီခိုလသော်၊ ဘမောနော

=ဆည်းကပ်လသော်၊ ပယိရုပါသမာနော=ချဉ်းကပ်လသော်၊ တေသံ=ထိုယုတ်မာ
 သော မိတ်ဆွေတို့၏၊ ဒိဋ္ဌာနဂတိဉ္စ=တွေ့မြင်အပ်သော အပြုအမူကို အတုလိုက်
 ခြင်းသို့လည်း။ အာပဇ္ဇမာနော=ရောက်လသော်၊ အာဘိသမာဓာရိကံ=မြတ်သော
 အကျင့်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ ဝါ=မြတ်သော အကျင့်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=ဝတ်
 ကြီး ဝတ်ငယ်အနေအားဖြင့် ပညတ်အပ်သော သီလတရားကို၊ ပရိပူရေဿတိ=
 ပြည့်စုံစေလတ္တံ့၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤ
 ပြည့်စုံစေခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကြောင်းကို၊ နဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဝါ=
 မရအပ်။

အာဘိသမာဓာရိကံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ အပရိပူရေတွာ=မပြည့်စုံစေမူ၍၊
 ဝါ=မဖြည့်ကျင့်နိုင်မူ၍၊ ဝါ=မဖြည့်ကျင့်နိုင်လသော်၊ သေခံ=ဖြည့်ကျင့်သင့်
 ဖြည့်ကျင့်ထိုက်သော၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်သင့်သော သေခံယသိက္ခာပုဒ်အနေအားဖြင့်
 ပညတ်အပ်သော၊ ဓမ္မံ=သီလတရားကို၊ [ပဉ္စက နိပါတ်စာပိုဒ် (၂၁) ပဌမအဂါရဝ
 သုတ် (စာမျက်နှာ-၂၂၊ ၂၃)လည်းကြည့်]။ပ။ သီလာနိ=(ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်
 လေးပါးတည်းဟူသော) မဟာသီလတို့ကို။ပ။ ကာမရာဂံ ဝါ=ကာမရာဂံကို
 လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ် အာရုံတို့၌ တပ်မက်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊
 ရူပရာဂံ ဝါ=ရူပဘဝ၌ တပ်မက်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ အရူပရာဂံ
 ဝါ=အရူပဘဝ၌ တပ်မက်ခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ပဗေတိဿတိ=ပယ်စွန့်
 လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤပယ်စွန့်နိုင်ခြင်းဟူသောအကြောင်း
 သည်၊ ဝါ=ကို၊ န ဝိဇ္ဇတိ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကလျာဏမိတ္တော=ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသော၊
 ကလျာဏသဟာယော=ကောင်းသော အဖော်သဟဲရှိသော၊ ကလျာဏသမ္ပဝင်္ဂော
 =ကောင်းသောမိတ်ဆွေတို့၌ ညွတ်ယိမ်းကိုင်းရှိုင်းသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်း
 သည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ကလျာဏမိတ္တော=ကောင်းသောမိတ်ဆွေတို့ကို၊
 သေဝမာနော=သော်။ပ။ တေသံ=ထိုကောင်းသောမိတ်ဆွေတို့၏၊ ဒိဋ္ဌာနဂတိဉ္စ=
 သို့လည်း၊ အာပဇ္ဇမာနော=သော်။ပ။ ပရိပူရေဿတိ=ပြည့်စုံစေနိုင်လတ္တံ့၊ ဝါ=
 ဖြည့်ကျင့်နိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံ ဌာနံ=သည်၊ ဝါ=ကို၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊
 ဝါ=ရအပ်၏။ပ။ ပရိပူရေတွာ=ပြည့်စုံစေနိုင်၍၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်နိုင်၍၊ ဝါ=ဖြည့်
 ကျင့်နိုင်လသော်။ပ။ တတိယံ။

၄-သင်္ဂဏိကာရာမသုတ်

၆၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သင်္ဂဏိကာရာမော=အပေါင်းအဖော်ပရိသတ်နှင့် ပေါင်း

၁။ သင်္ဂဏိကာရာမော ဂဏာရာမော။ ။ဋီကာ၌မူ ဥပရိပဏ္ဍာသအဋ္ဌကထာ
 (၁၁၂)ကို ယူ၍ တနည်းဖွင့်သေး၏၊ ထိုအလို-“သင်္ဂဏိကာရာမော=မိမိ၏ ပရိသတ်

စု နေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော၊ သင်္ဂဏိကာရာမော=အပေါင်းအဖော် ပရိသတ်နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့သော၊ သင်္ဂဏိကာရာမတံ=အပေါင်းအဖော် ပရိသတ်နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=ထပ်တလဲလဲ ကြိုးစားအားထုတ်သော၊ ဂဏာရာမော=သုတ္တန်ဆောင်ဂိုဏ်း စသည်ဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော၊ ဝါ=မိမိ၏ ပရိသတ် အုပ်စုဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော၊ ဂဏရတော=သုတ္တန်ဆောင်ဂိုဏ်း စသည်၌ ပျော်မွေ့သော၊ ဝါ=မိမိ၏ ပရိသတ်အုပ်စု၌ ပျော်မွေ့သော၊ ဂဏာရာမတံ=သုတ္တန်ဆောင်ဂိုဏ်း စသည်ဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ=မိမိ၏ ပရိသတ်အုပ်စုဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနုယုတ္တော=သော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ ဧကော=အဖော်မမှီး တယောက်တည်းသည်၊ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ပဝိဝေကော=ကိုယ်အားဖြင့် ကင်းဆိတ် ရှင်းလင်းနေထိုင်ခြင်း၌၊ အဘိရမိဿတိ=ပျော်မွေ့လတ္တံ့၊ ဣတိဇေတံ ဌာနံ=ဤသို့ ပျော်မွေ့ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ န ဝိဇ္ဇတိ။

ဧကော=သည်၊ (ဟုတွာ) ပဝိဝေကော=၌၊ အနဘိရမဇ္ဈော=မပျော်မွေ့လသော်၊ ဝါ=မပျော်မွေ့သော ထိုရဟန်းသည်၊ စိတ္တဿ=သမာဓိဝိပဿနာစိတ်၏၊ နိမိတ္တံ=အခြင်းအရာ အမှုအရာကို၊ (တည်ကြည်ငြိမ်သက်ခြင်း၊ အနိစ္စတာ စသည်ဖြင့် ရှုခြင်းဟူသော အမှုအရာအသွင်အပြင်ကို) ဂဟေဿတိ=ယူလတ္တံ့၊ ဣတိ ဇေတံ ဌာနံ=ဤသို့ယူခြင်း ဟူသော ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို။ ပ၊ နိမိတ္တံ=ကို၊ အဂဏုဇ္ဈော=မယူလသော်၊ ဝါ=မယူသော ထိုရဟန်းသည်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်ကို။ ပ။ သမ္မာသမာဓိ=မှန်ကန်သော မဂ်ဖိုလ်သမာဓိကို။ ပ။ သံယောဇနာနိ=ဆယ်ပါးသော သံယောဇဉ်တို့ကို၊ ပဗေတိဿတိ=ပယ်စွန့် နိုင်လတ္တံ့။ ပ။ အပ္ပဟာယ=မပယ်စွန့်မူ၍၊ နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ=နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာ စသည်မရှိသော ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဓာတ်သဘောကို၊ သစ္စိကရိဿတိ=မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့၊ ဣတိ ဇေတံ ဌာနံ=ဤသို့ မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဝါ=မရအပ်မရနိုင်။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ န သင်္ဂဏိကာရာမော=အပေါင်းအဖော် ပရိသတ်နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသူ မဟုတ်သော၊ ဝါ=သော၊ န

အုပ်စုနှင့် ရောနှောနေထိုင်ခြင်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော။ ပ။ ဂဏာရာမော=အမျိုးမျိုးသော ပရိသတ်အုပ်စုဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသော” စသည်ဖြင့် အနက်ဆိုပါ။ သကဂဏေန သဟဘာဝတော သင်္ဂဏိကာတိ အာဟ “သကပရိသသမောဓာန” န္တိ။ ဂဏောတိ ပန ဣဓ နေသမူဟောတိ ဝုတ္တံ “နာနာဇနသမောဓာန” န္တိ။ ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ၃၂၅။

သင်္ဂဏိကရံတော=အပေါင်းအဖော်ပရိသတ်နှင့် ပေါင်းစုနေထိုင်ခြင်း၌ ပျော်မွေ့
 သူ မဟုတ်သော၊ သင်္ဂဏိကာရာမတံ=ကို၊ န အနုယုတ္တော=အားမထုတ်သော၊
 နဂဏာရာမော=သော။ပ။ ဂဏာရာမတံ=ကို၊ န အနုယုတ္တော=သော၊ သော
 ဘိက္ခု=သည်၊ ဝတ=ပင်။ပ။ အဘိရမန္တော=ပျော်မွေ့လသော်၊ ဝါ=ပျော်မွေ့သော
 ထိုရဟန်းသည်။ပ။ ဂဏုန္တော=ယူလသော်၊ ဝါ=ယူသောရဟန်းသည်။ပ။ ပဟာယ
 =ပယ်စွန့်၍။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-ဒေဝတာသုတ်

☞ ၆၉။[စာပိုဒ်(၂၁)သာမကသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၅၆-၇)လည်းကြည့်]ကေဝလကပ္ပံ
 =အောင်၊ ဝါ=သော၊ ဇေတဝနံ=ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်ကို၊ ဩဘာသေတွာ=
 ၍။ပ။ ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ ဆ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ=ဤတရား
 တို့သည်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ အပရိဟာနာယ=မဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ
 =ဖြစ်ကုန်၏၊ ဆ=ခြောက်ပါးသောတရားတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်း
 ဟူမူ၊ သတ္ထုဂါရဝတာ=မြတ်စွာဘုရား၌ ရိုသေလေးစားခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်
 လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဂါရဝတာ=တရားတော်၌ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိသည်၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း၊ သံဃဂါရဝတာ=ရဟန်းသံဃာတော်၌ ရိုသေလေးစားခြင်း
 ရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ သိက္ခာဂါရဝတာ=(သီလ, သမာဓိ, ပညာ
 ဟူသော) အကျင့်သိက္ခာ၌ ရိုသေလေးစားခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊
 သောဝစဿတာ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှု အပြုအမူ
 စေတနာရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏
 ယဉ်ကျေးလေးစားမှု အပြုအမူစေတနာလည်းကောင်း၊ ကလျာဏမိတ္တတာ=
 (သဒ္ဓါတရားရှိသူ စသော) ကောင်းသောမိတ်ဆွေရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း
 တည်း၊ ဘန္တေ=ရား၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မာ။ပ။

ဧဝံ=ဤသို့၊ ဝုတ္တေ=မြတ်စွာဘုရား မိန့်ဆိုတော်မူအပ်လသော်၊
 အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော=အရှင်သာရိပုတြာသည်။ပ။ ဘန္တေ=မြတ်စွာဘုရား၊
 ဘဂဝတာ=မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သံခိတ္တေန=အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဘာသိတဿ
 =ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဣမဿ=ဤတရားတော်၏၊ ဧဝံ=ဤနည်းဤပုံအတိုင်း၊
 ဝိတ္တာရေန=အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ အတ္ထံ=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ အဟံ=တပည့်
 တော်သည်၊ အာဇာနာမိ=သိပါ၏။

ဘန္တေ=ရား၊ ဣမေ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အတ္တနာ
 စ=ကိုယ်တိုင်ကလည်း၊ သတ္ထုဂါရဝေါ=ဆရာမြတ်စွာဘုရား၌ ရိုသေလေးစားမှု
 ရှိသည်လည်းကောင်း၊ သတ္ထုဂါရဝတာယ=ဆရာမြတ်စွာဘုရား၌ ရိုသေလေးစား
 မှုရှိသည်၏ အဖြစ်၌၊ ဝတ္ထုဝါဒီ စ=ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုလေ့ရှိသည်လည်း
 ကောင်း၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အညေ=မိမိမှတပါး တခြားကုန်

သော၊ ယေ ဘိက္ခု=အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ န သတ္တုဂါရဝါ=မြတ်စွာဘုရား၌ ရှိသေလေးစားခြင်းမရှိကုန်၊ တေ စ=ထိုရဟန်းတို့ကိုလည်း၊ သတ္တုဂါရဝတာယ=၌၊ သမာဒပေတိ=ကောင်းစွာနာယူစေ၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ သတ္တုဂါရဝါ=ခြင်းရှိကုန်၏၊ တေသဉ္စ=ထိုရဟန်းတို့၏ လည်း၊ ဝဏ္ဏံ=ဂုဏ်ကို၊ ကာလေန=ပြောဆိုသင့်ရာအခါ၌၊ ဘူတံ=ထင်ရှားရှိသည့် အတိုင်း၊ တစ္ဆံ=ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း၊ ဘဏတိ=ချီးကျူးပြောဆို၏။

အတ္တနာ စ=လည်း၊ ဓမ္မဂါရဝေါ=တရားတော်၌ ရှိသေလေးစားခြင်း ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဂါရဝတာယ=၌၊ ဝဏ္ဏဝါဒီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ =၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ န ဓမ္မဂါရဝါ=ကုန်၊ တေ စ=တို့ကိုလည်း၊ ဓမ္မဂါရဝတာယ=၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ စ=သေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ ဓမ္မဂါရဝါ=ကုန်၏၊ တေသဉ္စ=လည်း၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ ကာလေန=၌၊ ဘူတံ=တိုင်း၊ တစ္ဆံ=တိုင်း၊ ဘဏတိ =၏။ပ။ သိက္ခာဂါရဝေါ=သိက္ခာသုံးပါး၌ ရှိသေလေးစားခြင်းရှိသည်လည်း ကောင်း၊ သိက္ခာဂါရဝတာယ=၌၊ ဝဏ္ဏဝါဒီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အတ္တနာ စ=လည်း၊ သုဝစော=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကားရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ပြောဆိုဆုံးမ၍ လွယ်ကူသည်လည်းကောင်း၊ သောဝစဿတာယ=၌၊ ဝဏ္ဏ ဝါဒီ စ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏၊ စ=ထိုမျှမကသေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ န သုဝစော=လွယ်ကူသော ဆိုဆုံးမစကား မရှိကုန်၊ ဝါ=ပြောဆိုဆုံးမ၍ မလွယ်ကူကုန်၊ တေ စ=လည်း၊ သောဝစဿတာယ=၌၊ သမာဒပေတိ=၏၊ စ=သေး၊ အညေ=ကုန်သော၊ ယေ ဘိက္ခု=တို့သည်၊ သုဝစော= ရှိကုန်၏၊ ဝါ=ကုန်၏၊ တေသဉ္စ=တို့၏လည်း၊ ဝဏ္ဏံ=ကို၊ ကာလေန=၌၊ ဘူတံ=တိုင်း၊ တစ္ဆံ=တိုင်း၊ ဘဏတိ=၏။

အတ္တနာ စ=လည်း၊ ကလျာဏမိတ္တော=ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသည် လည်းကောင်း၊ ကလျာဏမိတ္တတာယ=၌၊ ဝဏ္ဏဝါဒီစ=လည်းကောင်း၊ ဟောတိ= ၏။ပ။ အာဇာနာမိ=၏၊ ဣတိ (အဝေါစ=လျှောက်ပြီ)သာရိပုတ္တ=သာရိပုတြာ၊ သာဓု သာဓု=ကောင်းပါပေ၏၊ ကောင်းပါပေ၏၊ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ မယာ= ငါသည်၊ သံခိတ္တေန=အားဖြင့်၊ ဘာသိတဿ=သော၊ ဣမဿ=၏၊ ဧဝံ=တိုင်း၊ ဝိတ္တာရေန=ဖြင့်၊ အတ္တံ=ကို၊ တံ=သင်သည်၊ အာဇာနာသိ=သိသည်မှာ၊ သာဓု ခေါ်=ကောင်းလှပေ၏၊ [တနည်း-တံ=သင်သည်၊ ယံ အာဇာနာသိ=အကြင် သိ၏၊ တံ အာဇာနနံ=ထိုသိခြင်းသည်၊ သာဓု ခေါ်=၏၊] သာရိပုတ္တ=တြာ၊ ဣစ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်။ပ။ သာရိပုတ္တ=တြာ၊ မယာ=ငါသည်၊ သံခိတ္တေန=ဖြင့်။ပ။ အတ္တော=အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော=(သင်တို့)မှတ်သား သင့်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)ပဉ္စမံ။

၆-သမာဓိသုတ်

၇၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ န သန္တေန=(ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကြောင့်) မငြိမ်သက်သော၊ န ပဏီတေန=မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သည် မဟုတ်သော၊ န ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလ-ဒွေန=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရအပ် ရောက်အပ်သည် မဟုတ်သော၊ န ဧကောဒိဘာဝါဓိဂတေန=မွန်မြတ်လျက် မြင့်တက်လာသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာအဆင့်အတန်းသို့ မရောက်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်သော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း၊ ဧကဂ္ဂတာ အဆင့်အတန်းသို့ မရောက်သော၊ [ဧက=မွန်မြတ် သည်ဖြစ်၍ + ဥဒိ=မြင့်တက်လာသောစိတ်၏၊ (သို့မဟုတ်-ဧကောဒိ=တည်ကြည် သောစိတ်၏) + ဘာဝ=ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ဧကဂ္ဂတာအဆင့်အတန်းသို့ + အဓိဂတ=ရောက်သော] သမာဓိနာ=သမာဓိဖြင့်၊ အနေကဝိဟိတံ=များသော အပြားရှိသော၊ ဣဒ္ဓိဝိဓံ=တန်ခိုးအဖို့ကို၊ ဝါ=တန်ခိုး အမျိုးအစားကို၊ ပစ္စနု-ဘဝိဿတိ=ခံစားသုံးစွဲ လတ္တံ့၊ ဝါ=ကိုယ်တွေ့ထိရောက် မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့။

ဧကော=သည်၊ ဟုတွာပိ=လည်း၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၃) ဥပက္ကိလေသ သုတ်(စာမျက်နှာ-၂၆)လည်းကြည့်] ဗဟုဓာ=သည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့။ပ။ ဝသံ=သို့၊ ဝတ္တေဿတိ=လိုက်စေနိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤ အကြောင်းသည်၊ (ဤသို့ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး အသုံးပြုနိုင် ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်) ဝါ=ကြောင်းကို၊ နဝိဇ္ဇတိ=မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်၊ ဝါ=မရအပ် မရနိုင်။ပ။ သုဏိဿတိ=ကြားရလတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံဌာနံ=ဤကြားရခြင်း ဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ န ဝိဇ္ဇတိ=နိုင်၊ ပရသတ္တာနံ=တို့၏။ပ။ ပရိစ္စ=၍၊ ပဇာနိဿတိ=အမျိုးမျိုး အစားစား သိလတ္တံ့၊ သရာဂံ=သော၊ စိတ္တံ ဝါ=ကိုလည်း။ပ။ ဧတံ ဌာနံ=ဤသို့ သိနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်။ပ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ=ကို၊ အနုဿရိဿတိ=ဉာဏ်ဖြင့်အစဉ် လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်လတ္တံ့၊ သေယျထိဒံ=ကို၊ အနုဿရိဿတိ=လတ္တံ့နည်းဟူမူ။ပ။ ဧတံ ဌာနံ=ဤသို့ အောက်မေ့နိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို။ပ။ ပဿိဿတိ=မြင်နိုင် လတ္တံ့။ပ။ ပဇာနိဿတိ=သိနိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤသို့မြင်နိုင် သိနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို။ပ။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ =၍၊ ဝိဟရိဿတိ=နေနိုင်လတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤနေနိုင်ခြင်း ဟူသောအကြောင်းသည်။ပ။

☞ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဝတ=ပင်၊ သော ဘိက္ခု=သည်၊ သန္တေန=အင်္ဂါအားဖြင့် ငြိမ်သက်သော၊ ဝါ=အာရုံအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းသော၊ ဝါ=ကိလေသာအပူဝေး၍ ငြိမ်းအေးသော၊ ပဏီတေန=မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သော၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ လဒွေန=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သော၊ [ပဋိပ္ပဿတ္တနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ၊

ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ လဒ္ဓေါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေါ] ဝါ=ကိလေသာအပူ ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်သော၊ [ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ လဒ္ဓေါ ပတ္တော ဥပဂတောတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေါ] ဝါ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရအပ်သော၊ [ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ ယဿ အတ္တိတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ=ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအပူရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနာ လဒ္ဓေါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေါ] ဧကောဒိဘာဝါဓိဂတေန=မွန်မြတ်လျက် မြင့်တက်လာသော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာဖြင့် ရောက်အပ် ရအပ်သော၊ ဝါ=တည်ကြည်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဧကဂ္ဂတာဖြင့် ရောက်အပ် ရအပ်သော၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂၇) သမာဓိသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၁၊ ၄၂)လည်းကြည့်] သမာဓိနာ=သမာဓိဖြင့်။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၇-သက္ခိဘဗ္ဗသုတ်

၇၁။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်၊ အာယတနေ=အကြောင်းသည်၊ (အဘိညာဉ်နှင့် အဘိညာဉ်၏အခြေခံ ပါဒကဗျာန်ဟူသော အကြောင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်၏ ဝိပဿနာဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ထိုထို တရားထူးကိုရခြင်း၏ အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယဖြစ်သော အကြောင်းသည်) သတိ သတိ=ရှိလသော် ရှိလသော်၊ ဝါ=ရှိတိုင်း ရှိတိုင်း၊ တတြတတြေ= ထိုထိုမျက်မှောက် ပြုထိုက်သော တရားထူး၌ပင်လျှင်၊ (ထိုထိုမျက်မှောက်ပြုထိုက် သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုးဖန်ဆင်းခြင်း၊ ဒိဗ္ဗသဒ္ဓ စသည်ကို ကြားရခြင်း၊ သူတပါး စိတ်ကို သိခြင်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အောက်မေ့နိုင်ခြင်း၊ စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိ သို့ ရောက်၍ နေခြင်းဟူသော တရားထူး၌ပင်လျှင်) သက္ခိဘဗ္ဗတံ=ကိုယ်တွေ့ ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ ထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိတံ=ရောက် ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ ကတမေဟိ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ ဆဟိ= ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ (သမန္နာဂတော=သော၊ ဘိက္ခု=သည်၊ အာယတနေ= သည်၊ သတိ သတိ။ပ။ အဘဗ္ဗော=နည်းဟူမူ။)

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓေ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဣမေ=ဤပဌမဈာန် သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်၊ (ဤကြေညက်စွာ မလေ့လာရသေးသော အပ္ပဂုဏ ပဌမဈာန် သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်) ဟာနဘာဂိယာ=ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ ရှိကုန်သော၊ (ထိုအပ္ပဂုဏ ပဌမဈာန် စသည်မှ ထသောအခါ ကာမဂုဏ်အာရုံသို့ ပြေးဝင်ကျက်စားသော သညာနှင့် မနသိကာရ တို့ကြောင့် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိကုန်သော) [ဟာန+ဘာဂ+ဣယ။ ဟာန= ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဟူသော၊ ဘာဂ=အဖို့၊ ဟာနံ စ တံ ဘာဂေါ စာတိ ဟာနဘာဂေါ၊ ဟာနဘာဂေါ ယေသံ အတ္တိတိ ဟာနဘာဂိယာ] ဝါ=ဆုတ်ယုတ်

ခြင်း သဘောသို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ [ဟာန+ဘဇ+ဏျ။ ဟာနံ ဘဇန္တိတိ ဟာနဘာဂိယာ] ဓမ္မာ=တရားတို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန် သဘောအတိုင်း၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ နပ္ပဇာနာဘိ=မသိ။

ဣမေ=ဤပဌမဈာန်သမာဓိအစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်၊ (ဤ ပဂုဏအပုဂုဏဖြစ်သော ပဌမဈာန်သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်) ဌိတိဘာဂိယာ=ရပ်တန့်နေခြင်း အဖို့ရှိကုန်သော၊ (မိမိရရှိထားသော ထိုပဌမဈာန် စသည်ကို သန္တ ပဏီတဟု ရှုမြင်ကာ သာယာစုံမက် နှစ်သက်တွယ်တာ သော မိစ္ဆာသတိ နိကန္တိတဏှာကြောင့် တိုးဆုတ်မရှိ ပကတိပုံသေ ရပ်တန့် နေခြင်းအဖို့ ရှိကုန်သော) ဝါ=ရပ်တန့်နေခြင်းသဘောသို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန် သော၊ ဓမ္မာ=တရားတို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ ယထာဘူတံ=တိုင်း၊ ဝါ=စွာ၊ နပ္ပဇာနာဘိ=မသိ၊ [ပဂုဏ=ဝသီဘော်သို့ ရောက်အောင် အဝါးဝစွာ ကြေညက် စွာ လေ့လာအပ်ပြီးသော။ အပုဂုဏ=ယင်းသို့ကြေညက်စွာ မလေ့လာရသေး သော။]

ဣမေ=ဤပဌမဈာန်သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်၊ (အဝါးဝ ကြေညက်စွာ လေ့လာအပ်ပြီးသော ဤပဂုဏပဌမဈာန်သမာဓိ အစ ရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်) ဝိသေသဘာဂိယာ=(အထက်ဒုတိယဈာန် အစရှိသော) ထူးသောအဖို့ရှိကုန်သော၊ (ထိုပဂုဏပဌမဈာန် စသည်မှထသော အခါ ဝိတက်မရှိသော ဒုတိယဈာန် စသည်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ အားထုတ် လှုံ့ဆော်သော သညာမနသိကာရတို့ကြောင့် အထက်ဒုတိယဈာန် စသည်ဟူသော ထူးသောအဖို့ရှိကုန်သော) ဝါ=အထက်ဒုတိယဈာန် စသော ထူးခြားသော တရားသို့ ချဉ်းကပ်တတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တို့တည်း။ပ။

ဣမေ=ဤပဌမဈာန်သမာဓိအစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်၊ (ဤ ပဂုဏ အပုဂုဏ ပဌမဈာန်သမာဓိ အစရှိသော သမာပတ်တရားတို့သည်) နိဗ္ဗေဘာဂိယာ=သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော မဂ်ဉာဏ်ဟူသော အဖို့ရှိကုန်သော၊ ဝါ=ကိလေသာတို့ကို ဖောက်ထွင်းတတ်သော မဂ်ဉာဏ်ဟူသော အဖို့ရှိကုန်သော၊ (ဈာန်မှထသောအခါ ဈာန်အင်္ဂါတို့၌ ငြီးငွေ့သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော သညာမနသိကာရတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု ခြင်းငှာ အားထုတ်လှုံ့ဆော်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် အရိယမဂ်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိခြင်းအဖို့ရှိကုန်သော) ဓမ္မာ=တရားတို့တည်း။ပ။ အသက္ကစ္စကာရီ စ=(မိမိ ရရှိထားသော တရားထူးကို) ရိုသေလေးစား အရေးထားမှု ပြုလေ့မရှိသည်လည်း ကောင်း၊ အသပ္ပါယကာရီစ=သင့်လျော်သော အထောက်အကူပြုငြား ကျေးဇူး တရားကို ပြုလေ့မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပါပုဏီတံ=ငှာ၊ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏။ပ။ ပဇာနာဘိ=သိ၏၊ သက္ကစ္စကာရီစ=...ပြုလေ့ရှိသည်လည်း

ကောင်း၊ သပ္ပာယ်ကာရီစ=...ပြုလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။
သတ္တမံ။

၈-ဗလသုတ်

၇၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော။ပ။ ဘိက္ခူ=သည်၊ သမာဓိသ္မိ=သမာဓိ၌၊
ဗလတံ=စွမ်းအားရှိသူ၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊
ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=
သော၊ ဘိက္ခူ=သည်၊ သမာဓိသ္မိ=၌၊ ဗလတံ=သို့၊ ပါပုဏိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော
=မထိုက်သနည်းဟူမူ)ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣစ=၌၊ ဘိက္ခူ=သည်၊ သမာဓိဿ=
သမာဓိသို့၊ ဝါ=သမာဓိကို၊ သမာပတ္တိ ကုသလော=ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း၌
ကျွမ်းကျင်သည်၊ ဝါ=ဝင်စားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊
သမာဓိဿ=သမာဓိ၏၊ ဌိတိ ကုသလော=တည်တံ့ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊
နဟောတိ=မဖြစ်၊ သမာဓိဿ=၏၊ ဝါ=မှ၊ ဝုဠာနကုသလော=ထခြင်း၊ ရပ်နား
ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အသက္ကစ္စကာရီစ=(သမာဓိ၌)
ရှိသေလေးစား အရေးထားမှု ပြုလေ့မရှိသည်လည်းကောင်း၊ အသာတစ္စကာရီ
စ=(သမာဓိကို) အမြဲမပြတ် အထပ်ထပ်ပြုခြင်း (ဖြစ်စေခြင်း) အလေ့မရှိသည်
လည်းကောင်း၊ အသပ္ပာယ်ကာရီ စ=(သမာဓိအား) သင့်လျော်သော အထောက်
အကူပြုငြား ကျေးဇူးတရားကို ပြုလေ့မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သမာဓိအား
မသင့်လျော်သောအမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ပဌမတဇ္ဈာနသုတ်

၇၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=၆-ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=
မပယ်ရှားမှု၌၊ ဝါ=မပယ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ပဌမံ=(ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့်) ပဌမ
ဖြစ်သော၊ ဈာနံ=ဈာန်သို့၊ ဝါ=ဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ=ရောက်၍။ ဝါ=ရ၍၊ ဝါ=
ပြီးစီးစေ၍၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေ=ကုန်သော၊
ဆ=ကုန်သော (ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍။ပ။ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=
ဟူမူ) ကာမစ္ဆန္တံ=ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌
လိုလားတပ်မက်သော လောဘကိုလည်းကောင်း၊ ဈာပါဒံ=ဈာပါဒနိဝရဏကို
လည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ကြောင်း ဒေါသကိုလည်း
ကောင်း၊ ဝါ=စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသကိုလည်းကောင်း၊
ထိနမိဒ္ဓံ=ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း
သဘောနှင့် စေတသိက်တို့၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း သဘောကို လည်းကောင်း၊
ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ=ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နိဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း
သဘောနှင့် နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆံ=

ဝိစိကိစ္ဆာ နိဝရဏကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာနှင့် အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့၌ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း။

ပန=ထိုမှတပါး၊ အဿ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာမေသု=ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့၌၊ အာဒိနဝေါ=အပြစ်ကို၊ ယထာဘူတံ=အဖြစ်မှန်သဘော အတိုင်း၊ ဝါ=ဟုတ်မှန်စွာ၊ သမ္မာ=ကောင်းသော၊ ပညာယ=ဈာနပညာဖြင့်၊ သုဒဿနံ=ထိုကောင်းစွာ မမြင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (အပ္ပဟာယ=၍၊ ပဌမံ= သော၊ ဈာနံ=သို့၊ ဝါ=ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ=၍၊ ဝါ=၍၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော= မထိုက်) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=ဤတရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ =၍။ပ။ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ ပဟာယ=ပယ်ရှား၍၊ ဝါ=ပယ်ရှားခြင်းကြောင့်။ပ။ သမ္မာ=ကောင်း သော၊ ပညာယ=ဖြင့်၊ သုဒဿနံ=သည်၊ ယံနဟောတိ=အကြင်မဖြစ်၊ (တံ နသုဒဿနံ=ထိုကောင်းစွာ မမြင်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပဟာယ=၍၊ ဝါ= ကြောင့်။ပ။ ဘဗ္ဗော=ထိုက်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော။ပ။ နဝမံ။

၁၀-ခုတိယ တဇ္ဈာနသုတ်

၇၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို။ပ။ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော =မထိုက်၊ ကတမေ ဆ=အဘယ်(၆)ပါးတို့ကိုနည်း၊ ကာမဝိတက္ကံ=ကာမဝိတက် ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိုလည်းကောင်း၊ [စာပိုဒ်(၅၈)အာသဝသုတ်(စာမျက်နှာ- ၆၀၇)ကြည့်] ဗျာပါဒဝိတက္ကံ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ=ကိုလည်း ကောင်း၊ ကာမသညံ=ကာမသညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိလေသကာမနှင့် ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဝတ္ထုကာမတို့၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောကို လည်းကောင်း၊ ဗျာပါဒသညံ=ဗျာပါဒသညာ ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသဗျာပါဒနှင့် ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောကို လည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာသညံ=ဝိဟိံသာသညာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်း သဘောကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ =တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့် ။ပ။အဘဗ္ဗော။ပ။ ဒသမံ။ သတ္တမော=(၇)ခုမြောက်သော၊ ဒေဝတာဝဂ္ဂေါ= ဒေဝတာဝဂ်တည်း။

၁-အရဟတ္တသုတ်

၁-ဒုက္ခသုတ်

၇၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃)ဒုက္ခသုတ် (စာမျက်နှာ-၅ နှင့် ၆)ကြည့်]ကတမေဟိ ဆဟိ=အဘယ်(၆)ပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ ကာမဝိတက္ကေန=ကာမဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ ဗျာပါဒ သညာယ=နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာသညာယ=နှင့်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ နေက္ခမ္မဝိတက္ကေန=နေက္ခမ္မဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက် သော အလောဘနှင့် ယှဉ်စပ်သော အကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘ၊ နီဝရဏတို့မှ ထွက်မြောက်သော ပဌမဈာန်၊ အားလုံးသော အကုသိုလ်တို့မှ ထွက်မြောက်သော အားလုံးသော ကုသိုလ်တို့နှင့် ဥပနိဿယ သမ္ပယောဂအားဖြင့် ယှဉ်စပ်သော အကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=အားလုံးသော သင်္ခတတရားတို့မှ ထွက်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်နှင့် အာရုံပြုသော အားဖြင့် ယှဉ်စပ်ဆက်သွယ်သော အကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ [ဓာတုဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ (၇၀) ဒီ၊ ပါထိကဝဂ်ဋီကာ(၁၈၆)အဖွင့်တို့နှင့် အညီတည်း။]

☸ အဗျာပါဒဝိတက္ကေန=အဗျာပါဒဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သောအကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ အဝိဟိံသာ ဝိတက္ကေန=အဝိဟိံသာဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှင်းဆဲ ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သော အကြံအစည်နှင့်လည်းကောင်း၊ နေက္ခမ္မသညာယ=နေက္ခမ္မသညာနှင့် လည်း ကောင်း၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘနှင့် ယှဉ်စပ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောနှင့်လည်းကောင်း၊ [နေက္ခမ္မဝိတက္ကေနပုဒ်ကို နည်းမှီ၍ ကျန်သောအနက်ကိုလည်း ဆိုနိုင်၏]အဗျာပါဒသညာယ=နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောနှင့် လည်းကောင်း၊ အဝိဟိံသာသညာယ=နှင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှင်းဆဲကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သော မှတ်သားခြင်းသဘောနှင့် လည်းကောင်းတည်း။ ပဌမံ။

၂-အရဟတ္တသုတ်

၇၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော။ပ။ အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ သစ္စိ- ကာတုံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ မာနံ=အမျိုးဇာတ်စသည် တို့ဖြင့် မာန်တက်ဝင့်ကြွားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဩမာနံ=အမျိုးဇာတ် စသည် တို့ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အခြားသောသူတို့အောက် လျော့ချ၍ ထင်မြင်ယူဆခြင်းကို လည်းကောင်း၊ အတိမာနံ=အမျိုးဇာတ် စသည်တို့ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အခြားသူတို့

အပေါ် လွှမ်းကျော်ဖိစီး အထင်ကြီးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဓိမာန်=ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားထူးကို ငါရပြီဟု မှတ်ထင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထမ္ဘံ=ဒေါသမာနတို့ဖြင့် ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အတိနိပါတံ=မိမိကိုယ်ကို အလွန်နှိမ်ချ ခြင်းကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=ယုတ်နိမ့်သူဖြစ်သည့်အလျောက် မိမိကိုယ်ကို အလွန်အောက်ချ ခယကြောင်း ဟိနမာန်ကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မသုတ်

၇၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ=လူတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက် သာလွန် မြင့်မြတ်သော၊ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသံ= အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သော လောကုတ္တရာဉာဏ်အမြင် တရား ထူးကို၊ သစ္စိကာတုံ=ငှာ၊ အဘဇ္ဈော။ပ။ မုဋ္ဌဿန္တံ=လွတ်ကင်း ပျောက်ပျက်သော သတိရှိသူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အသမ္ပဇညံ=ကောင်းစွာခွဲခြား မသိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကောင်းစွာခွဲခြား မသိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိယေသု=စက္ခုစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဓါရတံ=(သတိတံခါးရွက် ဖြင့်) မပိတ်ဆီး မစောင့်ရှောက်အပ်သော ဒ္ဓါရပေါက်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို လည်း ကောင်း၊ ဘောဇနေ=စားဖွယ်ဘောဇန၌၊ အမတ္တညုတံ=အတိုင်းအတာပမာဏကို မသိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကုဟနံ=လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေမှု အပြု

၁။ ကုဟနန္တိ တိဝိဓံ ကုဟနဝတ္ထု (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ)။ တီဏိ ကုဟနဝတ္ထုနိတိ တီဏိ ဝိမ္ဘာပနကာရဏာနိ (မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၊ ၂၉၂)။ ကုဟနမေဝ ပစ္စယုပ္ပါဒနဿ ဝတ္ထုတိ ကုဟနဝတ္ထု (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ၁-၅၂)။

ကုဟနဝတ္ထုသုံးမျိုး။ ။ကုဟန=အံ့ဩစေခြင်း၊ အံ့ဩဖွယ်ပြုလုပ်ခြင်းတည်း ဟူသော၊ ဝါ=အံ့ဩသွားစေတတ်သော လုပ်ဆောင်ချက် အပြုအမူတည်းဟူသော + ဝတ္ထု=အကြောင်း (ဆွမ်းသင်္ကန်း စသည်ရရှိခြင်း၏ အကြောင်း)။ ထိုကုဟနဝတ္ထုသည် (၃)မျိုးရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးမှာ-

- (၁) သာမန္တဓပုန=မိမိဝတ်ရုံထားသော သင်္ကန်းကို ရည်ညွှန်း၍ "ဒီလိုသင်္ကန်း ဝတ်ရုံထားသော ရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ် ရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးဖြစ်သည်" စသည်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရသူဟု ထင်ရလောက်အောင် စောင်း၍ရိပ်၍ ပြောခြင်း၊ [သာမန္တ=ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အနီး၌၊ ဝါ=ဈာန်မဂ်ဖိုလ်နှင့် နီးနီးကပ်ကပ် + ဓပုန=ပြောဆိုခြင်း။]
- (၂) ဣရိယာပထသန္နိသမိတံ=ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားထူးရသူဟု ထင်မှတ်စေရန် ရည် သန်တောင့်တ၍ ဣရိယာပုထ်ကို ပြုပြင်ခြင်း၊ ထိုတရားထူးရရှိသောသူကဲ့သို့ သွားခြင်း ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း၊ လူမြင်ကွင်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ခြင်း၊ ပုတီးစိပ်ခြင်း၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌ "ဣရိယာပထပွဝတ္တန"ဟု ရှိ၏။]

အမူ သုံးမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ (ဆွမ်းသင်္ကန်းစသည် လှူဒါန်းစေနိုင်လောက်အောင် လူအပေါင်းကို အံ့ဩသွားစေတတ်သော လုပ်ဆောင်ချက် အပြုအမူ သုံးမျိုးကိုလည်းကောင်း) လပနံ=လာဘ်လာဘရရှိအောင် ဒါယကာတို့ကို မြှောက်ပင့်ပြောခြင်း၊ နိမ်ချပြောခြင်းကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ တတိယံ။

၇-သုခသောမနဿသုတ်

၇၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ သုခသောမနဿဗဟုလော=များသောကာယိကသုခစေတသိကသောမနဿရှိသည်။ (ဟုတွာ=ဖြစ်၍) ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရ၏။ အာသဝါနံ=အာသဝတရားတို့၏။ ခယာယ=ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှာ၊ ယောနိ စ=မလွဲကောက် သေချာသောအကြောင်းတရားသည်လည်း၊ ဝါ=ကိုလည်း၊ အဿ=ထိုရဟန်းသည်၊ အာရဒ္ဓါ=အပြည့်အစုံ အားထုတ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏။ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော။ပ။ ဝိဟရတိ=နေထိုင်ရသနည်း၊ အာသဝါနံ=တို့၏။ ခယာယ=ငှာ။ပ။ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ ဓမ္မာရာမော=တရား၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=တရားဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ ဘာဝနာရာမော=သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသောတရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသော တရား ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်လုပ်ငန်းရှိသည်၊ ဝါ=သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသောတရားကို ဖြစ်ပွားစေလျက် ပျော်မွေ့တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ [ဝစနတ္ထကို စတုက္ကနိပါတ် စာပိုဒ်(၂၈)အရိယဝံသသုတ်ကြည့်] ပဟာနာရာမော=ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စ၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်လုပ်ငန်း ရှိသည်၊ ဝါ=ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်လျက် ပျော်မွေ့တတ်သည်၊ ဟောတိ=၏။

ပဝိဝေကာရာမော=(ကာယဝိဝေက စသော သုံးမျိုးသော) ကင်းရှင်းဆိတ်သုဉ်းမှု၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ=(ကာယ၊ စိတ္တ၊ ဥပဓိဝိဝေကဟူသော သုံးမျိုးသော) ဝိဝေကဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်၊ အဗျာပဇ္ဇာရာမော=(အမျိုးမျိုး

(၃) ပစ္စယပဋိသေဝန=ဆွမ်းသင်္ကန်း စသည်ကို လှူဒါန်းသောအခါ မလိုချင်ယောင် ဟန်ဆောင်ငြင်းပယ်သည်ကို အဟုတ်တကယ် ထင်မှတ်ကြသော ဒါယကာတို့သည် လွန်စွာအားရ ကြည်ညိုကြသဖြင့် နောက်ထပ်တဖန် အထူးတလည် တောင်းပန်လျှောက်ထား လှူဒါန်းကြကုန်လသော်ကား ထိုဒါယကာတို့ကို ငဲ့ညှာထောက်ရှု ချီးမြှောက်လိုမှုကြောင့်သာ အလှူခံရလေဟန်ဖြင့် အလွန်များပြား အကောင်းစားပစ္စည်းတို့ကိုသာ ခံယူသုံးစွဲ မှီဝဲခြင်း။

အဖုံဖုံနှိပ်စက်တတ်သော)ကိုယ်စိတ်ဒုက္ခ မရှိသည်အဖြစ်၌ ပျော်မွေ့ခြင်းရှိသည်။
ဝါ=မရှိသည်အဖြစ်ဟူသောပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်။ နိပ္ပဝဇ္ဇာရာမော=ဝဋ်ဒုက္ခ
နယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိလေသာနယ်ချဲ့ မရှိရာ နိဗ္ဗာန်၌ ပျော်မွေ့ခြင်း
ရှိသည်။ ဝါ=..... နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ်ရှိသည်။ ဟောတိ။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-အဓိဓမ္မသုတ်

၇၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ အနဓိဂတံ=မရအပ်သေးသော၊ ကုသလံ
=ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားကို၊ အဓိဂန္တံ ဝါ = ရခြင်းငှာလည်းကောင်း၊
အဓိဂတံ=ရအပ်ပြီးသော၊ ကုသလံ=သော၊ ဓမ္မံ=ကို၊ ဖာတိ=တိုးပွားသည်ကို၊
ဝါ=တိုးပွားအောင်၊ ကာတံ ဝါ=ပြုခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊
ကတမေဟိ=ကုန်သော။ပ။ အဘဗ္ဗော=ဟူမူ၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=
သည်၊ အာယကုသလော စ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း
ဖြစ်သော ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သည်လည်း၊ (ဤနည်း
ဤပုံအားဖြင့် တရားသဘောတို့ကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းလျှင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်
တရားများ ဖြစ်ပွားကုန်၏ဟု သိနားလည်သည်လည်း) န စ ဟောတိ=မဖြစ်၊
အပါယကုသလော စ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့ ကင်းကွာသွားကြောင်း
ဖြစ်သော ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သည်လည်း၊ န ဟောတိ
=မဖြစ်။

ဥပါယကုသလော စ=ထိုထိုအရာဌာန ကိစ္စတိုင်းဝယ် ပြီးမြောက်
အောင်မြင်ခြင်း၏ အကြောင်းပရိယာယ် နည်းဥပါယ်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်
သည်လည်း၊ (အဆောတလျှင် ပြုဖွယ်ကိစ္စနှင့် ဘေးရန်အန္တရာယ် ဖြစ်ပေါ်လာ
လသော် ယင်းသည့်ခပ်သိမ်း ပြီးငြိမ်းစေရန် နည်းမှန်လမ်းကောင်း အကြောင်း
ဥပါယ်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် သိမြင်သည်လည်း) န ဟောတိ=မဖြစ်၊ အနဓိဂတာနံ=
မရအပ်သေးကုန်သော၊ ကုသလာနံ=ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ=တရားတို့ကို၊ အဓိဂမာယ
=ရခြင်းငှာ၊ ဆန္တံ=ပြုလိုသောဆန္ဒကို၊ နနေတိ=မဖြစ်စေ၊ အဓိဂတေ=ရအပ်ပြီး
ကုန်သော၊ ကုသလေ=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ န အာရက္ခတိ=
မစောင့်ရှောက်၊ သာတစ္စကိရိယာယ=မပြတ်မလပ် အထပ်ထပ် ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်၊
န သမ္မာဒေတိ=မပြီးစီး မပြည့်စုံစေ။ပ။ သာတစ္စကိရိယာယ=ဖြင့်၊ သမ္မာဒေတိ=
ပြီးစီး ပြည့်စုံစေ၏။ပ။ ပဉ္စမံ။

၆-မဟန္တတ္တသုတ်

၈၀။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ န စိရသေဝ=မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ ဓမ္မေသု=ကုသိုလ်
တရားတို့၌၊ မဟန္တတ္တံ=များပြားသည်အဖြစ်သို့၊ ဝေပုလ္လတ္တံ=ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်
သို့၊ ပါပုဏာတိ=ရောက်၏။ပ။ အာလောကဗဟုလော စ=များသောဉာဏ်ရောင်

အလင်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယောဂဗဟုလော စ=များသောအားထုတ် လုံ့လ
 ဝီရိယရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝေဒဗဟုလော စ=များသော ပီတိပါမောဇ္ဇာရှိသည်
 လည်းကောင်း၊ ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊
 အသန္တုဋ္ဌိဗဟုလော စ=များသော မရောင့်ရဲ မတိုင်းတိမ်နိုင်ခြင်း ရှိသည်လည်း
 ကောင်း၊ အနိက္ခိတ္တဓုရောစ=မလျှော့ချအပ်သော ဝီရိယရှိသည်လည်းကောင်း၊
 ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ဥတ္တရိ စ=နောက်ထပ်အပိုအလွန်လည်း၊ ပတာရေတိ=
 ဝီရိယကို ကြိုးပမ်းအားထုတ် ပြုလုပ်သည်သာတည်း၊ ဝါ=ဝီရိယကို ကြိုးပမ်း
 အားသစ် ဖြစ်စေသည်သာတည်း။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၆။ စာ(စာပိုဒ်)။ ၇-ပဌမနိရယသုတ်။ ။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၄၅)နိရယ
 သုတ်(စာမျက်နှာ-၂၇၄)လည်းကြည့်] ပါပိစ္ဆော စ=ယုတ်မာသော အလိုရမ္မက်
 ရှိသည်လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ=မှားယွင်းသော အယူရှိသည်လည်းကောင်း၊
 ဟောတိ=၏။ပ။ အပ္ပိစ္ဆော စ=နည်းပါးသော လိုချင်မက်မောမှု ရှိသည်
 လည်းကောင်း၊ ဝါ=လိုချင်မက်မောမှု မရှိသည်လည်းကောင်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ စ=
 မှန်ကန်သောဉာဏ်အမြင် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။ပ။ သတ္တမံ။

၇။ စာ(စာပိုဒ်)။ ၈-ဒုတိယနိရယသုတ်။ ။ လုဒ္ဓေါ စ=လိုချင်တပ်မက်
 တတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ပဂစ္ဆော
 စ=ကိုယ် နှုတ် စိတ်အားဖြင့် ကြမ်းကြုတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။
 အလုဒ္ဓေါ စ=မလိုချင် မတပ်မက်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘမကြီးသည်
 လည်းကောင်း၊ အပ္ပဂစ္ဆော စ=ကိုယ်နှုတ်စိတ်အားဖြင့် မကြမ်းကြုတ်သည် လည်း
 ကောင်း၊ ဟောတိ။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၈။ စာ(စာပိုဒ်)။ ၉-အပ္ပဓမ္မသုတ်။ ။ အဂ္ဂံ=မြတ်သော၊ ဓမ္မံ=တရားဖြစ်သော၊
 အရဟတ္တံ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို။ပ။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၄) ယထာဘတသုတ်
 (စာမျက်နှာ-၆၊ ၇)ကြည့်] ကာယေ စ=ခန္ဓာကိုယ်၌လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတေ
 စ=အသက်၌ လည်းကောင်း၊ သာပေက္ခော=ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။
 အနပေက္ခော=ငဲ့ကွက်ခြင်း မရှိသည်။ပ။ နဝမံ။

၁။ ဥတ္တရိ စ ပတာရေတိ။ ။ ဋီကာ၌ “သမ္ပတ္တေတိ ကိလေသေ သမ္ပတ္တေ” ဟူ၍
 အဖွင့်ဝါကျရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သမ္ပတိ ဥတ္တရိ စ ဝီရိယံ ကရောတေဝ” ဟူသော
 အဋ္ဌကထာအဖွင့်ဝါကျဝယ် “သမ္ပတိ” နေရာ၌ “သမ္ပတ္တေ” ဟု ရှိသင့်၏။ ပါဠိတော်၌
 လည်း-

“သမ္ပတ္တေ=ကိလေသာပေါ်ပေါက် ရောက်ရှိလာလှသော်၊ ဥတ္တရိ စ=နဂိုဗုဒ္ဓ
 ထက် ပိုလွန်၍လည်း၊ ပတာရေတိ=ဝီရိယကို ကြိုးပမ်းအားထုတ် ပြုလုပ်သည်သာ
 တည်း၊ ဝါ=တည်း။” ဟူ၍ သမ္ပတ္တေပုဒ် ထည့်စွက်၍ အနက်ဆိုပါ။

၁၀-ရတ္တိဒီဝသုတ်

၈၄။ ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတဿ=ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်း၏၊ ဝါ=ရဟန်းမှာ၊ ဝါ=ရဟန်းသည်၊ ယာ ရတ္တိဝါ=အကြင်ညဉ့်သည် လည်းကောင်း၊ ယော ဒီဝသော ဝါ=အကြင်နေ့သည်လည်းကောင်း၊ အာဂစ္ဆတိ=ဆိုက်ရောက်လာ၏၊ (တေသု ရတ္တိဒီဝသေသု=ထိုညဉ့်နေ့တို့၌) ကုသလေသု=ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တရားတို့၌၊ ဟာနိယေဝ=ဆုတ်ယုတ်မှုကိုသာလျှင်၊ ဝါ=ဆုတ်ယုတ်မှုသည်သာလျှင်၊ ပါဠိကင်္ခါ=အလိုရှိအပ်သည်၊ ဝါ=မချွတ်စကန် ဖြစ်လတ္တံ့သည်၊ (ဟောတိ=၏) ဝုဒ္ဓိ=ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းကို၊ ဝါ=သည်၊ ပါဠိကင်္ခါ=သည်၊ ဝါ=သည်၊ နော(ဟောတိ)=မဖြစ်၊ ကတမေဟိ=ကုန်သော၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ (ဓမ္မေဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတဿ=သော၊ ဘိက္ခုနော=၏၊ ဝါ=မှာ=ဝါ=သည်၊ ယာ ရတ္တိ ဝါ=သည်လည်းကောင်း၊ ယော ဒီဝသော ဝါ=လည်းကောင်း၊ အာဂစ္ဆတိ=၏၊ တေသု ရတ္တိဒီဝသေသု=တို့၌၊ ကုသလေသု=ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု=တို့၌၊ ဟာနိယေဝ=ကိုသာလျှင်၊ ဝါ=သည်သာလျှင်၊ ပါဠိကင်္ခါ=သည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်သနည်း၊ ဝုဒ္ဓိ=ကို၊ ဝါ=သည်၊ ပါဠိကင်္ခါ=သည်၊ နော ဟောတိ=မဖြစ်သနည်း။)

ဘိက္ခုဝေ=တို့၊ ဣဓ=၌၊ ဘိက္ခု=သည်၊ မဟိစ္ဆော=ကြီးသောလိုချင်မက်မောမှုရှိသည်၊ ဝါ=များစွာသော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို အလိုရှိသည်၊ ဝိဃာတဝါ=(လိုချင်မက်မောမှု အားကြီးခြင်းကို မှီ၍) စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဣတရိတရ +စိဝရ+ပိဏ္ဍပါတ+သေနာသန +ဂိလာနပ္ပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရေန=ကောင်းကောင်း ဆိုးဆိုး တမျိုးမျိုးသော +သင်္ကန်း+ဆွမ်း+အိပ်ရာ နေရာကျောင်း+လူမမာ၏ ရောဂါအတွက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အသက်၏ အကာအကွယ်နှင့် အကြောင်း အဆောက်အဦပစ္စည်းဖြစ်သော ဆေးဖြင့်၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၂) သုတ်လည်းကြည့်] အသန္တုဋ္ဌော=မရောင့်ရဲ မကျေနပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဿဒ္ဓေါ=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုဿိလော=သီလမရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ မုဋ္ဌဿတိ=လွတ်ကင်းပျောက်ပျက်သော သတိရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသည်၊ ဟောတိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်၊ န မဟိစ္ဆော=ကြီးသော လိုချင်မက်မောမှုရှိသူမဟုတ်သည်၊ ဝါ=များစွာသော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို အလိုရှိသူမဟုတ်သည်၊ အဝိဃာတဝါ=(လိုချင်မက်မောမှု အားကြီးခြင်းကို အကြောင်းပြု၍) စိတ်ဆင်းရဲခြင်းမရှိသည်။ပ။ သန္တုဋ္ဌော=ရောင့်ရဲကျေနပ်သည်၊ ဟောတိ=၏။ပ။ သီလဝါ=သီလရှိသည်။ပ။ သတိမာ=သတိရှိသည်။ ဒသမံ။

အဋ္ဌမော=သော၊ အရဟတ္တဝဂ္ဂေါ=ဝဂ်တည်း။

၉-သီတိဝဂ်

၁-သီတိဘာဝသုတ်

၈၅။ ဘိက္ခုဝေတို့၊ ဆဟိ။ပ။ ဘိက္ခု=သည်း အနုတ္တရံ=တန်းတူကင်းလတ် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ သီတိဘာဝံ=ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးသည်အဖြစ်တည်း ဟူသော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ=ကိလေသာအပူဝေး၍ ငြိမ်းအေးမှု၏ ဖြစ်ခြင်းကို။ပ။ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ (ဥဒ္ဓစ္စဘက်သို့သက်ရောက်ရာ အကြင်အခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (အလွန်အကျွံအားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို) နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ=နှိပ်ကွပ်သင့်၏၊ (ဥဒ္ဓစ္စဘက်သို့ မသက်ရောက်အောင် သမာဓိဖြင့် နှိပ်ကွပ်သင့်၏)တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊(စိတ်ကို ဥဒ္ဓစ္စဘက်သို့ မသက်ရောက်အောင် သမာဓိဖြင့် နှိပ်ကွပ်သင့်ရာ ထိုအခါ၌၊) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ န နိဂ္ဂဏှာတိ=(သမာဓိဖြင့်) မနှိပ်ကွပ်။

ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ (ကောသဇ္ဇဘက်သို့ သက်ရောက်ရာ အကြင်အခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ (အလွန်လျော့သော ဝီရိယရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပျင်းရိတွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို) ပဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ=ချီးပင့်မြှင့်တင်သင့်၏၊ (ကောသဇ္ဇဘက်သို့ မသက်ရောက်အောင် ဝီရိယဖြင့် ချီးပင့်မြှင့်တင်သင့်၏) တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (စိတ်ကို ကောသဇ္ဇဘက်သို့ မသက်ရောက်အောင် ဝီရိယဖြင့် ချီးပင့်မြှင့်တင်သင့်ရာ ထိုအခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ န ပဂ္ဂဏှာတိ=(ဝီရိယဖြင့်) မချီးပင့် မမြှင့်တင်၊ ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊ (သာယာဖွယ် ဘာဝနာအရသာ မဖြစ်ရာ အကြင်အခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္ပဟံသိတဗ္ဗံ=(သမာဓိဖြင့်) ရွှင်ပျစေသင့်၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ (သာယာဖွယ် ဘာဝနာ အရသာမဖြစ်၍ သမာဓိဖြင့် ရွှင်ပျစေသင့်ရာ ထိုအခါ၌) စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ န သမ္ပဟံသေတိ=(သမာဓိဖြင့်) မရွှင်ပျစေ ။

၁။ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ စိတ္တံ သမ္ပဟံသေတိ။ပ။ စိတ္တံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ။ ။
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်(ပ-၂၄၀) သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၂၂၀)တို့၌ ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို ယှဉ်စေပုံကို ပြရာ၌ ဤသီတိဘာဝသုတ်ကို သာဓကအဖြစ် ထုတ်ပြထား၏။ ထို အဋ္ဌကထာတို့၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ (ပ-၃၀၄) မူလဋီကာ(၁၅၂)တို့၌လည်း ထိုသာဓက ပါဠိကို ဖွင့်ပြထား၏။ ဤသုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာသည် ဤသုတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာကို မဖွင့်တော့ဘဲ ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာနှင့် မူလဋီကာအဖွင့်ဝါကျတို့ကို တိုက်ရိုက်ယူထားသည် သာဓက မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အဖွင့် သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာ (၃၈၃၊ ၃၈၄) မူလ ပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ(၃၀၂) သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၂၇၁)ကေကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ (၄၀၁)တို့မှ ဆီလျော်ရာစကားတို့ကိုပါ ထည့်သွင်းရေးစွက်၍ ဤသီတိဘာဝ သုတ်ကို ဖွင့်ထား၏။ ထိုဋီကာဖွင့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုဦးအံ-

ယသ္မိံ သမယေ=အကြင်အခါ၌၊(ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကောသဇ္ဇ နှစ်ဖက်မကျ၊ အညီအမျှဖြစ်ရာ အကြင်အခါ၌၊ ဝါ=ပျင်းရိ၊ လွင့်တက်၊ နှစ်ဖက်မလည် အညီအမျှဖြစ်ရာ အကြင်အခါ၌)စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗံ=(ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာဖြင့်) လျစ်လျူရှုသင့်၏၊ တသ္မိံ သမယေ=လျစ်လျူရှုသင့်ရာ ထိုအခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ န အဇ္ဈုပေက္ခိတံ=လျစ်လျူမရှု၊ ဟိနာဓိမုတ္တိကော စ=ယုတ်ညံ့သောအာရုံ၌ ညွတ်ကိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ သက္ကာယာဘိရတော စ=သက္ကာယဖြစ်သော ခန္ဓာငါးဝ၊ ဝဋ်ဒုက္ခ၌ ပျော်မွေ့သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ နိဂ္ဂဏှာတိ=(သမာဓိဖြင့်) နှိပ်ကွပ်၏။ပ။ အဇ္ဈုပေက္ခိတံ=(ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာဖြင့်)လျစ်လျူရှု၏၊ ပဏီတာဓိမုတ္တိကော စ=မြတ်သော မဂ်ဖိုလ်၌ ညွတ်ကိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနာဘိရတော စ=နိဗ္ဗာန်၌ ပျော်မွေ့သည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ=၏။ပ။ ပဌမံ။

၂-အာဝရဏသုတ်

၈၆။ [ပဉ္စကနိပါတ် စာပိုဒ်(၁၅၁)ပဌမသမ္ပတ္တနိယာမသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၈၀) လည်းကြည့်] ကမ္မာဝရဏတာယံ=(မာတုယာတကကံ အစရှိသော) အာနန္တရိယကံငါးပါးဟူသော အဆီးအတားနှင့်၊ ဝါ=နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်၊ မဂ် ဖိုလ် ဈာန်ကို တားဆီး

ယသ္မိံ သမယေ = ပျင်းရိ လွင့်တက်၊ နှစ်ဖက်မလည်၊ အညီအမျှဖြစ်ရာ အကြင်အခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္ပဟံသိတဗ္ဗံ=ပညာဖြင့် ရွှင်လန်းနှစ်သက်စေသင့်၏၊ ဝါ=ပညာဖြင့် ရွှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေသင့်၏၊ တသ္မိံ သမယေ=ထိုအခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္ပဟံသေတိ=ပညာဖြင့် ရွှင်လန်းနှစ်သက်စေ၏၊ ဝါ=ပညာဖြင့် ရွှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေ၏။

(တနည်း) ယသ္မိံ သမယေ=ပညာ၏ ပယောဂဗျာပါရ အားနည်းခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းမှုသုခ မရရှိခြင်းတို့ကြောင့် သာယာဖွယ် ဘာဝနာအရသာ မရှိ၍ ဘာဝနာ၌ မပြေးဝင် မကျက်စားရာ အကြင်အခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္ပဟံသိတဗ္ဗံ=ဇာတိဇရာ မရဏ အစရှိသော သံဝေဂဝတ္ထုတို့ကို ဆင်ခြင်၍ ရွှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေသင့်၏၊ တသ္မိံ သမယေ=စိတ်ကို ရွှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေသင့်ရာ ထိုအခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ သမ္ပဟံသေတိ=ရွှင်လန်းအားတက် ထက်မြက်စေ၏။

ယသ္မိံ သမယေ=ပျင်းရိတွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ သာယာဖွယ် ဘာဝနာ အရသာမရှိခြင်း မဖြစ်မှ၍ အာရုံ၌ အညီအမျှဖြစ်၍ ဘာဝနာလမ်းကြောင်းသို့ သက်ရောက်ရာ အကြင်အခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗံ=လျစ်လျူရှုသင့်၏၊ (ချီပင့် မြှင့်တင်ခြင်း၊ နှိပ်ကွပ်ခြင်း၊ ရွှင်လန်းစေခြင်းဟူသော ကြောင့်ကြဗျာပါရ တစ်ခုတရာကိုမျှ မပြုဘဲ လျစ်လျူရှုနေသင့်၏) တသ္မိံ သမယေ=လျစ်လျူရှုနေသင့်ရာ ထိုအခါ၌၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို၊ အဇ္ဈုပေက္ခိတံ=လျစ်လျူရှု၏။

၁။ကမ္မာဝရဏတာ။ ။ကမ္မဉ္စ တံ အာဝရဏဉ္စာတိ ကမ္မာဝရဏံ=ကံဟူသော အတားအဆီး၊ ဝါ=ကံဟူသော တားဆီးတတ်သောတရား၊ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန် မဂ်ဖိုလ်ဈာန်

တတ်သော အာနန္တရိယ ကံငါးပါးဟူသော ကမ္မန္တရာယ်နှင့်၊ သမန္နာ
 ဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ=ဖြစ်၏၊ ကိလေသာဝရဏတာယ=(နိယတမိစ္ဆာ
 ဒိဋ္ဌိ ဟူသော) ကိလေသာအဆီးအတားနှင့်၊ ဝါ=နတ်ရွာနိဗ္ဗာန် မဂ်ဖိုလ်များကို
 တားဆီးတတ်သော နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော ကိလေသန္တရာယ်နှင့်။ပ။ ဝိပါကာ
 ဝရဏတာယ=(အဟိတ် ဒုဟိတ် ပဋိသန္ဓေဟူသော) ဝိပါကအတားအဆီးနှင့်၊
 ဝါ=ဈာန်မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို တားဆီးတတ်သော အကုသလဝိပါက ကုသလ
 ဝိပါက အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ဒုဟိတ်ပဋိသန္ဓေဟူသော ဝိပါကန္တရာယ်နှင့်။ပ။
 အဿဒ္ဓေါ စ=ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသောသဒ္ဓါတရား မရှိသည်
 လည်းကောင်း၊ အစ္ဆန္တိကော စ=မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်လိုသော ကုသိုလ်
 ဆန္ဒ မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဒုပ္ပညော စ=ဘဝင်ပညာ မရှိသည်လည်းကောင်း၊
 ဟောတိ=၏။ပ။

ကမ္မာဝရဏတာယ=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်။ပ။
 သဒ္ဓေါ စ=ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားရှိသည်လည်း
 ကောင်း၊ ဆန္တိကော စ=မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်လိုသော ကုသိုလ်ဆန္ဒရှိသည်
 လည်းကောင်း၊ ပညဝါ စ=ဘဝင်ပညာရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။ပ။ ဒုတိယ။

တို့ကို တားဆီးတတ်သော မာတုဃာတကကံ ပိတုဃာတကကံ စသော အာနန္တရိယကံ
 ငါမျိုး၊ ကမ္မာဝရဏမေဝ ကမ္မာဝရဏတာ။ ထိုကမ္မာဝရဏတာကိုပင် “ကမ္မန္တရာယ်က
 =အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော ကံငါးမျိုး၊ ဝါ=ကမ္မန္တရာယ်”ဟုလည်း ခေါ်၏။

ပဉ္စာနန္တရိယကမ္မာ ကမ္မန္တရာယ်ကာ နာမ၊ တထာ ဘိက္ခုနီဒုသကကမ္မံ၊ တံ
 ပန မောက္ခဿေဝ အန္တရာယ် ကရောတိ၊ န သဂ္ဂဿ။ ပါစိတ်အရိဋ္ဌသိက္ခာပုဒ်
 အဋ္ဌကထာ၊ ၁၃၈။

၁။ဝိပါကာဝရဏတာ။ ။ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ အကုသလဝိပါက ပဋိသန္ဓေနှင့်
 အဟိတ်ကုသလဝိပါက ပဋိသန္ဓေကိုသာ ဝိပါကပုဒ်အရ ဖွင့်ပြထားသော်လည်း
 ဝိပါကာဝရဏနာတိ အဟောတုက ပဋိသန္တိယာ၊ ယသ္မာ ပန ဒုဟောတုကာနမ္ပိ အရိယ
 မဂ္ဂပဋိဝေဓော နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဒုဟောတုကပဋိသန္တိပိ ဝိပါကာဝရဏ မေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ
 (ဉာဏဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၊ ၄၄၂) ဝိပါကာဝရဏနာတိ အဟောတုကဒုဟောတုက
 ပဋိသန္တိယာ (ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ၊ ၃၆)ဟူ၍ ဤအဋ္ဌကထာတို့၌ ဒုဟိတ်
 ပဋိသန္ဓေကိုပါ ယူထားသည်။

၂။ ဘဝင်ပညာ။ ။ဒုပ္ပညောတိ ဘဝင်ပညာယ ပရိဟီနော။ ဤ၌ ဘဝင်ပညာ
 ဟူသည် တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဘဝင်ကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက
 ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ခု၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါကစိတ် (၉)ခုနှင့် ယှဉ်သော ပညာတည်း၊
 သို့သော် ဘဝင်ပညာပြည့်စုံသော်လည်း အကြင်တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘဝင်သည်
 လောကုတ္တရာတရား၏ အခြေခံမဖြစ်နိုင်၊ ထိုတိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဒုပ္ပညမည်သည်
 သာဟု အဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်ကုန်၏။

၃-ဝေါရောပိတာသုတ်

၈၇။ (တေန ပုဂ္ဂလေန=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) မာတာ=မွေးမိခင်အရင်းကို၊ ဇီဝိတာ = ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပိတာ=ပယ်ခွင်းအပ်ပြီးသည်။ပ။ ပိတာ=ဖခင်အရင်းကို။ပ။ အရဟံ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို။ပ။ တထာဂတဿ=မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဇီဝမာနကသရီရေ=သက်တော်ရှင်ဆဲကိုယ်တော်၌) ဒုဋ္ဌေန=ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ စိတ္တေန=သတ်လိုစိတ်ဖြင့်၊ [တနည်း-ဒုဋ္ဌေန=သတ်လိုစိတ်သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ စိတ္တေန=စိတ်ဖြင့်] လောဟိတံ=သွေးကို၊ (ယင်ငယ် တကောင် သောက်လောက်ရုံမျှ သွေးကိုသော်မှလည်း) ဥပ္ပါဒိတံ=ဖြစ်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ သံဇ္ဈာ=သံဃာကို၊ (တသိမ်တည်း၌ တည်နေသော သမာနသံဝါ သကသံဃာကို) ဘိန္နော=သင်းကွဲအောင်ခွဲအပ်သည်၊ ဟောတိ=၏၊ (သော ပုဂ္ဂလော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဒုပ္ပညော=ပညာမရှိသည်၊ ဇေဋ္ဌော=ထုံထိုင်းဖျင်းအသည်၊ ဇေဋ္ဌမူဂေါ=ခံတွင်းမှ လျောကျသော အာရည်တံတွေးရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [ဧကကနိပါတ်စာပိုဒ်(၃၂၃-၄) လည်းကြည့်]။ပ။

(တေန ပုဂ္ဂလေန=သည်) မာတာ=ကို၊ ဇီဝိတာ=မှ၊ ဝေါရောပိတာ=သည်၊ န ဟောတိ=မဖြစ်၊ ပိတာ=ကို၊ ဇီဝိတာ=မှ။ပ။ (သော ပုဂ္ဂလော=သည်) ပညာဝါ=ပညာရှိသည်၊ အဇေဋ္ဌော=ထုံထိုင်းဖျင်းအသူမဟုတ်သည်၊ အနေဋ္ဌမူဂေါ =ခံတွင်းမှ လျောကျသော အာရည်တံတွေးရှိသူ မဟုတ်သည်၊ ဟောတိ။ပ။

၄-သုဿုသတိသုတ်

၈၈။ (သော ပုဂ္ဂလော=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) တထာဂတပ္ပဝေဒိတော=မြတ်စွာဘုရား ဟောကြား သိစေတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မဝိနယေ=သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းတရား တော်ကို၊ ဒေသိယမာနေ=ဟောကြားအပ်လသော်၊ န သုဿုသတိ=နာယုခြင်းငှာ အလိုမရှိ၊ သောတံ=နားကို၊ န သြဒဟတိ=စွင့်ထောင်မထား၊ အညာ (အညာယ) =သိခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ=စိတ်ကို န ဥပဋ္ဌာပေတိ=(တရားအာရုံ၌) စွဲကပ်မတည်နေစေ၊ အနတ္တံ=မကြီးပွား မတိုးတက်မှုကို၊ ဝါ=ဆုတ်ယုတ်မှုကို၊ ဂဏှာတိ=ယူ၏၊ အတ္တံ=ကြီးပွားတိုးတက်မှုကို၊ ရိဋ္ဌတိ=ပယ်စွန့်၏၊ အနုလောမိကာယ=သာသနာ တော်အား မလျော်သော၊ ခန္တိယာ=အလိုအကြိုက် အယူအဆနှင့်၊ သမန္နာဂတော =သည်၊ ဟောတိ။ပ။ သုဿုသတိ=နာယုလို၏၊ သောတံ=ကို၊ သြဒဟတိ= စွင့်ထောင်ထား၏၊ အညာ(အညာယ)=ငှာ၊ စိတ္တံ=ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတိ=(တရား အာရုံ၌) စွဲကပ်မတည်နေစေ၏။ပ။ အနုလောမိကာယ=သာသနာတော်အားလျော် သော၊ ခန္တိယာ=အလိုအကြိုက် အယူအဆနှင့်။ပ။ စတုတ္ထံ။

၅-အပ္ပဟာယသုတ်

၈၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=၆-ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ်မူ၍၊ ဝါ=မပယ်လသော်၊ ဝါ=မပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပဒံ=ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပတ္တိမဂ်ကို၊ သစ္စိကာတံ=မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ကတမေ ဆ=အဘယ်(၆)ပါးသော တရားတို့ကိုနည်းဟူမူ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ = သက္ကာယဒိဋ္ဌိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အစစ်အမှန် ပရမတ်အနက်သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၌ အသက်ရှင် အတ္တကောင်ဟု မှားယွင်းစွာ ယူဆခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ [သ=သန္တ=အစစ်အမှန် ပရမတ်အနက် သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော+ကာယ=ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်း၌+ဒိဋ္ဌိ =အသက်ရှင်အတ္တကောင် သတ္တဝါကောင်ဟုယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ]။

ဝိစိကိစ္ဆံ=ဝိစိကိစ္ဆာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရတနာသုံးဖြာ အကျင့်သိက္ခာ စသည်တို့၌ သို့လော သို့လော ယုံမှားတွေးတောခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သီလ-ဗ္ဗတပရာမာသံ=နွားခွေး စသည်တို့၏အလေ့အကျင့်ကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်ကြောင်း အကျင့်ဟု မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ယူဆမှုကိုလည်းကောင်း၊ [သီလဗ္ဗတ=နွားကျင့် ခွေးကျင့် စသော အလေ့အကျင့်ကို + ပရာမာသံ=မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ယူဆခြင်း၊ ကိလေသာမှ စင်ကြယ်ကြောင်း ဒုက္ခခပ်သိမ်း ကင်းငြိမ်းကြောင်း အကျင့်ကောင်း အကျင့်မှန်ဟု မှားယွင်းစွာ ယူဆခြင်း] အပါယဂမနိယံ =အပါယ်သို့ လားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ရာဂံ=ရာဂကို လည်းကောင်း၊ အပါယဂမနိယံ=သော၊ ဒေါသံ=ဒေါသကို လည်းကောင်း။ပ။ မောဟံ=မောဟကို လည်းကောင်းတည်း။ပ။ ပဉ္စမံ။

☞ ၉၀(စာပိုဒ်)။ ၆-ပဟီနသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မော=ဤတရားတို့ကို၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နဿ=သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပုဂ္ဂလဿ=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ပဟီနာ=ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ကတမေ ဆ=တို့ကိုနည်းဟူမူ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ=သက္ကာယဒိဋ္ဌိကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=လည်းကောင်း။ပ။ မောဟော=ကိုလည်းကောင်းတည်း။ပ။ ဆဋ္ဌံ။

၉၁(စာပိုဒ်)။ ၇-အဘဗ္ဗသုတ်။ ။ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥပါဒေတံ=ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။ သတ္တမံ။

၈-ပဋ္ဌမ အာဇာဗ္ဗဋ္ဌာနသုတ်

၉၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အာဇာဗ္ဗဋ္ဌာနာနိ=မဖြစ်ထိုက်သော အရာဋ္ဌာနတို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=ဤ(၆)မျိုးတို့တည်း၊ ဆ=၆-မျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမာန်=အဘယ်

တို့နည်းဟူမူ၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ သတ္တရိ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ အဂါရဝေါ=ရိသေလေးစားခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝါ=အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏ အရာ၌ မထားဘဲ၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၉) ပဌမအဂါရဝသုတ်(စာမျက်နှာ-၁၃)လည်း ကြည့်] အပ္ပတိသော=အဆုံးအမ အမိန့်စကား လေးစားနာယူခြင်းမရှိဘဲ၊ ဝါ= အမှီအခို အကြီးအကဲအရာ၌ မထားဘဲ၊ ဝိဟရိတုံ=နေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ အဂါရဝေါ=ဘဲ။ပ။ သံဃေ=ရဟန်း သံဃာတော်၌။ ပ။ သိက္ခာယ=(သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာအားဖြင့် သုံးပါးသော) အကျင့်သိက္ခာ၌။ပ။ အနာဂမနိယံ=မကပ်ရောက်သင့်သော၊ ဝတ္ထု= အကြောင်းတရားသို့၊ (ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ရန်ငါးပါးနှင့် ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော အကြောင်းတရားသို့) ပစ္စာဂန္တု=ပြန်လည်ကပ်ရောက် ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ အဋ္ဌမံ=ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဘဝံ=ကာမာဝစရ ဘဝ ပဋိသန္ဓေကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ=ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-ဒုတိယ အဘဗ္ဗဋ္ဌာနသုတ်

၉၃။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ ကဋ္ဌိ=တစုံတခုသော၊ သင်္ခါရံ= သင်္ခတသင်္ခါရသို့၊ (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ၊ လောကုတ္တရာဟူသော စတုဘူမက သင်္ခတ သင်္ခါရသို့၊ ဝါ=ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဟူသော တေဘူမက သင်္ခတ သင်္ခါရ သို့) ဝါ=ကို၊ နိစ္စတော=ခြံ၏ဟူ၍၊ ဥပဂန္တု=ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ= ယူဆခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။ပ။ သုခတော=သုခဟူ၍။ပ။ ဝိဋ္ဌိ=သော၊ ဓမ္မံ=(ကသိုဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) စတုဘူမကတရားသို့၊ ဝါ= (ကသိုဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) တေဘူမကတရားသို့၊ ဝါ=ကို၊ အတ္တတော=အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟူ၍၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အမာဓံ တရားဟူ၍၊ ဥပဂန္တု=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ [ဧကကနိပါတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၊ နာ-၃၅၂၊ ၃၅၃။ စာပိုဒ်-၂၆၈၊ ၂၆၉-သုတ်တို့လည်းကြည့်။]

ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ အာနန္တရိယံ=စုတိ၏အခြားမဲ့ အကျိုးနှင့်ယှဉ်သော၊ ဝါ=စုတေသေလွန်သည်နှင့် တပြိုင်နက် မချွတ်မလွဲ

၁။ အာနန္တရိယံ တမ္ဗံ။ ။အနန္တရ=အခြားမဲ့အကျိုး၊ ဝါ=အခြားအဆီး ကင်းမဲ့ သော အကျိုး၊ (စုတိစိတ်ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် အပါယ်ငရဲပဋိသန္ဓေအကျိုးသည် တဆက်တည်း ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် ထိုစုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေတို့၏ အကြား၌ အဆီးအတား အခြားအကွယ် တစုံတခုမျှမရှိဟု ဆိုလို၏) နတ္ထိ အန္တရံ ယဿ ဖလဿာတိ အနန္တရံ=(စုတိ၏နောက်၌) ဆီးတားခြားကွယ်တတ်သော တရားမရှိသော ပဋိသန္ဓေအကျိုး (စုတိ၏နောက်၌ တဆက်တည်းဖြစ်ပေါ်လာသော အပါယ်ငရဲ ပဋိ သန္ဓေ စိတ်စေတသိက် ရုပ်တရားများ)၊ ၎င်းကိုပင် “စုတိ၏အခြားမဲ့အကျိုး”ဟု အကျဉ်းချုပ် အနက်ပြန်ဆိုသည်။

အပါယ်ငရဲ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးသော၊ ကမ္မံ=(အဓိသတ်ခြင်း အစရှိသော ငါးပါးသော)ကံကို၊ ကာတံ=ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။ ကောတူဟလမင်္ဂလေန =ကြီးပွားကြောင်းမင်္ဂလာဟု လူဗာလတို့ကြံဆအပ်သော အထူးအဆန်းမြင်ကြား တွေထိ သိရှိရသော အာရုံကြောင့်၊ ဝါ=ကြီးပွားကြောင်း မင်္ဂလာဟု လူဗာလတို့ ကြံစည်အပ်သော အထူးအဆန်းအာရုံကို မြင်ကြားတွေထိ သိရှိရခြင်းကြောင့်၊ သုဒ္ဓိံ=စင်ကြယ်ဖွံဖြိုး ကောင်းကျိုးသုခ ရရှိ၏ဟု ယုံကြည်ယူဆမှုသို့ ၊ ပစ္စာဂန္တံ= တဖန်လာရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။ ဣတော=ဤသဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမအယူဝါဒမှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ=အပြင်အပ မိစ္ဆာအယူဝါဒ၌၊ ဒက္ခိဏေယျံ=မြတ် သော အလှူခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဂဝေသိတံ=ရှာမှီးခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။ နဝမံ။

၁၁-ဓာတိယ အာနန္ဒာရုသုတ်

၉၄။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ မာတရံ=မွေးမိခင်အရင်းကို၊ ဒီဝိတာ=ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဒီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပေတံ=ခွဲခွာဖယ်ရှားခြင်းငှာ၊

အနန္တရေ နိယုတ္တံ အာနန္တရိယံ=စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုး၌- ယှဉ်သောကံ၊ ဝါ=စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်သောကံ (မာတုဃာတကကံ ဝိတုဃာတကကံ စသော ကံငါးပါးတည်း)၊ နိယုတ္တအနက်၌ တဒ္ဓိတ်ဏိယပစ္စည်း (သို့မဟုတ်) ဣပစ္စည်းသက်။

(တနည်း) အနန္တရဿ ကရဏံ အနန္တရံ=စုတိ၏ အခြားမဲ့ အကျိုးကိုပြုခြင်း၊ အနန္တရကရဏံဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ်ကို ရှေ့၍ “အနန္တရံ”ဟု ဆိုထားသည်၊ အနန္တရံ သီလံ ယဿ ကမ္မဿာတိ အာနန္တရိယံ=စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုးကို ပြုခြင်း အလေ့ရှိသော (ကမ္မံ=ထိုကံငါးပါး)၊ ဤသို့ တသီလတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထလည်းပြု၊ (တနည်း) အနန္တရံ ယဿ အတ္တိတိ အာနန္တရိယံ=စုတိ၏ အခြားမဲ့ အကျိုးရှိသော (ကမ္မံ=ထိုမာတုဃာတကကံ စသော ကံငါးပါး။)

စုတိအနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ နာမ၊ တသ္မိ အနန္တရေ နိယုတ္တာနိ တနိဗ္ဗတ္တနေန၊ အနန္တရကရဏသီလာနိ၊ အနန္တရပုပ္ဖယောနောနိစာတိ အာနန္တရိယာနိ၊ တာနိစဝ ကမ္မာနိ အာနန္တရိယကမ္မာနိ။ (ဧကကနိပါတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိကော၊ ၂၁၂)ဤ၌ “တနိဗ္ဗတ္တနေန”ပုဒ် သည် နိယုတ္တာနိ၏ ကိရိယာဝိသေသနတည်း။ စာမူများ၌ အပိုဒ်ခတ်လွဲနေတတ်သည်။ ဓမ္မသင်္ဂဏီအနုဋီကာ နိက္ခေပကဏ္ဍအဖွင့် (၁၇၈)ကြည့်ပါ။

၁။ သုဒ္ဓိံ ပစ္စာဂန္တံ။ ။ သုဒ္ဓိံ=စင်ကြယ်သန့်ရှင်းခြင်း၊ ဤ၌ကား သုဒ္ဓိံအရ စင်ကြယ်သန့်ရှင်းခြင်း အနက်ကိုသာမက စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော ကောင်းကျိုးသုခ ရရှိ၏ဟု ယုံကြည်ယူဆခြင်းတည်းဟူသော သီခါပတ္တအနက်တိုင်အောင် ကာရဏပစာရ အားဖြင့် ယူ၍ အနက်ပြန်ဆိုထားသည်။ ကောတူဟလမင်္ဂလပုဒ်နှင့် စပ်၍ ရေးသင့် ရေးထိုက်သမျှကို ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၁၇၅) စဏ္ဍာလသုတ် (ဒုတိယအကြိမ်ရိုက် ဤစာအုပ်၊ ၄၁-၃၂၁)၌ ရေးခဲ့ပြီ။

အဘဗ္ဗောပ။ ပိတရံ=ဖခင်အရင်းကို။ပ။ အရဟန္တံ=ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို။ပ။
လောဟိတံ=ကို၊ ဥပ္ပါဒေတုံ=ဖြစ်စေခြင်းငှာ။ပ။ သံဃံ=ကို၊ ဘိန္နိတုံ=သင်းကွဲ
အောင် ခွဲခြင်းငှာ။ပ။ အညံ=မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးသော၊ သတ္တာရံ=(၆၂)မျိုး
သော မိစ္ဆာအယူဝါဒ ဟောပြောသောဆရာကို၊ ဥဒ္ဓိသိတုံ=မိမိဆရာဟု ညွှန်ပြောဆို
ခြင်းငှာ။ အဘဗ္ဗောပ။ဒသမံ။

၁၁-စတုတ္ထ အဘဗ္ဗနာသုတ်

၉၅။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော=သော၊ ပုဂ္ဂလော=သည်၊ သုခဒုက္ခံ=သုခဝေဒနာ ဒုက္ခ
ဝေဒနာကို၊ သယံကတံ =ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ပင် ပြုလုပ်အပ်၏၊ (သုခ ဒုက္ခ

၁။ သယံ ကတံ သုခဒုက္ခံ။ မိစ္ဆာအယူရှိသူသည် သုခ ဒုက္ခဝေဒနာကို
အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟု ရှုမြင်သုံးသပ် မှတ်သားထားပြီးလျှင် ထိုသုခဝေဒနာ ဒုက္ခ
ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် တခြားတစုံတယောက်က ပြုလုပ်သည် မွေးထုတ်လိုက်သည်
မဟုတ် (ငါသည်ပင်လျှင် အဖေ၊ ငါသည်ပင်လျှင် သားဟု ဆိုသကဲ့သို့) သယံကတံ
သုခဒုက္ခံ=ထိုအတ္တကောင်ဖြစ်သော ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ကပင် ထိုသုခဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်
လာအောင် ပြုလုပ်သည်၊ ဝေဒနာယ ဝေ ဝေဒနာ ကတာ=ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ကပင်
ဝေဒနာကို ပြုလုပ်သည်၊ ဝေဒနာ အတ္တာ၊ အတ္တာဝ ဝေဒယတိ=ဝေဒနာသည် အသက်
ရှင် အတ္တကောင် ဖြစ်သည်၊ ထိုအတ္တကောင် ဝေဒနာကပင် ခံစားသည်ဟု ယူဆ၏။

သို့ဖြစ်လျှင် သုခဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်အောင် ပြုလုပ်သော အတ္တကောင်ဝေဒနာ
(ကာရကဝေဒနာ)သည် ယခုမှရှိသည်မဟုတ်၊ ယခုမှ ဘွားကနဲ ပေါ်လာသည်မဟုတ်၊
ရှေးကလည်းရှိသည်၊ မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိနေသည်ဟု ယူဆခြင်းဖြစ်ရကား ထို
အယူသည် သဿတဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။

တနည်း။ တချို့သော မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့သည်ကား ဝေဒနာကို အသက်
ရှင် အတ္တကောင်ဟု မယူဆဘဲ ထိုဝေဒနာစသော ခန္ဓာငါးပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော
ကာရက(ပြုလုပ်သူ) ဝေဒက(ခံစားသူ) ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တကောင်တခု ရှိသည်ဟု
ကြံစည်သတ်မှတ် ယူဆပြီးလျှင် သုခ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်အောင် တခြားတစုံတယောက်က
ပြုလုပ်သည်မဟုတ်၊ သယံကတံ သုခဒုက္ခံ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ပင်
(မိမိကိုယ်တိုင်ပင်) သုခဒုက္ခကို ပြုလုပ်သည်၊ သော ကရောတိ၊ သော ပဋိသံဝေဒယတိ
=သူသည်ပင် ပြုလုပ်သူ (ကာရကအတ္တကောင်) ဖြစ်သည်၊ သူသည်ပင် ခံစားသူ
(ဝေဒကအတ္တကောင်) ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။

သို့ဖြစ်လျှင် ကာရက အတ္တသည် ပြုလုပ်ပြီးနောက် ချုပ်ပျောက်ပြတ်စဲသွား
သည် မဟုတ်တော့ဘဲ ဝေဒကအတ္တအဖြစ်ဖြင့်လည်း ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်ဟု
ဆိုလိုရကား ထိုအယူအဆသည်လည်း ကာရကနှင့် ဝေဒကကို တဦးတည်း တခုတည်း
အဖြစ် သတ်မှတ်ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိပင် ဖြစ်သည်။

ဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ပင် ပြုလုပ်အပ်၏) ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင် ကိုယ်တိုင်ပင် ပြုလုပ်အပ်၏။ (ဣတိ=ဤသို့သော သဿတဒိဋ္ဌိ သို့) ပစ္စာဂန္တံ=တဖန်လာရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗျော။ပ။

သုခဒုက္ခံ=ကို၊ ပရံကတံ =တပါးတခြားသော ဝေဒနာသည် ပြုလုပ် အပ်၏။ (ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန် ဝေဒနာမှတပါး တခြားသော သုခဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်သည် ပြုလုပ်အပ်၏) ဝါ=ဝေဒနာအတ္တမှ တပါးတခြားသော ကာရကအတ္တသည် ပြုလုပ်အပ်၏။ (သုခဒုက္ခကို ခံစားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ

၁။ ပရံကတံ သုခဒုက္ခံ။ ။မိစ္ဆာဝါဒီတချို့အလိုအားဖြင့်မူ ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်မွေးထုတ်လိုက်သော အခြားသောအတ္တကောင် ဖြစ်သော ကာရကဝေဒနာတခု (အဖေဖြစ်သော ဝေဒနာတခု) ရှေ့ပိုင်းကရှိခဲ့သေး၏။ ယာ ပုရိမပက္ခေ ကာရကဝေဒနာ၊ သာ ဥစ္ဆိန္ဒာ=ထိုရှေ့ပိုင်းက ရှိခဲ့သော ကာရကဝေဒနာ သည် ချုပ်ပျောက်ပြတ်စဲလေပြီ၊ တာယ ပန ကတံ အညော ဝေဒိယတိ=ထိုကာရက ဝေဒနာက ပြုလုပ်မွေးထုတ်လိုက်သော ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာကို အခြားသော အတ္တကောင်ဝေဒနာက ခံစားသည်ဟု ဆို၏။ ရှေ့ပိုင်းကာရက ဝေဒနာက တခြား၊ ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာက တခြားဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “ပရံ ကတံ သုခဒုက္ခံ= ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော သုခဒုက္ခဝေဒနာကို အခြားသော အတ္တကောင်ဝေဒနာက ပြုလုပ်မွေးထုတ်လိုက်သည်” ဟူသော အယူအဆသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဖြစ်၏။

တနည်း။ ။ယခင်ကအတိုင်းပင် ဝေဒနာ အစရှိသော ခန္ဓာငါးပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော ကာရကအတ္တ၊ ဝေဒနာအတ္တဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်နှစ်မျိုး သတ်မှတ်ထားပြီးလျှင် အညော ကရောတိ၊ အညော ပဋိသံဝေဒိယတိ=ပြုလုပ်သူ ကာရက အတ္တက တခြား၊ ခံစားသူ ဝေဒနာ အတ္တက တခြားဖြစ်သည်။ ကာရကော ဣဝေ ဥစ္ဆိန္ဒတိ=ပြုလုပ်သူ ကာရကအတ္တသည် ပြုလုပ်ရာအလုပ်စခန်းမှာပင် သူ၏ အခန်းဇာတ်သိမ်း၍ ချုပ်ငြိမ်းသွားတော့၏။ တေန ကတံ အညော ပဋိသံဝေဒိယတိ= ထိုကာရက အတ္တက ပြုလုပ်မွေးထုတ်လိုက်သော ဝေဒနာကို အခြားသော ဝေဒနာ အတ္တက ခံစား၏။ ဤသို့လည်း မိစ္ဆာဝါဒီတို့ ယူဆကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ပရံကတံ သုခဒုက္ခံ=ဝေဒနာအတ္တမှ တပါးတခြားသော ကာရကအတ္တသည် သုခဒုက္ခကို ပြုလုပ် အပ်၏” ဟူသော အယူအဆသည်လည်း ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိပင် ဖြစ်သည်။

သာဓက။ ။နိဿယခန်းနှင့် ဤအဓိပ္ပာယ်ခန်း၌ ဤကဲ့သို့ နှစ်နည်း နှစ်နည်း ဖော်ပြရာတွင် ပထမနည်းကို နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် တိမ္မရကသုတ် (၂၆)နှင့် ဒုတိယနည်းကို အလေကသပသုတ်(၂၅၉)တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသုတ် တို့၏ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု(၃၃၊ ၃၆) သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု(၄၀၊ ၄၅)နှင့် ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ (၄၈၄)တို့ကိုလည်းကောင်း ကြည့်ရှု ရေးသားပါသည်။ ကထာဝတ္ထု ပါဠိတော် ပုရိသကာရာနုယောဂ (၄၇)ကိုလည်း ကြည့်ရှုကြပါကုန်။

အတ္တကောင်မှ တပါး တခြားသောပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်သည် ပြုလုပ် အပ်၏။) (ဣတိ=ဤသို့သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္တူ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။

သုခဒုက္ခံ=ကို၊ သယံကတဉ္စ=ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏။ (သုခ ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက်ပြုလုပ်အပ်၏) ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏။ ပရံကတဉ္စ=တပါးတခြားသော ဝေဒနာကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏။ (ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာမှ တပါးတခြားသော သုခ ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏) ဝါ= ဝေဒက အတ္တမှ တပါးတခြားသော ကာရကအတ္တကလည်း တချို့တဝက် ပြု လုပ်အပ်၏။ (သုခဒုက္ခကို ခံစားသောပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်မှ တပါးတခြား သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်၏) (ဣတိ=ဤသို့သော သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္တူ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။

သုခဒုက္ခံ=သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာသည်၊ အသယံကာရံ=ဝေဒနာကိုယ် တိုင် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (သုခဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်ကိုယ် တိုင် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင် ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ=အကြောင်းမဲ့ အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ [အဓိစ္စ အတိတ္တမိတွာ=အကြောင်းကို ကျော်လွန်၍၊ ဝါ= အကြောင်းမဲ့ + သမုပ္ပန္နံ=ဖြစ်ပေါ်လာ၏] (ဣတိ=ဤသို့သော အဟေတုကဒိဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္တူ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော။ပ။

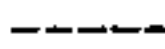
သုခဒုက္ခံ=သည်၊ အပရံကာရံ=တပါးတခြားသော ဝေဒနာသည် ပြုလုပ် အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာမှ တပါးတခြားသော သုခ ဒုက္ခ ဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်သည် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) ဝါ=ဝေဒက အတ္တမှ တပါးတခြားသော ကာရကအတ္တသည် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (သုခ ဒုက္ခကို ခံစားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်မှ တပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တကောင်သည် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ) အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ= ၏။ (ဣတိ=ဤသို့သော အဟေတုကဒိဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္တူ။ပ။

သုခဒုက္ခံ=သည်၊ အသယံကာရဉ္စ=ဝေဒနာကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့ တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ၊ (သုခဒုက္ခဝေဒနာ ဟူသော အတ္တကောင် ကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) ဝါ=ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ အပရံကာရဉ္စ=တပါးတခြားသော ဝေဒနာကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ် သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာမှ တပါးတခြားသော သုခဒုက္ခဝေဒနာ ဟူသော အတ္တကောင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ဘဲ) ဝါ= ဝေဒကအတ္တမှတပါး တခြားသော ကာရကအတ္တကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ်

အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ၊ (သုခ ဒုက္ခ ခံစားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်မှ တပါးတခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကောင်ကလည်း တချို့တဝက် ပြုလုပ် အပ်သည် မဟုတ်ဘဲ)အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ=၏၊ (ဣတိ=ဤသို့သော အဟောတုကဒိဋ္ဌိသို့) ပစ္စာဂန္တံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော=မထိုက်။

ကိဿ ဟောတု=အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ=ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အားလုံးသို့ တဖန်မလာရောက်ထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ=ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဘိက္ခဝေ =ရဟန်းတို့၊ ဟိ=အကြင်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိသမုပ္ပန္နံသေ=သော၊ အဿ ပုဂ္ဂလဿ=ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတု စ=ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အကြောင်း ပစ္စည်းတရားကိုလည်း၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာ မြင်အပ်ပြီ၊ ဟောတုသမုပ္ပန္နံ=အကြောင်းပစ္စည်းတရား ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကိုလည်း၊ သုဒိဋ္ဌာ= ကောင်းစွာ မြင်အပ်ကုန်ပြီ၊ တထာ=ထိုသို့ မြင်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ= ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အားလုံးသို့ တဖန်မလာရောက်ထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ= ဖြစ်၏) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ အဘဗ္ဗဋ္ဌာနာနိ=တို့သည်၊ ဣမာနိ ဆ=ဤခြောက်ပါး တို့တည်း၊ ဣတိ=ဤသို့၊ (အဝေါစ=မိန့်တော်မူပြီ) ဧကာဒသမံ=၁၁-ခုမြောက် သုတ်တည်း။

နဝမော=၉-ခုမြောက်သော၊ သီတိဝဂ္ဂေါ=သီတိဝဂ်တည်း။

၁၁-အာနိလံသဓဂ်
၁-ပါတုဘာဓသုတ်

၉၆။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ လောကသ္မိံ=သတ္တလောက၌၊ ဆန္နံ=၆-မျိုးသော အရာတို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘော=ခက်ခဲသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ=ရနိုင်ခဲ၏၊ ကတမေသံ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ (ဆန္နံ=၆-မျိုး သောအရာတို့၏၊ ပါတုဘာဝေါ=ကို၊ ဒုလ္လဘော=ရနိုင်ခဲသနည်းဟူမူ) [ထို့နောက် ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၄၃)သာရန္တဒသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၇၀၊ ၂၇၁)လည်းကြည့်] ။ပ။ လောကသ္မိံ=၌၊ အရိယာယတနေ=အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖြစ်ထွန်းနေထိုင်ရာ မဇ္ဈိမဒေသ၌၊ ပစ္စာဇာတိ=လူဖြစ်ရခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘာ=၏၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ဣန္ဒြိယာနံ=(စက္ခုအစ မနအဆုံးရှိသော) ဣန္ဒြေ ၆-ပါးတို့၏၊ အဝေကလ္လတာ= မချို့ယွင်းကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဒုလ္လဘာ=၏၊ လောကသ္မိံ=၌၊ အဋ္ဌေတာ=ထုံထိုင်း ဖျင်းအသူ မဟုတ်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနေဋ္ဌမူဂတာ=ခံတွင်းမှ လျောကျသော အာရည်တံထွေးရှိသူ မဟုတ်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုလ္လဘာ=၏၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ကုသလေ=ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မေ=တရား၌၊ ဆန္ဒော=ပြုလုပ်အားထုတ်လိုသော ဆန္ဒကို၊ ဒုလ္လဘော=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ လောကသ္မိံ=၌၊ ဣမေသံ ဆန္နံ=ဤ (၆)မျိုးတို့၏။ပ။ ပဌမံ။

၂-အာနိသံသသုတ်

၉၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ သောတာပတ္တိဖလသတ္တိကိရိယာယ=သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း၏၊ ဝါ=ခြင်း၌၊ ဝါ=ခြင်းကြောင့်၊ အာနိသံသာ=အကျိုး အာနိသင်တို့သည်၊ ဣမေ ဆ=ဤ(၆)မျိုးတို့ပေတည်း၊ ဆ=၆-မျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ သဒ္ဓမ္မနိယတော=မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတော် ဖြစ်သော သူတော်ကောင်းတရား၌ စွဲမြဲတည်တံ့သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အပရိဟာန ဓမ္မော=(ရအပ် ရောက်အပ်ပြီးသော အဆင့်အတန်းမှ) မဆုတ်ယုတ်သော သီလ သမာဓိ ပညာတရားထူးရှိသည်၊ ဝါ=(ရအပ်ပြီးသော တရားထူးမှ) မဆုတ်ယုတ် မလျော့ကျခြင်းသဘော ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏။

အဿ=ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဒုက္ခ=ဝဋ်ဒုက္ခ ဘဝသံသရာနယ်ပယ် သည်၊ ပရိယန္တကတံ=(အရိယမဂ်ဖြင့်) ပြုအပ်ပြီးသော အဆုံးအပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ [တနည်း-အဿ=ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ဒုက္ခ=ဝဋ်ဒုက္ခ ဘဝသံသရာကို၊ ဝါ=သည်၊ ပရိယန္တကတံ=ကုန်ဆုံးအောင် ပြုလုပ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ=၏] အသာဓာရဏေန=ပုထုဇဉ်တို့နှင့် မသက်ဆိုင် သော၊ ဉာဏေန=ဉာဏ်နှင့်၊ (သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်နှင့်) သမန္နာဂတော=သည်၊ ဟောတိ=၏၊ အဿ=ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ဟေတု စ=အကြောင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကိုလည်း၊ ဝါ=သည်လည်း၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာ မြင်အပ်ပြီးသည်၊ (ဟောတိ=၏) ဟေတုသမုပ္ပနာ= အကြောင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ=အကျိုးပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့ကိုလည်း၊ ဝါ=တို့သည်လည်း၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာ မြင်အပ်ပြီးကုန် သည်၊ (ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏)။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-အာနိစ္စသုတ်

၉၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ကဗ္ဗိ=သော၊ သင်္ခါရံ=ကို၊ နိစ္စတော=၍၊ [စာပိုဒ်(၉၃) (စာမျက်နှာ-၆၇၉)ကြည့်] သမနုပဿန္တော=ရှုသော၊ ဝါ=ယူဆသော၊ သော ဘိက္ခု=ထိုရဟန်းသည်၊ ဝတ=အမှန်တကယ်ပင်၊ အနုလောမိကာယ=သော၊ ခန္တိယာ=နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသည်၊ [စာပိုဒ် ၈၈ သုတ်(စာမျက်နှာ-၆၇၇) လည်းကြည့်] ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံ ဌာနံ=ဤ အကြောင်းသည်၊ (ပြည့်စုံသူ ဖြစ်လတ္တံ့ခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းသည်) ဝါ=ကို၊ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဝါ=မရအပ်၊ အနုလောမိကာယ=သော၊ ခန္တိယာ=နှင့်၊ အသမန္နာဂတော=မပြည့်စုံသည်၊ (သမာဓော=ဖြစ်လသော်) သမ္မတ္တနိယာမံ=

၁။ သမ္မတ္တနိယာမံ။ သမ္မာ=မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော+အတ္တု=သဘော (ရှိသော)+နိယာမ=(အရိယမဂ်တည်းဟူသော) နိယာမတရား၊ ဝါ=မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အရိယဖိုလ်အကျိုးပေးမှု မချွတ်မလွဲ ကိန်းသေမြဲသော အရိယမဂ်တရား။ သမ္မာ

မှန်ကန်သောသဘောရှိသော အရိယမဂ်တည်းဟူသော နိဿယတရားသို့၊(မဖောက်
မပြန် မှန်ကန်သော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အရိယဖိုလ် အကျိုး
ပေးမှု မချွတ်မလွဲ ကိန်းသေမြဲသော အရိယမဂ်တရားသို့) ဩက္ကမိဿတိ=
သက်ရောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ=ဤသို့သော၊ ဧတံဌာနံ=(သက်ရောက်လတ္တံ့ခြင်း
ဟူသော) ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ န ဝိဇ္ဇတိ=မရှိ၊ ဝါ=မရအပ်။

သမ္ပတ္တနိဿာမံ=သို့၊ အနောက္ကမမာနော=မသက်ရောက်လသော်၊
သောတာပတ္တိဖလံ ဝါ=သောတာပတ္တိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိ ဖလံ
ဝါ=သကဒါဂါမိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနာဂါမိဖလံ ဝါ=အနာဂါမိဖိုလ်ကို
လည်းကောင်း၊ အရဟတ္တံ ဝါ=အရဟတ္တဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သန္တိကရိဿတိ=
မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့၊ ဣတိ=သော၊ ဧတံဌာနံ=(မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့ခြင်းဟူသော)
ဤအကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ န ဝိဇ္ဇတိ။ပ။ သဗ္ဗသင်္ခါရေ=အားလုံးစုံသော
တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို၊ အနိစ္စတော=မမြဲသောတရား၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=
မမြဲသောတရားဟူ၍၊ သမနုပဿန္တော=သော၊ သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။ ဘဝိဿတိ
=တ္တံ့၊ ဣတိ ဧတံ ဌာနံ=(ပြည့်စုံသူ ဖြစ်လတ္တံ့ခြင်းဟူသော) ဤသို့သော
အကြောင်းသည်၊ ဝါ=ကို၊ ဝိဇ္ဇတိ=ရှိ၏၊ ဝါ=ရအပ်၏။ပ။ တတိယံ။

ဒုက္ခ စသောသုတ်များ

၉၉(စာပိုဒ်)။ ၄-ဒုက္ခသုတ်။ ။သဗ္ဗသင်္ခါရေ=တို့ကို၊ ဒုက္ခတော=ဒုက္ခ၏
အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ=ဒုက္ခဟူ၍၊ သမနုပဿန္တော=သော၊ သော ဘိက္ခု=သည်။ပ။
စတုတ္ထံ။

၁၀၀(စာပိုဒ်)။ ၅-အနတ္တသုတ်။ ။သဗ္ဗဓမ္မေ=(ကသိုဏ်းစသော ပညတ်
နှင့် တကွသော) အားလုံးသော စတုဘူမကတရားတို့ကို၊ ဝါ=(ကသိုဏ်းစသော
ပညတ်နှင့်တကွသော) အားလုံးသော တေဘူမကတရားတို့ကို၊ အနတ္တတော=
အသက်ရှင် အတ္တကောင်မဟုတ်ဟူ၍၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အမာခံ
မဟုတ်ဟူ၍၊ ဝါ=အသက်ရှင် အတ္တကောင်မရှိဟူ၍၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ
အမာခံ မရှိဟူ၍။ပ။ ပဉ္စမံ။

၁၀၁(စာပိုဒ်)။ ၆-နိဗ္ဗာနသုတ်။ ။နိဗ္ဗာနံ=နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ=တဏှာမှ
ထွက်မြောက်တတ်သော အငြိမ်းဓာတ်သဘောကို။ပ။ဆဋ္ဌံ။

၇-ဓာနုဝတ္တိဓာသုတ်

၁၀၂။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=၆-ပါးကုန်သော၊ အာနိသံသေ=အကျိုးအာနိ
သင်တို့ကို၊ သမ္ပဿမာနေန=ကောင်းစွာမြင်သော၊ ဘိက္ခုနာ=ရဟန်းသည်၊ သဗ္ဗ
အဝိပရိတော အတ္တာ သဘာဝေါ ယဿ နိဿာမဿာတိ သမ္ပတ္တော၊ သမ္ပတ္တော
နိဿာမော သမ္ပတ္တနိဿာမော။

သင်္ခါရေသု=အားလုံးသော တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌၊ အနောဓိကရိတွာ^၁=အပိုင်း
အခြား အကန့်အသတ်မပြုမူ၍၊ (ဤမျှလောက်သောသင်္ခါရတို့သာ ပျက်စီးပြိုကွဲ
မမြဲသော အနိစ္စတရား ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်းသင်္ခါရတို့မှ ကြွင်းကျန်သော သင်္ခါရ
တို့ကား မပြိုမကွဲမြဲသော နိစ္စတရားတို့သာတည်းဟူ၍ အပိုင်းအခြား အကန့်
အသတ် မပြုမူ၍)အနိစ္စသည်=အနိစ္စသည်ကို၊ ဝါ=ပျက်စီးပြိုကွဲ မမြဲသောတရား
ဟု ရှုမှတ်သော သည်ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတံ=စွဲကပ်တည်စေခြင်းငှာ၊ ဝါ=မိမိသန္တာန်၌
ထင်ပေါ်စေခြင်းငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်သည်သာ၊ ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်
သော၊ ဆ=ကုန်သော၊ (အာနိသံသေ=တို့ကို၊ သမ္ပဿမာနေန=သော။ပ။ ဥပဋ္ဌာ
ပေတံ=ငှာ၊ အလမေဝ=သင့်လျော်သည်သာ ဖြစ်သနည်းဟူမူ။)

မေ=ငါ့အား၊ [တနည်း-မေ=ငါ၏၊ ဉာဏေ=ဉာဏ်၌] သဗ္ဗသင်္ခါရာ=
တို့သည်၊ အနဝတ္တိတာ^၂=မတည်မမြဲ ပြိုကွဲပျက်စီးကုန်လျက်သာလျှင်၊ ခါယိဿန္တိ
=ထင်ပေါ်လာကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိစ=ဤသို့သော အကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း၊
(သင်္ခါရတရားအားလုံးတို့ မတည်မမြဲ ပြိုကွဲပျက်စီးကုန်လျက်သာလျှင် ထင်ပေါ်
လာလတ္တံ့ခြင်းဟူသော ဤအကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း) [နောက်ဝါကျမှ
“သမန္နာဂတော ဘဝိဿာမိတိ”၌ ဣတိသဒ္ဒါကို ဤနေရာ၌ ဆောင်ယူ၍
အနက်ပြန်ဆိုသည်၊ “သဗ္ဗသင်္ခါရာစ”၌ စသဒ္ဒါကိုလည်း ထိုဣတိ သဒ္ဒါနှင့်
တွဲရသည်။]

မေ=ငါ၏၊ မနော=စိတ်သည်၊ သဗ္ဗလောကေ=(ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဓာတ်
သုံးပါးဟူသော)အားလုံးသောလောက၌၊ နာဘိရမိဿတိ=မပျော်မွေ့လတ္တံ့၊ ဣတိ
စ=(အားလုံးသော လောက၌ မပျော်မွေ့လတ္တံ့ခြင်းဟူသော) ဤအကျိုးအာနိသင်
ကို လည်းကောင်း၊ မေ=ငါ၏၊ မနော=စိတ်သည်၊ သဗ္ဗလောကာ=အားလုံးသော
လောကမှ၊ ဝုဋ္ဌဟိဿတိ=ထလတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ဤအကျိုးအာနိသင်ကို လည်း
ကောင်း၊ မေ=ငါ၏၊ မာနသံ=စိတ်သည်၊ နိဗ္ဗာနပေါဏံ=နိဗ္ဗာန်၌ညွတ်ကိုင်သည်၊
ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ဤအကျိုးအာနိသင်ကို လည်းကောင်း၊ မေ=

၁။ အနောဓိကရိတွာ။ ။ဤ၌ “ဩဓိ” အကရိတွာ”ဟု အနက်အားဖြင့်
ဆက်စပ်နေသော်လည်း အယုတ္တသမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် “အနောဓိကရိတွာ”ဟု
ရှိသည်။ အနောကာသံ ကာရာပေတွာ (ဩကာသံ န ကာရာပေတွာ=စောဒနာခွင့်ကို
မပြုစေမူ၍)။ ပါရာဓိကဏ်၊ ဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်ပါဠိ၊ ၂၅၃။ အမုလာမူလံ ဂန္ဓာ
(မူလတော မူလံ အဂန္ဓာ=မူရင်း အကြောင်းတခုမှ မူရင်းအကြောင်းတခုသို့ မလိုက်မူ၍)
ဝိနည်း မဟာဝါ၊ ကောသမ္ပကက္ခန္ဓကပါဠိ၊ ၅၀၈ စသည်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။

၂။ အနဝတ္တိတာ။ ။န+အဝ+ထာဓာတ်+တပစ္စည်း။ ထာဓာတ်သည် ဌာဓာတ်
နှင့် အနက်တူ၏။ အဝထန္တိ အဝတိဋ္ဌန္တိတိ အဝတ္တိတာ၊ န အဝတ္တိတာ အနဝတ္တိတာ
=စွဲမြဲတည်တံ့သည် မဟုတ်သော (မတည်မမြဲ ပြိုကွဲပျက်စီးသော)သင်္ခါရ တရားများ။

ငါ၏ (စိတ္တသန္တာနတော=စိတ်အစဉ်မှ) သံယောဇနာ=သံယောဇဉ်တို့သည်၊ ပဟာနံ
 =ကင်းကွာခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆိဿန္တိ=ရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊
 (အဟံ=ငါသည်) ပရမေန=မြင့်မြတ်သော၊ သာမညေန=ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေ
 သောသူတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း အရိယမဂ်နှင့်၊ သုမန္တာဂတော=ပြည့်စုံသူသည်၊
 ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရပေအံ့၊ ဣတိ စ=(အရိယမဂ်နှင့်ပြည့်စုံသူ ဖြစ်လတ္တံ့ခြင်းဟူသော)
 ဤအကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ
 အာနိသံသေ=ဤအကျိုးအာနိသင်တို့ကို၊ သမ္ပဿမာနေနပ။ သတ္တမံ။

၈-ဥက္ခိတ္တာသိကာသုတ်

၁၀၃။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ အာနိသံသေ=တို့ကို။ ပ။ သဗ္ဗ
 သင်္ခါရေသု=တို့၌၊ အနောမိံ ကရိတွာ=အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ကို မပြုမူ၍၊
 (ဤမျှလောက်သော သင်္ခါရတို့သည်သာလျှင် ဒုက္ခစင်စစ်ဧကန်ဖြစ်သည်၊ ယင်း
 သင်္ခါရတို့မှ ကြွင်းကျန်သော သင်္ခါရတို့ကား ဒုက္ခမဟုတ်ကုန်ဟု အပိုင်းအခြား
 အကန့်အသတ် မပြုမူ၍) ဒုက္ခသည်=ဆင်းရဲတရားဟုရှုမှတ်သော သညာကို၊
 ဥပဋ္ဌာပေတုံ=ငှာ၊ အလမေဝ=သာ။ ပ။ ဥက္ခိတ္တာသိကေ=ချီမြှောက် ချိန်ရွယ်
 မိုးထားအပ်သော သန်လျက်ဓားရှိသော၊ ဝါ=(ခုတ်ဖြတ်ခြင်းငှာ)သန်လျက်ဓားကို
 ချီမြှောက်ချိန်ရွယ် မိုးထားသော၊ ဝမကေ=လူသတ်သမား၌၊ (နိဗ္ဗိဒသညာ=ငြီးငွေ့
 ရွံ့မှန်းခြင်းသဘောအားဖြင့် ဖြစ်သော အမှတ်သညာသည်၊ ပစ္စုပ္ပန်တာ=ရှေ့ရှုစွဲကပ်
 တည်နေသည်၊ ဘဝတိ သေယျထာပိ=ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ=ထိုအတူ) မေ=
 ငါ၏၊ ဝါ=ငါ့မှာ၊ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု=တို့၌၊ နိဗ္ဗိဒသညာ=သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်တာ=သည်၊
 ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ဤသို့သော အကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း။

မေ=ငါ၏၊ မနော=စိတ်သည်၊ သဗ္ဗလောကာ=မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိဿတိ=ထ
 လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်)နိဗ္ဗာနေ=နိဗ္ဗာန်၌၊ သန္တ
 ဒဿာဝိ=ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးသောတရားဟု ရှုမြင်သူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=
 ဖြစ်အံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ မေ=ငါ၏၊ (သန္တာနေ=စိတ်အစဉ်၌)
 အနုသယာ=အနုသယတို့သည်၊ သမုဂ္ဂါတံ=(အရိယမဂ်ဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်
 အပ်ကုန်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆိဿန္တိ=ရောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်း
 ကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်) ကိစ္စကာရီ=၁၆-ပါးသောမဂ်ကိစ္စကို ပြုသူသည်၊
 ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရပေအံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ မေ=ငါသည်၊ ဝါ=ငါ၏၊
 မေတ္တာဝတာယာ^၁=မေတ္တာ ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာအကျင့် ဖြည့်ကျင့်

၁။ မေတ္တာဝတာ။ ။မေတ္တာ တေဿ အတ္ထိတိ မေတ္တာဝါ=မေတ္တာရှိသောသူ၊
 [မေတ္တာပုဒ် ဝန္တုပစ္စည်း။ ပညာဝါပုဒ်ကဲ့သို့ မေတ္တာ၌ အာကို ရဿပြု၍ "မေတ္တာဝါ"ဟု
 ပါဠိရှိသင့်၏။]မေတ္တာဝန္တဿ ဘာဝေါ မေတ္တာဝတာ=မေတ္တာရှိသောသူ၏ဖြစ်ကြောင်း

ပြုစု ပူဇော်မှုဖြင့်၊ သတ္တာ=မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝါ=သည်၊ ပရိစိဏ္ဍော=ဖြည့်ကျင့်သမှု ပြုစုပူဇော်အပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ဤအကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဣမေ အာနိသံသေပ။ အဋ္ဌမံ။

၉-အတမ္မယသုတ်

၁၀၄။ ဘိက္ခဝေ=တို့။ပ။ ဘိက္ခုနာ=သည်၊ သဗ္ဗဓမ္မေသု=(ကသိုဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) အားလုံးသော စတုဘူမကတရားတို့၌၊ ဝါ=(ကသိုဏ်းစသော ပညတ်နှင့်တကွသော) အားလုံးသော တေဘူမက တရားတို့၌၊ အနောဓိကရိတွာ=အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် မပြုမှု၍၊ (ဤမျှလောက်သော တရားတို့သာ အနတ္တဖြစ်သည်၊ ထိုတရားတို့မှ ကြွင်းကျန်သော တရားတို့ကား အနတ္တမဟုတ်၊ အတ္တတို့သာတည်းဟု အပိုင်းအခြားအကန့်အသတ် မပြုမှု၍) အနတ္တသည်=အသက်ရှင် အတ္တကောင် မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ ဝါ=ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရ အမာခံမဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သော သညာကို၊ ဝါ= အသက်ရှင် အတ္တကောင်မရှိဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ ဝါ=ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတံ။ပ။

(အဟံ=ငါသည်) သဗ္ဗလောကေ=၌၊ အတမ္မယော=တဏှာဒိဋ္ဌိ မရှိသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ=ဖြစ်ရပေအံ့၊ ဣတိ စ=ဤအကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း၊

ဖြစ်သော မေတ္တာအကျင့် ဖြည့်ကျင့်ပြုစု ပူဇော်မှု။ မေတ္တာဝန္တတာဟု ဆိုလိုလျက် နှုကို ချေထားသည်။

၁။ အတမ္မယော။ သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အတမ္မယော မုနိတိ သဗ္ဗေသု ဘောဘူ မကဓမ္မေသု တဏှာသင်္ခါတာယ တမ္မယတာယ အဘာဝေန အတမ္မယော ခိဏာသဝမုနိ။ တိကနိပါတ်အင်္ဂုတ္တိုရ်-ဋ္ဌ၊ ၁၃၁။

တာယ တဏှာယ နိဗ္ဗတ္တော တမ္မယော တဏှာဝသိကော၊ တဿ ဘာဝေါ တမ္မယတာ၊ တဿာ တမ္မယတာယ အဘာဝေန။ ၎င်းဋီကာ၊ ၁၂၁။

ဤသို့အားဖြင့် ယခင်တိကနိပါတ်တုန်းက အတမ္မယပုဒ်ကို ဖွင့်ခဲ့ရာ၌ တာပစုည်း ထည့်စွက်ဖွင့်ပြခဲ့၏။ ယခုဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌မူ "အတမ္မယောတိ တမ္မာယာ ဝုစ္ဆန္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိယော၊ တာဟိ ရဟိတော"ဟူ၍ တာပစုည်းမပါသော အဖွင့်ဝါကျတွေ့ရ၏။ တိကနိပါတ်တုန်းကအတိုင်း "အတမ္မယောတိ တမ္မယတာ ဝုစ္ဆန္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိယော"ဟူ၍ တာပစုည်းနှင့်တကွသော်လည်း ပါ၌ရှိသင့်၏။ ဝိဂြိုဟ်ကိုလည်း ထိုတိကနိပါတ် ဋီကာကို နည်းမှီး၍-

တာဟိ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ နိဗ္ဗတ္တော တမ္မယော၊ န တမ္မယော အတမ္မယော-ဟု ဖွင့်ဆိုပြီးလျှင် "အတမ္မယော=ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသူမဟုတ်သည်။"ဟု အနက်ဆိုရာ၏။ "ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသူမဟုတ်"ဟူသည် တဏှာဒိဋ္ဌိ မရှိသူပင်တည်း။ အကယ်၍ တာပစုည်း မပါသောအဖွင့်ဝါကျကိုပင် အတည်ပြုလိုလျှင်ကား-

မေ=ငါမှာ၊ အဟင်္ဂါရာ=ငါ၊ ငါကောင်ဟု အယူမှားမှု ဖြုတ်တတ်သော ဒိဋ္ဌိတို့သည်၊ ဥပရုဇ္ဈိဿန္တိ=ချုပ်ပျောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ မေ=ငါမှာ၊ မမင်္ဂါရာ=ငါဟာ၊ ငါ့ဥစ္စာဟု စွဲမက်ပြုမှုတတ်သော တဏှာတို့သည်၊ ဥပရုဇ္ဈိဿန္တိ=တ္တံ၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ (အဟံ=ငါသည်) အသာဓာရဏေန=သော၊ ဉာဏေန=နှင့်၊ [စာပိုဒ်(၉၇)သုတ်၊ (စာမျက်နှာ-၆၈၅) ကြည့်] သမန္နာဂတော=သည်၊ ဘဝိဿာမိ=အံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ မေ=ငါသည်၊ ဟေတု=အကြောင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို၊ ဝါ=သည်၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာမြင်အပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ=ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်း၊ (မေ=ငါသည်) ဟေတုသမုပ္ပန္နာ=အကြောင်းပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ=အကျိုးတရားတို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ သုဒိဋ္ဌာ=ကောင်းစွာမြင်အပ်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ=ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ စ=ကိုလည်းကောင်းတည်း။ ၁။ နဝမံ။

၁၁-ဘဝသုတ်

၁၀၅။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တယော=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဘဝါ=ဤဘဝတို့ကို၊ (ဤကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝတို့ကို) ဝါ=ဤဘဝ၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂတို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်၏၊ တီသု=သုံးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာသု=သိက္ခာတို့၌၊ ဝါ=ဖြည့်ကျင့်ဖွယ်အကျင့်တရားတို့၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဖြည့်ကျင့်ရာ၏၊ [တဗ္ဗပစ္စည်းကို ဘောဟောကြံသောကြောင့် "ရာ" ဟူသော အသံကို သုံးစွဲရသည်] ကတမေ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ ဘဝါ=ဘဝတို့ကို၊ ဝါ=ဘဝ၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂတို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်ထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ။
 ကာမဘဝေါ=ကာမဘဝကိုလည်းကောင်း၊ (ကာမာဝစရကုသိုလ် အကုသိုလ်ဝိပါက် စိတ် စေတသိက် ရုပ်တည်းဟူသော ကာမကမ္မဘဝ၊ ကာမ

“ယေ လောကီယေ သင်္ခါရေ အာရဗ္ဗ အနုလောမပရိယောသာနာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ ပဝတ္တတိ တန္နိဿိတာ တပုဋ္ဌိဗဒ္ဓါ တဏှာ တေဟိ ဝိနာ အပွဝတ္တနတော တဗ္ဗယာ နာမ” ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ဒု(၄၈၁)ကို နည်းမှီး၍-

တေသု လောကီယဓမ္မေသု နိဿိတာ တဗ္ဗယာ (ထိုလောကီတေဘူမကတရားတို့၌ မှီတွယ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတရားများ)ဟူ၍ တာပစ္စည်းမပါဘဲ တဗ္ဗယပုဒ်ချည်း သက်သက်မှာပင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကို ယူနိုင်အောင် မယပစ္စည်းကို နိဿိတအနက် ဟောကြံရာ၏။ ထို့နောက် “နတ္ထိ တဗ္ဗယာ (တဏှာဒိဋ္ဌိယော) ယဿ မေတိ အတဗ္ဗယော” ဟု ဝစနတ္ထပြု။

၁။ ကာမဘဝေါစသည်။ ။ ဤ၌ ဤသုတ် ၉-၉ီတို့ အထူးမဖွင့်တော့ပေ၊ ဘဝအရ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ယူသင့်၏။ သို့သော် ထိုဘဝနှစ်မျိုးမှာ (အကုသိုလ်မှတစ်ပါး) ပဟာတဗ္ဗ မဟုတ်သောကြောင့် ထိုဘဝတို့၌ တပ်မက်သောဆန္ဒ ရာဂတိုင်အောင် ကာရဏူပစာရအားဖြင့်ယူ၍ အနက်ပြန်ဆိုထားပါသည်။

ဥပပတ္တိဘဝကိုလည်းကောင်း) ဝါ=ကာမဘဝ၌ တပ်မက်သောဆန္ဒရာဂကိုလည်းကောင်း၊ ရူပဘဝေါ=ရူပဘဝကိုလည်းကောင်း၊ (ရူပါဝစရ ကုသိုလ် ဝိပါက်စိတ် စေတသိက်ရုပ်ဟူသော ရူပကမ္မဘဝ ရူပဥပပတ္တိဘဝကိုလည်းကောင်း) ဝါ=ရူပဘဝ၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂကိုလည်းကောင်း၊ အရူပဘဝေါ=အရူပဘဝကိုလည်းကောင်း၊ (အရူပါဝစရကုသိုလ်ဝိပါက် စိတ် စေတသိက်ဟူသော အရူပကမ္မဘဝ အရူပဥပပတ္တိဘဝကို လည်းကောင်း) ဝါ=အရူပဘဝ၌ တပ်မက်သော ဆန္ဒရာဂကိုလည်းကောင်း၊ (ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်၏) တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဘဝါ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏။

ကတမာသု=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တီသု=ကုန်သော၊ သိက္ခာသု=တို့၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဖြည့်ကျင့်ရာသနည်းဟူမူ၊ အဓိသီလသိက္ခာယ=အဓိသီလသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီလောကုတ္တရာ သီလအကျင့်၌လည်းကောင်း၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာယ=အဓိစိတ္တသိက္ခာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီ လောကုတ္တရာစိတ်အကျင့်၌လည်းကောင်း၊ အဓိပညာသိက္ခာယ=၌လည်းကောင်း၊ ဝါ=အဆင့်ဆင့် သာလွန်ထူးကဲသော လောကီ လောကုတ္တရာ ပညာအကျင့်၌လည်းကောင်း၊ (သိက္ခိတဗ္ဗံ=ဖြည့်ကျင့်ရာ၏) တီသု=ကုန်သော၊ ဣမာသု သိက္ခာသု=ဤ ဖြည့်ကျင့်ဖွယ် အကျင့်တရားတို့၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗံ=ရာ၏။

ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့၊ ယတော=အကြင်အခါ၌၊ ဝါ=အကြင်ကြောင့်၊ ဘိက္ခုနော=ရဟန်းသည်၊ တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ ဘဝါ=တို့ကို၊ ဝါ=တို့သည်၊ ပဟိနာ=ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ=ဖြစ်ကုန်၏၊ (ဘိက္ခု=ရဟန်းသည်) တီသု=ကုန်သော၊ ဣမာသု သိက္ခာသု စ=တို့၌လည်း၊ သိက္ခိတသိက္ခော=ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီးသော အကျင့်သိက္ခာရှိသည်၊ ဟောတိ=၏၊ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ (တတော=ထိုအခါ၌၊ ဝါ=ထို့ကြောင့်) အယံ ဘိက္ခု=ဤရဟန်းကို၊ (ဘဝသုံးမျိုးတို့ကို ပယ်ပြီး၍ သိက္ခာသုံးပါးတို့၌လည်း ဖြည့်ကျင့်ပြီးသော ဤရဟန်းကို) တဏှံ=တဏှာကို၊ အစ္ဆေန္တိ=(အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဓားဖြင့်) ပယ်ဖြတ်ပြီးသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ သံယောဇနံ=သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့ ဆယ်မျိုးကို၊ ဝိဝတ္တယိ=(အမြစ်အရင်းနှင့်တကွ) ဆွဲနုတ်စွန့်ပစ်ပြီးသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗာ=အကြောင်းမှန်အားဖြင့်၊ ဝါ=မှန်ကန်သောအကျင့်ဖြင့်၊ ဓာနာတိသမယာ=ကိုးပါးသောမာနကို ပယ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ဝါ=ကိုးပါးသောမာနကို သိမြင်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခဿ=ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တံ=အဆုံးကို၊ အကာသိ=ပြုပြီးသူဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္စတိ=ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)။ ဒသမံ။

၁၁-တဏှာသုတ်

၁၀၆။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဿော=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ တဏှာ=ဤတဏှာ တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ တယော=ကုန်သော၊ မာနာ စ=မာနတို့ကိုလည်း၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ ကတမာ=အဘယ်မည်ကုန်သော၊ တိဿော=ကုန်သော၊ တဏှာ=တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ဟူမူ၊ ကာမတဏှာ=ကာမတဏှာကိုလည်းကောင်း၊

၁။ ကာမတဏှာစသော တဏှာသုံးမျိုး။ ။ကာမေ တဏှာ ကာမတဏှာ၊ ကာမေ=ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်အာရုံ၌၊ ဥပ္ပန္နာ=ဖြစ်သော၊ ဝါ=တပ်မက်သော၊ တဏှာ =တဏှာတည်း။ ကာမတဏှာ=ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ တပ်မက်သောတဏှာ။

ဘဝတိ အတ္တိ သဗ္ဗကာလံ တိဋ္ဌတိတိ ဘဝေါ။ ယော=အကြင်အတ္တကောင်နှင့် လောကသည်၊ သဗ္ဗကာလံ=အမြဲခပ်သိမ်း၊ ဘဝတိ အတ္တိ တိဋ္ဌတိ=မပျက်စီး မပြိုကွဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏၊ ဣတိ=ထို့ကြောင့်၊ သော=ထိုအတ္တကောင်နှင့် လောကသည်၊ ဘဝေါ =ဘဝမည်၏၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့သည် မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်သောအခါ၊ နားဖြင့် အသံသဒ္ဓါရုံကို ကြားရသောအခါ စသည်တို့၌ ထိုမြင်ရသောရူပါရုံ၊ ကြားရသော သဒ္ဓါရုံ အစရှိသော အာရုံ(၆)ပါး ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟု လည်း ကောင်း၊ လောကဟုလည်းကောင်း မှတ်ထင်နေကြသည်သာမက ဝါချို့ကမူ ထို အတ္တကောင်နှင့် လောကသည် မပျက်စီး မပြိုကွဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏ဟုလည်း ယူဆ ကြကုန်၏။

ယင်းသို့ မပျက်စီး မပြိုကွဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏ဟု ယူဆအပ်သော ထိုရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံအစရှိသော ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို (ဝါ=အတ္တ၊ လောကတို့ကို) ဘဝဟု ခေါ်၏၊ ဘဝေါ ဣတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဘဝေါ=ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော အတ္တ၊လောကသည် မပျက်စီး မပြိုကွဲ အမြဲတည်ရှိ၏ဟုယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဤသို့ဝစနတ္ထပြု၍ ဘဝဒိဋ္ဌိဟု ဆိုလိုလျက် ဒိဋ္ဌိဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ ဘဝေါဟု ဆိုထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘဝဒိဋ္ဌိဟူသည် သဿတဒိဋ္ဌိပင် ဖြစ်သည်ဟု သိရာ၏။

ဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဘဝတဏှာ=အတ္တနှင့် လောကသည် မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိ၏ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သောတဏှာ။ (တနည်း)ဘဝေ တဏှာ ဘဝတဏှာ၊ ဘဝေ=မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥပ္ပန္နာ=ယှဉ်ဘက်(သမ္ပယောဂ) အနှောအားဖြင့်ဖြစ်သော၊ တဏှာ=တဏှာတည်း-ဟု အနက်ဆို။

ဝိဘဝတိ ဝိနဿတိ ဥစ္ဆိဇ္ဇတိတိ ဝိဘဝေါ=ပျက်စီးပြိုကွဲ မမြဲသော အတ္တနှင့် လောက၊ ဝိဘဝေါ ဣတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဝိဘဝေါ=(ရူပါရုံစသော ခန္ဓာငါးပါးတည်း ဟူသော) အတ္တ လောကသည် ပျက်စီးပြိုကွဲ အမြဲမတည်ဟု ယူဆသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၊ ဤဝစနတ္ထအရ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိနှင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကိုလည်း အတူတူဟု မှတ်ရာ၏၊ ဝိဘဝေန

ဝါ=ရူပါရုံစသော ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ တပ်မက်သောတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝတဏှာ=ဘဝတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အတ္တကောင်နှင့် လောကသည်

သဟဂတာ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ=ထိုဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာ၊ (တနည်း) ဝိဘဝေ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ=ပျက်စီးပြိုကွဲ မမြဲဟုယူဆသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၌ ယှဉ်တွဲမှု (သမ္ပယောဂ) အနေအားဖြင့်ဖြစ်သော တဏှာ။

ရူပသဒ္ဒတဏှာစသည်ကိုပင် ကာမတဏှာစသည်ဟုလည်းခေါ်။ ။မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်သောအခါ နားဖြင့်သဒ္ဒါရုံကို ကြားသောအခါ စသည်တို့၌ ထိုမြင်ရ ကြားရသော ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံစသော အာရုံ(၆)ပါးတို့၌ ခင်မင်တွယ်တာ သာယာသော တဏှာကို ရူပတဏှာ သဒ္ဒတဏှာ။ပ။ ဓမ္မတဏှာ-ဟု ခေါ်၏။ အကယ်၍ ထိုအာရုံ (၆)ပါးတို့အပေါ်၌ ဒိဋ္ဌိအစွဲမပါဘဲ ခင်မင်တွယ်တာ သာယာမှု သက်သက်ချည်းသာ ဖြစ်လျှင် ထိုရူပတဏှာစသည်တို့ကိုပင် ကာမတဏှာဟုလည်း ခေါ်၏။

ယင်းသို့ ခင်မင်တွယ်တာ သာယာရုံမကတော့ဘဲ ယခုမြင်လိုက်ရ ကြားလိုက် ရသော ရူပါရုံ သဒ္ဒါရုံစသော အတ္တ လောကသည် မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိနေသည်ဟု ယူဆလျှင်ကား ထိုရူပတဏှာ သဒ္ဒတဏှာ စသည်တို့သည် (မိမိတဦးတည်းသာ မဟုတ်တော့ဘဲ) သဿတဒိဋ္ဌိ အဖော်သဟဲနှင့် ယှဉ်တွဲနေလေပြီ။ ထို့ကြောင့် စိတ္တုပ္ပါဒ် တခုတည်း၌ ထိုသဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ယှဉ်တွဲဖြစ်နေသော ထိုရူပတဏှာ စသည်ကိုပင် “ဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဘဝတဏှာ” ဟူသော ယခင် ဝစနတ္ထနှင့် အညီ ဘဝတဏှာဟုလည်း ခေါ်၏။

ယခုမြင်လိုက်ရ ကြားလိုက်ရသော ရူပါရုံသဒ္ဒါရုံစသော အတ္တ လောကသည် ပျက်စီးပြိုကွဲ အမြဲ မတည်တံ့ဟု ယူဆလျှင်ကား ထိုရူပတဏှာ စသည်တို့သည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အဖော်သဟဲနှင့် ယှဉ်တွဲနေကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ထိုရူပတဏှာ စသည်တို့ကို “ဝိဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ ဝိဘဝတဏှာဟုလည်း ခေါ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် ရူပတဏှာ သဒ္ဒတဏှာ။ပ။ ဓမ္မတဏှာဟူသော တဏှာ(၆) မျိုးတို့တွင် တမျိုးတမျိုးသော တဏှာကိုပင် ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အခြင်းအရာအမူအရာ မတူထူးခြား ကွဲပြားမှုကို အစွဲပြု၍ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာဟု ခေါ်ဝေါ်လေသည်။

သာဓက။ ။အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းချက်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ၃(၂၀၂)ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ(၁၇၀)တို့မှ ယူ၍ အနည်းငယ် ရွဲထွင်ပြီး ရေးသည်။ ဝစနတ္ထကိုမူ ဒီ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာနိဒါနသုတ် ဋီကာ (၉၉) ဒီ၊ ပါထိကဝဂ္ဂ၊ သင်္ဂီတိသုတ်ဋီကာ (၁၇၃)တို့ကို နည်းမှီး၍ ရေးသည်။

ဘဝတဏှာပုဒ်၏ နောက်ထပ် အနက်ပေးနည်းများ၌ ဘဝအရ (၁) ကာမ ဥပပတ္တိဘဝ (၂) ရူပအရူပဥပပတ္တိဘဝ (၃) ရူပဈာန် အရူပဈာန်ဟူသော ကမ္မဘဝ တို့ကိုယူ၍ အနက်ပေးသည်။ “ဘဝေ တဏှာ ဘဝတဏှာ” ဟုပင် ဝစနတ္ထပြု။

မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိနေ၏ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဥပပတ္တိဘဝ၌ တပ်မက်သောတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရူပအရူပဥပပတ္တိဘဝ၌ တပ်မက်သောတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=ရူပအရူပဈာန်ဟူသော ကမ္မဘဝ၌ တပ်မက်သောတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘဝတဏှာ=ဝိဘဝတဏှာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ=အတ္တကောင်နှင့် လောကသည် ပျက်စီးပြိုကွဲ အမြဲမတည်ဟု ယူဆသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာကိုလည်းကောင်း၊ (ပဟာတဗ္ဗာ=ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်ကုန်၏)။ပ။

ကတမေ=ကုန်သော၊ တယော=ကုန်သော၊ မာနာ=တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=သနည်းဟူမူ၊ မာနော=အမျိုးဇာတ်...ကိုလည်းကောင်း၊ ဩမာနော=ကိုလည်းကောင်း၊ အတိမာနော=ကိုလည်းကောင်း၊ (ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏) တယော=ကုန်သော၊ ဣမေ မာနာ=ဤမာနတို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာ=ကုန်၏၊ [စာပိုဒ် (၇၆) အရဟတ္တသုတ်(စာမျက်နှာ-၆၆၈)လည်းကြည့်]။ပ။ ဧကာဒသမံ=၁၁-ခု မြောက်သုတ်တည်း၊ ဒသမော=၁၀-ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသဝဂ္ဂေါ=အာနိသံသဝဂ်တည်း။ပ။

ဒုတိယော=နှစ်ခုမြောက်သော၊ ပဏ္ဍာသကော=သုတ်(၅၀)အပေါင်းအစုသည်၊ သမတ္တော=ပြီးပြီ။

၁၁-ဓိတဝဂ်
၁-ရာဂသုတ်

၁၀၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မာ=သဘောတရားတို့သည်၊ ဣမေ တယော=ဤသုံးမျိုးတို့တည်း၊ တယော=သုံးမျိုးတို့ဟူသည်၊ ကတမေ=အဘယ်တို့နည်းဟူမူ၊ ရာဂေါ=ရာဂလည်းကောင်း၊ ဝါ=ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌ တပ်မက်စွဲလမ်းခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ဒေါသော=ဒေါသလည်းကောင်း၊ ဝါ=စိတ်ဆိုးမှန်းတီးခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ မောဟော=မောဟလည်းကောင်း၊ ဝါ=အသိညာဏ်ကင်း တွေဝေခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ (ဣတိ=ဤသည်တို့ပေတည်း) ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဓမ္မာ=တို့သည်၊ ဣမေ ဒေါ=ဤသည်တို့ပင်တည်း။

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ တိဏ္ဍံ=သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ=ဤတရားတို့ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊ တယော=သုံးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=တရား

ဘဝေ တဏှာ ဘဝတဏှာ၊ ဘဝပတ္တနာဝသေန ဥပ္ပနုဿ သဿတဒိဋ္ဌိ-သဟဂတဿ ရူပါရူပဘဝရာဂသုစ ဈာနနိကန္တိယာစေတံ အဓိဝစနံ၊ ဝိဘဝေ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတ ရာဂဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒိ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာသတိ-ပဋ္ဌာနသုတ်အဋ္ဌကထာ (၃၈၉) သစ္စဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ(၁၀၄)။

တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်၏၊ ကတမေ တယော=အဘယ်သုံးမျိုး
သော တရားတို့ကို၊ (ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်သနည်းဟူမူ) ရာဂဿ=
ရာဂကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အသုဘာ=အသုဘဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ
=ဖြစ်ပွားစေထိုက်၏။ပ။ မေတ္တာ=မေတ္တာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို။ပ။ ပညာ=
ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏။ပ။ ဣတိ(အဝေါစ)။
ပဌမံ။

၂-ဒုစ္စရိတသုတ်

၁၀၈။ ကာယဒုစ္စရိတံ=ကာယဒုစ္စရိတ်လည်းကောင်း၊ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၁၆၂)
ဒုတိယအာဃာတပဋိဝိနယသုတ်(စာမျက်နှာ-၂၉၆)လည်းကြည့်]။ပ။ မနော
ဒုစ္စရိတံ =မနောဒုစ္စရိတ်လည်းကောင်းတည်း။ပ။ ကာယဒုစ္စရိတဿ=ကာယ
ဒုစ္စရိတ်ကို၊ ပဟာနာယ=ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊ ကာယသုစရိတံ=ကာယသုစရိတ်ကို၊
ဘာဝေတဗ္ဗံ=ဖြစ်ပွားစေသင့်၏။ပ။ ထို့နောက် ဝိတက္ကသုတ်နှင့် သညာသုတ်ကို
ဤဆက္ကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၄)ဒုတိယတစ္ဆာနသုတ်(စာမျက်နှာ-၆၆၇)နှင့် စာပိုဒ်(၇၅)
ဒုက္ခသုတ် (စာမျက်နှာ-၆၆၈)တို့ကို ကြည့်၍ အနက်ဆိုပါ။ တတိယံ၊ စတုတ္ထံ။

၅-ဓာတုသုတ်

၁၁၁။ ကာမဓာတု=ကာမဓာတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=ကိလေသကာမနှင့်ယှဉ်သော
ကြံစည်ခြင်းဓာတ်သဘောလည်းကောင်း၊ [ကာမေန ပဋိသံယုတ္တာ ဓာတု ကာမ
ဓာတု။ ဤနည်းအလို ကာမဝိတက်ကိုပင် ကာမဓာတ်ဟုခေါ်သည်] ဝါ=ဝတ္ထု
ကာမသာလျှင် ဖြစ်သော ကာမစိတ်စေတသိက်ရုပ်ဟူသော ဓာတ်သဘောလည်း
ကောင်း၊ [ကာမော ဧဝ ဓာတု ကာမဓာတု] ဗျာပါဒဓာတု=ဗျာပါဒဓာတ်လည်း
ကောင်း၊ ဝါ=ဒေါသဗျာပါဒနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်းဓာတ်သဘောလည်း
ကောင်း၊ [ဗျာပါဒေန ပဋိသံယုတ္တာ ဓာတု ဗျာပါဒဓာတု၊ ဗျာပါဒဝိတက်ပင်တည်း]၊
ဝါ=ဒေါသဗျာပါဒသာလျှင်ဖြစ်သော ဓာတ်သဘောလည်းကောင်း၊ ဝိဟိံ သာဓာတု
=ဝိဟိံသာဓာတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသစသော
အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်မှုဓာတ်သဘောလည်းကောင်း၊ [ဝိဟိံသာဝိတက်
ပင်တည်း] ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်သာ
လျှင် ဖြစ်သော ဓာတ်သဘောလည်းကောင်းတည်း၊ [ဓာတုဝိဘင်းပါဠိတော်၊
၈၈]။ပ။

ကာမဓာတုယာ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ နေက္ခမ္မဓာတု=နေက္ခမ္မဓာတ်ကို၊
ဝါ=လောဘစသည်မှ ထွက်မြောက်တတ်သော အလောဘ စသည်နှင့်ယှဉ်သော
ကြံစည်ခြင်းဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘ၊
နိဝရဏတို့မှ ထွက်မြောက်တတ်သော ပဌမဈာန်၊ အားလုံးသော အကုသိုလ်တို့မှ

ထွက်မြောက်တတ်သော အားလုံးသော ကုသိုလ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်း ဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=လောဘမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘ၊ နိဝရဏတို့မှ ထွက်မြောက်သော ပဌမဈာန်၊ အားလုံးသော အကုသိုလ်တို့မှ ထွက်မြောက်သော အားလုံးသော ကုသိုလ်သာလျှင်ဖြစ်သော ဓာတ်သဘောကို။ပ။ အဗျာပါဒဓာတု= ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်းဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာသာလျှင်ဖြစ်သော ဓာတ်သဘောကို။ပ။ အဝိဟိသာဓာတု=အဝိဟိသာဓာတ်ကို၊ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသစသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်း ဓာတ်သဘောကို၊ ဝါ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသ စသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာဟူသောဓာတ်သဘောကို။ပ။ပဉ္စမံ။

၆-အာသာဒဒ္ဓိ

၁၁၂။ အသာဒဒ္ဓိ=အသာဒဒ္ဓိလည်းကောင်း၊ ဝါ=ခင်မင်တွယ်တာ သာယာ သော တဏှာနှင့်ယှဉ်သော သဿတဒ္ဓိလည်းကောင်း၊ (ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ် တို့၌ ခံစားသုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် အပြစ်မရှိဟု ယူဆ၍ ခံစားသုံးဆောင်သော သူ၏ ခင်မင်တွယ်တာ သာယာသောတဏှာနှင့်ယှဉ်သော သဿတဒ္ဓိ လည်း ကောင်း) အတ္တာနုဒ္ဓိ=အတ္တသို့ အစဉ်လိုက်သော သက္ကာယဒ္ဓိ လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဒ္ဓိ=၆၂-ပါးသော မှားယွင်းသောအယူလည်းကောင်း၊ ဝါ=ပေးလှူခြင်းသည် အကျိုးမရှိ စသည်ဖြင့် ယူဆသော မှားယွင်းသော အယူလည်းကောင်းတည်း။ပ။

အသာဒဒ္ဓိယာ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အနိစ္စသညာ=အနိစ္စသညာကို၊ ဝါ=ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၌ မမြဲဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=ဖြစ်ပွား စေထိုက်၏။ပ။ အနတ္တသညာ=ကို၊ ဝါ=(ပညတ်နှင့်တကွသော ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ တို့၌) အနှစ်သာရ အမာခံ အတ္တကောင်မရှိဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ ဝါ=အနှစ် သာရ အမာခံ အတ္တကောင်မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်သောသညာကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏၊ မိစ္ဆာဒ္ဓိယာ=၆၂-ပါးသော မှားယွင်းသောအယူကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ သမ္မာဒ္ဓိ= မဂ္ဂသမ္မာဒ္ဓိကို၊ (မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၌ ပါဝင်သောသမ္မာဒ္ဓိကို) ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏၊ (တနည်း) မိစ္ဆာဒ္ဓိယာ=ပေးလှူခြင်းသည် အကျိုးမရှိ စသော မှားယွင်းသော

၁။ အတ္တာနုဒ္ဓိနှင့် သက္ကာယဒ္ဓိအတူတူ။ ။ ရုပ် အတ္တတော သမနုပဿတိ၊ ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ သမနုပဿတိ စသည်ဖြင့် ရုပ်ကိုအကြောင်းပြု၍ သက္ကာယဒ္ဓိ (၄)မျိုးရှိ၏။ ထိုအတူ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ကို အကြောင်းပြု၍လည်း (၄)မျိုးစီပင် ရှိ၏။ ထိုအားလုံးကို ဝိသတိဝတ္ထုက သက္ကာယဒ္ဓိ(၂၀-သောအကြောင်း ဝတ္ထုရှိသော သက္ကာယဒ္ဓိ)ဟု ခေါ်၏။ ထိုသက္ကာယဒ္ဓိနှင့် အတ္တာနုဒ္ဓိသည် အတူတူ ပင်တည်း။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်းပါဠိတော်၊ တိကနိဒ္ဒေသ (၃၈၃)နှင့် ပဋိသန္တိဒါမင် ပါဠိတော်(၁၃၇) အဋ္ဌသာလိနီ(၃၈၇)။

အယူကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ ဆဋ္ဌိ။

၇-အရတိသုတ်

၁၁၃။ အရတိ=သူတပါးတို့ ကြီးပွားတိုးတက်မှု၌ ဖျော်မွေ့ခြင်းတင်း ငြိမ့်ခြင်း လည်းကောင်း၊ ဝိဟိံသာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသအစရှိ သော အကုသိုလ်လည်းကောင်း၊ အဓမ္မစရိယာ=အကုသလကမ္မပထ အကျင့် လည်းကောင်းတည်း၊ (ကုသိုလ် ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကမ္မပထဆယ်ပါး အကျင့်တရားလည်းကောင်းတည်း)။ပ။ အရတိယာ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ မုဒိတာ=သူတပါးတို့ ကြီးပွားတိုးတက်မှု၌ နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘောကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏၊ ဝိဟိံသာယ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အဝိဟိံသာ=သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ကြောင်း ဒေါသ စသော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာကို။ပ။ ဓမ္မစရိယာ=ကုသိုလ် ကမ္မပထ ဆယ်ပါးအကျင့်တရားကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ သတ္တမံ။

၈-သန္တုဋ္ဌိတာသုတ်

၁၁၄။ အသန္တုဋ္ဌိတာ=ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်မှု မရှိသောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းလောဘသည်လည်းကောင်း၊ အသမ္ပဇေသ်=ကောင်းစွာ ခွဲခြားမသိသော သူ၏ဖြစ်ကြောင်း မောဟလည်းကောင်း၊ မဟိစ္ဆတာ=အားကြီးသော လိုချင် မက်မောမှု ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ=လောဘအလိုရမ္မက် အားကြီးခြင်း လည်းကောင်းတည်း။ပ။ အသန္တုဋ္ဌိတာယ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ သန္တုဋ္ဌိတာ= ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်မှု ရှိသောသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အလောဘကို၊ ဝါ=ထင်ရှားရှိသော ပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်မှုရှိသော သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အလောဘကို၊ ဝါ=(အပိုအမို အလိုမရှိ) မျှတရုံ အသင့်အတင့်လောက်ဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်မှုရှိသောသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အလောဘကို၊ [ကောကနိပါတ် စာပိုဒ် (၆၅၊ ၇၀)ကြည့်]။ပ။ သမ္ပဇေသ်=ကောင်းစွာခွဲခြားသိသောသူ၏ ဖြစ် ကြောင်း ပညာကို။ပ။ အပိစ္ဆတာ=နည်းပါးသော လိုချင်မက်မောမှုရှိသူ၏ ဖြစ် ကြောင်း အလောဘကို၊ ဝါ=လိုချင်မက်မောမှု မရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အလောဘ ကို။ပ။

၉-ဒေါဝစသတာသုတ်

၁၁၅။ ဒေါဝစသတာ=ဆိုဆုံးမခက်သူ လူရိုင်းစိုင်း၏ မလေးစားမှု အပြုအမူ စေတနာရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ [ဒုကနိပါတ်စာပိုဒ်(၉၅-၈)ကြည့်] ပါပမိတ္တတာ=(သဒ္ဓါတရားမရှိသူစသော) ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေရှိသူ၏အဖြစ်

လည်းကောင်း၊ [ဧကကနိပါတ် စာပိုဒ်(၆၅၊ ၇၀)ကြည့်] စေတသော=စိတ်၏၊ ဝါ=စိတ်ကို၊ ဝိက္ခေပေါ=ပျံလွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ=အမျိုးမျိုးသော အာရုံ၌ ပစ်လွှင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စလည်းကောင်းတည်း။ပ။ သောဝစဿတာ= ဆိုဆုံးမ လွယ်ကူသူ လူလိမ္မာ၏ ယဉ်ကျေးလေးစားမှု အပြုအမူစေတနာရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ပ။ ကလျာဏမိတ္တတာ=(သဒ္ဓါတရားရှိသူ စသော) ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ပ။ စေတသော=၏၊ ဝါ=ကို၊ ဝိက္ခေပဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အာနာပါနဿတိ=ထွက်လေဝင်လေကို အာရုံပြု၍ ရှုမှတ်သော သတိကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပ။ နဝမ်။

၁၁-ဥဒ္ဓစ္စသုတ်

၁၁၆။ ဥဒ္ဓစ္စံ=စိတ်ပျံလွင့်ခြင်း သဘောလည်းကောင်း၊ ဝါ=မငြိမ်မသက် ကြ တက်ပျံလွင့်သော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောလည်းကောင်း၊ အသံဝရော= မစောင့်စည်း မချုပ်တည်း သည်းမခံခြင်းသဘောလည်းကောင်း၊ ပမာဒေါ= သတိလွတ်ကင်း မေ့လျော့ခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ပ။ သမထော=ဆန့်ကျင် ဘက် နီဝရဏတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော သမာဓိကို။ပ။ သံဝရော=စောင့်စည်း ချုပ်တည်း သည်းခံခြင်းသဘောကို။ပ။ ပမာဒဿ=ကို၊ ပဟာနာယ=ငှာ၊ အပ္ပမာဒေါ=မမေ့မလျော့မှု သတိတရားကို၊ ဝါ=မမေ့လျော့ကြောင်းသတိကို၊ ဝါ=မေ့လျော့မှု အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သတိကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ=၏။ပ။ ၁၁၆။

ဧကာဒသမော=၁၁-ခုမြောက်သော၊ တိကဝဂ္ဂေါ=တိကဝဂ်တည်း။

၁၂-သာမညဇနိ

၁-ကာယာရူပသီသုတ်

၁၁၇။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တရားတို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=မပယ် မှု၍၊ ဝါ=မပယ်လျှင်၊ ဝါ=မပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ကာယေ=ရူပကာယ၌၊ ဝါ=အင်္ဂါ ကြီးငယ်တို့၏ အပေါင်းအစု၊ ဆံပင်အမွှေး စသည်တို့၏ အပေါင်းအစု၌၊ ကာယာနုပဿိ=ရူပကာယကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရိတုံ= နေခြင်း ငှာ၊ အဘဗ္ဗော = မထိုက်၊ ကတမေ ဆ = အဘယ်(၆)ပါးသော တရားတို့ကို၊ (အပ္ပဟာယ=၍။ပ။ အဘဗ္ဗော=နည်းဟူမှု) ကမ္မာရာမတံ=အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ [စာပိုဒ်(၁၄) ဘဒ္ဒကသုတ်(စာမျက်နှာ-၄၃၈)ကြည့်]။ပ။ သင်္ဂဏိကာရာမတံ= အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိယေသု=စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြိ(၆)ပါးတို့၌၊ အဂုတ္တဒ္ဓါရုတံ=မပိတ်ဆီးမစောင့်ရှောက်အပ်သော ဒ္ဓါရုအပေါက်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဘောဇနေ=စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ အမတ္တညုတံ=(ခံယူခြင်း

သုံးဆောင်ခြင်းနှင့် စပ်၍) အတိုင်းအတာပမာဏကို မသိသူ၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်းတည်း။ပ။ပဌမံ။

၂-ဓမ္မာရူပသင်္ခါသုတ်

၁၁၈။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ အဇ္ဈတ္တံ= မိမိ၏၊ ကာယေ=ရူပကာယ၌၊ ကာယာနုပဿိ=လျက်၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော =မထိုက်၊ [ထို့နောက်-"ကတမေ ဆ? ကမ္မာရာမတံ ဘဿာရာမတံ။ပ။] အမတ္တညတံ၊ ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဆ ဓမ္မေ အပ္ပဟာယ အဘဗ္ဗော အဇ္ဈတ္တံ ကာယေ ကာယာနုပဿိ ဝိဟရိတုံ၊ ဆ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေ ပဟာယ ဘဗ္ဗော အဇ္ဈတ္တံ ကာယေ ကာယာနုပဿိ ဝိဟရိတုံ၊ ကတမေ ဆ? ကမ္မာရာမတံ။ပ။ အမတ္တညတံ၊ ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဆ ဓမ္မေ ပဟာယ ဘဗ္ဗော အဇ္ဈတ္တံ ကာယေ ကာယာနုပဿိ ဝိဟရိတုန္တိ" ဤသို့ ပေယျာလဖော်ပါ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆ=ကုန်သော၊ ဓမ္မေ=တို့ကို၊ အပ္ပဟာယ=၍၊ ဗဟိဒ္ဓါ= သူတပါး၏၊ ကာယေ=ရူပကာယ၌၊ ကာယာနုပဿိ=လျက်၊ ဝိဟရိတုံ=ငှာ၊ အဘဗ္ဗော၊ ကတမေ ဆ? [ဤသို့စသည်ဖြင့် ပေယျာလဖော်လေ]။ပ။ အဇ္ဈတ္တံ- ဗဟိဒ္ဓါ=ရံခါမိမိ၊ ရံခါသူတပါး၏၊ ကာယေ=၌၊ ကာယာနုပဿိ။ပ။ အဇ္ဈတ္တံ=မိမိ ၏၊ ဝေဒနာသု=လောကီဝေဒနာ တို့၌၊ ဝေဒနာနုပဿိ=လောကီဝေဒနာတို့ကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်။ပ။ စိတ္တေ=(သရာဂစသော) လောကီစိတ်၌၊ စိတ္တာနုပဿိ=လောကီစိတ်ကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရိတုံ။ပ။ ဓမ္မေသု=လောကီရုပ်နာမ်တရားတို့၌၊ ဓမ္မာနုပဿိ=လောကီ ရုပ်နာမ် တရား တို့ကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရိတုံ အဘဗ္ဗော။ပ။ ဒုတိယံ။

၃-တပုဿသုတ်

၁၁၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=၆-ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ=တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=ပြည့်စုံသော၊ တပုသော=တပုဿမည်သော၊ ဂဟပတိ=(ဒွေ ဝါစိက ဥပါသကာဖြစ်သော) အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊ (ဗုဒ္ဓံ သဏံ ဂစ္ဆာမိ၊ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-ဟူသော နှစ်ခွန်းသောစကားတို့ဖြင့် ဘုရားရတနာ၊ တရား ရတနာတို့ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူ ဥပါသကာအဖြစ်သို့ ရောက်သော အိမ်ရှင် ဒါယကာသည်) တထာဂတေ=မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝါ=မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော် အပေါင်း၌၊ နိဋ္ဌင်္ဂတော=(တွေဝေကင်းရှင်း) ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသို့ရောက်သည်၊ အမတဒ္ဓသော=(သေခြင်းကင်းရာ) အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ= ဖြစ်၍) အမတံ=(သေခြင်းကင်းရာ) အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ သန္တိကတွာ=မျက်မှောက် ပြု၍၊ ဣရိယတိ=နေ၏။

ကတမေဟိ ဆဟိ=အဘယ်(၆)ပါးတို့နှင့်နည်းဟူမူ၊ ဗုဒ္ဓေ=မြတ်စွာဘုရား
 ၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=ဂုဏ်တော်တို့ကို ဟုတ်မှန်စွာသိ၍ ခိုင်မြဲစွာကြည်ညိုခြင်း
 နှင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေ=တရားတော်၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=နှင့်လည်းကောင်း၊
 သံဃေ=အရိယာသံဃာတော်၌၊ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန=နှင့်လည်းကောင်း၊ အရိယေန=
 ကိလေသာအပြစ်ကင်း၊ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော၊ သီလေန=လောကုတ္တရာသီလ
 နှင့် လည်းကောင်း၊ အရိယေန=သော၊ ဉာဏေန=ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့်လည်း
 ကောင်း၊ အရိယာယ=ကိလေသာအပြစ်ကင်း၊ သန့်ရှင်းဖြူစင်သော၊ ဝိမုတ္တိယာ=
 သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖိုလ်ဝိမုတ္တိနှင့်လည်းကောင်း။ပ။ တတိယံ။

၄-၂၉-ဘလ္လိကောနိသုဓ်

၁၂၀-၁၃၉။ ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော။ပ။ ဘလ္လိကော=ဘလ္လိကမည်
 သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊ တထာဂတေ=၌၊ နိဋ္ဌင်္ဂတော=သည်၊
 အမတဒ္ဓသော=သည်၊ (ဟုတွာ=၍) အမတံ=ကို၊ သစ္စိကတွာ=၍၊ ဣရိယတိ=
 နေ၏၊ [ထို့နောက်-ကတမေဟိ ဆဟိ? စသည်ဖော်ဆိုလေ၊ ဤ၌ အဋ္ဌကထာ
 အထူးမဖွင့်သော်လည်း ဘလ္လိကသည် တပုဿ၏ ညီတော်သူဟု ဆိုနိုင်၏၊
 တပုဿနှင့် ဘလ္လိကကုန်သည် ညီနောင်နှစ်ဦးလုံးပင် ဒွေဝါစိက ဥပါသကာများ
 ဖြစ်ကြ၏၊ ဝိနည်းမဟာဝါပါဠိတော်၊ ရာဇာယတနကထာ၊ နှာ(၄)နှင့်
 ဧကကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ(၂၉၃)တို့၌ ကြည့်လေ။]

ဘိက္ခဝေ=တို့၊ ဆဟိ=ကုန်သော၊ ဓမ္မဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊
 သုဒတ္တော=(ငယ်နာမည်အားဖြင့်) သုဒတ္တမည်သော၊ အနာထပိဏ္ဍိကော=(ခိုကိုး
 ရာမဲ့သူ လူဆင်းရဲတို့အား ထမင်းရိက္ခာ ပေးတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်)
 အနာထပိဏ်ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ ဂဟပတိ=အိမ်ရှင်ဒါယကာသည်၊
 တထာဂတေ=၌၊ နိဋ္ဌင်္ဂတော။ပ။ ဓမ္မဟိ=တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော=သော၊ မစ္ဆိ-
 ကာသဏ္ဍိကော=မစ္ဆိကာသဏ္ဍိမြို့သားဖြစ်သော၊ စိတ္တော=စိတ္တမည်သော၊ ဂဟပတိ
 =သည်၊ တထာဂတေ=၌၊ နိဋ္ဌင်္ဂတော။ပ။ ဟတ္ထကော = ဟတ္ထကမည်သော၊
 အာဠဝကော=အာဠဝကမင်းသားသည်။ပ။ မဟာနာမော=မဟာနာမမည်သော၊
 သက္ကော=သာကီဝင်မင်းသည်။ပ။

ဝေသာလိကော=ဝေသာလိမြို့သားဖြစ်သော၊ ဥဂ္ဂေါ=ဥဂ္ဂမည်သော၊
 ဂဟပတိ။ပ။ ဥဂ္ဂတော=ဥဂ္ဂတမည်သော၊ ဂဟပတိ။ပ။ သူရမ္ပဋ္ဌော=သူရမ္ပဋ္ဌသည်
 ။ပ။ ကောမာရဘဏ္ဍော=အဘယမင်းသားသည် ကောက်ယူမွေးစားအပ်သော၊
 ဇီဝကော=သွားတော်ဇီဝကသည်။ပ။ နကုလပိတာ=နကုလပိတုမည်သော၊
 ဂဟပတိ။ပ။ တဝကဏ္ဍိကော=တဝကဏ္ဍိက မည်သော၊ ဂဟပတိ။ပ။ ဝါသေဋ္ဌော

=ဝါသေဋ္ဌမည်သော၊ ဥပါသကော=သီတင်းသည် ဒါယကာသည်။ပ။ တေဝီ-
သတိမံ=၂၃-ခုမြောက်သုတ်တည်း။

ဒွါဒသမော=၁၂-ခုမြောက်သော၊ သာမညဝဂ္ဂေါ=သာမညဝဂ်တည်း။

၂၄-ရာဂပေယျာလ

၁၄၀။ တိက္ခဝေ=တို့၊ ရာဂဿ=ကို။ပ။ ကတမေ ဆ=အဘယ်(၆)ပါးတို့ကို
နည်း၊ ဒဿနာနုတ္တရိယံ=ကိုလည်းကောင်း။ပ။ အနုဿတာနုတ္တရိယံ=ကိုလည်း
ကောင်းတည်း။ [ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ် (၃၀၃၊ ၃၀၄)စသည်နှင့် ဤဆက္ကနိပါတ်
စာပိုဒ်(၈)အနုတ္တရိယသုတ်၊ စာပိုဒ်(၃၀) အနုတ္တရိယသုတ်၊ စာပိုဒ်(၉) အနုဿတိ
ဋ္ဌာနသုတ်၊ ပဉ္စကနိပါတ်စာပိုဒ်(၇၂)ဒုတိယစေတောဝိမုတ္တိဖလသုတ်ကြည့်]
နိရောဓသညာ=သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သညာကို
လည်းကောင်းတည်း။ ဝါ=သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော
သညာကိုလည်း ကောင်းတည်း။ [ဣဒမဝေါစ ဘဂဝါ စသည်ကို ပဉ္စကနိပါတ်
အဦးအစပဌမ သုတ်ကြည့်]။ပ။

ဆက္ကနိပါတပါဠိ=ဆက္ကနိပါတ်ပါဠိတော်သည်၊ ဝါ=တရား(၆)မျိုး
(၆)မျိုးတို့၏ အပေါင်းအစုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရာ အခန်းပါဠိတော်သည်၊
နိဋ္ဌိတာ=ပြီးပြီ။

ဆက္ကနိပါတ် ငြီးဆုံးချိန်

- ၁။ ဆက္ကံ ဆဠှဂုံပေက္ခာဟိ၊ ဥတ္တရော'ယံ အဒေသယိ။
ဥတ္တရော ဆဟိ အင်္ဂေဟိ၊ ဆက္ကအင်္ဂုတ္တရော ဣတိ။
- ၂။ ပညိဿရဿ ထေရဿ၊ ဇေယျဒီပနိဝါသိနော။
ဆက္ကအင်္ဂုတ္တရဿေ'သော၊ နိဠိတော အတ္တနိဿယော။
- ၃။ မြမ္မဝသေ မဝါလာယေ၊ ပေါဋ္ဌပါဒဿ ကာဠကေ။
ဒသမေ ဃဋ္ဌိကာကာလေ၊ ရတျံ တေရသမေ ဒိနေ။

၁။ ဆဠှဂုံပေက္ခာဟိ=အာရုံခြောက်မျိုး၊ ကောင်း အဆိုးကြောင့်၊ နှစ်မျိုး ဉာဏ်မြင်၊ သတိယှဉ်၍၊ ချစ်ခင်မုန်းမှု၊ လျှင်းမပြုငြား၊ ဥပေက္ခာတရားတို့ဖြင့်၊ ဥတ္တရော=ဘယ်ခါမဟူ၊ ဘယ်သူနှင့်မျှ၊ နှိုင်းမရအောင်၊ တိုင်းဆများစွာ၊ သာလွန်ထူးခြား၊ ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ ယံ ဆက္ကံ=အမျိုးတူညီ၊ ခြောက်ပါး စီနှင့်၊ စုံညီတွက်ပြ၊ ဆက္ကဟုခေါ်၊ အကြင်တရားတော်ကို၊ အဒေသယိ= ကရုဏာယှဉ်၊ မေတ္တာဝင်၍၊ သဗ္ဗညာဏ်အား၊ စွမ်းပကားဖြင့်၊ ဟောကြားတော် မူခဲ့လေပြီ၊ တံ ဆက္ကံ=ကြောင်းရာခြောက်ရပ်၊ ဂဏန်းဖြတ်၍၊ ကန့်သတ် ဟောဖော်၊ ထိုတရားတော်သည်၊ ဆဟိ အင်္ဂေဟိ=ဆဠှဂုံပေက္ခာ၊ အစဖြာသည့်၊ အင်္ဂါခြောက်ပါး၊ အကြောင်းတရားတို့ဖြင့်၊ ဥတ္တရော=ပြင်ပတရား၊ အစားစား ထက်၊ ထူးခြားကဲမွန်၊ အသာလွန်ကြီး သာလွန်လှပေ၏၊ ဣတိ(တသွာ)= ယင်းသို့ဂုဏ်သိန်၊ အရှိန်ကြီးမား၊ ထိုသို့သော အကြောင်းတရားကြောင့်၊ ဆက္က အင်္ဂုတ္တရော=ဆက္ကနိပါတ်၊ သိမှတ်ထုတ်ဆို၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဟု၊ ပင်ကိုထူးခြား၊ တရားအနှစ်၊ ကေန်ဖြစ်ပါပေ၏။

၂။ ဇေယျဒီပနိဝါသိနော = ရန်ကုန်မဟာ၊ နဂရာဝယ်၊ ဘယာက္ခာဝေး ကမ္ဘာအေး၌၊ စာရေးကျမ်းပြု၊ ဘိဓာန်မှုဖြင့်၊ ဇေယျဒီပ၊ မည်ရပြောင်ညီး၊ ကျောင်းဆောင်ကြီး၌၊ မငြီးမငွေ၊ ပျော်မွေ့ကြာညောင်း၊ ကိန်းအောင်းနေထိုင် သော၊ ပညိဿရဿ=ဆရာခပ်နှိပ်၊ နှုတ်တံဆိပ်ဖြင့်၊ ပညိဿရ၊ ခေါ်ရသာ ကြည်၊ ဘွဲ့နာမည်ရှိသော၊ ထေရဿ=အသက်ရွယ်တော်၊ လေးဆယ်ကျော်နင်း၊ ကိုးနှစ်တွင်းသို့၊ ချင်းနင်းမှီဝင်၊ ထေရ်အရှင်၏၊ ဆက္က အင်္ဂုတ္တရဿ=သုတ်တိုင်း ကိုယ်စီ၊ ကြောင်းခြောက်လီနှင့် စုံညီမြွက်ဟ၊ ဆက္ကထုတ်ဆို၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်၏၊ ဒေသ အတ္တနိဿယော=အနက်သွယ်သွယ်၊ ဓိပ္ပာယ်ကြွယ်ဝ၊ ခြယ်လှယ်ပြသဖြင့်၊ မြန်မာ့ဋ္ဌကထာ၊ မြန်ဋီကာဟု၊ မည်သာသမိုက်၊ ခေါ်ထိုက်တင့်ဆန်း၊ ဤအဖွင့် ကျမ်းသည်။

၃။ မြမ္မဝဿေ=မြန်မာ့အလို ရှေးအဟိုမှ စ၍တွက်စစ် သက္ကရာဇ်ဖြစ်သော၊
 မဝါလာယေ=ထောင့်သုံးရာပေါ် လေးဆယ်ကျော်လစ် ငါးခုနှစ်၌၊ ပေါဋ္ဌပါဒဿ=
 ရင်းမာပင်ဝန်း ပွင့်လန်းခါမှီ ကန်ရာသီချဉ်း တော်သလင်း၏၊ ကာဠကေ=
 လအရောင်ကင်း ညမှောင်ချဉ်း၍ မြင်ကွင်းအုပ်ဆိုင် လဆုတ်ပိုင်း၌၊ တေရသမေ
 ဒိနေ=ဤကျမ်းစာကြီး လုံးစုံပြီးအောင် ခရီးရှည်ဆက် ချီတက်လျှောက်တုန်း
 ရက်ဆယ်သုံး၌၊ ရတျံ=ကားသံ အူသံ မဆူညံဘဲ လူသံဆိတ်ငြိမ် ညဉ့်အချိန်၌၊
 ဒသမေ ဃာဠိကာကာလေ=စံချိန်တံတွာ ပြည်မြန်မာ၏ သံသာမြည်ဟီး ဆယ်နာရီ
 အတီး၌၊ နိဋ္ဌိတော=သုံးပုံနှစ်ပုံ ကုန်လုနီးနီး ခရီးတထောက်အပြီး ရောက်လေပြီ
 တကား။

ဤဆက္ကနိပါတ်အဆုံးတွင်

အင်္ဂုတ္တိုဟိပါဠိတော်နိဿယ ဓာတိယဗျေ ပြီး၏။

